TEXTOS
JURÍDICS
CATALANS

LLEIS I COSTUMS
II / 8

CORT GENERAL DE MONTSÓ
(1585)
MONTSÓ - BINÈFAR

PROCÉS FAMILIAR DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia i Interior

BARCELONA 2003

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 1

TEXTOS JURÍDICS CATALANS

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 2

TEXTOS JURÍDICS CATALANS

LLEIS I COSTUMS
I. Dret tradicional
II. Constitucions de Pau i Treva i de Corts
III. Actes regis
IV. Recopilacions
V. Costums
VI. Projectes i Memorials

SENTÈNCIES

DOCUMENTS

ESCRIPTORS
I. Escriptors jurídics
II. Literatura polèmica

CONCILIS

Comitè tècnic d'edició dels Textos Jurídics Catalans

President
Dr. Josep Maria FONT I RIUS
Catedràtic d'Història del Dret

Vicepresident
Dr. Tomás de MONTAGUT I ESTRAGUÉS
Catedràtic d'Història del Dret

Secretari
Sr. Josep CAPDEFERRO I PLA

Coordinadora
Sra. Araceli VENDRELL I GENER
Directora General de Dret i d'Entitats Jurídiques

Vocals
Dr. Ferran BADOSA I COLL
Catedràtic de Dret Civil

Dr. Joan BASTARDAS I PARERA
Catedràtic de Filologia Llatina

Dr. Manuel MUNDÓ I MARCET
Catedràtic de Paleografia i Diplomàtica

Sr. Josep Maria PONS I GURI
Director de l'Arxiu Històric Fidel Fita

Sr. Jaume de PUIG I OLIVER
Assessor Tècnic del Servei de Cultura de la Diputació de Barcelona

Sr. Josep Maria PUIG I SALELLAS
Membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Sr. Josep Enric REBÉS I SOLÉ
President de la Comissió Jurídica Assessora

Dr. Josep Maria SANS I TRAVÉ
Director General del Patrimoni Cultural

Dra. Eva SERRA I PUIG
Profesora Titular d'Història Moderna

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 3

CORT GENERAL DE MONTSÓ
(1585)
MONTSÓ - BINÈFAR
PROCÉS FAMILIAR DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 4

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 5

TEXTOS JURÍDICS CATALANS

LLEIS I COSTUMS

II/8

CORT GENERAL DE MONTSÓ (1585) MONTSÓ - BINÈFAR

PROCÉS FAMILIAR DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

A cura de
Josep M. Bringué i Portella
Pere Gifre i Ribas
Gerard Marí i Brull
Miquel Pérez Latre
Joan Pons i Alzina

Coordinat per
Eva Serra i Puig

Introducció de
Josep M. Bringué i Portella

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia i Interior

BARCELONA 2003

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 6

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Cort

El manuscrit objecte d'aquesta edició està dipositat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a qui agraïm la col·laboració.

Coordinació: Eva Serra i Puig
Introducció: Josep M. Bringué
Transcripció del manuscrit: Gerard Marí i Brull
Revisió de la part llatina: Gerard Marí i Brull
Correcció tècnica i redacció dels índexs: Gerard Marí i Brull
Correcció d'estil del capítol introductori: Sebastià Solé i Cot

© GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Justícia
Primera edició: Juliol de 2003
Tiratge: 1.200 exemplars
Disseny Gráfic de la col·lecció: Plural Disseny
Fotocomposició i impressió: Policrom, S.A.
ISBN: 84-393-5316-2
Dipòsit legal: B. 2003

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 7

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ I

II. CORTS DE MONTSÓ DE 1585. PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

Transcripció		13
28 juny	Proposició reial	14
	Resposta	17
3 juliol	Elecció i jurament de notari	20
	Elecció i jurament de porter	20
	Jurament dels assistents	20
	Jurament del síndic del capítol d'Urgell	21
	Elecció i jurament del promovedor	21
	Assignació d'hores (de 8 a 11 i de 3 a 5)	21
	Elecció i jurament dels advocats	22
	Elecció i jurament dels habilitadors	22
5 juliol	Jurament de l'abat de Gerri	29
9 juliol	Jurament del procurador del bisbe de Tortosa	36
11 juliol	Juraments del bisbe de Vic i de l'abat de Galligants	40
12 juliol	Jurament del procurador del bisbe d'Urgell	43
15 juliol	Presentació al rei de les suplicacions per a l'habilitació	54
22 juliol	Jurament de l'abat de Bellpuig de les Avellanes	73
5 agost	Elecció de persones per tractar amb els aragonesos sobre els greuges	100
11 agost	Elecció d'un nou habilitador	118
17 agost	Elecció i jurament d'un nou advocat	129
27 agost	Primera habilitació	154
30 agost	Apertura del balanç	166
4 setembre	Elecció de persones per al *juditium in curia*	180
11 setembre	Elecció de persones per ordenar els greuges i els capítols del Redrès	212
12 setembre	Elecció de persones per ordenar els greuges	218
16 setembre	Jurament del procurador de l'abat de Santes Creus	235
19 setembre	Jurament del síndic del capítol d'Urgell	244
29 octubre	Nomenament de persones per fer els memorials de greuges	363

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 8

3 novembre	Presentació de greuges a sa magestat	392
5 novembre	Jurament del síndic del capítol d'Urgell	408
11 novembre	Ambaixada a sa magestat per presentar les suplicacions de les abadies vacants i del monestir de Montserrat	453
13 novembre	Ambaixada a sa magestat pel jurament del príncep	464
	Resposta de sa magestat	464
	Nominació de persones per al jurament	467
14 novembre	Acte del jurament del príncep	470
	Protestació de la Cort a l'acte del jurament	471
	Jurament prestat per sa magestat	472
	Jurament prestat per la Cort	473
15 novembre	Segona habilitació	484
18 novembre	Presentació de greuges al rei	499
20 novembre	Primera petició del rei per tal que siguin nomenades persones pel judici *in curia*	513
	Elecció de persones pel judici *in curia*	513
	Segona petició del rei per tal que siguin nomenades persones pel judici *in curia*	514
	Subrogació d'una persona pel judici *in curia*	515
22 novembre	Elecció de persones per a jutges de greuges	521
23 novembre	Primer avís del rei per ser solucionats els dissentiments o nomenades persones pel judici *in curia*	525
	Repetició del primer avís del rei per ser solucionats els dissentiments o nomenades persones pel judici *in curia*	526
	Elecció de persones per fer el judici *in curia*	526
	Segon avís del rei per ser solucionats els dissentiments o nomenades persones pel judici *in curia*	530
26 novembre	Presentació al rei de la suplicació per nomenar jutges de greuges	553
	Tercera presentació de greuges	557
	Presentació dels capítols de les Constitucions	557
1 desembre	Recepció de les segones decretacions i resposta a les suplicacions de les rèpliques	601
2 desembre	Pròrroga de la Cort	617
	Presentació al rei de nous capítols de Constitucions, dels capítols del Redreç i de l'escrituptura de consentiment i protest per la pròrroga de la Cort a Binèfar	618
3 desembre	Presentació de les segones rèpliques	626
5 desembre	Soli reial i clausura de la Cort	663
	Capítols de les Constitucions (1-188)	663
	Decretacions	724
	Primera suplicació de rèpliques a les decretacions	732
	Segons capítols de Constitucions (189-202)	735
	Decretacions a les rèpliques	741
	Decretacions als segons capítols de Constitucions	744
	Segona suplicació de les rèpliques	745

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 9

Decretacions a dos capítols de Constitucions 745
Tercera decretació a la segona suplicació 745
Altres capítols amb la seva decretació (203-206) 746
Capítol de delmar en garba amb la seva decretació 747
Greuges 748
dels oficials de la Inquisició 749
dels eclesiàstics 765
del Jutge del Breu 767
dels beneficis eclesiàstics 770
de les causes de contenció de jurisdicció 771
de la Croada 772
d'oficis en persones no naturals de Catalunya 772
de convocació per l'Usatge «Princeps namque» 773
de la presa de Jaume del Pas 773
dels drets i oficials del General 774
dels oficials de la Capitania General 782
de la ciutat de Barcelona 785
de la vila de Perpinyà 790
de les declaracions de la Cort de 1564 793
de les pragmàtiques reials 795
de la ciutat de Barcelona 798
de la ciutat de Lleida 801
Capítols del Redreç 803

III. ÍNDEX DE DOCUMENTACIÓ I JORNADES 833

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 10

Unes notes sobre aquest volum

Tenim a les mans un nou procés familiar de la Cort General de Montsó-Binèfar de 1585. Es tracta del procés familiar del braç eclesiàstic. Inicialment vam tenir seriosos dubtes de si calia o no fer la transcripció de tots els processos familiars d'una mateixa Cort General.

Se sabia, des d'un bon començament, que els processos familiars contenien moltes repeticions, però que no eren pas idèntics, ni en la composició de las persones ni en els criteris polítics i socials de les deliberacions. Per aquesta raó, doncs, vam decidir-nos per la publicació completa de tots el braços i no pas per fer-ne una publicació fragmentària. Això ha estat així perquè l'esforç d'edició ha anat dirigit no sols a il·luminar el funcionament de la Cort General a través de la seva documentació més genuïna sinó també a la intenció de conèixer el paper de cadascun dels estaments.

Ara bé el propòsit de l'equip, i jo mateixa com a coordinadora, ha estat, sobretot, oferir uns textos que servissin la tasca d'estudi de la Cort General que els historiadors del dret consideren primera i fonamental per entendre el conjunt institucional històric català. Que quedi clar, doncs, que la nostra pretensió, és, no tant estudiar la Cort General, com posar sobretot a l'abast dels estudiosos d'avui i de demà uns textos fonamentals de la nostra història institucional que, d'altra banda, no sempre es troben amb la qualitat de conservació que voldríem.

Dit això, vull indicar que la introducció de cada volum vol ser més una aproximació al procés familiar concret que es publica que no pas un estudi amb pretensions generals en relació a la institució. Això és així perquè, en la mesura en què no hi havia un dret normatiu específic relatiu a la Cort General i que aquesta sobretot funcionava pel costum, durant anys l'hem conegut a través de juristes prestigiosos com Jaume Callís, Miquel Sarrovira o Lluís de Peguera entre d'altres, però, en canvi, encara ens cal passar de les pràctiques sistematitzades pels juristes a la pràctica de debó i no només d'una o dues Corts, sinó de tot el seu conjunt, per tal de verificar-ne els elements originaris i observar-ne l'evolució. Només amb una base documental cronològicament molt àmplia serà possible un estudi rigurós de la institució. I tot i així, la base documental tampoc no s'acaba amb els processos familiars dels braços, com demostren, per exemple, les instruccions als síndics de les universitats o el funcionament de les dotzenes o comissions de Corts, encara més nombroses, de les ciutats o viles amb síndics de Corts o la correspondéncia entre els síndics de canonges i els seus capítols, entre altra documentació de tota mena, també de condició reial.

Això vol dir que les introduccions d'aquests volums només tenen un caràcter orientatiu i parcial i encara des de lectures fetes per persones amb formació més històrica que jurídica. La introducció del braç reial va tenir com a objectiu ser un estudi assaig, fruit del primer contacte real i documentat amb la institució en una etapa de la seva història encara poc coneguda i sempre poc valorada, tot posant l'accent en l'actuació i els interessos del braç reial al llarg de les sessions de la Cort de Montsó de 1585. La introducció del volum del protonotari ha volgut ser un estudi destinat a situar el paper dell procés comú i oferir totes les dades possibles i disponibles que facilitessin el coneixement i la funció dels homes del rei en la institució cabdal del pactisme. Els altres volums com el procés familiar eclesiàstic que ara tenim a les màns i el del braç militar són una guia orientativa per a l'estudiós del procés concret que s'edita. En la introducció del present volum, Josep Mª Bringué ha volgut oferir algunes dades generals sobre el braç eclesiàstic extretes de Peguera, d'algun memorial del segle XVII o d'algun historiador com Andreu Bosc, però sobretot ha intentat situar l'actuació del braç eclesiàstic al llarg de les sessions de la Cort General de Montsó-Binèfar de 1585, tot observant la seva dinàmica, els seus silencis i els seus interessos explícits quan aquests s'han fet més evidents.

El darrer volum destinat a aquesta Cort General serà una oportunitat per fer un balanç eventual a propòsit d'una sola cort general, però, això sí, llegida i transcrita al complet i amb alguna documentació paral·lela complementària.

Eva Serra i Puig

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página 11

I. INTRODUCCIÓ

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página I

*Introducció**

Teniu a les mans el tercer volum de l'edició de les actes o procés de la Cort General de Catalunya celebrada a Montsó l'any 1585. Aquest volum correspon a la transcripció del procés familiar del braç eclesiàstic, conservat en un únic manuscrit, catalogat com a original per R. Conde, A. Hernández, S. Riera i M. Rovira[1], i conservat dins els fons de la Batllia General de Catalunya, una de les seccions del Reial Patrimoni de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Aquesta ubicació és, si més no, sorprenent. La constitució 15 de la Cort General de Montsó de 1510 obligava "que los processos familiars de las Corts presents, passadas, e esdevenidoras sien recòndits en los archius, ço és, lo del braç ecclesiàstic en lo archiu de la església de Tarragona, lo del braç militar en la casa de la Deputatió, e lo del braç reyal en la casa de la ciutat de Barcelona"[2]. Els capítols del Redreç del General de 1519-20 i, novament, de 1552 establien que els processos es guardessin a l'arxiu de la casa de la Diputació. Aquesta legislació provocà, segons A. Hernández, que el 1553 es portés a terme una reproducció sistemàtica dels processos familiars dels tres braços de les Corts de 1519 a 1552 i que, des d'aleshores, es fessin còpies d'una forma regular per a l'arxiu de la Diputació[3]. Així s'explica que avui es trobin els originals dels processos del braç reial a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB) i còpies d'aquests processos o bé al mateix AHCB o bé al fons de la Generalitat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, o que en aquests fons de l'ACA en algunes ocasions hi poguem trobar original i còpies dels processos familiars del braç militar, com en el cas de la Cort General de

* Aquesta introducció s'ha beneficiat dels comentaris dels diferents components de l'equip que, coordinat per la Dra. Eva Serra, ha transcrit i editat la Cort General de 1585: Gerard Marí, Miquel Pérez Latre i Joan Pons Alzina; també dels de Sebastià Solé.

1 R. Conde, A. Hernández, S. Riera i M. Rovira, "Fonts per a l'estudi de les Corts i els Parlaments de Catalunya. Catàleg dels processos de Corts i Parlaments", dins *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, Barcelona, 1991, p. 25-61.

2 *Constitutions y altres drets de Cathalunya, compilats en virtut del capítol de cort LXXXII de las Corts per la S. C. y R. Majestat del rey don Philip IV nostre senyor celebradas en la ciutat de Barcelona any MDCCII*, 3 vol., Barcelona, 1704, I, 1, 14, 13, citat per Hernández, A., "Tipología de los procesos de Cortes", a *Les Corts a Catalunya...*, p. 62-70.

3 Hernández, A., "Tipología...", p. 66.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página II

1599, o que al mateix ACA hi hagin originals i/o còpies dels processos familiars del braç eclesiàstic. El que, però, no ens encaixa és el fet que l'original del procés familiar del braç eclesiàstic de 1585 es conservi dins la Batllia General. No sabem els motius d'aquesta anomalia arxivística.[4]

La constitució 15 de la Cort General de Montsó de 1510 ajuda, també, a entendre les transformacions que es venien produint des de l'edat mitjana. Segons Ana Hernández, és a partir de la Cort General de Barcelona de 1519-20 quan s'experimentà un canvi important en el contingut i el sistema de redacció dels processos familiars en relació a les anteriors etapes històriques. Fins al 1515 es redactava un únic procés familiar a partir d'una redacció conjunta feta a través de les notes i els esborranys de cada un dels escrivans dels tres braços. Els notaris no assistien a les mateixes sessions ni reflectien els mateixos fets. Per això es dedueix que la redacció havia de basar-se en una síntesi de les notes de cada notari. A partir de les Corts de 1435-36, els tres braços van començar a reunir-se per separat. El treball dels notaris, aleshores, va consistir en recollir les dades de les actuacions de cadascun dels braços. Tot i així, encara es mantingué una redacció final única i general fruit de la combinació o suma de les notes dels escrivans, preses per separat, però organitzades segons l'ordre de prelació de l'època, primer les del braç eclesiàstic, en segon lloc les del militar i finalment les del braç reial[5]. La transició acabà en les Corts de 1512 i 1515, quan els diversos esborranys de les notes individuals de cada notari es convertiren en el document oficial i es consolidà el sistema de procés familiar independent on el notari elegit per cada braç recollia privativament, ordenava i passava en net les actuacions del braç que l'havia nomenat, és a dir el treball quotidià i el resultat de les deliberacions. D'aquest forma van emergir els tres processos, cada braç va disposar del seu propi procés familiar[6].

Així doncs, el procés familiar del braç eclesiàstic recull les actuacions produïdes en el si del seu braç, autenticades pel seu propi notari. Una comparació entre els tres processos familiars ens permet adonar-nos que, si bé recullen problemàtiques idèntiques, les actuacions, les respostes, la visió d'un braç, el resultat de les deliberacions de cada estament, en fi, la vida parlamentària de cada braç és significativament diferent. A més, quan

4 ACA, Reial Patrimoni, Batllia General, Classe 5ª, A, vol. 20. Udina Martorell, F., *Guia histórica y descriptiva del Archivo de la Corona de Aragón*, Madrid, 1986, p. 303. La signatura actual és Reial Patrimoni, Batllia General, Pragmàtiques, cèdules i cartes reials, 555. En teoria els originals del braç eclesiàstic haurien de ser a l'arxiu de l'arquebisbat de Tarragona. En relació al procés familiar del braç eclesiàstic cal tenir present que, arran del conflicte entorn de l'estampació de les constitucions de 1585 amb la denúncia dels braços que hi havia hagut manipulació per part dels oficials reials, el notari del braç eclesiàstic es va desplaçar a Tarragona per consultar el procés familiar d'aquell braç; és una demostració de què era allà. Pérez Latre, M., "Introducció"a *Cort General de Montsó (1585). Montsó-Binèfar. Procés del Protonotari*, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona, 2001, p. XLIX, nota 195.

5 Hernández, A., "Tipología...", p. 66.

6 Sobre els notaris en general, vegeu el documentat estudi de Solé Cot, S. i Verdés Pijoan, P., "L'aportació dels notaris a la societat catalana en els camps del dret, la història, la literatura i la política", dins *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català,* Barcelona, 1994, p. 1-130. Sobre les Corts, Solé Cot, S., "La Cort general a Catalunya", dins *El territori i les seves institucions històriques. Actes*, Ascó, 1997 p. 117-183. Sobre els notaris de Cort al segle XVI: Oleart, O. "Els notaris dels braços a la cort general de Catalunya al segle XVI", dins *Miscel·lània d'estudis en honor de Raimon Noguera*, Barcelona, 1988, p. 185-209.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página III

hi ha coincidències o reiteracions, un notari enriqueix el que un altre només explica d'una manera eixuta[7], com es pot observar en les relacions d'ambaixades i en els solis. La primera actuació del braç, després de la proposició reial i abans del jurament dels congregats, fou l'elecció del notari: després d'un "maturo colloquio" elegiren, nomenaren i diputaren com a notari i escrivà de l'estament eclesiàstic Joan Baptista Mullola, natural de Lleida, notari apostòlic i reial i escrivà i notari del "Sacre Consell" de la província eclesiàstica de Tarragona. El notari acceptà l'ofici i jurà davant del president "de bé y lealment haver-se en son offici y que tindrà segret totas las cosas que en lo present estament se tractaran que serà dit se tinga segret".

La distribució i el contingut del procés familiar del braç eclesiàstic és similar al dels altres dos braços. S'inicia amb el soli, la proposició reial, l'elecció i el pertinent jurament dels oficis del braç i el jurament dels congregats. Segueix el gruix del procés amb les actes de les reunions, matí i tarda, des del 3 de juliol fins al 15 de desembre, les quals s'acaben amb el soli final a Binèfar. A continuació s'inclouen els capítols de les constitucions presentades pels tres braços (folis 590v-657r), les primeres decretacions del rei, la primera suplicació de rèpliques dels braços (on s'inclouen noves constitucions), les segones decretacions reials, seguides d'unes segones suplicacions de rèpliques i d'unes terceres decretacions reials on s'inclouen cinc constitucions més, entre les quals trobem la de delmar en garba "*passado por el brasso eclesiástico* y *militar*". Finalment, el notari insereix els greuges (folis 681v-739r; no tots, però, "*reliqua vero possunt videri in processu familiaris bracchii militaris presentis Principatus*"), i el Redreç del General (folis 739r-768r).

Es troba a faltar un material més viu dels avatars interns del braç. El procés recull el resultat de les deliberacions internes i els acords a què arriben els assistents, també ens informa dels contactes amb els altres braços i de les relacions amb les comissions de treball i amb els oficials reials, però és poc explícit pel que fa a les incidències i les discussions en el si del braç. El procés no reflecteix si hi ha posicions diferents en funció de la diversitat d'interessos que conviuen dins de l'estament, on es troben junts bisbes, religiosos i canonges, i tampoc no dóna un coneixement precís del procés de votació. En definitiva, no s'hi troben tots els interessos en conflicte que ens permetrien enriquir el coneixement de les relacions socials. Per això una primera impressió que es pot treure, a diferència potser del que succeeix amb els altres braços, és que el procés ens dibuixa un estament eclesiàstic idíl·lic: els dissentiments no són tan virulents ni es fan com a "punta de honra", com passa al braç militar, ni els interessos són tan objecte de confrontació com passa al braç reial. L'eclesiàstic sembla ser un braç més conciliador que, en general, rebutja l'enfrontament directe i les actituds radicals, però que a la vegada actua d'esperó i troba els mecanismes per llimar les diferències o arraconar els discrepants, no sabem si per obra del president, en aquest cas el bisbe de Barcelona, o per pressió del col·lectiu.

7 Oleart exposa com l'extensió dels processos no tenia res a veure amb la importància o la freqüència dels temes tractats en la Cort: eren retribuïts a preu fet i més endavant a tant per pàgina. En aquesta Cort General de 1585 als notaris se'ls taxa a raó de 14 rals per dia, unes cent lliures, a més de les dietes (foli 564r). Oleart, O., "Organització i atribucions de la Cort General", dins *Les Corts a Catalunya...* p. 15-24. Amb tot hi ha exemples d'una certa discrecionalitat. Així, el notari del braç eclesiàstic, Joan Baptista Mullola, no deixa d'incloure *in extenso* tot l'afer personal que té amb Agustí Riber entorn del nomenament d'un diputat local per a la col·lecta de Tarragona i fins i tot recorre a un membre de l'estament eclesiàstic perquè ho autentifiqui (folis 356v, 359r i v, 407, 436v, 449v entre d'altres).

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página IV

Tanmateix s'hi endevinen moments crítics, com en l'afer dels deutors del General (en què els vots empaten), en l'oposició al «excusado» i en les relacions amb el braç militar arran de les pressions destinades a portar a terme un judici *in curia* per frenar els dissentiments d'aquest braç. Vegem a continuació, qui són aquests eclesiàstics?.

L'estament eclesiàstic

Andreu Bosch parla dels eclesiàstics en el seu conegut *Summari* editat l'any 1628. Divideix el món en dos gèneres: la temporalitat, i la religió i servei de Déu que "comprèn tot lo que és espiritualitat". De Crist, sant Pere i, per extensió, els Papes "ab certitut provenen tots los títols de honor de officis, dignitats, y demés actes del món". El Papa, "per son govern, mando, y offici té creats, y destinats tants officials y ministres ab títols de honor differents los uns dels altres de majors y menors, com són cardenals, patriarchas, primats, archabisbes, bisbes, abats, archiachas, degans, cabiscols, tesorers, canonges, curats, capellans, diachas, subdiachas, religiosos, monacals, mendicants, militars, hermitans, anacoretas, hospitalers, y altres molts, tots los quals tenen lo títol segons lo offici, exercici y modo de víurer y servir a Déu". Continua dient que "lo origen, poder, preeminències y auctoritat de tots ells ja bé explícan tots los escriptors", en particular els de la vida monàstica i religiosa. I acaba amb dues afirmacions: "Tots los referits són officials y ministres del Papa y de sa cort" i a tots ells cal "respectar y honrrar com a hòmens divins, excelentíssims y savis en tot género de sciències sagrades".

També, per aquests motius, "tots los títols y officis y les persones de l'estat ecclesiàstic, de qualsevol grau, títol y dignitat sian, del major cardenal al més ínfim clerc o altre qui gose privilegi clerical..." gaudeixen de moltes gràcies "quiscú per son títol y estat". Entre una llarguíssima llista interessa aquí ressaltar que "constitueixen y forman un bras y estament different per tots los actes necessaris, principalment per les Corts Generals se han de celebrar y Parlaments, los quals no·s poden convocar ni establir leys generals sens consentiment, voluntat y aprobació de ells". Ho justifica en dos motius: primer per quant han d'assistir a actes on es podria fer "prejudici" a les "libertats ecclesiàstichas"; en segon lloc, per raó de les temporalitats que tenen. Per això, conclou, són admesos com a diputats i oïdors de comptes "y altres en lo cos de la Terra", si bé també és llarga la llista de prohibicions i inhabilitacions. Per gaudir de totes les llibertats eclesiàstiques "han de tenir los requisits necessaris del estat gosan, so és la casa ésser sagrada, la persona religiosa, lo ecclesiàstich portar corona, vestits clericals, servir en les esglésies y altres moltes"[8].

És, per tant, el sentit jeràrquic d'autoritat el que determina que no tots els eclesiàstics tinguin el dret i l'obligació d'assistir a les Corts[9]. Però no ens deixa de sorprendre el nombre tan baix d'eclesiàstics presents a les Corts: qui hi va i en nom de què?.

8 Bosch, A., *Summari, índex o epítome dels admirables, y nobilíssims títols de honor de Cathalunya, Rosselló, y Cerdanya, y de les gràcies, privilegis, prerrogatives, preheminències, llibertats, e immunitats gosan segons les pròpries, y naturals lleys,* Perpinyà, 1628. Vegeu el "Llibre II dels títols de honor dels officis y càrrechs de Cathalunya, Rosselló, y Cerdanya, y de sos tres principals comtats de Barcelona, Rosselló, y Cerdanya",

9 Vegeu Ferro, V., *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, Eumo Ed., 1987, p. 25, 127-132 i 324. També Palos, J. L., *Catalunya a l'Imperi dels Àustria*, Lleida, Pagès editors, 1994, p. 264-268.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página V

L'admissió a Corts dels membres del braç eclesiàstic.

Segons Tomàs de Montagut, la normativa orgànica que regulava el funcionament de les Corts era integrada per les lleis emanades de les mateixes Corts a partir dels segles medievals "i per les pràctiques, formes i estils parlamentaris que van anar interpretant-les i que també van anar omplint les llacunes o supòsits de fet no regulats..."[10]. Lluís de Peguera posa per escrit, a partir de la seva experiència en les Corts de 1585 i 1599, aquelles pràctiques i les solucions donades a alguns problemes de funcionament. Pel que fa a l'assistència a Corts, estableix un conjunt de normes. Una primera regla és que tant solament els naturals del Principat i Comtats "poden entrevenir y ser convocats en Corts Generals de Catalunya y no los qui són de estranya nació". En segon lloc, per celebrar Corts han de ser convocats, pel que fa al braç eclesiàstic, "lo arcabisbe de Tarragona, lo syndich del capítol de la iglésia de Tarragona, tots los bisbes de Catalunya, los syndics dels capítols de les iglésies catredals, lo castellà de Anposta, lo prior de Sant Juan de Catalunya, los abats de la mateixa província, lo prior dels convents que tenen capítol y freturegen de superior en dita província, tenint vassalls ab tota jurisdicció mer y mixt imperi, y los comanadors de la Religió de Sant Juan de Hierusalem" (capítol V, 1 i 3).

Les lletres de convocatòria de Corts dirigides als eclesiàstics han de ser formulades amb un "*vos rogamus et monemus*" en lloc del "*decimus et mandamus*" de les lletres de convocatòria dirigides als altres braços; si el rei deixava de convocar "los majors dels dits tres braços, ço és lo archebisbe de Tarragona, lo duch de Cardona o la ciutat de Barcelona, ho altrament dexàs la forma acostumada de servar en la convocació de Corts, la dita convocatòria vindria ha ser nul·la" (capítol VI).

Peguera usa l'autoritat de Callís per discernir si els priors dels monestirs que estan en obediència dels abats s'han de citar a Corts; respon que no, en tant que els priors són membres dels monestirs en els quals hi ha abats, convents i capítols "y que per tot lo monestir hi entrevenia lo abat". Però, en el supòsit que "los priors són tals, que·s fan per elecció, y en llur priorat tenen convent y capítol, com són los priors de Sant Pau de la present ciutat de Barcelona, y, en Osona, lo prior de San Pere de Casserres, y molts altres en Cathalunya", aleshores "poden entrevenir y ser convocats en Corts". Així interpreta, amb Callís, la frase "religiosos y sos capítols" de la constitució «Més avant confirmants» del rei en Pere de la Cort de Perpinyà, perquè la còpula *et* "allí posada -diu Peguera- requereix concurs de dos capítols, és a saber, que sien religiosos y que tinguen capítol, y no bastaria que fossen tant solament religiosos" (capítol V, 7).

Peguera també recull algunes altres normes relatives als requisits necessaris en les habilitacions de prelats i abats. "Qui tantum ad praelaturum electi sunt non admittuntur" (capítol XVI, *regula* 5: deliberació de la Cort General de 1552); l'abat "in curiis comparens debet docere de titulo et possessione abbatiatus" (cap. XVI, *reg*. 6: deliberacions de les Corts de 1547 i 1552); "priores conventuales non habentes superiores in provincia, habentes vassallos cum omnimoda iuridictione, meroque mixto impero admittuntur ut priores" (cap. XVI, *reg*. 7:

10 Montagut, Tomàs de, "Estudi introductori", a Peguera, Lluís de, *Pràctica, forma y estil de celebrar Corts Generals en Cathalunya y matèries incidents en aquellas*, Madrid, 1998, p. XIII. Totes les referències són d'aquesta edició.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página VI

cas del prior d'Escaladei pel que fa a la Cort General de 1552 i a la de 1585); "duo syndici unius capituli non sunt admittendi, nisi ad unam vocem tantum" (cap. XVI, *reg*. 15: cas dels síndics del capítol de Lleida de la Cort General de 1552).

Peguera finalment especifica les regles sobre els procuradors també pel que fa al braç eclesiàstic: el procurador d'un prelat ha de ser del seu capítol (cap. XVI, *reg*. 17); no es pot ser procurador del prelat i del capítol a la vegada (cap. XVI, *reg*. 18); ha de ser català (cap. XVI, *reg*. 24); i Peguera deixa ben clar les limitacions dels qui són presents sense haver estat citats, "quod mandata eorum, qui non fuerunt citati non debent habere formam constitutionis, licet non noceat si dictam formam habeant" (cap. XVI, *reg*. 31).

Malgrat aquesta recopilació de les pràctiques de l'estil de celebrar Corts, la qüestió de qui assisteix i en qualitat de què no sembla que fos tan clara. Un memorial de finals del segle XVII presentat al rei pels títols del Principat de Catalunya exposa "*que de tiempo de los usages, ni después hasta el del señor rey don Pedro el Tercero no se conoció la distinción y división de braços, porque únicamente se llamavan a Cortes las personas más notables de aquel Principado, cada uno por razón de su dignidad, como eran los prelados, religiosos, nobles, barones, ricos ombres, cavalleros, ciudadanos y hombres de villas*"[11].

De 1389 a 1413, explica aquest memorial, va existir un braç reial de cavallers, generosos i homes de paratge. A la Cort General de 1409, els braços eclesiàstic i real s'hi oposaren i ho contradiren, per la qual cosa, el projecte de nou braç no va prosperar: "*No podia este braço ser admitido en ellas, assí por controvenir a las leyes, usos y prácticas de Cathaluña, como también porque, si se dava lugar a esta pretensión, los cabildos y religiosos querrían introducir otro braço distinto de los prelados, y las villas reales otro estamento independiente de las ciudades*". Unes sentències del rei Ferran I a les Corts de 1413 denegaren aquella possibilitat de consolidar un quart braç i, tot suprimint-lo, el tornaren a unificar en un "solo cuerpo o brazo" dins i fora de les Corts[12].

Un únic braç, doncs, i una admissió per raó de la dignitat corresponent a cada u. Però, què són aquestes dignitats?. Els autors d'aquell memorial continuen dient que, a les Corts, "los titulados" s'admetien "por razón de las dignidades reales que gozan", és a dir per raó del títol que tenen. Posen l'exemple dels Cardona, els quals són admesos com a *comtes de Cardona* i "por razón de estos estados en los quales tiene vinculada la precedencia" són obligats a assistir a Corts. Així, doncs, fan una equivalència entre dignitat, títol, qualitat de la persona i una vinculació a uns estats. En un pas més equiparen aquestes dignitats nobiliàries i el seu tractament en matèria de Corts a les dignitats eclesiàstiques. Ho fonamenten en la constitució 7ª del títol "De celebrar Corts", quan imposa penes als contumaços, "*añadiendo a más de esta pena y las penas en dicho capítulo ordenadas, que si el arzobispo, los obispos y los condes (por razón de ser notables personas) las cosas arriba expressadas no cumpliran a dar agravios en la Corte, de ninguna manera*

11 BC, *Señor, los titulos del Principado de Catalunya...*, Fullets Bonsoms, n. 406,p. 41, n. 75. Aquest text és un memorial al rei sobre la presidència i la precedència en el braç militar. El text edita vint-i-tres documents de prova i el darrer és una consulta o vot fet per D. Lluís de València i D. Pere de Cardona, advocats del braç militar, que és de suposar són els autors del memorial. També a Bosch, A., *Summari, índex o epítome...* llibre 3, cap. 3.2. Vegeu igualment Serra, E., "Introducció" a *Cort General de Montsó (1585). Montsó-Binèfar. Procés del braç reial*, Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona, 2001, p. IX.

12 BC, Fullets Bonsoms, n. 406, p. 7.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página VII

sean admitidos"[13]. Treuen la conseqüència que si foren admesos a Corts fou per raó de ser notables persones. Així, conclou el memorial, se'ls convoca i se'ls crida a l'assistència "con el preciso nombre de su dignidad". "Y es constante proposición y más que cierta en derecho que el llamado en algún colegio en nombre de su dignidad debe por razón de ella ser admitido en el tal congresso"[14]. Per això conclouen que les dignitats assisteixen a les Corts per una condició especial: "quan diferente es el grado con que entran los títulos a la Corte respeto de los otros individuos del braço pues de otra manera vendría a ser muy injusta esta ley que daría mayor pena a los títulos..."[15].

En definitiva, centrant-nos en el nostre braç, l'arquebisbe de Tarragona i els vuit bisbes del Principat assisteixen a les Corts per raó de la seva dignitat. Per tant, no els afecta aquella premissa de ser naturals del Principat i Comtats. Tanmateix, en la Cort General de Montsó de 1585 s'observa la tendència a nomenar procuradors quan el prelat no és català.

Pel que fa als abats i als síndics dels canonges, no disposem de massa informació i no en podem fer un seguiment acurat. De fet, com assenyala Andreu Bosch, tots els individus que formen el braç eclesiàstic són eclesiàstics. Però, cal afegir, com s'ha dit, que no tots els que són eclesiàstics tenen dret i obligació d'assistir a les Corts. A l'edat mitjana es citen a Corts "los prelats e religiosos" ("sien appellats, e sien tenguts de venir prelats, religiosos..."). El capítol 4 del títol "De celebrar Corts", de les *Constitutions y altres drets de Cathalunya* introdueix "prelats, e religiosos, e clergues"; el 5 parla de "prelats, e religiosos, e personas ecclesiàsticas" i el capítol 7, de Pere III en la Cort de Perpinyà de 1351, introdueix un "prelats, e religiosos, e lurs capítols... e qualsevol altras personas ecclesiàsticas... en Cathalunya estants, citadas per nos". Aquest darrer text precisa, més avall, les regles per al nomenament de procurador: "si lo prelat serà de esgleya cathedral", pot nomenar "persona sufficient, e ydònea de son capítol, o lo vicari, o lo official seu principal"; si serà "religiós o col·legiada esgleya", podrà recórrer a "alguna ydònea persona de son convent, o orde, o professió"; si, en canvi, serà "capítol de cathedral o col·legiada esgleya", nomenarà "persona sufficient de son capítol..."[16]. Així, per tant, des de 1351 ja tenim plenament establerta la configuració d'aquest braç. Ara bé, les Corts de 1585 ens permeten veure que una cosa és ser convocat a Corts, una altra cosa assistir-hi i una tercera ser habilitat (quadre I).

---

13 BC, Fullets Bonsoms, n. 406, p. 33-34, núm. 62-65. És la traducció castellana de "Anyadint encara, que ultra aquesta pena, e las penas encara en lo dit capítol contengudas, lo archebisbe, los bisbes, e los comtes, perçó com són notables personas, si las cosas demunt ditas no servaran a donar greuges en la Cort, en nenguna manera no sien admesos". *Constitutions y altres drets de Cathalunya...*, I, 1, 14, 7. Els autors del memorial afegeixen: "*Si se desentraña más el texto propuesto se hallará que no solo se parangonan los prelados con los condes por la sola dicción 'et' sinó también dándoles y prescribiéndoles las mismas penas si fueren contumaces en assistir a las Cortes; quedando assí probado que entran por la misma razón unívoca de las dignidades, assí eclesiásticas como seglares, que gozan; y lo hizo evidente el texto en aquellas palabras, ibi: Por razón de ser notables personas, que es la razón de la decisión, en las quales explicó la Corte que la razón porque dava la pena allí prescrita a los arzobispo, obispos y condes era por notabilidad y excelencia de sus personas, que no podia ser por otro motivo que por el único de las elevadas dignidades, assí eclesiásticas como seglares, con que se hallavan condecorados*". *Ibid.*, p. 34, núm. 65.

14 BC, Fullets Bonsoms, n. 406, p. 33-34, núm. 62-63.

15 BC, Fullets Bonsoms, n. 406, p. 34, núm. 66.

16 *Constitucions y altres drets de Cathalunya...*, I, 1, 14, cap. 3, 4, 5 i 7. Corresponen respectivament a les constitucions nº 33 de les Corts de 1299, nº 2 i 10 de 1301 i nº 30 de 1351.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página VIII

Quadre I. Eclesiàstics convocats, assistents i habilitats a les Corts de 1585.

Cridats	*Presentats*	*A títol de*	*Habilitats*
Arquebisbe de Tarragona	Jaume Reig, vicari general	Procurador	S
Bisbe de Barcelona	Joan Dimes Lloris	Bisbe	S
Bisbe d'Elna	Joan Terès	Bisbe	S
Bisbe de Girona	Joan Cassador	Bisbe	S
Bisbe de Vic	Joan Baptista Cardona, doctor	Bisbe	S[17]
Bisbe de Tortosa	Ferran Quintana, vicari general, doctor	Procurador	S[18]
Bisbe d'Urgell	Lluís Esquerrer/ Ferran Quintana	Procuradors	S[19]
No es crida el bisbe de Lleida (Seu vacant, fol 25r)			
Abat de Santa Maria de Lavaix	Miquel Aymeric	Abat	S
Abat de la Real	Esteve Puig	Abat	S
Abat de Gerri	Augustí Gallart	Abat	S[20]
Abat de Santa Maria de Serrateix	Augustí Gallart	Procurador	Rebutjat
Abat de Poblet	Francesc Oliver i de Boteller	Abat	S
No es crida l'abat de Sant Pere de Galligants	Paulo Pla	Abat comendatari perpetu	S
Abat de Santes Creus	Blai Torner (o Torrent), monjo	Procurador	S[21]
Abat de Sant Feliu de Guíxols	Miquel Sobraries[22]	—	—
No es crida l'abat de Bellpuig de les Avellanes	Ignasi Gutiérrez	Abat	S[23]
Abat de la Portella	No es presenta	—	
Abat de Canigó	No es presenta	—	
Abat de Camprodon	No es presenta	—	
Abat de Ripoll	No es presenta	—	
No es crida l'abat de sant Llorenç del Munt	Francesc Gomis	Procurador	N[24]
Prior d'Escaladei	Andreas Capilla	Prior	S
Prior de Catalunya, St. Joan de Jerusalem	Hug de Copons, frare	Procurador	S
Capítol i canonges de Tarragona	Rafel d'Oms, arxidiaca major	Síndic	Problemes
Capítol i canonges de Barcelona	Onofre Pau Cellers, doctor, canonge	Síndic	S
Capítol i canonges de Girona	Pere Tomàs, canonge	Síndic	S
Capítol i canonges de Lleida	Baltasar de Rajadell, canonge	Síndic	S
Capítol i canonges de Tortosa.	Jeroni Terça, arxidiaca de Culla	Síndic	S[25]
Capítol i canonges de Vic	Jaume Coma, arxidiaca	Síndic	S
Capítol i canonges d'Elna	Onofre Masdemont, canonge	Síndic	S
Capítol i canonges d'Urgell	Sebastià Moles, canonge, doctor	Síndic	S[26]

17 Primer arriba Jaume Bergadà com a procurador; després és rebutjat perquè compareix el principal.

18 En el procés del braç eclesiàstic trobem un Ferran Quintana com a procurador del bisbe de Tortosa, com a procurador del bisbe d'Urgell i com un dels tres advocats del braç eclesiàstic. Fins a la primera habilitació (27 d'agost) actuà com a procurador del bisbe de Tortosa; des d'aquesta, ja no se'l troba en cap més sessió tot i ser admesa la seva procura. A partir del 10 de novembre apareix com a procurador del bisbe d'Urgell (vegeu nota següent). És un dels tres advocats del braç eclesiàstic. Onofre Pau Cellers, síndic del capítol de Barcelona i Joan Puigvert, ciutadà de Barcelona, foren elegits el 3 de juliol (fol. 8r); aquest últim demanà llicència per anar-se'n a Barcelona per a assumptes propis, cosa que explica que hi hagi tres advocats, si bé el salari assignat correspon al de dos advocats per braç.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página IX

L'assistència a les sessions

Si el primer que ens ha cridat l'atenció fou el nombre baix d'eclesiàstics amb dret a assistir a les Corts, pot sorprendre el lector el grau elevat d'absències (quadre II) i l'aparent manca de puntualitat dels membres de l'estament.

Quadre II. Nombre d'assistents a les sessions

Nombre d'assistents	Nombre sessions	Percentatge sobre el total de les sessions del braç
Entre 4 i 7	8	4 %
Entre 8 i 11	36	15 %
Entre 12 i 15	74	31 %
Entre 16 i 19	93	39 %
Entre 20 i 23	26	11 %

L'absentisme és producte de les malalties d'alguns síndics fins al punt d'haver d'absentar-se de la Cort General i tornar a llurs cases. També el procés recull una munió de llicències per 8, 10, 15 o 30 dies per malalties o negocis propis. Però, sobretot, les absències i els retards són deguts al repartiment dels membres de l'estament entre les diverses comissions

19 A la primera habilitació el procurador Lluís Esquerrer i el bisbe d'Urgell Ambrosi Hug de Montcada, *quia principalis et procurator sunt absentes*, no són admesos fins que vinguin ambdós o bé un d'ells. El diumenge 10 de novembre, Ferran Quintana *fecit fidem de mandato et juravit in forma*.

20 Per malaltia, arriba dos dies fora del temps de compareixença; se l'accepta sota jurament.

21 Primer es presenten els frares Pere Teixidor i Sebastià Argilles; després actua el segon, fins que és rebutjat per no tenir suficient poder i per ser estranger. Per últim, ve i s'accepta Blai Torner en la segona habilitació, fol. 425v.

22 És al soli inicial i a les sessions dels mesos de juliol i d'agost; apareix habilitat a la primera habilitació (fol. 122v) del 27 d'agost i continua assistint a les sessions fins al dia 6 de setembre. El dia 7 de setembre se li concedeix per part de l'estament *licentiam absentandi se a presenti Curia per tempus eis bene visum*. Ja no se'l torna a trobar.

23 És rebutjat en la primera habilitació fins que no mostri el títol d'abat; és admès a la segona habilitació del 15 de novembre, fol. 525v. El dia 13 de novembre sorgí el dubte sobre la precedència entre l'abat de Bellpuig de les Avellanes, el prior d'Escaladei i el procurador de l'arquebisbe de Tarragona. Es decretà dins l'estament eclesiàstic que l'abat de Bellpuig de les Avellanes havia de precedir el prior, i aquest el procurador de l'arquebisbe, la qual cosa ocasionà les protestes del prior, "que per la deliberació sobre dita no sia fet prejudici als drets y preeminències de son monestir", i del procurador de l'arquebisbe (sobre el "lloch y assiento"), que "no sie fet perjudici a ell en dit nom ni a son principal ni sie tret en conseqüència si altre més preeminent lloch se li devie". Fol. 407r.

24 L'única vegada que el trobem és a la segona habilitació, on es rebutjat *quia non habet qualitates per constitutiones requisitas*.

25 Primer es presenta com a procurador del bisbe de Tortosa i com a síndic del capítol a la vegada.

26 Per malaltia torna a la Seu d'Urgell i el substitueix, primer, Rafael Gomis, ardiaca major qui, el dia 19 de setembre, es presenta i jura (fol. 198r). A Rafael Gomis el dia 11 d'octubre se li concedeix llicència d'absentar-se per vuit dies per raó *sue invalitudinis*. El dia 5 de novembre es presenta el nou síndic, Onofre de Pons, sagristà i canonge del capítol urgellenc, fol. 353v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página X

(habilitadors, elaboració de les constitucions, capítols del redreç, etc.) la qual cosa restava assistents a les sessions ordinàries de matí i tarda (quadre III). La situació arriba a un punt que Paulo Pla, abat comendatari perpetu de Sant Pere de Galligants, posa un dissentiment per tal que es comuniqui tot el que es delibera en les sessions als absents que treballen en les diverses comissions i així es fa. S'arriba, també, a establir un horari de matí per les sessions ordinàries i un altre de tarda o vesprada pel treball de les comissions.

Quadre III. Participació en la Cort

	Càrrecs	Comissions	Ambaixades	TOTAL	Dissentiments	Suplicacions	Vots particulars
Joan Dimes Lloris, bisbe de Barcelona	President	7	3	11	-	-	-
Joan Terès, bisbe d'Elna	Habilitador	8	3	12	-	-	-
Jaume Cassador, bisbe de Girona	-	3	1	4	-	-	-
Joan Baptista Cardona, bisbe de Vic	-	8	5	13	2	1	1
Miquel Aymeric, abat de Lavaix	Promovedor	4	2	7	1	-	-
Esteve Puig, abat de La Real	-	11	11	22	13	-	1
Francesc Oliver i de Boteller, abat de Poblet	Habilitador	7	13	21	2	-	-
Augustí Gallart, abat de Gerri	-	16	41	57	2	-	-
Paulo Pla, abat comendatari perpetu de St. Pere de Galligants	-	5	4	9	3	1	-
Blai Torrents, procurador de l'abat de Santes Creus	-	-	6	6	-	-	-
Miquel Sobraries, abat de Sant Feliu de Guíxols	-	-	5	5	-	-	-
Andreu Capilla, prior d'Escaladei	Habilitador per 10 dies	7	12	20	-	-	-
Hug de Copons, procurador del Prior de Catalunya	-	2	4	6	3	2	1
Jaume Reig, procurador de l'arquebisbe de Tarragona	-	7	24	31	1	1	1
Ferran Quintana, procurador del bisbe de Tortosa	Advocat	6	6	13	1	-	1
Procurador del bisbe d'Urgell	-	4	5	9	2	-	-
Jeroni Terça, síndic de Tortosa	-	8	22	30	8	5	-
Baltasar de Rajadell, síndic de Lleida	Habilitador	2	16	19	8	1	-
Onofre Masdemont, síndic d'Elna	-	7	17	24	1	-	-
Rafel Tomàs, síndic de Girona	-	4	15	19	2	-	-
Onofre Pau Cellers, síndic de Barcelona	Advocat	16	17	34	5	3	1
Jaume Coma, síndic de Vic	-	5	21	26	1	-	-
Síndic d'Urgell	-	2	7	9	1	-	-
Rafel d'Oms, síndic de Tarragona	-	5	15	20	3	1	-

Malgrat tot, hi ha casos d'absentisme i de retard que no tenen explicació coneguda: assumptes propis, estratègies polítiques segons els temes a tractar, formes de manifestar el descontentament davant resolucions no satisfactòries... Sembla que hi ha una mica de tot.

La participació en els assumptes de les Corts dels diversos membres de l'estament queda reflectida en el quadre III. Les tasques semblen força repartides, tot obeint a criteris paritaris, si bé alguns membres destaquen per llur activitat, com els abats de Gerri, de La Real i de Poblet i

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XI

alguns síndics de capítols, entre els que ressalta Onofre Pau Cellers, síndic dels canonges de la catedral de Barcelona, advocat i present en ambaixades, comissions i dissentiments. L'abat de La Real i Baltasar de Rajadell, síndic del capítol de Lleida, sobresurten perquè són partidaris d'una línia d'actuació estricta i ràpida enfront dels deutors del General i de la concreció d'unes mesures correctores. A això hi dediquen molts esforços tot posant diversos dissentiments. Aquests, però, no arriben a la virulència ni porten a cap paralització de la Cort General com passava al braç militar i, en menor grau, al reial. Els dissentiments s'aixequen amb relativa facilitat, sigui de forma parcial o total, i en general no s'arriba a situacions de radicalització individual. De fet, es rebutja l'enfrontament personal i s'actua per altres vies. Així, per exemple, l'enfrontament entre el president del braç i el síndic Rajadell, o les discrepàncies entre aquest i el bisbe de Poblet en qüestió d'habilitació es salden, curiosament, amb l'absència del síndic durant uns quants dies; amb tot, més tard ens assabentem que estava malalt.

Un altre grup de membres, com Jeroni Terça, síndic de Tortosa, compensen les peticions de gràcies, conflictives per la contraposició d'interessos que susciten en d'altres parts, amb contínues actuacions en ambaixades i comissions. Un darrer grup participa poc per causa de les malalties; són els casos de les absències del procurador de Santes Creus, dels canvis de procuradors com el del bisbe d'Urgell i el del síndic d'Urgell o les marxes, abans de finalitzar la Cort, de l'abat de Sant Feliu de Guíxols i del procurador del bisbe de Tortosa per exemple.

Més enllà d'aquestes constatacions es fa difícil precisar el pes real de cada un dels membres del braç eclesiàstic en el desenvolupament de la Cort General. El paper d'alguns bisbes i de Paulo Pla, abat comendatari perpetu de San Pere de Galligants, degué ser molt superior al que es dedueix de l'anàlisi del procés eclesiàstic. I és que, com hem dit, aquestes actes de les sessions no recullen les discussions, ni les diverses posicions, ni les votacions. Tot i així es constatable que els bisbes de Barcelona, d'Elna i de Vic, els abats de Gerri i de Poblet, Paulo Pla i els síndics d'Elna, de Lleida i de Barcelona són les figures més dinàmiques perquè estan presents en les comissions més decisives (greuges, constitucions i redreç), en les ambaixades al rei i/o en aquelles ambaixades més delicades o conflictives que es fan als altres braços. De fet, els assumptes més quotidians s'encomanen al promovedor del braç, Miquel Aymeric, abat de Lavaix; assumptes més complexos requereixen una ambaixada de dues persones i, els més delicats de tots, una de tres (un per a cadascuna de les tres parts del braç: un bisbe, un abat i un síndic capitular). No hi ha constància que sempre fossin elegits per votació.

Preeminència del braç eclesiàstic

És necessari plantejar-se una altra qüestió. Cal considerar el braç eclesiàstic com a superior als altres dos braços?. El braç eclesiàstic és el primer estament. Com a tal gaudeix d'una certa preeminència que només alguna vegada i de forma puntual li és qüestionada en el desenvolupament de les Corts. Certament, el fonament d'això cal cercar-lo en aquell respecte degut a tota persona eclesiàstica de què parla Andreu Bosch. El quadre IV recull algunes d'aquestes singularitats de precedència. Tota la documentació demanada pels estaments a la Diputació, totes les escriptures i tot tipus de documentació rebuda per la Cort (processos de Corts precedents, constitucions, memorials de greuges, balanç del General, llibres de comptabilitat, etc.), totes les sol·licituds presentades a la Cort per particulars a la recerca de gràcies o concessions de tot

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XII

tipus, –almoines, increment de salaris, insaculacions d'oficis del General, etc.– i tots els memorials de constitucions, greuges, redreç, és a dir, absolutament tot, passava primer pel sedàs de l'estament eclesiàstic. Amb aquest material en mà, analitzava, discutia, votava i introduïa esmenes; en resum, deliberava en primer lloc, de forma que els altres dos braços (el militar i després el reial) treballaven sobre els esborranys de les esmenes del primer braç incorporades al document.

Això no vol dir que els altres dos braços estiguessin d'acord amb les seves decisions, tot i que l'eclesiàstic, que és el que tenia més doctors en cànons i en lleis entre els seus membres, potser marcava el camí a seguir; tot i així, de la lectura del procés del braç eclesiàstic també es desprèn que el plantejament d'un afer, fos de la naturalesa que fos, tant podia procedir d'un braç com d'un altre. Les comunicacions entre els braços, fos per part dels promovedors o per ambaixades, generalment de dos individus, eren fluïdes, i les adhesions a les propostes d'un estament, o les contrapropostes dels uns als altres, o les modificacions parcials introduïdes per uns i acceptades pels altres, són constants al llarg de tota la Cort. En molts casos, doncs, no es pot dir que hi hagi un primer, un segon i un tercer braços. Són les preocupacions i els interessos dominants en cada braç i les instruccions dels seus principals els qui fan que un braç enceti un tema o s'interessi més per un altre. L'ordre eclesiàstic juga a alentir o agilitar algunes sol·licituds, o a ignorar algunes deliberacions d'altres braços (així, ignora la proposta de l'estament reial de suprimir les lleudes a particulars -una proposta, per cert, que no contemplava suprimir les lleudes que afectaven les universitats- com a mitjà de fomentar el comerç; tanmateix, després fou el braç reial qui ignorà quatre intents dels eclesiàstics per suprimir-les), o a imposar alguna deliberació pròpia o en combinació amb el braç militar (la més coneguda és la del delmar en garba, que el braç reial rebutjà reiteradament).

Tanmateix, els dubtes sobre la primacia persisteixen. Què es vol insinuar quan el notari del braç eclesiàstich escriu coses com "els convocats en dit estament, adherint-se al parer del bras reial, determinen..."?[27] No n'hi ha prou amb una adhesió? O és que l'acord efectiu s'ha d'iniciar amb la determinació del primer braç per ser vàlid?.[28] Aquesta visió la confirmen expressions com "sien servits deliberar quina forma se hauria de tenir..." dirigides al braç eclesiàstic pels militars[29], o "oït lo parer del bras militar delibere...", o quan es dóna ordre als advocats del braç "que ordenen la protestació" pels greuges ("et etiam deliberaverunt quod ordinetur"[30]) o quan s'ignora la distribució de les despeses a fer pel jurament del príncep i se'n determina una de nova a càrrec de les pecúnies del General[31].

En definitiva, tot indica la preeminència del braç eclesiàstic pel respecte que li és degut i per ser el primer braç. Per aquesta raó el braç eclesiàstic es mostra gelós en tot el que es refereix al

27 Fol. 306r.

28 Talarn, fol. 371v, presenta un greuge contra els oficials de la monarquia al braç reial; alesho-res es mana al promovedor d'aquest braç que el porti a l'eclesiàstic, on es llegeix i es porta al militar "una cum proxime inserta deliberatione".

29 Fol. 306v.

30 Fol. 310v-313r. Fins a quin punt el llenguatge pot indicar unes relacions desiguals entre els braços? Quin sentit té, per exemple, la utilització diferent a les ambaixades de *reportavit*/*retulit* i les súpliques a l'estil de "sien servits ses senyories" (és la mateixa fórmula amb que s'adrecen al rei). El llenguatge protocol·lari és molt important i cal fer-ho notar. Els braços es passen algunes sessions del mes de juliol discutint quin títol s'ha de donar als tractadors reials, amb la consulta inclosa de processos de Corts passades i el parer dels tractadors (fol. 39r i ss.).

31 Fol. 379v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XIII

manteniment de l'estil antic, de l'estil acostumat, del costum i de les seves "preheminències". D'aquí la importància que té el fet que el braç eclesiàstic vulgui impulsar un judici *in curia* per desbloquejar la paralització de la Cort a causa dels dissentiments del braç militar en relació al cobrament dels deutes envers el General i que es produeixi una disputa agra entre els dos braços. En tot moment, el braç eclesiàstic vigila, i en diverses ocasions exigeix, que les súpliques han de ser presentades primer al braç eclesiàstic i no al braç reial o al militar. Dos casos il·lustren bé aquesta defensa de la seva preeminència: la prioritat del braç eclesiàstic en l'operació d'obrir el balanç del General i la polèmica sobre la custòdia de tota la documentació. El braç militar proposa fer una caixa comuna amb tres claus per guardar la documentació; el reial s'hi adhereix; l'eclesiàstic s'hi oposa per la "preheminència que té aquest braç en custodir dites scriptures"[32]. Una cosa semblant passa amb el dret a obrir el balanç de la Generalitat. Els braços demanen que es faci en una cambra fora del lloc de reunió dels braços; el braç eclesiàstic mostra processos antics que proven que el balanç del General s'obria dins l'estament eclesiàstic.

Quadre IV. Preeminències del braç eclesiàstic

Que el balanç del General s'obri dins el seu braç Guardar les escriptures Rebre en primer lloc la documentació del General i dels particulars Rebre i obrir les cartes dels diputats del General Manar que Miquel Joan Ciurana, regent els comtes del General, executi alguns acords relacionats amb l'estada a Montsó (obres, compra de vestimenta, etc.) o que guardi material, llibres o documentació Rebre en primer lloc les suplicacions i sol·licituds Deliberar en primer lloc sobre les suplicacions i/o les sol·licituds Decretar en primer lloc les suplicacions i/o les sol·licituds Deliberar en primer lloc sobre els greuges, els memorials, les constitucions, els capítols del redreç, la concòrdia amb els creditors del General, etc., concertats en les comissions elegides pels braços. És el primer en introduir modificacions en els memorials de les comissions Rebre en primer lloc els tractadors del rei quan aquells visiten els braços Establir la comunicació entre el rei i els braços i, a través del mateix braç eclesiàstic, garantir la comunicació amb la resta dels braços Contestar al rei en els solis Dirigir-se i/o contestar al rei o als seus oficials en les ambaixades dels braços Ser el primer en l'ordre de les decretacions Determinar el primer l'import dels salaris dels oficials de les Corts, gratificacions, almoines, donacions, etc. Ser el primer en "ordenar les lletres" que es llegeixen als estaments Ser el primer en signar les cartes
Funcionament El seu funcionament és més lleuger i ràpid. Les seves posicions són menys radicals en els dissentiments; les seves provisions són més ràpides Disposa d'un gran nombre de doctors en drets
Preeminències dubtoses (o que li són disputades): El notari del braç eclesiàstic llegeix els memorials o les escriptures als tractadors El braç eclesiàstic guarda el segell major de la Cort Donar el suport espiritual de les misses Exerceix una certa tutela sobre el "Ceremonial de Cort" i sobre els braços, per guardar "l'estil antic" Marca les pautes per habilitar dies i/o hores Executa les petites decisions derivades dels acords entre els braços (enviar les cartes concertades i ja signades; l'hora de fer una ambaixada, etc.)

32 Fol. 115r i 174v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XIV

Les principals actuacions

El procés familiar del braç eclesiàstic dissortadament no sempre ens permet aprofundir sobre les actuacions concretes de l'estament enfront dels problemes que té plantejats la societat catalana de finals del segle XVI. Amb tot, els quadres V i VI recullen les seves actuacions principals. No cal cercar en el procés res indicatiu sobre la situació de l'església catalana a finals del segle XVI: ni problemes, ni solucions ni actituds pro o anti Trento. Res no se'ns diu sobre això. És obvi que aquestes qüestions cal cercar-les en la documentació eclesiàstica emanada de la Província Tarraconense. En canvi, el procés recull l'actuació política del braç eclesiàstic, sense perdre de vista que la seva participació en la recerca del bé de la Terra sempre és fa des d'una posició de salvaguarda de les llibertats eclesiàstiques[33].

Més que en els altres estaments, el procés familiar del braç eclesiàstic sovint apareix com un sanedrí que actua corporativament i que la majoria de vegades no deixa traspuar en les seves actes escrites les opinions personals ni àdhuc la presa d'una posició col·lectiva. En fer l'anàlisi dels assumptes més punyents tractats en comissions de persones anomenades pels tres braços, coneixem l'acord consensuat una vegada ha passat per la comissió i els tres braços, però no arribem a saber l'opinió prèvia, en forma, per exemple, d'esmenes. Quan aquesta opinió queda reflectida en les actes, acostuma a ser expressada en termes molt moderats. Què pensava realment el braç eclesiàstic sobre la situació de Montserrat en relació a Valladolid? És clar que, ni amb això, ni amb les abadies vacants, ni amb els excessos de la Inquisició, ni amb la política reial del «excusado», etc., no hi estava d'acord i treballava per canviar-ho; però no sabem les seves argumentacions. Sí, però, que coneixem les seves actuacions:

Abadies vacants

La suplicació inicial fou presentada pel síndic de la ciutat de Manresa en relació a Sant Benet de Bages. El braç eclesiàstic decidia que l'abat de Gerri fes una escriptura i que fos presentada amb una ambaixada al rei; el document havia estat fet amb l'"*omnibus placuit*". Al final s'incloïa en el mateix paquet l'assumpte de la separació de Montserrat. El rei contestava amb vaguetats: "*que mandará proveher en lo de los monasterios y casas de religión lo que más convenga al servicio de Dios y bien de dichas casas*"[34].

Separació de Montserrat de Valladolid

Tot seguit, després de la presentació dels greuges al rei, un síndic de la ciutat de Barcelona presentà al braç eclesiàstic una llarga suplicació[35] destinada a separar Montserrat de Valladolid

33 Tot i així, el procés familiar del braç eclesiàstic sí que permet de veure algunes qüestions relacionades amb l'estat de l'església catalana. Així, per exemple, l'observació de les relacions dels eclesiàstics cridats a Corts, del absents i dels participants ens dóna una idea de les seus i abadies vacants. És el cas del bisbat de Lleida, que ni és cridat ni hi assisteix per ser, en aquells moments, seu vacant.

34 Fol. 311r-312v, 321v, 350r i 396 r i v.

35 Fol. 338v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XV

i fer-ne una província separada. Usava un llenguatge dur, clar i directe. La resposta del braç eclesiàstic fou esperar cinc o sis dies abans de deliberar. No en sabem el motiu, si per la càrrega de conflictivitat del tema o perquè els braços estaven immersos en el debat de les constitucions. Tot aprofitant que el braç militar proveïa eleccions per fer l'ambaixada de protesta al rei per les abadies vacants, l'estament eclesiàstic finalment va deliberar unir les dues reivindicacions. Els braços decidiren que l'abat de Gerri preparés l'ambaixada, pensés què i com s'havia de representar al rei i ordenés l'elaboració d'un memorial; i així es va fer[36]. Mentre, a més, es demanava el suport dels braços de tota la Corona d'Aragó en l'afer[37] i es calculava la possible despesa de la separació i la forma de pagar-la amb les pecúnies del General[38]. Aquesta suplicació general sobre la política eclesiàstica esmenta lògicament, que les prelatures, les abadies i els beneficis eclesiàstics han de ser exercits per naturals de Catalunya, cosa que -insisteix el memorial- no s'observa, tot contravenint les constitucions catalanes. Tot plegat -continua dient el memorial- provoca molts danys a Catalunya com demostra el cas de Montserrat, denunciat i representat al rei pels diputats de Catalunya i els consellers de Barcelona unes quatre vegades. Les escriptures que acompanyen el memorial detallen els mals de Montserrat tot acusant la gestió montserratina de frau, mala administració i discriminació envers els catalans (discriminació en l'elecció de càrrecs, en qüestions monetàries, en el tracte als pelegrins o als frares, en l'ús del castellà i la prohibició del català, etc.). Es parla de l'esperança frustrada de la visita del bisbe de Lleida i com, des de la seva mort, s'han incrementat els escàndols, els danys i els inconvenients. Demanen al rei que intercedeixi davant el Papa per fer de la casa de Montserrat i dels monestirs que en depenen una província separada, tot això en base al Concili de Trento perquè aquest preveu "se puga fer provincia separada" en terra amb cinc monestirs. El memorial reclama que es faci tornar els monjos desterrats a Castella i es mostra agreujat per les dites i els rumors que s'escampen contra els catalans. Finalment, s'invoca la intercessió del monarca com a rei, cristià i senyor del Principat i de la Corona. El braç reial demanava fer una constitució en relació a l'afer de Montserrat i la província separada, però el braç eclesiàstic s'hi va oposar[39]. Finalment, però, tot quedà paralitzat amb la resposta dels braços del regne de València que van considerar que, per endegar qualsevol cosa, calia primer esperar l'acabament de la visita del Monestir de Montserrat, inconclusa per la mort del bisbe de Lleida.

Greuges: Inquisició, excusat i d'altres.

El seguiment de les deliberacions dels greuges demostra sobretot el pes dels conflictes de procediment i de cerimonial. La lectura del memorial dels greuges de les esglésies, les persones eclesiàstiques i en relació al jutge del Breu Apostòlic no donà lloc a cap actuació especial. Pel que fa a la Inquisició no són greuges relatius a "les coses de fe y tocants per disposició de dret al Sanct Offici de ells", per tal com ja s'accepta la funció de la Inquisició entorn d'aquestes qüestions sinó que són greuges pels excessos comesos per la Inquisició en sobrepassar els seus teòrics àmbits d'actuació. Són denunciats els excessos inquisitorials quan aquesta actua més enllà

36 Fol. 346r i 363r.
37 Fol. 370v.
38 Fol. 419-426.
39. Fol. 439v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XVI

del fur que li pertoca tot pretenent una exempció total, i es denúncia també l'excés en el nombre de familiars del Sant Ofici (fa quaranta o cinquanta anys –diuen els braços– eren cent familiars i ara en són més de mil), així com els excessos en el terreny jurisdiccional[40].

Els greuges entorn de l'excusat van provocar un fort malestar dins el braç militar i una confrontació seriosa entre els braços eclesiàstic i militar. Fou F. Cornet, advocat del braç militar, qui presentà una escriptura de greuges contra l'excusat. El braç eclesiàstic, un cop oït el memorial del "pretès agravi del scusado" de Cornet, va deliberar canviar el proemi i depurar i alleugerir el memorial; les causes d'aquests canvis, dites de paraula però mai no escrites pels ambaixadors del braç eclesiàstic, van provocar l'oposició del braç militar. És l'únic moment en el llarg de la Cort General que observem que el braç eclesiàstic s'obstina en una defensa tancada. Tot plegat va acabar amb una presentació dels greuges al rei sense incloure el de l'excusat[41].

En el quadre VI resumim les principals actuacions del braç eclesiàstic, que, tal com hem indicat més amunt, incideixen més en matèries polítiques que no pas en qüestions pròpiament eclesiàstiques.

Quadre V. Principals actuacions del braç eclesiàstic. Assumptes eclesiàstics

Separació de Montserrat
Excusat
Greuges dels eclesiàstics per l'actuació del jutge del Breu sobre esglésies i persones eclesiàstiques
Greuges dels eclesiàstics per l'actuació dels oficials reials sobre esglésies i persones eclesiàstiques
Greuges envers la Inquisició i els excessos dels inquisidors
Abadies vacants
En defensa del manteniment de la preeminència del braç eclesiàstic
En defensa del delmar en garba
En defensa de la prorrogació de la no lluïció de jurisdicció i rendes en favor del patrimoni reial

Quadre VI. Principals actuacions del braç eclesiàstic. Assumptes polítics i baronials en els quals participa

Constitucions i capítols de Cort
Greuges
Contra els deutes envers el General, partidari de l'execució dels deutes; concòrdia amb els deutors del General
Redreç del General
Afavorir i vigilar el bon i ràpid progrés de les Corts, contra els dissentiments i a favor del judici *in curia datum*
Garants de l'ordre antic, el costum, les lleis i els protocols en les actuacions de les Corts: cal servar l'ordre antic dins dels braços, entre els braços i amb el rei
Interpretació de procediments i protocols en les Corts
Cercar documentació de les Corts passades per veure procediments diversos
Interès en reformar la constitució de l'Observança
Partidari de la decretació pel rei dels capítols de General
Interès en la unificació dels pesos, mesures i mides segons el patró de Barcelona
Proposa fer un llibre de cerimonial de celebració de les Corts
Oposició envers la nova forma d'insaculació de diputats i oïdors
Partidaris del judici *in curia datum* en relació als obstacles que posa el braç militar sobre una actuació massa enèrgica contra els deutors del General.

40 Fol. 389v i ss.

41 Fol. 333v i 334r; 315v, 318r i v, 323r, 326v, 328r, 332r, 335v, 336r, 507v.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XVII

El quadre VII resumeix les peticions adreçades a la Cort General per persones o institucions eclesiàstiques. Es tracta de peticions de llicències, reclamacions de drets polítics, salvaguarda d'alguns privilegis, reclamacions de deutes i peticions de contribucions monetàries.

Quadre VII. Suplicacions fetes per persones eclesiàstiques

Capítol de Barcelona	Contra la Diputació per les cases enderrocades per fer l'ampliació de l'edifici del General	Suplicació acceptada. Fol 302v i 303r
Capítol de Barcelona	Pretensió dels capitulars de Barcelona de seguir gaudint de les distribucions quotidianes de llurs esglésies encara que estiguin exercint com a diputats o oïdors eclesiàstics	Suplicació. Fol. 303 i 304r
Capítol de Tortosa	Treure blat de l'Aragó	Suplicació, fol. 343 v
Hospital de la Santa Creu de Barcelona	Petició de diners	Suplicació, fol. 343 v
Orde de St. Francesc	Almoines per als llocs de Jerusalem	Suplicació, fol.362r; 377r
Monestir de Benifassà	Treure fusta i rendes de Catalunya cap al regne de València	Suplicació, fol. 252v-400v
Síndic del capítol de Lleida	Entorn dels conflictes amb la Universitat de Lleida	Dissentiment, fol. 402v
Orde de Sant Benet	Perjudicada per un capítol del Redreç sobre insaculació de religiosos	Suplicació, fol. 450v
Església de St. Jaume de Barcelona	Contra la Diputació per les cases enderrocades per fer l'ampliació de l'edifici del General	Suplicació, fol. 470v i 486v
Religió de St. Joan de Jerusalem	Sobre l'entrada de moneda a Barcelona i la seva treta cap a Palerm	Fol. 198v i ss.; fol. 480v
Síndic del capítol Barcelona	Permís d'imposició de drets per fer tres torres de defensa al Garraf	Suplicació, fol. 488v i 517v
Procurador de l'arquebisbe de Tarragona i síndic del Capítol Tarragona	Sobre el patrimoni de Santa Tecla i les pretensions de Reus de passar a la jurisdicció reial	Suplicació, fol 118v
Síndic del capítol de Tarragona	Oposició a l'admissió a Corts de la ciutat de Tarragona	Dissentiment, fol. 233v
Priorat de Catalunya	Que la dignitat del Priorat estigui sempre insaculada a diputat del General	Suplicació, fol. 373r
Santa Maria de Montsó	Petició d'almoines i gràcies	Suplicació, fol. 382
Convent de predicadors de Balaguer	Almoines	Suplicació, fol. 558r
Onofre Oluga, prior de Gualter	Contra un capítol del Redreç que està tractant-se a la Cort General que exclou els religiosos de l'orde de sant Benet i d'altres ordes de la possibilitat de ser insaculats en els llocs de deputats i oïdors de comptes	Suplicació, fol. 450v-451r

Cal destacar els conflictes derivats de l'ampliació de la casa de la Diputació (capítol de Barcelona i església de St. Jaume); els conflictes amb la Universitat de Lleida; l'esforç per obtenir el permís d'imposició de drets sobre el vi per edificar tres torres de defensa al Garraf

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XVIII

per part del capítol de Barcelona i l'aferrissada oposició a les pretensions de Reus de passar a la jurisdicció reial i a les de Tarragona per ser admesa a Corts. També la suplicació de l'orde de St. Benet, que se sent perjudicada per un canvi introduït en el Redreç en matèria d'insaculació de religiosos i la qual demana que no s'admeti aquest capítol "per quant en Corts y en províncies no·y solen admetre sinó cert número de regula[r]s y en los de sobre dits llochs de diputats y oydors sien estats sempre admesos qualsevol regulars que tingue dignitats o títols y estos sens tenir lloch a Corts ni províncies"[42].

Finalment, el procés familiar del braç eclesiàstic conté altres aspectes més particulars però no pas menys importants. Anoto, per exemple, la vaga dels escrivents[43]: "han parat y no volen passar havant en scríurer». Una comissió d'una persona per braç es va reunir i ràpidament determinà un increment del salari, a despeses del General. Altres actuacions a destacar són: l'actitud favorable del braç a l'ús coactiu del judici *in curia*[44]; la postura del braç a buscar fórmules de compromís en relació als deutors i al Redreç de la Generalitat[45]; els recels estamentals en l'admissió dels advocats del braç[46]; la coordinació i compulsa del treball dels notaris per evitar errors i males interpretacions[47], i tantes altres actuacions més aparentment de detall que el lector pot anar descobrint i que ens demostren que la Cort General de 1585 era una institució políticament viva i canviant.

Josep Maria Bringué i Portella
24 de juny de 2002

42 Fol. 450v.
43 Fol. 450r.
44 Vegeu les anotacions de Serra, E., a "Introducció" a *Cort General de Montsó (1585) cit. ... Procés del braç reial*, p. XXVI-XXXI.
45 *Ibidem*, p. XXXVIII-XLVI
46 Joan Puigvert és rebutjat, fol. 89v, etc.
47 Fol. 106r.

introducció braç eclesiàtic ok 29/3/04 19:53 Página XIX

II. CORTS DE MONTSÓ DE 1585

PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 13

FAMILIARIS PROCESSUS ORIginalis actorum stamenti ecclesiastici Principatus Cathalonie convocati et congregati in Curiis Generalibus per serenissimum et potentissimum Philipum, dominum nostrum regem, in villa Montissoni inchohatis, die vigessima octava mensis iunii, anno a nativitate Domini MDLXXXV.

Die secunda mensis decembris MDLXXXV, per stamentum ecclesiasticum Principatus Cathalonie in presentibus Curiis convocatum fui creatus ego, Ioannes Baptista Mullola, nottarius, in scribam et notarium dicti stamenti de vita mea pro futuris celebrationibus Curiarum ubique celebrandi, de qua electione fuit receptum instrumentum apud Ioannem Sala, notarium publicum Barchinone et stamenti militaris scribam, dictis die et anno, etc. quod me[1] *sua publica forma apud me habeo, etc.*

Scriba dicti stamenti ecclesiastici, Ioannes Baptista Mullola, ilerdensis, apostolicus regiusque, Tarraconensis habitator.

1r// *IN*[2] *nomine Domini Nostri Ihesu Christi et gloriose beate Marie Virginis, eius genitricis, amen. Pateat universis et sit notum quod cum potentissimus et serenissimus dominus noster Philipus, Dei gratia rex Castelle, Aragonum, etc. comesque Barchinone, etc. Curiam Generalem inter alios incolis et habitatoribus*[3] *Principatus Cattalonie per suas litteras indixisset celebrandam in villa Montizoni, die vigessima mensis maii, anni nativitatis Domini millessimi quingentessimi octuagessimi quinti; et die assignata personaliter ad dictam villam non venisset dictamque Curiam per suas litteras prorrogari mandasset, prout*[4] *prorogata fuit ad diem vigessimum octavum mensis iunii anni predicti, prout latius in comuni processu dicte Curie ducto apud nobilem Michaellem Climent, regium prothonottarium, latius continetur. Hinc est quod, adveniente die veneris, vigesima octava mensis iunii anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, ad quam diem Generalis Curia supradicta extitit ut predicitur prorogata, cum idem serenissimus dominus noster rex omnibus convocatis ad dictam Curiam suam facere intendisset propositionem, accesit personaliter ad eccle-*

1 *En lloc de* in.
2 *A continuació, repetit,* nomine.
3 hapitatoribus, b *sobreposada*.
4 ut, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 14

siam beate Marie dicte ville Montizoni, hora inter quarta post meridiem eiusdem diei, et sua sacra, catholica et regia magestate in regio solio in predicta ecclesia facto, ornamentis regiis parato, sedente in conspectu et audientia ibidem constitu[t]orum et congregatorum, facta fuit et de suo regio mandato per dictum nobilem Michaellem Climent, regium prothonottarium, alta et intelligibile, voce lingua materna cathalonica, ut moris est, lecta et publicata propositio tenori sequentis:

Regia propositio.

Són estats tants y de tant gran per[5] los successors[6] de las cosas públiques y particulars que se han offert de aprés ençà que en lo any passat de 63 celebrí Corts en aquestes nostres Regnes que, encara que //1v// ninguna cosa haja yo desitjat més que visitar-los moltes vegades per a rèbrer y donar-los contentament corresponent a la gran amor que jo us tinch y sé que vosaltres me teniu, no ho he pogut fer abans de ara. Y encara que los dits successors[7] sien notoris y per ço se poguera escusar de referir-los-vos[8], però perquè és just que·ls sapiau més particularment, se us diran açí los de més importància, que, encadenant-se los uns ab los altres, són estats causa de aquesta tant llarga absència y han impedit mon bon desitg, differint-lo, per lo que podia resultar en major benefici de la Christiandat y de aquestos Regnes (que és al que jo principalment he tingut sempre ull) no havent deixat en aquest endemitg ab tota la vigilància y cuydado que me és estat possible (com a rey que tant vos ama) de anar prevenint y provehint tot lo que podia ésser convenient així a la conservació de la religió y fehe cathòlica y obediència de Santa Iglésia Romana (que en aquells, per la bondat de Déu, ab tanta puritat se conserva y floreix) com a tot lo demés que tocava al bon govern, administració de la justítia y a la pau, benefici, quietut, conservació, seguretat y deffensa d'ells. Y així, tenint sempre present aquest intent com a propri de ma obligació y considerant, poch aprés de les últimes Corts, los mals, robos y danys que los turchs y cossaris del Penyó de Vélez feyen en estes costes y les demés de mes Regnes y lo que·s pogueren augmentar deixant-los arraigar y fortificar allí, me determiní de enviar la mia armada sobre de aquella plaça. Y así se féu y fonch expugnada, de què va resultar y resulta lo beneffici y seguretat a aquests Regnes que·s veu. Tenint aprés havís que lo turch, enemich comú de nostra santa fee cathòlica, venia ab poderosa armada y exèrsit sobre la isla de Malta (la qual és de la importància que sabeu) y vehent yo quant faltos estaven de soccors lo Mestre y Religió de Sant Joan per a deffensar-se de enemich tant poderós y que portave tant extraordinaris apparells de guerra, //2r// volent jo obviar a aquest perill y dany y tornar per la causa pública y lo que era tant en servey de Déu, honrra y reputació dels prínceps christians, no solament maní provehir ab temps de gent de guerra, vitualles y municions, però, conciderant la estretura en què la tenien posada, maní juntar la mia armada per a socórrer-la (com se féu) forsant al enemich a què alsàs son siti, ab gran pèrdua sua, del qual ne resultà no manco reputació y honrra a mes Regnes que benefici públich a tota

5 *En lloc de* pes.
6 *En lloc de* successos.
7 *En lloc de* successos.
8 reffer-vos-los, ir *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 15

la christiandat. Restant lo turch sentit y irritat de aquest succés y vehent la resistència que la mia armada li feia (ab lo ànimo danyat que sempre ha tingut y té de perseguir y molestar als christians) va formar un potent exèrcit per a comètrer les terres del Emperador, mon germà, y casi al mateix temps los heretges y rebel·les de França començaren a molestar a son rey, mon germà; y per no faltar a ma sanch y principalment a la causa pública de la christiandat y de nostra santa fee cathòlica, vaig socórrer a tots dos y ab número de gent y diners differents vegades al dit rey, lo qual li fou de tanta importància que per medi d'ells (essent general del exèrcit son germà, que vuy és rey) vencé en batalla als rebel·les heretges.

En aquest endemitg, havent succehit los moviments, alteracions y turbacions que sabeu en los meus estats de Flanders, jatsia que, ab tot lo cuydado y solicitud que·m fou possible, procuràs de aquietar y pacificar ab amor y blanura los mals y danys que estaven presents y prevenir als esdevenidors, però no podent-se alcansar assò per la malícia y pertinàcia de alguns que estaven infectes en les coses de la religió, conciderant la gran importància dels dits estats y lo dany universal que del sobre dit resultava y podia resultar a mos Regnes, a tota la christiandat y particularment a las cosas de la religió cathòlica (les quals sobre totas me obliguen) me fou forsat ab //2v// mà armada (no restant-me altre remey per provar) acudir a dits estats, sustentant tants anys la gent y exèrsits que saveu y perseverant de entretenir-los, com al present se fa, fins a acabar-los de reduhir a la obediència de la Iglésia Cathòlica Romana y mia; confie en Déu que·s farà, pux és sua la causa. En aquest endemitg, los nou convertits del Regne de Granada, aprofitant-se de la ocasió de veure'm tant ocupat de provehir les coses de Flandes y fer cara a las forsas del turch (que tant poderosament armava per mar), se rebel·laren, com és notori. Y per obviar al dany que poguera causa[r], me resolguí de anar-me'n atansant a aquell Regne y donar calor a negoci que·l poguera fer important la dilació del remey. Y ab ésser yo anat en persona a la Andaluzia, fonch Déu servit que tot se remediàs y posàs en pau, restant ab la quietut y seguretat que convenia.

Tantost aprés de açò, per divertir al turch, que tant despert està per a danyar aquests Regnes de Espanya y als demés, y per acudir a la causa pública de la christiandat, per la qual com a cathòlic príncep tanta major obligació tinch de tornar y amparar-la quants majors mercers he rebut de sa Divina Magestat, determiní de formar y juntar una molt grossa armada de galeras y altres vexells, ab molt número de gent y los apparells necessaris, per a què, juntant-se en Lliga ab la de Sa Santitat y de la Senyorie de Venècia, com se féu, essent capità general d'ella don Juan de Áustria, mon germà, anassen a cercar la del enemich comú y la combatissen, com ho feren, envastint-la y guanyant ab lo divinal adjutori una de las més insignes y memorables victòrias que en molt temps se ha guanyat, ab gran glòria y honrra de la christiandat y singular renom de mos súbdits y vassalls. Y encara que de aquest tant dichós succés poguera yo tràurer algunas utilitats particulars, les postposí per les universals //3r// de la christiandat. Y axí se continuà y proseguí lo any següent la Lliga començada, reforsant yo la mia armada de tot lo necessarri; y ab açò fonch forçat lo enemich, per no gosar venir altra vegada a la batalla, de encloure's y fortificar-se en ses fortalesas.

Desfeta la Lliga y veent yo que continuava de créixer lo número de la sua armada, per a impedir-li que no pogués fer dany a la christiandat y per altres designes, fonch necessari entretenir la mia y reforsar de gent, vitualles y monicions tots los

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 16

ports y terres marítimes. Y també, per a conservar la pau de Itàlia, que de las deffensions de Gènova estigué molt prop de perturbar-se y acabara de rompre's si yo no posara la mà en remediar-ho, ab lo cuydado que sempre he tingut y tinch de què dure la dita pau en Itàlia, ab la qual és estat Déu servit que se haja conservat per més temps de vint-y-sinch anys, cosa may vista en altres, ni tanta apparència de què ha de durar molts anys (mitjensant lo divinal adjutori), de hont tant gran bé, utilitat y seguretat resultà a tota la christiandat y bona part[9] a aquestos mos Regnes.

Assentades que haguí las ditas cosas y altres de molta importància, doní ordre (ab lo desitg que tenia de venir a estos mos Regnes) que·s fessen las lletras convocatòrias per a tenir-ne Corts. Y estant ya fermades y tan a punt de partir-me, com teniu entès, succehí la jornada y mort del rey don Sebastià, mon nebot, que fou bastantíssima causa per a detenir leshores ma partida; y que·s hagué de fer cara a las cosas de Àfrica y llevar la occasió als enemichs de intentar altres que hagueren feta major la pèrdua y prevenint-ne algunas que hagueren causat novetat en los Regnes de la Corona de Portugal, com aprés la experiència ho va mostrar. Puix, aportant-se Nostre Senyor per a ssí al rey don Henrrich, mon //3v// oncle, encara que los dits Regnes me pertanyen tant de dret com és notori, alguns revoltosos comensaren a enquietar-los y procuraren favor y hajuda de nacions y forces estrangeres, ab intent de impedir o allargar la mia llegítima successió. Y per obviar los danys que la falta de prevenció sol causar en semblants coses, fuy forsat fer los aparells que són necessaris y acudir yo mateix en persona a negoci tant important. Y axí, ab la mia presència y ser la causa tant justa com hera, fonch Déu servit de afavorir-la, de manera que ab breu temps se reduhí y aquietà tot; y aprés se acabaren de vèncer les isles dels Azors, ab la qual tingué fi la jornada y vingueren a juntar-se los Regnes de Espanya y les Índies, lo qual, per a la seguretat y grandesa de la conservació y augment de nostra santa fee cathòlica y poder yo millor resistir y ofèndrer a sos enemichs, és estat de gran importància.

Deixant yo les coses de aquells Regnes en lo estat que se·us ha referit y jurat en ells en absència y ab molt contentament lo príncep don Felip, mon fill, tractí de disposar les de la mia partida per a en aquests. Y jatsia que mon desitg era de venir en la ora mateixa a visitar-vos, però per la absèntia que havia feta dels de Castella y la necessitat que y havia de compèndrer algunes coses en ells, y també per a jurar per los naturals de aquella Corona al príncep, mon fill, com ho feren ab gran demostració de amor, fonch necessari detenir-me en allí fins ara, encara que no·s tractaren ab tant espay com ho requiria la qualitat y importància dels negocis per acudir als de aquests meus Regnes; y per lo molt que yo us ame, he volgut aportar en ma companya al príncep, mon fill, encara que és de tant poca edat y tan tendre y delicat, per a què ell y vosaltres vos conegau y des de //4r// ara ell vos prenga la affectió que yo desije que us tinga y vosaltres rebau lo contentament que no dupte haureu tingut de veure'l. Y aquesta mateixa afectió me mogué a què també aportàs mas fillas y que·s celebràs en ells lo casament de la infanta dona Catherina ab lo duch de Saboya.

Y puix del que dalt se ha dit tindreu enteses les causes justes que se han offert per a no haver pogut yo abans de ara visitar aquests meus Regnes, havent-ho desitjat

9 *En lloc de* pau.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 17

sumament, lo discurs y progrés de mas cosas, lo estat present de ellas y de las públiques de la christiandat, sols restarà pregar y encarregar-vos que, puix mon principal intent de visitar-vos és fer offici de para, senyor y rey natural vostre y, com a tal y que tant vos ama, tractar lo vostre bé públich, bon govern de aquestos Regnes y llevar las ocasions que poden causar contencions, discòrdias y males voluntats y facilitar que·s visca en ells ab la justícia, pau, repòs y quietut que convé, vosaltres, com a tans bons vassalls, vos disposeu a mirar[10] y tractar de tot lo que a aquest propòsit y a mon servey convindrà y persuadir-vos que per a tot lo que dalt està dit y lo demés que·us tocarà y serà de vòstron benefici, lo qual sempre tinch per meu propri, trobareu en mi tota la voluntat que poreu desijar, com ho mereix vostra gran y antiga fidelitat y lo entranyable amor que sempre me haveu tingut y sé que·m teniu.

Qua quidem propositione sich ut prehabetur lecta, illico surrexerunt ab scannis in quibus sedebant aragonenses illustrissimus et reverendissimus dominus Andreas Sanctos, archiepiscopus Cesaraugustanensis; et ab scannis in quibus sedebant cathalani surrexit admodum illustris et reverendissimus in Christo pater et dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis; ab scannis vero in quibus sedebant valentini surrexit reverendus et nobilis dompnus Federicus de Borja, archidiaconus maior et canonicus, procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Valentini; qui tres pre//4v//*nominati convenerunt ante dictum solium regium, exhistente in medio eorum dicto illustrissimo archiepiscopo Cesaraugustano et ad eius dexteram dicto reverendissimo episcopo Barchinonensi, ad sinistra vero dicto procuratore illustrissimi archiepiscopi Valentini exhistentibus; qui quidem archiepiscopus Cesaraugustanus, pro responsione dicte propositionis oraculo, sue vive vocis, hec vel similia verba in effectu dixit:*

Responsio facta propositioni.

La Corte General aquí congregada besa los pies y manos de vuestra magestad por la merced que haze a estos sus Reynos con su real presencia y la que por su acostumbrada benignidad y clemencia ofrece al reparo y beneficio d'ellos; entendido lo que vuestra magestad mandare, se tratará con mucho deseo de acertar y speramos en Dios Nuestro Señor se hará todo a gloria suya, servicio de vuestra magestad y bien de sus súbditos y fieles vassallos.

Et facta dicta respontione, ex parte regia fuit acusata contumatia omnibus citatis et non comparentibus, quibus de gratia per suam regiam magestatem concessi fuerunt quatuor dies proximi; fuitque mandatum sindicis et procuratoribus quattenus intra dictum terminum de suis potestatibus fidem facerent; fuitque Curia predicta prorogata et continuata ad diem mercurii proxime venturam que computabitur tertia mensis iulii, prout predicta longe lateque patent in quadam papirea scriptura per dictum nobilem prottonottarium lecta, ad quam relatio habeatur, cuius scriptura thenor est huiusmodi:

Acusatio contumatie et prorogatio.

Sa magestat acusa contumàtia a tots los citats y cridats en la present Cort y de gràsia especial spera als absents per quatre dies pròximos, manant als síndich de las uni-

10 *A continuació, repetit i ratllat,* a mirar.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 18

versitats y procuradors de les particulars persones que dins los quatre dies facen fe de las ditas potestats; altrament, que no seran admesas. Y sa magestat prorroga y continua les presents Corts per a dimecres primer vinent que comtarem als tres de juliol, per al mateix lloch; y si serà feriat, per al primer dia no feriat, present //5r// lo Justítia de Aragó.

Quibus omnibus pro brachio ecclesiastico Principatus Cattalonie interfuerunt infrascripti, sedentes per ordinem qui sequitur:

Admodum illustris et reverendissimus in Christo pater et dominus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barsinonensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavaix, Ordinis Cistersiensis.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas monasterii beate Marie de la Real, Ordinis canonicorum regularium Sancti Augustini.

Reverendus Iacobus Reig, canonicus, vicarius generalis et procurator illustrissimi et reverendissimi in Christo patris et domini domini Anthonii Augustini, archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus Iacobus Bergadà, canonicus et procurator reverendissimi domini Ioannis Baptiste Cardona, episcopi Vicensis.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Balthazar Rajadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus Hyeronimus Terza, archidiaconus de Culla, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Admodum reverendus frater Michael Sobraries, abbas monasterii Sancti Felicis Guixolensis, Ordinis Sancti Benedicti.

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartuziensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

5v// Frater Hugo de Copons, miles Ordinis et Religionis Sancti Ioannis Hyerozolomitanensis, procurator admodum reverendi fratris Augustini de Argensola, Prioris Cathalonie.

Reverendus Sebastianus Moles, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus sich factis et modo preexpresso subsequutis, congregati in dicto loco perseverarunt et steterunt in prottestationibus solitis et assuetis, prout in processu et actis dicte Curie apud dictum nobilem prottonottarium facto latius est videre.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 19

Adveniente autem ipsa die mercurii, tertia mensis iulii intitulata, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagessimo quinto, convocata et congregata supradicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, in loco seu apartamento in claustris dicte ecclesie pro stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie facto et parato convenerunt et presentes fuerunt sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.

Reverendus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavaix, Ordinis Cistersiensis.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas monasterii beate Marie de la Real, Ordinis canonicorum regularium Sancti Augustini.

Admodum reverendus frater don Franciscus Oliver de Boteller, abbas monasterii Populeti, Ordinis Cistersiensis.

Admodum reverendus frater Michael Sobr[a]ries, abbas monasterii Sancti Felicis Guixolensis, Ordinis Sancti Benedicti.

Reverendus Iacobus Reig, canonicus ecclesie, viccarius generalis et procurator illustrissimi et reverendissimi in Christo patris et domini domini Antho//6r//nii Augustini, miseratione divina sancte Tarraconensis ecclesie archiepiscopi.

Reverendus Hyeronimus Tersa, archidiaconus de Culla, canonicus et procurator reverendissimi domini Isquierdo, episcopi Dertuzensis.

Reverendus Iacobus Bergadà, canonicus et procurator reverendissimi domini Ioannis Baptiste Cardona, episcopi Vicensis.

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartusiensis.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus frater Hugo de Copons, miles Ordinis Sancti Ioannis Hyerozolomitanensis, procurator admodum reverendi fratris Augustini de Argensola, Prioris Cathalonie.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus Balthazar de Rejadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis frater Sebastianus Artilles, monacus et procurator admodum reverendi fratris Hyeronimi Contijoch, abbatis monasterii Sanctarum Crucum, Ordinis Cistersiensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 20

Electio scribe.

Quibus sich congregatis et maturo colloquio inter eos prehabito, elegerunt, nominarunt et deputarunt in nottarium et scribam dicti stamenti ecclesiastici me, Ioannem Baptistam Mullola, ilerdensis, apostolica regiaque auctoritatibus nottarium saclique[11] *Provinsialis Consilii Tarraconensis scribam et secretarium, qui dictum*[12] *offitium acceptavi et iuramentum solitum in manu et posse dicti reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, presidis predicti, in hec verba:*

Iuramentum scribe.

Lo scrivà del present stament //6v// jure de bé y lealment haver-se en son offici y que tindrà segret totas[13] las cosas que en lo present estament[14] se tractaran que serà dit se tinga segret.

De qua quidem electione et nominatione scribe fuit receptum instrumentum die presenti apud discretum Ioannem Sala, nottarium publicum Barchinone et stamenti militaris Cathalonie scribam, prout apud acta processus familiaris dicti stamenti est videre.

Electio portarii.

Preterea, omnes congregati prenominati elegerunt et nominarunt in portarium dicti stamenti ecclesiastici Ludovicum Martí, nuncium seu cursorem curie ecclesie Barchinone; qui quidem Ludovicus Martí, portarius, offitium predictum acceptavit et, tactis per eum sacrosanctis Evangeliis super scripturis, in manu et posse dicti reverendissimi presidis iuravit in hec verba:

Iuramentum portarii.

Lo porter jura que bé y lealment se haurà en lo offici de porter y que tindrà segretes totes aquelles coses que a notísia sua vindran de las quals tractaran en lo present stament ecclesiàstich.

Insuper, omnes congregati superius nominati, in manibus et potestate supradicti reverendissimi domini Barchinonensis episcopi, dicti stamentis presidis, tactis per eos et quemlibet eorum sacrosanctis Scripturis, iurarunt in hunc qui sequitur modum:

Iuramentum congregatorum.

Primo, juren los congregats en lo stament ecclesiàstich de la present Cort que votaran y desliberaran y a les deliberacions y altres actas fahedors en dit stament consentiran a llur sa y bon enteniment y segons conexaran ésser utilitat de la república del Principat de Catthalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

Ítem, que no admetran scientment als tractes de la present Cort algú que no haga prestat lo predit jurament.

7r// Ítem, juren que no revelaran a alguna persona cosa alguna tractada en la present Cort que pogués venir o redundar en dany de aquella.

Ítem, que tindran secret tot lo que al present estament se tractarà y serà dit o determinat estiga o sia secret.

---

11 *En lloc de* sacrique.
12 *A continuació, ratllat,* iuramentum acceptavi.
13 *A continuació, repetit,* totas.
14 *A continuació, ratllat,* jure de bé.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 21

Ítem, los síndichs, procuradors y ecònoms presents juren que les cosas seran ditas o determinadas estiguen sots secret, aquellas no revelaran o denunsiaran a sos principals durant la present Cort sens fer y procurar que aquells juren de no revelar-les.

Iuramentum sindici Urgellensis.

Deinde, reverendus Sebastianus Moles, canonicus et sindicus et procurator reverendi Capituli ecclesie Urgellensis, qui de novo ad dictum stamentum accessit, solitum iuramentum per alios congregatos prestari solitum, in manu et posse dicti reverendissimi domini presidis, prestitit, de quo quidem iuramento per eius lecturam plene certificatus fuit.

Que·s vote per esc[r]utini en la nominació de officis.

Et habito tractatu super nominatione promotoris et aliorum offitiorum, fuit deliberatum: que per llevar alguns inconvenients que seguir se podrien y perquè ab major llibertat cada hu fasse son descàrrech, ditas elections y nominations se fassen votant per escrutini.

Item, elegerunt et nominarunt per viam scutrinii (sic) in promotorem dicti stamenti ecclesiastici supradictum admodum reverendum Michaellem Aymerich, abbatem de Lavaix, presentem, qui onus dicti offitii acceptavit et, tactis per eum Scripturis sacrosanctis, iuravit in manibus et potestate dicti reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, dicti stamenti ecclesiastici presidis, in hunc qui sequitur modum:

Jura lo promovedor del present stament ecclesiàstich que en son offici se haurà bé, lealment y degudament y que farà bones y verdaderas relacions de les coses que a ell seran comanadas per referir y reportar.

7v// *Insuper, omnes predicti congregati elegerunt et nominarunt venerabilem fratrem Sebastianum Artilles, monachum et procuratorem abbatis Sanctarum Crucum, ad celebrandum missam que quotidie, durante celebratione dictarum Curiarum, consueta est celebrari in dicto stamento ecclesiastico, quam missam celebrari decreverunt in dicto stamento singulis diebus, videlicet, pro nunch et donech aliter sit decretum, inter septimam et octavam horas ante meridiem.*

Item, omnes superius nominati unanimiter, pro deliberationibus, conclusionibus et omnibus aliis et singulis in dicto stamento ecclesiastico faciendis et exercendis, assignarunt et deputarunt horas sequentes, videlicet, hodierna die post meridiem a tertia usque ad quintam horas[15] *et die crastina ante meridiem ab octava usque ad undecimam horas.*

Et pro notificandis aliis brachiis presentis Curie dictis nominationibus promotoris et aliorum offitialium creatorum et postea creandorum, elegerunt et nominarunt in legatos seu embaxiatores dicti stamenti dictos reverendos abbatem de la Real et sindicum Capituli Vicensis.

Dicta die tertia iulii, anno predicto millesimo quingentessimo octuagessimo quinto, in dicta ecclesia beate Marie ville Montessioni, in loco seu apartamento pro stamento militari Principatus Cattalonie in claustris dicte ecclesie parato, presente me, Ioanne

15 *A continuació, ratllat,* sequentes.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 22

Baptista Mullola, nottario et stamenti ecclesiastici dicti Principatus scribe, et testibus infrascriptis presentibus, inter octavam et nonam horas ante meridiem, convocato dicto stamento militari in dicto loco, in quo presidebat excellentissimus dominus dux Cardone, et multi nobiles et alii milites quorum nomina et cognomina in processu familiari dicti stamenti descripta sunt, interfuerunt, confidentes ut dixerunt de //8r// *fide, legalitate et in agendis peritia discreti Ioannis Sala, nottarii publici Barchinone, elegerunt et nominarunt in scribam negotiorum dicti stamenti militaris dictum Ioannem Sala, presentem, dando et tribuendo eidem potestatem et licentiam et similibus dicti stamenti militaris scribis dari solitam. Qui quidem Ioannes Sala onus predictum acceptavit et iuramentum de bene et legaliter in dicto offitio se habendo in manu et posse dicti excellentissimi domini ducis Cardone, dicti stamenti militaris presidis, in forma prestitit. De quibus, etc. Vidit large. Testes sunt Ioannes Cortey, libreterius, civis, et Ioannes Paulus Bugatell, scriptor Barchinone.*

Dicta die, post meridiem, inter tertiam et quartam horas, convocata dicta Curia Generalis in dicta ecclesia beate Marie Montisonis congregatoque dicto stamento ecclesiastico in suo loco seu apartamento post pulsationem campane, ut moris est, ibidem convenerunt et presentes fuerunt omnes persone ecclesiastice proxime nominate et que odierna die dicto stamento interfuerunt. Quibus sich convocatis, habito tractatu super electione et nominatione advocatorum dicti stamenti ecclesiastici, per viam scrutini eligerunt, nominarunt et deputarunt in advocatos supradicti stamenti ecclesiastici dictum reverendum Onofrium Paulum Cellers, canonicum et sindicum ecclesie Barchinonensis, et magnificum Ioannem Puigvert, civem Barchinone, iuris doctorem; et dicti advocati acceptarunt offitium dicte advocationis et iurarunt in manibus et posse dicti reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, presidis, tactis per eos sacrosanctis Evangeliis, in hunc qui sequitur modum:

> Juren los advocats del present stament ecclesiàstich que donaran bo y verdader consell a llur sa y bon enteniment y ha utilitat de la república del Principat de Cattalunya y que tindran segretes les //8v// coses en què entrevindran.

Preterea, elegerunt, nominarunt et deputarunt pro parte dicti stamenti ecclesiastici in habilitatores personarum tribus brachiis Principatus Cattalonie Curie Generalis predicte interessentium et mandatibus ac potestatuum sindicorum et procuratorum in eisdem brachiis intervenientium prenominatos reverendissimum dominum Ioannem Terès, episcopum Elenensis, admodum reverendum Franciscum de Oliver et de Boteller, abbatem Populeti, et reverendum Balthazarem de Rajadell, canonicum et sindicum Capituli Ilerdensis, qui dictum officium acceptarunt et, tactis per eos sacrosanctis Scripturis in manibus et potestate dicti reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, presidis dicti stamenti, iurarunt in hec verba:

Juren los habilitadors elets per lo stament ecclesiàstich que en llur offici se hauran bé, llealment y degudament e que donaran bo y verdader consell[16] y vot en lo que entre-

16 consell, *corregit sobre* y.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 23

vindran, a utilitat, sa y bon enteniment de la república del Principat de Cathalunya, e que tindran segretes les coses en què entrevindran.

Deinceps, superius nominati, pro tractandis, deliberandis et concludendis negotiis et aliis in dicto stamento ecclesiastico fatiendis, assignarunt et deputarunt horas sequentes, videlicet, de mane ab octava usque ad undecimam et post meridiem a tertia usque ad sextam horas.

Et etiam fuit decretum quod tractetur cum aliis brachiis de induendis portariis dictorum stamentorum iuxta morem, ob honorem dicte Curie.

Que omnia, videlicet, nominatio officialium, assignacio horarum et decretum de induendis portariis, fuerunt notificata aliis brachiis, videlicet, militari et regali dicte Curie per supranominatos reverendos abbatem de la Real et sindicum Vicensis, legatos et embaixiatores superius electos, prout per ipsos in presenti stamenti ecclesiastico relatum fuit.

9r// *Postea, venerunt in dicto stamento ecclesiastico magnifici Michael Bastida et Nicolaus Frexenet, legatis seu embaxiatores brachii regalis, qui in dicto stamento ecclesiastico exposuerunt sequentia, videlicet,* que lo estament real és de parer que la deputació y assignació de horas per tractar los negocis de la present Cort fos de vuyt fins a deu horas de matí y de tres fins a sinch horas de vesprada; y que en dit stament real havien feta electió de scrivà y de porter per al dit stament y que per haver-hi moltas queixas en dit bras real sobre los aposientos no havien pogut passat havant a fer electió de altres officis y que·ls apar serie bé se fes embaxada o se suplicàs sobre lo negoci dels dits aposientos; y que feta que hagen electió de altres officis, se respondrà al demés que per lo stament ecclesiàstich los és estat exposat y deduhit per sos embaxadors.

Et recessis dictis legatis seu embaxiatoribus, habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico super predictis, fuit decretum: que se espere la determinació farà sobre assò lo bras militar.

Die iovis, quarta mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali, more solito, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, ad sonum campane, in dicto stamento ecclesiastico dicti Principatus Cattalonie, in suo apartamento in claustris dicte ecclesie facto, interfuerunt inter octava et nonam horas ante meridiem sequentes:

Reverendissimus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas Populeti.
9v// *Admodum reverendus abbas Guixolensis.*
Reverendus procurator illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis episcopi.
Reverendus procurator reverendissimi Vicensis episcopi.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 24

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Elenensis ecclesie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus omnibus sich convocatis et congregatis in dicto stamento ecclesiastico, reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior et canonicus sedis Tarraconensis, exhibuit et presentavit suplicationem quandam, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres senyors.

Per commissió dels senyors diputats de Cattalunya, mossèn Pera Arles ha requirit en la present vila de Monçó al reverent mossèn Rafel d'Oms, ardiacha major de la sancta Iglésia de Tarragona, que a pena de dos mília ducats lo seguís, ab pretenció de haver romput un pretès arrest per causa de la visita que los senyors deputats estan fent als diputats passats y altres officials de la casa de la Diputació del present Principat de Cattalunya. E com lo procés o enquesta contra dit mossèn Rafel d'Oms formada sia de cosas frívolas y de ningun effecta y ell sie estat constituhit ecónomo per lo molt reverent Capítol de la dita sancta Iglésia de Tarragona per acistir a las Corts Generals que sa magestat ha convocadas en la present vila de Monçó, //10r// en la qual per dit effecta està de present; y attès que ab fals motiu és estat request per part de dits senyors deputats, com sie ver y cert que ell may sie estat arrestat de paraula ni en escrits, ni tampoch podia ser arrestat per haver donades fermanças en lo<s> ingrés de son offici, de dit pretès manament y nul·les procehiments per part de dits nostres diputats contra ell fets ha appel·lat y recorregut a vostres senyories, suplicant la dita appel·lació li sie admesa y sien servits vostres senyories manar scriurer als dits senyors diputats envien a vostres senyories lo procés de la anquesta contra d'ell presa per a què vostres senyories se servescan mirar-lo y segons los mèrits de aquell li ministren compliment de justícia. Lo benigne offici de vostres senyories humilment implorant. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod super contentis in ea postea suis loco et tempore providebitur quod iuris fuerit et rationis; et similis provisio fuit facta pro brachia militare et regale dicte Curie dictis die et anno, prout in calce dicte suplicationis est videre.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, congregato dicto stamento ecclesiastico Cathalonie in suo loco supradicto, ibidem convenerunt et interfuerunt omnes persone ecclesiastice proxime nominate, dempto reverendo procuratore Prioris Cathalonie. Quibus sich convocatis, venit in dicto stamento ecclesiastico magnificus Ioannes Paulus Ciurana, domicellus, regens compota Generalis Cattalonie, qui tradidit dicto admodum illustri et reverendissimo domino Barchinonensis episcopo, dicti stamenti presidis, unam ex massis magnis argenteis dicti Generalis pro fatiendis embaxiatis, in vim deliberationum dictum trium stamentorum, nechnon et duo sigilla argen-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 25

tea, unum magnum et alterum parvum, quibus sigillari valeant provisiones et epistola ac alia quod inde, mandato dicte Curie, expediri contigerit; quam //10v// *quidem massam dictus reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus accepit eamque in edibus sue habitationis custodire promisit, periculo tamen et risco Generalis Cattalonie et non sua*[17]*; predicta vero sigilla mihi, Ioanni Baptiste Mullola, nottario et dicti stamenti ecclesiastici scribe, tradidit.*

Et etiam dictus dominus Ioannes Paulus Ciurana dicto nomine exhibuit et tradidit dicto reverendissimo domino Barchinonensis episcopo, dicti stamenti ecclesiastici presidis, quosdam processus Curiarum seu eorum copias descriptos et designatos in quadam papirea scriptura quam dictus Ciurana manibus suis tenebat, thenoris sequentis:

Los senyors diputats del General de Cattalunya, a XVIIII de juny MDLXXXV, donen y lliuren a mossèn Miquel Ciurana, regent los comptes del General, per portar a la Cort General convocada en Monçó, trenta-y-sis processos de Corts passades, yntitulats del thenor següent:

Copia processus Curiarum Generalium per suam magestatem convocatarum in opido Montissoni anno MDLXIII et in civitate Barchinone conclusarum anno MDLXIIII.

Exemplum originalis processus actorum stamenti ecclesiastici Principatus Cattalonie convocati et congregati in Curiis Generalibus incoatis Montissoni anno MDLXIII et finitis Barchinone anno a nattivitate Domini MDLXIII.

Exemplum auctenticum processus familiaris actorum stamenti seu brachii militaris Curie Generalis Cattalonie convocate per sacram, catholicam et regiam magestatem domini Philippi, regis Castelle, Aragonum, etc. ac comitis Barchinone in opido Montissoni anno MDLXIIII et postmodum prorogate et absolute in civitate Barchinone anno MDLXV, exhistente scriba creato dicti stamenti militaris me, Iacobo de Encontra, regia auctoritate nottario publico Barchinone.

Procés de las Corts del any MDLXIIII.

11r// Còpia del bras real.

Copia totius originalis processus Curiarum Generalium Cathalonie Montissoni celebratarum per serenissimum dominum Philipum, Hispaniarum principem, anno a nattivitate Domini MDLIII.

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any MDLIII.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Monçó del any MDLIII.

Procés familiar del stament real de las Corts de Monçó del any MDLIII.

Copia del processo de las Cortes celebradas por el sereníssimo príncipe nuestro señor y por su magestad convocadas, año de MDXXXXVII, para los señores diputados de Cataluña.

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any MDXXXXVII.

Procés familiar del stament real de las Corts de Monçó del any MDLVII.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Monçó del any MDLVII.

Procés comú de las Corts de Monçó, l'any MDXXXXII.

17 mea, *ratllat;* sua, *interlineat.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 26

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any MDXLII.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Monçó del any 1542[18].

Procés familiar del stament real de las Corts de Monçó del any 1542[19].

Procés de las terseras Corts celebradas en la vila de Monçó per la sacra, catòlica, real magestat del Emperador y rey nostre senyor don Carlos, etc. en l'any 1537[20].

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any mil sinch-cents trenta-set; còpia.

11v// Procés familiar del stament militar de las Corts de Monçó del any 1537[21]; còpia.

Procés familiar del stament reyal de las Corts de Monçó del any MD[22]XXXVII.

Procés de las segonas Corts celebradas en la vila de Monçó per la cesàrea, catòlica, real magestat del Emperador y rey nostre senyor don Carles, etc. en l'any 1534[23].

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any MDXXX; còpia.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Monçó del any 1530; còpia.

Procés familiar del stament real de las Corts de Monçó del any MDXXX; còpia.

Lo procés de la Cort darrera de Monçó celebrada per lo Emperador y rey nostre senyor en lo any MDXXVIII.

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Monçó del any MDXXVIII; còpia.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Monsó del any 1528; còpia.

Procés familiar del stament reyal de las Corts de Monsó del any MDXXVIIII; còpia.

Hic continentur duo processus Curie Generalis Cathalonie celebrate in monasterio fratrum minorem Barchinone, unus convocationis contradicte et alter Curie continuate et finite in anno MDXX.

Procés familiar del stament ecclesiàstich de las Corts de Barcelona del any MDXX; còpia.

Procés familiar del stament militar de las Corts de Barcelona del any MDXX; còpia.

Procés familiar del stament reyal de las Corts de Barcelona del any 1524; còpia.

Copia auctentica processus Curie ultimo celebrate in civitate //12r// Ilerde per serenissimam dominam reginam Iermanam, MDXV.

Pro stamento militari.

Processus familiaris Curie Generalis Cathalonie per serenissimam dominam reginam Iermanam, consortem et locumtenentem generalem serenissimi et catholici domini regis Ferdinandi secundi, celebrate in civitate Ilerde, anno MDXV.

Procés comú de las Corts de Monçó celebrada en l'any MDXII per la reyna dona Jermana.

18 1642, *corregit*.
19 1642, *corregit*.
20 1637, *corregit*.
21 1637, *corregit*.
22 *A continuació, ratllat,* 1637 16.
23 1634, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 27

Procés familiar de la segona Cort de Monçó, donat per lo scrivà del bras militar, any MDXII.

E dit mossén Ciurana ha firmada àpocha als senyors diputats lo dit die en la escrivania major de la Diputació.

Luís Rufet, scrivà major del General de Cathalunya.

Quibus processibus Curiarum per dictum Ciurana dicto nomine traditis, dictus reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens, penes se illos recepit.

Et deinde, per venerabilem Ioannem Bellver, comensalem sedis Tarraconensis et procuratorem ut dixit magnifici Michaelis Bastida, civis Barchinone, in dicto stamento ecclesiastico fuit oblata suplicatio quedam, thenoris huiusmodi:

Reverendissimus, excellentissimus, illustres, nobiles, molt reverents y magnífichs senyors.

Essent estada donada una sentència per los diputats del General de Cathalunya contra Joan Setantí sobre certa exequtió se feya en los béns de Francesch Setantí, son pare, procehits per ell per deutas de via de arrendament de bolles, dit Setantí suplicà de la dita sentència y la causa de suplicatió per dits diputats fou comesa, conforme los Capítols de Cort, a tres assessors y entre altres als magnífichs micer Anthoni Oliba y micer Francesch Claris; y per la promoció de dit micer Oliba en doctor del Real Consell Criminal y trobar-se dit micer Claris haver fermada una suplicatió en lo procés, //12v// fonch concesa dita causa en lloch de dits micer Oliba y Claris a micer Joan Execrat y micer Pera Calvó, devant dels quals dita causa se és per molt temps tractada; e havent cabut en sort a Miquel Bastida, ciutedà de Barcelona, venir a acistir en la present Cort com ha hu dels síndichs de dita ciutat, essent part instant en dita causa per ésser una de las fermances de dit Setantí en dits arrendaments de bolles, no han duptat dits deputats, en gran dany de dit Bastida y menyspreu de la present Cort, lo die mateix que dit Bastida partí de dita ciutat per a venir a la present Cort, revocar la commissió de dita causa feta als dits Execrat y Calvó y tornar a conèxer la mateixa causa als mateixos miser Oliba y Claris, essent contra diversas Constitucions y particularment contra lo Capítol ters de les Corts de mil sis-cents *(sic)*sexanta-quatra, ab lo qual està expressament disposat que fins a la conclusió de les primeras Corts, les quals són les que ara se celebran, los doctors de la Real[24] Consell Criminal no·s puguen entremétrer de fets y causes civils; y de la Constitució de mil sinch-cents coranta-set, Capítol trenta-sinch, la qual disposa que qui és estat advocat no puga entrevenir en la causa, la qual Constitució, encara que parle en los doctors de la Real Audiència, està en observança en qualsevol altre tribunal per la mateixa rahó. E com no sia rahó que la vinguda necessària de dit Bastida a les presents Corts li sia tant danyosa, majorment vehent que s'és fet ab cautela, aguardant que ell fos absent de dita ciutat, y en dit negoci se atravessa rompiment de Constitucions y interés del General per tractar-se de exeqütions de arrendaments y ser la part y instància lo procurador fiscal de dit General, a qui dit Bastida està aderit y altres fermansas; y per so, dit Bastida suplica a vostres senyories, excel·lència y mercers sian servits, atteses les

24 *A continuació, ratllat,* Audiència.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 28

causes predites, evocar-se la dita //13r// causa a la present Cort y provehir de lletras citatòrias al dit Setantí y inhibitòries per dits diputats, o altrament provehir de oportú remey de manera que tant gran agravi sia reparat en tot, administrant-li cumpliment de justícia. Lo offici de vostras senyorias, excel·lència y mersès benignament implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatio, postquam in dicto stamento ecclesiastico fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta, fuit ibidem decretum quod postea super contentis in ea providebitur quod iuris fuerit et racionis.

Preterea, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberatio sequens: per quant se entén que lo bras real de la present Cort a ssoles y sens intervenció dels altres brassos fa electió de distribuïdor de la cera que als offisials y altres personas de la present Cort se acostume de donar y que se'n done als síndichs del bras real y no a les persones dels altres staments, per so se determina que·s entenga i·s veja particularment com se fa y ab quin fonament s'és introduhit.

Item, supradicti convocati in dicto stamento ecclesiastico, habito tractatu super infrascriptis, deliberarunt: que per al servey de la celebració de les misses que en los tres staments durant la celebració de las Corts se han de celebrar, se fassen tres vestiments, en cada hu dels quals hi hage las cosas següents: amit, camís, sinyell, stola, maniple, casulla, càlser y patena de plata, tovallola per cobrir aquell, corporals ab sa ànima y una bossa de seda, missal, faristol, dos candaleros de plata y dos canadellas de plata, una bassineta de plata per a las canadellas, una capsa de plata per les Hòsties, una sacra, dos tovallolas per axugar-se les mans, unes estovallas y un pàlit.

Die veneris, quinta mensis iulii, anno a nativitate Domini //13v// millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generalis, ut moris est, in ecclesia beate Marie ville Montissoni, post pulsationem campane, in stamento ecclesiastico in claustris dicte ecclesie convenerunt sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus episcopus Gerundensis.

Admodum reverendus abbas de Lavaix.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus et nobilis dompnus Augustinus Gallart, abbas monasterii de Gerri, Ordinis Sancti Benedicti.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus procurator reverendissimi domini Vicensis episcopi.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus sich convocatis, fuit in dicto stamento facta deliberatio sequens: que, attès que lo bras militar està parat y no ha fet encara electió de officials si no és del scrivà y

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 29

per so lo progués de la Cort no pot passar havant, que per so lo promovedor del present stament vage de part de aquest bras al dit bras militar a pregar-los se vullen concertar en fer electió de officis per què la Cort no estigue parada.

Que deliberacio in continenti fuit notificata brachio militari dicte Curie per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, qui rediens retulit sequentia: que és estat al bras militar y ha trobat al senyor duch de Cardona ab alguns cavallers y·ls ha notificat dita deliberació; y li han fet de resposta //14r// que ells procuran de consertar-se prest y que·ls besaven las mans de la mercè.

Dicto die, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico in dicto loco ad sonum campane, ut moris est, interfuerunt ibidem sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus episcopus Elenensis.
Reverendissimus episcopus Gerundensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis episcopi.
Reverendus procurator reverendissimi Vicensis episcopi.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Barchinonensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
Reverendus sindicus Capituli Illerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Urgellensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, venit in dicto stamento ecclesiastico dominus Michael Bastida, promotor bachii regalis dicte Curie, qui notificavit convocatis in dicto samento sequentia: que en lo bras real se ha fet electió de advocats y que sobre la electió de habilitadors se ha mogut alguna contenció y axí encara no estan elets.

Item, dictus admodum reverendus dompnus Augustinus Gallart, abbas de Gerri, prestitit iuramentum per alios in dicto stamento convo//14v//catos prestari solitum in manu et posse dicti reverendissimi domini presidis, de cuius iuramenti thenore fuit plene certificatus per eius lecturam per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam.

Et paulo post, iterum venit in dicto stamento ecclesiastico dictus Michael Bastida, promotor brachii regalis, qui convocatis in dicto stamento notificavit que sequuntur: que per quant en lo bras real y ha halgunas personas que guanyen la present semmana lo jubileu y se entén en la present vila de Monçó haver-hi molta falta de confessors, que per so volrrien y lo bras real seria de parer si ses senyories y mercés fossen servits, per

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 30

a què demà disapte se poguessen preparar per a la confessió, que dit dia de demà no·s fessen negocis, sinó que·s diferissen per a dilluns primer vinent.

Et habito tractatu super predictis in dicto stamento ecclesiastico, fuit decretum: que·ls apar molt bé que lo dia de demà que serà disapte no·s fassen negocis en los staments, sinó que·s differesquen y porroguen per a dilluns, per causa que los qui aquesta semmana guanyen lo sanct jubileu se puguen confessar; però, attento que la Cort encara no està habilitada, que recelen si convindrie donar-ne rahó als senyors vicecanceller, y pe[r] asò manaren fos notificat als altres brassos per lo promovedor del present staments.

Et in continenti, dictus admodum reverendus abbas de Lavaix, promotor dicti stamenti ecclesiastici, mandatum predictum exequutus fuit; et rediens in dicto stamento retulit sequentia: que ell ha notificat al bras militar la sobre dita deliberació per lo present stament feta y per lo excel·lentíssim duch de Cardona, president en dit bras, li //15r// és estat respost que ells entendran en lo negoci y havisaran de sa determinació; y també refferí dit promovedor haver-ho notificat al bras real y ésser-li estat respost que havien pres contento de la determinació de aquest stament en què demà no·s fassa negoci; y que en lo altre cap de notificar-ho al vicecanceller, que ells ho determinaran.

Deinde, domini Onofrius de Alentorn, dominus de Ceró, et[25] *de Argensola, dominus de las Pallargues, legati [ut] dixerunt brachii militaris, venerunt in dicto stamento et ibidem exposuerunt sequentia:* que lo bras militar, per certes dissentions y ha en aquell, no ha pogut fer electió de officials, sinó sols de scrivà, y per so los feyen a saber per què no·s marevellassen com no passaven avant; y que també tenien per bé que demà disapta no·s fassa negoci; que en lo altre cap de notificar-ho al vicecanciller, que ells ho tractaran y tornaran resposta.

Postmodum, venit in dicto stamento ecclesiastico nobilis Berengarius de Peguera, nomine et pro parte ut dixit brachii militaris, qui exposuit in dicto stamento: que sempre que ses senyories y mercès voldran fer saber al senyor vicecanceller lo que està determinat, que ell té orde del bras militar de hanar-hi en nom del dit bras militar.

Quibus subsequutis, per dictum stamentum ecclesiasticum fuit iniunctum promotori dicti stamenti quattenus, cum aliis personis per alia brachia nominandis seu nominatis, accedant ad vicecancellarium ad dictam notificationem fatiendam.

Die lune, octava mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum //15v// campane, ut moris est, in ecclesia predicta beate Marie del Romeral, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie convenerunt et presentes fuerunt sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.

25 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 31

Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendissimi domini Vicensis episcopi.
Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.
Reverendus sindicus ecclesie Barchinonensis.
Reverendus[26] *sindicus ecclesie Elenensis.*
Reverendus sindicus ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus ecclesie Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.
Quibus omnibus sich convocatis, comparuit in dicto stamento magnificus Ioannes Paulus Ciurana, regens compota Generalis Cathalonie, qui in dicto stamento ecclesiastico obtulit et presentavit quandam epistolam dominorum deputatorum Cathalonie clausam et sigillo quodam magno sigillatam, cuius directio est thenoris huiusmodi:

Als molt il·lustres, reverendíssims, il·lustríssim, il·lustres y molt magnífichs senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cathalunya congregada en la vila de Monsó.

16r// *Qua quidem epistola tradita per dictum Ciurana de mandato convocatorum in dicto stamento ecclesiastico fuit aperta et disclausa et in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta, que est thenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustríssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

En lo procés de la visita que en lo introhit de nostre offici per descàrrech de aquell, conforme Capítols de Cort, comensàrem y sempre ab molta diligència havem continuat y continuam contra nostros immediats predecessors, assessors y altres officials del General, entre altres és impetit de alguns delictes lo reverent mossèn Raphael d'Oms, ardiaca major y canonge de la Seu de Tarragona, qui en lo trienni proppassat fou diputat ecclesiàstich; y per a poder rèbrer y exhigir-li la deposició, volent per letra y manament nostre consistorial fer-lo venir de Tarragona, hont se trobava, devant nosaltres y en nostre consistori, a suplicació y per medi del mossèn Francesch Bonet, advocat fiscal del General, son nebot, fórem concerts que per letra sua particular vingués per dit effecta; lo qual ardiaca d'Oms, entenent per esta via nostra intenció y voluntat y per correspondre com ere just a la obligació que tenia y evitar lo que altrament contra ell se haguera procehit, vingué y comparegué en dit consistori, a hont per lo magnífich micer Pera Calvó, altre dels assessors del General, se li exhigí la deposició sobre algunas de las cosas de què fins en aquella ora era impetit, deixant les demés, per no aparèxer encara llavors tant calificades com ere manester, per altre temps, que d'elles y altres nous actitats en dit procés fahedors se li havia de tornar a

26 *A continuació, ratllat,* e.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 32

rèbrer y exhigir; la qual //16v// sua deposició rebuda, lo dit micer Calvó, per orde nostre, encontinent li digué que·s tindrie necessitat per dit effecta de sa persona y que així sens llicència nostra no se'n anàs de la present ciutat; y procehint aprés nosaltres en la fortificatió de dita enquesta y nous actitats y en particular de un delicte no de menor qualitat que los altres, que és haver cabut y concentit en la extractió de molta quantitat de moneda, en frau del General, feta de la ciutat y port de Tarragona per medi de Hyerònim Çaporta, cònsol de la nació francesa y official del General, gran amich de dit ardiaca, entenguérem que en molt gran menyspreu de nostres manaments y de la auctoritat y jurisdictió de aquest consistori, que en totas cosas y particularment en semblants negocis y procehiments de visites que tant importan al benefici del General deuhen ésser temuts y respectats, se'n ere anat; y per ço, y encara que no crèhiem, estant nosaltres per aquest y altres negocis de dita visita en consistori ab los magnífichs doctors dels Reals Consells Civil y Criminal en dits negocis applicats y ab los magnífichs assessors del General, tremetem a XVIIII del passat Jaume Ferriol, un dels porters d'esta casa de la Deputació, a la casa de mossèn Miquel d'Oms, germà de dit ardiaca, en la qual dit ardiaca feya en esta ciutat sa contínua residència, per saber si aquell se'n era anat com nos ere estat refferit; lo qual porter, tornat encontinent en consistori, refferí que tal Peredes, criat de dit Miquel d'Oms, li havia dit que lo divendres abans era partit per mar per a la ciutat de Tarragona. La qual relació feta, aprés de haver entre dits doctors discorregut y tractat sobre //17r// lo que de justítia en dit negoci se podia y devia fer, en effecte se resolgué y provehí que fos manat al dit ardiaca, hontsevulla se trobàs, que sots pena de dos mil ducats tornàs y comparegués en nostri consistori; y per dit respecte, ab comissió nostra particular, fou per la posta y ab tota diligència tramès mossèn Pere Arles, exactor del General, per lo que enteníem era dit ardiaca partit o havia de partir per aqueixa vila de Monçó ab sindicat per ell, segons entenem, procurat del reverent Capítol de la Seu de Tarragona; y per letra de dit Pere Arles de 27 del passat havem entès que a 26 del mateix féu lo dit manament al dit ardiaca en eixa vila de Monçó, lo qual, continuant sa inobediència y desacato y negant que manament algú li fos fet de no moure's de la present ciutat, en affecta ha respost que no entenia obtemperar nostres manaments ni moure's de dita vila de Monsó; ajustant-hi encara, lo que pijor y més absurdo és, contra la universal y justa pretenció de tot aquest Principat y molt gran prejudici dels actas de aquexa Cort General, que no se li podia en eixa vila de Monçó fer tal manament per no estar decidit si és en lo terme de Cattalunya, a hont se té per la major part que és de Aragó; y també appel·lant a vostres senyories y mercés y an aqueixa Cort General, com appar ab acta de dit die rebut en poder de mossèn Joan Maria Serra, scrivà de manament, còpia del qual autèntica per dit Arles nos és tramesa. Totas las quals cosas, encara que per ser com són tant contràries al èxit y conclusió que·s deu y desijam donar a la dita visita que tant al benefici y concervació del General importa, y fetas en molt gran vilipendi de la auctoritat y jurisdictió de aquest consistori, nos obligaven a passar avant contra la persona y béns de dit ardiaca, a la execució de ditas penas y altres conforme Capítols de Cort, ús, estil y prà//17v//tiga d'esta casa, majorment restant com resta tant poch temps, que és tot lo corrent mes de juliol, dins lo qual solament resten obligats les fermances per dit ardiaca y altres visitats en lo introit de llurs officis donats per a pagar y restituhir al General les quantitats en què poden ésser condempnats, que

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 33

és de molt gran consideració. Noresmenys, per major descàrrech de nostras consiències y offici y per lo que en tota cosa que al benefici del General convé desijam acertar, nos ha aparegut, ab consell y parer dels magnífichs assessors y advocats ordinaris del General devall escrits, hagut primer col·loqui y madura deliberació ab los magnífichs doctors de dits Reals Consells que així se són trobats dels aplicats en la dita visita, advertint-les a vostres senyories y mercès per a què, ab aquesta diligència y calor que lo negoci requereix, manen donar orde de què no siam impedits en aquest exercici de justícia per Capítol de Cort tant encarregat ni permetan que dit ardiaca done principi a desviar lo que ab tanta maduresa fins així contra ell y altres visitats se hés fet, pus és cert que vostres senyories y mercès ninguna altra cosa desitjaran més de què·s fassa justícia, per los medis que fins així han aparegut convenir al descàrrech de nostres consiènties y benefici del General; y quant a vostres senyories y mercès aparegue altra cosa, haurem nosaltres complit ab la obligació que tenim de representar los inconvenients que·s porien seguir y lo dany que lo General poria reportar de semblant novedat. Y que vostres senyories y mercès, ab la maduresa y prudència que solen en tots los demés negocis, concidereran aquest, confiam que faran tal resolució qual convindrà a benefici y utilitat pública, la qual nos faran mercè de enviar ab la diligència que convé o donar a mossèn Pau Ciurana, qui és en aqueixa Cort. Per què nosaltres, encara que y poguéssem y deguéssem de justícia procehir, per la descèntia //18r// y respecte que·s deu a vostres senyories y mercès havem estimat més parar y no fer cosa alguna sens haver primer donada aquesta rahó. Nostre Senyor les molt il·lustres, reverendíssimes, il·lustríssima y il·lustres y molt magnífiques persones de vostres senyories y mercès guarde ab augment de majors dignitats, estats y càrrechs. De Barcelona, lo primer de juliol 1585. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustríssim, il·lustres y molt magnífichs senyors. Besen a vostres senyories y mercès les mans sos molt certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona. *Vidit Ubach, assessor. Vidit Calvó, assessor.*

In registro comuni primo, folio CCLXXXXII.

Qua quidem epistola per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, habito in eodem stamento super contentis in ea maturo tractatu, fuit decretum quod videant advocati et referant.

Deinde, venerunt in dicto stamento reverendus Raphael d'Oms, sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis, et reverendus prior monasterii Scale Dei.

Preterea, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberacio sequens: lo estament ecclesiàstich delibere que·s fasse embaixada als altres brassos militar y real per a què sian servits abreviar la resolució de les pretencions que allí·s tenen per què no sia impedit lo progrés de la Cort; y per a enassò ha donat occasió lo haver tants dies esta[t] parat dit stament ecclesiàstich, offerint-se en tot lo que podran ajudar en què sie passat avant.

Et pro facienda dicta embaxiata nominarunt admodum reverendos abbatem Populeti et priorem monasterii Scale Dei ac reverendum sindicum reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

18v// *Et etiam, habito tractatu super induendis portariis stamentorum, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum prout sequitur:* que per honrra de la Cort sien vestits los

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 34

porters dels tres staments de aquesta manera, ço és, un roba o cota de domàs morat ab mànegas, segons lo costum, una capa y robeta de raxa, un gipó de setí, calses, botines de vellut y una gorra de risso, tot negra.

Dictis die et anno, convocato dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in suo apartamento, inter tertiam et quartam horas post meridiem, ad sonum campane, convenerunt ibidem sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.

Admodum reverendus abbas de Lavaix.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.

Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendi procuratores reverendissimorum dominorum Dertuzensis et Vicensis episcoporum.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum ecclesiarum Barchinonensis, Ilerdensis, Urgellensis, Gerundensis et Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis monasterii Sanctarum Crucum.

Quibus sich convocatis, accesserunt ad dictum stamentum ecclesiasticum nobilis Onofrius de Alentorn, dominus de Ceró, et dominus Ioannes Blan Ribera, legati et ambaxiatores ut dixerunt brachii militaris, qui in dicto stamento exposuerunt sequentia in effectu: que lo bras militar havia feta electió de officials del dit bras del modo següent: promovedor, mossèn Olivó; habilitadors, Don Phelip de Erill, baró de Erill, mossèn Joan Blan y mossèn Joan Burguès; advocats, micer Junyent, micer Cornet, //19r// micer Montaner y micer Alzina; porter, tal[27] Cortey de Barcelona; capellà per a celebrar la missa, mossèn Pera Berga. Y que també havien feta deliberació per via de pensament que les ores per a fer los negocis de la present Cort fossen deputades les següents, so és, de matí de las set oras fins a las deu y de vesprada de las tres horas fins a les sis; y que per so los ho feyen saber.

Et recessis dictis legatis a dicto stamento ecclesiastico, paulo post venit in dicto stamento dominus Hyeronimus Olivó, promotori brachii militaris, qui retulit in effectu sequentia: que lo stament militar, desitjant anar havant en los negocis de la present Cort, ha comensat de tractar del modo com se han de vestir los porters dels tres staments, y que desigen saber lo porter del present estament ecclesiàstich.

Postea, venerunt in dicto stamento reverendissimi domini Barchinonensis et Gerundensis episcopi.

Insuper, habito colloquio super infrascriptis, ad tractandum, decidendum et concludendum ac deliberandum negosia presentis Curie, volentes se reddere conformes deliberationi et consultationi per brachium militare dicte Curie factis, prout per promotorem dicti brachii relatum fuit, decreverunt et deliberarunt quod negosia, delibe-

27 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 35

rationes et conclusiones in dicto stamento ecclesiastico fierent et tractarentur singulis diebus non feriatis, videlicet, de mane a septima usque ad undecimam et post prandium a tertia usque ad sextam horas; et quod predicta deputacio hore nechnon et decretum de induendis portariis hodie factum ac etiam aliud decretum die quarta presentium mensis et anni factis super ornamentis ad celebrationem missarum stamentorum necessariis notificarent per promotorem dicti stamenti //19v// ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie.

Et etiam fuit decretum quod embaxiata die presenti provisa et comisa reverendis abbati Populeti, priori Scale Dei et sindico Urgellensis fieret per ipsum promotorem brachii ecclesiastici brachio regali dicte Curie; et in continenti, dictus dominus abbas de Lavaix, promotor predictus, mandata predicta exequutus fuit, prout paulo post in dicto stamento rediens[28] *retulit et fidem fecit.*

Postmodum, venit in dicto stamento ecclesiastico reverendus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Preterea, dominus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, adiens dictum stamentum ecclesiasticum, ibidem retulit: que lo bras militar s'és adherit al parer del bras ecclesiàstich en lo decret fet sobre la provisió dels ornaments per a dir missa y també en lo decret fet sobre lo vestir los porters, ajustant-li que se'ls fasse també sombreros per a dies de pluja.

Insuper, dominus Michael Bastida, promotor brachii regalis, post predicta veniens in dicto stamento, retulit: que lo bras real s'és adherit al parer del present bras en lo de vestir los porters y de la deputació de hores y també en lo provehir vestiments per a la celebració de las missas; y que també dit bras real serie de parer, per la gran calor que fa, se procurassen ventalls per als congregats en dits staments.

Et habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico sobre la provisió dels ventalls per la rahó sobre dita, lo stament ecclesiàstich se adherí al parer y deliberació del dit bras real, manant se fasse provisió de ventalls per a què millor se puga passar la gran calor que fa.

20r// *Adveniente die martis, nona mensis iulii, anno a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in eadem ecclesia beate Marie ville Montissoni, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in suo solito apartamento in claustris dicte ecclesie facto, convenerunt sequentes:*

Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

28 *A continuació, repetit,* rediens.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 36

Reverendus Ferdinandus Quintana, vicarius generalis et procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

Reverendus procurator reverendissimi domini Vicensis episcopi.

Reverendus prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartusiensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus Hyeronimus Tersa, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, quia dictus dominus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi, de novo ad presentes Curias venit, ideo, solitum iuramentum per alios in dicto stamento ecclesiastico convocatos prestari solitum, in manu[29] *//20v// et posse dicti reverendissimi domini presidis in forma prestitit, de cuius iuramenti tenore per eius lecturam per me, nottarium, dicti stamenti ecclesiastici scribam, plene certificatus fuit.*

Deinde, dominus Michael Bastida, civis Barchinone, quandam in dicto stamento ecclesiastico obtulit suplicationem que de mandato dicti reverendissimi domini presidis per me, dictum Ioannem Baptistam Mullola, nottarium, dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta fuit, que est thenoris huiusmodi:

> Reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, nobles, molt reverents y magnífichs senyors.
>
> Ja ab altra ha suplicat Miquel Bastida que la causa de exequció contra los béns de mossèn Francesch Setantí, quòndam, la qual se aportava en lo consistori dels diputats de Cattalunya y ara en causa de suplicatió fos introduhida en los presents brassos y fos dicedida per la present Cort, fos manat als senyors diputats no passassen més havant en dita causa; e per no estar los brassos encara habilitats no s'és pogut provehir; y té entès ara novament dit Bastida que ara en sa absència se instà molt dita causa, per lo que veuen li és forsat residir en la present Cort com ha síndich de la ciutat de Barcelona. E com no sia cosa justa que dit Bastida patesca per respecte de sa absència *causa rei publice*, suplica dit Bastida que sia provehit y manat als dits diputats y assessors als quals està comesa dita causa no se entrometen de aquella ni en res en aquella prosehescan *sub decreto nullitatis* y conforme lo estil; y que per assò sien fetas letras oportunes y nescessàries encontinent, y majorment essent-se ya introduhida la dita causa en la present Cort. Y dedueix tot son dret, etc. y en tot suplica ser-li ministrat complement de justítia. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, Ioannem Baptistam Mu//21r//*llola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, habito super contentis in ea tractatu, fuit decretum quod postea providebitur super suplicatis quod iustum fuerit.*

29 *A cotinuació, a la pàgina següent, repetit,* in manu.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 37

Deinde, venerunt in dicto stamento ecclesiastico admodum reverendus abbas Populeti, reverendus sindicus Barchinonensis Capituli et procurator abbatis Sanctarum Crucum.

Preterea, dominus Michael Bastida, promotor brachii regalis, nottificavit convocatis in dicto stamento ecclesiastico dictum brachium gegale (sic) elegisse in habilitatores pro sua parte dominos Raphaelem Vivet Gerunde, Anthicum Sala Minorisse, Jacobum Hyeronimum Ponces Tarrege, sindicos. Et etiam dictum estamentum regale decrevisse quod ordinarentur tres suplicationes pro habilitatione dicte Curie regie magestati presentari solita et quod fierent pro his embaxiata solita et presentatio dictarum suplicationum.

Qua notificatione facta, convocati in dicto stamento ecclesiastico, volentes se adherere deliberationi dicti brachii regalis, decrevereunt quod pro habilitatione dicte Curie fieret sue regie magestati embaxiata solita et que ordinarentur tres suplicationes ad presentandum sue regie magestati pro habilitatione dicte Curie, prout solitum est fieri.

Paulo post, dominus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, venit in dicto stamento et dixit: que lo bras militar ha determinat se fes embaxada als tractadors de sa magestat per a què sien servits manar millorar de aposentos los que estan mal aposentats y ésser-ne donats als qui no·n tenen, segons que en aquell bras lo divendres pus proppassat per lo promotor del bras real fonch notificat.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas //21v// post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico in suo apartamento, convenerunt ibidem sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus, presidens.

Reverendus dominus episcopus Elenensis.

Reverendus episcopus Gerundensis.

Admodum reverendus abbas de Lavaix.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus Sancti Felicis Guixolensis.

Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

Reverendus procurator reverendissimi domini Vicensis episcopis.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum Illerdensis, Urgellensis, Elnensis et Gerundensis.

Quibus sich convocatis, quoniam ratione habilitationis fatienda de personis in tribus brachiis Curie predicte, tam nomine proprio quam alieno, comparentibus seu interessentibus et que etiam comparuerunt et interfuerunt ordinande sunt more solito et anticho, prout ex decreto die presenti facto, ordinata fuerunt tres suplicationes que pro parte dictorum trium brachiorum sacre, catholice, regie magestati presentanda sunt; ideo, pro fatienda dicta presentatione et embaxiata solita nomine seu pro parte dicti stamenti ecclesiastici eiusdem Curie, nominarunt et deputarunt reverendissimum dominum episcopum Gerundensis, reverendum priorem monasterii Scale Dei, Ordinis Cartuziensis, et reverendum sindicum reverendi Capituli ecclesie Urgellensis; quam electionem aliis brachiis dicte Curie per promotorem eiusdem stamenti notificari mandarunt, prout in continenti notificata fuit, prout dictus promotor retulit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 38

Deinde, venerunt procurator illustrissimi domini archiepiscopi, sindici reverendorum Capitulorum Vicensis et Dertuzensis et procurator abbatis Sanctarum Crucum.

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico, volentes //22r// se reddere conformes deliberationi aliorum brachiorum, decreverunt: que·s fassa embaxada als tractadós de sa magestad, per a què sian servits donar orde que las personas dels tres brassos de Cattalunya que són en la present Cort y estan mal aposentades, que sien millorades de aposentos y los que encara no tenen aposentos que se'ls ne done. *Et per fatiendo dictam embaxiatam eligerunt et nominarunt pro parte dicti stamenti ecclesiastici admodum reverendum abbatem de Gerri, reverendum Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis, et reverendum Balthazarem de Rajadell, sindicum Capituli Ilerdensis, qui una cum electis per alia brachia dicte Curie dictam embaxiatam fatiant. Postmodum, presentatio suplicacationum (sic) et embaxiata super habilitatione Curie sue regie magestati fuerit facta, que omnia per promot[or]em dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie notificari mandarunt, prout in continenti notificata fuerunt, sicut dictus promotor stamenti ecclesiastici in eodem stamenti retulit.*

Admodum reverendus abbas de la Real venit in dicto stamento.

Postmodum, dominus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, notificavit in dicto stamento ecclesiastico: que lo bras militar per via de pensament diu que, attento que los porters dels staments no tenen fetas las robas que per onra de la Cort se'ls són manades fer per a què vajan ab las massas acompanyant los embaxadors, que quin orde se tindrà en fer les dites embaxades que se són manades fer.

Et habito tractatu super deductis pro parte dicti stamenti militaris, fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar que, encara que los porters no estiguen vestits, que és de parer dit bras ecclesiàstich se fassen ditas embaxadas anant los embaxadors acompanyats ab alguns capellans y criats dels residints en los brassos y assò suplirà la falta de las massas, per què axí //22v// se entén ho han acostumat; y per provehir a semblant cars que en esdevenidor se podrie seguir, determinaren que de assí al devant, quant los diputats de Cattalunya enviaran a las Corts les masses de la Deputació, envien també roba per a vestir dits porters.

Que deliberationes per promotorem[30] *dicti stamenti ecclesiastici notificarunt (sic) fecerunt aliis brachiis dicte Curie, prout notifficatas fuerunt, sicuti dictus promotor retulit.*

Deinde, dominus Michael Bastida, promotor brachii regalis, retulit in dicto stamento ecclesiastico sequentia in effectu: que lo bras real és del parer del present stament ecclesiàstich en què·s presenten les suplicacions y se fassa embaxada a sa magestat sobre la habilitació de la Cort y també que·s fassa embaixada als tractadors de sa magestat sobre los aposentos; y que per a fer dita embaixada y presentació de suplicació a sa magestat havie dit bras real nomenat mossèn Galceran Desvalls de Barcelona, mossèn Ponsich de Vich, mossèn Luís Terrera de Perpinyà, síndichs; y per a fer la embaxada als tractadors sobre los aposentos han nomenat micer Miquel Sarrovira de Barcelona, micer Nicolau Frexanet de Leyda y micer Jorba de Cervera, síndichs.

30 mossèn, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 39

Postea, habito tractatu super suplicationis die presenti et die quarta presentium mensis et anni per dominum Michaellem Bastida, fuit decretum quod commitatur advocatis, qui videant et referant.

Die iovis, undecima mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in apartamento pro stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in claustris dicte ecclesie parato, convenerunt sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus Ioannes Dimas Lloris, episcopus Barchinonensis, presidens.

23r// *Reverendus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.*

Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus et nobilis dompnus Michael Aymerich, abbas Lavatensis.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas monasterii de la Real.

Admodum reverendus et nobilis dompnus Augustinus Gallart, abbas monasterii de Gerri.

Admodum reverendus et nobilis dompnus Franciscus Oliver et de Boteller, abbas monasterii Populeti.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu perpetuus comendatarius monasterii Sancti Petri de Gallicantu.

Admodum reverendus frater Michael Sobrarius[31]*, abbas monasterii Sancti Felicis Guixolensis.*

Reverendus Iacobus Reig, vicarius generalis et procurator illustrissimi et reverendissimi in Christi patris et domini domini Anthonii Augustini, archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus Ferdinandus Quintana, vicarius generalis et procurator reverendissimi domini Ioannis Izquierdo, episcopi Dertuzensis.

Reverendus dominus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartusiensis.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior et canonicus sindicusque et procurator reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Balthazar de Rajadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus Hyeronimus Tersa, archidiaconus et canonicus sindicusque et procurator reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus et canonicus et sindicusque et procurator reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus ecclesie Barchinonensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elenensis.

31 *En lloc de* Sobraries.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 40

Reverendus Sebastianus Moles, canonicus et sindicus ecclesie Urgellensis.

23v// *Quibus sich convocatis, quia reverendus episcopus Vicensis et admodum reverendus abbas de Gallicantu noviter ad presens stamentum accesserunt, ideo, iuramentum solitum et per alios congregatos in dicto stamento prestitum in manu et posse reverendissimi domini presidis corporaliter prestiterunt, de cuius iuramenti tenore per eius lecturam per me, Ioannem Baptistam Mallola (sic), nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, plene certificati fuerunt.*

Deinde, constituti in dicto stamento nobilis Berengarius a Peguera et Ioannes Blan de Ribera, legati ut dixerunt brachii militaris, eidem stamento seu congregationis[32] *in eo retulerunt sequentia in effectu:* que en lo bras militar se havia pensat i·s tenie per inconvenient que les embaxadas que per los tres brassos de la present Corts se eren provehidas fer, la una a sa magestat sobre la habilitació de la Cort y l'altra als tractadors de sa magestat sobre los aposentos, se fesen cense les masses y sens que primer fossen vestits los porters de la Cort; y per ésser cosa de molta consideració, lo dit bras militar los suplicave ho volguessen considerar y vèurer lo que convindrie.

Et habito maturo colloquio in dicto stamento ecclesiastico super expositis et deductis pro parte dicti brachii militaris, fuit facta deliberacio sequens: que, attento se té notícia que en la present vila de Monsó se trobaran sedes per a fer les cotes o robes als porters dels tres brassos y no apar cosa justa que per esperar las robas de Barcelona la Cort estigue parada, que per so sie manat, segons que ab thenor del present se mane, a mossèn Pau Ciurana, regent los comptes del General de Cattalunya, que resideix en la present Cort, que ab tota diligència procure setí o tafatà morat per a fer fer dites cotes o robes per als dits porters, y que procure ab diligència se facen, per a què dites ambaxadas provehides se fassen ab la auctoritat que convé a tota la Cort; y que esta deliberació se notifique als brassos mili//24r//tar y real ab embaxades.

Et pro fatiendo dictam embaxiatam elegerunt et nominarunt admodum reverendum abbatem de Gerri et sindicum reverendi Capituli ecclesie Gerunde, qui in continenti, onus sibi commissum exequentes, dictam embaxiatam fecerunt, prout reverdi in dicto stamento predicta retulerunt et fidem fecerunt.

Postea, per Vinsentium Serra, curritorem civem Barchinone, fuit congregatis in dicto stamento oblata et presentata suplicatio quedam, thenoris sequentis:

> Il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssims, il·lustríssimo, reverents y molt magnífich senyors.
>
> Vicens Serra, corredor de coll de la ciutat de Barcelona, suplica tant humilment com pot a vostres senyories que·ls sie de mercè voler provehir en son cap un offici que vaga a la ciutat de Barcelona de un offici de un del[s] tres corredors del dit General per mort de Anthoni Vinyals, últim pocessor. Attento que dit offici era de son pare y l'age servit dit offici més de vint anys y lo dit Serra sia lo millor trompeta que ha en tot lo regne de Cattalunya y hage molts anys que serveix en lo dit General no tenint-hi offici, y per lo tant, suplica los sia de mercè de voler-lo proveir en son cap, en què ne espera rebre particular mercè de vostres senyories, etc. *Altissimus, etc.*

32 *En lloc de* congregatis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 41

Qua suplicatione in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod postea super contentis in ea providebitur quod iuris et rationi fuerit.

Preterea, Raphael Vivet, sindicus civitatis Gerunde, et Ioannes Montornès, sindicus civitatis Dertruze, legati ut dixerunt brachii regalis, in dicto stamento denuntiarunt: que lo bras real se era aderit a la deliberació del present stament, lo dia present feta //24v// y en aquell bras referida, sobre lo vestir los porters dels staments.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstic del Principat de Cattalunya, atento que los patges, lacayos y altres criats mouen grans en les clausters *(sic)* de la present iglésia o en lo pati que està al mitg dels staments, lo que és causa que los que estan en dits staments houen mal lo que en ells se tracte, per so delibere que dits patges, lacayos y altres criats dels ressidints en los brassos, exceptats los capellans, sien repel·lits y no estiguen en dit pati, per què ab major quietut se puguen tractar los negocis de la Cort y axí lo progrés d'ella no·s impedesca. Provehint que la present deliberació per lo promovedor del present stament sie notificada als altres brassos y també als brassos de Aragó o a llurs promovedors, si serà manester.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in suo solito apartamento pro celebratione dictarum Curiarum, ibidem fuerunt omnes persone superius nominate et que die presenti in dicto stamento presentes fuerunt, excepto procuratore reverendissimi episcopis Dertuzensis; et etiam interfuit venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus sich convocatis, fuit deliberatum in dicto stamento: que lo promotor del present stament notifique als altres brassos com en lo present se ha fet pensament se habilitassen los dies de disapte, per ésser festa, y de diumenge, per causa que los negocis de la Cort puguen passar havant. *Que in continenti per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie fuerunt notificata, prout per ipsum promotorem relatum fuit.*

25r// *Deinde, habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico super infrascriptis, fuit decretum:* que los banchs y assientos són en lo present stament se abaxen y se axamplen, per ésser com són alts y estrets, y que en dits assientos y banchs s'i posen uns traspontinets de cuyro; y que també, attento que lo lloch del dit stament és molt estret y les persones que en ell se ajunten són moltes y per esta causa patexen molta calor, que per so sia feta una finestra en lo envà qui és entrant de la porta a la mà esquerra y la qual done en la entrada del portal de la claustra que és devant l'abadia; y també, haguda llicència del viccari general, Seu vagant, de Lleyda, la finestra que està en la paret de la part esquerra del altar és en dit stament sie feta major[33], de tal manera que lo vent pugue passar y córrer y lo calor se passe millor; y que per so sia manat, segons que ab lo present se mane, a mossén Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General de Cattalunya, qui resideix en la present Cort, que de las pecúnias del General pague la quantitat que sia manester y, si necessari serà, sie expedida la cauthela necessària.

33 *A continuació, repetit,* sie feta major.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 42

Postea, constitutus in dicto Stamento ecclesiastico magnificus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, denunsiavit in dicto stamento sequentia in effectu: que lo dit bras militar per via de pensament és de parer que lo disapte propvenidor no·s facen negocis per haver en aquell bras moltes persones que guany[en] esta semmana lo sant jubileu.

Postmodum, in dicto stamento ecclesiastico constitutus dominus Michael Bastida, promotor brachii regalis, qui ibidem retulit: que lo bras real no és de parer se habiliten lo disapte y diumenge propvenidors per a fer negocis, per causa que y ha moltes persones que aquesta semmana guanyen lo sant jubileu y és molta //25v// rahó dits dias se abstinguen de negocis.

Et habito maturo colloquio super expositis per promotores brachiorum militaris et regalis, fuit conclusum: que per causa que los qui guanyen lo sant jubileu esta semmana se puguen confessar, que lo disapte primer vinent no·s fassen negocis, però que lo diumenge aprés dinar primer vinent sie habilitat per a fer qualsevol negocis, per què lo curs de la Cort puga passar havant; manant que esta deliberació sia per lo promovedor als altres brassos notificada. *Que quidem deliberacio in continenti per dictum promotorem aliis brachiis dicte Curie fuit notificata, prout per ipsum in dicto stamento relatum fuit.*

Paulo post, dictus Michael Bastida, promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, denunsiavit: que lo bras real, sobre lo exposat en aquell bras per lo promotor del present stament, ha determinat que lo dia del diumenge aprés de dinar no sia habilitat per a fer negocis, com per aquest stament se ere determinat, y assò per respecte que los qui guanyen lo sant jubileu puguen aquell dia que serà en lo que han de combregar estar retirats y apartats de negocis y ab la quietut de ànimo que per a semblant acta convé.

Die veneris, duodecima mensis iulii, anno[34] *predicto*[35] *millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissioni, in apartamento pro stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in claustris dicte ecclesie parato, inter octavam et nonam horas ante meridiem, convenerunt sequentes:*

26r// Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas Guixolensis.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

34 *A continuació, ratllat,* a nativitate.
35 *A continuació, ratllat,* in.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 43

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Durtezensis (sic).

Reverendus Ludovicus de Esquerrer, prior Sancti Petri de Burgal, diocesis Urgellensis, viccarius generalis et procurator reverendissimi domini Ugonis, fratris Ambrosii de Moncada, episcopi Urgellensis.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus sich convocatis, comparuit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui retulit sequentia in effectu: que lo bras militar per via de pensament és de parer que, attento[36] en las Corts del any 1553 se féu Constitució de recopilar totas las Constitucions de Cattalunya y posar-les sots còngruos títols y aprés la //26v// mateixa Constitució en las Corts del any MDLXIIII se confirmà i·s nomenaren sis personas per los brassos per a fer dita recopilació, com de fet la feren, y se envià lo original fermat de mà de las dites sis personas a la catòlica, real magestat per a què·l decretàs, lo que fins avuy no s'és fet, ans segons se diu lo dit llibre s'és fet perdedís y no·s trobe; que per so apar al dit bras real serie bé, per ésser cosa que tant importe, se procuràs de cercar aquell llibre y saber ahont és y que per adassò se escrigués als diputats de Cattalunya per a què ells fassen la diligènsia necessària en dit negoci.

Deinde, dictus reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi, qui de novo ad Curias venit, solitum in manu et posse dicti reverendissimi domini presidis prestitit iuramentum, de cuius thenore per eius lecturam fuit per me, nottarium et dicti stamenti scribam, plene certificatus.

Postea, sindicus Capituli Urgellensis accessit ad dictum stamentum.

Deinde, habito[37] tractatu super deductis pro parte brachii militaris, videlicet, si·s faran diligènsias en haver lo llibre original de les Constitucions recopilades per deliberació feta en les últimes Corts, *fuit decretum:* que per quant la Cort[38] no està habilitada y, conforme a Capítol de Cort, la primera cosa que se ha de fer aprés de ésser habilitada la Cort és procurar que vingue lo balans del General, desitjant seguir lo orde antich, deliberaren que per ara no se'n parle del dit negoci, que aprés en son lloch y temps se'n tractarà. *Que deliberatio fuit per promotorem dicti stamenti ecclesiastici notificata dicto brachio militari, prout per dictum promotorem relatum fuit.*

27r// Postmodum, recessit a dicto stamento reverendissimus Vicensis episcopus.

36 *A continuació, repetit,* que attento.

37 habitu, o *sobreposada.*

38 q, Cort *sobreposat.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 44

Deinde, venerunt dominus Berengarius a Peguera et Franciscus Agulló de Bellvey, legati brachii militaris, qui retulerunt: que en lo bras militar han feta relació los advocats de aquell bras sobre lo negoci del ardiaca d'Homs, conforme està continuat en un paper, lo qual portaven y suplicaven fos legit en lo present stament; y encontinent fonch llegit dit paper, junctament ab la determinació del dit bras militar, lo qual és del thenor següent:

> Sia representat als brassos que lo recors interposat per lo ardiacha d'Homs sie admès per la Cort *ad effectum de quo suplicatur*, ço és, que·s veja per la Cort si lo dit ardiaca és agraviat ab lo manament de conferir-se a la ciutat de Barcelona en la casa de la Deputació; y, en cars aparega que dit ardiaca reste agraviat per dit manament, sia desagraviat per la Cort; altrament, apparent no ésser agraviat, vage dit ardiaca a Barcelona i·s presente devant dels diputats conforme li és estat manat. Y attès que de dit manament ha recorregut a la Cort y per dita Cort, posant lo negoci en consulta, li és estat admès dit recors, no sia per dit manament executat en la pena de dos mil ducats ni en altra; entès emperò que, ans de totas coses, dit ardiaca d'Homs preste de nou cautió idònea dins tres dias propvinents *cum fideiussoribus de iudicato solvendo* sens taxatió alguna de temps, no obstant lo termini de la visita fos acabat per Capítol de Cort, ans bé dure dita cautió tot lo temps durarà la visita.

Lo bescompte de Rochabertí diu que se adareix al vot y parer dels advocats y que, ans de totas cosas, dit ardiach d'Oms preste la cautió; y que per quant ha referit lo promovedor de aquest bras que en lo bras real y haurie impediment per rahó de algun discentiment y no effec//27v//tuant-se ab brevedat lo parer dels advocats y prestació de dita cautió y hauria perill en la tardansa, se envie ab enbaxada de aquest bras al bras real per a què alse lo discentiment per aquest effecta y se done de ditas cosas relació al bras ecclesiàstich per a què se fase lo mateix; la major part se ha aderit en aquest vot.

Postea, constituti in dicto stamento magnifici Nicholaus Frexenet Ilerde et Andreas Vilaplana Gerunde civitatuum sindici, legati brachii regalis, exposuerunt in effectu sequentia: que en lo bras real se ha posat dissentiment per los síndichs de Tortoza sobre certes diferènties que tenen acerca[39] els assientos ab los síndichs de Perpinyà y també ab lo mateix bras per haver enviat la ciutat de Tortosa tres síndichs, no solent-ne enviar sinó dos; y que per causa d'estos dissentiments allí no·s pot passar havant en cosa alguna y per[40] sols ho fan a saber per a què sien servits vèurer y pensar quin remey se podrie tenir en aquest particular per què los negocis de la Cort puguen passar havant. *Et nihilominus, dicti legati de pretentionibus partium in dicto negosio constitutis in dicto stamento ad plenum certificarunt, esserentes*[41] *ita sibi fuisse iniunctum per dictum brachium regalem.*

Preterea, reverendus Onofrius Paulus Cellers et magnificus Ioannes Puigvert, advocati brachii ecclesiastici, qui in dicto stamento retulerunt: que ells han vist per commissió de ses senyories y mercès les letres trameses a la present Cort per los diputats de Cattalunya en lo negoci del ardiacha d'Homs y també han vista la suplicatió donada als

39 *A continuació, ratllat,* que.
40 *En lloc de* que.
41 *En lloc de* asserentes.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 45

staments de la present Cort per lo dit ardiacha d'Homs; y conferits entre si los advocats dels tres staments, han resolt en dit negoci y són de parer que la Cort admete lo recors per //28r// part del dit ardiaca interposat del manament fet en la present vila de Monsó per part dels senyors diputats, ab tal que dins tres dias preste cautió idònea dit ardiacha *de iudicato solvendo* per les cosas tocants a la visita de las quals està inculpat. Y si dins tres dias no haurà prestada dita cautió, que sia escrit a dits diputats que passen havant en son negosi per tèrmens de justícia; y que de aquest mateix parer són estats los advocats dels altres brassos.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico suo solito loco in quo fuerunt omnes hodierna die in dicto stamento convocati.

Quibus convocatis, constituto in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii regalis, retulit in effectu: que micer Franquesa y micer Puig, per part dels tractadors de sa magestat, són estats en lo estament real, fent-los a saber que sa magestat volia venir vuy a la present iglésia a effecta de què se li presenten las suplications per la habilitació de la Cort. Y també han dit com tenien entès que en aquell bras y havia alguns discentiments y que era rahó no disgustar a sa magestat sinó que·s concertassen de llevar dits discentiments per a què·s pogués passar havant; y per so, los síndichs de Tortosa que havien posats dits discentiments los havien alsat per al dit effecta que·s puguen presentar ditas suplications de la habilitació de la Cort a sa magestat; y per so los ho feyen a saber.

Deinde, fuit decretum: que lo promotor vage al bras militar per notificar-los que en lo bras real se són alsats dits discentiments y que·s entén que sa magestat ha de venir a la present iglésia a efecta de què se li puguen presentar les suplications sobre la habilitació de la Cort; y que per so·ls preguen sien servits //28v// determinar-se en elegir personas y fer lo que sia manester per a què dita presentació se pugue fer. *Qua fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti dicto brachio militari, prout ipse retulit.*

Et habito tractatu super negotio archidiaconi d'Homs et lecta per me, notarium, scriptura hodierna die pro parte brachii militaris in presenti stamento oblata nechnon et relatione advocatorum presentis stamenti, fuit decretum: que en dit negosi se segues-que lo parer dels advocats desobre refferit.

Postmodum, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, promotor brachii militaris retulit sequentia in effectu: que lo bras militar per via de pensament és de parer que en lo dia de vuy, per lo negosi concorrent de la habilitació de la Cort, se habilite la hora de las sis a las set de la vesprada; *et facta dicta relatione, dominus episcopus Barchinonensis, presidens, respondens dixit:* que quant sa magestat sol venir a la present iglésia se sol habilitar la hora tant quant sa magestat està en la iglésia. *Et recedens dictus promotor militaris, paulo post rediit et retulit:* que en aquell bras ho entén de la mateixa manera, que tant com sa magestat estigue en la iglésia la hora estigue habilitada.

Et habito tractatu super predictis, fuit in dicto stamento decretum: que lo dia present sia habilitada la hora de las sis fins a las set y que si sa magestat ve a la present iglésia estigue habilitada tant quant sa magestat estarà en la present iglésia, adherint-se en assò a la deliberació del bras militar. *Que fuerunt notificata dicto brachio militari.*

Paulo post, promotor brachii regalis retulit in dicto stamento: lo bras real ésser-se adherit a la deliberació del bras militar sobre la habilitació de la hora del present dia.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 46

Postea, reverendus Raphael d'Homs, archidiaconus maior sedis //29r// Tarraconensis, constitutis in dicto stamento dixit: que suplicave a ses senyories y mercès sien servits manar-li donar còpia de la determinació feta en son negosi, per a què sàpie lo que té obligació de fer y per a cumplir y fer tot lo que té obligació en virtut de dita provisió. Nomene en ses fermanses lo pare Pera Margaleff, canonge de la seu de Lleyda, il·lustríssim Jaume Cordelles, canonge de Barcelona, mossèn Joan Bellver, comensal de Tarragona, y mossèn Bernat Macip, scrivà de manament, mossèn Miquel Colles y mossèn Joan Solà, nottari públich, y mossèn tal Alzina, nottari real de Barcelona, suplicant ditas fermansas sien acceptades y admesas.

Deinde, promotor brachii militaris retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo stament militar, en lloch de mossèn Joan Burguès, altre dels habilitadors per dit bras nomenats, han nomenat a mossèn Franse[s]ch de Agulló, senyor de Bellvey; que venint sa magestat vuy a la present iglésia, que en aquell bras estan aparellats per al que sia manester per a fer-se la presentatió de las suplicacions a sa magestat sobre la habilitació.

Item, habito tractatu, fuit deliberatum: que·s vaja al bras militar per a dir-los que en aquest stament apar serie bé que los promovedors dels staments anassen als tractadors de sa magestat per a dir-los sien servits suplicar a sa magestat se servesca vulla venir esta tarda a la present iglésia a effecte de que se li puguen presentar les suplicacions sobre la habilitació de la Cort; y que juntament se digue al dit bras militar vullen nomenar per part de aquell bras personas per a presentar ditas suplicacions y també per a fer la embaxada als tractadors sobre los aposentos.

Preterea, quia pro parte tractatorum sue regie magestatis fuit dictum quod sua magestas valde obtaret, ut negotia presentis Curie maiori diligentia tractari et expediri possint, quod dies festivi habilitarenter[42] *ad negotia pro tractanda, pro tanto fuit decretum //29v// quod dies festivi et dominici ex precepto Ecclesie, exceptis tamen die chrastina et die dominica proxime venientis, horis et licet assuetis post prandium tantum. Et dies feriati non tamen festivi ex precepto Ecclesie, tam mane quam sero, horis assuetis habilitentur ad negotia presentis Curie pertractanda, prout convocati in dicto stamento dictos dies habilitarunt. Que fuerunt per promotorem dicti stamenti aliis brachiis notificata.*

Item, promotor brachii militaris retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo dit bras militar, per a presentar las suplicacions a sa magestat sobre la habilitació de la Cort, han nomenat lo bescompte de Rocabertí, mossèn Francesch Tamarit de Rodenyà, mossèn Gaspar de Ponz; y per a fer la embaxada als tractadors de sa magestat sobre los aposentos han nomenat don Pedro Clariana, micer Joan Cella y micer Hyerònim Cassador; y que lo dit stament militar per via de pensament deie si la resposta a la[43] embaxada feta lo dia de vuy per micer Franquesa y micer Puig, del Real Consell, en nom dels tractadors de sa magestat, si li farie cada bras per si o tots junts.

Item, promotor brachii regalis retulit: que lo bras real s'és adherit al parer y determinació de aquest bras en què·s fasse embaxada als tractadors de sa magestat y se'ls suplique sien servits suplicar a sa magestat se servesca venir a la present iglésia per a presentar-li les suplications.

42 *En lloc de* habilitarentur.

43 la, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 47

Insuper, fuit decretum: que los tres promovedors vagen als tractadors de sa magestat y resposta del que se entén en aquest bras que micer Franquesa y micer Puig vuy, per part dels dits tractadors, essent ja fora aquest bras, han refferit als dos brassos militar y real, se'ls digue que los tres brassos estan promptes y apparellats en presentar a sa magestat les suplications per la habilitació de la Cort, sempre que sa magestat sie servit venir a la present iglésia. *Que fuerunt nottificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis //30r// dicte Curie.*

Postmodum, fuit in dicto stamento decretum: que se accepten las fermansas nomenadas per lo ardiaca d'Homs y que·s prenga la ferma del principal y de ditas fermansas, les quals se obliguen conforme al vot y parer dels advocats; y que se li done còpia de la determinació y del dit parer dels advocats per a què sàpia a què se ha de obligar.

Et paulo post, constitutus in dicto stamento, promotor brachii militaris retulit: que lo dit bras militar s'és adherit al parer de aquest bras en què los promovedors vagen als tractadors de sa magestat y se'ls diga que sempre que sa magestat se servirà venir a la present iglésia, la Cort està aparellada per a presentar les suplicacions sobre la habilitació de la Cort.

Die lune, decima quinta mensis iulii, anno predicto 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in suo solito apartamento intus claustra dicte ecclesie facto et parato, convenerunt hora consueta sequentes:

Admodum illustris et reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Sancti Felici.
Admodum reverendus abbas Gallicantus.
Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi.
30v// Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus procurator et sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento ecclesiastico nobilis don Ioannes Burguès y de So, miles, qui convocatis in dicto stamento obtulit, presentavit et notifica-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 48

vit ac per me, dictum nottarium et dicti stamenti scribam, legi petiit quasdam patentes, papireas, certificatorias litteras a consistorio dominorum deputatorum Generalis Cattalonie emanatas, sigillo dicte Deputationis sigillatas, que de mandato dicti illustrissimi domini presidis lecta fuerunt; et sunt thenoris huiusmodi:

Los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona. A tots y sengles presidents, staments, congregacions, consistoris, tribunals, ofisials, jutges axí ecclesiàstichs com seculars y altres qualsevol personas a qui les presents pervindran y en qualsevol manera seran presentades. Salut. Per Luís Jorba, nottari de Barcelona, com a procurador de don Joan Burguès y de So, nos és presentada lo dia present y devall escrit una suplicatió del thenor següent: Molt il·lustres senyors. Don Joan Burguès y de So, per cosas convenients a sa persona, a vostres senyories se servescan manar donar-li certificatòria auctèntica y feefahent com ell no té prestada cautió //31r// alguna al consistori de vostres senyories, per rahó de arrest o altrament tocant a sa persona, per rahó de la visita que·s fa per vostres senyories en la casa de la Deputació, com sia axí la veritat que tal cautió ni obligasió tinga prestada; y açò ab la promptitut que sie possible. Lo molt illustre ofici de vostres senyories humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Al peu de la qual suplicatió, per los magnífichs assessors y advocats ordinaris del General devall escrits a qui per nosaltres és remesa, és provehit que sia feta y expedida dita certificatòria com és suplicat. Per so, ab thenor de las presents y ab consell y parer de dits y escrits magnífichs assessors, los certificam que, vists y ben regoneguts tots los processos y actas de la visita que fem contra los deputats y oïdors de comptes del trienni proppassat y contra los assessors y altres offisials ordinaris del General contra los quals en dita visita se ha inquirit, no havem trobat ni trobam que dit don Joan Burguès y de So haja prestat cautió alguna a nosaltres ni a nostre consistori ni al General, per arrest o altrament tocant a sa persona, per rahó de dita visita y que a tal cautió o arrest no·s és a nosaltres ni al General obligats. En testimoni de las quals coses havem manat les presents ésser fetas y lo dors sagelladas ab lo major sagell de nostre offici. *Datta* en Barcelona, a XI de juliol 1585. Don Pedro Boteller y de Oliver. *Vidit Ubach, assessor. Vidit Calvó, assessor.*

In registro certificationum primo, folio CCLXXXXVI. Locus sig+illi.

Postea, constitutus in dicto stamento ecclesiastico dominus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, qui in dicto stamento denunsiavit sequentia: que lo bras militar, per causa que mossèn Junhent, hu dels advocats del dit stament, està malalt y lo ardiaca d'Oms //31v// en son negosi ha donat per suspecte a micer Cornet de Gerona, en lloch dels dits han comès dit negosi del ardiacha d'Oms a micer Joan Cella de Gerona.

Deinde, reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis, obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento, nomine et pro parte ac ex expresso mandato principalium suorum, legyque publice petiit et requisivit quandam in scriptis papiri suplicationem, thenoris huiusmodi:

Illustrissimi et reverendissimi domini.

Mirantur admodum ecclesiastici conventus et singulares persone huius provincie Cattalonica quod ab hoc sacro conventu universalis status ecclesiastici cathalanorum sit alectus et assumptus in acessorem mere laycus coniugatus, cum interventus laycorum in his conventibus ecclesiasticis sit prohibitur a maioribus nostris ad simi-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 49

lem conventus convocatis inconcusse sint electi in assessores et assumpti ecclesiastice persone in sacris ordinibus constitute, maxime cum in hoc conventu in loco convocationis Curiarum persone huius conditionis ecclesiastice quam plures repertantur, tanto magis cum in hoc conventu de pluribus ecclesiasticis privilegiis et precipue de iure decimarum in quibus doctores cathalani layci aversa sint opinionis et ipsis ecclesiasticis personis oppidi infecti et suspecti quare reverendus Geraldus Vilana, utriusque iuris doctor, canonicus ecclesie Barchinonensis, provincie Cathalonie advocatus, hac non potuit conniventibus oculis dissimulare sed cum presentibus suppliciter ad notitiam illustrissimarum et reverendarum dominationum refferre et differre salva integritate, sciencie et bonitate assessoris laici assumpti soliti more assessorem alium[44] *asummi ex ecclesiasticis personis in sacris constitutis et ex hac sola qualitate laycali assessorem electum non admitti sed revocari, cum durum //32r// sit et periculosum ab infectis et suspectis consilium expossi.*

Qua suplicatione in dicto stamento lecta, super contenti in ea nihil fuit decretum.

Postmodum, venit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui retulit: que en lo estament militar per via de pensament se ha deliberat se escrigue als diputats que envien los memorials dels agravis per los quals se són fetas embaxadas a sa magestat y les instructions y altres escritures necessàries per als negocis se han offerts al General de las últimes Corts ansà, per a què puguen servir per a informació de la Cort; y més, que envien lo balans del General y també lo llibre original de las Constitucions que·s diu tenen en aquella casa firmat per los sis commissaris nomenats per la Cort per a recopilar dites Constitucions, puix també se'ls ha de escriure per lo negoci del ardiaca d'Oms.

Et habito tractatu in dicto stamento super predictis, fuit decretum prout sequitur: que's aderien al parer del bras militar en què se envien los agravis y informacions per los quals se són fetas embaxadas a sa magestat de las últimas Corts ansà y lo llibre original de la recopilació de las Constitucions y lo balans del General, ajustant-hi que envien lo llibre intitulat Ferrando paga; y que en las letras s'i pose esta clàusula: que si ab la diligènsia que convé y d'ells se confie no enviaran ditas cosas, serà forsat enviar de assí persona per al dit affecta, les quals ara no ha aparegut se deguessen enviar, confiant que ab la diligència necessària cumpliran lo que se'ls encarregue. Manant que per so sien expedides les lletras acostumades y necessàries.

Paulo post, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii regalis, qui retulit: que en lo bras real, com ses senyories y mercès saben, y ha certs disscentiments posats per los síndichs de Tortoza a tots negosis y que per so no poden en aquell bras fer actas; y axí //32v// supliquen a ses senyories y mercès sien servits voler pensar quin remei se pot tenir en aquest negosi.

Preterea, constitutus in dicto stamento ecclesiastico magnificus Ioannes Cella, domicellus in civitate Gerunde domiciliatus, qui convocatis in dicto stamento obtulit et presentavit quandam in scriptis papiri suplicationis scedulam, thenoris huiusmodi:

44 *A continuació, ratllat,* assessorem.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 50

Reverendíssims, excel·lentíssims, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Per remate y conclusió de certas differèntias de comptes tinguts entre mossèn Miquel Joan de Junyent y de Rovira y Luis Halqueda, ciutedans de Barcelona, tant *coniunctim quam divisim*, de una part, y mossèn Joan Cella y de Tafurer, donzell en la ciutat de Gerona domiciliat, de part altre, de comú acordi y voluntat de dites parts fonch promulgada una sentència arbitral entre ditas parts per los senyors don Anrrich de Cardona, governador de Cattalunya, don Miquel de Palau y mossèn Joan Palau, donzells en Barcelona populats, y per ditas parts lloada y emologada en poder de mossèn Pera Fitor, notari de Barcelona, a 23 de juliol 1585; ab lo primer capítol de la qual sentèntia fonch condempnat dit Çella en pagar a dit Junyent a soles 2.200 lliures, sous, per la mitat de la pèrdua de una companya entre ells dos a soles firmada sobre lo arrendament los era estat fet dels molins de Pals y de un esmers havien fet de arrossos roigs de Valèntia per blanquejar en dits molins. Y tenint consideració los dits compromissaris y lo mateix Junyent que las ditas 2.200 lliures, sous, no eran entradas en profit e utilitat de dit Çella, sinó que devallavan de interessos patits y pèrdua feta en dita companya, tingueren a bé de acomodar a dit Cella en la forma y terminis de las pagas següents, so és: que de present se hagués de fer consignació a dit Junyent de un censal de proprietat 700 lliures, sous, que dit Çella //33r// rebia sobre la heretat y béns de mossèn Pera Galseran de Castallà, quòndam senyor del castell y terme de Folgons; y aprés, per tot lo mes de agost de dit any 1585, li pagàs 500 lliures, sous, y les restants mil lliures pagàs a quatre iguals pagues dins quatra anys següents, ço és, en dit mes de agost, 250 lliures, sous, quiscun any. Més havant, sobre l'altra dif[er]ència y pretenció que dits Junyent y Salqueda conjunctament tenian contra dit Çella per rahó de la administració de la bolla de Gerona que dit Çella com a procurador llur havia tinguda, per la qual devant los senyors diputats li havien fet càrrega de 12 partidas que prenian summa de 5.651 lliures, 13 sous, 10, vist lo descàrrech que dit Çella donà devant dit[s] compromissaris, als quals per dits senyors diputats era esta comès, trobàrem que dit Çella per dita administració de bolla romania deutor a dits Junyent y Salqueda, los principals, en 102 lliures, 13 sous, 9; y en aquellas fonch tant solament condempnat ab dita arbitral sentència. Finalment, en altre capítol de dita arbitral sentència que concernia la administració de certa companya que dits Çella y Junyent y Salqueda tenen fermada sobre los redelmes de la baronia de Verges, que los síndichs de aquellas universitats los ne tenen fet arrendament per temps de vuyt anys, fonch condempnat dit Çella en deposar a la taula de Gerona 348 lliures, sous, restaren en son poder del temps havia tinguda la administració de dita companya, ditas y o[45] escritas al dit Çella, Junyent y Salqueda y ha Hyerònim Portes, síndich de ditas universitats, y no ha dits Junyent y Salqueda a ssoles; y assò per los motius y causas en dita arbitral sentència espressadas. E jatsia dit Çella a sos terminis haja girades en la taula de la ciutat de Barcelona als dit Junyent y Salqueda las ditas 102 lliures, 13 sous, 9, restants de la administració de la bolla de Gerona y al dit Junyent a soles les dites 200 lliures, sous, y la primera paga de las 2.200 lliures, sous, que li foren adjudicadas //33v// per compta de la companya dels arrossos

45 o, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 51

y sols restàs deutor de las 250 lliures, sous, que eran exidas a terme lo primer dia de setembre proppassat, noresmenys emperò, los diputats de Cattalunya, per lo que los dits Junyent y Salqueda són debitors al General en notable summa, han tingut més compta, contra dita disposició de dret, dissimular per llurs respostes los dits sos principals y fiscals debitors y recórrer *ad nomen debitoris* y exequutar a dit Çella, no sols per la ditas 250 lliures, sous, que isqueren a terme lo primer de setembre proppassat, com dit és, sinó per totas las restants quantitats en dita arbitral sentència contengudas, que prenan summa de 3.048 lliures, sous; per la qual exequutió han enviats a la ciutat de Gerona un alguatzir, nottari y porter, los quals, encontinent que foren passats los deu dias que se acostuman de donar als mobles, ab dos encants a soles que·s feren en dos dias a las tres oras de la tarda, acabaren de vèndrer y lliurar tots los mobles que dit Çella tenia dins sa casa en la qual fa sa contínua residència dins la ciutat de Gerona; y ne hagueren venuts altres tants per lo gran barato que se'n feya, perquè·s lliuraren per manco de la dècima part de llur justa valor. Y vuy, encara continuant dita exequtió, estan en dita ciutat de Gerona los mateixos alguatsir, nottari y porter fent encantar las dècimas, censos y taschas, castells, molins, casa de Gerona y altres proprietats de dit Çella. E com dits procehiments sian nul·lament fets, així per no tenir què veure en aquell consistori de interessos de part a part, com encara per haver procehit contra dit Çella via exequutiva en persona y béns, a instància de part privada, no essent-li obligat ab contracta quarentigiat de escriptura de terç ni //34r// de pura comanda, segons disposan las Generals Constitucions de Cattalunya. E noresmenys, contenen en sí manifest agravi e injustícia per haver[46] precipatada y alterada la forma y termini de las pagas en dita arbitral sentència contengudas. Per so y altrament, suplica dit Cella a vostres excel·lència, senyoria y merçès sien servits assumir-se la causa de appel·lació y recors *respective* per ell interposats sobre dits agravis nul·les ho injusts procehiments y altrament manar reveure los mèrits de aquell; y entretant, per lo que dit negosi tindria alguna discussió y no és rahó que sobre deutas il·líquits se fassan tant excessivas despesas com se li fan, manar se sobresega la dita exequució fins sia vist per justícia de la validitat o nul·litat de dits procehiments. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptista Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod postea suis loco et tempore providebitur quod iuris fuerit.

Deinde, constitutus in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui ibidem retulit: que lo promotor del bras real és estat al bras militar y ha referit los discentiments han posat los síndichs de Tortoza y que en dit bras militar se havie pensat que en lo any MDLIII fonch decidit dit negosi, segons apar en lo procés del stament militar de las Corts del dit any, lo qual portave y suplicave fos manat se llegís dita conclusió.

Postea, venit promotor brachii[47] *regalis, qui retulit:* que los discentiments eran en dit bras real se són llevats a effecta de escríurer als diputats lo que lo dia de vuy en aquest

46 *A continuació, repetit,* per haver.
47 *A continuació, ratllat,* militaris.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 52

bras se ha deliberat, a la qual deliberació dit stament real se //34v// havia adherit; y que també lo havien llevat per a què·s pugués tractar lo negosi del ardiaca d'Oms.

Item, in dicto stamento fuit decretum: que lo promovedor vage als altres brassos per notificar-los si serie bé que los promovedors anassen als tractadors de sa magestat per fer-los saber com los brassos estan a punt per presentar les suplicacions a sa magestat sobre la abilitació de la Cort. *Qua fuerunt notificata per promotorem aliis brachiis, qui predictis adhezerunt, prout per eorum promotores relatum fuit.*

Insuper, venit in dicto stamento ecclesiastico admodum magnificus Martinus Ioannes Franquesa, de Regio Consilio Cattalonie, qui sedens post reverendissimum dominum Vicensis episcopum dixit: que lo conde de Miranda lo trametie al present stament per fer-los saber que la magestat del rey nostre senyor ha determinat vuy venir a las sis oras aprés dinar per a què se li puguen presentar les supplicacions sobre la habilitació de la Cort; y que axí·ls pregue tingan a punt lo que sia manester per al dit effecta y també que fossen contents de habilitar les oras tant quant sa magestat estarà en la iglésia, com és de costum.

Dictis die [et] anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico suo solito loco, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et die presenti convocate, excepto procuratorem reverendissimi Dertuzensis episcopi.

Quibus convocatis, dominus Michael Bastida iterum petiit et suplicavit fieri ut in suis suplicationibus superius oblatis continetur; et nihil fuit per dictum stamentum provisum.

Deinde, dictus dominus Michael Bastida, nomine proprio, obtulit quandam[48] *in scriptis papiri suplicationem, tenoris huiusmodi:*

Reverendíssim, excel·lentíssim, il·lustres, nobles, molt reverents y magnífich senyors.

35r// Devant dels diputats del General de Cattalunya se apporte una causa entre mossèn Cipió de Vallgornera, fill y hereu de mossèn Benet de Vallgornera, de una part, contra Miquel Bastida y altres, de part altra, sobre lo arrendament de la bolla de Perpinyà; y com en dita causa se haja sobresegut molt temps y fins ara que la part altra ha entès que dit Miquel Bastida era partit per a venir a les presents Corts per lo benefici públich, com és en lo lloch y càrrech que està de síndich de la ciutat de Barcelona, no·s devia ni·s podia de justítia innovar cosa alguna, com és vingut a notísia del dit Bastida se sia innovat en dita causa comminant decl[ar]ar aquella, sabent que no y ha persona que en aquella sie instituhit ni puga informar lo que convé a la deffensa del dit Bastida y altres, per tractar-se de la declaració de la capitulació feta entre dit Benet de Vallgornera y dit Bastida; y com los que resideixen en les presents Corts per semblants officis públichs no·s deguen en tanta manera perseguir y perjudicar, suplica dit Bastida los plàcia admètrer recors y escriurer als dits diputats no innoven en dita causa cosa alguna y que lo procés de aquella assí remeten, cometent aquella a la persona o persones que per vostres senyories, excel·lènsia y mercès seran deputades, com axí sia de justícia; lo que dit Bastida ho rebrà a singular gràsia y mercè, les quals espere de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

48 *A continuació, ratllat,* suplicationem.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 53

Qua suplicatione per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta, fuit ibidem decretum quod super contentis in ea postea, suis loco et tempore, providebitur quod iuris fuerit.

Paulo post, constitutus in dicto stamento promotor brachii regalis, qui ibidem retulit: que al bras real ha aparegut que lo ardiaca d'Oms, en lloch de las fermansas ecclesiàstiques, nomenàs altres seculars y que no·s acceptassen los ecclesiàstichs.

35v// *Et in continenti, dictus ardiacus d'Oms nominavit in fideiussores suos magnificum Onofrium Ferrer, domicellum, Sabastianum Costa, Bernardum Macip, Ioannem Sala*[49]*, Alzina, nottarium Barchinone, et Ioannem Baptistam Mullola, nottarium Tarraconensis, petens admitti et eorum obligationem recepi mandari.*

Et habito super predictis tractatu, fuit ibidem decretum quod, admissis dictis fideiussoribus, eorum obligatio et dicti principalis recepiatur in forma.

Deinde, veniens in dicto stamento ecclesiastico dominus Michael Bastida, promotor brachii[50] *regalis, ibidem retulit:* que en aquell bras han habilitadas las oras del dia de vuy tant quant sa magestat estarà en la present iglésia, que axí ho ha demanat micer Franquesa de part dels tractadors de sa magestat.

Et habito maturo colloquio super predictis, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que les horas del present dia, attès que se entén sa magestat ha de venir a la present iglésia a effecta de què se li puguen presentar les suplications sobre la habilitació de la Cort, estiguen habilitades, segons que de present les habiliten, tant quant sa magestat estarà en la present iglésia, segons que per lo bras real és estat deliberat. *Que deliberacio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem presentis stamenti. Cui quidem decreto brachium militare adhesit, prout per eius promotorem relatum fuit.*

Item, fuit in dicto stamento deliberatum: que lo promotor del bras ecclesiàstich referesque als altres brassos si serie bé que les personas eletes per a presentar les suplicacions a sa magestat lo suplicassen fos servit que en la electió fahedora de sa magestat de habilitadors nomenat als *(sic)* persones que no sien suspectes ni d'elles se pugue tenir ni donar queixa alguna. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti aliis brachiis, prout ipse //36r// promotor retulit.*

Paulo post, promotor brachii militaris, veniens in dicto stamento, retulit: que per quant no·s trobe en lo procés de las Corts passades per aquell bras que se acostume de dir a sa magestat lo que per lo promotor de aquest bras està refferit, que per so lo dit bras militar no és de parer se fasse, per ésser cosa nova.

Et recognito libro seu processu Curiarum proxime preteritarum, quia non reperitur consuevisse talem suplicationem sue magestati fieri nisi super tractatoribus sue regie magestatis, propterea, decreverunt quod superius deliberata non mandarentur exequtioni seu obmitterentur ne novam rem facere videantur.

Et quia sua regia magestas advenerat ad dictam ecclesiam beate Marie del Romeral hora circiter sexta post meridiem, ideo, supradicti reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis, frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, et Sebastianus Moles, sindicus reverendi Capituli Urgellensis, electi per dictum sta-

49 *A continuació, espai en blanc.*
50 *A continuació, ratllat,* militaris.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 54

mentum ecclesiasticum ad presentandum supplicationes super habilitatione dicte Curie sue regie magestati, una cum aliis personis per alia brachia dicti Principatus Cattalonie electis, preheuntibus tribus portariis dictorum brachiorum cum massis altis dicti Generalis, accesserunt ad prefatam catholicam et regiam magestatem, intus sacristiam dicte ecclesie beate Marie pro mancione ei deputatam exhistentem, pro effectu huiusmodi presentationis, ea que decuit reverentia et honore, dicte catholice regie magestati presentarunt et tradiderunt dictas suplicationes pro habilitatione dicte Curie, unam scilicet post alteram, quarum thenores sunt que sequuntur:

Et primo, tenor prime supplicationis talis est:

Sacra, Cathòlica, Real Magestat.

Los tres staments del present Principat de Cattalunya convocats en las pre//36v//sents Corts Generals que vostra magestat celebra en aquesta vila de Monçó, desitjant anar avant en los actas dels dits staments, suplican a vostra magestat li plàcia procehir a elegir habilitadors dels dits tres staments, als quals sia donat poder, ab los nomenadors per los dits tres staments, de regonèixer les procures y sindicats per los entrevenints y entrevenidors en les dites Corts offerts y offeridors. E noresmenys, veure, regonèixer y examinar quals persones poden y dehuen entrevenir en ditas Corts, segons los Usatges de Barcelona e Constitucions de Cattalunya y segons és acostumat; los quals habilitadors, tots o la major part de aquells (puix en aquella major part n'i haja de quiscun bras dels tres staments) hajan lo dit poder. Protestan, emperò, los dits staments o brassos que, si algunes persones que segons Constitucions de Cattalunya e antichs costums no deuhen entrevenir en ditas Corts y fins assí són entrevinguts o per havant entrevindran en aquelles, no·ls sia fet prejudisi algú, ans sien y romanguen los dits staments sens alguna lezió o derogació. E les dites personas, per llur interventió, no sien hagudes per habilitades ni admesas en aquells, ans sien y romanguen en aquell ésser que eren abans que les presents Corts fossen convocades. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione sue regie magestati presentata, illico sua catholica et regia magestas provisionem et decretationem dicte supplicationi fecit seu fieri mandavit sequentem:

Sua magestas mandat hanc suplicationem inseri in processu et nominat pro parte sua in habilitatores Hyeronimum Manegat, cancellarium, Michaellem Terza et Michaellem Ioannem Quintana, regentes Cancelleriam in Sacro[51] *Regio Consilio, Michaellem Cordellas, regentem Cancellariam in Principatu Cattalonie, Hyeronimus Gassol, regium consiliarium et secretarium ordinarium, Martinum Ioan//37r//nem Franquesa, fisci regii advocati et de Consilio Criminalis, et Franciscum Puig, patrimonii regii advocatum et de Consilio Civili, et don Ludovicum de Paguera, de Consilio Criminali Cattalonie, et Michaellem Gort, etiam regium consiliarium et secretarium extraordinarium. Provisa per suam magestatem die decimo quinto mensis iulii MDLXXXV, in Curiis Montissoni. Don Michael Clemens, protonotarius.*

Et in continenti, facta dicta decretatione seu provisione, per dictas personas per tria brachia Principatus Cattalonie electas et nominatas fuit oblata dicte regie magestati secunda suplicatio, huiusmodi tenoris:

51 *A continuació, repetit,* sacro.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 55

Sacra, Cathòlica, Real Magestat.

Los tres Staments del Principat de Cattalunya convocats en las presents Corts Generals que vostra magestat celebra en esta vila de Monsó. Puix per vostra magestat són estats nomenats abilitadors dels dits tres estaments, nomenan y offeren a vostra magestat per llur part en abilitadors les personas següents, ço és, per lo estament de la Iglésia los reverendíssims y reverents don Joan Terès, bisbe de Elna, don Franse[s]ch de Botaller y de Oliver, abat de Poblet, y mossèn Balthazar de Rajadell, canonge y síndich del Capítol de la seu de Lleyda; per lo stament militar don Phelip de Erill, baró de Erill, mossèn Joan Andreu Blan àlies Ribera y mossèn Francesch Agulló, donzells; y per lo stament real mossèn Rafel Vivet, ciutedà y síndich de la ciutat de Gerona, mossèn Antich Sala, síndich de la ciutat de Manrresa, y mossèn Hyerònim Ponses, síndich de la vila de Tàrrega. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et facta dicta presentatione, sua regia magestas suam fecit pro//37v//visionem seu decretationem sub forma sequenti:

Sua magestas mandat hanc suplicationem in processu inseri et acceptat nominationem per Curiam factam; et nominatis tam per suam magestatem quam per dictam Curiam seu maiori parti eorum, dum tamen in dicta maiori parti interveniat aliquis de quelibet dictorum stamentorum, dat et confert potestatem videndi et examinandi potestates comparentium et personas ad interveniendum in huiusmodi Curiis, quibus examinatis referant sue magestati. Provisa per suam magestatem die decimo quinto iulii MDLXXXV, in Curiis Montissoni. Don Michael Climent, protonottarius.

Et in continenti, pro parte dictorum trium brachiorum Principatus Cattalonie fuit sue regie magestati oblata tertia suplicatio, que est thenoris huiusmodi:

Sacra, Cathòlica, Real Magestat.

Com sian estades elegidas certes persones en habilitadors dels staments y brassos del Principat de Cattalunya convocats en las presents Corts Generals que vostra magestat celebra en la present vila de Monsó e a ells sia donada potestat de habilitar dits staments y brassos, per so per què de aquí havant los actas que·s faran procehescan legítimament y ab son degut orde y effecta, suplican a vostra magestat los dits tres staments que los dits habilitadors conjunctament entenguen en los actas de la habilitació. E que los ecclesiàstichs presten sagrament y homenatge de haver-se en dita habilitació y actes de aquella bé y lealment, segons Déu y llur bones consiènties, tota amor, favor, odi, mala voluntat, prechs e interessos propris o parts[52] posats; e los qui són posats per part de vostra magestat ajan y sian tinguts prestar semblant jurament segons que per los elets y anomenats per dits tres estaments serà //38r// prestat. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Cui quidem suplicationi per suam regiam magestatem seu de eius mandato facta fuit decretatio sequens:

Sua magestas mandat huiusmodi suplicationem in processu inseri et recepi iuramentum predictum; et illius receptionem comittit cancellario et homagii receptionem

52 *En lloc de* a part.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 56

Michaelli Tersa, Cancellariam regenti, et homagii per dictum regentem Cancellariam prestandi eidem cancellario. Provisa per suam magestatem die decimo quinto iulii MDLXXXV, in Curiis Montissoni. Don Michael Clemens, protonottarius.

Prout predicte decretationes et provisiones, per suam regiam magestatem dictis suplicationibus facte, late in processu committi dicte Curie apud dictum nobilem protonotarium actitato, a quo predicte decretationes per me, nottarium et stamenti ecclesiastici scribam, sumpte fuerunt, continuate et descripte sunt. De predictis autem omnibus et singulis, predicte persone per dictum stamentum ecclesiasticum date, reversi in eodem stamento, fidem et relationem fecerunt.

Die martis, decima sexta mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis convenerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas Lavacensis.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
38v// Admodum reverendus abbas sancti Felicis Guixolensis.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.
Reverendus prior Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarracone.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Venerabilis prior[53] *admodum reverendi abbatis monasterii Sanctarum Crucum.*

Quibus omnibus sich ut predicitur convocatis et congregatis, constitutus fuit in dicto stamento ecclesiastico magnificus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, qui ibidem retulit: que los embaxadors per a fer la embaxada sobre lo negoci de las posades per part de aquell bras elets estan a punt per a anar sempre a[54] ses senyories y mercès manaran.

Ítem, per quant se difficulta com se han de tractar y quin títol se ha de donar als tractadors de sa magestat per los embaxadors y promovedors dels brassos, per so

53 *En lloc de* procurator.
54 *En lloc de* que

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 57

determinaren que lo promovedor del present stament vage als altres brassos per a notificar y fer-los a saber esta difficultat, per a què per tots se vege hi·s pense lo que més convingue.

Et in continenti, dictus promotor brachii ecclesiastici onus sibi commissum exequutus fuit, sicuti paulo post, rediens in dicto stamento, de predictis fidem fecit.

Postea, venit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui ibidem denunsiavit: que lo estament militar suplique a ses senyories //39r// y marsès vullen fer deliberació sobre lo títol se ha de donar als tractadors, per a què, entesa aquella, pugan millor deliberar lo que convinga.

Deinde, venit in dicto stamento promotorem brachii regalis et retulit: que en aquell bras, attenent lo estil antich y volent aquell seguir y entenent que la voluntat de sa magestat és que se fasse lo acostumat, són estats de parer que als tractadors de sa magestat se'ls done títol de «il·lustríssimes senyories», com és de costum.

Et habito tractatu super predictis in dicto stamento ecclesiastico, fuit processum ad fatiendum huiusmodi deliberationem: lo stament ecclesiàstich, antès lo que per part del bras real se ha refferit, delibere que sempre que per quant dels brassos se haja de fer embaxada o se haja de tractar ab los tractadors de sa magestat, que se'ls done títol de «il·lustríssims senyors» y de «il·lustríssimes senyories», adherint-se en assò al parer del bras real y seguint lo ús y estil antich de la Cort.

Que deliberatio fuit per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie notificata, prout ipse promotor retulit et fidem fecit.

Postea, recesserunt a dicto stamento ecclesiastico reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendus abbas Populeti et reverendus sindicus Capituli Ilerdensis, pro exercendo onere eis commisso habilitationis Curie.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico, in locum dicti[55] *Balthazaris de Rajadell, sindici Ilerdensis, alterius ex legatis pro fatienda embaxiata in negosio aposentorum, elegerunt et nominarunt reverendum Onofrium Paulum Çellers, sindicum Capituli Barchinonensis.*

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Ge//39v//nerali hora et loco solitis ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico convenerunt:

Reverendus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimi domini Gerundensis et Vicensis episcopi.

Admodum reverendi abbates de Lavaix, de la Real, de Gerri et sancti Felicis Guixolensis.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendi procuratores reverendissimorum dominorum Dertuzensis et Urgellensis episcoporum.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

55 dicto, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 58

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum ecclesiarum Vicensis, Dertuzensis, Urgellensis, Gerundensis, Elenensis, Barchinonensis.

Quibus sich convocatis, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui retulit ibidem: que lo dit stament militar ha entès que lo dia de vuy, al temps que los habilitadors de la Cort han prestat lo sagrament y homenatge que segons la última suplicatió de les presentades a sa magestat dehuen prestar, no han servat la forma acostumada altres vegades, que és que los ecclesiàstichs prestar-lo en poder del canceller y los seculars en poder del regent la Cancelleria de Cattalunya. Y se entén que los seculars han prestat lo homenatge en poder del senyor regent Tersa, que per ésser cosa nova los ha aparegut donar-ne rahó adaquest stament, per a què veja lo que més convingue y que s'i done remey promptament.

In continenti, venit promotor brachii regalis, qui similia retulit in effectu et recessit.

Et paulo post, venit interum promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico et denuntiavit: que en aquell bras havien pensat que los promovedors dels dits staments vagen als //40r// tractadors de sa magestat per demanar la còpia de las decretations fetas per sa magestat a las suplicacions li són estades presentades per los brassos sobre la habilitació de la Cort, per a què·s vege si haurien excedit en la exequusió; y també dir-los que lo que se entén se ha fet contra styl, havent ells dits senyors tractadors dit als dits promovedors que sa magestat no volia que en las suplicacions se mudàs res y que en las decretasions tampoch s'i mudaria cosa alguna, sinó que·s guardaria la forma acostumada.

Postea, accessit ad dictum estamentum admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Deinde, in dicto stamento ecclesiastico venit promotor brachii militaris in effectu dicens: que mossèn Macip, scribà de manament, és estat en aquell bras de part dels habilitadors per sa magestat nomenats, per a què los habilitadors de aquell bras militar anassen per a enténdrer en dita habilitació, als quals lo dit bras militar, per la difficultat ocurrent, los havie enviat a demanar y se'n són vinguts; y se entén que lo mateix an fet los del bras real. Y entén-se que los de aquest bras estarian encari *(sic)* en lo soli y que ells a ssolas, ab los altres nomenats per sa magestat, voldrien entendre·s en la habilitació, que per so los feyen saber lo que passe y·ls supliquen sien servits de vèurer lo que·s deu fer.

Et habito super predictis maturo tractatu, fuit facta deliberasio sequens: que encontinent vage lo promovedor de aquest stament al soli a hont són los habilitadors nomenats per part del present stament y se'ls digue vinguen al present stament; y vinguts, vagen los promovedors dels brassos a saber dels tractadors de sa magestat com s'és fet dit negosi y que se'ls demane còpia de las decretasions fetas per sa magestat a les dites suplicacions, per a què, vistas aquellas, se pugue deliberar lo que sie més convenient al servei de Déu y de sa magestat y benefici de la terra.

40v// *Et in continenti, promotor dicti stamenti ecclesiastici onus sibi commissum exequutus fuit, prout rediens paulo post retulit.*

Et paulo post, venerunt dicti reverendissimus dominus Elenensis episcopus, admodum reverendus abbas Populeti et reverendus sindicus Ilerdensis, habilitatores pro parte brachii ecclesiastici; quibus ibidem exhistentibus, venit promotor brachii militaris et retulit: qu·és vingut dos vegades mossèn Macip, escrivà de manament, en aquell bras, dient que anassen los habilitadors de aquell stament per a passar havant la habilitació, cominant-los de procehir en dita habilitatió sense ells; y que lo matex se entén han fet lo bras real. Y per eixa causa, los promovedors de aquells brassos eren anats als habili-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 59

tadors de sa magestat per fer-los saber y dir-los com en los brassos se havien seguit algunes coses que tenian necessitat de las ditas personas y que per so los havien enviat a demanar; y que axí ho fan saber a ses senyories y mercès.

Preterea, promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico retulit: que en aquell bras ha haparegut que los tract[ad]ors de sa magestat se tracten al principi de "il·lustríssims senyors" y en lo discurs de "senyories" *simpliciter*.

Postmodum, pulsata hora sexta, prout portarius dicti stamenti retulit, convocato adhuc dicto stamento ecclesiastico, constitutus in eodem dictus reverendus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi, qui dixit: que per quant mossèn Puigvert, altre dels advocats del present stament *est condempnatus propter corruptionem pecunie et talis effisitur infamis et non potest postulare coram domino rege,* y per so y perquè és assessor de la Capitania General, que encara que·s digue ha renunsiat dit offici *ex fraudem* no pot ésser advocat del present stament, per so dissent a tots y sengles actas de Cort fins a tant sia repel·lit del dit càrrech de advocat. Requirint a mi, nottari, continue dit discentiment en lo present procés.

Die XVII predicti mensis et anni, dictus procurator episcopi Dertuzensis revocavit dictum discentimentum.

41r// *Die mercurii, desima septima mensis iulii computata, anno predicto a nattivitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, more et hora solitis, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, suo solito loco, convenerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas Guixolensis.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus prior Scale Dei.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendi sindici Capitulorum Dertuzensis, Illerdensis, Vicensis, Gerundensis, Urgellensis, Barchinonensis, Elenensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, procurator reverendissimi domini Dertusensis episcopi amovit, cassavit et revocavit suum discentimentum herina die appositum, requirens premissa in processu continuari.

Deinde, in dicto stamento ecclesiastico venit promotor brachii militaris et dixit: que en aquell bras han pensat que serie bé tractar lo negosi del ardiaca d'Oms y que apare-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 60

xia se li prefigís termini de vint-y-quatra oras per a donar cumpliment al seu acta; y que també los suplicaven se servissen //41v// determinar del títol se ha de donar als tractadors de sa magestat.

Et habito tractatu, fuit decretum: que als tractadors de sa magestat, quant per part dels brassos se tractarà ab ells, se'ls done títol al principi de "il·lustríssims senyors" y aprés, en lo progrés, de "senyoria" *simpliciter*, adherint-se en assò al parer dels altres brassos; y per quant per part del ardiaca d'Oms, en lloch de Joan Batista Mullola, nottari y fermansa per ell nomenada, se ha nomenat micer Felip[56] Soler, nottari, y per so determinaren que·s prengués la firma del dit Soler.

Cui decreto adhezerunt brachia militare et regale dicte Curie, prout premot[57] promotores respective in dicto stamento relatum fuit.

Item, fuit decretum: que lo llibre original de las Constitucions recopiladas se envie ha demanar als diputats y que sie firmat per las sis personas en les últimes Corts eletes; y que entretant se fassen diligènsias ab lo secretari Gassol y ab altres personas assí en Monçó que puguen tenir dit llibre.

Et pro fatiendis huiusmodi diligentiis fuit electus per dictum stamentum ecclesiasticum dictus reverendus ardiaconus Terza, sindicus Capituli Dertuzensis.

Insuper, habito tractatu super negosio magnifici Michaellis Bastida et visa suplicatione per eum die decima quinta presentium mensis et anni, fuit decretum: que dit negosi de mossèn Bastida ni ara ni en temps algú se cometa als advocats.

Deinde, constitutus in dicto stamento ecclesiastico dominus Hyeronimus Olivó, promotor brachii militaris, ibidem denunsiavit sequentia: que attento que los tractadors de sa magestat no respongueren //42r// lo dia de hair a la embaxada feta sobre lo cars se succehí de las prestatió dels homenatges dels habilitadors, que per so han determinat que no·s fassen actas alguns que primer no·s tingue resposta del dit negosi.

Item, in dicto stamento ecclesiastico: attès la necessitat que se offereix en què·s fasse la embaixada provehida sobre los aposentos, la qual cosa no és acta de Cort, per so, per provehir a dita necessitat ocurrent, determinaren que·s torne resposta al bras militar deduhint totas cosas y pregar-los se vullan adherir a què·s fassa dita embaixada.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico constitutus promotor brachii regalis, qui ibidem denunsiavit: que en aquell bras han determinat que se espere la resposta dels tractadors de sa magestat y que entretant no·s fassen negosis, confirmant-se en lo parer del bras militar.

Paulo post, constitutus in dicto stamento ecclesiastico nobilis Michael Climent, regius prottonotarius, qui sedens post reverendissimum episcopum Vicensis, ex parte tractatorum sue regie magestatis dixit in effectu: que, hoído lo que por parte de los brassos de Cattaluña el día de haier se representó a los señores tratadores de su magestat acerca de la receptión de los homenatges de los habilitadores y por parecerles a los brassos cosa nueva, dichos señores tratadores lo han consultado con su magestat, el qual por su acostumbrada clemensia desea mucho conzervarles sus privilegios y costumbres; y que por tanto, procurassen los brassos ver si hallarían exemplares, porque

56 *A continuació, ratllat,* Sabater.
57 *En lloc de* per

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 61

su magestat está muy puesto en no hazerles agravio, sinó que se esté a lo acostumbrado, según que dichos señores tratadores offrezieron.

Deinde, promotor brachii militaris denunsiavit in dicto stamento ecclesiastico: que lo stament militar per via de pensament és de parer, sobre lo que lo prottonottari de part dels tractadors de sa magestat ha referit en dit stament, que //42v// los advocats vegen y miren los exemplars que·s trobaran y ho referesquen.

Et habito tractatu super predictis, convocati in dicto stamento ecclesiastico adhezerunt dicte deliberationi brachii militaris, que per promottorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie relata fuerunt, prout ipse promotor paulo post retulit.

Item, fuit decretum: que mossèn Ciurana, regent los comptes del General, fasse portar tres volúmens de Constitucions de Cattalunya y altres tres dels Capítols de Cort del General estampats, ço és, hu per cada bras.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico Cathalonie suo solito loco ad sonum campane, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, exceptis dominis abbatibus de Populeto et de Gallicantu et procuratori reverendissimi Dertuzensis ac sindico Barchinonensis.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento ecclesiastico dominus Ioannes Çella de Tafurer, domicellus Gerunde, dicens et iterum suplicans fieri et provideri sicut et prout in sua suplicatione decima quinta presentium mensis et anni oblata disitur et continetur; nechnon dixit alia brachia dicte Curie negotium predictum advocatis stamentorum commississe.

Et habito tractatu super predictis, denunsiarunt quod advocati presentis stamenti videant contenta in dicta suplicatione et referant in stamento.

Deinde, venit promotor brachii militaris et in dicto stamento retulit: que lo stament militar ha fet pensament que·s fassen portar tres volums de Constitucions de Cattalunya, hu per cada bras, y altres tres dels Capítols de Cort del General y també las Constitucions y Capítol de Cort que fossen presentats a sa magestat y no foren decretats, per vèurer si n'i auria alguns que convingués tornar-//43r//los ha demanar; y que acerca de açò y també per lo ardiaca d'Oms se escrigue als diputats.

Postea, venit admodum reverendus abbas de Gallicantu in dicto stamento.

Postea, constitutus in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, ibidem retulit: que en lo bras militar han feta relació los advocats dels exemplars se són trobats al cars concorrent de la prestació del homenatge y que, per via de pensament, han determinat que una persona y un advocat de cada bras vagen a notificar los dits exemplars als tractadors de sa magestat.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que lo promovedor de aquell bras ab hu dels advocats vage als tractadors de sa magestat, juntament ab los promovedors y un advocat de cada bras dels altres, dient-los que en resposta del que lo protonottari ha referit lo dia de vuy als brassos de part dels dits tractadors, que se són trobats alguns exemplars en lo cas concorrent de la receptió dels homenatges dels habilitadors y axí se'ls notifique per a què entenguen lo que se ha trobat. *Que fuerunt notificata aliis brachiis per promotorem dicti stamenti, prout ipse paulo post retulit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 62

Deinde, venit promotor brachii regalis[58] *et retulit:* que en aquell bras apar que ho[59] tornar la resposta als senyors tractadors de sa magestat sols vagen los promovedors sense los advocats y que no·s respongue a rèpliques; y en cars que·ls facen preguntes, que·s digue que·s consultarà en los brassos.

Postea, promotor brachii militaris retulit: que lo bras militar s'és adherit al parer del bras real en què no vagen los advocats als tractadors de sa magestat, sinó los promovedors a ssolas.

Et habito colloquio super predictis, fuit decretum: que los promovedors dels brassos vagen sense los advocats per tornar resposta als tractadors de sa magestat acerca dels exemplars se són trobats //43v// en lo negosi ocurrent, adherint-se en assò al parer dels altres brassos.

Qui quidem promotores onus eis commissum in continenti exequuti fuerunt, prout paulo post dictus promotor brachii ecclesiastici in dicto stamento retulit.

Die iovis, decima octava mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni et dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis, interfuerunt in eadem stamento:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas Lavacensis.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Guixolensis.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit in dicto stamento decretum: que·s respongue als diputats en lo negosi del ardiaca d'Oms, havisant-los de tot lo que assí se ha fet en dit negosi; y, ordenades les lletras, que·s lliguen en los staments.

Deinde, accesserunt in dicto stamento reverendi sindici Capitulorum //44r// Tarraconensis et Urgellensis.

58 milita, *corregit.*
59 *En lloc de* per.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 63

Ítem, per quant per part dels tractadors de sa magestat se ha demanat que lo nottari y escrivà del stament porte als del Consell Supremo de[60] sa magestat los llibres en los quals són los exemplars sobre lo negosi concorrent de la prestació dels homenatges, per so dit stament ecclesiàstic determina que lo nottari del present stament porte los llibres als dits senyors del Consell Supremo y als amostre dits exemplars, no deixant, emperò, dits llibres. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse promotor retulit; et alia brachia dicte Curie Generalis adhezerunt, prout per eorum promotores respective postea relatum fuit.*

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico Cathalonie loco solito pro celebratione Curiarum, ibidem fuerunt omnes persone superius nominate et odierna die convocate, excepto reverendo sindico reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Quibus dicti convocatis, fuit deliberatum: que lo senyor abat Aymerich, promotor del present stament, en particular parle ab lo senyor conde de Chinchón y entengue de sa il·lustríssima quin lloch y asiento se deu donar al prottonottari quant vingue al present stament.

Ítem, per què se entén que los del General de Aragó fan molts agravis als cathalans qui venan a las presents Corts y porten cosas per propri ús, fent-los pagar drets indeguts, contra la forma y tenor de la concòrdia en les últimes Corts entre los brassos de Cattalunya y los de Aragó firmada y feta, per so fonch determinat que·s fasse embaxadas als brassos militar y real notificant-los estas cosas y dient-los si serie bé se fes embaxada als brassos de Aragó per a què vullen remediar estas cosas. *Et pro fatienda dicta embaxiada aliis brachiis dicte Curie //44v// eligerunt admodum reverendum abbatem de la Real et reverendum sindicum reverendi Capituli ecclesie Elenensis, qui in continenti onus eis commissum adimpleverunt, sicuti reversi in dicto stamento ecclesiastico paulo post retulerunt et fidem fecerunt.*

Deinde, habito maturo colloquio, convocati in dicto stamento sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich delibere que·s fasse embaxada als brassos militar y real dient-los que, per moltas considerasions que així se han tingut y per tenir benèvolos los tractadors de sa magestat, ha aparegut serà bé tractar-los de «il·lustríssimes senyories».

Et pro fatienda dicta embaxiata elegerunt admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis, qui in continenti onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout paulo post, reversi in dicto stamento, ibidem fidem et relationem fecerunt.

Venit postea in dicto stamento reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

Paulo post, acce[sse]runt ad dictum stamentum nobilis Onofrius de Alantorn, dominus de Seró, et Franciscus Ioannes Tamarit, dominus de Rodonyà, legati brachii militaris, qui constituti in dicto stamento ibidem sequentia in effectu denuntiarunt: que lo bras militar, en lo negoci dels agravis se diu fan los aragonesos als catalans contra lo propri

60 *A continuació, ratllat,* mages.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 64

ús, és de parer que, ans de totas cosas, se vege la concòrdia entre los cathalans y aragonesos; y si conste contrafan a ella, que en tal cars se face la embaixada. Y si no·s fa contrafacció de aquella, que no són de parer se fasse la embaixada per què no aparegue se'ls demanen de gràcia estes coses.

Item, super negotio inter dictum Michaellem Bastida e[t] Setantí, audita relatione advocatorum, constituti in dicto stamento ecclesiastico decreverunt: que·s fassen lletres per als diputats, ab incerta de las dos supplicacions per part de dit mossèn Bastida presentadas, scrivint en summa als diputats que en dita causa fassen justícia com de ells se confie, //45r// servades las Constitucions y Capítols y Actas de Cort.

Die veneris, decima nona mensis iulii, anno predicto a nativitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, et convocato dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie in sua statione, hora assueta, in eodem convenerunt et presentes fuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas Lavacensis.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, habito tractatu super embaixiata herina die facta per brachium militare dicto stamento ecclesiastico in et super gravaminibus per aragonenses cathalanis illatis, contra thenorem concordie inter ipsos inhita, fuit deliberatum: que lo promovedor de aquest stament vage als altres brassos militar y real, ab lo nottari y escrivà del present stament, per a amostrar-los la concòrdia se féu les últimas Corts entre los cathalans y aragonesos sobre lo propri ús y dir-los que en lo present stament //45v// se ha determinat que los advocats vegen y referesquen la forma se haurà de tenir en remediar los agravis que·s diu fan los aragonesos als cathalans, contra tenor de la dita concòrdia.

Postea, promotor brachii militaris retulit: que los bras militar se hés adherit al parer del stament ecclesiàstich en què·s fassa embaxada als aragonesos.

Super predictis, consilio prehabito, in dicto stamento ecclesiastico decreverunt quod fieret embaxiata aragonensibus brachiis die herina provisa et quod promotores stamentorum ad dictam embaxiatam fatiendam accederent cum portariis et massis altis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 65

Venit postea in dicto stamento promotor brachii regalis et retulit: que lo bras real és de parer se fassa la embaxada als aragonesos com està determinat, però que sols se digue los agravis que se entén han fet, per què la concòrdia sols ere duradora fins a las primeras Corts, que són las que ara se celebran.

Deinde, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui retulit: que lo stament militar és de parer que la embaxada als brassos de Aragó fahedora se fasse per dos personas de cada bras, nomenadores per auctoritat de la Cort y seguint lo ús y styl antich.

Postmodum, accessit ad dictum stamentum ecclesiasticum procurator reverendissimi episcopi Dertuzensis.

Et habito tractatu super novissime oblatis per promotorem brachii militaris, fuit decretum quod promotores stamentorum fatiant dictam embaxiatam dictis aragonensibus, prout per dictum stamentum ecclesiasticum provisum fuerat. Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse paulo post retulit in eodem stamento.

Insuper, promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, ibidem retulit: que en lo bras real és estat lo promovedor del bras militar y allí ha deduhit les causes per què serie bé que no anassen los promovedors a fer la embaxada als aragonesos, sinó que·s nomenassen personas, com és de costum; y que en dit bras real, //46r// considerant les causas que allí són estades deduhides, los ha aparegut, tornant a votar, que dita embaxada se fés (si a ses senyories y mercès aparegués) de la manera que lo bras militar ha determinat y ésser així lo costum.

Dictis die et anno, hora et loco solitis, convocato dicto stamento ecclesiastico Cathalonie pro celebratione Curiarum, in eodem presentes fuerunt omnes persone que hodierna die comparuerunt superius nominate, excepto procuratore reverendissimi domini Dertusensis episcopi. Comparuit etiam reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Quibus sich convocatis, venit in dicto stamento promotor brachii militaris et retulit: que lo stament militar ya, per a tractar ab lo secretari Gassol acerca del llibre original de la recopilasió de las Constitusions, ha anomenat per part de aquell bras mossèn Joan Cella de Gerona.

Venit in continenti promotor brachii[61] *regalis et denunsiavit:* que per al matex effecte, lo bras real ha anomenat a mossèn Nicolau Fraxenet, síndich de Lleyda.

Et postea, convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich, attès que per no tenir memòria de las cosas que en la celebratió de las Corts y en lo discurs de aquellas se són seguides y tractades y ab lo modo y forma y cerimònies se han celebrat, se són seguits y·s segueixen grans y molts inconvenients, per so deliberaren que·s fasse un llibre ceremonial de totas las cosas que en la celebrasió de las Corts se seguexen y dels modos y cerimònias que·s tracten; y per a fer y ordenar dit llibre y col·legir les dites coses nomenen y deputen per part del present stament lo molt reverent Paulo Pla, abbat de Sanct Pera de Gallicant, donant-li lo poder que

61 *A continuació, ratllat,* militaris.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 66

per a ditas cosas sie necessari. *Qua deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per //46v// promotorem dicti stamenti, prout paulo post in dicto stamento retulit.*

Et paulo post, constitutus in dicto stamento ecclesiastico per promotor (sic) brachii militaris, ibidem retulit: que lo stament militar s'és adherit al parer de aquest stament en què·s fasse ceremonial y que han nomenat per sa part don Plegamans de Marimon.

Deinde, fuerunt lecte littere ordinate in facto archidiaconi d'Oms directe diputatis Cathalonie, que omnibus placuerunt; et fuit decretum quod expediantur.

Postea, promotor brachii militaris retulit: que lo stament militar, per via de pensament, ha deliberat que los promovedors vagen al prottonottari per dir-li com los staments estan parats en los negosis de la Cort, esperant la resposta dels senyors tractadors de sa magestat.

Et habito tractatu super predictis, fuit deliberatum: que no·s fassa embaixada al prottonottari sinó, en cars que se hage de fer, se fasse als senyors tractadors, per so que convé que primer se sàpia lo títol se'ls ha de donar. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachis dicte Curie, prout per ipsum promotorem postea relatum fuit.*

Et vigore deliberationum per tria brachia dicte Curie super infrascriptis factis, fuerunt expedite littere tenoris sequentis:

> Los tres staments del Prinsipat de Cattalunya convocats en las Corts Generals que la sacra, cathòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monsó. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats del dit Principat residints en Barcelona. Salut y honor. Com, segons lo Capítol de Cort XVIIII de la Cort del any 1553, lo Balans del General haja de ésser assí al principi de la Cort; y també, per la bona directió y expedició dels negosis de la present Cort, tingam necessitat de saber los agravis per los quals se són fetas embaxadas //47r// a sa magestat; y dels memorials y altres cosas fetas y donades als embaxadors tramesos a sa magestat; y de tots altres agravis generals y particulars dels quals tindreu aquí notísias y fets y seguits de les últimes Corts ansà; y de las Constitucions y Capítols de Cort de Cattalunya que en las últimes Corts se presentaren y no foren decretades per sa magestat; y tingam també necessitat del llibre original de las Constitucions de Cattalunya que, segons la deliberació feta en les últimes Corts, per las personas lesores eletes foren recopilades; y de tres volums o llibres de las Constitusions de Cattalunya y altres tres del Capítol de Cort del General estampats; per so, ab la present vos diem, encarregam y manam que, ab tota la diligènsia y prestesa sie posible, fassau lo dit Balans del dit General, ço és, de las Corts proppassades fins al dia present, axí del líquit com dels deutas *iuxta* thenor del dit Capítol, y aquell juntament ab lo llibre intitulat «Ferrando Paga» y també còpia de les informacions y altres llibres y scriptures dalt mensionades ab lo dit llibre original de las Constitucions, lo que està firmat de mà de las sis persones als quals fonch feta la commissió, ab tota diligènsia y prestesa sia possible, per portador segur nos trametau; per què, vistes, sabudes y enteses dites cosas, en tot pugam donar tal orde que sia servey de Déu y de sa magestat, bé y repos dels agraviats y de la república del dit Principat. Notificant-vos que si ab la diligènsia que lo negosi requerex y de vosaltres se confie no·ns trametreu ditas cosas, serà forçat enviar de assí personas per al dit effecta, les quals ara no ha aparegut se deguessen enviar, confiant que ab la diligència y prestesa necessària cumplireu lo que tant se us encarrega, puix enteneu

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 67

convé tant a tota la república del dit Principat de Cattalunya. En testimoni y fe de las quals cosas manam ésser feta la present, sotaescrita de mà dels tres presidents y segellada del major segell de la dita Cort. *Datta* //47v// en la vila de Monçó, a quinsa del mes de juliol, any de la nattivitat del Senyor de 1585. El bisbe de Barcelona. Lo vescomta de Rocabertí. Jaume Vila, conseller.

Et nihilominus, vigore deliberationum per tria brachia dicte Curie factarum, expedite littere alie, tenoris sequentis:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, cathòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó dezà la mar. Als reverents, nobles y magnífich senyors deputats del General del dit Principat de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que a quatra del present mes de juliol per mossèn Rafel d'Oms, ardiacha major y canonge de la seu de Tarragona, nos fonch donada y presentada suplicació del thenor següent: Molt il·lustres senyors. Per commissió, etc. *Inseratur.* A la qual supplicació, per las causas y rahons a nós ben vistas, leshores no fou feta provisió, remetent-la per aprés en son lloch y temps. Y aprés, a vuyt dels dits y corrents mes y any, per mossèn Joan[62] Pau Ciurana, regent los comptes del General del dit Principat, residint en esta Cort, rebérem vostra lletra closa y ab lo sagell major de la casa de la Deputació sagellada, en y ab la qual en effecta nos donau llarga rahó del què per vosaltres és estat fet en lo negoci del dit ardiaca d'Oms y lo que havie passat fins aleshores, segons que en dita letra, la datta de la qual fonch en Barcelona, lo primer dels dits mes y any, a la qual nos referim, largament se conté. La qual lletra per nós hoïda, volent en açò de justísia procehir, manàrem que los advocats de dits tres staments vesen dita letra y nos refferissen lo que de justícia aparegués; y nós, aprés oyt lo parer de dits advocats, delliberàrem y provehírem que lo dit recors per lo dit ardiacha d'Oms del manament per vosaltres fet de anar adaquexa ciutat ya ell en //48r// la present vila de Monçó presentat fos admés a effecta, és a saber, que·s vege per la Cort si dit ardiacha d'Oms és estat gravat per dit manament; y en tal cars, sia per dita Cort desagraviat. Altrament, apparexent a la present Cort dit ardiacha d'Oms per lo dit manament no ésser agraviat, que en tal cars vage dit ardiacha a eixa ciutat de Barcelona hi·s presente devant vosaltres y en vostre consistori, segons per vosaltres li ere estat manat; emperò, que per lo dit manament no fos exequutat en la pena de dos mil ducats en ell oposada, attès que de dit manament dit ardiacha havie a nós recorregut y per nós posat lo negosi en consulta; ab condició, emperò, que dit ardiacha d'Oms dins tres dias prestàs idònea fideiussòria cautió *de iudicato solvendo* per les coses tocants a la visita que per vosaltres se fa contra vostres immediats predecessors, de las quals dit ardiacha se diu està inculpat, no obstant lo termini per Capítols de Cort assignat spiràs per tot lo present mes de juliol, ans bé dure y sia valedora dita cautió tot lo temps[63] que dita visita durarà. A la qual provisió y deliberasió nostra dit ardiacha obtemperant, la dita y per nós provehida cautió fideiussòria ha prestat y de aquella se ha rebut y testificat acta en poder de micer Miquel Çellers, not-

62 Joan, *interlineat.*
63 que, temps *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 68

tari y escrivà del stament real del dit Principat, segons en las actas del procés familiar del dit stament se conté. Per so, intimant-vos y notificant-vos les cosas sobre ditas totas y sengles, ab thenor de las presents vos diem, encarregam y manam que dita causa de recors per lo dit ardiaca d'Oms interposat del dit manament per vosaltres a ell fet en la present vila de Monçó, en manera alguna vos intrometau ni en ella prosehescau, ans aquella y les parts sobre ditas a nós remetau, offerint-nos procehir-lo de justícia; y si per a la disició y determinació de dita causa de recors tindreu necessitat de produhir //48v// algunes scriptures y actas que per a la bona directió de dita causa facen, ab la diligènsia y prestesa possible nos enviareu aquells. En testimoni de las quals coses havem manat fer y expedir les presents signades o sotaescritas de mà dels tres presidents y sagellades del major segell de dita Cort. *Data* en la vila de Monçó, a XVIIII del mes de juliol, any de la nattivitat del Senyor de mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. El vescompte de Rocabertí. Jaume Vila, conseller.

Die sabati, vigessima mensis iulii, anno predicto a nativitate Domini 1585, convocata dicta Curia generali ad sonum campane in ecclesia beate Marie del Romeral ville Montissoni, ut moris est, et convocato dicto stamento ecclesiastico in sua statione, interfuerunt ibidem sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertusensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
49r// Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico et ibidem retulit: que en aquell bras real han determinat que als tractadors de sa magestat, quant se vage a tractar ab ells per part de la Cort, se'ls done títol de "excel·lències".

Postea, venit dominus Martinus Ioannes Franquesa, advocatus fiscalis Regii Consilii Cattalonie, qui nomine tractatorum sue regie magestatis dixit convocatis in dicto stamento: que los tractadors de sa magestat lo enviaren adaquest bras per a fer-los

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 69

saber que estavan prests de tornar la resposta sobre la embaxada se'ls féu per los brassos per la receptió del homenatge dels habilitadors de la Cort.

Deinde, venit promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico, qui retulit: que en aquell bras se són adherits al parer de aquest stament en què se fasse lo llibre ceremonial y per part de aquell bras han nomenat micer Miquel Sarrovira, hu dels síndichs de Barcelona; y per a què los negosis se pugan tractar ab major conformitat de tots los brassos, supliquen a ses senyories y mercès sien servits que en aquest bras los negosis se tracten per via de pensament y se'n done rahó als altres brassos ans de determinar-los; y també sian servits que no·ls donen tanta pressa en los negosis, perquè no tenen temps de votar-los.

Et habito colloquio super deductis per dictum promotorem brachii regalis, videlicet, de tractar-se los negosis per via de pensament en aquest bras, fonch determinat que no·s torne resposta al bras real sinó que·s calle, per ésser cosa contra lo estil antich lo que ells demanen.

Item, fuit decretum: que lo promovedor, junctament ab los altres promovedors, vage als tractadors de sa magestat per a donar la resposta com micer Franqueza ha refferit. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem //49v// dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit. Cui quidem decreto adhezerunt alia brachia dicte Curie, militare scilicet et regale*[64]*, prout eorum promotores respective in dicto stamento retulerunt.*

Paulo post, promotor brachii regalis retulit in dicto stamento ecclesiastico: que en aquell bras se són adherits al parer de aquest que los tractadors de sa magestat se tracten de "senyories il·lustríssimes".

Item, promotor brachii militaris, paulo post constituto in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que lo bras militar ha determinat que, pux sols lo comunicar ara ab los tractadors de sa magestat ha de ésser sols cobrar resposta, que no se'ls done títol algú, sinó que·s calle; y si·ls interroguen de alguna cosa, que diguen no en ten[en] orde de respondre.

Postea, in dicto stamento ecclesiastico, habito maturo colloquio, fuit decretum: que lo promovedor vage ab los promovedors dels altres brassos, com se an determinat, per cobrar la resposta dels tractadors de sa magestat; y que si se li[65] offereix ocasió de haver-los de donar títol, que, pux lo present stament y lo real són conformes, que·ls tracte de "senyories il·lustríssimes".

Et paulo post, reversus dictus abbas de Lavax, promotor stamenti ecclesiastici retulit sequentia in effectu: que ell y los altres promovedors dels altres brassos són estats als tractadors de sa magestat y que en effecta los han dit que la voluntat de sa magestat, en lo negosi de la receptió dels homenatges feta per lo regent Tersa dels habilitadors de la Cort, la publicarà lo prottonottari en los brassos.

Subsequenter, habito tractatu sobre lo aciento que se ha de donar al protonottari, fonch deliberat que se li done aciento entre lo reverendíssimo de Barcelona y lo reverendíssimo de Elna, ab protestació que no·s pugue tràurer en conseqüèntia y fins que se hage sabut la voluntat de sa magestat en aquest particular.

64 reale, "g" *sotalineada*.
65 le, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 70

Et in continenti, constitutus in dicto stamento ecclesiastico nobilis //50r// Michael Climent, regius prottonottarius, sedens post reverendissimum Barchinonensis et notificata sibi prius per dictum reverendissimum presidem protestatione predicta, intimavit et notificavit ac publice, alte et intelligibile voce legit in dicto stamento ecclesiastico quandam scripturam, thenoris huiusmodi:

Sacra, catholica, regia magestas.

Causis et rationibus animum suum moventibus, habitis pro revocatis homagiis predictis per habilita[to]res tam nominatos per suam magestatem quam per tria brachia seu stamenta Principatus Cattalonie et Commitatuum Rossilionis et Ceritanie in posse magnifici regentis Terça et absolvendo eosdem a dictis homagiis (quatenus opus sit), pro nunch providet et mandat quod Michael Cordelles, regens Cancellariam in eisdem Principatu et Comitatibus, recipiat dicta homagia a supradictis abilitatoribus; et intimetur brachiis seu stamentis et continuetur in regestris Curie.

Latta et promulgata fuit huiusmodi declaratio per sacram, catholicam et regiam magestatem Philippi regis, domini nostri, et de eius mandato lecta per me, don Michaellem Clement, protonottarium et consiliarium sue magestatis, in quadam camera regii palatii in presenti opido Montissoni, die videlicet veneris, que computabatur decima nona mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagessimo quinto; mandando sua magestas presentem declarationem intimari et in processu Curiarum inseri et continuari, presentibus pro ttestibus illustribus marchione de Dènia et comite de Buendía, cubiculariis sue magestatis.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate et reverendus sindicus Illerdensis, exceptis tamen procuratore reverendissimi Dertusensis et sindico Tarraconensis.

50v// Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico, qui denunsiavit: que lo bras real per via de pensament suplique a ses senyories y mercès sien servits vèurer si en la declaratió feta per sa magestat y als staments lo dia de vuy notificada y hauria alguna cosa prejudisial a la Cort y al Principat de Cattalunya.

Et de mandato dictorum congregatorum fuit dicta declaratio in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptista Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata fuit, qua audita et maturo colloquio prehabito, fuit decretum: que·s torne resposta al bras real dient-los que en lo present stament no·s troba ni apar en dita scriptura y hage cosa alguna prejudisial per a la terra. *Que fuerunt notifficata dicto brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Insuper, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris et retulit: com al bras militar havie aparegut molt bé lo advertiment del bras real y que axí los supliquen sien servits manar-ho mirar y vèurer si en dita scriptura hi hauria cosa prejudisial per la terra.

Postmodum, venit promotor brachii[66] *regalis in dicto stamento ecclesiastico, qui retulit:* que en lo bras real se ha determinat que los advocats de aquell bras vegen la dita

66 *A continuació, ratllat,* militaris.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 71

scriptura y miren si y haurà cosa prejudisial; y que entenen que lo bras militar s'és adherit al matex parer.

Et habito tractatu et maturo colloquio super predictis, fuit decretum: que per quant en lo present stament no·s veu que en dita scriptura hi hage cosa prejudisial ni cosa duptosa, per so, no són de parer se fasse commissió, com ha determinat lo bras real, que sempre que y haurà probabilitat de duptar se tindrà pensament del que se haurà de fer. *Que fuerunt notificata aliis brachiis, scilicet, militari et regali //51r// dicte Curie per promotorem stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Deinde, venerunt in dicto stamento reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi et sindicus Capituli Tarraconensis.

Paulo post, dictus dominus abbas Aymerich, promotor stamenti ecclesiastici, retulit in dicto stamento ecclesiastico: que ell, junctament ab los promovedors dels altres brassos, són estats cridats al soli a hont ere lo senyor canceller y altres dels habilitadors nomenats per part de sa magestat i·ls ha dit lo senyor cançeller que, puix lo dupte mogut per los brassos estave allanat, que sarie bé se procehís a la habilitació de la Cort y que ells estaven prest per a enténdrer en dita habilitatió.

Et habito tractatu, fuit decretum: que lo promovedor vage als brassos militar y real y referir-los lo que lo cançeller los ha dit; y que se'ls digue que en aquest bras estan prests de anar a exersir la dita habilitació. Y també que digue al bras real que serie bé, havent-y tantes festes esta semmana que ve, que se adherissen a la habilitació feta per aquest bras o estament dels diumenges y festas de precepta los després dinars y de las festas que no són de colrre lo dematí y lo després dinar, a la qual deliberasió està adherit lo bras militar. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Deinde, constituto in dicto stamento ecclesiastico dominus Onofrius de Alentorn, dominus de Ceró, et Ioannes Cella, domicellus Gerunde, legati brachii regalis, qui eidem stamento denuntiarunt: que aquells brassos militar y real suplicaven a ses senyories y mercès fossen servits voler-se adherir al parer dels dits brassos en què los advocats vegen si en dita escriptura vuy de matí per lo prottonottari, de manament de sa magestat, en los //51v// staments llegida y ha cosa alguna prejudisial, puix en assò no·y ha inconvenient algú.

Paulo post, venit in dicto stamento promotor brachii regalis, qui ibidem retulit: que lo bras real s'és adherit a la deliberació de aquest bras en què las festas que no són de precepta sian habilitades per a fer los negosis de la Cort, los diumenges emperò y festas de precepte no, perquè y ha alguns síndichs en aquell bras que estan malalts y altres impedits; i axí·ls supliquen sian servits adherir-se en aquest parer.

Postea accessit ad dictum stamentum procurator reverendissimi Dertusensis episcopi.

Item, maturo consilio prehabito, fuit deliberatum: que·s torne resposta als brassos militar y real que en lo present stament se hés ben conciderada la scriptura legida per lo protonottari y que, havent-hi en aquest bras molts doctors, no se ha trobat haver-hi causa de duptar si és prejudisial; y per so no ha aparegut se fes commissió alguna als advocats, perquè als tals sols se'ls acostume de comètrer les cosas duptosas. *Et per reddenda dicta responsione elegerunt et nominarunt admodum reverendum abbatem Populeti et reverendum procuratorem reverendissimi Dertusensis episcopi, qui onus sibi commisum in continenti exequuti fuerunt, prout predicta, reversi in dicto stamento, retulerunt.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 72

Postmodum, venit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui ibidem sequencia denunsiavit: que en lo bras militar per via de pensament han determinat se digués al senyor canceller que los tres brassos ecclesiàstich, militar y real desijen y fan la diligència possible que passa havant la expedició de las presents Corts, com convé al ramey de Déu, //52r// de sa magestat y benefici de la terra; y que, perquè no tenen encara regulats lo[s] processos familiars de cada stament com convé, supliquen los fassen donar las suplicacions que se són presentades a sa magestat, ab les decretations que en ellas haurà fetas.

Et in continenti, venit in dicto stamento promotor brachii regalis et retulit: que en lo dit stament real se havien adherit a la predita deliberació del stament militar.

Et habito super predictis in dicto stamento ecclesiastico maturo colloquio, convocati in dicto stamento processerunt ad fatiendum huiusmodi deliberationem: per quant lo que lo bras militar demane en sa deliberació[67] és cosa que toque a càrrech dels nottaris y escrivans dels staments y no gens dels brassos, per ço deliberen que per part dels brassos no·s demanen dites escriptures al senyor canceller, sinó que los notaris tinguen cuydado de haver-les. Emperò, que·s torne resposta al dit senyor canceller que per alguns impediments que han occorregut als brassos no y ha hagut remey esta tarda entendre en la habilitació; y que ya se fa lo que·s pot en què lo discurs de la Cort vage havant. *Quare fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie; que quidem brachia predicta deliberationi adhezerunt, prout per eorum promotores respective paulo post in dicto stamento relatum fuit*.

Adveniente die lune, intitulata vigessima secunda mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali, more et loco solitis, in loco seu apartamento in quo congregatur stamentum ecclesiasticum dicti Principatus Cattalonie convenerunt et presentes fuerunt:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barcinonensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavax, Ordinis //52v// Cistersiensis.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas monasterii de Gerri, Ordinis Sancti Benedicti.

Admodum reverendus frater Franciscus Oliver et de Botaller, abbas monasterii Populeti, Ordinis Cisterziensis.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu perpetuus comendatarius monasterii Sancti Petri de Gallicantu.

Admodum reverendus frater Ignasius Guittérrez, abbas monasterii Pulccripodi Avallenarum, Ordinis Premostratensis.

Admodum reverendus frater Michael Sobraries, abbas Sancti Felicis Guixolensis, Ordinis Sancti Benedicti.

67 *a continuació, ratllat,* qu.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 73

Admodum reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartuziensis.

Reverendus Ludovicus de Escarrer, viccarius generalis et procurator reverendissimi Ugonis fratris Ambrosii de Moncada, episcopi Urgellensis.

Reverendus Raphael d'Homs, archidiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Hyeronimus Terza, archidiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Balthazar de Rejadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus Onofrius Paulus Çellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus Sebastianus Moles, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Venerabilis frater Sebastianus Artilles, monacus et procurator admodum reverendi fratris Hyeronimi Contyoch, abbatis monasterii Sanctarum Crucum, Ordinis Cisterziensis.

Quibus omnibus sich convocatis, dictus abbas de las Avallanas, qui noviter accessit ad dictum stamentum, solitum prestitit //53r// iuramentum per alios congregatos prestari solitum, de cuius iuramenti thenore fuit per eius lecturam per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, plene certificatus.

Et paulo post, accesserunt ad dictum stamentum ecclesiasticum nobilis Plegamans de Marimon et Franciscus Agulló, legati brachii militaris, qui convocatis in dicto stamento in effectu dixerunt: que lo bras militar pregue a ses senyories y mercès sien servits adherir-se al parer de aquell bras en què los tractadors de sa magestat se tracten[68] de "senyories" simplement, attento que lo bras real y aquest estan differents; y també que lo protonottari digué als promotors que als dits tractadors los tractassen de "senyories".

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum prout sequitur: lo estament eclesiàstich, entesa la embaxada feta per lo bras militar lo die de vuy, per quant en aquell bras se reb engany en dir que lo bras real està diferent de aquest en lo modo que se han de tractar los tractadors de sa magestat, que ans bé estan concordes en què se'ls tracte de "il·lustríssimes senyories", per so determine que ab embaxada se torne resposta al dit bras militar, deduhint en effecta tot lo que en aquest negosi particular ha passat y certificar-los que lo bras real està adherit en aquest en què als dits tractadors de sa magestat se'ls tracte de "senyories il·lustríssimes"; y que, per so, lo dit stament ecclesiàstic està y persevere ab la mateixa deliberació y axí·ls pregue se vullen adherir adaquest parer. *Et pro fatienda dicta embaxiata elegerunt et nominarunt admodum reverendum abbatem de Guíxols et reverendum procuratorem reverendissimi domini episcopi Urgellensis, qui in continenti premissa exequutioni demandarunt, prout reversi in dicto stamento retulerunt.*

68 retracten, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 74

Deinde, venit reverendus procurator reverendissimi domini Dertusensis episcopi.

Postea, reverendissimus episcopus Barcinonensis, dicti Stamenti presidens, proposuit et dixit hec vel similia verba in effectu, videlicet: que lo //53v// magnífich micer Martí Joan Franquesa, advocat fiscal del Real Consell de Cattalunya, de part del senyor vicecanceller li havie dit com té entés que[69] en la present vila de Monsó ha acudit gran número de pobras que van y estan per la vila, patint grans necessitats y diverses malalties, a la qual cosa, si no s'i dóna remey, se podrie seguir alguna contagio; y que per so serie bé que los brassos de la present Cort nomenassen una o més personas per a què vessen y pensassen quin orde y remey se podrie a estas cosas donar y obviar als grans inconvenients y danys que seguir se podrien. Y que la mateixa cosa se havie fet a saber al archabisbe de Saragoza per a què ho digués als brassos de Aragó, y també al archabisbe de Valènsia y als brassos de aquell Regne; y que confiaven que de aquestos brassos de Cathalunya axiria tal resolució que serie gran servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y bé y utilitat de tota la terra. Y que per so·ls ho notificava, per a què delliberassen del fahedor.

Et antegriter[70] ad fatiendam deliberationem super predictis procedetur, accesserunt ad dictum stamentum ecclesiasticum nobilis Onofrius de Alentorn, dominus de Ceró, et Franciscus Ioannes de[71] Tamarit, dominus de Rodonyà, legati brachii militaris, qui sedenti post reverendissimum presidem dixerunt hec vel similia verba in effectu: que en aquell bras militar han antesa la resposta que ab embaixada los és estada feta de aquest stament y que, puix lo protonottari, declarant lo billet de sa magestat, ha dit que la voluntat de sa magestat ere que als dits tractadors se'ls donàs títol de "excel·lència" y "senyories", y també perquè entre los dits senyors tractadors està lo conde de Miranda, qui és grande y capità general de Cattalunya y com a tal se li deu y molts li han donat de "excel·lència", que per so han deliberat que als dits senyors tractadors, so és, al conde de Miranda, se li done títol de "excel·lència" y als altres lo títol que se'ls deu.

54r// *Et postquam dicti legati a dicto stamento ecclesiastico recesserunt, habito in dicto super commissis maturo tractatu, decreverunt sequentia:* que los mateixos abat de Sanct Feliu de Guíxols y procurador del reverendíssim de Urgell tornen al bras militar i·ls diguen que en lo present stament no entenen haver dit ni ells haver refferit que lo protonottari hage declarat que la voluntat de sa magestat fos que als dits tractadors se'ls donàs títol de "excel·lències" y "senyories", perquè si tal fore la voluntat de sa magestat tots de bona gana la hagueren exequutada; y que així prenen ells en assò gran bescompte. Y que lo que lo protonottari digué fonch de si mateix, dient que ell entenie que se havien de tractar dits señors tractadors de "excel·lències" y "senyories"; y que així, aquest bras està y persevere en lo que ja tenen deliberat, ço és, que als dits tractadors se'ls done títol de "il·lustríssimes senyories", majorment estan adherit com està adaquest parer lo bras real.

Et in continenti, dicti abbas de Sanct Feliu et procurator reverendissimi Dertuzensis onus predictum fuerunt exequuti, pro[ut] reversi in dicto stamento paulo post retulerunt.

Postmodum, in eodem stamento ecclesiastico venit promotor brachii regalis et denuntiavit: que en aquell bras real són estats los embaxadors del bras militar y han ref-

69 *A continuació, ratllat,* lo.
70 *En lloc de* antequam.
71 *A continuació, ratllat,* Matu.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 75

ferit que de aquest bras los ere estada feta embaxada, dient-los entre altres cosas que lo protonottari havie dit als promovedors que la voluntat de sa magestat era que als tractadors de sa magestat se'ls donàs títols de "excel·lències" y "senyories"; y que en dit bras real havien feta maravella de assò, havent ell dit promovedor en aquell bras refferit altra cosa quant tractaren ab lo protonottari y essent-se lo dit bras real adherit al parer de aquest en què·s tracten de "senyories il·lustríssimes"; y per so li havien manat venir al present stament y deduhir tot assò.

Et in continenti, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo promovedor del present stament vage al bras real i·ls notifique lo que en aquest bras à passat ab lo stament militar, i·ls //54v// digue que en aquest stament estan y perseveren en la deliberatió feta, que és que als dits senyors tractadors de sa magestat se'ls done títol de "il·lustres senyories". *Que in continenti dicto brachio regali reportata fuerunt per dictum promotorem brachii ecclesiastici, prout ipse paulo post rediens retulit et in ipso stamento fidem et relationem fecit.*

Dictis die et anno, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis predicta de causa, in quo fuerunt omnes persone superius nominate, exceptis sindicis reverendissimorum Capitulorum Barchinonensis et Illerdensis ac reverendo priore Scala Dei.

Quibus convocatis, fuit decretum: que lo promovedor de aquest bras vage a refferir als altres brassos lo que per lo reverendíssim bisbe de Barcelona vuy se ha proposat acerca dels pobres malalts. *Et in continenti, dictus promotor predicta aliis brachiis retulit, prout paulo post rediens de premissis fidem fecit.*

Et postea, pro parte Ioannis Gual, civitatis Gerunde, fuit in dicto stamento ecclesiastico oblata suplicatio quedam, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.
>
> A notísia de Jaume Gual, mercader de la ciutat de Gerona, és novament[72] pervengut que en lo mes de juliol és mort de mort natural y corporal Joan Ribes, mercader de dita ciutat, regint lo offici de receptor de las entrades y exides dels drets del General en la col·lecta de Gerona y duaner y receptor de fraus de dita col·lecta. E com, per mort de aquell, [de] present vaguen dits officis y la provisió de aquells sie e se pertangue a vostres senyories, suplica per so y altrament humilment lo dit Jaume Gual los plàcia fer-los mercè y gràcia de dits officis; y que per dit effecta sien expedides lletras y provisions opportunas, a effecta que sia posat en pocessió de aquells ab los drets, salaris y emoluments acostumats, com en semblant cars és de costum y estil de la present Cort. *Que liscet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione in dicto stamento ecclesiastico per me, nottarium //55r// et scribam, lecta, fuit ibidem decretum quod fiat ut in eodem suplicatur.

Postea, venit reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Item, habito tractatu, fuit decretum: que lo reverendíssim bisbe de Barcelona torne resposta al magnífich micer Franquesa per lo negosi dels pobres y li digue que se ha fet deliberasió que aquest negosi no toque als brassos de Cattalunya; manant també que assò sie refferit als altres brassos.

72 *A continuació, repetit,* és novament.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 76

Deinde, venerunt nobiles Berengarius a Paguera et Franciscus Agulló, legati brachii militaris, qui in dicto stamento denunsiarunt: que ells, per orde y commissió del dit bras militar, són estats a parlar ab lo protonottari sobre lo títol se ha de donar als tractadors de sa magestat; y dit protonottari los à mostrat lo billet de sa magestat en lo qual diu sa magestat *que no se hagan novedades y que se haga*[73] *lo que en las Cortes passadas se hizo*. Y axí han manat ho refferissen al present estament.

Postea, venit promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras han conciderat lo que per part de aquest los és estat vuy refferit per lo promovedor acerca dels molts pobres malalts que van per la present vila; y que en aquell bras, no obstant[74] que no estigue disidit si la present vila de Monçó sia constituhida dins Cattalunya o Aragó y pretenguen los catalans que és Cattalunya, però com se veu que és regida per offisials de Aragó, entenen que lo donar remey a estas cosas tocarie als aragonesos; y que ab tot assò aquell bras real pendrà molt gran plaer de enténdrer la resolució de aquest, perquè sobre aquella puga determinar de manera que sia al servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y bé de la terra.

Postmodum, venit procurator reverendissimi episcopi Dertusensis.

Insuper, venerunt in dicto stamento nobilis Berengarius a Pegue//55v//ra et Franciscus Agulló, legati Brachii militaris, talis Valls de Passanant, Barchinone, et Raphael Vivet, Gerunde, respective sindici, legati brachii regalis, qui nomine dictorum brachiorum denunsiarunt in dicto stamento ecclesiastico congregatis sequentia in effectu: que adaquells bassos ha aparegut que lo que an aconsellat sos advocats que a la declaració feta per sa magestat sobre la revocasió dels homenatges prestats per los habilitadors en poder del regent Terça se fassa la protestació que aporten en escrits ja ordenada, a fí y effecta que per los scrivans dels staments sia continuada en los processos familiars de aquells; y axí'ls supliquen aquells brassos sien servits adherir-se en assò y manar que son notari o continue en son procés.

Et postquam dicti legati a dicto brachio ecclesiastico recesserunt, lecta per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, supradicta scriptura in dicto stamento, fuit ibidem decretum: que, per condecendre a la voluntat dels dits brassos militar y real, sie incertada la dita scriptura y protestació en lo present procés, no obstant se entén no·y hage necessitat de fer-se tal protesta; y que·s torne resposta als dits brassos. *Et pro predictis, eligerunt reverendos dominos Iacobum Reig, vicarium generalem et procuratorem illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi, et Raphaelem d'Oms, sindicum Capituli Tarraconensis, qui in continenti dictam respontionem aliis brachiis dicte Curie reddiderunt, prout paulo post, in dicto stamento reversi, retulerunt.*

Preterea, promotor brachii militaris constitutus in dicto stamento ecclesiastico retulit sequentia: que, entenent lo bras militar que aquest stament s'és adherit al parer dels brassos militar y real en què la protestació sia continuada en los processos, per via de pensament han determinat que se enviàs a dir al senyor canceller que los habilitadors estan promptas de anar a exersir son offici, sempre que sa senyoria manarà.

56r// Et habito tractatu super predictis, in dicto stamento ecclesiastico predicte deliberationi brachii militaris adhezerunt.

73 *A continuació, ratllat,* en.
74 *A continuació, repetit,* no obstant.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 77

Item, constituti in dicto stamento ecclesiastico fecerunt sequentem deliberationem: que per las causas adaquest bras ben vistas y conformes a rahó, deliberen que los tractadors de sa magestat sien tractats per part dels brassos de "il·lustríssimes senyories", provehint que sobre assò se fasse embaixada als brassos real y militar pregant-los se vullen adherir adaquest parer. *Et pro fatienda dicta embaxiata elegerunt admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum Capituli Dertuzensis, qui in continenti dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post retulerunt.*

Paulo post, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii regalis et retulit in dicto stamento: que en lo bras real han determinat que de part dels tres brassos se vaja al protonotari i·l requeresquen que, al peu de la declaració feta per sa magestat sobre lo negoci de la prestació dels homenatges dels habilitadors, inçerte la protestació que sobre assò s'és ordenada y s'és mancat incertar en los processos familiars, perquè de altra manera poch aprofitaria haver feta dita protesta si en dit procés del protonottari no·s continuàs; y així, los del bras real los pregaven se volguessen adherir en assò y que després podrien anar a dir al senyor canceller que los habilitadors estan a punt.

Tenor vero dicte scripture sive protestationis superius inseri mandata talis est:

> Los tres brassos ecclesiàstich, militar y real de la present Cort, attenent la marsè que sa magestat los ha feta en revocar la comissió[75] havia feta al magnífich micer Tersa, regent del Consell Supremo de Aragó, per a rèbrer los homenatges dels habilitadors seculars de la present Cort, en cometre dita receptió de homenatges al magnífich micer Cordelles, regent la Cancelleria del present Principat de Cattalunya, conformant-se sa magestat en assò a la voluntat que havia entesa //56v// dels tres brassos y estyl antich de las Corts, desijant que los actas de la present Cort procehescan legítimament y passen havant, perquè en esdevenidor no·s puga notar nul·litat, deffecta ni prejudici algú, axí per lo styl y forma com per lo lloch a hont és estada feta dita revocatió y nova commissió, accepten aquella y en quant manester sia ho concenten, ab expressa protestació que per ditas y altres causas ab la dita provisió, declarasió o decretació no sia fet prejudici als dits brassos o algú de aquells, ni puga ésser treta en conseqüèntia en lo esdevenidor, ans resten los dits brassos y quiscú de aquells ab lo matex stat y dret que[76] estaven ans[77] de la dita provisió e o decretació. Requirint als nottaris de quiscú dels dits staments en sos processos familiars incerten la present.

Die martis, vigessima tertia mensis iulii, anno predicto a nativitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie Montissoni ad sonum campane, hora assueta, ut moris est, in stamento ecclesiastico Catalonie convenerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

75 *A continuació, repetit,* la comissió.

76 de, *corregit.*

77 q, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 78

Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas de las Avallanas.
Reverendus procurator illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior Scala Dei
Reverendus procurator reverendissimi Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
57r// Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Et habito maturo colloquio, convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich, desitjant anar havant en lo progrés de la Cort y considerant que los dos brassos militar y real estan en un parer conformes per adherir-se a llur del·liberació, determinen que de part dels tres brassos se vage al prottonottari per requ[er]ir-lo que la protestatió ordenada sobre la declaració feta per sa magestat en lo negosi de la protestació dels homenatges dels habilitadors incerte en lo procés comú de las Corts, que si·ls aporte segons per lo bras real s'és determinat y en lo present estament refferit. *Que fuerunt notificata per promotorem stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ibidem premotor (sic) retulit.*

Venit postea reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Et in continenti, dicti promotores dictorum trium brachiorum contenta in preincerta deliberatione adimpleverunt, sicut paulo post promotor dicti brachii ecclesiastici postmodum in dicto stamento retulerunt.

Deinde, reverendissimus Elenensis episcopus, admodum reverendus abbas Populeti et reverendus sindicus Capituli Ilerdensis, habilitatores pro parte brachii ecclesiastici electi, a dicto stamento ecclesiastico recesserunt, Curie habilitationem exercendi causa.

Item, fuit decretum: que lo promovedor de aquest bras vage al bras real per dir-los si'ls apar serie bé que per part dels dos brassos se fés embaxada al bras militar per a què·s vullen adherir al parer dels dits dos brassos en què los tractadors de sa magestat sien tractats de part dels brassos de "il·lustríssimes senyories". //57v// *Qua fuerunt notificata dicto brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Venit postmodum promotor brachii regalis et retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo bras real s'és adherit al parer de aquest y han nomenat per a fer dita embaxada a mossèn[78] Valls de Barcelona y mossèn Terrena de Perpinyà, síndichs.

78 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 79

Et in continenti, convocati in dicto stamento ecclesiastico, pro fatienda dicta embaxiata, elegerunt reverendum priorem Scala Dei et sindicum Elenensis, qui in continenti onus eis commissum exequuti fuerunt, prout reversi in dicto stamento retulerunt.

Paulo post, venerunt in dicto stamento ecclesiastico domini Onofrius de Alentorn, dominus de Seró, et Franciscus Ioannes Tamarit, dominus de Rodonyà, legati brachii militaris, qui nomine dicti brachii militaris retulerunt ea que in dicto brachio militari facta fuerunt super titulo dando tractatoribus sue regie magestatis, in effectu dixerunt: que, attento que la voluntat de sa magestat és que als senyors tractadors se'ls done lo títol que en les altres Corts se acostume y en dit bras militar se entén que en las altras Corts se'ls donave títol de "senyoria", y axí han determinat que se'ls done títol de "senyoria".

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras real per refferir la embaxada que s'és feta en aquest bras per lo bras militar acerca dels títols se ha de donar als senyors tractadors, y dir-los que vegen ells lo que·ls aparrà se dega fer, perquè en aquest bras estan posats exir de aquest negosi de qualsevol manera. *Que fuerunt notificata dicto brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Dictis die et anno, post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico ex causa predicta hora et loco solitis, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, exceptis reverendissimo Elenensis, admodum reverendo abbate Populeti et sindico Ilerdensis, qui ratione habilitationis Curie in solio regio residebant, et excepto procuratore illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis.

58r// Quibus sich convocatis, promotor brachii[79] *regalis comparuit in dicto stamento ecclesiastico et retulit:* que lo bras real per via de pensament tindrà a bé que los promovedors dels brassos ecclesiàstich y real anassen al bras militar y se'ls digués que tinguessen a bé de elegir dos personas, les quals, ensemps ab altres elegidoras per los dits brassos ecclesiàstich y real, decidissen o tractassen la pretentió dels títols se ha de donar als senyors tractadors.

Et habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico, convocati in eo dicte deliberationi adhezerunt; et in continenti, dictus promotor brachii ecclesiastici, simul cum promotore brachii regalis, dictam deliberationem notificarunt dicto brachio militari, prout dictus promotor ecclesiasticus retulit in dicto stamento.

Paulo post, promotor brachii militaris retulit dictum stamentum militare promptum et paratum esse eligere personas pro eius parte super predictis.

Et visa in dicto stamento ecclesiastico hac conformitate, convocati in eodem stamento elegerunt et nominarunt reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum Capituli Vicensis, committendo eisdem quattenus dictum negosium cum aliis personis per alia brachia electis seu eligendis tractent et postea in stamento refferant.

Venit deinde promotor brachii regalis, qui dixit quod pro parte brachii regalis fuerunt nominati magnifici Michael Sarrovira et[80] *Jorba, Çervarie sindicis.*

79 *A continuació, ratllat,* militaris.
80 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 80

Promotor vero brachii militaris retulit dictum brachium elegisse pro predictis dominos Onofrium de Alentorn, dominum de Seró, et Franciscum Ioannem Tamarit, dominum de Rodonyà.

Die mercurii, vigessima quarta mensis iulii, anno predicto a nativitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissonis, in dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis congregato inter//58v//fuerunt:

Reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus.

Reverendissimi domini Gerundensis, Vicensis.

Admodum reverendi de Lavax, de la Real, de Gerri, de las Avallanes monasteriorum abbates.

Reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus prior monasterii Scala Dei.

Reverendus procurator reverendissimi domini Vicensis episcopi.

Reverendi ecclesiarum Tarraconensis, Barcinonensis, Dertuzensis, Vicensis, Gerundensis, Urgellensis, Elenensis sindici.

Quibus contentis[81]*, quia frater Sebastianus Ardilles, monachus et procurator reverendi abbatis Sanctarum Crucum, qui electi fuerat ad celebrandum missas que cotidie in dicto stamento celebrari debent, recessit a presenti villa repulsus per habilitatores, ideo, in eius locum nominarunt ad celebrandum missam que cotidie in dicto stamento debet venerabilem Raphaellem Musset, presbiterum, familiarem reverendissimi Elenensis episcopi, mandantes dictam missam singulis diebus celebrari inter sextam et septimam horas durante beneplacito.*

Postea, promotor stamenti ecclesiastici retulit in eodem stamento sequentia: que lo senyor compte de Chinchón à enviat a demanar a ell y als altres promovedors sobre los pobres y altres personas malaltes que·s troben en la present vila de Monsó que són de la Corona de Aragó, y que tots los brassos consultassen y //59r// donassen algun orde per a què dits malalts fossen trets de la present vila y fossen remediats a despesas comunes de la Generalitat, servant lo orde se té en lo servey se fa a sa magestat, ço és, tres Cattalunya, dos Aragó y un Valènsia, perquè ne resultaria grandíssim servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat, bé y utilitat de tota la terra.

Deinde, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui retulit: que se té entès que ab crida pública se han desaforats los fueros de Aragó, comprenent qualsevols personas de qualsevol grau o condició que sien; perquè, per tenir molts així del stament ecclesiàstich com dels militar y real criats, podria dit desafuero ésser en gran prejudisi de tots los brassos y de tot lo Principat de Cattalunya; y que per so los feya saber lo que passava en dit negosi.

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage als altres brassos i·ls diga que per via de pensament se ha determinat serie cosa convenient se anomenassen dos personas per cada bras que tractassen y vesen lo que·s podria fer en lo negosi dels pobres malalts. *Que fuerunt notificata per promotorem ecclesiasticum aliis brachiis, prout ipse retulit.*

81 *En lloc de* convocatis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 81

Dictis die et anno, convocato dicto stamento ecclesiastico, post meridiem, hora et loco consuetis, interfuerunt ibidem:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis.

Reverendissimi domini episcopi Gerundensis et Vicensis.

Admodum reverendi abbates de Lavax, de Gerri et de Gallicant.

Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum Vicensis, Elenensis ac Gerundensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis, qui in dicto stamento ecclesiastico retulit: que lo bras real s'és adherit //59v// a la deliberació de aquest que·s nomenen persones per a vèurer y tractar quina forma se pot tenir en lo negosi dels pobres malalts.

Deinde, venit promotor brachii militaris, qui denuntiavit: que aquell bras no pot tornar resposta al que lo promodor de aquest últimament ha refferit, per so que y ha posat en dit bras dissentiment per lo negosi dels desaforats, que lo dia de hair se refferí assò; sols lo qui ha possat lo dissentiment ha concentit que puguen los habilitadors exersir son offici.

Venit postea reverendus prior Scala Dei.

Deinde, promotor brachii regalis retulit in dicto stamento ecclesiastico in effectu: que lo bras real s'és adherit al parer del bras militar acerca del negosi dels desafueros, lo qual negosi ayr notificà lo promotor del dit militar; y que en dit bras real han considerat de quanta importància és aquest negosi y quant convé a la honrra y auctoritat de tots los tres brassos y deffensió de las llibertats del Principat de Cathalunya, y han feta resolució que los advocats dels tres staments se junten y vegen quin orde se pot tenir en aquest negosi, perquè los de aquell bras estan posats en fer lo que puguen en deffensar assò; y que per so li havien manat ho referís al dit bras militar y pregar-los volguessen llevar los discentiments per a què·s puguen tractar de aquest negosi. Y també li havien manat ho refferís en aquest bras, per suplicar-los sien servits adherir-se en aquest parer, perquè en cosa que tant importe estiguen los brassos ab una conformitat.

Et habito tractatu super predictis, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que los advocats dels tres staments se junten y vegen quina forma se pugue tenir en remediar assò y ho referesquen; y que lo promovedor ho referesque als altres brassos y al //60r// bras militar los pregue vullen alsar los discentiments per a què·s puguen tractar negosis, puix aquest negosi se tracte. *Fuit nottificata per promotorem aliis brachiis, prout ipse retulit.*

Venit postea abbas de la Real.

Promotor brachii militaris retulit: que en lo stament militar se és alsat lo discentiment a effecte que·s pugue tractar sols lo negosi del desafuero; y també se són adherits al parer de aquest bras y del bras real en què lo negosi del desafuero lo vegen los advocats, però ajusten-hi que·s anomenen dos personas de cada bras que, juntament ab los advocats, ho vegen y entenguen ab lo remey que aparrà convenir.

Et habito tractatu super predictis, convocati in dicto stamento adhezerunt deliberationi dicti brachii militaris et nominarunt pro eorum parte reverendos abbatem de la Real et Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi archiepiscopi, qui una cum aliis nominandis per alia brachia videant et refferant quid in dicto negosio facere oporteat. Fuerunt notificata per dictum promotorem aliis brachiis, prout ipse retulit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 82

Postea, promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras han nomenat lo senyor de Monclar y mossèn Joan Çella, de Gerona, per a què, juntament ab los altres per aquest bras y per lo real nomenats, entenguen en lo negosi dels desafueros.

Die sabbati, vigessima septima mesis iulii, anno a nativitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, hora assueta, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in suo solito apartamento convocato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
60v// Reverendissimus dominus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus sich convocatis, comparuit in dicto stamento ecclesiastico dominus Michael Ioannes Ciurana, regens compota Generalis Cathalonie, qui eisdem obtulit quas[dam] epistolas dominorum deputatorum Generalis Cattalonie clausas et sigillatas, quas convocati in dicto stamento mandarunt disclaudi et aperiri et per me, nottarium et dicti [stamenti] ecclesiastici scribam, publice legi, quarum tenores unus post alterum seriei sunt huiusmodi:

Et primo, directio unius ex dictis epistolis sive litteris talis est:

Als reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya congregada en la vila de Monsó.

Ab intra vero dicta epistola thenoris erat huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssims y molt il·lustres senyors.

Ab la carta de vostres senyories de XVIIII del corrent, en resposta de la nostra del primer del mateix, havem vist lo que ab ella nos escriuan acerca lo recors per lo ardiaca d'Oms a vostres senyories y a·n aquexa Cort interposat y en ella admès; quant al agravi pretès per dit ardiaca del manament de part nostra a ell fet de representar-se devant nosaltres y en nostre consistori, confiam que per vostres senyories hi serà declarat ab la brevedat que convé al benefici del General, majorment que abans //61r// no·ns és possible passar havant en los demés mèrits de la visita contra dit ardiacha per ésser necessària la sua deposició y presènsia en aquest consistori ans de la publicació dels nous actitats que per sa absència differim fer. Trametem a vostres senyories ab esta la certificatió del manament que·s féu al ardiaca d'Oms de paraula de no partir-se d'esta ciutat sens liscèntia nostra, ab la qual veuran la justísia del General y la obligasió que de la contrafactió de dit manament resulta de no deixar-ho sens lo degut

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 83

sentiment. Nostre Senyor guarde les reverendíssimes, excel·lentíssima y molt il·lustres persones de vostres senyories ab lo augment y prosperitat que desitjam. De Barcelona, a XXIIII de juliol, MDLXXXV. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt[82] il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos mès certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona.

In registro comuni primo, folio CCCXVI.

Et intus dictam epistolam fuit inventa quedam scriptura in calce eiusdem, sigillo dicte Deputationis sigillatta, tenoris huiusmodi:

Universis et singulis attestor et fidem facio ego, Ludovicus Ruffet, auctoritate regia nottarius publicus Barchinone et scriba maior Generalis Principatus Cattalonie infrascriptus, quod in originali processu inquisitionis et visite que in consistorio dominorum deputatorum qui sunt in currenti triennio quod currere incepit die primo mensis augusti, anno a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quarto, fit contra deputatos et auditores computorum, eorum immediatos predecessores, assessores et alios offisiales ordinarios dicti Generalis, inter alia sunt continuata sequentia:

Die lune, prima mensis iulii, anno a nattivitate Domini //61v// millessimo quingentessimo octuagessimo quinto. Admodum magnificus Franciscus Bonet, utriusque iuris doctor, civis Barchinone, obtinens offitium fisci advocatus Generalis Cathalonie, medio iuramento per ipsum ad dominum Deum et eius sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta prestito, retulit et deposuit sequentia, videlicet: que lo que jo sé és que lo senyor don Joan de Queralt, deputat militar, me digué un damatí a las onsa oras que escrigués al ardiacha d'Homs que vingués a la present ciutat de Barcelona; y axí yo lo·y escriguí a dit ardiacha d'Homs y no sé yo lo perquè ni perquè no lo senyor don Joan m'o digué. *Fuit sibi lectum et perseveravit in consistorio.*

Dicto die, Petrus Ioannes Ortolà, nottarius coadiutor ordinarius scribanie maioris Generalis Cattalonie, medio iuramento per ipsum prestito ad dominum Deum et eius sancta Quatuor Evangelia manibus suis corporaliter tacta, dixit, deposuit et retulit sequentia, videlicet: Senyors. Lo que realment me recorde yo[83] que passe acerca lo que ara só interrogat és que, encontinent aprés de ésser per lo magnífich micer Pera Calvó, assessor del General, exhigida y per mi en escrits redigida y continuada la depositió del senyor ardiaca d'Homs, que segons are he vist en lo present procés se li exhigí a vint-y-sis de abril proppassat, lo dit magnífich micer Calvó de part dels senyors deputats y sua digué al dit ardiaca en effecte que encara se tenia més avant necessitat de sa persona y presèntia per los mateixos y altres negosis resultants de dita visita y per so no se'n anàs de la present ciutat, sinó que·s detingués fins tingués[84] altre orde y liscèntia de ses senyories. *Fuit sibi lectum et perseveravit in dicto consistorio.*

82 *A continuació, repetit,* y molt.
83 lo, *corregit.*
84 estigués, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 84

Igitur ego, dictus Lodovicus Rufet, nottarius et scriba maior, ut //62r// predisitur[85]*, aliena manu scriptis, in iuditio et extra ab omnibus fides adhibeatur, hic me subscripsi et quo utor in negositiis (sic) predicti Generalis apposui cum impressione sigilli maioris offitii dominorum deputatorum sig+num.*

Thenor vero alterius epistole dominorum deputatorum in dicto stamento ecclesiastico presentate et per me, nottarium et dicti stamenti s[cri]bam, lecta est huiusmodi, videlicet ab extra:

Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monsó.

Ab intra vero sic sequuabatur:

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

Manan vostres senyories en sa carta de 15 del corrent, rebuda aquest die de matí, trametam a vostres senyories ab tota la diligènsia lo Balans del General, en què sie tota la administració de la última Cort fins ara, lo llibre "Ferrando Paga", memorial dels agravis de offisials reyals y altres en aqueix temps seguits y de les embaxades que·n són fetas a sa magestat, les Constitucions y Capítols que en dita Cort no·s decretaren, la compilació original de les Constitucions y altres lleys d'esta terra feta per commissió de la mateixa Cort, tres volums de Constitucions Generals y tres dels Capítols de Cort estampats sobre cosas del General; sabent nosaltres la necessitat que té la Cort General de las[86] ditas y altres coses, les havem previngudes dels primers dias de nostre trienni y ab més solicitut continuadas en saber la vinguda de sa magestat. Y així, per lo qui ha portat los vestiments y ornaments de capella trametérem a vostres senyories quatra volums, ço és, dos duplicats de agravis trets dels registres y dels dietaris de la Deputació, en los quals dels registres són totas las embaxadas fetas a sa magestat. Les Constitucions y Capítols que en dita Cort se presentaren hi·s deixaren sens decretar no arri//62v//baren en la Deputació, sinó que restaren en poder dels advocats o dels[87] notaris dels brassos, com acostumaven restar semblans scriptures no concordes ni admeses, y en esta casa no se'n ha tingut mai notícia; y així, no estava en nostra mà enviar-las, sinó en cas que les trobem en altra part ab la diligència que y fem. Tot lo més havant, emperò, que vostres senyories demanen, se enviarà ab cumpliment a tres del primer, perquè finit aquest mes, servant l'orde acostumat y que en aquest cas convé, restarem de acordi ab la taula d'esta ciutat, per lo qual se entendrà millor lo que al últim del corrent allí serà del General. Y per tot lo que lavors anirà y per altres cosas que en lo discurs de la Cort advertirem, entendran vostres senyories que nostra administració y serveys no donan occasió de comminations y que ningun particular nos porta avantatge en lo bon zel d'esta república y de las cosas del General y en desitjar los bons effectas y successors de la Cort. Nostre Senyor guarde les reverendíssimes, excel·lentíssima y molt il·lustres personas de vostres senyories ab lo augment y prosperitat que desitjan. De Barcelona, a 23 de juliol 1585. Don Pedro Boteller y de Oliver.

85 *En lloc de* predictis.
86 *A continuació, ratllat,* Constitucions.
87 dels, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 85

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors. Besa las mans a vostres senyories sos mès certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona.

In registro comuni primo, folio CCCXV.

Venit postea sindicus Gerundensis.

Item, in dicto stamento fuit deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, hoïda la relació dels commissaris y advocats del stament sobre lo negosi de la crida en la present vila feta acerca del desafuero, entenent que dita crida és molt prejudisial a tots los brassos del Principat de Cathalunya, deliberen per via de pensament que·s face embaxada als tractadors de sa magestat per a què sien servits manar donar lo remey y que convé a dit negosi; y segons lo effecta que //63r// dita embaxada farà, se deliberarà acerca de fer embaxada a sa magestat y procurar dels remeys necessaris. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Cui decreto adhezerunt brachia militare et regale, prout eorum promotores retulerunt.

Deinde, venit procurator reverendissimi Dertusensis et sindicus Capituli Tarraconensis.

Et pro fatienda dicta embaxiata elegerunt et nominarunt reverendum abbatem de la Real et procuratorem reverendissimi Dertuzensis episcopi.

Postea, accessit ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendus canonicus Rajadell, sindicus reverendi Capituli Ilerdensis, alter ex habilitatoribus, qui dicto stamento sequentia in effectu dixit: que, estant en lo acte de la habilitació, són vinguts ha habilitar don Guillem de Sinisterra, governador per sa magestat en Rosselló, y que los habilitadors han feta esta provisió: *quod non admitatur quia est offitialis regius absens*; de manera que presuposen que si fos present lo admetiren. Y que per aparèxer-li a ell cosa insòlita de què semblants offisials reals sien admesos, per so ne ha volgut fer paraula en lo present stament.

Deinde, constitutus in dicto stamento magnificus Micael Franqueza, fisci regii advocatus et de Regio Consilio Criminali Cathalonie, sedens post reverendissimum vicecancellarium, ex parte tractatorum sue regie magestatis hec vel similia verba in effectu pronunsiavit: que los senyors tractadors de sa magestat, entenent que los brassos de Cattalunya de la present Cort ha molts dies que·s detenen en vèurer y deliberar lo títol que als dits tractadors de sa magestat se ha de donar, y attenent ells, dits senyors tractadors, que lo principal negoci de la Cort és tractar lo que toque al bé comú y a la administració de la justísia y remediar agravis, que per so, tenint ull adassò principalment, lo han //63v// manat venir assí per a pregar-los no·s vullen detenir en aquest negosi de donar-los títol, sinó que·ls tracten de la manera que en les últimes Corts los tractadors de sa magestat foren tractats; que encara que lo temps sie different de què lasores ere, ells, per què lo progrés de la Cort no·s detingue, se contenten que no·s innove res, sinó que·s façe de la manera que en las últimas Corts se féu.

Paulo post, venit promotor brachii militaris, qui retulit: que lo dit bras, per a fer la embaxada als tractadors de sa magestat sobre lo negoci de la crida del desafuero, ha nomenat al senyor Joan Miquel de Pons y a mossèn Joan Cella.

Deinde, promotor brachii regalis retulit: que lo bras real ha elegit per a fer dita embaixada a mossèn Vilaplana, síndich de Gerona, y a micer Jorba, síndich de Çervera.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 86

Et in continenti, legati onus sibi commissum exequentes, dictam embaxiatam dictis tractatoribus regie magestatis fecerunt, prout paulo post, reversi in dicto stamento, dicti legati per brachium ecclesiasticum electi retulerunt: que lo senyor conde de Miranda, hu dels dits senyors tractadors, responent a la dita embaxada, los ha dit que sa magestat no havia sabut res en dita crida y que sols ho havien fet los jurats de la present vila; y que sa magestat no està posat en fer agravis als del dit Principat, sinó en fer-los moltes mercès; y que ells, dits tractadors, entendran de prompte en lo remey convenient.

Et habito tractatu super deductis per dictum canonicum Rajadell, alterum ex habilitatoribus, fuit decretum: que, attento que dit negosi és cosa de molt pes y que podrie ésser molt prejudisial a tota la Cort, que per so dit negosi sia comès ha dos persones del present stament, los quals vegen y entenguen lo que més convinga y ho referescan.

64r// *Promotor brachii militaris, adiens dictum stamentum, retulit:* que al dit bras militar, per via de pensament aparexia se enviassen a demanar los habilitadors per part dels tres brassos elets, que residexen en lo soli, per a què vinguen a donar rahó del que passe en lo negosi de la habilitació del governador de Rosselló y instruir-los del que convingue en dit negosi.

Item, fuit decretum: que se envien a demanar los habilitadors de part del present stament nomenats, qui resideixen en lo soli exersint dita habilitació, per a enténdrer d'ells lo que passe en la habilitació del governador de Rosselló y informar-los del que convingue en aquest particular.

Et in continenti, promotor dicti brachii ecclesiastici predicta notificavit dictis reverendissimo Elenensis et admodum reverendo abbatis Populeti, in solio regio residentibus, qui in continenti venerunt in dicto stamento ecclesiastico et, constituti ibidem, sequentia in effectu retulerunt: que entenent en la habilitació de don Guillem de Sinesterre, governador de Rosselló per sa magestat, havia insurgit dupte si per ésser offisial real havie de ésser admés; y que hallí, haguda deliberació y vist alguns exemplars que alguns offisials reals són estats admesos y de altres que·ls[88] admitiren, obtinguda lliscència del rey y de la Cort, y estigue en dupte la llisèntia si lo rey a ssolas l'à de donar o lo rey y la Cort junctament; que per so havien feta esta provisió *non admitatur quia officialis regius et absens et sine licentia*; y que no han volgut dir més perquè aprés, quant ell vingue, se veurà la lliscèntia qui la·y haurà de donar.

Dictis die et anno, post meridiem, pro celebratione Curiarum, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis, in quo fuerunt:

Reverendissimi domini Elenensisi, Gerundensis et Vicensis episcopi.

Admodum reverendi abbates de Lavaix, de la Real, de Gerri, de Populeto et de Gallicant.

Reverendi sindici reverendissimorum Capitulorum Ilerdensis, Dertuzensis, Vicensis, Gerundensis et Elenensis.

64v// Quibus convocatis, habito tractatu, fuit decretum: que vage lo promovedor de aquest bras als altres brassos per dir-los que los habilitadors per part de sa magestat elets y anomenats estan en lo soli sperant; y que si tenen alguna difficultat per què no deguen

88 *A continuació, repetit,* que·ls.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 87

anar a exersir lo offici los habilitadors de la Cort, que·u havisen. *Que fuerunt notificata per promotorem ecclesiasticum aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Deinde, pro parte Ioannis Regués, scudellerii, civis Barchinone, fuit oblata suplicatio, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, molt il·lustres, reverents y magnífichs senyors.

A notísia de Joan Regués, scudeller, ciutedà de Barcelona, és novament pervengut que per mort de Joan Bonet, scudeller, ciutedà de Barcelona y habitant en dita ciutat, vague lo offici de escudeller o gerrer dels diputats y General de Cattalunya, lo qual regie y tenie lo dit Joan Bonet. E com per mort de aquell la pisposició[89] y provisió fahedora de dit offici sie y se pertanye a vostres senyories, suplica humilment aquelles Anthoni Regués, fill de dit Joan Regués, lo qual vuy de present resideix en aquesta vila en servici dels magnífichs síndichs de la ciutat de Barcelona, los plàcia fer-li mercè de provehir dit offici en la persona de dit Joan Regués, lo que ho rebrà en singular gràcia y mercè, qual spera de vostres senyories; y per dit effecta sien despedidas lletras o provisions necessàries, *iuxta* lo styl de la present Cort. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione in dicto stamento ecclesiastico lecta per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, publicata, fuit ibidem decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis discentimentis.

Promotor brachii militaris retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo bras militar és de parer que·s torne resposta als habilitadors de sa magestat que resideixen en lo soli, dient-los que per causa del discentiment és en dit bras militar sobre lo desafuero //65r// no poden anar a exersir son offici de la habilitasió.

Venit postea procurator reverendissimi Urgellensis.

Postea, venit promotor brachii regalis, qui retulit: que en lo dit bras real han determinat se torne resposta als senyors habilitadors la causa per què no·s ve habilitar, que és lo discentiment del bras militar per la crida del desafuero.

Venit deinde reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis episcopi.

Die lune, vigessima nona mensis iulii, anno predicto a nattivitate Domini 1585, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in sua statione convocato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus dominus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavax.

Admodum reverendus dominus Stephanus Puig, abbas monasterii de la Real.

Admodum reverendus dominus Augustinus Gallart, abbas seu comendatarius monasterii de Sancti Petri de Gallicantu.

89 *En lloc de* disposició.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 88

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scala Dei.

Reverendus Ludovicus de Escarrer, procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.

Reverendus frater Hugo de Copons, miles Ordinis Sancti Ioannis Hyerosolomitanensis et procurator reverendi fratris Augustini de Argensola, prioris Cathalonie.

Reverendus Hyeronimus Tersa, ardiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Onofrius Paulus Çellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

65v// Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendis Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, venit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui retulit: que en lo stament militar se ha tractat, per via de pensament, sobre los drets que los del General de Aragó demanen dels ornaments per a oir missa y de las gramatges han enviat los diputats del General de Cattalunya per a ús dels brassos de la present Cort. Y que en dit bras militar, per via de pensament, han determinat que·s vege la capitulació entre aragonesos y catalans y, si·s fa agravi, procurar-se ha de remey; y si no, procuraran de concertar-se ab los del General.

Et habito tractatu, super predictis fuit decretum: que lo nottari del present stament vage al bras militar per llegir-los la dita concòrdia y per dir-los que en Aragó se entén tenen fuero y lo qual dispon que, no obstant les cosas del propri ús no sien servides com aquell a qui·s donen per propri ús que se ha de servir d'elles, no·s paguen dret

Et in continenti, ego, nottarius et dicti stamenti ecclesiastici scriba, mandatum predictum adimplevi.

Deinde, venit dictus promotor militaris, qui retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo bras militar ha determinat que·s procure de vèurer lo fuero que lo nottari del present stament ha refferit tenen los aragonesos sobre lo propri ús, per què, vist aquell, millor se pugue vèurer lo que convindrà fer.

Venit promotor brachii regalis, qui retulit: que lo bras real, per via de pensament, ha deliberat se fes embaxada als brassos de Aragó sobre los drets que demanen a estos brassos dels ornaments y robes han portat per estos brassos y també per los agravis altres que fan, com se havie delliberat.

Item, habito tractatu, fuit decretum: que·s fasse embaxada als brassos de Aragó sobre los drets que demanen del que se ha portat de Barcelona per propri ús dels brassos de Cattalunya y dels //66r// agravis que fan los del General de Aragó, com altra vegade se hera provehit; y per a fer dita embaxada nomenaren al senyor abat de Gerri y al síndich del Capítol de Barcelona. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse promotor retulit.*

Venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui ibidem sequentia retulit: que lo bras militar ha anomenat a don Berenguer de Peguera y a mossèn Jaume Salbà per fer dita embaxada.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 89

Venit postea promotor brachii regalis in dicto stamento ecclesiastico et retulit: que lo bras real, per a fer dita embaxada, à anomenat a mossèn Montornès, síndich de Tortoza, y a mossèn Mascaró, síndich de Vilafranca.

Et in continenti, dicti legati seu embaxiatores brachii Cathalonie dictam embaxiatam, cum portariis et massis altis Generalis Cattalonie, quatuor brachiis Aragonie fecerunt, prout legati per dictum brachium ecclesiasticum electi, in dicto stamento reversi, retulerunt.

Item, convocato (sic) in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich dellibere que mossèn Joan Puig[90] Ciurana, regent los comptes del General y distribuïdor de la çera que·s distribuex durant la Cort, que de assí havant a tots los convocats en lo present stament ecclesiàstich, ço és, a cada hu de ells, donen dos lliures de veles cada semmana y una acha cada mes y paper, cera y fil a arbitre del dit mossèn Ciurana.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico loco assueto pro dicta celebratione Curiarum, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et odierna die convocate, exceptis procuratore reverendi Prioris Cathalonie et sindico reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis; quibus sic exhistentibus, venerabilis Ioannes Bellver, comensalis sedis Tarracone, procurator et eo nomine ut dixit reverendi domini Raphaellis d'Oms, archidiaconi maioris et canonici eiusdem ecclesie, obtulit et presentavit quandam suplicationem et scedulam quandam intime, que de mandato dictorum convocattorum ibidem fuerunt lecte //66v// et publicate per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam; et sunt thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per Capítols de Cort, ús y styl de la casa de la Deputació està statuhit y ordenat y inconcusament observat que los diputats de Cattalunya, en lo introhit y ingrés de llur offici, donen fermances *de iudicato solvendo* que si acàs en la visita contra ell fahedora seran condempnats en algunas quantitats, aquellas pagaran; y en dita visita, los diputats de Cattalunya visitadas[91] no tenan contra dits diputats qui tal cautió han prestada altre jurisdictió sinó en condempnar en pena pecuniària y no en pena corporal, ni poden capturar ni altrament detenir dits diputats visitats[92] sinó a fí y effecta y en tant com las reben y exhigexen llurs depositions. Y en la visita que han feta los senyors diputats de Cattalunya contra lo reverent Rafel d'Homs, ardiacha major de la santa iglésia de Tarragona, se són portats ab tanta rigor que, no contents de haver-lo anquestat de cosas ben escusades, han provehit contra d'ell de molt extrevegant manera y, després de haver-li publicada la anquesta y haver dit ardiacha recorregut a vostres senyories y mercès y haver-li admés lo recors, han assignat a sentència y provehit en dita causa y han demostrat llur ànimo en voler inquietar dit reverent ardiacha y vexar-lo, contra tota rahó y justísia y treballant en voler-lo afrontar, procurant

90 *En lloc de* Joan Pau.
91 *En lloc de* visitadors.
92 militars, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 90

per totas las vias que han pogut que no fos habilitat. E com dit reverent ardiacha hage recorregut a vostres senyories y mercès y suplicà coneguessen y decidissen dita causa contra d'ell instada y a ell li sia estat lícit y permès y vuy li sia lícit y permès de recórrer a vostres senyories y mercès com a superiors, y per en assò no sie necessària altra causa ni qualitat y és prou bastant, en cas fou necessària, tenir dit reverent ardiacha d'Oms suspectíssims als dits diputats de Cattalunya; per so y altrament, dit reverent ardiaca, estant y perseverant en las altras suplicacions per ell a vostres senyories y mercès presentades y en aquells //67r// acomulant, suplica a vostres senyories y mercès sien servits de evocar y assumir-se tota la dita causa ab tots los dependents y emergents de aquella y manen als dits senyors diputats que encontinent envien a vostres senyories y mercès lo procès y tots los procehiments tinguen contra dit reverent ardiaca; y que per en assò sien despedides lletras opportunes y necessàries, y en tot suplica ésser-li ministrat compliment de justícia. Lo offici de vostres senyories y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Intimau al senyor Miquel d'Oms, germà y procurador del senyor Rafel d'Oms, ardiaca major de la seu de Tarragona, que los senyors deputats, hagudes las deffensas, si algunas n'an donades, per publicades, assignam a relatió en lo consistori de ses senyories per a dimecras primer vinent, ab continuatió de horas y dias. En la scribania major del General de Cattalunya.

Et lecta dicta scriptura et scedula per me, nottarium, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Venerunt procuratores reverendissimi domini episcopi Dertusensis et reverendi Prioris Cathalonie ac sindicus reverendi Capituli Barchinonensis.

Deinde, convocati in dicto stamento ecclesiastico concesserunt liscentiam reverendo fratri Andree Capilla, priori monasterii Scala Dei, se absentandi a dicta Curia per tempus decem dierum.

Et in continenti, per dictum stamentum fuit concessessa (sic) similis licentia reverendo procuratori admodum reverendi Prioris Cattalonie se absentandi a presenti Curia per tempus sex dierum.

Die martis, trigessima mensis iulii, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico convenerunt:

Reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus, presidens.
Reverendissimus dominus Gerundensis episcopus.
Reverendissimus dominus Vicensis episcopus.
67v// Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 91

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Quibus convocatis, habito in dicto stamento ecclesiastico maturo colloquio, fuit decretum: que lo promovedor vage a parlar ab lo senyor conde de Chinchón y dir-li que, per haver en lo bras militar discentiment sobre lo negosi del desafuero, no·s pot tractar en lo negosi dels pobres; y per so se li notifiquave[93] que no estave per aquest bras en què dit negosi se tracte. *Et in continenti, dictus promotor dictum decretum exequutus fuit, prout paulo post in dicto stamento retulit.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt:
Reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus.
Reverendissimi domini Gerundensis et Vicensis episcopi.
Admodum reverendi abbates de Lavax, de Gerri et de Gallicantu.
Reverendi sindici reverendissimorum Capitulorum Dertuzensis, Urgellensis, Gerundensis et Elenensis.

Quibus convocatis, fuit decretum in dicto stamento ecclesiastico: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los que deurien persuadir als qui tenen posat los discentiments en son bras y procurar lo alsassen, per a què·s puga anar als senyors tractadors de sa magestat per dir-los que fossen servits de procurar de remediar lo negosi de la crida del desafuero, per què los brassos estan parats per aqueix respecte; y si no, se farie embaxada a sa magestat. *Que fuerunt notificata //68r// brachio militari per dictum promotorem stamenti ecclesiastici, prout ipse postea retulit.*

Venit promotor brachii militaris in dicto stamento ecclesiastico et retulit: que de part de aquell bras se ha procurat lo possible ab los qui tenan los discentiments posats per aquells alsassen, y no·y ha hagut remey; y axí·ls ho feyan a saber.

Venerunt postea in dicto stamento ecclesiastico admodum reverendus abbas de la Real et reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.

Die mercurii, trigessima prima et ultima mensis iulii et anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico dicti Principatus Cattalonie, hora et loco solitis, convenerunt infrascripti:
Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.
Reverendus procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

93 notifique, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 92

Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus convocatis, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que lo dit promovedor vage als senyors tractadors de sa magestat per notificar-los com en aquest bras ni en los altres de Cattalunya se fa alguna cosa per causa dels dicentiments són en lo bras militar per lo negosi del desafuero; y que se servesquen ses senyories donar orde que dits discentiments //68v// se alcen y se remedien los negocis per los quals se són posats, per a què los negosis de la habilitació y los altres de la Cort puguen passar havant.

Et in continenti, dictus promotor onus predictum adimplevit et, reversus in dicto stamento ecclesiastico, retulit in effectu: que lo senyor conde de Miranda li ha dit que ja se fa lo que·s pot hy·s procure en què los discentiments sian llevats per a què·s puga passar havant.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico convenerunt omnes persone superius nominate in presenti stamento hodierna die convocate, exceptis procuratore reverendissimi domini Dertuzensis episcopi et reverendorum Capitulorum Barchinonensis, Gerundensis et Urgellensis sindicis. Et quia in brachio militari dicte Curie aliqua sunt discentimenta apposita, idcirco nihil potuit in presenti stamento pertractari.

Die iovis, prima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissioni, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregatis, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis[94].
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus[95] *convocatis, licet quam plurima in dicto stamento ecclesiastico se offerebant negosia pertractanda, tamen propter discentimenta brachii militaris nihil peractum nech pertractatum fuit.*

94 *A continuació, ratllat,* Reverendissimus dominus ep.
95 Licet, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 93

69r// Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis congregato interessentibusque ibidem dictis reverendissimo domino episcopo Barchinonensis, preside, reverendissimus dominus Elenensis, Gerundensis et Vicensis episcopis, admodum reverendis abbatibus de Lavax, de la Real, de Gerri et de Gallicantu, reverendo procuratore reverendissimi domini Urgellensis episcopi, reverendis sindicis reverendorum Capitulorum Dertuzensis, Vicensis, Elenensis et Barchinonensis.

Comparuit et fuit constitutus dominus Michael Bastida, promotor brachii[96] *regalis, qui retulit in effectu:* que en dit bras real se ha tengut pensament quina forma se podria tenir en remediar los negosis que detenen lo progrés de la Cort y, attenent en aquell bras que los senyors tractadors de sa magestat no[97] han tornat resposta a la embaxada que de part dels brassos de la Cort los és estada feta ni se entén hagen remediat lo negosi del desafuero, vent que las personas han posat los discentiments en lo bras militar no·ls volan alsar, per so, lo dit bras real haurie pensat si convindrie que·s fes embaxada a sa magestat per suplicar-lo fos servit de sa acostumada clemència voler remediar los negocis per los quals se són posats dits discentiments, a fi y effecta que lo tracta de la Cort pugue passar havant y sa magestat real sie servit. Y per so, li han manat reportar-ho en lo present stament y també al stament militar.

Et habito tractatu, super predictis fuit deliberatum: que·s spere la determinació farà lo bras militar sobre las ditas cosas refferidas per lo dit promotor del stament real, puix en dit stament militar estan posats los discentiments que impedeixen lo progrés de la Cort.

Die veneris, secunda mensis augusti, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loca solitis congregato, convenerunt infrascripti:

69v// Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Vicensis.

96 *A continuació, ratllat,* militaris.
97 no, *interlineat.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 94

Reverendus sindicus reverendi Capituli Elenensis.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento ecclesiastico dominus Michael Ioannes Ciurana, regens computa Generalis Cattalonie, qui nomine dictorum deputatorum dicti Generalis posuit et dimisit in pose reverendissimi presidis et in dicto stamento ornamenta ad celebrationem missarum dicti stamenti ex decreto eiusdem asportata, et sunt que sequuntur:

Primo, un càlser antich de plata sobredaurat ab sa patena llisa, ab un sant Jordi en lo peu del càlser.

Més, dos canadellas de plata y un plat de plata per a tenir ditas canadellas, ab las armas del General.

Més, dos candaleros grans de plata.

Més, una capsa de plata per a tenir las hòstias.

Més, una casulla de domasquillo vert ab la fresada de talilla de or, ab las armas del General, ab estola y maniple del matex.

Més, un amit y un alba de tela ab les boquimànegues y paraments de la mateixa color dels vestiments.

Més, un devant altar també de domasquillo vert ab la guarni//70r//sió de telilla de or, ab las armas del General.

Més, uns corporals ab sa fillola de tela, guarnits de punta de agulla. Unas tovalles grans ab una guarnisió de seda verda.

Més, un cobrecàlser de tafatà vert.

Més, un missal romà, guarnidas las cubertas de domasquillo vert ab un coxinet de domasquillo vert y naranjat.

Més, una sacra y dos tovallolas de tela per a las mans, guarnidas de puntas de agulla.

Totas las quals cosas dits congregats tingueren per rebudas y manaren que per ara se comanen ditas cosas al sagristà de la present iglésia.

Deinde, venerunt octo legati brachiorum Regni Aragonum, videlicet, prior de Sancta Christina et decanus sedis Tarrazone pro brachio ecclesiastico, nobilis Martinus de Bolea et nobilis Alfonsus d'Espés pro brachio nobiliario, Ludovicus Sánchez et Dionizius de Reus pro brachio militum et infancionum, Petrus Martínez de Insausti, Cesarauguste, et Ludovicus de Moros, Calataiubii, civitatu[u]m sindici, pro brachio universitatuum regalium, et constituti in dicto stamento ecclesiastico Cathalonie, sedentes omnes suo ordine post reverendissimum dominum Barchinonensis episcopum, presidem, in dicto stamento exposuerunt verbis maternis Aragonie in efectu: que los de los brassos del Reyno de Aragón han sentido mucho las sobras y agravios que han entendido han echo los arrendadores de los drechos del General de dicho Reyno a las personas d'este Principado; y assí han determinado de mandar reparar estos danyos con mucho cumplimiento. Y quando la hazienda del General no bastasse, ofrezen de sus proprias haziendas reazerlo, por que dezean tener toda ermandat con el Principado de Cattaluña, como siempre la han tenida, y procurarán[98] *de conservarla de aquí adelante. Y assí, se ha determinó (sic) de nombrar por aquellos brassos personas para que entiendan en reparar estos agravios, y suplican a sus señorías y mercedes se sirvan tam-*

98 procuran, ra *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 95

bién nombrar personas para el dicho effecto, de las quales se pueda saber y //70v// entender los agravios que los del Principado de Cattaluña, assí en general como en particular, han recibido del General de Aragón.

Et dictus reverendissimus dominus presidens, respondendo verbis cathalonicis, in effectu dixit: tots aquestos senyors han oït lo que per vostres mercès se ha refferit de la voluntat y gana que ses senyories y mercès dels brassos del Regne de Aragó tenen de manar reparar los agravis que per los arrendadors del General de aquell Regne són estats fets als de aquest Principat, desijant que assí se anomenen personas de las quals se puguen saber, axí en general com en particular, los dits agravis. Y axí estos senyors, acceptant la marsè y offerint de tenir la mateixa correspondència, no sols en aquesta matèria però en tota altra cosa que·s pugue, miraran lo que parexerà fer acerca de la nominació de les dites personas, les quals, ensemps ab las que plaurà nomenar als altres brassos de aquest Principat y Comptats, puguen entendre en lo que per dit effecta se haurà de fer y convinga per a continuar la conformitat que·s desitge.

Postea, fuit decretum in dicto stamento: que lo promovedor vage als brassos militar y real per a dir-los si sobre la resposta feta ab embaxada per los brassos de Aragó serie bé tractar; y que lo bras militar volgués per aquest effecta alsar lo discentiment.

Deinde, venit promotor brachii regalis, qui retulit: que en aquest bras són estats los embaxadors de Aragó, que han tornat resposta de la embaxada que estos dias passats se'ls féu, y que en aquell bras havien pensat de tractar sobre aquest negosi y, vent los discentiments estan posats en lo bras militar, han pensat que·s procuràs en què dits discentiments fossen llevats per aquest effecta; y axí, és estat al bras militar per a pregar-los vullen llevar dits discentiments per dit effecta y han-li fet de resposta que·s mirarie. Y per so yo[99] notificave a ses senyories y mersès.

Dictis die et anno, post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis, in quo fuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die in dicto stamento ecclesiastico convocate, //71r// exceptis reverendissimo domino episcopo Elenensis, admodum reverendis abbatibus de la Real et Populeti et reverendis procuratoribus reverendissimorum dominorum episcoporum Dertuzensis et Urgellensis et sindicis ecclesiarum Urgellensis et Gerundensis.

Et omnibus predictis sich convocatis, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que los ornaments per a la celebració de las missas del present stament[100] lo die de vuy per mossèn Joan Pau Ciurana aportats sien posats dins de una caixa y cadal dia los porte lo porter del present stament a casa de monsenyor reverendíssim de Vich, a fi y effecta que allí estiguen guardats; y cada matí los porte al present stament, per a què les personas del present stament que voldran celebrar missas tinguen lo aparell necessari.

Dictis die et anno, in dicto stamento ecclesiastico, reverendissimus in Christo pater et dominus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barchinonensis, dicti stamenti ecclesiastici in Curiis Generalibus quas sacra, catholica et regia magestas Philipi, domini nostri regis, in presenti villa Montissoni celebrat convocati presidens, gratis, etc., confessus fuit et

99 *En lloc de* ho.

100 *A continuació, ratllat,* vuy.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 96

recognovit magnifico domino Ioanni Paulo Ciurana, regenti computa Generalis Cathalonie, quod, nomine et ex mandato ut asseruit illustrissimorum et reverendissimorum dominorum deputatorum dicti Generalis Cattalonie, tradidit et liberavit dicto reverendissimo domino presidi et dicto stamento ecclesiastico ac in eius posse dimisit ornamenta et vasa argentea pro celebrandi missis in dicto stamento ex decreto eiusdem asportata; et sunt que sequntur:

Primo, un càlser antich de plata sobredaurat ab sa patena llisa, ab un sant Jordi en lo peu del càlser.

Més, dos canadellas de plata y un plat de plata per a tenir ditas canadellas, ab las armas del General.

Més, dos candaleros grans de plata.

Més, una capsa de plata per a tenir las hòstias.

Més, una casulla de domasquillo vert ab la fresada de telilla de or, ab las armas del General, ab estola y maniple del mateix.

Més, un amit y una alba de tela ab les boquimànegues y paraments de la mateixa color dels vestiments.

Més, un devant altar també de domasquillo vert ab la guar//71v//[ni]sió de telilla de or, ab las armas del General.

Més, uns corporals ab sa fillola de tela, guarnits de punta de agulla.

Més, unas tovalles grans ab una guarnisió de seda verda.

Més, un cobrecàlser de tafetà vert.

Més, un missal romà, guarnides les cubertas de domasquillo vert, ab un cuxinet de domasquillo vert y narenjat.

Més, una sacra y dos tovalloles de tela per a las mans, guarnides de fussell.

Que omnia, ex decreto convocatorum in dicto stamento ecclesiastico nuper facto, fuerunt dimissa in dicto stamento ad effectum ut singulis diebus intus quandam arculam recondita deferantur ad domum in qua reverendissimus dominus Vicensis episcopus suum fovet domicilium in presenti villa, iuxta et satis prope ecclesiam beate Marie dicte ville Montissoni sitam, ut inibi sub firma maneant custodia. Et ideo, etc. Firmabit apocham, etc. Testes sunt Iacobus Rondó, faber lignarius civis Barchinone, et Ludovicus Martí, portarius dicti stamenti ecclesiastici.

Venerunt postea ad dictum stamentum ecclesiasticum admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Capituli Gerundensis.

Die sabati, tertia mensis augusti et anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt presentes qui sequuntur:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus[101] *abbas de Lavax.*

101 *A continuació, repetit,* reverendus.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 97

Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
72r// Admodum reverendus abbas sancti Felicis Guixolensis.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Reverendus procurator reverendissimi domini espiscopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Et quia discentimenta in brachio militari dicte Curie his diebus proxime lapsis apposita nondum sublata fuerunt, propterea, in dicto stamento ecclesiastico nihil fuit pertractatum.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis convocato, convenerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate et reverendissimus dominus episcopus Elenensis et reverendi sindici ecclesiarum Gerundensis et Elenensis, acceptis tamen reverendis procuratore reverendissimi domini episcopi Urgellensis et sindico Capituli Urgellensis. Et propter impedimentum predictum dictorum discentimentorum in dicto brachio militari dicte Curie appositorum, in dicta convocatione nihil fuit pertractatum.

Die lune, quinta mensis augusti, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt sequentes:
Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus Iacobus Casador, episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.
Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.
Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.
Admodum reverendus frater don Franciscus Oliver et de Boeteller (sic), abbas Populeti.
Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius de Gallicant.
Reverendus Iacobus Reig, iuris doctor, procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
72v// Reverendus Ferdinandus Quintana, iuris doctor, procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.
Reverendus Hyeronimus Terça, ardiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 98

Reverendus Sebastianus Moles, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento magnificus Ioannes de Setantí, qui obtulit et presentavit quandam in scriptis papiri suplicationis scedulam, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors.

Franse[s]ch de Setantí morí en lo setembre del any 1570 y la senyora Hyerònima, muller sua, en virtut de la Constitució «*Hac nostra*» y altres y per lo dot que li aportà en contemplació de matrimoni y lo creix que li stypulà en aquell, restà ab la tenuta de la casa y béns de dit Francesch de[102] Setantí, son marit, fins a tant que fos liquidat lo que ella hi tenia y la haguessen realment y de fet pagada. Y dita senyora morí en lo octubre del any 1572 y Juan de Setantí, fill y hereu de dita senyora Hyerònima Setantí, en virtut de la Constitució feta en las Corts del any 1564 y altres, succehí en la matexa tenuta que dita sa mare tenia en la heretat de dit son marit per lo dot y creix que dita sa mara[103] hi tenia y càrrechs de la heretat que havia pagats, com per altres crèdits privilegiats y milloras que dit Joan de Setantí hi havia fetas. Y, sens estar dita Hyerònima de Setantí ni dit Joan de Setantí obligats en cosa alguna al General //73r// de Cattalunya, per algunas obligacions fetas per dit Francesch de Setantí, marit y pare *respective* de la dita senyora Hyerònima de Setantí y Juan de Setantí, son fill, del qual son para no sols era tercer pocehidor però era segon successor, sense citar al dit Juan de Setantí, com per Constitucions de Cattalunya està disposat, als 12 de agost del any 1573 anaren los offisials del General a la casa y béns que dit Joan de Setantí per dits títols possehia y aquells inventeriaren y realment y de fet li veneren tres proprietats y los mobles y finalment lo spoliaren, contrafent a las ditas Constitucions y tota justícia; y assò per particulars respectes dels *tunch* deputats y assessors, per conclusió feta entra ells y los parsoners y companys del dit Juan de Setantí, los quals tenan la major part dels diners de las bollas; y asò se llansa de vèurer clar, puix podent exequutar als dits parsoners y companys que estaven obligats cos a cos i·ls podien encarserar sens rèplica alguna, los deixaren y anaren a exequutar al dit Joan de Setantí, que en res no estaven ell ni sa mare obligats al General; i·l han exequutat en molts milanars més del que podien, encara que tots los béns librement fossen estats del dit son pare y aquell vixquera. Y en lo discurs de dita exequució se són fets al dit Joan de Setantí innumerables agravis y donats grans danys al General y al dit Joan de Setantí, y en particular ne dirà ací un ab lo qual se entendrà quals són los altres y és que, en lo principi del any 1578, estant dit Joan de Setantí en la Cort, anaren los offisials del General a la torra que dit Joan de Setantí leshoras possehia en lo territori de Santa Coloma de Gramanent y li veneren més de 80 càrregas de vi que allí tenia y molt forment, ordi y civada, tot lo qual no podia en res deure al General, puix dit Joan de Setantí ho havie conreat y cullit ab sos diners; y també veneren tots los mobles //73v// que allí y havia,

102 de, *interlineat*.

103 *A continuació, ratllat,* tenia en la heretat de dit son marit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 99

que eran molts. De tot lo qual, ni diners resultants de ditas cosas venudas ni los inventaris ni vendas en procés ni en altra part alguna no se'n troba exit ni rahó alguna; y lo mateix passa del temps que tingueren secrestades les proprietats, que los offisials del General s'enportaven los fruyts a ses cases y dit Joan de Setantí y ses germanes patien fam y molts treballs; y tot assò que assí se reffereix consta en procés ab molts testimonis. Y axí, per què no·s descobren tant grans maldats y ladronicis, molts offisials del General interessats en assò, és per ells o per sos amichs, procuran ab totas sas forsas e indirectas possibles a què esta causa may se fasse; y també procuran lo mateix mossèn Miquel Bastida y altres que són parçoners y companys ab lo para de dit Joan de Setantí, puix entretenen la paga del que dehuen dient que quant serà feta la causa de dit Joan de Setantí se veurà cada hu lo que deurà; y per altra part, ab totas las cavil·lations possibles y sinistres informacions y ab tots los indirectas que·s podan imaginar, procuren de fer la causa inmortal per a què may acabe de venir lo dia que ells hagen de pagar lo que dehuen. Y consta en procés que dit Bastida y altres són porsioners ab los actós de las capitulacions entre los companys y que tenen diners de las bollas per confessió de dit Bastida y altres y firmat de ses mans. Per so y perquè del resultant de la declaració de dita causa se entendrà lo molt que inporta posar remey en algunas cosas del General en la forma de la justícia que se és aportada tan desigual; y attès que dit Joan de Setantí ha patit tants danys e interessos per haver tants anys que li tenan presa sa hazienda y los danys irreparables que cada dia ne rep en al·legar-li que no's fassa justísia en sa causa; y attès que està en tèrmens que dins quinza dias pot ser concluïda, puix lo procurador del General, que és ab qui dit Joan de Setantí litiga, ha demanat sentència y despedició de //74r// la causa des de 3 de abril 1582 ençà, que ha tres anys y tres mesos; y attès que, no obstant que dit mossèn Bastida y altres no estan admesos en la causa, sinó que als 4 de setembre 1582, no embargant que aquest article està remès a la diffinitiva, han articulat y donat los testimonis que·ls ha aparegut; y attès los magnífichs micer Oliba, micer Claris y micer Mir, a qui està comesos la causa, han tingut cada hu lo procés en sa casa molts mesos y aprés se juntaren tot un estiu y finalment estan tant instruhits en la causa que dins quinsa dias la podan espedir, no donant lloch a cavil·lacions de las parts; y attès que esta és la ocasió en què los agraviats han de ésser desagraviats y hun dels quals han fet a dit Setantí és haver-li allargat tant la declaració de sa justícia. Per so y altrament, dit Joan de Setantí suplica a vostres senyories y mercès li fassen marcè de manar als dits diputats que encontinent manen als dits assessors, ab penas, que cada dia se junten y que, repel·lidas totas cavil·lasions y diffugis, fassen justícia y despedescan dita causa dins quinse dias o lo termini que a vostres senyories y mercès los aparega; que demés de ser axò tan conforme a rahó, lo dit Joan de Setantí ne rebrà molt singular gràsia y mersè. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*. Juan de Setantí, en causa pròpria.

Qua quidem suplicatione per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit ibidem decretum: que·s fassen lletras per als deputats del General de Cattalunya, ab incerta de la dita suplicatió, ab les quals se'ls digue y mane que ells manen als assessors y doctors a qui està comesa esta causa, sots les penas a ells ben vistas, que dins un mes aprés de la presentatió de ditas lletras la expedesquen.

Deinde, acccessit ad dictum stamentum admodum reverendus abbas de [La]vaix.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 100

Preterea, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que lo promovedor de aquest bras vage al bras militar per dir-los que, puix //74v// han llevat lo discentiment, si'ls apar que vagen los habilitadors a exersir son offici. *Que in continenti fuerunt notificata dicto brachio militari per*[104] *dictum promotorem, prout ipse retulit.*

Venit postea promotor brachii militaris et retulit in dicto stamento ecclesiastico: que lo qui havie posat lo discentiment en aquell bras lo ha alsat per haver antès que se havie revocat lo desafuero, però que apar adaquell bras que no·s passe havant en alguna cosa fins que se tinga respecta[105] dels senyors tractadors y se sàpie d'ells què és lo que se ha fet en dit negosi.

Postmodum, venit nobilis Ludovicus a Peguera, de Regio Consilio Cattalonie, et sedens post reverendissimum Vicensis episcopum denunsiavit ex parte dominorum tractatorum sue regie magestatis in dicto stamento ecclesiastico: que los senyors tractadors los feyen saber com los jurats de Monsó havien revocada la crida del desafuero y que així no tenen per a què detenir-se en lo progrés de la Cort.

Deinde, constitutus in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras és estat don Lluys de Peguera de part dels tractadors de sa magestat y·ls ha dit que lo edicte del desafuero estava revocat y que per so en aquell bras an deliberat que se passa havant negosis, puix lo discentiment està alsat.

Et habito tractatu super predictis, convocati in dicto stamento adhezerunt dicte deliberationi dicti brachii militaris. Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse retulit.

Venit postea reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi. Et reverendissimus dominus episcopus Elenensis et admodum reverendus abbas Populeti recesserunt a dicto stamento ecclesiastico, causa habilitationis Curie.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico elegerunt et nominarunt admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum Barchinonensis ad trac//75r//tandum cum personis electis per brachia Aragonie super gravaminibus illatis per officiales Generalis Aragonie, dantes potestatem dictis commissariis audiendi et colligendi; postea tamen refferant in dicto stamento.

Et quia intellexerunt quod baronus de Erill, alter ex habilitatoribus per brachium militare electis, est absens a presenti villa et propter eius absentiam et deffectum in iuditio habilitationis aliquod posset infferre gravamen brachiis presentis Curie, ideo, decreverunt quod notificetur aliis brachiis ut per omnes videatur an ex absentia dicti baroni possit gravamen infferri. Qua omnia fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.

Venit promotor brachii regalis et retulit in dicto ecclesiastico: que en aquell bras han fet alguna admirasió com aquest bras ha determinat que los habilitadors anassen a exersir la habilitació sense saber com se és revocada la crida del desafuero; y que en aquell bras desitgen primer saber com s'és revocada dita crida.

Preterea, Mathias Pejuan, ville de Alòs, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, molt reverents, il·lustres, molt magnífichs y de molta providèn-sia senyors.

104 pro, *corregit.*
105 *A continuació, ratllat,* en aquell.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 101

Portant en Mathià Pejuan, pagès molt pobre natural de la vila de Alòs, a vèndrer fins en set dotzenas de forques de avantar blat, fonch denunsiat per Jaume Torner, guarda de la col·lecta de Balaguer, de Jaume Queralt, diputat local de la dita col·lecta, y son assessor Gaspar Monserrat, dient y pretenent que lo dit Mathià Pejuan havia de ser condempnat a pagar las penas contengudas en lo Capítol de Cort, a més de perdre las ditas forcas, attento que no aportava albarà de guia, fundant-se que és mercaderia. Y havent donades ses defensas aquesta part, per lo dit[106] assessor és estada pronunsiada una prejudisial y agravatòria //75v// sentència, ab la qual condempne al dit Matià Pejuan a pèrdrer la dita mercaderia de les forques y dos-cents sous, no fent differènsia entre mercaderia y mercaderia; de la qual s'à appel·lat dins del temps de dret permès y en deguda forma per a vostres senyories y magnificència y mercès. Y com sia de dret que, encara que se entenga baix nom de mercaderia tota cosa que·s ven y fa arbitre per a tràurer diners per via de venda o cambi, però no s'i comprenen baix de estes cosas[107] mercaderias de menor calitat, que més se dirà treball dietari per a poder-se sustentar un pobre homa, que com[108] és en portar llenya, fems y fusta per a fabri[ca]r aladres, com són corves y esteves; ni tampoch y són compresos los cèrcols ni vívems per a adobar bótas, com sia cert que may lo intent de vostres senyories y magnificència y mercès és estat de posar lley en cosas tant pocas ni de tan poca importànsia y calitat, sinó en mercaderias y negosis que fossen de alguna qualitat. Per tant, suplica lo dit Matià Pejuan que sia per vostres senyories, magnificència y mercès revocada la dita pretesa sentència y agravatòria declaració, commutant-la en millor, absolvent-lo axí de la pena com despesas en què està condempnat, manant que les dites forques li sien restitudes y en tot justísia li sia administrada. Lo offici, etc. Y quant de dret no hagués justísia lo que demana, suplica a vostres senyories, magnificència y mercès que, tenint consideració a què lo dit suplicant és persona tant pobra que no té altre arbitre de ont se poder sustentar, tenint compta a què és miserable persona, sie digne de alcansar de vostres senyories, magnificèntia y mercès gràcia y absolució de la dita pena en què és estat condempnat y que sia manat li sien restituhides les dites forques, que ab assò les rebrà de vostres senyories y magnificènsia y mercès en particular benefici y caritat, lo que suplica de aquell mia *(sic)* y modo que de dret tinga lloch, etc. *Et licet, etc*. Y fa presentació del procés fet en Balaguer y de l'acta de la appel·lació. *Altissimus, etc*. El doctor Amat.

Et lecta per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti //76r// stamenti ecclesiastici scribam, preincerta suplicatione, fuit in eodem stamento decretum quod committatur reverendo Onofrio Paulo Çellers, alteri ex advocatis dicti brachii, qui dictam suplicationem et scripturas in eo mensionatas videat et in dicto stamento refferat.

Postmodum, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui in effectu retulit: que lo bras militar agraeix molt a ses senyories y mercès lo pensament han tengut de la falta podrie fer la absènsia del baró de Erill en lo judisi de la habilita-

106 *A continuació, repetit,* dit.
107 *A continuació, ratllat,* baix de.
108 *A continuació, repetit,* com.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 102

sió y que per so dit stament militar, durant la absèntia y impediment de dit baró de Erill, han surrogat en son lloch al noble don Berenguer de Paguera.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo domino Elenensis episcopo, admodum reverendo abbate Populeti et reverendis procuratore reverendissimi Urgellensis et sindico reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus sich convocatis, habito maturo colloquio, fuit facta deliberacio sequens: que per quant se entén que en lo bras militar un cavaller ha posat discentiment en què no·s done cera als del present bras, que per so vaga lo promodor del present stament ha notificar al dit bras militar la deliberació que acerca de assò se féu a 29 del passat, y dir-los com mossèn Joan Pau Ciurana done cera als del present stament en virtut de dita delliberasió. *Que deliberatio fuit in continenti notificata dicto brachio militari, prout paulo post retulit.*

Item, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberasio sequens: que per via de pensament se digue als altres brassos que en aquest stament apar que ningú que dega al General no deu ésser habilitador ni tenir altre offici en las presents Corts. *Que in continenti fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse retulit.*

76v// Venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui retulit: que lo discentiment sobre lo donar de la sera als convocats en lo present bras lo ha posat un cavaller particular y que los de aquell bras no fan part en assò, ans bé han procurat de fer alsar dit discentiment y no y ha hagut remey; y axí supliquen a ses senyories y mercès vegen si·s podrie sobresèurer aquest negosi de rebre cera, perquè ells vehuen que no vol alsar lo discentiment qui·l ha posat.

Venit procurator reverendissimi Urgellensis et recessit procurator reverendissimi Dertuzensis.

Deinde, in dicto stamento ecclesiastico venit promotor brachii regalis, qui retulit: que lo bras real, per a tractar en lo negosi dels agravis dels aragonesos, ha feta elecció de mossèn Montornès, síndich de Tortosa, y micer Mascaró, síndich de Vilafrancha.

Postea, venit promotor brachii militaris, qui retulit: que lo bras militar, per a tractar en lo negosi dels agravis fets per los offisials del General de Aragó, ha nomenat a mossèn Nofre de Alentorn, senyor de Seró, y a mossèn Hyerònim Sorribes.

Et audita relatione a reverendo Onofrio Paulo Çellers, advocato dicti brachii ecclesiastici, facta super suplicatis per Mathiam Pejuan, convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: que·s scrigue al deputat local de Balaguer manant-li que fasse restituhir a Matià Pejoan de Alós les forques de ventar que li són estadas presas, sens fer-li pagar drets, salaris ni penas si algunes se'n devien y en ellas haurà incorregut, perquè aquellas se'ls remeten, attenta la pobresa del homa y la poca importància de la mercaderia.

Rediit promotor reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

Venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras los ha aparegut cosa nova lo que·ls és estat refferit per lo promodor de aquest bras en què no puguen tenir[109] //77r// oficis en la present Cort les personas que deuhen al General y diuhen que per so

109 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* tenir.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 103

han enviat a demanar lo Balans del General per saber qui són los que deuhan al General; y que, vingut lo Balans, se podrà procurar que paguen los qui deuhen.

Deinde, constitutus in dicto stamento venerabilis Ioannes Bellver, nomine ut dixit archidiaconi d'Homs, qui suplicavit fieri et provideri prout in suplicatione vigessimo nono iulii oblata continetur.

Postmodum, venit promotor brachii militaris, qui retulit: que ja ha refferit vuy dematí com aquell bras, en lloch del baró de Erill, havien surrogat en habilitador a don Berenguer de Paguera; y que, vist que los habilitadors no·l han enviat a demanar per a rèbrer-li lo sagrament y homenatge per a què puga exersir dit offici, que per assò per via de pensament lo bras militar deya si convindria que per part dels brassos se anàs al soli per dir als habilitadors que·l enviassen a demanar y li rebessen lo homenatge perquè pogués exersir son offici.

Et in continenti, sindicus Capituli Dertuzensis dixit: que dissent a totas cosas de gràsia, y particularment en què no·s done çera als del bras real, requirint sia notificat a mossèn Ciurana, present en dit stament; y encontinent li fonch notificat al dit mossèn Ciurana per mi, nottari.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico venit promotor brachii militaris, qui retulit: que en lo bras militar, per via de pensament, que·s deurie procurar algun aposento a ont puguen juntar-se y estar les personas se han de elegir per a fer los memorials dels negosis que convindran fer-se en la present Cort; y que han pensat que lo procurar dit aposento se cometés a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, resident en esta Cort.

77v// *Venit promotor regalis et retulit:* que han deliberat en aquell bras que los tres promovedors vagen als habilitadors per dir-los que envien a demanar a don Berenguer de Paguera y li prenguen lo homenatge per a què puga exersir la habilitació, en deffecte del baró de Erill; perquè altrament se podrie causar prejudissi als brassos, per ésser en manco número los de la Cort que los menats per sa magestat; adherint-se en assò a la deliberació del bras militar.

Rediit iterum promotor brachii regalis et retulit in dicto stamento: que lo bras real se era adherit al parer del bras militar en què mossèn Ciurana procur un aposento a hont se puguen juntar les personas elegidoras per la Cort per a fer los memorials y per altres negosis.

Item, habito tractatu super relatis per promotorem brachii militaris, fuit decretum: que los promovedors no vagen als habilitadors com los brassos militar y real han determinat sobre exersir don Berenguer de Paguera son offisi, puix lo bras militar ho pot remediar ab los habilitadors per lo seu bras elets.

Item, convocati in dicto stamento adhezerunt deliberationi aliorum brachiorum, videlicet: que mossèn Joan Pau Ciurana procure algun aposento per a las personas que la Cort nomenarà per fer los memorials, donant-li poder llargament acerca de assò. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie, prout ipse promotor retulit.*

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie suplicationi per dominum Ioannem de Setantí oblate, de quibus in calse originalis suplicationis apparet, fuerunt expedite littere thenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya convocats en las Corts generals que la sacra, cesàrea, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 104

sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General del dit Principat residents en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que //78r// per mossèn Joan Setantí, donzell en dita ciutat de Barcelona domiciliat, lo dia present y devall escrit nos és estada presentada una suplicatió del thenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors. Francesch de Setantí, etc. *Inseratur prout desuper est incerta*. A la qual suplicatió per nosaltres és estada feta provisió que·s despedissen lletras a vosaltres dirigides, en les quals se us digués i manàs que, sots las penas a vosaltres ben vistas, manàsseu als assessors y doctors als quals la sobre dita causa està comesa que, dins un mes aprés de la presentatió de ditas lletras a vosaltres fahedoras en havant comptador, la sobre dita causa expedesquen y en aquella sentència profferesquen, servant emperò las Constitucions de Cattalunya. Per tant, notificant-vos ab les presents nostra dita provisió axí com dit és feta, vos encarregam, diem y manam que, encontinent rebudas les presents, amonesteu y moneu als assessors y doctors als quals la dita y desobre mencionada causa està comesa que, sots les penas a vostre arbitre imposadores, dins termini de un mes y aprés de la presentació de las presents a vosaltres fahedora en havant comptador y per vosaltres a ell exhigidor, en dita causa procehescan y aquella desidescan, determinen y per sentència expedescan, ministrant a las parts justítia y servades las Constitucions de Cattalunya. Cometent-vos en y sobre las ditas cosas nostres veus y forsas ab plena potestat. En fe y testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotaescritas de mà dels tres presidents y sagelladas del major segell de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a sinch dias del mes de agost, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. Don Jayme de Cardona y de Rocabertí. Jaume Vila, conceller.

Die martis, sexta mensis augusti, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campa//78v//*ne in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi capituli ecclesie Elenensis.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento promotor brachii regalis, qui retulit in effectu: que lo stament real s'és adherit al parer de aquest stament en què los promo-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 105

vedors no vagen als habilitadors sobre la subrrogasió feta de don Berenguer de Peguera en habilitador, en lloc del baró de Erill; y que quant al decret fet per aquest stament y en aquell bras refferit sobre los qui dehuen al General que no puguen tenir offici algú, que apar bé se entenga quant se haurà de nomenar personas o fer offisials sobre lo Redrès del General o per fer pagar lo que·s deu, però no per tenir altres officis de la Cort, com és habilitadors y altres consemblants, puix no y ha Constitució ni Capítol de Cort que tal prohibesque.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocatis in dicto stamento ecclesiastico omnibus superius //79r// nominatis et hodierna die convocatis in dicto stamento ecclesiastico, exceptis admodum reverendis abbate de la Real, reverendis procuratore reverendissimi domini episcopi Urgellensis et sindicis reverendorum Capitulorum Dertuzensis et Urgellensis, presentibusque ibidem sindicis Capitulorum Barchinonensis et Vicensis, comparuit in dicto stamento magnificus Nicholaus Frexenet, iuris doctor, Ilerde civis, et quandam in scriptis obtulit et presentavit papiri suplicatio, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Francesch Torras, ciutedà de la ciutat de Lleyda, lo qual estava enceculat ha hoïdor de comptas del bras real per la vegaria de Lleyda, se ha de fer provisió del lloch de aquell. Suplique humilment mossèn Nicolau Fraxenet, en drets doctor, ciutedà y altres dels síndichs de la ciutat de Lleyda en la present Cort residint, a vostres senyories y mercès los sie de mercè atorgar-li sie provehit de dit lloch, attès los treballs pren y pendrà de molt gana en servey de vostres senyories y mercès y de tota la Cort, la qual vostra mercè tindrà en perpètua recordació y memòria. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta supplicatione, in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuit ibidem decretum quod fiat ut suplicatur, sublato discentimento.

Deinde, dominus Michael Bastida, civis Barchinone, convocatis in dicto stamento ecclesiastico quandam in scriptis obtulit et presentavit papiri suplicatione, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per part de Miquel Bastida fou presentada una suplicatió a 4 de juliol proppassat a vostres senyories y mercès, deduhint en effecta com los senyors diputats del General de Cattalunya, aprés de ser partit dit Miquel Bastida de la ciutat de Barcelona per acistir en las presents Corts //79v// com a síndich de la ciutat de Barcelona, revocaren unas commissions fetas als magnífichs micer Exerrat y a micer Calvó, en lloc dels magnífichs micer Oliba y micer Claris, per ser lo hu promogut en lo Real Consell Criminal, que per la Constitució ho Capítol de Cort de las Corts 1564, capítol tres, disposa que ningun doctor del Real Consell Criminal no puga entrevenir en causes civils; y a micer Claris se trobà una suplicatió fermada de sa mà que per altra Constitució no pot entrevenir en dita causa; y per so no haver-se pogut fer lo que s'és fet de tornar a comètrer ditas causas als dits magnífics micer Oliba y Claris; y en dita suplicatió fou decretada dit dia en lo stament ecclesiàstich, a la qual se reffer y dóna en sa pròpria forma per què sia llegida, y ab las decretacions fetas per tots los sta-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 106

ments, *prout ecce*. Y aprés, a 9 de juliol, dit Miquel Bastida donà altra suplicatió demanant fos introduhida dita causa en las presents Corts, com per lo present original aparrà, que dóna y suplica sia llegida, y ab las decretations en ellas contengudas; y com li sia vingut a notísia que mossèn Joan Setantí haja donada una suplicatió lo die present a vostres senyories y mercès deduhint de agravis diu li són estats fets en la execució feta per lo General e o senyors diputats de Cattalunya en la execució dels béns que foren de mossèn Franse[s]ch Settantí, son pare, y del discurs de aquella y de quexes particulars dels ofisials de la Deputació; y com per dita causa y aja queixas particulars dels diputats de dit General a sa magestat fetas y embaxada feta per a sa magestat per dit negosi, per haver appel·lat dit Setantí devant lo lloctinent general que lasoras era y a son Real Concell, y sobre de assò haver hagut de gastar molts diners dit General en dita embaxada y en molts consells que sobre de assò ha hagut ajustar en consistori, axí de doctors del Real Consell Civil com de altras advocats; y se sien fets per dit Setantí molts enantaments de actas contra //80r// la jurisdicció del dit General y en gran dany y vilipendi de aquella. Y és cert que pogué tant la persuació de Setantí a què los béns de dit Francesch de Setantí no·s venessen, que preguà y amanassà de tal manera que en lo encant no·s trobà qui hi donés lo quart del que valian, de què hagueren de dir en ditas proprietats lo senyor de Sant Jordi, que y era interessat, y mossèn Miquel d'Oms; y axí les lliuraren del encant. Y lo vespre abans isqueren desafius per Barcelona desafiant a qui·s vulla qui digués en ditas proprietats, que fou forsa als dits senyors de Sant Jordi y Miquel d'Homs, qui estaven en dita, levar-les; y de què feren certa anquesta contra dit Joan Setantí los dits senyors diputats hi·l pozaren en la prezó, a hont estigué alguns dias; y perquè en ditas proprietats no y havie lo que valien, mirant los senyors diputats de aprofitar las ditas proprietats, volgueren que se'n donàs lo que valien justament, y axí dit senyor de Sant Jordi, mossèn Miquel d'Homs y mossèn Joan Sauri prometeren als senyors diputats, ab una suplicació, de donar-los nou mília lliuras de la casa del carrer de Moncada y de duas torras y totes les terres tingués de dit mossèn Francesch Setantí y franques de lluysme. Y axí foren lliurades per los corredors de dit General en lo encant públich als dits senyors de Sant Jordi, Oms, Sauri y Miquel Bastida y són estats deposats lo preu de ditas proprietats a la Taula de la ciutat, ditas y escritas als senyors diputats sens solta, sinó líberament; y aprés, en lo discurs de dita exequció y dels mobles, ha intentat sempre dit Setantí molts actas perjudisials a la Generalitat, fins a voler prosehir contra officials del General en casos no permesos y contra tota justísia, de ont fou forsat als senyors diputats fer declarar en dita causa de exeqütió als assessors y declarà lo magnífich micer Sunyer, leshoras assessor, de la qual declarasió en causa de appel·lació se litigà devant los senyors diputats per tres as//80v//sessors, conforme als Capítols de Cort; y trobaren que la appel·latió presentada per part de Setantí està ab certa forma y no conforme dits Capítols, y en las decretacions de ditas appel·lacions trobaran los actas que los deputats feren y per ser contra Capítols no prevalgueren; y com dita causa no y fossen estats cridats ningun dels interessats ni dita sentència se intimà a algunes de les fermances y axí són las fermanças vuy en primera instància y adherint a la appel·latió feta per lo procurador fiscal del General; y sia veritat que en dita suplicatió donada per dit Setantí calla la veritat y diu moltas cosas dels offisials del General, que quant s'i metrà les mans se trobaran quizà al contrari per qui·s deu, y com sia cosa injusta, havent-hi interès del General tant públich y tant important y de part, hagen pro-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 107

vehit se despedesca la causa[110] dins un mes y per jutges suspectes y tant que·s pot dir part formada, perquè havent-hi interès de[111] part les provisions de las cosas devallants dels mèrits de la causa no·s poden fer sens ser intimat a la part, és cert que no trobaran en lo procés que són estimats los mobles per estimadós posats per micer Claris, sabent-ho sols Setantí y no l'altra part, de ont ne redundà molt gran dany al General y a las fermanças, y també elegint calculador sols ab sabuda de dit Setantí; y lo pijor de tot és que lo instar la causa és perquè lo procés per part del General no està instruhit ni en punt que·s puga fer sentèntia que no sia feta una visura en la torra de dit Setantí de Sancta Coloma, que ab dos testimonis de mànega ha volgut[112] provar que les millores per ell, dit Joan Setantí, fetas valien sis-centas trenta lliuras y és cert no·n val sexanta; y està[113] també que hi falten partidas, que ha rebut de diners de la bolla de Perpinyà la senyora Hyerònima Setantí y dit mossèn Joan Setantí, mare y fill, més de dos mil y sinch-centas //81r// lliures, y altres partidas y cosas que importan més de cinch mília lliures; y així, que la detenció que s'és feta de dita causa no és estada sinó per culpa de dit Setantí, segons en lo procés se veurà ha usat de grandíssimas manyas y cavil·lations y ha procurat en tot lo que ha pogut en llevar la jurisdictió als diputats y a la present Cort, com clarament consta en lo matex procés; y per altra part, la causa no estiga en tèrmens de poder-se declarar y la precipitació sia madrastra de la justícia. Per so, dit Miquel Bastida suplica a vostres senyories y mercès sien servits manar fer portar lo procés en la present Cort perquè·l fassen regonèxer als advocats o personas que manaran, per a què fassan relació de las pretensions de las parts y del punt en què està dit procés y, vist aquell, puguen millor determinar lo que sia de justícia; y entretant manar a dits deputats no passen havant en dita causa, majorment patint los assessors los effectas que estan deduhits. Y en assò dit Bastida no demana cosa nova, ans bé moltas y diversas Corts usada, y particularment en les últimas Corts de 1564, en las causas de Jordi Boffill y altres; y fent-se lo contrari, seria denegar-li justícia y donar lloch a contrafactió de Constitucions y Capítols de Cort. Lo offici de vostres senyories benignament implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc. Michael Bastida in causa propria.*

Die VII[a] augusti 1585 huiusmodi provisio fuit revocata, ut infra patet.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, recedente tamen a dicto stamento procuratore reverendissimi domini Dertuzensis episcopi et accedente ad idem stamentum procuratorem reverendissimi Urgellensis, convocatos in eo, habito maturo tractatu super contentis in dicta suplicatione, fuit decretum: que, retengut lo dit termini dels[114] trenta dias assignat per a decidir dita causa, que dins los primers deu dias dels trenta haja de provar dit Bastida las causas de suspita al·legadas per ell devant nous assessors per los diputats nomenadors; y si constarà de la suspita, que sien assignats nous assessors per a decidir dita causa, la qual hagen de dissidir dins dos mesos; y no essent //81v// trobats suspectas los jutges que vuy

110 *A continuació, repetit,* la causa.
111 interès de, *interlineat*.
112 *A continuació, repetit,* ha volgut.
113 quede, *ratllat;* està, *interlineat*.
114 dit termini dels, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 108

tenen dita causa, prosehesquen y finesquen aquella segons ja estava provehit[115]. Y que sien fetas lletras, ab incerta de las dos suplicacions y de las dos provisions, y que·s donen a la part que las demanarà.

Sindicus Capituli Dertuzensis suum discentimentum suspendit, ad effectum tantum gratie facte domino Nicolao Frexenet.

Et vigore decreti facti suplicatione oblata per magnificum Nicholaum Freixenet die presenti, cui decreto alia brachia dicte Curie adhezerunt, prout in calse originalis suplicationis est videre, fuerunt expedite littere dominis diputatis directe, in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monsó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà lo mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats dels General del dit Principat y als hoydors dels comptes del dit General y a totas altres personas a qui·s pertanga y lo present negosi toque y tocar pugua. Salut y honor[116]. Sapiau que lo dia y hora presents y devall escrits, per part de miser Nicolau Frexenet, en drets doctor, ciutedà de Lleyda, nos és estada presentada una suplicatió del thenor següent: Reverendíssims, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort de mossèn Francesch Tarròs. *Inseratur dicta suplicatio que desuper est incerta*. A la qual suplicació, com ha justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet axí com era suplicat y axí de fet enseculàrem, segons que ab la present ensaculam y esculat ésser volem, provehim y manam lo dit micer Nicolau Frexenet en lo dit lloch de oydors de comptas del predit General vacant per mort del sobre dit mossèn Francesc Tarròs. Per so, deduhint a //82r// vostra notísia les cosas preditas, ab thenor de las presents vos diem y manam que, observant dita enseculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que las presents vos seran presentades, sens dilació ni excepció alguna, escrigau y continueu y continuar y escríurer façau en lo llibre y altres llochs a hont les insiculacions de oydors se scriuen y·s continuen, lo dit micer Nicholau Frexenet, ciutedà de Lleyda, axí com dit és per nós enseculat per hoïdor en lloch del dit mossèn Francesch Tarròs, a fi y effecta que, havent-sa de fer extracció de semblants hoïdors, concorregue de fet en dita extracció axí y en la forma que los altres en semblants llochs posats y enseculats concorren, tots duptes y dificultats cessants. En testimoni y fe de las quals cosas havem manat fer la present, sotascrita de mà dels tres presidents y sagellada del major segell de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a sis dies del mes de agost, entre las tres y las quatra horas aprés mitg jorn del dit dia, any de la nattivitat de Nostre Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. Don Jayme de Cardona y de Rocabertí. Jaume Vila, conseller.

Die mercurii, septima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate

115 decidit, *corregit*.

116 *A continuació, repetit,* Salut y honor.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 109

Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
82v// Admodum reverendus abbas de Poblet.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Et habito maturo tractatu super deductis verbo et expositis tam per magnificum Michaelem Bastida quam per magnificum Ioannem Setantí in eorum causa et negositio (sic) et ipsis ad plenum auditis, fuit tandem facta deliberasio sequens: que, haguda per revocada la decretació feta en la última suplicatió donada per dit mossèn Bastida lo dia de ahir, se cobre per lo nottari y escrivà del present stament la serta original suplicació donada per dit mossèn Bastida, ab la dita decretatió és feta per lo present stament; provehint que·s stigue, segons que dit stament està, en la provisió feta a la suplicatió donada per dit mossèn Setantí e manant que las lletras provehidas en la decretació feta a la suplicatió per dit mossèn Setantí donada sien expedides y al dit mossèn Joan de Setantí lliuradas, per a què dita provisió tingue deguda exequució.

Deinde, venerunt in dicto stamento admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant et reverendus sindicus Capituli Urgellensis.

Item, fuit decretum: que micer Cellers, altre dels advocats del present stament, vage als altres brassos de la present Cort per a referir-los per via de pensament que, en lo negosi de Macià Pejuan de Alòs, en aquest bras, tenint concideració en la molta pobresa del homa y poca importància de la mercaderia y no haver-se acostumat de pagar dret de semblants mercaderias, havia aparegut que, a més de fer-li al homa restituhir las //83r// forcas de ventar com era estat determinat, se li manàs restituhir les despesas que ha pagat de salaris y escriptures y li sia cancel·lada la cautió que li han fet prestar. *Et in continenti, dictus dominus Onofrius Paulus Cellers onus sibi commissum exequutus fuit, prout paulo post retulit in dicto stamento.*

Et paulo post, venit in dicto stamento promotor brachii regalis et retulit: que lo bras real s'és adherit al parer de aquest en lo negosi de mossèn Pejoan.

Promotor brachii militaris venit in dicto stamento et retulit: que en aquell bras, per via de pensament, han determinat que lo negosi de Macià Pejoan se devie de[117] tractar

117 de, *interlineat.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 110

per una de dos vias: o per via de justísia o per via de gràsia; y que si se ha de tractar per via de gràsia, que·ls apar[118] que les lletras se despedesquen conforme a la primera decretació y segons estan ordenades; y que si per via de justítia se ha de tractar, que serie bé comètrer-ho als advocats.

Et habito super predictis tractatu, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que les letras en lo negosi del dit Macià Pejuan se despedescan ab clàusula que la cautió per ell prestada sia cancel·lada, conforme està delliberat; y que de aquesta delliberació se'n done rahó al bras militar y se'ls digue que, sols lo dit Pejoan tingue recapta, que's tracte lo negosi com vullen, o per via de gràsia o[119] justícia; cometent al matex micer Cellers que estes cosas referesca al dit bras militar.

Item, lecta iterum per me, dictum Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, de mandato congregatorum in eodem stamento, supplicatione die vigessima nona iulii proxime dimissi in eodem stamento pro parte reverendi Raphaellis d'Oms oblata et maturo //83v// tractatu ac digesto consilio inter eos prehabito, fuit decretum quod supplicata per dictum d'Oms non procedere.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, loco solito congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, excepto reverendissimo domino episcopo Elenensis et admodum reverendis abbatibus de la Real et Populeti et reverendis sindicis Elenensis et Urgellensis Capitulorum.

Quibus sich convocatis, reverendus Hyeronimus Terça, sindicus Capituli Dertusensis dixit: que llevave lo discentiment per ell posat a totas cosas de gràcia a sinch dels presents mes y any, a effecta sols que als del bras real se'ls done sera segons s'és acostumat; en totas las altras, emperò, cosas de gràsia, vol que dit discentiment estiga en sa forsa y valor.

Item, quia brachium militare presentis Curie adhesit deliberationi presentis brachii et regalis quod in litteris expediendis in favorem Mathie Pejoan apponatur clausula quod cancelletur cautio per eum prestita, prout per promotorem dicti brachii militaris relatum fuit, ideo, fuit decretum quod expediantur littere provise et eidem Pejoan tradantur.

Venerunt postea admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Elenensis.

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie, fuerunt expedite littere thenoris huiusmodi:

> Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monzó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà lo mar. Al deputat local de Balaguer o son llochtinent. //84r// Salut y honor. Sapiau que per en Mathià Pejoan, pagès de la vila de Alòs, lo dia present y devall escrit nos és estada presentada una suplicatió del thenor següent: Reverendíssims, molt reverents, il·lustres, molt magnífichs y de molta providènsia sen-

118 *A continuació, repetit,* que·ls apar.
119 *A continuació, ratllat,* per altre.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 111

yors. Portant en Mathià Pejoan, etc. *Inseratur prout desuper est incerta*. La qual suplicatió per nós vista y entesa, attenent la pobresa del dit Mathià Pejoan y la poca importància de la dita mercaderia y, altrament, per las causas y rahons a nós ben vistas, havem manat fer y expedir les presents, de y ab las quals vos diem, encarregam y manam que, encontinent que las presents vos seran presentades y en virtut de aquelles per part del dit Mathià Pejoan sereu request, li torneu y restituescau o tornar y restituhir li fassau realment y de fet les ditas set dotzenas de forques per a aventar li són estadas presas, sens rebre d'ell drets, salaris ni penes algunes, si en aquellas havie incorregut, perquè aquellas li són estadas per nós remesas, segons que ab les presents per las rahons sobre ditas li remetem; y la cautió que à[120] prestada li cancel·leu y anul·leu y cancel·lar y anul·lar façau. Y aquestas cosas fareu y complireu, tota dilatió, exceptió y escusa a part posades; e si lo contrari per vosaltres o algú de vosaltres serà fet, procehirem contra lo inhobedient si y segons de dret y justítia trobarem ésser fahedor. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir las presents, sotaescritas de mà dels presidents y sagelladas del major segell de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a set del mes de agost, any de la nattivitat del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Don Jayme de Cardona y Rocabertí. Jaume Vila, conseller.

Die iovis, octava mensis augusti, anno predicto millessimo //84v// quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville[121] *Montissoni ad sonum campane, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Qui quidem sich convocatis, ad petitionem dicti reverendi Ludovici de Esquerrer, procuratoris reverendissimi domini episcopi Urgellensis, concesserunt eidem licentiam se absentandi a presenti Curia per totum presentem mensem.

120 a, *interlineat*.
121 de, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 112

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis convocata, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis admodum reverendo abbate de la Real et reverendis sindicis et procuratoribus reverendissimi domini Dertuzensis episcopi et Elenensis, Vicensis et Urgellensis Capitulorum. Et coram ipsis sich congregatis comparuit magnificus dominus Ioannes Paulus Ciurana, //85r// regens computa Generalis Cattalonie, tradidit et dimisit in pose dictorum congregatorum in dicto stamento quatuor libros papireos cohopertos pergameneis cohopertos, quorum duo sunt unius tenoris et eorum titulus sive inscriptio erat talis: «Còpia primera dels agravis que·s troban en los dietaris de la Deputació de las Corts MDLXIIII fins a las presents del any MDLXXXV». *Alteri vero duo etiam sunt unius tenoris, erant in scriptis sub hac forma:* «Còpia segona dels agravis que·s troban en los registres de la Deputació de las Corts MDLXIIII fins a las presents de MDLXXXV». *Quos quidem libros convocati in dicto stamento mandarunt penes me, nottarium et dicti stamenti scribam, custodiri.*

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage als brassos militar y real per dir-los si serie bé que la embaxada provehida sobre los aposentos se fes als tractadors de sa magestat; y també que·s fes saber als brassos de Aragó la nominació feta per aquestos brassos de personas per a tractar ab los aragonesos sobre los agravis dels ministres del General de Aragó y altres cosas. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Venerunt deinde ad dictum stamentum admodum reverendus abbas de la Real et reverendi sindici Vicensis et Elenensis.

Postea, venit promotor brachii militaris, qui retulit: que[122] aquell bras és de parer que·s face la embaxada sobre los aposentos als senyors tractadors conforme estave provehit; y també que·s fasse saber als brassos de Aragó la nominació feta per aquestos brassos per a tractar sobre lo negoci dels agravis y altres cosas; y que en aquell bras, en lloch del senyor Pera Cassador, absent, han nomenat a mossèn Hyerònim Vilanova.

Iterum, rediit promotor brachii militaris et retulit in dicto stamento ecclesiastico: que en aquell bras, per via de pensament, han tractat que, pux ara no·s poden nomenar personas per a fer los memorials per no ésser abilitada la Cort, que serie bé se tractàs ara //85v// en los brassos que en tota Cathalunya y hagués un pes, una mesura y una mida y que fossen reduhides tantes mesuras y pesos y midas a una mateixa, perquè seria cosa molt útil per a tota la terra.

Deinde, promotor brachii regalis retulit in dicto stamento sequentia in effectu: que los de aquell bras són de parer se pose en execució la deliberació de fer l'anbaxada sobre los aposientos; y que en lloc de micer Nicolau Freixenet, síndich de la ciutat de Lleyda, hu dels nomenats per aquell bras per a fer dita embaxada, han ara nomenat a mossèn Francesc Algueró, també síndich de dita ciutat; y que apar també al dit bras real que·s notifique als brassos de Aragó la nominatió feta per aquestos brassos per a tractar sobre los agravis y concòrdia ab dits aragonesos.

Preterea, paulo post rediit dictus promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras han delliberat en lo negosi del pes, mesura y mides que los síndichs o consulten ab sos principals y, haguda resposta, se desliberarà los que més convindrà al bé comú.

122 *A continuació, repetit,* que.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 113

Item, habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico, super predictis fuit deliberatum: que lo promovedor vage al bras militar per refferir com en aquest bras són de parer que los pesos, mesures y mides de tota Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sien reduhits a un mateix. Y perquè los síndichs del bras real diuhen volen consultar, que serie bé se tractàs quin pes, mesura y mida se ha de rèbrer, perquè se pogués fer la consulta de tot junt; y que en aquest bras aparexie, per via de pensament, se podrien rèbrer los pesos, mesuras y mides de Barcelona, com ha ciutat més principal de tot lo Principat y Comptats, en la qual se trobe major comersi de mercaders y los pesos, mesuras y mides de aquella són més coneguts a hont se vulla que no són los de las altras ciutats, vilas y llochs. *Qua deliberacio fuit notificata per promotorem dicti stamenti //86r// dicto brachio militari, prout ipse retulit.*

Insuper, fuit deliberatum ut sequitur: que los dos promovedors ecclesiàstich y militar vagen al bras real per notificar-los la predita deliberació y dir als convocats en dit bras que se rebés o fes una minuta de letra per la consulta de aquest negosi del pes, mesura y mida que servesca per a tots los síndichs y tots puguen escríurer y havisar sos principals ab conformitat.

Et in continenti, dictos promotores ecclesiasticus et militaris predicta exequuti fuerunt, prout paulo post promotor dicti stamenti ecclesiastici, rediens in eodem stamento, retulit; et etiam reportavit sequentia: que lo senyor conceller de Barcelona, president del dit bras real, li ha dit que fossen servits en aquell bras minutar la letra.

Postmodum, dictus admodum reverendus et nobilis dompnus Michael Aymerich, abbas de Lavax, promotor dicti stamenti ecclesiastici, in presentia convocatorum in dicto stamento tradidit mihi, nottario et dicti stamenti ecclesiastici scriba, quandam scripturam sibi ut dixit per promotorem brachii nobilium aragonensium tradita, in qua nomine personarum pro brachia Aragonum Regni electarum ad tractari super gravaminibus et aliis rebus et negosiis cum cathalanis descripta sunt. Quam scripturam requisivit in presenti processu inseri et est thenoris huiusmodi:

Las personas nombradas por los quatro brassos de Aragón para tratar con los de Cattalunya son las siguientes:

Por el braço de la Iglesia: el abad de Sancta Fe; el canónigo Serra.

Por el braço de nobles: Don Juan de Bardaxí; don Enrique de Palafoix.

Por el brasso de cavalleros y hidalgos: //86v// Hyerónimo Ximénes Dembuz; Gonzalvo Linyán.

Por el brasso de universidades: Pedro de Insausti; Luys de Mosos.

Die veneris, nona mensis augusti, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, inter octavam et nonam horas ante meridiem, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, loco solito congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 114

Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantus.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis et habito tractatu super infrascriptis, videlicet: si mossèn Pau Rius, lo qual és vingut a dir al porter que volia donar una suplicatió al present stament, ha de ésser hoyt o no, per so que, segons se diu hi·s pretén, deu una gran quantitat de diners al General per rahó del offici que tenia de sobrecollidors de las bollas de Barcelona; y en latitant, fonch deliberat que dit mossèn Rius sie hoyt y se entengue què és lo que demane.

Recesserunt postea a dicto stamento reverendissimus dominus episcopus Elenensis //87r// et admodum reverendus abbas Populeti, causa habilitationis dicte Curie.

Venit deinde procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.

Item, fuit decretum: que la supplicació original donada per mossèn Bastida en lo negosi de mossèn Setantí a sis del present mes y any, ab la decretació aquell dia feta, li sia restituhida, continuant y fent mensió en lo marge de la dita decretació com aquella fonch revocada a set dels dits mes y any per las causas en la provisió dit dia feta contengudas.

Cuius decreti vigore fuit in continenti dicta originalis supplicatio restituta et tradita eidem domino Michaeli Bastida per Ludovicum Martí, portarium dicti stamenti, prout ipse retulit.

Venit postea reverendus sindicus Capituli Elenensis.

Item, convocati in dicto stamento, adherendo aliis deliberationibus super hoc factis, decreverunt prout sequitur: que·s fasse la embaixada provehida als senyors tractadors de sa magestat sobre los aposentos; y perquè se entén que en lo lloch a hont estan los tractadors y ha pochs acientos, deliberen que sols vagen dos embaxadors de cada bras.

Et in continenti, recesserunt a dicto stamento admodum reverendus abbas de Gerri et procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis causa fatiendi dictam embaxiatam, prout illam fecerunt simul cum aliis embaxiatoribus aliorum brachiorum dicte Curie; et reversi in dicto stamento, dicti electi per brachium ecclesiasticum retulerunt sequentia in effectu: que ells y los altres embaxadors han feta dita embaxada als dits senyors tractadors y que lo senyor conde de Miranda, en nom de tots, los ha respost que a sa magestat y a ells los pesa que los de aquest Principat estiguen tan mal aposentats; y que ells consultarien ab lo aposentador major y procurarian que sian aposentats los que no·u són y sian millorats los que estan mal aposentats.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, dicto stamento ecclesiastico loco solito congregato, exhistentibusque //87v// *ibidem omnibus personis superius nominatis, excepto reverendissimo domino episcopo Elenensis, convocati pres-*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 115

titi ex causa sibi bene visis concesserunt liscentiam dicto admodum reverendo abbati Populeti se absentandi a presenti Curia per tempus decem dierum primo venientes.

Promotor brachii militaris retulit in dicto stamento sequentia in effectu: que los de aquell bras feyen saber per via de pensament a ses senyories y mercès si seria bé que ara que no·s tracten negosis y los advocats tenen prou temps y vagar que·s juntassen y vessen los llibres y còpias de las embaxadas, informacions y agravis ramesos per los senyors deputats.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que lo promovedor vage als altres brassos per dir-los com lo pensament del bras militar à aparegut al dit estament ecclesiàstich de què·s vegen los llibres dels agravis, informacions y embaxadas ramesos per los diputats; y que són de parer que per adassò se junten los advocats dels brassos. *Qua fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Postea, promotor brachii regalis constitutus in dicto stamento ecclesiastico retulit: que lo bras real se aderie a la deliberasió de aquest bras y del militar en què los advocats se junten y vegen los llibres dels agravis, informacions y embaixadas tramesos per los diputats.

Die lune, undessima[123] *mensis augusti computata, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, inter septimam et octavam oras ante meridiem, in stamento ecclesiastico, hora predicta in sua statione convocato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

88r// Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus et nobilis Michael Aymerich, abbas de Lavaix.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius de Gallicant.

Admodum reverendus frater Michael Sobreries, abbas Sancti Felicis Guixolensis.

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scala Dei.

Reverendus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator admodum reverendi prioris Cathalonie.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus ecclesie Barchinonensis.

Reverendus Hyeronimus Terça, ardiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Jacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Vicensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis.

123 *En lloc de* duodecima.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 116

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento dominus Ioannes Paulus Ciurana, regens computa Generalis Cattalonie, qui obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento quandam papiri plicam, clausam et sigillo magno domus Deputationis Cattalonie sigillatam, cuius directio est huiusmodi:

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors los tres staments de la Cort General del Principat de Cathalunya convocada en la vila de Monçó.

Et aperta dicta plica de mandato convocatorum in dicto stamento, fuit intus reperta quedam epistola dominorum deputatorum, clausa et sigillo magno dicte Deputationis sigillata, et etiam fuerunt reperte dicte[124] *plice scripturarum, quarum una erat intitulata:* «Capítols no decretats ni admesos en la última Cort». *Alterius vero plice titulus talis est:* «Concentiment de las fermanças de Bernat Joan Gomis, deliberasió de diputats, obligació de la senyora Gomis y altres a qui per diputats és comesa la administració dels béns de Bernat y Francesch //88v// Gomis»; *et de mandato convocatorum in dicto stamento fuit dicta epistola aperta et disclausa et in dicto stamento lecta et ab [extra] erat thenoris subsequentis:*

Als reverents y molt il·lustres senyors los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monsó.

Ab intra vero sich se habet.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

Ab la de 23 del passat, en resposta de la de vostres senyories de 15 del matex, offerírem enviar a 3 del corrent lo Balans del General, lo libre "Ferrando Paga", la compilatió original de las Constitucions y altres lleys feta per commissió de la última Cort, tres volums de Constitucions Generals y tres de Capítols de Cort estampats sobre cosas del General y lo que trobaríem de las Constitucions y Capítols no decretats ni admesos en la última Cort, que tot vostres senyories nos demanen ensemps ab memorials de agravis y embaixades; deixant ara estos memorials per ésser ja tramesos, com ab dita nostra scriguérem, tot lo més avant ab lo millor cumpliment que·ns és possible trametem a vostres senyories per Pau Genovès; e ultra la còpia del "Ferrando Paga" de aquest nostre trienni, trametem còpia de semblants libres dels dos triennis proppassats, perquè vejan vostres senyories de quant luny vénen los deutas que ara són y ab més rahó provehescan al dany que·n ha resultat. Dels quals deutas, encara que[125] sian de tan diffícil exactió com per ells apar, usant de la major diligència y rigor que per ara nos ha aparegut convenir, haver[126] cobrat lo que·s veurà en lo "Ferrando Paga" de aquest nostre temps; y no·m levam la mà ni la·n levarem, puix som certs ésser aqueixa la voluntat y servey de tota la Cort. Advertim, emperò, a vostres senyories quant als deutas de Miquel Juan Junyent y de Rovira, arrendador de la bolla de Gerona, y Miquel Gomar, arrendador per los germans Arles de la de Perpinyà, trienni 1578, y de Bernat Gomis, arrendador de la de Gerona, trienni 1581, que per nostres inmediats predecessors //89r// són acomodats dits deutas en la forma que vostres senyories entendran de las còpias que van ab esta de las deliberacions y

124 *En lloc de* due.
125 *A continuació, repetit,* encara que.
126 *En lloc de* havem.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 117

actas que·n són fets. La qual comoditat no havem aprovada ni revocada perquè, entenent-se al principi de nòstron offici la convocatió de la Cort, nos paregué deixar-ho, com ho dexam, a la disposició y manament de vostres senyories; y entretant que no sabrem sa voluntat, farem exequutar y vendre en lo encant públich, ab tota diligènsia y rigor de justísia, los béns dels principals y fermanses de dits deutas, los quals béns per aquest effecta tenim ja inventariats y posats en lo encant y en punt de dita execució y no la pararem sens orde de vostres senyories; a qui també advertim que, ab las despesas del General specificades en diversas jornadas del Balans, són estades fetas tres compil·lations de las Constitucions y altres lleys y se encaminava per a quatra, com se referex en una carta de 7 de maig 1580 per los diputats qui llavors eran tramesa a sa magestat, en resposta del que·ns demanave sobre dita original compil·lació; y així mateix se referex en un capítol de las instruccions per nostres predecessors a 3 de desembre 1582 fetas a mossèn Joan Pau Ciurana sobre los negosis per què fou tramès a sa magestat, les quals instruccions són en los memorials que ja aquí tenen dels agravis y embaxadas. Ab còpia de la qual carta, que també va ab esta, y ab dit capítol de instruccions, vostres senyories restaran informats de tot lo que ha passat en aquest fet. Nostre Senyor guarde les reverendíssimes y molt il·lustres personas de vostres senyories ab lo augment y prosperitat que desitjan. De Barcelona, a 2 de agost MDLXXXV. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II°, folio III°.

Qua quidem epistola per me, dictum Ioannem Baptistam Mullola, //89v// nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, illico dictus dominus Ioannes Paulus Ciurana, dicto nomine, etiam obtulit et tradidit dictis convocatis in dicto stamento libros et scripturas sequentes: primo, un llibre gran cubert de cubertas de cuyro y és lo llibre original de la recopilasió de las Corts feta per decret de la Cort del any MDLXIIII; y més, un plech gran clos y sagellat ab dos sagells grans de la Diputació, hu a cada part, dins lo qual se diu és lo Balans del General, la directió del qual és del thenor següent:

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monçó. Balans.

Més, tres llibras ab cubertas de pregamí que·s diuhen són los llibres vulgarment dits "Ferrando Paga" y són dels triennis de MDLXXIII, LXXXIIII; los quals llibres estan intitulats d'esta manera:

Llibre de deutas de (to)tas las bollas y entradas y exides del General y restes de aquellas fins al primer de agost de MDLXXVIII. Ferrando Paga.

Llibre de deutas de totas las bollas y entradas y exidas del General y restes de aquellas fins al primer de agost de MDLXXXI. Ferrando Paga.

Llibre de deutas de totas las bollas y entrades y exides del General y restes de aquellas fins al primer agost de MDLXXXIII. Ferrando Paga.

Los quals llibres y escriptures dit stament ecclesiàstich rebé y manà fossen custodides per mi, notari. La letra, emperò, dels dits senyors diputats, aprés de ésser legida, fonch donada al dit mossèn Ciurana per a reportar en los altres brassos.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 118

Deinde, accessit ad dictum stamentum magnificus Ioannes Puigvert, iuris doctor, advocatus dicti stamenti, et ibidem dixit sequentia: que se li offerie per negosis de importància anar a la ciutat de Barcelona y axí suplicave a ses senyories y mercès donar-li lliscència.

Et habitu tractatu super predictis, fuit decretum: que·s done lliscència // 90r// al dit micer Puigvert de absentar-se de las presents Corts, segons que ab las presents dita lliscència li donen, provehint que, ja essent-se partit de la[127] present vila dit micer Puigvert, se anomene altre advocat en son lloch.

Ítem, per quant lo abat de Poblet, altre dels abilitadors elets per lo present bras, és absent de la present Cort, per so fonch determinat que en son lloch sie surrogat altre habilitador per lo present stament.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Elenensis et reverendus sindicus Ilerdensis.

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento, retulit in effectu: que aquell bras és de parer que se assigne ora als advocats per a què·s junten y miren los agravis y instruccions y les escriptures que ara de nou han enviat los diputats; y perquè entenen, segons lo tenor de las lletras dels diputats, que no han enviat les escriptures necessàries que·ls se'ls havia enviat a demanar, que per so los advocats podran vèurer lo que falte y advertir-ho an, y podrà's enviar a demanar als diputats.

Item, fuit decretum: que·s fasse la electió y surrogació de habilitador per absència del senyor abat de Poblet; y que aprés se podrà vèurer lo exemplar que·s diu s'és trobat de haver de donar suplicatió a sa magestat per a què accepte la nominació del habilitador surrogat.

Et in continenti, convocatos in dicto stamento in locum dicti admodum reverendi abbatis Populeti, alterius ex habilitatoribus, fuit electus et surrogatus, eius absentia durante, reverendus frater Andreas Capilla, prior Scale Dei; que quidem electio fuit facta per scrutinium.

Dictis die et anno, constitutus in dicto stamento reverendus Balthazar Rajadell, sindicus Capituli Ilerdensis, tradidit mihi, Ioanni Baptiste Mullola, notario et dicti stamenti scribe, quandam scripturam papiream, requirens illam in presenti processu inseri et continuari, cuius scriptura thenor est huiusmodi:

> Com dels emoluments y rendes del General del present Principat de Cattalunya nos ajam de valer y ajudar per a totas las ocasions que·s //90v// poden offerir que sian en conservasió de nostres libertats y benefici del dit Principat y servey de nostre rey y senyor, tenim tots los poblats en dit Principat obligasió, com en cosa comuna y que tant nos importe, de tenir compte y procurar que en la dita Generalitat y hage lo bon govern y administrasió que convé; y com vejam per experiènsia que de alguns anys atràs en la dita administrasió se sian fets molts excessos y abusos, segons és públich y notori, que són no sols en gran dany de la dita Generalitat y diminució del patrimoni de aquella, mes encara en gran dereputasió dels poblats en lo present Principat, de tal manera que si en la present Cort no s'i provehex de conferent remey, se'n pot esperar per havant la total ruyna de la dita Generalitat; y també, com sia cosa proporsio-

127 ella, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 119

nada que havent-se en la present Cort de instar y procurar ab sa magestat entre altres cosas lo redrès de la justísia y de sos offisials, procurem primer de redresar y reformar lo que tenim en nòstron càrrech. Per ço, lo canonge Rajadell, síndich del Capítol de Lleyda, inseguint ses instruccions, no concent, ans expressament dissent a que, feta y publicada la habilitasió de la Cort, se passe havant en aquella en ningun acta que primer y ans de totas cosas no·s fassa per los brassos comisió ha personas intel·ligents, líberas y no enteressadas, per a què ab tota brevedat miren y regoneguen lo Balans y libre intitulat "Ferrando Paga" y fassan memorial, de una part, dels deutas que parran líquits y de fàcil exactió, y de altra part, dels que tenen la cobrança més difficultosa. Y fets dits memorials y vists aquells per los brassos, se done orde als diputats que dins cert termini precís cobren y hagen cobrat los dits deutas líquits; altrament, en cas de contrafactió, *nunch pro tunch*, passat lo dit termini los suspenga lo salari la present Cort y abdique de aquells la facultat de provehir officis y fer enseculacions y aquella fins a tant hagen cobrats dits deutas, aplique dita Cort a si; o altrament provehes//91r//can dits brassos com millor los aparegue. Y en lo dels restants deutas que parrà tingam més difficultat en la cobrança, donen la forma que'ls parrà conferent, de manera que cobren lo més prest que sia possible.

Y més, don commissió a las ditas personas anomenadas per lo sobre dit effecta per a què entengan y procuren de saber y enténdrer los excessos y abusos que·s són fets hi·s fan en la administració de la dita Generalitat, axí en la cobrança dels deutas y emoluments de aquella com en la creasió de nous y supèrfluos officis y provisions de aquells y dels altres, assignasió o augment de salaris, concessió de propris usos y, altrament, en tot lo govern y administrasió de la dita Generalitat; y que particularment fassan memorials de dits excessos y abusos y aquells refferescan en los brassos, juntament ab lo servey que·ls parrà que ab Capítols de Cort se porà posar, axí per lo passat com per lo esdevenidor, per a què la dita Cort y pose aquex o altre remey que li aparegue més convenient remey. Y axí mateix no concent, ans expressament dissent, a tots y qualsevols actes, segons és dit, de la present Cort, si en lo temps que en los dits brassos se tractaran o·s farà determinasió alguna sobre las cosas sobre ditas y entrevindrà algú o[128] alguns que degan a la dita Generalitat o sien deutes acostats de aquells o tingan officis en la dita Generalitat o altrament sien interessats, com axí se haja de fer de justísia.

Recesserunt a dicto stamento reverendissimus episcopus Elenensis et sindicus Capituli Ilerdensis.

Promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento, retulit: que aquell bras és de parer que·s junten los advocats a certas horas y que los de aquell bras acudiran a la ora que en aquest bras se desliberarà, encara que·ls apar, per no donar-los tant treball, haurien de ésser a las oras que los brassos estaran juntats.

Promotor militaris, constitutus in dicto stamento, retulit: que per //91v// via de pensament los apar que los libres intitulats "Ferrando Paga" se cloguen y segellen hi·s acomanen a una persona, fins a tant la Cort sia habilitada; y quan se obrirà lo Balans, se podran obrir dits llibres.

128 alguns, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 120

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor vage als brassos militar y real per dir-los que, per absència del abat de Poblet, se ha nomenat habilitador lo prior de Cartoixa; y que per part dels habilitadors se ha dit que ere necessari fer-se nova suplicatió y presentar-se a sa magestat, al·legant per assò un exemplar del any MDXXVIII; y que també apar que los advocats se dehuen juntar en un aposento y vèurer los llibres dels agravis, informacions y escriptures tramesos per los diputats y que sia a la hora que los advocats se concertaran; y que també apar en aquest bras que los llibres de "Ferrando Paga" no·s publiquen fins a tant se obre y se publique lo Balans; y que, fins la Cort sie habilitada, tingue mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, dits llibres. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem istius stamenti, prout ipse paulo post retulit.*

E encontinent, inseguint la dita deliberasió, per los convocats en dit stament foren restituhits al dit mossèn Joan Pau Ciurana lo Balans, clos y sagellat com ell lo ha portat al present stament, y també los tres libres intitulats "Ferrando Paga" desobre designats, los quals llibres dit mossèn Ciurana a sa mà y poder prengué en presència dels dits convocats y de mí, nottari.

Ítem, determinaren que lo llibre de la recopilació de las Constitucions que mossèn Joan Pau Ciurana lo die de vuy, de part dels diputats, ha portat al present stament, sie comunicat a micer Cellers, advocat de aquest bras.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico concesserunt lissentiam reverendissimo domino episcopo Gerundensis se absentandi a presenti villa Montissioni per tempus eidem reverendissimo episcopo bene visum.

92r// *Dictis die et anno, post meridiem, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis, interfuerunt ibidem omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, exceptis reverendissimis dominis Elenensis et Gerundensis episcopis, reverendis priore Scale Dei, procuratore reverendissimi domini episcopi Dertuzensis et sindico reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.*

Quibus sich convocatis exhistentibus, coram ipsis comparuit magnificus Ioannes Paulus Ciurana, regens computa Generalis Cattalonie, qui de mandato dominorum deputatorum Cattalonie exhibuit, tradidit et liberavit[129] *convocatis in dicto stamento duos libros Constitutionum Cattalonie et unum librum Capitulorum et Actium Curiarum Generalis Cattalonie, quos quidem libros domini deputati ad opus presentis stamenti et de mandato eiusdem inserunt*[130].

Venit promotor brachii regalis et convocatis in dicto stamento retulit: que en aquell bras han deliberat que los advocats vegen los exemplars del any MDXXVIII ensà sobre si se ha de donar suplicació a sa magestat per la surrogasió de habilitadors feta del prior de Cartoixa en lloch del abat de Poblet; y que també los de aquell bras voldrien vèurer lo Balans y libres de "Ferrando Paga", de la mateixa manera que así·ls han vist.

Deinde, fuit in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta quedam suplicatio pro parte Michaellis Balthazaris Dot in eodem stamento oblata per honorabilem Franciscum Castelló, legum pro-

129 *A continuació, ratllat,* computu.
130 *En lloc de* miserunt.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 121

fessorem, eius procuratorem, ut constat instrumento recepto per dominum Hyeronimum Talavera, auctoritate regia nottarium publicum Barchinone, die tertia presentium mensis et anni, prout suis certificatoriis litteris fidem fecit, cuius suplicationis tenor est huiusmodi:

Molt il·lustres senyors.

Miquel Balthazar Dot, scrivà major del General de Cattalunya, té introduhidas en la cort del consistori de la casa de la Deputasió contra Lluys Rufet sobre dit offici dos causas, la una de nul·litat y //92v// l'altra de suplicació, de recors e o appositió per dit Dot interposadas de certa nul·la pretesa sentència proferida contra tot dret y rahó y per respectes particulars y contra lo vot y parer dels magnífichs doctors del Real Consell qui ho foren alasoras explicats, com és públic y nottori. E aprés de aver estades ditas causa comesas per los *tunc* senyors diputats, conforme Capítols de Cort, ús, styl y pràtica de la dita Deputació, a tres nous assessors y aprés de ésser estadas ditas commissions approvades y declaradas ab consell de quatra solempnes doctors ser estadas bé y legítimament fetas y haver de sortir son degut effecta, no obstant los contraris per dit Ruffet lesores fets, com consta en procés, dit Dot no ha pogut proseguir ditas causas davant los dits tres nous assessors a qui ditas causas són estadas comesas, tant perquè lo escrivà de ditas causas, per inducció y subornació de dit Ruffet, may ha volgut donar a dit Dot com devia y era obligat les suplicacions per dit Dot presentadas en ditas causas, ab las commissions y decretasions en aquellas fetas, encara que los *tunch* dits senyors diputats, tots conformes, li manaren en escrits ab penas liuràs encontinent a dit Dot ditas suplicacions ab sas remissions y decretacions, com plenament consta en procés, cosa inaudita y may feta; quant perquè dit Ruffet, tenint la mà en los negosis de consistori, sempre ha procurat de tenir algú o alguns propicis dels senyors de consistori perquè·s differissen ditas causas y no·s ves la fí de aquellas ni·s entengués la justísia sobrada del dit Dot, cosa de mal exemple, del que dit Dot ne ha patit y pateix molts danys y desatents y reste frustat de sa justísia, differint-li la despedisió de ditas causas. Per so y altrament, dit Dot, proseguint y continuant la instància de ditas sas causas y representant a vostres senyories totas las suplicacions per ell fins avuy presentades en lo dit consistori de la Deputació y totas las cosas en aquellas contengudas, quant humilment pot suplique a vostres senyories sien servits manar que dit Dot sia desagraviat de[131] //93r// tants agravis li són estats fets y, per so, manar als senyors diputats qui vuy són que en las ditas causas, ab tota brevedat, ministren justísia y no donar lloch a tants diffugis quants dit Ruffet procure y serà per impedir lo líbero exersissi de la justísia y de las generalitats; y que en tot y per tot li sie ministrat cumpliment de justísia. Lo offici de vostres senyories qual convé humilment implorant, que ultra que en açò faran vostres senyories lo que és de justísia y se és acostumat fer sempre en Corts Generals de desagraviar los agraviats, dit Dot ho reputarà a special mersè. *Altissimus, etc*.

Qua quidem suplicatione per me, dictum notarium, in dicto stamento lecta, fuit ibidem decretum ut sequitur: que·s fassen letras als diputats, ab incerta de la suplicació,

131 *A continuació, al foli següent, repetit,* de.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 122

manant-los que en dita causa ab tota brevedat ministren a las parts justísia, servadas les Constitucions de Cattalunya.

Venit postea promotor brachii militaris et retulit in dicto stamento: que en aquell bras són estats de parer que mossèn Ciurana tingue los llibres de "Ferrando Paga" sagellats fins que los brassos delliberen altra cosa; y que també són de parer que los advocats vegen si·s trobaran exemplars sobre la surrogació feta de habilitador en lo present stament; y que per adassò y per als altres negocis que·ls són estats comesos se junten a las horas que los brassos se[132] juntaran.

Item, in dicto stamento ecclesiastico fuit deliberatum ut sequitur: que lo promovedor vage a dir als altres brassos per via de pensament si serie bé que de tots los diumenges y festes de precepte se habilitassen los després mitjorns, exceptats los dias de les festivitats de Nostra Senyora de agost y de setembre. *Que fuerunt reportata per promotorem dicti stamenti aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Deinde, venit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii regalis et ibidem sequentia in effectu retulit: que en aquell bras los apar que, puix los negosis no donan pressa y no·s pot //93v// passar havant en ells per no ésser feta la habilitació, que per so no·ls apar y hage necessitat de habilitar los dies de festas de precepte; y que quant manester serà, no sols les vespradas, però los matins habilitaran.

Venerunt postea reverendissimus Elenensis et sindicus Capituli Ilerdensis in dicto stamento.

Postmodum, consti[tu]tus in dicto stamento promotor brachii militaris, ibidem retulit: que lo bras militar per ara s'és adherit a la deliberasió del bras real acerca de la habilitació de les festes; y que si passat diumenge primer vinent les calors se seran remediadas, los de aquest bras, essent necessari lo fer-se dita habilitació, se adheriran al que serà de rahó.

Die martis, desima tertia mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, convenerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavaix.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.

Admodum reverendus abbas de Guíxols.

Reverendus prior monasterii Scala Dei.

Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum Barchinonensis, Dertusensis et Elenensis.

Quibus sich convocatis, admodum reverendus abbas de Gerri congregatis in dicto stamento sequentia in effectu retulit: que ell, inseguint la orde que ses senyories y mercès lo dia de air li donaren, és estat a visitar a micer Moles, síndich del Capítol de Urgell, al qual ha trobat en sa casa de molt mala gana; y li ha respost que besave a ses senyories y mercès les mans

132 se, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 123

per la marsè y que·ls suplicave fossen //94r// servits donar-li lliscència per anar-se'n a sa terra, perquè així lo y consellevan los metges convenie per a sa salut. Y que si Nostre Senyor li donava salut, que ell tornarie; y si no, procurarà a son Capítol done orde en enviar altra persona.

Et habito tractatu, convocato[133] *in dicto stamento, ex causis predictis, concesserunt dicto sindico Capituli Urgellensis liscentiam petitam.*

Postea, constitutus in dicto stamento ecclesiastico magnificus Ioannes de Setantí, quandam in scriptis obtulit et presentavit papiri suplicationem, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors.

Juan de Setantí diu que, a més dels agravis que se'ls són estats fets en la nul·la exequutió que contra ell ha feta lo procurador real general, se li'n són estats fets molts altres y donats molts danys y fetas moltas injúrias per los diputats, assessors y offisials del General dels triennis passats, de tot lo qual pretén reparació y refacsió, pus li són estats donats per los offisials de vostres senyories y mercès; y així, sens prejudisi de las causas civils, així principals com de suplicatió, per dit Setantí instades en la casa de la Deputasió y perquè puga tenir a punt la prova de dits agravis al temps que se hauran de deduhir devant les personas per vostres senyories y mercès anomenadores, suplica quant humilment pot a vostres senyories y mercès sien servits manar als diputats del General de Cattalunya que prenguen y exhigesquen las deposi[ci]ons als testimonis per dit Setantí anomenadors sobre los caps que ell deduhirà, los quals, juntament ab los processos y actas que són en la casa de la Deputasió y offisials de aquella que dit Setantí designarà per dit negosi, y particularment un tresllat de la sua causa ab suplicació per ell donada ab la commissió per los *tunc* diputats feta a tres nous acessors, tot lo qual lo escrivà major ha molts anys que lo té detingut per //94v// sos interessos particulars, y també los protests y manaments y actas que los diputats feren en consistori a dit Ruffet per a què tornàs dit[134] trellat y suplicatió y may ho volgués fer, y que totas las sobre ditas cosas envien ben custodites dins un breu termini. Y per anassò sien despedidas letras, que, a més de ser així de raó y justísia y convenir molt a la bona directió de la justísia y per a assentar en bona forma las cosas del General, ho rebrà dit Setantí a molt singular gràsia y mersè. *Non se astringens, etc. Que licet, etc. Altissimus, etc.* Juan Setantí, *in causa propria.*

Qua quidem suplicatione per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit ibidem decretum: que dit mossèn Setantí prosegueska sa justísia devant los diputats, per als quals li són estadas donadas letres de justísia.

Item, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los com en aquest bras an comès a micer Cellés que vege lo llibre de la recopilasió de las Constitucions; y que també que dit promovedor porte allí dit llibre per a què ells lo vegen y fasen commissió aparexerà; y que lo mateix referesque al bras real. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti ecclesiastici dicto brachio militari dicte Curie, prout ipse retulit.*

Postea, recessit a dicto stamento ecclesiastico reverendissimus dominus episcopus Elenensis et venerunt in eodem admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Capituli Vicensis.

133 *En lloc de* convocati.
134 *A continuació, ratllat,* trelat.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 124

Et dictus dominus abbas de la Real dixit et requisivit me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, quod continuarem in presenti processu quod ipse adherebat, prout ipse adhezit, dissentimento die herina apposito per sindicum reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Deinde, venit ad dictum stamentum ecclesiasticum sindicus //95r// reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Preterea, constitutus in dicto stamento promotor brachii militaris, retulit ibidem: que en aquell bras han rebut molta marsè de vèurer lo llibre de la recopilasió de les Constitucions tramès per los diputats y que voldrian vèurer la letra de dits diputats, per a què apar que en ella se diu envien lo llibre firmat per los sis commissaris de la Cort y veu-se que aquest llibre no està firmat sinó dels tres.

Postmodum, venit procurator admodum reverendi Prioris Cattalonie.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo domino episcopo Elenensi; comparuerunt etiam reverendi sindici Vicensis et Gerundensis.

Et audita relatione reverendi Onofrii Pauli Cellers, sindici Barchinone, advocati dicti stamenti, habito tractatu, fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich delibere per via de pensament que, attès que en lo any MDLIII se troba un exemplar que fonch feta surrogasió de habilitador com ara s'és fet y no s'i donà suplicatió, que per so se represente als habilitadors y se'ls digue que és millor en aquest negosi usar del exemplar predit y com estos dies s'és usat ab la surrogasió de don Berenguer de Peguera, que és no donar suplicació, per ésser com és camí més fàcil y sens haver de donar treball a sa magestat; y assò sie referit als altres brassos. *Que fuerunt notificata per promotorem aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Postea, recessit a dicto stamento reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.

Postmodum, promotor brachii militaris, constitutus in presenti stamento ecclesiastico, retulit in effectu: que al bras militar ha aparegut molt bé la deliberasió últimament per aquest stament feta y per via de pensament los apar que bastarà que sols per aquest bras se fasse saber als dits habilitadors la dita deliberasió, segons se féu estos dias passats quant aquell bras surrogà en habilitador a don Berenguer de Peguera; encara que, aparexent ad//95v//aquest estament altra cosa, ells se offerexen fer-hi tot lo costat que serà manaster.

Promotor brachii regalis in dicto stamento retulit in effectu: que en aquell bras, entès lo que per lo promovedor de aquest los és estat refferit, han delliberat que serie millor que·s digue als habilitadors per part de aquest bras que, attès que en lo any MDLIII y ara en les presents Corts en semblants surrogasions no se han donat suplicacions, que per so y per no donar treball a sa magestat de haver de venir a la present sglésia per a presentar-se-li la suplicatió, que serie millor se fes sense suplicatió; y també per no posar en contingènsia si lo fet per don Berenguer de Paguera, fins assí habilitador surrogat, és vàlido o no.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum ut sequitur: que lo promovedor vage de part de aquest bras als habilitadors per fer-los saber com, per absènsia del abat de Poblet, hu dels habilitadors elets per lo present stament, se à elet y surrogat lo reverent prior de Scala Dei; y que si són servits anirà per prestar lo jurament y exersir son offisi.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 125

Et in continenti, dictus promotor onus sibi commissum exequutus fuit et paulo post reversus retulit: que lo senyor canceller, en nom de tots los habilitadors, li ha respost que lo dia de ahir feren maravella com no anà dit don prior de Scala Dei per prestar lo juram ent y que si fore anat li hagueren rebut lo jurament y haguera usat de son offisi, y que ara no·y és lo prottonotari que ha de acistir en la prestasió del dit jurament; que demà y podrà anar y exersirà son offisi.

Venerunt postea reverendissimus Elenensis et reverendus sindicus reverendi Capituli Ilerdensis, et etiam venit ad dictum stamentum reverendus procurator reverendissimi Dertusensis.

Venit preterea promotor brachii militaris et retulit in effectu: que en aquell bras se ha refferit un negosi de molta importànsia, lo qual se haurà de tractar ab tots los brassos de prompte; y per so //96r// supliquen a ses senyories y mercès sien servits habilitar esta vesprada dos horas més passada la hora per a tractar.

Et in continenti, fuit in dicto stamento decretum: que vage lo promovedor al bras militar per dir-los que assí desigen saber quin negosi és lo que·s offereix tractar, perquè, aquell sabut, no sols dos horas, emperò en fins a miya nit si convé habilitaran.

Deinde, constituti in dicto stamento nobilis Berengarius de Peguera et Ioannes Blan de Ribera, embaxiatores seu legati brachii militaris, exposuerunt in effectu: que en aquell bras se ha entès que mossèn Joan Pau Ciurana, en nom y per part dels diputats, ha donat una suplicatió als habilitadors per impedir que micer Francesch Serra y altres enquestats per los diputats no sien habilitats per a entrevenir en las presents Corts; y com en aquell entenen que los diputats han excedit en no donar-ne rahó als brassos y no als habilitadors, per tocar als brassos la conexensa de aquell negosi, que per so, per a què·s puga tractar de aquest negosi, supliquen a ses senyories y mercès vullen habilitar dos horas més la hora de tractar los negosis esta tarda.

Venit postea promotor brachii regalis et retulit in effectu: que en aquell bras, per lo refferit per lo promovedor del stament militar, han habilitada la ora de tractar fins a las vuyt oras d'esta nit.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de la Real dixit et requisivit me, nottarium, quod continuarem in presenti processu sequentia: que, attento que lo porter del present stament ha refferit que les sis ores, que és la hora habilitada per a tractar, eren tocades, que per so dissent en què esta vesprada no·s tracte negosi algú que primer no se tinga certitut si la hora és tocada o no.

Et postea, quasi in continenti, dictus abbas de la Real //96v// dixit similia verba in effectu: que per a tornar la resposta a la embaxada feta per lo bras militar, alsave lo discentiment.

Quo facto, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt ut sequitur: que·s torne resposta al bras militar dient-los que, per lo que en lo present bras han antès que al temps s'és feta la embaxiada per part de aquell ya la hora era tocada y perquè lo negosi no corre perill, per so no han pogut habilitar la hora, y que apar que demà se podrà aquest negosi tractar com convé; y entrestant[135], axí los advocats com les altres personas dels brassos podran pensar del remey convenient. Y per a tornar esta resposta nome-

135 *En lloc de* mentrestant.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 126

naren al abat de Gerri y al síndich del Capítol de Vic, manant també al promotor que ell notifique esta deliberasió al bras real.

Et in continenti, dicti abbas de Gerri et sindicus Vicensis nechnon et promotor dicti brachii mandata predicta exequuti fuerunt, prout paulo post respective retulerunt.

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie, videlicet, per brachia ecclesiasticum et militare die duodesima, per brachium vero regale die desima tertia presentium mensis et anni, fuerunt expedite littere super suplicatis pro parte magnifici Michaelis Balthasaris Dot, in et sub forma sequenti:

> Los tres estaments del Principat de Cattalunya convocats en las Corts Generals que la sacra, cathòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monsó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà lo mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General del dit Principat residints en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que per mossèn Francesch Castelló, en y com ha procurador de mossèn Miquel Balthazar Dot, nottari públic //97r// de Barcelona, nos és estada presentada una suplicatió del thenor següent: Molt il·lustres senyors. Miquel, etc. *Inseratur.* A la qual suplicatió per nosaltres és estat provehit que sien despedidas lletras ab incerta de dita suplicatió a vosaltres dirigidas, manant-vos que en ditas causas ab tota brevedat ministreu a las parts justísia, servades les Constitucions de Cattalunya. Per so, intimant y notificant-vos la dita y per nós en dit negosi feta provisió, ab thenor de las presents vos diem, encarregam y manam que en las ditas y premensionadas causas ab tota brevedat a las ditas parts justísia y cumpliment de aquella ministreu y ministrar façau, servadas las Constitucions de Cathalunya y altres cosas que·s degan servar, segons la qualitat de las ditas causas, per què en y sobre ditas cosas vos cometem totas nostras veus y sèries ab plena potestat. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotaescritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monsó, quant als staments ecclesiàstich y militar a dotze de agost y quant al bras real a tretza del mateix, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Jaume Vila, conceller.

Die mercurii, desima quarta mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
97v// Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus prior Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 127

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento promotor brachii militaris et retulit: que anit tart entengueren en lo bras militar per los habilitadors elets per aquell com los doctors del Real Consell que són habilitadors, és a saber, lo regent Quintana, miçer Franqueza, micer Puig, don Loís de Paguera, volien ésser habilitats; y com entenen que assò és cosa nova y nunca feta, havien determinat que, en cars que incistissen dits doctors de voler ésser habilitats, que en tal cars se'n vinguessen dits habilitadors; y ara, per via de pensament, han tractat que seria bé, en cars que tornassen a insistir, que se'n fes embaxada als senyors tractadors.

Recesserunt in continenti admodum reverendus abbas de la Real et reverendi procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi et sindicus eiusdem ecclesie Dertuzensis, qui agebatur de interesse suorum consanguineorum.

Deinde, venerunt admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant et procurator reverendi Prioris Cattalonie et sindicus Capituli Barchinonensis.

Postea, venit promotor brachii militaris et in dicto stamento ecclesiastico retulit: que a més del que vuy ha refferit, que los habilitadors de aquell bras han dit que mossèn Pau Ciurana, en nom dels diputats, havie donada una suplicasió en què no fossen admeses certas personas; y que apar adaquell bras que·s haurie de llevar lo poder a dit mossèn Ciurana per a fer ditas cosas y fer algun acta per lo qual dita suplicatió y lo fet per dit Ciurana sie //98r// revocat o que·s pense quin remey se podrà tenir.

Et audita consultatione facta per habilitatores per dictum brachium ecclesiasticum electos, habito tractatu: fonch delliberat per via de pensament que sie comès, segons que ab lo present se comet, als advocats que vegen lo que convindran vèurer en lo article de la admissió dels doctors del Real Consell y ho referesquen; y que per ara no·s façe embaxada als tractadors de sa magestat. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse retulit.*

Paulo post, recesserunt reverendissimus Elenensis, reverendus prior Scala Dei, sindicus Ilerdensis, causa habilitationis Curie.

Et deinde, reversi fuerunt admodum reverendus abbas de la Real, procurator reverendissimi Dertusensis et sindicus Capituli Dertusensis.

Postmodum, promotor brachii militaris retulit in dicto stamento: que lo bras militar s'és adherit a la deliberasió de aquest bras sobre lo article de la habilitasió dels doctors del Real Consell.

Item, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que sie comès als advocats que vegen lo negosi de la suplicatió donada a mossèn Ciurana als habilitadors, y també de quina edat han de ser admesos los cavallers, y ho refferesquen; y assò sia refferit als tres brassos. Y que per a de assí havant sia manat a mossèn Ciurana que no exequute cosa, per leve que sie, que li ordenen los diputats per a fer fora dels brassos que no·n done rahó adaquest bras. *Fuit notificata in continenti aliis brachiis dicte Curie per promotorem presentis stamenti, prout ipse retulit.*

Insuper, venit promotor brachii regalis et retulit: que aquell bras, axí lo article de la admisió dels doctors del Real Consell y lo de la suplicatió de[136] mossèn Ciurana donada als habilitadors, ho han comès als advocats.

136 que, *corregit.*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 128

Similem relationem fecit promotor brachii militaris in dicto stamento.

98v// *Deinde, venit procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.*

Preterea, venit promotor brachii regalis et retulit: que aquell bras se adherex a la deliberasió de aquest en què los advocats vegen quina edat han de tenir los militars per a ser admesos; y que també los feyen saber com aquell bras, durant lo impediment de mossèn Ponçes, síndich de Tàrrega, altre dels habilitadors de aquell bras, qui està malalt, han elegit a mossèn Joan Nofre Hortodó, síndich de Puigcerdà.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt omnes persone superius nominate, excepto sindico Barchinonensi.

Et paulo post, ad effectum habilitandi Curiam, recesserunt a dicto stamento reverendissimus Elenensis et reverendus prior Scala Dei.

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que lo bras militar, per via de pensament, ha determinat que las personas eletas per a tractar ab los aragonesos se juntassen y fessen los memorials necessaris y tractassen ab las personas nomenadas per part dels dits aragonesos per què la deliberasió feta sobre dit negosi pugue tenir exequutió.

Postmodum, constitutus in dicto stamento, promotor brachii regalis retulit: que lo bras real s'és adherit al parer del bras militar desobre referit y que·ls apar que los agravis fets fins assí per los del General de Aragó se poran remetre, essent-ne contentas les parts sols se provehesca al esdevenidor.

Et habito tractatu super predictis, convocati in dicto stamento adhezerunt predicte deliberationi aliorum brachiorum. Et in continenti, fuit per promotorem dicti stamenti aliis brachiis dicte Curie relatum, prout ipse promotor retulit.

Die sabbati, desima septima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali //99r// *ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus Barchinonensis episcopus, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 129

Quibus sich convocatis, per viam scutrini[137]*, convocati in dicto stamento in locum magnifici Ioannes Puigvert, advocati absentis, elegerunt et nominarunt dominum Ferdinandum Quintana, iuris doctorem ibidem presentem, qui iuravit in forma solita et consueta in manu dicti reverendissimi domini presidis.*

Deinde, promotor brachii militaris in dicto stamento ecclesiastico retulit: que aquell bras, oïda la relasió del advocat[138] de aquell bras, han deliberat per via de pensament que·s done orde als habilitadors que no concenten que los doctors del Real Consell sian habilitats, per ésser cosa nunca usada; y que supliquen a sas senyories y mercès fassen lo mateix. Y també, que en lo cap de si los menors de vint-y-sinch anys poden ésser admesos o no, per via de pensament han deliberat que, attento que sempre los majors de catorse anys són estats admesos y per avuy n'i ha molts en lo bras militar que, essent menors de vint anys, foren admesos en altres Corts, que per so se estigue al costum y que sian admesos los majors de catorsa anys. Y quant a la //99v// suplicasió donada per mossèn Ciurana en lo judisi de la habilitasió contra los anquestats del General, han deliberat, també per via de pensament, que sie manat a mossèn Ciurana que demane als habilitadors en escrits la suplicatió per ell donada y que la cobre, per què en sdevenidor no pogués causar prejudisi.

Venit postea procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

Et postmodum, convocati in dicto stamento, audita relatione advocati presentis stamenti et habito tractatu super relatis per promotorem militarem, processerunt ad fatiendum huiusmodi deliberationem: lo estament ecclesiàstich dellibere per via de pensament que los doctors del Real Consell no sian admesos en la habilitasió; y també que los menors de vint anys no sien admesos en la habilitasió, sinó en cars que devant los habilitadors se prove y conste semblants menors de vint anys ésser estats en altres Corts admesos; y més, que los que estan presos y arrestats per los deputats tampoch sian admesos. Y també són de parer que mossèn Ciurana no demane la suplicasió per ell donada devant los habilitadors, com los del bras militar han deliberat, sinó que se li digue que de assí havant no fasse cosa consemblant que no done rahó als brassos.

Postea, venit promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras, hoyda la relasió dels advocats, han donat orde als habilitadors per aquell bras elets que no consenten sien habilitats los doctors del Real Consell; y també, per quant conste que los majors de catorsa anys són estats admesos en altres Corts, per so han deliberat que los dits sian admesos, servant en assò lo costum; y més, sien estats de parer que, attès mossèn Ciurana ha donat suplicacions, axí en lo negosi del ardiacha d'Homs com encara ara novament contra micer Serra y altres, que per so dit mossèn Ciurana les demane als habilitadors; y si les han posades en procés, que en escrits las demane; y[139] si no estan posadas en procés, que sols de paraula les //100r// demane y las cobre.

Preterea, dominus Ioannes Paulus Ciurana, regens computa Generalis Cattalonie, obtulit convocatis in dicto[140] *stamento quandam plicam magnam per dominos deputatos ut dixit missam, clausam et sigillo magno domus Deputationis Cathalonie sigillatam, cuius directio est huiusmodi:*

137 *En lloc de* scrutinii.
138 que han, *corregit*.
139 *A continuació, ratllat,* les cobre.
140 dicto, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 130

Als reverendíssims, molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del present Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monsó.

Et quia hora ad contractandum erat elapsa, non fuit dicta plica aperta sed clausa remansit penes me, nottarium et scribam.

Dictis die et anno, post meridiem, hora et loco assuetis, interfuerunt in dicto stamento omnes superius nominati, exceptis reverendissimo Elenensis, reverendo priore[141] *Scala Dei et sindicis Illerdensis et Elenensis. Et de mandato ipsorum dominorum convocatorum in dicto stamento fuit per me, notarium, aperta plica hodierna die per dictum Ioannem Paulum Ciurana presentata, intus quam fuit reperta quedam epistola dominorum deputatorum clausa et sigillata, que etiam aperta et disclausa fuit et de ipsorum mandato per me, nottarium, lecta; et est thenoris huiusmodi, videlicet, ab extra:*

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monzó.

Ab intra vero dicte epistole thenor sub his sequitur verbis:

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

Han-nos escrit mossèn Joan Pau Ciurana y Pera Arles lo atreviment que Pau Riu, que era cullidor de la bolla de Barcelona, ha tingut de anar a vostres senyories y estar aquí públicament, en menyspreu del grave delicte que ha comès en anar-se'n fugitiu y absentar-se per no pagar al General 11.695 lliures, 8 sous, qu·és restat deutor de la receptió. Y també·ns han escrit la prompta captura y detensió de sa persona, la qual és ab molta rahó y com de la prudent determinació de vostres senyories se //100v// podie esperar, per benefisi del General y satisfactió de aquest consistori, qui de la fuga de dit Riu és restat molt offès; y així resta en càrrech, per fer lo servey de vostres senyories, advertir-los de la molta culpa del mateix Riu y del que en son fet ha passat. Y és que, entrant en nostre[142] trienni, lo trobàrem endarrera de dotze quinsanades y als sobrecollidors de levant y ponent, mossèn Onophre Ciurana y Joan de Gualbes, de més de dos anys, sens saber lo que devian per no ésser comptades les quinzanades de dit Riu ni les tersas dels sobrecullidors; y a 8 de octubre proppassat, considerant la importància del deute de Riu y la sua gran mora y culpa en lo descarregar-lo en alguna cosa y la poca suffissiència de ses fermanças y que com ha hereu de son pare, arrendador y fermança respectivament de moltas bollas y altrament, és també deutor de més de 8.000 lliures, sous, perquè son deute de collidor no pujàs més, com estava encaminat de fer, remogueren al dit Riu del exersissi de son offici y posar-hi altre, ab pensament que dels diners que tenia del General y de algunas proprietats que té en Panadès, encara prou carregades de censals y altres mals, descarregaria son deuta, al manco fins al punt que per les fermanças de sa cautió y alguns altres que de nou ne donàs, lo restant estigués segur i·s pogués cobrar en aquest trienni. Feta esta remosió, discorrent de semmana et[143] semmana y de dia en dia ab diversas offertas que per part sua nos feyen de pagar molta part del deuta y ben assegurar-lo[144], més avant entràrem

141 procuratore, *corregit*.
142 *A continuació, ratllat,* consistori.
143 *En lloc de* en.
144 *A continuació, ratllat,* remey.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 131

en lo Coresma; y considerada lavors la sua durísia en què perseverave, lo férem posar en la càrser de la Deputasió, a hont estigué fins al disapta de Rams; y ab offerta de micer Monfar, son advocat, de pagar-nos dit Riu 1.500 lliures, sous, en la Semmana Sancta y altres tantas aprés de Pàsqua y de altres pagues en pochs dies, que //101r// tot en aquell temps sanct se'ns oferia, ab moltas suplicacions y submissions de paraula, lo soltàrem de la presó, ab presupòsit de tornar-lo en servey del offissi si hagués cumplit a las primeras pagues. Y entretenint-nos ell y micer Monfar en bonas paraulas y esperança de cobrar, han faltat a tot y lo dit Riu se'n és anat. Per lo que a 15 de juny proppassat fórem forsats, conforme Capítols de Cort y lo que en semblant cas és acostumat, ab sentèntia de nostre consistori, declarar ésser privat de dit offici y provehir-ne altri. Tenim notísia de ser-se'n anat ab molts diners del General y axí serà molt bé acertat que, si no·s pot portar açí, sie aquí detingut y conforme Capítols de Cort castigat, majorment que axí·u supliquen algunas fermansas de dit Riu que han sabut la sua captura y entent-se que tots los altres faran lo matex; y castigant-se com mareix, serà no donar ànimo als altres deutors de fer semblant. Per al qual effecta de castigar a lo dit Riu donam orde a mossèn Arles, qui és actor del General, de fer tota la instànsia que convinga y li trametem còpia auctèntica de sa provisió y del que en aquex y altre cas de exactió la Cort General li té manat. Y entretant, açí passarem havant en liurar y véndrer las proprietats de dit Riu, axí com li són ja venuts los pochs mobles que li són trobats, y no·ns descuydarem de las fermanças, pus contra tots està avant la exequutió; com tampoch no·ns descuydam dels dits sobrecullidors Ciurana y Gualbes, ab la falta dels quals provehírem los dias passats, prohibint-los las anadas y enviant dos offisials d'esta casa per portar los llibres y diners que·ls faltaven; y acabat de comptar, los havem detinguts en los càrsers de la Deputasió a hont estan. Pus en tot havem usat dels més benignes tèrmens que·ns és permès, som serts que vostres senyories tindran per //101v// accepte aquest nostre servey y lo que de nou fem en enviar a vostres senyories per aquest portador, Francesch Scolà, lo procés dels agravis de la mort de March Anthoni Forner, los memorials en fet y en dret y altres scripturas que en la Deputasió són trobades per los agravis de la gràsia apostòlica del excusado y pracmàtica dels cavalls y totas les altres de sa magestat en resposta dels dits y altres principals agravis de les últimes Corts fins ara, exceptat los memorials y altres papers dels inquizidors, que posam a punt y aniran per lo primer. Y perquè tots los que ara van són los mateixos originals que tenim en la Deputasió, per no posar larch temps y molts gastos en copiar-los, donam orde a mossèn Ciurana de comunicar-ho tot ab chautelas y tornar-ho açí ab los demés libres y escriptures que per ell y en duas anadas de Pau Genovès són trameses; suplicam a vostres senyories manan també servar aquex orde perquè no divertesquen las escripturas que tant importan y, despatxat lo dels inquizidors, tindrem altres cosas en què servir a vostres senyories, cuyas reverendíssimas y molt il·lustres persones Nostre Senyor guarde ab lo augment y prosperitat que desitjan. De Barcelona, a tretza de agost MDLXXXV. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 132

In registro comuni IIº, folio XVIº.

Et etiam fuerunt intus dictam plicam repertique libri et scripture sequentes:

102r// *Primo*, deset letres reals originals ab sos reals sagells sagelladas.

Més, un llibre ab cubertas de pregamí, que demostra ésser procés y està intitulat «March Anthoni Forner».

Més, un llibre cubert de pregamí, ab baga y botó, de memorials de agravis; y lo primer és sobre la pracmàtica dels cavalls.

Més, altre llibre de escriptures cubert de pergamí, lo qual está intitulat «Scriptures per exemir-se de la gràsia apostòlica del escusado».

Totas las quals escripturas manaren dits senyors convocats restassen custodides en poder de mi, nottari, y que als altres brassos sie comunicada la letra ab la memòria de las ditas escripturas.

Deinde, comparuit promotor brachii militaris in dicto stamento ecclesiastico et retulit: que aquell bras suplique a ses senyories sien servits determinar-se sobre lo que vuy per ell és estat refferit.

Paulo post, dictus promotor brachii militaris in dicto stamento ecclesiastico: que en aquell bras han determinat, per via de pensament, que de las escriptures novament portades, attès són originals, se'n façe inventari en presència dels promovedors dels tres staments.

Promotor regalis retulit in dicto stamento in effectu: que los de aquell bras supliquen a ses senyories y marsès sien servits condesendre a la determinasió de aquell bras en què mossèn Ciurana cobre les suplicacions donadas per ell en lo huhí[145] de la habilitació, pux no ha tengut poder per a fer-ho y en sdevenidor podrie causar gran prejudisi.

Et habito tractatu super relatis tam per promotorem brachii militaris quam regalis, fuit decretum: que·s digue al bras militar com les scriptures lo die present rebudes y tramesas per los diputats ja estan designades en lo procés familiar de aquest stament; y que als bras real se'ls digue, sobre lo refferit per lo promovedor de aquell bras, que en aquest stament estan y //102v// perseveran en la deliberasió vuy feta sobre la suplicació per mossèn Ciurana donades als habilitadors.

Postea, sindicus reverendi Capituli Vicensis dixit: que dissent a totas y qualsevol cosas de gràsia y en qualsevol manera y per qualsevol causas y rahons y a qualsevol personas fahedoras.

Promotor brachii militaris retulit: que los de aquell bras supliquen a ses senyories y mercès sien servits manar portar allí les scriptures novament enviades per los deputats y també la designasió que s'és feta de ditas escripturas.

Et fuit decretum: que lo notari porte al bras militar dites escriptures y les deixe allí per a què les designen a son modo; y que aprés se porten al bras real y tornen al stament ecclesiàstich. *Et in continenti ego, notarius, vigore dicti decreti, dictas scripturas sportavi ad dictum brachium militare et illas ibidem in posse substituti nottarii dicti stamenti dimissi.*

Fuit deinde per fratrem Matheum de Salerno, commissarium et procuratorem ut dixit sanctorum locorum Terre Sancte de Hyeruzalem, oblata in dicto stamento ecclesiastico suplicatio quedam, thenoris huiusmodi:

145 *En lloc de* juhí.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 133

Illustríssimos señores.

Fray Matheo de Salerno, frayle de San Francisco, commissario y procurador general de los sanctos y sacros lugares de Hyeruzalén y su Tierra Sancta en toda la christiandat, digo que està a mi cargo y cuydado el solisitar a los ànimos de los fieles y cathólicos para que quieran con sus limosnas hayudar[146] *a los reparos de los ediffisios de los sacros y sanctos templos de Hyerusalén y su Tierra Sancta, los quales consagró y sanctificó Jesucristo Nuestro Dios y Senyor con su sacratíssimo nacimiento y passión y muerte y con otros semejantes misterios, como es bien público y manifiesto; y también para el sustento y mantenimiento de los religiosos que allí acistimos de día y de noche //103r// para el servisio de lo susodicho, que somos solos de los frayles de la Orden y Regla de nuestro glorioso y seráphico padre sanct Francisco, los quales sanctos lugares tenemos a cargo por orden y mandato de la Sancta Sede apostólica de trescientos anyos a esta parte. Por orde*[147]*, por todo lo susodicho, suplico a vuestras señorías illustrísimas quieran ser servidos dar orden y mandar senyalar alguna limosna de rentas o darla al presente, como la volundad y más servisio de vuestras señorías illustrísimas fuere, y en particular en sus diócesis, attento que llora*[148] *ay más necessidad que nunca a havido, por respeto que un tirano ministro del gran turco nos ha destruydo gran parte del convento que está en Hyeruzalem, y en él tenemos el Sancto Sepulcro y monte Calvario; y más, que la mizericordia divina a permitido que el gran turco consienta y dé licentia que ediffiquemos un convento en Constantinopla, adonde está ya un guardián con ocho frayles. Digo, en toda humildad y respecto y con la venia que se debe a ésta sagrada congregación, que pido esto por vía de justisia, por respecto y causa que vuestras señorías illustrísimas son dispensadores y administradores del patrimonio de Jesuchristo Nuestro Dios y Señor; y pues que esta obra en sí es tan pía y clama socorro, no tengo más que encareszer, sino que basta que los que obran semejantes actos de caridad se espera el premio por amor de Quien se haze; y más, que nuestra sagrada Religión resibirá muy en particular caridad y muestra de devosión, la qual pueda*[149] *por su perpetua oradora*[150].

Et lecta per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, preincerta suplicatione, fuit ibidem decretum quod comunicetur dicta suplicatio aliis brachiis dicte Curie.

Ítem, per quant se creu que acudiran moltas personas ab suplicacions demanant almoynes, delliberen, per via de pen//103v//sament, que totas les suplicacions que·s donaran demananant *(sic)* almoynas sien custodides per lo nottari, sens incertar-les en procés, y a la fi de les Corts se'n tindrà considerasió[151]. Y que esta deliberasió sie notificada als altres brassos. *Que fuerunt notificata per promotorem aliis brachiis, prout ipse retulit.*

146 haydar, u *interlineada*.
147 *En lloc de* Por ende.
148 *En lloc de* ahora.
149 *En lloc de* queda.
150 duradora, *corregit*.
151 *A continuació, repetit,* en procés, y a la fi de las Corts se'n tindrà consideració.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 134

Promotor brachii militaris retulit: que aquell stament se adhereix a la propdita deliberasió.

Deinde, venerunt reverendus Elenensis, reverendi prior de Scala Dei et sindicus Ilerdensis, habilitatores pro parte dicti brachii electi, et sindicus Elenensis.

Die lune, decima nona mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus dompnus Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendarius de Gallicant.

Admodum reverendus frater Michael Sobraries, abbas Sancti Felicis Guixolensis.

Reverendus dominus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi domini Dertuzensis episcopi.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus Capituli Barchinonensis.

Reverendus Hyeronimus Tersa, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Vicensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elenensis.

104r// *Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis.*

Quibus sich convocatis, comparuit in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras, per via de pensament, han tractat que serie bé que los promovedors dels brassos recordassen als senyors tractadors de sa magestat la resposta dels aposentos, perquè en aquell bras hi ha moltas personas que tenan faltan de aposentos.

Deinde, constituti in dicto stamento magnifici Hyeronimi de Magarola et Miquael Sarrovira, sindici civitatis Barchinone, obtulerunt et tradiderunt dictis convocatis in dicto stamento ecclesiastico quandam epistolam dominorum consiliariorum civitatis Barchinone, clausam et sigillo dicte civitatis sigillatam, cuius directio ab extra est huiusmodi:

> Als reverendíssims, il·lustríssims, nobles, magnífichs y de gran providènsia senyors, los tres staments de la Cort General de Cattalunya congregada en la vila de Monsó.

Qua epistola tradita, de mandato convocatorum in dicto stamento fuit disclausa et aperta et ab intra thenor erat huiusmodi:

> Reverendíssims, il·lustríssims, nobles, magnífichs y de gran providènsia senyors,
>
> Per part del magnífich mossèn Miquel Bastida, síndich de aquesta ciutat de Barcelona, no[s] és estat refferit que, aportant-se una causa entre lo procurador del General de Cattalunya y dit Bastida, de una part, y mossèn Joan Setantí, de part altra, per las causas y rahons en lo procés de dita causa contengudes, molts dias y anys fa, y havent estat serca un any que no se ha dit res en dita causa, lo dia aprés de imme-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 135

diadament següent que partí dit mossèn Miquel Bastida, juntament ab los altres síndichs per aquesta ciutat constituïts per entrevenir en las Corts que al present són estadas convocadas y se celebren en la vila de Monsó, lo dit Setantí, pensant segons se creu que ab la absència de dit Bastida no tindrà qui li fasse contrari ni deduesca lo que en dit procés se ha deduhir per la intel·ligènsia de la justísia //104v// y veritat del fet, instà devant dits senyors diputats la expedisió y desisió de la causa; lo que entenent nosaltres, tremetérem a dir a dits senyors diputats fossan servits que, en tant que durasen las ditas Corts, manassen sobreséurer y no passar havant en la causa per no agraviar a dit Bastida, qui no per sos negosis sinó de la república d'esta ciutat era absent. Y que després, trobant-se y essent anat en aquexa Cort, lo dit mossèn Joan Setantí, ab suplicació per ell donada y presentada a vostres senyories y mercès ab alguns motius o informasions en ella contenguts, ha obtingut que vostres senyories y mercès han determinat y prefigit termini de trenta dias als dits diputats, dins los quals haguessen de declarar en dita causa. Y com en dit negosi se tracte de molt gran interès de dit Bastida y és rahó procure en dar son descàrrech y mostrar de sa justísia y bon dret, lo que és cert no·n farà persona alguna si no és el matex, qui sab millor lo qui passa que home del món, nos és estat suplicat molt encaridament per sa part li donassen llissènsia per tornar y venir-se'n de aquexa Cort per lo dit temps de un mes a dita urgent necessitat y la causa tant justa que en assò té. Y desitjant nosaltres complàurer a tant justa cosa al dit Bastida y provehir a sa indempnitat, ho havem proposat en Consell de la Vintyquatrena, ab deliberasió del qual fem la present, suplicant a vostres senyories y mercès se servesquen de considerar la gran rahó que dit Bastida té de quexar-se y donar queixa del que li està passant; y se ha determinat, per so que con ell no està per sos negosis en aquexa Cort, sinó de la present ciutat y que veja que, havent estat sens dir res en la causa tant temps, ara que ell no pot respòndrer en ella ni deduhir de son dret se sia mogut son adversari, y més de què<s> sos síndichs, qui era de rahó lo deffensassen y ajudassen en assò, hajen també adherit //105r// en la dita preffixió de temps, per lo que ab justa rahó demane dita lisèntia de venir-se'n; y consideren també lo gran inconvenient seria si per nosaltres se li consentia, per so que havíem de trametre altre síndich y fer sindicat nou, y per molt altres inconvenients se porien seguir, totas las quals cosas y altres assí considerables y pensadas, havem determinat suplicar a vostres senyories y mercès sien servits de què dita prefixió de temps de trenta dias comense del dia aprés de la conclusió de les presents Corts; o si són servits se despedesca la causa que ab tanta instànsia demana o insta dit Setantí, se fassa, pus aquí en Cort y ha prou doctors a qui se podrà cometre, se asumesquen aquí vostres senyories y mercès dita causa y se prosehesca y declare en ella, puix són presents lo dit Bastida y Setantí y quiscú porà deduhir y al·legar de sos drets y no serà agraviat ningú, ni alasoras tindran queixa los uns ni los altres ni rahó de quexar-se, ni dit Bastida de deixar los negosis per los quals és estat tramés, ni tampoch esta ciutat de què per indirecta li sie fet semblant agravi, essent majorment lo que demanam conforme a justísia. Y si bé miren lo poder dels síndichs d'esta ciutat, aprés mort de mossèn Valls no era bastant ni ells podien fer cosa alguna, per so que ere a tots quatra *in simul* y no *in solidum*. Tot acò havem volgut dir y notificar a vostres senyories y mercès y suplicar-los, com ab esta los suplicam, ho manen remediar de la una o de la altra manera, com confiam que vostres senyories y mercès ho entendran y posaran

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 136

lo remey que convé, puix nostra pretensió està fundada ab justísia. Nostre Senyor las vidas y estats de vostres senyories y mercès augmente, conserve y prospere. De Barcelona, a 14 de agost MDLXXXV.

De vostres reverendíssimas e il·lustríssimes senyories y mercès molt affectats, los concellers de Barcelona.

Qua epistola in dicto stamento lecta, fuit per dictum reverendissimum dominum episcopum Barchinonensem, presidem, dictis sindicis Barchinone responsum: que en //105v// aquell bras se deliberarà lo que convindrà fer sobre las cosas en dita letra contengudas.

Postea, accessit ad dictum stamentum ecclesiasticum procurator admodum reverendi prioris Cathalonie.

Deinde, venit promotor brachii militaris et convocatis in dicto stamento ecclesiastico sequentia in effectu retulit: que per via de pensament han tractat que convindrie una o més personas per cada bras per a què de nou vessen lo llibre de la compilasió de las Constitusions que los diputats han enviat, pux no és lo primer original y no està firmat per las personas nomenadas per part de la terra; y que aquestos vessen si està conforme al original y que les mateixas personas procuren de vèurer si·s trobarà lo original firmat de las sis personas.

Item, fuit decretum: que·s torne resposta als diputats, havisant-los com les lletres y escriptures enviades se són rebudas; y també que en effecta se'ls diga que la Cort los agraeix lo bon cuydado tenan en la exacció dels deutas del General, com de ells se confiave.

Item, fuit deliberatum: que los promovedors vagen a solisitar als tractadors de sa magestat sobre los aposentos, conforme lo bras militar ha determinat y delliberat.

Veninde[152] *ad dictum stamentum procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.*

Preterea, veniens ad idem stamentum promotor brachii regalis, sequentia in effectu reportavit: que en aquell bras[153] se adhereixen a la deliberasió de aquest y del militar en què de las escripturas derrerament enviades per los diputats se'n fasse inventari en presència dels promotors y se acomanen a mossèn Ciurana; y també han deliberat, per via de pensament, que·s done lisèntia a mossèn Rius, qui està pres en la present vila per deutas del General, que·s pugue parlar ab ell; y més, que si appar que per a solisitar als senyors tractadors sols y anassen lo hu o los dos promotors, perquè en cars y hage qüestió estigue lo un bras líbero per a fer judicis; y també se adhere//106//xen a la delliberació de aquest bras en què les suplicacions dels pobres sien remeses per la fi de las Corts.

Item, fuit in dicto stamento ecclesiastico deliberatum: que·s done llisènsia, segons que ab la present la donen, al dit Riu que·s puga parlar ab ell, pus la presó és per a custòdia y no per a pena; y també, per a reveura lo llibre de la recopilació de las Constitucions, lo dit estament nomene per part de aquest bras a micer Cellers y a micer

152 *En lloc de* Venit inde.

153 *A continuació, repetit,* que en aquell bras.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 137

Quintana, advocats del present stament. *Que omnia fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Preterea, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich, desitjant que entre los nottaris y escrivans dels tres staments y hage tota conformitat en les escriptures, delliberen que los nottaris dels presents staments se junten cadal dia y conferesquen entre si per vèurer si las relasions dels promotors conformen ab les delliberasions de cada bras respectivament. Y perquè lo promotor del bras real ha refferit que lo promovedor del present stament ha reportat en aquell bras que assí se havia delliberat que de las escripturas últimament enviades per los diputats se'n fes inventari en presèntia dels promotors y se acomenassen a mossèn Ciurana, y en aquest stament no se ha fet tal delliberasió, per so lo promotor del present bras delliberen que vage al dit bras real per dir-los lo bescompte que en açò à pres y certificar-los que assí sols se delliberà que lo nottari de aquest stament les designàs en lo present procés y les custodís. *Que fuerunt reportata per dictum promotorem aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis convocato, convenerunt omnes persone superius nominate, exceptis procuratore reverendi Prioris Cattalonie et sin//106v//*dico Capituli Barchinonensis; comparuit etiam sindicus Capituli Tarraconensis.*

Et fuit deliberatum in dicto stamento ecclesiastico: que lo promovedor del present stament vage als brassos militar y real per dir-los, per via de pensament, si serie bé que per a les personas elegidoras per los brassos per a fer los memorials se procuràs algun aposiento en la present iglésia a hont se pugan juntar, pux se entén que ab poch gasto se farà y ditas personas estaran prop dels staments y ab major comoditat dels brassos y d'ells. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Advenit postea ad dictum stamentum promotor brachii militaris et retulit: que de aquell bras no·s pot tornar resposta a las cosas per part de aquest stament refferidas, per so que en dit bras militar y ha posat discentiment a tots negosis, fins que sie donat orde que les suplicacions donades per mossèn Ciurana als habilitadors se cobren; y que sols per a tractar de aquest negosi està alsat. Y axí·ls ho feyen saber.

Item, fuit in dicto stamento ecclesiastico deliberatum: que·s fasse embaxada al bras militar per declarar-los la deliberasió feta per aquest bras en què los que estan presos y arrestats per los diputats no sien habilitats; y que també lo haver donat les suplicacions mossèn Ciurana als habilitadors no és prejudissi algú, y per assò persuadesquen als que han posat los discentiments aquells alsen, pux no és perjudici. *Et pro fatienda dicta embaxiata nominarunt reverendos Onofrium Paulum Çellers et Ferdinandum Quintana, advocatos presentis stamenti, qui onus eis commissum in continenti exequuti fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.*

Recessit postea procurator reverendissimi domini episcopi Dertusensis a dicto stamento ecclesiastico.

Deinde, constituti in dicto stamento ecclesiastico dominus loci de Monclar et Ioannes Çella de Tafurer, legati brachii militaris, et Federicus Cornet, advocatus dicti stamenti militaris, qui effectu dixerunt: que //107r// en aquell bras tant solament han

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 138

deliberat que les suplicacions donades per mossèn Pau Ciurana en nom de diputats se cobrassen, puix ell no tenia poder per a donar-las, y que no poguessen causar algun prejudissi ni en sdevenidor ésser tret en conseqüènsia; y que si los presos y arrestats per los diputats han de ésser habilitats o no, ells no n'an tractat allí; y que sols ells pretenan que les suplicacions se han de cobrar perquè no tenia poder mossèn Ciurana ni dels brassos ni de la Cort per a donar-les, y per esta causa se són posats los discentiments; y axí, supliquen a ses senyories y mercès sien servits adherir-se en assò, perquè apar cosa fort que, stant juntats los brassos, hagen de subir juhí los diputats devant los habilitadors, qui no són de assò jutges competents.

Die martis, vigessima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavaix.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus prior Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi Dertusensis.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
107v// *Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.*

Quibus convocatis, causa habilitandi Curiam recesserunt a dicto stamento reverendissimus Elenensis, reverendus prior Scala Dei et sindicus Ilerdensis.

Recessit etiam sindicus Tarraconensis.

Deinde, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras han alsat los discentiments fins a las deu horas, que és la hora habilitada per a tractar; y que en lo negosi de Pau Riu los apar que, pus no està pres a instància ni per orde dels brassos, que·s dexe al procurador del General qui l'à fet pèndrer y li ha fet instància, no obstant que lo que demana dit Riu sia cosa justa; y en lo que toque a la resposta que se ha determinat fer als diputats, troben inconvenient que per ara se façe letra, y que rebran marsè se torne a vèurer la minuta de la dita letra, per a què·s puga tornar a tractar sobre ella. Quant al lloch se ajunten los advocats y se han de juntar les personas nomenadores per a fer memorials, los apar que, pux lo lloch que han pres és commodo y s'és fet de consentiment y deliberasió dels brassos, los apar que·ls dehuen estar en dit lloch; en la deliberasió feta que los nottaris se junten y convinguen

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 139

ab los processos, los apar molt bé y axí se adherexen; advertexen també que apar serie bé que cada bras nomenàs una persona per a què estos tinguen cuydado de fer cada dia juntar los advocats.

Postea, venit sindicus reverendi Capituli Barchinonensis.

Preterea, venit ad dictum stamentum dictus promotor brachii militaris, qui in effectu retulit sequentia: que lo que se offerex en aquell bras al present per via de pensament és que·ls apar cosa molt justa se escrigue als diputats que continuen y fassen totas diligènsias en exequutar les personas deutoras a ditas pecúnias del General, ab què, emperò, ab tot effecta façen pagar primer als principals obligats y als parsioners conpartisipants //108r// en los arrendaments y proffits de aquells y aprés a las fermançes dels uns y dels altres.

Et habito tractatu super predictis, fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich delibere que·s torne resposta al bras militar y se'ls digue que serie fer gran perjuhí al General fer-se lo que han enviat a dir a son promovedor, perquè serie llevar-li la actió que[154] estipulada de poder exequutar les fermançes primer que als principals en los contractas en son favor fets; y per consegüent, privar-lo de la justísia, majorment havent-hi molts arrendaments los principals dels quals no tenen béns alguns y altres que la execució d'ells és difficulto[sí]ssima, majorment essent deutas fiscals que de sa naturalesa tenen aquex privilegi. *Qua quidem deliberatio fuit facta notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse retulit.*

Paulo post, constitutus in dicto stamento, promotor brachii regalis retulit in[155] effectu: que en aquell bras han comès als advocats que vegen lo llibre de la recopilasió de las Constitucions; y en lo que toque a les posades, se són adherits a la deliberasió de aquest bras que vagen los tres promovedors a solisitar la resposta ab los senyors tractadors de sa magestat; y quant al negosi de mossèn Riu, són de parer se li done llisènsia que·s pugue parlar ab ell y puga fer advocat y procurador. En lo que toque a la resposta se ha de fer a les letres dels senyors diputats en aquell bras, desitjen vèurer la minuta se ha[156] fet de la resposta, y que supliquen a ses senyorias y mercès la manen allí portar, com s'és portada al bras militar.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, excepto sindico Tarraconensis et reverendo abbate de Gallicant. Attamen, a dicto stamento recesserunt reverendissimi Elenensis, prior Scala Dei //108v// *et sindicus Ilerdensis, causa habilitandi Curiam.*

Et convocati in dicto stamento deliberarunt: que·s face embaxada als brassos militar y real per persuadir-los quant convé que per a las personas nomenadores per a fer los memorials se procure un aposento que estigue prop dels staments per moltas causas, y en particular per ésser molt luny la posada que se ha procurat y lo inconvenient que serà en lo ivern y de nits haver de anar y venir de[157] dita cassa als presents staments. Y per a fer dita embaxada se nomenaren micer Quintana, procurador del reverendíssim de

154 *En lloc de* té.
155 que, *corregit.*
156 de la, *corregit.*
157 a, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 140

Tortoza, y lo síndich del Capítol de Elna. *Qui quidem legati in continenti onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.*

Paulo post, promotor dicti brachii ecclesiastici retulit: que ell, junctament ab los dos promovedors dels altres brassos, és estat a solisitar los senyors tractadors sobre los aposentos y li han fet de resposta lo senyor conde de Miranda en effecta que tenan per cert que la poca salut ha tengut lo aposentador major és causa que aquest negosi no estigue remediat, y que seria manester haver memorial dels que no tenen aposento y dels que estan mal aposentats, per a què·s puguen vèurer ses posadas y ésser remediats.

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit in dicto stamento: que en aquell bras, per via de pensament, se ha tractat que seria bé se fes embaxada als brassos de Aragó, agrahint-los la cortesia y liberalitat han tengut en donar los actas sobre la revocasió del desafuero.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que vage lo promodor al bras militar per dir-los que en aquest bras no se ha tengut notísia dels actas que ells diuhen de la //109r// revocasió del desafuero ni·ls han vist; y també que se'ls digue que per a solisitar lo advocat de aquest bras o stament, que·ls apar que lo porter bastarà ho fasse.

Et in continenti, dictus promotor predicta dicto brachio militari reportavit et paulo post, reversus, retulit: que en aquell bras li han donat aquellas escriptures que aporta, que són de la revocasió del desafuero, y que li han dit que en aquell bras habien refferit los de Aragó que havien portat dits actas, que a cada bras de aquestos feyen compte de portar una consemblant còpia dels dits actas.

Et fuit deliberatum: que lo promotor torne ditas escripturas al dit bras militar y·ls digue que, quant hauran rebut assí ditas escripturas, determinaran lo fahedor.

Preterea, constituti in dicto stamento ecclesiastico Hyeronimus Magarola, unus ex sindicis Barchinone, et quidem ex sindicis Perpiniani, exposuerunt: que en aquest bras han considerat lo que inporte que les personas nomenadoras per los brassos per a fer los memorials tinguen lo aposiento prop dels presents staments, y que axí, per a vèurer si lo lloch aquest desobre la present iglésia serà cómmodo y quines obres seran manaster fer-hi o si convindrà haver altre posada que estigue més prop, los apar que seria bé se nomenassen dos personas de cada bras per a què entenguen en ditas cosas.

Et habito tractatu super predictis, convocato in dicto stamento adhezerunt deliberationi dicti brachii regalis; et pro dicto effectu in dicto stamento nominarunt et elegerunt procuratorem reverendissimi domini Dertuzensis et procuratorem Prioris Cathalonie.

Insuper, convocati in dicto stamento, quia intellexerunt reverendum Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi Tarraconensis, infirmitate detineri, ideo providerunt quod ex parte brachii visitetur ipse, eligendo pro //109v// *predictis admodum reverendum abbatem de Guixolensis et sindicum Capituli Gerundensis.*

Die mercurii, vigesima prima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus episcopus Barchinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 141

Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertusensis.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Quibus convocatis, accesserunt ad dictum stamentum magnifici Michael Bastida et Michael Sarrovira, sindici civitatis Barchinone, qui sedentes, videlicet, primus post reverendum presidem et alter post reverendum Vicensem, et in effectu dixerunt: que suplicaven de nou de paraula lo que, ab la lletra a ses senyories y mercès després hair presentada, la ciutat de Barcelona ha suplicat, que fossen servits ses senyories y mercès manar portar assí lo procés que devant dits diputats se porte entre dit Bastida y mossèn Setantí, offerint-se ell, dit Bastida, pagar los gastos que en açò se offerran; y assí ses senyories y marsès, vist lo dit procés, podrien fer commissió en Barcelona a las personas que·ls aparrie, sols no //110r// sien los que per avuy tenen dita causa, los quals, com en las suplicasions per dit mossèn Bastida donadas se conté, estaven donats per suspectas y se havie fet commissió de dita causa a altre, y ara los diputats l'an tornada a comètrer als mateixos que primer la tingueren; y que ditas cosas supliquen en nom de dita ciutat.

Promotor brachii regalis in effectu retulit: que ell, de part del bras real, ere estat per a advertir algunas cosas que en aquell bras se offerien als habilitadors de aquell bras y ha dit a Riera, porter del canceller, que digués a dits habilitadors reals que ell los volie parlar de part del bras, y que ha respost lo senyor canceller que no·y podien anar; tornada esta resposta, ha replicat ell a dit Riera que·y tornàs y que·ls digués que venie de part del bras per advertir alguna cosa que se offerie, y que no faria sinó dir-los una paraula y encontinent se'n tornarien; ha respost lo senyor canceller que no se'ls podia parlar ni podien exir de allí. Y que en aquell bras los ha aparegut que és negoci grave y que apar volen privar als brassos de la libertat que tenen de enviar a demanar los habilitadors y consultar ab ells, y que per so los apar, per via de pensament, que los promotors dels brassos deurien anar als dits habilitadors no vullen fer tan gran agravi als brassos.

Et in continenti, habito super predictis tractatu, fuit decretum in dicto stamento ecclesiastico: que los promotors dels tres brassos vagen als habilitadors per dir-los la queixa que lo bras real ha tingut de no haver deixat baixar los habilitadors de aquell bras per consultar ab ells, lo costum y llibertat que los brassos tenen, y que per so·ls supliquen que·ls deixen baixar y dir la consulta; y que, de altra manera, los brassos se'n sentirien molt que·ls vullen privar de aquesta llibertat. *Que in continenti fuerunt notificata aliis brachiis dicte //110v// Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras, hoyt lo que ha refferit lo promotor del bras real, han deliberat que·s fes offerta al dit bras real en aquest negosi concurrent de ajudar-los en lo que puguen, però que seria bé que sols se anàs als habilitadors per part del bras real, perquè en cars hi hage qüestió estiguen los dos brassos líberos per a fer judissi.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 142

Et in continenti, fuit decretum: que lo promovedor de aquest bras vage al bras militar per refferir-los que apar en aquest stament que los tres promovedors vagen sobre lo negosi concorrent als habilitadors per dir-los la quexa que assí ha refferit lo promovedor del bras real, y per enténdrer y saber què és lo que passe y què és estada la causa que no han deixat baixar los habilitadors del bras real, enviant-s'i per part del bras; y que assò no pot ésser prejudisi algú. *Et in continenti, fuit notifficata dicto brachio militari per promotorem stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Venit deinde ad dictum stamentum promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras, entès lo inconvenient que per part del bras militar s'és advertit en què los tres promotors vagen als habilitadors per lo negosi que occorre, que per so los de aquell bras, per llevar tot dupta, supliquen a ses senyories y mercès sien servits que lo promotor de aquest bras vage, juntament ab ell, als habilitadors per lo que·s s'és delliberat; y si assò no aparrà a ses senyories y mercès, ells per sa part faran lo que convindrà.

Et quia alia brachia dicte Curie adhezerunt predicta deliberationi per presens stamentum factum, dicti promotores brachiorum onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout postea dictus promotor brachii ecclesiastici retulit.

111r// *Dictis die et anno, post meridiem, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt persone omnes superius nominate, excepto admodum reverendo abbate de Gerri et reverendo sindico Barchinone.*

Et venit ad dictum stamentum promotor brachii regalis et in effectu retulit: que·ls feya saber aquell bras com per tot lo bras se havie posat discentiment per la resposta feta lo dia de vuy per lo senyor canceller als promovedors anats per part dels brassos, que à vingut a dir que allí eren ells superiors als brassos.

Et fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los com, per via de pensament, aparexie en aquest stament que·s deurie fer enbaxada al bras real, persuadint-los vullen alsar lo discentiment perquè la habilitació puga anar havant. *Que fuerunt notificata per promotorem dicti stamenti dicto brachio militari.*

Paulo post, venit promotor brachii militaris et in effectu reportavit: que aquell bras se adherex a la última deliberasió feta per aquest stament.

Et in continenti, convocati in dicto stamento pro fatienda dicta embaixiata nominarunt admodum reverendum abbatem de Guíxols et reverendum sindicum Capituli Dertuzensis. Que deliberasio fuit notificata dicto brachio militari per promotorem dicti stamenti.

Et quasi in continenti, promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras, per fer dita embaxada, han nomenat a don Plegamans de Marimon y a mossèn Salbà de la Bisbal, los quals estan promptes de[158] fer dita embaxada. *Et in continenti, dicti legati onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.*

Postea, venit reverendus sindicus Barchinone.

111v// *Venit postea promotor brachii militaris et retulit:* que en aquell bras, per via de pensament, fan saber a ses senyories y mercès si serie bé que·s nomenassen personas per los brassos los quals tinguessen cuydado de fer memorials de las personas que estan mal aposentadas.

158 per, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 143

Et in continenti, convocati in dicto stamento adhezerunt dicte deliberationi et nominarunt pro predictis reverendum abbatem de Gerri.

Que fuerunt notificata aliis brachiis per promotorem dicti stamenti, qui paulo post retulit: que lo bras militar à nomenat per dit effecta a mossèn Montagut de Vallgornera y al bras real han nomenat hu dels síndichs de Perpinyà.

Insuper, accesserunt ad dictum stamentum Hyeronimus Magarola, Barchinonensis, et Andreas Vilaplana, Gerundensis, sindici[159]*, legati brachii regalis, qui denunsiarunt:* que en aquell bras, per las rahons que per aquest y lo militar los són estadas ditas, han alsat lo discentiment que havien posat, perquè són restats contents de la satisfatió han donada los habilitadors.

Promotor brachii regalis retulit in dicto stamento: que en aquell bras han tingut pensament que en la resposta se ha de fer a diputats se'ls enviàs a demanar memorial de tots los offisis, de[160] salaris y remunerasions y estrenas que han crescut de las Corts passadas fins auy.

Promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras, per via de pensament, han determinat que serie bé se anomenassen personas per a fer los memorials, pux per assò no obste que la suplicació sie publicada.

Et fuit decretum: que se envie a demanar als diputats lo memorial que han refferit los del bras real, adherint-se a sa deliberasió; y quant al refferit per lo promotor militar, que per no ésser publicada la habilitasió no·ls apar convingue //112r// se fassa nominasió de personas. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem, prout ipse retulit.*

Preterea, constituti in dicto stamento, promotor brachii regalis retulit: que per lo que han entès que Pau Riu està detingut en una presó molt mala y que no està sent parill de sa vida y que, si morie, lo General perdrie molt, que per so sien servits manar a mossèn Arles, a instànsia del qual com a offisial del General està pres, que li sia mudada la presó, com estigue segur y se pugue tractar ab ell, puix segons se creu li han ja presa la depositió.

Die iovis, vigessima secunda mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Admodum reverendus prior monasterii Scala Dei.

159 *A continuació, repetit,* sindici.
160 y, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 144

Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Quibus convocatis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico discretus Franciscus Algueró, nottarius, civis Ilerde, quandam obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento suplicationem, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors.

Per mort de mossèn Miquel Ferrer, doctor en medesina, ciutedà de Lleyda //112v// vague un lloch de oydor y diputat real de la mateixa ciutat; suplica per so Francesch Algueró, nottari, ciutedà de la matexa ciutat, qui residex en la present Cort per síndich de dita ciutat, sien servits vostres senyories y mercès faran en assò lo que és acostumat, dit suplicant ho tindrà a singular gràsia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et in continenti, per[161] *Puig, chirurgicum, civem Ilerde, nomine et pro parte, ut dixit, magnifici Mathie Sabata, in medisina doctoris, civis dicte civitatis, fuit oblata quedam suplicatio, thenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors.

Per mort del doctor Miquel Ferrer, doctor en medesina, de la ciutat de Lleyda, vague un lloch de oydor de comptas en la casa de la Deputasió del General de Cattalunya. Suplique a vostres senyories y mercès lo doctor Masià Sabata, també doctor en medesina y ciutedà de la matexa ciutat de Lleyda, li fassen marsè de dit lloch y manar-lo ensecular en lloch del dit Miquel Ferrer, que o rebrà en molt singular gràsia y marsè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et habito tractatu super contentis in dictis suplicationibus, fuit decretum: que, attento que lo doctor Sebata és doctor y cathedràtich de la Universitat y té la matexa calitat que tenia lo metge Ferrer, per mort del qual vague dit lloch, per so determinen se fassa lo suplicat per dit Sabata, alsats los discentiments.

Quant a la suplicació per mossèn Algueró donada, declaren *petita locum non habere.*

In continenti, dominus archidiaconus Tersa dixit: que alsava lo discentiment per ell posat a sinch del present a effecta[162] sols de aquesta deliberasió y gràsia feta al doctor Sabata.

Deinde, fuit constitutus in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris et retulit: que lo bras militar ha delliberat que les escripturas últimament rebudas dels senyors diputats sien aco//113r//ma[na]das a mossèn Ciurana, ab acta que·y entrevinguen los tres nottaris dels staments; y que lo bras real és de la matexa determinasió.

Recesserunt postea reverendissimus Elenensis, prior Scala Dei et sindicus Ilerdensis et venit sindicus Gerundensis.

161 *A continuació, espai en blanc.*
162 *A continuació, repetit,* a effecta.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 145

Et habito tractatu super predictis expositis pro parte brachii militaris, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los que assí no han vist encara ditas escripturas, que les tornen assí, que aprés de ésser assí se comanaran. *Fuit notificata dicto brachio militari per dictum promotorem, prout ipse retulit.*

Venit postea reverendus archidiaconus d'Homs, sindicus Tarracone.

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento, retulit: que les escriptures últimament enviades per los diputats les han tornadas de aquell bras al bras real, lo qual les ha enviadas a demanar perquè no las havien encara designades en aquell bras; y axí los ho han fet saber, que per so no les tornen al present bras.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich, considerant que Pau Riu està pres en la present vila per lo justísia de aquella, a instànsia del exactor del General de Cattalunya, per lo que deu dit Riu al General; y perquè lo fi y intent de tots ha de ésser sols que lo General sia pagat, y se entèn que lo dit justísia fa lo procés al dit Riu a instància del dit exactor, lo que podrie ésser y causar grandíssim prejudissi a la Generalitat en contrafactió de Constitucions de Cattalunya, y lo matex se podrie seguir ab altres personas que·s troban en la present Cort, per so delliberen, per via de pensament, que·s procure que lo dit Pau Riu sie portat pres a Barcelona, perquè los diputats puguen conèxar de sa causa; y, si manaster és, que·s fasse embaxada als quatra brassos de Aragó, pregant-los vullen ésser part de //113v// què dit homa sia lliurat als brassos de Cattalunya.

Et pro notificando predicta aliis brachiis dicte Curie eligerunt et nominarunt reverendos procuratorem reverendissimi Dertusensis et sindicum Gerundensis Capituli.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate; et etiam comparuit reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.

Et coram ipsis comparuerunt domini Hyeronimus de Magarola et Michael Bastida, sindici Barchinone, qui in effectu dixerunt: que suplicaven a ses senyories y mercès fosan servits fer lo que la ciutat de Barcelona los ha suplicat ab la carta que·ls és estada enviada, perquè aquella ciutat ne rebrà molt gran marsè, com ja altra vegada los és estat suplicat per ells.

Venerunt postea dicti reverendi domini Ferdinandus Quintana et reverendus Petrus Thomàs, legati presentis brachii, qui retulerunt sequentia: que en lo bras militar y real havien refferit la deliberasió de aquest bras y que·ls havien dit ho mirarien y tornarien resposta; y dels dissentiments han dit lo mateix.

Postmodum, venit promotor brachii militaris et retulit in effectu: que en aquell bras y ha dissentiment y que per aqueix respecte no·s podia tornar resposta; y perquè vessen los dissentiments ab què·s fundaven, an enviat ab lo promovedor lo nottari, lo qual los lija; los quals encontinent legí en dit stament ecclesiàstich.

Venerunt postea Hyeronimus Boldó, sindicus Perpiniani, et Salvator Rocafort, sindicus de Berga, legati brachii regalis, qui in effectu dixerunt: que los de aquell bras han comès lo negosi d'en Riu, que per part de aquest bras ab embaxada los és estat refferit, a sos advocats, per a què·l entenguen y façen relasió; y que, rebuda dita relasió, se tornarà resposta.

114r// *Die veneris, vigessima tertia mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 146

stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens,
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis,
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, fuit habitus magnus et maturus tractatus super contentis in quadam epistola per consiliarios Barchinone dictis stamentis missa, tamen nihil fuit decretum.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, et etiam sindico Capituli Barchinone et procuratore reverendissimi Dertusensis.

Et fuit ibidem facta deliberasio sequens: lo estament ecclesiàstich, per certas causas justas y rahonables de nou emergents y als convocats en dit stament ben vistes, dellibe-ren: que los tres promovedors cobren les suplicacions per mossèn Joan Pau Ciurana, en nom dels diputats del General de Cattalunya, donades davant los habilitadors, de tal manera que d'elles no aparegue en sdevenidor en lo judisi de la habilitasió, perquè per aquellas no sia fet prejudisi algú a la Generalitat del Principat de Cattalunya, attès que mossèn Ciurana no tenie poder dels brassos per a donar-les.

114v// *Item, convocati in dicto stamento, ad effectum habilitandi Curiam, habilita-runt et habilitare se dixerunt horas, videlicet, a tertia ad sextam post meridiem diei cras-tine, in qua festum divi Bartholomei celebrabitur, et diei dominice proxime sequentis. Que due deliberationes fuerunt*[163] *notificate aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Quibus deliberationibus brachium militare adhezit, prout per eius promotorem rela-tum fuit, et dixit etiam: que serie bé que los brassos se juntassen també, per lo que·s pot offerir en la habilitasió.

Venit deinde promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras, entenent que los habilitadors volen habilitar a misser Gort, assessor del governador, y a misser Ubach, jutge de reclams, y per so, per via de pensament, han deliberat vagen als habilitadors los promovedors per dir-los que no passen havant en estos caps.

Item, fuit deliberatum: que per las causas refferides per lo promotor del bras militar, los brassos se junten estos dos dies que estan habilitats per a la habilitasió.

163 *A continuació, repetit,* fuerunt.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 147

Preterea, convocati in dicto stamento deliberarunt prout sequitur: que, entenent que en lo llibre de les Vàlues y ha llarga mensió de totas las fermansas y porsionistes de les bolles, que per so, ab la letra se ha de fer als diputats, se envie a demanar dit libre; y si en dit libre no·y ha larga mensió de ditas cosas, que procuren enviar llarga informasió a part perquè assí se puga saber la veritat. *Que quidem due deliberationes fuerunt notificate aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que ells se són adherits a la última deliberasió, advertint que no envien //115r// lo original del dit libre, sinó còpia de aquell; y que ells, per via de pensament, serien de parer que, per a tenir les escripturas que són assí y altres que se enviaran, se fes una caxa en la qual hi hagués tres claus, cada una de las quals tingue cada president o los advocats dels brassos.

Postmodum, constitutus in dicto stamento promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras se adherexen a la deliberasió de aquest en què lo dia de demà y de despús damà sien habilitats los després dinars; y també han deliberat que los tres promovedors vagen als habilitadors per advertir-los que en la habilitasió de misser Francesch Gort y micer Francesch Ubach estiguen advertits que són offisials reals; y també que demanen als dits habilitadors les suplications donadas per mossèn Ciurana.

Item, fuit decretum: que se envie a demanar als diputats lo llibre original de les Vàlues, segons ja estava determinat; y que·s fase una caixa bona ab una bona clau per a tenir recondides les escriptures, la [qual] estiga custodida per aquest bras, segons lo costum.

Item, fuit deliberatum: que los tres promovedors vagen als habilitadors per dir-los que advertesquen que misser Francesch Gort y misser Francesch Ubach són offisials reals.

Promotor brachii regalis retulit in dicto stamento: que aquell bras s'és adherit a la deliberació de aquest de què se envie a demanar als diputats lo llibre original de las Vàlues; y també, que·ls apar se deu fer una caixa ab tres claus per a tenir les escriptures, adherint-se en assò al bras militar.

Paulo post, promotor brachii ecclesiastici retulit: que ell, juntament ab los altres dos promovedors, és estat als habilitadors per referir-los lo que en los brassos se era determinat, y que lo senyor canceller ha respost que, en lo de las suplicacions donadas per mossèn Ciura//115v//na, que ells ho tractarien; en lo dels offisials reals, que ells farien[164] justísia com en los altres; en lo de la habilitasió de las festas de demà y de despús damà, que ne havien rebut molt contento.

Et quia brachia militare et regale dicte Curie, in calse originalis suplicationis pro parte Mathie Sabata, medisine doctoris, oblate die vigessima tertia predictorum mensis et anni, fuit provisum quod fiat ut suplicatur, ideo fuerunt expedite littere in forma solita, et sunt que sequuntur:

> Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present selebre en la vila de Monsó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà lo mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat y als hoydors de

164 *A continuació, repetit,* farien.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 148

comptas del dit General y a totas altres personas a qui·s pertanya y lo present negosi toque y tocar pugue. Salut y honor. Sàpien que per part de Masià Sabata, en medesina doctor, ciutedà de Lleyda, nos és estada presentada una suplicatió del thenor següent: Molt il·lustres, reverents, il·lustres y molt reverents senyors. Per mort, etc. *Inseratur, etc*. A la qual suplicatió, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com era suplicat y així de fet enseculàrem, segons que ab la present enseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit Masià Sabata en lo dit lloch de[165] hodor de comptes del predit General, vaccant per mort del sobre dit Miquel Ferrer, també doctor en medesina. Per so, deduhint a vostra notísia las cosas preditas, ab thenor de las presents vos diem y manam que, observant dita enseculasió y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que las presents vos seran presentades, sens dilasió y exceptió alguna, escrigau y continueu y continuar y escriure fassau en lo llibre o altres llochs a hont les enseculasions de hoydors se escriuhen y continuen lo dit Masià Sabata, ciutedà de Lleyda, //116r// així com dit és per nós enseculat per hoydor en lloch del dit Miquel Ferrer, a fi y effecta que, havent-se de fer extractió de semblants hoydors, concorregue de fet en dita extractió, así y en la forma que los altres en semblants llochs posats y enseculats concorren, tots duptes y difficultats cessants. En testimoni y fe de las quals cosas havem manat fer la present, sotaescrita de mà dels tres presidents y sagellada del major segell de dita Cort. *Datta* en la vila de Monsó, quant al bras[166] ecclesiàstich als 22 del mes de agost, entre las vuyt y las nou oras ans mitgjorn, y quant als brassos militar y real a 23 del mateix mes, any de la nattivitat del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Lo bescompta de Rocabertí. Hyerònim Magarola, president.

Die sabbati, vigessima quarta mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, post meridiem, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus[167] *abbas de Lavax.*
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendissimi Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

165 *A continuació, ratllat,* procurador.
166 *A continuació, ratllat,* militar.
167 Reverendissimus dominus, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 149

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

116v// *Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.*

Quibus convocatis, dominus Hyeronimus Tersa, syndicus Capituli Dertuzensis, tradidit mihi, nottario, quandam scripturam discentimenti, requirens in processu inseri, que fuit lecta; et est thenoris huiusmodi:

> Lo ardiaca Terça, síndich del Capítol de Tortoza, dix que no consent, ans bé expressament discent, en què ninguna cosa se tracte ni·s pilotege, per via de pensament ni altrament, tocada que sia la hora habilitada; y que si per cas se fa lo contrari, hi discent y no vol que la tal cosa se puga aprés tractar a las horas habilitadas ni ratificar ni confirmar. Y per tant, requeresch a vós, notari del present stament, que poseu y continueu aquest meu discentiment en lo procés familiar, etc.

Deinde, reverendus sindicus Vicensis dixit: que alsave y revocave lo discentiment per ell posat a las cosas de gràsia a desset dels presents mes y any.

Deinde, constitutus in dicto stamento, promotor brachii militaris in effectu retulit: que en aquell bras desitgen saber si los habilitadors han enviat al present bras les suplicacions donadas per mossèn Ciurana; y si no, si apar a ses senyories y mercès que los tres promovedors tornassen a demanar-les.

Insuper, in dicto stamento fuit decretum: que per quant per a fer la exactió dels deutas de la Diputasió se entén és necessari lo llibre original de las Vàlues, per so delliberen que se envie a demanar còpia del dit llibre. *Fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem, prout ipse retulit.*

Item, convocati in dicto stamento adhezerunt delliberationi pro brachii militaris, scilicet, per promotores iterum petantur ab habilitatoribus suplicationes per Ioannem Paulum Ciurana coram ipsis oblata. //117r// *Fuit notificata aliis brachiis dicte Curie et brachium regale predictis adhesit, prout per eius promotorem relatum fuit.*

Preterea, promotor brachii regalis retulit: que aquell bras s'és adherit al parer de aquest en què se envie a demanar còpia auctèntica de llibre de las Vàlues.

Postmodum, in dicto stamento ecclesiastico fuit deliberatum: que lo promotor vage al bras real per dir-los com se entén y ha dissentiment en lo bras militar a tots actas, y que apar per via de pensament serie bé que[168] part dels dos brassos ecclesiàstich y real se fasse embaxada al dit bras militar per a què alsen los discentiments, perquè la habilitasió pugue passar havant. *Fuit notificata brachio regali per dictum promotorem ecclesiasticum, prout ipse retulit.*

Item, fuit deliberatum: que lo promotor vage als altres brassos per dir-los que serie bé que les horas que los habilitadors esta tarda y demà volran enténdrer en la habilitasió sien habilitadas, per al effecta de la dita habilitasió tant solament. *Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Promotor brachii regalis retulit in effectu: que aquell bras s'és adherit a la propdita deliberasió de aquest stament.

Postea, ego Ioannes Baptista Mullola, nottarius et dicti stamenti ecclesiastici scriba, vocatus recessi ad solium regium in quo domini habilitatores suum officium exerse-

168 *En lloc de* per.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 150

bant, et admodum illustri dominus cancellarius in omnium aliorum presentia tradidit mihi, dicto nottario, quandam suplicationem in iuditio habilitatorum per dominum Ioannem Paulum Ciurana oblatam, die vigessima tertia iulii proxime dimissi, contra ardiachonum d'Homs, mandavique mihi ut illam traderem et restituerem dicto brachio ecclesiastico. Et in //117v// *continenti, illam asportavi in dicto brachio ecclesiastico et que mihi iniuncta fuerunt ibidem retulit; et reverendissimus domimus presidens mandavit dictam suplicationem penes me retineri et custodiri.*

Denique, promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento, retulit: que en aquell bras no·ls apar y hage necessitat de fer la habilitació de ores últimament reportada per lo promotor de aquest stament.

Die dominica, vigessima quinta mensis augusti, anno predicto a nativitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Gene[ra]li ad sonum campane, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico, post meridiem, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt sequentes et interfuerunt qui sequuntur:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax[169]
Admodum reverendus[170] *abbas de Gerri.*
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, comparuit promotor brachii militaris, qui retulit in effectu: que apar en aquell bras, per via de pensament, que los promovedors vagen a recordar als habilitadors lo que estos dias los fonch dit, que tinguen compta que misser Gort y misser Ubach són officials reals; y també los fan saber com en aquell bras y ha discentiment posat per lo que los habilitadors volen conèxer si los anquestats per los diputats dehuen ésser admesos o no.

Die lune, vigessima sexta mensis augusti, anno predicto //118r// *a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.

169 *A continuació, a la línia següent, ratllat,* Admodum reverendus abbas de la Real.
170 *A continuació, repetit,* reverendus.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 151

Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Admodum reverendus prior Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Quibus convocatis, fuit decretum: que los promotors vagen als habilitadors per recordar-los que tinguen compta que misser Ubach y misser Gort són offisials reals, com hayr fonch refferit per lo promotor del bras militar. *Fuerunt nottificata aliis brachiis per promotorem dicti stamenti ecclesiastici.*

Et postea, comparuit in dicto stamento Petrus Arles, exactor Generalis Cattalonie, qui ibidem exposuit: que los senyors diputats li enviaren estos dias passats los nou actitats contra lo ardiacha d'Oms y los habilitadors han volgut los mostràs aquells; y que a ell no li havie aparegut fer-ho sens primer donar-ne rahó a ses senyories y mercès determinassen què fossen servits.

Et reverendissimus dominus presidens, respondendo predictis, dixit: que deixàs los papers en poder de mi, nottari, y que·s determinarie del fahedor.

Encontinent, dit mossèn Arles deixà en poder de mi, nottari, tretza actas o escripturas en paper escritas, sotaescritas de mà de mossèn //118v// Ruffet totas, sinó és una que comensa «Disapta, a trenta de juny mil sinch vuytanta-dos».

Promotor brachii militaris retulit: que aquell bras s'és adherit a la deliberatió del bras militar *(sic)* en què vagen los promotors als habilitadors a recordar-los que tinguen compta que misser Ubach y misser Gort són offisials reals.

Deinde, venit sindicus reverendi capituli Dertuzensis.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, excepto procuratore admodum reverendi Prioris Cattalonie.

Et in continenti, in dicto stamento deliberationem sequentem fecerunt: lo stament ecclesiàstich, per quant té entès que se ha donat vuy una suplicatió al stament real de la present Cort per part de la ciutat de Tarragona, sens donar-la primer al present bras y militar, com és lo costum, per so delliberen que lo promovedor vage al bras real per advertir-los vullen fer guardar lo costum antich en donar-se semblants suplicacions, que és que primer se done al present stament y aprés al militar y real. *Que fuerunt notificata dicto brachio regali per dictum promotorem, prout ipse retulit.*

Die martis, vigessima septima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 152

Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
119r// *Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.*
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Quibus convocatis, fuit decretum: que los actas portats assí per mossèn Pera Arlas, exactor del General, en lo negosi del ardiaca d'Oms, que los porte lo promovedor de aquest bras al bras militar, per servar lo estil de la Cort.

Et in continenti, dictus promotor dicta instrumenta, qua numero tredecim sunt, accepit illa ac portavit et dimisit brachio militari, prout ipse retulit.

Deinde, convocato (sic) in dicto stamento deliberarunt: que vagen los tres promovedors als senyors tractadors, que se entén los han enviat a demanar, per vèurer què és lo que volan.

Paulo post, reversus in dicto stamento ecclesiastico, promotor brachii ecclesiastici retulit: que ell, juntament ab los promovedors dels altres brassos, és estat a vèurer què ere lo que volien los senyors tractadors de sa magestat, y que lo senyor conde de Miranda los ha dit que entenen que en lo bras militar y ha alguns discentiments, que ells voldrian ésser informats dels brassos sobre què estan posats dits discentiments, per a procurar del remey convenient.

Et habito super predictis tractatu, fuit in dicto stamento per convocatos in eo facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich entén lo que lo promovedor ha refferit del que los senyors tractadors de sa magestat a ells y als altres promovedors han exposat; del·liberen que per los brassos ecclesiàstich y real se fase embaxada al bras militar per notificar-los lo que per part dels senyors tractadors se'ls ha dit; y que en aquel bras ni en lo real no y ha impediments alguns que impedescan //119v// lo progrés de la Cort. Y que, ans de tornar resposta als senyors tractadors, los ha aparegut fer-los-ho saber, perquè vegen si·s podrie procurar se llevassen los discentiments y ha en aquell bras y se'ls pogués tornar bona resposta; y si difficultat alguna tenen y aquestos brassos los poden ajudar, ho faran de bona gana, sols lo progrés de las Corts vage havant[171]. *Fuit nottificati huiusmodi deliberasio dicto brachio regali per promotorem stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Cui quidem deliberationi adhesit brachium regali, prout per eius promotorem relatum fuit.

Et pro fatienda dicta embaxiata, convocati in dicto stamento eligerunt admodum reverendum abbatem de Gerri et procuratorem admodum reverendi Prioris Cathalonie. Qua nominasio fuit notificata in continenti convocatis in dicto brachio regali per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, qui pro fatienda dicta embaxiata eligerunt

171 *A continuació, ratllat,* Fuit..

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 153

Nicolaum Fraxenet, sindicum Ilerde, et Salvatorem Rocafort, sindicum Berge, prout per promotorem dicti stamenti relatum fuit.

Et paulo post, reversi dicti legati, retulerunt: que ells y los embaxadors del bras real han feta la embaxada y que lo senyor besconde de Perelada, president, los ha respost que los discentiments que són aquell bras no impedeixen la habilitasió, que és lo que ara se fa, y que són posats per personas particulars; y que ells faran lo que podran en què sian alsats dits discentiments.

Et in continenti, convocati in dicto stamento habilitarunt horam pro tractando huiusmodi negosio donech fuerit redditum responsum dominis tractatoribus. Fuit notificata aliis brachiis per promotorem, prout ipse retulit.

Dixit etiam: que en lo bras militar li han fet de resposta que no seria manester fer habilitasió de hora per a tractar, per so que ells estaven ja resolent lo negosi.

120r// *Deinde, constituti in dicto stamento domini Geraldus de Alantorn et Gaspar Pons, legati brachii militaris, qui sedentes post reverendissimum presidem dixerunt:* que los de aquell bras militar havien manat venir juntament ab ells lo notari de aquell bras per a legir y notificar a ses senyories y mercès los discentiments són aquell bras; y encontinent foren llegits per Jaume Tristany, substitut de mossèn Joan Sala, notari, los dits discentiments són en lo bras militar; los quals llegits, dits embaxadors, de part del bras, digueren que besaven las mans a ses senyories y mercès de la marsè feyen en aquell bras de tenir recort de las cosas de aquell bras y donaren llarga rahó de las causas que han mogut als particulars de aquell bras a posar dits discentiments.

Dictis die et anno, in dicto stamento ecclesiastico, post meridiem, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis procuratoribus illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis et reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.

Et admodum reverendus abbas de la Real dixit: que ell alsava y llevave lo discentiment per ell posat a tretza del present mes de agost, volent aquell ésser hagut nul·le.

Deinde, constitutus in dicto stamento, promotor brachii regalis retulit: que en aquell bras, per via de pensament, són de parer que se habiliten esta nit les oras fins a las vuyt y tots los dias y horas quantas los habilitadors volrran estar en lo soli exersint llur offisi, a effecta tant solament de la dita habilitasió.

Et habito tractatu, convocati in dicto stamento adhezerunt dicta deliberationi dicti brachii regalis. Et in continenti, fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti, prout ipse retulit.

Preterea, contitutus in dicto stamento, promotor brachii militaris retulit: que aquell bras s'és adherit al parer del bras real en la habilitasió de dias y horas per a la habilitasió, peró que·ls apar que esta tarda estiguen los brassos juntats per lo que se podria seguir, perquè no aparegue cors sense brassos.

120v// *Convocati in dicto stamento adhezerunt dicte deliberationi brachii militaris.*

Insuper, fuit deliberatum: que lo promotor vage ab los altres promotors militar y real a tornar la resposta als senyors tractadors y informar-los dels discentiments són en lo bras militar.

Deinde, reversus in dicto stamento, promotor presentis brachii retulit: que ell y los altres promovedors són estats a tornar la resposta als senyors tractadors, y que lo senyor conde de Miranda los ha respost que ells mirarien lo memorial dels discentiments eren

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 154

en lo bras militar y determinarien lo que convindrie; y que agrahien als brassos ecclesiàstich y militar lo bon recort havien tingut sobre assò.

Paulo post, venit Hyeronimus Magarola, sindicus civitatis Barchinone, qui exposuit sequentia: que demà se'n anave un correu a Barcelona y que ses senyories y mercès fossen servits tornar resposta a la letra dels senyors consellers de Barcelona. *Et reverendissimus dominus presidens dixit:* que en aquest bras se mirarie lo que convindrie.

Postea, habito maturo tractatu, fuit deliberatum: que se escrigue als diputats, manant-los que en la causa de mossèn Bastida y Setantí no passen havant fins a tant que misser Oliba sie tornat en Barcelona, al qual se entén mane venir en la present vila sa magestat.

Deinde, inter septimam et octavam horas de parte noctis eiusdem diei, fuit publicata habilitasio per dominos habilitatores, de qua fuit receptum instrumentum, quod est thenoris huiusmodi:

Noverint universi quod cum infrascripti admodum illustres, reverendissimus, reverendi et magnifici domini Hyeronimus Managat, utriusque iuris doctor, regius consiliarius et cancellarius; Michael Tersa, utriusque iuris doctor, civis honoratus Barchinone; Michael Ioannes Quintana, domicellus, regentes Regiam Cancellariam in Sacro Supremo Regio Consilio Aragonum; Micael Cordellas, civis honoratus Barchinone, utriusque iuris doctor et regens Regiam Cancellariam in presenti Principatu Cattalonie; Hyeronimus Gassol, regius consiliarius et secretarius ordinarius, domicellus; Martinus Ioannes Franqueza, etiam domicellus, fisci regii advocatus de //121r// *Consilio Criminali; Franciscus Puig, domicellus, patrimonii regii advocatus de Consilio Civili; nobilis Ludovicus de Paguera, de Consilio Criminali Cattalonie; et Michael Gort, domicellus, etiam consiliarius et secretarius extraordinarius, habilitatores pro parte regie magestatis. Ioannes Terès, episcopus Elenensis; frater Franciscus Oliver et de Boteller, abbas monasterii beate Marie de Populeto, Ordinis Cistersiensis; Balthazar de Rajadell, canonicus et sindicus Ilerdensis; don Philipus de Erill, de Orcau et de Angrasola, baro de Erill; Ioannes Andreas Blan alias Riber; Franciscus Agulló, domicelli; Raphael Vivet, civis et sindicus civitatis Gerunde; Anthicus Sala, nottarius et sindicus Minorisse; Iacobus Hyeronimus Ponces, nottarius et sindicus ville Tarrage, habilitatores pro parte trium stamentorum seu brachiorum dicti Principatus Cattalonie in presenti Curia congregatorum que per dictam sacram, catolicam et regiam magestatem in presenti villa*[172] *Montissoni de presenti celebratur, electi et nominati; prestito prius per eos, videlicet, per personas ecclesiasticas corporali iuramento in posse dicti domini cancellarii, per laycos vero saccramento et homagio in posse eiusdem domini Regiam Cancellariam regentis in Principatu Cattalonie, iuxta seriem et thenorem cuiusdam deliberationis per preffatam sacram, catolicam et regiam magestatem facte, pro exequendo onus habilitandi per suam magestatem eisdem iniunctum pluries convenissent et congregati fuissent intus ecclesiam beate Marie dicte ville Montissoni, in solio videlicet regio ibidem facto et parato, et diversa colloquia et tractatus frequentes habuissent super personas habilitandis que possunt et debent Curiis interesse. Cumque dictus don Philipus*

172 *A continuació, repetit,* villa.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 155

de Erill et abbas dicti monasterii beate Marie de Populeto, propter aliqua sibi ocurrentia negosia, a presenti Curia recessissent et Iacobus Hyeronimus Ponces aliquo tempore infirmasset, et in eorum locum surrogati fuissent in locum dicti don Philipi, baroni de Erill, don Berengarius de Pagaria et in locum dicti abbatis de Populeto, frater don Andreas Capilla, prior monasterii //121v// *Scala Dei, Ordinis Cartusiensis, et in locum dicti Iacobi Hyeronimi Ponses, Ioannes Onofrius de Ortadó, sindicus ville Podiceritanii, pro dicta tria brachia respective surrogati fuissent, iuramentumque et homagium modo et forma superius expressis ipsi surrogati prestitissent et in eodem loco cum aliis habilitatoribus convenissent. Omnesque dictis habilitatores, tam prenominati quam surrogati in locum impeditorum eorum impedimento durante, super dictis personis que possunt et debent predictis Curiis interesse habilitandis vel repellendis sepissime ac diversis visibus convenissent et frequentes tractatus diversaque colloquia inter eos hinc inde habuissent. Tandem, die martis, intitulata vigessima septima mensis augusti, anno a nattivitate Domini MDLXXXV, presente magnifico Petro Franquesa, domicello, locumtenente nobilis protonotarii regie magestatis, et presente me, Ioannes Baptista Mullola, Ilerdensis, apostolica regiaque auctoritatibus notario publico, sacri Provincialis Consilii Tarraconensis secretario et dicti stamenti ecclesiastici scriba, et presentibus etiam discreto Ioanne Sala, notario publico Barchinone, et Ioanne Riera, portario regio, cive Barchinone, pro testibus ad ista voccatis spesialiter et assumptis, dicti domini habilitatores mandarunt mihi, dicto Ioanni Baptiste Mullola, nottario predicto, quatenus legerem et publicarem habilitationem per eos factam et per me, dictum notarium, de eorum mandato in scriptis redactam. Quam quidem habilitationem ego, dictus nottarius, de eorum iussu et mandato legi et publicavi, que es[t] thenoris sequentis:*

Et primo, quo ad personam reverendissimi domini Ioannis Dime Loriz, episcopi Barchinonensis, admitatur.

Quo ad personam reverendissimi domini Ioannes Terès, episcopi Elenensis, admitatur.

Quo ad personam reverendissimi domini Iacobi Cassador, episcopi Gerundensis, admitatur.

Quo ad personam reverendissimi domini Ioannis Baptiste Cardona, episcopi Vicensis, admitatur.

122r// *Quo ad personam reverendi Michaelis Aymarich, abbatis de Lavaix, admitatur.*

Quo ad personam reverendi Stephani Puig, abbatis monasterii de la Real, admitatur.

Quo ad personam reverendi fratris Francisci Oliver et de Botaller, abbatis monaterii Populeti, admitatur.

Quo ad personam Iacobi Reig, canonici ecclesie Tarraconensis, procuratoris illustrissimi et reverendissimi domini Anthonii Augustini, archiepiscopi Tarraconensis, admitatur.

Quo ad personam fratris Andree Capilla, prioris monasterii Scala Dei, admitatur.

Quo ad personam Iacobi Bergadà, procuratoris dicti reverendissimi episcopi Vicensis, repellatur quia comparuit principalis.

Quo ad personam Ferdinandi Quintana, vicarii generalis et procuratoris reverendissimi fratris Ioannes Izquierdo, episcopi Dertuzensis, admitatur.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 156

Quo ad personam Hyeronimi Tersa, archidiaconi et canonici et sindici ecclesie Dertuzensis, admitatur.

Quo ad personam Balthazaris de Rejadell, canonici et sindici ecclesie Ilerdensis, admitatur.

Quo ad personam Onofrii Masdemont, canonici et sindici ecclesie Elenensis, admitatur.

Quo ad personam Petri Thomàs, canonici et sindici ecclesie Gerundensis, admitatur.

Quo ad personam Onofrii Pauli Çellers, canonici et sindici ecclesie Barchinonensis, admitatur.

Quo ad personam Iacobi Coma, archidiaconi et canonici et sindici ecclesie Vicensis, admitatur.

Quo ad personam fratris Hugonis de Copons, procuratoris reverendi fratris Augustini de Argensola, Prioris Cattalonie, admitatur.

Quo ad personam Sebastiani Molas, canonici et sindici Capituli Urgellensis, admitatur.

Quo ad personam reverendi Augustini, abbatis monasterii de Gerri, attento quod per dictum abbatem fuerunt facte ante tempus comparationis diligentia pro hospisio habendo in ville Montissinoni, ex qui//122v//bus colligitur eius animus ad comparendum tempore debito, et attento impedimento infirmitatis eidem repentini supervenientis modico tempore ante arreptionem itineris et iterum in ipso itinere, et quod, eo non obstante, iter continuavit ad presentem villam, ad eam pervenit duobus diebus tantum post lapsum temporis ad comparendum statutis, que omnia dictus abbas proprio juramento personaliter coram habilitatoribus adveraquit; idcirco et alias, fuit conclusum quod dictus abbas admitatur et inseratur in processu memoriale per dictum abbatem oblatum.

Quo ad personam fratris Ignasii Gutiérrez, aserti abbatis de las Avallanas, non admitatur donech de titulo et pressentatione docuerit.

Quo ad personam reverendi Pauli Pla, abbatis seu comendatarii monasterii Sancti Petri de Gallicantu, admitatur.

Quo ad personam Ludovici Esquerrer, procuratoris reverendissimi fratris Ambrosii Ugonis de Moncada, episcopi Urgellensis, quia principalis et procurator sunt absentes, reservant maiorem deliberationem; et cum venerint vel alter eorum venerit, providebitur quod iuris fuerit.

Quo ad personam fratris Sebastiani Ardilles, monachi et procuratoris reverendi fratris Hyeronimi Contijoch, abbatis moanesterii Sanctarum Crucum, quia non habet sufficiens mandatum consenciendi servitio per Curiam regie magestati fatiendo et est extraneus nationis, repellatur. Conceditur tamen terminus viginti diey dicto abbati ad constituendum et mittendum ad presentem Curiam procuratorem habilem in forma Constitutionis.

Quo ad personam Raphaellis d'Oms, archidiaconi, canonici et sindici Capituli Tarraconensis, reservant sibi maiorem deliberationem; et interim admitatur.

Quo ad personam reverendi fratris Michaelis Sobraries, abbatis monasterii Sancti Felicis Guixolensis, admitatur.

Quo ad mandatum firmatum per reverendum Franciscum Sant Iust, abbatem de Cerratex, reverendo Augustino Gallart, abbati de Gerri, quia mandatum non venit in formam Constitutionis, repellatur.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 157

123r// *Qua fuerunt acta in ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, in solio scilicet regio ibidem facto et parato, die, mense et anno premissis, me dicto nottario et scriba et testibus quibus supra presentibus ad premissa voccatis et asssumptis.*

Et dictis die et anno et paulo post et quasi in continenti, constitutis omnibus superius nominatis personis ecclesiasticis hodierna die convocatis in dicto stamento ecclesiastico ibidemque presentibus reverendissimo domino episcopo Elenensis, admodum reverendo abbate Populeti et reverendo sindico Ilerdensis, ego Ioannes Baptista Mullola, nottarius et stamenti ecclesiastici scriba, mandato predictorum dominorum habilitatorum satisfaciens, intimavi, insinuavi et notificavi ac de verbo ad verbum legi et publicavi convocatis in dicto stamento ecclesiastico habilitationem per supradictos dominos habilitatores de personis ecclesiasticis que in presentibus Curiis comparuerunt et interesse possunt et debent; de premissisque, ad mei officii exonerationem et de mandato ac[173] *ad requisicionem ipsorum convocatorum, publicum confisi instrumentum, presentibus ibidem venerabilibus Sebastiano Garau, presbitero, familiari reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, et Nicolaho Mensa, scriptori Tarracone, presentibus ad premissa vocatis.*

Et ego, notarius et stamenti ecclesiastici scriba, vigore decreti facti in habilitatione facta de persona admodum reverendi abbatis de Gerri, inseri in presenti processu memoriale per ipsum abbatem coram habilitatoribus oblatum, quod est thenoris huiusmodi:

Inseguint lo que per vostres senyories és estat manat al abat de Nostra Senyora de Gerri, que *doceat de legitimo inpedimento* per no haver acudit al plasso y haver acudit lo dijous immediadament següent aprés de la proposi[ci]ó feta per sa magestat, diu que tres cosas lo impediren. La primera, que, havent arribat mon germà en aquella vila de Monsó per a perpondre'm casa, deixà encàrrech a mossèn Coulort, vicari de Sancta Maria, que, sabent-se nova certa que sa magestat havia de arribar per a la última prorrogasió, que·m avisàs, que encontinent yo partiria; lo que //123v// no féu, no obstant havia[174] donada paraula de fer-ho, y axí un vassall de casa me digué que venia sa magestat a Bellpuig y que venia a Monzó, y axí encontinent me posí en camí.

Secundo, a 19 de juny se'm féu un fleumó en la cama dreta, per ont se'm unflà lo peu en tant que no poguí baixar a la iglésia per a poder dir missa a enfins lo dia de sanct Pera, per lo que·m se'm obrí lo peu y la cama se'm desunflà; y no obstant lo treball en què estava, me posí en camí lo dimars y passí Collegats y altres passos a cavall, per no poder-me encara tenir del peu, que són pavor, que per lo gran perill que·y ha no·y ha home que·y vage a cavall; y arribant a Calasans, per lo treball que havia patit del peu me viu en molt gran treball, y axí me fonch forsat venir-me'n a Sous, a casa de un gran molt amich meu; y allí me estiguí dijous fins a la nit, de hont me'n vinguí en aquesta vila, a hont gràsias al Senyor he cobrat millora y estich gràsias al Senyor absolut.

Tertio, que inseguint lo que sa magestat ab sa real carta me havia manat fer unas diligènsias que a son real servey convenian, les quals havia de comunicar ab mon-

173 *A continuació, ratllat,* de.

174 *A continuació, ratllat,* dexada arribat.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 158

senyor de Barbastre, que sie en lo cel, fonch forsat determinar-me per a cumplir ab ma obligasió y en tant que si no fóra mort no podia haver acudit así desà de Nostra Senyora de setembre, lo que, essent que sa magestat me ha manat ho tingue sacret, no·u puch declarar. Y assò jure en ma ànima y consièn̄zia que és estat la causa de ma detensió de aquells dos dies, y no diffugir al que convé al servici de Déu y de sa magestat y benefisi de aquest Principat de Cattalunya.

Die mercurii, vigessima octava mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis convocato, convenerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
124r// *Admodum reverendus abbas de Gallicant.*
Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopis.
Reverendus prior Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.
Reverendus procurator reverendis Prioris Cattalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, habito tractatu, fuit decretum: que·s notifique als brassos que, puix la Cort està habilitada, se deurie prosehir a fer nominasió de personas per a obrir lo Balans, conforme a Capítols de Cort, y per a fer los memorials necessaris; y també, que se escrigués als senyors diputats, enviant-los a demanar memorial de totas las fermansas de tots los arrendaments de bolles deguts fins al corrent trienni, posant lo arrendament de cada bolla y lo que reste a dèurer y consequutivament les fermansas del tal arrendament. Y més, envien memorial de tots los dèbits dels offisials pecuniaris, servant la matexa forma, ço és, posant en cada hu d'ells la quantitat que deuhan las fermansas que tenen donadas, axí en lo introhit de sos officis com aprés en milloraments que hauran fet de fermansas. Y també, que envien memorial dels porsio[ne]rs de dits arrendaments de bolles dels que ells tindran notísia. *Que fuerunt notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Deinde, venit ad dictum stamentum sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Postea, venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras han advertit algunas cosas sobre la habilitasió feta de aquell bras, les quals, si resten axí, podrien en esdevenidor causar gran prejudissi; que per so són de parer, per via de pensament, que ara matex se junten los advocats y vegen lo que occorre, per a què se puga provehir de remey.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 159

Et habito tractatu super predictis, fuit in dicto stamento ecclesiastico factum decretum sequens: lo stament ecclesiàstich, attès que lo Capítol de Cort XVIIII de las Corts del any 1553 dispon que, habilitada la Cort, la primera cosa que se ha de enténdrer és que, vingut lo Balans com ja de present és vingut, se obre, sens poder-s'i fer contrari; y attès que //124v// la Cort és habilitada y la habilitasió publicada, per so són de parer que lo que lo promovedor del bras militar ha referit en aquest bras, que alguns se senten agraviats de la habilitasió, se differesque fins lo Balans sia ubert, perquè lo que·s pot pretendre sobre la dita habilitasió se podrà aprés vèurer o per los brassos o comissió fahedora als advocats o altrament, aprés que se hage cumplit ab lo dit Capítol de Cort, y leshoras se'n podrà haver deguda rahó. *Que quidem deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, prout ipse retulit.*

Dictis die et anno, post meridiem, in stamento ecclesiastico in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, excepto procuratore reverendissimi domini episcopi Dertuzensis.

Quibus convocatis, comparuit promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras y ha certs discentiments que impedeixen lo progrés de la Cort, y per so los ho notifiquen.

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras ha refferit lo promotor real com allí y havia dissentiments que impedien lo progrés de la Cort, y que per so los apar per via de pensament se fes embaxada per los dos brassos al bras real per a procurar que vullen alsar lo discentiment.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que·s fasse embaxada al bras real per los brassos ecclesiàstic y militar, per pregar-los vullen llevar lo dit dissentiment y advertir-los que per la letra rebuda per los brassos dels concellers se veu clarament dit discentiment posat per los síndichs de Barcelona ésser nulle; y per a fer dita embaxada nomenaren als reverents síndichs dels Capítols de Vich y de Gerona. *Fuit nottificata brachio militari dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit.*

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que aquell bras, per a fer dita embaxada, an nomenat a mossèn Salbà y a mossèn Hyerònim Argensola.

Et in continenti, dicti legati onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.

Preterea, constituti in dicto stamento ecclesiastico magnifici Iacobus Salbà et Hyeronimus Argensola, legati brachii militaris, nechnon Federicus Cornet, advocatus eiusdem stamenti, in effectu explicarunt: que en aquell bras an considerat en la habilitasió alguns agravis fets a tota la terra, com és en la admissió de alguns offisials reals y en la decretasió feta en alguns altres //125r// offisials reals y en altras personas particulars; y que per a notificar ditas cosas havem manat venir a micer Cornet, advocat, per a explicar las difficultats sobre ditas, per a què·s vege quin ramey a estas cosas se podrie donar; y encontinent, lo dit micer Cornet exposà los agravis y difficultats que·s[175] pretén insurgexen de la dita habilitasió, les quals digué y exposà llargament de paraula.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum prout sequitur: lo stament eccle-

175 *A continuació, ratllat,* vege.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 160

siàstich delibere que·s torne resposta al bras militar dient-los que en aquest bras estan ab lo parer del dia de vuy y és que, inseguint lo Capítol de Cort vuy al·legat, se obre lo Balans ans de totas cosas; y que en lo que en aquell bras se preté acerca de la habilitasió, deuen considerar que, si alguna cosa de las deduhides per son advocat volen al·legar, à de ésser esperant altra habilitasió y que, junctant-se los habilitadors, deduesquen lo que·ls aparegue acerca dels advertiments per ells moguts en dita habilitasió; y que en manera alguna entenen en aquest bras consentir que·s diga per via de agravi res contra dita habilitasió, perquè seria posar-se en perill de molts inconvenients proseguir-se podrien y penes aposades. Y per a tornar dita resposta, nomenaren a micer Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al ardiaca Tersa, síndich del Capítol de Tortosa, ab los quals junctament vage micer Cellés, altre dels advocats.

Die iovis, vigessima nona mensis augusti, anno predicto MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montisoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis[176]*, presidens.*

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.

Admodum reverendus abbas Sancti Felicis Guixolensis.

125v// *Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.*

Reverendus prior Scala Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Quibus convocatis, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que·s notifique als altres brassos que, attès se acostumen de fer dos elections, una per obrir lo Balans y altra per al Redrès del General, que per so delliberen que primerament se fasse electió de persones per a obrir lo Balans y aprés, si aparexerà que les matexes personas convinguen per al Redrès, se porà del·liberar lo que aparegue convenient per al bé comú. *Fuit nottifficata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti.*

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras supliquen a ses senyories y mercès sien servits que·s façe comissió als advocats que posen en orde los advertiments fets per aquell bras sobre la habilitasió, per a què estiguen a punt per a l'al-

176 *A continuació, ratllat,* episcopus.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 161

tra habilitasió, y que·s nomene una persona per cada bras per a què estiguen ab dits advocats; y que, feta dita elecció, se contenten se obre lo Balans.

Ítem, per obrir lo Balans del General y vèurer aquell y los llibres y totas cosas que són necessàries per saber y enténdrer lo valor y despesas del dit General y quantas pecúnias hi ha de present y quantas deutas, elegiren y nomenaren lo reverendíssim bisbe de Vich, lo senyor abat de la Real y lo síndich del Capítol de Elna, donant-los tot lo poder acerca del predit y de[177] tot lo dependent de las cosas preditas necessàrias, ab què aprés tot ho referesquen.

Item, habito tractatu super relatis per promotorem stamenti ecclesiastici, fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar, dient-los que són contents en aquest stament que los advocats vegen los advertiments fets per aquell bras sobre la habilitasió, ab tal emperò que, ans de totas cosas y ans que los advocats se junten ni fassen res, que se obre lo Balans, segons que en aquest bras està determinat; y que no·s fasse nominació de personas per a acistir ab dits advocats. *Que fuerunt notificate dicto brachio militari per promotorem dicti stamenti dicto die, post prandium, inter tertiam et quartam horas, prout ipse* //126r// *promotor retulit.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate.

Et coram ipsis comparuit promotor regalis et retulit: que aquell bras se adherex a la deliberasió de aquest en què los advocats a soles vegen los advertiments fets sobre la habilitasió del bras militar.

Reversus paulo post, dictus promotor brachii regalis retulit: que aquell bras se adherex a la deliberasió de aquest lo dia de air[178] feta y en aquell bras reportada sobre escríurer a diputats que envien los memorials dels principals, fermansas y partísips dels arrendaments de las bollas y dels officials pecuniaris, com axí s'és determinat.

Promotor brachii militaris retulit: que aquell bras, considerant que aquest sentiment[179] y lo bras real estan adherits en què los advocats vegen los apuntaments fets per aquell bras sobre la habilitasió, y perquè no·y ha sinó un advocat en aquell bras, an anomenat a mossèn Hyerònim Joan y estan prests y aparellats que se obre lo Balans.

Ítem, per a vèurer y regonèxer lo aposiento per a les personas elegidoras per a fer los memorials, per absènsia del procurador del Prior de Cattalunya nomenaren al síndich del Capítol de Tortoza.

Insuper, convocati in dicto stamento ecclesiastico, ex certis causis eis bene visis, de novo eligerunt, nominarunt et deputarunt ad apariendum libramen et alia fatiendum, prout in deliberatione hodierna die facta continetur, eosdem reverendissimum dominum episcopum Vicensis, admodum reverendum abbatem de la Real et reverendum sindicum Elenensis, ratificantes si et quattenus opus sit deliberationem hodie factam super predictis. Que quidem deliberatio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit.

Deinde, promotor brachii militaris retulit: que aquell bras s'és adherit a la delibe-

177 de, *interliniat*.
178 air, *interlineat*.
179 *En lloc de* stament.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 162

rasió de aquest lo dia de air feta que se envie a demanar los memorials dels principals, partísips y fermances, com axís s'és deliberat. Y que per via de pensament los apar //126v// que, per a tenir tancat lo Balans y altres escriptures, se deurie fer una caixa ab tres claus, cada una de las quals tingue lo president de cada bras o altra persona nomenadora per cada bras.

Deinde, sindici Ilerdensis et Dertuzensis eorum discentimenta suspenderunt que ad effectum ut scribatur deputatis, ut fuit provisum.

Item, fuit conclusum: que·s done cera a totas las personas que tindran offisis dels brassos.

Et sindicus reverendi Capituli Dertuzensis dixit: que era de parer que sols se donàs cera a les personas eletes per a fer lo ceremonial y, per aquest effecta tant solament, alse lo dissentiment.

Reverendus sindicus Ilerdensis etiam dixit: que alsave son discentiment, per a effecta sols de la propdita deliberasió.

Deinde, promotor brachii regalis retulit: que en aquells brans[180], per a obrir lo Balans, han nomenat a mossèn Joan Ponsich, síndich de Vich, mossèn Luís Terrena, síndich de Perpinyà, y a mossèn Joan Navarro, síndich de Camprrodon.

Die veneris, trigessima mensis augusti, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas de Guíxols.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

127r// *Quibus convocatis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico dominus Ioannes Paulus Ciurana, regens compotu Generalis Cattalonie, qui reportavit et dimisit in pose dictorum dominorum convocatorum in dicto stamento libramen sive lo Balans Generalis Cattalonie, clausum et duobus sigillis sigillatum, et tres libros vulgo dictos "Ferrando Paga". Et dicti domini convocati in dicto stamento mandarunt dictum libramen sive Balans et libros predictos penes me, nottarium, custodiri.*

180 *En lloc de* aquell bras.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 163

Deinde, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo promo[ve]dor de aquest bras vage als altres brassos per dir-los que envien les personas eletas per aquells brassos, per a què·s puga obrir lo Balans conforme està descrit. *Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Item, convocati in dicto stamento comiserunt reverendis sindicis Barcinonensis et Dertuzensis: per a què vegen, tracten y conserten lo aposento per a les personas nomenadores per a fer los memorials, donant-los acerca de assò tot poder.

Promotor brachii militaris retulit in effectu: que en aquell bras són de parer que les nou personas eletas per los tres brassos per a obrir lo Balans se junten en un cert lloch y allí obren dit balans; y·ls fan a saber que en aquell bras y ha discentiments a tots actas.

Deinde, dominus Ioannes Paulus Ciurana presentavit convocatis in dicto stamento quandam epistolam dominorum deputatorum clausam et sigillatam, que de mandato convocatorum in dicto stamento fuit aperta et per me, dictum notarium, lecta; et est thenoris huiusmodi, videlicet, eius directio ab extra:

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monzó.

Ab intra vero dicta epistola erat thenoris huiusmodi:

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

La visita contra nostres predecessors y los offisials del General, de què ja tenim escrit a vostres senyories, comensàrem y havem sempre continuat, conforme la obligasió de nostre càrrech y segons la necessitat de remey de abusos y excessos en què havem trobat la administrasió del General, lo zel de la qual nos ha encaminat per a què millor se puga proveir als mals y danys que de molt temps ençà patex aquesta casa de la Deputació. Y perquè lo dia present, en nostre consistori és determinat sien publicats nous actitats a tots los enculpats en dita visita sobre los quals han d'ésser in//127v//terrogats, y per aquex effecta és de molta necessitat la persona y presèntia del reverent ardiaca d'Oms, qui lo trienni propassat era deputat ecclesiàstich y ara és en aquexa vila de Monçó, suplicam a vostres senyories lo manen venir ací personalment lo més prest que sie possible, que ultra lo servey de vostres senyories que de sa vinguda resultarà, lo General ne rebrà gran benefisi y la visita restarà en punt de poder tenir lo fi que sie de justísia. La de resposta que de vostres senyories speram sobre alguns caps de nostres letres que han rebut nos té en part suspesos y u estarem fins a saber la voluntat de votres senyories, cuyes reverendíssimes y molt il·lustres personas Nostre Senyor guarde ab tot augment y prosperitat. De Barcelona, a XXVI de agost, MDLXXXV. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II°, folio XXX°. Registrata.

Et paulo post, promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que aquell bras s'és adherit al parer del bras militar en lo modo y lloch a hont se ha de obrir lo Balans.

Et in continenti, per convocatos in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberasio

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 164

sequens: lo stament ecclesiàstich[181], considerant que los brassos militar y real no volen adherir que en lo present stament se obre lo Balans, dellibere que·s notifique als brassos militar y real y se'ls digue que totas las escripturas, letras y cosas sagelladas que se envien, axí per[182] diputats com altres, als tres brassos, se solen obrir en lo present stament; y que per so no apar se degue fer novedat en obrir lo Balans, sinó seguir lo estil antich. Y si dits brassos no voldran que les personas eletas vinguen al present stament per obrir lo dit Balans en lo present bras, se passarà havant a obrir-lo y a fer altres cosas convindran y serà de justísia, attès que lo Capítol de Cort dispose que, feta la habilitasió, se hage de prosehir a obrir dit Balans, sens poder-s'i fer contrari algú. *Que fuerunt nottificate per promotorem dicti stamenti aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Item, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que la hora per a tractar los negossis lo dia de vuy y de tots los altres dies de assí havant sie habilitada, segons que de present la habiliten, fins a les onza horas ans de mitg dia. *Fuit nottificata aliis brachiis et brachium regale predictis adhezit, prout eius //128r// promotor retulit in dicto stamento ecclesiastico.*

Deinde, constituti in dicto stamento ecclesiastico dominus de Monclar, Ioannes de Cella de Tafurer, domicelli, pro brachio militari, Nicolaus Fraxenet, iuris doctor Ilerde, et[183] *Vivet, Gerunde, sindici pro brachio regali, respective legati, sedentes post reverendissimum presidem, in effectu convocatis in dicto stamento explicarunt sequentia:* que, attento que lo juntar-se en lo present stament ecclesiàstich les personas eletas per a obrir lo Balans és cosa nova, que per so supliquen a ses senyories y mercès sien servits adherir-se a la delliberasió de aquells dos brassos, que és que totas las ditas personas nomenadas per los brassos per a obrir lo Balans se junten allà a hont a ells millor aparexarà, per no fer novedats en cosa de tanta importànsia com és aquesta, no obstant que en las cosas no són de tanta importànsia, com és obrir una letra de diputats y altres escripturas semblants, acostume aquest bras a ssolas obrir-las.

Venit paulo post promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras no han pogut delliberar sobre la habilitasió de la hora per ésser absent de aquell bras un cavaller que·y té posat discentiment a tots actas.

Et habito super predictis tractatu, fuit decretum: que, attès se té antès que halguns han posat discentiment en aquell bras són fora de la present vila, que per so se diga al bras militar que provehesquen de remey oportú en assò, perquè altrament se'n donarà rahó als senyors tractadors.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit factum sequens decretum: lo stament ecclesiàstich, attès se troba exemplar que en lo any 1552, a 18 de desembre, estant la Cort congregada, se obrí lo Balans en lo present stament ecclesiàstich y estant congregadas en dit stament les personas eletes per los altres brassos, per so dellibere se torne resposta ab embaxada als brassos militar y real, certificant-los del dit exemplar; y també se'ls certifique com, en los processos familiars de aquest stament de las últimas Corts y de les de 1552, se trobe delliberasions en què donaren per nul·las dissentiments per aver-

181 *A continuació, repetit,* ecclesiàstich.
182 *A continuació, ratllat,* dits.
183 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 165

sa absentats los qui·ls havien posats. Y per a certificar-los dels dits exemplars, manen que lo nottari vage als dits brassos ab dits processos. *Et pro fatienda dicta embaxiata elegerunt et nominarunt admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum reverendi Capituli ecclesie Gerundensis*.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis //128v// *procuratore illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis et sindico Gerundensis. Et quia dictus sindicus Gerundensis erat absens, propterea, in eius locum, pro facienda embaxiata hodierna die provisa, nominarunt sindicum reverendi capituli Dertuzensis. Qui quidem legati in continenti dictam embaxiatam fecerunt in presentia mei, Ioannis Baptiste Mullola, nottarii et presentis stamenti ecclesiastici scribe, qui de mandato convocatorum in dicto stamento ecclesiastico de exemplaribus superius nominatis aliis brachiis dicte Curie per eorum lecturam in dictis brachiis sigillatim fidem feci*.

Venit deinde sindicus reverendi Capituli Gerundensis.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que lo promovedor de aquest bras referesque als altres brassos que en lo present stament han comès a mossèn Joan Pau Ciurana, segons que ab lo present se li comet, que llogue una casa que està davant santa Maria per a estar en ella convocadas las diuyt personas que han de fer los memorials, attesa la comoditat de dita casa per ésser prop dels presents staments.

Promotor brachii regalis retulit in dicto brachio ecclesiastico: que en aquell bras, vist lo exemplar que per aquest stament s'és al·legat del modo se ha de obrir lo balans, han delliberat de haderir-se, segons que se són adherits, a la delliberasió de aquest bras, ço és, que lo Balans sia ubert en lo present stament, servant la forma que fonch servada en las Corts del any 1552, majorment entenent que lo bras militar és del matex parer; y axí estan promptas les personas per aquell bras nomenadas de acistir al obrir lo dit Balans.

Et audita dicta relasione facta per promotorem dicti brachii regalis, constituti in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que lo promovedor vage a dir als altres brassos que fassen venir les personas per ells eletas per a obrir lo dit Balans, perquè ubert aquell se puga passar havant als tractas de la Cort y en lo que convingue a la bona directió de aquella. *Et in continenti, fuit exequuta dicta deliberasio, prout promotor ecclesiasticus retulit*.

Promotor brachii regalis reportavit constitutis in dicto stamento ecclesiastico: que aquell bras desitge en totas maneras qu·esta nit se obre lo Balans, y que per so, per via de pensament, són de parer que se habilite la ora per a fer negosis fins a las set oras de aquesta tarda.

Et in continenti, convocati in dicto brachio ecclesiastico predicta deliberationi adheserunt et horam ad tractandum usque ad septimam presentis diei habilitarunt et habilitare se dixerunt.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que·s fasse embaxada als altres brassos per dir y pregar-los fassen venir al present stament las personas //129r// per ells eletas per a obrir lo Balans, per a què se exequute la deliberasió sobre assò feta; y que en lo present stament han delliberat se serve la forma acostumada e observada en lo any 1552, y que lo Balans sie acomanat a les nou personas.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 166

Et pro fatienda dicta embaxiata, elegerunt admodum reverendum abbatem Populeti et reverendum sindicum ecclesie Vicensis, qui in continenti onus eis commissum exequuti fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.

Rursus, constitutus in dicto stamento, promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras no han pogut habilitar la hora per causa dels discentiments, però que estan prestes les personas de aquell bras de venir al present stament a obrir lo Balans.

Et paulo post et quasi in continenti: estant convocat lo dit bras ecclesiàstich en la forma y lloch acostumat, com desobre és dit, los molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres, reverents y magnífichs senyors don Joan Baptista Cardona, bisbe de Vich, Esteve Puig, abat de la Real, Onofre Masdemont, canonge y síndich del Capítol de Elna, per lo bras ecclesiàstich; don Pere Francesch de Pinós y de Fonollet, bescompta de Canet y de Illa, don Nofre de Alantorn, senyor de Seró, y mossèn Pera Cassador, cavallers, per lo bras militar; mossèn Lluys Terrena de Perpinyà, mossèn Joan Ponsich de Vich y mossèn Joan Navarro de Campredon, síndichs, per lo bras real de la present Cort elets, nomenats y deputats per a obrir y desclòurer lo Balans de las generalitats de Cattalunya als tres brassos de la present Cort per los diputats del General de Cattalunya enviat, convocats y congregats en lo dit stament ecclesiàstich y presents en dit stament les personas ecclesiàsticas del dit bras, volent prosehir a desclòurer y obrir lo dit Balans, conforme a la commissió a ells per los tres brassos de la present Cort feta, y estant així com dit és tots convocats, lo molt il·lustre y reverendíssim senyor don Joan Dimas Lloris, bisbe de Barcelona y president del dit bras ecclesiàstich, en presència de tots los convocats en dit bras y de mossèn Joan Sala, nottari públich de Barcelona, scrivà del bras militar, y de mossèn Andreu Vilaplana, nottari de Gerona, regint lo offisi de scrivà del bras real de la present Cort per la infirmitat de mossèn Miquel Joan Cellers, nottari públich de Barcelona y escrivà del dit bras real, prengué a sas mans lo dit Balans juntament ab tres llibres[184] intitulats "Ferrando Paga", los quals estos dies atràs foren enviats per los diputats als tres brassos de la present Cort; y dit Balans, així com és dit clos y sagellat, juntament ab dits tres llibres, //129v// manà dit senyor president a mi, dit Joan Batista Mullola, nottari del dit bras ecclesiàstich, lliuràs a las ditas nou personas en lo present stament convocades y congregades. Y encontinent, yo dit Joan Batista Mullola, nottari y escrivà sobre dit, per manament de ditas nou personas eletas, tenint en mas mans lo Balans clos y sagellat com és dit, llegí ab alta e intel·ligible veu la directió de aquell escrita en la cuberta de paper ab la qual dit Balans venie plegat, la qual és del thenor següent:

> Als reverendíssims y molt illustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monsó. Balans.

Y llegida la dita directió, jo dit nottari y ascrivà procehí a desclòurer y de fet descloguí y obrí lo dit Balans; y en presència dels convocats en dit bras ecclesiàstich y de las ditas nou personas eletas allí presents, ubert y desclòs dit Balans, se trobà dins lo paper que servie de cuberta un llibre ab cubertas de pregamí ab botó y baga y ab las armas del General de Cattalunya assenyalat; y en la cuberta del dit llibre estava escrit un títol, lo qual yo dit nottari llegí y és del thenor següent:

184 *A continuació, repetit,* llibres.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 167

Balans de las generalitats de Cattalunya per las Corts del any MDLXXXV.

Y en lo principi de dit llibre, en la primera pàgina del primer full de aquell, se trobà escrit un títol, lo qual també yo dit nottari públicament llegí y és del thenor que·s segueix:

Balans fet per los molt il·lustres y reverents y magnífichs senyors diputats y hoydors de comptas en lo trien[ni] que comensà lo primer de agost 1584, essent extret lo reverent mossèn Jaume Beuló, canonge de Vich, y per mort de aquell fonch extret lo reverent don Pedro Botaller y de Oliver, cabiscol y canonge de Tortosa, y diputat militar don Joan de Queralt, en Barcelona populat, y deputat real micer Magí Pelegrí, ciutadà de Barcelona y doctor en drets; y hoydors de comptas lo reverent mossèn Matheu Miró, canonge de Tortosa, y hoydor militar mossèn Galseran Ferrer, donsell en Barcelona domisiliat, y per mort de mossèn Joan Gorchs, burgès de Perpinyà, hoydor real, fonch extret mossèn Masià Torres, ciutedà de Lleyda.

Y en la primera pàgina del darrer full escrit, acabe lo dit llibre ab un capítol y ab las firmas dels diputats y hoydors, les quals llegí y són del thenor següent:

Lo sobre dit Balans és estat clos per nosaltres, don Pedro Botaller y de Oliver, cabiscol y canonge de la seu de Tortosa, don Joan de Queralt, en Barcelona populat, y micer Magí Pelegrí, ciutedà de Barcelona, diputats, Matheu Miró, canonge de la seu de Tortosa, Galseran Ferrer, donzell en Barcelona domiciliat, y Masià Torres, ciutedà de Lleyda, hoydors de comptas del General del Prinsipat de Cattalunya; y sotaescrit y firmat de mà pròpria de cada hu de nosaltres, vuy a tres de agost any 1585. Don Pedro Boteller y de Oliver, don Joan de Queralt, Magí Pelegrí, Matheu Miró, Galseran //130r// Ferrer, Masià Torres.

Y a la fi de la dita scriptura està imprés lo sagell de la casa de la Diputació. Y desclòs que fonch per mi, dit Joan Baptista Mullola, nottari y escrivà del dit stament ecclesiàstich, lo dit Balans y seguidas las sobre ditas cosas en lo modo que és dit, yo dit nottari lliurí y restituhí en mà y poder de ditas nou personas allí congregades lo dit Balans y libres desús dits; les quals nou personas, totas unànimes y conformes, lliuraren lo dit Balans y llibres predits al dit reverendíssim senyor bisbe de Vich, una de las personas eletas per lo bras ecclesiàstich per al dit effecta, lo qual las prengué ab sas pròprias mans y, encontinent, dit Balans y libres a mi dit Joan Batista Mullola, nottari y escrivà sobre dit, encomanà per a què·ls custodís y guardàs.

Die sabbati, trigessima prima et ultima mensis augusti, anno predicto MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, loco solito congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 168

Admodum reverendus abbas Guixolensis.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi capituli Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi capituli Dertuzensis.

Reverendus sindicus reverendi capituli Barchinonensis.

Reverendus sindicus reverendi capituli Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi capituli Elenensis[185].

Quibus omnibus sich convocatis, comparuit coram ipsis et in dicto stamento ecclesiastico promotor brachii militaris, qui in effectu reportavit: que no facen maravella ses senyories y mercès si per part del dit bras militar no·s tornave resposta adalguns caps que per part de aquest stament allí se eren refferits, perquè assò causaven los discentiments que·y ha posats en aquell bras, com ja estos dias passats se refferí en lo present stament; y per assò no·s pot passar avant a fer alguns actas fins a tant se hage procurat remey.

130v// *Deinde, venit admodum reverendus abbas de Populeto.*

Venerunt insuper reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, reverendus prior monasterii Scala Dei, reverendus sindicus Capituli Gerundensis.

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt delliberationem sequentem: lo estament ecclesiàstich, per via de pensament, dellibere que·s fasse embaxada al bras militar per los dos brassos ecclesiàstich y real, per persuadir-los que vullen procurar se alsen los discentiments són en aquell bras perquè lo progrés de la Cort pugue passar havant; y que aquesta deliberasió sia notificada al bras real. *Fuit nottificata dicta deliberasio brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici. Et in continenti, dictum brachium regale predictis adhezit, prout per eius promotorem relatum fuit; et pro predictis nominarunt Raphaellem Vivet, sindicum Gerunde, et Ludovicum Terrena, sindicum Perpiniani.*

Et in continenti, convocati in dicto stamento eligerunt pro predictis reverendos ardiaconum Coma, sindicum Vicensis, et canonicum Masdemont, sindicum Elenensis, qui quidem legati in continenti onus eis iniunctum exequuti fuerunt, et reversi retulerunt: que lo senyor bescompta de Rocabertí, president en dit bras, los ha tornat resposta, dient que fossen servits estos dos brassos donar-los lo forma y modo com se pot remediar dit negosi.

Deinde, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que·s notifique al bras real que en aquest stament són de parer, per via de pensament, que per part dels dos brassos ecclesiàstich y real se fasse altre embaxada al bras militar, per dir-los que las personas han posat los discentiments en aquell bras se deurien contentar de donar ses pretesas en poder de personas dels brassos, per llevar inpediments que destorben lo progrés de la Cort y per escusar alguns inconvenients que seguir se podrien. *Fuit nottificata per promotorem dicti brachii ecclesiastici dicto brachio regali, prout ipse retulit. Et dictum brachium regale predictis adhezit, prout per eius promotorem relatum fuit.*

Et pro fatienda dicta embaxiata, convocati in dicto stamento ecclesiastico elegerunt et nominarunt dictos reverendos sindicos Vicensis et Elenensis, qui paulo post reversi

185 Ilerdensis, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 169

retulerunt: que ells, juntament ab los embaxadors //131r// del bras real, són estats al bras militar y an feta dita embaxada com los és estat manat; y que·ls han respost en dit bras militar que allí se tractarà y tornaran resposta.

Postea, venerunt nobilis Berengarius de Peguera et Ioannes Blan de Ribera, legati brachii militaris, et in effectu convocatis in dicto stamento exposuerunt sequentia, videlicet: que en aquell bras han feta la diligènsia que han pogut de què las personas tenan posats los discentiments en aquell bras los alsassen, y no·y ha hagut remey; y per a què ses senyories y mercès entengan qui són los qui han posat dits discentiments y les causas perquè les[186] han posat, han manat venir al present bras a mossèn Joan Sala, nottari y escrivà del dit bras militar, per a què llige dits discentiments. *Et in continenti, dictus dominus Ioannes Sala, nottarius et scriba dicti brachii militaris, notificavit convocatis in dicto stamento et ibidem publice legit omnia discentimenta posita in dicto brachio militari, videlicet, ea que de presenti consistunt.*

Et his perceptis, convocati in dicto stamento ecclesiastico comiserunt admodum reverendis abbatibus Populeti et Gallicantu ac sindicis ecclesiarum Vicensis et Elenensis quattenus cogitent de oportuno remedio circa premissa et illud postea in dicto stamento refferant.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone ecclesiastice proxime nominate et hodierna die convocate, exceptis admodum reverendis abbatibus de Populeto et de Gallicantu, reverendis procuratore illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis, sindicis Barchinonensis, Vicensis et Elenensis Capitulorum.

Et habito tractatu super sequentem, fecerunt deliberationem: que mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptas del General residint en esta Cort, face fer per al porter del present stament dos matalaffs, dos llansols, dos flassadas y un coxí per a dormir, conforme en lo bras militar an manat fer per a son porter.

131v// *Deinde, venit ad dictum stamentum procuratorem illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.*

Paulo post, accesserunt ad dictum stamentum admodum reverendi abbates Populeti et Gallicantus, reverendi sindici Vicensis et Elenensis, commissarii odierna die electi, qui de his que sibi commissa fuerunt relationem fecerunt.

El audita relatione dictorum comissariorum, convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: que, de part del present bras, se digue a Joan Galseran de Cardona que li plàsia alsar son disentiment, puix per avuy no consta llegítimament quinas personas de aquell bras són debitores al General; y que, per a saber assò, se ha enviat a demanar memorial dels dits deutors als diputats y, aquell vingut, podrà si volrrà tornar a posar dit discentiment; però entretant lo deurie alsar perquè se pugués passat havant en los actes de la Cort, pux entén quant gran servey se'n farà a sa magestat y quant gran benefisi ne redundarà a tota la Cort.

Et pro explicando predictis dicto nobili Galserando a Cardona fuerunt electi admodum reverendus abbas Populeti et reverendus sindicus Capituli Illerdensis, qui in conti-

186 per les quals, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 170

nenti onus sibi commissum exequuti fuerunt et postea, reversi, retulerunt sequentia: que dit don Galseran de Cardona està molt confiat de sa justísia y que axí no ha volgut alsar son discentiment per molt que·l ne hagen pregat.

Insuper, in dicto stamento fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich dellibere ques fassa embaxada al bras real per notificar-los les diligènsias que per part de aquest bras se són fetas en què·s llevassen los discentiments són en lo bras[187] militar, y com no·y ha hagut remey. Y que per so, en lo present stament, per via de pensament, delliberen se fassa embaxada als senyors tractadors per los dos brassos ecclesiàstich y real, notificant-los en quin punt estan estas cosas y lo que se ha fet en aquest particular per los //132r// brassos y suplicar-los sien servits provehir de algun remey, com bé tenen acostumat en semblants cosas, a fi y effecta que lo progrés de la Cort no sie impedit. *Et pro fatienda dicta embaxiata brachio regali, nominarunt reverendos sindicos Vicensis et Elenensis.*

Die lune, secunda mensis septembris, predicto anno a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt infrascriptis:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas[188] *Loris, episcopus Barchinonensis, presidens.*

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de la[189] *Gerri.*

Admodum reverendus fra don Franciscus Oliver et de Boteller, abbas Populeti.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius de Gallicant.

Admodum reverendus fra Michael Sobraries, abbas Sancti Felicis Guixolensis.

Admodum reverendus fra Andreas Capilla, prior monasterii Scala Dei.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus Capituli Vicensis.

Reverendus Balthazar de Rajadell, canonicus et sindicus Capituli Ilerdensis.

Reverendus Hyeronimus Terza, archidiaconus, canonicus et sindicus Capituli Dertuzensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus Capituli Barchinonensis.

Quibus convocatis, venit ad dictum stamentum promotor brachii militaris et in effectu retulit: que aquell bras, per via de pensament, era de parer que per part dels tres brassos se tornàs resposta als senyors tractadors del que disapte a vespre dits senyors tractadors digueren als promovedors dels tres brassos acerca dels discentiments són en lo bras militar, y que se'ls digue sien servits ses senyories donar ramey per via de consert que los discentiments posats en bras militar sien alsats y llevats perquè·s pugue passar havant en lo progrés de la Cort, enviant ses senyories a demanar-los qui han posats dits discentiments y procurant ab ells los lleven. Y que per adassò se'ls porte còpia dels dits dis-

187 *A continuació, ratllat,* real.
188 Baptista, *ratllat;* Dimas, *interlineat.*
189 *A continuació, ratllat,* Real.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 171

centiments y se'ls sertifique lo desig que tenen los brassos de servir a sa magestat y passar havant en lo progrés de la //132v// Cort y en fer los negosis que fasiliten la directió d'ella.

Et habito in dicto stamento ecclesiastico tractatu super predictis contentis in ea, convocati in dicto stamento adhezerunt dicte deliberationi, providentes quod pro reddenda dicta responsione promotores dicti trium brachiorum accedant ad dominos tractatores. Que fuerunt nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, cui deliberationi brachium regale adhezit, prout eius promotor in dicto stamento retulit.

Venerunt deinde admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Elenensis.

Postea, constituti in dicto stamento ecclesiastico domini Hyeronimus Argensola et Hyeronimus Joan, legati brachii militaris, in effectu explicarunt: que de part del bras militar venian a donar rahó a ses senyories y mercès del que ara s'ere seguit en dit bras militar y és que, tractant-se cert negosi, havien alsat la veu més del acostumat y altres, per temor no se seguís algun inconvenient, se eren posats en mitg; y que havent-ne sentiment algunas personas que estavan fora del bras, pensant de dins renyien, se són avalotats, y axís és vingut lo governador de Aragó y se'n ha portat pres a mossèn Montagut de Vallgornera y, poch aprés, al senyor de Monclar, i·ls ha posat en la presó. Y que, no obstant que ell dit Argensola hage dit al dit governador que miràs que eren cavallers cathalans y que per Constitució de Cattalunya no podien ésser posat en presó sinó a instància de part, y que era rahó se'ls guardassen les llibertats, majorment no havent concorregut sinó paraulas, no li ha aparegut al dit governador fer-ho, sinó dexar-los en la presó ab una guarda; y per so los del bras militar eren de parer, per via de pensament, se fes enbaxada als senyors tractadors de sa magestat, suplicant-los sien servits manar remediar assò y no sufrir se faze agravi[190] a ningú y informar-los del que ha passat en dit bras militar.

133r// Et convocati in dicto stamento ecclesiastico, habito super predictis tractatu, deliberationem sequentem fecerunt: lo stament ecclesiàstich, antàs[191] lo que per part del bras militar s'és exposat, dellibere que·s fasse enbaxada als senyors tractadors de sa magestat certificant-los del que ha passat en lo bras militar y pregar-los sien servits remediar dit negosiar *(sic)* y manar que·s tingue compta que los que han posat en la presó són cavallers y per Constitució de Cattalunya se ha de tenir certa forma en procehir contra ells, la qual és rahó se guarde, majorment essent lo que ha passat paraulas; y que, juntament ab assò, se'ls digue lo que ja estava delliberat acerca dels discentiments són en lo bras militar, per a què ses senyories y mercès sien servits[192] remediar-ho, notificant-los-ho per la forma que ja se ere delliberat. Y per a fer dita enbaxada, nomenaren al reverendíssim de Elna, al molt reverent abbat de Poblet y al reverent síndich de Vich.

Que quidem deliberasio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici et brachium regale predictis adhezit, nominando pro fatien-

190 *A continuació, ratllat,* algú.
191 *En lloc de* entès.
192 *A continuació, repetit,* sien servits.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 172

da dicta embaxiata magnificus Nicolaum Frexenet, Ilerde, Ioannes Ponsich, Vici, et Anthonius Giole, Perpiniani, sindicos, prout eius promotor retulit.

Brachium etiam militare predictis in omnibus adhezit, nominando pro eorum parte admodum illustres vicecomitem de Canet, nobilem Iacobum de Cardona et Iacobum Salbà, milites, prout eius promotor retulit.

Et in continenti, dicti legati onus eis comissum exequuti fuerunt et paulo post, reversi in dicto stamento, legati dicti brachii ecclesiastici retulerunt sequentia in effectu: que ells y a les altres personas eletas per los brassos militar y real havien feta dita enbaxada als senyors tractadors, y que lo senyor conde de Miranda los havia en effecta respost que ells ho mirarien y procurarien de remey convenient.

Et quia hora ad tranctandum habilitata iam audita erat, nihil aliud in dicto stamento tractatum fuit.

133v// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, exceptis admodum reverendo abbate de la Real et reverendo sindico Elenensis. Qui quidem convocati in dicto stamento, addendo deliberationi die ultima mensis augusti proxime dimissi, circa infrascripta deliberarunt:* que mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptas del General, face fer per a Lluís Martí, porter del stament, dos llansols més dels que en dita deliberasió se li manaren fer, de manera que tinga dos parells de llansols.

Die martis, tertia mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas de Guíxols.
Reverendus prior Scala Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Quibus convocatis, reverendissimus dominus episcopus Elenensis et reverendus Iacobus Coma, sindicus Capituli Vicensis, legati herina die nominati, una cum admodum reverendo abbate Populeti absente, qui retulerunt sequentia: que hair tart, los senyors tractadors enviaren a demanar a ells //134r// y als embaxadors nomenats per los altres brassos y·ls tornaren resposta de la embaxada per part dels brassos lo dia de hayr feta. Y lo senyor conde de Miranda, en nom de tots, féu resposta que, en lo primer cap, sa magestat desitjava donar contento a tots los brassos de Cattalunya y que ere just que

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 173

los brassos guardassen la mateixa correspondènsia, guardant-se de tractar avalotadament en lo pervenir; y que si no ho feyen així, sa magestat no podie deixar de sentir-se. En lo segon cap, que ells havien vists los dissentiments y que assí en los brassos se cometés a personas y procurassen de avenir-se'n; quant no, que ells no podien deixar, conforme las Constitucions y lleys de la terra, usar del remey acostumat.

Promotor brachii militaris, convocatis in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que lo bras militar, hoyda la relació feta per los embaxadors de aquell bras de la resposta han feta los senyors tractadors a la embaxada a ells feta lo dia de air, y que en aquell bras los aparexia per via de pensament que los brassos nomenan personas per a què entenguen en remediar los dits discentiments són aquell bras.

Deinde, venerunt admodum reverendus abbas Populeti et reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.

Preterea, dominus Ioannes Montornès, sindicus Dertuze, procurator[193] *brachii regalis, qui retulit:* que aquell bras s'és adherit al parer del bras militar, so és, que·s nomenen tres personas de cada bras per a compendre les qüestions dels discentiments són aquell bras militar.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que·s nomenen personas per los brassos per a compendre y cercar remey convenient en què los discentiments posats en lo bras militar sien alsats, adherint-se en assò[194] a la delliberasió dels altres brassos. Y que aquestas personas sien sols dos cada bras, perquè no se entengue se tracte ja lo negosi per via de judici; y que assò en particular se advertesca als altres brassos, perquè per a fer lo judissi de estil se acostumen de //134v// anomenar tres personas de cada bras. Y lo dit bras ecclesiàstich, per al dit affecta, nomenà al molt reverent abat de Poblet y al reverent síndich de Leyda. *Que quidem deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit*.

Postea, venerunt ad dictum stamentum reverendi sindici Capitulorum Barchinonensis et Gerundensis.

Promotor brachii militaris retulit: que aquell bras s'és adherit al parer de aquest en què sols se anomenen dos personas de cada bras per a concertar lo negosi[195] dels discentiments.

Deinde, promotor dicti brachii ecclesiastici retulit: que ell, juntament ab los promovedors dels altres brassos, és estat cridat per los senyors tractadors y és anat per vèurer y enténdrer què manaven. Y lo senyor conde de Xinxón en effecte los ha dit que la mente de la resposta que air tornaren als enbaxadors dels brassos és que en lo bras militar, attès que·y ha dos parts ab discentiments contraris los uns als altres, que cada una de aquelles parts nomene una persona y que los altres brassos ecclesiàstich y real nomenen cada bras altres dos personas, y que aquestas sis personas componguen y concerten sobre los dits dissentiments y la cobrança de las quantitats al General degudas, per la qual cosa se eren posats dits discentiments, de manera que lo General sobre[196] lo que se

193 *En lloc de* promotor.
194 *A continuació, ratllat,* dels altr.
195 *A continuació, repetit,* lo negosi.
196 *En lloc de* cobre.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 174

li deu y los cavallers que dehuen no sien destruhits y assolats. Y que juntament ab assò nomenan los brassos les personas per a fer *iudisium curie*, perquè se pugue fer una cosa y altra. Y tostems que·s componga aquesta per via de concert, la del judici pararà; y no consertant-se, lo judisi anirà havant. Offerint-se ells en tot lo que puguen a las sis personas nomenades per a concertar, ajudar y valer-las en lo que sia manaster; y que feta la nominatió de ditas personas, se alsaran dits discentiments. Y també ha dit lo dit senyor conde de Xinxón que deurien los brassos habilitar las horas per a tractar totas las horas que estarian juntats los tractadors.

Promotor regalis retulit in dicto stamento ecclesiastico: //135r// per a conservar lo negosi dels dits dissentiments, ha nomenat per sa part a mossèn Francesch Algaró, altre dels síndichs de Lleyda, y a mossèn Andreu Vilaplana, altre dels síndichs de Gerona; y que en aquell no entenen nomenar personas per a fer lo judisi fins sie vist si las personas o podran consertar.

Promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras, per a consertar lo negosi dels discentiments, an nomenat lo spectable don Juan de Lanuça, bescompta de Perela y de Roda, y a don Jaume de Cardona; y axí com estaven per a fer y escríurer dita nominació, don Joan Burguès ha posat son discentiment sobre assò y, no obstant aquell, en dit bras han haguda per feta dita nominasió.

Postea, in dicto stamento ecclesiastico fuit deliberatum ut sequitur: que lo promovedor de aquest stament vage al bras militar per saber y enténdrer si la nominasió feta per ells és conforme al intent dels senyors tractadors, y també per dir-los com lo bras real no entén nomenar personas per a fer judisi sobre dits discentiments fins a tant que·s vege si estas personas nomenades per los brassos se podran consertar. *Fuit notificata brachio militari per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

Promotor brachii militaris retulit in dicto stamento ecclesiastico: que la nominasió de personas han feta en aquell bras ja estave feta quant ell, dit promovedor, ha refferit en aquell bras la explicasió feta per los senyors tractadors de la resposta que anit vespra donaren als embaxadors dels brassos; y que dita nominasió de personas sols la han feta conforme al que los dits anbaxadors conceberen de las resposta dels dits senyors tractadors. Y que quant al delliberat per aquest bras y per lo real, ço és, que no·s facen nominació de personas per a fer lo judisi, que lo bras militar és de lo mateix[197] parer y se adhareix ad[198] matex parer en fins //135v// que·s vege si las sis personas concertaran dit negosi.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberasio sequens: lo stament ecclesiàstich dellibere que los tres promovedors tornen resposta als senyors tractadors dient-los que, al temps que ses senyories han feta la explicasió de sa resposta, ya los brassos havian nomenat personas per a entendre en compondre los dissentiments són en lo bras militar, conforme al que los embaxadors dels brassos havien consebut y refferit de la resposta que ses senyories anit vespre los tornaren. Y que los brassos no entenen nomenar personas per fer lo judissi fins a tant sia vist si las personas ja nomenadas concerteran ditas differènsias. Provehint que aquesta deliberasió sie notificada als altres

197 lo matex, *interlineat*.
198 *En lloc de* al.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 175

brassos. *Que quidem delliberasio fuit notificata brachio militari dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut*[199] *dictum brachium militare predictis adhesit, prout postea eius promotor retulit.*

Promotor brachii regalis retulit in dicto stamento ecclesiastico: que en aquell bras, entès lo que ha refferit lo promovedor del bras militar sobre lo discentiment posat per don Juan Burguès al temps se feye la nominasió de personas per a compendre lo negosi dels discentiments, dupten si dits dissentiments inpedex dita nominasió; y que per so desitgen saber lo parer de aquest bras.

Et postea, quia hora ad tractandum habilitata audita erat, prout Ludovicus Martí, portarius dicti stamenti, retulit, venit promotor brachii regalis et reportavit sequentia: que lo bras real no és de parer se torne resposta als senyors tractadors fins a tant sia vist si lo dit discentiment posat per don Juan Burguès prosehex de dret o no.

Promotor brachii militaris reportavit: que los promotors notifiquen als senyors tractadors lo nou dissentiment posat per don Joan Burguès y en la ocasió que s'és posat, y que se'ls digue que per so no se'ls torne altra resposta que se ere determinada.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhezit.

136r// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo Vicensis episcopo, admodum reverendis abbatibus de la Real et de Gallicant, reverendis sindicis Barchinonensis, Dertuzensis et Elenensis. Qui quidem convocati in dicto stamento deliberarunt:* que·s fasse embaxada al bras militar per los brassos ecclesiàstich y real per persuadir-los que los qui han posats los discentiments nomenen dos personas, una cada part, les quals, juntament ab las altras personas nomenadas per los brassos ecclesiàstich y real, entenguen en consertar lo negosi dels dissentiments són en dit bras millitar, conforme al intent dels senyors tractadors; y que assò se notifique al bras real. *Fuit in continenti notificata dicta deliberatio per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Deinde, venerunt admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant et reverendus sindicus Dertusensis.

Postea, venit dominus Ioannes Montornès, promotor brachii regalis, et retulit: que lo bras real s'és adherit a la deliberasió de aquest en què·s fasse embaxada al bras militar, ajustant-li que se'ls diga sien servits de alsar tots los discentiments que són en aquell bras, perquès puguen nomenar personas per a fer los memorials y passar havant en lo progrés de la Cort.

Venerunt postea admodum reverendus abbas de la Real et sindicus Elenensis.

Et convocati in dicto stamento, pro fatienda dicta embaxata elegerunt et nominarunt reverendos Iacobum Coma, archidiaconum et sindicum Vicensis, et Hyeronimum Terza, archidiaconum et sindicum Dertusensis.

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor referesque al bras real que en aquest stament apar que, no obstant lo dissentiment posat per don Juan Burguès, se pot passar havant en lo que ara se tracta, attento que dit discentiment de don Juan Burguès s'és

199 *En lloc de* et.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 176

posat per impedir que no·s tracte dels dissentiments. *Fuit nottificata brachio regali per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, prout ipse retulit.*

136v// *Venit deinde promotor brachii regalis et retulit ipsum brachium, pro fratienda dicta embaxiata, nominasse Raphaellem Vivet, Gerunde, et Anthicum Sala, Minorise, sindicos.*

Et in continenti, dicti legati brachiorum ecclesiastici et regalis dictam legationem seu embaxiatam fecerunt, prout postea, reversi, dicti legati brachii ecclesiastici retulerunt.

Venit deinde sindicus Capituli Barcinonensis.

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que los advocats dels brassos militar y real estan junts per tractar sobre los apuntaments fets per la habilitasió, y que han enviat a demanar a micer Cellers, advocat de aquest stament, y no és volgut anar sens llisènsia de ses senyories y mercès; y que per so·ls suplicave de part de aquell bras fossen servits donar dita llisènsia al dit micer Cellers.

Et habito colloquio, super predictis fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar, dient-los que micer Cellers està ocupat en lo present bras sobre los negosis concorrents dels discentiments y que per so, per ara, no pot entrevenir en dit negosi; y que fora que sien de assò, se podran juntar los advocats sobre los dits advertiments de la habilitasió. *Fuit notificata per promotorem brachii ecclesiastici brachio militari dicte Curie, prout ipse retulit.*

Promotor brachii militaris retulit convocatis in dicto stamento ecclesiastico: que en aquell bras han procurat lo que·ls és estat possible que las personas que tenen posats los discentiments deixen ses differènsias en poder de personas, conforme los senyors tractadors han senyalat. Y que axí, la una part havie ja nomenat en secret //137r// al notari persona per sa part, ab condisió que no la publique fins a tant l'altre part hage nomenat; y que la persona que l'altra part no ha volgut nomenar, sinó que lo bras primé té de llohar y aprovar y tenir per ferm y vàlido lo que les sis persones determinaran o que los mateixos senyors tractadors expressament lo·y manen; y axí, perquè ses senyories y mercès sàpian en quin punt està lo negosi, los ho fan a saber.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico, habito tractatu, super predictis sequentem fecerunt deliberationem: que lo promovedor de aquest bras vage al bras real per dir-los lo que ha reportat en lo present stament lo promovedor del bras militar; y que apar adaquest bras, per via de pensament, que de part dels dos brassos ecclesiàstic y real se deurie anar als senyors tractadors y fer-los saber en quin punt està dit negosi, y pregar-los vullen ses senyories manar al cavaller que reste per nomenar persona de sa part que nomene persona, perquè los dits, juntament ab los nomenats per los brassos ecclesiàstich y real, entenguen en consertar ditas differènsias. Y que també se digue a dits senyors tractadors que los brassos no entenen donar poder adaquestas personas sinó sols de consertar y compèndrer dits dissentiments com millor podran. *Que quidem deliberatio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici fuit notificata dicto brachio regali dicte Curie, prout ipse promotor retulit; et brachium regale predicte deliberationi adhezit.*

Et sich in continenti, ipsi promotores onus eis iniunctum exequuti fuerunt, prout paulo post, reversus promotor dicti brachii ecclesiastici et constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit.

137v// *Die mercurii, quarta mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 177

Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barsinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas de Guíxols.
Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior Scala Dei.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus Capituli Barsinonensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Quibus convocatis, pro parte magnifici Gaspari Monserrat, iuris doctoris, civis Balagarii, fuit oblata quedam suplicatio thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres y molt reverents y molt magnífich[s] senyors.

Per mort de micer Falguera, de la ciutat de Balaguer, vague en la Deputasió un lloch de hoydor de comptas per la dicta ciutat y vegaria de Balaguer; suplica a vostres senyories y mercès Gaspar Monserrat, doctor en drets y altre del síndich de la dita ciutat en las presents Corts, li fassen mercè del dit lloch de hoydor de comptas y manen escríurer als diputats que l'ensiculen y posen en lloch del dit micer Falguera, com en semblants //138r// casos hés lo estil y pràtica del tres brassos; que lo dit micer Monserrat ho rebrà en molt particular mercè. *Que licet. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et stamenti ecclesiastici scribam, fuit ibidem decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Et in continenti, dominus Hyeronimus Terça, sindicus Capituli Dertusensis, dixit quod suspendebat, prout de facto suspendit, eius dissentimentum die quinta augusti proxime elapsi positum, ad effectum tantum huiusmodi gratie et non aliis.

Item, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar y al real per dir-los que deurien fer juntar les personas eletas per a tractar del remey dels dissentiments són en lo bras militar. *Fuit nottificatum per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, ut ipse retulit.*

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que las personas tenen posats los dissentiments en aquell bras han nomenat ja personas per sa part per enténdrer y tractar del remey de aquells, ço és, don Galseran de Cardona y

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 178

sos adherents han anomenat a mossèn Anthoni Vila, cavaller de Vich; y mossèn Hyerònim Arjansola a don Jaime de Cardona; y que sols han alsat los discentiments per a què las personas eletas pugan tractar del remey de aquells. En los demés actas de la Cort estan dits discentiments en sa forsa y valor.

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico decreverunt: que lo promovedor del present bras vage al bras real per dir-los que apar serie bé se fes embadada[200] al bras militar per los dos brassos, per dir y pregar-los sien servits manar y comètrer a las personas eletas per los cavallers dissentints en aquell bras que tracten com puguen y remedien lo negosi dels dits discentiments. *Fuit nottificata huiusmodi deliberasio brachio regali dicte Curie et dictum brachium regale predictis adhesit, prout per eius promotorem in dicto stamento ecclesiastico relatum fuit.*

138v// *Insuper, fuit deliberatum:* que lo promovedor de aquest stament vage a reportar y notificar als altres brassos de la present Cort la nominasió feta per lo present bras de las personas del molt reverent abbat de Poblet y del reverent síndich de Lleyda per a entendre en comprendre y consertar y procurar remey perquè los discentiments són en lo bras militar sien remoguts. *Que quidem deliberasio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, prout ipse promotor retulit.*

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit sequensia: que lo bras militar, per via de pensament, és de parer que los promovedors vagen als senyors tractadors per fer-los saber la nominasió de personas feta per los brassos per enténdrer en remediar los dissentiments són en dit bras militar.

Promotor brachii regalis retulit et requisivit: que en aquell bras, per fer la embaxada al bras militar que per lo present stament lo dia de vuy s'és deliberat fer, an nomenat a mossèn Francesch Algaró, síndich de Lleyda, y a mossèn Andreu Vilaplana, síndich de Gerona. Y encontinent, lo dit reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president, respongué que ja cessava la causa que havie mogut fer dita embaxada, perquè lo bras militar ha fet saber al present, per via de pensament, se devia notificar als senyors tractadors la nominació de personas feta per los brassos per enténdrer en lo ramey que dits dissentiments sien llevats.

Et habito tractatu super ultimo reportatis per promotorem brachii militaris, convocati in dicto stamento ecclesiastico adhezerunt deliberationi dicti brachii militaris, videlicet, quod per tres promotores notificetur dominis tractatoribus sue regie magestatis nominasio facta de personis ad tractandum negosium discentimentorum brachii militaris.

Et quia brachium regale Curie predicte dicte deliberationi adhesit, ideo, dicti tres promotores onus sibi commissum exequuti fuerunt, prout paulo post, reversus in dicto stamento ecclesiastico, promotor brachii ecclesiastici retulit.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit conclusum: que los promovedors del present bras y del real vagen als senyors //139r// tractadors per dir-los com en aquestos brassos han entès que en lo bras militar y ha algunes dissencions y que·s perille no se seguesquen algun escàndol, que per ço se feya a saber a ses senyories, per a què de prompte sien servits de provehir de competent remey.

200 *En lloc de* embaxada.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 179

Et quia brachium regale predictis adhesit, dicti promotores predicta adimpleverunt, prout postea promotor brachii ecclesiastici retulit.

Promotor brachii militaris retulit sequentia in effectu: que feie saber a ses senyories y mercès com don Galceran de Cardona havie de nou posat lo dissentiment a tots actes hi havie revocat la elecció de perçona que per sa part lo dia de hair havia feta; y perquè entenguen lo que passe, han manat venir assí lo ajudant de mossèn Sala, nottari de aquell bras, per a què llige lo que dit don Galçeran lo die de vuy ha fet; y suppliquen a ses senyories y mercès lo bras militar que·s face embaxada als senyors tractadors, notificant-los dites coses.

Et habito super predictis tractatu, convocati in dicto estamento adheserunt proxime dicte deliberacioni dicti brachii militaris. Quod in continenti fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit.

Promotor brachii regalis retulit: que lo bras real, considerant que aquestos negosis dels dissentiments són en lo bras militar, en lloch de adobar-se se van afollant, han delliberat per via de pensament que per los brassos ecclesiàstic y real se'ls fasse embaxada lo dia de vuy provehida, so és, que lo bras militar llohe y aprove la nominació feta de perçones per a tractar y compondre lo negosi dels dits dissentiments; y si no ho voldran fer, que se'ls digue que los presents brassos estan determinats que aquest negosi se desidesque per via de justícia, perquè lo progrés de la Cort no estiga tant temps impedit.

Promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras apar, per via de pensament, que·s fassa embaxada a sa magestat, notificant-li lo que ha passat fins ara en la matèria dels dissentiments són en aquell bras; y que les persones que aniran a fer la //139v// embaxada als senyors tractadors procuren de haver hora per a fer la dita embaxada a sa magestat.

Et in dicto stamento ecclesiastico, maturo colloquio super predictis prehabito, deliberararunt (sic): que no·s fasse embaxada a sa magestat, com lo bras militar ha delliberat, sinó que sols se fasse la embaxada als senyors tractadors, com ja se era delliberat; y per a fer dita embaxada als senyors tractadors, nomenaren als molts reverent abat de Gerri y al reverent sínchdich del Capítol de Gerona.

Paulo post, accesserunt a dictum stamentum ecclesiasticum admodum illustris dominus Hieronimus Manegat, regius consiliarius in Principatu Cathalonie, illustris domini Michael Cordelles, regens Regiam Cancellariam in dicto Principatu, nobilis Hieronimus Climent, regius protonotarius, Martinus Ioannes Franquesa, fisci regii advocatus de Consilio Criminali, Franciscus Puig, patrimonii regii advocatus de Consilio Civili, et don Ludovicus a Paguera, de Regio Consilio Criminali Cathalonie, et magnificus Petrus Franquesa, locumtenens regii protonotarii, si[c] sedentes post reverendissimus dominum presidem, dictus dominus cancellarius infra verba in effectu pronunciavit: que sa magestat, entenent los dissentiments són en lo bras militar, ha desimulat alguns dies per veure si los qui·ls an posat ells ab ells se'n porien havenir; y com ha vist que han durat tant y no se ha pogut seguir lo que ell desitjave, ha procurat per medi de sos tractadors cercar e intentar alguns modos y termes benignes y suaus per a remediar-los; y vist que no·y ha bastat res y entenent que assò és causa de impedir lo progrés de la Cort y son real servey, ha delliberat acudir al remey en semblants negosis usat, que és venir a fer judici de dites coses en la forma acostumada. Per la qual cosa ells, de part de sa magestat, exortaven, amonestaven y requerien en aquest bras que ab tota brevedat ano-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 180

menassen persones, les quals, ab les nomenadores per sa magestat y per los altres brassos, puguen fer lo dit judici. //140r// Y si en lo entretant que·s farà aquest judici se trobarà algun altre medi y forma per a remediar dites coses, sa magestat, de sa real benignitat y clemènsia, les escoltarà y ajudarà en lo que podrà; y que també tenien orde de dir lo matex als altres brassos.

E lo dit reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president, responent de paraula a dites coses, dix en effecte lo que seguex: que aquest bras entenie molt bé y tenie conegudes les mercès que sa magestat feya de cadal dia y degijava fer adaquests brassos; y que, ab exa confiança, en lo present bras se tractaria lo que a son real servey y benefici de la terra convindrie y se'n donarie rahó als senyors tractadors.

Et recessis dictis dominis regiis conciliaris et aliis superius nominatis a dicto stamento ecclesiastico, convocati in eodem processerunt ad faciendum huiusmodi deliberationem: lo stament ecclesiàstich, considerant lo que per part de sa magestat en lo present bras és estat referit per lo senyor canceller y altres perçones deçobre nomenades, y attenent les moltes diligències que per part dels brassos se són fetas en obviar a què no se agués de venir a fer judici sobre dits dissentiments y que res no·y ha bastat, degitjant com és rahó passar havant en lo progrés de la Cort y llevar e remoure tots los impediments que dit progrés destorben, perquè axí millor puguen entendre en lo que convé al servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y bon govern del Principat de Cathalunya, delliberen que·s fasse nominació de persones, les quals, juntament ab les nomenadores per part de sa magestat y dels altres brassos, facen judici dels dits dissentiments són en //140v// lo bras militar. Y per dit effecte, lo dit bras ecclesiàstic nomane lo reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president del dit bras, y lo molt reverent abat de Gerri y lo reverent ardiacha Coma, síndich del Capítol de Vich. *Que quidem deliberatio in continenti fuit notificata dicto brachio militari per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Deinde, venerunt ad dictum stamentum ecclesiasticum nobilis Onofrius de Alentorn, dominus de Seró, dominus Michael Ioannes de Pons, dominus de Monclar, et Ioannes Burguès et de So, domicelli, legati brachii militaris, qui in effectu exposuerunt: que en lo bras militar han oït lo que lo senyor canceller y los altres senyors del Real Consell de part de sa magestat han allí explicat y referit acerca dels dissentiments estan posats en aquell bras per certs cavallers particulars, y allí han feta gran maravella del que·ls és estat dit, perquè no entenen aquell bras aver contrafet en res a la voluntat dels senyors tractadors de sa magestat, referida per los embaxadors de aquell bras que foren enviats a dits senyors tractadors per lo negosi dels dissentiments; y ans bé, han fet lo que devien en executar la voluntat dels dits senyors tractadors. Y pus que per part de aquell bras s'és fet lo que s'és pogut y se són ja nomenades perçones y en dit bras no·i ha debat algú, no·i ha per a què haver de fer judissi sobre dits dissentiments, majorment contentant-se los cavallers de aquell bras que són deutors al General, com se contenten, de no entrevenir en la forma se donarà en la execució dels deutes del General; y essent com són contents en tot y per tot estar al que aquest bras y lo real ne determinaran, offerint-se firmar qualsevol //141r// lletres provisions que·s faran a diputats acerca de la forma de dites executions sens fer-i impediment. Y que per ço suplicaven a ses senyories y mercès fosen servits determinar que·s face embaxada als senyors tractadors y a sa magestat, sertificant-los de tot lo sobre dit. Y perquè ses senyories y mercès estiguen sertificats de la veritat y del que en aquell bras en aquest particular ha passat, y an manat venir a micer

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 181

Joan Sala, nottari de aquell bras, per a què llige las relacions fetes per los embaxadors de aquell bras tramesos a dits senyors tractadors y per lo promovedor, en declaració de la voluntat de dits senyors tractadors. Y encontinent, dit mossèn Joan Sala, nottari, llegí certas delliberacions y relacions fetes en aquell bras y altres escriptures que per dits senyors embaxadors li foren manades llegir; y hoïdes y enteses dites scriptures, lo dit reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president en dit bras ecclesiàstich, respongué que allí·s mirarie hi·s entendrie lo faedor.

Promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que en aquell bras, entès lo que per part de sa magestat los hés estat dit per lo senyor canceller y altres perçones del Real Concell sobre lo negosi occurrent dels dissentiments són en lo bras militar, han delliberat, per via de pensament, que·s face nominació de perçones per a fer judicis sobre dits dissentiments, conforme són estats anomenats per part de sa magestat.

Dictis die et anno, post meridiem, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exepto reverendo sindico //141v// *Barchinonensis. Et coram ipsis sich ut predicitur convocatis, conparuerunt nobilis don Plegamans de Marimon et Ioannes Resende, legati brachii militaris, qui hec vel similia verba in effectu explicarunt, videlicet:* que aquell bras militar feie a saber a ses senyories y mercès com mossèn Hierònim Argensola havia alsat son dissentiment y havie dexat sos interessos y pretencions particulars en poder del present bras ecclesiàstich y del bras real; y que, puix no·y ha debats, tampoch no·y ha nessesitat de fer judissi. Y per ço, aquell bras suplicave a ses senyories y mercès no passassen havant dit negosi, que ells se oferexen lo que toque a la exactió del General dexar-o en poder del present bras y del real per a què ses senyories y mercès ordenen lo que·ls sie de son servey aserca de la forma se ha de tenir en dita exactió, perquè ells ho tindran per ben fet y en aquell bras firmaran qualsevol provissions y lletres que aserca de assò se provehiran. Y perquè entenguen la deliberació que lo dia de vuy en aquest particular en aquell bras s'és feta, han manat venir a mossèn Joan Sala, nottari y escrivà de aquell bras, per a què llige y notifique a ses senyories y mercès dita delliberatió; y encontinent, per manament de dits senyors embaxadors, dit mossèn Joan Sala, nottari y escrivà del bras militar, llegí y notificà en lo dit stament ecclesiàstich una delliberació és del tenor següent:

> Lo present bras militar, entesa la relació per los senyors del Real Consell de Cathalunya y del promotor del bras ecclesiàstich feta en lo present bras, féu determinació y deliberació se fes entendre als altres brassos que, attès que per la relació feta per lo senyor canceller se ha entès que sa magestat està informat de altra manera del que està passat en aquest particular entre los brassos, aquest bras serie de parer, per via de pensament, se fassa la dita embaxada als senyors tractadors y a sa magestat y se'ls diga com aquest bras y los altres, seguint la relació dels embaxadors enviats als senyors tractadors, feren elecció de sis perçones, ço és, quiscun bras de dos perçones, per a què aquelles ab los senyors tractadors tractassen de compondre los dissentiments estan posats en lo //142r// present bras; y que aprés de aver-se feta los brassos dita nominasió, enten[en]t aprés per relació dels promotors ser la voluntat dels senyors tractadors que les parts interessades elegissen dos perçones, les quals ab les eletes per los brassos ecclesiàstich y real entenguessen en compondre dits dissentiments,

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 182

aquest bras féu que los dissentins elegissen y nomenassen dos persones, com de fet don Galceran de Cardona elegí y anomenà y tots los altres que ab ell adheriren anomenaren per llur part mossèn Antoni Vila y de Çavassona; y mossèn Hierònim de Argensola, qui ere altre part dels dissentiments, à nomenad a don Jaume de Cardona. Y que havent aquest bras seguit en tot y per tot la orde dels senyors tractadors en anomenar perçones per a compondre assò, inseguint en axò lo que per los embaxadors dels altres brassos que estat referit, no entén aquest bras ésser estat nigligent en sercar lo remey nessesari per a remediar aquest particular dels dissentiments; y si les persones per los dissentiments anomenades, no tenint lo consentiment del bras, voldran dexar, poran pendre dos ja eletes per aquest bras, que no·y ha perquè se fassa judici que no·s vega primer aquestes perçones eletes quin effecte faran, car lo judisi no té lloch sinó en cars que les parts dissentints no estiguessen en camí de concòrdia ni s'esperàs aquella, [ç]o que no·s pot dir en aquest particular, presehint los discursos ja dits; majorment, que los qui·s pretenen ser debitors del General en aquest bras no entenen ni han entès ni insistit més en donar forma a la exactió, ans són contents se dóna la forma per los brassos ecclesiàstich y real, car totes les lletres y decrets que·ls aparexerà acerca dita exactió hordenar lo present bras les fermarà, sens pretendre tenir vot algú. Y per fer dita embaxada anomenan lo senyor don Nofre de Alentorn, senyor de Seró, mossèn Miquel Joan de Pons y mossèn Joan Burguès y de So.

Deinde, accxecit ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendus sindicus Capituli Barchinonensis.

142v// *Et abito in dicto stamento ecclesiastico maturo colloquio super expositis per dictos embaxatores et dicti brachii militaris, fuit facta deliberacio sequens:* lo stament ecclesiàstich dellibere que·s face embaxada als senyors tractadors de sa magestat per los brassos ecclesiàstich y real, notificant-los la justificació feta per lo bras militar en lo negosi concorrent dels dissentiments; y suplicar a ses senyories de part dels brassos sien servits procurar que don Galceran de Cardona alçe son dissentiment, puix l'altra part ja ha dexat ses diferències en poder de aquest bras y del real y ha alçat son dissentiment. Y per a fer dita embaxada nomenaren lo senyor abat de Poblet y lo síndich del Capítol de Lleyda. *Fuit notificata brachio regali dicte Curie per promotorem presentis stamenti, prout retulit*.

Promotor brachii regalis reportavit in dicto stamento ecclesiastico: que lo bras real, per a fer lo judici en lo negosi concorrent dels dissentiments, à nomenat al doctor Magarola, síndich de Barcelona y president de aquell bras, micer Nicolau Frexenet, síndich de Lleyda, y mossèn Lluís Terrena, cíndich de Perpinyà; y an pres que, entès lo que ultimadament ha reportat lo promovedor de aquest bras, se són adherits a dita deliberació, nomenant per a fer la embaxada a dits senyors tractadors a mossèn Francesc Algueró, síndich de Lleyda, y a mossèn Andreu Vilaplana, síndich de Gerona.

Item, fuit decretum: que ans de anar a fer la embaxada als senyors tractadors, les matexes perçones eletes per fer-la vajen a veure al bras militar y entenguen de ells si sa voluntat e intintent[201] és dexar en poder de aquestos dos brassos tots lo caps continguts en los dissentiments de don Galceran de Cardona y dels altres cavallers. Y que aquesta

201 *En lloc de* intentió.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 183

deliberació sie notificada al bras real. *Fuit in continenti nottificata brachio regali per promotorem ecclesiasticum et ipsum brachium regale presentis adhezit, ut eius promotor retulit.*

143r// *Et in continenti, dicti legati tam brachii ecclesiastici quam regalis accesserunt ad brachium militare pro executione oneris sive*[202] *comissi; et paulo post reversi retullerunt:* que aprés de aver proposat lo dupte que avia occorregut en aquestos brassos al bras militar, an fet llegir lo dissentiment de don Galceran de Cardona y en ell han vist que sols don Galceran pretén que, quant se tracte de la exactió dels deutes del General, no puguen entrevenir los interessats.

Et facta huiusmodi relacione, dicti legati tam brachii militaris quam regalis processerunt ad faciendum embaxiatam provisam dicti dominis tractatoribus; et paulo post, reversi in dicto stamento ecclesiastico, legati ipsius brachii retullerunt: que ells an feta sa embaxada als senyors tractadors, com los és estat manat, y ha respost lo senyor conde de Chinxón que ells ho procuraran ab la brevedat[203] que lo negosi requereix.

Die iovis, quinta mensis septembris, anno predicto MDLXXXV, convocata dicta Curia ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in estamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendos abbates de Lavax, de la Real, de Gerri, de Gallicant, de Guíxols.

Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus prior monasterii Scalee Dei.

Reverendi sindici Capitulorum Vicensis, Elenensis et Dertuzensis.

143v// *Quibus convocatis, comparuit in dicto stamento promotor brachii militaris, qui retulit:* que aquell bras supplique a ses senyories y mercès sien servits deliberar que·s face embaxada als senyors tractadors, com ahir se'ls suplicà, sertificant-los del que ha passat, per descàrrech de aquell bras y perquè entenguen que no té la culpa que referí lo senyor canceller; y també per fer-los saber la justificasió ha feta lo dit bras militar.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar y se'ls digue que hair, entenent los brassos ecclesiàstich y real que·staven obligats certificar a dits senyors tractadors del que passave, ab embaxada que se'ls féu de dits dos brassos foren sabedors del que en aquest negossi dels dissentiments se havia fet en lo bras militar, y axí no hapar hi haje necessitat de fer-se altra embaxada. *Fuit notificata huiusmodi deliberatio brachio militaris per promotorem stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Deinde, venerunt ad dictum stamentum sindici Capitulorum Tarraconensis, Ilerdensis et Gerundensis.

Preterea, promotor brachii militaris retulit: que los de aquell bras besen les mans a ses senyories y mercès de la marcè que'ls han feta de sertificar de la veritat als senyors tractadors, però que ab tot, perquè aquells senyors del Real Concell los carregaren molt,

202 *En lloc de* sibi.

203 *Paraula corregida.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 184

apar en aquell bras estar obligats a certificar de la veritat a dits senyors tractadors; y que per so supliquen a ses senyories y mercès los vullen fer favor en assò y ésser servits que·s vage de part dels tres brassos a fer dita embaxada.

Et audita huiusmodi reportatione, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt prout sequitur: que, attento que lo bras militar demane sols favor en aquest //144r// bras hi asistència per a fer dita embaxada als senyors tractadors per sertificar-los del que en aquell bras ha passat aserca dels dits dissentiments y de la justificasió per dit bras militar feta, per ço delliberen que per part de aquest bras se vage, juntament ab los del bras militar y real, als senyors tractadors per certificar-los del sobre dit; y que les perçones aniran per aquest bras sols diguen que ya hair per los brassos ecclesiàstich y real foren certificats ses senyories del que havia passat en lo bras militar sobre los dits dissentiments, y de la justificació que aquell bras havia feta; y perquè los matexos del bras militar volien particularment certificar a ses senyories de la veritat, usant los brassos ecclesiàstich y real tota germandat, heren vingut ab ells, suplicant-los sien servits hoir-los, que ells diran lo que passe. Y per a fer dita embaxada nomenaren lo molt reverent abat de Sant Feliu de Guíxols y micer Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona. *Fuit nottificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie, prout ipse promotor retulit.*

Promotor brachii militaris retulit: que los de aquell bras besen a ses senyories y mercès las mans de la mercè fan de afavorir la embaxada que han determinat fer; y que aquell bras fehia a saber a ses senyories y mercès com ells, per a fer dita embaxada, an nomenat a don Nofre de Alentorn y a mossèn Andreu Blan Ribera.

Promotor brachii regalis retulit: que aquell bras s'és adherit a la deliberatió húltimament reportada per aquest bras en aquell; y que per a fer dita embaxada à nomenat mossèn Vivet, cíndich de Gerona, y a mossèn Gioli, síndich de Perpinyà.

Et in continenti, dicti legati onus sibi commissum executi fuerunt et paulo post reversi retullerunt in effectu: que aprés de aver feta dita embaxada, ha respost lo senyor conde de Xinchón que *ellos arían lo que podrían porque los brassos no dexen de passar adelante en que se haga el juizio de la corte.*

144v// *Promotor brachii militaris reportavit in dicto stamento ecclesiastico:* que aquell bras suplique a ses senyories y mercès sien servits se fasse embaxada a sa magestat, donant-li rahó en quin punt estant los negosis y la justificasió ha feta lo bras militar per obviar que no·s haje de venir a fer judisi, y perquè entengue sa magestat que no és culpa d'ells si lo progrés de la Cort no passe havant.

Preterea, constitutus in dicto stamento, nobilis[204] *Plegamans de Marimon quandam obtulit super*[205] *thenoris huiusmodi:*

> Molt il·lustres senyors.
>
> Per mort del ardiacha Cerveró, canonge de la iglésia de Tortosa, se entén que vague un lloch de diputat ecclesiàstich, en lo qual suplica a vostres senyories y mercès don Plegamans de Marimon sien servits insecular al ardiacha Pere Amich, canonge de dita iglésia y doctor en drets; que ultra de ésser molt bona electió y ense-

204 *A continuació, espai en blanc.*
205 *En lloc de* suplicationem.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 185

culació per concórrer en sa perçona totes les qualitats per Capítols de Corts requisides, ho tindrà a molt particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et in continenti, per reverendus Hieronimum Terça, archidiaconum, canonicum et sindicum ecclesie Tarraconensis in presenti stamento residentem, fuit oblata similis suplicatione, tenoris sequentis:

Molt illustres senyors.

Per mort del ardiacha Serveró, canonge de Tortoza, vague un lloch de diputat ecclesiàstich; per ço, suplique a vostres senyories y mercès Hierònim Terça, ardiacha, canonge y síndich de aquella iglésia en les presents Corts, li fassen mercè insecular-lo en dit lloch; que ultra de que faran vostres senyories y mercès lo que és de costum, lo suplicant ne rebrà singular mercè. *Que licet, etc.*

Et lectis dictis duabus supplicationibus, in dicto stamento ecclesiastico, hora desima, fuit provisum: que, attento lo ardiacha Terça, supplicant, resideix en la Cort com ha síndich del Capítol de Tortosa y ajude a portar //145r// lo *pondus diei et estens*, per so delliberen se fasse lo suplicat per ell dit ardiacha Terça, *ceteris executis.*

Et in continenti, sindicus Ilerdensis amovit suum dissentimentum duodecima augusti proxime preteriti apositum, ad effectum huiusmodi gratie tantum.

Insuper, reverendus Balthezar de Rejadell, canonicus et sindicus ecclesie Ilerdensis, legit in dicto stamento ecclesiastico quandam scripturam, quam postea quam[206] *in dicto stamento lecta fuit, ad eius instantiam et requisitionem fuit per me, nottarium et presentis brachii ecclesiastici scribam, in presenti processu incerte; et est tenoris hiusmodi:*

Lo canonge Rejadell, síndich del Capítol de Lleyda, innovant lo dissentiment per ell posat a dotze del mes de agost passat, ajuste en aquell y diu que per observança del Capítol 19 de les Corts de 1553, les perçones eletes per obrir lo Balans de les Generalitats facen relació de aquell, puix la tenen presta. Y que, feta dita relació, se fassa electió de perçones per al Redrès de dita Generalitat *ad colligendum et referendum*, com aquest, conforme dit Capítol 19, sie lo primer negosi de les Corts, al qual no·s pot fer contrari. Y com lo dit Redrès concistescha principalment en dos coses, ço és, en la cobransa dels deutes deguts y en les despeses extraordinàrias, en los quals dos caps, segons se veurà en la relació fahedora del Balans, y ha haguts y ha molt grans desordes y abusos y tals, que diu se deuen vuy a la dita Generalitat molt cerca de sis-centes míllia lliures; y de les últimes fins a las presents Corts se han fets gastos extraordinaris per los diputats que són estats, que passen de cet-sentes míllia lliures, cosa inaudita y que causa gran admiració. Y com lo Redrès de les dites dos coses sie per la Generalitat de gran importància y és molt gran inconvenient y serie de mal exemple per als diputats que la Cort que ha fet lo dit //145v// Capítol 19 no servàs aquell, y axí no entén dit canonge Rajadell en dit nom se innove res contra dit Capítol 19, sinó que al peu de la lletra se seguesca aquell, fent elecció de dos o tres perçones de cada bras sobre lo Redrès de dita Generalitat *ad colligendum et referendum*; y no consent a què·s tracte per altres perçones, sinó que per les dites eletes de la exactió

206 *En lloc de* postquam.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 186

dels deutes, perquè seria mudar la disposició de dit Capítol; y a més del dit inconvenient, és cosa redícola pensar que qualsevol orde que per la present Cort sie donat als diputats sobra la cobrança dels deutes sie subsistent ni suficient remey, com dits deutes íntegrament sie impositble que·s cobren durant les presents Corts; y pensar que, acabades aquelles, los diputats ajen de seguir y servar qualsevol orde que encara de la cobrança dels dits deutes los sie donat, és vana esperança, com en aquesta matexa matèria de exactió no hajen servats los Capítols de Corts, ço és, lo Capítol 10 de 1533 y lo Capítol 18 de 1553, se ha de creure que manco servaran dit orde. Y per ço, fins que sia publicada la relació del dit Balans y feta elecció de perçones per al Redrès de les dites Generalitats, pose dissentiment a tots actes de la present Cort y no vol ni entén en res apartar-se de la disposició del dit Capítol 19, com seria separar lo remey dels abusos de tants deutes com hi ha dels abusos de tantas despeses extraordinàries fetes per los diputats. Y ya que en les últimes Corts no·s pugué fer dit Redrès conforme dit Capítol 19, de hont han redundat los dits abusos, no vol que·s dexe de fer en les presents Corts, perquè no se'n porie esperar sinó majors abusos y a la fí la total perdició de la dita Generalitat; y lo que·s trate de saparar la forma de la exactió dels deutes del restant nessesari Redrès, no és més de allargar lo dit Redrès fins a la fi de les Corts, de manera que no se'n fassa res, com se féu en las últimas Corts. //146r// Y lo present dissentiment, lo qual dit Rajadell posa no apartan-se de son altre dissentiment posat a 12 del passat, hans bé acumolant en aquell, no impedeix lo progrés de les Corts, com feta dita relació del Balans y nominació de persones per cada bras *ad referendum* sobre lo abús dels deutes y despeses extraordinàries y altres dignes de reformació, que és conforme lo dit Capítol 19, se porà passar havant en los altres negosis de la Cort.

Preterea, promotor brachii regalis retulit in dicto stamento ecclesiastico: que aquell bras, per via de pensament, és de parar que los dos promovedors dels dos brassos eclesiàstic y real parlassen ab don Galçeran de Cardona, per veure si voldrie llevar son dissentiment; y si no vol, que, puix estan nomenades persones, que·s passe havant a fer *iudicium curie*.

Item, fuit decretum: que perquè se ha entès lo bon succés del estat de Flandes y la victòria de Envers en favor de sa magestat, que per ço se fasse embaxada per los tres brassos de la present Cort, donant-li lo parabé de dit succés.

Més havant, sobre la reportació feta per lo promovedor militar dient y affecte[207] que·s fasse embaxada a sa magestat donant-li rahó en quin punt estan los negosis de la present Cort y de la justificació feta per lo bras militar, delliberen que se escuse dita embaxada tot lo que·s pugue, però que·s facen ditas altres diligènsies que convingan fer-se. *Que fuerunt reportate aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit, et brachium militare adhezit dicte deliberationis in eo capite:* que·s fasse embaxada a sa magestat per lo bon succés del estat de Flandes, *ut eius promotor retulit*.

Ítem, atenent que lo bras militar ha decretat primer que no aquest bras la supplicació donada per don Plegamans de Marimon per lo lloch vagant de diputat ecclesiàstich per

207 *En lloc de* en effecte.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 187

mort de l'ardiacha Cerveró, contra tot stil, y en aquest bras se ha feta gràcia del dit lloch al reverent ardiacha Terça, síndich del Capítol de Tortosa, //146v// y lo bras real s'és adherit adaquest decret, per ço delliberen que de part de aquest bras se fasse embaxada al bras militar dient-los que no vullen fer forçes noves en decretar primer les supplicacions que·s donen als brassos; y pregar-los que, puix lo bras ecclesiàstich y real han feta gràcia de dit lloch a dit ardiacha Terça, que ells se vullen adherir en assò. Y per a fer dita embaxada nomenaren a micer Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al síndich del Capítol de Gerona.

Item, convocati in dicto stamento, pro facienda embaxiata sue regie magestatis hodierna die provise, elegerunt et nominarunt reverendissimus dominum episcopum Barchinonensem, presidentem, admodum reverendus abbatem de la Real et reverendus Onofrium Paulum Cellers, sindicum Capituli Barcinonensem.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt omnes perçone superius nominate, exeptis admodum reverendis abbatibus de Gallicant et de Guíxols ac reverendo sindico Capituli Barcinonensis.

Quibus convocatis, comparuerunt dompnus Plegamans de Marimon et Antonius Vila, domicelli, legati brachii militaris, qui in effectu dixerunt: que lo dia de vuy han oïda en aquell bras la embaxada los és estada feta aserca de la decretació feta a la suplicació per part del ardiacha Amich presentada y axí, responent adaquella, diuhen que ells conexen y antenen que les supplicacions se donen als brassos de la present Cort se deuhen primer presentar al bras ecclesiàstic y aprés al militar y al real; y que la decretació lo dia de vuy feta a la suplicació donada per ell, dit don Plegamans, sobre lo lloch de diputat ecclesiàstich de Tortosa s'és feta atropelladament. Y que en aquell bras tractaran sobre assò y procuraran de adherir-se a la deliberació sobre dita gràcia feta en lo present bras y en lo real. Y també, puix ses senyories y mercès en aquest negosi particular, per lo qual se són posats los dissentiments en aquell bras, en fins assí los han feta tota mercè y·ls han ajudat en lo que //147r// han pogut, suppliquen a ses senyories y mercès vullen continuar-ho y passar havant y entendre, juntament ab lo bras real, en lo que convingue fer sobre la exactió als deutes de la Generalitat, com los hés estat comès, perquè lo que·n determinaran ho tindrà dit bras militar per ben fet.

Deinde, venerunt abbas de Guíxols et sindicus Ilerdensis ad dictum stamentum ecclesiasticum.

Promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, retulit: que lo bras real s'és adherit que·s fasse embaxada a sa magestat per a donar-li lo parabé del bon succés del stat de Flandes; y han nomenat per a fer dita embaxada al president, lo doctor Magarola, síndich de Barcelona, a mossèn Andreu Vilaplana, síndich de Gerona, y a mossèn Lluís Terrena, síndich de Perpinyà.

Et brachium militare, pro facienda dicta embaxiata, elegit illustrissimum vicecomitem de Rocabertí, nobilem don Iacobum de Cardona et dominum Michaellem Ioannem de Pons, dominum de Monclar, prout promotor dicti brachii militaris in dicto stamento ecclesiastico reportavit.

Item, fuit deliberatum ut sequitur: que los promovedors ecclesiàstich y real vagen als senyors tractadors per donar-los rahó dels caps que don Galceran de Cardona pretén aserca dels dissentiments per ell possat, y per suplicar-los sien servits de voler entendre en

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 188

remediar dits negosis, perquè la Cort no estiga parada y se pugue fer lo que·s degige[208] en servey de sa magestat y benefici de la terra. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici dicto brachio regali, prout dictus promotor retulit.*

Et vigore decretationes superius facte supplicationi //147v// *per reverendum ardiaconum Tersa abbate*[209]*, cui dicta brachia militare scilicet regale dicte Curie adeserunt, ut in calse originalis suplicationis presentate est videre, fuerunt expedite littere diputatis directe, in et sub forma sequenti:*

> Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat y als hoïdors de comptes del dit General y a totes altres perçones a qui·s pertanya y lo present negosi toque y tochar pugue. Salut hi honor. Sapiau que per lo reverent Hierònim Terça, ardiacha y canonge de la seu de Tortosa, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt illustres senyors. Per mort, etc. *Inseratur.* A la qual suplicació, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com era suplicat, majorment que dit ardiacha Terça residex en esta Cort com a síndich del Capítol de la iglésia de Tortosa y ajuda a portar los treballs de aquella; y així de fet inseculàrem, segons que en la present inseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit reverent Hierònim Terça en lo dit lloch de diputat del General vagant per mort del sobra dit ardiacha Serveró de Tortosa. Per ço, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita enseculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilació y exepció alguna, escrigau y continueu y continuar y escriure fasau en lo llibre y altres llochs ha ont les inseculacions de diputats se escrihuen y·s continuen lo dit reverent Hierònim Terça, ardiacha y canonge de la ceu de Tortosa, així com dit és per nós inseculat en diputat, en lloch del dit ardiacha Cerveró, a fí y affecte que, avent-se de fer extractió de semblants diputats, concorregue de fet en dita extracció, así y en la forma que los altres en semblants llochs posats y //148r// enseculats concorren, tots duptes hi dificultats cessants. En fe y testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo segell major de dita Cort. Dat en la villa de Monçó, a sinch dies del mes de setembre, any de la nativitat del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Lo vescompta de Rochabertí. Hieroni Magarola, president.

Die veneris, sexta mensis septembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

208 *En lloc de* desitge.

209 *En lloc de* oblate.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 189

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeti.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas sancti Felicis Guixolensis.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Dertuzensis.
Reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit: que lo bras //148v// real, conciderant los molts dies que ha està la Cort parada per causa dels dissentiment són en lo bras militar, que per ço, per via de pensament, són de parer que, per part dels dos brassos ecclesiàstic y real, anassen los promovedors a notificar als senyors tractadors de sa magestat la elecció feta de perçones per aquestos dos brasos, de persones per a fer lo judici.

Et habito super predictis tractatu, fuit decretum: que·s fassa saber al bras militar lo que lo promovedor del bras real ha reportat; y se'ls digue que ells nomenen en aquest bras perçones per a fer *iuditium curie*, perquè aquest bras està determinat de condecendre a la delliberatió del bras real. *Fuit reportata per promotorem dicto brachio militari.*

Promotor brachii militaris, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, reportavit: que aquell bras està líbero y expedit per a què·s face la embaxada a sa magestat lo dia de haïr provehida, però que·s deurian vèurer si han acostumat anar a cavall o a peu.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real s'és adherit a la deliberació del bras militar en lo modo de fer la embaxada a sa magestat; y que en aquell bras són de parer que, en cars no tròpien exemplars, que vajen a peu, perquè aniran més acompanyats, y que partesquen de la present iglésia.

Deinde, venerunt nobilis Onofrius de Alentorn, dominus de Seró, et Ioannes Blan de Ribera, legati brachii militaris, ad dictum stamentum ecclesiasticum et explicarunt in effectu sequentia: que per quant lo promovedor de aquest bras ecclesiàstich à referit ab lo militar que aquest bras y lo real havien fet lo posible per a què se alsasen los dissentiments que en dit bras militar estaven posats, y no se era pogut fer, y que per ço apareix a ses senyories y mercès que dit bras militar fes nominació de persones per a fer lo *iudisium curie*. Y entès assò, al bras militar havie paragut se fes embaxada per al ecclesiàstic y real, dient-los com lo que se avie comès a dits dos brassos era conforma la embaxada feta lo dia de hair per don Plegamans //149r// de Marimon y mossèn Joan de Rezende, a la qual se referiren; y axí suppliquen dits embaxador a ses senyories y mercès fosen servits procurar de rematar lo que en dita embaxada se'ls suplicà y cometé, que és que·s don forma en lo modo de la exactió dels deutes del General, y que de remediar los dissentiments no se'ls ne havie parlat. Y feta dita embaxada, ha instància dels dits sen-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 190

yors embaxadors, jo, Joan Batista Mullola, nottari y escrivà del stament ecclesiàstic, llegí una scriptura que dits embaxadors portaven, que és del tenor següent:

A sinch de setembre MDLXXXV.

Lo present bras y estament militar és de parer, per via de pensament, que·s fassa a saber per via de anbaxada als brassos ecclesiàstich y real com mossèn Hierònim de Argensola havie alçat lo seu dissentiment, a pregàries de molts cavallers del present bras. Y que, lo dissentiment alçat, se avia feta nova determinació per via de pensament, la que ja havuy los havien fet a saber per don Onofre de Alentorn, mossèn Miquel Joan de Pons y mossèn Joan Burguès y de So, so és, que los qui·s pretenen ser debitors del General en aquest bras no entenen ni han entès ni incistit més en donar forma a la exactió, ans són contents se done la forma per los brassos ecclesiàstich y real, car totes les lletres y decrets que·ls aparexerà aserca de dita exactió ordenar, lo present bras les firmarà, sens pretendre tenir vot algú.

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit decretum: que lo promovedor vage als altres brassos per a dir-los que apar al present estament que la embaxada a sa magestat faedora per lo cuccés[210] de Flandes se fasse a cavall y no a peu. *Que fuerunt notificata aliis brachiis per promotorem stamenti ecclesiastici et brachium regale presentis*[211] *adhesit, prout eius promotor reportavit.*

149v// *Preterea, fuit decretum quod scribatur diputatis Generalis Cathalonie in et sub forma sequenti:*

Ab extra directio dicte epistole talis est:

Als reverents, nobles y magnífics senyors los diputats del General de Cathalunya residens en Barcelona.

Ab intra vero eius tenor sich se habet:

Reverent, nobles y magnífichs senyors. Per mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, residint en esta Cort, tenim rebudes dos lletres vostres: la una a 11 del passat, de 2 del mateix, y l'altra a 17, del 13 del dit mes. Y juntament ab la primera rebérem lo llibre que diheu és lo original de la recopilació de les Constitucions de Cathalunya feta per decret de la Cort del any 1564, lo Balans clos y sagellat, tres llibres de deutes de totes les bolles d'entrades y axides del General dels trienis 1578, 81 y 84, vulgarment dits "Ferrando Paga", Capítols no decretats ni admesos en la última Cort, consentiment de les fermances de Joan Gomis, delliberació de diputats y obligació de la viuda Gomiz y altres a qui per diputats és estada comesa la administració dels béns de Bernat y Francesc Gomiz; també ab la última lletra havem rebut les escriptures y lletres que ab elles nos enviàreu. Hagrahim-vos la bona diligència que en remetre'ns dites scriptures aveu tingut, com de vosaltres se esperave. Y perquè per la bona direcció de les presents Corts y per a entendre en lo Redrès de aquexa casa de la Diputació tenim necessitat de saber los noms dels principals fermanses y partícips dels arrendaments de totes les bolles y les quantitats degudes fins al corrent trieni y los dèbits dels officials

210 *En lloc de* succés.
211 *En lloc de* predictis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 191

pecuniaris, per ço vos diem y encarregam que, ab tota diligènsia possible, nos envieu memorial //150r// dels noms dels dits principals dels arrendaments de bolles, continuant lo preu del arrendament de cada bolla, lo que·s reste a dèurer y, consecutivament, lo nom de las fermances del tal arrendament. Y més, hanviareu memorial de tots los dèbits dels officials pecuniaris, servant la matexa forma, so és, continuant en cada un d'ells la quantitat que deuhen y les fermanses que tenen donades, axí en lo introhit de sos officis com aprés en milloraments que hauran fet; y memorial dels porcionés de dits arrendaments de bolles, segons que aquí millor ne tindreu notícia. Y noresmenys, nos enviareu llarga informació de tots los officis que se són instituhits, selaris, remuneracions, satisfaccions de treballs y estrenes que se són aumentades en aquexa casa del General y fora d'ella per los diputats de les últimes Corts fins al dia present, perquè, enteses dites coses, pugam ordenar lo que més convingue al servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y benefici de la terra.

Havem pres en compte lo bon cuydado y solicitut que haveu tingut y teniu en la exactió de les moltes summes de diners que a la Generalitat se deuhen; encarregam y pregam-vos continueu les executions ab tota diligènsia y solisitut, sens exepsió de perçones, y nos haviseu de les quantitats que seran entrades en lo General del dia que clouhéreu lo Balans fins al dia que fareu la resposta a la present. Lo qual vos encarregam sie ab tota promptitut, que de assò y de reméter-nos ab la matexa diligència les sobra dites escriptures ne rebrem molta contentació. De Monsó, y setembre a VI del any MDLXXXV.

Los tres staments del Principat de Cathalunya congragats en les Corts Generals que la real //150v// magestat de present celebre en la vila de Monsó, a la vostra honor aparellats. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Gerònim Magarola, president.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone supereius[212] *nominate et hodierna die convocate, exeptis reverendissimus Vicensis, admodum reverendos abbatibus Populeti et Santis Felicis Guixolensis. Et reverendus Balthezar de Rejadell, canonicus et sindicus Ilerdensis, suspendendo sua dessentimenta supperius apposita, tradidit mihi, nottario et dicti stamenti ecclesiastici scribe, quandam scripturam que ibidem publice legi, et est tenoris huiusmodi:*

A sis de setembre MDLXXXV, lo canonge Rejadell, com lo que·s demane als diputats ab les lletres que aquest bras entén expedir[213] als diputats sie cosa necessària per a donar la forma qual convé a la exactió del que·s deu al General, que és lo que ell pretén y imite que·s fasse ab sos dissentiments possats a 12 del passat y a ses senyories[214] del present, és content de alçar y suspendre, com de present alça y suspén dits dissentiments posats a 12 del pasat y a 5 del[215] present, és content de alsar y sospendre dits dissentiments affecte sols que se expedescan y vagen dites lletres.

212 *En lloc de* superius.
213 *A continuació, ratllat,* p.
214 *En lloc de* cinch.
215 *A continuació, repetit,* del.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 192

Promotor brachii militaris reportavit in dicto stamento ecclesiastico sequentia in effectu: que en aquell bras són estats mossèn Vilaplana, síndich de Girona, y mossèn Sala, síndich de Manrresa, de part del bras real, dient que aquell bras havie exeptat la commissió que·ls era stada feta adaquest bras y al real per a què·s donàs forma en la exactió dels deutes del General, ab tal emperò que no obsten los dissentiments de don Galceran de Cardona a dita comissió; y que per so //151r// lo bras militar suplique en aquest bras y al real se vullen sanear de aquesta difficultat ab los advocats de aquestos dos brassos o ab altres perçones que·ls aparrà. Y també als fan a saber que mossèn Montagut de Valgornera ha dexat ses differències de sos dissentiments en poder del senyor bescompte de Canet y de ell, dit Gerònim Olivó[216].

Et fuit deliberatum: que los advocats vejen lo dupte proposat per lo bras real si és subsistent o no, ço és, si estant los dissentiments del bras militar se podria fer la commissió als dos brassos per lo militar; y que dits advocats tinguen poders sols de vèurer, col·legir y referir.

Lo senyor abat de la Real dix que no consentie a dita delliberatió, attento que micer Cornet, advocat del bras militar, és interessat; y axí espresament sobre assò pose son dissentiment, requerint a mi, nottari, ho continue en lo present prosés.

Lo canonge Rejadell, síndich del Capítol de Lleyda, dix que, com lo rey y los brassos sien jutges dels dissentiments, que per so no consent, hans expressament dissent, que·s fase dita comissió als advocats *ad colligendum* ni altrament, si los dissentiments per don Galçeran de Cardona y altres posats en lo bras militar impedexen la dita commissió, essent acte de Cort. Requerint al nottari, etc.

Postmodum, magnificus Hieronimus Olivó, domicellus, constitutus in estamento ecclesiastico, dixit: que, attento que mossèn Montagut de Vallgornera ha dexat en poder del bescompte de Canet y seu les preteses de sos dissentiments que toque a coses del General, no té lloch; y que en lo altre capítol que toque a que fassen advocat, hant-se reservada major deliberació.

Venit deinde admodum reverendus abbas Populeti.

Deinde, constituti in dicto stamento ecclesiastico magnifici Ioannes Blan de Ribera et Joan Cella de Tafurer, legati brachii militaris, qui in effectu //151v// *dixerunt:* que en aquell bras han rebut molta mercè que ses senyories y mercès ajen acceptada la commisió feta adaquest bras y al real, y que en execusió d'ella se sien servits ses senyories manar expedir les lletres per als diputats, y que allí, tenint per bé lo fet, lo president ha firmat dites lletres. Hi estant en assò, don Galçeran de Cardona ha posat sert dissentiment impedint la expedició de dites lletres; y perquè ses senyories y mercès sàpien lo que passe y que no està per aquell bras que dites lletres sien expedides, los del bras militar los han manat venir a notificar-o a ses senyories y mercès.

Lo síndich del Capítol de Lleyda diu que consent a la deliberació feta per aquest bras de què los advocats vegen y referesquen lo dupte mogut per lo bras real *sine tamen preiuditio iuris domino regi et Curie pertinentis circa decisionem dictorum disentimentorum.*

216 Oliver, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 193

Lo molt reverent abat de la Real dix que, pus micer Cornet no ha de entrevenir en col·legir y referir lo dupte mogut per lo bras real, alçe y revoque son dissentiment y aquell done per nul·le.

Preterea, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberacio sequens: lo stament ecclesiàstich dellibere que·s torne resposta ab embaxada al bras militar, dient-los que en aquest bras estan ben saneats de la diligència que allí s'és feta sobre que les lletres per als diputats se firmasen; y que aquest bras ha determinat que lo dupte mogut si los dissentiments de don Galceran de Cardona impedien confirmar y expedir-se dita lletra o no, se cometa, segons que ab la present ho cometen, als advocats dels brassos ecclesiàstich y real. Y per a tornar dita resposta nomenaren als reverents prior de Cartoxa y síndich del Capítol de Elna, los quals encontinent dita resposta tornaren al bras militar, segons que poch aprés, tornats en lo present stament, referiren.

152r// *Venit postea admodum reverendus abbas Santis Felicis Guixolensis.*

Paulo post, lo reverent senyor bisbe de Barcelona, lo molt reverent abat de la Real y lo reverent síndich del Capítol de Barcelona, per lo bras ecclesiàstich; lo il·lustríssim senyor bescompte de Rochabertí, lo noble don Jayme de Cardona y mossèn Miquel Joan de Pons, senyor de Monclar, per lo bras militar; lo doctor Hierònim Magarola, síndich de Barcelona, mossèn Andreu Vilaplana, síndich de Gerona y mossèn Lluís Terrena, síndich de Perpinyà, per lo bras real, embaxadors elets per a fer la embaxada a la magestat real del rey nostre senyor, entre les sinch y sis hores de la vesprada, la qual hora per al effecte predit los ere estada asignada, partiren de la present iglésia de Nostra Senyora de la vila de Monsó, en la qual los brassos del Principat de Cathalunya, per la celebració de les Corts Generals que sa magestat celebre, estaven congregats, portant devant los tres porters dels staments de la present Cort ab les masses grans altes de la Diputació y anant tots a cavall aconpanyats de algunes perçones, y aprés tornats a la dita iglésia y constituhits los dits embaxadors ecclesiàstich en lo present stament, referiren haver feta dita embaxada a sa magestat en son real palàcio estant, en la forma y per les paraules següents: Los tres staments de Cathalunya, com a fidelíssims vassals de sa magestat, nos han donat càrrec als que assí som presents que de llur part, primer besats los reals peus y mans, donàssem a vostra magestat lo parabé del bon succés de les coses de Flandes, ab ocasió del que novament an entès de la recuperació de Anvers y de altres pobles de aquells estats. Sie Nostre Senyor servit donar a vostra magestat y a tota sa real casa tant llarga vida y salut y ab tants altres prósperos y felices successos com la christiandat ha menester y per a aquells tres estaments és particularment degitjat.

Y que, feta dita embaxada, sa magestat, mostrant tenir molt contento, respongué estes o conseblants paraules: //152v// *No se havía de esperar menos de los tres estamentos del contento que me decís haver recebido por los sussesos de Flandes que, a Dios gracias, han sido buenos y particularmente este de Anvers, que tanto importava; y assí les agradesco mucho todo lo que de su parte me representays, que es conforme a la voluntad que les tengo, com lo merese el amor y cuidado con que siempre los cathalanes han acudido a las cosas de mi servicio.*

Die sabati, septima mensis setembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 194

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Admodum reverendi abbates de Lavax, de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, de Guíxols.

Reverendus prior Scale Dei.

Reverendi sindici Capitulorum Tarraconensis, Dertusensis, Illerdensis, Gerundensis et Elenensis.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit sequentia, videlicet: que lo bras militar, per via de pensament, és de parer que, puix a sa magestat se li ha feta embaxada per lo de Flandes, que se li fes també embaxada per los brassos, donant-li rahó dels dissentiments y del que ha passat en los brassos y de la justificació que aquell bras a fet.

Reversus paulo post dictus promotor brachii militaris, iterum reportavit: que lo bras militar, per a fer lo *iudicium curie* sobre los dissentiments que són en aquell bras, ha nomenat al //153r// bescompte de Rochabertí, a mossèn Joan Blan Ribera y a mossèn Gaspar de Pons.

Et cum convocati in dicto stamento vellent tractare an deberet fieri ambaxiata sue regie magestati pro brachium militare instata, dominus canonicus Rejadell, sindicus Ilerdensis, hec vel similia verba in effectu, videlicet: que no consentie, ans expressament dissentia, que dita embaxada se fes que no·s portàs còpia a sa magestat dels dissentiments per aquell posats en aquest bras.

Et in continenti, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los com en lo present bras hi ha dissentiments possats per lo canonge Rejadell, síndich de Lleyda, lo qual no vol consentir se fasse dita embaxada que no·s porte còpia a sa magestat de sos dissentiments. *Fuit reportata hec deliberatio in continenti dicto brachio militari per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Promotor brachii regalis reportavit in stamento ecclesiastico sequentia in effectu: que aquell bras no era de parer se fes embaxada a sa magestat, com lo bras militar ha delliberat, sinó que en lo negosi dels dissentiments se proseescha per via de justícia y que los promovedors dels tres brassos vagen als senyors tractadors per notificar-los sa nominació feta de perçones per a fer *iudicium curie* sobre los dits dissentiments, y que·s passe avant a fer dit judici.

Postea, venerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de la Real, reverendi procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis et sindicus Barcinonensis.

Promotor brachii militaris reportavit sequentia: que puix ses //153v// senyories y mercès se són adherits a que·s face la ambaxada a sa magestat y lo bras real no s'i vol aderir, que sien servits ses senyories y mercès que per los dos brassos ecclesiàstich y militar se fasse embaxada al bras real per persuadir-los se vullen adherir a que·s fasse dita embaxada a sa magestat ans que·s fasse lo *iudicium in curia.*

Et habito maturo tractatu, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich dellibere que, abans de tractar y resoldre si·s farà la embaxada a sa magestat per lo bras militar instada, que·s vegen los papers y scriptures que lo bras militar pense se dehuen portar ab dita embaxada a sa magestat; y també que·s vegen exemplars per entendre com s'és usat altres vegades quant se havien de fer sem-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 195

blants judicis. Y que vist assò, en cars se hage de fer dita embaxada, se'n done primer rahó als senyors tractadors de sa magestat. *Que deliberatio fuit reportata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, prout retulit.*

Insuper, convocati in dicto stamento ecclesiastico, ad petitionem admodum reverendus abbatuum Populeti et Sancti Felicis Guixolensis, consseserunt eisdem et cuilibet eorum licentiam absentandi se a presenti Curia per tempus eis bene visum.

Postea, magnificus Gaspar de Vilanova, domicellus ville de Flix, quandam convocatis in dicto stamento ecclesiastico obtulit supplicationem, thenoris huiusmodi:

Il·lustríssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Dimecres, a quatra del present, és mort Bartomeu Salvador, de la //154r// vila de Ascó, lo qual en dita vila tenia càrech de la taula del General; lo qual offici val quiscun any vuit o deu lliures. Suplica a vostres senyories y mercès Joan Abeu Comeix, natural de dita vila, sien servits fer-li la gràcia de dit offici, que·u rebrà a singular gràcia y mercè de vostres senyories y mercès. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis dissentimentis.

Et in continenti, sindicus Ilerdensis, pro effectu huiusmodi gratie tantum et non aliis, eius dissentimenta suspendidit et suspendere se dixit.

Promotor brachii militaris reportavit convocatis in dicto estamento ecclesiastico sequentia: que lo intent del bras militar en fer dita embaxada a sa magestat és informar y sertificar-lo de tot lo que se ha fet y ha passat del dia que·s posaren los dissentiments en aquell bras fins lo die present; y que per adassò, si ses senyories y mercès seran servits vèurer lo procés familiar de aquell bras o cometre a perçones quel vegen, ells lo manaran portar.

Et audita huiusmodi reportatione, fuit deliberatum ut sequitur: que lo promovedor torne resposta al bras militar per dir-los que les escriptures que ells pensen dexar en mans de sa magestat, en cars que·s face la embaxada, que les envien assí, perquè·s volen vèurer y, vistes, se delliberarà si convindrie fer-se dita embaxada. *Fuit reportatum brachio militari per promotorem stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Promotor brachii regalis reportavit in effectu: que aquell bras s'és adherit a la delliberació feta per aquest en lo negosi de la embaxada que inste lo bras //154v// militar se face a sa magestat; y que supliquen a ses senyories y mercès se servesquen de entendre en dit negosi.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone supuereius[217] *nominate hodierna die convocate, excepto sindico Capituli Tarraconensis. Et coram ipsis sich convocatis comparuit promotor brachii regalis et reportavit sequentia:* que aquell bras real, conciderant que ha molts dies està la Cort parada sense fer res y que estan fent moltes despeses a les universitats, ha delliberat que per part de dit bras se nomenen perçones per a fer embaxada a sa magestat, per suplicar-lo mane posar remey a estos negosis o, més verament, suplicar-lo sie servit donar-los llicènsia que se'n puguen anar a ses cases.

217 *En lloc de* superius.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 196

Postea, venerunt ad dictum stamentum ecclesiasticum nobilis don Plegamans de Marimon, legatus, et magnificus Federicus Cornet, advocatus estamenti militaris, qui in effectu sequentia exposuherunt: que lo bras militar los ha comès que ordenassen la scriptura sobre lo qual se pugués fer la embaxada a sa magestat que per part de aquell bras s'és supplicat se fes per notificar-li en quin punt estan estos negosis de la Cort; y que, axí, ells havien ordenada dita scriptura y ere la que allí portaven. Y que aquell bras militar, ans de delliberar sobre ella, los ha aparegut la deurian vèurer ses senyories y mercès, perquè si·ls aparrà llevar, mudar, ajustar alguna cosa ho pugen fer; y axí·ls han manat portar-la en lo present stament. E lo dit reverendíssim bisbe de Barcelona, president, respongué que dexaxen dita scriptura, que vista aquella determinarien lo fahedor.

155r// *Promotor brachii regalis reportavit sequentia:* que aquell bras estava aguardant resposta de aquest bras sobre lo que últimament ell ha reportat en lo present bras; y vist que no tornaven resposta, dit bras real ha nomenat perçones per a anar als senyors tractadors a demanar hora y per fer dita embaxada que entenen fer a sa magestat, com desobra ha reportat.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico, audita embaxiata facta per legatos brachii militaris et reportationibus per promotores factis, processerunt ad faciendum deliberationem sequentem: lo stament ecclesiàstich, vist lo memorial han portat en aquest bras los embaxadors del bras militar, delliberen que no·s face embaxada a sa magestat, com dit bras militar volia, ans bé són de parer, per via de pensament, que per part de aquest bras y del real se fasse embaxada als senyors tractadors, dient-los en resulució la justificació que ha feta lo bras militar y lo que per part dels brassos s'és fet en procurar que los dissentiments fosen alsats, y per pregar-los sien servits ses senyories vèurer si·s podrie trobar remey algú per llevar dits dissentiments; y si no, que·s nomenen perçones per part de sa magestat per a der dit judici, que ya la Cort les ha nomenades. Y que assò sie reportat per lo promovedor al bras real y que·s torne resposta al bras militar ab embaxada, nomenant per aquest affecte a misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y a micer Cellers, síndich del Capítol de Barcelona. *Et in continenti, dicti legati onus sibi commissum executi fuerunt et promotor brachii ecclesiastici predicta brachio regali reportavit, prout paulo post retulerunt.*

Promotor brachii militaris reportavit: que lo senyor don Galçeran de Cardona y micer Francesch Agulló, a les tres hores de la vesprada o cerca, havian alsats sos dissentiments a effecte tant solament que les lletres per als diputats se puguen expedir y enviar y fer-se relació del Balans.

155v// *Die lune, nona mensis septembris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.
Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax.
Admodum reverendus Estephanus Puig, abbas de la Real.
Admodum reverendus Agustinus Gallart, abbas de Gerri.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 197

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas, seu comendatarius Sancti Petri de Gallicant.

Reverendus fra Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei.

Reverendus Raphael d'Oms, ardiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Petrus Thomas, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis.

Reverendus Hieronimus Terça, ardiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Dertusensis.

Reverendus Iacobus Coma, ardiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Vicensis.

Reverendus Baltezar de Rejadell, canonicus et sindicus ecclesie Ilerdensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elenensis.

Et ipsi convocati deliberarunt: que lo promovedor vage als altres brassos per a dir-los que les perçones eletes per aquest bras per a fer relació del Balans estan pre[s]ts per a fer dita relació, si allí no·y ha impediment algú. *Fuit reportatum per promotorem ecclesiasticum aliis brachiis dicte Curie, prout ipse retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar se adhereix a la deliberació de aquest bras que les perçones eletes per a fer relació del Balans la fassen, que en aquell bras faran lo mateix si lo senyor bescompte de Canet és vingut.

156r// *Deinde, venerunt ad dictum stamentum frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cathalonie, et reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus ecclesie Barcinonensis.*

Deinde, constituti in dicto stamento ecclesiastico magnifici Ioannes Blan Ribera, Hieronimus Joan, legati brachii militaris, et Federicus Cornet, advocatus eiusdem stamenti, qui in effectu explicarunt: que en aquell bras, per a donar remey a què los dissentiments sien llevats, han envestigat tots los remeys que han pogut; y que ultimadament los ha pervengut notícia un privilegi del rey en Martí per lo qual se entén en aquell bras no poder-se fer judici sobre les causes per les quals los dissentiments són estats posat per don Galçeran de Cardona y los altres ab ell adherents, ans bé la conexensa de dites causes tocha a la Cort solament y no a sa magestat, per ésser posats per coses del General, en lo qual privilegi se abdicà de sí la potestat. Y per so, dit bras militar los ha manat representar dites coses a ses senyories y mercès.

Venit postea a[d] dictum stamentum admodum reverendus frater Franciscus Oliver et de Botaller, abbas Populeti.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real sés adherit a la delliberatió de aquest bras que·s face relació del Balans.

Item, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstic que dellibere que·s torne resposta al bras militar, dient-los que si tenen lo privilegi que han citat los embaxadors de aquell bras, que·l mostren; y que assí, en aquest bras, han comès als advocats que vegen y refresquen dit negosi. Y per a tornar dita resposta nomenaren los síndichs de Barcelona y de Gerona. *Et in continenti, dicti commissarii onus sibi commissum executi fuerunt, prout paulo post reversi retullerunt.*

Et dicte deliberationi adheserunt brachia militare et regale dicte Curie, prout ex promotores respective retullerunt.

Postmodum, accesserunt admodum illustris Hieronimus Manegat, regius conciliarius et cancellarius in Principatu Cathalonie, et aliis perçone de Regio Consilio, que die

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 198

quarta presentium mensis et anni ad dictum stamentum venerant; et sedentes post reverendissimus dominum presidem, dictus dominus cancellarius in effectu explicavit: com ells venien de part dels senyors tractadors //156v// de sa magestat per a exortar y amonestar-los; *secundo*, que en aquest bras facen nominació de persones per a fer judici sobre los dissentiments posats en lo bras militar; y feta dita nominació, la notifiquen a dits senyors tractadors per a què·s pugue entendre y prosehir per via de justícia en dit negosi; y que lo mateix tenien orde de dir als altres brassos. Y fonch respost per lo reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president, que la nominació de perçones per fer lo judici ja estava feta y que allí delliberarien lo que més convindrie fer.

Deinde, reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Capituli Barcinonensis, comisarii superius, die videlicet vigessima nona mensis augusti proxime dimissi, electi et nominati per dictum brachium ecclesiasticum ad apariendum, videndum et recognossiendum[218] *libramen sive lo Balans Generalitatuum Principatus Cathalonie, ad referendum ea que in dicto libramine continentur, volentes uti dixerunt ad ulteriorem executionem dicte eis facte commissionis procedere et deliberationem hodierna die in presenti stamento factam execusioni demandare, facererunt relationem de his que in dictu libramine sive Balans viderunt et recognoverunt, prout in quadam scriptura quam dictus reverendissimus dominus episcopus Vicensis suis in manibus tenebat. Eamque publice in dicto stamento legit et postea mihi, Ioanni Baptiste Mullola, nottario et stamenti ecclesiastici escribe, tradidit, quam de mandato convocatorum in dicto stamento in presenti processu insecui, et est tenoris huiusmodi:*

Relació feta per lo illustríssim y reverendíssim senyor bisbe de Vich, lo senyor micer Esteva Puig, abat de la Real, y lo senyor Onofre Masdemunt, canonge de la seu de Elna, lo molt il·lustre senyor don Pedro Galceran de Pinós y de Fonollet, bescompte de Illa y de Canet y lo senyor don Onofre de Alentorn, senyor de Seró, y lo senyor Pere Cassador, cavaller, Lluís Terrena, burgès y síndich de Perpinyà, y Joan Ponsich, síndich de Vich, y Joan Navarro, síndich de Camprodon, ellegits per los tractaments de les Corts per a obrir lo Balans de la Generalitat de Cathalunya, clos a 3 de agost del present any 1585 per los diputats del //157r// General de Cathalunya y enviat als dits staments:

Vàlua del General de Catalunya, axí de entrades y axides com de bolles arrendades y no arribades, fraus, avaries de la Règia Cort y fogatjes de las últimes Corts del any 1564 en 21 any, segons apar llargament en lo llibre del Balans, foli 12, tres qüentos, dos-cents sinquanta-tres mília vuit-centes vuytanta lliures, onze sous y deu dinés: III qüentos CCLIII mil DCCCLXXX lliures, XI sous, X.

Repartint-ho, vindria per any cent cinquanta-quatre mília nou-centes quorante-sis lliures, tretze sous, deu dinés y malla, però se ha de advertir que y entren los fogatjes imposats en les últimes Corts del any 1564, com dit és en la precedent partida: CLIIII [mil] DCCCCXXXXVI lliures, XIII sous, X diners 1/2.

Ha pagat lo General en 22 anys, apar llargament en cartes 81, dos qüentos vuit-centes noranta mil sinch-centes vuytanta-nou lliures, quinze sous y deu dinés: II qüentos DCCCLXXXX mil DLXXXVIIII lliures, XV sous, X.

218 regnossiendum, co *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 199

És la resta y és lo *residuum* del General per dits 22 anys, apar en cartes 13, tres-centas sexanta-tres mil dos-centes noranta lliures, setze sous: CCCLXIII mil CCLXXXX lliures, XVI sous.

Repartint-les per anys, seria lo *residuum* cada any, apar en cartes 13, setza mília sinch-centes tretze lliures, quatra sous y quatra y un quart: XVI mil DXIII lliures, IIII sous, IIII diners, I quart.

157v// Despeses extraordinàries en los dits 22 anys, apar en cartes 81, set-centas trenta y set mília cent y trenta lliures, onze sous y dos dinés: DCCXXXVII mil CXXX lliures, XI sous, II.

Les dites despeses stan continuadas en cartes 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78; y se ha de advertir en dites cartes que les partides que tenen una virguleta sobra les lliures no són compreses en la quantitat sobre dita perquè són pensions de censals, celaris, lluïsions y greuges, com apar en les cartes següents aprés de les demunt dites cartas.

Fent nota que en lo Balans de las Corts de 1547 foren les despeses extraordinàries de 11 anys y 2 mesos, comprès obres del palau del lochtinent general y despeses de les Corts de 1542, quaranta-vuyt mília vuyt-centes quaranta-nou lliures, vuyt sous y tres dinés: XXXXVIII mil DCCCXXXXVIII lliures, VIII sous, III

Celari de quisqun diputat, apar en cartes 84, mil noranta y sinch lliures: I mil LXXXXV lliures, sous.

Celari de quiscun hoïdor de comptes en carta 84, vuyt-centes setanta-vuyt lliures dos sous: DCCCLXXVIII lliures, II sous.

Fem nota que en lo balans de les Corts de 1547 tenia de celari quiscun diputat tres-centes y una lliura, dos sous y sis: CCCI lliures, II sous, VI.

Celari de quiscun hoïdor de comptes, cent sexanta-sinch lliures: CLXV lliures, sous.

158r// Muntan los celaris de diputats y hoïdors de comptes y officials de la casa de la Diputació y de les cases de la bolla y del General de Barcelona y dos sobrecullidors y portalers, apar en cartes 84, 85, 86, quinze mília set-sentas quaranta-sis lliures, un sou: XV mil DCCXXXXVI lliures, I sou.

Més, per atxes, candeles, guans y strenes, apar en carta 97, tres mil nou-centes sexanta dues lliures, catorze sous y vuit: III mil DCCCCLXII lliures, XIIII sous, VIII.

És la suma quisqun any denou mília set-centes y vuit lliures y quinze sous y vuit dinés: XVIIII mil DCCVIII lliures, XV sous, VIII.

Fem nota que en lo Balans de les Corts de 1547 muntaven tots los dits celaris y estrenes quatra mil nou-centes noranta-dues lliures, vuit sous, dich IIII mil DCCCCLXXXXII lliures, VIII sous, axí que és la diferència quatorze mília cet-sentes setze lliures, set sous y vuit quiscun any, dich XIIII mil DCCXVI lliures, VII sous, VIII.

Celaris dels cullidors de llevant y ponent, diputats locals, assessors y advocats fiscals y notaris de diputats locals de tota Cathalunya, apar en cartes 98, quatra mil tres-centes sinquanta y una lliure[s], quatra sous y vuit: IIII mil CCCLI lliures, IIII sous, VIII.

Celaris al governador y Consell Civil y Criminal y altres officials de la Règia Cort, nou mília sis-centes y sis lliures: VIIII mil DCVI lliures.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 200

158v// Pensions de censals fa cada any lo General, appar en carta 83, trenta-dos mília vuyt-centes sexanta-dos lliures, vuit sous y 5 quarts de diner: XXXII mil DCCCLXII lliures, VIII sous, 5 quart diner.

És lo preu y proprietat de dits censals set-sentas setanta-y-vuit mília set-centes noranta-sis lliures y quatorze sous y quatra y un quart, apar en dites cartes: DCCLXXVIII mil DCCLXXXXVI lliures, XIIII sous, IIII, I quart.

Taula de la ciutat, de acordi tirat a 3 de agost 1585, dos-centes quaranta-sinch mília nou-centes trenta-set lliures, un sou, honze dinés, apar en carta 108: CCXXXXV mil DCCCCXXXVII lliures, I sou, XI.

Deutes del General, apar llargament en carta 107, sinch-centas quaranta-cet mília cent y dinou lliures, vuit sous y vuit dinés: DXXXXVII mil CXVIIII lliures, VIII sous, VIII.

En los Balans de les Corts de 1547 muntaven los deutes setanta-un mília sis-centes lliures, set dinés y malla, dich LXXVI mil DC lliures, VII diners, 1/2.

Fem nota que en lo dit Balans, en carta 12, és la vàlua de les Generalitats del primer any del present trieni, ço és, del primer de juriol 1584 fins a la fi de juny del present any 1585, la qual vàlua no està sumada en dit balans per quant los arrendadors de dites bolles se retenen tres terces y aquelles no les paguen fins a la fi del trieni; y fins al dia 3 de agost, que se clogué dit Balans, y no era caiguda sinó una terça, y així se posà la matexa nota contenguda en dit Balans, la qual vàlua munta cent vint-y-vuit mília nou-centes noranta-dues lliures, vuit sous y dos dinés: CXXVIII mil DCCCCLXXXXII lliures, VIII sous, II.

159r// *Preterea, reverendus Iacobus Reig, iuris utriusque doctor, canonicus, vicarius generalis et procurator illustrissimi et reverendissimi domini Antonii Augustini, archiepiscopi Tarraconensis, et Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis, nomine principalium suorum, tam*[219] *coniunctim quam divisum, tradiderunt michi, Ioanni Baptiste Mullola, nottario et stamenti ecclesiastici scribe, quandam papiream scripturam quam legi et publicari petierunt et in presenti processu inseri requisiverunt, que in continenti fuit lecta et in presenti processu incerta, et est tenoris huiusmodi:*

Totes les viles, llochs y terres posades dins los límits del Camp de Tarragona, entre les quals sonen la vila de Reus y los llochs del Castellvell y Albiol y terme del Cogoll, són de tal manera sots jurisdicció directa y superior al archebisbe de Tarragona que si alguna cosa en lo dit Camp de Tarragona té la magestat del rey nostre senyor ho té en feu y sots domini directe del dit archebisbe. Y se troba per molts actes autèntichs que los reys de gloriosa memòria, predessessors de sa magestat, han prestat jurament de fidelitat als archabisbes que per temps eren de Taragona; y se veu notòriament que de les sentències que done lo veguer posat per sa magestat en la ciutat y vegueria de Tarragona se appel·la per al jutge de apells questà posat per lo archabisbe, com ha superior del dit veguer. Y com ja abans que Spanya fos ocupada per los moros, la invocació de la Iglésia metropolitana de Tarragona fos y al present sie y

219 *A continuació, repetit,* tam.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 201

sempre sie stada de la gloriosa santa Teccla, se diu vulgarment lo patrimoni de santa Teccla; y per tradicions de nostres antipassats y algunes històries y actes autèntichs se té antès com a cosa pública que, volent lo rey an Pere terç posar la mà en algunes coses del dit patrimoni, una nit li aparagué la gloriosa santa y li donà un bufet y dins breus dies lo dit rey en Pere morí, encara que ab molta penitència y penedint-se molt //159v// del que havia volgut intentar en perjudici del patrimoni de la dita gloriosa santa, com se mostra per actes autèntichs que manà a son fill lo rey don Joan lo primer que emendàs y satisfés a la gloriosa de Tarragona y patrimoni de santa Teccla lo que ell li havia perjudicat. Y com lo dit rey don Joan lo primer fos negligent de cumplir lo que per son pare li ere estat ordenat, permeté Déu que morís a mort sobtada y desestradament, cahent de un cavall en lo lloch de Foxà, prop Girona, haont cassava; y vist lo juhí de Déu, lo rey don Martí, germà del dit en Joan y fill del dit rey en Pere y successor en sos regnes, amonestat per lo gloriós sant Vicens Ferrer, qui aleshores vivie, restituhí y emendà a la Iglésia de Tarragona tot aquell dany. Y los reys de Aragó fins al dia de vuy han sempre, no sols conservat, però ab totes ses forçes defensat y favorit lo dit patrimoni de la gloriosa santa Teccla; y tenen per molt cert los archabisbe, canonges y Capítol de aquella santa Iglésia que la magestat del rey nostre senyor, com ha christianíssim y cathòlich, no permetrà que en res ni per res sie inquietat, perturbat ni perjudicat, ans per sa sàvia clemènsia y christiandat llevarà los agravis molts grans que ab rompiment de moltes Constitucions y lleys de la terra y contra tota rahó y justísia, parlant ab la reverència deguda, per alguns ministres y officials seus són fets als dits archebisbe, canonges y Capítol en lo dit patrimoni de la gloriosa santa Teccla, com se col·legeix del ques segueix:

En temps antiquíssim, per donar bon orde al estament de la santa Iglésia metropolitana de Tarragona, lo archabisbe aleshores ere en lo any 1159 donà la vila de Reus y rendes de aquella als canonges de aquella Iglésia per al vestiari; y aprés, com lo pagar del vestiari tocàs al obtenint la dignitat de camarer en la dita Iglésia, li fonch asignada la dita vila y la possehí fins que per Papa Clement setè, essent pres y detengut de lo castell de Sant Àngell, ne fonch feta dismenbració, donant dita vila y llochs a don Feliph de Servelló, qui·l tenia en custòdia. Y movent-se sobre assò plet y qüestió, per Papa Paulo tercer fonch del tot suprimida la dignitat del camarer en aquella Iglésia y donada certa reconpensa de renda annuals als dit don Phelip y a sos hereus y asignada[220] la dita vila de Reus y los llochs sobre dits als canonges y Capítol de aquella Iglésia, //160r// tornant-la en lo stat que era quant li fonch asignada per lo archebisbe, com demunt és dit, restant emperò, com sempre ha restat, la directa y superior jurisdictió en lo archebisbe y mensa archiepiscopal, lo qual o sos jutges sempre han tingut superioritat en les causes de appel·lacions y altres semblants, com és públich y notori. Y per quant los hòmens de la dita vila de Reus són tant inquiets y de mal tracte, que en la dita vila vullen los lladres y malfactors y les restants viles y llochs del Camp de Tarragona són inquietades y vexades, perquè dits malfactors de la vila del archebisbe, com fugen en Reus y altres dits llochs del Capítol y los delinqüents en Reus a les viles y llochs del archebisbe, y per ço restan los delictes impu-

220 asignà la, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 202

nits. Y perquè sien tots de un senyor y tornen dellà on són exits y per altres justíssims y sants respectes, se tingué per bé entre los dits archebisbe, canonges y Capítol que ells restituhissen la jurisdicció dels dits vila de Reus y llochs del Castellvell, Moster y Albiol y terme del Cogoll al dit archebisbe, ab pensió perpètua reservada als dits canonges y Capítol de mil ducats cada any, rebedors sobre la mesa archiepiscopal. Y esta concòrdia s'és feta ab voluntat, consentiment y auctoritat de la magestat del rey nostre senyor, qui ha tingut verdadera informació del que convé esta concòrdia al servey de Déu y de sa magestat y al bon govern y regiment, no dels de tot lo Camp de Tarragona, però encara del resto de Cathalunya; y així ho ha tant favorit sa magestat que, ab son favor y medi, so és, per son enbaxador, à·btinguda[221] confirmació de la dita concòrdia de la *felice* recordació de Papa Gergori[222] XIII y se són despedides bulles apostòliques, de manera que no resta sinó que, en virtut de dites bulles, lo archebisbe prengue possessió de dits vila y lloch. Y per provehir a la inquietut dels poblats en dita vila, encara que tots los dels altres llochs sobre dits són en tot obedientíssims y degigen lo complit effecte de la dita concòrdia y bulles apostòliques, sa magestat, ab sa real lletra escrita sots data en Sant Lorenço el Real, a 19 de juny del any 1584, manà //160v// a son llochtinent general en lo Principat de Cathalunya y a la Real Audiència que donassen assistència de officials reals al archebisbe en lo pendre la posseció; y tractant-se esta causa de asistència en la dita Real Audiència, los habitans en dita vila de Reus se diu han offert pagar ells los mil ducats cada any als dits canonges y Capítol o donar-los vint mília ducats, dels quals se puguen comprar mort y luïble mil ducats de renda annual, y que volen ésser reals y donar-se al patrimoni real del rey nostre senyor. Y ab aquesta ocasió se ha manat, no sols ab lletra real al virrey y Real Audiència que sobresseguen y no passen avant en dita causa, però encara de paraula lo secretari Hierònim Gassol, per orde del Supremo Real Concell de Aragó, o ha manat a mí, Pere Balle, rebedor de dita causa. Y havent-se tant en la vila de Madrid per temps de més de sinch mesos y en la ciutat de Çaragosa y de Barcelona y en la present vila de Monçó feta molta istància per part dels dit archebisbe y Capítol que·s llevàs aquest impediment y se tornàs a manar que prosehís en la dita causa de asistència ab tota brevedad perquè en affecte se donà, no sols no se ha pogut acabar ab los doctors del dit Supremo Concell, però encara insistexen alguns d'ells en què los dits archebisbe y Capítol desistan a sa bona justícia y se aparten de la dita concòrdia confirmada per Sa Santitat y per sa magestat, com dit és; y treballen per vies indirectes en persuadir als dits canonges y Capítol que se contenten de pendre los vint mília ducats que los de Reus offerexen. Y no dexen de fundar-se, encara parlant en la matexa reverènsia, contra tota rahó y justísia, en una pracmàtiga real feta per lo rey don Al[f]onzo quart, ab la qual diuhen està disposat que sa magestat tinga fadiga y dret de palàcio en les baronies que se venen; y aquesta pracmàtiga no fa al propòsit per molts respectes.

Primerament, perquè·s contra moltes Constitucions de Cathalunya, per les quals se consedeix libre comerci y facultat de vendre y comprar; y és cosa vulgada en

221 *En lloc de* ha obtinguda.
222 *En lloc de* Gregori.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 203

Cathalunya que pracmàtiga contra Constitució, Capítol y Acte de //161r// Corts no val, ans bé per Constitució del rey en Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 54, que comense «Ítem, statuhim» està abdicada la potestat a sa magestat de poder comprar dins los termes de algun castell de baró o cavaller lloch o alou algú; y essent tot lo Camp de Tarragona, *etiam* la matexa vila de Reus y los altres llochs de què·s tracte, del domini directe y jurisdictió de del[223] archebisbe, com dit és, abdicada és la potestat a sa magestat de poder-la comprar, quant més que per esta concòrdia no se fa altra cosa sinó reduhir y tornar la vila de Reus y altres llochs sobre dits en son primer estament y de hont són exits, és a saber, a la mesa archiepiscopal, y consolidar lo domini útil que fonch transferit en lo Capítol y camarer y, aprés, en lo mateix Capítol, ab lo domini directe y jurisdició superior del archebisbe, qui sempre la ha tinguda. Y és vulgada disposició de dret que *«res de farli revertitur ad suam naturam et primevum estatum et quod in habentibus simulum facilis est transitus*». Y si per lo Usatge de Barcelona que comensa «Statuïm que algun clergue» està prohibit a les persones ecclesiàstiques de vendre cosa immoble de la Iglésia o en qualsevol manera alienar, sens permissió y subscripció de sa magestat, y és cert que ningú pot prestar auctoritat o permesa subscripció en utilitat pròpia, cosa clara és que sa magestat, per sa clemènsia y christiandat, no porie permetre que en favor seu se alienassen de les coses de la Iglésia. Y en conclusió, tot lo que pretenen los de Reus y alguns ministres de sa magestat és contra tots Usatges y Constitucions posats en lo títol "De les santes iglésies", en lo llibre primer de les Constitucions de Cathalunya; y per consegüent, com estes immunitats y llibertats iglesiàstiques sien estades jurades per sa magestat, per a aquesta matexa rahó en Cathalunya sa magestat no ha volgut fins al dia de vuy usar del breu apostòlich y[224] lo qual se li dóna facultat de alienar ab certa manera algunes viles o llochs de la Iglésia, mayorment com sia cosa clara en Cathalunya no·s porie bonament guardar la forma en la gràcia apostòlica donada; y per molt //161v// cert tenen los dits archebisbe, canonges y Capítol que no volrà sa magestat comensar per lo patrimoni de santa Teccla y en cosa que ninguna utilitat porie venir al patrimoni real ni aprofitar altra cosa que ha moure sedicions y escàndols en lo Camp de Tarragona y llochs sircunvehins, y serie expresament contra lo Usatge de Barcelona *«Hoc quod iuris est santorum*». És també lo que se ha fet en perjuhí de la dita santa Iglésia metropolitana de Tarragona en manar sobrasèurer en la causa de la assistència demanada contra moltes Constitucions de Cathalunya, especialment contra la Constitució del rey don Ferrando segon en la primera Cort de Barcelona, capítol 2, que comensa «Per llevar lo abús», posada en lo llibre primer de les Constitucions, en lo títol "De privilegis e immunitats, etc."; y contra lo Capítol de Cort del rey en Martí en la Cort de Barcelona, capítol 2, qui comence «Ítem, senyor, etc.», posada en lo mateix llibre primer, en lo títol "De offici de canceller".

E més, com entre los poblats en la dita vila de Reus y lo dit Capítol hi haje agut plet en la dita Cort Romana per tres sentènties conformes y executorials en favor del dit Capítol donades, finit, en lo qual plet pretenien los dits hòmens de Reus que no

223 *En lloc de* dit.
224 *En lloc de* en.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 204

podien ser transferits en lo dit Capítol sens llur consentiment y voluntat, y ara haguesen de nou suscitat lo mateix plet sobra esta concòrdia entre lo dit archebisbe y Capítol feta, pretenent lo mateix en la Real Audiència de Cathalunya, volent-se transferir y alienar en favor de sa magestat y de son real patrimoni, serie expresament contra la Constitució de Cathalunya del rey en Pere 3 en la Cort de Monçó, capítol 3, que comense «Les lleys romanes», posada en lo llibre 2 de les Constitucions, en lo llibre "Que no sia llegut transferir o cessionar alguna cosa en altres pus potens", la qual Constitució expresament //162r// dispose no poder-se fer semblans transportacions o sassions en la persona real.

És també lo que per part dels dits ministres de sa magestat se procure fer en aquest cas en notori y grandíssim dany del dit Capítol, com sia cosa notòria en Cathalunya que les rendes y lluïbles y perpètues que nos poden en manera alguna quitar o lluir se estimen y són en preu de trenta mília al millar per lo menys, de manera qu·és cosa pública y notòria que la pensió de mil ducats reservada per Sa Santitat, de consentiment de sa magestat com a patró de la dita Iglésia de Tarragona y també de consentiment del mateix archebisbe, en favor dels dits canonges y Capítol, com sia perpètua e illuïble o imposada sobra pessa y lloch qu·és clar no pot venir a menys a comuna stimació, per lo menys és de valor de trenta mília ducats; de ha ont apertament se col·legés que, volent donar tant solament al dit Capítol vint mília ducats, és perjudiciar y donar als dits canonges y Capítol y mensa capitular en lo ters, que són deu mília ducats, que conforme a dret y instància[225] és notabilíssim dany de la Iglésia y, per consegüent, prohibit per tot dret canònich y sivil; specialment és contra la extravagant de Paulo Papa segon que comense «*Ambitiose cupiditati*», posada en lo títol «*De rebus ecclesiasticis non alienandis in extravagantibus comunibus*»; y per altra Constitució de Papa Paulo quart prohibints las coses de la Iglésia no poder-se vendre ni alienar sinó ab evident utilitat de les matexes iglésies; y tanbé serie contra les Constitucions y altres lleys de Cathalunya que afavorexen a les iglésies y prohibexen lo dany d'elles. Per ço y altrament, attès que per los dits archebisbe, canonges y Capítol per temps de un any, axí en la vila de Madrid per home propri qui ab molta //162v// despesa per més de sinch mesos allí sostingueren, y aprés en Çaragosa y en Barcelona y en la present vila de Monçó, an sempre ab tota diligènsia instat ab los dits doctors del Supremo Real Consell de Aragó, encara que de assò sien, ab tot acato parlant, jutges incompetents per la Constitució del rey don Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 3, posada en lo 3 llibre de les Constitucions, en lo títol «De jurisdició de tots jutges», y de fet y no de dret se entremeten de aquest negosi, impedint que en la Real Audiència per jutge competent no se expedesque sa causa y se fassa justícia; forsats per estas vexacions y perquè venint a notícia de sa magestat sie servit manar, com speren manarà, que estos agravis sien remediats, lo procurador del dit archebisbe y síndich del Capítol de Tarragona *tam coniunctim quam divisim* y cada hu d'ells per lo interès de sos principals *respective*, sentint-se notòriament agraviats de les coses sobra dites, posen dissentiment en lo present bras ecclesiàstic y protesten que no sie passat havant en lo progrés de les presents Corts ni ha actes alguns d'e-

225 *En lloc de* justícia.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 205

llas fins a tant que los principals y cada hu d'ells sien desagraviats, com és de rahó y justícia, y confien de la gran christiandat de sa magestat que manarà desagraviar-los, llevant tot inpediment, a fí y effecte que la assistència demanada per lo dit archebisbe en la Audiència Real de Cathalunya, per remoure tota manera d'escàndols que se podrie seguir en lo pendre la possesió de la dita vila de Reus, sie llevada, com incumbeix al real offici de sa magestat, de qui confien no sols obtenir lo sobre dit, com pertany a son real offici, però encara que favorirà les coses de la dita santa Iglésia de Tarragona, com sempre té acostumat y han també tots sos antipassats de gloriosa memòria. Requerint a vós, nottari, en lo procés familiar de aquest bras continueu esta scriptura; protestant de nul·litat de actes y de totes y sengles coses a ells y a cada hu d'ells és lícit protestar.

Insuper, constituti in dicto stamento ecclesiastico, magnifici Nicolaus Frexenet, Ilerde, Raphael Vivet, Gerunde, et Geraldus Mascaró, Villefranche Penitensis, universitatuum sindici, legati brachii regalis, in effectu exposuerunt sequentia //163r// videlicet: que en aquell bras, degijant posar fi adaquestos negosis que tenen inpedit lo progrés de la Cort, an delliberat per via de pensament que, de part dels dos brassos ecclesiàstich y real, se fes embaxada al bras militar pregant-lo vulle dexar totes ses diferències en poder de aquestos dos brassos llíberament y sensen retenció ni condició alguna, per no haver de venir a fer *iudicium in curia*; majorment que, segons diu lo bras militar, se ha tingut notícia de un privilegi del rey en Martí que dispon en estes coses sobre les quals se són posats dits dissentiments no poder-i entrevenir lo rey.

Postmodum, admodum reverendus abbas de la Real requisivit me, nottarium et presentis processus scribam, quod continuarem in presenti prossessu qualiter ipse non consenciebat, imo expresse discentiebat, quod magnificus Federicus Cornet, advocatus brachii militaris, tam sirca formam exactionis pecuniarum Generalis Cathalonie quam circa regimen et administrationem illius, attento quod eius pater et abunculus et alii consanguinei dicti Cornet sunt debitores dicto Generali.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congr[eg]ato, interfuerunt omnes perçone superius nominate et hodierna die convocate. Et coram ipsis sich convocatis comparuerunt nobilis dompnus Plegamans de Marimon et Ioannes Burguès y de So, brachii militaris, Ludovicus Terrena, Perpiniani et Baptista Bordoll, Balagarii sindicis, brachii regalis[226] *legati, qui in effectu splicarunt sequentia:* que en aquells brassos se ha entès com en lo present stament se havie posat dissentiment y[227] micer Cornet, advocat del bras militar, no entrevingue en coses del General; y com lo negosi que lo die de vuy s'és comès als advocats és de importància y en la deliberació *est periculum in mora*, que per sso aquells brassos suppliquen a ses senyories y mercès sien //163v// servits intercedir ab la perçona que dit dissentiment té posat que aquel suspenga o lleve perquè se pugue entendre en dit negosi, mayorment tenint com tenen los dits advocats lo vot consultiu y no dicisiu.

226 *A continuació, ratllat,* q.
227 *En lloc de* que.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 206

Et recessis dictis legatis, dictus dominus abbas de la Real intuitu convocatorum in dicto stamento ecclesiastico dixit quod suspendebat, prout de facto suspendidit, suum dissentimentum hodierna die positum ad effectum dum taxat quod dictus magnificus Federicus Cornet possit cum aliis advocatis brachiorum interesse in negosio hodierna die advocatis commisso.

Et in continenti, in dicto stamento ecclesiastico fuit deliberatum prout sequitur: que·s torne resposta al bras militar y real, sertificant-los com lo dissentiment lo die de vuy en lo present bras posat estave suspès, a effecte sols que pugue dit micer Cornet entrevenir ab los altres advocats dels brassos en lo negosi que lo die de vuy los hés estat comès. Y per a tornar dita resposta nomenaren als reverents lo ardiacha Coma de Vich y lo ardiacha Terça de Tortosa, síndichs, los quals encontinent dita commissió executaren y tornaren dita resposta als dits brassos militar y real, segons que poch aprés tornats referiren en dit stament.

Item, fuit deliberatum ut sequitur: que lo promovedor notifique als brassos militar y real lo dissentiment que lo die de vuy en lo present bras s'és posat per lo procurador del il·lustríssim senyor archebisbe de Tarragona y per lo síndich de aquella Iglésia; y aprés ho fasse també a saber als senyors tractadors de sa magestat, portant-los una còpia del dissentiment, perquè sien servits provehir del remey. *Que quidem deliberacio fuit in continenti executioni mandata per dictum promotorem brachii ecclesiastici, prout postea retulit.*

Deinde, promotor brachii militaris reportavit: com en aquell bras //164r// ha reportat lo promovedor de aquest stament lo dissentiment que per part del archebisbe y Capítol de Tarragona s'és posat; y que aquell bras se offereix ajudar a ses senyories y mercès en tot lo que convingue per a què dits dissentiments sien alsats o las causas d'ells sien remediadas.

Paulo post, convocati in dicto stamento sequentem facerunt deliberationem: lo estament ecclesiàstich dellibere que, per quant lo dissapte passat se féu embaxada al bras real, dient-los com en aquest bras eren de parer se fes embaxada als senyors tractadors de sa magestat de part dels dos brassos ecclesiàstich y real, ab lo qual en effecte se'ls notificàs lo quant se havie procurat que los dissentiments posats en lo bras militar fossen llevats y la justificasió que dit bras havie feta, y supplicar-los fossen servits ses senyories veure si·s trobarie algun remey; ha ont no, que se'ls notificàs la nominació feta de perçones per los brassos per a fer judicis sobre dits dissentiments y fossen servits manar se entengués en lo que·s devia fer. Y com vuy, aguardant resposta a dita embaxada, lo bras real agué enviat assí embaxada perquè·s ves en effecte lo privilegi al·legat per part del bras militar del rey en Martí; y puix se entén que dit privilegi no és al cars, que per ço se torne a fer altra embaxada al dit bras real notificant-los dites coses y pregant-los se vullen adherir a la deliberació dissapte feta desobra referida, perquè·s pugue passar havant en lo progrés de la Cort, cosa tan degitjada; y que de assò se'n do rahó al bras militar per las perçones alegidores. *Et pro facienda dicta embaxiata dicto brachio regali nominarunt admodum reverendus abbatem de Gerri et reverendus sindicum Barchinonensem, qui die martis, decima predictorum mensis et anni computata, onus sibi commissum exequti fuerunt, prout in dicto stamento ecclesiastico reportarunt.*

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie die septima presentium

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 207

mensis et anni, de quibus in originali suplicatione pro parte Ioannis Albeu Comeix, abbate[228]*,* //164v// *aperte constat, fuerunt expedite llittere seu provissiones sub forma sequentis:*

Los tres staments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó. Al honrat Joan Albeu Comeix, del lloch de Ascó. Salut y honor. Com a nostra notícia sia pervingut que lo offici de tauler de dit lloch de Ascó de present vague per mort de Barthomeu Salvador, del dit lloch, últim possessor del dit offici, *etiam*[229] estats suplicats per mossèn Gaspar de Perves, òlim de Vilanova, donzell, en nom y per part vostra, que dit offici axí com hés vagant vos provehissen. Per ço y altrament, admesa dita supplicació he confiant de vostra llegalitat, indústria y probitat, lo dit offici de tauler o collidor de dit lloch de Ascó, en lo modo sobra dit vagant, a vós, dit Joan Albeu Comeix, conferim, proveïm y donam y de aquell ab tots sos drets, pertinències, prerrogatives, càrrechs, guanys, celaris y altres qualsevols emoluments axí y per la forma que lo que Barthomeu Salvador, predecessor vostra, tenia, rebia y possehia y semblans officis se acostumen y poden donar hi provehir. Volem emperò y manam que, abans que prengau possessió del dit offici y que aquell regiau y administreu, presteu lo jurament sòlit en mans y poder dels reverents, nobles y magnífichs diputats del General de Cathalunya en Barcelona recidens y caució idònea a llur coneguda y totes les altres coses que sobre assò sien nessesàries fassau, axí y segons que per vostres predecessors en dit offici és acostumat fer y per Capítol de Cort és disposat. E ab la present nostra provisió diem y manam als dits reverents, nobles y magnífichs diputats, encara al diputat local de la col·lecta y vegaria de la ciutat de Tortosa y a totes y qualsevol altres perçones a qui·s pertanga y als quals lo present negosi toquen y tocar puguen, que encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per vós dit jurament y causió seran prestats, vos posen y meten y posar y metre facen en la real, corporal y actual possesió del dit offici y de tots los dites pertinències //165r// y prerogatives de aquell; y del salari e emoluments del dit offici vos paguen y responguen y pagar y respondre fassen, axí hi segons han acostumat fer ab dit vostre pressessor y per Capítols de Cort tenen obligació. En testimoni y fe de les quals coses manam ésser feta la present, sotascrita de mà dels tres presidens y segellada del mayor segell de dita Cort. Datta en dita vila de Monçó, a set de setembra, any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Rapel Vivet, president.

Die martis, desima mensis septembris, anno predicto millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

228 *En lloc de* oblate.

229 *En lloc de* e siam.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 208

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarragonensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
165v// *Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.*
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Quibus convocatis, pro parte nottariorum et protariorum[230] *stamentorum fuit oblata supplicatio tenoris huiusmodi.*

Molt il·lustres, reverents, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Són grans y exercius los gastos que assí en la present Cort los notaris y porters dels tres estaments de la present Cort del Principat de Cathalunya an patits y patexen, axí en lo que tocha a las cosas necessàries per al viure com en lo que toque a pagar apossentos per ells y per llurs criats y escrivents, que nessessàriament an de entretenir y sustentar per a què la scriptura dels actes de la present Cort vaya regulada com és rahó; los quals gastos que tant ne[ce]ssaris són no·ls poden pagar del celari que fins vuy se'ls han acostumat de donar, com sols tenen de salari los notaris tretze lliures y sous y los porters set lliures y sous lo més. E jatsie que altre temps ab aqueix selari se sien passats, però la concorrència del temps apeteix creximoni de celaris, car de altra manera aurian gastat llur propi patrimoni en servey dels brassos, lo que no apar conforme a rahó que los officials que de tant bona gana y voluntat vénen a servir los brassos dexant ses casses y escrivanies y negosi particular y privant-se dels contrahents y utilitats que aquells en llurs scrivanies reporten, paguen los treballs que ells per la pública utilitat patexen. Per a hont, per part dels dits notaris y porters, se supplique a vostres senyories y mercès se servescan manar crèixer lo celari que fins assí s'és acostumat donar, a fi y affecte que ells puguen viure a honra de la present Cort y sua, que en tots los dits supplicants o rebran a singular gràcia y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Que quidem suplicatione per me, dictum nottarium, lecta, fuit in calce eiusdem, manu reverendi domini Petri //166r// Thomàs, canonici et sindici ecclesie Gerundensis, de voluntate congregatorum in dicto stamento, continuata deliberacio per dictum brachium facta in et sub forma sequenti: a deu de setembre, mil sinch-cents vuytanta y sinch, fonch llegida en lo present estament ecclesiàstich; y per les causes en dita supli-

230 *En lloc de* portariorum.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 209

cació contengudes, dit estament delliberà que a cada hu dels dits notaris se donen per son selari, de pecúnies del General, a rahó de quatorze reals per cada dia, y a cada hu dels dits porters dels tres brassos a rahó de sis reals per cada dia, pagadors dits celaris per terces, segons lo estil de la Cort, comensant de córrer dits celaris del dia de la proposició de les present Corts; alsats primer los dissentiments són en lo present bras, segons que encontinent a effecte de la present deliberació foren alçats. *De his fidem facio ego, Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Gerundensis, in dictis Curiis manu propria, etc.*

Et in continenti, procurator illustrissimi Tarraconensis, sindicus Capituli Tarraconensis, sindici Ilerdensis et Dertusensis ecclesiarum, quilibet ipsorum respective, pro effectu dicte deliberationi tantummodo, eorum dissentimenta suspenderunt.

Paulo post, venerunt ad presentem stamentum magnifici Nicolaus Frexenet, iuris doctor Ilerde, et[231] *Narcís, sindicus de Besalú, legati brachii regalis, qui exposuerunt effectu:* que aquell bras s'és adherit a la deliberació de aquest en què·s face embaxada als senyors tractadors, com en lo present bras s'és deliberat, y que aquell bras està molt prompte, sempre que ses senyories y mercès sien servits, se entengue en dar forma a la exactió dels deutes del General; y que tenen degitg que dit negosi tingue lo negosi que convé.

Venit deindi procurator reverendis Prioris Cathalonie.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real, per a fer la embaxada provehida als senyors tractadors, han nomenat a mossèn Frexenet.

166v// *Venerunt don Plegamans de Marimon et Gaspar de Vilanova, legati brachii militaris, qui in effectu exposuerunt:* que fosen servits ses senyories y mercès que·s fes embaxada a sa magestat, com moltes vegades han suplicat, per a què se entenga la justificació feta en aquell bras per lo negosi convenient dels dissentiments.

Promotor brachii regalis reportavit: com en aquell bras eren estats los embaxadors del bras militar, instant que·s fes embaxada a sa magestat, com altres vegades havien intentat; y que lo bras real no havie volgut adherir a llur parer y que, ans bé, han determinat se axecute la deliberació per a aquest bras y per lo real feta que·s face embaxada als senyors tractadors.

Et habito super presentis[232] *maturo tractatu, fuit deliberatu[m] ut sequitur:* lo estament ecclesiàstich, hoïda la embaxada feta per lo bras militar, dellibere que no·s fasse embaxada a sa magestat, com inste lo bras militar, segons ja se és determinat altres vegades, perquè no convé al benefici de aquell bras ni dels altres; y axí determinen que les delliberacions fetes sobre aquest particular sien executades, ço és, que·s fasse embaxada als senyors tractadors y notificar-los lo que se ha fet per los brassos en què dits dissentiments fossen alçats; y també dir-los la nominació que s'és feta per dits brassos de perçones per a fer dit *iudicium curie*. Y per a notificar estas cosas al bras militar, nomenaren lo reverent prior de Cartoxa y lo síncdich del Capítol de Elna, provehint que lo promovedor reporte lo mateix al bras real.

Et dicti legati onus sibi commissum executi fuerunt, prout paulo post retullerunt.

231 *A continuació, espai en blanc.*
232 *En lloc de* predictis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 210

Promotor etiam dicti brachii ecclesiastici predicta dicto brachio regali reportavit, sicut ipse fidem fecit.

167r// *Deinde, admodum reverendus abbas de la Real dixit quod cassabat et annullabat ac revocabat suum dissentimentum per ipsum die herina possitum, requirens hec aput acta presentis processus continuari.*

Insuper, reverendus dominus archidiaconus Terça, sindicus Capituli Dertusensis, cassavit, revocavit et annullavit suum dissentimentum per ipsum die vigessima quarta mensis augusti proxime dimisi positu[m], requirens premissa in presenti processu inseri.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real, per a fer la embaxada als senyors tractadors, an nomenat a mossèn Vilaplana, síndich de Girona, y a mossèn Puig, síndich de Granollers.

Item, fuit deliberatum: que los embaxadors han de anar als senyors tractadors diguen expressament a dits senyors tractadors que en aquest bras no entenen que lo judici fahedor comprengue lo dissentiment posat en lo present bras per lo procurador del il·lustríssim senyor archebisbe y per lo síndich del Capítol de Tarragona, per ço que al temps s'és posat dit dissentiment ja estave feta la electió de persones per a fer lo dit judici.

Et in continenti, dicti legati brachii ecclesiastici et regalis dictam embaxiatam dominis tractatoribus sue regie magestatis facerunt; et paulo post, dicti legati ecclesiastici constituti in dicto stamento ecclesiastico sequentia in effectu retulerunt: que ells y los embaxadors del bras real han feta embaxada a dits senyors tractadors, conforme los és estat manat, y que lo senyor conde de Xinxón en effecte los ha respost estes paraules: que rebien lo advertiment que de part del bras ecclesiàstich y real se'ls feye, y que la voluntat y degitg seu ere procurar que les coses de la Cort se encaminassen en modo que Nostre Senyor fos servit y sa magestat y en utilitat de la //167v// terra; y quant no·s pugués trobar altre medi per a què los dissentiments posats prenguessen algun assiento y les coses de la Cort tinguessen son progrés, pendrien son acuerdo per al què se havie de fer, hi u fessen entendre a son temps.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persones superius nominate, exeptis admodum reverendi abbate de la Real et reverendis sindicus Tarraconensis et Gerundensis.

Et constituti in dicto stamento ecclesiastico nobilis dompnus Plegamans de Marimon et[233] *Vila, legati brachii militaris, qui in effectu inter alia dixerunt:* que en aquell bras estan molt sentits de la novedat que lo die de vuy s'és feta per aquest bras y per lo real en haver fet embaxada als senyors tractadors, per cosa de tanta inportància com és la que se entén se ha fet de notificar la nominació de persones per a fer *iudicium in curia* sense donar-los-ne rahó, y és cosa nova no guardar lo estil de la Cort y la correspondència que senpre han tingut aquestos brassos en estes coses, que sent allí sentien molt aquest negosi, com és rahó que ho senten; y que per so los han manat notificar-o en lo present stament.

Promotor brachii regalis reportavit in effectu: que en lo bras real eren estats los embaxadors del bras militar, mostrant tenir molta quexa de aquestos dos braços per la embaxada que vuy s'és feta als senyors tractadors; y que aquell bras no pense haver

233 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 211

herrat en res, perquè son intent sols és estat, vent que havie tants dies que la Cort estava parada y que ja se havien fet per part dels dos brassos lo posible en què los dissentiments fosen llevats y que no·y havie bastat res, dexitjant que lo progrés de la Cort passàs havant, havien delliberat se fes la dita embaxada a dits senyors tractadors; y que en assò no pensen haver fet //168r// lo que no devien. Y axí los an manat reportar-ho en lo present bras.

Et habito super predictis maturo colloquio, convocati in dicto stamento sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich dellibere que·s torne resposta al bras militar en què en sustància se'ls digue, aprés de haver referit lo que sos embaxadors en lo present stament han reportat en aquest bras, que en aquest stament se havien fet molt gran dissentiment de les paraules que sos embaxadors han dit; perquè, havent tants dies que treballen en benefici de aquell bras, no merexien ser agraïts d'esta manera los seus treballs y la voluntat que havien tingut de donar orde en los inpediments que en aquell bras hi havie. Y que assí se té molt compte en guardar lo stil usat en les Corts passades y no fer novedats algunes, ans bé és novedat y cosa que no·s trobe en exemplars que un bras carregue la mà ab paraules a altre bras y molt menys al ecclesiàstich, y que era aquest cars que obligava en aquest bras donar-ne rahó a sa magestat, puix no és offici de ecclesiàstichs tornar injúries per injúries y tampoch és just que aquest bras consente ésser maltractat de ningun altre; però que, ab tot, ha aparegut donar rahó y satisfació del que se havia fet, que en effecte és estat voler instar als senyors tractadors que vessen si hi havie algun remey per a llevar los dissentiments que tenien impedida la Cort, havent tants dies que dit impediment durave. Y que juntament essen[t] ja dos vegades amonestats que fessen elecció de perçones per a fer judici, se'ls donàs rahó com se havien nomenades persones per al dit effecte de part dels dos brassos, y que ja dissapte proppassat ab enbaxada se'ls notificà per part de aquest bras com aquest y lo real entenien fer dita embaxada als dits senyors tractadors. Y per a tornar dita resposta al dit bras militar, nomenaren los reverents prior de Cartoxa y lo procurador //168v// del illustríssim senyor archebisbe de Tarragona.

Et dicti legati onus sibi commissum executi fuerunt; et paulo post reversi retulerunt: que lo senyor president de aquell bras los ha respost que crehie que los enbaxadors enviats en aquest bras avien parlat ab aquella moderació que se'ls havie comès; y que, tostemps que veurien ab les obras que·s procurava de conservar la conformitat ab aquell bras, ho creurien y ells també correspondrien en lo mateix.

Die mercurii, undecima mensis septembris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeti.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 212

Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.

Quibus convocatis, promotor brachii ecclesiastici retulit sequentia: que //169r// ell, juntament ab los altres promovedors dels brassos, és estat cridat per los senyors tractadors y lo senyor conde de Xinxón los ha dit com sa magestat volia venir vuy a la present iglésia a les tres horas de la vesprada, per tractar ab los brassos de Cathalunya; y que per assò procurassen perçones per a hojir lo que sa magestat seria servit dir-los.

Qua relatione facta, in continenti dictum brachium ecclesiasticum elegit et nominavit pro predictis reverendissimus Barchinonensis episcopum, presidem, admodum reverendus abbatem Populeti et reverendus sindicum capituli Vicensis, una cum personis per alia brachia nominandis accedant ad suam magestatem et ab eadem audiant ea que sua magestas voluerit eis explicare.

Que deliberatio et nominatio fuit in continenti per promotorem ecclesiasticum aliis brachiis notificata, prout ipse promotor retulit. Et paulo post, brachium militare nominavit pro predictis illustrissimus vicecomitem de Rochabertí, presidem, nobilis Onofrium de Alentorn et Iacobum Salbà; brachiu[m] vero regale nominavit presidentem eiusdem brachii, Ludovicum Terrena, Perpiniani, et Ioannem Ponsich, Vici sindicis, prout promotores dictorum brachiorum respective denunciarunt.

Deinde, reverendus Baltezar de Rejadell, canonicus et sindicus ecclesie Ilerdensis, sequentia verba pronunciavit: que, degitjant no impedir lo progrés de les Corts y ab esperança que per medi de sa magestat y de sos tractadors y de tots los brassos y entretant se allenaran les dificultats sobre les quals prenguen sos dissentiments, suspèn y alçe aquells per quinze dies primers vinents, que acabaran a vint-y-sinch del corrent *inclusive*; volent que passats los dits quinze dias estiguen dits sos dissentiments ab sa força. Y en cars que, passats aquells, les difficultats vuy penjants no fossen allenades y se agués de venir al judici, que la nominació per al present feta per los brassos y totes les altres prevencions y preludis fets per al dit effecte no se hajen de tornar //169v// a fer, ans bé ab aquestos se passe al dit judici. Requerint al notari, etc.

Item, procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et reverendus sindicus Capituli Tarraconensis, tam coniunctim quam divisim, eorum dissentimentum nona die presentis mensis positum per totum diem presentem et non amplius suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit. Requirens, etc.

Paulo post, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich de la present Cort de Cathalunya, degijant anar avant en los tractes de aquella, fa elecció y nominació del reverendíssim senyor bisbe de Elna, de mossèn Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, dels molts reverents Agustí

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 213

Gallart, abat de Gerri, Paulo Pla, abat de Sant Pere de Gallicant, dels reverents Jaume Coma, ardiacha y síndich de Vich, Pere Thomàs, canonge y síndich de Gerona. Los quals, ensemps ab les altres perçones eletes o elegidores per los altres brassos, vegen, regoneguen y conpongan los memorials dels agravis axí generals com particulars, ab llibertat y facultat que los particulars o puguen deixar y comunicar a les dites persones eletes o elegidores. E noresmenys fassen, ordenen y componguen tots altres memorials per lo Redrès de la justícia, bé y utilitat dels poblats en dits Principat y Comptats; les quals persones primerament fassen memorials dels agravis y, fets, los refresquen als brassos perquè, aprés de referits, se puga fer y de fet se façe electió de perçones per suplicar a sa magestat los mane remediar; y que aprés passen havant en los dits memorials en totes les altres coses seran nesessàries y per lo Redrès de la justícia, bé y utilitat de la terra. Y fets y ordenats dits memorials, aquells refresquen als brassos. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis per promotorem stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

170r// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt omnes persone superius nominate; et inter quartam et quintam horas accesserunt ad dictum stamentum multum magnifici Martinus Ioannes Franquesa, fisci regii advocatus de Consilio Criminalis, et Franciscus Puig, advocatus patrimonialis de Concilio Sivili Cathalonie, et in effectu explicarunt:* que sa magestat era present en la segrestia de la present iglésia y manava anassen les perçones eletes per los brassos y que·s donassen pressa.

Et in continenti, ex causa predicta resseserunt a dicto stamento reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, admodum reverendus abbas Populeti, reverendus sindicus Capituli Vicensis, qui una cum aliis perçonis per alia brachia dicte Curie electis et presentibus portariis stamentorum, cum macis magnis dicte Curie, assesserunt ad suam regiam magestatem, qui intus sacristiam maiorem dicte ecclesie beate Marie presens erat; et debita solitaque salutatione facta per dictas perçonas electas, sua regia magestas sequentia in effectu protulit verba: el conde de Miranda con los demás tractadores irán a essos stamentos a desiros ciertos cabos de mi parte y hos darán una scritura por la qual los entendereis más largo; haréisme serbicio de ahazerlo.

Et dictus reverendissimus dominus Barcinonensis episcopus, nomine aliorum omnium, respondidit per hech verba: los que assí som presents referirem quiscú en son stament lo que vostra magestat nos mana; besam sas reals mans per la mercè de haver-nos manat cridar perquè sabessem la sua real voluntat.

Prout de predictis omnibus dicte perçone ecclesiastice superius nominate, paulo post in dicto stamento ecclesiastico reverse, relationem et fidem facerunt convocatis in dicto stamento, qui mandarunt mihi, nottario et scribe, quatenus predicta omnia et singula in presenti processu continuarem.

Deinde, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstic habilite la hora //170v// per a tractar lo die de vuy y de tots los altres dies que sa magestat se servirà de venir a la present iglésia, tant quant hi estarà; y noresmenys, habiliten la hora de tots los dies habilitats per a fer negosi de les set horas fins a les honze ans del mitgdie; les horas, emperò, de vesprada s'estiguen habilitades de la matexa manera que estaven, so és, de les tres fins a les sis.

Et in continenti, fuit notificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie, prout

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 214

promotor ecclesiasticus retulit. Que quidem brachia predictis adheserunt, sicuti eorum promotores respective in dicto stamento ecclesiastico reportavit.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar és de parer, per via de pensament, que, puix sa magestat se'n és anat de la present iglésia, que la hora per a tractar esta tarde sia abilitada fins a tant los senyors tractadors de sa magestat sien estats en tots los brassos de Cathalunya.

Et brachium ecclesiasticum in continenti predicte deliberationi adhesit et etiam brachium regale predictis adhezit, ut eius promotor retulit.

Paulo post, accesserunt ad presens stamentum ecclesiasticum illustrissimi comes de Miranda, Simón Frigola, vicecanssellerius, comes de Xinxón, sue regie magestatis tractatores, admodum illustrissimus Hieronimus Manegat, consellerius regius Chatalonie, illustres Gaspar Sapena, Joan Campí, Miquel Terça, Vincentius Marzilla, Michael Ioannes Quintana, regentes Cansellariam Sacri Supremi Regii Consilii Aragonum, nobilis Michael Climent, regius protonotarius, illustres Hieronimus Gassol, regius consiliarius et secretarius ordinarius, admodum magnifici Martinus Ioannes Franquesa, fisci regii advocatus de Consilio Criminali, et Franciscus Puig, patrimonialis advocatus de Consilio Sivili, nobilis Ludovicus de Paguera, etiam de Consilio criminali; et sedentes videlicet dicti domini tractatores ante reverendissimum presidem et alii de Supremo Regio Concilio inter ipsum reverendissimum presidem et alios reverendissimos episcopos, ceteri vero doctores de Regio Concilio Cathalonie post reverendissimum Vicensis et ante admodum reverendos abbates; quibus sich existentibus, illustrissimus comes de Miranda //171r// *sequentia verba in effectu dixit:* que la voluntat de sa magestat la entendrien per una scriptura que llegiria lo protonottari.

Et in continenti, dictus nobilis regius protonotarius, alta et intelligibili voce, publice legit in dicto stamento ecclesiastico quandam scripturam, tenoris huiusmodi:

> *Viendo su magestat lo que ha que se començaron estas Cortes y que hasta agora no se ha puesto mano en las cosas graves, no porque sienta estar aquí, pues antes está de muy buena voluntad, sino porque el tienpo se aproveche en negosios importantes y útiles, os ruega y encarga mucho que, pues lo que más importa y principalmente a trahido a su magestad a estas Cortes es tratar de lo que conviene al bien público de estos reynos y a su buena governación y administración de la justicia, de que depende mucha parte de vuestra quietud y reposo, penseys y trateys de lo que para esto podrá ser más a propósito, desnudándohos de toda passión y affición particular y attendiendo sólo al bien público, con mucho zelo y cuydado, y que assí se lo acordeys para mandarlo proveher, pues con ninguna otra cosa puede recebir mayor servicio que el que en esto le hareys. Y siendo de las más principales el juramento del príncipe, que Dios le guarde, holgaría su magestad que le digays, pues no menos hos toca a vosotros, quándo hos parece que será mejor jurarle, si agora o en otro tiempo. Y en todo spera que hos haureis de vuestra parte como es razón y se deve y os encarga que trateys de todo esto con mucha brevedad y con ella le respondays a ello, que no duda que será correspondiendo al mucho amor que tiene su magestad a estos sus reynos.*

Et dictus reverendissimus episcopus Barcinonensis, respondendo predictis, dixit: que bé tenia entès sa magestat y també ses senyories il·lustríssimes les diligències de aquest

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 215

bras en lo progrés de la Cort vage havant y en tot lo demés que convé al servey de sa magestat; y que·s tenia confiança que en la matexa voluntat se entendrie en aquest particular que sa magestat los mane.

171v// *Die iovis, duodecima mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis.
Reverendus prior Scale Dei.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Reverendus sindicus Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.

Quibus convocatis, dicti reverendi procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et sindicus Capituli eiusdem ecclesie tradiderunt michi, Ioanni Baptiste Mullola, notario et stamenti ecclesiastici scribe, quandam scripturam suspensionis sui dissentimenti, requirentes legi et publicari in presenti stamenti et inseri in processu, que est tenoris huiusmodi:

Micer Jaume Reig, procurador del il·lustríssim y reverendíssim senyor archebisbe de Tarragona, y lo ardiacha d'Oms, síndich del Capítol de aquella iglésia, confiant que sa magestat de prompte manarà per sa cristiandat y clemènsia reme//172r//diar los agravis que adaquella iglésia y al patrimoni de la gloriosa santa Teccla se féu, per los quals ells en dits noms *tam coniunctim quam divisim* posaren disssentiment a tots actes de la present Cort, per certes causes y rahons ha hells y a cada hu d'ells ben vistes, per temps enperò de vuit dies primers vinents y no més y ab expressa protestació y recervació que, passats dits vuit dies, dita suspensió sia aguda per extincta, cassa, nul·la y dit dissentiment sia hagut per tornat a posar com si de nou se fos fet, y qualsevol actes que passats dits vuit dies se fassen sien aguts per nul·les; y que per lo present acte no sie fet perjuhí algú a ells en dits noms ni a sos principals ni a la dita iglésia de Tarragona, ans bé volen expressament que los drets y accions de la dita iglésia resten sempre salvos y il·lesos, alcen y suspenen lo dissentiment per ells en lo present bras posat a nou dels presents y corrents mes y any a tots actes de la present Cort posat, per a què·s puga passar havant en lo progrés de la Cort, com convé al servey de Déu y de sa magestat y benefici de la terra. Requerint al notari la present scriptura en lo progrés familiar del present stament inserte.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 216

Preterea, habito maturo tractatu in dicto stamento ecclesiastico, convocati in eo fecerunt deliberacionem sequentem: lo estament ecclesiàstich, vista y entesa la escriptura llegida en dit stament lo die de ahir de part de sa magestat per son protonottari, entenent ésser cosa molt justa y convenient no sols al servey de sa magestat però encara al bé, utilitat y contento de sos vassalls fer-se lo que sa magestat demana, delliberen per via de pensament que·s deu fer la real voluntat en dita scriptura notificada acerca del jurament del sereníssim príncep, //172v// però perquè los procuradors y síndichs de Capítols, encara que tenen molt bona voluntat de adherir-se adassò, volen consultar ab sos principals, apar que sie rahó que aquesta alegria la consulten dits procuradors y síndichs ab dits senyors principals, segons que cada hu d'ells s'és offert fer-o ab molta diligència; y cobrada la resposta, la qual tenen per sert serà a tota voluntat de sa magestat, se farà lo que a son real servey estan obligats. Y aquesta deliberació ab embaxada sia notificada als brassos militar y real, nomenant per aquest affecte lo molt reverent abbat de Gerri y los reverents síndichs dels Capítols de Tarragona y de Tortosa. *Et postea, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout in dicto stamento retulerunt.*

Deinde, venerunt ad dictum stamentum ecclesiasticum magnifici Franciscus Algueró, Ilerde, et Christoforus Gil de Liori, Dertuse, respective sindici, legati brachii legatis[234]*, qui exposuerunt sequentia in effectu:* que lo bras real, entesa la scriptura llegida per part de sa magestat en aquell bras, han delliberat per via de pensament que los síndichs consulten lo cap del jurament del sereníssim príncep y que en aquell bras demanen concell a ses senyories y mercès si serà bé tornar esta resposta a sa magestat y si serà suficient. *Ressesit sindicus Capituli Vicensis.*

Postmodum, constituti in dicto stamento ecclesiastico nobilis don Ioannes de Icart, Ioannes de Rezende[235] *et Vila, legati brachii militaris, exposuerunt in effectu:* que lo bras militar, per via de pensament, és de parer se vage ab enbaxada a respondre ha sa magestat, dient-li lo molt degitg y gana que han tingut y tenen aquestos brassos de prosseguir les coses de la Cort //173r// y entendre en les coses graves y de importància de aquella; però que no se ha pogut fer per los impediments que cada qual de aquestos brassos à tinguts per si, los quals impediments hajen de explicar dits embaxadors, cada qual los de son bras, perquè d'esta manera resten descarregats, y que en lo sdevenidor faran tota cosa consernent al servey de Déu y de sa magestat y benefici de la terra. Y que, encara que estos brassos degitgen servir a sa magestat en lo cap particular del jurament del sereníssim príncep, com en totes altres coses, però perquè los síndichs dels Capítols y universitats reals an de consultar ab sos principals, per ara no·s pot resoldre res sobre aquest cap.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras han mirat alguns exemplars antichs y han vist que la primera cosa se solien nomenar tres perçones per entendre en los memorials dels agravis, axí generals com particulars; y que per ço apar al dit bras real que primer se fasse dita nominació de perssones per al dit effecte, ans que·s nomenen per hordenar los memorials del Redrès y govern de la terra.

Et fuit postea decretum: que lo promovedor vaje al bras real per dir-los com en aquest bras voldrien vèurer los exemplars que diuhen tenen o han trobat per la elecció

234 *En lloc de* regalis.

235 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 217

de les tres perssones per a fer los memorials dels agravis; y vistos dits exemplars, se dellibererà lo que convindrà fer-se al servey de Déu y bé de la terra. *Que quidem deliberacio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici fuit reportata dicto brachio regali, prout ipse retulit.*

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico iterum comparuerunt dicti Franciscus Algueró, //173v// *Ilerde, et Christophorus Gil de Liori, Dertuse, sindicis, legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt:* que lo bras real, en correspondènsia del que lo bras militar ha determinat, és de parer se torne resposta a sa magestat ab embaxada, dient-li com los síndichs de las universitats no poden delliberar sobre lo segon cap del memorial que tracte del jurament del sereníssim príncep sens que primer tinguen consulta de sos principals; y que en aquest bras han encarregat molt als síndichs que fassen dita consulta y procuren de haver poders suficients per a prestar dit jurament ab tota brevedad.

Promotor brachii regalis reportavit: que micer Cellers, nottari y scrivà de aquell bras, portave a ses senyories y mercès los exemplars que se són trobats sobre la ellecció fahedora de tres perçones per los memorials dels agravis, hi són dits exemplars en los pr[oc]esos familiars de aquell stament dels anys MDXXXVII; y encontinent, dit mossèn Cellers llegí los dits exemplars en los dits processos de les Corts dels anys sobre dits.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar s'és adherit a la delliberació del bras real que primer se face nominació de les tres persones per entendre en los memorials dels agravis generals y particulars, y que aprés se entendrà en nomenar persones per al demés.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstic, encara que ha fet ja nominació de sis persones que se acostumen de alegir per a fer los memorials de les coses consernents al Redrès y bon govern de la terra, y a dites perçones se haje donat //174r// també poder de fer memorials axí de agravis generals com particulars, segons en la deliberació lo dia de hair feta a la qual se hau relació se conté; però, perquè s'és vist que per entendre y conpondre y ordenar dits memorials de agravis se solen nomenar tres persones de cada bras y que en assò estan conformes los brassos militar y real, per so, degig[236] seguir los vestigis passats y entendre en lo que convé a la bona direcció de les presents Corts, delliberen que·s fasse nominació de tres persones del present bras per a col·legir, ordenar y compondre los memorials de agravis axí generals com particulars, segons que per los altres brassos s'és delliberat; en tal, emperò, que les persones elegidores ho referesquen tot en lo present stament. *Et in continenti, per promotorem dicti stamenti ecclesiastici huiusmodi deliberatio fuit aliis brachiis dicte Curie notificata, prout ipse promotor retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar, per a procurar y consertar lo aposento per a les persones elegidores per los brassos per a fer y ordenar los memorials, han anomenat a mossèn Montagut de Vallgornera y a mossèn Joan Cassador.

Et paulo post, dictus promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar suplique a ses senyories y mercès sien servits adherir-se al que ja altres vegades s'és reportat en lo present bras, ço és, que·s face una caixa ab tres claus per a tenir les scriptures;

236 *En lloc de* desitjant.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 218

y que podrie estar en un aposento de la casa que se ha de procurar per a les persones nomenadores per als memorials.

Promotor brachii regallis reportavit: que lo bras real ha fet nominació per a fer y ordenar los memorials dels agravis de les perçones de mossèn Andreu //174v// Vilaplana de Gerona, mossèn Batista Bordoll de Balaguer y de mossèn Galderich Rebollet de Vilafrancha de Conflent, síndichs.

Et in continenti, convocati in dicto brachio ecclesiastico processerunt per viam escrutinii ad nominandum personas pro colligendis, faciendis et ordinandis memorialibus gravaminum tam generalium quam particularium, iuxta seriem et tenorem deliberacionis hodie per dictum stamentum facte, prout continenti fuerunt electi et nominati reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas Populeti et reverendus Onofrius Paulus Cellers, sindicus Capituli Barchinonensis.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exeptis admodum reverendis abbate Populeti et reverendo procuratore Priori Cathalonie; comparuit etiam sindicus Capituli Ilerde.

Et promotor brachii militaris reportavit in[237] *dicto stamento:* que aquell bras, per a ordenar y compondre los memorials per los agravis, an nomenat a don Jayme de Cardona, don Berenguer de Paguera y mossèn Pere Cassador.

Paulo post, dictus promotor brachii militaris reportavit: que dit bras militar, per a recollegir, compondre y ordenar los memorials de les coses consernents al Redrès de la justícia a bon govern de la terra, han nomenat lo bescompte de Canet, don Nofre de Alentorn, don Plegamans de Marimon, mossèn Jaume Salbà, mossèn Joan Andreu Blan Ribera y micer Joan Cella de Tafurer.

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt ut sequitur: per quant fer caixa ab tres claus per a tenir scriptures, com per part del bras militar se demane, és cosa nova y may feta, per so delliberen no deure's fer sinó en cars que·s mostre exemplar se sie acostumat en altres Corts; y assò per observança de la preheminència té aquest bras en costudir dites scriptures. *Que deliberatio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici fuit notificata brachio militari dicte Curie, prout ipse promotor retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, és de parer que de part dels tres brassos se vage als senyors //175r// tractadors per mostrar-los les escriptures que se són trobades per la pretenció que·s diu tenen los valençians de voler presehir als catalans, y en specialment una sentència del rey en Pere donada adaquest propòsit.

Et brachium regale predicte deliberacioni adhesit, ut eius promotor retulit.

Deinde, promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, per a fer los memorials del Redrès de la justícia y govern de la terra, ha nomenat a misser Çarrovira de Barcelona, mossèn Francesc Algueró de Lleyda, mossèn Montornès de Tortosa, mossèn Boldó de Perpinyà, mossèn Monserrat de Balaguer y misser Mascaró de Vilafranca de Panadès.

237 que, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 219

Insuper, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich dellibere que·s torne resposta als brassos militar y real, dient-los com aquest bras és de parer, per via de pensament, se fasse embaxada als senyors tractadors de sa magestat de part dels tres brassos, en què se'ls diga la bona voluntat tenen los brassos en lo cap particular del jurament del sereníssim príncep, segons la delliberació lo dia de vuy en lo present bras feta, de la qual lo nottari del present stament los rectifique[238] per la llectura d'ella. Y en lo cap de la scriptura de part de sa magestat llegida que conté la detenció de la Cort, que·s digue als dits senyors tractadors, ab paraules generals, lo que los brassos han fet y fan perquè lo progrés de la Cort vage havant, lo que se pot entendre per haver ja los brassos nomenat perçones per a fer los memorials; emperò, no són de parer se fasse embaxada a sa magestat, com lo bras real ha delliberat. Y que aquesta determinació sie notificada als altres brassos ab enbaxada, nomenant per aquest effecte al molt reverent abbat de Gerri, als reverents síndichs de Tarragona y de Tortosa.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam aliis brachiis Curie predicte in presentia mei, nottarii et scribe, fecerunt.

175v// Ítem, sobre la pretenció tenen, segons se diu, los valencians de precehir als cathalans, delliberen se face enbaxada als senyors tractadors, conforme los brassos militar y real an delliberat, ab tal emperò que primer los advocats dels brassos vegen los drets de Cathalunya, perquè de aquells millor se pugue informar als dits senyors tractadors. *Fuit notificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie per promotorem stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit; que quidem brachia dicte deliberationi adheserunt, prout eorum promotores respective retulerunt.*

Die veneris, decima tertia mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real, de Gerri, de Populeto.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.

Reverendi sindici capitulorum Vicensis, Ilerdensis, Elenensis, Dertusensis et Ge-rundensis.

Quibus convocatis, in dicto stamento ecclesiastico fuit facta deliberacio sequens: lo stament ecclesiàstich, per via de pensament, dellibere que los tres nottaris dels staments del present Principat ordenan una minuta de les procures o sindichats que los Capítols y universitats han de enviar per a jurar al sereníssim príncep, perquè no·y haje varietat de dites procures y dit negoci tinga millor expidició, com convé al servey de Déu y de sa magestat; y feta dita minuta, se llige en los brassos y, aprovada, //176r// se comunique ab lo protonotari y aprés se mostre als senyors tractadors. *Que deliberatio fuit notifica-*

238 *En lloc de* certifique.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 220

ta aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.

Et postea, alia brachia dicte Curie dicte deliberationi adheserunt, ut eorum promotores respective in dicto stamento ecclesiastico retulerunt.

Deinde, venit admodum reverendus abbas de Gallicant.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras és de parer se torne resposta de part dels brassos als senyors tractadors de sa magestat de la scriptura als dits brassos notificada y que cada bras de per si face sa resposta.

Preterea, magnificus Petrus Cassador, nomine et ut procurator assertus magnifici Francisci Serra, iuris doctor, civis Barchinone, quandam in scriptis obtulit suplicationem, que de mandato convocatorum in dicto stamento per me, dictum nottarium et scribam, lecta fuit et est tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Notòria cosa és que lo tribunal dels diputats de Cathalunya és estat principalment ordenat per los antichs cathalans per conservació, protecció y defensa dels Usatges, Constitucions, privilegis, llibertats, usos y costums y altres lleys de la pàtria y perquè los poblats en dit Principat, per medi de dit tribunal, siam emparats y defensats de totas oppressions, vexations y agravis. Per al qual affecte no·y ha medi ningú més fàcil, o que sia més convenient y nessesari per al benefici públich, com és seguir los vestigis de nostres antipassats y no consentir ni permetre ningunes introductions ni usanses noves. Lo que no considerant los senyors diputats del corrent trieni, ab lo pretès procés y altres prossehiments que han fet y continuen contra micer Joan Exarrat y micer Francesch Serra, assessors y advocats ordinaris //176v// de dit General, an introduït en la casa y consistori de la Deputasió tantes novedats tant contràries a les dites lleys de la terra y a tots los usos y costums antichs y moderns y tant perjudicials y danyosas al mateix General, que no ha pugut dir micer Serra, per lo zel que sempre ha tengut y té del bé comú de sa pàtria, dexar de representar lo següent a vostres senyories y mercès, perquè vist lo dany públich y les particulars nul·litats y agravis que de dites novedats resulten, sien servits vostres senyories y mercès manar en tot provehir (com se espera) de convenient remey per los deguts tèrmens de justítia.

Y primerament, axí per Capítols de Cort com per lo hús y costum notori fins ací observat en la dita casa de la Deputació, és indubitat que en la inquisició y visita que fan quiscun trienni los diputats contra llurs immediats predessessors y altres officials de la casa de la Deputació, conforme al Capítol 15 de les Corts de 1542, no són compresos los assessors y advocats ordinaris del General durant los sis anys de sos officis, axí com no·y són compresos los matexos diputats que fan la visita ni los hoïdors de comptes que·y entrevenen durant son trieni. Perquè havent de prossehir los deputats segons Capítols de Corts, segons los negosis de justítia (com és dita visita), ab concell y parer de dits assessors ordinaris y fent tots un mateix consistori, són en tots ells los inconvenients y les rahons matexes, ço és, la primera, perquè no és possitble que sien uns matexos visitadors y visitats; la segona, perquè ningun official temporal per Constitucions de Cathalunya és obligat a visita ni ha tenir taula, sinó aprés de finit lo temps de son offici; la 3ª, perquè si agués entès dit Capítol 15 conpendre en dita inquisitió y visita als assessors ordinaris durant son offici, alguna forma hauria donat com havien de prosehir en ella los diputats y ab quin concell; y la 4ª, perquè serie

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 221

altrement inconvenient y absurdo gran que //177r// quiscun trieni estigués en mà dels deputats, ab ocasió de visitar los assessors ordinaris, impedir-los lo exercisi de llurs officis y crear altres dos nous assessors, de manera que nunca en la casa de la Deputació faltarien almenys quatra assessors ab quatra celaris, cosa inaudita y en la casa de la Diputació de son principi ensà may visita[239] ni pensada y molt perjudicial y danyosa al General, de la qual no podrien sinó resultar contínues inquietuts y confusions, com la experiènsia de aquest trieni clarament ha mostrat.

Secundo, comensant los senyors diputats, a 30 de agost del any proppassat 1584 dita inquisitió y visita contra sos predessessors y altres officials, en virtut de dit Capítol de Cort 15, a suplicació del procurador del General la remeteren, com tenien obligasió y observança de dits Capítols de Corts, a dits micer Exerrat y micer Serra, assessors ordinaris, a consell dels quals se feren y publicaren les crides acustumades signades per ells; y axí, posant dits assessors la mà en dita visita y comensant de ordir lo procés d'ella, examinaren molts testimonis per dit procurador del General ministrats y continuaren de fer en assò son offici fins a 22 de setembre següent; lo qual die, introduhint los senyors diputats altra novetat y agravi, voltaren tota la visita contra los mateixos assessors y, de visitadors que eren, los feren visitats, no havent-i memòria de hòmens ni de scriptura que en la casa de la Deputació ni en altra alguna part se sia may usada ni praticada cosa semblant.

Tertio, tot lo pretès fonament y motiu que prengueren los senyors diputats per a visitar dits assessors ordinaris foren serts pretesos memorials secrets, los quals tingueren dits senyors diputats clara notícia que eren tots trassats, ordenats y donats per alguns que per sos propis interessos tenien contra dits assessors manifesta passió, enemistat y odi, per causa que avien dits assessors fet justícia y aconsellat contra ells lo trieni passat en certs negosis inportants, y senyaladament en los negosis de la escrivania major y de la advocació fiscal y dells pretesos //177v// privilegis militars de mossèn Pere Arles y de alguns altres; per la qual rahó, no devien semblants pretessos memorials ser admesos ni hen virtut d'ells se podia fer ni formar enquesta, com sie del dret prohibit, atès mayorment que en tot lo pretès procés a dits assessors publicat no·s trobés qui·s haja querela ni demanda de ningú que de dits assessors ni de cosa alguna per ells feta ni aconsellada haja donat queixa, que és prova evident de sertas passions, falcedat y malícies als quals los que administren justícia solen comunament estar tant subjectes.

Quarto, lo mateix die de 22 de setembre y dit pretès effecte de visitar los assessors ordinaris, crearen y provehiren dits senyors diputats en tercer pretès assessor a mi, Fancesch Ubach; la qual pretesa provisió, y per consegüent tot lo pretès procés en dit nom per ell fet contra dits assessors, per dos rahons és nul·le y de ninguna valor. La primera, perquè dit misser Ubach era alesores, com vui[240] és, notòriament official real, ço és, jutge ordinari dels reclams y advocat fiscal de les corts ordinàries del veguer y batlle de Barcelona y també jutge ordinari de la taula dels testaments de dita cort del veguer, dels quals tres officis reals està provehit ab privilegi real de sa mages-

239 *En lloc de* vista.
240 vui, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 222

tat y, per consegüent, conforme a Capítols de Corts y al ús y costum de la casa de la Deputació, essent official real de juridictió no podie ni pot ser assessor del General, en lo qual, no sens gran consideració y causa, per dits Capítols de Corts estan prohibits de obtenir ninguns officis los officials reals de jurisdicció. Y axí, lo trieni passat, *causa cognita*, ab savi y madur conzell, delliberaren los deputats en cars de manco dificultat que misser Joan Exerrat no podie ésser assessor del General, sinó que renunciàs primer lo offici que tenia lesores de assessor de la Ballia General, com ab effecte lo agué de renunciar, ab particular condició que si per havant tornave a cobrar dit offici, vagàs *ipso iure* la asistència del General; y qualsevol pretès ús en contrari serie abús intol·lerable. La segona rahó és perquè dita pretesa provisió y nova creatió de tercer assessor facen dits senyors diputats //178r// ab la matexa solempnitat y forma que·s solen fer les provisions dels dos assessors y advocats ordinaris; y axí, contra lo estil, ús y costum de la casa de la Diputació, ha ont mai se ha vist ni husat que, essent presents y servint los dos assessors ordinaris, encara que sien impedits de entrevenir en alguns causa o negosi particular, se puguen crear per dit particular negosi altre o altres nous assessors en la predita forma, ans bé en tal cars la forma sempre usada y praticada és fer los diputats simple nominasió de algun altre doctor o doctors ab nom de assessorats y no de assessors, com per expresa disposició de Capítols de Corts no·y puga haver en la casa de la Diputació sinó dos assessors en creats y provehits en sert temps y en certa forma en dits Capítols donada. Y ab dita novedat y nul·litat que en assò han feta dits senyors diputats han donat ocasió, si nos remedia, que fàcilment podran fer per havant tants assessors com voldran, perquè en cada negosi que seran suspectes o altrement impedits los dos assessors ordinaris, podran crear y provehir altres nous assessors; de hont, ultra de ser nou abús y contra dits Capítols de Cort, se'n seguiria dany y detriment notable al General.

Quinto, nomenaren també y convocaren dits senyors diputats en la casa de la Diputació lo mateix die de 22 de setembre quatre magnífichs doctors de la Real Audiènsia per assessors de dita pretesa visita contra dits assessors ordinaris, no obstant que ere també y és exemplar nou y de gran inconvenient y perjudici per al General que los magnífichs doctors dels Reals Concells sien visitadors dels assessors del dit General, perquè lo principal càrrech y offici que per Capítols de Corts tenen dits assessors és aconsellar als diputats lo que convé per lo líbero exercici de la jurisdictió de aquell consistori y per la líbera exactió dels drets de les Generalitats y per defenció de les llibertats y lleys de la pàtria. Y com sobre estas coses se offeresquen sovint en la casa de la Deputació diverses //178v// contensions y conflictes ab los presidents y Consells Reals, és per ço molt convenient y nesesari per lo benefici y conservació del General que tinguen dits assessors lo valor, llibertat y ànimo que semblants negosis requerexen, lo qual és ben cert no tindran ni podran tenir, ans bé per lo contrari gran ocasió de fluxesa, si entenen que han de ser visitats per los matexos magnífichs doctors de dits Reals Concells ab qui són dits conflictes. Lo qual dit miser Serra era més de conciderar, com sia molt notori ab quanta integritat y valor y ab quants treballs, studi y vigílies de molts anys ensà ha servit al General y a sa pàtria en les moltes contencions y conflictes que en lo discurs de dit temps ha tingut dit General ab dits presidents y Concells Reals; senyaladament per la pretesa regalia, presó y captura dels diputats feta en lo any 1569 y per los negosis de la Capitania

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 223

General del Scusado y de March Antoni Forner y per les exactions de nous vectigals y per les pregmàtigues dels cavalls hi edictes de vitualles y de molts altres semblants negosis en los quals se ha moltes vegades offert aver de fer y aconsellar dit misser Serra, per son offici de assessor y altrement, diversos prosehiments contra dits magnífichs doctors dels Reals Consells, per conservar y mantenir dita jurisdictió y drets del General y les llibertats y lleys de la terra.

Sexto, constant als senyors deputats y essent molt notòria la passió, enamistat y odi capital que contra misser Serra tenien y tenen los magnífichs misser Joan Pons Cescases, doctor de la Real Audiènsia, y mossèn Miquel Baltezar Dot, son consogre, axí per respecte de dit negosi de la scrivania major com per altres passions que de molt temps ansà entre ells han concorregut; y havent vist y oït dits senyors diputats en son consistori que dit misser Dot, en escrits y de paraula, avia recusat per suspecte en sos negosis a dit[241] misser Serra y havia presentat una molt llarga supplicació contra los diputats y oïdors del trieni passat y contra dits assessors misser Exerrat y misser Serra; //179r// y no podent axí ben ignorar que, per çer casada la filla y ereva de dit mossèn Dot ab lo fill mayor de dit magnífich misser Sescases, eren y són tots una matexa cosa y los interesos y negosis de dit misser Dot són propis de dit magnífich misser Sescases y per ell com a tals són tinguts y reputats. Noresmenys, lo primer de dits magnífichs doctors de la Real Audiència que nomenaren y convocaren dits senyors diputats per entrevenir y aconsellar en la pretesa visita contra dit misser Serra fonch lo magnífich misser Sescases, son contrari y enemich format, ab intervenció, concell y asistència del qual se hés fet tot lo pretès procés de offensa, fins que a 3 de desembre, havent comensat de hexigir la Deputació a dit misser Serra, lo recusà per suspecte y axí fou per dites causes remogut.

Septimo, encara que, en temps passat, en alguns altres negosis del General, aprés de fet lo procés y axí sols per votar y aconsellar en la dicisió y declaració de la causa, sien estats aplicats com a consultors voluntaris alguns dels magnífichs doctors de dits Reals Concells, però no és estat may vist, usat ni praticat en lo consistori de la Deputació que dits magnífichs doctors sien estats admesos y demanats en fer los processos sinó aquest trieni, en la pretesa visita de dits assessors ordinaris; ab la qual, en la nova introductió, han fet dits magnífichs doctors quasi tot lo pretès procés, enterrogrant y examinant los pretesos testimonis y exigint les deposicions dels reos com si fossen provehits assessors del General, contra la expressa disposició y clara intenció y mente de dits Capítols de Corts, que pressissament (com dit és) prohibexen que dits magnífichs doctors ni altres officials reals no puguen ser assessors ni tenir altres officis del General; les quals lleys no són posades al nom ni a les paraules sinó al affecte, ço és, que no fassen ni fer puguen dits officials reals los actes y exercicis tocants als assessors ni als altres officials del dit General.

179v// *Octavo*, tenint los diputats per Capítols de Corts y ordinacions de la casa de la Deputació sos dies feriats, en los quals no van a consistori ni se ocupen en negosi; y tenint també en los dies jurídichs, de matí y aprés de dinar, ses hores sertes de consistori; noresmenys, en comensar a 22 de setembre, que ere disapte, la pretesa

241 *A continuació, repetit,* a dit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 224

visita contra dits assessors, estigueren aquell dia dits senyors diputats y magnífichs doctors de la Real Audiència en dita casa de la Deputació fins cerca de la mitjanit, y lo mateix feren lo dia següent, encara que diumenge, y tots los altres dies aprés, així jurídichs com feriats, com si fossen dits assessors alguns grans delats y hòmens molt facinerosos contra los quals dispensen las lleys que sie prosehit en dies fariats y ha semblants hores insòlites. De las quals extravagants diligències ere lo fi y affecte, entre altres, voler infamar y desecreditar a dits assessors y donar més ànimo a sos enemichs y hémulos per inventar contra ells noves falçedats y calúmnies.

Nono, encara que són moltes les novedats y grans los agravis que públicament són estats fets ab los pretesos testimonis de la offensa y no deuhen ser menys ni menos los que són passats, de manera que no se'n pot tenir tanta notícia, però entre les altres ha causat admiració gran y públich escàndol la novedat may vista ni husada, majorment en la casa de la Deputació y en negosis de semblant qualitat, ço és, de haver capturat a molts de dits pretesos testimonis, cavallers y mercaders, hòmens de ses cases y no fugitius, y haver-los tingut molts dies tancats y molt estrests en les presons de dita casa, ab contínues guardes de nit y de dia, com solen estar los presos per crim de sa magestat *in primo capite*, sens consentir ni permetre que·ls veés ni parlàs ningú sinó sols los qui secretament y entraven per instruir-los y, ab suborns y menasses, induir-los perquè deposasen //180r// falsament contra dit misser Serra y, finalment, en haver deposat fals per dits medis y extorcions, no·y havie més presons, sinó traure'ls en la matexa hora líberament y encara fer-los moltes favors y regalos perquè no diguen ni descobren lo que passa. De manera que, si en la règia cort o en altre tribunal, inseguint aquest nou exemplar, se fan per havant en algunes causes semblants oppressions als testimonis y són capturats y carcerats los cavallers per coses lleugeres y sensa instància de part, contra los privilegis militars y lleys de la terra, mal podran los senyors deputats fer son offici y opposar-se a dites opp[r]ecions y agravis y fer la deguda instància per la observança de dits privilegis y lleys de la pàtria, puix la matexa casa y tribunal de la Diputació, de hont ha de exir lo remey y que ha de llevar semblants negosis de disputa, ha volgut ser lo primer introductor de dits procehiments tant perjudicials y de tant perniciós exemple y, així, mostrar lo camí als altres.

Desimo, no és versemblant que ignorassen los senyors diputats lo offici y diligència gran que feyan alguns dins de la matexa casa de la Deputació y fora d'ella y dins lo mateix consistori en persuadir, suburnar y amanesar a molts pretesos testimonis perquè falssament testificassen contra dit misser Serra y les moltes vexacions per esta ocasió fetas, particularment ab los officials y deutors del General; les quals coses, encara que a molts de vostres senyories y mercès són notòries, se provaran noresmenys sempre y quant vostres senyories y mercès seran servits y donaran la forma.

Undecimo, a 29 de noembre exigiren los senyors diputats la deposició a misser Joan Exerrat, enterrogant los dits magnífichs doctors de la Real Audiència; y lo mateix dia, ab provisió en scrits, lo arrestaren en sa casa. Y com lo dia següent //180v// se agués de fer la nova extractió y dels magnífichs consellers de Barcelona, en la qual concorrie dit misser Exarrat, notificaren y feren a saber dits senyors diputats, ab molta diligència, als magnífichs consellers com tenien pres y arrestat a dit misser Exerrat y que, per ço, si per cars així conseller, lo inhabilitassen; la qual diligènsia y la forma d'ella sentiren molt y ab rahó en la casa de la ciutat y no serví

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 225

sinó per més averiguar la molta pasió d'estos negosis. Y per lo semblant, quatra dies aprés, ço és, a 3 de dezembre, comensaren dits senyors diputats de exigir la depositió a dit misser Francesc Serra, interrogant-lo, també ab novedad nuncha vista, dits magnífichs doctors dels Reals Consells y axí fent en effecte lo offici de assessors del General, en fraus de dits Capítols de Corts; y lo mateix dia, ab provisió feta en escrits, lo arrestaren axí mateix en sa casa, a pena de mil lliures. Y d'esta manera an tengut y vuy tenen arrestats a dits dos assessors ordinaris del General serca de nou mesos ha, contra tota rahó y justícia y contra les Constitucions, Capítols de Corts, llibertats, usos y costums y altres lleys del Principat de Chatalunya y de la casa y consistori de la Deputació y ab manifest agravi de dits assessors y moltes rahons, y entre altres perquè és cosa molt clara que en son pretès procés no·s tracte ni·s pot tractar de ses perçones, sinó tant solament de i[n]teressos pecuniaris y de officis; y per ço no consenten les dites lleys en negosis semblants ni may en ningun procés de visita se és vist, usat ni praticat de capturar ni arrestar als visitats.

Duodecimo, alguns dies aprés que dits senyors diputats agueren arrestat en ses cases a dits assessors ordinaris, ço és, a 12 de dit mes de dezembre, estant molt mals y per a morir lo diputat ecclesiàstich y lo hoïdor real que aleshores heren, anaren los altres senyors deputats y oydors de comptes a casa del diputat ecclesiàstich, que estave ja *in extremitis* y de manera que lo matex dia y dins poques hores acabà de morir, y allí en dita casa provehiren y //181r// crearen altres dos pretesos assessors ordinaris, ço és, lo mateix misser Francesc Ubach y misser Pere Calvó, durant lo pretès arrest de dits assessors misser Exerrat y misser Serra o altre impediment que contra ells resultàs de dita pretesa visita; perquè esta pretesa provisió se adhereix dit diputat ecclesiàstich, estant (com dit és) al pas de la mort, li prometeren alguns, contra expressa disposició de Capítols de Cort, que aprés que ell seria mort insecularien en son lloch de diputat ecclesiàstich al canonge mossèn Pere Beuló, germà seu, com en effecte o feren. La qual pretesa provisió de dits nous assessors és notòriament nul·la y de ningun valor per ésser contra Capítols de Corts y contra lo stil, ús y costum immemorial de la casa de la Deputació; y és també molt perjudicial y danyosa al General y molt gravatòria als assessors ordinaris misser Exarrat y misser Serra per les causes y rahons següents: la primera y molt evident és per ser dit misser Ubach official real, com dalt en lo quart cap. La segona, perquè segons les lleys de la terra, dits misser Exarrat y misser Serra, per ocasió de dita pretesa visita ni durant aquella y majorment abans de ésser hoïts ni defensats, no podien de justícia ser impedits del exercici ordinari de llurs officis, com no són impedits los altres officials de la casa de la Deputació quant són cada trieni visitats. La 3ª és perquè en lo pretès procés publicat a dits assessors ordinaris no·y ha provisió ninguna de suspenció ni tal los és estat may notificat ni intimat, y per ço lo impediment que·ls han fet y fan los senyors diputats en dit exercici de sos officis és impediment de fet y no de dret; y lo haver nomenat y posat altres nous assessors és, per lo semblant, acte de fet y contrari directament a totes les lleys divines y humanes y en particular a les Constitucions vulgars de Cathalunya que los antichs nos han dexades, les quals prohibexen que ningú sia //181v// despullat ni privat de sa possessió o quasi sinó prosehint conexensa de causa, que vol dir oïda primer la part, ademés y vistes ses defenses y feta sobre elles deguda provisió de visita. Les quals Constitucions y lleys són les més necessàries y les que

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 226

més importe y convé per al benefici públich de tot lo Principat que sien inviolablement servades, mantengudes y guardades; y si los senyors diputats en son consistori no les guarden, mal podran oposar-se als altres tribunals per la observança d'elles. La 4ª és perquè, des que lo General de Cathalunya està fundat, may se ha fet cosa semblant en la casa de la Deputació; y així, solament en ser novedad, és molt perjudicial y contrària a les lleys de la terra, a les quals tota novedat és molt odiosa en tant que, conforme a les matexes lleys, los usos y costums en lo Principat de Cathalunya tenen valor y força de Constitucions y com a tals se han de servar y guardar; y molt més en dita casa de la Deputació, a la qual specialment toque no sols la observança, però encara la protectió y defensa de dits usos y costums. La quinta és per los inconvenients y notables dany que podie causar al General dita introductió nova, com sie cert que, si per vostres senyories y mercès no s'i pose orde, quisqun trieni voldran los diputats compondre en la visita ordinària o altrament visitar als assessors ordinaris y ab esta ocasió fer nominació de altres dos nous assessors, com han fet ara, perquè may falten ni faltaran per havant passions ni malícies ni dexeran de tenir los diputats sos advocats y altres doctors amichs a qui voldran beneficiar; del que, ultra lo dany notable del General de pagar tants selaris, se seguiria també per la multitut de assessors y altrement confusió gran en tots los negosis. La sexta y última és perquè, dels temps y forma //182r// en què dits pretesos nous assessors misser Ubach y misser Calvó són estats provehits y altrament clarament se hés vist y entès que lo intent y fi principal ha ont los senyors diputats han tirat de la primera hora és estat despullar y traure del exercisi de sos officis a dits assessors ordinaris y posar-n'i altres a son gust; lo que, vehent que per camí directe de justícia no podian fer, provehiren que fossen arrestats en ses cases, no perquè per la qualitat del negosi ni altrement poguessen ni fos menester arrestar-los, sinó per a arribar com se vulla ab aquest nou indirecte a dit precís fi y, d'esta manera, per sola rahó de dit pretès arrest fet y provehit abans de publicar lo pretès procés ni donar defenses y així sens conexensa de causa, ha nou mesos que dits senyors diputats y dits misser Ubach y misser Calvó, contra totes les lleys dalt referides, tenen de fet despullat a dits assessors ordinaris del exercisi de sos officis.

Decimotercio, és ancara major agravi y nul·litat més inescusable que als matexos misser Ubach y misser Calvó haguesen fet y constituhits los senyors diputats jutges de sa pròpia causa, ço és, de dita pretesa visita contra dits assessors ordinaris; y que, ab sa interventió y concell, hajen fet y continuen, encara que nul·lament, lo pretès prosés de offensa y defensa, així per ser assò cosa *de directo* contrària a tota lley y bona rahó y tant nova que en lo món, si no és en aquest sol negosi, no deu ser estada may vista ni praticada, ço és, que los visitadors o jutges que han de entrevenir y aconsellar en alguna visita sien posats y estiguen en los llochs y officis dels oficials visitats ni encara tinguen confiansa alguna de aprés entrar-i, com també perquè és molt clar y notori lo interès que contra dits assessors en dit pretès procés y en tots sos incidents an tingut y tenen dits misser Ubach y misser Calvó, per ço que, segons sa matexa provisió, los officis que tenir pretenen y los emoluments y celaris que del General an rebut y reben no podien ni poden durar sinó tant com han estat y estaran dits assessors ordinaris arres//182v//tats o altrament inpedits; per ha ont no és de marevellar que, havent dits assessors diverses vegades suplicat en escrits als senyors diputats que no·ls impedissen lo exercisi de sos officis y que fosen servits alçar los dits pretest

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 227

arrest, senyaladament en les festes de la nativitat de Nostre Senyor y de la Semmana Santa y Pàsqua de Resurrectió, no·u han pogut may obtenir per causa que totes les dites supplications han remès y comès dits senyors diputats a dits misser Ubach y misser Calvó, que en assò han defensat y defensen sa causa y son interès propri; y axí és ben cert que no han de fer ni aconsellar que·s fassa provisió per la qual se acaben sos pretesos officis y dexen de rebre dits emoluments y selaris.

Y per quant de les dites nul·litats, novedats y agravis, y de altres semblants que per avant en son degut temps se ajustaran, entre altres effectes claríssimament se mostra la passió formada y delliberada de tots los pretesos prosehiments en lo consistori de la Diputació, ab color de dita pretesa visita, fins así fets y que·s continuhen contra dit misser Francesc Serra, altre de dits assessors ordinaris, la qual pasió és tant pública y notòria com molts de vostres senyories y mercès poden fer bon testimoni. Per ço y altrament, recordant-se dit misser Serra del que diu Ciceró en la «*Oratio pro Aulo Cluentio*", *"nihil esse homini tam timendum quam invidam et nihil innocenti suscepta invidia tam esse obstandum quam .... iuditium, quia in hos uno tandem false infamie finis aliquis atque exitus reperiatur*», suplique molt humilment a vostres senyories y mercès que, com a llegítims, superiors y verdaders protectors y deffensors que són de dites Constitutions, Capítols de Corts, llibertats, usos y costums y altres lleys de la pàtria, sien servits assumir-se la conexensa y declaració de dites nullitats y agravis y, juntament de dit pretès procés per los senyors diputats contra dit misser Serra fet, manat y per aquest fet, vingue assí dit procés perquè, vist aquell y lo que més havant serà menester vèurer, puguen vostres senyories y mercès provehir per los deguts tèrmens de justícia de remey convenient, axí en lo tocant a les dites nul·litats, novedats y abusos que tant importe al benefici públich de tot lo Principat y de la casa de la Deputació sien remediats y resten ab lo degut orde per hevitar dany y perjudici gran, que altrament cau//183r//sarian a la cosa pública, com també en lo tocant en los particulars desagravis de dit misser Serra, dels quals lo principal és que sien servits vostres senyories y mercès no permetre ni donar lloch que sia judicat ni declarat son pretès procés per ningú dels que en ells fins assí han entrevengut ni aconsellat, sinó per perçones que no·y tinguen interès ni pasió ni sien altrament suspectes, com és de dret y molt conforme a dita rahó, equitat y justítia. Per lo qual effecte y altrament, recorrent y posant-se dit misser Francesc Serra baix de la protexió y seguríssim emparo de vostres senyories y mercès de la millor manera, via y forma que de justítia y per dites lleys de la terra li és lícit y permès, humilment supplique sien servits manar-lo desagraviar y fer-li justítia; y perquè d'ella y de altres coses que molt inporten al benefici públich, pugue millor y més llargament a vostres senyories y mercès informar, los sie servey concedir-li llicència per a v[e]nir personalment a la present Cort, scrivint y manant als senyors diputats que no·l inpedesquen ni entretant lo molesten ni en son negosi prosehesquen. Lo offici de vostres senyories y mercès benignament implorant. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem supplicatione per me, notarium, [lecta], super contentis in ea nihil fuit decretum.

Item, in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich dellibere que lo promovedor vage als brassos militar y real per dir-los lo que lo promovedor

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 228

del bras real ha reportat en aquest stament, ço és, que cada bras fes resposta per a si a la scriptura de part de sa magestat als brassos notificada; y que aquest bras és de parer que la resposta ha d'ésser tota huna y conforme de tots los tres brassos, y que·s pot dir ab paraules que conprenguen les deliberacions dels brassos, perquè fent-se de la manera ha delliberat lo bras real se'n podrien seguir molts inconvenients. *Fuit notificata huiusmodi deliberatio per promotorem stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie, prout ipse promotor paulo post retulit.*

183v// *Promotor brachii regalis reportavit:* que lo bras real és de parer se fasse de part dels tres brassos una matexa resposta als senyors tractadors per la scriptura de part de sa magestat als brassos notificada, com per aquest bras s'és determinat; y perquè ses senyories y mercès entenguen la deliberació per aquest bras feta, li han manat portar una scriptura contenint la delliberació de aquell bras aserca de assò, qué·s del tenor següent:

> Lo present stament real, ohida la proposició en aquell feta, féu delliberació y conclusió que·s torne resposta als tractadors de sa magestat, reportant-los com los síncdichs del present bras no tenen poder de fer lo que demana sa magestat en prompte asercha del jurament del sereníssim príncep; y que ab tota brevetat se consultarà ab llurs principals y que, rebuda la consulta, se respondrà a sa magestat.

Deinde, nobilis don Plegamans de Marimon, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, obtulit supplicacionem quandam, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres senyors.
>
> Don Plegamans de Marimon, com a perçona que assisteix y ajude als negossis de las present Corts, supplique a vostres senyories y mercès que, aparexent que en sa perçona concorren les calitats requirides per ésser insiculat a diputat del General de Cathalunya, sien servits manar als diputats en Barcelona residens que en lo primer lloch de noble que vagarà insiculen y posen al dit don Plegamans; que, ultra que és cosa se és fet algunes vegades en les Corts passades, ho reputarà a molt gran mercè. *Et licet, etc.*

Que quidem supplicatione fuit in dicto stamento ecclesiastico per me, nottarium, lecta et nihil fuit decretum super contentis in ea.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congr[eg]ato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exepto procuratore illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

184r// *Quibus sich convocatis, coram ipsis fuit constitutus promotor brachii militaris, qui reportavit:* que mossèn Miquel Montagut y mossèn Joan Casador han referit en aquell bras que en lo monestir de la Trinitat hi ha dos aposentos vàcuos en los quals estaven uns frares de Monserrat; y que apar, per via de pensament, en aquell bras se deurien acceptar per lo entretant que la casa procurada per a les perçones eletes per a fer los memorials estigue expedida. *Cui delliberationi brachii militaris brachium regale dicte Curie adhesit, ut eius promotor reportavit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras hés de parer, per via de pensament, que·s deuria scriure als diputats que envien qualsevols memorials que tinguen, axí en fet com en dret, de qualsevols negosis consernents a les Corts, axí en lo negosi de la presa dels diputats com de embaxades fetas per qualsevol ocasions a sa magestat.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 229

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico adheserunt dicte deliberationi et insuper deliberarunt: que se escrigue als diputats que envien memorial dels noms dels que estan inseculats a diputats y hoïdors de tots los staments y los capítols de la inseculació, los quals se solen llegir quant se fa inseculasió. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem dicti stamenti ecclesiastici et brachium militare presentis adhesit, ut eius promotor reportavit.*

Deinde, promotor regalis reportavit in dicto stamento ecclesiastico: que aquell bras s'és adherit a la delliberació de aquest en enviar a demanar als diputats les escriptures designades; y que també apar en aquell bras, per via de pensament, que se escrigués als diputats que, puix en les presents Corts hi ha persones de tots staments que porten molts treballs per benefici de la terra, que tinguen a bé, vegant //184v// llochs de diputats y hoïdors, perferir[242] als qui regidexen en la present Cort, com és rahó, als altres; y també lo mateix en provissions de officis vagants.

E[t] habito colloquio, in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que se escrigue als diputats que, vagant algun lloch axí de diputats com de oïdors de qualsevol bras, que en la inseculació de aquells sien perferides[243] les persones presents y residints en les presents Corts. *Que deliberatio fuit in continenti reportata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar s'és adherit a la deliberació del bras real en los presents en la Cort sien perferits[244] als altres, axí en inseculacions com en provisions de officis.

Et in dicto stamento ecclesiastico fuit super presentis facta deliberatio sequens: que se scrigue als diputats precissament que, vagant algun lloch de diputat o hoïdor de qualsevol estament, ajen de insecular a persona dels qui són presents en les presents Corts y no a altres, puix estan per bé y hutilitat de tota la terra; y que en les lletres s'i pose clàusula o decret de donar per nul·le lo que en contrari de assò serà fet. Y en lo que toque a la provisió dels officis, delliberen que per ara no se'n tracte.

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor vaje als altres brassos per portar la scriptura que en lo present stament s'és ordenada per resposta fahedora als senyors tractadors de la scriptura de part de sa magestat en los brassos llegida y notificada, conforme a les delliberacions lo dia de vuy per los brassos feta; la qual escriptura és del tenor següent:

> Los tres brassos de Cathalunya, havent entès per vostres senyories y mercès la voluntat de sa magestat, axí en lo que tocha per bon progrés de les Corts com en lo jurament //185r// del sereníssim príncep, responen que besan humilment les mans a sa magestat per la bona memòria té del bé de aquest son Principat; y quant al primer cap, que per part sua han posat y posen tots los medis a ells posibles per a llevar tots los destorps que·s offerexen, com són serts ho ha entens[245] sa magestat per medi de vostres senyories; y en lo pervenir, ab tota diligènsia, procuraran lo progrés de les Corts no sia destorbat, degijant summament tinguen bon y breu succés. Quant al jura-

242 *En lloc de* preferir.
243 *En lloc de* preferides.
244 *En lloc de* preferits.
245 *En lloc de* entès.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 230

ment del sereníssim príncep, tots los brassos, per la innata fidelitat y amor que sempre sos passats han tingut als predecessors reys de gloriosa memòria y vuy los presents tenen a la magestat del rey nostre senyor, degijavan en gran manera poder donar precissa resposta, conforme al ànimo de cada hu d'ells qui vuy se troben en dits brassos. Però com en lo bras ecclesiàstich y a alguns ab poders dels prelats absents y dels Capítols de les iglésies cathedrals y tots los del bras real entrevinguen en poders de les ciutats y universitats reals, als quals per ser la cosa de tanta importància y contento tenen obligació de donar rahó, no poden tornar la resposta al present fins la tinguen de sos principals; esperen, emperò, la tindran tal que serà en servey de Nostre Senyor y de sa magestat, bé y hutilitat de aquest son Principat.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras és de parer se escrigue als diputats que tinguen a bé de provehir a les persones que regidixen en les presents Corts així de inseculacions de llochs vagants com de provissions de officis que durant les presents Corts vagaran, scrivint-los-ho per via de advertiment y no ab manament, com en aquest bras s'és determinat.

Preterea, ex parte trium brachiorum presentis Curie fuerunt expedite quedam //185v// *littere deputatis directe, que sunt thenoris huiusmodi:*

Als reverents, nobles y magnífics senyors, los diputats del General de Cathalunya residents en Barcelona.

Reverents, nobles y magnífichs senyors.

Ab altra del darrer del passat tenim scrit lo que fins adaquella hora se offeria; y entre altres coses, enviàrem a demanar se'ns enviassen sertes escriptures que per al bon progrés de les presents Corts eren necessàries. Ara se ofereix havisar que, a més de les dites escriptures, convenen y són de molta importància per a nostra intel·ligènsia y bona directió de les Corts los memorials, así en fet com en dret, que se són fets en los negosis que a la Generalitat se són oferts de les últimes Corts fins avuy, así sobra la captura dels diputats per lo negosi dels reverents inquisidors com per altres negosis sobre los quals se són fetes embaxades a sa magestat; també un memorial dels noms de les perçones de tots staments qu·estan inseculades a diputats y hoïdors en aquexa casa de la Diputació; y còpia dels capítols que·s acostument llegir quant se fa inseculació de algun lloch vagant; y hu dels llibres vulgarment dits "Dels Quatre Senyals", que tenen los diputats. Per ço, vos diem y encarregam que ab tota diligència y prestesa (com teniu de bon costum) nos henvieu totes les dites scriptures y altres que·us aparexerà consernesquen y fassen per a coses de la Cort, per a què en son cars y lloch nos pugam valer de aquelles en lo que convingue al bé, utilitat, govern y Redrès de la terra y de aquexa casa; que de assò y de adadvertir-nos[246] lo que se·us offerirà de importància se degue tractar y //186r// remediar en les presents Corts ne rebrem particular contento. En Monçó, y setembre, a tretze de MDLXXXV.

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor aparellats. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Canet y de Illa. Nicolau Frexenet, síndich de Lleyda, president.

246 *En lloc de* advertir-nos.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 231

Die sabati, decima quarta mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus prior monasterii Escale Dei.

Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.

Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.

Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.

Reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.

Reverendus sindicus Capituli Vicensis.

Reverendus sindicus Capituli Dertusensis.

Reverendus sindicus Capituli Elenensis.

186v// *Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit:* que lo bras real s'és adherit que la resposta a la scriptura de part de sa magestat en los brassos llegida y notificada sia conforme a la scriptura per aquest bras llegida y en aquell reportada.

Promotor brachii militaris reportavit: que los bras militar, sobre la recopilació de la[s] Constitucions provehida fer, han ordenat una scriptura que ell aporte y que supplique a ses senyories y mercès sien servits hoir-la y dir sobre ella són de parer, la qual scriptura és del tenor següent:

> Lo present bras militar féu deliberació se fes a saber als altres brassos ecclesiàstich y real com aquest bras, per via de pensament, ha feta una deliberació del tenor qui segueix: perquè no és rahó que una obra tant necessària per al present Principat de Cathalunya y en dos Corts, ço és, del any 1553, 1564, ab tant santa intenció determinaven de ser imprimida la recopilació de les Constitucions de Cathalunya, que és lo effecte per lo qual s'és manada fer; com és cert se dexaria de fer si per los tres estaments no·s feyhan mayors diligènsies de les que de vint anys a esta part que fonch acabada dita obra se són fetes, encara que se'n an fetas algunas ab prou gastos de la Generalitat, segons que de tot particularment per los llibres dels dietaris de la casa de la Diputació se pot clarament vèrrer[247]; per tant, lo present bras y stament militar ha feta delliberació y conclusió que, per via de embaxada o suplicacions o altrement de la millor manera y forma que a tots los tres staments aparrà, se suplique a sa magestat o per medi dels senyors tractadors se procur per a què sa magestat sie servit donar lloch y orde que dit llibre de recopilació de Constitucions se pugue trobar, lo que és

247 *En lloc de* vèurer.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 232

vingut a ses reals mans firmat de totes les sis perçones eletes per sa magestat y per tots los tres brassos; o verament conprovar lo últim de vuy resta en poder dels diputats y, feta //187r// dita comprobació, se'n fassen dos volums, lo hu perquè reste en son real arxiu y lo altre en lo arxiu de la Diputació; y axí, aprés se imprimesque dita nova recopilació, segons sèrie y tenor de dits dos exemplars entre si comprovats y en dits dos archius recondidors, posant en quiscun de aquells son decret y real auctoritat, com convé en una obra de tanta importància que conserneix totes lleys de dit Principat de Cathalunya. Y també, per fi y affecte que si per ventura, si per algun sinistre succés, no·s podia fer dita conprovació de volums y no trobar-se lo dit que fonch enviat a sa magestat firma[t] de totes les persones eletes, suplicar a sa magestat fos servit manar, com dit és, fer nova commissió de tres perçones, les quals ab altres tres nomenadores per los tres estaments revegan durant la present Cort la dita recopilació que vuy resta en poder dels tres estaments ab les altres recopilacions de les Constitucions fahedores, ab sos còngruos y convenients títols com convé. Y, feta dita revista, se seguescha lo orde de dalt donat.

Item, habito tractatu super suplicatis pro parte magnifici Francisci Serra, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, hoïda la suplicació per part de misser Serra donada y en lo present bras presentada, delliberen que los advocats vegen, hogen y refresquen les coses suplicades y diguen son vot consultiu; y la matexa deliberació y provisió fan a la suplicació donada per part del ardiacha d'Oms a vint-y-nou de juriol proppassat; y vegen tot lo que hen dit negosi s'és fet fins al dia present.

Preterea, fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstic, encara que lo llibre de la conpilació de les Constitucions que los deputats an enviat estiga firmat de mà de tres persones de tanta auctoritat, com tots saben, però ab mayor cautela delliberen, per via de pensament, que lo molt reverent abbat Pla y misser Cellers, síndichs del Capítol de Barcelona y com a perçones del bras, ab les altres perçones per los brassos elegidores facen conprovació del //187v// dit llibre. Y en lo entretant, són de parer que·s procure ab tota diligència de haver lo original firmat de les sis perçones, lo qual se entén està entre les escriptures del senyor vicecanceller, que sia en lo cel, o en poder del secretari Gassol.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exepto priore Scale Dei et sindicus capitulorum Ilerdensis et Dertusensis.

Quibus sich congregatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que lo bras militar se adereix a la deliberació de aquest bras y del real que·s torne resposta ab enbaxada als senyors tractadors de la scriptura en los brassos de part de sa magestat llegida, la qual resposta se fasse conforme a la scriptura ordonada en lo present stament.

Et in continenti, in dicto stamento ecclesiastico, pro facienda dicta embaxiata et reddenda dicta respontione dictis dominis tractatoribus, nominarunt reverendissimus episcopum Barcinonensem, presidem, admodum reverendus abbatem Populeti et reverendus sindicum Vicensis. Et etiam decreverunt per viam cogitationis seu pensamenti quod scriba presentis stamenti accedat cum dictis embaxiatoribus ad dictos dominos tractatores ad legendum coram dictis dominis tractatoribus dictam respontionem brachiorum.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 233

Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem estamenti ecclesiastici et brachium militare dicte deliberationi adhesit, nominando pro eius parte personas que ad regiam magestatem accesserant, videlicet, vissecomitem de Rupebertino, nobilem Onofrium de Alentorn et Iacobum Salbà; et simili brachium regale dicte deliberationi adhesit, et nominavit pro eius parte magnificos Nicolaum Frexenet, iuris doctorem, Ilerde sindicum, profidentem[248]*, Ludovicum Terrena, Perpiniani, et Ioannem Ponsich, Vici, respective sindicos.*

Deinde, accesit ad dictum estamentum ecclesiasticum reverendus sindicus Capituli Dertusensis.

188r// *Promotor brachii regalis reportavit:* que aquell bras s'és adherit a la deliberació de aquest en lo negosi de la compilació de les Constitucions y per aqueix effecte en aquell bras han nomenat a misser Frexenet de Lleyda y a misser Mascaró de Vilafrancha, síndichs.

Similem reportasionem fecit promotor brachii militaris et quod pro dicto effectu in dicto stamento ecclesiastico fuerunt electi magnifici Ioannes Cella de Tafurer, iuris doctor, et don Bernardus de Guimerà, domicelli.

Promotor brachii regalis reportavit: que apar en aquell bras se deuria scríurer als diputats que envien còpia de totes les pracmàtigues que allí tindran notícia.

E per quant los tres brassos de la present Cort estan de un acort que·s torne resposta als senyors tractadors conforme a la scriptura ordenada, totes les perçones eletes per los tres dits brassos per a tornar dita resposta anaren als senyors tractadors, portant davant los porters ab les masses altes; y entrats en la segrestia de la present iglésia, ha ont estaven los il·lustríssims senyors lo senyor conde de Miranda, lo senyor vice-canseller y lo senyor conde de Xinxón, tractadors de sa magestat, y assentats los senyors dits embaxadors devant dits senyors tractadors, lo reverendíssim bisbe de Barcelona digué en effecte com los brassos de Cathalunya a la scriptura per part de sa real magestat als dits brassos notificada responien lo que estave continuat en una scriptura que jo, Joan Batista Mullola, nottari y scribà del stament ecclesiàstic, portava, la qual llegirà si ses senyories donassen llicència. Y encontinent, jo dit nottari, ab alta e inteligible veu, devant dits senyors tractadors y embaxadors llegí la dita scriptura, la qual és del sobra incerta en lo //188v// present procés, en la fulla 188; y aquella llegida, dexí en poder del noble don Miquel Climent, protonottari. E lo senyor conde de Miranda respongué en effecte, ab paraules de molts compliments, que sa magestat confiave que los dits brassos procurarien ab tot effecte y brevedat fer lo que en son real servey convé; y en lo que ells dits tractadors y podrien ajudar, o farien de bona voluntat. Y encontinent, dits embaxadors se despediren de dits senyors tractadors y les persones ecclesiàstiques, tornades en lo present estament ecclesiàstic, feren relació del que avia passat.

Paulo post, in dicto stamento ecclesiastico constitutus, promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras s'és tornat a considerar com se podrie scríurer a diputats sobra la inseculació dels llochs de diputats y oïdors y provisió de officis que vagaran durant les presents Corts y han delliberat, per via de pensament, que s'escrigue als diputats que, puix los qui regidexen en les presents Corts estan per bé y utilitat de tota la terra

248 *En lloc de* presidentem.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 234

y patexen molts treballs en defenció y conservació d'ella, que tinguen a bé que, vagant alguns llochs de diputats o oïdors o alguns officis, que en la inseculació y provisió[249] de ells sien perferits[250] los qui residexin y estan presents en les presents Corts; y ésser aquesta la voluntat dels brassos y que no se'ls mane[251] pressisament, com per aquest bras s'és determinat.

Deinde, discretus Ioannes Navarro, nottarius et sindicus ville de Camprodon, obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento suplicationem quandam, que de eorum mandato fuit in dicto stamento lecta, et est tenoris huiusmodi:

189r// Il·lustríssims, reverendíssims, molts il·lustres, reverents, nobles y magnífichs senyors.

Com la vila de Camprodon sie de serca de quatre-sents fochs y sia cap de vegueria y cap de col·lecta del General del present Principat de Cathalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, y en dita vegueria y col·lecta sien situades les viles de Olot, de Ripoll, de Sant Joan les Abadesses e de Sant Feliu de Pallarols, e sie a tots los tres estaments notori lo profit y utilitat reb lo dit General de Cathalunya de dita vila e col·lecta de dita vila de Camprodon, tant per lo interès de les bolles, entrades y exides, com de fogatjes en son cars y lloch y altres coses, que tot redunda en bé y utilitat del General. E com sia cosa justa e de dret disposada que, qui sent lo dany, degue sentir lo profit y honra; e sia així que la dita vila y col·lecta porta profit al dit General, y dita vila sia tant populosa que en ella habiten mercaders y moltes perçones honrrades y de qualitat per a servir qualsevols officis del dit General. E fins avuy à fretura de llochs tant de diputat real com de oïdor real de comptes en la casa de la Diputació, per falta de no haver-i agudes perçones qui en son lloch o ajen demanat, com han fet les universitats de les ciutats y altres viles del present Principat de Cathalunya en[252] Comptats de Rosalló y Cerdanya; y com sien totes de un senyor e de una sort e conformitat, per ço, supplique humilment lo síndich de dita universitat, Joan Navarro, nottari vuy present en Cort, per aquella via millor que pot y deu, a vostres senyories y mercès que·ls plàcia y sia servey de consentir ha dita universitat dos llochs de di//189v//putats reals y altres dos o tres llochs de hoïdors de comptes reals en dita casa de la Diputació General. Y serà fer lo que a vostres senyories y mercès se espere y lo qu·és de rahó y justícia; y, ultra de assò, dit síndich, tant en nom propri com en nom de dita universitat, los ho tindrà a especial gràcia y marcè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Die llune, decima sexta mensis setembris, anno predicto millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in estamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

249 previsió, *corregit.*
250 *En lloc de* preferits.
251 demane, *corregit.*
252 *En lloc de* e.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 235

Reverendissimus dominus Ioannes Terrès, episcopus Elenensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Agustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus frater don Franciscus Oliver y de Boteller, abbas monasterii Populeti.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius Sancti Petri de Gallicantu.

Reverendus Iacobus Reig, utriusque iuris doctor, canonicus et procurator illustrissimi et reverendissimi domini Antonii Agustini, archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartusiensis.

Reverendus Raphael d'Oms, archiadiaconus, canonicus et sindicus Capituli Tarraconensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus Capituli Barchinonensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Capituli Gerundensis.

Reverendus Onofrius Alasdemont[253]*, canonicus et sindicus Capituli Elenensis.*

Reverendus Hieronimus Terça, ardiachonus, canonicus et sindicus Capituli Dertuzensis.

Reverendus Balthesar de Regadell, canonicus et sindicus Capituli Ilerdensis.

190r// *Venerabilis frater Blasius Torrents, monachus et prior*[254] *admodum reverendi fratris Hieronimus Contijoch, abbatis monasterii Santarum Crucum.*

Quibus convocatis, dictis frater Blasius Torrens, qui noviter ad presentes Curias accesit, solitum iuramentum in pose dicti reverendissimi domini presidis in forma prestitit, de quo fuit per me, notarium, per eius lecturam sertificatus.

Preterea, magnificus Ioannes Paulus Ciurana, regens computarum Generalis Cathalonie, obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento quandam apistolam dominorum deputatorum Generalis Cathalonie clausam et sigillo maiori domus[255] *Deputacionis sigichllatam necnon et quandam publicam magnam claudam et ceram segillo sisillatam, qua quidem epistola de mandato dictorum convocatorum fuit aperta et disclausa ac per me, nottarium, lecta et publicata; et est thenoris huiusmodi, videlicet, ab extra:*

Als reverents y molt il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Cathalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero:

Reverents y molt il·lustres senyors.

Com nosaltres hajam tinguts y tingam grandíssima gana de cumplir ab la obligació tan principal de nostre offici y satisfer a la voluntat que sabem tenen vostres senyories de passar havant la execució quantra los debitors del General, de manera que en tot lo que sia positble reste satisfet, havem procurar de continuar aquella, algunes vegades mostrant rigor y altres molta dulçura, sols per veura si de aquesta manera porem arribar al intent que degijaven, de modo que tots se donàran pressa en //190v// descarregar-se; y per ço no hajam volgut usar de execusió rigurosa de captura de per-

253 *En lloc de* Masdemont.

254 *En lloc de* procurator.

255 dominibus, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 236

sones, si no és estat en las persones y casos que·ns ha aparegut no poder fer altra cosa ab descàrrech de nostra consiència. Havem, emperò, trobat que han resultat de aquesta manera de tracte dos inconvenients molt grans: lo primer, que fen-se la execusió en los béns dels debitors, alguns procuren que dingú digue a las propietats que se encanten; y quant assò no·s fa, són los debitors de tal qualitat que, per deure-se'ls respecte, ningú vol comprar coses sues ni offerir preu al encant públic. Lo segon, que, dicernida la execució, venen molts obposants, com són las mullers, y obten los béns y ha·s de sobraceure en la exacusió; y altres, com són germans, se oposen per vincles; y també acreadors diversos; y així van differint-se les execucions y fan-se ligitiosos los béns y ab molta dificultat se pot passar havant. Y quants semblants negosis prenen torn, havem vist y trobat que resten tant atràs que, segint-se aprés la mort dels principals, lo General, o per descuit o dificultat de proseguir-se les causes, pateix molt. Y encara que en lo primer cap se pogués donar remey, que seria fer dir al procurador del General a les proprietats que s'encanten y per lo just preu fer-ce-les judicar, tota via, per ser cosa que s'és poch praticada y que carrega mayor administració en haver-les aprés de vendre y cobrar los preus, en què·s perden molts lluïsmes i·n resulten altres inconvenients, no ha aparegut assí per ara pendre aqueix medi fins a saber si a vostres senyories apparrà açò o altre cosa; lo dit segon inconvenient té pochs remeys, si no és arribar a la execució personal dels debitors y capturar-los, perquè en aqueix cas ells matexos procuren //191r// que resten totes les opposicions y fan compte de sos patrimonis com millor poden; y així, per aques[t] respecte nos ha paregut, y també per donar lo cor a la dita execusió, usar assí de aquest últim remey contra algunes perçones, encara que per ventura poguessen pagar fàcilment, per a què los que poden tenir alguna difficultat se desenganyen y, no fent-ho ells, se ha de seguir la matexa forma. Però perquè en aquexa vila vuy residexen molts cavallers, perçones principals, los quals resten debitors al dit General, en les fermanças a vostres senyories veuran y fent-se executió en sos béns no·s troba qui·ls vulla comprar y en altres han sobrevingut moltes oposicions, no havem pogut fer resolutió particular del que se havie de fer, puix no estan en part ha ont, encara que nosaltres volguéssem, puguéssem procehir per més facilitar la exacció o captura de ses persones. Y així ha aparegut representar estas coses totas a vostres senyories per nostre descàrrech, sertificant-los que en lo que porem fer a respecte dels béns no pararem ni dexarem de continuar contra tots la executió; y en lo demés se farà lo que vostres senyories ordenaran, perquè axò entenem que serà lo més acertat y tant més quant mayor serà la clarícia dels deutors y de las quantitats que·s deu y del temps que ha passat; y per ço enviam a vostres senyories un memorial llarch de tots los principals, partícips y fermanses de arrendaments de bolles y officials pecuniaris. Ja ab altra tenim havisat a vostres senyories la falta feya lo ardiacha d'Oms per a passar havant las cosas de la visita; ara adver//191v//tim a vostres senyories com los prossesos de la dita visita se van llegint y no podem passar havant a la conclusió de ninguna de les causes que vostres senyories no manen al dit ardiacha d'Oms que vinga, y així u tornam a suplicar. Nostre Senyor les molt il·lustres perçones de vostres senyories guarde ab lo aument y prosperitat que degitjam. De Barcelona, a X de setembre, MDLXXXV. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Reverents y molt il·lustres senyors. Besen las mans a vostres senyories sos més serts servidors, los diputats del General de Catalunya residents en Barcelona.

Aprés de firmada aquesta, rebérem lo mateix dia de vostres senyories de 6 del

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 237

corrent, ab què·ns manen enviar los dits y altres memorials y escriptures y que passen havant les executions dels deutes; rebran vostres senyories lo que per ara va ab aquest portador, y lo més havant se farà ab diligència per enviar en ésser acabat. Y esperant entretant la resposta d'esta, no·ns descuydarem de la exactió, pus entenem són aquí ben vistes nostres diligènsies y satisfem a la obligació de nostre càrrech y voluntat de vostres senyories. Don Pedro Boteller y de Oliver.

In registro comuni II°, folio LVIII.

Venerunt ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendissimus episcopus Vicensis, admodum reverendus abas de la Real et reverendus sindicus Vicensis.

Et aperta dicta plica, intus fuerunt reperti duo libri seu quaterni //192r// forma maioris papirei, cohopertis pergamineis cohoperti, quorum unum est quoddam memoriale nominum prinsipalium et fideiussorum in arrendamentis de les bolles *et quantitatuum debitarum et in calçe seu fine dicti libri e[s]t subscripcio discreti Podovici*[256] *Ruffet, nottarii et scribe maioris domus Deputationis, et segillus impressus domus Deputationis; alter vero liber est quoddam memoriale nominum officialium pecuniariorum domus presentis Deputacionis ac illorum fideiussorum et quantitatuum debitarum, cum eisdem solempnitatibus. Et de mandato dictorum convocatorum ego, dictus nottarius, perlegi dictum quaternum* de les bolles *fere totum; et postea, convocati in dicto stamento decreverunt quod per procuratorem dicti stamenti et per me, nottarium et scribam, deferatur dictus liber, una cum epistola dictorum deputatorum, ad brachium militare et ibi dimitatur. Et in continenti, dictus promotor reportavit dicto brachio militari predicta et ego, nottarius, epistolam dictorum deputatorum et dictum librum seu quaternum in posse Ioannis Sala, nottarii dicti brachii militaris, in presentia convocatorum in dicto brachio dimisi.*

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico consseserunt licensiam reverendo Ferdinando Quintana, procuratori reverendissimi episcopi Dertusensis, se absentandi a presenti vila Montissoni, seu[257] *infirmitatis causa, per tempus viginti dierum.*

Promotor brachii regalis reportavit: com en aquell bras se ha posat dissentiment a tots actes fins a tant se sien nomenades persones per lo Redrès del General; y que per ço, per via de pensament, han delliberat se deu fer nominació de perçones per al dit Redrès del General.

Postea, reverendus Onofrius Paulus Cellers, nomine proprio, ut advocatus presentis stamenti, et aliorum advocatorum stamentorum presentis Curie, obtulit in dicto stamento ecclesiastico supplicationem quandam, quam //192v// *de mandato ipsorum convocatorum fuit per me, nottarium et presentis stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata; et est thenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres senyors.

En lo discurs del llarch temps que des de les últimes Corts a les presents ha passat és tant crescut lo gasto en la present vila, que tots vostres senyories y mercès veuhen y per experiència entenen que les tretze lliures y sous de celari que se acostumaven donar en altres Corts a cada hu dels advocats dels brassos cada mes com a

256 *En lloc de* Lodovici.
257 *En lloc de* sue.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 238

celari competent, no sols no·u és en aquestes, sinó que a penes baste per a pagar lo lloguer de casa. Y pus la voluntat y diligència ab què los advocats dels tres brassos de la present Cort se han empleat y degijen ocupar-se en servey de vostres senyories y mercès y benefici de la terra és tan coneguda, suppliquen a vostres senyories y mercès sien servits aumentar y crèixer llur celari en alguna quantitat moderada, la qual, quant no sie condigna satisfació de sos treballs, almenys abaste per a l'ordinari gasto de sa casa y per poder-ser tractar com convé, a honra de la present Cort y sua; pus no és cosa justa que, dexant ab tanta voluntat lo regalo de ses cases y ganàncies de sos estudis, ajen també de consumir ses haziendas en servey de vostres senyories y mercès, a qui estimaran la sobra dita smena en singular benefici y mercè. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Qua quidem supplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Deinde, reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Capituli Gerundensis, dixit: que ell dissentie a totes y qualsevols coses de gràcia; requerint a mi, nottari, lo present procés continue en los actes del present procés.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt omnes perçone superius //193r// *nominate et hodierna die convocate, exceptis reverendissimo episcopo Vicensi, reverendis sindicus Ilerdensi et Gerundensi*. *Quibus convocatis, habito tractatu super supplicatis per nobilem Plegamans de Marimon dia decima tertia presentium mensis et anni, fuit decretum ut sequitur:* lo stament ecclesiàstich, vista la suplicació per don Plegamans de Marimon a tretze del present donada, dellibere que·s face gràcia al dit don Plegamans del primer lloch de diputat de noble que vagarà durant les presents Corts. Y per assò sien despedides lletres opportunes, alsats emperò los dissentiments.

Et in continenti, reverendus Hieronimus Terça, sindicus Capituli Dertusensis, pro effectu huiusmodi gratie et deliberationis tantum et non aliis, supendidit suum dissentimentum die quinta agusti proxime dimissi.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras se adherex a la deliberatió última de aquest en què se escrigue als diputats que inseculen y provehescan los llochs y officis que vagaran a les perçones que residexen en esta Cort.

Admodum reverendus abbas de la Real dixit et requisivit mihi, nottario, quatenus continuarem in presenti processu qualiter ipse dissentiebat omnibus rebus gratie in presentis Curiis comodoqunque faciendis.

Ítem, fonch delliberat: que lo promovedor porte al bras militar lo altre llibre quadern que los diputats han e[n]viat y lo dia de vuy se és rebut, que és lo memorial dels officials pecuniaris y ses fermanses.

Y encontinent, lo dit promovedor portà dit llibre al bras militar y aquell dexà en poder de misser Joan Sala, nottari de aquell bras, segons lo dit promovedor, poch aprés tornat en dit bras, referí.

193v// *Die martis, decima septima mencis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Ge-*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 239

nerali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.

Reverendus sindici Capitulorum Barcinonensis, Gerundensis, Vicensis, Dertusensis et Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar per dir-los com se entén en aquell bras tenen alguns dissentiments y que, si aquest bras los pot ajudar en res, se offerexen fer tot lo que convingue. Y també que·ls notifique la deliberació han feta los brassos ecclesiàstic y real de què se scrigue als diputats sobre la ensiculació y provisió dels officis.

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor vaje als brassos militar y real per dir-los com en aquest bras són de parer, per via de pensament, se fase embaxada per los tres promovedors als senyors tractadors, donant-los rahó de les renyines y pendències se entén hi ha entre los patges //194r// y criats castellans, aragonesos y valencians y los cathalans y dels inconvenients que se'n seguexen y se'n porien seguir, y suplicar-los sien servits provehir de competent remey. *Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit. Et brachium regale presenti deliberationi adhesit, prout eius promotor reportavit.*

Promotor brachii militaris reportavit: com en lo bras militar hi ha dissentiments, lo hu posat per misser Antich Serra a tots actes fins a tant que misser Francesc Serra, son germà, sie desagraviat y la suplicació per sa part donada sie decretada, pus lo present bras ecclesiàstic l'a decretada; y altre posat per don Joan Burguès y de So perquè no·s decrete la suplicació de dit misser Serra.

Deinde, venit discretus Ioannes Sala, nottarius et scriba dicti brachii militaris, et legit in dicto stamento ecclesiastico quoddam dissentimentum in dicto brachio militari positum per nobilem Ioannem Burguès y de So.

Promotor brachii militaris reportavit: que al bras militar li apar no li convé que·s pose en remediar los negosis de les diferències y renyines dels criats en la forma y manera que aquest bras ho ha determinat, y que·ls apar que remediar dites coses és cosa pròpia de aquest bras.

Et audita huiusmodi relatione, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que·ls promovedors dels brassos ecclesiàstich y real vajen a fer la embaxada provehida als senyors tractadors, supplicant-los sien servits provehir de p[r]ompte remey; y particularment los advertesquen com lo bras militar pren dit negosi a punt de honrra y podrie ser se saguís algun inconvenient si no·s remedie prest.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 240

194v// *Postea, in dicto stamento ecclesiastico, habitu tractato super dissentimentis positis in brachio militari in presenti stamento hodierna die notificatis, fuit deliberatum:* que alguna perçona del present bras en particular parle ab misser Antich Serra per a què vulla alsar son dissentiment.

Deinde, promotor brachii ecclesiastici reportavit: com ell y lo promovedor del bras real són estats ab los senyors tractadors per cumplir ab lo que·ls és estat manat; y dits senyors tractadors los han fer de resposta que ells ho manarian remediar de prompte.

Postmodum, magnificus Ioannes Paulus Ciurana quandam in dicto stament ecclesiastico obtulit suplicationem, que de eorum mandato per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et presenti stamenti ecclesiastici scribam, lecta fuit; et est thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, molt il·lustres, il·lustres y magnífichs senyors.

Entre los altres capítols fets sobre la inseculació faedora en los officis de la casa de la Deputació del Principat de Cathalunya, se troba un Capítol lo qual dispose que los officials de dita casa qui tenen la stació en aquella no puguen concórrer a diputats o hoïdors. E com Joan Pau Ciurana, donzell, haje obtingut de la Cort General de Cathalunya, celebrada en la present vila de Monsó en lo any MDXXXXII, ésser adjunt en lo dit offici del regent los comptes del General del dit Principat de Cathalunya a mossèn Miquel Ciurana, pare seu, regent los dits comptes; en virtut de la qual adjunctió lo dit Joan Pau Ciurana molts anys fa y vuy en dia regeix y aporte lo exercisi de dit offici molt bé, juntament ab lo dit son pare. Per ço, lo dit Joan Pau Ciurana, per la molta confiança //195r// que té de vostres senyories y mercès que hauran esguart als treballs e indústria que ha sostenguts per lo dit temps exercint lo dit offici, supplique humilment a vostres senyories y mercès los plàcia atorgar-li de gràcia especial, no obstant dit Capítol de Cort, pugue concórrer en dits officis de diputat o oïdor, en lo lloch que·s trobarà enseculat en les extractions per havant faedores de dits diputats y ohidors. E ultra que vostres senyories y mercès faran lo que bé tenen acostumat, encara lo dit suplicant ho reputarà a singular gràcia y mercè, etc.

Qua quidem supplicatione per me, nottarium, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis dissentimentis.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de la Real, reverendi sindici Gerundensis et Dertusensis, eorum dissentimenta pro effectu huiusmodi gratie tantum suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.

Item, convocati in dicto stamento sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstic, considerant lo molt temps que ha que la Cort està convocada y lo poch negosi de inportància que en lo discurs de dita Cort s'és fet y lo molt que reste per a fer y remediar, delliberen no passar havant en cosa alguna que primer no·s entengue en donar forma a la exactió de les moltes summes de diner que a la Generalitat se dehuen y en lo que convé al Redrès del General; y degitjant que·s pose mà en dit negosi, per a entendre en lo dit Redrès del General nomenen les matexes perçones que foren nomenades per a obrir y fer relació del Balans, so és, lo reverendíssim de Vich, lo molt reverent abat de la Real y lo reverent síndich del Capítol de Elna, cometent-los que juntament ab les perçones per los altres brassos nomenadores vegen, entenguen, ordenen y

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 241

componguen los memorials y coses que al bon govern y administració de la casa de la Diputació y de tota //195v// la Generalitat los aparexerà convenir, ab què aprés tot ho refresquen als brassos. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie per promotorem, prout ipse retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras no·s pot entendre en negosi algú, estant los inpediments dels dissentiments que vuy han notificat en aquest bras; y que, en trobar-se dit bras líbero, se tractarà lo que últimament ha reportat lo promovedor de aquest bras y tornaran resposta.

Dictis die et anno, post meridiem, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exceptis reverendissimo Elenensis episcopo, admodum reverendis abbatibus de Gerri, de Poblet, de Gallicant, reverendis procuratore illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi et sindicis Vicensis et Gerundensis, qui ratione commissionum eis factarum a dicto stamento resseserant; fuit etiam presens in dicto stamento reverendus procurator admodum reverendis Prioris Cathalonie. Quibus sich presentibus, promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, en lloch de mossèn Bordoll, síndich de Balaguer absent, han nominat per los memorials dels agravis a mossèn Ponsich, síndich de Vich; y per absència de misser Monserrat, síndich de Balaguer absent, an nomenat a mossèn Sala, síndich de Manrresa, per a fer los memorials de les Constitucions y Redrès de la justícia.

Promotor brachii regalis reportavit: que per haver-i dissentiments en aquell bras no poden tornar resposta al que lo promovedor de aquest bras ha reportat en aquell, ni tampoch poden notificar la nominació de perçones feta per al Redrès del General.

196r// *Die mercurii, decima octava mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum: que lo promovedor del present bras vaje al bras real per a dir-los la determinació feta lo die de hair en lo present stament de no entendre en res que no·s entenga en lo Redrès del General, y pregar-los vullen nomenar persones per al dit Redrès; y que de part dels dos brassos se'n done rahó al bras militar, perquè si ells no remedien los impediments que assò destorben, no poden fer sinó donar-ne rahó als tractadors. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio brachio regali per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Dominus Christophorus Gil de Liori, promotor brachii regalis, reportavit: que en

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 242

aquell bras, per al Redrès del General, han nomenat les matexes perçones //196v// que entrevingueren en obrir lo Balans, ço és, mossèn Lluís Terrena, síndich de Perpinyà, mossèn Joan Ponsich, síndich de la ciutat de Vich, y mossèn Joan Navarro, síndich de Camprodon; y també se adhereix a la deliberació de aquest bras per a què·s notifique al bras militar que face nominació per al dit Redrès qual convé.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt: reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens; reverendissimus episcopus Elenensis; admodum reverendi abbates de Lavax, de Gerri, de Gallicant; reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi; reverendus prior monasterii Scale Dei; reverendi cindisi Capitulorum Tarraconensis, Barcinonensis, Dertusensis et Vicensis; ac venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum. Coram quibus sich convocatis comparuit: que lo bras militar no pot fer electió de perçones per lo Redrès del General per causa dels dissentiments que en aquell bras se són posats expressament y no·s pugue fer-se dita electió y nominació per al Redrès; y per so supliquen a ses senyories y mercès vullen pensar y veure quin remey s'i podrà donar.

Deinde, reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicant, reverendi procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis ac sindicus Vicensis, comissarii ad faciendum memorialia pro bono regimine et gubernatione iusticie et totius Principatus, proposuerunt convocatis in dicto stamento contenta in quedam scriptura, que est thenoris huiusmodi:

> Les divuit perçones eletes per a ordenar les Constitucions han delliberat que·s deduesque y reporte als braços que·s façe embaxada //197r// als tractadors de sa magestat, representant-los que sien servits tractar ab sa magestat que la recopilació de les Constitucions se féu per lo Capítol de Cort de 1564, fermada per les perçones nomenades per sa magestat, lo qual està en poder de la Cort, sie de don real servey que, revista per tres persones nomenadores per los brassos, se imprimescha, ajustant a les Contitucions fetes les fahedores en la present Cort.

Promotor regalis reportavit: que lo bras real ha delliberat se fasse la embaxada als senyors tractadors conforme a la scriptura apuntada y en los brassos proposada per part de les divuit persones eletes per als memorials de les Constitucions.

Et habito super predictis maturo tractatu, fuit decretum: que·s face la enbaxada als senyors tractadors conforme a l'apuntament de les divuit persones desobra continuat.

Et ressesserunt a dicto stamento ecclesiastico reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicant[258]*, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, reverendi sindici Barchinonensis et Vicensis, causa exercendi onus sibi respective commissum.*

Promotor brachii ecclesiastici reportavit: que la lletra original de sa magestat sobre la compilació de les Constitusions l'à portada al bras militar y l'à dexada en mans del promovedor de aquell bras.

258 Gallicantu, u *ratllada*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 243

Promotor brachii militaris reportavit: que misser Henrich Terça, qui tenie posat en aquell bras dissentiment a tots actes, los ha alçat sols a effecte que·s pugués tractar lo negosi de la embaxada que han apuntat les divuit persones sobre la compilació de les Constitucions; y aquell //197v// bras s'és adherit a la deliberatió de aquest y del real en què·s face dita embaxada a dits senyors tractadors.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico pro facienda dicta embaxiata nominarunt reverendos archidiaconum d'Oms, Tarraconensem, et archidiaconum Terça, Dertusensem, ecclesiarum sindicos; brachium vero militare pro dicta embaxiata nominavit nobilem Ioannem Descart et[259] *Comelles, domicellos; et brachium regale nominavit Ludovicum Terrena, Perpiniani, et Ioanni Navarro de Campredon, respective sindicos, prout promotores dictorum brachiorum respective in dicto stamento ecclesiastico reportatum et relatum fuit.*

Venit deinde ad dictum stamentum reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.

Et paulo post, dicti reverendi Raphael d'Oms, Tarraconensis, et Hieronimus Terça, Dertucensis, ecclesiarum respective arquidiaconi, canonici et sindisi, una cum supranominatis personis per alia brachia dicte Curie electis, accesserunt ad dictos illustrissimos dominos tractatores sue regie magestatis, intus sacristiam ecclesie predicte beate Marie ville Monstissoni existentes, preeuntibus ipsis portariis estamentorum cum massis altis dicte Curie, et fecerunt enbaxiatam iuxta formam escriptura superius inserte et perçonas ad faciendum memorialia Constitutionum electas ordinate; et de eorum iussu ego, Ioannes Baptista Mullola, nottarius et stamenti ecclesiastici scriba, qui presens predictis omnibus interfui, librum originalem compilationis Constitusionum Cathalonie per dominos deputatos brachiis dicte Curie missum, simul cum quadam originali epistola per sacram, catholicam, regiam magestatem missa olim deputatis Generalis Cathalonie, cui data fuit in domo del Pardo, XXII novembris anni MDLXXVIIII, in posse dictorum dominorum tractatorum, in presentia dictorum dominorum embaxiatorum, dimissi.

198r// *Promotor brachii regalis reportavit:* que en aquell bras se són portades les lletres se han de enviar als diputats sobre les scriptures que se'ls demanen y un síndich ha posat dissentiment perquè no va escrit en dites lletres lo mandato per als diputats sobre las inseculacions y provissions de officis en favor dels residints en les presents Corts, com s'és delliberat per los brassos ecclesiàstic y reals.

Et paulo post, reversus dictus promotor brachii regalis, reportavit: que lo qui havie posat lo dissentiment en aquell bras, que hara poch ha referit, lo ha halsat ab què se face altre lletra per als diputats sobre la provisió dels officis y ensiculacions.

Die iovis, decima nona mensis septembris, anno predicto millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesie beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in estamento ecclesiastico, hora et loco solitis congragato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

259 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 244

Admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real.

Reverendus prior Scale Dei.

Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendi sindici Capitulorum Tarraconensis, Vicensis, Dertusensis, Ilerdensis, Elenensis.

Reverendus Raphael Gomiz, archidiaconus maior, canonicus et sindicus //198v// *reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.*

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, dictus Raphael Gomis, sindicus ecclesie Urgellensis, qui noviter ad presentes Curias accessit, iuramentum per alios convocatos in presenti stamento prestari solitum in manu et posse dicti reverendissimi domini episcopi Barchinonensis, presidis, in forma prestitit.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate. Et per ipsum stamentum unanimiter fuit decretum: que lo promovedor de aquest bras vage a recordar als senyors tractadors que sien servits remediar los negosis per los quals se són posats los dissentiments de la iglésia de Tarragona.

Deinde, reverendus frater Hugo de Copons, Ordinis et Religionis Santi Ioannis Hierosolomitanentis, procurator dicti reverendi Prioris Cathalonie, quandam in dicto stamento obtulit suplicationem que de mandato ipsorum convocatorum per me, nottarium, lecta fuit; et est thenoris huiusmodi:

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

A tots vostres senyories y mercès són notoris los contínuos perills, treballs y gastos que la Religió dels cavallers del hàbit de Sant Joan pateix per la conservació de nostra santa fe cathòlica y debel·lació dels turchs y moros, enemichs de aquella y de nosaltres; y que per sustentació de dita Religió, hoferint-se cada hora, ultra los ordinaris gastos, tants de extraordinaris, y essent aquella tant pobre, té necessitat valer-se de diverses parts y províncies //199r// per sa sustentació, entre les quals particularment acostume remediar-se y subvenir-se de certes rendes dels Regnes de Castella y Leó, les quals acostumen ser uns anys ab altres de vint-y-sinch a trenta mília lliures, poch més o menys, y algunes joyes de or y plata, les quals, per a portar a la isla de Malta, tenen lo més segur y acomodat pas per lo present Principat de Cathalunya. Y axí, perquè se escusen los grans perills que les galeres y altres vaxells patexen anant a la costa de Castella, en la qual no·y ha ports acomodats per a defensar-se de les borrasques de la mar y conflictes dels moros enemichs que acostumen soumenyar[260] aquelles, quant també perquè des de la ciutat de Barcelona, estant los dits diners y joyes segurs en la Taula de la ciutat, se procure fàcilment sens perill enviar aquells per cambis y remeses de mercaders catalans, los quals tenen negosis y comercio en Palerm, en lo que també lo present Principat rep gran comoditat perquè molt a tart sinó en la forma sobra dita ixen los dits diners de Cathalunya. Per so y altrament, tenint esprimentat la dita Religió la molta mercè li acostume sempre en semblants y

260 *En lloc de* sovintejar.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 245

mayors coses fer[261] aquest Principat, per part de aquella y del Gran Mestre y convent de dita Religió humilment supplica a vostres senyories y mercès fra Ugo de Copons sien servits manar-los concedir y atorgar que puguen líberament aportar en lo present Principat y especialment en la ciutat de Barcelona tots los diners que trauran de Castella o altra part fora //199v// del present Principat y que aquells aprés puguen tràurer y enviar fora de dit Principat sens pagar dret algú al General, ab les condicions y pactes a vostres senyories y mercès ben vists y per a llevar tot género de presumpció de frau; lo que, ultra serà gran benefici y adjutori per a dita Religió y en gran defensa de la cristiandat, dit Gran Mestre y convent y lo dit fra Ugo de Copons en particular ho reputarà a molt singular gràcia y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione per me, notarium, in dicto stamento ecclesiastico, nihil fuit decretum.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, per a regonèxer lo llibre de la compilació de les Constitucions, han nomenat a misser Frexenet, síndich de la ciutat de Lleyda.

Deinde, accesserunt ad dictum estamentum reverendissimi domini Elenensis et Vicensis episcopi, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, sindici Capitulorum Vicensis et Barcinonensis.

Et fuit abitus magnus tractatus super forma exactionis pecuniarii Generalis Cathalonie et nihil fuit conclusum.

Die veneris, vigessima mensis septembris, anno predicto millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real, de Gerri, de Gallicant.

Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

200r// *Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.*

Reverendus sindicus reverendi Capituli Tarraconensis.

Reverendi sindici reverendorum Capitulorum Barcinonensis, Ilerdensis, Vicensis, Gerundensis, Urgellensis, Dertusensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, cum reverendissimus dominus presidens proposuisset aliquas pertractanda circa formam exactionis pecuniarum debitarum Generali Cathalonie, reverendus frater Hugo de Copons, procurator admodum reverendis Prioris Cathalonie, tradidit mihi, Ioanni Baptiste Mullola, nottario et stamenti ecclesiastici predicti scribe, quandam scripturam disentimentum in se continentem, requirens in

261 té en, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 246

presenti processu inseri et continuari. Que per me, dictum nottarium, fuit lecta et est tenoris huiusmodi:

Considerant que los diputats de Cathalunya, en Barcelona residents, estan continuant la executió dels deutes del General per totas aquelles vies que entenen que convé per la utilitat y seguratat de aquell, y que per los inconvenients que per llur part ab la última lletra són estats reputats que·s poden succeir y comensan ja de preparar-se, y la rigorosa executió ab la qual se té llarga experiènsia, y fàcilment se conprèn que lo General pèrdia molt del que li hés degut y les grans sumes ques consumiran en despeses y diverses qüestions y plets, importa més asegurar los deutes per consertar la paga de aquells, de manera que en algun temps moderat hage cobrat lo General sos deutes y no hagen de ser destruïts ab rigor los poblats en lo present Principat; so de parer que, per tuïtió y seguretat del General y més fàcil y breu exactió dels deutes de aquell, se tracte de asegurar y asentar los dits deutes y que, abans de haver fet algun bon assiento en aquells no·s scrigue cosa ninguna als diputats acerca de dita exactió, com hajam vist per esperiènsia y vejam que los arrendadors del General, per les grans e insòlites esterilitats, han //200v// molt perdut en los arrendaments de les bolles y que la mayor part del que·s deu és per causa de dita pèrdua, en lo qual cas se acostume de dret y entre particulars tenir gran consideració y fer esmena; quant més te obligació de tenir considerasió la Generalitat ab los particulars, mayorment essent-se tant augmentat los drets de aquella ab lo excersiu preu que de alguns anys a esta part han muntat los arrendaments, ab notable pèrdua dels arrendadors. Y si en temps antich, estant pobre lo General, ha rebut benefici de molts particulars, los quals per conservació de aquell foren contents de reduhir las pencions de llurs censals a manco summa del que estave pactat y consertat en los contractes, molt mayor rahó hi ha vuy que, puix lo General no té necesitat precisa ni pobresa y veu lo treball en què estan los particulars, ya que no·ls face esmena de la pèrdua, almenys los acomode las pagues de llurs deutes en algun temps moderat. Per ço y altrament, discent a tots y sengles actes fins ha tant que sien anomenades persones per a antendre lo que més convé fer acerca de la dita exactió, per mayor tuïtió del General y manco dany del present Principat, y los nomenadors per dit efecte hajen fet relació en los brasos. Requerint a vós, nottari.

Et lecta per me, nottarium, in dicto stamento ecclesiastico dicta scriptura, fuit ibidem decretum: que, attès se tracte de la mateixa cosa de què pose lo dissentiment lo procurador del Prior de Cathalunya, que no obstant aquell se deu votar sobre la forma se ha de donar a la exactió.

Et in continenti, convocati in dicto stamento processerunt ad faciendum huiusmodi deliberationem: lo estament ecclesiàstich dellibere que se scrigue als diputats que·s fasse executió en perçones y béns sens exep//201r//ció de perçones, axí contra los principals debitors del General com contra les fermanses, servat lo orde de dret; y que no solten ni traguen los diputats de la presó als debitors sens que primer hajen pagat o tinguien orde dels[262] brassos. Y si no·s trobe qui digue a les propietats que·s vendran, que lo procurador fiscal del General y digue segons lo estil y pràtica de lla casa de la Deputació; y com-

262 *A continuació, repetit,* dels.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 247

parent dits debitoris o donant-se rahó y part d'ells, no·s dexarà de usar ab ells de tota aquella commoditat y benignitat que·s podrà. Quant al negosi d'en Pau Riu, delliberan que s'escrigue als diputats que·s done llicència a ses fermanses que puguen vendre lo offici del dit Riu y lo preu entre en la Diputació en descàrrech del que deu.

Lo dit fra Hugo de Copons, mentres se anave votant sobre lo contengut en dita deliberació, essen[t] a son lloch de votar, dix que per quant son dissentiment està en peu, que no volie votar, ans estava y perseverave en dit dissentiment. Requerint a mi, nottari, dites coses continuàs en lo present pr[oc]és.

E no obstant dit dissentiment, los convocats en dit estament ecclesiàstich manaren a mi, nottari, que publicàs dita deliberació y aquella continuàs en lo present pr[oc]és, perquè ha aparegut al present bras que, attès lo dissentiment és de la mateixa matèria de què s'és votat y per altres rahons y concideracions, que·s deu continuar dita deliberació.

Los reverents misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim senyor arquebisbe de Tarragona, y lo ardiaca d'Oms, síndichs de aquella iglésia, a efecte tant solament de la sobra dita deliberació //201v// y perquè aquella tinga executió, suspèn son dissentiment a tots actes de la present Cort posat.

Lo molt reverent abat de Poble[t] vingué al present stament y, acostant-se a mi, nottari, me dix *ad aurem* que continuàs en lo present prosés com ell discentie que no·s expedesca la lletra provehida en la preincerta provisió y als diputats, per no convenir al bé y utilitat de la casa de la Diputació.

Lo comanador Copons, procurador del Prior de Cathalunya, dix que dissent a la expedició de dita lletra estant son dissentiment; y que procquerés *(sic)* se notifique lo dit dissentiment seu als altres brassos. Requerint a mi, nottari, ho continue en lo present pr[oc]és.

Lo molt reverent Esteva Puig, abat de la Real, dit que dissent a tots y sengles actes de la present Cort y que no·s puguen juntar las personas eletes per als memorials de Constitutions ni agravis ni tractar res sobra ells fins a tant que tots los brassos hajen nomenades perçones per al Redrès del General; y que sie notificat a les perçones que isten[263] juntades per a fer dits memorials. Requirint a mi, nottari, lo dit dissentiment continue en lo present pr[oc]és.

Lo reverent Hierònim Terça, ardiacha, canonge y síndich del Capítol de Tortosa, qu·ell dissent a tots y sengles actes fins a tant que sien nomenades perçones per tots los tres brassos per al Redrès del General y qu·estes perçones nomenadores no sien interessades; y també dissent fins a tant sia declarat si los que tenen parents en los brassos que deguen al General, que de justícia sien suspectes, poden votar en les cosas del General, per no poder ésser nengú jutje en causa pròpia. Y en lo entretant, no consent que las perçonas nomenades per a les Constitucions y agravis se convoquen ni entengan en ses commissions, //202r// ans bé requerex que les perçones de aquest bras qu·estan juntades ab los altres sien cridades y assistesquen en lo present bras fins a tant que dites coses sien declarades per justícia. Requerint a mi, nottari, etc.

Hencontinent, lo reverent canonge Rajadell, síndich del Capítol de Lleyda, dix que se adherie, segons que se adherí, al pròxim incert dissentiment posat per lo síndich del Capítol de Tortosa. Requerint a mí, nottari, etc.

263 *En lloc de* estan.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 248

Lo molt reverent senyor abat de Poblet, declarant segons dix lo dissentiment per ell desobre posat, donà y lliurà a mi, nottari, una scriptura en paper contenint en si son dissentiment, requerint-me la llegís y en lo present stament ecclesiàstich la publicàs y aprés la insertàs en lo present procés familiar; la qual encontinent fonch per mi, dit nottari, llegida y és del tenor següent:

> Essent molt sert lo abat de Poblet que en la executió qu·es fa per los deputats de Cathalunya se fan moltas complacènsies, per ço que executen als qu·ils apar y forçen, essent més conforme a rahó comensar la dita executió de altres en los quals concorren mayors e més urgents causes; y que convé molt y en gran manera que la executió sie general y ab affecte, de manera que, aguda consideració del deute, sia satisfet lo General de tota aquella quantitat se li deu. No obstant que té per molt cert hauran mirat en lo estament ecclesiàstich lo sobre dit, desijant la satisfació general, diu y possa dissentiment que no·s passe havant en la expeditió de dites lletres que primer no·s mire en la forma que·s deu tenir en la general executió, per seguretat de tot //202v// lo deute del General; entenent prossehir dit dissentiment en tots y sengles actes de gràcia y de justícia. Lo abat de Poblet.

Item, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo promovedor de aquest bras vaje a dir a les perçones de aquest bras qu·estan juntades ab les dels altres brassos, ordenant y component los memorials de Constitutions y agravis, que se'n vinguen al present stament, puix hi ha discentiment qu·ells no puguen fer lo que fan. *Fuit in continenti executa huiusmodi deliberatio per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici.*

Et postmodum, venerunt ad dicti stamentum dicti comissarii, videlicet, reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicant, reverendi procurator illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis, sindici Barcinonensis, Vicensis et Gerundensis.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis admodum reverendo abbate de Gallicantu et reverendis procuratore illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, sindicis Capitulorum Barcinonensis, Dertusensis et Ilerdensis.

Quibus convocatis, fuit in dicto stamento ecclesiastico facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, hoïts los dissentiments posats lo die de vuy per lo abat de la Real y síndichs del Capítols de Tortosa y Lleyda, delliberen que les persones elet[e]s y nomenades per a fer los memorials de les Constitu//203r//tions y agravis se deuhen juntar y passar havant en entendre en ses commissions com de abans feyen, puix dits dissentiments no impedexen ni poden impedir lo que fan dites perçones.

Y encontinent, les persones eletes per als dits memorials, que eren presents en lo bras, se'n anaren per executar ses commissions.

Lo molt reverent abat de la Real, que altre[264] son dissentiment lo die de vuy posat, attento que no se ha volgut donar lloch en provehir lo que de justícia convenia per bé de la terra.

264 *En lloc de* alçave.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 249

Deinde, venerunt ad dictum stamentum cindici Ilerdensis et Dertusensis.

Die martis, vigessima quarta mensis septembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum canpane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barchinonensis, presidens.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavax.

Reverendus Raphael d'Oms, archiadiaconus maior, canonicus et sindicus Capituli Tarraconensis.

Reverendus Hieronimus Terça, archidiachonus, canonicus et sindicus Capituli Dertusensis.

Reverendus Raphael Gomis, archidiaconus, canonicus et sindicus Capituli Urgellensis.

203v// *Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus Capituli Elenensis.*

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Capituli Gerundensis.

Quibus convocatis, accessit ad dictum stamentum dominus Ioannes Montornès, promotor brachii regalis, qui reportavit: que lo bras real s'és adherit a la deliberació de aquest lo divendres passat en aquell bras reportada, sobre lo modo de scríurer als diputats per la forma de la exactió dels deutes del General.

Recessit a dicto stamento sindicus Capituli Gerundensis et venerunt frater Hugo de Copons, procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie, et frater Blasius Torrents, procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum. Venit etiam admodum reverendus Estephanus Puig, abbas monasterii de la Real.

Deinde, constitutus in dicto stamento dominus Hieronimus de Sorribes, promotor brachii militaris, reportavit: que en aquell bras, desijant llevar los dissentiments són en aquell bras, an nomenat als il·lustríssims senyors lo bescomte de Paralada y lo bescomte de Perellós y de Roda y[265] a tractar ab les persones qui tenen posats los dissentiments; y també han deliberat que los advocats dels brassos se junten y vegen si los dissentiments poden impedir las cosas de justícia. Y axí supliquen a ses senyories y mercès ho vullen manar als advocats de aquest bras.

Deinde, venerunt reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri et de Gallicant, reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi, reverendi sindici Capitulorum Vicensis, Gerundensis et Barcinonensis.

Et habito inter convocatos in dicto stamento super infrascriptis maturo tractatu, sequentem fecerunt deliberationem: lo estament ecclesiàstich dellibere que lo procurador torne resposta al bras militar hi·ls digue que en aquest bras estan posats en no entendre en cosa alguna que primer per dit bras militar no·s nomenen persones per lo Redrès del General hi se entenga en //204r// dit Redrès y en la forma de la exactió dels deutes; y aquesta matexa deliberació sie reportada al bras real. *Que quidem deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse*

265 *En lloc de* per.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 250

retulit. Et brachium regale predicte deliberationi adhesit, ut eius promotor in presenti stamento ecclesiastico reportavit.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate et etiam admodum reverendus abbas Populeti, exepto tamen procuratore admodum reverendi Prioris Cathalonis.

Et dicti reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicant, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, sindici ecclesiarum Vicensis et Gerundensis, electi ad faciendum memorialia Constitutionum, proposuerunt in dicto stamento ecclesiastico sequentia in effectu: que les perçones nomenades per los brassos per a fer los memorials de les Constitucions havien pensat se deurien llevar de tot los pedrenyals de tot lo Principat y Comptat de Rosselló y Cerdanya; y perquè assò no·s porie fer sens consentiment de sa magestat, que ses senyories y mercès fossen servits vèurer si seria bé se fes embaxada a sa magestat per saber la forma y manera se podrie tenir perquè la terra no restàs desprovehida de armes.

Deinde, constitutus in dicto stamento ecclesiastico magnificus Franciscus Ubach, iuris doctor, civis Barchinone, alter ex asseshoribus Generalis Cathalonie, nomine ut dixit dominorum deputatorum dicti Generalis, obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento duas epistolas dictorum dominorum deputatorum Generalis Cathalonis (sic), unam earum clausam, alteram vero apertam, et ambas sigillo maiori domus Deputationis sigillatas, supplicans illas legi mandari et licentiam sibi consedi aliqua verbo exponendi, prout sibi per dominos deputatos traditum fuit in mandatis; et reverendissimus dominus presidens respondens dixit quod recede//204v//ret ipse dominus Franciscus Ubach a dicto stamento et, auditis ipsis literis, ipsi convocati facerunt quod iuris et rationis esset. Et resseso a dicto stamento dicto magnifico Francisco Ubach, de mandato dictorum convocatorum dicta epistola que clausa erat fuit aperta et disclausa et amba fuerunt lecte; et sunt tenoris huiusmodi, et primo tenor epistole clause talis est:

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Catalunya convocada en la vila de Monçó.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

Aprés de haver publicades las deffensas dos vegades a misser Francesc Serra, assessor del General, ço és, a 24 de juriol proppassat y 6 del corrent mes de setembre, y assignat a relació per fer y despedir sa causa, ha ajustat a la defenssa ab diverses articulates *respective*, demanant ab aquelles ésher-li prorogat lo terme de deffensa; y ultimadament, ab diverses suplicacions, ha deduhit que tenia molts testimonis per a ministrar en sa defensa, los quals residian en exa vila de Monçó, ocupats en les Corts Generals que de present en ella se selebran y, axí ocupats, en via y la qual[266] no podien cer compel·lits de exir[267] de dita vila y a venir per al dit effecte a la present ciutat. Sobra la qual pretenció avem juntats en nostre consistori los magnífichs doctors del Real Consell qui són así dels aplicats en dita visita, los quals juntament ab los asses-

266 *En lloc de* en manera per la qual.
267 exir, *interlineat*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 251

sors qui vuy són del General han tractat diverses vegades sobre dit article; y al últim han resolt i·ns han aconsellat, per la qualitat y gravesa del negosi, convenir y ser necessari que misser Francesc Ubach, altre de dits assessors y particularment crehat per als negossis de la visita, per ser en ella plenament instruhit, se confereix promptament a exa vila ha effecte de etzaminar los testimonis per part de dit misser Serra en dites supplicacions designats y designadors, y que dit Serra no pugués quexar-se de no ésser estat plenament hoït y deffensat, y perquè sens intermedis ni diffugis se puga donar ab brevedat fi y conclusió en dit negosi, y per altres //205r// causes devant nosaltres y dits magnífichs doctors deduhides, les quals y tot lo demés que se ha fet en dita visita aparexent a vostres senyories referirà dit misser Ubach, a qui manaran vostres senyories donar fe y crehensa. Nostre Senyor les reverendíssimes y molt illustres perçones de vostres senyories guarde ab lo augment y prosperitat que degitjan. De Barcelona, a XVIII de setembre MDLXXXV. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors. Besen les mans a vostres senyories sos més serts servidors, los deputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II°, folio LVIIII°.

Thenor alterius epistole talis est:

Als reverendíssims y molt il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Cathalunya convocada en la vila de Montçó.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors.

Per part dels concellers de la present ciutat no·s han dit com, per orde de sa magestat, se porta lo procés de la visita dels monjos del Monestir de Nostra Senyora de Monserrat, fet per lo quòndam bisbe de Lleyda, an aquexa vila de Monçó; lo que apar gran inconvenient, que venint ara lo bisbe de Lleyda, visitador elegit en lloch del difunt, y havent-se de instruhir de dita visita, ab dit procés lo s'enporten aquí, ab perill de desviar-se, lo que serie no sols gran dany de dita visita, però, havent-i fet part en ella los concellers y los deputats passats y nosaltres havent-o continuat, per los grans abusos se feyhan en aquella santa casa y per los grans fraus se cometien en dany del General, serie molt gran inconvenient se perdés dit procés. Representam estas cosas vostres senyories per a què, si seran servits, ab la forma y modo que a vostres senyories aparrà fer-o a saber a sa magestat, puguen fer lo que en dit negossi convingue. Lo magnífich misser Francesc Ubach, altre dels assessors de aquesta casa, informarà a vostres senyories més llargament, al qual manaran //205v// donar fe y crèdit. Nostre Senyor les reverendíssimes y molt il·lustres persones de vostres senyories guarde ab lo aument y prosperitat que degitjan. De Barcelona, a VIIII de setembre MDLXXXV. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més serts servidors, los deputats del General del Principat de Cathalunya residens en Barcelona.

In registro comuni II, folio LXV.

Et lectis in dicto stamento ecclesiastico dictis epistolis sive literis, de mandato dictorum dominorum convocatorum in dicto stamento iterum ingresus fuit dictus magnificus

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 252

Ubach et verbo in effectu exposuhit statum in punctum in quo est causa visite ad instantiam fisci procuratoris generalis contra magnificum Franciscum Serra, assessorem dicti Generalis. Et qualiter ipse, de mandato et commishione dictorum deputatorum, huc accesserat causa recipiendi et examinandi testes in deffensam dicti Francisci, prout fuit per dictos deputatos provisum; et etiam aliqua explicavit dictus magnificus Franciscus Usach (sic) circa ea que continentur in proxime incerta epistola dominorum deputatoris.

Et resceso a dicto stamento dicto magnifico Francisco Ubach, habito super predictis tractatu, fuit decretum: que·s notifique als altres braços com en lo present estament no se entén tractar del negossi que misser Ubach ha explicat de part dels deputats, ni de altres, que primer no·s entengue en lo Redrès y cobrança dels deutes del General, segons ya és estat deliberat altres vegades en lo present bras. *Fuerunt predicta reportata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Die mercurii, vigessima quinta mensis setembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissioni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

206r// *Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.*

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Admodum reverendus abbas seu comendatarius Sancti Petri Gallicantus.

Reverendus procurator il·lustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesia Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesia Barcinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertussensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis monasterii Santarum Crucum.

Quibus sich convocatis, comparuit in dicto stamento dominus Hieronimus Argensola, domicellus, et quandam in scriptis obtulit suplicationem, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífics senyors.

Per mort de Antoni Viladamer vaga un lloch de diputat per la vegueria de Barcelona; supplica per ço Hierònim de Argensola a vostra excel·lència, senyories y mercès sien servits manar-lo insicular en dit lloch, attès que resideix y ha residit de principi en la present Cort; y en lo lloch de hoïdor que vagarà insiculant a dit Argensola, supplica Francesc Joan de Tamarit sien servits insicular a Hugo de Tamarit, son fill, que los dits supplicants ho reputaran a singular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 253

La qual supplicació per mi, nottari y scrivà del dit stament, llegida, fonch provehit que sie fet lo que mossèn Argensola demana de ésser insiculat a diputat en lloch de mossèn Antoni Viladamer, alsats los dissentiments; quant al lloch de hoïdor que ocupe //206v// dit Argensola, reserven major deliberació.

Magnificus Hieronimus Sorribes, promotor brachii militaris, reparavit[268]*:* que en aquell bras, hoït lo que les perçones eletes per a les Constitucions han allí referit, han delliberat per via de pensament que·s deu tractar de llevar y prohibir del tot los pedrenyals, per ser arma més proditòria que necessària. Però per estar tant vehins a França y tenir també devant per mar lo enemich, perquè no reste la terra desarmada, apar que·s deuria fer embaxada a sa magestat que fos de son real servey donar forma y modo com se podrien fer.

Postmodum, in dicto stamento ecclesiastico facta fuit deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich dillibere que·s fasse ambaxada al bras real per lo present bras y que se'ls diga que los dissentiments que impedian lo progrés de la Cort s'eren alsats per a quinze dies, los quals vuy passan; y que, vent lo present bras no se són remediades les causes per les quals se eren posats dits dissentiments y que lo temps passe y que no s'entén en tractar coses del Redrès del General y de la exactió dells molts deutes que a la Generalitat se deuhen, que lo que més inporte y que és de doldre, que per so són de parer se inste als senyors tractadors lo *iudicium in curia dandum* y que·s vingue a dit judici, pux de altra manera se entén no·s farà res. Y que assò sie ab molta resulució y determinació de no passar havant en dingun altre negosi que aquest, com a més principal, no sie fet; y feta dita embaxada al bras real y aderint-se ha esta deliberació, per part dels dos brassos se'n done rahó al bras militar. *Et pro faciendo dictam embaxiata brachio regali, convocati in dicto stamento Onofrium Masdemont, sindicum Capituli Elenensis. Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt dicto brachio regali, prout paulo post reversi retulerunt.*

207r// *Deinde, accesit ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendus procurator admodum reverendi Priori Catalonie.*

Preterea, ad dictum stamentum ecclesiasticum venerunt magnifici Gaspar Monserrat, Balagarii, et Petrus Invernius Rocha, de Tuhir, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu dicxerunt: que aquest bras s'és adherit a la deliberació de aquest hara poch ha en aquell ab embaxada reportada, que són de parer, per via de pensament, se digue al bras militar que, si per tot lo die present no remedien dits negosis, que demà se farà embaxada als senyors tractadors per a què·s passe havant *in iuditio in curia dando* sobre dits dissentiments.

Et audita huiusmodi respontione, convocati in dicto stamento ecclesiastico dicte deliberationi per dictum brachium regale facte et ultimo in presenti stamento reportate adheseserunt (sic) et adhecione inquam[269] *stamenti notificari facerunt, prout in continenti notificata fuerunt, sicuti dictus promotor retulit.*

Et in continenti, dicti legati brachiorum, scilicet, ecclesiastici et regalis, dictas deliberationes brachio militari dicte Curie notificarunt, prout paulo post dicti legati brachii ecclesiastici, in dicto stamento ecclesiastico constituhi, retulerunt.

268 *En lloc de* reportavit.
269 *En lloc de* in dicto.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 254

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis.

Admodum reverendi abbates de Lavax et de la Real.

Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendus sindici Capitulorum Tarraconensis, Dertusensis, Urgellensis, Elenensis, Ilerdensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus sich convocatis, accesserunt ad dictum stamentum nobilis Plegamans de Marimon, Hieronimus Argensola et Antonius Vila, legati[270] //207v// *brachii militaris, qui in effectu explicarunt:* que en aquell bras s'és hoïda la embaxada a lo dia de vuy per aquest bras y per lo real feta; responent en aquella diuhen qu·ells, en lo que toca a la forma de la exactió dels deutes del General, no tenen què respondre, puix ja ho han dexat tot en poder del present bras y del real; y en lo que toque a fer nominació de perçones per lo Redrès, que en aquell bras han fet y fan tot lo que poden per llevar lo impediment del dissentiment de don Galçeran de Cardona, qu·estorba que dita nominació no·s fasse, y que no saben més què fer. Que per ço suppliquen a ses senyories y mercès sien servits pensar lo dany que de fer-se *iudicii incidi*[271] ne pot venir a tota la Cort.

Deinde, magnificus Franciscus Ioannes de Tamarit, domicellus, dominus et Redonà, quandam in scriptis convocatis in dicto stamento obtulit supplicationem, tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, molt reverents, excel·lentíssim, molt magnífichs y molt illustres senyors.

Francesch Joan de Tamarit en lo any 1581 arrendà la bolla de la present ciutat y col·lecta de Tarragona per preu de tretze mília y set lliures per cada un any, confiant que aquell any, segons mostrave, seria fèrtil y los dos següents serien semblants en aquell; y que per la molta espera y cortesie que los diputats feihan ab los debitoris, encara que offereix, com offerí, mayor preu al General de què may s'i ere arrendada dita bolla y perdre's en lo dret de la sera alguna cosa, compensarien la pèrdua y guanyarie ab dit arrendament, poden[t] detenir-se algun temps los dinés y[272] valer-se de aquells, com ho havien fet los altres. Tot lo qual, com vostra excellència, senyories y mercès han vist y poden vèurer, li és rehixit al revés perquè fou Nostre Senyor servit.

208r// Que ni lo primer any fou abundant senyalave y los altres dos foren tant estèrils que en lo Camp de Tarragona y en les altres parts de Cathalunya, ni los pobres ni los richs gastaven en vestir y cada hu passava en lo manco que podia; y per ço, en lo dit trieni valgué tant poch lo dret de la sera de dita bolla, que com és notori a tots y fàcilment se pot crèurer ab lo llibre del receptor de dita bolla, lo qual ha aportat y vuy encara té mossèn Faliph Monsserrat, nottari de dita ciutat, perdé dit de Tamarit del verdader preu de aquella en lo discurs del trieni de dit arrendament més de quatorze mil y set-centas y tantes lliures, lo que és fàcil també de conèxer per estar vuy la dita

270 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* Vila, legati.

271 *En lloc de* in curia.

272 *A continuació, repetit,* alguns temps los diners y.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 255

bolla arrendada en onze míllia cent y vint-y-una lliures, a manco preu del que la tenia dit de Tamarit en lo trieni proppassat, y saber-se com se sab que perden molt los arrendadors que vuy són. Y per altre part, los diputats de aquell trieni, no tenint compte a dita pèrdua y en la ganància gran que lo General feya ab dit arrendament, havent-hi molts debitors de bolles que havie més de vint anys que·ls esperaven y havien fet tals pèrdues, dels quals, conforme a Capítols de Cort y justícia, se havia primer de hexhigir, dexant de hexhigir en aquells, hexhigiren tot de Tamarit, que per avuy ha descarregat de dit arrendament y pagat al General més de catorze mília lliures. Per les quals coses y altrement, desijant pagar íntegrament dit arrendament y rellevar de gastos e inquietuts a ses fermances y escusar lo rigor, despesses de la execusió, vehent lo poch que ha tret de dita bolla y que de açò encara li'n deuhen molts grans quantitats diversos taulers y particulars, de alguns dels quals se haurà de cobrar ab gran dificultat y espera y de altres no co//208v//brarà res per ésser[273] alsats y haver dexat sa casa, lo qual perill y pèrdua y altres gastos de celaris y de tenalles y receptors havie sostingut lo General si no hagués fet dit arrendament; y vehent que lo restant és entrat en son poder, part com dit és à descarregat del preu de son arrendament y part ha gastat en algunes necessitats presises de sa casa. Per complir ab sa obligació, offerint de fer al present tot quant pugue, encara que sàpia valer-se de sos deutes y amichs, quant humilment pot supplica a vostra excel·lència, senyories y mercès que, aguda consideració a les coses sobre dites, sien servits manar-li acomodar ses pagues de dit son deute en algun temps moderat, de manera que, cobrant lo General íntegrament tot son deute, no hajen de restar destruhits ell y sos fills y ses fermances; que, ultra de ser[274] vostra excel·lència, senyories y mercès en assò lo que deuhen per la indepnitat del General y conforme té acostumat fer en semblans casos y de manor consideració la Cort General, dit Tamarit ho reputarà en particular benefici y mercè de tots, vostra excel·lència, senyories y mercès en general y de cada hu en particular. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Postea, venerunt voccati reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, reverendi procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis, sindici Capitulorum Barchinonensis, Vicensis et Gerundensis.

Preterea, nobilis domina Hieronima Junyent, vidua, constituto in dicto stamento, supplicationem quandam que de mandato ipsorum convocatorum per me, nottarium, lecta fuit est thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Miquel Joan de Junyent y de Rovira, quòndam ciutadà de Barcelona, arrendà la bolla de Gerona en lo trieni que comensà córrer lo primer de juriol del[275] //209r// any 1578 per preu de 21 mil 301 lliures, sous, quiscun any, en lo qual arrendament foran

273 *A continuació, repetit,* per éser.
274 *En lloc de* fer.
275 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* del.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 256

partícips: Hieròsnim Sapió de Sorribes, donzell, en 2000 lliures, sous; don Plegamans de Marimon en 2600 lliures, sous; don Francesc de Marimon en 2000 lliures, sous; don Joan de Arill en 1400 lliures, sous; don Galçeran Meca en 1200 lliures, sous; Pere Farrer, mercader, en 500 lliures, sous; Lluís Salgueda en 3800 lliures, sous; y lo dit Junyent en las restants 7801 lliures, sous, a cunpliment de dites 21 mil 301 lliures, sous, com apar per capitulació entre dites parts feta y firmada en poder de Monserrat Moras, nottari de Barcelona, sots diversos chalendaris, lo primer dels quals és a[276]1678 *(sic)*. E com per les sterelitats de les anyades ningú compràs sinó lo més necesari y allò a solas que no podia excusar, y també per haver exedit dit preu en més de 12000 lliures, sous, y tot lo trieni a tots los arrendaments que abans se eren fets de dita bolla, y en més de 10000 lliures, sous, dels que aprés se són fets, se perderen en lo dit arrendament 19 mil 783 lliures, 13 sous, 4. Per lo que, rellevades les despeses y salaris de la administració, sols ne an antrat en mans de dit arrendador y partícips 44 mil 119 lliures, 6 sous, 8, com apar per lo càlcul s'és fet de voluntat de dit principal y partícips per[277] Rialp, mercader de Barcelona. Y axí, per poder reparar en alguna manera una pèrdua tant exessiva com són les dites 19 mil 783 lliures, 13 sous, 4, ab alguns esmersos y altres negosis los hés hestat allergat la paga de dit preu, de manera que sols fins per tot lo mes de juny de 1684 *(sic)* havien girades en la Taula de la ciutat de Barcelona 18 mil 290 lliures, sous, tant solament; y restaven per girar 45 mil 613 lliures, sous, en descàrrech de les quals los diputats del trieni proppassat, ab llur delliberació feta a 6 de mars 1584, feren aprehenció //209v// de un esmers de 7521 lliures, 15 sous, que dit Junyent havia fet sobre los síndichs de la baronia de Verges, arrendat a dits síndichs ensemps ab dit Lluís Salgueda y Joan Cella y Tafurer, donzell en Gerona domiciliat, los redelmes de dita baronia per temps de vuit anys; y també feren aprehenció de 1862 lliures, 16 sous, 2, que dit Junyen tenia en lo Bras de Rovirola, y de aquellas 3048 lliures, sous, que dit mosèn Joan Cella restave deutor per les causes y rahons contengudes ab una sentència arbitral testificada en poder de Pere Fitor, nottari de Barcelona, a 23 de juriol 1583; de manera que, rellevades ditas quantitats de les quals per dits diputats és estada feta aprehenció, que prenen suma de 12432 lliures, 11 sous, 2, restave leshores dita bolla enderrerida de 33180 lliures, 8 sous, 10; les quals, repartides entre dits principal y partícips segons que cada hu d'ells ha rebut de la destribució s'és feta del procehit de dit arrendament y lo que li toca a sou y a lliura de la pèrdua, venia per cada hu d'ells lo següent, ço és:

Per don Plegamans de Marimon, 1080 lliures, 9 sous, 6, per lo rebut; y per la sua part de la pèrdua 2524 lliures, 12 sous, que tot pren suma de: 3605 lliures, 1 sou, 6.

Per don Francesch de Marimon, 1634 lliures, 3 sous, del rebut; y per la pèrdua 1942 lliures, sous, que tot pren suma de: 3596 lliures, 3 sous.

Per don Joan de Eril, 788 lliures, 18 sous, del rebut; y per la pèrdua 1359 lliures, 8 sous, que tot pren suma de: 2148 lliures, 6 sous.

Per la viuda, muller del quòndam don Galceran Mecha, del rebut 406 lliures, 17 sous, 7; de la pèrdua 1165 lliures, 4 sous, que tot pren: 1572 lliures, 1 sou.

276 *A continuació, espai en blanc.*
277 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 257

Per Hierònim Sorribas, del rebut 578 lliures, 3 sous; y de la pèrdua 1942 lliures, sous, que tot pren suma de: 2520 lliures, 5 sous.

210r// Per Lluís Salgueda, del rebut 3631 lliures, 5 sous, 4; y de la pèrdua 3689 lliures, 16 sous, que tot pren suma de: 7321 lliures, 1 sou, 4.

Per Pere Ferrer, del rebut 50 lliures, sous; y de la pèrdua 485 lliures, 10 sous, que tot pren suma de: 535 lliures, 10 sous.

Per dit Junyent, del rebut 5206 lliures, 17 sous, 8; y de la pèrdua 7573 lliures, 16 sous, que tot pren suma de: 12780 lliures, 13 sous, 8.

Les quals quantitats y porcions, entenent los diputats del trieni proppassat que convenia més per la imdemnitat del General que de nou se assegurasen, encara que differís per algun temps la cobrança de aquelles, que si ab rigor se exigien, per estar lo dit principal y partícips ab dita pèrdua y altrament arruhinats y destruhits, perquè se era vist ab moltas experiències en lo matex consistori que semblants execussions riguroses són estades sempre danyosas a la Generalitat y que de ninguna d'elles és restat íntegrament satisfet lo General, per les moltes despeses que fan y les opposicions de crehedors axí dotals com altres y de fideicommissaris que sempre se offerexen, ab madur consell no sols dels assessors ordinaris de la casa de la Deputasió, mes encara de alguns doctors cèlebres de la Real Audiència que en dit negosi foren aplicats y consultats, procuraren que lo dit principal y partícips, per la porció que·ls tocave, los fessen algunes consignacions de algunes proprihetats y de aquelles los lliurassen la posseció fins a la íntegra satisfació de llur deute, a fi y affecte que quiscun any, sens despeses algunes, lo General rebés les rendes de dites propietats consignades y per aquexa via tingués segures les pagas, com de fet quiscú de dits principal y partícips (exepto //210v// lo dit don Plegamans de Marimon) segons la porció que li competí ha feta dita consignació y lliurada la posseció de les propietats consignades; y de aquelles, axí los diputats passats com los presents, ne han rebudas ja les pagues caygudes y altres quantitats notables, en descàrrech de dit deute. E per quant la dita concòrdia, encara que sie en evident utilitat del General hi en benefici de pobres, viudes y pubills, com són les mullers y fills dels dits Miquel Joan de Junyent, quòndam principal, y de dit don Galçeran Mecha, quòndam partícip, té necessitat de confirmació dels tres staments de les presents Corts perquè, no obstant aquella, los diputats del trienni corrent, per la lletra que han rebuda dels presents staments, fan execusió rigurosa contra dits principals y partícips y llurs fermances; per ço y altrament, donya Gerònima Junyent y de Eril, muller deixada de dit Miquel Joan de Junyent, humilment supplica a vostra excel·lència, senyories y mercès sien servits, apiedant-se de sa pobresa y de sos fills, lloar, aprovar y confirmar la dita concòrdia entre dits diputats y dit son marit y sos partícips en dita bolla feta, sí e segons en aquella està contengut; o altrement, manar donar algun assiento en dit deute que ses pobres facultats puguen suportar, de manera que li reste comoditat de poder alimentar y col·locar tres filles y quatra fills que té. Hi entretant, pus sempre estarà prompte de fer lo consert que li voldran, fer mercè manar que en Barcelona sobresegueren los diputats //211r// la execució que·s fa contra sos béns, fermanças y partícips; que, demés ne restarà Nostre Senyor Déu servit, la dita supplicant o reputarà a singular marcè. *Que licet, ect. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione, super contentis in ea nihil fuit decretum.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 258

Postmodum, convocati in dicto stamento ecclesiastico, maturo colloquio prehabito, sequentem facerunt deliberationem: lo estament ecclesiàstich, hoïda la resposta ab enbaxada feta per lo bras militar, considerant que moltes y diverses vegades en lo present bras se ha pensat quin ramey apuntament se podrie pendre sobre los dissentiments són en los brassos, que tant de temps tenen inpedit lo progrés de les Corts, y qu·en fins avuy no se ha pogut trobar algun expedient que dits destorbs fossen llevats; y axí, ésser forsa y necessitat haver de venir a fer-se judici *in curia* sobre dits dissentiments, no obstant que fins ací s'és obviat tot lo possible. Per so, delliberen se fasa embaxada als senyors tractadors, dient-los com los braços no tenen ni saben què més fer per a què dits impediments sien llevats y supplicar-los sien servits ses senyories veura si·s trobarà forma o modo que no se haje de venir a fer judici sobre dits dissentiments; hont no, que de part dels brassos se'ls notifique la nominació de personas feta per a fer dit judici, y supplicar-los vullen donar horde se prosehesca ha fer dit judisi de tots los dissentiments per avuy són en tots los braços que impedexen o impedir puguen lo progrés de les //211v// presents Corts, per a què d'esta manera se pugue arribar al fi tant obtat de què, ab llibertat y sense destorbs, se entengue en tractar lo que convé al bé y utilitat de tota la terra. Y a major cautela, lo present bras ara de nou, per a fer judici sobre tots los dissentiments que per avuy són y en fins al dia de la declaració fahedora seran en los brassos, fan nominació de las mateixas persones que a quatre del present mes foren nomenades per a fer judici sobra los dissentiments del bras militar. Y aquesta deliberació sie notificada al bras militar ab embaxada dels brasos ecclesiàstich y real ans que·s notifique als senyors tractadors, per a què si lo dit bras militar voldrà també que per sa part se vage als senyors tractadors ho pugue. Quant a les supplicacions presentades per mossèn Francesc Joan de Tamarit y dona Gerònima Junyent, *respective*, delliberen que, per a poder millor provehir sobre lo contengut en dites supplicacions y altres que per havant per consenblants negosis per ventura en lo present bras se presentaran, se fasse commissió a perçones del bras qui vegen les supplicacions, hogen las parts y pensen lo que·s podrà y deurà fer per los braços, y tot ho referescan. Y encontinent, fonch comès dit negosi a les matexas persones, que són lo reverendíssim de Vich, lo senyor Abat de la Real y lo síndich de Elna. *Que quidem deliberatio fuit notificata aliis dicto brachio regali die vigessima sexta predictorum mensis et annis [per] promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Die iovis, vigessima sexta mensis septembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montishoni, ut //212r// *moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, convenerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Tarragonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Illerdensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 259

Reverendus sindicus reverendi Capituli Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras s'és adherit a la deliberació de aquest feta y en aquell reportada, acerca de fer la embaxada als senyors tractadors. Quant al segon cap de les supplicacions de mossèn Tamarit y de dona Gerònima Junyent, que no tenen què dir-hi, pux no han vist les supplicacions.

Et convocati in dicto stamento, pro facienda dicta embaxada dominis tractatoribus et etiam brachio militari, nominarunt: reverendis Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi Tarraconensis, et Onofrium Masdemont, canonicum et sindicum Capituli Elenensis. Que nominatio fuit reportata brachio regali dicte Curie.

Deinde, promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a fer dita ambaxada, han nomenat a misser Monserrat de Balaguer y mossèn Inverni Rocha de Tuhir, síndichs.

Et in continenti, dicti legati brachiorum ecclesiastici, scilicet, et regalis dictam embaxiatam fecerunt et deliberationem preincertam die herinna factam brachio militari notificarunt, prout paulo post, reversi in dicto stamento ecclesiastico, retulerunt.

Postmodum, constituti in dicto stamento ecclesiastico nobilis don Plegamans de Marimon, //212v// *Hieronimus Argensola et Antonius Vila, domicelli, legati brachii militaris, in effectu explicarunt:* que en aquell bras militar, hoyda la embaxada feta per aquest bras y per lo real, responen y supliquen a ses senyories y mercès sien servits que, en la embaxada se ha de fer als senyors tractadors, no se'ls diga res de haver de fer judici ni de prosehir per justícia sobre los dissentiments, sinó que se'ls diga tot lo que ha passat particularment en los dits braços sobre dits dissentiments, y supplicar-los vullen entendre en remediar-o com millor los aparrà; però no dir-los procés de *iudicio in curia dando*, per lo gran dany podrie causar a la Cort.

Venerunt postea vocati reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi, cindici Capitulorum Barcinonensis, Vicensis et Gerundensis.

Et habito maturo tractatu super expositis pro parte brachii militaris, fuit facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich, desijant tenir tota correspondènsia ab lo bras militar, entès lo que ab embaxada últimament per part de aquell bras en lo present stament s'és exposat, delliberen que·s face embaxada als senyors tractadors de sa magestat per part dels brasos, en la qual en effecte, sens nomenar alguna perçona ni particularizar lo que ha passat, se'ls digue les moltes y grans diligènsies que per tots los brasos se són fetes per llevar los dissentiments són en los braços que tenen impedit lo progrés de la Cort, y com los brassos no saben més què fer; y axí, supplicar a ses senyories sien servits vèurer y procurar algun remey per a què dits dissentiments sien alsats y llevats los impediments que destorben lo progrés de la Cort, perquè d'esta ma//213r//nera se pugue entendre en lo que convé a la bona directió de les presents Corts, en servey de Déu y de sa magestat y bé de la terra; y que per ara no se'ls digue res de *iudicio in curia dando*, com en la deliberació de heir se here determinat. Provehint que aquesta deliberació sie notificada ab embaxada al bras militar. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio brachio regali per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit; et brachium regale dicte deliberationi adhesit, ut eius promotor reportavit.*

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico, pro facienda dicta embaxiata dictis

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 260

dominis tractatoribus et reddenda responsione brachio militari nominarunt: reverendos procuratorem illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis, sindicum reverendi Capituli Elenensis et procuratorem admodum reverendi abbatis Santarum Crucum. Que quidem nominatio fuit notificata dicto brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt perçone superius nominate, videlicet, reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendus abbas de Lavax, reverendos procuratores illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et admodum reverendi Prioris Cathalonie, reverendi sindeci Capitulorum Tarraconensis, Ilerdensis, Dertusensis, Urgellensis, Elenensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum. Coram quibus sich congregatis comparuit promotor brachii //213v// *regalis et reportavit:* que aquell bras, per a fer la embaxada al bras militar y aprés als senyors tractadors, an nomenat a don Monserrat de Balaguer y a misser Mascaró de Vilafranca de Panadès y a mossèn Inverni Rocha de destruhir, sinchs[278].

Et in continenti, dicti legati dictam embatxatam fecerunt dicto brachio militari, prout paulo post reversi retulerunt.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar, desitjant condecendre a la opinió de aquest, adherexen a la deliberació de fer la embaxada als senyors tractadors de la manera que assí s'és determinat. Supplican, emperò, a ses senyories y mercès sien servits posar en scrits lo que los embaxedors han de dir, perquè puguen revèurer per los brassos; y entretant, en aquell bras faran nominació de perçones per a fer dita emb[a]xada.

Venit ad dictum stamentum admodum reverendus abbas de la Real.

Et in continenti, fuit in dicto brachio ordinata scriptura pro embaxata facienda dictis dominis tractatoribus iuxta tenorem deliberationis hodie facte, quam quidem escripturam mandaturam per promortem[279]*aliis brachiis reportari, et est tenoris huiusmodi:*

> Los tres brasos de Cathalunya fan a saber a vostres senyories com per sa part se són fetas totes les diligènsias que se han pogut a effeccte que los dissentiments són en los dits brassos que inpedexen lo progrés[280] de las Corts se alcansen y que ja no saben ni tenen més què fer. Y per ço, suppliquen a vostres senyories sian servits en vèurer y procurar remey convenient perquè dits dissentiments sien //214r// alsats y·s pugue pasar havant en lo progrés de les Corts, com convé al servey de Déu y de sa magestat y benefici de la terra.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquex bras, per a fer la embaxada als senyors tractadors, han nomenat a don Joan de Icart, mossèn Geroni Argensola y mossèn Antoni Vila; y suppliquen a ses senyories y mercès sien servits veure la escriptura que ell aporte per la forma de la dita embaxada.

278 *En lloc de* de Tuhir, síndichs.
279 *En lloc de* promotorem.
280 *A continuació, repetit,* que impedexen lo progrés.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 261

Venerunt vocati reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, reverendi sindici Barcinonensis, Vicensis et Gerundensis.

Et habito tractatu, fuit decretum: que·s fassa la embaxada provehida als senyors tractadors conforma la scriptura ordenada per a aquest bras, qu·és segons lo tenor de la deliberatió lo die de vuy feta; y si en esta deliberació no·s voldrà adherir lo bras militar, determinen que per part dels dos braços ecclesiàstich y real se fasa esta tarda la dita embaxada als senyors tractadors. *Que quidem deliberatio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici fuit aliis brachiis dicte Curie reportata, ut ipse promotor retulit*.

Admodum reverendus abbas Populeti, alter ex perçonis eletis ad faciendum memorialia grava[m]inum, exposuit in dicto stamento ecclesiastico sequentia, videlicet: que ells tenian ja en bon punt lo negosi dels agravis generals y que per so[281] ses senyories y mercès tenien res que advertir, ho fessen, perquè pensaven dins breu temps fer relació. Y encontinent, lo canonge Regadell, síndich del //214v// Capítol de Lleyda, dix que ell, inseguint sos dissentiments y ajustant a aquells, dissent a tots actes, progressos de la Cort, deliberacions y que les perçones que·s junten per als memorials de las Constitucions y agravis no·s puguen juntar ni prosseguir en ses commissions, fins a tant que los dissentiments que pengen en los brassos sien alsats o declarat de justísia si tenen o no tenen lloch; y en particular, lo sobre dit dissentiment deu y impedeix de justícia lo progrés de les sobra dites perçones que en virtut de ses commissions se ajusten per las Constitucions y agravis, per ço que ell alsà sos dissentiments. (Y estant en aquest punt escrivint-se lo dit dissentiment del canonge Regadell, lo reverendíssim monsenyor de Barcelona dix com ell manave a mí, nottari y escrivà del present bras, que no continuàs en lo present procés familiar aquelles paraules que dit canonje Rejadell ha dites, que contenen que les perçones eletes per a fer los memorials de les Constitucions y agravis no·s junten, per ésser contra la deliberació del present bras feta sobra semblant dissentiment y ésser contra justícia. Y dit canonge Rejadell, replicant requerí a mí, nottari, que acabàs de continuar y escriure son dissentiment; y passant havant dix:) que ell alçà sos dissentiments per quinze dies, que passaren lo die de hair, dins los quals, si no·ls declarava sobra aquell o no s'i possave altre remey, volia y entenia tots sos dissentiments restassen en lo mateix stament qu·estaven al temps los alçà, al qual temps no·y havie nominació de perçones per les dites Constitucions y agravis; y axí, tornant los dits dissentiments en lo mateix estat que abans estaven, entén ell que les dites perçones no·s poden ni deuhen juntar, altrament sos dissentiments no restarien en la matexa força //215r// que instava al temps que ell los alçà. Protestant de nul·litat de actes, requerint al nottari que continue estas cosas en lo present procés (y no obstant que, stant-se escrivint les dites coses, lo porter del stament ere entrat y havie dit que ja les sis hores eren tocadas, se prosehí a continuar dita escriptura). He lo dit reverendíssim monsenyor de Barcelona tornà a dir que no consent estigue la present escriptura en lo present procés y que, si ha part la vol continuar lo nottari, que fasse lo que li aparegue, com sie repugnat a la dita deliberació y haver-se de posar en lo procés. E dit canonge Rejadell dix que dissent a la dita delliberació y parer de monsenyor de Barcelona y a tots actes, segons té dit, fins a tant

281 *En lloc de* si.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 262

que per la Cort, a qui toque lo judici dels dissentiments, sie declarat si sos dissentiments o lo parer de monsenyor de Barcelona prossehexan de instància[282] o no. Requerint que tot lo sobre dit sie continuat en lo present prosés, protestant de nul·litat de actes y cosas a ell lícites, etc.

Et dum predicta fierent et scriberentur in presentis stamento ecclesiastico, promotor brachii regalis bis ad dictum estamentum accesserat ibidemque primo reportaverat sequentia in effectum: que lo promovedor del bras militar hera estat en lo dit bras real, dient que lo dit bras militar se maravellave que ells estiguessen adherits a la enbaxada fahedora als senyors tractadors, comforme a la scriptura ordenada en scrits per lo present bras ecclesiàstich, y que lo bras real estava admirat que per part de aquest bras se hagués reportat semblant cosa al dit bras militar, com ell sobre la dita scriptura no havian encara determinat cosa alguna. *Secundo veru, dictus promotor regalis que secuuntur in efectu dixit:* que en lo bras real se heren vistes les escriptures //215v// la una per lo present bras y l'altra per lo bras militar ordenades y que, per ésser la hora tarda, no havien pogut determinar sobre elles y, axí, ho han diferit per a demà.

Die veneris, vigessima septima septembris, millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit: que aquell bras, vistes les scriptures ordenades per aquest bras y per lo militar sobra la embaxada fahedora als senyors tractadors, los ha paregut estar millor ordenada la de aquest bras y, haxí, se adherexen adaquella. Y han deliberat se fasse dita embaxada confor//216r//me al tenor de dita scriptura.

Venerunt sindici Capitulorum Vicensis, Barchinonensis et resescit procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor vaje al bras real y dir-los com en lo present bras són de parer que los dos promovedors, so és, ecclesiàstich y real, vajen al bras militar per dir-los com los dos brassos han delliberat se deu fer la embaxada als senyors tractadors comforme a la escriptura per aquest bras ordenada. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio brachio regali per promotorem stamenti ecclesiastici et brachium regale pre-*

282 *En lloc de* justícia.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 263

dictis adhesit, ut eius promotor retulit. Et dicti promotores brachiorum ecclesiastici et regalis in dicta[283] *brachio militari notificarunt.*

Paulo post, venerunt nobilis don Ioannes de Icart et Michael Montegut de Vallgornera, legati brachii militaris, et convocatis in dicto stamento explicarunt sequentia in effectu: com en aquell bras heren estat los promovedors de aquest bras y del real, dient com los dos brassos estaven a punt per a fer embaxada als senyors tractadors, comforme a la escriptura per aquest bras ordenada; y que en aquell bras apar que, puix los tres braços estan conformes en què no·s parle de judici, que apar que en la scriptura, encara que no expressament però tàcitament, se demane, en quant se die que los dos brasos no saben més què fer y que suppliquen vullen provehir de remey. Y axí estan determinats de no fer la embaxada conforme a la dita scriptura.

Et habito super predictis tractatu, fuit deliberatum: que lo promovedor vaje al bras real per reportar lo que los embaxadors del bras militar an assí exposat y per dir-los com en aquell bras estan y perceveren que·s face dita embaxada comforme a la escriptura //216v// de aquest bras, perquè les paraules que pretén lo bras militar estant en dita scriptura perjudicials no són; y que aprés no[284] pugue donar part a les perçones qu·estan juntades per a fer los memorials.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, dejutjant tota conformitat ab lo bras militar, los apar, si su *(sic)* senyoria y mercès són servits, que aquella paraula qu·està en la escriptura que diu "procurar remey" que digués "procurar medi".

Fonch deliberat que lo promovedor vage al bras real per dir-los com per part de sa magestat no se han fet sinó dos monicions sobre lo fer lo judici *in curia dando* y, essent sert que se ha de fer tres monicions, no·s pot dir que, demanant en la embaxada que se ha de fer als senyors tractadors que procuren remey, sie vist que·s demana judici; y axí·ls apar que dita paraula de "remey" deu restar en dita scriptura. *Fuit notificatus brachio regalis per promotorem ipsius stamenti et dictum brachium regale predictis adhesit, [ut] promotor retulit.*

Item, invocato[285] *dicto stamento, deliberarunt:* que per part dels braços ecclesiàstich y real se torne resposta al bras militar en què se'ls digue la última deliberació d'estos dos brasos; y per a tornar dita resposta nomenà lo bras ecclesiàstich lo senyors abat de la Real y al ardiacha Gomis, síndich de Urgell, los quals, juntament ab los enbaxadors del bras militar *(sic)*, tornaren dita resposta al bras militar, segons aprés los ecclesiàstichs, tornats en lo dit stament, referiren.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar ha determinat que per part de aquell bras se vaje, juntament ab los dos brassos, als senyors tractadors; y que les perçones de aquest bras y del real diguen lo que han ordenat y que los del bras militar diguen lo que allí s'és ordenat.

217r// *Et habito tractatu, fuit decretum:* que lo promovedor vage al bras real per dirlos lo que lo del bras militar ha reportat; y que en aquest bras són de pararer *(sic)* no·s fasse embaxada alguna lo que lo bras militar diu, per ésser cosa nova, lo qual podrie

283 *En lloc de* predicta.
284 *En lloc de* ne.
285 *En lloc de* convocati in.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 264

ésser molt perjudicial hadaquest bras y també al bras real, per ço que los embaxadors del bras militar podrien dir alguna cosa que, no tenint orde de respondre los de aquest bras y los del bras real, se podrie causar perjudici; y també que·s deu desenganyar lo bras militar que, si volen perseverar en sa opinió, que los dos brasos faran per sí la embaxada. *Fuit nottificata per promotorem stamenti ecclesiastici brachio regali dicte Curie et*[286] *ipse promotor retulit*.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real, per obviar tota manera de divisió, és de parer, per via de pensament, que de part dels tres bassos se done la scriptura per part de aquest bras ordenada y que, aprés, si les perçones per lo bras militar eletes voldran dir en nom de aquell alguna cosa, que ho diguen, sols se digue en son nom.

Et fuit decretum: que torne lo promovedor al bras real per dir-los que en aquest bras no apar en manera alguna se fasse lo que ells han determinat, per ésser gran inconvenient que los embaxedors parlen de diffarents maneres. *Fuit nottificata brachio regali dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit*.

Et in continenti, reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et sindicus Capituli dicte ecclesie suum dissentimentum die nona presentium mensis et anni positum suspenderunt et attmoverunt, attento quod sua regia magestas mandavit amovere supercedimentum de quo in dicto dissentimento fit mencio. Requirentes, etc.

Dictis die et anno, post meridie, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congragato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exeptis //217v// sindicis Capitulorum Barcinonensis, Vicensis et Gerundensis. Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit: que aquell bras se adhereix a la deliberasió de aquest en què se fassa la embaxada als senyors tractadors per los tres braços en la scriptura per lo present stament ordenada. Y fonch deliberat que lo promovedor vaje a reportar al bras militar com aquest bras està determinat que·s face la embaxada als senyors tractador[s] *iuxta forma* de la scriptura en lo present stament ordenada, puix lo bras real està adherit en aquest parer; y que si dit bras militar no·s vol adherir en aquest parer, que los dos brasos ecclesiàstich y real faran dita embaxada. *Fuit reportata brachio militari per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit*.

Item, fuit decretum: que vage lo promovedor al bras real per a dir-los que en aquest bras estan determinats que, si no·s adhereix lo bras militar, que per part dels dos braços ecclesiàstich y real se fassa la embaxada provehida.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras sent en strem no poder-se adherir a la deliberació de aquest stament allí referida perquè, com aquell bras hés estat lo més llest en estas cosas dels dissentiments, apar-los qu·estan obligats a dir alguna cosa més que los altres braços; y que·ls apar no era inconvenient qu·ells diguessen lo que en sa scriptura havian apuntat y que·lls pesa molt haver-se de saperar, però que si·ls apar a sses senyories y mercès que no poden fer altre cosa sinó fer de per si la embaxada, lo que ho senten molt, encara que en totes altres coses no dexaran de tenir la correspondència que·s deu ab estos braços.

Deinde, venerunt reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri,

286 *En lloc de* ut.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 265

de Poblet, de Gallicant, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis, sindici Capitulorum Vicensis, Gerundensis et Barcinonensis.

Promotor brachii regalis reportavit: que apar en aquell bras que los dos promovedors de aquest bras y del real deurien anar a solicitar //218r// la embaxada al bras militar y dir-los que ells no·s volen adherir que los dos brassos haurian de fer-la esta tarda, com s'és determinat.

Y haguda de nou en dit stament ecclesiàstich madura deliberació y tractat sobre lo modo e forma de fer dita embaxada als senyors tractadors, vist lo que vetrivament lo promovedor del bras militar ha reportat, col·legits los vots de les perçones en dit stament convocades, vingueren a ésser en paritat, de manera que la una part fou de parer que, puix lo bras militar no·s vol adherir a la deliberació dels braços ecclesiàstich y real en lo modo de fer dita embaxada als dits senyors tractadors, que·s fassa aquella per los brasos, ço és, ecclesiàstic y real, aprovada; l'altra part fonch de vot y parer que·s fasse la embaxada per los tres braços, comforme a la escriptura per aquest bras ordenada, y si les persones elegidores per a fer dita embaxada per lo bras militar volran en particular y en nom de aquell bras dir alguna cosa, ho puguen fer, sols se sàpie abans en lo present bras què és lo que entenen dits[287]; y estant en aquest punt y divisió los convocats en dit bras ecclesiàstich, pensant quin modo y forma se podria tenir per a fer contenció en aquest negosi y no trobant-se forma convenient, lo reverent ardiaca d'Oms, síndich del Capítol de Tarragona, dix que per llevar dissentions y obviar alguns inconvenients que seguir se podrien, comutant y millorant son vot, se adherie a la part dels que són de vot y parer que los militars, després de ésser-se feta la embaxada per part dels tres brassos conforme a la scriptura en aquest bras ordenada, puguen en particularment y en son nom a soles dir lo que voldran, ab què primer se sàpie lo que hauran o voldran dir; y axí, fet aquest adheriment y commutatió y millorató de vot, prevalgué aquest vot y parer, conforme al qual fonch publicada la deliberació del dit stament.

Die sabati, vigessima octavis mensis septembris, anno predicto //218v// *a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Et convocati in dicto stamento iniungerunt promotori quatenus reportaret brachio regali ha[288] *que herina die, iam sero, in presenti stamenti facta fuerunt; et in continenti dictis promotor premissa executus fuit.*

287 *En lloc de* dir.
288 *En lloc de* ea.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 266

Venit procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras s'és adherit a la deliberació de aquest venivament feta y allí reportada sobre lo modo de fer la embaxada als senyors tractadors.

Promotor brachii ecclesiastici retulit se reportasse brachio militari deliberationem per huiusmodi brachium, herina die iam sero, factam super modo faciendi embaxiatam dominis tractatoribus.

Deinde, venerunt ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendissismus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, de Gallicantu, reverendi procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis et sindici Capitulorum Barcinonensis.

Postea, magnificus dominus Hieronimus Olivó, domissellus, quandam in scriptis //219r// obtulit suplicationem, thenoris huiusmodi:

> Il·lustríssims, reverendíssims, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífics senyors.
>
> Per mort de mossèn Junyent de Prunera, senyor de Sarrocha, vaga un lloch de diputat en la vegaria de Balaguer; supplique per ço mossèn Hierònim Olivó a vostres senyories y mersès sien servits ensicolar la perçona de mossèn Guillem de Yvorra era insiculat de hoïdor. Y promovent-se lo dit mossèn Guillem Ivorra a diputat, vagarà aquell; se supplique a vostres senyories y mercès insiculen lo dit lloch de oydor la perçona de mossèn Francesc de Gilabert y Pou. Que, ultra serà[289] elecció acertada y ser persones en las quals corren totas las qualitats requerides per Capítol de Cort, ho tindran a particular mercè, etc. *Altissimus, etc*.

Et postquam dicta supplicacio per me, nottarium presentis stamenti ecclesiastici scribam, lecta fuit, ibidem decreverunt quod fiat prout supplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Et in continenti, reverendi sindici Ilerdensis et Dertusensis eorum dissentimenta prosseffem[290] *huiusmodi gratie tantum suspenderunt*.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adhereix a la deliberació de aquest en què·s fasse la embaxada als senyors tractadors en nom dels tres brassos comforme a la scriptura //219v// per aquest bras ordenada; y que la persona ecclesiàstica que farà dita embaxada podrà dir que lo bras militar dirà lo més avant què se offereix. Y per a fer dita enbaxada an nomenat a mossèn Hierònim de Sorribes, a mossèn Gaspar de Vilanova y a mossèn Antoni Vila.

Et habito tractatu, fuit decretum: que lo promovedor vaje al bras militar per dir-los que lo intent de aquest bras és que la perçona ecclesiàstica que farà la embaxada, aprés de haver-la feta, digue que si lo bras militar voldrà dir de per si alguna cosa, que ho dirà com ha particular y no en nom de son bras. *Fuit reportata brachio militari per promotorem stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit*.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real à nomenat per a fer la embaxada als senyors tractadors a misser Monserrat de Balaguer, misser Mascaró de Vilafrancha y mossèn Rocha de Tuhir, síndichs.

---

289 ra, *interlineat*.

290 *En lloc de* pro effectu.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 267

Et fuit deliberatum: que lo promovedor vaje al bras real per donar-los rahó del que passe y del que ací à reportat lo promovedor del bras militar, y dir-los la determinació de aquest bras desobra scrita y al bras militar reportada.

Deinde, venerunt nobilis Berengarius de Peguera et Iacobus Salbà, legati brachii militaris, qui in effectu exposuerunt: que lo promotor de aquest bras ha reportat allí que la voluntat de ses senyories y mercès exe fe[291] fes la embaxada; y que aprés, que lo bras ecclesiàstich havie dit que lo bras militar dirie lo més havant, y que axí en aquell bras són de parer de no anar a fer dita embaxada de altra manera.

220r// *Et fuit deliberatum:* que·s torne resposta al bras militar dient-los que, puix ells no volen se fassa la embaxada de la manera que aquest bras ha determinat, que assí deliberen se face la embaxada per los dos brasos a ssoles, ço és, ecclesiàstich y real, perquè fer-se de la manera que diu lo bras militar serie consentir estos braços en lo que dirie lo bras militar, lo que no apar deguen fer; y per a tornar esta resposta nomenaren a misser Roig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al síndich. *In continenti, onus eis commissum exequti fuerunt, [ut pau]lo post reversi retullerunt*.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras és de parer no·s fasse la ambaxada comforme ha deliberat lo bras militar; y axí estan y perseveren en lo parer de aquell bras.

Fonch deliberat que lo promovedor vaje al bras real per a dir-los que se apparellen los embaxadors de aquell bras per anar los dos brasos a soles a fer dita embaxada, puix lo militar no·s vol adherir.

Promotor brachii regalis reportavit: que lo bras real ha determinat esperar la resposta que·ls ha oferta lo bras militar fins aprés dinar; y que, cobrada o no dita resposta, se farà dita embaxada.

Fonch deliberat que lo promovedor replique al bras real com lo[292] bras militar s'és despedit ja de aquest bras y que ya no·y ha més que esperar, sinó que·s deu fer la embaxada per los dos braços, com s'és deliberat.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, excepto procuratore admodum reverendi Prioris Catalonie et sindicus Terraconensis, Gerundensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit: que //220v// aquell bras està a punt per a fer la embaxada provehida juntament ab aquest bras, puix lo bras militar no·s vol adherir a la deliberasió de aquestos dos brassos.

Et in continenti, dicti legati brachiorum ecclesiastici et regalis dictam et superius provisam embaxiatam dictis Curie tractatoribus facerunt et, reversi in dicto stamento ecclesiastico, procesati per ipsum brachium ecclesiatici retulerunt: que aprés de aver feta la embaxada per part dels dos brassos, com los hé[s] stat ordenat, ha respost lo senyor conde de Chinchón en effecte que, si se'ls ofereix remey algú per llevar los impediments de les Corts, que ells o faran sobre[293] a estos dos i·ls ajudaran en lo que poran en llevar dits empediments.

291 *En lloc de* ere se.
292 *A continuació, repetit,* com lo.
293 *En lloc de* saber.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 268

Et resseserunt a dicto stamento dicti reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto et de Gallicant et reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis, sindici Barcinonensis et Vicensis, causa exerciendi onus sibi respective commissam.

Paulo post, venerunt admodum reverendus abbas Populeti et sindicus Barcinonensis, qui retulerunt: que vuy de matí han ja fet saber a ses senyories com, entre les persones que·s junten per a fer los memorials dels agravis, s'entrevenen en los advocats del bras militar y ells, inseguint lo orde que lo present bras los ha donat de paraula lo dia de vuy, han dit a dits advocats que se'n anasen, que no eren menester allí; y per los del bras militar li han fet contrari, no apparexent-los se'n deguesen anar. Y que per ço, vent ells que dits advocats no se'n volien anar, los han dexat allí y se són vinguts.

Die lune, trigessima mensis septembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convo//221r//*cata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congr[eg]ato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinonensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavaix.

Admodum reverendus Estephanus Puig, abbas de la Real.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus, canonicus et sindicus Capituli Barcinonensis.

Reverendus Balthezar de Rejadell, canonicus et sindicus ecclesie Ilerdensis.

Reverendus Hieronimus Terça, ardiachonus, canonicus et sindicus ecclesie Dertusensis.

Reverendus Raphael Gomis, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Urgellensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elenensis.

Quibus convocatis, dictus reverendus archidiaconus Tarça, inter octavam et nonam horas ante meridiem, quandam in scriptis obtulit et presentavit papiri suplicationem, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres y reverendíssims, il·lustres y molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> Per mort del ardiaca Nicolau Serveró, canonge de la santa Iglésia de Tortoza, vaga un lloch de diputat ecclesiàstich en lo General de Cathalunya; per tant, supplica a vostres senyories, excel·lència y mercès lo ardiaca Hierònim Terça, canonge de dita iglésia, per lo que serveix en les presents Corts de síndich de aquella, los plàcia fer la mercè, com pochs dies fa ce li[294] féu, de provehir-li dita vagant, puix que en aquella conjentura no tingué lloch la dita provisió per no ésser mort aleshores dit Cerveró. Que, ultra que lo dit supplicant o rebrà a singular gràcia y marcè, vostres senyories y mercès faran lo //221v// que tenen ben acostumat de afavorir y preferir als qui residexen y servexen en la present Cort. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

294 *A continuació, repetit,* mercè, com pochs dies fa se li.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 269

Que quidem supplicatio, postquam fuit per me, nottarium et presentis stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod fiat ut supplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de la Real et sindicus Capituli Ilerdensis, pro efectu huiusmodi gratie tantum, eorum discentimenta suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.

Postea, admodum reverendus abbas Populeti constitutus intus domum in qua perçone per brachia electa pro faciendis memorialibus se conveniunt, dixit michi, nottario, quod, pro effectu dicte gratie dicto archidiacono Terçea facte, suum dissentimentum vigessima presentium mensis et anni positum suspendebat.

Deinde, ad dictum stamentum accessit procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras, per via de pensament, són de parer que los tres promovedors vayan a solicitar los senyors tractadors y suplicar-los se servescan se entregue en lo negosi de la compilació de les Constitusions.

Item, fuit deliberatum: que se escrigue als diputats que ab tota diligènsia fassen venir a la present Cort a mossèn Lluís Rufet, notari mayor de la Deputasió, perquè pugue informar de paraula lo que ell sebrà que importe per al Redrès del General; y que porte tots los papers y scriptures que a ell li aparexerà més convenients per al dit Redrès de General, y particularment les que se han contengudes en un memorial apart, del qual se'ls ne envie còpia.

222r// Ítem, desliberen que los promovedors vajen a solicitar los senyors tractadors sobre lo negosi de la compilació de les Constitusions, comforme à reportat lo promovedor del bras real. *Fuit notificata aliis brachiis per promotorem.*

E los reverents procurador del Prior de Cathalunya, síndichs dels Capítols de Lleyda y Tortosa, per effecte de les dites deliberacions, y també dit procurador del Prior de Cathalunya per la gràcia feta al ardiaca Terça, los dissentiments sospengueren y cada hu d'ells suspengué respectivament.

Dictis die et anno, inter primam et secundam horas post meridiem, reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Gerundensis, iacens in lecto ocasionem infirmittatis qua detinetur in domo solite abitacionis, dixit mihi, nottario et stamenti ecclesiastici, quod continuarem in presenti prossessu qualiter ipsum suum dissentimentum die decima sexta presentium mensis et anni positum suspendebat, pro effectu gratia per huiusmodi brachium reverendo archidiaco[no] facte et non alliis.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt persones superius nominate, exceptis reverendissimo domino episcopo Vicensis et admodum reverendo abbate de la Real.

Et reverendus sindicus Urgellensis dixit: dissentie a la deliberació feta lo die de vuy de fer venir a la present Cort a mossèn Lluís Ruffet, nottari de la Diputació, y a la expedició de dita letra, attès que·s causan grans selaris sense ninguna utilitat de la Cort, havent-i assí persones que tenen instructions molts bones acerca del Redrès del General, per lo qual no haurà necessitat de sa presèntia.

Venit admodum reverendus abbas de la Real.

Promotor brachii militaris reportavit: que, per haver dissentiments en aquell bras, no

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 270

poden tornar resposta al que se ha reportat //222v// en aquell bras per part de aquest sobre lo negosi de la conpilació de les Constitucions.

Venerunt reverendissimus episcopus Elenensis, admodum reverendus abbas de Gerri, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis et sindici Vicensis.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a ben provehir en la supplicació de dona Hierònima Junyent, degijan saber si aquest bras y lo real ho poden fer sense lo bras militar y si dit bras ha dexat en poder dels dos brasos la forma de la exactió.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor y lo escrivà de aquest bras vajen al bras real y·ls notifiquen les embaxades que·n lo present bras foran fetes per lo bras militar a 4 y a sis del present mes, a reó del que ha reportat son promovedor últimament.

Y encontinent, lo dit senyor promovedor y jo, Joan Baptista Mullola, nottari y scrivà del present stament ecclesiàstich, anàrem al bras real; y jo, dit nottari, notifiqué y legí en dit bras les embaxades que en lo present bras per part del bras militar foren fetes a quatre y a sis del corrent mes acerca de donar forma a la exactió dels deutes del General.

Insuper, dominus Ioannes Navarro, sindicus ville Campirotundi, quandam infrascriptis obtulit supplicationem, thenoris huiusmodi:

> Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> Axí per disposició de dret comú com mmunqueal[295] està disposat que pare y fill no puguen entrevenir tots plegats y ésser jutge y nottari en una matexa causa. E com en la vila de Camprodon sie per avuy y molts anys ha nottari y escrivà del diputat de dita vila mossèn Joan Francolí, //223r// notari de dita vila; e semblantment sie assessor de dit diputat mossèn Bernat Francolí, nottari de la matexa vila, son fill, lo qual à sinch o sis anys que fou provehit de dit offici; del que se han seguit molts inconvenients y en lo esdevinidor porien seguir. Per ço *et alias*, los síndichs de dita vila de Camprodon supplica a vostra excel·lència, senyories y mercès sien servits manar remoure del dit offici al hu o al altre dels dits pare y fill; y si aparexerà al fill, per haver manco que posseheix dit offici. *Que licet, etc. Altissimus, etc*.

Qua supplicatione lecta per me, nottarium, nihil fuit decretum super contentis in ea.

Promotor brachii regalis reportavit: que degitjen saber perquè no val la letra en los dies atràs trasada per los dos braços en matèria de la exactió, puix estos dos brassos tenen poder del bras militar per a poder donar forma a la exactió.

Item, super supplicatis pro parte Francisci Ioannes de Tamarit super inseculatione domini Ugonis de Tamarit, eius filii, in locum auditoris[296] *compotorum Generalis Cathalonie, fuit decretum:* que, attento no·y ha perçona present en la Cort que demane lo dit lloch de oydor que vague per la gràcia feta a mossèn Argensola de diputat, que per ço se fasse gràcia del dit lloch de oydor al dit mossèn Ugo de Tamarit, alsats emperò los dissentiments.

Die martis, prima mensis octubris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum cam-

295 *En lloc de* municipal.
296 additoris, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 271

pane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

223v// *Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.*

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbates Santarum Crucum.

Et habito tractatu super supplicatis die erina pro parte sindisi de Camprodon, fuit decretum provideant advocati et referant.

Item, fuit decretum: que mossèn Siurana, regent los comptes[297], pague a mossèn Monserrat Parra, per lo lloguer de la casa li llogaren per al servey de les perçones eletes per a fer los memorials de Constitucions y agravis, sinquanta lliures; y pague lo lloguer de la casa que ara de nou s'és llogada devant la present iglésia per a las dites perçones, a rahó de trenta y dos lliures lo mes; y també face fer y pague les obres necessàries que faran a fer en dita casa. Y cobre cautela de tot lo que pagarà.

Item, fuit deliberatum quod fian[t] cauthele pro salariis scribarum et portariorum estamentorum pro duabus tertiis, quarum una insepit vigessima octava mensis iunii et finivit vigessima septima mensis septembris proxime preteritorum, et altera incepit vigessima octava dictis mensis septembris et finiet vigessima octava mensis desembris proxime venturi, pro quibus fiant cautele que sequntur:

Los tres estaments del Principat de Cathalunya de la Cort General //224r// que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats del General del dit Principat de Cathalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat pervives[298] del dit General sien donades y pagades a Joan Batista Mullola, resident en Tarragona, del bras ecclesiàstich escrivà y nottari públich, a Joan Sala del bras militar y a Miquel Joan Cellers del bras real de la dita Cort, escrivans y notaris públichs de Barcelona, és a saber, quiscun de ells dos-centes sinquanta-y-sis lliures y quatre sous, moneda barcelonesa, per selari de dos terses de llur offici d'escrivans de dits tres braços; la primera de las quals terces à comensat a vint-y-vuyt del mes de juny y ha finit a vint-y-set del mes de dezembre propvenidor, a rahó de catorze reals per cada dia, conforme a la deliberació per los dits braços a deu dies del dit mes de setembre feta. Per ço, ab la present vos diem y manam que de les pecúnies del dit General doneu y pagueu realment y de fet a quiscun dels dits tres escrivans la dita quantitat de dos-centas sinquanta-y-sis lliures y quatre sous; y cobrau de ell àpocha de rebuda. E noresmenys, diem y manam als hoï-

297 *A continuació,* p.

298 *En lloc de* que de pecúnies.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 272

dors de vostres comptes que, passant vosaltres en compte les dites quantitats ensemps ab àpogues de rebut, aquelles vos admeten un compte de legíttimes dates, tots duptes y difficultats cessants. En testimoni de les quals coses manam per vostra cautela ésser feta la present, sotaescrita de mà dels tres presidens en dita Cort y segellada del major segell de aquella. *Datta* en la vila de Monçó, al primer del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo vescompte de Rochabertí. Nicolau Frexenet, síndichs de Lleyda, preside[n]t.

224v// Los tres estaments del Principat de Cathalunya de la Cort General que la sacra, catòlica, real magestat de present selebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífics senyors, los diputats del General del dit Principat de Cathalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que de pecúnies del dit General sien donades y pagades a Lluís Martí, del bras iglesiàstich, Joan Pau Bugatell, del bras militar, y an Jaume Rondó y Joan Sangenís, del bras real, de la dita Cort porters y als dits braços deservints, és a saber, al dit Lluís Martí y Joan Pau Bugatell, a cada hu d'ells cent y nou lliures y setze sous moneda barcelonesa, y als dits Jaume Rondó y Joan Sangenís, entre als dos, consemblants cent y nou lliures, setze sous de la matexa moneda, per selari de llur offici de porters de dits tres braços; la primera de les quals terça à comensat als vint-y-vuyt del mes de juny y à finit a vint-y-set del mes de setembre proppassat, y la segona à comensat a vint-y-vuit del dit mes de setembre y finirà a vint-y-set del mes de desembre primer vinent, a rahó de sis reals per cada dia, comforme a la deliberació per los dits brassos a deu dies del dit mes de setembre feta. Per ço, ab la present vos diem y manam que de les pecúnies del dit General doneu y pagueu realment y de fet a quiscun dels dits Lluís Martí y Joan Pau Bugatell, porters, la dita quantitat de cent y nou lliures, setze sous, y als dits Jaume Rondó y Joan Sangenís, entre los dos, comsemblants cent y nou lliures, setze sous; y cobreu de ells àpocha de rebuda. E noresmenys, diem y manam als hoïdors vostres comptes que, posant vosaltres en compte les dites quantitats ensemps ab àpocha de rebut, aquelles vos admeten en compte de llegítimes dates, tots duptes y dificultats cessants. En testimoni de les quals coses manam per vostra cautela ésser feta la present, sotaescrita de mà dels tres presidens en dita Cort y segellada del mayor sagell de aquella. *Datta* en la vila de Monçó, al primer del //225r// mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Nicolau Frexenet, síndich de Lleyda, president.

Dictis die et anno, post meridiem, admodum reverendus abbas de la Real, reverendi procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie et sindicus Ilerdensis eorum dissentimenta. pro effectu gratiarum factarum dominis carlaro de Corbins et Francisco Gilabert et Geronimo Argensola et Ugoni de Tamarit, tantum suspenderunt.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate.

Et postea, inter quintam et sextam horas post meridiem, venerunt sindicis Barcinonensis et, paulo post, reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 273

Gerri et de Gallicant, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis et sindicus Vicensis, qui proposuerunt sequentia in effectu: que ja en los dies passats proposaren com las divuit perçones eletes per als memorials de les Constitucions havien pensat convindrie llevar los pedrenyals de tot lo Principat de Cathalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y no·s determinà cosa alguna; y vuy, quant, juntats dites divuit persones continuant y ordenant los memorials y coses del Redrès de la terra, han tornat a tractar de dit negosi, que per ço tornen a representar-o a ses senyories y mercès perquè delliberen si convindrà fer-se esta proïbició y si serà bé se fassa embaxada a sa magestat perquè sie son real servey de donar forma en què la terra no reste desarmada.

Et propter dissentimenta posita in dicto brachio, nihil super predictis pertractari potuit.

Et vigore decretorum factorum per tria brachia Curie predicte in suplicatione pro parte dicti reverendi archidiaco[ni] Terças die trigessima predictorum mensis et anni ablata, fuerunt expedite littere inseculationis dicti reverendi archidiaconis Tarraconensis Terça. Et sunt thenoris huiusmodi:

225v// Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present selebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Als reverents, nobles e magnífichs senyors los diputats del General del dit Principal residens en Barcelona y als hoïdors de comptes del dit General y a totes altres perçones a qui·s pertanya y lo present negosi toque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que per lo reverent mossèn Hierònim Tersa, ardiaca y canonge de la seu de Tortosa, nos és estada presentada una supplicació del thenor següent: Molts il·lustres y reverent, il·lustres y molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort, etc. *Inseratur que iam desuper est incerta*. A la qual supplicació, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta promisió que sia fet axí com era supplicat y, axí, de fet ensiculàrem[299], segons que ab la present enseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit reverent Hierònim Terça en lo dit lloch de diputat del General vagant per mort del sobre dit ardiaca Cerveró de Tortoza. Per ço, deduhit a vostra notísia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita enseculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilatió y exeptió alguna, escrigueu y continuheu y continuar y escriure fassau en lo llibre y altres llochs a hont les enseculacions de diputats se escriuhen y·s continuhen en los dits reverent Hierònim Terça, ardiacha y canonge de la seu de Tortoza, axí com dit és per nós enseculat en diputat, en lloch del dit ardiaca Cerveró, a fi y affecte que, avent-se de fer extractió de semblants diputats, concorregue de fet en dita extractió y axí y en la forma que los altres en semblants llochs posats y ensiculats concoren, tots dubtes y difficultats cessants. En fer testimoni de les quals coses havem manat fer expedir les presents, sotaescrites de mà dels tres presedens y sagellades ab lo segell major de dita Cort. *Datta* en la vila //226r// de Monçó, quant als brasos ecclesiàstich y real a trenta del mes de setembre, entre les vuit y nou hores ans de mitg dia, y quant al bras militar al primer de octubre de mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Nicolau Frexenet, síndich de Lleyda, president.

299 insiculàrem, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 274

Die mercurii, secunda mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali at sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Reverendus priori Escale Dei.

Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Chatalonie.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Et quia in dicto stamento aliqua sunt apposita dissentimenta ad omnes alias, nihil in eodem pertractatum fuit.

Dictis die et anno, inter undecimam et duodecimam horas ante meridiem, dominus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus Gerundensis, intus domum sue solite residentis in dicta villa Montissoni aliqua infirmitate detentus, dixit et declaravit mihi, nottario scribe, ipse suum dissentimentum, pro effectu tantum gratiarum factarum dominis Hieronimo de Argensola et Ugoni de Tamarit et Guillermo de Ivorra et Francisco Gilabert et Pou de quibusdam locis deputatorum et auditorum Generalis Cathalonie, suspendebat et suspendere dicebat.

226v// *Similem suspensionem fecit admodum reverendus abbas Populeto in domo sue solite residentis, pro effectu dictarum gratiarum, presente Iacobo Tristany, scriptore in loco mei, nottarii.*

Dictis die et anno post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominato, excepto admodum reverendo abbate de la Real; et etiam comparuit admodum reverendus abbas de Gerri.

Et convocati in dicto stamento fecerunt sequentem deliberationem: per quant per part del compte de Buendía se ha supplicat se li fes gràcia de dexar-li passar mil tres-cents ducats que envie a Itàlia, per ço fonch deliberat que se li donen per propi ús y se fassen per asò les lletres necessàries, alsats emperò los dissentiments.

Y encontinent, los reverents procurador[300] de Cathalunya, los síndichs de Lleyda y de Tortosa, per effecte de aquesta gran[301], sos dissentiments suspengueren; y també lo suspengué lo síndich de Gerona a tres de dit mes y any.

Item, convocati in dicto stamento, non obstante dissentimentis positis in dicto brachio de quibus per me, notarium, fuerunt certificati, sequentem fecerunt deliberationem:

300 *En lloc de* Prior.

301 *En lloc de* gràcia.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 275

que si apar a sa magestat comvingue llevar y prohibir los pedrenyals, que·s fasse sa real voluntat, ab què se notifique als brassos la forma com se hauran de llevar perquè la terra no reste desarmada; y encontinent, lo comenador Copons, los síndichs dels Capítols de Lleyda y de Tortosa sospengueren sos dissentiments, affecte de la present deliberació tant solament.

Deinde, ad dictum testamentum[302] *ecclesiasticum accesserunt reverendissimus episcopus Vicensis*[303]*, admodum reverendus abbas de la Real.*

Et dictus reverendus dominus abbas de la Real dixit qualiter ipse laudabat et aprobat deliberacionem superius factam super prohibicione instru//227r//*mentorum manuariorum sive* pedranyals *et suum dissentimentum suspendebat pro effectu gratie facte comiti de Buendía.*

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie in originalibus supplicationibus per dominum Hieronimum de Argensola et pro parte Hugonis de Tamarit et Guillermi de Ivorra ac Francisci Gilabert respective oblatarum, fuerunt expedite littere insiculationum eorundem in et sub forma sequenti:

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present selebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat y als hoïdors de comptes del dit General y a totes altres perçones a qui·s pertangue y lo present negosi toque y tornar[304] pugue. Saluts y honor. Sapiau que per part de mossèn Gerònim de Argensola y de mossèn Francesc Joan de Tamarit, donzells, nos és estada presentada una supplicació del tenor següent: Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors. *Inseratur dicta supplicatio que desuper est incerta.* A la qual supplicació, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com ere suplicat y, així, de fet inseculàrem, segons que en la present inseculació y inseculat ésser volem, prohibim[305] y manam, los dits mossèn Hierònim de Argensola en lo dit lloch de diputat vagant per mort del dit mossèn Antoni Viladamor en la vegaria de Barcelona; y lo dit mosèn Ugo de Tamarit en lo dit lloch del ohidor del predit General vegant promensió[306] del dit mossèn Hierònim Argensola al dit lloch de diputat novament feta. Per ço, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dites inseculacions y promissions per nós concedites fetes, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilasió y exapció alguna, escrigau //227v// y continueu y continuar y escriure fassau en los llibres y altres llochs se escriuhen y se continuen dits mossèn Gerònim de Argensola y mossèn Hugo de Tamarit, així com dit és per nós inseculats per diputat y oydor en lloch dels dits Antoni Vilademor y mossèn Hierònim de Argensola respectivament, a fi y effecte que, havent-se de fer extració de semblans diputats y oïdors, concorreguen de fet en dita extractió així y en la forma que los altres

302 *En lloc de* stamentum.
303 *A continuació, ratllat,* ad.
304 *En lloc de* tocar.
305 *En lloc de* provehim.
306 *En lloc de* per promoció.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 276

en semblants llochs posats hi inseculats concorren, tots duptes y deficultats sessant. En testimoni y fe de les quals coses avem manat fer la present, sotascrita de mà dels tres presidens y sagelladas del mayor sagell de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant a la provisió en los brassos ecclesiàstich y militar feta de dit lloch de diputat a vint-y-sinch del mes de setembra, quant al decret y provisió feta en lo bras real a trenta dies del dit mes; quant, emperò, a la provisió de dit lloch de oïdor en dits brassos militar y real dits dies *respective*, y en lo bras ecclesiàstic als trenta de setembre del any de la nativitat de Nostre Senyor Déu Hiesuchrist mil sinch-sents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres, president.

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congragats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat y als hoïdors de comptes del dit General y a totes altres persones a qui·s pertanyen y lo present negosi toque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que per part de mossèn Guillem de Ivorra, carlà de Corbins, y de mossèn Francesc Gilabert y Pou nos hés estada presentada una supplicació del tenor següent: Il·lustríssims, reverendíssims, molt il·lustres, il·lustres y molt //228r// reverents y molt magnífichs senyors. Per mort, etc. *Inseratur dicta supplicatio super est inserta*. A la qual supplicació, com a justa y raonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet axí com era supplicat y, axí, de fet inseculàrem, segons que en la present inseculam y ens[e]culats ésser volem, provehim y manam, ço és, lo dit mossèn Guillem de Ivorra en lo dit lloch de diputat militar del General per la vegueria de Balaguer, per mort del dit mossèn Santcliment de Prunera vagant; lo dit mossèn Francesc Gilabert y Pou en lo lloch de oydor militar per la vegaria de Lleyda, que ocupave lo dit mossèn Guillem de Ivorra, novament inseculat en diputat. Per ço, deduhin-t'y a vostra notísia las cosas sobra dites, ab tenor de las presents vos diem y manam que, observant dita inseculació y promisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilació y excepsió alguna, escrigau y continueu y continuar y escriure fassau en lo llibre y altres llochs ha ont les inseculasions dels diputats y oïdors se continuen hi·s escriuhen, ço és, lo dit mossèn Guillem de Ivorra en lo dit lloch de diputat militar del General per la vegueria de Balaguer, vagant per mort del dit mossèn Santcliment de Prunera, y lo dit mossèn Francesc de Gelabert y Pou en lo lloch de oïdor militar per la vegueria de Lleyda, que ocupave lo dit mossèn Guillem de Ivorra, novament insiculat a diputat, a fi y affecte que, avent-se de fer extractions de semblants diputats y oïdors, concorreguen de fet en dites extractions respectivament axí y en la forma que los altres en semblants llochs posats y ensiculats concorren, tots duptes y dificultats cessants. En fe y testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidens y segellades ab lo sagell mayor de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a vint-y-vuit del mes de setembre de mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreras, president.

228v// *Die iovis, tercia mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 277

dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, magnificus dominus Gaspar de Vilanova, nomine ut dixit nobilis domine Hieronime Junyent, vidue, quandam obtulit et presentavit papiri supplicationem, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Dona Gerònima Junyent y de Aril diu que, aprés que partí de Barcelona per a venir a la present Cort per a supplicar a vostra escel·lència, senyories y mercès, com à supplicat, fossen servits acomodar lo deute del quòndam son marit per la bolla de Gerona en algun temps y pagues en les qual[s] puga pagar son deute y rellevar ses fermances de gastos y despeses, ha tingut havís que li fan despeses no sols contra sos béns, los quals tenen en lo encant públich, sinó també a set o vuit fermances sues, fent-li per occasió de dit deute tants grans e immoderades //229r// que per a pagar-les serà manester altre patrimoni. Y com sie cosa molt rahonable que a les perçones que occoren a vostra excellència, senyories y mercès no·ls sie entretant fets tants grans danys y despesses, supplica dita dona Gerònima sien servits manar-li provehir sobre la dita suplicació y, entretant, manar que no li sien fetes despesses, pus no és posible que estant ella assí pugua acodir en pagar allà ninguna cosa. Y per dit effecte, lo offici de vostra excel·lència, senyories y mercès qual deu humilment implore. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et licet, dicta supplicatio per me, notarium et presentis stamenti ecclesiastici scribam, lecti fuerit, tamen, obstantibus disentimentis, nihil fuit super contentis in ea decretum.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de Populeto eius dissentimentum, ad effectum tantum gratis die herina comiti de Buendía facte, suspendidit et suspendere se dicit.

Et similem suspentionem, pro effectu dicte gratis, fecit reverendus sindicus Capituli Gerundensis in eius domo in qua detinetur infirmitate.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exeptis admodum reverendis abbatibus de la Real et Populeti.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 278

Et reverendus Balthezar de Rejadell, canonicus et sindicus Ilerdensis, pro effectu gratie facte nobili don Plegamans de Marimon die decima sexta mensis septembris proxime dimissi, eius dissentimenta suspendidit et suspendere se dixit.

Similem suspentionem fecit admodum reverendus abbas Populeti, pro effectu dicte gratie, in domo qua perçone pro faciendis memorialibus convocate existunt.

229v// *Et reverendus Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cathalonie, suum dissentimentum die vigessima mensis septembris proxime dimissi positum cassavit, revocavit et anullavit a[c] cessare, revocare et annullare se dicxit. Requiren[s] hec apud acta presentis processus inseri.*

Deinde, accesserunt ad dictum stamentum ecclesiasticum reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto et Sancti Petri de Gallicantu, reverendi sindici Barcinonensis et Vicensis.

Et abito pro convocatos in dicto stamento maturo et digesto tractatu, super supplicatis pro parte Religionis Sancti Ioannis Hierosolomitanensis fuit decretum: que·s fassa la mateixa provisió que féu en las Corts passades, ço és, que lo supplicat per part de dita Religió sia fet, ab tal, emperò, que quisquna vegada que portaran dinés[307] de Castella y plata de la Religió de Sant Joan en la ciutat de Barcelona, hajen de manifestar als diputats la moneda y plata que portaran; y al temps que la voldran traure també la hajen de manifestar als dits diputats. Y tant al entrar com al tràurer de dita moneda hajen de jurar y hoïr sentència de excomunicatió lo recebidor, ho altres si haurà que tinguen càrrech per lo Gran Mestre y convent, que tota la dita moneda y plata és del convent y tresor de la dita Religió portada de Castella ho altra part fora del Principat de Cathalunya, y que no·n porten ni trauhen més de la que hauran denunciada, y que de dita moneda y plata no·y ha de altre perçona, sinó solament del tresor de la dita Religió; tot dol y frau sesans. Y per ço sien fetes lletres oportunes, alsats emperò los dissentiments.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de la Real suum dissentimentum die decima sexta septembris proxime dimissi positum revocavit, cassavit et annullavit. Requirens, etc.

230r// *Et etiam, admodum reverendus abbas Populeti et reverendi sindici Ilerdensis et Dertussensis, pro effectu huiusmodi gratie tantum, eorum dissentimenta suspenderunt et quilibet ipsorum respective suspendidit.*

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus Capituli Barchinonensis, dixit quod dissentiebat omnibus gratiis quomodocunque in presentibus Curiis faciendis quibusqunque personis, excepta tamen gratia facta Religioni Sancti Ioannis de presenti. Requirens, etc.

Paulo post, honorabilis Galdirius Rebollet, sindicus universitatis Villefranque Confluentis, quandam in scriptis obtulit suplicationem, thenoris huiusmodi:

> Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> La vegueria de Conflent resta molt agraviada que, contribuhint y pagant tots los drets y himpòsits que se deuhen pagar al General de aquest nostre Principat de Cathalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, tant per dret de bolla y General com altres qualsevol càrrechs, de la matexa manera que·u paguen y contribuhexen totes les

307 *A continuació, repetit,* que portaran dinés.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 279

altres vegueries de dit Principat y Comtats, los poblats en aquella, tant del stament militar com del real, no tinguen lloch ni sien inseculats a diputats y oïdors de dit Principat y Comptats, devent participar dels profit, puix que participen del dany. Per ço, Galdarich Rebollet, síndich de la vila de Vilafranca de Conflent, cap de dita vegueria, en dit nom supplica quant humilment pot a vostres senyories, excel·lència y mercès fasan mercè als poblats de dita vila y vegaria, tant per lo estament militar com per lo real, de donar-los lloch y ensecular aquells en les bosses de diputats y oïdors de dit Principat y Comptats, puix és cert que en dita vegueria y ha vuy perçones benemèrites de semblants càrrechs de tots dos estaments. Y a més del que serà fer lo que és de justícia y serà desagraviar aquella vila, lo dit síndich en dit nom o imputarà a vostres senyories, excellència y mercès a particular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et licet, dicta supplicatio per me, nottario, lecta, fuit tamen super contentis in ea nihil fuit decretum.

230v// *Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie, videlicet, per brachium ecclesiasticum die secunda octobris, per brachia vero militaret et reale die tersia predictorum mensis et anni, fuerunt expedite littere in favorem illustrissimus comitis de Buendía in et sub forma sequenti:*

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A tots y qualsevols officials del General en Barcelona, Lleyda, Tarragona y altres qualsevols parts y llochs dels dits Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, de qualsevol nom sien, residents y a quisqú de vosaltres. Ab tenor de la present vos diem y manam que dexeu passar y traure dels dits Principat y Comptats al il·lustríssim conde de Buendía o a qui son poder tindrà, aquesta vegada tant solament, mil y tres-cents ducats, los quals envia a Gerona ab los dinés de sa magestat, perquè per los presents braços al dit conde de Buendía, a petició per sa part feta, li són estats donats per propi ús dits mil y tres-cents ducats; y no fassau lo contrari, tota dilació y exepció cessans. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents de dita Cort y segellades ab lo sagell mayor de aquella. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a dos de octubre y quant als braços militar y real a tres de dit mes, any de la nativitat del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

Die veneris, quarta mensis octobris, anno predicto millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, inter tertiam et quartam horas post meridiem, loco solito congregato, interfuerunt persone sequentes:

231r// *Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.*
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 280

Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas seu comendatarius de Gallicant.
Reverendus prior Escala Dei.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.
Reverendus sindicus Capituli Ilerdensis.
Reverendus sindicus Capituli Urgellensis.

Quibus convocatis, fuit inter ipsos habitus tractatus super forma regiminis Generalis Cathalonie, tamen nihil fuit decretum.

Et dominus Ioannes Cella de Tafurer, domicellus, quandam in scriptis obtulit suplicationem, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres, molt magnífics senyors.

Per mort de Antich Arquer vaga en la ciutat de Gerona lo offici de cardencer[308] del dret de la bolla de plom y sera de dita ciutat, lo qual no té ninguna servitut ny salari sinó en temps que no aparagués als estaments de las Corts Generals que se aguessen de dexar de arrendar les bolles; supplica per so a vostra excel·lència, senyories y mercès Jaume Gual, mercader de dita ciutat, sien servits manar-lo provehir de dit offici, que lo dit supplicant o rebrà a singular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et postquam dicta supplicatio fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et presentis stamenti ecclesiastici escribam, lecta, fuit ibidem decretum quod fiat ut supplicatur, sublatis tament dissentimentis.

231v// *Et in continenti, sindici Capitulorum Barcinonensis et Ilerdensis eorum dissentimenta respective, pro effectu dicte gratie tantum, suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit et suspendere se dixit.*

Postea, dictis die et anno, reverendus Petrus Thomàs, sindicus Capituli Gerundensis, pro effectu tantum gratie facte nobili don Plegamans de Marimon in presenti stamento die decima sexta septembris per a[309] *dimissi, su[u]m dissentimentum suspendidit et suspendere se dixit.*

Et vigore decretorum factorum per brachia dicte Curie, videlicet, per brachium ecclesiasticum die dessima sexta septembris, brachium militare die prima[310] *presentis mencis octobris et per brachium regale die segunda eiusdem mensis octobris, in originali suplicatione per nobilem don Plegamans de Marimon oblata, fuerunt expeditis litere sub forma sequenti:*

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de dit Principat y als oïdors de comptes del dit

308 *En lloc de* credencer.
309 *En lloc de* proxime.
310 prime, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 281

General que vuy són y per temps seran y a totes altres perçones a qui·s pertanya y lo present negossi tocque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que per lo noble don Plegamans de Marimon nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres senyors. Don Plegamans, etc. *Inseratur prout desuper est incerta dicta supplicatio*. A la qual suplicació, com a juxta y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com ere supplicat, mayorment essent[311] cosa juxta fer-se semblants prerogatives o gràcies als intervenints en dites Corts y treballants en aquelles. Per ço, inseguint la dita deliberació y decretació per los tres dits braços feta, ab tenor de les presents vos diem y manam que //232r// en lo primer lloch de diputat noble del dit Principat de Cathalunya que vagarà durant les presents Corts, a dit noble don Plegamans de Marimon realment y de fet, sens dilació y exepció alguna, inseculeu y en matrícula de semblants inseculats escrigau y continuheu y continuar y escriure fassau, així e per la forma que en semblants inseculacions se acostume, a fi y affecte que, havent-se de fer extractió de semblants diputats, concorregue de fet en dita extractió, així y en la forma que los altres en semblants llochs possats he inseculats concorren, tots dubtes, dilacions, excusasions y consultes cessans, no obstan[t] qualsevol Capítols o altres ordinacions de dit General lo contrari disposant, a les quals y aquest affecta tant solament derogam. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetes les presents, sotascrites de mà dels tres presidens y sagellades ab lo sagell mayor de dita Cort. *Datta* en Monçó, quant al bras ecclesiàstich a setze del mes de setembre, quant al bras militar lo primer de octubre y quant al bras real lo segon del dit mes de octubre, any de la nattivitat del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

Die sabati, quinta mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissioni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus Capituli Dertusensis.
Reverendus sindicus Capituli Vicensis.
232v// *Reverendus sindicus Capituli Urgellensis.*
Reverendus sindicus Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus Capituli Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit dominus Christoforus Gil de Villoro, promotor brachii regalis, et reportavit: que en aquell bras, degitjant que lo negossi del Redrès del General

311 essen, t *interliniada*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 282

y exactió dels deutes tingue affecte, han delliberat, per via de pensament, que cada bras face electió de tres perçones per a què entenguen en las cosas consernents al Radrès y altres tres que entenguen a donar forma a la exactió; y estes perçones exersesquen sa commissió separadament y tinguen sols poder de col·legir y referir.

Deinde, venerunt vocati reverendissimus dominus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri et de Populeto et reverendus sindicus Capituli Barcinonensis.

Postea, constituti in dicto stamento domini Andreas Vilaplana, Gerunde, et Ioannis Amiguet, del Arbós, síndich *respective, legatis brachii regalis, in effectu exposuherunt sequentia:* que en aquell bras, vent que no se entén en cosa alguna de la exactió dels molts deutes del General y que lo bras militar té deixat en poder de aquestos dos braços la forma se deu donar a la dita exactió, y que per estos dos braços se eren ordenades sertes lletres per a als diputats, donant-los recta forma per a dita exactió; y que, per lo dissentiment està posat en lo present bras per lo senyor abat de Poblet, no·s poden expedir dites lletres; per ço, supliquen a ses senyories y mercès sien servits donar orde y procurar que dit dissentiment sia llevat y alçat perquè dites lletres puguen anar. Que en altra manera seria forsat aquell bras donar-me rahó als senyors tractadors per a què provehissen de conveninient *(sic)* remey y, no fent-ho, ne farian enbaxada particular a sa magestat.

Item, in dicto stamento ecclesiastico, habito super infrascriptis maturo tractatu, fuit //233r// *facta deliberatio sequens:* lo estament ecclesiàstich, consideran de quant gran importància és la exactió dels molts deutes del General y qu·en fins lo dia de vuy no se ha pogut donar per los brasos ecclesiàstich y real forma certa he convenient per dita exactió, per ço delliberen que les perçones eletes per lo present bras y[312] ordenar la forma se ha de tenir en la dita exactió, que són lo reverendíssim senyor bisbe de Vich, lo molt reverent abat de la Real y lo reverent síndich del Capítol de Elna, juntament ab les perçones nomenades o nomenadores per lo bras real, ordenen y tracen alguns caps generals per la forma se pot y convé tenir de prompte en la dita exactió; y que per estos dos brasos ecclesiàstich y real (als quals per lo bras militar està comès lo donar dita forma a dita exactió) se nomenan perçona o perçones les quals vajen a la ciutat de Barcelona y, juntament ab los diputats y oïdors del General, entenguen en la dita exactió dels dits deutes, conforme a les instructions y Capítols predits, perquè axí se puga alcansar lo fi tant degitjat en aquest particular. *Et pro notificanda huiusmodi deliberatione brachio regali fuerunt nominati reverendi archidiaconus d'Oms, Tarraconensis, et Onofrius Paulus Cellers, Barcinonensis respective sindici.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt perçone superibus nominate hodierna die convocate, videlicet: reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendus abbas de Lavax, reverendi sindici Tarraconensis, Elenensis, Dertusensis, Ilerdensis, Urgellensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

312 *En lloc de* per.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 283

Et de mandato ipsorum convocatorum, legati hodierna die electi pro notificanda deliberatione adie[313] *in presenti stamento facta, ipsam deliberationem dicto brachio* //233v// *regali notificarunt per eius lecturam per me, notarium et scribam, in dicto stamento regali factam.*

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico, habito tractatu super contentis in suplicatione per sindicum de Camprodon die trigessima septembris prossime dimissi oblata, audita relatione reverendi Onofrii Pauli Cellers, advocati dicti stamenti, provident quod citetur dictus Bernardus Francolí, nottarius et regens officium assessoribus deputati localis dicte ville, cum insertione supplicationis, quatenus intra decem, per se vel eius procuratorem, compareat ad contradiscendum cur supplicata fieri non debeant; et pro is fiant littere oportune, sublatis tamen dissentimentis.

Insuper, reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesia Tarraconensis, constitu[t]us in dicto stamento ecclesiastico, dixit sequentia: que per quant té entès que la ciutat de Tarragona pretén entrevenir y ésser admesa en les presents Corts y se entén que los abilitadors tracten de abilitar los síndichs de dita ciutat, los quals en manera alguna no poden ni deuhen ser admesos per no ésser dita ciutat real ni estar en consuetut de entrevenir, ans bé moltíssimes vegades són estats repel·lits per ésser com són vasalls y hòmens de la gloriosa santa Teccla, patrona de la Iglésia de Tarragona. Per tant, inseguint ses instruccions, diu que en cars que dits habilitadors vullen tractar de habilitació dels dits síndichs y tracten de aquella, pose dissentiment hara per lesores a tots y sengles actes axí de gràcia com de justícia y specialment al acte de la abilitació, fins a tant la Iglésia de Tarragona y lo il·lustríssim senyor archabisbe en nom de aquella sien citats y plenament hoïts en sos drets y justícia, salvant-se de dret de dir ab escrits més llargament lo contengut en lo present dissentiment. Requerint al notari lo continue en lo present procés familiar y que sie intimat als dits habilitadors.

234r// *Die lune, septima mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatu Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes, videlicet:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, honorabilis Antonius Jolí de Perpinyà et Onofrius Ioannes Hortodó de Puigcerdà, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu dixerunt: que, responent a la embaxada que per part de aquest bras disapte passat se'ls féu, diuhen que quant al cap de enviar perçones a Barcelona per a entendre en la forma de la exactió dels

313 *En lloc de* hodie.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 284

deutes, no·ls apar convingue per ara, ans bé són de parer que se envien als diputats les lletres ordenades sobra la forma de dita exactió; y per adaçò suppliquen a ses senyories y mercès sien servits procurar que lo dissentiment que·s diu està posat en lo present bras que diu que inpedeix la expedició de dita lletra sie llevat. Y també fan a saber a sa senyoria y mercès que aquell bras, considerant que les perçones eletes per al Redrès del General tindran molt que fer en sa commissió, han nomenat per ordenar la forma de la exactió y per a les coses a dita exactió nessessàries a mossèn Vilaplana de Gerona, mossèn Ponsich de Vich y mossèn Navarro de Camprodon, síndichs.

234v// *Dictis die et anno, ante undesimam horam ante meridiem, admodum reverendus abbas Populeti, existens intus domum sue solite residentis, dixit et declaravit qualiter ipse suspendebat sua dissentimenta posita die vigessima septembris proxime dimissi, ad effectum ut possint expediri litere transmitende diputatis Generalis Cathalonie super forma exactionis debitorum dicti Generalis.*

E[t] vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie, fuerunt expedite litere que sequntur:

Los tres estaments del Principat de Cathalunya convocats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A mossèn Joan Pau Ciurana, donzell, regent los comptes del General del dit Principat, residint de present en la dita vila de Monçó. Salut y honor. Com nosaltres hajam delliberat que de les pecúnies del dit General e per vós en nom de aquell sien donades y pagades a mossèn Monserrat Parra, causídich, ciutadà de Barcelona residint en la present vila de Monçó, per lo lloguer de una mesada de certs aposentos que en la casa que ell de present posseheix en la present vila se li llogaren per estar les perçones eletes per a ordenar y compondre los memorials y també per a ajuntar-se los advocats, sinquanta lliures, moneda barcelonesa; y també a mossèn Miquel Grèsia, rector de Permissan, y a Guillem de Compte Celler, senyors de les cases que per avuy les perçones eletes per als memorials de les Constitucions y agravis se junten, li·s són estades llogades a rahó de trenta-y-dos lliures y setze sous per mesada, que comensà a setze del mes de setembra proppassat. //235r// Per ço, ab la present vos diem y manam y encarregam que de pecúnies del[314] dit General doneu y pagueu al sobra dit Monserrat Parra les dites sinquanta lliures y als dits mossèn Miquel Gràcia y Guillem de Compte, entre los dos, cada mes trenta-dos lliures, setza sous, tot lo temps que dita casa estarà per orde dells brassos llogada; y noresmenys, fareu fer les obres que són nessessàries en dita casa per a poder-se juntar en ella dites perçones, portant compte particular de tot lo que gastareu, y cobrareu àpogues de rebudes. Dient y manant als reverents, nobles y magnífichs diputats y hoïdors de comptes del dit General que, pagant vós les sobre dites quantitats, les vos admeten en compte de llegítima data. En testimoni y fe de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents de dita Cort, sagelladas ab lo sagell manor de aquella. *Datta* en la vila de Monçó, al primer de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

314 *A continuació, repetit,* del.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 285

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatis Cathalonie, hora et loco solitis convocate, interfuerunt omnes perçone supereius nominate et etiam reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Quibus convocatis, constitutus in dicto stamento magnificus Franciscus Ioannes de Tamarit, nomine suo propio et etiam nomine ut dixit nobilis Hieronimi Junyent, vidue, qui quandam infrascriptis obtulit supplicationem, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustre, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífics senyors.

235v// Axí com és cosa justa que vostra excel·lència, senyories y mercès donen orde als diputats en Barcelona residents que, ser[315] exepció de perçones, executen y venguen los béns dels debitoris y fermances del General que ni paguen son deute de present ni donen rahó ni forma a la present Cort com poden pagar y assegurar son deute en lo esdevenidor perquè lo General ab mayor tuïtió sie reintegrat, axí aparecie cosa iníquia que, essen[t] present en la Cort Francesch Joan de Tamarit y dona Hierònima de Junyent, sols per dit effecte, y havent supplicat a vostra excel·lència, senyories y mercès sien servits acomodar les pagues de sos deutes en algun temps moderat, y estant ja en tracte y per aquell havent nomenades les perçones que an de entendre en los brasos ecclesiàstich y real, als quals han donat lo ple poder lo bras militar, s'escrigués contra de aquells alguna cosa als diputats sens haver-los-o romput lo tracte ab ells. Y suppliquen per ço y altrement quan humilment poden a vostra excel·lència, senyories y mercès dits Tamarit y dona Hierònima sien servits manar que de la serca[316] que vostra excel·lència, senyories y mercès tenen determinat se escrigue als diputats perquè fassen executió contra los debitoris del General sien ells exeptats y ses fermanses, puix no està per ells que no's fasse lo consert convenient, hans desijen y suppliquen se fasse quant lo més prest pugue perquè ab més prestesa pugen comensar a dar orde com sie pagat de son deute lo General, etc. *Altissimus, etc*.

Qua supplicatio postquam per me, notarium scribam, in dicto stamento ecclesiastico lecta fuit, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Deinde, magnificus Franciscus Çaragoça, promotor brachii regalis //236r// *reportavit:* que lo bras real ha delliberat per via de pensament que los promovedors de aquestos dos brassos vagen als senyors tractadors per solicitar la resposta de la embaxada questos dies passats se'ls féu sobre lo donar remey als dissentiments que tenen impedit lo progrés de la Cort.

Et convocati in dicto stamento adheserunt dicte deliberationi brachii regalis, dummodo prius ex parte brachiorum ecclesiastici et regalis notificetur dicta deliberatio. Fuit notificata brachio regali per promotorem dicti estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit, et brachium regale predictis adhesit.

Et in continenti, dicti promotores brachiorum ecclesiastici et regalis predicta notificarunt dicto brachio militari, prout dictus promotor ecclesiasticus in dicto stamento retulit.

315 *En lloc de* sens.
316 *En lloc de* lletra.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 286

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar molt bé que·s vaje a solicitar als senyors tractadors per a què sien servits donar remey als dissentiments, com l'atre dia se'ls supplicà ab embaxada; y que també apar al dit bras militar s'i deu anar y[317] part de aquell bras per suplicar-los sien servits procurar ab las perçones que tenen posats los dissentiments que·ls alcen.

Et paulo post, promotor brachii ecclesiastici, constitutus in presenti stamento, retulit sequentia, videlicet: que ell y los altres promovedors dels brassos militar y real són anats a solicitar los senyors tractadors y suplicar-los de part de aquests braços vullen donar remey als dits dissentiments. Y que dits senyors tractadors los han fet de resposta que los braços fassen per sa part lo que puguen en què dits dissentiments se lleven, que ells faran també lo mateix.

Die martis, octava mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissone, ut moris //236v// *est, in estamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Reverendus prior Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Quibus convocatis, magnificus dominus Hieronimus de Olivó, domicellus, obtulit et presentavit supplicationem, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y magnífics senyors.
>
> Estos dies proppassats vostra excel·lència, senyories y mercès feren marcè de provehir lo lloch de diputat que, segons se digué, vagà per mort del senyor de Sarocha, a Guillem de Ivorra; y lo lloch de oïdor que obtenia dit Ivorra, a Francesc de Gilabert. Y aprés, se ha novament entès que dit senyor de Sarrocha no és mort fins a dijous proppassat. Supplica per ço y altrement Hierònim de Olivó per part de dits Ivorra y Gelabert a vostra excel·lència, senyories y mercès sien servits manar confirmar les dites i[n]siculations y, en quant menester sie, de nou fer la dita inseculació, perquè tingue affecte la mercè que ha vostra excel·lència, senyories y mercès fareu als sobra dits en los matexos llochs perquè ara se supplica, etc. *Altissimus, etc.*

Que suplicatione per me, notarium et scribam, lecta, fuit decretum quod fiat prout supplicatur, sublatis tament dissentimentis.

237r// *Et in continenti, sindicus Ilerdensis et Dertusensis eorum dissentimenta res-*

317 *En lloc de* per.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 287

pective pro efectu huiusmodi gratie suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit. Venit deinde reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Et postea, admodum reverendus abbas Populeti et venerabilis procurator admodum reverendis abbatis Santarum Crucum ad dictum stamentum venerunt.

Paulo post, venerunt vocati reverendissimus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri et de Gallicant, reverendi sindici Vicensis et Gerundensis.

Et auditis his que ex parte duodecimum tract[at]orum in presenti stamento per promotorem relatium fuit, habito maturo tractatu, licet fuerit a mayori parte concursum: que a les perçones eletes per al Redrès del General se'ls don commisió per a col·legir y decidir de manera que lo bras haje de tenir per fet lo que aquestos faran y ordeneran. Emperò, perquè los sínchdis dels Capítols de Barcelona y de Tortosa digueren que no podien manera alguna consentir en dita deliberació, ans tenien exprés orde y instructió de sos Capítols de dissentir, com de fet dissentiren, per ser cosa nova y contra tot stil; y tamb[é] lo síndinch del Capítol de Lleyda digué que lo seu dissentiment ja posat impedie dita deliberació, lo qual no entenie respondre ni alsar per a semblants commissions faedores per los braços que no sien per a refferir; per ço, dita deliberació no tingué effecte. Provehirem, emperò, ques donàs de assò rahó a dits senyors tractadors per lo dit promovedor.

Dictis die et anno, post meridiem, intus dictum estamentum ecclesiasticum, reverendi sindici Barcinonensis et Gerundensis heorum dissentimenta pro effectu graciarum factarum domino carlano de Corbins et Francisco Gilabert odierna dia suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.

Postea, dictis die et anno, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis //237v// *congregato, interfuerunt reverendissimus Barcinonensis, admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real, sindici Tarraconensis, Urgellensis, Elenensis, Dertucensis Capitulorum.*

Omnibus convocatis, venit promotor brachii militaris, qui reportavit: que aquell bras té antès com sa magestat està de mala gana y ab febra y que·ls apareix, per via de pensament, que per part dels braços se anàs a visitar a sa magestat; y que per adaçò se demanàs ora als senyors tractadors.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras ha hoït lo que à reportat lo promovedor del bras militar sobre lo visitar a sa magestat, se són adherits a la deliberació del dit bras militar, mayorment havent-i exemplar de les Corts passadas de vint-y-set de octubre de mil sinch-sents xexanta-y-tres.

Et in continenti, convocati in dicto stamento ecclesiastico predictis deliberationibus adheserunt et quod petatur hora a dominis tractatoribus suam regiam magestatem visitandi; et quod accedant pro predictis et dominos tractatores promutores stamentorum.

Reverendus abbas Populeti eius dissentimenta die vigessima septembris proxime dimissi cassavit, revocavit et annullavit, cassareque revocare et annullare se dicit. Requirens.

Promotor brachii militaris reportavit: que adaquell bras los apar se seguesque lo exemplar de les Corts passades en lo visitar a sa magestat; y per ser la primera vegada que·s va als senyors tractadors per aquest negosi, los apar s'i hanàs ab enbaxada de dos perçones de cada bras.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 288

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras an vist lo exemplar de les Corts passades y han trobat que los promovedors //238r// anaren per demanar hora als senyors tractadors y, aprés, una persona de cada bras anave a visitar a sa magestat; y per so han delliberat se fasse ara de la matexa manera.

E fonch delliberat que lo promovedor vaje al bras militar per dir-los lo que en lo present bras últimament ha reportat lo promovedor del bras real, y com apar al present bras se fasse de la matexa manera que ha deliberat lo bras real, puix hi ha exemplar de assò. *Fuit reportata huiusmodi deliberacio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici dicto brachio militari, ut ipse retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: com aquell bras se hadereix a la matexa deliberatió de què los promovedors vagen a demanar hora als senyors tractadors y se seguesquen en tot lo exemplar de les Corts passades.

Et in continenti, dicti tres promotores onus eis commissum executi fuerunt; et paulo post, promotor brachii ecclesiastici reversus retulit: que ell, juntament ab los promovedors dels altres braços, és estat al senyors tractadors per executar la deliberatió dels braços; y lo senyor conde de Miranda los ha respost en affecte que ell per sa part agraex en molt lo bon cuidado tenen aquestos brassos de la salut de sa magestat, y que ells lo·y representaran y sebran sa real voluntat en lo de anar a visitar-lo; y que·ls aparex a ell que los brassos deuen nomenar persones per al dit effecte, inseguint los exemplars antichs.

E poch aprés, los convocats en dit estament ecclesiàstic seguiren y nomenaren al molt reverent pare don Andreu Capilla, prior del monestir de Scala Dei, perquè dues vegades lo die, ço és, de matí y aprés mitg//238v//jorn, vage, ensemps ab las altres perçones per los altres brassos de la present Cort alegidores, al palàcio real per saber y entendre la salut de sa magestat en quin stament està; y quiscun die ne fasse relació en lo present bras. *Que deliberatio fuit in continenti nottificata aliis brachiis dicta Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici; et ipsa brachi[a] pro predictis elegerunt, videlicet, brachium militare nobilem don Ioannem de Icart, brachium vero regale Ludovicum Terrena, Perpiniani sindicum, prout promotorem dictorum brachiorum respective retulerunt.*

Et vigore decretassionis hodie facte per dictum stamentum ecclesiasticum in originale supplicatione pro parte dominorum Guillermi de Ivorra et Franciscus Gelebert oblato, qui decreto alia brachia dicte Curie adheserunt, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

> Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present selebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífics senyors los diputats del General del dit Principat y al ohidor de comptes del dit General y a tots altres perçones a qui·s pertanya y lo present negosi toque y tocar pugue. Salut y honor. Special[318] que per part de mossèn Guillem de Ivorra, carlà de Corbins, y de mossèn Francesc Gilabert y Pou nos hés estada presentada una supplicació del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lència, molt il·lustres,

318 *En lloc de* sapiau.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 289

y molt magnífichs senyors. En estos dies. *Inseratur que desuper es[t] incerta*. A la qual supplicació, com a justa y raonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com era supplicat; y així, de fet inseculàrem, segons que ab la present inseculam y inseculats ésser volem, provehim y manam, ço és, lo dit mossèn Guillem de Ivorra en lo dit //239r// lloch de diputat militar del General per la vegueria de Balaguer, per mort del dit mossèn Santcliment de Prunera vagant; y lo dit mossèn Francesc Gilabert y Pou en lo lloch de hoïdor militar per la vegaria de Lleyda que ocupave lo dit mossèn Guillem de Ivorra, novament ensiculat en diputat. Per ço, deduhint a vostra notíssia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita inseculasió y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilació y exepció alguna, escrigau y continuheu y continuar y escriure façau en lo llibre y altres llochs ha ont les inseculacions de diputats y oïdors se escriuhen hi·s continuhen, ço és, lo dit mossèn Guillem de Ivorra en lo dit lloch de diputat militar del General per la vegueria de Balaguer, vegant per mort del dit mossèn Santcliment de Prunera, y lo dit mossèn Francesc de Gilabert y Pou en lo lloch de oydor militar per la vegueria de Lleyda que ocupave lo dit mossèn Guillem de Ivorra, novament inseculat a diputat, a fi y affecte que, havent-se de fer extractions de semblants diputats y oydors, concorreguen de fet en dites extractions respectivament, així y en la forma que los altres en semblants llochs posats y ensiculats concorren, tots duptes y difficultats cesants. En fe y testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidens y asegelladas ab lo sagell mayor de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a vint dies del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

239v// *Et etiam vigore decretorum factorum per tria brachia Curie predicte, fuerunt expedite litere citatorie ad instantiam sindici de Camprodon contra Bernardum Francoli, in et sub forma sequenti:*

Los tres estaments del Principat de Cathalunya convocats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honorable mossèn Bernat Francolí, notari de la vila de Camprodon, regint lo offici de assessor del diputat local del General en la dita vila y col·lecta. Salut y honor. Sabreu que per mossèn Joan Navarro, síndich de la universitat de dita vila en las presents Corts, nos hés estada presentada una supplicatió del thenor següent: Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Així per a exposició, etc. *Inseratur.* A la qual supplicació per nós fonch feta provisió que fos comès, segons que cometeren, als advocats dels dits tres estaments que vessen y hoïssen la dita supplicatió y refferissen lo que fos de justícia. Y hoïda per nós la relació dels dits advocats y volent en dit negossi bé y degudament provehir y a les parts, com som obligats, justítia manifestar, havem provehit y manat que vós, dit Bernat Francolí, fósseu citat a contradir perquè les coses suplicades no·s deguessen per nós fer, y que per ço fossen fetes lletres scritatòries en la forma acostumada; per tant, inseguint lo tenor de dita nostra deliberació, //240r// ab tenor de les presents vos diem, citam y manam que, dins deu dies després de la presentació de les presents a vós fahedora en havant comtadors, conpa-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 290

regau devant nós en los estaments de les presents Corts, perçonalment o per vostre legíttim procurador, a contradir perquè lo supplicat per part del dit síndich no degue ésser fet per nosaltres y altrament a dir, al·legar y provar tot lo que dir, al·legar y provar voldreu y lo present negossi proseguir fins a sentènsia y declaració y total execusió de aquella; altrament, passat dit termini, lo qual a vós per adassò presisa y peremptòriament vos asignam, prosehirem y manarem prosehir en dit negosi segons serà decret y iustítia, vostra absèntia en res no obstant, mes contumàsia exhigint. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a sinch dies del mes de octubre, quant al bras militar a set y quant al bras real a vuit de dit mes, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreras.

Die mercurii, nona mencis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco //240v// *solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Reverendus prior Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli Dertusensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, dictus reverendus prior Scale Dei reportavit: com ell y les perçones eletes per los braços són estats a palàcio per informar-se de la salut de sa magestat y que los ha dit lo senyor marquès de Deina *(sic)* que sa magestat rebia gran contento del cuydado tenian de sa salut aquestos brassos de Cathalunya, y que·ls feha a saber com a las honze oras de la nit havie dexat la febra a sa magestat y com esta nit ha reposat molt bé, llahors al Senyor, y que ara se trobava molt quiti.

Promotor brachii militaris reportavit: que per quant estos dias pasats, anant a solicitar los promovedors als senyors tractadors lo negosi dels dissentiments, los fonch dit que los brassos fessen lo que puguessen per sa part en tractar-ho ab les perçones que·ls tenien posats, que ells farien lo mateix; y com en aquell bras hajen nomenat al senyor bescompte de Rochabertí perquè procure de tractar que don Galçeran de Cardona, que té allí posat dissentiment, lo alce; y que, parlant-li dit senyor bescompte, prenent ocasió de la indisposició de sa magestat y de què los ara//241v//gonesos avien també procurat de alsar sos dissentiments, que don Galseran li ha fet de resposta que ell farie a saber a sa magestat lo zel que à mogut per a posar dit dissentiment y que, si sa magestat se'n servex, que ell lo alçarà; y per ço, per via de pensament, aparexie adaquell bras que los promovedors anassen a donar rahó als senyors tractadors de sa magestat.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 291

E hagut tractat en dit stament, los convocats en aquell per a procurar ab lo canonge Rejadell[319] que alse son dissentiment, qu·és lo que pot enpedir lo progrés de la Cort, nomenaren al molt revarent abat de Poblet; y fet assò, se podrà donar-ne rahó als senyors tractadors. *Quot fuit notificatum aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Promotor brachii regalis reportavit: com aquell bras fa a ssaber a ses senyories y mercès que allí no tenen dissentiment algú que impedescha lo progrés de la Cort, y axí no tenen per a què nomenar perçona en aquell bras; y per anar als senyors tractadors estaran promptes sempre que ses senyories y mercès nomenaran.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominatis, exeptis reverendissimo domino episcopo Vicensis, admodum reverendo abbate de la Real et reverendis sindicis Elenensis et Urgellensis.

Et admodum reverendus abbas Populeti, commissarius hodierna die nominatus, reportavit sequentia: que ell ha tractat ab lo canonge Rejadell per a què llevàs los dissentiments que té posats en lo present bras, perquè·s pugue líberament passar havant en lo progrés de les presents Corts, y dit //241v// canonge Rejadell li ha fet de resposta que ell suspenie son dissentiment per quinze dies y que, entretant, ell vindrie al present bras, donant-li Nostre Senyor salut, y entendrie en fer-lo més havant.

Et audita huiusmodi relatione, fuit deliberatum: que lo promovedor vage als altres brassos per dir-los com per ara no·y ha en lo present bras ningun dissentiment que impedesque lo progrés de la Cort. *Fuit notificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie.*

Reverendus canonicus Rajadell, sindicus Illerdensis, constitutus in domo sue solite residentis in presenti ville Montissoni aliqua infirmitate detentus, dixit quod suspendebat, prout de facto suspendidit, sua dissentimenta hicusque posita per quindecim dies proxime venturos, presente Francisco Calbet, notario substituto mei, notarii et escribe.

Die iovis, decima mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Reverendus prior Scale Dei.

Reverendi sindici Capitulorum Tarraconensis, Dertusensis, Elenensis et Urgellensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Et ipsi convocati in dicto stamento conssesserunt licentiam reverendo Petro Thomàs, sindico Gerundensis, infirmanti, se absentandi a presentibus Curiis per tempus quindecim dierum.

319 Regadell, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 292

242r// *Item, fuit concessa licensia reverendo archidiaco[no] Gomis, sindico Urgellensis, se absentandi, ratione sue invalitudinis, per tempus octo dierum pro prime*[320] *venientis.*

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de la Real, de Gerris, de Populeto, de Gallicantu, reverendi cindici Capitulorum Barcinonensis, Visensis.

Et abito maturo tractatu, fuit in dicto stamento facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich, tenint entès per lo reverent don prior de Scala Dei, nomenat per aquest affecte, que la mala disposició de sa magestat persevere, no sense molt gran sentiment del present bras, conciderant lo molt que inporta per a tota la christiandat y en special per a tots estos regnes tenir sa magestat salut, per ço delliberen per via de pensament que, de part dels brassos del present Principat, se fasse saber a sa real magestat, per medi dels senyors tractadors o anant una o més perçones a sa magestat, com estos brassos estan prests y aparellats de fer tot lo que sie de son real servey, sols sa magestat tingue salut, que és de mayor inportància que quantes coses se poden tractar en la present Cort; y que assò sie notificat als altres brassos. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Deinde, magnificus Ioannes Paulus Ciurana, regens compta Generalis Cathalonie, obtulit et presentavit convocatis in dicto stamento epistolam quandam dominorum deputatorum Cathalonie illam[321] *et sigillatam, que de ipsorum mandato fuit aperta et disclausa et in dicto stamento lecta; et est thenoris huiusmodi, videlicet ab extra:*

242v// Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Cathalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero tenor est huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

A les moltes escriptures que lo[322] senyories, ab ses cartes de 10 y 13 del passat, nos manen enviar y per orde dels comissaris agravis un demanador, férem posar mà encontinent; y les que d'elles fins ara són fetes enviam per aquest portador, Pau Genovès, que són: en un plech, honse crides reals generals y particulars de diverses prohibicions, y asenyaladament dels cavallers, una de les quals és ab iuxta de pragmàtica de sa magestat, dues pracmàticas y una conclusió de la Règia Audiència sobre que no·s poden fer crides generals; en altre plec, còpia de la bulla de Papa Leó Xè y de la bulla de Papa Climent VIIIè, de jurament del inquisidor Loazes, devuit còpies de requestes de una presentació de breu y altra de supplicació, memorials, lletras de sa magestat y vots de diversos doctors sobre fets resultants de la contenció dels inquisidors; en altre plech, trenta requestes presentades a officials reals sobre agravis del General y contrafactió de Constitucions, compresses dues suplicacions presentades al lochtinent general; en altre plech, tres còpies de lletres, promisions y actes y un memorial sobre la convocació del

320 *En lloc de* proxime.
321 *En lloc de* clausam.
322 *En lloc de* vostres.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 293

Usatge "*Princeps namque*" y de una crida per observança del privilegi militar; y en altre plech, còpia del enseculats en diputats y hoïdors de tots estaments y dels Capítols que·s ligen al temps de la enseculació y memorial de les creacions de officis vells //243r// y nous celaris y auments de aquells, y còpia de las ordinacions de la casa de la Diputació fetas per commissió de la Cort General l'any 1520; y juntament ab això, un llibre de Capítols de Cort que·s diu "De Quatre Senyals". Del que·s trobarà més per enviar no·s levarà la mà y procurarem vage ab tota diligènsia. Emperò, les esteves, attes, candeles, gramalles y altres avaries són ja llargament designades en lo Balans, y també los celaris de officis fora Barcelona, que no són en lo capbreu d'esta casa. En lo que toca en la exactió del que·s deu al General y a la exacusió contra dels debitors, se fa la diligènsia qual convé y seria molt major y més certa si vostres senyories se fossen servits de tornar resposta y pendre apuntament a las difficultats que ab altra llargament deduhexen; y com aquelles vajen sempre aumentant, estam-la aguardant per a poder ab major seguratat y prestesa continuar la dita executió; y així, per més descàrrech, o recordam y suplicam a vostres senyories. Cuyas reverendíssimas, excel·lentíssima y molt il·lustres perçones Nostre Senyor guart ab tot aument y prosperitat. De Barcelona, a V de octubre MDLXXXV. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssims y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més certs servidors, los diputats del General del Principat de Cathalunya residints en Barcelona.

In registro comuni II°, folio LV°.

Et etiam, dictus Ciurana tres plicas c[l]ausas et sigillo magno Deputationis sigillatas, in quarum qualibet erat descripto directio sequens:

Als reverents y mols il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Catalunya convocada en la vila de Monçó.

Que quidem plice, de mandato dictorum convocatorum fuerunt per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, disclause et aperte; et intus fuerunt aperte scripture sequentes, videlicet:

Un llibre de forma de quart, escrit de letra de mà, en pergamí, ab cubertes de taula y cuyro vermell ab dos gaffets, contenint en si CLXXXX fulles. //243v// Lo qual llibre, segons se diu, és vulgarment appellat "Dels Quatre Senyals"; y lo principi de dit llibre és del tenor següent: "Capítols del poder dels diputats de Cathalunya".

En lo segon plech se trobaren les escriptures següents:

Còpia de tots los inseculats a diputats y hoïdors y dels Capítols que·s agen[323] en lo temps de la inseculació.

Ordinacions fetas per commissió de la Cort General, any MDXX, per los officis de la casa de la Diputació.

Relacions de officis vells y nous, selaris y agments de aquells.

Tres crides reals stampadas en forma de llibre de forma de quart, cosides.

Edictes y crides fetes y publicades per manament del excel·lentíssim senyor duch de Terranova lo any MDLXXXI, estampades de forma de quart, com un llibret.

323 *En lloc de* ligen.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 294

Crida sobre la prohibició dels cavalls, ab incerta de pracmàtica de sa magestat.

Crida del morbo.

Conclusió de la Règia Audiència sobre que no·s poden fer crides generals.

Pracmàtica per la presentació dels bandolers, en lo any MDXXXXII.

Pracmàtica feta en lo any MDLV sobre que no·s traguen cavalls y altres coses.

Crida general feta per lo senyor compte de Aytona.

Crida de jur, MDLXXX.

Crida dels pedrenyals, any MDLXXX.

Crida del dret de marques.

Crida feta per part del senyor governador.

Edicte y crides fetas y publicades per manament del excel·lentíssim senyor don Fernando de Toledo, prior de Castella, llochtinent y capità general de Cathalunya, en lo any MDLXXIIII.

244r// En lo tercer plech foren trobades les escriptures següents:

Vuit actes de requestes presentades a doctors del Real Concell Criminal sobre la contensió del veguer y altres de Lleyda, en febrer de MDLXXVIIII.

Requesta a mossèn Fogassot, escrivà de manament, sobra cosas de son offici, per observansa de Constitució.

Còpia de requesta sobra la gràcia del escusado.

Requesta a mossèn Pedrol, escrivà de manament, sobre cosas de son offici.

Requesta a mossèn Viladamor, escrivà de manament, sobre cosas de son offici fetes contra Constitucions.

Requesta a mossèn Antoni Viladamor, escrivà de manament, sobre coses de son offici fetes contra Constitucions.

Dos requestes als doctor del Real Consell sobre coses del governador.

Sinch requestes dels doctors del Real Concell Criminal perquè no dexen la Audiènsia del governador.

Suplicatió al Corts General y requestes als doctors del Real Consell Criminal y mossèn Fogassot, escrivà de manament, sobra coses de mossèn Setantí, ço és, per haver-lo tret la rígia cort dels càrrechs de la Diputació.

Dos actes de supplicació al llochtinent general y requesta als doctors de la règia cort sobre los càrrechs de la Deputació.

Còpia de bulla del papa Leó dezè.

244v// Còpia de la bulla del papa Climent setè.

Jurament del inquisidor Loazes.

Presentació de un breu apostòlich sobra cosas de la contensió dels inquisidors presentats a diputats per lo procurador fiscal de la règia cort.

Requesta presentada a mossèn Salaverdenya, algutzil real ordinari, sobre cosas de son offici fetes en perjudici del General en la captura dels diputats.

Requesta presentada en lo any MDLXI als pares inquisidors per a què jurassen los Capítols del any 1512 y 1520.

Requesta presentada en lo any 1558 als pares inquisidors per a què jurassen los Capítol[s] dels anys 1512 y 1520.

Supplicació presentada al bisbe de Barcelona per a què, en virtut de la butlla *"In cena Domini*" publicàs per scomunicats los doctors de la règia cort qui han aconsellat

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 295

la captura dels diputats y oïdor ecclesiàstich sobre las contensions dels inquisidors.

Requesta del diputat militar a Agustí Malo, secretari de la Inquisició, y appel·lació de dit diputat sobra la contenció dels inquisidors.

Memorial donat al excel·lent lochtinent general de sa magestat en lo present Principat sobre los agravis fets per los reverents pares inquisidors.

245r// Lletra de sa magestat en crehensa del llochtinent general.

Carta de sa magestat de XVI de maig MDLXVIIII.

Còpia de vot de misser Francesch Serra sobre lo negosi dels inquisidors.

Còpia de vot dels assessor y advocat fiscal del General sobre lo negosi dels inquisidors.

Vot de misser Miquel Sabater.

Vot de misser Andreu Farrer.

Vot de assessor y advocat fiscal de la Diputació y altres doctors sobra los duptes resultants de la lletra de sa magestat dada en Arangez, a 16 de maig MDLXVIIII.

Còpia de memorial donat a sa magestat de part dels senyors diputats a VI de mars MDLXVII per misser Pere Aylla, sobre la contenció del inquisidor.

Memorial donat a sa magestat sobre la contenció dels inquisidors.

Requestes per part dels diputats presentades y rebudes sobra la captura de diputats a XVIIIIº de juliol, MDLXVIIIIº; y són ab incerta de bulles, Capítols de Cort y altres coses.

Instrumenta requisitionum et protestationum et aliorum actorum factorum per dominos deputatos die XVIIIIº iulii, MDLXVIIIIº, contra regios algutzirios, super capturis dictorum dominorum deputatorum et auditorum computorum; són ab incerta de bullas, Capítols de Cort y altres coses.

245v// Sobra la convocasió del Usatge *"Princeps namque*".

Còpia de una crida per observancia del privilegi militar sobra la convocasió del Usatge *"Princeps namque*".

Memorial sobre convocasió del Usatge *"Princeps namque*".

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie convenerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendus abbas de Lavax, reverendus prior Scala Dei, reverendi cindisi Dartusensis et Tarraconensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris, qui reportavit deliberationem in dicto brachio factam, que est tenoris huiusmodi: lo stament militar, responent al stament eclesiàstich, per via de pensament, diu que lo present bras sent molt la indisposició de sa magestat y entén bé quant inporte per tota la cristiandat y estos regnes la vida y salut de sa magestat, y que consisteix la salut de aquell en la voluntat del Senyor; y que accorrega a Ell y a la sereníssima Reina dels àngells, ab devocions contínues y ab pregàries a totas parts convenients; y que s'escrigue als diputats y per la posta, perquè en assò se fasse lo que se'ls ordenarà, axí en devocions com en caritats; y que en assò no·s vage curt per lo que tant inporte, com dalt dit és.

Et abito super predictis tractatu, fuit decretum: que lo promovedor torne resposta al bras militar, dient-los com en aquest bras tenen fet presupòsit y entenen molt y en particular pregar a Nostre Senyor per la salut de sa magestat; y los prelats que assí se troben faran fer lo mateix a sos súbdits. Y en lo que toque de enviar a diputats y fer mos-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 296

tres generals, no són de parer fer-o sense fer-ne part als senyors //246r// tractadors; y aquesta deliberació sie notificada al bras real. *Fuerunt perdicta reportata brachii militari et regali dictis Curie per promotorem ipsius estamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Venerunt postea reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de la Real, reverendus sindicus Elenensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbates Santorum Crucum.

Et per dictum reverendissimum Vicensis fuit tradita quedam scriptura sibi et aliis perçonis electis per brachia ecclesiasticum et regale pro dando forma exactionis, presentata per Michaelem Ioannem de Tamarit, que fuit lecta; et est thenoris huiusmodi:

Molt il·lustre y reverendíssim, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Francesc Joan de Tamarit diu que lo trieni proppassat que comensà en lo any 1581 arrendà la bolla de la ciutat de Tarragona per preu de: 39 mil 21 lliures, sous.

Del sobra dit preu ha pagat al General fins a 3 de agost proppassat, en diverses partides: 12 mil 493 lliures, 18 sous, 11.

Des del dit dia de 3 de agost, conpressos los deu dies per la correctió del nou chalendari, ha pagat al General: 1 mil 366 lliures, 6 sous.

Resta devent per rahó de dita bolla, si ja no se ha pagat en Barcelona altres coses per les perçones que allí tenen comissió y salvat dret de compte: 25 mil 161 lliures, 15 sous, 1

De la sobra dita quantitat que ha de pagar dit Tamarit à deixat de rèbrer més de tres mília lliures, les quals li deuhen alguns tenallers y col·lectors que se li són alçats y hauran-se de cobrar //246v// ab llarg temps y molta espera, dic: 3 mil lliures, sous.

Ítem, ha deixat de rèbrer catorze mília set-centes y tantes lliures que ha perdut del preu del arrendament, dich: 14 mil 700 lliures, sous.

Per ço y per la pèrdua que ha fet en los diners són entrats en son poder, degitjant íntegrament pagar y satisfer son deute y rellevar de danys a ses fermances, diu y ofereix que pagarà de present, ço és, per tot lo demés[324] de noembra propvinent, tres mília lliures, dic 3 mil lliures, sous; y del dit mes de noembra a un any, venent algunes coses de sa casa, pagarà las restants 2 mil 161 lliures, 15 sous, 1, o la quantitat que faltarà fins a 20 mil lliures, sous. Y que per pagar las dites vint mília lliures, retirant-se ab lo manco que pot en sa casa y valent-se de sos parents y amichs, consignarà mil lliures cada any al General de bones y segures rendes o pagarà aquelles com vostres senyories y mercès determinaran. Y que assò és tot quant ell pot fer de sa casa. Francesc Joan de Tamarit.

Et habito in pro his tractatu, fuit decretum: que per quant diu[325] en pochs dies[326] podrà ser se donarà forma general per la exactió dels deutes del General de Catalunya, que per ço no apar fer consert particular ab ningun debitor fins a tant se vege la forma general que·s farà; y que la deliberació sia reportada al bras real. *Que in continenti fuit reportata dicto brachio regali per procuratorem ecclesiasticum et ressesit dictus reverendissimus Vicensis.*

324 *En lloc de* mes.
325 *En lloc de* d'avuy.
326 *A continuació, ratllat,* p.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 297

Postea, fuit deliberatum: que sia manat, segons ab la present se mane, a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, que pague a Bernabé de Guevara tretze lliures per las obras havia ja fetes en les quals les perçones eletes per los brassos se junten, les quals se li avian de pagar conforme al consert se féu ab ell quant se llogà la casa.

Ítem, ha instància de dit mossèn Joan Pau Ciurana fou manat a mi, notari //247r// y escrivà, que portàs al bras militar les escriptures que per los diputats se són enviades y vuy per dit mossèn Ciurana són estades en lo present bras presentades; y encontinent jo, dit nottari, portí totes les e[s]criptures dal designades llargament y les dexí en poder de mossèn Joan Sala, nottari y escrivà de aquell bras.

Promotor brachii regali reportavit quandam scripturam continentem deliberasionem en dicto brachyo factam, que est tenoris huiusmodi: lo bras real és de parer sien fets y tramesos pelegrins a despesses del General des de assí, la u per a Nostra Senyora de Monsserrat y l'altre per a Cartoxa, per a supplicar al Senyor per la salut de sa magestat. Y que quiscun síndich del bras real scrigue a sa universitat per a què vullen a dita causa fer devotes oracions e tres proffessons per la salut de sa magestat y oració contínua. Encarregant més havant als reverents pares de Cartoxa y de Monserrat vullen ab ses devotes oracions y pregàries supplicar al Senyor per la salut de sa magestat. Y que sie reportat als tractadors de sa magestat per a què se entenga si serà axí la voluntat de sa magestat, y també als altres brassos.

Reverendus archidiaconus Terça, sindicus Dertusensis, dissentimentum per ipsum positum ad omnes actus die XX septembris proxime dimisi cassavit, revocavit et annullavit; alterum vero per icsum[327] *positum ad omnes actus, videlicet, die quinta augusti, suspendidit per tres dies proximos.*

Promotor brachiis regalis reportavit: com aquell bras se adhereix a la deliberació de aquest bras feta a la suplicació donada per mossèn Tamarit; y també supliquen a ses senyories y mercès sien servits deliberar que la lletra ordenada per enviar als diputats sobre la forma de la creació sia expedida y se envie.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras és de parer que de les diligènsies que los brassos han pensat se fassan per la salut de //247v// sa magestat se'n done rahó als senyors tractadors per a què se entenga per medi de ells la voluntat de sa magestat; y se'ls digue com estos brassos delliberen escriure a diputats fassen fer las pregàrias acostumades y altres que a dits senyors tractadors aparexerà; y que en esta deliberació está lo bras real.

Et brachium ecclesiasticum decrevit: que vagen los promovedors als senyors tractadors per fer-los a saber com estos brassos entenen manar fer pregàries per la salut de sa magestat, com és costum fer-o en perçonas reals; y també volien fer certes pregàries y altres oracions, però degijan saber si sa magestat se servirà de assò.

Et paulo post, promotor brachii ecclesiastici reportavit: com ell, juntament ab los altres promovedors, ere estat a referir als senyors tractadors lo que·lls és estat ordenat y à respost lo senyor conde de Miranda: *que agredecían mucho la voluntad y memoria de los brassos y Principado de Cathalunya, que sienpre en todas las cosas havían mostrado el amor que tenían a su magestad y a su casa, y que hiziessen las diligensias de*

327 *En lloc de* ipsum.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 298

enviar a Barcelona para que se hiziessen rogarias per ab Nuestro Señor conservasse la salud de su magestad, la qual era ja muy mayor, mayormente haviéndole dado o señalado la gota en el pie y haviendo tenido oy la calentura muy senzilla y quedar muy quitio y de buena gana; y que assí lo deven encargar los que escrivieren y que no havía para qué hazer processiones públicas, pues la necessidad no era tal, que bastava que se hiziessen rogarias particulares. Y que ellos darían notisia a su magestad el particular cuydado y affición que tenían los brassos de Cathalunya de la salud de sa magestad.

Item, fuit deliberatum quod fiant litere deputatis Cathalonie super premissis per iuntum equestrum in et sub forma sequens:

Reverents, nobles y magnífichs senyors.

La magestat del rey nostre senyor és estat estos dias ab alguna indespocisió de dos o tres tercianes, segons tenim entès, per les quals vuy de matí lo an sengrat; y encara que nosaltres, inseguint lo bon costum de aquest Principat y degitjant (com és molta rahó) procurar //248r// per tots los medis positbles la salut de sa magestat y recorrent al principal remediador qui és Nostre Senyor Déu, havem pensat que per aquest affecte se fessen algunes pregàries y proffessons públiques y altres exercisis sperituals; però perquè aquesta tarda som estats sertificats dels senyors tractadors com vuy, llahors a Nostre Senyors Déu, sa magestat s'és trovat y·s troba molt millor y que la febra era estada molt senzilla y li havie senyalat la gota en lo peu y axí estave molt quiti y de bona gana, inseguint en assò lo parer dels senyors tractadors, havem deliberat fer-vos la present per certificar-vos de tot lo sobre dit y encarregar-vos, com en la present vos diem, encarregam y manam, que encontinent rebuda la present procureu de fer fer y donar orde se fassan per las iglésias y monestirs de religiosos y de monjes de aqueixa ciutat y circunvehins de ella pregàries y oracions particulars y devocions acostumades, per a què Sa Divina Magestat sie per sa infinita misericòrdia servit restituir al rey nostre senyor la salut y donar-li molts y llarchs anys de vida a glòria sua, com tota la cristiandad y en particular aquestos regnes han manaster, y fent-li gràcies de la millora se ha trobada; dexant per ara de fer professons y exercicis públichs, puix, llaors al Senyor, no·y ha tal necessitat. Y del que fareu nos donareu avís ab diligènsia, que la matexa tindrem de avisar-vos del que en aquest particular se offerirà. De Monçó, y octubre a deu de mil sinch-cents vuytanta y sinch.

Die veneris, undecima mensis octobris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

248v// *Admodum reverendus abbas de Lavax.*

Admodum reverendus abbas de Populeto.

Reverendus prior Scala Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et reportavit: que aquell bras sup-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 299

plique a ses senyories y mercès sien servits donar orde que la lletra sobra la forma de la exactió sia expedida.

Venerunt reverendissimus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de la Real.

Poch aprés vingué en dit stament lo magnífic miser Ubach y en effecte digué com pensava després demà parar-se y tornar-se'n a Barcelona; y que supplique a ses senyories y mercès fossen servits tornar resposta als senyors diputats de les lletres que ell portà.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico interfuerunt persone sequentes: reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendi abbates de Lavaix, de la Real, de Populeto, reverendi sindici Tarraconensis, Dertucensis, Elenensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras an entés com los dissentiments dels bras militar se són alçats y, per ço, apparrie que per part dels dos brassos ecclesiàstich y real se anàs al bras militar per pregar-los vullen nomenar perçones per al Redrès del General, perquè·s pugue passar havant en lo que convingue a la bona disposició de les presents Corts.

Deinde, reverendus frater Onoffrius Oluja, prior de Gualter, obtulit supplicationem, quam de mandato dictorum convocatorum fuit per me, notarium, lecta; et est tenoris huiusmodi:

> 249r// Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.
>
> Per Capítol de Cort tingudas en Barcelona per la perpètua memòria de la magestat del rey cathòlich don Fernando, fonch disposat que en la casa de la Deputasió del General de Cathalunya tinguesen los religiosos de la província de Tarragona vint-y-quatre llochs per a poder concórrer a diputats y hoïdors de comptes; y com de dit Capítol se sie abusat de alguns anys a esta part y no sia servada la disposició de aquell, per haver inseculats en los dits llochs de religiosos priors comendataris sens tenir àbit, ni ser religiosos, ni comenadors de Sant Joan, sense tenir comanda, ab molt gran perjudisi dels religiosos que són capasses per a dits llochs; per tant, per part de fra Onofre de Oluja, prior de Gualter, per lo particular intarès que a ell li toque, suplica a vós, senyories, sien servits de remediar dit abús, lo qual cause cometre algunes simonies per poder haver y obtenir alguns priorats rurals, ab speransas de poder ésser enseculats a diputats o hoïdors. Que, ademés de obviar aquest tant gran dany que de assò ne resulte, faran lo que·s deu en què se observen los Capítols de Corts, pus per semblant effecte estan congregats en aquest lloch, etc.

Qua supplicatione lecta, super contentis in ea nichil fuit decretum.

Et in continenti, venerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis et reverendus prior Scala Dei.

Et habito tractatus super infrascriptis, in dicto stamento fuit deliberatum: que lo promovedor vage al bras real y·ls digue que lo bras militar ha dexat en poder de aquest bras y del real lo donar la forma a la exactió dels deutes, y se espere que dins pochs dies //249v// se publicarà la dita forma; que apar per via de pensament en aquest bras que·s

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 300

deu sperar dita forma y detenir uns quants dies que no vagen dites lletres fins a veure en què pararà dit negosi. *Fuit notificata brachio regali per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Et brachium regali ahesit: que se sobresegue en la executió de dita lletra de assí al dilluns per tot lo dia primer vinent, *prout eius promotor retulit.*

Promotor regalis reportavit: que aquell bras és de parer que les lletres se han de enviar als diputats per les pregàries de la salut de sa magestat no se expedissen fins a demà, per vèurer com li anirà esta nit, perquè no for menester fer altre correu.

Promotor brachii militaris reportavit: que, per via de pensament, apar en aquell bras que, per part dels dos brassos ecclesiàstich y militar, se fes embaxada al bras real per persuadir-los no inpidesquen la expedició de les lletres se ha determinat enviar als senyors deputats per a fer pregàries per la salut de sa magestat, per ser lo negosi que és de gran importància.

Et in continenti, dictum brachium ecclesiasticum[328] *per brachium militare facte adhesit; et pro faciendo dicta embaxiata fuerun electi admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Dertusensis; braquium vero militare nominavit pro predictis nobilem Berengarium de Paguera et Michaelem Pons, domicellum. Et die duodecima predictorum mensis et anni fuit facta dicta embaxiata per dictos embaxiatores.*

Die sabati, duodecima mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini milessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad //250r// *sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior Scala Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarragonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, dictus reverendus archidiaconus Terça obtulit supplicationem, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> Esent-se dit y publicat per la present vila que lo reverent mossèn Nicolau Servera, ardiacha y canonge de la santa iglésia de Tortosa, era mort y per conseqüent vagave un lloch de diputat ecclesiàstich, fou feta gràsia de aquell per vostres senyories, excel·lència y mercès al reverent mossèn Geroni Terça, ardiacha y canonge de la matexa iglésia, y foren despedides lletres en la forma deguda per als deputats del present Principat de Cathalunya, notificant-los dita gràtia y manant-los possassen y escriguessen a dit ardia-

328 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 301

cha Terça en lo llibre y lloch ha ont dit ardiacha Serveró estava escrit o inseculat. Y aprés se tingué nova certa com dit Cerveró no era mort encara y a cap de pochs dies morí; y seguida dita mort, fonch confirmada la mateixa gràcia al dit ardiacha //250v// Terça y foren despedidas altres lletres per al mateix affecte, dirigides als dits diputats; a las quals no han volgut obeir ni de aquelles an fet més cas que si no fossen fetes, ans bé, avent antès lo ànimo de la Cort ab las primeras lletras y tement no vinguessen las segones en confirmació de la primera gràcia, com era justa cosa, y ternir-la ells per tal y ferma, presipitaren la dita inseculatió y, ensiculant en dit lloch al reverent mossèn Mateu Miró, vuy hoïdor ecclesiàstich, y en lloch de aquell lo canonge Civil de la mateixa seu, dia feriat y no jurídich, com se veurà ab lo acte de la matexa inseculació, en lo qual no·s pot fer semblant acte per los requissits necessaris que ab ella porta, com són la prolasió de sentència, excomunicació, lo jurament y prestació de omenatges; los quals actes, de necessitat per la validitat de aquelles se han de fer en dia jurídich no feriat. Y axí bé, se féu dita inseculació ans de declaració dels duptes posats per lo escrivà mayor de dit consistori, ans bé, per advertir-los de la voluntat de la Cort a ells notòria ab dites lletres, lo volgueren encarregar; y també, que·s féu en absència del diputat y dins los tres dias aprés de sa absència, dins dels quals lo hoïdor militar, conforme al Capítol de Cort, no té les *vices* del diputat sinó en cars molt necessari y no en ningun acte voluntari. Los quals deffectes y nul·litats són estats y estades representades als dits diputats ab una supplicació consistorialment, lo qual no han volgut provehir ni acceptar en dit consistori *ut ecce*, ni volgut ni permès se llevàs acte de dita presentació perquè no pogués constar en prompte de llur renitència y denegasió de justícia y desobediènsia y desacato. Supplica per tant lo dit ardiacha Terça a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits, per justificació de les coses deduhides en la present supplicació, se mane a dits diputats que encontinent trametan los pro[ce]himents fets en dita inseculació ab los chalendaris de aquelles, //251r// ab penes oportunes y necessàries, ofigint termini per a tràurer y trametre aquells y, constant com constarà de ditas nul·litats, manar borrar lo nom posat en lo lloch de dit ardiacha Cerveró y en lo mateix posar al dit ardiacha Terça, com axí sia de rahó y justícia y conservació de la auctoritat de la Cort, la qual pot y sol fer semblants gràcies, no sols de llochs que vaguen, però dels que vagueran durant la Cort. Y axí o suplique dit ardiacha Terça. *Que licet, etc. Hieronimus Terça, in causa propria.*

Que supplicatione per dictum archidiaconu[m] Terça oblata, etiam dictus Terça exhibuit quandam aliam supplicationem pro eius parte oblatam dominis deputatis Generalis Cathalonie, que est tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres senyors.

Lo reverent mossèn Hierònim Terça, ardiacha y canonge de la seu de Tortosa, tenint entès que per mort del reverent mossèn Nicolau Cerveró, ardiacha y canonge de la matexa iglésia, vaccava un lloch de diputat ecclesiàstich, suplicà als tres estaments de la Cort congregada en la vila de Monçó li fassen marcè del lloch de dit Serveró, lo qual li fonch ab tota effecta feta; y si bé lesores no fos mort encara, però aprés pochs dies morí y los dits tres estaments confirmaren he retificaren la dita marcè del dit lloch y escrigueren a vostres senyories que aquelles lo nom de aquell scriguesen y continuassen en lo llibre de las inseculacions de la present casa de la Diputació, ab lletra de trenta de setembre y primer de octubre 1585, la qual és estada a vostres

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 302

mercès presentada. Y no obstant que sia cert que la Cort General congragada pot fer marcè de donar llochs per ensicular encara que no·s vaguen, per a quant vaguen, //251v// y per consegüent reservacions de dits llochs, com moltes voltes ha fet; y també per la matexa rahó tingue facultat en particular de donar cert lloch de certa perçona per a temps y, quant per mort o altrament lo dit lloch vague, a altra perçona, com tinga pleníssima y absoluta potestat en lo fet de las inseculacions, com a principal que és, y vostres senyories, com a tenir llurs *vices* y poder, no tinguen de què quexar-se quant semblants cosas la dita Cort fa. Tota via, no tenint compte ab la sobra dita facultat y poder de la dita Cort en lo present y corrent cas, si bé les dites lletres fossen intimades y notificades a vostres senyories, no han volgut hobeir ni executar aquelles, ans bé segons se entén enseculat en lo dit lloch a altra perçona, contra forma, sèrie y tenor de les dites lletres y mente de la dita Cort, sens esperar dia jurídich ni compliment de bras militar. Per los quals hi altres respectes, la dita inseculació de fet feta és estada y és nul·la[329] y en perjudici de dit ardiacha Tersa, en favor del qual dit lloch per los dits tres estaments, abans mort del dit ardiacha Cervaró, estava reservat. Per tant y altrament, per part de dit Terça s'és[330] suplica a vostres senyories que ab tot effecte executen dites lletres, revocant tot lo fins assí en contrari fet, cassant y anul·lant també la dita inseculació y, en lloch de dit Cerveró, borrant qualsevol altre nom posat en lo llibre de las inseculacions, lo nom de dit Terça escriguen y continuhen; altrement y en tot cars que lo sobre dit ser denegueran, lo que no creu, perquè los dits prosehiments no li danyen, no[ti]fica a vostres senyories que entén de aquelles quexar-se y donar-ne rahó als dits tres estaments per la millor via, forma y manera que de dret li tocarà, aprofite y competesca per conservació de son dret; y supplica a vostres senyories manen llevar acte de la present scriptura y donar-li'n còpia autèntica y fefaent. Lo offici, etc. *Et licet, etc. Altissimus, etc.* Mur.

252r// *Quibus quidem supplicationibus per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod escribatur Deputatio*[331]*Generalis Cathalonie Barcinone residentibus, cum insersione primo inserte suplicationis, quatenus intra sex tradant et liberent dicto archidiacono Terça seu eius procuratori acta et procedimenta per ipsos facta ut petitur clausa et sigillata, quibus viciis supra per supplicatis providevitur quod iuris fuerit. Et pro his fiant littere oportune.*

Deinde, constituti in dicto stamento ecclesiastico Raphael Vivet, Gerundensis, et Gaspar Monserrat, Balagarii, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu esplicarunt: que aquell bras té tantes ganes y voluntat que·s fassen les pregàries per la salut de sa magestat com tots los altres braços; y si hair foran de parer que les lletres no anassen fins vuy, fonch per ço que confiaven se podrie escriure que feren fer g[r]àcies de quan la sessió no fos vinguda a sa magestat. Y axí apar que vagen las lletres com estan ordenades; però per via de pensament los apar serie bé s'escrigués als diputats (perquè solen fer moltes desordes en los gastos) lo que deuhen gastar en assò.

329 *A continuació, repetit,* y és nulla.
330 *En lloc de* se.
331 *En lloc de* deputatis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 303

Et abito in dicto stamento ecclesiastico tractatu super predictis, fuit decretum: que per ser la cosa que és de gastar per la salut de sa magestat, no apar se deu fer llimitació als diputats, com al bras real à pensat, sinó que·s calle y dessimule y no se'n parle. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Promotor brachii regalis reportavit: com aquell bras suplica a ses senyories y mercès sien servits que lo promovedor de aquest bras y ell vagen al bras militar per solicitar los fassen nominació de perçones per al Redrès del General.

Postea, reverendus frater Petrus Barberà, monachus et procurator ut dixit admodum //252v// *reverendi abbatis de Benifaçà, obtulit convocatis in dicto stamento ecclesiastico supplicationem quandam, thenoris huiusmodi:*

Il·lustríssims y reverendíssims, il·lustres y molt reverents senyors, excel·lentíssimo senyor y molt il·lustres senyors, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo síndich del abat, convent y monestir de Nostra Senyora de Benifaçà diu que molta part de les terres del dit monestir és dins lo Principat de Cathalunya y així, hi a sustentació de aquella casa, los és forçat haver-se de provehir dels fruits que cullen en les dites terres, trahen[t] aquells del dit Principat y portant-los al dit monestir, qu·està dins lo Regne de València; en lo qual cars, la extractió, segons determinacions de justícia, los és lícita y permesa. Y per la matexa rahó, lo reverendíssimo bisbe de Tortosa y altres dignitats que cullen fruits y tenen rendes ecclesiàstiques y temporals en lo Regne de València, de temps immemorial ansà, han acostumat tràurer dits fruits y rendes líberament del Regne de València a la ciutat de Tortosa, sens manifestar ni pagar dret algú a la Generalitat de dit Regne, com és notori. Supplica per ço lo dit síndich de Benifaçà a vostres senyories il·lustríssimes sien servits que sie feta ordinació que lo dit monestir puixa traure los fruits y rendes que cull y té en lo Principat de Cathalunya per al dit monestir, que està en lo Regne de València, líberament y sens pagar drets alguns al General de Cathalunya.

Ítem, per quant lo dit monestir se proveheix ordinàriament de peix y altres provisions y manteniments necessaris de la ciutat de Tortosa, que dista del dit monestir sis llegües llargues, y com los que fan los despachs del General no vullen despachar fins que són tocades les nou hores, se segueixe que, partint tart lo traginer del monestir, majorment et[332] hivern, no pot arribar a temps y algunes vegades se ha seguit, per lo mal camí y crixcuda de les aygües, perde's lo traginer y la atzembla; //253r// que per ço supplica a vostres senyories illustríssimes sien servits se fasse ordinació que lo dit traginer puga traure ditas provisions de peix y altres mantenimens del Principat de Cathalunya, sens esperar que se haje de fer lo dit despach per lo General; pux en lo mateix dia, dins una hora aprés que los del General comensaran a despachar, comparega devant de aquells alguna perçona per part del dit monestir que manifeste y pague los drets del General.

Ítem, per quant lo dit monestir té pinars y boschors dins lo Regne de València, en los quals se talla molta fusta grossa y aquella se carrega a la mar per a enbarcar-la al mateix Regne de València; y de pas, algunes vegades, se posa dins lo Principat de

332 *En lloc de* en.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 304

Cathalunya per ser millor camí y, continuant aquell, se torne dins lo dit Regne de València; supplica per ço lo dit síndich sien vostres senyories il·lustríssimes servits se fassa ordinació que la dita fusta del dit monastir de pas puixa entrar y hexir del Principat de Cathalunya al Regne de València, en lo qual se talla, sens pagar dret algú al General de Cathalunya y sens haver-la de manifestar. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Qua supplicatione per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Promotor brachii militaris reportavit in dicto stamento ecclesiastico: que aquell bras se adhereix a la delliberació de aquest en què no·s llimite res als diputats en lo gastar o donar de charitat per fer les pregàries per la salut de sa magestat; y també aquell bras fa a saber a ses senyories y mercès com se són nomenades perçones per lo Redrès del General, y són les matexes que entrevingueren en obrir lo Balans, ço és, lo bescompte de Canet, don Nofre Alentorn, senyor de Seró, y mossèn Pere Cassador.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes //253v// perçone superius nominate et odierna die convocate; et etiam reverendus dominus Vicensis episcopus.

Et coram ipsis sich convocatis comparuit Franciscus Oliveres, sindicus ut dixit universitatis de Figueres, qui dicto nomine convocatis in dicto stamento obtulit supplicationem, tenoris huismodi:

Reverendíssims, il·lustres, molt nobles y molt magnífichs senyors.

Per quant la vila de Figueres és real y cap de molt gran batllia real, conprenent moltes parròquies y llochs y altres viletes y segreres, y és molt mercantívol y poblada de moltes perçones honrrades y arrendades y de lloable tracte, e en Corts y altres actes y coses de les viles reals de Cathalunya communment és estada y és atmesa, y per lo servey de sa magestat y de la cosa pública de Cathalunya sosté comunment molts treballs y despeses, tant quant altres viles puguen sostenir, per estar aquesta vila de Figueres en lo camí real prop del Coll del Portús, entrada de Rosselló, y prop la vila de Roses y Cadaqués, necesitants sovint de socorro contra los enemichs, y per la dita vila de Figueres y en aquella se paguen tots los drets o impòsits pertanyents al General, tenint-se encara en dita vila taula dels drets de la bolla de plom y cera del dit General; per ço y altrement, lo síndich de la universitat de Figueres supplica a vostres senyories que sien servits voler provehir-se ab affecte que, com en la Diputació se enseculen y concorren per hoïdors de comptes reals de la dita Diputació les perçones de altres universitats que no són de mayor població ni auctoritat, axí també de las perçones honrrades de dita vila de Figueres ne sia insiculada una y successivament altres, faltant la precedent insiculada, en la bosa comuna de hoïdors de comptes reals, y concorreguen en dita Diputació per al sobra dit offici de ohidors de //254r// comptes reals en son temps y modo, com los altres.

Ítem, per havitar també treballs y gastos als abitants de dita vila y ballia de Figueres, se supplica ordenar-se y provehir que per la col·lecta de la bolla de dita vila y ballia de Figueres se haje crear y asignar una persona de dita vila en diputat local, axí com se acostume per altres viles del present Principat de Cathalunya no de mayor qualitat. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*. Prats.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 305

Qua suplicatione per me, notarium et scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Promotor brachii regalis, constitutus in dicto stamento ecclesiastico, reportavit: que en aquel bras real apar que les lletres provehides per les pregàries de sa magestat se envien als diputats, ab què se'ls escrigue que lo que entendran repartir de caritats que ho repartisquen entre tots los monestirs de las ciutats y viles dels quals en les presents Corts[333] hi ha síndichs.

Et abito super presentis tractatu, fiat[334] *in dicto stamento ecclesiastico decretum:* que per quant és cosa nova e insòlita fer-se lo que lo bras real ha últimament deliberat, que per ço no són de parer se degue fer en manera alguna; y que de aquesta delliberació se'n done rahó al bras militar. *Que fuerunt notificata brachio militari per promotorem dicti stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit*.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar molt bé lo parer de ses senyories y mercès últimament allí reportat; y que per via de pensament los aparexaria bé de part dels dos brassos se fes embaxada al bras, y pregar-los no vullen incistir en sa deliberació.

Et brachium ecclesiasticum dicta deliberatione brachii militaris adhesit noy hando[335] *ad faciendum dictam embaxiatam admodum reverendus abatem de la Real et reverendus sindeci Dertusensis Capituli; brachium vero militare pro predictis elegit nobilem Franciscum Portafà et Petrum Cassador. Qui in continenti dicta embaxiata dicto brachio regali fasserunt, prout* //254v// *paulo post dicti legati brachii ecclesiastici retullerunt*.

Promotor brachii regalis reportavit: que apar adaquell bras, per via de pensament, que los tres promovedors vagen a solicitar als senyors tractadors lo negosi de la compilació de les Constitucions.

Et brachium ecclesiasticum dicte deliberationi adhesit et aliis brachiis reportari iussit.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adhereix a la deliberació de aquest y del real que los promovedors vajen a solicitar als senyors tractadors lo negosi de la compilació de les Constitucions. Y també apar adaquell bras que les perçones eletes per lo Redrès del General se deurien juntar y entendre en sa comisió; y que per assò se'ls assigne aposento còmmodo en la casa llogada.

Deinde, venerunt magnifici Nicolau Frexenet, Ilerde, et Invernius Rocha de Tuhir, sindici, qui in effectu explicarunt: que en aquell bras han considerat molt lo que per part de aquest bras y del militar ab embaxada se'ls ha dit, y no veuhen ocasió perquè ajen de mudar de parer; y axí estan y perceveren en lo que abans avien determinat, so és, que·s repartescan per tots los monestirs de les ciutats y viles de les quals se troben síndichs en les presents Corts les charitats que los diputats delibereran donar y repartir per la salut de la magestat del rey nostre senyor.

Promotor brachii regalis reportavit: que per via de pensament són de parer en aquell bras que demà diumenge se fes un offici solemme en algun monestir y allí se juntassen

333 rts, *interlineat*.
334 *En lloc de* fuit.
335 *En lloc de* nominando.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 306

tots los brassos de aquest Principat per pregar a Nostre Senyor Déu per la salut de sa magestat; y aprés, cada dia se fassa dir una missa cantada per dit effecte.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar, per via de pensament, és de parer que, per part dels dos brassos, són de parer que·s done rahó als senyors tractadors de sa pretenció per entendre lo que aparrà al[s] dits senyors tractadors de la repartació hauran de fer los diputats de les charitats voldran distribuhir per las pregàries faedores per la salut de sa magestat.

255r// *Et habito super predictis tractatu, fuit facta deliberacio sequens:* lo stament ecclesiàstic dellibera que en la capella del present bras se celebre cada dia, al punt de les vuyt hores, tant quant durarà la infirmitat de sa magestat, una missa *pro rege infirmo*; y al fi de la missa, per los convocats en lo present stament se diguen unas ledenies per pregar a Nostre Senyor Déu sie servit restituhir a la real magestat del rey nostre senyor la salut, com tota la cristiandat té necessitat. Quant al que per part del bras real últimament s'és reportat, ço és, que demà se fes un offici solemne en un monestir, apar al present bras ecclesiàstich que per ara no·s deu fer, per ser ja tart y no haver-i temps per concertar lo menester; y haprés se veurà hi·s deliberarà lo que convindrà. Y quant a la deliberació del bras militar de què·s done rahó als senyors tractadors com lo bras real vol que las charitats donaran los diputats que·s repartescan per tots los monestirs de les ciutats y viles de les quals hi ha síndichs en les presents Corts, dit bras ecclesiàstich se adhereix a dita deliberació de dit bras militar, ab tal que primer se'n done rahó al bras real.

Postea, admodum reverendus abbas de la Real dixit quod discentiebat omnibus actibus gratie quomodocumque et qualitercumque in presentibus Curiis facientibus.

Et vigore deliberationis hodierna die in presenti stamento super supplicatis per archidiaconum Terça facte, cuia aliqua brachia dicte Curie adheserunt, fuerunt expedite littere provise deputatis directe, sub forma sequens:

> Los tres staments del Principat de Cathalunya convocats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà lo mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Chatalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part de mossèn Gerònim Terça, ardiacha y canonge de la seu de Tortosa, lo dia present y devall escrit nos hés estada presentada una supplicació del tenor següent: *Inseratur dicta supplicatio,* //255v// *hodierna die presentata, que desuper est incerta*. La qual supplicació per nós vista, volent sobra aquella de justícia provehir, havem manat fer y expedir les presents de y ab les quals vos diem, encarregam y manam que, dins sis dies aprés de la presentació y notificasió de les presents a vosaltres faedora, doneu y lliureu e o donar y lliurar fassau en pública y autèntica forma al dit ardiacha Terça o a son procurador tots y sengles actes y procehiments per vosaltres en aquex consistori fets sobra la provisió e o inseculació del dit lloch de diputat ecclesiàstich vagant per mort del dit ardiacha Cerveró, juntament ab los calendaris y dies se són fets dits procehiments, per a què, vist aquells, pugam en dit negosi provehir lo que sia de justísia; y no fassau lo contrari, tota dilació, excepció, diffugis y consultes cessants. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotescrites de mà dels tres presidents, segellades del sagell mayor de dita Cort. *Datta* en Monçó, a dotze del mes de octubre MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Don Jayme de Cardona y Rochabertí. Pere Farreres.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 307

Die lune, decimaquarta mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini milessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curie Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de Populeto.

Reverendus prior Scala Dei.

256r// *Reverendus sindicus Tarraconensis.*

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, admodum reverendus Paulus Pla, abbas sive perpetuus comendatarius de Gallicantu, nomine Michaelis Oliver, civis Ilerde, obtulit supplicationem quandam, huiusmodi sub thenore:

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

En la vegueria de Lleyda vague, per mort del doctor Guillem Nogués, un lloch de diputat real; supplique a vostres reverendíssimes senyories y a vostra excel·lència, senyories y mercès Miquel Oliver, ciutedà antinch *(sic)* de la dita ciutat de Lleyda, li facen marcè de dit lloch de diputat y manar-lo ensecular en lloc del dit doctor Nogués, que ho rebrà a molt particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem supplicatio, de mandato convocatoris in dicto stamento ecclesiastico, fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta.

Paulo post, promotor brachii regalis reportavit: que, puix les persones per al Redrès del General estaven elegides y nomenades, fos servit aquest bras que dites perçones se ajuntassen per al //256v// dit effecte.

Deinde, magnificus Nicolahus Frexenet, iuris doctor, civis Ilerde et in presentibus Curiis ut sindicus dicte civitatis residens, quandam in scriptis obtulit in dicto stamento ecclesiastico supplicationem, thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt magnífics senyors.

Mestra Guillem Nogués, doctor en medecina, és mor; lo qual estava ensiculat a diputat real per la vegueria de Lleyda. Supplica per ço quant encaridament pot a vostres senyories, excel·lència y mercès miser Nicolau Frexenet, en drests *(sic)* doctor de dita ciutat en la present Cort resident, vullen atorgar-li la mercè en sa perçona, la qual tindrà en particular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus.*

Que quidem supplicacio, de mandato dictorum convocatorum, in dicto stamento ecclesiastico fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti estamenti ecclesiastici escribam, lecta et publicata.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que sie fet lo suplicat per part de miser Frexenet y en lo lloch de hoïdor que occupe dit miser Frexenet sie insiculat mossèn Miquel Oliver, ciutadà de Lleyda, alsats los dissentiments.

Et in continenti, reverendus sindicus Barcinonensis suum dissentimentum ad effectum dictarum graciarum tantum suspendidit.

Deinde, venerunt admodum reverendus dominus Agustinus Gallart, abbas de //257r//

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 308

Gerri, pro brachiio ecclesiastico, Ioannes Cella de Taffurer, domicellus, pro brachio militari et Anticus Sala, nottarius, sindicus Minorisse, pro brachio regali dicte Curie, inter alios electi ad componendum memorialia, constituti in dicto stamento ecclesiastico explicarunt et reportarunt quandam inscripturam ordinata per ipsos presentandam sue regie magestati super prohibicione tormentorum sive pedrenyals, que de mandato dictorum convocatorum fuit per me, nottarium, lecta; et est tenoris huiusmodi:

Sacra, catòlica, real magestat.

Los tres staments del Principat de Cathalunya, considerant los grans danys que així en lo dit Principat com en los Comptats de Rosselló y Cerdanya han causat los archabusos pedrenyals, y especialment los petits, vulgarment nomenats pistoles, y que ya per vostra magestat són estats reprovats y en altres regnes, com a arma preditòria[336], falsa y no utilosa per a la guerra, maligna e indigna de nom de arma, foragitada y reprovada, ab molt graves penes, com la qualitat de ella mateix, imposades contra los qui·ls porten de dia ni de nit, a cavall y a peu, per llochs poblats o despoblats, per camins o fora d'ells, anant o estant o en qualsevol altra manera en qualsevol ciutat, vila o lloch, y contra los qui·l tenen en sa casa públicament o de [a]magat, y també contra los menestrals qui los tals archabusos pedrenyals fabricaran, adobaran en públich o en secret, han delliberat supplicar a vostra magestat que també en lo present Principat de Cathalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya sien del tot prohibits y extirpats, ab gravíssimes penes, com en son cars y lloch a vostra magestat entenen supplicar; y són certs vostra magestat los fassa marcè de estatu//257v//hir-o per via de Constitució. Però per quant los dits Principat y Contats de una part y per terra tenen enemichs eretges y de altra part, que és de la marina, han de estar contínuament armats contra los turchs y moros, enemichs de nostra santa fe chatòlica y de vostra magestat, perquè llevant des de ara sens més los dits archabusos pedrenyalls porie restar la terra desarmada y de manera que en cas de necessitat no porien resistir als enemichs, suppliquen humilment a vostra magestat los fassa marcè de marar[337], veura y considerar lo modo que manco se degue tenir y guardar, com convé al servey de Déu y de vostra magestat y al bé y defenció de dit Principat y Comptats, per a què, manant vostra magestat advertir del que en açò li serà servey a les devuit perçones que tenen càrrech per los tres brassos de ordenar per los Capítols que se han de presentar a vostra magestat per a les Constitucions y Capítols de Cort que se han de ordenar en las presents Corts, inseguint la voluntat de vostra magestat lo Capítol com convé, y aquell se presente a vostra magestat y se proveescha, per via de Constitució o Capítol de Cort, a tants mals com, vists los passats, se esperen si per vostra magestat, ab loació y aprobació dels dits tres braços, no és provehit.

Et habito tractatu in dicto stamento ecclesiastico super contentis in dicta scriptura, fuit deliberatum ut sequitur: lo estament ecclesiàstich, vista la scriptura ordenada per les divuit perçones eletes per a compondre los memorials presentadors a sa real magestat sobre la prohibició dels pedrenyals, dellibere: que aquelles paraules que diuhen "perquè,

336 *En lloc de* proditòria.
337 *En lloc de* mirar.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 309

manant a vostra magestat advertir del que en açò li serà servey a les divuit perçones que tenen //258r// càrrech per los tres brassos de ordenar los Capítols que se han de presentar a vostra magestat per a les Constitucions y Capítols de Cort que se han de ordenar en les presents Corts" que sien llevades y remogudes de dita scriptura y, en lloch de aquelles, sien possades les paraules següents: "perquè, manant a vostra magestat advertir als dits brassos del que en assò li serà servey"; y que·s presente dita scriptura de part dels tres brassos als senyors tractadors. Nomenant per aquest effecte per part del present bras al dit molt reverent abat de Gerri, lo qual, feta dita presentació, fasse relació de aquella en lo present stament. *Que quidem deliberatio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorrem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit.*

Deinde, venit admodum reverendus abbas de la Real, qui dixit quod, pro effectu graciarum hodierna die huiusmodi brachium factarum dominis Nicolao Frexenet et Michaelli Oliver, civibus Ilerde, suum dissentimentum suspendebat, prout de facto suspendidit.

Promotor brachii militaris reportavit in effectu: que feyan saber a vostres senyories y mercès com en aquell bras hi ha alguns dissentiments a tots actes; y specialment y és lo dissentiment de don Joan Burguès per lo recors de misser Francesc Serra, més de un altre cavaller, fins sia feta la habilitació; altra de don Berenguer de Paguera a tots actes, fins a tant que tots los altres dissentiments sien alsats y llevats; y un altre de un altre cavaller, que no·s fasse altre nominació de advocat. Y per ço, suppliquen a ses senyories y mercès vullen vèurer quina forma se podrà donar en què dits dissentiments sien alsats perquè lo progrés de la Cort no sie impedit.

258v// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate et hodierna die convocate, exeptis admodum reverendis abbatis de la Real et Populeti.*

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: com en aquell bras, per a presentar als tractadors la escriptura ordenada per les divuit perçones sobre la prohibició dels pedrenyals, han nomenat a don Plegamans de Marimon.

Promotor brachii regalis reportavit: com en aquell bras no han pogut deliberar res sobra la escriptura ordenada per la prohibició dels albarans *(sic)*, en aquell bras vuy de part de les divuyt perçones reportada, per ço que alguns síndichs hi ha que encara no tenen resposta de sos principals.

Promotor brachii militaris reportavit: que·s, puix lo bras real apar que passe per dissimulació lo enviar la lletra als diputats sobre les pregàries faedoras per la salut de sa magestat, que apar al bras militar que per part de aquestos dos brassos ecclesiàstich y militar anassen los promovedors al bras real per a dir-los que los senyors tractadors havian senyalat que no·s fessen proffesons públiques y, si·s feya lo que ells volen, seria fer-o a ssaber a tota la terra; y per ço, puix tot aquest negossi s'és fet ab parer y concell dels senyors tractadors, apar se'ls deu donar rahó què és la causa perquè dita lletra //259r// no és anada, com ja disapte passat se ere delliberat.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit; et in continenti dicti promotores brachiorum ecclesiastici et militaris predicta dicto brachio regali notificarunt, prout paulo post, reversus, dictus promotor ecclesiasticus retulit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 310

Et vigore decretorum factorum hodierna die per tria brachia dicte Curie in originali supplicatione per magnificum Nicolaum Frexenet oblate, fuerunt expedite littere inseculationum eiusdem Frexanet et Michaellis Oliver, in et sub forma sequenti:

Los tres estaments del Principat de Chatalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat y als hoïdors de comptes del dit General y a totes altres perçones a qui pertanya y lo present negosi toque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que per part del magnífich misser Nicolau Frexanet, ciutedà de la ciutat de Lleyda, nos és estada presentada una supplicació del tenor següent: Reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt magnífichs senyors. Mestre Guillem Nogués. *Inseratur dicta suplicatio ques desuper est incerta*. A la qual supplicació, com ha justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que en lo dit lloch de diputat real fos inseculat lo dit misser Nicolau Frexenet; y en lo lloch de oïdor que dit misser Frexenet ocupa fos insiculat mossèn Miquel Oliver, ciutedà de dita ciutat de Lleyda; y axí de fet inseculàrem, se//259v//gons que ab la present insiculam e inseculats ésser volem, provehim y manam, ço és, lo dit Nicolau Frexenet en lo dit lloch de diputat real del General per la ciutat de Lleyda, per mort del dit mossèn Guillem Nogués vagant, y lo dit mossèn Miquel Oliver en lloch de hoïdor real per la matexa ciutat de Lleyda que ocupave lo dit misser Nicolau Frexenet, novament insiculat a diputat. Per ço, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita inseculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilació y exepció alguna, escrigau y continueu y continuar y escriure fassau en lo llibre y altres llochs ha ont les inseculacions de diputats y hoïdors se escriuhen y continuhen, ço és, lo dit misser Nicolau Frexanet en lo dit lloch de diputat real del General per la ciutat de Lleyda, vagant per mort del dit mossèn Guillem Nogués, y lo dit mossèn Miquel Oliver en lo lloch de hoïdor real per la dita ciutat de Lleyda que ocupave lo dit misser Nicolau Frexanet, novament insiculat en diputat, a fi y afecte que, avent-se de fer extractions de semblants diputats y oïdors, incoreguen de fet en dites estractions respectivament, axí y en la forma que los altres semblants llochs posat e insiculats corren, tots duptes y dificultats cessants. En fe y testimoni de les quals coses avem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y segellades ab lo segell mayor de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a catorze del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor MDLXXXV, etc.

Die martis, decima quinta mencis octobris, anno quo supra nattivitate Domini millessimo quingentessimo //260r// *octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, in qua convocasione interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Reverendus prior Scala Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 311

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Quibus convocatis, honorabilis Ioannes Antich quandam ob[tulit] supplicasionem, thenoris sequentis:

Il·lustríssims, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífics senyors.

En lo mes de juriol mil sinch-cents setanta-y-quatre, per lo que aleshores en diputats lo ardiacha Cerveró y dos condeputats, fou-li promulgada una sentència en favor del procurador del General y contra Francesch Antich, en la qual sentènsia se prengué motiu y attendènsia de un pretès càlcul fet per Delmau Ros y Lluís Bertró, mercader, elegits per dits diputats, en lo qual càlcull y discurs de aquell se prengué en fet, y per consegüent en dret, determinat bescompta y error *salva pare*; lo que donà pressa[338] ocasió al dit Francesch Antich, comdemnat, com evidentment agraviat, appel·lar y a supplicar als dits senyors diputats, conforme a Capítols de Cort, ús y estil //260v// de la casa de la Diputació y consistori, com de fet appel·là dins lo temps degut y per dret estatuhit. Y per lo que recusaven pendre semblants actes de apellació, fonch forçat al dit Francesch Antich anprar-se de mossèn tal Boffill, nottari públich de Barcelona, que request per dit Antich llevàs y testificàs dit acte de appel·lació a vint-y-sis del mes de juriol de dit any mil cinch-sents setanta-y-quatre. *Quo factu*, dits diputats, pretenent que dita sentència no podia appel·lar ni supplicar, al·legant y pretenent que ere cas criminal y als que, conforme a la qualitat de aquell, no podia dit Antich appel·lar ni supplicar ni altrament recorre, encara que contra expresa disposisió de dits Capítols de Cort, y particularment contra expressa disposició del Capítol quart de les Corts de l'any mil sinch-cents quoranta-y-set, prengueren al dit Bofill, nottari, la príssia y la mateixa scriptura de la dita appel·lació, lo que ha dat causa que fins vuy dit Francesch Antich no ha pogut, y per altres impediments sens nottaris, deduhir ni prosseguir la present causa de supplicació e o appel·lació, aguardant sempre esta ocasió de Corts per a poder recórrer de coses semblants li són estats fets y petir dit Antich en presó molt temps, no devent al General de ninguna cosa, sots collor que ere deutor del[339] General, del qual ne donarà molt bon descàrrech. Y confiant que vostres senyories y mercès, com a perçonas zeloses de la justícia y que no és de llur ànimo que los que són estats agraviats resten sens la deguda satisfació, suplica per ço a vostres senyories y mercès quant humilment pot dit Francesch Antich que manen escriure als diputats //261r// del General de Cathalunya una carta, ab incerta de la present supplicasió, encarregant-los restituhís com[340] a dit Francesch Antich lo dit acte de appel·lació, perquè, cobrant dit Antich sos actes, pugua proseguir y passar havant sa pretenció devant vostres senyories y mercès; y admetre-li de nou la present appel·lació y recós per a què entenguen los agravis són estats fets al dit Antich ab dita sentència. Y per anaçò, supplica y demana a vostres senyories y mercès los sie servey guiar y assegurar a dit Francesc Antich per a què puga anar a Barcelona per cobrar sos actes y scriptures y tornar assí en Moncó, a deduhir c[l]arament a vostres senyories y mercès de sa justícia, per a què millor puguen manar en tot que li sie

338 *En lloc de* presta.
339 *A continuació, repetit,* deutor del.
340 *En lloc de* restitusquen.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 312

administrat compliment de aquell. Lo offici, etc. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*. Gallego.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum quod comittatur advocatis, qui supplicata recognoscant, audiant et[341] *refferant*.

Dominus Ioannes Navarro, sindicus de Camprodon, promotor brachii regalis, reportavit: com aquell bras se aderie a la voluntat de aquest bras y del militar que se envien les lletres per les pregàries de la salut de sa magestat, ab què aquelles paraules que dihuen que·s fassen pregàries "per los monestirs de Barcelona" diga "per los monestirs de tot lo Principat de Cathalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya". Y també són de parer que los tres promovedors vagen a donar-ne rahó als senyors tractadors, //261v// com estos brassos han delliberat.

Venerunt postea admodum reverendi abbas Populeti et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar supplique a ses senyories y mercès sien servits manar-los havisar del parrer de aquest bras sobre lo reportat per lo promovedor del bras real.

Et fuit decretum: que lo promovedor de aquest bras torne resposta al bras militar y·ls digue que assí apar que los dels bras real, en lloch de adobar sa deliberació sobra la lletra als diputats, l'an pijorada, perquè abans sols demanaven que·s repartissen las caritats per totes les ciutats y viles que·y ha sínchdichs d'elles en les presents Corts y ara diuhen que·s repartescan per tot lo Principat y Comptats; y que apar les lletras vagen de la manera qu·estan ordenades. *Fuit reportata huiusmodi deliberatio per promotorem dicti stamenti ecclesiastici dicto brachio militari, ut ipse retulit*.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell[342] bras per via de pensament que, de part dels dos brassos ecclesiàstich y militar, anassen dos perssones de cada bras al bras real per persuadir-los se vullen adherir a la deliberació de aquestos dos brassos que vagen les lletres com se són ordenades, perquè fer-se lo que elles volen serie contradir al que senyalaren als senyors tractadors; y baste lo avís y orde que los prelats han donat per ses diòcesis de que fassen dites pregàries.

Et convocati in dicto stamento adheserunt dicte deliberationi et nominarunt pro predictis reverendus archidiaconum d'Oms, sindicum Tarraconensis, et venerabilem procuratorem //262r// *admodum reverendi abbatis Santarum Crucum; brachium vero militare elegit pro predictis dominum de Monclar et Gasparem de Vilanova, domicellos, prout promotor dicti brachii retulit*.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt dicto brachio regali, prout reversi paulo post dicti legati ecclesiastici retulerunt.

Venerunt magnifici Andreas Vilaplana, Gerunde, et Antonius Jolí, ville Perpiniani, respective sindici, legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt sequentia: que en aquell bras s'és hoïda la embaxada que per part de aquest bras y del militar s'és feta y, considerant lo que·lls és estat referit y entenent que la indisposició y poca salut de sa magestat per-

341 *A continuació, repetit,* et.

342 *A continuació, repetit,* apar en aquell.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 313

severe, han determinat adherir-se a la deliberació de aquestos dos brassos ecclesiàstich y militar en què s'escrigue als diputats fassen fer pregàries per la salut de sa magestat y que se'ls done rahó del stament en què per avuy està la salut de sa magestat.

Et in continenti, decreverunt quod escribatur diputatis super predictis et llittere mittantur per nuncium sive letorem equestrem quod faciant fieri preces pro salute sue regie magestatis, prout iam fuerat decretum.

Et vigore dicte deliberationis, cui alia brachia dicte Curie adheserunt, fuerunt expedite littere deputatis directe, sub forma sequenti:

Ab extra:

Als reverent, nobles y magnífics senyors, los diputats del General de Cathalunya residents en Barcelona.

262v// *Ab intra vero huiusmodi sub tenore:*

Reverents, nobles y magnífics senyors.

La magestat del rey nostre senyor és estat estos dies ab alguna indisposició de quatra o sinch tercianes sensilles que ha tingut, per les que·ls lo sagnaren una vegada; y esta nit passada, essent dia extraordinari, de la cessió s'és trobat més fatigat que los altres dies y ab una pocha de febra, per la qual vuy de matí lo an tornat a sengrar; y nosaltres, sentint com és rahó la sua indisposició y dejutjant procurar per tots los medis positbles la sua salut, recorrent al principal remediador que és Nostre Senyor Déu Hiesuchrist y ensigunt lo bon costum de aquest Principat, havem pensat que per aquest effecte se fassen pregàries y altres obres pies y devocions per alcançar del Senyor misericòrdia y clemènsia envers nosaltres. Per ço, notificant-vos dites coses, vos diem, encarregam y manam que, encontinent rebuda la present, procureu de fer fer y donar orde se fassen per les iglésies y monestirs de religiosos y de monges de aquexa ciutat y sircunbehins de ella pregàries y oracions particulars y devocions acostumades, per a què sa Divina Magestat sia per sa divina misericòrdia servit restituhir al rey nostre senyor la salut y donar-li molts y llarchs de vida a glòria sua, com tota la cristiandad y en particular aquestos regnes an menester; y del que fareu nos donareu avís ab diligència, que la matexa tindrem de havisar-vos del que en aquest particular se offerirà. En Monçó y octubre, als XV, any MDLXXXV.

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Cort[s] Generals que la real magestat de present celebra en la vila de Monçó, al vostre honor appellats[343]. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Pere Farreres.

263r// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Chatalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.

343 *En lloc de* apparellats.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 314

Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, per reverendissimus dominum episcopum Vicensis, admodum reverendus abbatem de la Real, reverendus sindicum Elenensis, electos, una cum aliis per brachium regale nominatis, pro ordinanda forma servanda in exactione debitorum Generalis, fuit in dicto stamento ecclesiastico proposita quedam scriptura que de mandato ipsorum convocatorum fuit in dicto stamento ecclesiastico lecta per me, notarium, et super eam magnus et maturus tractatus prohabitus.

Item, fuit deliberatum: que, per quant les perçones eletes per als agravis an ja hordenat algunes coses y van treballant en ells, per so //263v// delliberen que, axí com se van fent, se lligen en lo present bras y·s tracte sobre ells; y perquè no·s perde temps, delliberen que cadal dia se junte lo present bras a les dos hores aprés de mitg dia y afins a las tres no se entenga en altre negosi sinó en lo dit.

Deinde, venerunt magnifici Raphael Çarrovira, Barchinone, et Ioannis Onofrius Hortodó, ville Podiii Ceritanii, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt: que en totes les Corts passades s'és acostumat posar-se per part de les ciutats o universitats empara al segell, per lo que se solen donar molts privilegis en perjudici de les universitats, y dites empares se solen fer per lo canceller de Cathalunya. Y havent-se fet en estes Corts lo mateix de posar dites empares, vuy los és estat notificat com no·s tenen les empares que fa lo cansaller de Cathalunya, sinó que·s deuhen fer per orde del vicecanseller; y apar que per indirecte volen tràurer estas causas de Cathalunya y lo Consell Supremo vol possar las mans en assò. Y per ço ho feihan saber a ses senyories y mercès per a què·lls ajuden y vàleguen en assò, que lo mateix faran ells quant se'ls offerís semblant cosa.

Promotor brachii militaris reportavit: que ja feren a saber a ses senyories y mercès ayr com allí tenen dissentiments y alguns a tots actes; per ço an delliberat, per vui[344] de pensament, que·s deurie anar per part dels brassos als senyors tractadors perquè sien servits procurar que·ls lleven dits dissentiments.

Et brachium ecclesiasticum dictae deliberationi adhesit et per promotorem aliis brachiis dicte Curie reportari fecit; et brachium et regale predictis[345] *adhesit, prout per dominum Antonium Jolí, promotorem dicti stamentum, relatum fuit. Et in continenti, dicti* //264r// *promotores predicta executi fuerunt, prout promotor ecclesiasticus retulit.*

Item, habito tractatu super expositis cum embaxiata pro parte brachii regalis, fuit

344 *En lloc de* via.
345 predictum, *corregit.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 315

decretum: que torne resposta al bras real, dient-los que aquest bras dejutje saber què és lo que se ha fet en aquest particular de la anpara dels sagells que an reportat ab enbaxada, perquè sabut assò se pugue delliberar lo que convinga. *Et pro facienda dicta embaxiata nominarunt admodum reverendus abbatem de Gerri et procuratorem admodum reverendi abbatis Santarum Crucum, qui in continenti onus eis commisum executi fuerunt et reversi retulerunt:* que ells han feta dita embaxada, com los és estat manat, y que·lls an dit que ells estan en possesió de justificar les ampares que són al segell devant lo senyor canseller de Cathalunya.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, ha delliberat que cada bras nomenàs dos perçones per antendre lo aggravi entén lo bras real se li fa en lo negosi de les empares del sagell, segons ab embaxada an reportat.

Die mercurii, decima sexta mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, convocata ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Chatalonie convenerunt et presentes fuerunt qui sequntur:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

264v// *Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.*

Quibus convocatis, fuit decretum: que lo promovedor face a saber als altres brassos com en aquest bras són de parer que la pretenció del bras real sobre lo agravi de les empares dels sagells se comete als advocats, los quals hogen, vegen, ajunten y referesquen als brassos. *Fuit reportatum aliis brachiis per promotorem.*

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adhereix a la propdita deliberació de aquest bras y que·s notifique ab embaxada dels dos brassos al bras real la dita deliberació.

Venerunt deinde Antonius Jolí, Perpiniani, et[346] *Cervarie, sindici, legati brahii regalis, que in effectu explicarunt:* que aquell bras adhereix a la deliberació de aquest de què los advocats vegen, hogen y apunten lo agravi se fa al bras real per los del Concell Supremo en no voler que les empares que·s fan al segell se justifiquen d[e]vant lo senyor canceller, com sempre s'és acostumat; y que dits advocats, apuntat que·u hagen, ho refresquen als brassos perquè després, de part de tots los tres brassos, se pugue notificar ab embaxiada als senyors tractadors y aplicar-los[347] ho remedien.

Promotor brachii militaris reportavit: com ja haïr reportà a ses senyories y mercès los dissentiments que en aquell bras estan possats, y com specialment n'i ha fins sie declarat si miser Mur, assessor de la Ballia General, y misser Ferrer, advocat dels

346 *A continuació, espai en blanc.*

347 *En lloc de* suplicar-los.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 316

pobres, poden ésser advocats de aquell bras; y perquè les perçones qu·eren posats dits dissentiments se contenten que los advocats dels brassos vagen tant solament si dits misser Mur y misser Ferrer són officials reals, per ço, que ses senyories y mercès sien servits demanar-o als advocats de aquest bras. *Et brachium regale dicte deliberationi adhesit, prout eius promotor retulit.*

265r// *Et brachium ecclesiasticum predicte deliberacioni etiam adhesit, dummodo dicti advocati referant stamento.*

Lo reverent prior d'Escala Dei, commisari elet per aquest bras per entendre y enformar-se de la salut de sa magestat, refferí que ell y los altres comissaris són estats a palàcio hi·ls han dit los de la càmara que a sa magestat no li havie dexat la febra y que la nit la avia pasada mal, y que per ço lo havien sangrat vuy tercera vegada.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, per via de pensament, han delliberat que los tres promovedors vajen als senyors tractadors de sa magestat per dirlos la diligència que los brasos an fet en fer fer pregàries per la salut de sa magestat, y offerir-se fer-ne mayors si a ses senyories aparrà.

Et brachium ecclesiasticum dicta relacione facta per reverendum fratrem don priorem Scale Dei, commissarium ad se informandum de salute sue regie magestatis, predicte deliberationi adhesit et per promotorem electi stamenti ecclesiastici aliis brachiis reportari fecit.

Dictus die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris, que reportavit: que aquell bras supplique a ses senyories y mercès sien servits manar als advocats de aquest bras que·s junten sobre lo dupte y perjudici pretén lo bras real sobre les anpares del segell, com ja és estat altre vegada.

Promotor brachii ecclesiastici reportavit: com ell y los altres promovedors són estats als senyors tractadors per fer-los a saber les diligències que de part dels brassos se són fetas per fer pregàries per la salut de sa magestat; y també //265v// als han dit si apparie se'n deguessen fer altres. Y als han fet resposta que a sa magestat li havia dexat la febra, llaors al Senyor, y que·s deurian continuar les pregàries.

Deinde, venit dominus don Hieronimus Corrella, nomine ut dixit dominorum tractatorum sue regie magestatis, qui dixit: que los senyors tractadors *azían saber a sus señorías y mercedes como su magestat estava, bendito Dios, mejor y sin calentura, y que les parecía muy bien que se continuasse lo azer rogativas para su salut y para que Nuestro Señor le continue la mejora que tiene y que ésta sea aziendo oraciones continuas y devociones particulares.*

Promotor brachii militaris reportavit: que mossèn Antoni Vila ha passat sert dissentiment sobre los recorts posat per part de dit misser Francesc Serra, com veuran ab la escriptura que aporta, la qual apar és contra la superioritat de la Cort; que per ço supliquen a ses senyories y mercès la vullen manar llegir y vèurer lo que·lls aparrà.

E llegida dita scriptura per mi, notari, fonch deliberat que·s torne resposta al bras militar que appar en aquest bras que, puix air se cometé als advocats que vesen los altres dissentiments són en aquell bras, que també deuhan vèurer aquest, mayorment que apar

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 317

que en aquest dissentiment, com en lo bras militar han apuntat, en alguna manera se fa perjudisi a la superioritat de la Cort. Y que lo que·s provehí en dit negosi del Redrès de miser Serra sols fonch cometre als advocats que vessen, hoïssen y referissen les coses suplicades y diguessen son vot *consultive*. *Fuit reportata brachio militari*.

266r// *Promotor brachii militaris reportavit:* com lo dissentiment posat per mossèn Antoni Vila en aquell bras està alsat, segons lo escrivà de aquell bras ne farà fe; y encontinent, mossèn Sala, scrivà del dit bras militar, referí com dit dissentiment estave alçat.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, per mort de mossèn Agulló de Bellvey, han nomenat per abilitador a mossèn Joan Cella y Tafurer. Y perquè la mayor part de les perçones que estan en aquell bras no stan abilitades, suppliquen a ses senyories y mercès sien servits que los tres promovedors vajen a solicitar al senyor canceller per a què fasse juntar los habilitadors y fassen altra abilitació. Y també los fan a saber com s'és provehida la supplicació de misser Serra de la matexa manera que assí se hera provehida.

Et nihilomnius, fuit decretum quod fiant et expediantur littere diputatis directe in et sub forma sequenti:

Reverents, nobles y magnífichs senyors.

Per misser Francesch Ubach rebérem dos lletres vostres, la una per lo negosi del procés de la visita del monestir de Nostra Senyora de Monserrat y l'altra de crehensa per al dit misser Ubach en lo negosi de misser Francesc Serra, la qual la explicà en aquestos brassos y és estat hoït en lo que ha volgut dir, acerca del qual en son lloch y temps se provehirà lo que aparexerà y se'n donarà havís. També rebérem aprés altra lletra vostra de sinch del present per mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, juntament ab lo llibre vulgarment dit "Dels Quatre Senyals" y dos plechs de altres escriptures en dita vostra lletra mencionades, les quals són arribades a molt bon punt, per lo que se entén ara molt de veras en los negossis per a la bona directió //266v// dels quals se·us enviaren a demanar. Agraïnt-vos la bona solicitut haveu tingut en dit negosi, confiam que la matexa tindreu en totes les coses que de assí se·us ordenaran; si en particular nos podreu advertir algunes coses de importància, axí en lo que toca al bé comú de tot lo present Principat en matèria de fer Constitucions y Capítols de Cort per la bona atministració de la justícia y conservació de la pau, com del Redrès de aquexa casa y del General, ne rebrem particular contento ho fassau. En Monçó y octubre, als setze de mil sinch-cens vuytanta-y-sinch.

Los tres estaments del Principat de Cathalunya convocats en les Corts Generals que la real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor appellats[348]. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

Als reverents, nobles hi magnífichs senyors, los diputats del General de Cathalunya residents en Barcelona.

Die iovis, decima septima mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generalis in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie ad sonum campane, ut moris est, in dicta eccle-

348 *En lloc de* apparellats.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 318

sia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocato et congregato, presentes fuerunt qui sequuntur:

Reverendus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

267r// *Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.*

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que ses senyories y mercès sien servits donar orde que los tres promovedors vajen a solicitar al senyor canseller de Cathalunya que fassan altra abilytació, com lo die de air ja ho reportà; y també apar, per via de pensament, que se li diga sie servit se entengue en lo negosi de la compilació de les Constitucions. *Et convocati in dicto stamento predicte deliberationi brachii militaris adheserunt et predicta aliis brachiis dicte Curie reportari fecerunt.*

Brachium etiam regale dicte deliberationi adhesit, ut eius promotor reportavit.

Postea, constituti in dicto stamento nobilis Ioannes Burguès y de So et admodum magnificus Hieronimus Sorribes, domiceli Barchinone domiciliati, nomine ut et procuratores admodum magnifici Ioannis Poncii Cescases, iuris doctor et de Regio Consilio Sivili Cathalonie, prout de sua potestate constat et fidem fecerunt quodam instrumento publico papireo acto in civitate Barchinone, die septima presentium mensis et anni recepto et testificato, ac clausulo penes discretum Petrum Ferrer, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, dicto nomine, convocatis in dicto stamento ecclesiastico obtulerunt et presentarunt papiri supplicationem thenoris huiusmodi:

> Il·lustríssims y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífics senyors.
>
> Per mi, Joan Pons Cescases, essent en la vila de Monçó, al primer del mes de desembre del any 1563 fonch presentada una supplicació del tenor següent: Molt il·lustres, etc. Mossèn Joan Cescases, qui cavaller tingué y serví per //267v// temps de vint-y-sinch anys complits lo offici de sobracullidor de les antrades y axides del General de la part de Llevant y aquell regí y administrà ab tota la legalitat y bondat que altra perçona alguna la agués pogut regir, de tal manera que ni en vida sua ni aprés sa mort se ha proposada una mínima queixa contra ell. Succehí's que en lo mes de agost del any 1554, anant servint dit offici y recollint los dinés del General, essent en la vila de Puigcerdà, se enmalaltí de quortanes; y baxat que fou, ab molt grandíssim treball y eccessius gastos, en la ciutat de Barcelona, en la qual feya sa residència, maleujà cahent llevant fins al primer dia del mes de abril 1555, lo qual dia pasà de la present vida a la perdurable. En lo mitg del temps de sa malaltia anà en perçona dues voltes en consistori y també féu presentar diverses supplicacions als senyors diputats qui leshores eran, suplicant-los que, tenint esguart al temps que ell servia dit offici y a la legalitat ab què l'avia servit y a ses poques facultats, fossen servits de admetra-li la renuntiatió de dit son offici, la qual entenia fer en mà y poder de dits diputats, per a què d'ell provehissen a son fill Joan Pons Sescases; e per millor poder-o effectuar,

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 319

hi féu interpossar algunes notables perçones, las quals ab molta instància solicitaren dit negosi. E no obstant que prosehís de justítia lo dit Sescases los supplicave, no·u pugué obtenir, ans bé, com dit és, morint dit Sescases, lo dit offici vagà per sa mort. Ycom sia axí que los senyors diputats per Capítols de Cort sien obligats de admetre les renuntiations dels officis que los officials entenen fer y provehir la perçona que lo tal official renuntiant nomenarà, ab tal emperò que sia hàbil lo nomenat y no sie dins lo mateix trienni que fos estat provehit lo dit renunsiant, fou molt perjudicat lo dit Joan Cescases quòndam y dit Joan Pons Cescases, son fill, en no voler-li admetre dita renuntiatió. Per tant, tenint molta confiança que, essent jurídica sa pretenció, serà per vostres senyories y mercès manat ministrar compliment de justícia, quant humilment pot suplica a vostres senyories y mercès sien servits, citat primer lo procurador fiscal //268r// de la Generalitat, vuy present en Cort, a tots y sengles actes de la present causa fins a sentència difinitiva y execució de aquella *inclusive*, comdepnar aquell en aver de donar y pagar al dit suplicant, de les peccúnies del dit General, la vera y justa valor del dit offici ensemps ab lo selari de aquell comptador *a die vacasion[i]s usque ad diem realis et actualis solutionis*, ensemps ab les despeses; he per dit effecte manar a vostres senyories y mercès cometre la present causa als reverents y magnífichs advocats dels brasos ho estaments, qui ab tota promptitut a les parts compliment de justícia administren. E en quant aparegués a vostres senyories y mercès que, per les moltes ocupacions de la present Cort o altrament, la present causa no·s degués o pogués prosehir y terminar en Cort, sien vostres senyories y mercès servits manar, per ses estillades lletres, escriure als diputats de Cathalunya que, oïdes y enteses les pretencions de les parts y aplicats alguns magnífics doctors del Real Concell per la decició del negosi, ab tota promptitut administren al dit suplicant tot compliment de justícia. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*. *Cescases, in causa propria*. E com fos axí que, ab tot que fos y sia cosa de justítia lo que per dit Cescases se suplicava, no pugué obtenir ab lo bras o estament real que se decretàs del modo y forma se era decretada en los brassos ecclesiàstich y militar, ço és, que fos remesa als diputats generals de Cathalunya perquè administrassen justícia al dit Cescases, sí e segons ab dita suplicació y decretacions poran vostres senyories y mercès manar vèurer, de la qual originalment se'n fa prompta fe *prout ecce*. Y com dit Sescases, per la malaltia gran li sobrevingué en lo temps se continuaren dites Corts, no pugué en elles continuar de instar se reparàs la decretació en lo dit stament real feta a dita suplicació, y sia estat sa magestat servit de fer esta convocasió de Corts, dit misser Cescases o son llegítim procurador, comparent altra volta devant vostres senyories y mercès, quant humilment los suplica los sie de mercè, pus ab los actes de informació rebuda de manament dels diputats de Cathalunya, ab provisió de llur assessor ja a 11 del mes de octubre del dit any 1563, y de la dita suplicació per ell presentada al primer de dezembre del dit any, los quals exibeix *prout ecce*, puix sa pretenció sols consisteix en veure si és de justícia lo per ell supplicat, manar-lo desagraviar de dit agravi li feren //268v// los *tunch* deputats y manar-lo satisfer axí en lo preu del dit offici y emoluments de aquell, manant-li ministrar cumpliment de justícia. *Et licet. Altissimus, etc*. *Franciscus Cescases*.

Qua suplicatione oblata, illico dicti domini Ioannes Burguès et de So et Hieronimus de Sorribes, dicto nomine, obtulerunt aliam suplicationem originalem in preinserta

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 320

mencionatam et incertam, producentes illius decretationes tunch factas in earum calce, tenoris huiusmodi:

Lecta in stamento ecclesiastico, prima dezembris MDLXIII, et ibidem fuit decretum quod supplicata remitatur deputatis Generalis Cathalonie qui, citatis et auditis partibus et aliis quorum intersit, maturo consilio, iustitiam faciant; et pro inde expediantur littere nessessaris. Item, lecta in stamento militari, proxime dicte die et anno, et ibidem fuit decretum ut supra in stamento ecclesiastico. Item, lecta in stamento regali, secunda die mensis decembris predicti, et ibidem, attentis frivolis rationibus in dicta suplicatione et aliis deductis, fuit decretum quod repellatur.

Quibus quidem suplicatione et decretationibus lectis per me, scribam, fuit in dicto stamento ecclesiastico decretum que suplicata remittantur deputatis Generalis Cathalonie, qui, citatis et auditis partibus et aliis quorum interesit, maturo concilio, iustitiam faciant; et pro inde expediantur littere necessarie et opportune.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, considerant lo dany que causen les tantes lleudes que·i ha en lo present Principat de Cathalunya y Comptats de Roselló y Cerdanya, an pensat que·s deurien procurar de extinguir dites lleudes y que lo General satisfés lo interès de aquelles a qui toque y axí entrassen en mans de General, per ço que, per respecte de dites lleudes, dexen de entrar moltes mercaderies en Cathalunya, que·i entrarian si dites lleudes fossen llevades. Y per a reparar lo dany que de assò patirie dit General, se podria posar malla més per lliura al dret del General.

Deinde, venerunt ad dictum stamentum reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Elenensis.

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras per portar-los lo memorial o trassa que s'és feta sobra la forma de //269r// la exactió dels deutes del General, pague[349] allí la vegen y diguen lo que·ls aparexerà. *Et in continenti, dictus promotor predicta exequitus fuit, prout postea retulit.*

Item, habitu tractatu in dicto stamento super contentis in suplicatione pro parte advocatorum die decima sexta septembris proxime dimissi, fuit decretum: que, considerant los treballs que los advocats dels tres brassos de la present Cort tenen y suporten en ella, delliberen que a cada hu dels dos advocats, que cada bras sol y acostume tenir, se donen y paguen de pecúnies del General, per son celari, a rahó de vint reals per cadal dia, pagador per terces anticipades, segons los celaris dels dits officials se acostumen a pagar, comensant de córrer del dia de la propositió de les presents Corts; y si en algun bras hi aurà més de dos advocats, los que sien no puguen haver sinó celari de dos, repartint-los-se entre ells, segons és de costum. Y per assò sien fetes les cauteles necessàries, alsats emperò los dissentiments.

Et in continenti, dictus admodum reverendus abbas de la Real dixit quod non consentiebat dicte deliberassioni, imo expresse dissentiebat; requiren[s] hex in presenti prossessu inseri.

Et vigore decretorum factorum per tria brachia Curie presentis, fuit expedita cauthela sequens:

349 *En lloc de* per a què.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 321

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General del dit Principat, residint de present en la dita vila de Monçó. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que de les pecúnies del dit General, o per vós //269v// en nom de aquell, sien donades y pagades a Barnabé de Guevara, residint en la present vila, tretze lliures, moneda barcelonesa, per certes obres havia fetes a huna de les cases que estan llogades per obs de les persones que estan juntades per als memorials de les Constitucions y agravis y Redrès del General, la qual tenia abans llogada. Per ço, ab tenor de les presents vos diem, manam y encarregam que, de pecúnies del General, doneu y pagueu al sobra dit Bernabé de Guevara les dites tretze lliures; dient y manant al reverent, nobles y magnífics diputats y hoïdors de comptes del dit General que, pagant vós la sobre dita quantitat, la·us atmeten en compte de llegítima data. En testimoni y fe de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo segell manor de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a deu, quant al bras militar a dotze y quant al bras real a diset del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo vescompte de Rochabertí. Pere Ferreres.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis convocato et congr[eg]ato, interfuerunt reverendissimus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendus abbas de Lavax, reverendus prior monasterii Scale Dei; reverendus cindici Tarraconensis et Ilerdensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis et congregatis, admodum magnifico Gaspar Perves, olim de Vilanova, obtulit convocatis in dicto stamento quandam in scriptis papiri supplicationem, que de mandato dictorum convocatorum fuit per me, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta; que est thenoris huiusmodi:

270r// Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Juan Bautista Moliner, senyor de la Granadella, és mort; lo qual estava insiculat a diputat per la vegueria de Lleyda. Supplica, per tant, Gaspar de Perves, òlim de Vilanova, a vostres senyories y mercedes sien servits de insicular-lo en son lloch per rahó de la baronia té en Pallàs, qu·és de aquella sots-vegueria, attento que està servint y asintint des del principi de les Corts; que·u rebrà a molta mercè.

Qua suplicatione lecta, fuit decretum quod fiat ut supplicatur, sublatis tum[350] *dissentimentis.*

Die sabati, decima nona mencis octobris, anno presenti a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum

350 *En lloc de* tamen.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 322

campane, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, ut moris est, convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, domi[n]us Ioannes de Settantí obtulit supplicationem, tenoris huiusmodi:

270v// Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres senyors.

Los dies passats, per orde dels tres brassos de la present Cort, se manà als diputats de Cathalunya que dins trenta dies declarassen la causa de Joan de Settantí, lo qual en aquella ocasió no se pugé executar per estar fora de Barcelona misser Francesc Claris, altre dels assessors a qui la dita causa estava comesa; y com, pochs dies aprés de ser tornat en Barcelona, sia mort dit Claris y los dits altres assessors de dita causa, que són misser Antoni Oliva y misser Jaume Mir, estiguen tan instruïts en la causa que dins molt pochs dies la poden haver declarada, y sien perçones de tanta rectitut y doctrina que se'ls pot als dos encomanar cosas de més importància, com més que se té antès que de atràs ja tenen escrits apuntaments fets per los dits tres doctors dels caps més importants del prossés; y havent-se de anomenar nou jutge en lloch de dit Claris, seria may acabar perquè, ab dos anys que tardaria a estar al cap del negossi lo nou jutge, seria molt fàcil morir-se hun dels tres y de aquesta manera seria progrés *ad infinitum*; y com axí se fassa en la Real Audiència que, quant u se mor o és sospitós, los que restan fan la causa; per so y per tot lo sobre dit y perquè dit Settantí pugue alcansar justícia abans que les presents Corts se acàpian, perquè passada aquesta ocasió no·n té esperança y perquè de la resuloció de dita causa redundarà gran utilitat per al bon Redrès de la bona administració de la justícia del General, per ço, supplique a vostres senyories, excel·lència y mercès que, attès las ditas cosas y la equitat de aquelles, li fassan marcè de manar als diputats de Cathalunya que la dita causa sentencien y declaren ab los dits misser Oliva y misser Mir, ab la forma donada ab altra. Per quant, a més de ser axí de gran equitat y sie fer gran servey a Nostre Senyor en //271r// manar despachar la justícia a qui ha tant que pateix, lo dit Settantí ho rebrà a molt particular marcè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Juan de Settantí, en causa pròpia.

Qua supplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea fuit conclusum quod reverendi Iacobus Reig, procurator illustris-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 323

simi Tarraconensis, et Onofrius Paulus Cellers, advocatus, videant et referant an obstet Capitulum Curie.

Deinde, venerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis et reverendus prior monasterii Scale Dei.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri, dixit quod dissentiebat omnibus gratiis comodocumque et qualitercumque in presenti brachiio (sic) faciendis.

Postea, resseserunt a dicto stamento reverendissimus domini episcopi Elenensis et Vicensis, admodum reverendi abbates de la Real et de Gerri, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi et sindici Capitulorum Barcinonensis, Vicensis et Elenensis, causa exercendi onus sive respective commissum. Venit preterea reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Insuper, magnificus dominus Geraldus Mascaró, iuris doctor, sindicus Villefranche Penitensis, quandam convocatis in dicto stamento obtulit suplicationem, tenoris huiusmodi:

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, nobles, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Ab molta rahó y justa causa ha determinat aquella vila de Vilafrancha de Panadès casi per agravi deduhir a vostres senyories, excel·lència y mercès del gran agravi que dins lo die de vui se li ha fet, que essent vila tant antiga com és, com verament per prossesos de Cort y altrament se col·ligex may ésser estada separada de la Corona Real, ans per los sereníssims reys de immortal memòria és estada cridada per lletres convocatòries a Corts Generals y, obeint en aquelles, sempre //271v// haje ajudat a portar lo *pondus* de aquelles y sie estada sempre fedilíssima a sa magestat y a la Corona Real y, per consegüent, ésser agraduada en la presedència aprés y inmediadament de totes les ciutats de Cathalunya que poden entrar en dites Corts; y axí ésser vila tant principal com ninguna n'i hage en Cathalunya, y ha una de les mayors vegueries de Cathalunya y molt principal col·lecta, ha ont hi ha taula de antrada y axides del General, y en aquella se pague fogatge en son lloch y temps, de ha ont se col·ligés lo profit reb dit General de aquella; y finalment sia de tanta autoritat y ser que en lo regiment de aquella hi ha distinció de staments, so és, burgessos fets y creats per la magestat ab privilegi real, mercaders y menestrals, als quals dita distinció és comesa dita administració de la dita vila. E com fins ací les altres universitats reals se són apoderades per les insiculacions en los llochs de diputats y oïdors reals, ab molt gran iniúria y perjudissi de dita vila y specialment del estament de burgessos de aquella, y com sia just que qui sent dany ha de sentir profit, y no aja de ésser de manco valor y ser que la vila de Puigcerdà, Cervera, Basalú, Torrella de Mongrue y altres ciutats y viles, per ço, misser Garau Mescaró, jurista y burgès, síndich de dita vila, supplica a vostres senyories, excel·lència y mercès los plàcia y sie de marcè que, per a remediar dit aggravi, que los dits burgessos de dita vila puguen y deguen ésser inseculats en lloc de diputats y oïdors reals y que sien assignats tres llochs de diputats y altres tres de oïdors reals, en los quals los dits burgessos se hajan de insecular en la casa de la Diputació, sí y segons se acostume fer en altres ciutats y viles semblants. //272r// Y fent-ho axí, ultra del que serà fer justícia y lo que vostres senyories, excellència y mercès bé tenen acostumat, dita vila y universitat o tindrà a especial gràcia y mercè. Lo offici de vostres senyories, excellència y mercès benignament implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 324

Qua supplicatione per me, notarium, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt supradicti:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Escale Dei.

Reverendus sindicus Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus Capituli ecclesie Dertusensis.

Venerabilis procurator admodum abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, habito tractatu, fuit facta deliberacio sequens: lo estament eclesiàstich, dagitjant que les coses de la Cort se abrevien y no·s perde temps en lo progrés de aquelles, dellibere per via de pensament que los diumenges y festas de presepte sien ha//272v//bilitades per a fer tots actes y negosis de les presents Corts, so és, les horas acostumades y habilitades per a fer-los, és a saber, de las tres a les sis passat mitg die tant solament, dexant les del dematí per a hoir missa y entendre en les coses del servey de Déu; y assò sie reportat als altres brassos. *Que fuerunt reportata aliis brachiis per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras no és de parer que lo die de demà y los altres dias de festa sien abilitats per ara, pux los negossis no donan tanta pressa, majorment que ara, essent lo dia jurídich, no·s fan negosis per no haver-i què fer; que quant serà menester, los habilitaran de molt bona gana.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, hoït lo que per part de aquest bras y del militar acerca de la habilitació de les festes los és estat referit, han adherit al parer del bras militar, aparexent-los no haver-i al present necessitat de fer-se dita abilitació, puix tanpoch no se offereixen negosis; y quant serà menester, no sols los després dinars, però los matins seran contents de abilitar, per les moltes ganes tenen que les Corts se concloguen y de tornar cada hu en ses cases. Y que també supliquen a ses senyories y mercès sien servits tractar sobre lo negossi de les lleudes qu·estos dias passats, per part de aquell bras, los fonch reportat.

Die lune, vigessima prima mensis octobris, anno presenti a nativitate //273r// *Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia ad sonum campane, in stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus dominus abbas de Lavax.

Admodum reverendus dominus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 325

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, habito tractatu super supplicatis per dominum Ioannem Setantí, fuit decretum: que se escrigue als diputats, ab inserta de la supplicació, manant-los que fassen continuar y prosseguir la dita causa ab los dos assessors o doctors que husen, totes dilacions, exepsions y escuses cesans; y per ço sien fetes lletres acostumades.

Deinde, admodum magnificus Franciscus Puig, iuris doctor, de Regio Consilio Civili, obtulit suplicationem quandam, thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lència, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

A quinze de desembre 1572 fonch per sa magestat provehit misser Francesc Puig per lo càrrech de assessor ordinari del portantveus del general governador en lo present Principat de Cathalunya, y dit offici regí fins a 7 de mars 1679, que fonch provehit per hu dels doctors de la Real Audiència Civil; y vuy està servint dit offici, axí que té servit lo càrrech de assessor ordinari del //273v// dit portantveus del general governador per temps de sis anys y tres mesos. En lo qual temps estava dit Principat oprès de moltes quadrilles de bandolers y facinerosos hòmens y, per ço, era forçat al dit governador anant contínuament per la terra, en la companyia de[l] qual és anat sempre dit assessor, com és notori a vostres senyories, excel·lència y mercès; y ab son concell y assistència se són pretaridas les quadrilles que leshores regnaven, com és la quadrilla de Camadall, Cascavell, Rabassa, Vaciana y Pubill Vallmanyà y altres. Y entorn los dits sis anys y tres mesos no ha residit en sa casa en diverses voltes quatra mesos, per les quals causes y anades, ultra dels treballs y perills de sa perçona, que són estats molts y asenyaladament quant dit governador en lo lloch de Tragó tingué encontra ab lo Vallet de Comiols y sa quadrilla, té perdut en dit temps en son estudi, sent com ere advocat de les més principals perçones y universitats de Cathalunya, molta quantitat de moneda, la qual, si no fossen estades dites absènties que per rahó de dit offici feya tan llargues, havia guanyada, com també és notícia a vostres senyories, excel·lència y mercès; y ultra de dita pèrdua, son estudi restave desparroquiat, per quant los clièntulos que tenie y los altres que avien acudit a son estudi, si en aquell agués feta personal residència, prenian altre atvocat y dexavan de servir-se d'ell. Y com acostumen vostres senyories, excel·lència y mercès no dexar sens deguda satisfactió als qui per lo bé públich y per la bona administració de la justícia treballen y enplean sos serveys, com en semblant cars ya altra volta vostres senyories, excel·lència y mercès o tenen fet, y asenyaladament en les Corts del any mil sinch-cents sexanta-quatre, en la persona del quòndam misser Sores, lo qual tingué per temps de tres anys lo mateix carrer[351] y offici de assessor. Per tant, confiat dit misser Puig que vostres senyories, excel·lència y mercès faran ab ell lo que ab dit miser Sorts se ha fet, puix en sa perçona proseheixen los serveys dalt mencionats, los quals li an donat ànimo de //274r// suplicar a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits ferli deguda satisfactió de dits treballs ab sentències y perills, puix tenen plena notícia

351 *En lloc de* càrrec.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 326

axí de dits serveys com que lo dit offici de assessor no reb selari algú, ans[352] en servey de aquell té gastat de son patrimoni. Que ademés que vostres senyories, excel·lència y mercès faran lo que solen y bé tenen acostumat, dit micer Puig o tindrà a molta senyalada marcè. *Que licet, etc. Altissimus, etc. Puig, in causa propia.*

Et lecta dicta suplicatione, fuit decretum: que, considerat los molts treballs que dit misser Puig à presos en dit offici de assessor del governador y lo molt effecte que féu en les exides que·s feren en son temps, provehiren que sien donades y pagades de pecúnies del General al dit misser Puig, per son celari de sis anys que à servit dit offici, trescentes lliures, moneda barcelonesa, a raó sinquanta lliures per any, y per tot lo dit temps que ha servit dit offici, per gràcia particular que se li fa, no obstant que lo Capítol de Cort hagués espirat, y ab què en esdevenidor no sie fet perjudici als Capítols de Cort y Constitucions lo contrari disposants; y sien fetes lletres necessàries, alsats emperò los dissentiments.

Ressaserunt a dicto stamento reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas de Gerri, reverendi cindici Capitulorum Barcinonensis et Elenensis.

Il·lustríssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y il·lustres senyors.

Per ausència e malaltia de mossèn Miquel Bastida, promovedor del bras real, à servit Joan Montornès en dit lloch fins a set del present mes de octubre, que seran dos mesos y mitg o per aquí. E si lo servey feya a qualsevol particular dels tres brasos no volguera parlar-ne, ans bé o tinguera per ben empleat; emperò, com diu lo vulgar que servex a comú no serveix a ningú, per ço com dit Montornès estiga mal e los metges li aconsellen se'n vaje a recobrar a ça casa, per tant, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès se ser//274v//vesquen manar escríurer als diputats per a què li giren en Taula de la ciutat de Barcelona allò que vostres senyories, excel·lència y mercès se serviran manar-li donar per sos treballs. *Que licet, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod fuit[353] *ut suplicatur et solvatur dicto Montornès portio et*[354] *debita eo modo quo solvetur aliis promotoribus, sublatis tamen dissentimentis.*

Preterea, Iacobus Tristany, notarius, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi.

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

En la vila de Granollés del Vallers, que és dins la col·lecta de Barcelona, per mossèn Esteve Rollff, nottari, y mossèn Miquel Valls, de dita vila, se regés lo offici de la bolla, per gràcia a ells feta de vida llur. E com Jaume Tristany, escrivent, sie natural de dita vila y de present serveix de escrivent en lo bras y estament militar, atès que los seus praedecessors per molt temps ab molta fidelitat han tingut y regit dit offici en sa pròpia casa, conciderant los grans treballs que pren y de bona gana pendrà en servir, no sols lo dit estament y bras militar, però a tota la Cort, per ço, humilment supplica a vostres sen-

352 *A continuació, repetit,* ans.
353 *En lloc de* fiat.
354 *En lloc de* ei.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 327

yories y mercès se servescan fer-li gràcia y mercè que, encontinent que vagarà un lloch per mort de qualsevol dells dos que vuy regexen dit offici, ell dit Jaume Tristany succehesca y sie en lo lloch de aquell tal mort de la matexa manera que aquells vuy ho tenen y en aquell punt tindran, com de semblans coses haja exemplars y és acostumat fer-se en altres Corts. Y lo dit supplicant ne rebrà de vostres senyories y mercès molt singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

275r// *Qua supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum seu provisu[m].*

Insuper, Christophorus de Vallderama obtulit supplicationem tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Christòfol de Vallderama, natural de la ciutat de Frías, del bisbat de Burgos, del Regne de Castella, à més de trenta-y-vuit anys que resideix y està casat en la vila de Perpinyà ab filla de mossèn Gastó, àlias Serra, cavaller; y per la llarga residènsia que ha fet en dita vila y affectió particular que té a nostra nació chatalana, no sols la ha afavorida y ajudat als poblats en dita vila en los conflictes que se han offert com si fos natural de aquella, mas encara, desitjant fer sa vida y morir en aquella, ha comprat casa y heretats de inportància y voldria en totes coses poder-se tenir y reputar cathalà y ésser tractat en dita vila y en los altres llochs de Cathalunya y Comptats de Roselló y Cerdanya com a tal. Supplica per tant a vostra excellència, senyories y mercès sien servits donar-li naturalesa y admetra-li y habilitar-lo cathalà per a las sobra dites coses, comforme ab semblants perçones se és acostumat en altres Corts Generals; que ell ho reputarà en particular benefici y marcè, etc. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, provisum fuit explicata non procedere.

275v// *Postmodum, magnificus Gaspar de Perves, olim de Vilanova, obtulit convocatis in dicto stamento supplicationem, thenoris huiusmodi.*

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Pere Cardona de Betea, de la vegueria de Tortosa, vague un lloch de diputat militar; suplica per so Gaspar de Perves, òlim de Vilanova, a vostres senyories y mercès sien servits insicular-lo en dit lloch, attento que és domiciliat en la vegueria de Flix y està asistint en les presents Corts des del principi; que a més que faran lo que bé tenen de costum, dit supplicant ho rebrà a singular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione in dicto stamento, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras adherie a la deliberació de aquest bras y del militar que los promovedors anassen a presentar la scriptura ordenada sobra la expulció y prohibició dels pedrenyals; y per aquest effecte an nomenat a mossèn Hierònim Boldó, altre dels síndichs de Perpinyà.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 328

Promotor brachii regalis iterum reportavit: que aquell bras supplique a ses senyories y mercès sien servits manar delliberar sobra la extinció de les lleudes dels particulars, dexant les que tenen las universitats, com ja s'és suplicat altre vegada.

Preterea, magnificus Hieronimus Martí, iuris doctor, civis Barchinone, nomine ut dixit Ioannis de Gualbes, obtulit supplicationem thenoris huiusmodi:

276r// Molt il·lustres y reverents, excel·lentíssim, il·lustres y molt reverents, magnífics senyors.

Joan de Gualbes, sobrecullidor del General, està pres y detingut en les càrcers de la Diputació per lo que·s pretén que deu al General, fins per tota la tersa de fabrer y mars 1585 *inclusive*, nou mília dotze lliures, sinch sous y sis dinés; de la qual[355] quantitat n'à descarregat mil sis-centas y trenta lliures, nou sous y honse dinés, que encara estaven en poder dels taulers, segons lo memorial té donat als diputats; y axí bé n'à descarregat sis-centas lliures que lo General li és deutor per rahó del celari de son offici, de manera que, deduïdes las sobra ditas duas partides, resta deutor tant solament sis mília set-centas vuytanta-una lliure[s], quinze sous y set dinés; la qual quantitat té bastantíssimament asegurada ab ses fermances al General y aquella vol íntegrament pagar y satisfer. Per lo qual supplica a vostres senyories y mercès vullen tenir compte ab los molts mesos ha que està en la presó, com per no poder-se valer contra sos acreadors ni poder fer exit de son offici en paga y solució de son deute, lo qual li costa a ell molts dinés; y per so suplica a vostres senyories y mercès que, dant bastant seguratat de sa persona de tornar-se a la presó sempre que requerit serà, li fassen marcè de manar-lo relaxar dels càrcers, attès que estant allí té manco comoditat de poder-se valer, axí per lo desaximent de son offici com per a contra sos acreadors, y per millor tenir crèdit per a negosiar y trobar fermanses per a poder donar millor seguretat de satisfer son deute al General. Y fent-i vostres senyories y mercès marcè del que supplica, provehescan de lletres e o altres provissions nessessàries per a dit effecte, etc.

Et lecta per me, nottarium et scribam, dicta suplicatione, fuit decretum quod postea sub contentis in ea suis loco, tempore providebitur.

276v// *Dictis die et anno, post meridiem, in dicto estamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt admodum reverendus abbas de Gerri, admodum reverendus abbas Populeti, reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis et venerabilis procurator admodum reverendi abatis Santarum Crucum.*

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, ha delliberat que los tres promovedors de part dels tres brassos anassen als senyors tractadors de sa magestat, per dir-los que dos vegades s'és solicitada la habilitació de les perçones que de nou són vingudes a la Cort y que no se'n ha fet res; y que en lo bras militar han vingut cavallers nous y n'i ha haltres de la primera abilitació que resten, segons pretenen, agraviats y volen provar algunes coses y ésser habilitats. Y per ço suppliquen adaquest bras se vulle adherir adaquest parer.

Deinde, venit reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

355 *A continuació, repetit,* qual.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 329

Promotor brachii regalis reportavit: com aquell bras s'és adherit a la deliberació del bras militar feta sobre anar los promovedors als senyors tractadors per solicitar la habilitació.

Postea, accesserunt ad dictum stamentum reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, admodum reverendus abbas de Lavax et reverendus dompnus prior monasterii Scale Dei.

E[t] dictus admodum reverendus abbas de Gerri retulit in dicto stamento sequentia in effectu: que ell y don Plegamans de Marimon y mossèn Boldó, síndich de Perpinyà, comissaris per aquest affecte, inseguint la deliberació dels tres brassos de la present Cort, havien presentat als senyors tractadors de sa magestat la scriptura ordenada sobre la prohibició dels pedrenyals; y que lo senyor conde de Miranda havia respost que besaven les mans a ses senyories y mercès del bon pensament que havian tingut los brassos y que ells ho tractarien ab sa real magestat y farian tornar la resposta.

277r// *Preterea, fuit decretum:* que lo promovedor torne resposta als brassos militar y real com aquest bras adhereix a llur deliberació de què los promovedors vajen als senyors tractadors per solicitar la habilitació.

Et paulo post, dicti promotores onus eis commissum executi fuerunt; et reversus promotor ecclesiasticus retulit: que ell y los altres promovedors an reportat als senyors tractadors lo que·ls és estat manat acerca de la habilitació; y que lo senyor conde de Chinchón los ha respost en effecte que l'altre habilitació no s'ere feta per no destorbar les perçones que estan juntades en ordenar los memorials de les Costitucions y agravis; y que dins dos o tres dies se donaria orde en què·s fes dita habilitació.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras han oït la relació han feta los advocats sobre lo agravi se fa en no voler-se guardar les empares que fa lo senyor canseller al segell, com sempre s'és acostumat, y per consegüent procurar de la possesió que tenen de fer fer dites ampares, justificant-les devant dit canseller; y que per ço han delliberat, per via de pensament, que de part dels tres brassos se fasse embaxada als senyors tractadors, per a què sien servits manar remediar dit agravi. Y axí supplica a ses senyories y mercès se vullen adherir adaquest pensament.

Promotor brachii militaris reportavit: com lo bras militar, hoïda la relació han feta allí los advocats de aquell bras sobre les empares se fan al segell devant del senyor canseller, se són adherits al parer del bras real en què se'n fasse enbaxada de part dels tres brassos als senyors tractadors, per a què sien servits remediar lo agravi que de assò se fa en despullar de la possesió té la terra de fer dites empares y justificar-les devant lo senyor canseller, com sempre s'és observat.

Paulo post, constitutus in dicto stamento ecclesiastico Onofrius Paulus Cellers, //277v// *alter ex advocatis dicti brachii, retulit sequentia:* ço és, que los altres advocats dels altres brassos y ell se són ajuntats, ab orde y commisió de tots los tres brassos, per veure lo faedor sobre lo que és estat referit en los estaments acerca de les ampares que alguns síndichs de algunes univercitats havien instat devant lo il·lustre y molt reverent senyor micer Hierònim Manegat, canseller de sa magestat, se feren al sagell de sa magestat en la Règia Cancelleria per a què no expedissen e ho segellassen privilegis alguns que fossen contraris a llurs universitats o altrement, sens sabuda d'ells y essen[t] cri[d]ats; y que, no obstant que dit senyor canseller hagués provehides dites ampares, no han volgut en dita Cancelleria guardar aquelles. E que, volent saber la causa com axí

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 330

dites empares no eren optemperades, los fonch dit que per ço que dit senyor canseller no tenia poder per a fer semblants empares e que en la Canselleria, sinó les que feye lo vicicanseller, la qual cosa perexia molt gran novedat, com fins assí, axí en temps de Cort com altrement, los cansellers hagen acostumat de fer semblants empares y se sien quardades aquelles y estiguen en possesió de llarch temps ensà. E axí, que ell, dit misser Cellers, y los altres advocats avien resolt y heren de parer que, posat per cosa certa y verdadera que fins assí los cansellers estaven en posseció, assí en Monçó y en altres parts, en fer dites y semblants empares, se podie y·s devia suplicar a sa magestat e o per ell a sos tractadors fossen servits manar conservar al dit canseller he als poblats de Cathalunya en la dita possesió en què estan de fer fer dites empares de manament del dit canseller y justificar-les davant ell, y remediar aquest agravi que en assò se'ls fa; y per assò los aparexia se fes embaxada a dits senyors tractadors.

Die martis, vigessima secunda mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagesimo quinto, admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius perpetuus de Gallicantu, dixit: //278r// que entenent que ell y les altres perçones eletes per als memorials estan presentades hi·s junten cadal die per negosis de la Cort, y que és rahó que quant se fa alguna cosa de inportància en lo present bras, axí de gràcia com de justícia, sien cridats; hi se entén que en lo present bras se fan molts actes sense dar-los cosa alguna. Per ço y per altres causes a ell ben vistes, pose dissentiment a qualsevol expedicions de lletres consernents gràcia y justícia fins assí en absència sua y de les altres persones eletes per als memorials manades. Y també dissent a tots actes, axí de gràcia com de justícia, que de assí avant en lo present bras se faran, que primer, ans de votar y delliberar sobre ells, no sien cridats ell y les altres perçones, puix està treballant en negosis de la Cort. Requerint al notari, etc.

Dictis die et anno, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, inter octavam et nonam horas ante meridiem, convenerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Scala Dei.

Reverendus cindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus cindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus cindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, reverendus Baltezar de Rejadell, canonicus et sindicus ecclesie Ilerdensis, dixit quod dissentiebat omnibus gratiis in presenti brachio comodocumque et qualitercumque in presentibus Curi[i]s faciendis. Requirens, etc.

278v // *Deinde, venit admodum reverendus abbas de Lavax.*

Et magnificus Nicolaus Frexenet, iuris doctor, civis Ilerde, nomine ut dixit admodum magnifici Michaelis Pellegrí, domicelle Ilerde, obtulit supplicationem tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Joan Batista Moliner, lo qual morí disapte pus proppassat, vague un lloch de diputat militar per la vegueria de Lleyda; supplique per ço a vos-

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 331

tres senyories, excel·lència y mercès vullen fer-ne mercè de dit lloch a mossèn Miquell Pelagrí, cavaller de la ciutat de Lleyda; lo que reputarà a singular gràcia y benefici. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione lecta et publicata per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Chatalonie scribam, super contentis in ea nihil fuit provisum.

Postea, magnificus dominus Gaspar de Preves[356]*, olim de Vilanova, obtulit supplicationem tenoris huiusmodi:*

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y il·lustre y molt magnífichs senyors.

Per mort de Joan Batista Moliner, senyor de la Granadella, ha vagat un lloch de diputat militar de Cathalunya; supplica per tant Gaspar de Preves y Vilanova a vostra excel·lència, senyories y mercès li fassan mercè de insicular-lo en dit lloch, que és per la vegueria de Lleyda, en la qual ell té ses baronies; que·u rebrà a molta mercè. *Altissimus, etc.*

279r// *Qua supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.*

Deinde, venit illustris dominus de Monclar, qui retulit: que per mort del senyor de la Granedella vague un lloch de oïdor de comptes; per tant, suplicave a ses senyories y mercès fossen servits fer la gràcia al senyor de Benavent. *Et reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis respondendo dixit:* que ja se havia feta gràcia al senyor Vilanova.

Et ego, notarius, de mandato convocatorum in dicto stamento notificavi personis electis pro faciendis memorialibus, in domo asignata pro predictis residentibus, gratiam factam dicto Vilanova, que omnibus placuit.

Et in continenti, admodum reverendi abbas de Gerri et de Gallicantu et reverendi sindici Vicensis et Barcinonensis eorum dissentimenta respective pro effectu dicte gratie tantum suspenderunt et quilibet eorum suspendidit. Et etiam reverendus sindicus Dertusensis suum dissentimentum pro effectu dicte gratie tantum suspendidit.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras supplica a ses senyories y mercès sien servits manar cobrar del bras real los memorials ordenats per les perçones per los agravis dels inquisidors y del General, perquè se puga delliberar si·s presenteran als senyors tractadors si·s comense de entendre en los negosis que inporten per al progrés de les Corts.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus //279v// *Barcinonensis, presidens, admodum reverendus abbas de Lavax, reverendus prior monasterii Scale Dei, reverendi sindici Barchinonensis et Vicensis.*

Quibus convocatis, magnificus Gaspar Monserrat, iuris doctor, civis Balagarii, obtulit supplicationem tenoris huiusmodi:

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífics senyors.

356 *En lloc de* Perves.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 332

Per mort de mossèn Joan Maloquer, en drests doctor, ciutadà de la ciutat de Balaguer, fonch provehit misser Gaspar Monserrat, de la matexa ciutat, assessor ordinari del diputat local de la col·lecta y ciutat de Balaguer, y dit offici à servit y serveix sens selari algú; y com los demés assessors tenen y reben selari del General, per ço, a vostres senyories, excel·lència y mercès supplica sien servits constituhir-li selari, sí hi segons los assessors de les altres ciutats y col·lectes reben; y noresmenys, suplique sien servits del temps ha servit, que són tres anys sens selari, li fassen gràcia y marcè manar-li donar aquell ab alguna remuneració justa sos treballs, los quals són estats molts. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in preincerta supplicatione nihil fuit provisum.

Deinde, venit reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Et ad supplicationem domini Gasparus de Perves, olim de Vilanova, fuit decretum: que se scrigue als diputats que no provehescan los llochs de diputats militars que vaguen, lo hu en la vegueria de Tortosa per mort de mossèn Joan Batista Moliner, atès que la present Cort vol fer gràcia de dits llochs //280r// a perçones residints en la present Cort, segons que ab altres se'ls notificarà.

Et facta dicta deliberacione, de mandato ipsorum convocatorum nottificavi eandem deliberationem reverendissimis dominis episcopis Elenensis et Vicensis et admodum reverendis abbatibus de la Real, de Gerri, reverendis procuratore illustrissimi Tarraconensis et sindico Elenensis, congregatis in domo in qua perçone per brachia [e]lecta pro faciendis memorialibus, ratione suarum comissionum, constituti sunt. Et brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor vage al bras real per a pregar-los vullen acabar de vèurer la scriptura trasada y ordenada sobre la forma de la exactió, perquè pugue resoldre en dit negosi lo que convingue.

Recesserunt reverendi sindici Barcinonensis et Vicencis.

Magnificus Gaspar de Monserrat, promotor brachii regalis, reportavit: que aquell bras degitje correspondre a la deliberació de aquest bras y del militar en lo que últimament s'és en aquell bras reportat; però, recordant-se del estos dos brassos ecclesiàstich y real estos dias abans delliberaren, ço és, que s'escrigués a diputats que en la provisió de officis fossen preferits les perçones residents en la Cort, que per sols appar se degue escríurer als diputats que en totes les provisions de officis y de llochs de diputats que vagaran sien preferits los qui residexen en la present Cort, com ja fonch determinat.

Deinde, venerunt admodum reverendus abbas Populeti, reverendus sindicus Elenensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Venerunt paulo post reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicantu, reverendi procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et sindici Barchinonensis et Vicensis.

280v// *Die mercurii, vigessima tersia mensis octobris, anno presenti a nattivitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato, interfuerunt:*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 333

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Reverendus prior monasterii Escale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, per me, Ioannem Baptista Mullola, nottarium, fuit oblata supplicatio thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Joan Batista Mullola, notari residint en Tarragona, scrivà del bras ecclesiàstich, ha entès que mossèn Demià Gili, notari de la ciutat de Tarragona, lo qual obté lo offici de scrivà del diputat local de dita ciutat, està molt mal y en gran perrill de la vida; y perquè dit Mullola té conegut la marcè que vostres senyories, excel·lència y mercès li han feta ha ell y la que acostumen fer a tots los que de tant bona gana com ell se empleen en servey de la present Cort, encara que no sab de cert que di[t] Gili sia mort, à prés ànimo de supplicar, com en la present supplica, a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits, en cas de vaccasió del dit offici per mort del Gili y ara per[357] //281r// leshores, provehir y conferir aquell en sa persona. Que, demés de les moltes obligasions que fins vuy té, restarà contínuament obligat per esta vostres senyories, excellència y mercès. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem supplicatione per reverendum dominum archidiaconum Tersa lecta et publicata, fuit per eundem in calse originalis suplicationis scripta decretasio sequens: Lecta in[358] *stamento ecclesiastico, die vigessima tertia mensis octobris MDLXXXV, fuit decretum:* que se escriga als diputats que no provehescan lo offici de scrivà de la Diputació local de Tarragona, per causes ben vistes.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Generali in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, convenerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendi abbatis de Lavax et de la Real, reverendus prior Scale Dei, procurator reverendi Prioris Cathalonie, reverendi sindici Tarraconensis, Barcinonensis, Dertussensis et Elenensis.

Quibus convocatis[359]*, Puig, sindicus de Granollés, obtulit supplicationem thenoris huiusmodi:*

Il·lustríssims y reverendíssims senyor[s].

357 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* per.
358 *A continuació, repetit,* in.
359 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 334

Convenient és se fassa demostració del negosi se tracta y de la inportància del que·s tracte; d'equí és que, com la experiènsia ha mostrat, lo que convé fer en semblant effecte qual se fa en prestar lo yurament al príncep don Phelip y jurar-lo aprés dels felissísims dies del rey nostre senyor, com lo General y també los cavallers de la ciutat de Barcelona solen y tenen acostumat de servar que, entrant y arribant en Catalunya sa magestat o son primogènit o altres persones reals, acostumen fer molts grans gastos, //281v// vestint ses perçones y vestint los officials del General, perquè celebren y puguen selebrar lo que fan, com s'és servat últimament en la entrada de la duquesa de Saboya, que a bé que fos y sie esta un acte prou notable per ser y redundar en servey de sa magestat, pusque demà ser que lo que·s té de celebrar en lo juramment del príncep, nostre senyor, que sent com és de tanta importànsia, és rahó crescha la demostració de què senten lo qui·ns fa; y així seria convenient se tractàs de fer alimàries y alguns regogijos en tant quant se pugués fer, tenint mirament ha ont se troban los catalans, que bé se entendrà se farian ab major cumpliment si·s trobassen en Barcelona; y també que·s donassen a quiscun síndich de universitats y capitulars, escrivans, porters, promotors, habilitadors y altres que menen encàrrechs de la dita Cort, per vestir-se ab forma deguda, lo que apparrà més convenient; puix és sert que molts n'i ha de síndichs que van commodadament vestits conforme llur calitat, però per effectuar un semblant acte no van conforme y tot se farà ab poch gasto en comparació del que·s fa y sol fer per lo General en semblants y altres mellors importàncies; és convenient se promogue y se servesca vostra senyoria il·lustríssima promòurer y proposar y, encara que no's fassa, bastarà sa magestat entenga s'és tractat, y si·s dexerà de effectuar se entendrà s'és dexat de fer per poca intel·ligènsia de particulars y no en general, etc.

Qua supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Paulo post, dominus Vincentius Castelló, medicine doctor, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi:

282r Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífics senyors.

Jaume Castelló, sirurgià, natural que fonch y abitant de la ciutat de Barcelona y fonch casat en la dita ciutat, per rahó de son offici de chirurgià se transferí en la isla de Malta ab sa muller, fills y família y allí en dita isla casà una filla anomenada Lucrèsia, legítima y de llegítim matrimoni procreada, la qual en la mateixa isla de Malta casà ab Francesc Lacci Aleyre, scrivà del thresor de la Religió de Sant Joan en la dita isla de Malta; del qual matrimoni, entre altres fills, és estat procreat mestre Vicens Castelló, vuy doctor en medicina y habitant en la dita ciutat de Barcelona ab sa muller y família, la qual és natural de la dita ciutat de Barcelona, filla de mestre Hierònim Masnovell, quòndam chirurgià y natural de Barcelona; lo qual mestre Vicens Castelló per sos pares y havi fou tramès en la dita ciutat de Basis[360] de edat de sis o set anys, poch més o manco. Y així, per no haver conegut altre pare ni mare sinó

360 *En lloc de* Barcelona.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 335

los Castellans[361], ço és, lo germà de son avi, mestre Miquel Castelló, boter, y sos fills, ço és, mossèn Miquel Castelló, prevere y beneficiat de la ceu de Barcelona, y a mossèn Macià Castelló, còndem notari real y síndich que fou de la dita ciutat, y a son honcle, jermà de sa mare, mestra Francesc Castelló, quòndam doctor en medecina, que·l ha criat, no ha pres lo nom de son pare, sinó de Castellons per sa mare; y axí, des de minyó, en la dita ciutat y per los estudis lo han sempre anomenat Vicens Castelló, perquè tot temps à estat entre ells y no és tornat may ni ha habitat en la dita isla de Malta, hans ha habitat en la dita ciutat de Barcelona y en ella s'és fet doctor, y ha setza anys complits y prop de diset que com a doctor en dita ciutat de Barcelona pratica y vesita, y per nou anys y set mesos contínuos ha servit y visitat lo Espital General de aquella, y llegit medicina públicament en lo Estudi General de dita ciutat de Barcelona per espay de sinch anys; y és agregat en lo Col·legi dels doctors de medicina de la dita universitat de //282v// Barcelona. Y per quant dit mestre Visens Castelló, com a perçona que sos avis y antessessors són estats naturals y habitans de la dita ciutat, degitjaria que, no obstant que sia nat en la dita isla de Malta, fos per los brassos de la present Cort General vuy convocat en la present vila de Monçó habilitat, tingut y reputat per verdader cathalà y desendent de cathalans y, ademés, en las honras y beneficis del present Principat; y com de ditas cosas ha constat als magnífichs consellers y vintyquatrena de la dita ciutat de Barcelona, de la qual és més particular interès per ser habitant de aquella, y per dita rahó ajen donat son consentiment y escrit als síndichs de aquella. Per ço y altrement, lo dit mestre Vicens Castelló suplica a vostres il·lustríssimes y reverendíssimes senyories, excel·lència, senyories y mercès sien servits de prestar son consentiment y voluntat en què dit mestre Vicens Castelló sia habilitat per cathalà y natural del present Principat, y voler affavorir las personas que tornan a sa naturalesa y habitació de sos passats, com ho ha fet y fa dit mestre Vicens Castelló; y per ço manaran despedir y fer los actes en semblants negosis y fer a costum és, que ell ho tindrà a molt particular marcè rebuda de la mà de vostres il·lustríssimes y reverendíssimes senyories, excel·lència, senyories y mercès. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut supplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Et in continenti, reverendi abbas de la Real, sindici Barcinonensis et Dertusensis, eorum dissentimenta respective suspenderunt.

283r// *Et de mandato dictorum convocatorum ego, notarius, notificavi dictam gratiam perçonis ecclesiasticis electis pro faciendis memorialibus Constitutionum;* y *reverendissimus dominus episcopus Elenensis dixit quod dissentiebat praedictis.*

Et paulo post, reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendis abbas de Gerri et sindicus Vicensis, pro effectu dicte gratie, eorum dissentimenta respective suspenderunt; et reverendus abbas de Gallicantu, pro effectu dicte gratie et etiam pro expeditione litterarum domini Ioannis Settantí, eius dissentimentum suspendidit.

361 *En lloc de* Castellons.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 336

Deinde, venit promotor brachii militaris et retulit in effectu haec vel similia verba per quatuor capita ducata; et primo retulit: que en aquell bras los aparexia, per via de pensament, que anassen los promovedors als senyors tractadors de sa magestat a solicitar-los la abilitació, perquè hi ha allí molts cavallers que no són habilitats y voldrian-ho ésser. *Secundo*, que en aquell bras los aparexie, per via de pensament, que anassen los senyors promovedors a solicitar les perçones eletes per a fer las Constitucions, pregant-los sien servits donar-se pressa en despedir, perquè·lls appar que importarà molt per la expedició de les Corts. *Tertio*, que aquell bras suplicava a ses senyories y mercès fossen servits que, quant aporten assí al bras ecclesiàstich memorials de les perçones eletes, aprés de haver-los llegit los envien ja ab la determinació y resulució si estan bé o no, per a què puguen ells allí millor determinar-se y saber lo que a ses senyories y mercès apparexerà. *Quarto*, que en aquell bras los aparexia molt bé que se escrigués als senyors diputats que, succuhit[362] vaccació //283v// de officis o llochs del General, tinguen a bé provehir en les perçones en les presents Corts residents.

Deinde, venit promotor brachii regalis, qui in effectu retulit: que en aquell bras ere estat lo promovedor del bras militar y·ls havie referit quatre caps, als quals se són adherits hi·ls apar molt bé.

Deinde, fuit decretum: que vage lo promovedor de aquest bras al bras real hi·ls digue com assí, en aquest estament, hi a molts ecclesiàstichs que tenen interès en las lleudas; y que ara n'i faltan molts en lo present bras, que quant hi seran ho determinaran y tornaran resposta del que convé.

Et etiam fuit decretum: que torne resposta al bras militar y real dels quatre caps, dient-los com se adherexen als tres; y al altre cap, que és quant veuhen memorials los envien de aquest bras ja decretats, responen que cada memorial veuran[363] si·ls aparexerà decretar o no y que no·s determinen per ara de enviar decretats.

Promotor ecclesiasticus reportavit: com ell y los altres promovedors són estats a solicitar als senyors tractadors la habilitació hi·ls han fet resposta que dita abilitació s'és diferida per no destorbar les perçones que entrevenen en los memorials; y que, puix se entén que van ja acabant, que ells procuraran se fasse. Y que també són anats a solicitar las ditas perçones eletes per als memorials hi·ls han fet de resposta que ells se donan tota la pressa positbla y que prest acabaran.

284r// *Reverendus canonicus Rejadell, sindicus Ilerdensis, eius dissentimentum, pro effectu dicte gratie dicto Castelló facte, suspendidit.*

Deinde, fuit decretum: que vage lo promovedor al bras militar per reportar-los lo quadern dels agravis de la Capitania General, que ja assí és llegit, per a què allí puguen fer lo mateix. *Et reversus retulit:* que aquell bras supplique a ses senyories y mercès que en los altres memorials, quant adobaran alguna cosa, que no ho borren, sinó que·u escriguen en los marges per a què no se haje de llegir tantes vegades.

Postmodum, venerunt magnifici Nicolaus Frexenet, iuris doctor, Ilerdensis, et talis Arrencada, de Torrella de Mongrí, sindici, legati brachii regalis, exposuerunt sequentia in effectu: que per quant en aquell bras se té entès que les 18 persones eletes per a fer

362 *En lloc de* succehint.
363 vivian, *corregit*.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 337

les Constitucions entenen y tracten o han ja resolt entre ells de fer certes capitanies de soldats en Cathalunya a gastos del General; y per lo que en aquell bras conssideren ésser esta cosa molt perjudicial a tota la terra y perquè aquell bras se perjudicarie molt si·s feya, per ço suplique a ses senyories y mercès sien servits donar orde a les perçones de aquest bras que residexen entre les que fan les Constitucions que no tracten de aquest negosi; y en cars que no[364] hajen tractat y resolt, no·l representen als brassos, sinó que·l borren hi·l donen per nul·le.

Et vigore decretacionum per dicta tria brachia factarum, fuit scriptum deputatis in et sub forma sequenti:

Reverent, nobles y magnífichs senyors.

Nosaltres havem //284v// antès que mossèn Demià Gili, notari y escrivà del diputat local de la ciutat y col·lecta de la ciutat de Tarragona, està mal o és mort; per ço, per certes causes y rahons a nós ben vistes, havem delliberat fer-vos les presents, de y ab les quals vos diem, encarregam y manam que, seguint-se vaccasió del dit offici, aquell no doneu ni provehiscau a perçona alguna, perquè nosaltres, offerint-se vaccatió, lo entenem provehir, decernint irritió y nul·le lo que en contrari de assò serà fet; totes dilacions, eccepsions y consultes cessants. En la vila de Monçó, als vint-y-dos de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cens vuytanta-y-sinch.

Los tres estaments del Principat de Catalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor apparellats. El bisbe de Barcelona. Lo vescompte de Rochabertí. Pere Farreras.

Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cathalunya residints en Barcelona.

Item, fuerunt expedite llittere thenoris huiusmodi:

Reverent, nobles y magnífichs senyors.

Assí tenim entès que per la vegueria de Tortosa vague un lloch de diputat militar, per mort de mossèn Pere Cardona de Betea, y altre per la vegueria de Lleyda, per mort de mossèn Batista Moliner, senyor de la Granadella; y perquè nosaltres entenem y és nostra voluntat provehir y fer gràcia de dits llochs a persones residints en les presents Corts, per ço vos diem, encarregam y manam que dits dos llochs de diputats, axí com és dit vagants, no·ls provehihau y inseculeu ni provehir ni insecular fassau, perquè nosaltres des de ara volem dits dos llochs ésser haguts per provehits, decer//285r//nint per jurito[365] y nul·le lo que en contrari de assò serà fet. En Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar als vint-y-dos y quant al bras real als vint-y-tres de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinc-cents vuitanta-y-sinch.

Los tres estaments del Principat de Catalunya congragats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor apparellats. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Pere Ferreras.

Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General del Principat de Cathalunya residints en Barcelona.

364 *En lloc de* ho.
365 *En lloc de* irrito.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 338

Item, fuerunt expedite alie llittere, thenoris subsequentis:

Reverents, nobles y magnífichs senyors.

Assí se ha conciderat los molts y grans treballs que les perçones que residexen hi·s troben en les presents Corts suporten en deffenció, bé y utilitat de tota la terra y ha aparegut cosa juxta que, per la matexa rahó, gozen també de les honrres y profits del General y sien preferides a les altres qui semblants treballs no tenen. Per ço, vos dihem y encarregam que, succehint vaccasió de alguns llochs o lloch, axí de diputats com de oïdor ho officis qualsevols de aquexa casa de la Diputació y de fora d'ella, en cas que la present Cort no·ls provehís, tingau consideració ab les dites perçones que residexen en la dita Cort y assistexen en ella, teni[n]t compte de provehir dits llochs y officis en perçones de les matexes iglésies, ciutats o viles de ha ont vagaran, com és rahó; e perquè tingau notícia de les perçones que assí residexen, se·us envie en lo present memorial de aquell, firmat dels tres presidents y segellat ab lo segell menor de la present Cort. En la vila de Monçó, a vint-y-tres de octubre, any de la nativitat del Senyor MDLXXXV.

285v// Los tres estaments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor apparellats. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Pere Ferreres.

Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cathalunya residints en Barcelona.

Preterea, vigore decretacionum factarum per dicta tria brachia dicte Curie, super supplicatis per dominum Ioannem de Setantí, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General del dit Principat residints en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que per mossèn Joan de Settantí nos és estada donada una supplicació del tenor següent: Los dies passats. *Inseratur*. A la qual supplicació per nosaltres és estada feta provisió que se·us manàs que féseu continuar y prosseguir la dita causa en la preincerta supplicació mencionada ab los dos assessors o doctors que resten; y que per so fossen expedides lletres necessàries. Per tant, notifican-vos dita provisió, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, sempre y quant per part del dit Joan de Settantí en virtut de les presents sereu requets, la dita y premencionada causa entra ell y altres en aqueix consistori penjant continuheu, proseguiscau y termineu y continuar y proseguir y terminar fassau, ab los dos assessors o doctors que resten tant solament; totas dilacions, exepcions y escuses cessants. En testimoni y fe de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y segellades ab lo segell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a XXIII de octubre MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. Lo vescompte de Rochabertí. Pere Ferreres.

286r// *Die iovis, vigesima quarta mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis cong[r]egato, interfuerunt:*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 339

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.

Reverendus prior monasterii Scala Dei.

Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, ego, Ioannes Baptista Mullola, nottarius, obtulit et presentavi[t] supplicationem quandam qui per me fuit lecta; et est tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Damià Gili, nottari de Tarragona, vague lo offici de escrivà del diputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona; supplica per so humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès Joan Batista Mullola, nottari y escrivà del estament ecclesiàstich de la present Cort, sien servits fer-li provisió del dit offici en la forma acostumada, puix ja dimars proppassat donà altre supplicació y fonch presentada sols en //286v// lo stament ecclesiàstich per a què li fessen gràcia del dit offici; y, perquè no se sabia de cert la mort del dit Gili, foren servits vostres senyories, excel·lència y mercès, hair dimecres, manar escriure als diputats que no provehissen dit offici en cars de vaccació, perquè vostres senyories, excel·lència y mercès lo volien provehir; y lo intent fonch voler fer gràcia de aquell al dit Mullola en cars que vagàs. Per ço, suplique que, a guarda[366] consideració que és official y ministre de la Cort y serveix ab molta voluntat aquella, li sie feta gràcia special que dita provisió y gràcia li sie aguda per feta y li córregue del dia de la mort de dit Gili, puix la voluntat de vostres senyories, excel·lència y mercès fonch fer-li dita mercè si la mort de dit Gili se agués de cert sabut. Que de assò lo dit supplicant ne rebrà particular mercè de vostres senyories y mercès. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et absente me, dicto notario et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cathalonie scriba, fuit continuata decretassio manu reverendi archidiaconi Terça, sindici Dertusensis, sub forma sequenti: Lecta in stamento ecclesiastico, die vigessima quarta octobris 1585, provident quod fiat ut suplicatur in omnibus, sublatis dissentimentis, etc. Et currat gratia a die obitus. Archidiaconus Terça.

Fuerunt suspensa omnia dissentimenta.

Deinde, venerunt sindici Tarraconensis et Barcinonensis.

Venerunt etiam nobilis Berengarius a Paguera et Gaspar de Pons, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que en lo bras militar se llitg ara lo memorial agravis de la Capitania General y han vist que ses senyories y mercès han borrat y mudat

366 *En lloc de* haguda.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 340

algunes coses; //287r// y encara que sien ben apuntades, suplique aquell bras a ses senyories y mercès sien servits que en los altres memorials que vindran no·s fasse, sinó que en lo marge se fassa nota del que apparrà; perquè, passats per tots los brasos, se pugue pendre dels advertiments los que més convindran.

Et habito tractatu, fuit decretum: que torne resposta al bras militar, dient-los que lo que s'és borrat en aquest bras dels memorials o ha fet lo advocat, y que ja n'i havie moltes paraules borrades, segons que ja de paraula s'és dit als embaxadors de aquell bras; y que de assí devant se tindrà compte en fer dits advertiments com en aquell bras s'és apuntat. *Et pro facienda dicta embaxiata nominarunt reverendus procuratorem admodum reverendi Prioris Cathalonie et venerabilem procuratorem admodum reverendi abbatis Santarum Crucum, qui in continenti onus eius commissum executi fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes perçone superius nominate, exeptis admodum reverendis abbatis de Lavax et Populeti, reverendus procuratore illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi et sindico Capituli Elenensis ac procuratore admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, pro parte portariorum triei stamentorum fuit oblata supplicatio quedam, thenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> 287v// Los tres porters dels presents estaments supliquen humilment a vostres senyories, excel·lentíssim y mercès sien servits, per honra dels presents estaments, manar-los fer gramayes de drap, com és acostumat, perquè, com fa ja fret, ab les de tafetà patexen-lo y apar cosa de burla portar en aquest temps dites gramayes de tafetà. Y los supplicants ho rebran ha singular gràcia y mercè de mà de vostres senyories, excel·lència y mercès. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta supplicatione per me, nottarium, fuit ibidem decretum: que sien fetes[367] gramayes de drap als porters, comforme és de costum, alsats los dissentiments.

Venit admodum reverendus abbas de Lavax.

Promotor regalis reportavit: que tornen de nou a supplicar a ses senyories y mercès sien servits delliberar que de part dels tres brassos se vage als senyors tractadors per suplicar-los vullen remediar lo agravi se fa sobre las empares del segell, perquè de altra manera hi ha alguns síndichs que possaran dissentiments.

Promotor brachii militaris reportavit: que ells adherexen al parer del bras real; y apar que·s fasse embaxada de dos persones de cada bras y estos que tornen a solicitar la habilitació.

Et habito super predictis tractatu, fuit facta deliberacio sequens: lo estament eclesiàstich dellibere que·s fasse embaxada als senyors tractadors de sa magestat de part dels tres brassos, per suplicar-los sien servits manar remediar lo agravi que pretén lo bras real

367 *A continuació, repetit,* que sien fetes.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 341

se fa en no voler guardar //288r// en la Cansellaria las empares que fa lo senyor canseller y de privar-lo de la possessió que té de justificar-les devant dit canseller; y que les matexes persones soliciten la habilitació ab dit senyor canseller, com inste lo bras militar.

Et pro facienda dicta embaxiata nominarunt reverendos sindicos Capitulorum Ilerdensis et Dertusensis; brachium vero militare notavit nobilem Raymundum de Vilanova et Michaellem Ioannem de Calders; brachium vero regale nominavit Andream Vilaplana, sindici Gerunde, et[368] *Vallbona, sindicum Servarie, prout eorum promotores respective reportarunt.*

Deinde, reverendus Onofrius Paulus Cellers, sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis, tradidit mihi, notarium et scribe, quandam scripturam continentem in se suum dissentimentum, que est thenoris huiusmodi:

> Misser Onofre Pau Cellers, canonge y síndich del reverent Capítol de Barcelona, inseguint, segons digué, lo orde que li és estat donat per dit Capítol en ses instructions y lo que li és estat ordenat, possa dissentiment per a què no·s puga fer deliberació ni acte algú de concòrdia ab què se don temps als debitors del General per pagar lo que dehuen, ans bé sia prosehit a tota execusió dels debitors predits; y que les concòrdies fetes per los diputats ab los dits debitors sien del tot annul·lades y rescindides. Requerint a vós, nottari, etc.

Postea, prenominati legati per brachia dicte Curie electi embaxiatam supradictam dictis dominis tractatoribus facerunt et, reversi, retullerunt dicti legati brachii ecclesiastici: que, feta dita embaxada, los han tornat resposta dits senyors tractadors que ells ho veurien y tornarian resposta.

288v// *Reverendi sindici Capitulorum Barcinonensis, Ilerdensis, Dertusensis, eorum dissentimenta, pro effectu tantum gratie facte magnifico Francisco Puig, suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.*

Et etiam, admodum reverendi abbates de la Real et de Gerri nechnon et reverendus sindicus Capituli Vicensis, pro effectu dicte gratie dicto magnifico Francisco Puig facte, suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.

Super, admodum reverendus abbas de Lavax, promotor presentis stamenti, reportavit: que ell, juntament ab los altres promovedors, és estat cridat per los senyors tractadors y dits senyors, responent a la embaxada que de part dels tres brassos los és estada feta, los han dit que, quant a la habilitació, que procuraran que demà se fassa; quant al cap de les empares del segell, que allí, per part de sa magestat, se estan sercant papers y exemplars y que no·s farà altra cosa del que s'és acostumat, encara que sia perjudicial a sa magestat; y que han manat que, en lo entretant, no se expedesque privilegi algú; y també als han dit quel·s apar cosa fort que persones que no estan en la Cort agen de posar dissentiment; que si no fiaven de les persones que·y tenen, que n'i envien de altres fiades.

Et vigore decretationum per tria brachia dicte Curie factarum, fuerunt expedite litere thenoris huiusmodi:

> Los tres estaments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als ínco-

368 *A continuació, espai en blanc.*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 342

les de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A Joan Batista Mullola, nottari residint en Tarragona, de present scrivà del stament ecclesiàstich de la present Cort. Salut y honor. Per quant ab altra nostra de vint-y-tres del present escriguérem als diputats //289r// del General de Cathalunya residents en Barcelona que, seguintse vaccasió del offici que mossèn Damià Gili, nottari de Tarragona, tenia d'escrivà del diputat local de dita ciutat y col·lecta, lo qual entenguérem estava molt mal o era mort, no donassen ni provehissen aquell a perçona alguna, que nosaltres, offerint-se vaccatió del dit offici, enteníam provehir-lo, decernint irrito y nul·le lo que en contrari seria fet; essent com fonch nostra intenció, en cars de vaccatió del dit offici, donar y provehir-lo a vós, dit Joan Batista Mullola, segons que aleshores lo·us aguérem ja provehit y donat si de cert la mort de dit Gili se fos sabuda; y com de present siam significats que dit offici vague per mort del dit mossèn Damià Gili y siam estats suplicats per vós que dit offici axí vagant vos fos per nosaltres conferit y provehit; per tant, considerant los molts y bons serveys que de vós té rebuts la present Cort en lo dit offici de scrivà del dit bras ecclesiàstich y que aquells continuau, y confiant de vostra legalitat, probitat e indústria, conferim y provehim lo dit offici d'escrivà del dit diputat local de la ciutat y col·lecta de[369] Tarragona a vós, dit Joan Batista Mullola, nottari; y volem, de gràcia especial, vostres serveys attesos, que dita provisió de dit offici vos sia aguda per feta hi·us sia valedora del dia de la mort de dit Gili, com si realment dit dia vos fos estada feta, ab tots sos drets, pertinènsies, prerrogatives, guanys, selaris y altres qualsevols emoluments, axí y per la forma que dit Damià Gili, predessessor vostre, tenia, rebia y possehia; volem emperò y manam que, abans que prengau posseció del dit offici, per vós o vostre llegítim procurador ajau de prestar jurament sòlit en //289v// mans y poder dels reverents, nobles y magnífichs diputats del General de Chatalunya en Barcelona residents, y fer totes altres coses que en assò sien necessàries fer-se, axí y segons que per vostres predessessors és acostumat fer y per Capítols de Cort és disposat; y ab la present nostra provisió diem y manam a dits reverents, nobles y magnífichs diputats y encara al diputat local de la col·lecta de Tarragona y a totes y qualsevol altres perçones a qui·s pertanga he lo present negosi toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per vós o vostre llegítim procurador dit jurament serà prestat, vos posen y metren y posar y metre fassen en real, corporal y actual possesió del dit offici y de tots los drets y pertinències de aquell, hi del celari e emoluments del dit offici vos paguen y responguen y pagar y respondre fassen, axí y segons han acostumat fer ab vostres predessessors; tota dilació y eccepció cesants, irritant, revocant y anul·lant qualsevol altres provisions aguessen fetes de dit offici y altres qualsevol prossediments e impediments de la present nostra provisió. En fe y testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y segellades del sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a vint-y-quatre del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-sents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rochabertí. Pere Ferreres.

369 *A continuació, repetit,* de.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 343

Die veneris, vigessima quinta mensis octobris, anno //290r// *predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in estamento ecclesiastico Principatus Chatalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Populeto.

Reverendus procurator reverendi admodum reverendi Priori Cathalonie.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus contentis[370]*, venerunt magnifici Petrus Ferreres et talis Çaragosa, sindici civitatis Barcinone, qui in effectu explicarunt:* que la ciutat de Barcelona, considerant los grans danys que los moros, enemichs de la Santa Igléssia Cathòlica, causen per esta costa de mar, ha fet una trassa y uns memorials com se pot remediar assò y han-li manat les presentassen a vostres senyories y mercès, per a què als vegen y diguen son parer. Y que tenen orde de dir lo mateix als altres brassos.

Venit postea reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis.

290v// *Venit reverendus prior monasterii Scale Dei.*

Promotor brachii militaris reportavit in effectu: que sien servits sa senyoria y mercès, pus assí s'és llegit lo memorial dels aggravis dels inquisidors, dir sobre ells son parer, perquè puguen fer lo mateix en los altres brassos y aprés se puguen possar en límpio per a presentar-se a sa magestat.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras se són recordats del pensament que·s tingué de reduhir los pesos y mesures, y axí apar, per via de pensament, se deurie tornar a tractar.

Et fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar, dient-los que assí són de parer que lo diumenge y dilluns, aprés dinar, sien habilitats y se junten per a llegir los memorials y altres actes, y que entre vuy y demà se llegiran alguns memorials y se'ls remetran allí. *Fuit reportata aliis brachiis per promotorem, prout ipse retulit.*

Deinde, fuit lecta quedam littera deputatorum clausa et sigillata; eius tenor est huiusmodi, videlicet, ab extra:

Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors, los tres estaments de la Cort General del Principat de Cathalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero est thenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

370 *En lloc de* convocatis.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 344

La lletra de vostres senyories feta als sinc de setembre proppassat nos fonch presentada particularment a quiscun de nosaltres, //291r// deputats, fora del consistori, en nostres cases, als 28 de dit, a les deu hores de nit; y ab ella vérem com, per mort de mossèn Jaume Cervaró, ardiacha y canonge de Tortosa, avien enseculat aquí, en son lloch de diputat ecclesiàstich, lo reverent mossèn Hierònim Terça, ardiacha y canonge de la dita iglésia; a la presentació de la qual lletra responguérem los deputats ecclesiàstich y real que no estaven en consistori, ha ont se acostumen presentar semblants lletres, y que quant se presentarien en consistori respondrien segons lo consistori determinaria y seria de justítia, perquè enteníem que lo dit ardiacha Cerveró no era mort lo dia de la data de dita lletra; y lo deputat militar respongué que estava prest y aparellat de obehir, conforme havia fet en altres semblants lletres. Y perquè tenim nosaltres notícia que dit Cerveró a la dita jornada de sinch de setembre y molts dies aprés era viu, com no sia mort fins a vint-y-sis de dit mes de setembre, no pugué tenir effecte la dita enseculatió per vostres senyories feta; y per ço, a vint-y-nou del mateix mes, certificats de dita mort, absent de la present ciutat lo deputat militar, enseculàrem assí concordament en lloch de dit Cerveró lo reverent mossèn Mateu Miró, canonge de Tortosa, qui per avuy en lloch de oïdor de comptes ecclesiàstich nos ajuda a soportar los tants treballs que en aquest càrrech sostenim. Aprés, a 7 del present mes de octubre, mossèn Phederich Pol, procurador de dit mossèn Hierònim Terça, nos ha presentat altra lletra de vostres senyories, feta quant als brassos ecclesiàstich y real a 30 de dit mes de setembre y quant al bras militar lo primer del corrent, notificant en effecte com lo mateix die de la datta de dita lletra, per mort de dit ardiacha //291v// Cerveró, havien aquí inseculat lo dit mossèn Hierònim Terça. Ha·ns pesat molt que en açò no hajam pogut effectuar lo que vostres senyories manen, perquè com la i[n]seculació per nosaltres feta en aquest consistori de dit mossèn Mateu Miró, oïdor de comptes, sia primera de dos dias, conforma al costum, ús y pràtiga sempre inconcussament en casos semblants observada en aquesta casa de la Diputació, havem de estar a la primera inseculació y, per lo interès que·y ha de tercer, no podem tocar per lo acte assí fet. Per ço, nos ha aparegut ab la present avisar a vostres senyories del que passa y suplicar-los que en aquest particular nos tingan per escusats; totas les altres inseculacions aquí fetas que vostres senyories nos han manat asentar se són continuades en sos registres y llochs com nos han ordenat y la inseculació assí feta del senyor de Çaragoça havem manat borrar, per haver vist aquí ésser-se feta primer. En tot lo que·ns manaran estam promptes a obeir, com tenim obligació y acostumat; y guarde Nostre Senyor les reverendíssimes, excel·lentíssima y molt il·lustres perçones de vostres senyories ab lo augment y prosperitat que degitjan. De Barcelona, a dotze de octubre, mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors. Besan les mans de vostres senyories sos més serts servidors, los diputats del General del Principat de Cathalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II, folio LXIIII.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas //292r// *post meridiem, admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu perpetuus comendatarius Sancti Petri Gallicantu, suum dissentimentum vigessima secunda presentium mensis et anni positum, pro effec-*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 345

tu gratie facte multum magnifico Francisco Puig, iuris doctori, tantum suspendidit et suspendere se dixit.

Et paulo post, convocato dicto stamento ecclesiastico hora et loco solitis, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real et de Gallicantu, reverendus prior monasterii Scale Dei, reverendi sindici Capitulorum Tarraconensis, Ilerdensis et Elenensis.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar per via de pensament que vuy y demà se habilitassen les hores de la tarda, de las tres fins a las vuit, perquè no sie nessesari habilitar los dias de diumenge y dilluns, com aquest bras ha delliberat.

Postea, reverendus Hieronimus Terça, archidiaconus et canonicus cedis Dertusi, quandam in scriptis obtulit suplicationem, que de mandato convocatorum in dicto stamento ecclesiastico per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti scribam, lecta fuit; et est tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Ja ab altra supplicació presentada a vostres senyories, excel·lència y mercès se ha deduït per lo ardiacha Terça los agravis y nul·litats fets y fetas per los diputats del General de Cathalunya sobre la inseculació de la perçona de dit ardiacha en lo lloch del diputat ecclesiàstich que vagava per mort del ardiaca Servaró, del qual vostres senyories, excel·lència y mercès li havian feta mercè. Y per a què conste clarament //292v// de les predites nul·litats, aggravis y desacato que dits diputats han usat a las provissions de vostra senyoria, excel·lència y mercès, les quals, després de haver tinguda explícita notícia d'elles, no ha volgut obeir, hans bé, ab modos exquisits y no usats y repugnants a Capítols de Cort, usos y observàncies de aquells, an tentat y de fet han posat en execusió de insecular en lo dit lloch al canonge Mateu Miró, hoïdor ecclesiàstich, y en son lloch de oïdor altre canonge de la seu de Tortosa; lo dit ardiacha Tersa fa fe y real presentació a vostres senyories, excel·lència y mercès dels actes sobre dits, *primo*, del Capítol de Cort per lo[371] que, en absènsia de ningun deputat, lo oïdor del mateix bras no succuescha en lloch del diputat ausent fins passats tres dies y que dins los dits tres dies no·s pugue per lo ardor[372] del dit bras despachar cosa alguna en la Diputació, lo qual Capítol[373] de Cort està en viril observànsia y axí declarat ab vot y parer dels assessors de la dita casa y de molts altres solemnes doctors per los dits diputats convocats; de les quals declaracions també se fa fe y real exibició. Ítem, dels procehiments fets per los dits diputats aserca de dita inseculació aprés de ésser-los estada notificada la provisió y mercè que vostres senyories, excel·lència y mercès feren al dir ardiacha Terça, manant als dits diputats lo inseculassen en lo dit lloch; y tenint explícita y certa notícia de la absènsia del diputat militar y que era feta ab ànimo de tornar dins tres dies en Barcelona y havent-los proposat lo scrivà major de

371 *A continuació, espai en blanc; al marge consta l'anotació:* aqueix blanch és per ser esquinsat a l'original.

372 *En lloc de* oïdor.

373 *A continuació, repetit,* Capítol.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 346

la Diputació, hans que prossehisen a fer //293r// la dita insiculació de la persona del dit canonge Miró, lo dupte ab affirmar-los que, essent absent dit deputat militar, no podian proceir a fer inseculació fins que fossen passats tres dies; y havent-los dit en lo consistori lo oïdor militar, quant volian fer dita insiculació, que ell no estava allí com a diputat militar sinó com a hoïdor, per ésser absent lo dit diputat y no ésser leshores encara passats tres dias de la absència, y més que, per ésser aquell dia diumenge y lo dilluns següent feriat y no jurídich, tampoch podien ni devian fer dita insaculació, com aquella no·s pogués fer sens precehir jurament y sentència de excomunicació, los quals actes no·s poden fer ni exercir en diats feriats sinó en certs casos especialment disposats per Capítols de Cort, dels quals no era lo concorrent; y és tal la pràtica y observança de aquells. Y no obstant tot lo susdit ni haver entesa la mente y voluntat de vostres senyories, excel·lència y mercès, que ere fer mercè al dit ardiacha Terça del dit lloch en tot cas de vaccació de aquell, per ser las causas y rahons expressadas en la dita provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès manada despachar, no duptaren dits deputats fer inseculació contrària *de directo* a la de vostres senyories, excel·lència y mercès tan nul·lament, contra disposicions de Capítols de Cort, com està referit. Y perquè, essent així que és esta[t] feta dita inseculació en dia feriat y no esperats los tres dias de la absència del deputat militar y contra lo orde y disposició de //293v// Capítols de Cort, dita inseculació per dits deputats feta de la persona del dit Miró és nul·la y de ninguna efficàcia ni valor; resta que la insiculació y provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès feta de la persona del dit ardiacha Terça és primera en temps y en dret y devia com a tal ésser executada y obeïda per los dits deputats. Per ço y altrament, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès lo dit ardiacha Terça los sia de mercè manar declarar tots los procehiments fets per dits deputats acerca dita insiculació y la matexa inseculació per ells feta de la persona del dit Matheu Miró ésser nul·les y nul·lament fets y contra disposicions de molts y diversos Capítols de Cort y contra la expressa disposició, mente, intenció de vostres senyories, excel·lència y mercès, que fonch de voler fer mercè al dit ardiacha Terça del dit lloch de diputat en tot cas de vaccació; y manar als dits deputats que, no obstant lo deduït per ells en la letra que a vostres senyories, excellència y mercès han feta en resposta del que últimament los era estat manat, possen en execució la provisió de vostres senyories, excel·lència y mercès feta en favor del dit ardiacha Terça, com així procehesca de justícia; la qual suplica ésser-li administrada ab tot cumpliment, com de vostres senyories, excel·lència y mercès se espera y confia. *Que licet, etc. Altissimus, etc. Terça in causa propria.*

Oblata, etc., dictus archidiaconus Terça exibuit quatuor papirea instrumenta in suplicatione mencionata.

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata dicta suplicatione, fuit decretum quod remitattur advocatis, qui videant et refferant.

294r// *Promotor brachii regalis reportavit:* que en aquell bras se aderien al parer de aquest en què se habiliten lo diumenge y dilluns aprés dinar, com en aquest estament és deliberat.

Per les alimàries.

Deinde, habito tractatu super suplicatis per syndicum de Granollers, fuit decretum:

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 347

que vage lo promovedor al bras militar y real per dir-los com en aquest bras han deliberat, per via de pensament, que se fessen alimàries y festas per al dia del jurament del senyor príncep, per demonstració de pública alegria; y que·s donàs ajuda de costa per a vestir a les persones que assí assistexen.

Deinde, venit promotor brachii regalis et retulit: que en aquell bras havian ja llegit lo memorial dels agravis fets per officials reals als drets y officials del General y que li havian manat que·l aportàs assí, per a què ses senyories y mercès fossen servits mirar si estava bé o no que·l decretassen.

En dit negoci.

Promotor brachii militaris retulit: que en aquell bras, oït lo que lo promovedor de aquest bras ha referit sobre que·s deurien fer alimàries y donar ajuda de costa a totes les persones y officials dels tres staments per a vestir-se en aquell bras, havien determinat que mirassen los exemplars de altres Corts y lo que en ells se contindria determinarien, perquè ja altres Corts y havie hagut jurament de príncep.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras apparexia si ses senyories y mercès fossen servits se habilitassen les hores de vuy y demà fins a les vuyt.

Promotor regalis retulit: que aquell bras se aderie a la deliberació de aquest bras en què se fassen alimàries y vestits a tots los dels tres brassos del present Principat per al dia del jurament del senyor príncep.

294v// **Agravis dels officials de la Inquisició.**

Ítem, llegit en lo present stament lo memorial dels agravis fets per los officials de la Inquisició, ordenat per les persones per adassò anomenades, fonch determinat que apar bé lo dit memorial y que·s porte al bras militar; y que al fi de aquell s'i deuen possar la conclusió següent: "supplican per ço los tres brassos de la present Cort a sa magestat que, responent a sa real clemència y christiandat, sia servit manar restaurar y reparar los sobre dits danys y agravis, tant grans com molts, sens culpa han patit; y, per lo pervenir, manar confirmar y servar los Capítols y Constitutions ya bé y sanctament ordenades y statuïdes en altres Corts Generals de Cathalunya y aprés confirmades per la Sancta Sede Apostòlica, a petició y ab favor dels predecessors de vostra magestat; y dar forma en què ab tot effecte sien observades".

Et vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie supplicationi oblate per magnificum Franciscum Puig, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Lletres o cautela de misser Francesch Puig.

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los deputats del General de dit Principat de Cathalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per lo molt magnífich misser Francesch Puig, doctor en drets de la Real Audiència Civil del dit Principat, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. A quinze de setembre, etc. *Inseratur*. A la qual suplicació, com ha justa y rahonable, per //295r// nós és estada feta provisió que, conciderats los molts treballs que dit misser Puig ha pressos en dit offici de assessor de governador y lo molt effecte que féu en les exides que·s feren en son temps, provehírem que sien donades de pecúnias del General a dit misser Puig, per lo salari de sis anys

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 348

que ha servit dit offici, tres-centes lliures, moneda barcelonesa, a raó sinquanta lliures per any, y per tot lo dit temps que, com és dit, à servit dit offici, per gràcia particular que se li fa, no obstant que lo Capítol de Cort hagués spirat, y ab què en esdevenidor no sie fet prejudici als Capítols de Cort y Constitucions lo contrari disposants; y per ço, sien fetes les lletres acostumades. Per tan[t], deduhint a vostra notícia totes les coses predites, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que de les pecúnies del General doneu y pagueu realment y de fet al dit misser Francesc Puig, per les causes predites, les sobre dites tres-centes lliures, moneda barcelonesa, tota dilació y excepció cessants; dient y manant als governadors de vostre Comptats[374] que, posant vosaltres en compte la dita quantitat y restituint la present ab àpocha de rebut, aquella vos admetan en compte de legítima data, tota dilació cessant. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-hu //295v// y quant al bras real a vint-y-quatre de octubre, any mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferre[re]s.

Die sabati, vigesima sexta mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus dominus abbas de Labax.

Reverendus prior Scala Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis et retulit: que aquell bras à enviat a demanar al senyor bisbe de Vich lo memorial ordenat per la forma de la exació del General, per a què aquell bras lo pogués restituir a ses senyories y mercès; y ha fet de resposta dit senyor bisbe que sempre que de part de aquest bras se li demaneria, ne donaria rahó.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor vage a demanar lo dit memorial al dit senyor bisbe de Vich.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras //296r// supplica a ses senyories y mercès sien servits tractar sobre lo negoci de les lleudes; y també deliberar que·s vage a solicitar lo negoci de les ampares dels sagells ab los senyors tractadors.

Per los agravis dels officials de la Inquisició.

Deinde, promotor brachii militaris reportavit: que lo memorial dels agravis fets per los officials de la Inquisició s'és llegit en aquell bras y apar molt bé, junctament ab la conclusió que ses senyories y mercès han feta; y que allí y han ajustat un agravi de nou,

374 *En lloc de* als odors de vostres comptes.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 349

com apar ab una scriptura que aporte, y que ses senyories y mercès sien servits vèurer si·ls aparrà bé; també lo dit bras militar s'és aderit al parer del bras real que, ab embaxada o per los promovedors, se solicite lo negoci de les ampares ab los senyors tractadors.

Promotor brachii militaris reportavit: com lo bras militar ha entès que en lo bras ecclesiàstich de València han arribat certs Capítols dels que han fet les devuy persones nomenades per aquestos brassos y que certs memorials van entre mans de uns y altres, lo que apar en aquell bras cosa mal feta; supliquen per ço a ses senyories y mercès sien servits que de part dels brassos se envie a dir a dites divuyt persones que tiguen compte en aquestas cosas, perquè no apar bé se publique per ay lo que allí se fa, ans de saberse en los brassos.

Et fuit deliberatum: que·s torne resposta als altres brassos com aquest stament se aderex a la deliberació que los //296v// promovedors vagen a solicitar lo negosi de les ampares; y que·s vage a dir a les devuyt persones de les Constitucions lo qu·és estat reportat per lo promotor del bras militar; al dit memorial dels agravis fets per los officials de la Inquisició apar bé y que així són de parer se porte al bras real per a què·l vegen. *Fuerunt predicta per promotorem dicti stamenti reportata aliis brachiis dicte Curie, ut ipse retulit.*

Promotor regalis reportavit: que aquell bras feye saber a ses senyories y mercès com mossèn Rochafort, syndich de Verga, se ere mort y que los de aquell bras volian acompanyar lo cos a enterrar; que per ço, supliquen los tinguen per scusats.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerun[t]: reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens, reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbates de Labax et de Gerri, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, reverendi syndici Capitulorum Tarraconensis, Barchinonensis, Elnensis et Vicensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Del ardiaca Terça.

Quibus convocatis, reverendus Onofrius Paulus Cellers, advocatus dicti stamenti ecclesiastici, fecit relationem de contentis //297r// *in suplicatione die herina oblata per reverendum archidiaconum Terça et in quibusdam instrumentis per ipsum exhibitis; et audita dicta relatione, fuit decretum quod fiant littere citatorie, cum insertione suplicationis, contra dictum Matheum Miró quatenus intra decem dies, a die presentationis in antea computanda, compareat ad contradicendum cur supplicata fieri non debeant.*

Deinde, venerunt admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicantu.

Postea, in dicto stamento magister Iacobus Rondó, faber lignarius, obtulit quoddam computum in papiro scriptum, cuius tenor est huiusmodi:

Compte de mestre Rondó, fuster.

Compte que jo, mestre Jaume Rondó, he fet per lo bras ecclesiàstich, per manament del senyor mossèn Ciurana.

Primo, per un docer de bocaram, claus y cordes y mans, 1 lliura, 4 sous: I lliura, IIII sous.

Més, per dit altar, so és, peanya y la taula demunt lo altar, claus, fusta y mans, 4 lliures, sous: IIII lliures, sous.

Més, per un puntapeu per tota la rededor del estament dels sitis, fusta, claus y mans, 6 lliures, sous: VI lliures, sous.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 350

Més, per sis posts de respallas demunt los setials y desfer tots los setials y tornarlos a refer, claus, fusta y mans, 8 lliures, sous: VIII lliures, sous.

Més, per una finestra que mire demunt lo portal y devant lo altar y obrir dita finestra y assentar dita finestra, dar tot lo menester, 3 lliures, 4 sous: III lliures, 4 sous.

297v// Més, per lo ventall, guarniment de ferro, he pagat 1 lliura, 11 sous, entre claus y ferro y la truya de alsina y mans: I lliura, XI sous.

Més, dos sostres sota la taulada, fusta, claus y bastidas y mans, 32 lliures, 10 sous, possat tot a punt: XXXV *(sic)* lliures, 10 sous.

Més, per un coster que havia amprat per una escala avia·s possat dintra lo stament y tragueren-lo'n sense dir-me res, lo qual per tràurer-lo de allí me l'han robat, a mi fet pagar: 1 lliura, sous.

Més, per un banch de deu pams servex per dit stament, 1 lliura, 10 sous: 1 lliura, 10 sous.

Més, per una caxa y un bufet y un banch per lo notari y lo pany per la caxa, val mans tot y cabal, 6 lliures, 2 sous: VI lliures, II sous.

Més, per una caxa del porter, fusta y claus y panys, 2 lliures, VI sous: II lliures, XII (*sic*) sous.

Més, per lo batiport de la porta he pagat sinch sous, dich per cabal y mans, 6 sous: lliures, VI sous.

Més, per lo cobrialtar, per pells y mans, 2 lliures, 3 sous: II lliures, III sous.

Més, un cap de banch per al president, fusta, mans y claus, 1 lliura, sous: I lliura, sous.

Més, una caxa ab un pany e cambiat ab un banch per tenir los vestiments del altar, 2 lliures, VI sous: II lliures, VI sous.

298r// Més, per 4 fi robas de llana neta y adobada per cumplir los matalafets, roba de Monçó de 36 lliures, a rahó de 4 lliures, sous, la roba, val las ditas quatra robas y mitja 18 lliures, sous: XVIII lliures, sous.

Més, per fil y mans de dits matalafets, 5 lliures, sous: V lliures, sous.

Més per una barra de ferro per lo ventall que rompé·s, 4 sous: lliures, IIII sous.

Més, per un enserat de tela, veta y claus y mans: lliures, II sous.

Suma tot lo compte: C lliures, VI sous.

E haguda deliberació sobre lo contengut en lo dit compte y hoït aquell, fonch deliberat que sien donades y pagades de pecúnies del General, per rahó del dit compte, al dit mestre Jaume Rondó vuytanta-sinch lliures, moneda barcelonesa; y per assò sie feta la cautela necessària dirigida a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del dit General residint en la present vila de Monçó.

Postea, venerunt reverendissimus dominus episcopus Elnensis et reverendus syndicus Illerdensis.

Notifficació de la voluntat de sa magestat.

Deinde, venerunt illustrissimus dominus comes de Miranda, alter ex tractationibus sue regie magestatis, admodum illustris dominus Hyeronimus Manegat, cancellarius, illustris Michael Cordelles, //298v// *regens Cancellariam in Principatu Cathalonie, multum magnifici Martinus Ioannes Franquesa, fisci regis advocatus, Franciscus Puig, patrimonii regii advocatus, don Ludovicus de Peguera et Ioannes Sabater, iuris utrius-*

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 351

que doctor de Regio Consilio Cathalonie, et magnificus Petrus Franquesa, locumtenens regii patrimonii. Et cedentes, videlicet, dictus illustrissimus comes de Miranda in loco presidis, dicti domini cancellarii et regens Cancellariam post presidem, ceteri vero post reverendissimos Elnensis et Vicensis episcopos, dictus illustrissimus comes de Miranda, sermone vulgari, in effectu explicavit: que su magestad, bendito Dios, tenía mejor salud de la que estos días ha tenido; y no queriendo tener qüenta con lo que los médicos le han consejado, que era que se devía salir d'este lugar para convalecer, queriendo más tener qüenta al bien público de este Principado de Cathaluña y pensando que dentro de treinta días se podría dar remate a lo que toca a los negocios d'estas Cortes, se ha mandado notificasse a sus señorías y mercedes que procuren que dentro dichos treinta días, o a lo más largo tres o quatro días más, que sería hasta el primero de deziembre, dar conclusión a los negocios de las presentes Cortes, para que su magestad pueda salirse d'este lugar y ir en otro lugar donde mejor pueda convalecer. Y que él de su parte recebía particular merced del mucho cuydado que havían tenido de passar adelante los negocios de las Cortes y que confiava que lo mismo harían en este término por su magestad assignado, pues se entendía quánto importava para la salud de su magestad.

Et dictus reverendissimus dominus episcopus, presidens, respondendo dixit: que de la millora de sa magestat han tengut en aquest stament ecclesiàstich //299r// lo contento que pensar se pot; y en lo que tant se'ls encarregue de la expedició dels negocis de la present Cort, que·s procurarà de tenir-se la diligència y cuydado que convindrà, és en tot correspondre a la mercè que sa magestat los fa en haver-los senyalat temps dins lo qual confie se posarà assiento a tots los negocis, de manera que seran a servey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y benefici de la terra.

Habilitació de dos festes.

Item, fuit deliberatum: que les hores de aquesta tarde sien habilitades fins a tant que sien llegits los memorials dels agravis fets a la Generalitat y també los de la Capitania General; y noresmenys, demà y després demà, les hores acostumades passat mitg dia. *Fuit reportata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ecclesiasticum.*

Cui deliberationi brachia militare et regale adheserunt, prout eorum promotores respective retulerunt.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar que, de part dels brassos, se deurie notificar a les divuyt persones que entenen en los memorials lo que lo senyor conde de Miranda, de part de sa magestat, ha notificat.

Per los agravis del General.

Lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial dels agravis fets a la Generalitat ordenat per les persones eletes per als memorials dels agravis, vist y conciderat molt bé lo contengut en ell, delibere que apar bé lo dit memorial; y així apar que lo promovedor lo aporte al militar, per a què allí vegen y deliberen sobre ell. *Que deliberatio fuit in continenti executata, prout per promotorem ipsius stamenti relatum fuit.*

299v// *Promotor brachii militaris reportavit:* que en aquell bras apar, per via de pensament, que se vage al senyors tractadors per fer-los saber la habilitació dels dies de demà y deprés demà, passat mitg dia; y que també se'ls digue la diligència que fan los brassos en la expedició dels negocis de la present Cort.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi brachii militari adhesit et etiam adhesit brachium regale, sicuti eius promotor reportavit.

ecle1 ok 29/3/04 19:13 Página 352

Et in continenti, dicti tres promotores predicta notificarunt dictis dominis tractatoribus sue regie magestatis; et reversus, promotor brachii ecclesiastici retulit: que dits senyors tractadors agraexen molt la habilitació dels dias de demà y després demà y del bon cuydado que tenen los brassos en la expedició dels negocis de la present Cort.

De la forma de la exactió.

Promotor regalis reportavit: que lo bras real desige molt saber quin apuntament se ha fet en lo present bras en lo memorial ordenat sobre la forma se ha de tenir en la exactió dels deutes del General; y axí supliquen a ses senyories y mercès sien servits manarlos fer a saber.

Per agravis de la Capitania General.

Lo stament ecclesiàstich, per quant s'és llegit en lo dit stament lo memorial dels agravis fets per los officials de la Capitania General, ordenat per les persones eletes per als memorials dels agravis, y aquell hoït y ben entès, delibere que apar bé lo dit memorial axí com està y que lo promovedor del present bras lo aporte al bras militar, per a què allí·l lligen y vegen si·ls acontente.

300r// *Et in continenti, dictus promotor dictam deliberationem notificavit dicto brachio militari et dictum memoriale ibidem dimisit, prout ipse retulit.*

*Die dominica, vigesima septima mensis octobris, anno a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagesimo quarto (*sic*), post meridiem, convocata dicta Curia Generalis in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas Populeti.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit nobilis don Ludovicus a Peguera, qui obtulit suplicatione tenoris huiusmodi:

Suplicació de don Luís de Peguera.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Don Luís de Peguera, doctor del Real Conssel, diu y representa a vostres senyories, excel·lència y mercès com, ab sos treballs y vigílies, à compost dos llibres: lo hu sobre lo Capítol 3 del rey //300v// en Pere 3 en la Cort de Cervera, ab lo qual ha donat gran claritat en las matèrias feudals y emphiteuticàrias, segons los drets de la pàtria cathalana, y en los dret[s] dominicals pertanyents a senyors directes y alodials, com són luísmes, fadigues, gratifficacions, y de les causa[s] per les quals se pot y deu procehir a emparar los feus realment, ab les formes que en dita matèria se han de practicar y servar, com més llargament ab dit volum se veu y amostre; y l'altre de decisions criminals sobre conclusions fetes en lo Real Conssell. Y com dit don Lluís haja fet imprimir los dits llibres a sos propris gastos y treballs, que prenen suma més de sinch-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 353

centes lliures, y aquells hagen redundat y redunden en bé y utilitat pública de la pàtria catalana, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits de manar-li fer, per via de gràcia y de mercè, alguna remuneració de dits gastos y treballs, com bé vostres senyories, excel·lència y mercès tenen acostumat de fer ab altres qui en coses tocants al bé públich se emplean. Y encara que se pogués dir que lo privilegi insertat en lo principi dels dits llibres li podrien ser satisfacció de sos gastos y treballs, com en utilitat sua se prohibesca a qualsevol persona, de qualsevol grau o condició sie, que per temps de deu anys no puga imprimir los dits llibres dins lo present Principat, sinó ell tan solament; entenent dit don Lluís que assò no li és profit ni utilitat, sinó que és estat fet per inseguir lo orde y principi que molts altres libres aporten, dende ara dit don Luís renuncia al dit privilegi quant a la dita prohibició y se acontenta que, no obstant aquell, puguen qualsevol personas, de qualsevol grau, condició y estat sien, imprimir y vèndrer los dits llibres dins dit Principat; y per enassò se oferex fer qualsevol actes y cautheles que a vostres senyories, excel·lència y mercès millors apparran.

301r// *Qua suplicatione per me, notarium, lecta, fuit super contentis in ea nihil fuit.*

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras esperaven resposta de aquest bras si anirien los promovedors a fer saber a les persones eletes pere[375] apuntar les Constitutions lo que digué assí lo senyor conde de Miranda de part de sa magestat, air.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor vage a reportar als brassos militar y real que air, quant vingué lo senyor conde de Miranda al present bras, ja·n trobaran presents totes les persones de aquest bras eletes per als memorials de les Contitucions y agravis; y que, si·ls apar s'i degue anar, que lo promovedor de aquest bras y anirà també per fer-los companyia; y que apar també que se'ls digués la quexa que assí·s té de què no volen portar o enviar los memorials de les Constitucions que tenen fets per a què assí se poguessen llegir y no·s perdés temps. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti, ut ipse retulit.*

Et brachium regale predictis adhesit, addendo: que no se'ls done quexa, sinó que se'ls digue que los brassos los suppliquen vullen enviar los memorials tenen fets, *prout promotor regalis reportavit.*

Dissentiment del abat de la Real.

Admodum reverendus abbas de la Real, constitutus in domo in qua persone per brachia electe pro ordinandis memorialibus congregantur, dixit mihi, notario, quatenus continuarem quod ipse disentiebat quod in memoriali nominum personarum in Curia presentium, quod debet mitti deputatis pro inseculationibus et provisionibus locorum et officiorum Deputationis vaccatorum durantibus Curiis, non describatur nomen //301v// *reverendi prioris Scale Dei donec fuerit declaratum an ipse possit inseculari in aliquo loco deputati vel auditoris compotorum Generalis Cathalonie.*

Die lune, vigessima octava mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad

375 *En lloc de* per a.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 354

sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montisoni convocato et congregato, convenerunt et presentes fuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loriz, episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Labax.

Reverendus frater Andreas Capilli, prior monasterii Scale Dei.

Reverendus Honofrius Paulus Cellers, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Venerabilis Blasius Torrens, procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, honorabilis Iacobus Ruffí, syndicus universitatis de Pals, obtulit et presentavit quandam supplicationem, tenoris huiusmodi:

Suplicatio universitatis de Pals.

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Com sia de rahó que los qui suportan los gastos no sian deffraudats de poder alcansar alguna remuneració //302r// y, per consegüent, havent suportat y suportant, pagant contínuament los habilitants[376] de la villa, castell y terme de Pals los drets de la Generalitat y bolla, és de rahó que sien admesos als officis del General, en particular havent-i en aquella vila, castell y terme moltes persones àbils y sufficients per a saber aconssellar, regir y governar qualsevol negoci de calitat; suplica per tant a vostres senyories, excel·lència y mercès Jaume Roffí, syndich de aquella vila, castell y terme, en dit nom, tinga per bé assenyalar un lloch de oïdor, lo qual sols age de servir a effecte de ensecular en aquell un habitant nat y domiciliat en la dita vila o terme. Que a més que és just y conforme a rahó lo que·s demana, la rebrà lo dit suplicant de vostres senyories, excel·lència y mercès en particular mercè, etc. *Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cathalonie scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum. Venit postea admodum reverendus abbas de Gerri.

Deinde, reverendus Honofrius Paulus Cellers, syndicus Capituli Barcinonensis, obtulit suplicationes tenoris huiusmodi:

Suplicatio Capituli Barcinonensis.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y magnífichs senyors.

En lo trienni passat, los diputats y oïdors que leshores eren del General de Catalunya, de sa pròpria //302v// auctoritat y sens coneguda de dret, prenguesen de una casa que és del Capítol de Barcelona una andiona y carreró que tenia exida des de la dita casa que està al costat de la Diputació, al carrer corrible de la Font de Sanct Honorat de la ciutat de Barcelona; y fabricant sobre dita andiona, clogueren y tancaren aquella, del que ha resultat y resulta molt gran dany a la dita casa y per consegüent al dit Capítol, per lo que ab dita és estada llevada la llum y claror de moltes

376 *En lloc de* habitants.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 355

instàncias de dita casa, la qual prenia per dit carreró; com també, tapant dit carreró, se priva la entrada y exida de dita casa, per la qual se rebia molt gran utilitat y comoditat en aquella, com encara perquè quant plou entra molta aygua en dita casa, la qual li causa molt gran dany.

E més, per quant los diputats y hoïdors han comensada dita obra y per continuar aquella han derrocades totes les casas que estan a las espallas de dues altres cases capitulars que estan allí junctas an aquellas, estan en molt gran perill de enderrocar-se y s'i entrarà molta aygua en temps de pluja en dites casas capitulars, per les quals coses la una de aquelles està desabitada y en la altre ningú y gose estar. Per les quals coses, lo dit Capítol reste agraviat y damnificat en passats de mil ducats, dels quals, per molt que·n sien estats solicitats los deputats del trienni passat y present, nunca ne ha pogut dit Capítol haver smena ni satisfació alguna. Per ço, als suplica lo syndich del dit //303r// Capítol de Barcelona sien vostres senyories, excel·lència y mercès servits manar pagar, satisfer y reintegrar los predits danys y carreró a la dita iglésia y Capítol de Barcelona donats y causats per dits deputats y oïdors per rahó de la dita obra y en tot ésser-li administrat compliment de justícia. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium, lecta, fuit decretum quod fierent littere, cum insertione suplicationis, directe deputatis Cathalonie quatenus super omissis, voccatis voccandis, iusticiam faciant.

Et nihilominus, dictus reverendus syndicus Barcinonensis obtulit, presentavit alteram suplicationem, tenoris huiusmodi.

Altera suplicatio Capituli Barcinonensis.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y magnífichs senyors.

En lo any 1578, essent deputats lo reverendíssim don Benito de Tocco, bisbe de Gerona, lo bescompte de Èvol, tal[377] Boles de Perpinyà y oïdors de comptes mestre Joan Vila, canonge de la seu de Barcelona, misser Honofre Cerveró de Leyda y misser Monsserrat Monfar, ciutadà de Barcelona, havent obtinguda lo reverent Capítol de Barcelona una reformació de una gràcia concedida per la bona memòria de Papa Gregori XIII als diputats y oïdor ecclesiàstich de poder rebre les distribucions divines[378] y nucturnes de llurs iglésies, per lo que dita gràcia, quant al que tocava iglésia de Barcelona, era surreptícia, declarà Sa Sanctedat que sa mente no era compèndrer los capitulars de la seu de Barcelona, sinó los de les altres iglésies, com consta ab dita reforma. Per hont, volent lo Capítol de Barcelona posar en exequció la dita reforma, assentant-se com dit és aquell temps lo susdit canonge //303v// Vila ésser hoïdor de comptes, pretengué en virtud de la predita prima y surreptícia gràcia y féu forses de haver totes les dites destribucions; y estant en esta controvèrcia, los dits deputats y oïdors, aprés de molts debats, feren *laudamentum curie* a alguns canonges particulars que per orde de dit Capítol solicitavan dit negoci; y no contents de assò, la vigília de la translació de santa Eulària, patrona de la ciutat de Barcelona, a les onse hores de la

377 *A continuació, espai en blanc.*
378 *En lloc de* diurnes.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 356

nit, luyren a la dita iglésia de Barcelona y a diversas administracions de aquella més de dotse mília lliures, no havent luyt en aquell dia ni altres següents com se acostumava sinó tant solament a dita pobre iglésia, per més agraviar-la, com fos estat equitat y rahó fer dita luyció general com se acostumava y així no fóra ella tan agraviada, pus de dita luyció li'n aguera cabuda manco part, majorment havent-i altres censals més antichs y de particulars per los quals se havia de comensar abans de tocar als de les iglésies, si per la emulació predita no aguessen volguda fer vengansa. Y lo dia de santa Eulària, fent-se lo offici major solempnament en dita iglésia com se acostuma, stant allí grandíssim concurs del poble, enviaren dits deputats y oïdors sos porters y ministres en dita iglésia a intimar ditas luycions als canonges qui tenen dites administracions, per lo qual hagueren dits canonges de dexar los officis divinals, del que se causà allí gran alteració y admiració del poble; de la qual luyció ne ha resultat y fins avuy resulta molt notable dany a dita iglésia, que passa de dos mília ducats, així per haver tingut morts dits diners passats de dos anys sens poder-los esmersar, com també que ara, havent-los esmersats, se són aguts a smersar a vint-y-sinch mília per mil, estant //304r// abans smersats a vint mília per mil; y aquella se és aguda a smersar en part molt manco segura del que era. Y de altre part, ne ha resultat molt gran dany al General perquè, no obstant la justícia del dit Capítol era molt clara, enviàrem[379] a Roma ab molt gran gasto del General, prenent escusa de aquesta controvèrcia, a mossèn Joan Ferrer, senyor de Claravalls, lo que podian fer ab molt manco despeses ab un simple procurador dels qui residexen en Roma; de manera que per dita anada del dit Ferrer se gastaren més de sis mília lliures per discurs de tres anys que en Roma entretingueren al dit Ferrer, qui allí ab dita escusa era anat per negociar sos negocis propris; suplica per ço lo syndich del dit reverent Capítol sien vostres senyories, excel·lència y mercès servits manar pagar, satisfer y reintegrar los dits danys y desatents a la dita iglésia del comú del dit General o, almenys, quant així no aparega, dels béns dels dits deputats y hoïdors qui leshores eren, qui aquells, contra tota rahó y equitat, causaren a la dita pobre iglésia. Y en tot ésser-li ministrat compliment de justícia. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que, en quant en dita suplicació se pretén interès contra lo General, se proven que no prosehex lo suplicat. En quant, emperò, se tracte contra persones nomenades en dita suplicació, particularment per rahó de agravis pretesos fets per ells sots noms dels officis, provehexen que sien fetes letras, ab inserta de la suplicació, cometent als deputats que ells fasen justícia //304v// sobre dites coses suplicades, critats y citats los que se han de citar si la conexensa del dit negoci a ells toque.

Per los agravis.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras té entès que los tres agravis ja passats per los brassos, ço és, de la Inquisició, del General, de la Capitania General, estan ja posats en límpio y estan a punt per a poder-se presentar; y per ço volrien saber quin orde se ha de tenir per a presentar-los a sa magestat.

379 *En lloc de* enviaren.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 357

Per las ampares del sagell.

Promotor regalis reportavit: que, pux los senyors tractadors no han remediat fins avuy lo negoci de les ampares, supplique per ço aquell bras que, ab embaxada o per via dels promovedors, sien servits ses senyories y mercès se torne a solicitar dit negoci ab dits senyors tractadors.

Brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor retulit. Y que s'i deurie anar ab embaxada.

Per los memorials dels agravis.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor reporte als altres brassos que apar bé que los memorials dels agravis que estan ja en límpio se presenten a sa magestat o als senyors tractadors, per a què comensen de vèurer·ls; que assí se miren exemplars per vèurer com s'és fet altres vegades y que procuren allà de fer lo matex, y que qui primer o trobarà no[380] done part, perquè en tot se observe lo estil acostumat. Y que també apar que los promovedors vagen a solicitar los senyors tractadors lo negoci de les ampares. *Fuit reportata aliis brachiis*.

Venerunt postea reverendi syndici Tarraconensis et Illerdensis.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras los apar que vagen sols los promovedors a solicitar lo negoci //305r// de les ampares; y també supliquen a ses senyories y mercès sien servits que les letres concertades sobre la provisió dels officis se envien als deputats.

Suspensio dissentimentorum syndici Illerdensis per 15 dies.

Reverendus syndicus Capituli Illerdensis dixit quod sua dissentimenta posita ad omnes actus suspendebat per tempus quindecim dierum primo venientis.

Per la presentació del agravis.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras ha fet diligències en sercar exemplars de quina manera se han de presentar los agravis y han trobat un exemplar de les Corts passades que·s presentaren a sa magestat per tres persones de cada bras; y que també·ls aparexia en aquell bras que se habilitassen les hores de aquesta tarde fins a les set.

Et fuit deliberatum: que sie habilitada la hora per a tractar fins a les set de esta tarde. *Fuit reportatum aliis brachiis per promotorem huius stamenti. Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.*

Item, fuit lecta quedam littera dominorum deputatorum presentata per dominum Ioannem Paulum Ciurana, clausa et sigillata, et per me, notarium et dicti stamenti scribam, aperta et disclausa, cuius tenor ab extra sic se habet:

Lletra dels deputats per la inseculació del ardiaca Terça.

Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principal *(sic)* de Catalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero erat tenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

La letra de vostres senyories, feta a VI del present, nos és estada presentada en consistori als 16 del matex, ab la qual, ab //305v// inserta de una suplicació en los estaments presentada per part de mossèn Hyerònim Terça, ardiaca y canonge de la seu

380 *En lloc de* ne.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 358

de Tortosa, nos és estat manat donàssem y lliuràssem y lliurar fésem al dit mossèn Terça o a son procurador tots y sengles actes y procehiments per nosaltres en aquest concistori fets sobre la provisió e o calendaris se són fets dits procehiments, com més llargament en dites letres és contengut. Y dexat a part de satisfer y respondre al que per part de dit mossèn Hieròmim Terça en la suplicació en dites lletres insertada és contengut, com sie cert que algunes de elles no procehexen en fet ni en dret, com nosaltres may hajam pretès en ninguna cosa derogar a la auctoritat y preheminència dels tres staments, sinó sols conservar lo ús, pràtica y facultat per nosaltres y nostres predecessors en nostres càrrechs observada y praticada, ni entenent que en favor de dit mossèn Hyeròmim Terça sie estada concentida expectativa de algun lloch que hagués de vagar ni sie feta[381] confirmació de insiculació nul·lament ans de mort feta. Y així, per obeir lo contengut en dites lletres, havem manat donar al procurador de dit mossèn Hyeròmim Terça los actes que per part sua són estats demanats; y així matex, per justificació de la dita inseculació per nosaltres feta, havem manat enviar a vostres senyories moltes y diverses inseculacions en dies de diumenges y festes manades y principals fetes, perquè se entenga que, encara que en ditas inseculacions, conforme Capítols de Cort, se presta jurament, sagrament y homenatge y se ou sentència de excomunicació, és acostumat fer-se en dies feriats, perquè lo dit jurament y sentència de excomunicació en sa manera en dits actes no és judicial ni en forma de //306r// judici, sinó que voluntàriament, per observança de dits Capítols, *respective* se publique dita sentència de excommunicació y se preste dit jurament; y així lo ús y consuetut y estil de esta casa ha[382] així interpretat, los quals usos y estil tenen força de Capítol de Cort. Y si dita inseculació se féu en absència de la present ciutat del deputat militar fonch perquè en dites corts lo oïdor té les veus y forces del deputat de son bras absent en los actes que·s offerexen, sens haver d'esperar los tres dies sinó sols en respecte del salari, perquè serie gran inconvenient que per los tres dies hagués de cessar lo exercici de esta casa de la Deputació, lo que may se és fet. Y així ho trobaran declarat en lo llibre "Dels quatre senyals", en les respostes se feren per les persones deputades per la Cort als duptes que sobre los Capítols de abans fets foren per dites persones fetas; vostres senyories ho manaran mirar tot y faran lo que serà de justícia, conforme bé tenen acostumat. Nostre Senyor guarde les reverendíssimes, excel·lentíssima y molt il·lustres persones de vostres senyories ab lo aument y prosperitat que desitjan. De Barcelona, a XXI de octubre, mil sinch-cents vuytanta-sinch. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors. Besan les mans de vostres senyorias sos més certs servidors, los deputats del General de Cathalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II°, folio LXVIIII°.

306v// *Magníficus Hyeronimus Martí, iuris doctor, nomine ut dixit Ioannis Gualbas, constituto in dicto stamento, supplicavit convocatis in eodem stamento quatenus provi-*

381 *A continuació, ratllat,* inseculació.
382 *A continuació, repetit,* ha.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 359

deretur super supplicatis per ipsum vigesima prima die presentium mensis et anni, prout in dicta suplicatione continetur.

Per les lletres de la provisió dels officis.

Ítem, los convocats en dit stament, adherint-se al parer del bras real, determinen que les lletres sobre les provisions dels officis vagen e o se envien sense nominació de les persones que residexen en la Cort. *Fuit reportata huiusmodi deliberacio aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici.*

Per los agravis.

Promotor brachii militaris reportavit: que supplique aquell bras a ses senyoria y mercès sien servits deliberar quina forma se haurà de tenir per a presentar a sa magestat los memorials dels agravis; y que en aquell bras aparexie per via de pensament se demanàs esta tarde hora als senyors tractadors per a[383] poder demà anar a fer dita presentació a sa magestat.

Preterea, in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens:

Que los tres memorials dels agravis se presenten a sa magestat.

Lo stament ecclesiàstich, desitjant que lo progrés de les presents Corts vage avant y oït lo parer del bras militar, delibere que los tres memorials dels agravis generals, ço és, dels officials de la Inquisició, de officials de la Capitania General y dels agravis fets als drets del General, los quals ja estan llegits y concertats per los brassos, se presenten a sa real magestat per a què sie servit manar reparar dits agravis; y que per a fer dita presentació se nomenen persones per los brassos. Y quant los altres memorials se seran ordenats y estaran concertats, se tractarà de la forma que se haurà de tenir en presentar-los. Y per a fer dita presentació deliberen que los promovedors vagen a demana[r] hora //307r// als senyors tractadors, com lo promotor del bras real (*sic*) ha reportat. *Fuit notificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie.*

Per dit negoci.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adherex a la dita deliberació y que·ls apar que esta tarde se deu anar a demanar hora als senyors tractadors per a dit effecte; y també aquell bras fa a saber a sa senyoria y mercès que Riera, porter del senyor regent, de part del compte de Miranda ha demanat que se'ls donàs llums per a tenir al lloch del soli a hont estan los del Conssell de Cathalunya, y que apar en aquell bras se li'n deurien donar.

Per dit negoci.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras és de parer que los tres memorials dels agravis generals ja ordenats y concertats per los brassos se presenten a sa magestat ab embaxada de tres persones de cada bras; y que, attès que semblants presentations se solian fer venint sa magestat a la present iglésia y ara la magestat del rey nostre senyor no està ab disposició de poder venir, que, per ço perquè en sdevenidor no pogués ésser tret en conseqüència ni pogués danyar als presents brassos, que dita presentació se fasse en son real palàcio, ab protestació que per ço no sie fet prejudici en sdevenidor ni sie tret en conseqüència. Y també apar en aquell bras que de paraula se supplicàs a sa magestat, quant se li presenten dits Capítols, que sie servit sa magestat real, per sa benignitat, provehir que

383 *A continuació, repetit,* per a.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 360

doctors de son Real Conssell ni altres officials seus contra los quals se donen agravis no entrevinguen //307v// en la reparació de aquells; y que los tres promovedors vagen a demanar hora als senyors tractadors, per a fer-se dita pitació[384].

En dit negoci.

E fonch deliberat que·s torne resposta als tres brassos que, si los dits memorials estan a punt y com han de estar per a presentar-se a sa magestat, que apar bé se vage esta tarde a demanar hora; en lo demés de fer-se la protestació per supplicació de paraula a sa magestat, com ha deliberat lo bras real, apar molt bé y se aderexen a llur parer; en lo que toque a donar llums als doctors del Real Conssell, que, per ésser cosa nova y no acostumada, que no·s deu fer, y axí se pot dir a Riera que mostre exemplars. *Fuit reportatum aliis brachiis per promotorem, prout ipse retulit.*

Et nihilominus, vigore decretorum factorum per tria brachia dicte Curie fuerunt expedite litere sequentes:

Lletres per la provisió dels officis.

Reverents, nobles y magnífichs senyors.

Assí se ha conciderat los molts y grans treballs que les persones que residexen en les presents Corts supporten en deffenció, bé y utilitat de tota la terra; y ha aparegut cosa justa que, per la matexa rahó, gocen també de les honrres y profits del General y sien preferides a les altres qui semblants treballs no tenen. Per ço, vos diem y encarregam que, succehint-se vaccació de algun lloch o llochs axí de deputats com de oïdors y officis qualsevol de aquexa casa de la Deputació y de fora d'ella, en cars que la present Cort no·ls proveís, tingau concideració ab les dites persones que residexen en esta Cort y assistexen en ella, tenint compte de provehir //308r// dits llochs y officis en persones de les matexes iglésies, ciutats o viles de hont vagaran, com és rahó. En la vila de Monçó, als vint-y-vuyt del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor apparellats. El bisbe de Barcelona. Lo bicompte de Rochabertí. Pere Ferreres.

Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los deputats del General de Catalunya residints en Barcelona.

Preterea, vigore decretorum factorum per dicta tria brachia presentis Curie fuerunt expedite litere tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona d'Aragó deçà la mar. Al reverent mossèn Matheu Miró, canonge de la seu de Tortosa y de present hoïdor ecclesiàstich del General de Catalunya residint en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per lo reverent mossèn Hyerònim Terça, ardiacha y canonge de la dita seu de Tortosa, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Ja ab altra suplicació presentada, etc. *Inseratur*. A la qual

384 *En lloc de* presentació.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 361

suplicació //308v// per nós fonch feta provisió que fos comès als advocats dels dits tres staments, los quals vessen la dita suplicació y los actes per dit ardiacha Terça exhibits y referissen lo que fos de justícia; y hoïda per nós la rrelació dels dits advocats y volent en dit negoci bé y degudament provehir y manat que vós, dit mossèn Matheu Miró, fosseu citat a contradir perquè les coses suplicades per part del dit ardiaca Terça per nós fer no·s deguen, y que per ço fossen fetes lletres sitatòries en la forma acostumada. Per tant, inseguint la tenor de la dita nostra provisió, ab tenor de les presents vos diem, citam y manam que, dins deu dies aprés de la presentació de les presents a vós fahedora en avant comptadors, per vós o vostre legítim procurador comparagau devant nós en los staments de les presents Corts a contradir per què lo suplicat per part del dit ardiacha per nós no dega ésser fet y altrament a prosseguir y vèurer prossegir lo dit negoci fins a sentència o declaració diffinitiva y total execució de aquella. Altrament, passat dit termini lo qual a vós per adassò precissa y peremptòriament vos assignam, procehirem y manarem procehir en dit negoci fins a deguda declaració y total execució de aquell e sí e segons serà de dret y justícia, vostra absència en res no obstant, mes contumàsia exhigint. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-sis y quant al bras real a vint-y-set de octubre, any de mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Die martis, vigesima nona octobris, anno predicto a nativitate //309r// Domini millessimo quingentessimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali, etc. ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, fuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.
Quibus convocatis, Franciscus Antich obtulit supplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació de Francesch Antich.

Il·lustríssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y magnífichs senyors.

Francesch Antich suplicà los dies passats a vostres senyories, excel·lència y mercès los fos a servey manar-li concedir guiatge per a sa //309v// persona per a poder anar en

ecle2 29/3/04 19:21 Página 362

Barcelona a tràurer uns actes de appel·lació de sa causa, conforme ab aquella supplicació està deduhit llargament; y com hauria entès que los advocats dels brassos haurian feta relació que fos escrit a deputats que trametessen dits actes assí perquè, vists aquells, li puguessen administrar justícia, y lo dit Francesch Antich és pobre y sa absència causarà que ningú faria ni farà lo degut en cobrar dits actes, ni tampoch estan al cap del que conte de sa justícia, y lo discurs del temps seria llarch per poder-se fer tot lo que convé per a sa justícia, y lo progrés de les Corts se van abreviant, de manera que seria fer no res; per assò, lo dit Francesch Antich, desitjant exir de tots treballs y, si res restarà debitor, sercar forma de poder pagar y estar quiet en sa casa, suplica humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès los sia servey guiar al dit Francesch Antich per lo temps que ben vist serà a vostres senyories, excel·lència y mercès y que scriga una carta als deputats, ab inserta de las dues suplicacions, dient-los que fassen donar a dit Francesch Antich los actes de dita appel·lació que prengueren de mossèn Boffill, notari de Barcelona; y sent al contrari, que no constàs de dita appel·lació, que dit guiatge fos spirat y que dits deputats prosehescan ab dit Antich de justícia, cometent-li sa ca[u]sa a nous assessors, conforme a Capítols de Cort; entenent dit Antich suplicar de totes estes coses a vostres senyories, excel·lència y mercès a effecte de fer lo que deu y, en cas que en res sia debitor al General, pagar. Lo offici, etc. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*. Francesch Antich, en causa pròpria.

Qua suplicatione per me, notarium, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

310r// *Promotor brachiis militaris reportavit:* que aquell bras ha entès que en aquest stament volen comensar de llegir les Constitucions; y que apar se deu servar lo stil, que és que primer se lligen y passen los agravis y aprés les Constitucions. Y també supliquen sien servits que los tres agravis concertats se presenten a sa magestat, com s'és ja determinat.

Discentimentum syndici Capituli Elnensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et syndicus Elnensis, discentiit omnibus gratiis quomodocumque et qualitercumque in presenti brachio faciendis et expeditione literarum gratiarum hucusque factarum.

Et habeto (sic) maturo tractatu, fuit facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich, oït lo que ha reportat lo promovedor del bras militar, deliberen que la deliberació feta lo dia de air tart de presentar a sa magestat los tres memorials dels agravis consertats per los tres brassos sie executada, si dits memorials estan a punt; y que·s demane hora als senyors tractadors. Y que en lo present stament se comensen de llegir les Constitucions; y assò, per la brevedat del temps y perquè en tot y hage orde y no's perde temps, deliberen que les persones eletes per als memorials de les Constitucions, Redrès del General y agravis se junten totes les vesprades per execussió de ses commissions, y los matins totes les dites persones acudesquen en lo bras per a oir llegir los agravis o Constitucions y altres coses que se hauran de llegir, perquè de aquesta manera se pugue ab orde entendre en lo que tant convé al bé de tota la terra; y per aquest effecte se fassen junctament tres còpies de les Constitucions, perquè se'n puga donar una còpia a cada bras.

310v// *Promotor brachii militaris reportavit:* que sien servits ses senyories y mercès se done als advocats orde que ordenen la protestació se haurà de fer per la presentació dels memorials, com ja air se determinà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 363

Nominació de persones per los memorials.

Et convocati in dicto stamento, pro presentandis dictis memorialibus sue regie magestatis nominarunt easdem personas electas pro ordinandis memorialibus gravaminum, videlicet, reverendissimum dominum episcopum Vicensis, admodum reverendum abbatem Populeti et reverendum Onofrium Paulum Cellers; et etiam deliberaverunt quod ordinetur per advocatos protestatio presentanda super presentatione memorialium. Que omnia fuerunt reportata aliis brachiis per promotorem.

Et brachium militare predictis omnibus adhesit; et nominarunt pro eius parte nobiles Iacobum a Cardona, Ludovicum a Peguera et Petrum Cassador, ut ipse promotor retulit.

Per la suplicació de Campredon.

Item, super supplicatis pro parte syndici de Campredon fuit deliberatum: que per quant molts syndichs pretenen lo matex que la dita universitat de Campredon y és cosa pròpria del Redrès del General, per ço deliberen que·s dexe per a q[u]ant se tractarà del dit Redrès.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras se adherex en tot lo reportat per part de aquest bras en aquell; y per correspondre ab la deliberació de aquest stament, han nomenat les matexas personas dels agravis, ço és, mossèn Vilaplana de Gerona, mossèn Ponsich de Vich, mossèn Navarro de Campredon, syndichs.

Per la suplicació de misser Monsserrat.

Et habito tractatu super presentatis pro parte magnifici Gasparis //311r// *Monsserrat die vigessima secunda presentium mensis et anni, fuit deliberatum:* que sien donades de pecúnies del General al dit misser Monsserrat, per lo que ha servit fins assí, trenta lliures; en lo demés de la assignació de salari, aprés se deliberarà lo que convindrà, alsats los dissentiments.

Suspensio dissentimentorum.

Dictis die et anno, post meridiem, intus dictum stamentum ecclesiasticum, admodum reverendi Stephanus Puig, abbas de la Real, Augustinus Gallart, abbas de Gerri, Paulus Pla, abbas de Gallicantu, reverendi syndici Illerdensis, Dertusensis, Vicensis et Elnensis, eorum dissentimenta pro effectu gratie hodierna die facte magnifico Gaspare Monsserrat suspenderunt et quelibet ipsorum suspendidit.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exeptis reverendissimo domino episcopo Vicensi, admodum reverendis abbatibus de la Real et Populeti, reverendis syndicis Barcinonensi et Elnensi, venerabilis procuratore admodum reverendi abbatis Santarum Crucum. Comparuit etiam reverendus procurator admodum reverendus Prior Catalonie.

Pel suplicació de Francesch Antich.

Quibus convocatis, habito tractatu super scriptis per Franciscum Antich hodierna die, fuit decretum quod fiant littere guidatici dicto Antich per tempus quindecim dierum pro effectu in suplicatione contento.

Deinde, Antichus Sala, syndicus de Manressa, obtulit suplicationem tenoris huiusdem:

Suplicació del syndich de Manrresa.

Il·lustríssims, reverendíssims, molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt magnífichs senyors.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 364

No·s pot dexar de crèurer que, tenint sa magestat notícia //311v// delsguns[385] e intollerables danys se seguexen y causan, així generalment a les religions com particularment en los patrimonis y rendas dels monestirs que vagan en Cathalunya, per no haver prelats qui aquells defensen, y en la religió y observància no·y ha qui tinga lo tino de la obediència ni qui aquella fassa observar y manar o dèbitament proveir-hi. E com de tot assò redunda dany notable a tot lo Principat de Cathalunya, perquè en totes les més comarcas de aquella y ha un monastir dels que vagan, los quals donen molt llustre als llochs y a tots los més habitants en aquella comarca; e com se creu que representant-se a sa magestat los danys e inconvenients redunden a tot lo Principat de Cathalunya y lo quant importa que sien provehits y mantinguts dits monestirs y altrament, se servirà manar-los-y provehir y, provehits, manar-los visitar, que pus los conferirà y presentarà *in titulum* y no *in comendam* ab la visita se reformarà tot, pus hi haurà qui farà observar la visita, lo que ni visita abans serà fer no res, pus no·y haurà qui fassa observar-la ni lo provehit. Per ço y altrament, par convendria y seria molt convenient per via de pensament se propossàs en los presents brassos y així bé en aquells se determinàs se fes embaxada solemne a sa magestat, representant-li lo predit y la conveniència e importància del quant importa se servís manar presentar y fer nominació de persones per obtenir aquells, suplicant-lo o tinga així per bé y, lo predit fet, mane visitar-los per reformació de aquells, perquè convé a la cosa pública que si en aquest nostre temps se han fets alguns abusos e fetes introduccions contràries a la religió, se tornen a lloch y se encaminen al servey de Déu omnipotent y visquen conforme a la institució de dits //312r// monestirs y religió de aquells respectivament; y se farà una importància molt gran, que lo pio propòsit dels instituïdors no seria frustrat y si bé subvindria per ventura a la total conservació de dits monestirs, que tant importa per al servey de Déu omnipotent; com o demana y suplica Antich Sala, syndich de la ciutat de Manresa, per lo que veu la necessitat de semblant és en aquell monestir de Sanct Benet de Bages, creu y és així concorre en los altres monestirs lo mateix. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cathalonie, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Que·s fassen gràcies per la millora de sa magestat.

Postea, fuit deliberatum: que lo promovedor reporte als altres brassos si serie bé, pux Nostre Senyor és estat servit donar millora a sa magestat, que consultàs ab los senyors tractadors si seria bé se enviàs a dir als deputats fessen gràcias per dita millora. *Fuit reportata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ecclesiasticum.*

Et brachia militare et regale predictis adheserunt, prout eorum promotores retulerunt respective.

Et in continenti, dicti promotores predicta executi fuerunt et paulo post reversus promotor ecclesiasticus retulit: que lo senyor conde de Miranda los ha fet de resposta que·ls aparexia molt bé se fessen gràcies per la millora de la salut de sa magestat, la qual llahós al Senyor tenia, encara que tenie molta flaquesa. *Venerunt reverendus syndicus Barcinonensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.*

385 *En lloc de* dels grans.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 365

Que's fasse embaxada al bras militar per les alimàries.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, per via //312v// de pensament, ha deliberat que, de part de aquestos dos brassos ecclesiàstich y real, se fasse embaxada al bras militar per pregar-los se vullen adherir a la deliberació de aquestos dos brassos en què·s done ajuda de costa als syndichs y altres persones y officials de la Cort per a vestir-se per al dia del jurament de seraníssim príncep.

Suspensio dissentimenti syndici Barcinonensis.

Reverendus syndicus Barcinonensis eius dissentimentum die tertia presentium mensis et anni positum, ad effectum gratie facte magnifico Gaspari Monserrat, suspendit et suspendere dixit.

Per los agravis.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar per via de pensament en aquell bras se anàs a les persones eletes per als memorials dels agravis per a què, si estan a punt los tres memorials passats y concertats per los brassos, los donen per a què·s puguen presentar a sa magestat y se puga demanar hora als senyors tractadors.

Et brachium ecclesiasticum dicte deliberationi adhesit et predicta per promotorem reportari fecit aliis brachiis.

Pro parte personarum electarum ad aperiendum libramen fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de les persones del Balans.

Il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo reverendíssim bisbe de Vich, lo molt reverent abad de la Real, misser Onofre Masdemont, canonge de la seu de Elna, lo molt il·lustre bescompte de Canet, don Nofre de Alentorn, mossèn Pere Cassador, Luís Terrena, syndich de Perpinyà, mossèn Joan Ponsich, syndich de Vich, mossèn Joan Navarro, syndich de Campredon, ab molta vigilància, solicitut y treballs de molts dies han procurat //313r// y axí com per vostres senyories los era estat donat orde se obrissen los llibres enviats en la present Cort per los diputats de Catalunya y que aquells se enllestissen, liquidassen y examinassen, a effecte que·s fes la relació deguda y convenient fer per lo beneffici de tota la Generalitat, axí com realment y ab molta fidelitat s'és feta; y com per semblants bones obras y treballs se'ls dega y sie de costum fer una condecent remuneració y satisfació, suplican a vostres senyories los plàcia, perquè és axí de justícia y convé perquè per al esdevenidor se done ànimo y reste bon exemple fassen lo semblant com degan, etc., remunerar y satisfer aquells. *Que licet, etc.*

Venit promotor brachii militaris et reportavit: que sien servits ses senyories y mercès que les hores de la tarde, de assí havant, se habiliten fins a las set; y que, pus los tres memorials dels agravis estan a punt, que·s vage a demanar hora als senyors tractadors.

Habilitació de hores fins a la set de la tarde.

Et fuit deliberatum: que·s torne resposta al bras militar que apar bé que les hores de vesprada, de vuy havant, se habiliten fins a les set hores; y també que, si lo bras real està líbero per a poder demanar hora als senyors tractadors, que apar bé. *Fuit reportata aliis brachiis.*

Licentia absentandi syndici Illerdensis.

Et ad petitionem reverendi canonici Rajadell, syndici Illerdensis, concesserunt eidem licentiam se absentandi a presentibus Curiis per tempus decem dierum primo venientis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 366

Die mercurii, trigessima mensis octobris, anno //313v// *a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, convenerunt et presentes fuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendus syndicus reverendi Capituli Illerdensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli Elnensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli Dertusensis.

Per la suplicació de don Luís de Peguera.

Quibus convocatis, habito tractatu super suplicatis per nobilem don Ludovicum a Peguera, lecta iterum dicta suplicatione, fuit decretum: que sien donats al dit don Luís de Peguera, per les causes en la suplicació contengudes, de pecúnies del General, doscents ducats, moneda barcelonesa, alsats emperò los dissentiments; y per ço se feren les letres necessàrias.

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, reverendi syndici Illerdensis, Dertusensis et Elnensis, pro effectu dicte gratie, eorum dissentimenta suspenderunt.

Postea, venerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas Populeti, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, reverendi syndici Tarraconensis et Vicensis et venerabilis procurator abbatis Sanctarum Crucum.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis dissentiit omnibus gratiis quomodocunque et qualitercumque in presentibus Curiis faciendis.

314r// **Que·s fase embaxada per los dos brassos ecclesiàstich y real sobre les alimàries.**

Et habito tractatu, fuit facta deliberatio sequens: lo estament ecclesiàstich, estant y perseverant en lo delliberat ha vint-y-sinch del present acerca de fer alimàries y fer demonstracions de públiques alegries per al dia del jurament del serenís-sim príncep y que, per aquest effecte, se repartesque entre les persones y officials del brassos la quantitat que aparexerà, perquè se pugan gastar en solemnizar dita festa, com és rahó, y hoït lo que lo dia de air reportà lo promovedor del bras real; per ço, deliberant ara lo matex, provehexen que·s fassa embaxada al bras militar, junctament ab los del bras real, persuadint-los se vullen adherir adaquesta deliberació d'estos dos brassos. *Et pro facienda dicta embaxiata dicto brachio militari nominarunt reverendum priorem Scale Dei et syndicum Tarraconensem. Brachium vero regale nominavit magnificos Gasparem Monsserrat, Balagarii, et talis*[386] *Rebollet, Villefranche Confluentis, syndicos.*

386 *A continuació, espai en blanc.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 367

Dissentiment del syndich del Capítol de Barcelona.

Reverendus syndicus reverendi Capituli Barcinonensis dixit: que per part a 24 del present y corrent mes posà dissentiment que no·s pogués concloure ni resoldre de fer partit ab ningú dels debitors del General; e per quant té entès que en aquest bras se vol tractar y dissidir si dit dissentiment per ell posat és de gràcia o de justícia y, per consegüent, aquest bras tot sol vol dissidir lo dit dissentiment si subsistex o no, lo que és contra diverses Constitucions, ús y stil de la Cort, per ço que quant y ha dissentiment en la Cort no·s pot ni deu dicidir per sols lo un bras, sinó que·s té a decidir per los brassos y per lo rey e[387] o per les persones nomenadores; per tant, com dita pretenció del present bras ecclesiàstich sie contra dites Constitucions y stils, per ço *et àlias*, dit syndich //314v// de Barcelona protesta no·s tracte sobre dit son dissentiment si subsisteix o no en lo present bras; altrament y en tot cars, dissentex a tots y sengles actes. Requerint, etc.

Deinde, admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Labax, brachii ecclesiastici, Hyeronimus Olivó, brachii militaris et Antonius Jolí, brachii regalis, promotores, obtulerunt suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació dels promovedors.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, nobles, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo offici de promotors, a més de haver-se de provehir necessàriament en persones d'estos matexos brassos y de molta confiança y desapassionades de pròpries affeccions, pretencions e interessos, és tan subjecte y privat tant de sa libertat als que de aquells se encarreguen que no se podrie servir salvo a vostres senyories reverendíssimes, excel·lència, senyories y mercès y a esta Cort General; y lo salari, per ésser tan antich, és tan poch que, no sols no se poden ab ell mantenir semblants persones, mes encara à aparegut a vostres senyories reverendíssim[es], excel·lència, senyories y mercès, ab molt justes causas, donar-lo major als porters. Y com lo costum de aquestos brassos sie remediar semblants coses, no de propri motiu, sinó a suplicació dels officials que a ells servexen, per ço y altrament, los promotors humilment a vostres senyories reverendíssimes, excel·lència, senyories y mercès supliquen sien servits manar-los donar salari competent ab lo qual pugan suportar los gastos que en esta vila se offerexen; que, a més de ser cosa justa, o reputaran a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Item, pro parte habilitatorum fuit obligata[388] *suplicatio thenoris huiusmodi:*

315r// **Suplicació dels habilitadors.**

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y magnífichs senyors.

Los treballs que en la habilitació de la present Cort han presos y al present prenen los habilitadors y loctinent de prothonotari són molt notoris a vostres senyorias,

387 *A continuació, ratllat,* o.

388 *En lloc de* oblata.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 368

excel·lència y mercès, perquè sols en la primera habilitació, la qual en altres Corts se solia fer en vuyt o deu dies, y han consumit dos mesos; y fonch perquè·s féu ab molta discussió y per haver-s'i atrevessades algunes difficultats, y és estada també molt treballosa per ésser-se feta en lo més fort de la calor. Y com los salaris dels dits habilitadors en la present temporada se hagen y deguen regular de molt different manera del que antigament se solia, segons y com de poch temps ensà s'és praticat en los salaris dels diputats y altres officials de la Generalitat y per vostres senyories, excel·lència y mercès en las presents Corts en los porter, notaris y advocats de aquella; y sia també cosa molt proporcionada que los salaris de dits habilitadors sien així matex regulats conforme qui·ls done, qui és tot lo present Principat representant per les Generals Corts, y conforme les personas als quals se han de donar, la major part dels quals són personas graves, alguns d'ells constituïts en dignitat y altres en càrrechs principals; y per ço, conciderades les cosas sobre ditas, supliquen dits habilitadors a vostres senyories, excel·lència y mercès los sia servey aumentar-los sos salaris, així y com los han aumentat als porters, notaris y advocats; que, a més que apar cosa justa, ells ho rebran en mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Per lo scusado.

Magnificus Federicus Cornet, advocatus brachii militaris, //315v// *reportavit in presenti stamento quandam scripturam super gravamine excusati, ad effectum ut in presenti stamento legatur et videatur.*

Resposta de embaxada del bras militar.

Venerunt nobilis Plegamans de Marimon et Honofrius Argensola de les Pallargues, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que aquell bras desige saber quins regosijos entenen en aquest bras se deuen fer per al dia del jurament del sereníssim príncep, perquè allí sols se ha usat per los embaxadors dels dos brassos ecclesiàstich y real de aquesta paraula de regosijos; y que, entès assò, deliberaren lo que convindrà y en tot procuran de adherir-se a la deliberació de aquestos dos brassos.

Per los agravis de les Corts de 1564.

Preterea, fuit in dicto stamento ecclesiastico facta deliberacio sequens: lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial dels agravis pretesos sobre los judicis fets per sa magestat en les Corts de 1564 sobre los dissentiments possats en dites Corts per dos syndichs de Perpinyà y de Tortosa y de Puigcerdà, y sobre lo adheriment fet per sa magestat en dites Corts al parer dels habilitadors per part de sa magestat nomenats sobre la habilitació de certs officials reals; y considerat molt bé dit negoci y lo punt en què està la Cort, apar no·s deu presentar dit memorial de agravis, així per no haver-i agravis com encara per no mòurer ni procurar ocasió que impedesque lo progrés de la Cort en punt que ara està. Provehint que esta deliberació sie notificada al bras militar per misser Nofre Pau Cellés, syndich del Capítol de Barcelona y advocat del present bras. *Et in continenti, dictus syndicus Barcinonensis predicta exequtus fuit, prout paulo post retulit.*

316r// **Per la primera habilitació.**

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar, per via de pensament, que·s fasse embaxada esta vesprada als senyors habilitadors per los apuntaments fets sobre la primera habilitació de aquell bras; en cars los aparegue a ses senyories y mercès, que·s done orde als advocats que·s junten y vegen lo que·s deurà fer per dit negoci.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 369

Et habito super predictis tractatu, fuit decretum: que los advocats se junten sobre lo reportat últimament per lo promovedor militar y aprés o refferesquen en los brassos.

Per les alimàries.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras, hoïda la resposta del bras militar feta a la embaxada dels dos brassos ecclesiàstich y real sobre les alimàries, los apar se deu tornar resposta conforme a una scriptura que aporte; per ço, supliquen aquell bras a ses senyories y mercès la vullen vèurer y llevar y adobar lo que·ls sie servey.

Item, fuerunt expedite litere deputatis dicte[389]*, sub forma sequentis:*

Lletra per als deputats, per a què fassen gràcies per la millora de sa magestat.

Reverent, nobles y magnífich senyors.

Estos dies passats, ab un correu de cavall, vos havissàrem de la indisposició que la magestat del rey nostre senyor aleshores tenie, encarregant-vos procurasseu se fessen pregàries y oracions per les iglésies y monestirs de aquexa ciutat y circumvehins d'ella; y encara que no hajam tingut avís vostre del que acerca de assò haveu fet, però confiam que haureu tingut en aquest particular lo cuydado que la importància del negoci requerie. Offerex-se ara donar-vos avís com Nostre Senyor, per sa infinita micericòrdia, és estat servit restituhir la salut a sa magestat, de manera que //316v// està deslliure del tot de les cessions que abans tenie; y perquè no és rahó olvidar-se de un tan gran benefici de la Divina Mà rebut, nos ha aparegut que, ab la matexa correspondència, se deuen fer públicament gràcias a la Magestat Divina de aquesta tan gran misericòrdia que ab tota la christiandat y en particular ab estos regnes ha usat; y pregar-lo sie servit donar llarchs y felisíssims anys de vida a sa magestat, a glòria sua, per a bé de tota la christiandat. Per ço, vos diem y encarregam que, ab la matexa diligència, procureu se fassen dites gràcies y cumplau las dites cosas, com de vosaltres se confie y, en tot lo que de assí se·us ordena, teniu bé acostumat fer. En Monçó y octubre, als trenta de mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó, a la vostra honor aparellat. El bisbe de Barcelona. Lo vescompte de Rocabertí. Pere Ferreres.

Als reverent, nobles y magnífich senyors, los diputats del General del Principat de Catalunya residents en Barcelona.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, ecceptis reverendissimis dominis episcopis Elnensi et Vicensi, admodum reverendo abbate de la Real et reverendo syndico Barcinone. Venit etiam reverendus syndicus Gerundensis.

Quibus convocatis, venit promotor brachii regalis //317r// *et reportavit:* que aquell bras suplique a ses senyories y mercès sien servits deliberar que lo promovedor de aquest bras y ell vagen a tornar resposta al bras militar, conforme a la scriptura que vuy ell ha reportat en lo present bras sobre lo fet de les alimàries.

Deinde, dominus Blasius de Berga, domicellus, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

389 *En lloc de* directe.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 370

Suplicació del senyor Blay Berga.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Blay de Berga, donzell natural de vila de Morella, Regne de València, per ser com és fill de Cathalunya, domiciliat en la ciutat de Tortosa vint anys ha, poc més o manco, casat al (*sic*) dona catalana y tenir béns y hizienda en lo present Principat, de la qual pot víurer honrradament qualsevol cavaller, per les quals coses se té més per català que no per valencià; y per tenir molt particular affecció, com sempre ha tingut, a la nació catalana, lo que ha mostrat molt bé perquè, tenint en lo Regne de València molt principal hazienda y molt millor y de més vàlua que no la que en Catalunya, ha feta elecció per sa habitació, domicili y residència de dita ciutat de Tortosa, olvidant-se de sa pròpria naturaleza, per les quals coses desitjarie molt dit Blay de Berga ésser habilitat per cathalà. Suplica per tant a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits manar-lo habilitar y donar-li naturaleza de català, per a què puga gozar de tots los privilegis y benefficis que gozen los cathalans; y ultra que en assò faran vostres senyories, excel·lència y mercès lo que bé tenen acostumat ab les persones que tenen la affecció que ell té a la nació cathalana, dit Berga los o reputarà a particular //317v// gràcia y mercè y de dita mercè tindrà la memòria convé y per ella servirà a vostres senyories, excel·lència y mercès en lo que manaran emplear. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicantu, reverendi syndici Capitulorum Dertusensis, Elnensis, Vicensis, suspenderunt sua dissentimenta pro effectu dicte gratie tantum.

Per les alimàries.

Item, fuit decretum: que lo promovedor torne resposta al bras real y·ls digue que apar en aquest bras que los promovedors ecclesiàstich y real vagen al bras militar i·ls diguen que lo que apar en aquestos brassos és que·s fassen festes, alimàries, regosijos y altres demonstracions de alegria, segons apparà a cada bras. *Fuit reportatum dicto brachii regali.*

Dissentimentum procuratoris reverendi Prioris Catalonie.

Reverendus fra Hugo de Copons, procurator Prioris Catalonie, dissentiit omnibus gratiis quomodocumque et qualitercumque in presenti stamento faciendis; requirens, etc.

Per los agravis de les Corts de 1563.

Promotor brachii militaris reportavit: que pux los advocats se són concertats, segons allí tenen entès, sobre lo memorial dels tres agravis de les Corts passades, que per ço aquell bras suplique a ses senyories y mercès ho vullen determinar, y no obste que lo derrer agravi estigués remediat per la suspenció féu sa magestat del seu judici; y pux los dos altres s'i han de posar, apar també s'i deu possar aquex, pux aquest és lloch de demanar-o. Y també apar en aquell bras que de part dels //318r// tres brassos se notificàs als senyors habilitadors los advertiments que los advocats han apuntat sobre la primera habilitació de aquell bras.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 371

Promotor brachii regalis reportavit: que, hoïda la relació de sos advocats en aquell bras, se són adherits al parer del bras militar més prop refferit.

Venit reverendus syndicus Capituli Barcinonensis.

Per la suplicació del syndich de Andorra.

Promotor brachii militaris repor[tav]it: que aquell bras, vista la suplicació del syndich de Andorra y la decretació que en lo present bras s'és feta, apparie[390] que·s deurie decretar que sien tractats los andorrans conforme per Capítols de Cort se han de tractar.

Promotor regalis reportavit: sien servit[s] ses senyories y mercès, si los memorials que assí tenen dels agravis se són llegits en lo present bras, que·ls aporten als altres brassos perquè també se puguen vèurer y deliberar.

Habilitació de hores fins a las 7 de la tarde.

Deinde, convocati in dicto stamento horam ad tractandum negocia presentis Curie habilitationis[391] singulis diebus post meridiem habilitaverunt usque ad septima.

Insuper, fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial del pretès agravi del scusado lo dia de vuy portat en lo present bras per lo magnífich misser Cornet, altre dels advocats del bras militar, y conciderades molt bé totes les coses en dit memorial contengudes, deliberaren que lo proemi del dit memorial se deu mudar; y també se deu adobar y reduhir lo dit memorial com convé y, fet assò, se deliberarà sobre ell lo que convindrà; provehint que aquesta deliberació sie notificada a les nou persones //318v// eletes per als memorials dels agravis. Y per a fer dita notificació y també deduhir les causes que han mogut a fer la present deliberació no adherir-se al dit memorial, nomenaren al molt reverent Paulo Pla, abat de Gallicant, los reverents misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y misser Honofre Pau Cellers, syndich del Capítol de Barcelona.

Dissentimentum syndici Tarraconensis.

Reverendus archidiaconus d'Oms, syndicus Capituli Tarraconensis, dixit quod discentiebat gratiis quomodocumque et qualitercumque in presenti stamento faciendis; requirens, etc.

Et vigore decretorum factorum per tria brachia presentis Curie Principatus Cathalonie, fuerunt expedite litere in et sub forma sequenti:

Letres de guiatge per Francesch Antich.

Los tres staments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífich senyors, los deputats del General de Cathalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per Francesch Antich, ciutadà de Barcelona, nos és estada presentada una suplicació del thenor següent: Il·lustríssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y magnífichs senyors. Francesch Antich suplica, etc. *Inseratur.* A la qual suplicació per nosaltres és estada feta provisió que fos guiat lo dit Antich per temps de quinse dies, per lo effecte en la suplicació contengut. Per ço, notifficant-vos la dita nostra provisió, ab tenor de les presents vos diem y manam que,

390 apparee, *corregit.*

391 habilitarunt, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 372

observant y fent observar lo dit guiatge, fassau donar y lliurar al dit Francesch Antich lo acte de la apel·lació en la preincerta suplicació contengut, a fi y effecte que aquell puga mostrar sempre y quant sie menester. E no fassau lo contrari, //319r// tota dilació y excepció cessants. En fe y testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotescrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, als vint-y-nou de octubre, any de la nativitat del Senyor de mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Pere Ferr[er]es.

Item, etiam vigore decretationum factarum per tria brachia presentis Curie Principatus Cathalonie, fuerunt expedite litere sequentes:

Littere seu cautela magnifici Gasparis Monsserrat.

Los tres staments del Principat de Cathalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífich senyors, los deputats del General del dit Principat de Cathalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per misser Gaspar Monserrat, de la ciutat de Balaguer, nos és estada presentada una suplicació del thenor següent: Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort de misser Joan Maluquer, etc. *Inseratur*. A la qual suplicació per nós és estada feta provisió que sien donades al dit misser Monsserrat, de pecúnies del General, per lo que ha servit fins assí lo dit offici de assessor del diputat local de la ciutat y col·lecta de Balaguer, trenta lliures, moneda barcelonesa; y que en lo demés de la assignació de salari al dit assessor, aprés se delliberarie lo que convindrie. Per tant, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab thenor de les presents vos diem, encarregam y manam que de les pecúnies del General doneu y pagueu //319v// realment y de fet al dit misser Gaspar Monsserrat dites trenta lliures per les causes sobre dites, tota dilació, ex *(sic)* exepció cessants. Dient y manant als hoïdors de vostres comptes que, possant vosaltres en compte la dita quantitat y restituhint la present ab àpocha de rebut, aquella vos admetan en compte de legítima data, tota dilació cessant. En testimoni[392] de les quals coses havem manat fer y expedir las presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-nou y quant al bras real a trenta del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Pere Ferr[er]es.

Die iovis, trigessima prima et ultima mensis octobris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in ecclesia dicte Montissoni beate Marie del Romeral convocato et congregato, interfuerunt omnes ii qui inferius suo debito ordine exprimantur:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

392 *A continuació, repetit,* En testimoni.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 373

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
320r// *Admodum reverendus abbas de Gerri.*
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Quibus convocatis, habito maturo tractatu, fuit facta deliberatio sequens:

Sobre los agravis de officials reals en lo negoci de Francesch y Pere Cassador.

Lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial dels agravis fets per lloctinents generals y officials reals, particularment per la ciutat de Barcelona pretessos sobre lo negoci de Francesch y Pere Cassador, ordenat per los comissaris y en lo present stament llegit, deliberaren que apar bé lo dit memorial y que·s deu presentar a sa magestat, ajustant-hi a la fi protestació que sie fet tot lo deduhit en dit memorial *citra effusionem sanguinis*; provehint que lo promovedor reporte esta deliberació al bras militar y dexe allí dit memorial. *Fuit in continenti executatum per dictum promotorem, ut ipse retulit.*

Notificació de voluntat de sa magestat per la habilitació del senyor canceller.

Venerunt postea admodum reverendus abbas Populeti, reverendus syndicus Vicensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

320v// *Paulo post, nobilis Michael Climent, regius protonotarius, constitutus in dicto stamento, ex parte regia proposuit sequentia in effectu: que su magestad, conciderando las muchas partes y letras del señor Juan Frigola, dotor en derechos, su vicecanceller, y la providencia, cuydado y solicitut con que usa su cargo, para que se haga todo con el cumplimiento requisito, recibirá particular contento que estos estamentos le habiliten por cathalán y que se haga con la brevedad possible; y assí le ha mandado lo representasse a estos stamentos.*

Item, fuit facta deliberatio sequens:

Sobre los agravis de les Corts passades.

Lo stament ecclesiàstich, haguda de nou madura deliberació sobre los tres pretessos agravis restaren de les Corts passades de 1564, conciderant lo gran inconvenient que seria, estant la Cort en lo punt que està, que·s presentassen dits memorials, deliberen que per part de aquest bras se fasse embaxada a les nou persones eletes per als agravis, per representar-los les causes que ha mogut en aquest bras a no adherir-se al dit memorial y los inconvenients que se'n seguirien si·s presentaven dits memorials a sa magestat, y persuadir-los vullen ésser contents que per ara se dexe de tractar; y si no·s podrà acabar ab ells, se deliberarà aprés sobre lo dit memorial lo que convindrà; y per a fer dita embaxada nomenaren als molt reverents abats de Gerri y de Gallicant y misser Jaume Reig,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 374

procurador del il·lustríssim senyor arcabisbe de Tarragona. *Que quidem deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, ut ipse retulit*.

321r// *Et brachio militare et regale dicte Curie adheserunt dicte deliberationi, videlicet:* que·s junten les nou persones eletes per als agravis y hogen lo que se'ls notificarà per part de aquest bras, juntament ab los advocats; los quals també vegen los apuntaments fets sobre la primera habilitació del bras militar y referesquen-ho tot als brassos.

Suspensio dissentimenti syndici Barcinonensis.

Reverendus syndicus Capituli Barcinonensis suspendidit suum dissentimentum tertia presentium mensis et anni positum per totum diem presentem.

Et recessit a dicto stamento dictus syndicus Capituli Barcinonensis.

Per los dissentiments del bras real.

Promotor brachii regalis reportavit: que los syndichs de Cervera y Tàrraga tenen posats en aquell bras dissentiments a tots actes; y per ço, aquell bras suplique a ses senyories y mercès vullen vèurer quin remey se podrà tenir en què sien alsats.

Postmodum, in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens:

Habilitació del vicecanceller.

Lo stament ecclesiàstich, hoït lo que lo noble don Miquel Climent, protonotari, per part de sa magestat ha en lo present stament explicat, conciderant quant digna persona és lo molt il·lustre senyor Joan Frigola, en drets doctor, vicecanceller de sa magestat, fa deliberació y conclusió que dit senyor Joan Frigola sia habilitat per la present Cort y hagut per català, segons que ab la present deliberació lo habilite, de y ab lo modo y forma y prerogativas que fonch habilitat don Bernat de Bolea, vicecanceller, en les Corts del any 1564; y açò, attès que dit senyor Joan Frigola no és de manco valor que era dit don Bernat de Bolea, abans en totes les coses li és igual.

321v// ***Suspensio dissentimentorum.***

Et in continenti, omnia dissentimenta posita in dicto stamento pro effectu dicte gratie fuerunt suspensa, exepto dissentimento syndici Capituli Elnensis, qui a dicto stamento absens erat.

Declaratio quod dissentimentum quoddam est nullum.

Preterea, quia reverendus Balthazar Rajadell, canonicus et syndicus Illerdensis, est absens a presenti villa Montissoni et eius termino, ut dicitur, ideo declararunt suum dissentimentum die vigessima secunda presentium mensis et anni positum non obstare ad quascumque gracias in presenti stamento faciendum.

Insuper, convocati in dicto stamento, habito tractatu super[393] *suplicatis pro parte syndici universitatis de Manresa, sequentem fecerunt deliberationem:*

Sobre les abadies.

Lo stament ecclesiàstich, hoïda la suplicació per lo syndich de la ciutat de Manressa a 29 del present en aquest stament ordenada, conciderant lo gran dany se seguex a tot lo Principat de Cathalunya de la vaccació de les moltes abadies fundades en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya y la diminució del culto divino, que per

393 *A continuació, repetit,* super.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 375

esta causa deliberen que de part dels tres brassos de la present Cort se fase embaxada a sa magestat, deduhint en effecte lo deservey de Nostre Senyor Déu y de sa magestat y molts danys que de dita vaccació se seguexen, y suplicar-lo sie servit manar provehir ditas abadias; y per aquest affecte se ordene per los advocats alguna suplicació o scriptura necessària per al dit effecte. Y per a fer dita embaxada nomenaren lo reverendíssim senyor bisbe de Elna, lo molt reverent abat de Labax y lo reverent ardiacha Terça, syndich del Capítol de Tortosa. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici.*

322r// *Promotor brachii regalis reportavit:* que les persones de aquell bras eletes per als agravis estan juntes a la casa; per ço, supliquen a ses senyories y mercès sien servits donar orde que les persones de aquest bras eletes per als agravis vagen allà.

Et in continenti, receperunt[394] *reverendissimus dominus episcopus Vicensis et admodum reverendus abbas Populeti pro dictu effectu.*

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar, per via de pensament, se deuria anar a demanar hora als senyors tractadors per a presentar los memorials dels agravis; y que aprés se podrà tractar del negoci de les abadies allí reportat.

Habilitació de les festes aprés dinar.

Preterea, fuit decretum: que tots los diumenges y festes aprés dinar y demà, de les quatre hores fins a las set de vespadra[395], sien habilitades per a fer negoci de la present Cort.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendi abbates de Labax et de la Real, reverendus prior Scale Dei, reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie, reverendi syndici Tarraconensis et Dertusensis.

Quibus convocatis, Franciscus Andreas, syndicus universitatis de Salses, in presentibus Curiis nomine proprio obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació de Francesch Andreu.

Il·lustríssims y reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de Joan Cabeça vaca al present lo offici de cullidor de la taula del General de la vila de Salses; y com al present estiga assí en la present Cort Francesch Andreu, com a syndich de aquella vila, y entrevinga en los tractes de la present com a altre que //322v// és dels syndichs reals, suplica per tant lo dit Francesch Andreu a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits fer-li mercè de la dita col·lectoria de General de aquella vila; que ab assò la rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès en particular beneffici y mercè, etc. *Altissimus, etc.* Amat.

Quo quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

394 *En lloc de* recesserunt.
395 *En lloc de* vesprada.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 376

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, admodum abbas de la Real, procurator Prioris Catalonie, syndici Tarraconensis et Dertusensis, pro effectu dicte gratie tantum suspenderunt.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis, syndicus Elnensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per los agravis de les últimes Corts.

Promotor brachii militaris reportavit: que, hoït en aquell bras lo que han referit les persones dels agravis, han deliberat que los tres agravis restants de les Corts passades se presenten juntament ab los altres; y així perseveren en assò, per ésser dels més importants que·s poden presentar.

Revocatio dissentimenti syndicus Barcinonensis.

Reverendus Honofrius Paulus Cellers, syndicus Capituli Barcinone, suum dissentimentum per ipsum die vigessima quarta presentium mensis et anni positum cassavit et anullavit; requirens, etc.

Suspensio dissentimenti.

Reverendus syndicus Elnensis, pro effectu tantum gratie facte syndico de Salses, suum dissentimentum suspendidit.

Per la habilitació del vicecansseller.

Promotor militaris reportavit: com aquell bras, entesa la relació allí ha feta lo protonotari de la voluntat de sa magestat acerca de la habilitació del senyor vicecanceller, han deliberat de habilitar, segons que han habilitat, la persona de dit senyor vicecanseller tant solament.

323r// *Venerunt deinde reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicantu, reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, reverendi syndici Barcinonensis et Vicensis.*

Suspensió de dissentiments.

Et dicti abbates de Gerri et de Gallicantu sua dissentimenta suspenderunt pro effectu gratie facte dicto syndico de Salses tantum.

Per lo agravi del scusado.

Item, de novo habito tractatu super memoriali gravaminis del scusado, fuit decretum: que apar bé lo dit memorial del dit agravi del scusado, ab lo proemi ordenat en lo present stament y ab les altres addicions que assí se són fetes; provehint que sie assò reportat al bras militar y sie portat lo memorial per misser Cellers, advocat de aquest bras.

Promotor regalis reportavit: que en dit stament se han possat dos dissentiments a tots actes, sinó sols per a tractar dels agravis y demanar hora per a presentar-los a sa magestat.

Per los dissentiments del bras real.

Promotor militaris retulit: que en dit stament se ha deliberat, per via de pensament, que de part dels dos brassos ecclesiàstich y militar se fasse embaxada per los promovedors al bras real, per a què sien servits llevar los dissentiments són en aquell bras.

Per los agravis y habilitació de les festes.

Promotor regalis reportavit: com los dissentiments de aquell bras són alsats per tot lo die de vuy y, aprés de ésser-se alsats, han deliberat que los agravis de les Corts passades y de la ciutat de Barcelona sobre lo negoci de mossèn Pere Cassador se presenten

ecle2 29/3/04 19:21 Página 377

a sa magestat; y per assò se demane hora al senyors tractadors. També són de parer, exceptat lo die de demà, que tots los altres dies de diumenges y festes aprés dinar sien habilitades fins les Corts sien finides.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras que lo //323v// die de demà sien habilitades les hores de les quatre a les set, ab condició que los habilitadors també entenguen en la habilitació; y que sie notificat als senyors tractadors, perquè ses senyories ho manen als senyors habilitadors.

Sobre los agravis de les últimas Corts.

Preterea, in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, hoïda la relació de les tres persones de aquest bras eletes per als memorials dels agravis y dels comissaris lo dia de vuy nomenats sobre la embaxada s'és feta a les nou persones nomenades per als dits agravis acerca del memorial ordenat sobre los tres agravis de les últimes Corts, conciderant lo punt y stat de les presents Corts y que no és temps ara de sercar ocasions de differir lo progrés de aquellas, majorment insistint com insistexen los brassos militar y real en què dits agravis se donen, attesa la brevedat del temps assignat per part de sa magestat, deliberen que dit memorial dels dits tres agravis sien, junctament ab los altres agravis, presentats a sa magestat, conforme los brassos militar y real han determinat, no obstant que en lo present bras aparexie lo contrari.

Vot del abbat de la Real.

Y encontinent, lo abat de la Real requerí a mi, notari, que continuàs com ell és de vot y parer que dits agravis no·ls donen; y lo matex me requerí lo senyor bisbe de Vich, attès que ell no era estat de parer que dits agravis se donassen.

Embaxada als brassos militar y real.

Postea, venerunt illustris vicecomes de Rocabertí, nobili don Ioannes Burguès et magnifici Michael Sarrovira, Barcinone, et Inverius Rocha de Tuir, syndici embaxiatores pro parte brachiorum militaris et regalis nominati, qui retulerunt sequentia in effectu: que aquells dos brassos supliquen a ses senyories y mercès sien servits //324r// adherir-se en què los agravis apuntats per les nou persones, y senyaladament los que se són apuntats de les últimes Corts, que·s presenten a sa magestat de part dels tres brassos; y que per aquest effecte hage tota conformitat, pux sa magestat specialment és estat servit tenir estas Corts per a desagraviar als agraviats. Y pux estes coses són tant importants, sien servits adherir-se adaquest parer.

Resposta a dita embaxada.

Et audita huiusmodi embaxiata, fuit decretum quod deliberatio proxime facta per presens stamentum notificetur dictis brachiis militari et regali cum embaxiata, nominando pro huiusmodi effectu reverendissimum dominum episcopum Vicensem et reverendissimum syndicum Capituli Tarraconensis. Et in continenti, dicti embaxiatores supradicta embaxiata fecerunt, prout paulo post reversi retulerunt.

Notificació de la voluntat dels senyors tractadors.

Venit deinde nobilis don García de Mendoça, ex parte dominorum tractatorum regie magestatis, qui sedens post reverendissimum presidem in effectu explicavit in dicto stamento sermone vulgari: que los señores tractadores rogavan a ses señorías y mercedes sean servidos darse prissa en tratar los negocios de las presentes Cortes; y que les den allí en qué entender, pues el tiempo es breve y es cierto su magestat no dilatará la partida más del dia assignado.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 378

Paulo post, venit promotor brachii regalis, qui in effectu sequentia reportavit: que aquell bras desige vèurer la resposta dels senyors tractadors sobre la prohibició dels pedrenyals, si assí se és llegida.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras havia deliberat, per via de pensament, si ses senyories y mercès fossen servits que se habilita la hora fins a les vuyt de esta tarde. *Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit et etiam brachium regale, ut eius promotor reportavit.*

324v// *Promotor brachii regalis reportavit:* com aquell bras se adherex a la diliberació de aquest bras y del real en què demà aprés dinar se habiliten les hores per a fer negoci de la present Cort, de les quatre fins a les set.

Resposta de sa magestat per la prohibició dels pedrenyals.

Et de mandato ipsorum convocatorum fuit lecta in dicto stamento per me, notarium, scriptura per dominos tractatores sue regie magestatis dicto stamento missa pro respontione alterius scripture pro parte trium brachiorum ipsius presentate, super prohibitione tormentorum manuariorum sive pedrenyals, *qua est tenoris huiusmodi:*

Scriptura per dit effecte de la prohibició dels pedrenyals.

Conciderada la suplicació a sa magestat presentada per part dels tres staments del Principat de Cathalunya, apar convenient la reprobació dels arcabussos[396] pedrenyals.

Y que la dels curts, ço és, lo canó dels quals no tindrà tres palms cumplits de llargària, se fasse y execute encontinent, ab imposició de pena de mort natural als contrafahents y als mestres que de nou fabricaran canó, caxa o pany per a dits arcabussos pedrenyal curt; y de galera per a sis anys per al qui adobarà dits canons, caxes o panys per a dits arcabussos pedrenyals curts.

E que la reprobació dels arcabussos pedrenyals de tres palms cumplits e o més llarchs comence de tenir execució dos anys del dia aprés de la conclusió de les presents Corts, ab la matexa pena de mort natural per als contrafahents y per als mestres que passats dits dos anys fabricaran de nou pany, canó o caxa per a qualsevol arcabús pedrenyal de qualsevol llargària e de galera per a sis anys per al mestre que adobarà pany, canó o caxa per a dits arcabussos pedrenyals.

E que si algun mestre veurà o sabrà que li aporten a adobar //325r// arcabús pedrenyal reprovat y que la reprobació tingue execució o lo pany, canó o caxa de dit pedrenyal reprovat, hage de tenir-se lo tal arcabús pedrenyal reprovat e o lo canó, caxa o pany de aquell en son poder y portar y manifestar-lo a la justícia, sots pena de galera per sinch anys.

E que al qui denunciarà y pendrà algú ab arcabús pedrenyal reprovat en temps y de manera que se'n puga fer càstich, per premi se li done de diners del General de[397] Catalunya la quantitat que aquella Cort apparà senyalar.

E que los officials, axí reals com de barons, negligents en la execució de la reprovació dels arcabusos pedrenyals anyadescan en pena de desterro per tres anys y de ser privats de tots officis, axí del rey com del General y altres ciutats y viles del Principat de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

396 abussos, arca *interlineat*.

397 *A continuació, repetit,* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 379

E perquè terras de tantes fronteras no reste desarmada, ans en los[398] anys que·s deferirà la execució de la reprovació dels arcabussos pedrenyals de tres palms cumplits o més llarchs se provehescan per a la guerra y defensa de aquest Principat y Comptats, se ha de ordenar que·s fassen en dits Principat y Comptats vint mília arcabussos de metja o canó dels tinga de llargària quatra palms y mitg e que tire bala o pilota de tres quarts de onsa, y que dit canó, aprés de pulit, pesa de sis fins en set lliures.

E sa magestat manarà donar orde de que Bi[s]caya se fassen //325v// y lliuren per en aquest effecte los millors arcabussos de metxa y flascós adaptats y al preu més còmmodo que serà possible. E axí bé, manarà que de Viscaya vingue algun número de mestres molt pràtichs de fer arcabussos en lo Principat de Catalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya, per a què ells en fassen y mostren als cathalans de fer-ne, puix és cert que lo ferro de Catalunya és tant bo com lo de Biscaya; y axí, havent-hi la destresa del art, y seria la matexa bondat y finor dels arcabusos.

Los diners per a la compra de dits arcabussos de metxa ab ninguna altra forma manco danyosa se poden haver que prestant-los la Cort del General de Catalunya, puix dels matexos arcabussos los cobrarà.

Y per a més facilitar lo possar de dits arcabusos, hagués de estatuhir y ordenar que en cada ciutat, vila o lloch de dits Principat y Comptats, de cent en cent casas comptadores per la orde dels fogatges, se hagen de passar vint-y-sinch arcabusos; e que lo comú de cada ciutat, vila o lloch respectivament los hage de pèndrer de mà dels deputats y pagar-los dins un any.

E que cada ciutat, vila o lloch respectivament hage de vèndrer dits arcabussos als particulars que volien comprar-ne, pagant-los; e lo que·ls sobraran que no fossen venuts a particulars dins dit any, restan per a provisió y despensió[399] comuna de la ciutat, vila o lloch a qui sobraran.

E per a què les persones de dit Principat y Comptats //326r// estiguen més destres en lo exercici de las armas per a servir-se d'ellas per a la defensa de dits Principat y Comptats y també per a què ditas personas, tenint algun exercici virtuós, se devertescan de cosas perniciosas, se havian de estatuhir y ordenar que en cada ciutat, vila y lloch de dits Principat y Comptats, e o al manco en los que són principals, se fasse y tinga una armaria pública, és a saber, una casa y sala de armas, ço és, de arcabussos de metxa, per a valer-se d'ells per a dita deffensa de dits Principat y Comptats; que cada diumenge y en las altres festes que aparega y hage un exercici públich de tirar ab arcabús a senyal ab un terrer, ab algun premi o joya per al que millor se emplearà en dit exercici de tirar ab arcabús de metxa.

Qua quidem scriptura lecta, fuit deliberatum: que la dita scriptura sia portada per lo promovedor al bras militar per a què allí la vegen y diguen sobre ell son parer, advertint que dits pedrenyals se prohibescan a tota manera de personas de qualsevol grau, condició y preheminència que sien, perquè de altre manera seria no fer res.

398 *A continuació, ratllat,* d.
399 *En lloc de* defensió,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 380

Sobre la habilitació.

Més, fonch deliberat que los tres promovedors vagen de part dels brassos a instar als senyors tractadors que demà, a la hora habilitada per los brassos, sien servits manar ajustar los habilitadors per a exercir lo acte de la habilitació.

Que due deliberationes fuerunt reportate per dictum promotorem brachio militari et ibidem scripturam supramencionatam dimisit, ut ipse retulit.

Paulo post, dictus promotor ecclesiasticus retulit: que ell y los altres promovedors han referit als senyors tractadors la propdita deliberació hi·ls han fet de resposta que ells manaran se fasse demà habilitació.

326v// **Per la concòrdia dels aragonesos.**

Ítem, fonch deliberat: que per los brassos se asigne hora a les persones eletes per a tractar la concòrdia ab los aragonesos, per a què·s junten y tracten de dita concòrdia; y que lo promovedor notifique al bras real com lo dissentiment del syndich de Barcelona sobre la forma de la exacció està cassat.

Et in continenti, dictus promotor ecclesiasticus predicta exequtus fuit, prout postea retulit.

Per la forma de la exacció dels deutes.

Promotor brachii regalis reportavit: com aquell bras suplique a ses senyories y mercès sien servits deliberar en lo present stament sobre lo memorial ordenat per los comissaris de la forma de la exacció dels deutes y per a què allí puguen fer lo matex y aquest negoci tingue conclusió; y que lo dit bras real se adherex que les persones eletes per a tractar de la concòrdia ab los aragonesos se junten.

Per la prohibició dels pedrenyals.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, vista la resposta dels senyors tractadors sobre la prohibició dels pedrenyals, han deliberat per via de pensament que dita scriptura se remeta a les persones eletes per a les Constitucions, per a què sobre aquella ordenen la Constitució, conforme als dits apuntaments fets per part de sa magestat y segons a ells millor aparà.

Paulo post, reversus dictus promotor militaris, instavit quatenus hec nostra hora ad tractandum negocia presentis Curie habilitetur usque ad nonam horam.

Embaxada dels brassos militar y real per lo agravi del scusado.

Venerunt nobilis Plegamans de Marimon et Ioannes Cella, domicelli, Nicholaus Frexenet, Illerde, et Ioannes Navarro de Campo Rotundo, syndici, legati brachiorum militaris et regalis, et explicarunt in dicto stamento sequentia in effectu: que dits brassos militar y real desigen, pux en fins assí han tingut ells tota la conformitat ab lo present bras ecclesiàstich, tenir-la //327r// també de assí havant en tota ocasió, majorment en la representació dels agravis, per ésser com és una de les coses de major importància de la Cort; y que, pux al temps la *felice* memòria de Pio quint concedí a sa magestat la gràcia del scusado, lo principal motiu que·s prengué y a Sa Santedad y també a sa magestat de part dels tres brassos se representà fonch lo matex que ara s'és pres per fonament en lo memorial ordenat sobre lo agravi del dit scusado, que per ço·ls supliquen sien servits voler-se adherir a llur parer en què dit memorial se done de la manera que se és ordenat per los advocats de aquells brassos, aprés de haver feta molta discussió de dit negoci, que és lo que assí és estat llegit y en aquells dos brassos aprovat, perquè allí estan y perseveren en què dit memorial no s'i mude lo proemi ni les altres coses que de aquest bras se són apuntades.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 381

Preterea, de mandato convocatorum in dicto stamento ecclesiastico fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta quedam scriptura per personas a brachiis ecclesiastico et regali presentis Curie circa infrascripta electas et nominatas ordinata; que quidem scriptura quatuordecim capita in se continet et est tenoris huiusmodi:

Primera forma del concert se pot fer ab los debitors de les bolles.

Lo orde y concert que apar se podrie fer ab los arrendadors de les bolles del General de Catalunya dels tres triennis proppassats que han finit lo any MDLXXXIIII.

Primerament, per quant los arrendadors de les bolles dels tres triennis proppassats per tots arrendaments //327v// resten molt enderrarits en molt grans quantitats degudes al General hi's veu la dificultat gran en poder cobrar de prompte dites quantitats, y és conforme a tota equitat y rahó que sien acomodats en les pagues y no se'ls [faci] tan rigurosa execució com altrament se podria y deuria fer; y per provehir a la indempnitat del General, haguda concideració que les quantitats que·s deuen són grans y que los béns de molts dels deutors se creu no bastaran a pagarlas si de present se'ls fa íntegra execució de tot lo que deuen y, acomodant-los ab temps, se confie podran cumplir ab tot lo que són obligats, majorment que se entén que molts dels dits deutors tenen sos béns vinclats y no llíberos y alguns d'ells obligats a deutes anteriors; per estes y altres rahons par se podran acomodar de la manera següent:

Que per a pagar y satisfer los arrendedors dels sobre y propdits tres triennis les quantitats que per rahó dels dits arrendaments constarà resten a dèurer, hagudas las concideracions desús ditas, se'ls donàs cert termini dins lo qual dits arrendadors y sos principals partícips y fianses pagassen tot lo que deuen; y perquè no és rahó que a tots los deutors se done ygualment termini, perquè als més antichs se'n ha de donar menys y als més nous més, aparexeria que fossen acomodats en la forma devall scrita.

[I]. E *primo*, que los deutors del primer trienni d'estos tres proppassats triennis, lo qual comensà lo primer del mes de juliol 1575 y finí lo derrer de juny de 1578, pagassan la mitat de tot lo que deuen de present y l'altra mitat pagassen dins tres anys, en tres iguals pagas; y los del segon trienni, que començà lo primer de juliol de 1578 y finí lo darrer de juny de 1581, pagassen de present un ters de tot lo deute y los altres dos terços dins de quatre anys, en quatre //328r// iguals pagues; y los deutors del últim trienni, que començà lo de juliol de 1581 y finí lo darrer de juny de 1584, pagassen de present un quart de tot lo deute y los altres tres quarts dins de sinch anys, en sinch iguals pagues. Y a les fermansas del dits arrendadors se'ls prefegís sis mesos més que als principals per cada termini; y de aquesta manera, los més antichs deutors pagaran de present més quantitat y per a pagar lo que restassen devent tindrien menys temps que los deutors més nous, lo que és prou conforme a rahó, perquè los deutors antichs se han aprofitat més temps del diner del General que los deutors nous, y axí no és just que los uns sien tan ben acomodats com los altres.

II. Lo qual concert se fassa sens nominació de les primeres obligacions, restant aquellas en sa força y valor, y ab condició que axí principals com fermanses y partícips que voldran gozar dels dits terminis *respective* hagen de donar primerament, ans de totes cosas, fermances leals y abonades, bones y sufficients cada hu d'ells per si, per les quantitats que deuran, a contento y satisfació dels tres brassos de la Cort y,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 382

aquella acabada, al contento dels diputats y hoïdors; y en cars que alguns d'ells no les trobassen, poguessen posar en poder y mans dels diputats y hoïdors béns dessembarassats y líberos de qualsevols obligacions, la proprietat y preu dels quals hagen de valer un ters més que lo que deuran; y assò a contento de la Cort e o dels diputats y hoïdors de comptes. Y que los diputats y hoïdors hagen de pèndrer posseció d'ells y no·ls puguen arrendar a sos amos y senyors, sinó en públich encant al més donant, //328v// ab què no sie, com dit és, al amo d'ells ni a tals persones que versemblantment pugués venir la utilitat del arrendament als senyors de dites proprietats; y que lo que resultarà dels dits arrendaments se retinguen los dits deputats per la paga de son deute. Y passats los terminis que los deutors tindran, si no pagaran, se venguen encontinent les dites proprietats o béns que així hauran posat y entregat en poder dels diputats y hoïdors, per a fer la íntegra satisfació de tota la quantitat deguda.

III. Y en cars que los dits deutors no tinguessen béns llíberos, puguen posar en poder dels dits diputats y hoïdors rendes de béns encara que sien vinclades, com sien de valor que dins dels terminis de aquest concert puguen los dits deputats y hoïdors ser íntegrament satisfets del que muntaran les dites rendes; y restant facultat als diputats, en cars que morissen los dits deutors y sos béns, de les rendes dels quals se haguessen entregat, de passar a les persones en què estiguessen vinclades y fer execució en ells y en altres béns que puguessen trobar del dit deutor, havent-se primer obligats aquells a qui ve lo vincle.

IV. Lo mitg any més de termini que, com dalt se diu, se concedeix a les fermances, ha de servir per a què durant aquell pugue ésser feta execució contra los principals y partícips, y dites fermanses tingan facultat de assistir a la dita execusió, instant y solicitant-la y encara manifestant si sebran béns llibres y dessembarassats en què se puga fer; y havent passat lo mitg any, feta o no feta la dita execusió, se pugue fer hi·s fassa en ses persones y béns.

V. Y per quant no és rahó que, sots color de aquest concert, //329r// que per ventura y haurà alguns que no voldran o no podran venir en ell ni se sap quals seran los que voldran gozar del benefici que se'ls fa, se'n passe en lo entretant lo temps ni pare la execució per aquesta incertitut, majorment que podrien entretant conclòurer's les Corts y no haver-se donat en assò lo assiento que convé, per a què més prest se vinga a la conclusió y no se allargue, per ventura ab cauthela apar que fos prefigit temps de quinse dies, comptador del dia que per los brassos serà firmat lo susdit concert e o publicat per los diputats y hoïdors de comptes en la ciutat de Barcelona, dins lo qual pugan entrar los debitors de dits arrendaments que voldran en aquest concert; lo qual termini passat y en lo entretant, si als brassos aparexerà, se scriga als diputats y hoïdors de comptes que ara són que continuen la execució ab tota rigor en persona y béns als dits deutors del General que no hauran entrat en lo concert y també als altres deutors pecuniaris, sens fer differència alguna de persones; ab tal que, venint aprés algun deutor principal, partícip o fermansa y digués que volrie gosar del concert sobre dit, havent effectuat primerament ab tota voluntat y veritat lo que desobre està dit, així en haver pagat lo que havia de pagar, conforme adaquest concert, com en haver donat fiançes o posat béns en mans dels deputats y hoïdors, com està dit, a tota conexensa dels deputats y hoïdors, cessen contra al tal la execució y se continue contra los demés.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 383

VI. Y per a què los deputats y hoïdors millor fassen son offici sense respectes ni complacència, apar se asignàs als dits deputats y hoïdors temps de sis mesos, comptadors del dia que per los brassos serà firmat dit concert e o publicat en Barcelona, dins los quals hagen de fer dita execusió rigurosa en persones //329v// y béns a tots los deutors del General que no hauran entrat en lo dit concert y també a tots los deutors pecuniaris; y, dins dels dits sis mesos, declarar las causa de execució, si algunas de aquella en suscitaran, és a saber, estant los diners de dita execució en la Taula de la ciutat per compte dels deputats o que ab sentència se hage declarat per los assessors conforme la execució estar legítimament feta o estant los tals debitors encarcerats en los càrcers de la casa de la Deputació. Los quals sis messos passats, no's pague salari algú de ninguna tersa a dits deputats ni hoïdors fins a quant que la execució sie feta íntegrament y declarades les dites causes, com dalt és dit. Y en cars que en assò seran negligents, los deputats y hoïdors, a més de pèrdrer sos salaris, resten inàbils de allí avant per a tenir officis alguns de la Deputació y General de Catalunya y que no puguen ésser habilitats sinó en Corts Generals, de consentiment dels brassos. Y que de assò se suplique a sa magestat y que lo procurador fiscal del General, per rahó de son offici y sots pena de privació de aquell, hage de instar devant dels visitadors dels deputats, si n'i haurà, y si no devant dels deputats que després succehiran, estes penes y la restitució dels salaris si aquells hauran rebuts y la cognició de dites causes si estaran legítimament fetas; y lo mateix puga fer qualsevol particular de Catalunya com a acció popular.

VII. Y més, se ordene que ningun de estos deutors, en quant no hauran pagats íntegrament tot lo que deurà, no pugue concórrer ni ser deputat ni hoïdor de comptes, com ja està estatuït y ordenat per Capítols de Cort, ni puga tampoch ésser habilitat ni tenir altre offici algú en lo General de Catalunya y casa de la Deputació si haurà faltat en algú //330r// dels terminis de aquest concert fins a tant que hage pagat lo que haurà faltat de pagar al dit termini.

VIII. Y perquè se veu per experiència que, per ser les persones les proprietats dels quals se han de vèndrer principals y de respecte, no·s trobe al temps que·s fan las execucions qui les vulle comprar, se done orde que los deputats per lo procurador fiscal del General, al temps de encantar-les, pugue dir en ellas y comprar-les en tal cars per lo General.

IX. Y per quant se entén que los dos sobrecollidors de la bolla estan al dia present y bons dias pressos y detinguts en los càrcers de la casa de la Deputació y també mossèn Pau Riu, cullidor de la casa del General de Barcelona, estave detingut en los càrcers de la present vila de Monçó, per bones quantitats que deuen al dit General, y se entén que llur seguretat seria tènua, apparria per ço que los dits sobrecullidors y cullidors pagassen de present la mitat de tot lo que deuen y quiscú d'ells deu al dit General, y per la restant mitat los fos prefigit temps de dos anys del dia de la firma del susdit concert en havant comptadors, ab dos iguals pagues; ab condició, emperò, que hagen de nou assegurar ab fermanses o de la manera que en dit concert se diu, a coneguda de dits deputats y hoïdors. Y assò fet, haguessen de ser relaxats y se'ls done plena facultat de poder vèndrer llurs officis, pus lo preu entre en descàrrech de llur deute.

X. Ítem, que en aquest concert no sien compressos los altres deutors del General que fossen del tres triennis proppassats ni los altres officials pecuniaris, si ja no fos-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 384

sen alguns la seguretat dels quals fos tènua y lo deuta d'ells perillós de perdre's, a coneguda dels deputats y hoïdors y de la major part de ells; //330v// en lo qual cars, si per los tals debitors serà donada seguretat com dalt se diu, puguen los deputats y hoïdors prefigir-los temps de un any o de dos anys y no més havant, segons la qualitat del deute.

XI. Ítem, com per causa del temps sie conforme a rahó que als arrendadors de les bolles del trienni corrent de 1584 també se'ls fasse alguna mercè y cortesia, per ço que per ventura no poden tant fàcilment les quantitats de dites bollas cobrar per a pagar dits arrendaments, apparia per ço que los dits arrendadors per ara vagen pagant per sas terças com són obligats fins al últim any del corrent trienni, y que per les quatre terças últimes del últim any del corrent trienni, en les quals porie ésser no poran exigir las quantitats los deuran tant fàcilment, se'ls prefige als dits arrendadors temps de dos anys *precise*, comptadors del dia que finerà lo corrent trienni, dins los quals hagen de pagar les dites quatre terças ab dos iguals pagues, ço és, la mitat dins del primer any y l'altra mitat dins del segon any; ab tal que, parexent als deputats llur deute no estar segur, hagen de nou a donar fianses y assegurar a coneguda dels dits deputats y hoïdors, sens nominació de la primera seguretat, ans de entrar en lo dit últim any del corrent trienni; los quals dos anys passats, si no hauran pagat, se'ls hage de fer per los deputats y hoïdors execusió rigurosa en persones y béns.

XII. Ítem, que sempre que alguna de les paga o pagues contengudes en lo susdit concert seran caygudes, que los deputats y hoïdors que leshores se trobaran no puguen rèbrer lo salari de la primera terça que immediatament los caurà ni de les altres terças que després cauran, fins a tant que los dits diputats y hoïdors hagen feta la //331r// execució rigurosa als tals debitors, com dalt se diu, de les paga o pagues caygudes; y a més de assò, incorreguen en les altres penas de ser inhàbils dalt contengudes.

XIII. Ítem, que los assessors de la casa de la Diputació qui ara són o per temps seran no puguen ni·ls sie lícit interpretar ni corregir en alguna manera los capítols del susdit concert ni algú d'ells, sinó que se hage de estar en tot y per tot a la letra de aquell; y si tal faran, los dits assessors sian privats de llur salari y, a més de assò, sian privats de llurs officis, los quals *ipso facto* vaguen y se hagen de provehir per los deputats y hoïdors en persones de altri; y si cars serà que los dits assessors seran negligents en despedir les causes y provissions y tot lo que convindrà a la expedició de la susdita exacció y coses en aquella contengudes, *ipso facto* incorreguen en dita privació de salaris y officis, com dalt és dit; y en la matexa pena de privació de salari y offici incorregue lo regent los comptes de dita casa de la Diputació si pagarà ninguna terça o terças als tals diputats y hoïdors de comptes y assessors que primer no li conste per certificatòria del racional haver-se cumplit al peu de la lletra lo contengut en aquestos capítols, los dits diputats, hoïdors y assessors haver cumplit en tot lo contengut en dit concert.

XIV. Ítem, que encontinent firmat dit concert per los brassos, apar se envia als diputats y hoydors de comptes en Barcelona per a què allí lo publiquen ab crida pública, per a [que] sie a totom notori y puguen los qui voldran gosar dels terminis sobre dits y del benefici se'ls fa; y la matexa crida se'ls fassa per tot lo Principat de Cathalunya, ço és, per lo cap de les vegueries y col·lectes de dit Principat y Condats de Rosselló y Cerdanya.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 385

Quidem scriptura lecta et publicata, fuit per dictum //331v// stamentum dicta scriptura decretata sub forma sequenti:

Decretació del dit memorial.

Quant al primer capítol: que així com se'ls done sinch anys per a pagar, que sien set anys per a tots los debitors. Lo segon, terç y quart, plauen. Lo quint, que se'ls done un mes de temps aprés de la publicació. Lo VI plau, ajustant-hi que al qui instarà las penes se li don la quarta part d'elles. Lo VII y lo VIII plauen. Lo VIIII plau a la major part, però lo senyor abad de la Real dix que no consent al dit capítol, ans expressament y dissent que no sie dit capítol admés, com sie contrari al Capítol de Cort 13 de les Corts de 1542, ab lo qual està ordenat que lo official pecuniari no·s pot detenir les pecúnies haurà exigit, y també perquè los brassos a soles no poden contrafer als Capítols de Cort, havent-hi de entrevenir la auctoritat de sa magestat, pux se són fets ab concentiment de sa magestat y així en ells diu "Plau a sa magestat". Lo X plau. Lo XI no plau. Lo XII plau. Lo XIII plau, ab què lo racional incorregue les matexes penes si farà la sertificatòria no havent-se cumplit tot lo predit. Lo XIIII plau.

Die veneris, prima mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
332r // *Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.*
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Suspensio dissentimenti.

Quibus convocatis, admodum Paulus Pla, abbas de Gallicantu, suum dissentimentum ad effectum tantum gratie facte nobilis don Ludovicus de Peguera suspendidit; in aliis vero existat in suo robore.

Item, per convocatos in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens:

Per los agravis del scusado.

Lo stament ecclesiàstich, haguda de nou deliberació sobre lo memorial ordenat del agravi del scusado per los brassos militar y real, deliberen que se'ls fasse embaxada pre-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 386

gant-los sien contents que dit memorial de agravis vage regulat ab lo proemi y ab los demés advertiments fets per aquest bras, pux de aquexa manera se fa son negoci y la condició de les iglésies no·s fa deterior; perquè, de altra manera, aquest bras no determine consentir ///332v// en què·s presente, per redundar com redunderia en gran prejudici de totes les iglésies. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abad de Gerri y al reverent procurador del il·lustríssim de Tarragona.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post reversi retulerunt.

Recesserunt reverendissimus Elnensis, admodum reverendus abbas Populeti, causa habilitandi Curiam.

Venit reverendus syndicus Dertusensis.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras desige saber la deliberació de aquest sobre lo agravi de les pragmàtiques dels cavalls y de les obras de Perpinyà.

Per los agravis de la pregmàtica dels cavalls y de la contribució de les obres de Perpinyà.

Et fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial de agravis sobre les pregmàtiques dels cavalls y de la contribució de les obres de Perpinyà, apar al present stament se degue presentar a sa magestat ab los altres memorials per lo present bras aprobats; y assò sie reportat al bras militar. *Fuit in continenti per promotorem dicti stamenti ecclesiastici aliis brachiis dicte Curie reportata.*

Promotor militaris reportavit: que lo bras militar, per via de pensament, ha deliberat que los promovedors deurien anar als senyors habilitadors per dir-los vullen reparar los agravis de la primera habilitació, pux ara estan junts los habilitadors.

Et fuit decretum ut sequitur:

Per los agravis pretesos de la primera habilitació.

Lo stament ecclesiàstich, per a suplicar lo reparo dels agravis pretesos per lo bras militar sobre la habilitació, delibere //333r// que un advocat de cada bras vagen als senyors habilitadors, implorant lo offici noble d'ells, los supliquen de part dels brassos vullen reparar los dits agravis; y assò sie reportat als altres brassos. *Fuit reportatum aliis brachiis.*

Promotor militaris reportavit: que sien servits habilitar fins a les vuyt hores esta tarde.

Habilitatio hore.

Et brachium ecclesiasticum habilitavit horam usque ad octavam presentis noctis.

Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Promotor militaris reportavit: que apar que los promovedors deurien anar als senyors habilitadors per lo dalt referit y que vagen també los advocats; y que apar los promovedors deuen dir que venen de part dels brassos a suplicar a ses senyories y mercès sien servits reparar alguns agravis de la primera habilitació, segons que los advocats informaran més llarg.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit.

Relació del que s'és dit als habilitadors per los pretesos agravis.

Reverendus Honofrius Paulus Cellers, advocatus dicti stamenti, retulit: que ell y los altres advocats dels altres staments són estats ab los senyors promovedors a la habilitació y han advertit en aquells los agravis que pretenen lo bras militar, és a saber, de haver

ecle2 29/3/04 19:21 Página 387

repellit misser Junyent perquè està en dupte si té beneffici, nomenant-lo cavaller, y a Antich Viladomar perquè·s dupte de sa edad, de la habilitació dels secretaris Gassol y de Pedro Franquessa, essent estats admessos als tractes de la Cort per part de sa magestat, y també les provisions que fan allí de intimar al fisch, dient-los en effecte que ells no entenien recórrer ni apel·lar de ses declaracions, sinó que allò deyen *implorando officium nobile*.

333v// **Embaxada dels brassos militar y real.**

Venerunt nobilis Ioannes de Icart, Hyeronimus Sorribas, domicelli, pro brachio militari; Andreas Vilaplana, Gerundensis, et Ioannes Vallbona, syndicus Cervarie, pro brachio regali, legati, explicarunt videlicet dicti legati brachii militaris: que aquells brassos senten molt que aquest bras [no] vulle adherir al parer de aquells dos brassos en la presentació del memorial del agravi del scusado y, pux axí'ls apar a ses senyories y mercès, han deliberat aquells brassos que los memorials dels agravis concertats per tots los tres brassos se presenten a sa magestat y, aprés, la una de les persones militars podrà dir que aquells dos brassos tenen un altre agravi, que és sobre lo scusado, y podrà presentar de part de aquells dos brassos, y adobant-se la scriptura, que axí com diu "de part dels tres brassos" digue "de part dels dos brassos militar y real".

Lo dit, emperò, mossèn Vilaplana dix que lo bras real ere de parer que·s presentassen los dits memorials concertats y que un altre dia, de part dels dos brassos, se podria presentar lo del scusado.

Hoïda la differència que·y ha entre los embaxadors, per ço fonch deliberat que anàs lo promovedor al bras real a saber la veritat del que passa y saber sa deliberació.

Per dit negoci.

Promotor regalis reportavit: que la voluntat de aquell bras és que, presentats tots los memorials dels agravis concertats per los tres brassos a sa magestat, immediadament se presente de part dels dos brassos lo del scusado, adherint-se en assò al parer del bras militar.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, és de parer que, entrant que la hora habilitada, que los tres promovedors anassen a demanar hora //334r// als senyors tractadors, per anar a presentar los memorials concertats a sa magestat.

Que·s fasse altra embaxada per dit negoci.

Et fuit decretum ut sequitur: que·s fasse embaxada als brassos militar y real, dient-los que assí se té lo mateix pessar de què aquells brassos no·s vullen adherir adaquest en lo del memorial del scusado y que, axí, aquest stament stà persevere en lo deliberat, ço és, que dit memorial se done ab lo proemi y altre advertiments assí fets, perquè no·u poden fer de la manera que ells volen, *tuta* conciència; y per a fer aquesta embaxada als dits brassos nomenaren als reverent misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y don prior del monestir de Scala Dei. *Et in continenti, dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post reversi retulerunt dicti legati*.

Promotor militaris retulit: que sien servits ses senyories y mercès habilitar una hora més per a tractar negocis.

Et fuit habilitata hora usque ad nonam huius noctis.

Resposta a dita embaxada.

Deinde, venerunt vicecomes de Rocabertí et Ioannes Blan de Ribera, legati brachii militaris, necnon magnifici Federicus Cornet et Laurentius Junyent, advocati dicti brachii

ecle2 29/3/04 19:21 Página 388

militaris, et in effectu dictus vicecomes dixit: que en aquell bras han hoït la embaxada que per part de aquest los és estada feta; y responent a algunes paraules que lo pare don prior, hu dels embaxadors, ha dites, responen que en aquell bras tenen gran comte en mirar per les coses de la Iglésia, com és rahó; y que lo que allí se pretén y se és deduhit en lo memorial del agravi pretén està fundat, segons més llargament deduhiran los advocats als quals havien fet venir per //334v// aquex effecte; y lo dit misser Cornet y misser Junyent, lo hu aprés l'altre, proseguint la embaxada, digueren en effecte que ells, dits advocats, qui havian ordenat lo memorial dels dits agravis, se sotsmetian en tot y per tot a obediència de la Iglésia cathòlica; y que lo pare don prior havie dit allí algunes coses en què apar que reprovave la opinió que ells, dits advocats, tenen y lo fonament que han fet en dit memorial, que les dècimes són profanes y que lo matex ab diversos memorials donats per part dels tres brassos y ordenats per Spilcueta y altres doctors cèlebres s'és representat a la Sede Apostòlica, però que rebran molta mercè lo tornen a vèurer y mirar y, si cosa y ha que·s degue remediar, ells estan promptes de adherir-se a tot lo que sie de rahó.

E lo reverent senyor bisbe respongué en effecte, dient lo gran sentiment que aquest bras tenie de no poder-se adherir al parer dels dits brassos militar y real, per estar dit memorial de agravi de scusado de manera que podria danyar molt a les iglésies, y ha·y algunes paraules que ells, sent ecclesiàstichs, no les poden dir; y si passava axí, no esterien *tutos* en conciència; y que en aquest stament se ere molt ben conciderat tot, per lo que desigen tenir en tot la correspondència que deuen ab los altres brassos y, vist que no podien adherir-se a llur parer, havien trassat aquell advertiment del proemi y altres coses que allí auran vistes, pux en effecte se deye lo que ells volien y no·s prejudicava la Iglésia ni aquest bras; y que allà o vullen mirar y conciderar, pux són coses de concideració.

335r// *Die sabati, secunda mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generalis ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Admodum reverendus abbas de Labax.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per lo agravi del compte de Quirra.

Quibus convocatis, ad petitionem brachii militaris fuit decretum: que en lo memorial dels agravis fets per officials reals se posse lo devall scrit agravi y per les paraules següents: casi semblant agravi en lo de una injustíssima presó per temps de més de dos anys fonch fet a don Ramon Carròs y Centelles, quòndam compte de Quirra, per lo lloctinent general de vostra magestat, qui leshores era don García de Toledo, y doctors del Real Conssell en dit temps; lo qual, per resultar d'ell infinits altres agravis, se donarà a vostra magestat ab memorial a part per part del dit compte.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 389

Per los dissentiments del bras real.

Deinde, promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras y havia dissentiments a tots actes per los //335v// assientos dels syndichs de Balaguer y Cervera. Per ço, supliquen a ses senyories y mercès vegen quin remey se podrà dar a què·s llevassen, perquè lo progrés de les Corts pogués passar havant.

Postea, fuit facta deliberatio sequens:

Agravis de Leyda.

Lo stament ecclesiàstich, hoït lo memorial dels agravis pretesos per la ciutat de Lleyda llegit en lo present stament y ordenat per los comissaris dels dits agravis, deliberen que·s presente lo dit memorial dels agravis juntament ab los altres memorials ja concertats.

Promotor militaris reportavit: que per via de pensament apar en aquell bras que se fasse embaxada de part dels dos brassos ecclesiàstich y militar al bras, per pregar-los sien servits voler alsar dit dissentiment, attès lo punt en què està la Cort.

Et brachium ecclesiasticum dicte deliberationi adhesit, nominando per facienda dicta embaxiata reverendos archidiaconum d'Oms, Tarraconensem, et archidiaconum Terça, Dertuse, syndicos.

Promotor regalis reportavit: que per[400] intercessió del compte de Miranda se és alsat de assí lo dilluns, per tot lo die, lo dissentiment.

Per lo agravi del scusado.

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar hi·ls digue que assí se són recordats del que anit tart los embaxadors de aquell bras, responent a la embaxada de aquest, digueren: que sempre que volguessen tornar a vèurer lo dit memorial del agravi del scusado que podrien, per a què·s miràs millor; y axí, si·l envien, se podrà tornar a vèurer en aquest bras.

336r// **Agravis del scusado.**

Venerunt promotores brachiorum militaris et regalis et reportarunt: que porten lo memorial del agravi del scusado per a què ses senyories y mercès lo vegen; però en lo que se ha referit allí, que aquells senyors de embaxadors havien dit que·l mirassen assí y que·l adobassen, que lo senyor bescompte diu que no li apar que digués tal per al effecte que assí·l han pres.

Habilitació de hora.

Promotor militaris reportavit: que[401] la hora se deurie habilitar fins a les vuyt hores de esta tarde.

Et convocati in dicto stamento predicte deliberationi adheserunt et dicte hore habilitationem fecerunt.

Et brachium regale predictis adhesit et[402] *eius promotor retulit.*

Agravis del scusado.

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor torne resposta als brassos militar y real hi·ls digue que assí se és tornat a vèurer lo memorial del agravi del scusado y que lo

400 *A continuació, repetit,* per.
401 *A continuació, repetit,* que.
402 *En lloc de* ut.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 390

advertiment que per aquell bras s'és fet los apar bé; y que si ells se volen aderir, molt enhorabona; si no, que·s demane hora per a presentar los altres que estan concertats per los brassos.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras desige saber quin orde se ha de tenir en la forma de la protestació de sa ha de fer per la presentació dels agravis a sa magestat, com ja se ere determinat.

Per la protestació fahedora per la presentació dels agravis.

Et habito tractatu, fuit decretum: que·s torne resposta als brassos militar y real que apar, per via de pensament, en aquest bras que la protestació se ha de fer per la presentació dels agravis a sa magestat la fassen los advocats y que·s continue al principi dels memorials, los quals memorials resten continuats en los processos familiars, ab què dita protestació se aprove primer en los brassos.

336v// *Promotor brachii militaris reportavit:* que en aquell bras havien deliberat, per via de pensament, anassen los promovedors a demanar hora als senyors tractadors per a presentar-li los memorials dels agravis, exepto lo del scusado; y que si per part de sa magestat se dirà que no està en disposició per a venir a la present iglésia, que leshores se podrà tractar de ordenar la protestació.

Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor reporte als altres brassos la última deliberació per aquest bras feta y que apar major seguritat per a la Cort de aquesta manera. *Fuit reportatum aliis brachiis dicte Curie.*

Per la protestació.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras se adherie a la determinació de aquest que la protesta vage al principi dels memorials; y que·ls apar que esta nit se anàs a demanar hora als senyors tractadors per a presentar-los a sa magestat.

Fonch deliberat que lo promovedor torne resposta als altres brassos que apar que la primera cosa se deu ordenar la protestació y aprovar per los brassos, y aprés se porà demanar la hora.

Promotor militaris retulit: que·ls apar que los tres promovedors vagen a fer venir los advocats per a què ordenen la protestació y perquè esta nit se pugue demanar la hora per a presentar los memorials; y que·s deurie ha[bi]litar la hora fins a les nou de aquesta nit.

Brachium regale predictis adhesit, prout eius promotor retulit.

Habilitatio hore.

Et convocati in dicto stamento habilitarunt horam usque ad nonam presentis noctis.

Et in continenti, dicti promotores accesserunt ad dominos tractatores sue regie magestatis ad petendum horam //337r// *assignari pro presentandis dictis memorialibus gravaminum, prout dictus promotor ecclesiasticus predicta retulit.*

Die dominica, tercia mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissonis convocato et congregato, interfuerunt inter tertiam et quartam horas post meridiem:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 391

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Labax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis[403].
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit in dicto stamento decretum: que lo promovedor vage a reportar al bras real que vullen //337v// deliberar sobre lo memorial de la forma de la exacció y fer-nos a saber lo que·ls apparrà. *Fuit reportatum brachio regali.*

Assignació de hora per part de sa magestat per a presentar los memorials.

Venit nobilis García de Mendoça ex parte dominorum tractatorum sue regie magestatis et, sedens post reverendum presidem, notificavit sequentia in effectu: que la voluntad de su magestad es que, para el punto de las sinco horas, sean las personas estos brassos en palacio para presentar los agravios; y que pueden partir de aquí al punto de las quatro y media, porque sean allí al punto de las sinco.

Promotor militaris reportavit: que sien servits ses senyories y mercès deliberar si se anirà a peu o a cavall per a presentar los agravis.

Promotor regalis etiam similia reportavit: y que advertien que les persones aniran a presentar los agravis sien a palàcio per les quatre hores y mitja.

Que les massas entren en vista de sa magestat.

Et fuit decretum: que·s vage a palàcio per fer dita presentació a cavall, com se féu altre vegada quant se anà a donar lo parabé a sa magestat per lo bon succés de Flandes.

Brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras han advertit que estos dies passat[s], quant se féu embaxada a sa magestat per lo bon succés de Flandes, feren detenir las masas a la anticàmara; y com lo costum sie de entrar los massers fins a vista de sa magestat; y que apar serie bé que dels brassos se anàs a donar al senyor conde de Xinxón per a què done orde se serve en est particular lo estil acostumat, que és que entren los massers fins a vista de sa magestat.

338r// *Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit. Brachium etiam regale adhesit, prout eius promotor retulit.*

Per lo agravi del scusado.

Item, fuit decretum: que lo promovedor vage al bras militar y real hi·ls digue que assí se té alguna sospita que, juntament ab estos agravis, se vol presentar lo del scusado; y que sien servits no permeten tal cosa, pux s'és concertat que no·s havia de presentar ara. *Fuit reportata aliis brachiis.*

403 Dertusensis, *ratllat;* Barcinonensis, *interlineat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 392

Per dit negoci.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras no·ls ha passat tal cosa per lo pensament de presentar ara lo[404] memorial del agravi del scusado, y que aquell bras certifique a ses senyories que no·s presentarà ara.

Presentació del agravis a sa magestat.

E poch aprés, per quant la hora per sa magestat assignada per a fer la presentació dels memorials dels agravis estave per a hoir-se y per a què la real magestat no estava ab disposició per a venir a la present iglésia, com és de costum, per a rèbrer dits memorials, segons és cosa molt pública, per causa de la malaltia que ha tingut de cessions, per les quals lo han sagnat tres vegades y purgat, y feta ja y concertada la protestació sobre assò deliberada fer per los brassos perquè no puga prejudicar fer dit acte de presentació fora de la present iglésia, lloch assignat per a la celebració de les Corts, ni ser tret en conseqüència, com apar al principi de la scriptura dels dits memorials dels agravis, les persones per los brassos nomenades, ço és, per lo bras ecclesiàstich lo reverendíssim monsenyor lo bisbe de Vich, lo molt reverent abat de Poblet, lo reverent misser Honofre Pau Cellers, syndich del Capítol de Barcelona, y les altres persones per los altres brassos nomenades, anaren ab embaxada solemne a //338v// cavall, ab les masses altas, a palàcio y feren la presentació a sa magestat dels dits memorial dels agravis desobre per los brassos concertats. Y sa magestat, feta dita presentació, respongué en effecte estas paraules: *que mandaría ver las scrituras y reparar los daños y que encargaría a estos brassos se den prissa en los negocios de las Cortes, pues saben quánto importa a su salud salirse d'este lugar; y que lo representassen de su parte a los brassos*, segons que los dits embaxadors per lo present bras ecclesiàstichs nomenats, tornats de dita embaxada, feren llarga fe y relació als convocats en dit stament de les dites coses.

Deinde, magnificus Galcerandus Cohors, domicello Barchinone, nomine ut dixit civitatis Barchinone, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació per lo monestir de Monsserrat.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Són tants los agravis y danys, tiranies y mals tractes que han causat y fet frares de la província de Castella en aquella sancta casa y sanctuari de Nostra Senyora de Monsserrat, tant celebrat per tota la Europa y posat per la misericòrdia de Déu en mitg de Catalunya y sustentat de les almoynas y caritats de aquest Principat y Corona de Aragó, a hont per la misericòrdia de Déu, per mèrits de Nostra Senyora Gloriosíssima, Nostro Senyor fa en ella tants miracles y misericòrdias, que, perquè no·s perdés la devoció de dit santuari y no se arruynàs[405] casa hi·s posàs remey convenient a dits agravis y danys, foren forçats los concellers de Barcelona y Conssell de Cent, juntament ab los deputats, de representar dits danys a sa magestat, per a què·s posàs lo degut remey perpètuo y reparo convenient y segur. Y axí, com hu dels majors danys y que té major //339r// necessitat de remey y assiento convenient, se representa lo sobre dit a vostres senyories, excel·lència y mercès, pux és en tanta honrra y ser-

404 *A continuació, ratllat,* agravi.
405 *A continuació, ratllat,* dita.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 393

vey de Déu la conservació de dit monestir, per a què se representen a sa magestat y, si apparrà, a los aragonesos y valencians, pus a tots toca, y escusar que no se seguescan en ell majors escàndols hi·s procure hun remey per medi de sa magestat ab Sa Sanctedad, per via de Constitució o Acte de Cort, que és separar aquest monestir de la congregació de Valladolid y fer la província per si separada, pus ningun altre remey seria sinó per a major dany, tornant al matex que·s estava. Y perquè vostres senyories, excel·lència y mercès sàpien lo que passa, se'ls advertex lo següent:

Primo, que aquesta sancta casa may fou subjecta a Castella, sinó al monastir de Ripoll; y encara vuy regonex aquesta superioritat ab alguna cosa dóna cada any a dit monestir de Ripoll.

En temps del rey don Fernando y de la reyna dona Isabel, sent tant christians y desijant la reformació de totes les Religions, reformaren dit monestir de claustrals que era, a frares reformats; y per no haver frares reformats en Catalunya ni en la Corona de Aragó, los feren venir de la congregació de Valladolid. Y si·s haguessen advertit los nostres lo que los frares benets en Portugal, que no admeten ningun castellà, no·s fossen seguits los inconvenients y danys se són seguits y no·s podien dir ells "hostes vingueren, senyors se feren".

Los sereníssims reys de Aragó, de gloriosa memòria, y nostres antichs cathalans tingueren sempre molt gran mirament que estrangers no governassen los monestirs de aquest Principat de Catalunya perquè, com stranys, com no tenen amor y affecció a les coses que governen y axí las arruynaven y arruynen, no tenint compte sinó en gozar y aprofitar-se de les rendes de dits monestirs, com se pot vèurer ab la Constitució féu lo rey don //339v// Alfonso quart, que és la última sots títols "Dels bisbes, prelats y clergues", que la lectura d'ella és de notar en aquest propòsit. La qual, per no ser-se observada, ha causat en dit monestir molts grans inconvenients y danys.

Perquè apoderant-se los frares de la província de Castella, ha vuytanta anys o més, de dit monestir, tenint tiranizada aquella casa, no volent may servar igualtat ab nostros naturals, ha causat com està dit molts grans danys y molt gran ruyna; y fent molts agravis a dits nostres naturals, posant en condició de perdre's las caritats y almoynes y devoció de dita casa, vent los que donen dites almoynas mal administrada dita casa y sos fills maltractats per estranys, y vent que en vuytanta anys may y ha hagut sinó un abat cathalà y altre valencià, y lo matex dels majordoms.

Y pensant posar a aquest Principat en les Corts de mil sinch-cents quaranta-set algun remey en fer Constitució que ningú pugués ser habat de dit monestir que no agués pres lo àbit en dita casa, feta la ley pensaren la malícia; de llavors ençà han pressos molts pochs de aquesta Corona, no volent admètrer fills de cavallers ni hòmens doctes ni que sien per a govern, y no prenen sinó molts pochs y aquells parega a ells que no són per a res. Y si·ls reyxen hòmens de enteniment y de pit, los desterran a Castella y sempre són dos voltes més que nostros catalans; y per tenir frares molts de llur nació, los fan venir de Castella, a costa y despessa del monestir; y altres que vénen o van a Itàlia los persuadexen prenguen lo àbit y, com molts o fan de importunats y no per devoció, reyxen inquiets y ambiciosos.

Si prenen alguns de nostros naturals per [dar] a la terra alguna rahó, en lo noviciat los fan tan mals tractas que forçadament //340r// han de dexar lo hàbit, fent lo con-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 394

trari ab sos naturals; y així, alguns generals han advertit als abats que no prenguessen catalans ni de aquesta Corona, sinó pochs y hòmens baxos y per a poch; y permet Déu que als matexos que prenen del nostros ab aquex intent fer-los Déu molt grans religiosos y per a molt y per qualsevol càrrech en dita Religió.

Y tot assò fan y procuran per no perdre lo sceptro y mando de dita casa o, com ells diuen, per no perdre les Índies, per ser sempre abats y majordoms. Entre los quals y pochs de altres que han tingut dits càrrechs y saben com se poden valer del diner se partexen entre ells y, així, com tenen molts diners, los és fàcil tenir de sa mà los visitadors que·y vénen; les quals visites són sols les més voltas per privar de vot actiu y passiu als que són benemèrits y temen no·ls anomenassen[406] en abats, y no possen en lista per a concórrer en dit càrrech sinó als que ells volen, com s'és vist han fet ara ab aquesta visita derrera ab fra Francisco Torrelles y altres; y dissimulen les culpas de sos naturals, castigant àsperament a nostres naturals de coses leves y sens culpa.

En lo depòsit dels diners no·y ha orde; y als donats que porten los diners de les plegues no·ls assenten tot lo que porten y, si·s quexen, com molts se són quexats als abats, los diuen "què·us va a vosaltres", y així se aturan lo que volen, donant exemple als donats que fassen lo matex.

Ab una informació se prengué alguns anys ha per los deputats, consta haver tret de dit monestir y portats en Castella més de sexanta mília ducats; ara de nou, los deputats que vuy són han pressa informació de haver-ne tret algunes càrregas. Y així·s diu que alguns abats y majordoms han fet *majorazgos* en Castella de les almoynes de dita casa.

340v// De les almoynes y acaptes de Castella, que són alguns milanars cada any, ne ve casi no-res a Monsserrat.

Dos o tres-cents ducats de Monsserrat de renda que algú les dexa en Castella la han donada y aplicada a un monestir de Castella, manant que no·s puga demanar ni repetir sots pena de excomunicació.

Fra Sabastià de Ulzinas, sent majordom, tingué sens llicència ni saber-ho son abat en un forat dotse mil lliures molt temps; y lo mateix tingué altre majordom sis o set mília lliures en la montanya; y en altres parts se són trobats molts diners, que tot senyala mala administració.

Y ara poch ha, s'és trobat un forat que passa de la cambra del abat al depòsit del diner, fet ab molt gran malícia y cautela, ab dos portas ab dit forat que no·s podian conèxer ni vèurer, per hont entraven en dit depòsit sempre que volien, tenint dit depòsit una porta principal ab tres claus per cerimònia, lo que és estat possar lo sagell a tot lo que s'és dit hi·s pot pensar.

Tenint la casa sexanta mília ducats de renda, los peregrins són ruhinment hospedats y ab poca caritat tractats y los frares y monjos poch regalats. Y los que van allà per sa devoció, cavallers y altres de aquesta Corona, són mal provehits; y si són de llur província se fa molt differentment. Y està vuy dita casa empenyada en més de trenta o quaranta mília lliures, que tot és senyal del frau fan y de la mala administració tenen.

406 anomessen, na *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 395

Los monjos del conssell de dita casa sempre són la major part castellans y així fan tot lo que volen, adherint ab lo abat y majordoms; y los nostros naturals no tenen //341r// sinó officis de treballs y obediències; y així provehexen llarch a dits frares castellans sent malalts y anant camí y en llurs seldas, fent-ho molt estretament y molt differentment ab los nostros.

Ultra lo que frauden los diners trauen de Catalunya, donen y gasten moltes cosas, ab scàndol y descrèdit de dita casa y Religió.

Dites coses possades en aquest memorial y altres estan provades en lo proçés y se provaran més particularment ab la visita que·s va fent, tenint esperança que estes coses y altres se remediarien ab la vissita del senyor bisbe de Lleyda, don fra Benito de Toco, lo qual no fou com se esperava, per no haver feta justícia en dita visita de privar al abat y majordoms durant dita visita, per tenir, segons ell deya, les mans lligades per a poder-la fer, de què s'és seguit lo dany y inconvenients y scàndols que se són seguits des de sa mort ensà; y encara que ab la visita del senyor bisbe de Lleyda se té esperança la visita se farà bé y com convé al servey de Déu y d'ella resultarà hi·s veurà lo dany y ha en aquella casa y, particularment, se podran castigar los culpables.

Tota via, per posar en dita casa en remey perpètuo y segur y efficàs, se ha de procurar y suplicar a sa magestat per los tres brassos, ab embaxada solempne, intercedesca ab Sa Santedad que fassa província per si separada de la congregació de Castella y que dita separació se fassa Constitució incommutable e inviolable; y concedir facultat als deputats de Catalunya de poder gastar de les pecúnies del General fins en una summa convenient, a effecte de impetrar de Sa Santedad la resposta resolutiva del que acerca del sobre dit li serà estat per aquest Principat suplicat y per sa magestat intercedit. Perquè tot altre //341v// remey, segons està dit, és de ningun effecte y, los ànimos dels uns y dels altres irritats, seria venir en pijor; y ab aquest cessaran totas las quexas de la ciutat y diputats y de tota la terra, y ab aquest medi se llevaran totas las occassions y motius que podrian portar aquesta casa a semblant o pijor estat del que ara està, y ab aquest se exclouen las llargues dissencions y pretencicions *(sic)* que·y ha hagut en dita casa després los castellans entraren en ella; y pus los de aquest Principat y Corona de Aragó no van en Castella a molestar ni enquietar lurs casas ni pendre lo pa de la mà, [és] rahó que gozen nostros naturals esta casa en pau, que[407] és en sa terra, pues és pròpria casa sua, y ells vagen a gozar las que tenen en Castella, que no faltaran religiosos d'esta Corona que lo regiran, així en lo spiritural com en lo temporal, tant bé com qualsevol de ells, com s'és vist en los pochs prelats d'esta Corona que l'an governada; y aguera haguts molts, si·ls hagueren volgut elegir en abats y majordoms.

Y pus en lo Concilio de Trento se ordenà que en la terra o província ha ont haurà sinch monestirs o més se puga fer província separada y distincta, en aquesta Corona de Aragó se troban vuy sinch monestirs o més y dins pochs dies se'n faran més, feta dita separació, hi·s aumentaran y tots se assosegaran, com se féu en la separació que feren Jacob y Laban; y entretant, se poria regir esta casa y las que ab ella estan unides per un prelat bisbe que Sa Santedat y magestat anomenassen. Y tot altre remey és dèbil y flach y per a majors danys.

407 que·s, *ratllat,* que *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 396

À's de suplicar a sa magestat mane fer venir a fra Torrelles y a fra Sánchez Portugués, que estan vuy destarrats en //342r// Castella injustament, perquè sien desagraviats y perquè puguen ser presos de testimoni en la visita.

Y se ha de tenir per molt particular agravi lo que scrigueren fra Sebastià de Ulzines y fra Guzmán y fra Frías de què·ns donaríem a heretges y francessos y que sa magestat nos havia de conquistar.

À's de confiar qu·essent sa magestat príncep y rey tan christià y tan arrimat a rahó y justícia y pare y senyor de tots, que en cosa tan justa serà més servit de complaure y fer mercè a tota esta terra y Corona de Aragó que complàurer a tans pochs frares castellans ambiciosos, superbos y mal administradors de dita sancta casa; y ultra que serà posar aquella sancta casa en quietut y servey de Déu y de sa magestat, serà escusar que no·s perde la devoció de un tan gran sanctuari y que no·s seguescan altres majors inconvenients, com se'n són seguits. Y per ser més cert lo remey, se'n fassa Constitució en aquestas Corts de dita reparació[408], com està dit.

Les causes y motius que·y ha més particulars perquè convé dita separació y los danys que cause y pot causar de no fer-se, ab altre memorial a part se darà, per no posar-los assí per no enfadar ab tanta scriptura y rahons.

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum: que se speren sinch o sis dies y aprés se deliberarà lo que convindrà.

Per la habilitació.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras suplica a ses senyories y mercès sien servits que·s fasse embaxada als senyors tractadors per suplicar-los de part dels brassos manen que·s fasse habilitació.

342v// **Per la habilitació.**

Et fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar, dient-los apar fasse embaxada per dit negoci, pus no està per los habilitadors de sa magestat sinó per los de la terra, que estan occupats en lo negoci de les Constitucions.

Que·s fasse embaxada als senyors tractadors.

Promotor militaris reportavit: que lo bras real se és aderit a què·s fassa embaxada als senyors tractadors sobre lo negoci de la habilitació; y que se'ls digue també lo negoci de les empares del sagell.

Et convocati in dicto stamento adheserunt dicte deliberationi; et pro facienda dicta embaxiata nominarunt admodum reverendum abbatem de la Real et syndicum Elnensem.

Brachium militare nominavit don Plegamans de Marimon et Hyeronimus Argençola. Brachium vero regale nominavit Ludovicum Terrera, syndicum de Perpinyà, *et Geraldum Mascaró, Villefranque de Panadès syndicum.*

Per magnificos Guillermum de Ivorra, nomine ut dixit domini Andree Botella, et Hyeronimus de Vilanova fuit oblata suplicatio, tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Andreu Botella y de mossèn Geroni Vilanova.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

408 *En lloc de* separació.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 397

Per mort de mossèn Joan Batista Moliner y de mossèn Pere Cardona de Betea vagàran dos llochs de deputats, lo hu de la vegueria de Lleyda y l'altre de la vegueria de Tortosa; y per dits llochs fonch manat per vostres senyories, excel·lència y mercès, a vint-y-dos de octubre proppassat, se scrigués a diputats manant-los no insiculassen dits llochs, entenent la present Cort insecular aquells. Mossèn Gaspar de Perves y de Vilanova //343r// obtingué per vostres senyories, excel·lència y mercès la una d'estas dos inseculacions, la qual per nova certa ha tingut lloch y reste inseculat per la vegueria de Tortosa; resta a insecular la de la vegueria de Lleyda. Mossèn Guillem de Ivorra suplique a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits dit lloch donar a mossèn Andreu Botella, senyor de Benavent, y per ser dit Andreu Botella inseculat a hoïdor per la matexa vegueria de Lleyda; que en tot los dits suplicants ne rebran de vostres senyories, excel·lència y mercès molt particular mercè, etc. *Altissimus, etc*.

Qua quidem suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que essent així que lo dit mossèn Gaspar de Perves sie inseculat en lo lloc de Tortosa, que sie fet lo suplicat, alsats emperò los dissentiments.

Per los agravis.

Promotor militaris reportavit: que, per via de pensament, han deliberat que los promovedors anassen a les persones dels agravis per dir-los, si tenen alguns memorials que·s puguen llegir, que·ls donen; y també per saber si·ls falta algun memorial, perquè se entén los faltarie alguna cosa.

Brachium regale predictis adhesit et etiam convocati in dicto stamento etiam predictis adheserunt.

Relació de la embaxada.

Postea, legati superius nominati dictam legationem dominis tractatoribus fecerunt et paulo post, reversi dicti legati ecclesiastici, retulerunt: que ells han fet dita embaxada hi·ls ha respost lo senyor conde de Miranda que la habilitació ells manaren se fasse y no se lleve mà; y quant a les empares, que ells han enviat a cercar a certs papers y que prest pensen los rebran y tornaran resposta.

Per la iglésia de Tortosa.

Item, ad suplicationem reverendi archidiaconi Terça, syndici Capituli Dertusensis, decretum: que part dels tres brassos se fasse embaxada als brassos de Aragó, suplicant-los sien servits donar licència al Capítol //343v// de Tortosa que puga cada any traure del Regne de Aragó sis-centas càrregas de blat per a son servey y de la mensa capitular; y per fer la embaxada nomenaren al molt reverent abad de Gerri y al reverent syndich de Gerona. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie*.

Brachia militare et regale predictis adheserunt; et dictum brachium militare nominavit don Franciscum de Eril et Raymundum Ioannem de Caldes, domicellos; brachium vero regale nominavit Franciscum Algueró, Ilerde, et Ioannem Navarro de Camprodon, syndicos, prout eorum promotores retulerunt respective.

Promotor brachii ecclesiastici reportavit: que les persones eletes per als agravis los han fet de resposta que no tenen ningun memorial ordenat y que faltarie certa scriptura, per la qual han enviat a Barcelona.

Reverendus Honofrius Masdemont, nomine ut dixit canonici Giginta, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 398

Del hospital de Sancta Creu de Barcelona.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, reverents y molt magnífichs senyors.

Lo canonge Miquel Giginta, en nom dels pobres, diu que, dexant a part un dupte antich qui és y[409] la creació y fundació del exhigir drets se introduhí per subvenció y remey de pobres o no, en les rèpliques ben ordenades, y se suplica ab talls o no lo que per altres coses era necessari, al manco tots atorgam que deuen ésser franchs d'ells tots los verdaders pobres; y així serien cobradors los que per vies directes e indirectes han pagat, lo qual, ja que no cobran, al manco deuen tots los exhigidors de drets tenir gran compte ab los hospitals, als quals arriban a causar grans //344r// gastos los de mé[s] extrema necessitat, que no serien tants si no estiguessen tan atenuats, de què tots los drets carreguen en los que han de comprar per menut y molt manco sobre los que poden comprar en gros; del qual, y ab les caresties y maleltias del temps, ve que crexen los pobres en los hospitals tant que les rendes ni altres entrades no li abasten ni les infermerias ni los officials ni servents ni altres coses que en altre temps sobraven. Y hont se conex assò més en lo Hospital General de Sancta Creu de Barcelona, com poden dir los que tenen notícia, tant que per falta de infermeries y llits bastants han de posar a vegades tres malalts en un llit y a vegades quatre j[u]nts; de què ve que se concrien los mals y se offegaran alguns y se podriran altres y altres se dexaran morir, de avorrits y espentats de veure's morir altres al costat, dolors spectable per a república que tanta christiandat professa com de Catalunya; y són tants los que per estes causas y altres faltas se moren de cadal dia en dit hospital que tenint lo necessari no moriran, com no faltarà en esta caritativa congregació qui ho tindrà antès. Per les quals coses y per lo estret compte que després de nostra mort nos serà demanat a tots en lo just judici de Déu del compliment de nostra proporcionada obligació ab los pobres o pena de la condempnació eterna per la falta d'ella, segons lo sagrat Evangeli del judici, se suplica a vostres senyories y mercès sien servits que, del procehit y procehir dels drets de la bolla y General de Catalunya, los deputats, ab la forma que millor parega, sien tinguts y obligats a gastar en lo dit hospital, en infermeries principalment y aprés en bons llits, fins a deu mília lliures, comensant dintre un mes despuix que tindràn notícia de ta[n] sancta determinació, com de la caritat de vostres senyories y mercès se espera en cosa de tant gran necessitat dels miserables, y acabant dintre sis mesos següents; ab condició que no puguen gastar en ninguna cosa de lustre ni gala, perquè estas coses lleven als pobres lo que tenen //344v// menester per lo necessari. Y per los anys de moltes maleltias, que solen arribar de temps en temps, sien obligats se subvenir al dit hospital de tres mília lliures los anys que los administradors de aquell los advertiran, al[410] jurament justificat en son tribunal que no·ls basta lo que tindran ni les altres diligències que hauran fetes; lo qual, en fi, tot serà poch al respecte de la possibilitat y de lo que per rahó natural y bona política christiana y encara de dret se li·s deu. Y per al Hospital de Misericòrdia de dita ciutat suplica que,

409 *En lloc de* si.
410 *En lloc de* ab.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 399

al manco per a obres necessàries, per al dormir y menjar, manen vostres senyories y mercès a dits deputats ajuden de dos mília lliures dintre dit temps y de sinch-cents ducats los anys que tindrà gran necessitat, a conexensa sua, per les desús dites rahons. Y és ssert que, socorrent als dits hospitals, serà no sols socórrer als pobres de Barcelona, però molt més a tots los pobres de tot Cathalunya que ab rahó acuden a la mare, hont també se va a gastar y despendre lo bo y millor de les persones principals y altres coses que prosehexen de tot aquest Principat; y així no és molt que de tota Catalunya vagen a Barcelona menestrals pobres e officials y aprenents, criats, patges y altres fills de bons pares que fugen de casa de sos pares, y treballadors y ciegos, vells, tullits, mancos, convalecents, xichs y xiques y altres que, com no tenen lo parentesch, condescendents y altres comoditats que los naturals de Barcelona, així és cert qu·els ocupen més los hospitals que los de la matexa ciutat; per hont, fent-los la dita gràcia y mercè, que si no apparrà nomenar-la almoyna, tindrà lloch, encara que per via de bon govern és fer-la a totes y a cada una població de Catalunya en lo cap de més estremes necessitats y tenint respecte a la proporció del número y necessitat dels suplicants, ab lo qual en les subvencions se ha de tenir esguardat; y serà cosa molt justa //345r// y digna de la discreta caritat de vostres senyories y mercès. Que Nostre Senyor a tots fassa gràcia de la sua mà dreta lo dia del Judici Final. Amén.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Catalonie scribam, lecta et publicata, super contentis et narratis in ea nihil fuit decretum.

Die lune, quarta mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Catalonie hora et loco solitis congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Labax.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius perpetuus de Gallicantu.

Reverendus frater don Andreas Capilla, prior monesterii Scale Dei.

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Catalonie.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis[411].

Reverendus Iacobus Coma, archi[di]aconus, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus Honofrius Paulus Cellers, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

411 *En lloc de* Tarraconensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 400

Reverendus Hyeronimus Terça, archi[di]aconus y syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Quibus convocatis, Ioannes Ramoneda, regius portarius, nomine ut dixit portariorum regiorum, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

345v// **Suplicació dels porters reals.**

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y magnífichs senyors.

Los porters reals de Catalunya són molts y com van per la real tresoreria no se'ls done sinó tres sous per dieta, y com van a instància de part se'ls done sis sous; y per ser tan poch lo salari, no abasta sols per a fer-se la despesa, per ser los viures tant cars; estan tots destruyts y empenyorats y, per ço, supliquen a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits de crèxer los dits salaris, de tal manera que pugan passar la vida y dar recapte a ses mullers y fills, etc. *Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, notarium, lecta et publicata, fuit responsum: que ja està apuntat per les persones de les Constitucions lo que convé.

Recessit syndicus Dertusensis.

Per les festes del dia del jurament del senyor príncep.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell se adherex a la deliberació de aquest y del real en què per al die del jurament del sereníssim príncep se done de pecúnies del General a cada bras, per a fer festes y demonstracions de la alegria, mil ducats per a repartir-los en cada bras.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit et predicta aliis brachiis reportare fecerunt. Fuerunt reportata aliis brachiis.

Venerunt admodum reverendus abbas Populeti, reverendus syndicus Gerundensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Recessit syndicus Barcinonensis.

346r// **Per la embaxada fahedora a sa magestat per la provisió de les abadies.**

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adherex a la deliberació de aquest feta a la suplicació del syndich de Manrresa sobre la provisió de les abadies, que·s fasse embaxada a sa magestat per dit effecte; y han nomenat lo bescompte de Rocabertí, don Joan Icart y don Joan Burguès y de So per embaxadors.

Item, fuit decretum ut sequitur:

Per dit negoci y per la suplicació del monestir de Monsserrat.

Lo stament ecclesiàstich, hoïda la scriptura lo dia de ahir presentada en lo negoci del monestir de Nostra Senyora de Monsserrat, vent quanta necessitat té dit negoci de remey, deliberaren que, pux se ha de fer embaxada a sa magestat per lo negoci de les abadies vaccants, que també se li fasse embaxada per lo dit negoci particular del dit monestir de Nostra Senyora de Monsserrat, cometent al molt reverent abad de Gerri que pense lo que se haurà de representar a sa magestat y ordene ab un memorial y aprés se lige en lo present stament y, vist aquell, se deliberarà lo que convindrà.

Brachium regale predictis adhesit, nominando pro premissis Nicolaum Frexen[e]t, syndicum Illerde.

Brachium militare etiam predictis adhesit, nominando pro predictis magnificum Galcerandum Cohors, domicellum.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 401

Recesserunt reverendissimus Elnensem et admodum reverendus abbas Populeti, causa habilitandi Curiam.

Tres caps reportats del bras real.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras se adherex a la deliberació de aquest en què·s fasse embaxada a sa magestat per lo negoci de les abadies vaccants; y per aquest effecte han nomenat a misser Nicolau Frexen[e]t de Lleyda, a mossèn Vilaplana de Gerona y a misser Mascaró de Vilafranca, syndichs. També, en lo negoci de la forma de la exacció dels deutes del General diuen que allí no està resolt encara y que, quant estarà fet, se re//346v//portarà. Y més, apar en aquell bras que mil ducats que a cada bras se han de donar per al die del jurament del sereníssim príncep, per a què per al bras militar y al real, que són molts, és poca cosa; y així·ls apar que los promovedors dels brassos ecclesiàstich y real vagen a suplicar al bras militar se vulle allergar més en dit negoci.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo Elnensi, admodum reverendo abbate de Gerri, reverendis syndicis Elnensi et Dertusensis. Comparuerunt etiam admodum reverendus abbas de la Real et reverendus syndicus Elnensis.

Quibus convocatis, pro parte magnifici Michaellis Ferrer, iuris doctoris de Regio Concilio, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de misser Miquel Ferrer.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Micer Miquel Ferrer, doctor del Real Conssell de Catalunya, diu que en les Corts Generals de Monçó celebrades l'any de la nativitat del Senyor Déu Jesuchrist mil sinch-cents sinquanta-tres, Capítol dotzè, ajustant al Capítol tretzè de la Cort del any mil sinch-cents quaranta-set, fonch per la magestat real estatuhit y ordenat que se fes taxació general dels salaris de totes les scriptures judicals y dietes de notaris, y se hagués a ordenar per lo canceller, regent la Cancellaria y doctors del Real Conssell, y que fos estampada y estigués de aquella una taula en la sala del dit canceller y altre en la sala del vicecanceller y en son cas del regent la Cancellaria; y en lo Capítol desè de les matexes Corts del any mil sinch-cents sinquanta-tres fonch estatuït que la taula que entigament se solia tenir penjada en la sala de la presó, en la qual eren continuades les taxes del que los presos al canceller[412] han de //347r// pagar per quiscun dia, així de mesa, morabatins y altres drets a dit conceller[413] pertanyents, com encara als algutzirs, veguers, notaris del criminal o altres officials, fos reparada y tornada en dita sala, de la qual taula ja abans, en les Corts del any mil sinch-cents y trenta-quatre, Capítol sisè, ere estatuït y ordenat que lo porcioner hagués de tenir una taula o post en la sala de la presó en la qual sien notades y scrites les taxas del salari y avaries que per ordinacions són taxats als scrivans y altres officials de la Cort, per los negocians

412 *En lloc de* carceller.
413 *En lloc de* carceller.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 402

per ignorància no sien extorquits en sobrats salaris. Y encara que poch aprés de dites Corts del any MDLIII, per los reverents canceller y magnífichs regent la Cancelleria y doctors que leshores eren del Real Conssell foren fetes y firmadas de ses mans algunes taxas de les scriptures y dietes dels notaris del Civil y dels salaris del dret de sagell, emperò, no sols aquelles taxes no se estamparen ni de aquellas se feren taules, però tampoch no·s taxaren le[s] scriptures y drets dels notaris del Criminal ni del dret del regestre ni del procurador fiscal, dels alguatzirs, dels veguers, de la Règia Audiència, dels porters reals, del carceller, dels corredors qui fan las vendas per execució, dels estimadors y calculadors. Y per ço, en la llochtinència y presidència del excel·lentíssim duch de Terranova fonch manat a misser Miquel Ferrer, altre dels doctors del Real Conssell Civil y Criminal, tot lo que trobarie tocant a dites taxes y cumpliment de dites Constitucions; y axí dit Ferrer, ab tota la diligència y solicitut la qual saben y poran refferir dits senyors bisbe, llavors canceller, y los magnífich regent misser Cordelles y altres doctors de dits Conssells presents en Cort, conferint de assò també ab los //347v// magnífichs doctors del Criminal y prenent los memorials que alguns de dits doctors havian fet del que havian practicat y los occorria, col·legí tot lo que trobe se ere observat fins en aquell temps y ho referí en scrits en los dos Conssells stant junts; y vist y examinat per aquells, ajustant y llevant y posant lo que·ls paregué, dit misser Ferrer, no sols ab treballs de sa persona mes encara a despeses y ab diners propris seus, féu stampar dites taxes y féu fer y posar dites dues taules dels salaris, la una en la sala del reverent[414] canceller, la altra en la sala del magnífich regent la Cancellaria y també, a part, dels salaris del criminal, altra taula en la sala de la presó; y axí matex féu estampar un manament fet per lo llochtinent general de sa magestat, precehint deliberació ab lo Real Conssell, a instància del procurador fiscal, sobre lo vendre del vi, pa y altres coses que·s venen en la presó als pressos y sobre altres coses. Y tot estampà y féu a despesas (com és dit) de dit misser Ferrer, fins a pagar les posts de dites taulas y lo treball del fuster qui obrà dites taulas; y de les ditas taxas se'n donà particularment a quiscú dels doctors del Real Consell Civil y Criminal y del manament a quiscú dels doctors del Criminal.

Ítem, diu dit misser Ferrer que en les Corts del any MDLIII està estatuhit que de les conclusions eran estades fetas en la Règia Audiència se'n fassen decissions, segons lo orde que donaria lo llochtinent general ab lo Real Conssell, y que se estampassen a despeses del General, y de les conclusions per avant fahedores se fessen per lo semblant decissions de tres en tres anys; y may se és fet ni se recort que per deputats o altres se'n haja parlat. Per ço, persuadint y manant primer misser Hadrià //348r// Vilana, regent leshores, a dit misser Ferrer y aprés lo reverent canceller y alguns altres doctors de la Real Audiència, que dites memòrias que dit Ferrer tenia en sos llibres de conclusions y determinacions fetes en la Real Audiència, dit Ferrer posàs en bell y per *ordo* tot lo que poria, a fi que, ab lo que dit Ferrer tenia continuat en sos llibres y ab lo dit regent y altres doctors retenien en ses memòrias, se fes alguna bona obra, en descans dels advocats y dels judicants y bé de la república de Catalunya. Y axí se ordenaren y, precehint deguda regonexensa, se publicaren les observances, que són ja

414 regent, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 403

estampades y aquelles en effecte són lo que manava dita Constitució del any MDLIII, ço és, que de les conclusions se fessen decisions. A bé que, per no ésser fet ab la forma donada per dita Constitució, per ço no són intitulades decissions sinó observances de la Règia Audiència de Catalunya. E ja abans dit Ferrer havia fet la recol·lecta dels casos de la governació de Catalunya, dels quals primer havia fet un compendi en lo any MDLVIIII ab lo qual, des de dit any, se regí la governació; y aprés, regonegut aquell per los magnífichs misser Cordelles, vuy regent la Cancellaria, y misser Miquel Quintana, lo més antich, de manament del senyor canceller se estamparen, com estan vuy; y alguna cosa ne sab lo magnífich misser Francesch Puig, vuy present en Monçó, ultra los altres que són absents de Monçó.

E perquè dit Miquel Ferrer creu que de dits sos treballs y diners per ells pagats als qui copiavan de bona y neta //348v// lletra lo que se havia de estampar y del pagat al estamper ha resultat y resulta descans als advocats y judicants y utilitat a la república de Catalunya, y que ell, dit Ferrer, les hores que no eren de audiència y podia mirar per utilar sa casa entengué en dits extraordinaris de ordenar, fer, escríurer y estampar tot lo predit estampat, dexant los útils propris y peculiars de sa casa; suplica per ço a vostres il·lustríssimes y reverendíssimes senyories y mercès sien servits provehir y manar que de les pecúnies del General, pus la utilitat és general, se li fasse alguna remuneració o mercè, com en veritat la tindrà per mercè més que per remuneració; y vostres senyories y mercès esperaran la retribució y premi de Nostre Senyor Déu. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Catalonie, lecta et publicata, fuit decretum: que sien donats al dit misser Ferrer, de les pecúnies del General, per les causes en la suplicació contengudes, sinch-cents ducats, moneda barcelonesa, alsats emperò los dissentiments; y per ço se fassen lletres necessàries.

Magnificus Honofrius Hortodó, syndicus ville de Puigcerdà in presentibus Curiis, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació del syndich de Puigcerdà.

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

La vila de Puigcerdà y Comptat de Cerdanya és terra molt gran y poblada de persones principals y de molta confiansa, sàvies y de moltas facultats, axí de militars, burgesos, juristes y notaris, mercaders, com altres, y pagan los càrrechs, drets e impòsits del General del Principat y Comptats, axí de bolles //349r// com de General; y serie molta rahó que gaudissen de les honors y prerogatives que gaudexen les altres ciutats, viles y llochs de Catalunya y Comptat de Rosselló, lo que no fan. Per ço, lo syndich de la dita vila de Puigcerdà, qui és lo cap de dit Comptat, quant humilment pot suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès fassen mercè als poblats en dita vila, que no tenen ningun lloch de deputat real, que li donen dos llochs de deputats reals y dos de hoïdors reals. E insecular aquells en les boses de deputats y hoydors del dit Principat y Comptats, pus és cert que en dita vila y vegueria y ha vuy persones benemèrites y aptes per semblants càrrechs; y a més de què serà fer lo que de justícia, se'ls imputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 404

Suspensio dissentimentorum.

Admodum reverendis abbates de la Real, de Gallicant, reverendi syndici Tarraconensis, Elnensis, Vicensis, procurator reverendi Prioris Catalonie, sua dissentimenta pro effectu dicte gratie facte dicto Ferrer tantum suspenderunt.

Sobre certs memorials de agravis perduts.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras ha entès per les persones per ell nomenades per als agravis que falta un memorial de agravis donats per la ciutat de Barcelona, y que aquest memorial ere arribat a mans del senyor abat de Poblet, altre de les persones nomenades per aquest bras per als dits agravis; y que dit senyor abat ha dit que té perdudes les confiances de trobar-lo y, per ço, havian //349v// donat orde que se despedís un correu a Barcelona per a què se enviàs altre còpia dels dits agravis; y que dit correu no és anat. Y que, per ço, per via de pensament apparie se fes embaxada als senyors tractadors perquè ells pe[r] sa part y los brassos per la sua donen orde que lo memorial o còpia d'ell se tròpia, perquè en aquell bras y ha dissentiment fins que sie trobat o còpia de aquell.

Per dit negoci.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar y se'ls digue que fassen a saber en aquest bras qui és lo qui torbe lo correu, perquè sobre assò se provehirà de remey; y que no apar y hage necessitat de fer-o saber als senyors tractadors de sa magestat.

Per dit negoci.

Promotor regalis et discretus Micahel Cellers, scriba dicti stamenti, reportarunt: que fan a saber a ses senyories y mercès com lo original dels agravis de la ciutat de Barcelona, còpia del qual se havia donat als nomenats per los agravis, la qual se era perduda, està dit original en poder de mossèn Miquel Cellers, notari de aquell bras, y que no cumple donar-se pena de res.

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que creuen que lo promovedor y scrivà del bras real han certifficat en aquest bras com s'és trobat lo original del memorial de agravis que faltave; y que falta un memorial donat per lo syndich de Manresa y també un altre de Forès, de la Conca de Barberà, de agravis fets per misser Franquesa. Y que, per ço, si apparie a ses senyories y mercès que los promovedors anassen a les nou persones eletes per als memorials //350r// dels agravis, per dir-los si·ls falta res; y que vegen ses senyories y mercès lo orde que en assò se podrà tenir.

Suspensio dissentimenti.

Reverendus syndicus Dertusensis, pro effectu gratie facte multum magnifico Michaelli Ferrer, iuris doctori die presenti, suum dissentimentum suspendidit et non aliis.

Scriptura per la embaxada de la provisió de les abadies.

Item, fuit lecta quedam scriptura ordinata per admodum reverendus reverendum (sic) Augustinum Gallart, abbatem de Gerri, presentanda sue regie magestatis cum embaxiata, ratione vaccationum abbatiaticum, que omnibus placuit et est tenoris huiusmodi:

Scriptura per la embaxada de la provisió de les abadies.

Sacra, catòlica, real magestat.

Vehent los poblats en lo Principat de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya lo eminentíssim y contínuo dany que ha resultat y resulta de la vaccació

ecle2 29/3/04 19:21 Página 405

dels monestirs de les religions, axí de sant Benet com de sant Agustí, situats en dit Principat y Comptats, moltes voltes per part dels presidens de dits monestirs y deputats de Catalunya és estat presentat a vostra magestat fos servit manar provehir aquells, lo que fins avuy no se és obtingut; y per lo que·s veu que la tardansa en la provisió de dits monestirs y abadies porie causar no menos danys dels que en temps passats per dita vaccació se són vists, supliquen a vostra magestat los tres brassos de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sia de son real servey manar provehir dites abadies en personas de vida, exemple y doctrina quals de mà de vostra magestat se confie; lo que, a més que redunderà en servey de Déu, beneffici de dites casas y de dits Principat y Comptats, serà cosa digna de vostra magestat y dits brassos o rebran en singular gràcia y mercè.

350v// **Agravis de mossèn Setantí.**

Promotor brachii militaris reportavit: que la scriptura del agravi de Forès s'és trobada; y també fan a saber a ses senyories y mercès com mossèn Joan Setantí ha possat dissentiment a tots actes, si no és a la habilitació, als agravis generals, a les Constitucions, al Redrès del General, al donatiu fahedor a sa magestat y altres actes, fins sie desagraviat dels agravis que pretén, com apar en una scriptura que aporta.

De la forma de la exacció.

Item, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich delibere que·s fasse embaxada al bras real per pregar-los vullen deliberar sobre lo memorial de la forma de la exacció dels deutes del General, pus és cosa tant important per a tot lo present Principat y Comptats com tots saben. Y per a fer dita embaxada nomenaren los reverents ardiaca Coma, syndich del Capítol de Vich, y fra Blasi Torrents, procurador del abat de Sanctas Creus. *Et in continenti, dictam embaxiatam fecerunt dicti legati, prout paulo post reversi retulerunt.*

Paulo post, legati per tria brachia dicte Curie herina die electi pro facienda embaxiata brachiis Aragonum pro ecclesia Dertusensi, dictam embaxiatam fecerunt dictis brachiis Aragonum, prout reversi retulerunt.

Per la habilitació del protonotari.

Promotor militaris retulit: que en aquest bras los aparie que la persona del noble don Miquel Climent, protonotari, fos habilitada, perquè los actes de la Cort fossen vàlidos y los emergents y dependents de aquells.

Deinde, convocati in dicto stamento habilitarunt horam ad tractandum et concludendum usque ad octavam horam huius noctis.

351r// *Brachium militare predictis adhesit, prout eius promotor retulit.*

Brachium regale etiam adhesit, prout eius promotor retulit.

Resposta ab embaxada del bras per la exacció dels deutes.

Venerunt Christoforus Gil de Villoro, Dertuse, et Iacobus Roca, loci de Sanpedor, syndici, legati brachii regalis, et reportarunt sequentia in effectu: que en lo bras real, encontinent s'és entesa la embaxada que de part de aquest bras se'ls és estada feta, han tractat y deliberat sobre lo memorial y apuntaments de la forma se ha de tenir en la exacció dels deutes de les bolles y han decretat dit memorial, segons apar[415] ab una

415 *A continuació, repetit,* segons apar.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 406

escriptura que aporten; y fonch llegida dita scriptura en dit stament ecclesiàstich, la qual és del tenor següent:

Decretació del bras real als capítols de la exacció.

A quatre de noembre mil sinch-cents vuytanta-sinch, sobre los capítols de la exacció del General. En lo primer capítol apar bé, ab què als debitors se'ls done dos anys més a quiscú d'ells, ço és, als uns sinch, als altres set y als altres nou anys. II. Que[416] està bé, ab addició del marge feta per lo stament ecclesiàstich. III. Que està bé, ab la addició feta per lo stament ecclesiàstich en lo marge. IIII. Està bé. V. Està bé, donant-los un mes aprés de la publicació, conforme diu lo bras ecclesiàstich. VI. Està bé, llevant-ne aquelles paraules següents: "e que assò se suplique a sa magestat", per lo que la jurisdicció és concedida als diputats y a la Cort General *privative*; y que està bé la addició al marge feta per lo stament ecclesiàstich, en quant diu que al qui instarà les penes se li done lo quart d'elles. VII. Està bé. VIII. Està bé. VIIII. Està bé. X. Està bé. XI. Està bé. XII. Està bé. XIII. Està bé, ab la addició del stament ecclesiàstich. XIIII. Està bé.

Die martis, quinta mensis novembris, anno a nativitate //351v// *Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocato et congregato, convenerunt et presentes fuerunt:*

Reverendissimus dominus Barcinonensis episcopus[417]*, presidens.*
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monesterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Per donya Hyerònima Junyent.

Quibus convocatis, fuit decretum: que se escrigue als deputats que per la resta que deu dona Hyerònima Junyent, viuda, com ha possehint los béns de son marit del arrendament de les bolles de Gerona, per lo qual deute fan sols execució en sos béns y dexen los partícips de dites bolles, que per so passan havant en fer execusió també contra los partícips del dit arrendament y bolla y servan egualtat.

Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Deinde, per reverendissimum dominum episcopum Elnensis fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

416 *A continuació, repetit,* que.
417 episcopus, *interlineat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 407

Suplicació de Roch Vilar y Martí Lòpiz.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Roch Vilar, criat del molt il·lustre y reverendíssim senyor don Joan //352r// Terès, bisbe de Elna, y Martí Lòpiz, constituït en lo sagrat orde del subdiaconat, habitant en Gerona, són naturals del Regne de Aragó y de minyons se són criats y han viscut en lo present Principat de Catalunya, y desigen passar los que·ls resten de vida y servir al Senyor ab stament sacerdotal y continuar se[418] residència y habitació en dit Principat; y per quant, conforme Constitucions de dit Principat, no poden obtenir benefficis en ell sinó los naturals, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès lo dit molt il·lustre y reverendíssim senyor bisbe de Elna sien servits, usant de la benignitat y clemència acostumen, de habilitar los dits Roch Vilar y Martí Lòpiz, a ffi y effecte que puguen obtenir beneffi-cis en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, exceptades prelatures y dignitats; que en assò rebrà dit senyor bisbe de Elna particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua supplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Venerunt admodum reverendus abbas Populeti et venerabilis procurator et admodum reverendi abbas Sanctarum Crucum.

Recesserunt reverendissimus Elnensis episcopus et admodum reverendus abbas Populeti, causa habilitandi Curiam.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, convenerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendus abbas de Lavax et de la Real, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, reverendus prior Scale Dei, reverendi syndici Tarraconensis, Elnensis et Dertusensis.

Quibus convocatis, per me, Ioannem Baptistam Mullola, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

352v// **Suplicació de Joan Baptista Mullola, notari.**

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Lo offici de scrivà del deputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona vagà a 22 del mes de octubre proppassat per mort de mossèn Damià Gili, notari de dita ciutat, y a 23 del matex, a suplicació de Joan Baptista Mullola, notari y scrivà del stament ecclesiàstich de les presents Corts, per no saber-se assí de cert la mort del dit Gili, se serviren vostres senyories, excel·lència y mercès manar scríurer als diputats no provehissen dit offici en cars que vacàs, perquè la Cort lo entenie provehir, reservant-se assí dita provisió y decernint *irrito* y *nullo* lo que en contrari seria fet. Aprés, a 24 del matex, sabentse de cert la mort del dit Gili, se féu mercè del dit offici al dit Mullola y, attesos los serveys feie a tota la Cort, li feren special gràcia que dita provisió li fos haguda per feta del

418 *En lloc de* sa.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 408

dia de la mort del dit Gili. Y a 25 del matex, los senyors deputats de Cattalunya, no tenint notícia (segons se pot creure) de la dita provisió, provehiren dit offici en persona de mossèn Agostí Riber, notari de la matexa ciutat, y li manaren donar possessió de aquell. Y encara que los dits senyors deputats, en rebre la primera letra de la Cort, vent que dit offici estave reservat y volent obehir al manament de vostres senyories, excel·lència y mercès, scrigueren y manaren (segons se diu) al deputat local de la dita ciutat y col·lecta de Tarragona prengués a sa mà les letres de la provisió del dit offici ells havian feta al dit Riber y no li dexàs pendre possessió de aquell y, en cas la hagués presa, ni li dexàs usar dit offici; y se tingue per cosa certa que, rebuda aprés la letra y provisió del dit offici al dit Mullola feta, hauran en tot obtemperat al manament de vostres senyories, excel·lència y mercès y li hauran fet donar real y actual possessió del dit offici; com és rahó y sie cosa en dret ben expedida que la provisió per dits //353r// deputats feta és nul·la y de ningun valor, així per ésser-se feta un dia aprés que la present Cort provehí dit offici en persona del dit Mullola com per les altres causas y rahons desobre deduhides; però perquè se entén que dit Riber, no obstant les sobre dites coses, pretén ésser estat legítimament provehit y altrament fer y intentar alguns procehiments prejudic[i]als y contraris a la provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès al dit Mullola feta; per ço, dit Mullola, desijant lliurar-se de qualsevol molèsties, inquietuts y vexacions que acerca de assò dit Riber li volgués fer y causar, suplique humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès manen declarar dit Agustí Riber, en virtud de dita pretesa nul·la e indèbita provisió a ell feta, no tenir ni haver may tingut ni competir-li dret algú al dit offici y, per consegüent, dita sa pretessa possessió, en cars que alguna ne tingue o haje tingut, ésser nul·la e de ninguna força y valor, impossant-li perpètuo silenci al dit offici; y així bé, manen declarar la provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès al dit Mullola feta ésser dèbita y jurídicament feta y en virtud de aquella haver-se-li de donar real y actual possessió del dit offici y, en cars que li sie ja estada donada, haver de ser conservat y mantengut pacíficament en aquella. E perquè en dites cosas bé y degudament se prosehesca, sie sitat lo dit Agustí Riber per a què, dins un breu termini a ell prefigidor, comparega a dir, al·legar y provar tot lo que vulle y altrament a contradir perquè les coses suplicades fer no·s deguen, ab cominassió que·s passarà havant en dit negoci en abssència sua; y per ço ésser [fetes] letres, ab inserta de la present suplicació. Y axí fer y declarar-se suplica lo dit Joan Batista Mullola y en tot ésser-li administrat cumpliment de justícia. Lo noble offici de vostres senyories, excel·lència y mercès, en quant menester sie, humilment implorant. Joan Bastista Mullola, en causa pròpria.

353v// *Que quidem suplicatione lecta, in calce heiusdem, manu reverendi domini canonici Masdemont, est decretatio scripta pro[ut] sequitur: Die quinta novembris MDLXXXV, lecta in stamento ecclesiastico, fuit decretum quod fiant litere cittatorie petite, cum insertione suplicatis, quantenus intra sex a die presentationis compareat dictus Riber ad contradicendum cur suplicata fieri non debeant et ad dicendum et allegandum quaquod, etc. Honofrius Masdemont, syndicus Elnensis.*

Iuramentum moderni syndici Urgellensis.

Comparuit etiam in dicto stamento reverendus Honofrius de Pons, sacrista, canonicus et syndicus Capituli Urgellensis, qui solitum iuramentum per alios convocatos pres-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 409

tari solitum in forma prestitit in posse reverendissimi presidis, de quo iuramento fuit per eius lecturam per me, notarium, certifficatus.

Per les ampares per los agravis.

Venit promotor regalis et retulit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que los tres promovedors vagen als senyors tractadors per dir-los que sien servits remediar lo negoci de les ampares del sagell y offerir-los donar llarga informació de com se és acostumat de fer altres vegades; y també, que anassen a les nou persones del[s] agravis dient-los com lo temps és breu y que·s donen pressa.

En dit negoci.

Et fuit deliberatum: que los promovedors vagen a solicitar les persones dels agravis, com ha reportat lo promotor del bras real; y quant al negoci de les ampares, que se esperen un dia o dos, pux air se féu embaxada per lo matex negoci als dits senyors tractadors.

Brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Dissentimentum sindici Dertusensis.

Reverendus archidiaconus Terça, insequendo ut dixit suas instructiones, dissentiit quod non fiant adiunctiones officiorum Deputationis Catalonie. Requirens, etc.

354r// *Et de mandato convocatorum per me, notarium, fuit lecta suplicatio gravaminum Ioannis de Setantí herina die reportata per promotorem stamenti militaris; est tenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres e il·lustres senyors.

Com aquesta sia la occasió en la qual los agraviats an de esperar remey de sos agravis y, de la matexa manera que és just que sa magestat desagravie a sos vassalls y an aquells refasse los dans e injúries que sos officials los an fet, axí per consegüent, ab la matexa rahó, és just que vostres senyories, excel·lència y mercès dessagravien y refassen los danys, injúries e traballs que sos ministres y officials injustament hauran causats a Joan de Setantí, per exessos hajan comessos contra privilegis, Constitucions, Capítols de Cort y contra justícia. Y com sien tals y tan grans los agravis, danys e injúries causats a dit Setantí per los deputats, assessors y alguns officials del General dels triennis dels quals los deputats que vuy són no tenen poder per a possar-i las mans sens exprés orde dels brassos, per ser cosas fetas abans del trienni proppassat, del qual ells són jutges y no·u són; los quals agravis són ultra dels causats en la iníqua y mala execució contra ell feta. Y axí, deduhex dit Setantí dits agravis, sens perjudici de les causas civils, principals y de suplicació, las quals aporta contra lo procurador del General devant los deputats del General de Catalunya en Barcelona residints; y com de la major part dels agravis, danys e injúries que assí se deduhirien ne donà quexa en la vissita que feren los deputats del trienni que comensà en lo any 1575 y en justifficació de aquells donà diversos testimonis e instà summament se li fes justícia fent-li satisfacció de dits danys y agravis, lo qual may pogué obtenir, ni tampoch que en dit negoci se fes declaració alguna, pus los assessors de qui se quexava feien la visita. Per ço, dit Setantí deduex assí de nou part de dits agravis y altres que aprés li són estats fets, que seran los que //354v// assí se seguexen, que en los demés per escusar proxilitat[419] se'n referex als capítols que

419 *En lloc de* prolixitat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 410

en dita visita estan deduhits, per alguns dels quals agravis, vist que no podia alcansar justícia de aquells, dit Setantí ha interposades.

Primerament, los deputats y assessors del trienni que comensà en lo any 1572 agraviaren, damnificaren e injuriaren a Joan de Setantí contra Constitucions e o tota justícia, pus sens prova ni judici algú urgent ni considerable y sens instància de part, que és contra lo privilegi militar que dits deputats tenen obligació de fer guardar y deffensar, feren pèndrer y encarcerar a dit Setantí y, per dita ocassió, encara que immune de tota culpa, estigué detingut per presons prop de un any y patint grans danys, injúries, interessos e incommoditats en sa persona y béns.

Y per més danyar y damnificar a dit Setantí y perquè no se descubrís qui tenia culpa del que a ell lo inculpaven, havent demanat lo procurador del General als deputats ab suplicació que manassen fer cridas offerint diners a qui descubriria lo delicte per lo qual tenian pres a dit Setantí, no·u volgueren dits deputats provehir, sent axí de costum, perquè no se descubrís qui havia fet dit delicte y, per consegüent, fossen forçats de liberar a dit Setantí, contra del qual, si constara de alguna cosa, no tenia per a què fer tal demanda lo procurador del General.

Y continuant lo ànimo de injuriar y danyar a dit Setantí, lo encarceraren en una molt mala pressó a hont possan los malfactors y, axí com a tal, li possaren juntament ab ell una guarda que no·l perdés de vista; y en la nit li posaren una copa de foch tan mal encessa dintre de dita presó que la dita guarda y dit Setantí per ocasió de dita copa de //355r// foch vingueren a punt de morir y, obrint lo sendemà de matí a la punta del dia la dita pressó Melchior Rovira, escarceller y porter del diputats, dit Setantí li digué que de sa part digués al senyors deputats que·s trobava molt mal, que li manassen venir un metge, lo que a ells los aparegués, perquè li donàs algun remey; y havent-o dit Rovira, porter, als diputats, no se'n curaren ni manaran obrir dita presó fins tocadas dotze horas de passat mitg dia, que si Nostre Senyor per sa misericòrdia no se apiadara de dit Setantí permetent que dita malícia de mal se expel·lís per altra part, fóra mort sens remey ni confessió, com en molts semblants casos se ha esdevingut.

Y perseverant dits deputats en dits agravis, lo matex dia que prengueren a dit Setantí li enviaren a demanar la clau de a hont tenia totes ses escriptures y actes, la qual encontinent donà; y ab ella anaren los officials del General per manament de dits deputats a sa casa y li prengueren y se'n aportaren totas sas scripturas, actes y trellats y memorials en dret y fet de la causa que contra lo procurador del General aportava y vuy aporta dit Setantí, sens pèndrer inventari de aquells, lo qual és contra tot dret y justícia. Y més, estant en presó y tenint-li dits actes ab los quals consistia la deffensa de sa causa que contra ells aportava, passaren havant en fer provissions y procehiments en dita causa, tenint-li detinguts dits actes, que eran las armas ab què se havia de deffensar. Y vehent dit Setantí aquest tant notable agravi y opressió que si li feye, envià dos cavallers a dits deputats ab procura per a firmar àpoca dels actes y scripturas que·ls restituhirien, los quals cavallers suplicaren a dits deputats tornassen dits actes, dient que ells aportavan procura per firmar àpoca dels actes y scriptures que·ls restituhirien; y dits deputats no volgueren fer-o que no firmassen àpoca a carga cerrada que //355v// rebian tots los papers y actes que eran estats trets de casa de dit Setantí, per colorar lo agravi li havian fet en aportar-se'n dits actes sens inventari; y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 411

axí, vist assò per dit Setantí y que per aquesta ocasió, y més estant ell en presó, per falta dels actes se li perdia la causa, fou forçat de firmar àpoca a carga cerrada que rebia tots los actes y scriptures que li havien tretas de sa casa y hagué de pendre lo que li volgueren tornar, y assò féu per exir de tal oppressió y que sa causa no se li acabàs del tot de perdre.

Y consta molt dar lo ànimo deliberat que dits deputats y assessors tenien de danyar y llevar a dit Setantí la deffensa de sa causa ab lo sobre dit capítol y que ara se seguex, pus procehiren criminalment contra Esteve Bergès y Thomàs Boera, procuradors de dit Setantí, y encarceraren a dit Vergès hi·l tingueren ab grillons, detingueren en la Deputació al dit Boera per haver respectivament fetes diligències de dret permesses en la causa de dit Setantí, com foren presentar als deputats suplicacions molt dessentes, ab las quals suplicava dels agravis que li feyen perquè no passassen en cosa judicada, y també per haver presentades algunes requestes a persones que eran officials de la casa de la Deputació, com axí convingués a sa justícia. Y a Miquel Boera, notari de Barcelona, y a un criat seu, perquè prengue[re]n los actes de ditas requestas, com axí estiguessen obligats per rahó de son offici, los arrestaren en sa casa i·ls prengueren los originals dels actes de ditas requestas hi·ls exigiren la deposició com a reos per haver fet lo que tenian obligació de presentar dits actes, essent-ne estats requests per los procuradors de dit Setantí; y de las sobre ditas suplicacions, las quals no volgueren los deputats decretar ni provehir, y dels originals dels actes de ditas requestas que llevaren al sobre dit notari ne feren enquesta criminal al dit Setantí. Y també exhigiren la deposició com a reo al magnífich //356r// misser Guardiola, advocat que era leshores de dit Setantí, per haver fetas y firmadas las ditas suplicacions. Y, finalment, feren tantas molèsties als procuradors, advocat y notaris que feyan los actes de dit Setantí y negocis, que·l privaren de sa deffensa, pus per tants mals tractes ni trobava qui li fos procurador, ni notari que volgués estipular sos actes en negocis tocants a la Deputació, com axí lo'n aguessen dessenganyat los sobre dits procuradors y notaris y altres de dites professions. Y passant lo sobre dit, estant lo dit Setantí en pressó com estava, poden conciderar vostres senyories, excel·lència y mercès los danys, molèstias y gastos que li resultarian; y vingué a tal extrem que, no tenint a qui enviar per a pendre còpia de les provisions que contra ell feyen los deputats sinó tant solament un patget que li feyan pagar de las còpias del trallat encontinent sis voltes més del que valia, fent-lo entretenir molt perquè les provissions passassen en cosa judicada y, finalment, li donaren totes les molèsties y danys que li fonch possible.

Y com en lo trienni que comensà en lo any de 1575 los deputats feren crides per la visita, com és de costum, dit Setantí done queixa en dita visita contra los deputats, assessors y alguns officials del trienni precedent per los sobre dits y molts altres agravis que per escussar prolixitat no·ls referex assí, remetent-se als capítols que devant dits deputats donà; y havent justificat aquells ab testimonis y per molt que dit Setantí instà a dits deputats, no volgueren declarar en dit negoci y ab gran treball de les parts se féu la offensa, pus se feya ab los matexos assessors de qui se donava la quexa, y per ço no se passà havant contra dits deputats y assessors del precedent trienni, denegant fer justícia a dit Setantí de dits agravis, declarant-se que en dit trienni que comensà en lo any 1575 no entén donar quexa del deputat ecclesiàstich.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 412

356v// Y a més dels sobre dits agravis que dit Setantí deduhí en dita visita, se li són fets los següents, ço és, que en lo trienni que comensà en lo dit any de 1575[420], perseverant dit Setantí a instar lo matex que havia instat en lo precedent trienni y en dita visita havia deduhit per agravi, ço és, que li fossen donats nous assessors per observança del Capítol 4 de les Corts 1547, interposant de nou suplicació de las provisions gravatòries que en lo presedent trienni eren estades fetas, les quals no li havian volgut cometre, y demanant que aquellas fossen comesas per observança de dit Capítol de Cort, algunes personas interessades y que fins en aquellas horas havien estorbat que no·s ves la justícia de dit Setantí procuraren formàs dupte si se havian de cometre o no les dites suplicacions, sense fer[421] cosa duptable. Y los dits deputats per dit effecte juntaren una volta tres doctors del Real Conssell y aprés sis, los quals totstemps resolgueren que en les causas de suplicació per dit Setantí interpossades tenian obligació de cometre aquelles a nous assessors, per observança del dit Capítol de Cort. Y no obstant assò y que tostemps dits deputats digueren a dit Setantí que no·s faria sinó lo que dits doctors dirien y determinarien, no volgueren cometre ditas causas de suplicació a nous assessors, com estava determinat per dits tres doctors, fentli córrer carrera vana ab treballs y gastos, del què li resultaren grans danys y interessos, axí en allergar-li tant la causa com per los que en dit negoci va patir.

Y axí, també en dit trienni de 1575 fonch molt agraviat dit Setantí, per quant estave tan immune del cas per lo qual los deputats lo tenian capturat que, havent-li fet la cort real enquesta sobre dit negoci, no·y trobaren mèrits per a publicar-la; y no tant solament no la·y publicaren, però li escancel·laren la manlle[u]ta que en la Cort real tenia prestada //357r// y, per consegüent, fonch obsolt. Y los dits deputats y assessors del trienni 1572[422], per la affecció que en dit negoci tenian, diffamaren a dit Setantí, dient públicament que en lo procés que ells havian fet en la Diputació estava provat lo delicte; y se té entès que lo matex escrigueren a sa magestat. Y per ço, dit Setantí no volgué exir a manlleuta, sinó que li fessen la causa en la Deputació perquè en tots los tribunals constàs de la veritat; y axí, los dits deputats del dit trienni que comensà en lo any 1572, lo darrer dia que hisqueren li publicaren la enquesta y los deputats que entraren en lo any de 1575 per a fer la causa de dit Setantí cridaren tres doctors del Real Conssell Criminal, los quals juntament ab los assessors de la casa, que eren sos enemichs, notassen la causa; y axí la notaren y la major part dels sinch doctors que entrevingueren en dita causa foren de parer que absolguessen y liberassen dit Setantí. Y dits deputats, perquè no constàs clarament de la justícia de dit Setantí y, per consegüent, de la affecció que los deputats sos predecessors havien tinguda en dit negoci y que no constàs quant injustament havian diffamat a dit Setantí, no volgueren seguir lo vot dels més, sinó que, ab lo parer dels manco, tragueren de la presó a dit Setantí a malleuta, contra parer dels més, los quals li donavan sentència absolutòria. Del qual tan notori agravi y mal exemplar, a més del dany que dit Setantí en rebé, li fou gran prejudici, injúria y desauctoritat que no constàs de la veritat tant clara com ella haguera aparegut ab sentència absolutòria.

420 1675, *corregit*.
421 *En lloc de* ser.
422 1672, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 413

Y també, en dit trienni que comensà lo any 1575 agraviaren dits deputats a dit Setantí per quant, ab diversas suplicacions, deduhí y al·legà causas de suspitas molt justas contra lo canceller Montaner, misser Sala y misser Sabater, qui per son negoci eren estats cridats en la Deputació; y dits deputats no volgueren admetre aquellas ni cometre la conexensa de dites //357v// suspites a doctors no suspectes, ans bé las cometeren als assessors qui eran de hont prenian fonament ditas suspites.

Y com en la Deputació restava lo assessor qui li havia fets los dits agravis, també continuaren aquells en lo trienni que comensà en lo any 1578, per quant dit Setantí tornà a presentar suplicacions demanant que las causas de suplicacions per ell interpossades, las quals no li havian volgudes cometre en los triennis presedents, las come[te]ssen a nous assessors per observança del Capítol 4 de la Cort del any 1574; y continuant a destorbar aquesta justícia las persones interessades, perquè no se ves les coses que tenian mal fetas, la entretingueren fins als 9 de abril de 1579, que dits deputats cometeren ditas causas de suplicació a nous assessors per observança del dit Capítol de Cort; la qual suplicació y commissió en ella feta per dits deputats en lo trellat de dit Setantí se detingué tot lo scrivà major y no·u volgué donar a dit Setantí, no obstant que li fonch dit moltas voltes y per los deputats; y assò féu per respecte que dit notari major tenia una causa consemblant; y axí per la fluxedat y respectes dels *tunch* deputats com per deffensar al dit Ruffet, lo assessor que havia fetas las provisions de què dit Setantí suplicava, y no·s vessen las faltas que en ellas y havia per las ditas cosas, li fonch detinguda la causa de suplicació des de 9 de octubre de 1574, que dit Setantí començà a suplicar, fins a 16 de noembre de 1580, que·s comensà a passar havant en la causa de suplicació de una pretesa sentència que·s donà als sinch de dit mes y any, que són sis anys; y en tot aquest temps may parà dit Setantí de solicitar la dita causa y commissió de ditas causas de suplicació, fent moltas diligències ab los deputats; los quals, no obstant que manaren a dit scrivà major que tornàs a dit Setantí son trellat ab sa //358r// suplicació y commissió en aquella feta, no·y posaven ses forses; ab la qual obmisió, dilació y detenció dit Setantí ha rebuts grans danys e injúries y patits grans treballs.

Y entre altres molt notables danys que són estats causats a dit Setantí en allergarli tant la commissió de sa causa y contra disposició de Capítol de Cort dalt mencionat, són estats molt notables haver-li estorbat ab aquesta detenció lo no poder passar havant lo servey de sa magestat en aquest, com ho tenia acostumat y del qual esperava gran utilitat; y també, que en aquell temps que·l feren pendre contra tota rahó y justícia poguera fer altres negocis y cosas que li importavan molt, tot lo qual no pogué fer per dites rahons.

Tots los sobre dits agravis, danys e injúries que contra justícia, privilegis, Constitucions y Capítols de Cort a dit Setantí són estats causats per los dits deputats y altres officials desobre mencionats y alguns d'ells fets a instància del procurador del General, los quals tots són ministres y officials de vostres senyories, excel·lència y mercès, los estima dit Setantí en sis mília ducats.

Los quals agravis, danys e injúries y treballs deduex dit Setantí en lo millor modo que pot y deu, suplicant a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits advertirlos y conciderar-los y los molts e notables que per dites ocassions ha patits e suportats, que són tants que no·s poden explicar, com a vostres senyories, excel·lència y mercès

ecle2 29/3/04 19:21 Página 414

los és notori. Y per ço, sien servits provehir y manar que los dits danys, injúries, despeses y treballs sien refets, pagats y satisfets a dit Joan de Setantí, pus aquells se són seguits per exessos de sos officials, com així o fassa sa magestat per sa clemència gran y christiandat. Y per més justificació de dites cosas, exibex y produex dit Setantí lo procés de la visita que·s féu en lo principi del //358v// trienni que comensà en lo any de 1575, ab los testimonis per dit Setantí en aquell donats, y lo procés criminal fet dita casa de la Deputació contra dit Setantí y los actes que per dit Setantí s'eren designats y los testimonis que sobre dits capítols seran donats, per a més justificació y clarícia de dits agravis; suplicant dit Setantí quant pot a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits cometre y donar son poder als deputats de Catalunya o a las personas que a vostres senyories, excel·lència y mercès ben vist los serà, manant-los que dins un termini competent desagravien a dit Setantí dels danys, injúries e treballs que ha patit y que en tot li sia administrat compliment de justícia, *non se astringens, etc*. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*. Joan de Setantí, en causa pròpria.

Qua suplicatione gravaminum per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et habito tractatu, fuit decretum: que se scrigue als deputats que fassen justícia sobre les coses suplicades, citats los que se hauran se[423] citar y sens prejudici de les causas pendents, les quals se hajen de passar havant, servades les Constitucions y segons serà de dret.

Venerunt deinde reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates de Gerri et de Gallicantu, reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie, reverendus syndicus Gerundensis, venerabilis procurator admodum reverendis abbatis Sanctarum Crucum.

Sobre negoci de mossèn Setantí.

Promotor militaris retulit: que mossèn Setantí ha suplicat a aquell bras volgués intercedir ab ses senyories y mercès per a què fossen servits que en la suplicació per ell donada havian fet provisió en què los deputats fessen justícia, que també //359r// los prefigissen termini hi·ls donassen poder y facultat per a fer justícia, perquè sabie ere necessitat.

Agravis de Barcelona.

Ítem, foren llegits dos memorials de agravis, lo hu donat per la ciutat de Barcelona contra misser Franquesa, l'altra de misser Fornés contra officials reals; y fonch deliberat que sien portats dits memorials per lo promovedor al bras militar, lo qual encontinent los hi portà.

Dissentimentum syndici Dertusensis.

Reverendus archidiaconus Terça, syndicus Capituli Dertusensis, dixit sequentia: que, inseguint ses instruccions, dissent a que no·s cresquen ninguns salaris a ninguns officials reals per qualsevol causes y rahons, com sien coses de gràcia; requerint, etc.

Habili[t]atio hore.

Et fuit decretum quod hora ad tractandum habilitetur usque ad octavam horam presentis noctis. Fuit reportatum aliis brachiis dicte Curie, que predictis adheserunt, ut eorum promotores respective reportarunt.

423 *En lloc de* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 415

Agravis de Perpinyà.

Ítem, fonch llegit en dit stament un memorial de agravis fets per lo prior don Hernando, loctinent y capità general, sobre la captura de Jaume Delpaz de Perpinyà; y fonch manat per lo promovedor de aquest bras al bras militar, lo qual encontinent dita provisió executà.

Agravis de Perpinyà.

Més, fonch llegit altre memorial de agravis fets per lo governador de Rosselló a la vila de Perpinyà, lo qual fonch manat portar al dit bras militar.

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Lletres citatòries contra mossèn Augustí Riber.

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honorable mossèn Augustí Riber, //359v// notari de la ciutat de Tarragona. Salut y honor. Sabreu que Joan Baptista Mullola, notari habitant en dita ciutat de Tarragona y scrivà del stament ecclesiàstich en les presents, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors. Lo offici de scrivà, etc. *Inseratur*. A la qual suplicació per nós fonch feta provisió que vós, dit mossèn Agustí Riber, fosseu citat per a dir, al·legar y provar lo que voldreu en y sobre les dites cosas y contradir perquè lo suplicat per dit Juan Baptista Mullola no dega ésser per nós fet; y per ço fossen fetes lletres citatòries en la forma acostumada. Per tant, inseguint lo tenor de la dita nostra provisió, ab tenor de les presents vos diem y citam per dins sis dies aprés de la presentació de les presents a vós fahedora en havant comtadors, per vós o vostre legítim procurador ab ple poder, comparagau devant nós en la present vila de Monçó y en los dits tres staments a contradir perquè lo suplicat per dit Joan Baptista Mullola per nós fer no·s dega; y altrament per a dir, al·legar y pro[v]ar tot lo que voldreu en y sobre les dites coses y a prosseguir y vèurer prosseguir la dita causa y negoci fins a sentència diffinitiva y total execució de aquella. Altrament, passat dit termini lo qual a vós precissa y peremptòriament vos assignam, procehirem contra vós en y sobre les dites coses y en dit negoci segons serà de dret y justícia, vostra absència en res no obstant, mes contumàcia exhigint. *Datta* en la vila de Monçó, als sinch de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Pere Ferreres.

360r// *Die mercurii, sexta mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 416

Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Quibus convocatis, habito de novo maturo colloquio, per convocatos in dicto stamento, super suplicatis per dominum Ioannem de Setantí, fuit decretum quod stetur in provisis die herina.

Postea, venerunt admodum reverendus abbas de Poblet, reverendi syndici Tarraconensis et Vicensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Postea, per Thomam Rossat, syndicum et eo nomine confratrie velluteriorum civitatis Barchinone, prout de sua potestate constat instrumento recepto Barchinone, die vigessima tertia septembris proxime dimissi, recepto et clauso per discretum Ioannem Iosephum Agostí, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

360v// **Suplicació dels velluters.**

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Per la magestat real del nostre rey don Philip, als 28 del mes de noembre 1547, en la present vila de Monçó tenint Corts Generals als cathalans, fonch concedit als velluters de Barcelona special privilegi de poder tenir confraria y col·legi del dit offici y fer ordinacions per rahó de ell. E per quant en Barcelona molt sovint se trobaven diverssas pessas de seda texida y trossos de pesses que eren falses y fraudaloses y fora de marca y encara, per no tenir lo compliment de la seda, eren molt més estretes del degut, en gran frau dels poblats y deshonor de dita ciutat y dels velluters poblats en aquella, lo qual desorde y frau se seguia per no haver-i orde y persones destinades qui per lo sobre dit tinguessen perícia y regoneguessen dites sedes y tinguessen plena potestat de poder condemnar les que falses fossen trobades o marcades; per extirpar totalment semblants abusos y fraus y per honor y reputasió de dita ciutat y dels velluters poblats en aquella e per esquivar lo dany que·n rebia la república y altrament, ab dit real privilegi fonch concedit que qualsevol pesses de velluts, domasos, setins o taffetans axí dobles com senars o sayes de seda, axí les que·s fessen dins Barcelona com encara les estrangeres que de altres parts fossen portades a dita ciutat de Barcelona, ans que algun mercader o botiguer[424] o altra qualsevol persona les possàs o recullís en sa casa o botiga, haver de ser vistes y regonegudes per //361r// los proms de la dita confreria dels velluters, donant-los plena facultat que si dites pesses o trosos de sedes, so és, velluts, setins, domasos, teffatans dobles o senars e sayes de seda fossen trobades falses o fora de marca o no mercades, que puguessen la tal pessa o pessas rómprer o fer trossos de cascuna, aplicats lo hu al fisch real de sa magestat y los altres a

424 botiger, u *interlineada*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 417

coses pias, com en dit privilegi y ab la moderació feta per lo excel·lentíssim loctinent general se conté; e que los dits trossos falsificats no·s puguessen vèndrer ni cambiar ni altrament alienar a persona particular, sinó tant solament a iglésies per ornament de aquellas y no en altre manera, tot frau cessant; y qui lo contrari feria, ultra que perdria los tals trossos de sedas, incorregués en pena de dos-cents sous, moneda barcelonesa, per quiscuna vegada. E si fossen trobades bones, se hagués en aquellas de possar per dits majorals un plom de fi e senyal de regonegudas, axí que ningú pugués ésser enganyat. E després, dits velluters, ab aprobació y lloació del excel·lentíssim lloctinent general de Catalunya, feren una ordinació del tenor següent: Ítem, per quant may és estada la intenció dels dits velluters voler fraudar en res ni per res lo dret del General de Catalunya, los dits majorals, concellers y pròmens de velluters ordenaren que sempre que·s trobaran fraus alguns en pesses de velluts, setins, domassos, taffatans ni altes sorts de sedes, en ninguna manera aquellas se puguen pendre ni tallar sinó ab assistència de algú dels officials de la bolla, com se fa y acostuma fer en lo tallar de les pesses dels talers dels velluters; e en manera alguna se fasse frau ningú als drets del General. E qui lo contrari farà, ultra en pena encorre en la //361v// de dos-cents sous barcelonesos. E perquè los dits pròmens, majorals y concellers de la dita confraria y offici de velluters regonexien les pesses falsas y feyan molt bé son offici y de manera que no·s podien possar ni metre pesses falsas ni aquellas fer dins Barcelona, per molt que moltas persones y treballassen, per la bona diligència dels dits pròmens, majorals y concellers de velluters, algunes persones per llurs respectes y ab sinistres informacions, contra dit privilegi y ordinacions confirmades ab sentència real y contra lo bé públich, feren que los deputats de Catalunya, a sinch de mars 1574, publicaren una crida donant facultat que puguessen aportar en la ciutat de Barcelona pesses de seda falses y falsificades, volent prohibir als dits velluters que no regoneguessen aquellas y executassen llur poder y ordinacions tan justes. E com notòriament dita crida sia contra lo bé públich y altrament de dita confraria dels dits velluters, supliquen a vostres senyories, excel·lència y mercès, a qui toca la revocació de dita pretesa y ta[n] injusta crida, que aquella revoquen; y de aquí havant los deputats de Catalunya no impedesquen que los dits velluters executen llurs ordinacions, pus són en favor del bé públich y no en dany ni prejudici del General de Cattalunya, ans bé són en favor. Y a més que vostres senyories, excel·lència y mercès faran lo que és rahó y de justícia, dita confraria o rebrà en especial gràcia y mercè. Lo offici de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod commitatur admodum reverendo abbati de la Real, qui una cum aliis //362r// *personis per alia brachia nominandis suplicata recognoscat et refferat.*

Per reverendum patrem commissarium divi Francisci oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del commissari de la Orde de Sanct Francesch.

Muy illustres y reverendísimos, excelentísimo, illustres y muy magníficos señores.

Fray Matheo de Salerno, frayle de san Francisco, comissario y procurador general en toda la christiandad para el servicio, utilidad y provecho de los sacros y sanctos

ecle2 29/3/04 19:21 Página 418

lugares de Hyerusalén y su Tierra Sancta, digo que los díes passados presenté una petición ante vuestras señorías, excelencia y mercedes donde suplicava y suplico fuessen servidos y mirassen con ojos de piedad y charidad en ayudar a remediar las necessidades que en aquellos sacrosanctos lugares susodichos han padecido y padecen los edificios de aquellos sagrados templos y las necessidades y vexaciones que los religiosos que allí assistimos para el servicio de los lugares susodichos padecemos por la confessión y testimonio de nuestra fe católica, por estar los sobredichos sagrados lugares en mano de tantos infieles y enemigos de nuestra sancta fe católica; por donde torno a suplicar con mucha humildad a vuestras señorías, excelencia y mercedes de nuevo quieran ser servidos dar principio en obra de tanta charidad y servicio de Dios Nuestro Señor, y esto mandando señalar vuestras señorías, excelencia y mercedes alguna limosna para el sobredicho affecto, pues es muy público y manifiesto el gran servicio que a Dios Nuestro //362v// *Señor se haze para esta obra ya susodicha; y nuestra sagrada religión recibirá muy en particular merced y charidad, la qual queda de vuestras señorías, excelencia y mercedes perpetua oradora, etc.*

Et nihilominus, dictus frater commissarius divi Francisci exhibuit suam comissionem necnon et quandam licentiam per catholicam magestatem sibi concessam; et lecta dicta suplicatione, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Deinde, discretus Emanuel Mongay, clericus Barchinone, procurator et eo nomine discreti Pauli Vidal, notarii civis Barchinone, prout constat instrumento recepto per discretum Paulum Mallol, auctoritate regia notarium publicum Barchinone, die tertia octobris proxime dimissi, obtulit et presentavit suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Vidal.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Pere Pau Vidal, notari, coadjutor ordinari y regent los capsbreus de la escrivania major del General de Catalunya, ha molts anys regex lo dit offici ab la legalitat y solicitut molts de vostres senyories, excel·lència y mercès saben, desige encaminar y adestrar ab aquell a Enrrich Vidal, fill seu, per a què prengue affecció y voluntat des de[425] juventut en les coses de dit General, com la esperiència o ha mostrat de alguns. Y axí, suplica humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès en donar en adjunt al dit Pere Pau Vidal lo dit Enrrich Vidal, fill seu, de dit offici, tots ab un matex salari. E ultra que serà fer-los-ne molt gran mercè y charitat per tenir dit Vidal molts fills y filles y, faltant ell, seria molt gran amparo per a ells, serà animar a molts //363r// per a què se empleen a servir bé al dit General y axí està confiat faran com bé esta Cort té acostumat. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Amat.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras y ha dissentiment a tots actes per don Miquel Sbert fins a tant sie desagraviat per sa magestat; y que apar en

425 *A continuació, repetit,* des de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 419

aquell bras, per via de pensament, que los tres promovedors vagen a donar-ne rahó als senyors tractadors. *Brahium regale predictis adhesit, prout eius promotor retulit.*

Per la forma de la exacció.

Et habito tractatu super decretationibus factis per brachium regale memoriali super forma exaccionis, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich se adherex al parer[426] del bras real en què als debitors se'ls done dos anys més a quiscú d'ells, ço és, als més antichs, és a saber, del primer trienni, sinch anys, als del segon set y als del tercer nou anys; y també se adherexen a la deliberació feta al sisè capítol.

Per lo monestir de Monsserrat.

Promotor militaris retulit: que mossèn Enrrich d'Oms ha aportat allí una suplicació que·s ha de presentar a sa magestat per lo negoci de Monsserrat, y que apar que·s deurie fer embaxada als brassos de Aragó perquè ells volguessen afavorir adaquestos brassos, pux també toca a ells; y que del General se'n deurien pagar los gastos se faran en la separació del dit monestir de la congregació de Valladolid.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras y altre consemblant dissentiment a tots actes per mossèn Pere Cassador //363v// fins a tant sie desagraviat per sa magestat; y que també los apar que de aquest y del altre dissentiment de don Sbert junctament se'n done rahó als senyors tractadors.

Per los dissentiments.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras se adherexen al parer del bras militar y, pux se té de anar als senyors tractadors per los dissentiments se han possats en lo bras militar, que també se'ls digués que en aquell bras y ha un dissentiment a tots actes possat per lo syndich de Cervera sobre lo assiento. *Et convocati in dicto stamento adheserunt predictis.*

Deinde, fuerunt lecte scripture et suplicatio presentande sue magestati super negocio monasterii de Monsserrat ordinate per personas electas per brachia, que scripture omnes placuerunt; et sunt tenoris huiusmodi:

Suplicació per a sa magestat per lo monestir de Monsserrat.

Sacra, catòlica, real magestat.

Ab molt gran acort, los reyes de Aragó de gloriosa memòria, predecessors de vostra magestat, ab lloació, probació y conssentiment[427] de la Cort, statuïren y ordenaren que les prelatures, abadies y benefficis ecclesiàstichs de les iglésies seculars y regulars del Principat de Catalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya sien conferits y provehits en persones naturals de dits Principat y Comptats, perquè ab lo natural amor y affecció tenen y perícia de les coses de dits Principat y Comptats la administració y govern va com deu; lo que en moltes Corts y per vostra magestat és estat provehit. Y per no ésser estades observades dites Constitucions y exequit lo contengut en aquelles, se són vists molts e innumerables danys, particularment en lo sanctuari del monestir de Nostra Senyora de Monsserrat, en lo qual de molt temps ensà los abats, priors y altres administradors //364r// de dita casa són estats de nació castellans, menyspreats los catalans y naturals de aquest Principat y Comptats, en consulació

426 bras, *corregit.*
427 dissentiment, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 420

dels quals y adjutori de la ferventíssima devoció de aquells los comptes de Barcelona, de dichosa memòria, instituhidors y fundadors de dit monestir, ab molts gastos y despesses han eregit aquell. De hont se són seguits tants e innumerables danys, axí en lo spiritual com temporal, com diversas voltes és estat presentat a vostra magestat per los deputats de Catalunya y concellers de Barcelona, ab certa confiança que per vostra magestat serie manat possar lo degut remey. Y perquè la experiència ha mostrat que la societat y comuna habitació dels monjos y frares catalans y altres de la Corona de Aragó ab los monjos y frares de la congregació de Valladolid no solament no han tengut conformitat y unió, mes encara d'ella són estades suscitades diverses qüestions, per veure los catalans que los monjos y frares del Regne de Castella y de dita congregació han tingut ocupat lo govern de dita casa indegudament y mal dispensant les charitats y altres havers de dita casa, ni tampoch dita conformitat ni unió se espera si dita habitació de castellans y catalans se continue. Per tant, los tres brassos de Catalunya quant humilment poden supliquen a vostra magestat sia de son real per a perpètuo remey intercedir ab Sa Santedad que·s fassa província per si de dita casa y monestir de Nostra Senyora de Monsserrat ab los demés monestirs del matex orde que són adjuncts a dit monestir, los quals són de sufficient nombre per a erigir dita província, conforme la disposició del Sagrat Concili Tridentí; //364v// y separar aquella de la congregació de Valladolid. Y a més que serà col·locar aquella casa en perpètua pau y tranquilitat y assegurar lo servey de Déu y particularment la devoció de aquella, los dits tres brassos y tot lo Principat y Comptats o rebran en singular gràcia y mercè.

Scriptures per lo monestir de Monsserrat.

Són tants los agravis, mals y danys y mal tractes que han causat y fet los frares de la província de Castella en aquella sancta casa y sanctuari de Nostra Senyora de Monsserrat, tant celebrat per tota la Europa y posat per la misericòrdia de Déu en mitg de Catalunya y sustentat de las almoynas y charitats de aquest Principat y Corona de Aragó, a hont per la misericòrdia de Déu, per mèrits de Nostra Senyora Gloriosíssima, Nostre Senyor fa en ella tants miracles y misericòrdias, que, perquè no·s perdés la devoció de dit santuari y no se arruynàs dita casa i·s posàs remey convenient a dits agravis y danys, foren f[o]rçats los concellers de Barcelona y Conssell de Cent, junctament ab los deputats, de representar dits danys a sa magestat, per a què fos servit posar lo degut remey perpètuo y reparo convenient y segur. Y axí, com hu dels majors danys y que té major necessitat de remey y assiento, se representa ara de nou lo sobre dit per los tres brassos de aquest Principat a vostra magestat, pus és tanta honrra y servey de Déu <y> la conservació de dit monestir y scusar que no·s seguescan en ell majors scàndols [y es procure] per medi de sa magestat ab Sa Sanctedad un remey perpètuo efficàs y durable, que és separar aquest monestir de la congregació de Valladolid y fer la província per si separada y distincta, pus ningun alte remey seria sinó per a major //365r// dany, tornant en los matexos inconvenients en què ha estat y vuy està. Y perquè vostra magestat sàpia en part lo que passa, se advertex a vostra magestat lo següent:

Primo, que aquesta sancta casa may fou subjecta a Castella, sinó al monestir de Ripoll; y encara vuy regonex aquesta superioritat ab alguna cosa dóna cada any a dit monestir de Ripoll.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 421

En temps del rey don Ferrando y de la reyna donya Isabel, sent christians y desitjant la reformació de totes les Religions, reformaren dit monestir de claustrals que era, a frares reformats; y per no haver frares reformats en Catalunya ni en la Corona de Aragó, los feren venir de la congregació de Valladolid. Y si haguessen advertit los nostres lo que los frares benets en Portugal, no·s foren seguits los inconvenients se són seguits.

Los sereníssims reys de Aragó, de gloriosa memòria, y nostros antichs cathalans tingueren sempre molt gran mirament que estrangers no governassen los monestirs de aquest Principat de Cattalunya perquè, essent estranys, los falta lo amor y affecció y notícia que·s requerex per al bon govern de dits monestirs, com se pot vèurer ab la Constitució [féu] lo rey don Alonso quart, que és la última sots títol "Dels bisbes, prelats y clergues", que la lectura d'ella és de notar en aquest propòsit. La qual, per no ésser observada, ha causat en dit monestir molts grans inconvenients y danys.

Perquè apoderant-se los frares de la província de Castella, ha vuytanta anys o més, de dit monestir, tenint tiranit//365v//zada aquella casa, del govern y administració de aquella no han volgut may servar igualtat ab nostros naturals, ha causat com està dit molts grans danys y molt gran ruhina y fets molts agravis a dits nostros naturals, posant en condició de perdre las charitats e almoynas, vehent los qui donan ditas almoynas mal administrada dita casa y sos fills maltractats per estranys, y vehent que en vuytanta anys may y ha hagut sinó un abat català y altre valencià, y lo matex dels majordoms.

Y pensant possar aquest Principat en les Corts de mil sinch-cents quaranta-set algun remey en fer Constitució que ningú pugués ésser abat de dit monestir que no hagués pres lo àbit en dita casa, de llavorsençà han pressos molts pochs de aquesta Corona, no volent admètrer fills de cavallers ni de persones honrrades, ni hòmens doctes ni que sien per a govern no·n prenen sinó molts pochs. Y si·ls reïxen hòmens de enteniment y de pit, los desterran a Castella y sempre són dos voltes més que nostros naturals; y per tenir frares molts de llur província, los fan venir de Castella, a cost y despessa del monestir; y altres que vénen o van a Itàlia los persuadexen prenguen lo àbit y, com molts ho fan de importunats y no per devoció, reyxen inquiets y ambiciosos.

Si prenen alguns nostros naturals per dar a la terra alguna rahó, en lo noviciat los fan tants mal tractes que forsadament han de dexar lo àbit, fent lo contrari ab sos naturals; y axí, alguns generals han advertit als abats //366r// que no prenguessen catalans ni de aquesta Corona, sinó pochs y hòmens baxos y per a poch; y permet Déu que als matexos que prenen dels nostros ab aquex intent fer-los Déu molt grans religiosos, doctes y per a molt y per a qualsevol càrrech en dita Religió.

Y tot assò fan y procuran per no perdre lo sceptro y mando de dita casa o, com ells diuen, per no perdre les Índias, per ser sempre abats y majordoms. Entre los quals y pochs de[428] altros que han tingut dits càrrechs y saben com se poden valer del diner se pertexen entre ells y, axí, com tenen molts diners, los és fàcil tenir de sa part los visitadors que vénen; las quals vissitas són sols las més voltes per privar de vot actiu y passiu als nostres que són benemèrits y temen no·ls anome[na]ssan en abats, y no possen en llista per a concórrer en dit càrrech sinó als que ells volen, com s'és vist

428 *A continuació, repetit,* pochs de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 422

han fet ara ab aquesta vissita darrera ab fra Francisco Torrellas y altres; y dissimulen les culpas de sos naturals, castigant àsperament als nostres naturals de cosas leves y sens culpa.

En lo depòssit dels diners no·y ha orde; y als donats que portan los diners de les plegues no·ls assenten tot lo que portan y, si's quexan, com molts se són quexats als abats, los diuhen "què·us va a vosaltres", y axí se aturan lo que volan, donant exemple als donats que fassen lo matex.

Ab una informació se prengué alguns anys ha per los deputats, consta haver tret de dit monestir y portats en Castella més de sexanta mília ducats; ara de nou, los deputats que vuy són han pressa informació de haver-ne tretas algunas càrregas. Y axí·s que alguns abats y majordoms an fet *majorazgos* en Castella de las almoynas de dita casa.

366v// De las almoynas y acaptas de Castella, que són alguns milanars cada any, ne ve casi no-res a Monsserrat.

Dos o tres-cents ducats té Monsserrat de renda que algú los dexa en Castella han donats y aplicats a un monestir de Castella, manant que no·s puga demanar ni repetir sots pena de excomunicació.

Fra Sabastià de Alzinas, essen[t] majordom, tingué sens llicència ni saber-o son abat dotse o tretse mília lliures molt temps; y lo mateix tingué altre majordom sis o set mília lliures en la montanya; y en altres parts se són trobats amagats molts diners, que tot senyala mala administració.

Y ara poch ha, s'és trobat un forat que passa de la cambra del abat al depòsit del diner, fet ab molt gran malícia y cautela, ab dos portas en dit forat que no·s podian conèxer ni advertir, per hont entravan en dit depòsit, una porta principal ab tres claus per ceremònia, lo que és estat possar lo sagell a tot lo que se és dit hi·s pot pensar.

Tenint la casa sexanta mília ducats de renda y almoynas cada any, los pelegrins són ruhinment hospedats y ab poca charitat tractats y los frares y monjos poch regalats. Y los qui van allà, cavallers y altres d'esta Corona, són mal provehits; y si són de llur província se fa molt differentment. Està vuy dita casa empenyada en més de trenta o quaranta mília lliures, que tot és senyal del frau fan y de la mala administració tenen.

Los monjos del conssell de dita casa sempre són la major part castellans y axí fan tot lo que volen, adherint ab lo abat y majordoms; y los nostros naturals no tenen sinó officis de treballs y obediències; y axí provehexen llarch a dits //367r// frares castellans essent malalts y anant camí y en llurs seldas, fent-ho molt estretament ab los nostres.

Ultra lo que fraudan en los diners trauhen de Cattalunya, donen y gastan moltes cosas, ab scàndol de dita casa y descrèdit de dita Religió.

Ditas cosas possades en aquest memorial y altres estan provades en lo procés y se provaran més particularment ab la vissita que·s va fahent, tenint sperança que estas cosas y altres se remediarian ab la vissita del bisbe de Leyda, don Benito de Tocco, lo qual no són comeses per hont[429] per no haver feta justícia en dita visita de privar lo abat y majordoms durant dita vissita y altrament per tenir, segons ell deya, les mans

429 *En lloc de* com s'esperava.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 423

lligades per a poder-la fer, de què se és seguit lo dany, inconvenients y scàndols que·s són seguits des de sa mort ençà; y encara que ab la vissita del bisbe elet de Leyda se té esperança la vissita se farà bé y com convé al servey de Déu y de ella resultarà hi·s veurà lo dany y ha en aquella casa y sanctuari y, particularment, se podran castigar los culpables.

Y attès lo susdit, supliquen a vostra magestat sia de son real ànimo, per sa benignitat y clemència, los tres brassos de aquest Principat de intercedir ab Sa Sanctedad que fassa província aquesta casa de Nostra Senyora de Monsserrat ab las que ella estan juntas y unidas, pus en lo Concili de Trento se ordenà que en la terra o província a hont y hauria sinch monestirs o més se puga fer província separada y distincta. Y feta dita separació, se té esperança se aumentarà dit número y serà possar en dita casa un remey perpètuo, segur, efficàs y durable. Y tot altre remey seria de ningun effecte y causa de tornar en los matexos inconvenients, segons los ànimos dels uns y dels altres estan irritats y la terra lastimada; y ab aquest medi se llevaran totas las ocassions y motius que porian portar aquesta en semblant o pijor estat; y ab aquest se exclouen les llargas discencions y pretencions que·y ha hagut en dita casa després los castellans entraren en ella. Y pus lo[s] de aquest Principat y Corona de Aragó no van en Castella a molestar ni enquietar llurs casas, par just y rahonable que·s gosen nostros naturals esta casa en pau, com a casa pròpria sua y en sa pròpria terra y sustentada, com està dit, de pròprias almoynas de sos naturals, que no faltaran religiosos d'esta Corona que la regiran, axí en lo spiritural com en lo temporal, també[430] com qualsevol d'ells se és vist en los pochs prelats d'esta Corona que l'an //367v// governada; y haguera haguts molts si·ls agueren volguts elegir en abats y majordoms. Y serà una sancta separació, com fou la de Jacob y Laban. Y suplican també a vostra magestat mane fer venir a fra Torrellas y a fra Xánxez Portugués, que estan vuy desterrats en Castella injustament, perquè sien desagraviats y perquè pugan ésser pressos en testimoni en la visita. Y tenen dits brassos en molt particular agravi lo que scrigueren fra Sebastià Alzines y fray Guzmán y fray Frías de què·ns donariam a heretges y francessos y que vostra magestat nos havia de conquistar.

Confian que, sent vostra magestat príncep y rey tan christià y arrimat a rahó y justícia y pare y senyor de tots los de aquest Principat y Corona, en cosa tant justa nos farà vostra magestat esta mercè; que ultra que serà possar aquella sancta casa en quietut y servey de Déu y de vostra magestat, serà escusar en què no·s perde la devoció de un tan gran sanctuari y escusar en què no·s seguescan altres majors inconvenients dels que·s són seguits, hi·u rebran en particular gràcia y mercè.

Las causas y motius que·y ha hagut més particulars paraquè[431] convé dita separació y los danys que·s causarian y se poden causar de no fer-se, ab altre memorial a part se presenten a vostra magestat.

Scriptures per lo negoci de Monserrat.

Danys que·s seguexen a la casa de Nostra Senyora de Monsserrat per estar subjecta a la congregació de Castella.

430 *En lloc de* tan bé.
431 *En lloc de* perquè.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 424

Danys temporals.

Primerament, lo molt que·s gasta en anades y vingudes dels religiosos de assí a Castella y de Castella assí; y axí anant y venint a folgar-se, que segons diuen ells venen a les Índias per a carregar-se de llibres, estoigs y vidres e altres coses.

Los grans gastos de generals, vissitadors y assistents quant vénen a vissitar o fer ellecció, perquè los porten per les granges ab molt gasto hi·ls fan presents molt costosos per exir ab sos intents y pretencions, y encara los visten molt bé de drap fi a ells y a sos mossos y se'n portan algunes voltas cavalcadures per a may tornar-les.

Los gastos del abat y procurador en haver de anar cada trienni al Capítol General ab una azèmila carregada de cera, estoigs y vidres y altres coses per a donar al general y altres persones; y l'acompanyant //368r// al abat un monjo procurador y un donat a cavall y mossos de peu, que tot és molt gasto.

Reb aquesta casa gran dany en fondre's en Castella tantas almoynes com per allà se fan a Nostra Senyora de Monsserrat, que és molt poch lo que aporten assí, havent-i 40.000 pilas, segons apar en los llibres dels comptes; y com són de Castella los que ho administran, la major part se deu restar per allà entre parents y amichs y algunes persones de la Orde, lo qual fóra millor vingués tot a esta casa per a sustentar tants religiosos de la Corona de Castella, que són la major part del convent.

Per ser estats de noranta-sinch anys a esta part sempre abats de la Corona de Castella sinó foren dos, un valencià y l'altre cathalà, y també los majordoms de la matexa manera, may han volgut admetre que tota la almoyna y diners entràs de principi en quatre depositaris y de mà de aquells als majordoms per a gastar ab compte molt stret que haguessen de donar a dits depositaris; y perquè no·s fa ab aquest orde, poden rebre y dar los majorals dels pleguedors y seglars lo que se'ls antoja, axí de diners com de altres presentalles incertes que en casa venen.

Lo molt que·s gasta en sustentar col·legials en Salamanca, que són vuytanta lliures cada any a cada hu; y després de haver estudiat, los més, que són de Castella, se resten per allà predicadors y a la vellessa tornen a Monsserrat a què los servescan. Y féu-se agravi a esta casa en llevar-li certa renda de un préstamo de Villequera, que vuy goza d'ell sanct Viçent de Salamanca, la qual podia servir per a sustento de un col·legial y no pagaria tant per lo sustento de dos o tres col·legials.

Lo que·s gasta en treure dispenses de Castella per a novicis d'esta casa a costa de la matexa casa, podent en ella crear entre any molt hàbils persones que de diversas nacions per ella passen y demanen lo àbit y no·l donen.

Dany és per los vassalls no ser governats per los de la Corona de Aragó, perquè no serien deffensats los que merexen càstich ni causarien morts y bàndols, com los hy ha vuy en dia, per haver-i exepció de persones y falta de justícia.

Puix tota la renda de Monsserrat y almoynes són vots, suor y sanch de pobres, se hauria de mirar molt com se gasta en servey de Déu y almoynas dels matexos pobres y en lo vestir y menjar del convent, que fos ab igualtat; y no que a uns los sobre y altres los falte ni que als pasatgers, parents y amichs dels religiosos castellans que passan a Roma o Itàlia se'ls donàs quantitats de reals

També és dany per la casa que, con envien a víurer monjos predicadors //368v// a Castella y·s moren allí, no·y ha remey de poder cobrar la llibreria que se'n portaren de valor. Y a Roma envien coses costosas per a presentar a cardenals los pares predi-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 425

cadors de la Orde, no fen per aquesta casa negoci sinó molt pochs y al cap de mil anys, y aquest treball és molt repagat.

Tots estos mals y altres molts se lleven apartant a Monsserrat de Castella y fent Sa Sanctedad congregació de observants en aquesta Corona de Aragó. Y serie grandíssim bé, així spiritual com temporal, per a les cases claustrals de nostre pare sant Benet que fossen reformades algunes, perquè estan vuy en dia molt arruynades per estar subjectas a comanadors, la qual reformació desijan alguns claustrals y ho digueren al bisbe de Leyda, que estigue en lo cel; y serà assò edificació de tot lo regne y pesar dels luterans, bé y aument de la christiandat y ab aquest medi cessaran los escàndols y revolucions d'esta casa. Y de aquesta distincció de congregació per si y d'esta divisió de congregació se lleven molts inconvenients de dissencions y poca pau y unió que·y ha entre diverses nacions, com se veu al ull en esta casa, pus és arribada en tan mísero y lamentable estat y per haver governat ab soberguies los de la Corona de Castella, sens poder ser hoyts los naturals, demanant justícia y remey en assò a sos generals y vissitadors de la congregació de Valladolid, lo qual tot és estat causa demanar la ciutat de Barcelona a vostra magestat remey per via de vissitador apostòlich, vent qu·està empenyada en més de trenta mília ducats y que, així en lo temporal com en lo spiritual, se assolava. Y en Itàlia a·y també hàbits differents que cada hu és congregació de per si.

369r// Són los danys spirituals: *primo*, les inquietuts y desassosiego dels religiosos d'esta Corona de Aragó molts grans, causats per los molts agravis y notables injustícias que·ls fan los que són de Castella així en les vissites com fora d'ellas, segons darà testimoni de assò lo procés.

La por y recel contínuo en què viuen los naturals d'esta Corona, vent ab quanta facilitat se atrevexen los que són de Castella a deshonrrar-los y afrontar-los y desterrar-los de casa de sa professió y pàtria natural, enviant-los a víurer ab ància y cuydado de tornar a sa casa y mare, y no troben remey per a fer-ho.

Que no·s guarde lo text de la regla, que diu que lo[432] més obedient y humil sie més amat y honrrat de son superior; y assí, lo que és més negociant y manco recollit, perquè temen los abats que no done quexa d'ells al general o vissitadors del que li aparexerà, aquex és més volgut y son segon abat.

La ambició gran que molts d'ells tenen en voler dominar als de la Corona de Aragó no's pot scriure, pus havent-hi persones de la dita Corona que són per qualsevol càrrech, procuren en desterrar-los o privar-los per coses que·l impossen per a ser privats, y posen los noms de heresiarcas, de ambiciosos; y alguns d'ells lo són per nom y fets.

Lo dany de les ànimes dels que són de Castella en avorrir y perseguir als de esta terra y libertat y licència que tenen de pecar y offendre a Déu y al pròxim espanta y scandalisa al poble, que ho sab y veu; y atravexen-se en assò per tenir-lo lo pare alcalde y que ningú no·ls castigarà. //369v// De hont ven a multiplicar tant les maldats y escàndols en Monsserrat, ab perill de les ànimes.

432 los, s *ratllatda*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 426

Espante lo argull y imperi ab què dominen, sens guardar Constitució que·ls contradiga a sa voluntat; y com si los naturals no tinguessen enteniment, no·ls donen part de moltes coses que fóra millor per a la casa no fer-las; y així, de tres parts dels monjos del conssell, la una solament és de naturals.

La pena interior que tenen los d'esta Corona, vent que no són poderosos per a possar remey en tantas offensas de Déu y algunas públicas y scandalosas; y si las publican, los castigan y persiguen, com y ha molts exemplars. Y si algun castellà offén la vida monàstica, de sos peccats mortals los fan venials; y dels nostres venials los fan mortals. Y aquesta exepció de persones és molt danyosa per a prelats y súbdits; y més creuen la mentida que·ls diuen los castellans que la veritat dels de la Corona, y així ningú se atravex parlar coses que importan a la vida monàstica.

La alteració y scàndol de tota la terra, que sab y entén la mala vida de alguns religiosos que són de Castella, los quals se atrevexen a pecar contra Déu ab confiança que no·y hage de haver càstich per a ells, és cosa que espanta; possant la llengua en los conssellers y cavaller[s] de Barcelona ab poch acato, dient que merexen ser conquistats y que abans nos donariam a lluterans que ha castellans, sent aquest Regne christianíssim y fidelíssim a sa magestat; de la qual cosa és vingut lo poble altarar-se y murmurar contra los tals. Y per ventura de això és venguda la //370r// revolta, escàndol y foragitar adalguns inquiets y destruïdors dels béns de Monsserrat, los quals han servit molt los religiosos naturals; mes, com diu Christo, convé algunes voltes que·s seguesquen escàndols per no haver exercida justícia, però trist de aquell per qui ve.

Fa's gran injustícia en donar lo àbit, perquè·y ha en lo convent les dos parts de la Corona de Castella, havent de ser més los naturals de bona rahó, pres la major part de la almoyna se trau d'esta Corona, y venen molt bones habilitats y de bon linatge a pèndrer lo àbit y no·l volen donar.

La pèrdua de la devosió dels faels, que, vent la poca religió de alguns y lo maltractament que·ls fan als naturals y als matexos seglars en ospederia, dexen de fer les almoynes acostumades; y així diuen los passatgés que si·s mudàs lo govern, que·l tinguessen los cathalans, restaria doblada almoyna y, així, se desempanyaria la casa dels molts censals que deu.

Lo dany que reben les ànimes dels monjos que van y vénen de Castella, ara sie per a víurer allà o folgar-se, perquè com los demés d'ells sien gent moça corren molt perill anant tan llarch camí per molts hostals, a hont se offerexen mil ocassions y no és possible dexar de perdre molt la religió, fet y criat en la clausura, com lo peix fora del aygua; ni tampoch se diffiquen de assò los seglars, particularment havent fet vot de clausura.

Lo prejuhí y frau que·s fa als bensfactors, així vius com morts, perquè, mentres los religiosos se'n van per a sos passatemps per molts messos fora del monestir, són privats de les misses, //370v// oracions y altres penitències que en sa casa farien.

À·y també perill spiritual en los confessors, que són castellans, y fer-los confessar cathalans y francessos, que no·ls entenen bé; y així se haurie de procurar que·s parlàs en català en Monsserrat y no en castallà, pus és més necessària la llengua catalana y estam en Catalunya; y d'esta manera no·ns farien vergonya dient que parlem cristià quant parlam nostra llengua natural.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 427

Poch aprés, lo senyor promovedor refferí que eran estats ell y los altres dos promovedors als senyors tractadors de sa magestat, per a fer-los a saber los dissentiments eren en los brassos militar y real.

Suspensio dissentimenti.

Admodum reverendus abbas de la Real suum dissentimentum duodecima die octobris positum, ad effectum gratie facte don Ludovico a Peguera die 30 dicti mensis octobris, suspendidit et suspendere se dixit.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris [est], in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates de Lavax, Populeti et de Gallicantu, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, reverendus prior monasterii Scale Dei, reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie, reverendi syndici Barcinonensis, Tarraconensis, Gerundensis, Vicensis, Urgellensis et Elnensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit decretum: que las scriptures ordenades per lo negoci del monestir de Monsserrat presentadores ab embaxada a sa magestat se aporten al bras militar //371r// per a què allí les miren y determinen si·ls parexeran bé. *Et in continenti, dictus promotor brachii ecclesiastici predictas scripturas*[433] *reportavit brachio militari et ibi dimissit, ut ipse retulit.*

Suspensio dissentimentorum.

Admodum reverendi abbates de Gerri, de Gallicantu, reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie, reverendi syndici Capitulorum Barcinonensis, Dertusensis, Tarraconensis, Vicensis, eorum dissentimenta per effectu tantum gratiarum factarum dominis Andree Botella et Hyeronimo Vilanova suspenderunt.

Postea, fuit facta deliberatio sequens:

Deliberació per lo jurament del sereníssim príncep.

Lo stament ecclesiàstich, considerant quant importa a tot lo present Principat que lo sereníssim príncep se jure per los brassos de la present Cort, per ço delliberen que·s fassa embaxada als altres brassos, dient-los que en lo present bras tenen los poders necessaris per al jurament del dit seraníssim príncep y que apar se deurie fer saber a sa magestat com los presents brassos estan promptes, sempre que sa magestat serà servit, que·s preste dit jurament. *Et pro facienda dicta embaxiata nominarunt admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sacristam Pons, syndicum Urgellensem.*

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout postea retulerunt.

Resposta en dit negoci.

Venerunt nobilis Franciscus de Eril et Ioannes Paulus Malendrich, domicelli, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que aquell bras adherex al parer de aquest en què·s fassen diligències de haver los poders per al jurament del sereníssim príncep; y que·s fasse embaxada al bras real per dit effecte.

433 predictis scripturis, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 428

Agravis de Talarn.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras //371v// se ha possat a tots actes dissentiments per lo syndich de Talarn fins a tant sie desagraviat dels agravis fets per misser Franquesa contenguts en un memorial, lo qual li han manat portar al present bras.

Monestir de Monserrat.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras se són llegides les scriptures se han de presentar a sa magestat per lo monestir de Monserrat y aparexen bé y que·s deuen presentar; y també·ls apar que les persones eletes per a las Constitucions ordenen la Constitució per a què, decretada que sie per sa magestat dita suplicació, de pecúnies del General se pague lo gasto se farà en haver de la Sede Apostòlica dismembració del monestir de Monsserrat de la congregació de Valladolid.

Agravis dels ecclesiàstics.

Item, fuit lectum memoriale gravaminum factarum ecclesiis et ecclesiasticis personis tam per iudices Brevis apostolici quam per regios officiales.

Jurament del sereníssim príncep.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, ha advertit que·s deurien nomenar persones per a concertar la forma se ha de tenir en la jura del sereníssim príncep, per ésser sa altesa de menor edad; y per assò se vessen exemplars y lo que fos menester.

Et brachium ecclesiastici predicte deliberationi adhesit, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Gerri, syndicos Barchinonensem et Urgellensem.

Brachium militare nominavit don Plegamans de Marimon, Hyeronimus Argensola, domicellos, et Federicum Cornet, advocatum dicti stamenti, ut ipse promotor retulit.

Agravis de Talarn.

Item, fuit lectum memoriale gravaminum syndici de Talarn et fuit reportatum brachio militari per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici, una cum proxima inserta deliberatione, ut ipse retulit.

Embaxada del bras real.

Venerunt deinde magnifici Nicholaus Frexen[e]t, iuris doctor Ilerde, //372r// *et Ioannes Amiguet, loci del Arbós, legati et syndici brachii regalis, qui in effectu explicarunt sequentia:* que en aquell bras desigen condecendir en totes coses ab lo present y, en special, en lo negoci sobre lo qual és estada feta la embaxada; però com allí y hage molts syndichs que no tenen lo necessari per al dit jurament, per ço no poden adherir a llur parer; però sempre y quant tindran orde de ses universitats determinaran lo fahedor y avissaran a ses senyories y mercès.

Agravis de la duquessa de Cardona.

Item, fuerunt lecta memorialia gravaminum excellentissime ducisse de Cardona et Andree Ferrer, domini de Botarell; et fuit decretum quod reportentur brachio militari per promotorem, quod fuit in continenti executum.

Habilitació de la hora fins a les vuyt.

Item, habito tractatu per convocatos in dicto stamento, fuit decretum quod hora ad tractandum negocia presentis Curie habilitetur usque ad octavam huius noctis, et sic de cetero singulis diebus per totum presentem mensem. Brachio militare et regale dicte deliberationi adheserunt, prout per eorum promotores respective fuit reportatum.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 429

Monestir de Monsserrat.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adherex al parer del bras real que, decretada que sie la suplicació per sa magestat sobre lo negoci del monestir de Nostra Senyora de Monsserrat, se pugue gastar de pecúnies del General lo que serà menester per haver la separació de la casa de Monsserrat de la congregació de Valladolid.

Et convocati in dicto stamento, habito tractatu, deliberarunt: que·s torne resposta als brassos militar y real, dient-los que quant serà feta la decretació per sa magestat se deliberarà lo que convindrà en lo que toca a fer lo gasto per la dita dismembració.

Agravis de Tortosa.

Preterea, fuit lectum memoriale gravaminum civitatis //372v// *Dertuse et fuit decretum quod reportetur brachii militari per promotorem; et in continenti, dictus promotor reportavit predictum memoriale brachio militari et illud ibi dimissit, prout postea reversus retulit.*

Per la exacció dels deutes.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras deliberen que lo onzè capítol dels contenguts en lo memorial de la forma de la exacció, parlant dels arrendadors del corrent trienni, sie lineat, adherint-se en assò al parer del present stament.

Die iovis, septima mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissonis convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Suplicació del Prior de Catalunya.

Quibus convocatis, per reverendum Hugonem de Copons, procuratorem //373r// *reverendi Prioris Cathalonie, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

Suplicació del senyor comendador Copons.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

A tots vostres senyories, excel·lència y mercès és notori que lo Priorat de Cattalunya, del Orde de Sanct Joan de Hierusalem, és dignitat molt principal y de molta auctoritat y preheminència, no sols per las moltes rendas y vassalls que possehex en lo present Principat de Cathalunya, sinó també per les moltes encomendes y cavallers comendadors que té en ell, dels quals és president y cap. Y com, per las complesències y poca consideració se ha tingut en lo passat, se haje vist que hagen

ecle2 29/3/04 19:21 Página 430

dexat de insecular a deputat ecclesiàstich les persones que han obtingut semblant dignitat, a les quals, encara que són estades molt principals, an preferit molts priors comendataris de poca auctoritat y altres persones de menor qualitat e importància; y aparegue cosa justa que en tota la dita Religió, pus contribuex en los drets del General com los altres ecclesiàstichs, hage alguna inseculació certa de deputat. Per ço y altrament, fra Ugo de Copons, com a procurador del dit Prior y en nom y per part de tota la dita Religió, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits provehir, ordenar y manar que la dignitat de dit Priorat estigue sempre inseculada a deputat del General de Cattalunya, pus per ésser sempre lo dit Prior català y persona principal de edad y experiència redunderà també en gran auctoritat y beneffici del General y de tot aquest Principat; y dit suplicant y tota la dita Religió ho estimarà en particular beneffici y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

373v// *Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum.*

Suspensio seu revocatio dissentimenti episcopi Elnensis.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis suum dissentimentum die trigessima octobris proxime dimissi positum cassavit et anullavit.

Accesserunt ad dictum stamentum admodum reverendi abbates de Labax et Populeti, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, syndici Capitulorum Dertusensis et Vicensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Et dictus abbas Populeti obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Per lo offici de tauler de Flix.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

En la vila de Flix vaga lo offici de la taula del General per mort de mossèn Bernat Oriol, és offici de poca valor; suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès Perot Cabasés, de la matexa vila de Flix, sien servits fer-li la mercè de dit offici; que, ultra que en assò vostres senyories, excel·lència y mercès faran lo que bé tenen acostumat, dit suplicant o reputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta dicta suplicatione, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

374r// *Discretus Anticus Sala, notarius Minorisse, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:*

Suplicació de mossèn Antich Sala.

Il·lustres, reverendíssims, molt reverents, excel·lent, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Ha vint-y-sinch anys que Antich Sala, notari ciutadà de Manrressa, fonch creat en notari y scrivà del General en la col·lecta de Manrressa y tot aquest temps ha estat sens salari algú fins sinch anys ha, que assignaren a ell y ha molts altres notaris y scrivans de diversas col·lectas deu lliures de salari ordinari; y com en lo mix temps dit Sala no té rebut ningun diner de dit General, ni per salari ni per via de remuneració, e com hage subits molts treballs en lo dit temps que servia sens salari, perquè li dos

ecle2 29/3/04 19:21 Página 431

llibres, en lo hu dels quals tenia y té de continuar las sentències y en lo altre las demenciacions[434] dels fraus; y així, en aquell mix temps merexia també lo salari com ara, pus lo matex treball que ara pren, després de la conssignació de dit salari; així, demana y suplica dit Sala los plàcia a vostres senyories, excel·lència y mercès manarme donar consemblant de salari qual és de remuneració o altrament satisfer-lo, pus és molt cert no ha faltat en fer lo que convé y ha convingut al bé y profit del dit General ni faltarà; y ademés que serà cosa molt rahonable, dit Sala o reputarà a singular gràcia y mercè, etc.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que sian donats de pecúnies del General sinquanta ducats al dit mossèn Antich Sala per los respectes en la suplicació contenguts; y per ço sien //374v// fetes lletres acostumades.

Suspensio dissentimentorum.

In continenti, reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie, sindici Capitulorum Tarraconensis, Elnensis, Vicensis, sua dissentimenta suspenderunt ad effectum tantum dicte gratie.

Per la suplicació de la Religió de Sant Joan.

Item, fuit deliberatum: que per quant se té entès que lo bras real no volen decretar la suplicació de la gràcia feta a la Religió de Sant Joan, que per so·ls sie feta embaxada pregant-los se vullen adherir al parer de aquest bras, per ser com és la cosa tan santa y justa; y per a fer dita embaxada nomenaren als reverents syndichs del Capítol de Elna y procurador del abad de Santes Creus, los quals encontinent feren dita embaxada.

Dissentiments del bras militar.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras solament se havien alsats los dissentiments per al die de hair y que·ls aparie, per via de pensament, anassen los promovedors als senyors tractadors per a fer-los-ho a saber.

Brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit.

Brachium regale predictis adhesit; y també advertex que, pus que s'i ha de anar, se don rahó també dels dissentiments són en aquell bras del syndich de Cervera y de Balaguer.

Dictis die et anno, post meridiem, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates de Lavax et de[435] *Gerri, reverendi syndici Urgellensis, Gerundensis, Vicensis et Elnensis Capitulorum*.

Per la suplicació del senyor Setantí.

Quibus convocatis, venit promotor militaris et retulit: que en aquell bras mossèn Sentantí los havia suplicat que ell volia provar uns agravis de deputats de tres o quatre triennis passats y que, per assò, ere menester donar poder als deputats //375r// per a què puguen conèxer d'ells; y que aquell bras, per via de pensament, desigen que, ja que se'ls hage de donar poder, mirassen de quina manera se ha de fer.

434 *En lloc de* denunciacions.

435 *A continuació, repetit,* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 432

Venerunt deinde reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicant, reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie, reverendi syndici Tarraconensis et Dertusensis.

Et in continenti, Christophorus Gill de Villoro, notarius et syndicus civitatis Dertuse, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicatio Christophori Gil, syndici Dertuse.

Il·lustríssims y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo invictíssim compte de Barcelona Ramon Berenguer en la Carta de la Població que concedí a la ciutat y ciutadans de Tortosa, any MCXXXXVIIIIº, *pridie calendas desembris*, aprés de haver conquistat aquella ciutat, essent seus los boschs, llenyes y llenyams, tingué per bé dar y concedir aquells als dits ciutadans y ciutat, tant per a poder bastir cases com encara per a poder fer vexells marítims e altres coses a sos usos ben vistes, com més llargament se conté en dita Carta de la Població de la qual ne fa presentació; y de aquesta facultat usaren, com vuy usen, a son arbitre los dits ciutadans molts anys fins en temps del senyor don Jaume, primer de aquest nom, lo qual, vehent que de dit de llenyes usavan mal, destruint y cremant lo dit bosch, llenyes y llenyams, y considerant de quant profit era la conservació de aquell, ab son real privilegi lo dit senyor rey, ab expressa voluntat dels pròmens de la dita ciutat //375v// de Tortosa, estatuí y ordenà que ninguna persona ni tantpoch lo dit senyor rey ne sos successors puguessen tallar ni fer tallar llenya ni llenyams en lo dit Port sinó ab aquell orde y forma que lo balle y pròmens de la dita ciutat de Tortosa y posserien per stabliments y ordinacions per ells fahedores, com més llargament en dit privilegi real se conté, la data del qual és en la ciutat de Barcelona, a dotze del mes de noembre, any 1406; los quals stabliments y ordinacions se són ab effecte guardades. Y com estos anys passats los deputats de Catalunya que leshores eren aguessen donat orde a mossèn Jaume Fortunyo de Cherta per a què·ls fes tallar certa summa de llenyam en dit Port, com en dita preparació de llenya se fes molt gran tala y exés sens tenir compte a les dites ordinacions y stabliments, en prejuhí dels privilegis concedits a aquella ciutat, y sia obligada la present Cort y los deputats del present Principat a procurar la conservació dels privilegis concedits a les universitats y particulars del present Principat, per consegüent, no és de rahó que perjudiquen los dits deputats ni tantpoch vostres senyories, excel·lència y mercès a les dites concessions y privilegis reals ni que donen lloch que ab appellido de la Deputació ne traguen persones particulars llenyes per fer-ne mercaderia y, per consegüent, defraudar los drets de aquella ciutat. Suplica per tant a vostres senyories, excel·lència y mercès Cristòphol Gil de Villoro, syndich de la ciutat de Tortosa, sian servits donar carta o provisió de manament a pena de privació de son offici o altre pena arbitral, aplicadora la mitat al official qui farà la execució y //376r// l'altra mitat aplicadora a la dita ciutat, contra dels diputats que vuy són e per temps seran o altrament fent-ne Capítol de Cort, per a què en lo pervenir ninguna persona ni official del General de[l] present Principat, encara los matexos deputats, bosquen, tallen ni fassen en nom seu boscar ni tallar llenya de aquell Port si no és guardada la forma de les dites ordinacions y stabliments de la dita ciutat. Que a més que és cosa que tant importa al beneffici públic, la rebrà aquella ciutat de vostres senyories, excel·lència y mercès en particular gràcia y mercè, etc. *Altissimus, etc.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 433

Qua suplicatione oblata, dictus Christophorus Gil de Villoro, dicto nomine, exhibuit duo papirea instrumenta; et lecta per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, preincerta suplicatione, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et refferant.

Per lo negoci de mossèn Setantí.

Preterea, habito maturo tractatu per convocatos in dicto stamento super reportatis per promotorem brachii militaris in negocio domini Ioannis de Setantí, fuit decretum quod stetur in desuper provisis.

Agravis de mossèn Salbà y de la universitat de Coplliura.

Item, fuerunt lecta memorialia gravaminum domini[436] *Sa[l]bà de Gelida et universitatis de Coplliura et fuit deliberatum quod reportentur per promotorem brachii militari dicte Curie; et in continenti, dictus promotor dicta memorialia asportavit dicto brachio militari et ibi dimissit, ut ipse retulit.*

Suspensio dissentimentorum.

Reverendus syndicus Vicensis, pro effectu tantum gratie facte syndico de Salses, suum dissentimentum die octava octobris proxime //376v// *dimissi positum suspendidit.*

Et vigore decretationum per tria brachia factarum fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Lletres de la habilitació del metge Castelló.

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en les Corts Generals que [la] sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes[437] de la Corona de Aragó deçà la mar. Al magnífich mestre Vicens Castelló, doctor en medicina, habitant en la ciutat de Barcelona. Salut y honor. Attenent y considerant que per part vostra nos és esta[da] presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. Per ço, inclinats a la vostra suplicació, per los respectes en aquella contenguts y altrament a vós, dit[438] mestre Vicens Castelló, ab tenor de la present habilitam per català, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totes coses que catalans naturals se alegren y gozan com si fosseu natural català, y que en tots officis, honors, prerogatives y altres coses pugau concórrer com los altres catalans naturals. En testimoni de les quals coses havem manat fer expedir les presents, sotescrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la dita vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-tres, quant al bras real a vint-y-quatre del mes de octubre, any de la nativitat del Senyor 1585. El bisbe de Barcelona. Lo bescompte de Rocabertí. Pere Ferreres.

Die veneris, octava mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, //377r// *ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cathalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

436 *A continuació, espai en blanc.*
437 *A continuació, repetit,* als íncoles de sos regnes.
438 *A continuació, repetit,* dit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 434

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Admodum reverendus abbas de Labax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi domini archiepiscopi Tarraconensis.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per la suplicació del commissari de Sant Francesc.

Quibus convocatis, habito maturo tractatu super suplicatis die mercurii, sexta predictorum mensis et anni, per reverendum patrem commissarium divi Francisci, fuit decretum: que quant se tractarà de las altres almoynas se tindrà consideració de les coses contengudes en dita suplicació.

Venit postea reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Per les robes dels porters.

Item, fuit deliberatum: que als porters dels presents //377v// staments se'ls fasse robes de drap conforme és de costum, attès que fa ja molt fret y que apar cosa ridiculosa que vagen ab gramayes de taffatà. *Fuit reportatum aliis brachiis dicte Curie per promotorem.*

Per los agravis.

Item, habito tractatu, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, hoïda la relació han feta les persones de aquest bras eletes per als memorials dels agravis de la multitut de memorials que cada die acuden, y que si no s'i dóna orde serà nunca acabar, y que per ço sie feta embaxada als altres brassos que, per via de pensament, se deurie donar cert termini breu dins lo qual los hagen de portar; y si a ells los apparà altre modo millor que·u diguen. Y per a fer dita embaxada nomenaren a misser Cellers y al ardiaca Coma.

Resposta ab embaxada al[439] bras militar.

Venerunt nobilis Blan de Ribera et illustris Ioannes Raymundus Caldes de Segués, legati brachii militaris, qui in effectu retulerunt: que aquell bras ha deliberat que a les persones que assistexen en les Corts y tenen agravis se'ls done dos o tres dies per a què·ls porten y als que són absents algun temps més; y assò que no sie de manera que se'ls tanque la porta, sinó que·ls puguen donar sempre que voldran.

Resposta ab embaxada del bras real.

Venerunt domini Andreas Vilaplana, Gerunde, et Gabriel Arrencada, ville Torriselle et de Montegrino, legati brachii regalis, qui explicarunt: que aquell bras ha deliberat

439 *En lloc de* del.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 435

que a las persones que tenen agravis per a donar-los, que se'ls prefigesque termini fins al diumenge primer vinent precís y peremptori; y passat lo termini, que·ls donen com a particulars y no en nom dels brassos.

378r// **Per los agravis.**

Item, fuit deliberatum: que lo promovedor torne resposta als altres brassos que apar al present stament que sie prefigit termini a totes les persones que tenen agravis per a donar-los que de assí a dilluns propvinent los que tenen memorials los donen, perquè los que·s donaran de assí al dit dia se posaran en bell hi·s donaran a sa magestat; y que dels que allí havant se portaran, no tancant la porta per a donar-los, se tindrà consideració d'ells segons de la qualitat que seran. *Fuit reportatum aliis brachiis dicte Curie.*

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras se adherex a què·s prefigesque termini als que han de donar agravis fins a dilluns propvinent, y que los de assí aleshores donaran se presentaran a sa magestat.

Per dit negoci.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras se adherex a la propdita deliberació; y quant als vestits dels porters, determinen que·s forren de vaeta les gramalles de domàs y que les porten cada dia.

Per la festa del jurament del sereníssim príncep.

Deinde, venerunt magnifici Gaspar de Monsserrat, Balagarii, et Ioannes Hieronimus Ponces, Tarrege, legati brachii regalis, qui in effectu retulerunt: que al bras real se és feta embaxada per lo militar dient-los que·ls apparie bé que·s fessen festes per a solemnizar la festa del sereníssim príncep; y que, per causa que en aquell bras y havia dos dissentiments, no podien donar orde en tractar com se han de repartir los mil ducats que havian assignat per a cada bras; y que en aquell bras havian nomenat al president y dos altres syndichs per a entendre en la repartició y donar forma en què se han de gastar.

Et brachium ecclesiasticum adhesit dicte deliberationi, //378v// *nominando pro predictis reverendissimum dominum episcopum Barcinonensem, presidem, abbatem de Labax et procuratorem illustrissimi Tarraconensis.*

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates de Labax et de Gerri, reverendi procuratores illustrissimi Tarraconensis et reverendi Prioris Cattalonie et reverendus syndicus Urgellensis.

Per la habilitació.

Quibus convocatis, venit promotor militaris et reportavit: que aquell bras, per via de pensament, és de parer que los tres promovedors anassen a suplicar als senyors tractadors donassen orde que·s fes habilitació, per ço que y ha alguns cavallers que tenen agravis per a donar y, no essent habilitats, no·ls volen donar.

Venerunt deinde admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicantu, reverendi syndici Tarraconensis, Barcinonensis, Vicensis, Elnensis et Gerundensis.

Brachium regale predicte deliberationi adhesit, prout eius promotor retulit.

Et etiam, convocati in dicto stamento predicte adheserunt deliberationi.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 436

Per les robes dels porters.

Item, convocati in dicto stamento[440] *deliberarunt:* que sia manat a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, que fasse forrar les robes de domàs dels porters de vaeta y pague lo [que] sie menester de pecúnies del General.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras se havia determinat que se suplicàs a ses senyories y mercès fossen servits de enviar-los los quaderns de les Constitucions que se són //379r// llegits ja en aquest bras, perquè·s puguen allí llegir.

Venerunt deinde reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, et reverendus prior monasterii Scale Dei.

Insuper, per discretum Ioannem Hyeronimum Ponses, syndicum ville Tarrege, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, nobles, il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> En lo any mil sinch-cents sinquanta-sinch, als desset dies del mes de noembre, fonch anomenat y creat mossèn Joan Hyerònim Ponses, notari públich, per los il·lustres y molt reverents senyors leshores deputats generals del Principat de Catalunya, en scrivà de la deputació local de la vila y col·lecta de Tàrrega, lo qual càrrech de scrivà ab tota lealtat té regit y administrat y al present regex. E com de quatre a sin[c] anys ha esta part li hagen concistorialment los dits senyors deputats constituhit salari sols de deu lliures per any y hage servit sens aquell la dita scrivania lo restant del temps, que són vint-y-sinch anys, sumint molts treballs y gastos, per ço, confiat de la clemència y benignitat de vostres senyories, excel·lència y mercès, humilment suplique los sie de gràcia y mercè manar-li donar en remuneració lo que més accepte los serà en recompensa de tants treballs que té sumits, ultra dels gastos que ha suportats per descàrrech de son offici; que de tot lo que serà per vostres senyories, excel·lència y mercès constituït y manat donar, dit suplicant ho tindrà en gràcia y mercè especial. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

379v// **Per les robes dels porters.**

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras se adherex a la deliberació del bras real en què·s forren les gramayes de domàs de vaeta; y també·ls ha reportat lo promovedor del bras real que se'ls enviàs les Constitucions o Capítols que haguessen decretat; y que allí apar que, feta la presentació primera dels agravis, se podrà entendre en fer dita decretació.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo dia de demà se entén és la dedicació de la iglésia present y que fan assí festa; y que per ço seria bé habilitar lo dia de demà. *Brachium regale predicte deliberationi adhesit, ut eius promotor retulit.*

Per la habilitació del protonotari.

Et habito tractatu, fuit decretum: que per quant don Miquel Climent, protonotari de sa magestat, no és natural de Cattalunya y per ço no pot exercir son offici ni fer actes sens ésser habilitat per los brassos, que per ço se fasse embaxada als senyors tractadors donant-los rahó de assò, perquè no·s fasse nul·litat de actes; y assò sie reportat als altres

440 stamento, *interlineat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 437

brassos. Y que se'ls diga també que se entén que lo dia de demà no és festa. *Fuit notificata aliis brachiis dicte Curie*.

Agravis de Vilafranca de Conflent.

Ítem, fonch llegit lo memorial dels agravis de Vilafranca de Conflent, de Puigcerdà y de Figueras y apar que·s reporten al bras militar per lo reverent misser Cellers, advocat del stament ecclesiàstich. Y lo darrer agravi continuat en dit memorial, que parle del vicecanceller y protonotari, que no apar se dega presentar. Fonch reportat dit memorial al bras militar per lo dit misser Cellers y fonch dexat allí, segons ell referí.

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Item, fuit deliberatum: que per a las festas se han de fer //380r// per al die del jurament del sereníssim príncep sien donades de pecúnies del General al bras ecclesiàstich dos mília lliures, al bras militar tres mília y al bras real també dos mília lliures, per a què·s puguen repartir entre les persones dels brassos en gales, regosijos y demonstracions de pública alegria; y que assò sie reportat ab embaxada als altres brassos. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent ardiacha d'Oms, syndich del Capítol de Tarragona.

Promotor brachii militaris reportavit: que en lo bras militar s'és llegit lo últim memorial de agravis y en lo primer, que és de la vila de Vilafranca de Conflent, deurie linear los noms de don Garau de Cruïlles y altre nom que·y ha, per no causar escàndol; y que al últim agravi, que apar bé del vicicanceller, protonotari y scrivans de manament que no tenen memòria de la Constitució que dispose que pugue ésser lo vicicanceller, sols sie de la Corona, y que's deurie mirar la Constitució y vèurer si·s pot fer; que en lo demés, per no haver nom de persona qui·l ha donat, no és inconvenient.

Que no·s envien còpias dels memorials de les Constitucions.

Item, convocati in dicto stamento fecerunt huiusmodi deliberationem: que per llevar inconvenients, en manera alguna per los syndichs dels Capítols ni per altre qualsevol persona no se envie còpia de les Constitucions que se són apuntades fins a tant sien passades y concertades per los brassos, attento la brevedad del temps per sa magestat assignat per la conclusió de les presents Corts; provehint que la present deliberació sie reportada als altres brassos de la present Cort.

380v// *Venerunt domini Andreas Vilaplana, Gerunde, et Ioannes Navarro de Camprodon, syndici, legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt:* que estant ja per adherir-se aquell bras al parer y deliberació de aquest sobre lo fer regosijos lo die del jurament del sereníssim príncep, han entès que en lo bras militar y ha molts dissentiments sobre assò y algú a tots actes; que per ço apar en aquell bras que·s deurie anar de part dels dos brassos al militar y dir-los que no·y havia per a què possar dissentiments y que apar que no se'n parle més ja de aquest negoci.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit, nominando pro facienda dicta embaxiata admodum reverendum abbatem de Gerri et archidiaconum d'Oms, syndicum Capituli Tarraconensis.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post reversi retulerunt: que lo senyor duch de Cardona los havia respost que ho mirarien y tornarien resposta.

Die sabati, nona mensis nohembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum cam-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 438

pane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Admodum reverendus abbas de Labax.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

381r// *Reverendus prior monesterii Scale Dei.*

Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, discretus Invenius Rocha, notarius et syndicus de Tuhir, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, nobles y molt magnífichs senyors.

En la vila de Tuhir rig per avuy lo offici de tauler y col·lecta dels drets del General Juan Riu, lo qual per ser de edat molt carregada a[441] impedit de contínua malaltia e, per ço, no pot correspondre a la obligació de son offici, com de sa maleltia e inpediment ho saben molt bé alguns síndichs que residexen así en Cort; per ço y altrament, Pere Inveni Rocha, notari y síndich de dita vila de Thuïr, resident assí en Cort ajudant a portar assí los càrrechs y trebals de aquella, suplica humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès tinguesen a bé, perquè dit offici no estiga sens govern, proveir a dit Rocha de ajudant a dit tauler ab dit Riu, la qual adjunctió dure encara la mort de dit Riu; y a més que serà fer lo que convé, dit suplicant ho tindrà a molt particular gràcia y mercè, etc. *Altissimus, etc.*

381v// *Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuit decretum:* que se scrigue als deputats hi·s cometa que sobre les coses suplicades se informen y fassen justícia, tenint compte al bé y utilitat del General.

Item, fuit lecta suplicatio pro parte scriptorum oblata, que est tenoris huiusmodi:

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, nobles, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Molt bé han vist vostres senyories y mercès la contínua diligència y gran cuydado ab què han servit y servexen en aquesta Cort e a tots los tres brassos los tres ajudants dels notaris y scrivans dels dits staments, axí de dia com de nit y axí en general com ha cada hu en particular, en lo que als sobre dits li·s és stats manat; y més hagueren fet si·ls fos estat possible. Y com los sobre dits no tinguen salari algú y se sien mantenguts en servey de la Cort ab molts gastos, y en special los que són estats malalts, com ho ha estat algú d'ells y molt en perill de la vida, y hage acostumat sempre la Cort als sobre dits remunerar-los semblants treballs, supliquen per ço los dits tres ajudants a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits, inseguint los ves-

441 *En lloc de* e.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 439

tigis dels passats, que haguda concideració dels treballs y gastos han sustengut, los quals són estats molts, y les liberalíssimas mans de vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits manar-los donar alguna remuneració; que a més de què·s fassa lo que és de costum, los suplicants ne rebran singular beneffici, gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

382r// *Qua suplicatione lecta per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuit decretum:* que de pecúnies del General sien donats y pagats a cada hu dels dits tres scrivens vint-y-sinch ducats, moneda barcelonesa, segons les últimes Corts los foren assignats, alsats emperò los dissentiments.

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, admodum reverendi abbates de Gerri et de Gallicantu, reverendi procurator admodum reverendi Prioris Cathalonie, reverendi syndici Tarraconensis, Elnensis eorum dissentimenta pro effectu dicte gratie tantum suspenderunt.

Item, pro parte comunitatis presbiterorum ecclesie parrochialis beate Marie ville Montissoni fuit oblata suplicatio thenoris huiusmodi:

Suplicació de la comunitat de sancta Maria.

Muy illustres y reverendísimos, excelentísimo y illustres señores.

El entender quán aficionados son vuestras señorías, excelencia y mercedes a hazer merced a esta iglesia y que la última que en las últimas Cortes le hizieron no tuvo effecto por no solicitarla, y el ver la pobressa de ella y la affición con que el Capítulo sirve a vuestras señorías, excelencia y mercedes con lo que ay en ella y el daño grande que ha recibido en este tiempo de Cortes en no poder enterrar los diffunctos dentro la iglesia ni claustro d'ella, que por lo menos dan de charidad por cada deffuncto diez escudos para las destribuciones de aniversarios, nos da ánimo de suplicar a vuestras señorías, excelencia y mercedes de parte de dicho Capítulo que, apiedándose d'estos daños, nos hagan merced de alguna cantidad de dinero para fundar renta para dichas destribuciones, para que con esto se recompense dicho daño.

También se suplica a vuestras señorías, excelencia y mercedes que de los adreços //382v// *de la iglesia que han trahido los brassos hagan merced a esta iglesia, pues ven la pobressa d'ella, que aquí estarán para siempre que a vuestras señorías, excelencia y mercedes se offresca ocassión de servirse d'ellos y a nosotros quedarà perpetua obligación de rogar en nuestros sacrificios a Nuestro Señor guarde y prospere estado y salud de vuestras señorías, excelencia y mercedes, etc.*

Suplicació del procurador fiscal de la règia cort.

Discretus Petrus Roura, notarius, procurator fiscalis regie curie, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, y molt magnífichs senyors.

Lo offici de procurador fiscal[442] de la règia cort és tant neccessari per a la persecució y expulsió dels bandolers, lladres, adelats y facinorosos hòmens y per a la con-

442 fiscal, *interlineat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 440

servació dels pacífichs y bons, que sens dit procurador fiscal no podrie sustentar-se la administració de la justícia. És veritat que dit offici sosté grandíssims treballs y que de aquell resulten moltes enemistats y males voluntats que les males perçones tenen al que·l serveix; tota via, Pere Roure, notari, serví dit offici quaranta-y-hun any ab molta legalitat y bondat y pugué entretenir-se perquè rebia averies de totes les execucions, composicions y altres emoluments que entravan en la règia cort; e com en les últimes Corts del any 1564 dites avaries sien estades llevades a dit offici de procurador fiscal y en recompensa de aquellas solament li sien estades donades setanta-vuy[t] lliures per un any, ha //383r// resultat de ahí que dit Pere Roure, en lo temps que visqué, y vuy Pere Roure, notari, son fill, que servex lo matex offici de procurador fiscal, ha patit y patex major treball y misèria perquè les avaries que són entrades en lo General són de molt major quantitat y valor y, de altre part, les despeses en tota cosa són més cares en aquestos temps. Per ço, y altrament per recompensa y satisfació dels danys que en lo passat han rebut dits Pere Roure, pare y fill, y per a què en lo sdevenidor millor puga servir dit offici y ajudar a la persecució y càstich dels bandolers, lladres y facinorosos hòmens y a la conservació dels bons y pacífichs, supliquen humilment se li fasse mercè per recompensa dels danys passats donar-li alguna quantitat, y per al sdevenidor o tornar-li les avaries que acostumava de rebre dit offici de procurador fiscal o crèxer-li lo salari de manera que ab ell pugue víurer y sustentar-se ab la honrra que requerex la qualitat del offici, ja que no entrevé ni té temps de entrevenir ni entendre en altres coses si no són a les soles tocants al servey de sa magestat. *Que licet, etc.*

Dissentiment del abat Pla.

Lo molt reverent Paulo Pla, abat de Gallicant, dix que no consent, ans expressament dissent, que·s done augment de salari ni remuneració a advocats ni promovedors ni altres officials de la Cort, exepto notaris y scriptors, fins a tant que sien remunerats les persones han entès en lo memorial de les Constitucions dels treballs han tengut.

Dissentiment del bras militar.

Promotor brachii militaris reportavit: com en aquell bras se ha possat dissentiment a tots actes fins a a tant //383v// se sie vist en aquell bras lo que en aquest y en lo real se ha apuntat de la exacció dels deutes del General.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Elnensis, reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas Populeti, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, reverendi syndici Tarraconensis, Vicensis, Ilerdensis.

Dissentiment del bras real.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras y ha dissentiment a tots actes, conforme està en una scriptura que aporta; y pux en lo bras militar y ha també semblants dissentiments, se servesquen ses senyories y mercès vèurer quin remey se pot donar en assò.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Generali, etc. in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real, de Gerri et de Gallicantu, reverendus procurator

ecle2 29/3/04 19:21 Página 441

illustrissimi Tarraconensis, reverendus prior monasterii Scale Dei, reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie, reverendi syndici Tarraconensis, Barcinonensis, Urgellensis, Gerundensis, Elnensis et Vicensis, venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, pro parte reverendi archidiaconi Terça fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del ardiaca Terça.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Essent per vostres senyories, excel·lència, reverències y mercès manat citar lo canonge Matheu Miró, oydor de comptes de Cattalunya, per a què dins deu dies comparegués, per si o per son legítim procurador, devant vostres senyories, excel·lència, reverències //384r// y mercès y respondre a las pretencions deduhidas per aquesta part del reverent ardiaca Terça; y com las lletras citatòrias sien estades personalment a dit canonge Miró presentades, com del dorso de aquellas las quals exhibex *prout ecce* consta, y lo termini a dit canonge Miró prefegit sia passat, per ço y altrament, reportant ditas lletras, suplica dit ardiaca Terça a vostres senyories, excel·lència, reverències y mercès, attès les Corts se van cloent, sien servits en manar promptament se declare en dita causa, accussant a dit canonge Miró la contumàcia; suplicant sobre totes y sengles cosas per aquesta part deduhidas y per havant deduhidoras compliment de justícia ésser-li administrat. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc*. Gallego.

Qua suplicatione lecta, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

Suspensio dissentimentorum.

Admodum reverendus abbas de la Real et reverendus syndicus Vicensis eorum dissentimenta pro effectu gratie facte scriptoribus suspenderunt et quilibet eorum suspendidit.

Per la prestació del jurament del serenísim príncep.

Promotor militaris reportavit: que en lo bras militar havien determinat que anassen los dos promovedors de aquest y de aquell bras a solicitar al bras real lo pensament que estos dies los fonch reportat de què·s nomenassen persones per los brassos per a mirar exemplars de quina forma se havie tingut altres vegades en semblants juraments de prínceps menors de edat.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit et predicta brachio militari reportar fuerunt[443].

384v// **Per dit negoci.**

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras, per a vèurer la forma que se haurà de tenir en prestar lo jurament del sereníssim príncep, havien nomenat al magnífich mossèn Vilaplana, syndich de Gerona, misser Rabollet, syndich de Vilafranca de Conflent, y misser Frexenet, syndich de Leyda.

443 *En lloc de* reportari fecerunt.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 442

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per via de pensament, han deliberat que·s havisàs als senyors qui ordenen les Constitucions que, quant trauran en bell les Constitucions, possasen adapart les essencials y més importants, per a què se puguessen primer determinar y presentar-se a sa magestat.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras suplica a ses senyories y mercès sien servits manar enviar les decretacions y apuntaments fets sobre los memorials de les Constitucions, perquè allí los volen començar a votar.

Dels caps de les Constitucions.

Et fuit decretum: que se porten per lo promovedor als brassos militar y real còpies de les decretacions y apuntaments fets en lo present bras sobre los cent sexanta-y-hun capítols de dites Constitucions que assí se són votats, y se'ls digue que axí com aniran llegint poran advertir les que seran de més importància, perquè decretades per los brassos se podran presentar primer a sa magestat que les altres; y que apar se deurie demanar hora als senyors tractadors per la embaxada de les abadies. *Fuit reportatum allis brachiis dicte Curie.*

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha deliberat, per via de pensament, se anàs a demanar hora als senyors tractadors per a fer la embaxada de les abadies.

385r// *Reverendi syndici Barcinonensis et Dertusensis eorum dissentimenta pro effectu gratie facte scriptoribus brachiorum suspenderunt et suspendere se dixerunt.*

Die dominica, decima mensis noembris, inter terciam et quartam horas post meridiem, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Catalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus Ferdinandus Quintana, iuris doctor, procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis, qui fecit fidem de mandato et iuravit in forma.

Reverendus procurator reverendi Prioris Catalonie.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

385v// *Quibus convocatis, pro parte tutorum et curatorum pupillorum Terrens et discreti Balthasaris Dot fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

Suplicació de mossèn Dot y dels puvills Terrens.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Per voler fer un deposador junct y contíguos als càrcers reals comuns de la dita ciutat de Barcelona, los *tunch* senyors deputats en lo trienni del ardiacha Cerveró y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 443

mossèn Enrrich Agullana y sos condeputats compraren y pagaren bé algunas casas situades en la plaça del rey de la dita ciutat de Barcelona, contíguas a la cort del senyor veguer de Barcelona y als archius de aquella; y aprés, aquelles totes feren enderrocar. Y enderrocant-les, se enderrocaren també los dits archius de la dita cort real del senyor veguer de Barcelona tenia sobre la entrada de dita cort, ab dos finestres que exien al carrer que passa davant dita cort, vulgarment dita de la devallada de la cort; los quals archius estaven recondits los llibres, actes y scriptures públicas de dita cort, en los quals estan compresos molta part dels patrimonis dels poblats axí en la dita ciutat de Barcelona com en tot lo Principat de Catalunya, per ser la dita cort ordinari de la dita ciutat de Barcelona y ser dita ciutat pàtria comuna per a tots los poblats en dit Principat. Los quals llibres y scriptures fonch forçat treure de dits arxius y aquells posar y col·locar per leshores en un racó de dita matexa cort, a hont estan molt dolentament y ab gran occassió de robar-ne, com de fet han robat algunes, y part recondit en unes instàncies de una casa particular que està prop la dita cort, per no tenir dita cort lloch altro algú per recondir y tenir dits llibres y scriptures sinó dits archius, ab confiança certa que·s tenia com dits *tunch* deputats prometeren y offeriren que, //386r// acabada la dita obra de dits deposadors, tornarien a posar los dits archius ab los parestatges y ab lo portal per lo qual de dita cort s'i entrave en dits archius y en la forma y manera que abans estavan dits archius, per poder tornar-i y col·locar-i dits llibres y scriptures en aquells com abans estaven recondides, per conservació dels patrimonis dels dits poblats en dita ciutat y Principat. E com ara fa alguns anys que dita obra de dits deposadors sia ja acabada e per part axí del senyor útil de la scrivania de dita cort com del scrivà major de aquella se hage instat, solicitat y suplicat moltes y diverses vegades als senyors deputats del General de Catalunya que tornassen dits archius ab los parestatges y portal y ab lo modo y forma que estava abans per a poder-y tornar col·locar y recondir dits llibres y scriptures, los quals vuy estan a molt mal recapte y perdició y en risch de perdre-se'n molts; y fins vuy no·u hajan may pogut obtenir, encara que moltes y diverses vegades han dit y offert o farian, del que ne ha redundat y de quiscun dia redunde y per havant ne pot redundar molt notables danys a la cosa pública y a tots los particulars de aquella per no estar en son degut lloch dits actes y scriptures. Per ço y altrament, tant los tudors de don Joan Baptista Terré, pubill, vuy senyor útil de la scrivania de dita cort, quant encara Miquel Balthazar Dot, scrivà major de aquella, quant humilment poden supliquen a vostres senyories, excel·lència, reverències y mercès sien servits manar als senyors deputats que vuy són que, de pecúnies del dit General, tornen a posar los dits archius de dita cort ab sos parestatges y ab lo dit portal que entre de dita cort a dits archius y ab la forma y manera que abans //386v// estavan, y restituesquen les claus de dits archius que vuy tenen dits deputats o per ells lo portaler dels dits deposadors, conforme la offerta que dits *tunch* deputats feren y com és rahó y justícia, perquè dits llibres y scriptures que vuy estan a total ruïna y perdició se pugan tornar, recondir y col·locar en aquells ab son degut orde, com abans estaven; que serà fet ab molt poch gasto y serviran per lo fi que són estats fets ja de molts centenars de anys ençà, que ara no servexen sinó per cosas inútils e infructuosas, com és fer-hi estar algunes vegades alguns presoners que tenen llibertat de anar per totes les pressons, lo que no·s pot ni·s deu fer ni en manera alguna suffrir per bé de la cosa pública y dels poblats de aque-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 444

lla. Que ultra del que en assò faran lo que és de tanta rahó y justícia, dits suplicants ho reputaran a singular mercè, etc. *Altissimus, etc*.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Per lo dissentiment de mossèn Pere Cassador.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, és de parer que los tres promovedors anassen a donar rahó als senyors tractadors del dissentiment és en aquell bras a tots actes posat per mossèn Pere Cassador, per tràurer aquell bras de treball y ajudar a mossèn Pere Cassador.

Et in continenti, in dicto stamento ecclesiastico predicte deliberatione adheserunt et etiam decreverunt: que lo promovedor digue als altres brassos que, pux que se ha de anar a fer embaxada a sa magestat per lo negoci de les abadies, que se li suplique sie servit assignar dia per al jurament del sereníssim //387r// príncep; y que·s demane hora per adassò.

Magnificus Hieronimus Stor, iuris doctor, nomine procuratorio reverendi Mathei Miró, ut constat instrumento recepto per discretum Natalem Castelló, auctoritate regia notarium publicum Barcinone, die decima septima mensis octobris proximi dimissi, dicto nomine obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació del canonge Miró.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt reverents e il·lustres senyors.

Sens causa *saltim* justa à volgut y vol lo molt reverent senyor Hyerònim Terça, ardiacha de Culla y canonge de Tortosa, moure y portar plet contra del molt reverent senyor Matheu Miró, canonge de dita iglésia, qui per avuy en lo càrrech de oydor suporta los treballs de la Deputació de Catalunya en Barcelona, pretenent dit canonge Mirò no estar ben enseculat en deputat ecclesiàstich per mort del quòndam ardiacha Cerveró, ans bé aver de ésser ell dit Terça enseculat, adlegant per adassò algunes causas y rahons no subsistents en fet ni en dret, contra Capítols de Cort, ús, stil, consuetut immemorial y pràtica de la casa de la Deputació, lo que amostrarà a vostres senyories, excel·lència y mercès molt clarament. Emperò, perquè ab rectitut se pugue ministrar justícia, y no és rahó, ans contra tota justícia, que en esta causa y hagen de votar y entrevenir los parents y persones conjunctes que dit senyor Terça té en lo brassos, per ço, lo legítim procurador de dit Miró, produhint sa potestat *ut inseratur, petens sibi intimas fieri*, demana e suplica abans de totes coses sie provehit que en la prosecussió y dessissió //387v// de dit negoci no·y entrevinguen lo molt reverent senyor Esteve Puig, abad de la Real, per ésser honcle maternal del dit Terça, ni lo magnífich Enrrich Terça, donssell, per ésser cosí y[444] parent molt acostat del dit senyor Terça, del que se offerex si menester serà donar plena informació; y que quant se tracte de aquest negoci hagen de exir dels brassos, com axí sie de justícia; y que, feta dita provisió, li sie comunicat al advocat debaix scrit lo procés y actes *ex adverso* exhibits, etc. *Altissimus, etc*. Astor.

444 *A continuació, repetit,* y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 445

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui per totum diem crastinam super suspectionibus allegatis audiant, videant et referant.

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras los aparie que primer se ha de saber si los syndichs y procuradors tenen los poders per lo jurament del sereníssim príncep; y que les persones per a ordenar la forma se haurà de tenir en lo dit jurament hagen traçat y vist lo que se haurà de fer.

Per dit negoci.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras y ha alguns syndichs que no tenen encara los poders per lo jurament del sereníssim príncep; y axí·ls apar que no·s demane hora encara. Y també que se espere quin apuntament faran les persones eletes per a vèurer la forma que·s tindrà en la prestació del dit jurament.

Per lo Redrès del General.

Ítem, los convocats en dit stament, per ordenar y possar en bona forma los Capítols trassats per lo Redrès del //388r// General aprés que sien passats per los brassos, nomenaren a misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell.

Agravis.

Item, fuerunt lecta memorialia gravaminum Prioris Cattalonie, nobilis Geraldi Alentorn, Ioannis Roset, domini de Segur, et Ioannis Bolet, domicellorum, et fuit decretum quod reportentur brachio militari per promotorem. Et in continenti, fuerunt reportata brachio militari.

Venerunt admodum reverendus abbas de Gerri, reverendi syndici Barcinonensis et Urgellensis.

Per lo jurament del príncep.

Promotor militaris reportavit: com en aquell bras, hoïda la relació feta per don Plegamans de Marimon, altre de les persones eletes per lo bras militar per a mirar exemplars y vèurer la forma que se haurà de tenir en lo jurament del sereníssim príncep, han determinat per via de pensament que los promovedors deurien anar per part dels brassos a suplicar los senyors tractadors sien servits vullen manar al protonotari los comunicàs alguns exemplars tenen de semblants juraments.

Promotor regalis reportavit idem quod promotor militaris.

Et convocati in dicto stamento dictis deliberationibus aliorum brachiorum adheserunt et per promotorem aliis brachiis dicte Curie reportari fecerunt. Fuit reportatum aliis brachiis dicte Curie per promotorem.

Venit deinde dominus Gaspar de Pons, qui in effectu suplicavit sequentia: que en la vegueria de Vich vagave un lloch de deputat per mort de mossèn Vergós de la Parra y que suplicave a ses senyories y mercès fossen servits ensecular-lo en dit lloch.

388v// *Et etiam dictus dominus Gaspar de Pons suplicavit:* que attès que per mort de mossèn Antoni Sacosta vaga un lloch de oydor en la vegaria de Agramunt, que en lloch de aquell sie inseculat Joan Roger, son nebot.

Et convocati in dicto stamento super predictis decreverunt: que lo dit senyor Gaspar de Pons fasse una suplicació per lo suplicat y que la presente assí en los brassos.

Suplicació de mossèn Gaspar de Pons.

Deinde, dominus Gaspar de Pons obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 446

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Antoni de Vergós, donzell en la vegueria de Vich domiciliat, vague un lloch en la Deputació de deputat militar; supplique per ço a vostres senyories, excel·lència y mercès Gaspar de Pons de Monclar, donzell en dita vegueria domiciliat, li fassen mercè en lloch de aquell manar-lo ensecular, attès ell y los seus han sempre residit en la present Cort en servey de aquella; que lo dit suplicant ne rebrà particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et habito per convocatos in dicto stamento tractatu, fuit decretum quod ex nunc senceatur inseculatus dictus Gaspar de Pons, quia presens est in Curia; fiat ut per ipsum suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Postea, magnificus Hyeronimus Joan obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

389r// **Suplicació de mossèn Hierònim Joan.**

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

En la vegueria de Gerona vague un lloch de deputat militar per mort de mossèn Joseph Miró, quòndam donssell en la ciutat de Gerona domiciliat; per ço, Hierònim Joan, donzell domiciliat en la dita vegueria, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès li fassen mercè de ensecular-lo en lloch de aquell, attès ha residit en la present Cort del principi ençà; y lo dit suplicant ne rebrà molt particular mercè. *Et licet, etc.*

Et fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Magnificus Petrus Puigvert de Gravalosa, domicellus, obtulit suplicationem thenoris huiusmodi:

Suplicació del senyor Puigvert de Gravalosa.

Molt il·lustres, molts reverents, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Anton de Çacosta, donzell en la vegueria de Agramunt domiciliat, vaga un lloch de deputat militar o oydor militar; suplica per ço Pere Puigvert de Gravalosa, lo qual diu és de dita vegueria y té proprietats y domicili en aquella, sian vostres senyories, excel·lència y mercès, attès que és present en Cort y seguex aquella, servits ensecular-lo en dit lloch que vaga. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et fuit decretum quod, verificatis prius qualitatibus per Capitula Curie requisitis, ex nunc censeatur inseculatus dictus Gravalosa, sublatis tament dissentimentis.

Et in continenti, dictus Gravalosa predicta verificavit.

389v// *Et in continenti, magnificus Micael de Guillemota obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:*

Suplicació de mossèn Guillemota.

Molt il·lustres y molts reverents, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de mossèn Çacosta, donzell en la vegueria de Agramunt domiciliat, vaga un lloch de deputat o oydor militar; per ço, Miquel Guillemota, donzell en la dita vegueria domiciliat y present en Cort, suplica a vostres senyories, excel·lència y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 447

mercès lo manan ensecular en lloch de aquell; que lo dit suplicant ne rebrà molt particular mercè. *Et licet, etc*.

Admodum reverendus abbas de Gerri et reverendus syndicus Barcinonensis, pro effectu gratie facte domino Gaspari de Pons, suspenderunt sua dissentimenta.

Item, fuit lecta quedam scriptura presentanda sue regie magestatis in facto gravaminum factorum per officiales sancte Inquisitionis, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació per los agravis dels inquisidors.

Sacra, catòlica, real magestat.

Los poblats en lo Principat de Catalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya y la Cort General, representant aquells, no ignoran que los inquissidors de la herètica pravitat, com ha jutges apostòlichs, no tingan ni puguen //390r// exercir plenament sa jurisdicció en les coses de fe y tocants per disposició de dret al Sanct Offici de ells, y assò en tots los vassalls de vostra magestat de qualsevol condició y stat que sien; ni tampoch ignoran ni se agravian que los dits inquisidors, per al exercici del seu Sanct Offici, ultra dels officials y ministres necessaris, no pugan fer y tenir familiars per tot lo Principat de Catalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya en número moderat; ni tampoch ignoran ni se agravian que los dits inquissidors tinguen y deffensen per privilegiats los tals familiars y los fassan de son for, en tant com estan en acte lo exercici o ministeri de negocis que sien del Sanct Offici y per cosas tocants al exercici y ministeri.

Los agravis que pretenen los dits Principat y Comptats y supliquen a vostra magestat mane remediar són los següents, als quals se reduhexen tots los que a vostra magestat estan representats ab los memorials que a vostra magestat per la dita Cort li són estats donats.

Lo primer és perquè, no poden-los privilegiar ni fer de son for sinó del modo sobre dit, los defensen de fer com ha exempts en tot y per tot de la juridicció real de vostra magestat y dels barons en civil y criminal.

Lo segon és que han fets y fan tants familiars y en número tan exessiu y de persones de tals qualitats que manifestament se veu ésser impertinents per al dit ministeri de les coses del Sanct Offici, per eximir-se de la jurisdicció de vostra magestat y dels barons y en perjudici dels altres vassalls de vostra magestat.

Lo tercer és que, essent ells jutges apostòlichs ab la jurisdicció, //390v// encara que pleníssima, però limitada en dits negocis propris del dit Sanct Offici, occorrent duptes sobre la conexensa de delictes comuns y fets civils entre persones layces vassalls de vostra magestat, essent lo hu de ells familiar, se volen occupar la jurisdicció de vostra magestat en voler conèxer si toca a ells la conexensa o als officials de vostra magestat.

Y venint al primer agravi, suplica la dicta Cort a vostra magestat que mane conciderar que, de més de cent y dos-cents anys ençà, los predecessors de vostra magestat, reyes de Aragó y comptes de Barcelona, ab Constitucions en Corts Generals y ab grans serveys personals y pecuniaris, les quals vostra magestat ha jurades, han promès als dits poblats que no serien convenguts ni judicialment molestats, en civil ni criminal, sinó devant de sos ordinaris en número cert y determinat, abdicant-se la facultat de poder-ne fer y nomenar altres, de qualsevol nom que fossen y per ninguna causa qualsevol, urgent y incogitada, y per les causes de apel·lacions y recorsos o que per les regalies reals pogués traure y evocar de les cors dels ordinaris y barons, axí civils com criminals; noresmenys, prometeren conèxer y determinar aquellas dins Catalunya, en sa Audiència Real; y particu-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 448

larment en la fundació de cert número de doctors en aquella, se abdicaren la potestat de conèxer ni judicar causas civils ni criminals dels poblats en lo dit Principat sinó ab consell y intervenció de ells, donant per això lo dit Principat, ultra dels dits grans serveys, los salaris als doctors del dit Conssell o Audiència Real, sols per assegurar-se que vostra magestat ni sos predecessors y successors puguessen sinó //391r// per ministeri dels dits ordinaris y doctors de Conssell cathalans, y no per ninguns altres, conèxer ni determinar llurs causas y negocis civils y criminals. Y perquè en esdevenidor no·ls pogue parar prejudici en dita libertat tant justa, si per ventura per vostra magestat o sos predecessors o successors per importunitat o altrament se feyan alguns actes contraris, provehiren també los predecessors de vostra magestat, ab consentiment de dites Corts Generals, y vostra magestat per sa clemència, jurar que per ningú, contrari ús, fos poguda ésser derogada la dita libertat, ans qualsevol actes en contrari per qualsevol temps continuats fossen haguts per abussos; la qual provisió y declaració que sien tinguts per abussos està repartida y jurada en totes les conclussions de les Corts que vostra magestat y sos predecessors han celebrades. De hont resta molt clar ésser agravi sobre dit per ço que, fent dits actes dits inquissidors entre familiars vassalls de vostra magestat, poblats en lo Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, en civils y criminals, comunes o profanes, y no tocants al interés del fisch y offici de la Inquisició, contravenen clarament en quant les volen tirar a son for a la disposició de les dites Generals[445] Constitucions y se occupen de fet la jurisdicció dels dit officis als ordinaris de vostra magestat y dels barons y, en sos casos, de la Real Audiència, com és dit, ab gran prejudici y dany dels dits poblats.

Lo qual agravi és propri greuge de Cort y pot vostra magestat, assò fet, reparar aquell en la present Cort, per si o remetent-ho al judici dels jutges de greuges, sens ésser necessari a alguna intervenció ni consentiment del inquissidor general, perquè, no tractant-se com és dit de agravis o prejudicis //391v// que los inquissidors de aquest Principat hajan fets per sa jurisdicció mera apostòlica que·ls compatex per dret comú ho per sas comissions apostòliques en los dits negocis de fee, en los quals no pretén la Cort General alguns agravis, sinó solament ab los dits fets y negocis profans y entre vassalls laychs de vostra magestat, los quals, ara sien fets sens alguna jurisdicció, ara sien fets ab concessió de aquella feta per vostra magestat o sos predecessors aprés de les dites Constitucions, és cosa averiguada que toca a vostra magestat a soles conèxer y declarar, per si o per los jutges de greuges de vostra magestat y de la Cort, com no·s tracte sinó de actes fets contra Constitucions, en prejudici dels dits poblats y fets per persones que no poden pretendre haver-o fet com ha officials apostòlichs, sinó com a officials usants de la jurisdicció de vostra magestat. Y així, com a cosa tocant a vostra magestat a soles remediar y reparar en diverses Corts Generals de aquest Principat, se ha suplicat a vostra magestat.

Y venint al segon agravi, vehent y conciderant-se en les Corts Generals per la magestat del emperador don Carlos y aprés per vostra magestat celebrades que los dits inquissidors, no solament exedien en lo que dalt està dit, però també en lo número dels familiars, tenint, crexent y augmentant de cada dia lo número de aquells y, així, per medi de les persones de aquells, tirant a son for altres[446] vassalls de vostra magestat no familiars,

445 *A continuació, ratllat,* disposicions.
446 altres, *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 449

y tants més quants se feya major lo número dels familiars, han representat en diverses Corts aquest agravi, suplicant a vostra magestat manar reduhir a cert número los familiars y que fossen assenyalats o scrits en part públiques, perquè fossen coneguts y los altres poblats fossen certificats de no contractar ab ells si no volien o més remirats en no offendre'ls; en lo qual, encara que per la *felice* me//392r//mòria del emperador y per vostra magestat se sien fetes algunes provissions, són estades tals que no han llevat los dits inconvenients, hans lo número dels familiars y danys dels altres poblats ha augmentat tant que per ventura no seria error affirmar a vostra magestat que, per un centenar de familiars que hi hagués en Catalunya ara quaranta o sinquanta anys fa, se'n troban ara mil o més y la major part de ells supèrflua y de personas que lo manco que pensan és servir al Sant Offici, sinó per eximir-se de la jurisdicció dels officials de vostra magestat y del lloctinent general y Audiència Real y dels barons, perquè són obligats civilment a molts o criminalment a les Corts; y de assò y ha notòria y general quexa en lo present Principat, com se mostra ab lo que se entén que tots los syndichs de les universitats reals y encara los syndichs de las yglésies cathedrals aportan particulars instruccions de suplicar-ho a vostra magestat y molts de ells, ab lo degut acato de vostra magestat, possar dissentiment fins a ésser remediat, attès que en tantes Corts Generals no se ha provehit com convenia y que lo dit agravi se és tant escampat y fet intolerable, que no·s pot més dissimular.

Y venint al tercer, no podent[447] pretendre los inquissidors tenir alguna jurisdicció o conexensa o exequció personal o real fora dels negocis sobre dits de fe en les persones dels familiars ni de altres laichs, sinó si y en quant fossen empedits en actes y exercici de coses tocants al dit Sant Offici en coses de fe, si no és per concessió de jurisdicció temporal que vostra magestat o sos predecessors los haguessen atorgada, és cosa molt sabuda que tocaria a vostra magestat o a son lloctinent general y Audi//392v//ència Real conèxer y determinar dites coses y no als inquissidors; és a saber, si tal jurisdicció los és concedida o no y si s'és poguda concedir o no, com sia cosa no menys sabuda que, per molt que·s fos donada tal jurisdicció, no se és poguda donar la conexensa abdicar-se de la persona real, ab la qual tostemps està major; y axí o pratica vostra magestat y sos Conssells en tots los regnes y senyories y particularment en lo present Principat, ab tots qualsevol tribunals qualsevulla preheminents.

Y axí, anyadint als agravis ja a vostra magestat presentats contra dels dits inquisidors y declarant aquells, suplica a vostra magestat la dita Cort General, tant humilment com pot, mane vostra magestat provehir sobre dits agravis, y los tinga per escusats si insistexen ab esta suplicació ab més efficàcia que no en les Corts passades, com molt gran part de la Cort ho tinga axí ab special instrucció de sos principals. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Que quidem scriptura in dicto stamento lecta, placuit omnibus et fuit decretum quod reportetur brachio militari per promotorem presentis stamenti. Quod fuit executum per dictum promotorem, prout paulo post retulit.

447 podent, *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 450

Dissentimentum syndici Ilerdensis.

Die lune, undecima mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, intus apartamentum in quo brachium ecclesiasticum Principatus Catalonie convocari solet, constitutus reverendus Baltazar de Rajadell, canonicus et syndicus ecclesie Ilerdensis, qui verba hec vel similia verba in effectu dixit: que dissent que·s fasse qualsevol Constitució o Capítol sobre elegir maestre Sivela en la universitat //393r// del Studi de Leyda, sens que primer ell sia hoït y sie present en dit negoci; y també dissent a totes y qualsevol gràcies en lo present bras fahedoras. Requerint al notari, etc.

Dicta die lune, undecima mensis novembris, anno predicto a nativitate Domini millessimo quingentessimo octuagessimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt et presentes fuerunt:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Estefanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu comendatarius Sancti Petri de Gallicantu.

Reverendus frater Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei.

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cattalonie.

Reverendus Raphael d'Oms, archiaconus maior et syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus Raphael de Pons, sacrista et syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

393v// *Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.*

Reverendus Hyeronimus Terça, archidiaconus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus Honofrius Masdemont, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Venerabilis frater Blasius Torrents, procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, nobilis Ludovicus de Peguera obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació de don Luís de Peguera.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Don Luís de Peguera, doctor del Real Conssell Criminal, representa a vostres senyories, excel·lència y mercès que per promissió feta de la persona del magnífich mis-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 451

ser Francesch Puig, leshores assessor del portantveus de general governador de Catalunya, en lo lloch de hu dels doctors del Real Conssell Civil, que fou en lo mes de mars de 1579, fonch provehit en dit càrrech de assesor de dit portantveus de general governador; y serví dit don Luís lo dit càrrech des de dit mes de mars de 1579 fins a la vigília del Corpus del any 1581, que prengué possessió del càrrech que vuy té de hu dels doctors del Real Conssell, en lo qual fou promogut lo primer dia de maig de dit any 1581; en manera que serví en dit càrrech de assessor per temps de dos anys y poch més de dos messos; dins lo qual temps patí molts treballs y gastos de sa casa, y particularment quant li manaren anar y estar en la vila de Camprodon des de Nadal a Carnestoltes, estant totes les montanyes de aquellas partides plenes y cubertas de neu, patint-hi molt //394r// fret y altres necessitats y treballs; y també seguint moltes terres del present Principat en persecució de mala gent ab lo dit portantveus de general governador, lo qual també lo féu residir en la ciutat de Gerona per temps de sis messos contínuos; y axí bé, absent de sa casa, ab molt gran dany y detriment de sa casa y destrucció de son studi y litigants; y en la ciutat de Barcelona tingué passats tres messos la ordinària per ésser-se'n anat lo lloctinent general en la vila de Perpinyà, dins los quals féu fer moltes prohomenies y axí bé moltes justícias y molts altres serveys en lo dit càrrech, que serien llarchs de comptar. Y com[448] de semblants serveys vostres senyories, excel·lència y mercès tinguen acostumat de fer-ne remuneració, suplica dit don Luís de Peguera a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits, per via de gràcia y mercè, remunerar-li dits serveys, com tots hagen redundat en beneffici públich, la qual remuneració sie en satisfació de sos gastos y treballs y als altres done ànimo de emplear-se de bona gana en semblants serveys.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea fuit decretum: que sien donades y pagades al dit don Luís de Peguera, de pecúnies del General, cent lliures per les causes en la suplicació contengudes, alssats los dissentiments; y encontinent foren alsats tots los dissentiments.

Deinde, venit magnificus Andreas Vilaplana, syndicus civitatis Gerunde, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

394v// **Suplicació de mossèn Vilaplana.**

Molt il·lustres, reverendíssims, molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

En lo any 1571 fonch provehit Andreu Vilaplana, notari públich de Geroni[449], del offici de scrivà del diputat local de la dita ciutat y col·lecta sens salari algú; y aprés, en lo any 1574, li foren assignades per son salari ordinari vint lliures, conciderats los treballs y càrrechs de dit offici. E com dit Vilaplana hage sustentat molts treballs en los dits tres anys que ha servit lo dit offici sens salari algú y merexia se li assignàs dit salari en dit temps, com aprés se li és assignat, per ço, suplica dit Vilaplana plàcia a vostres senyories, excel·lència y mercès manar-li donar y pagar consemblant salari de dites vint lliures per any per los dits tres anys ha servit dit offici sens salari algú, y assò per via de

448 com, *interlineat*.
449 *En lloc de* Girona.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 452

remuneració o satisfació de treballs o altrament com millor a vostres senyories, excel·lència y mercès serà ben vist, pus és molt cert no ha faltat en fer lo que convé y ha convingut al beneffici y profit del General; y ademés que serà cosa justa y rahonable, dit Vilaplana ho reputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc*.

Qua suplicatione per me, notarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, fuit decretum: que sien donades y pagades al dit mossèn Vilaplana, per les causes en la suplicació contengudes, vint lliures, moneda barcelonesa, alsats emperò los dissentiments; y encontinent foren alsats tots los dissentiments, excepto lo del canonge Rajadell.

Per la suplicació de mossèn Ponçes.

Ítem, deliberaren que a mossèn Hyerònim Ponçes, de Tàrrega, per les causes en la suplicació a vuyt del present //395r// donada contengudes, sien donats sinquanta ducats moneda barcelonesa, alsats los disentiments; los quals encontinent foren alsats, accepto lo del canonge Rajadell.

Per la suplicació de mossèn Dot y dels pubills Torrens.

Item, habito tractatu super suplicatis pro parte Michaelis Dot et pupillis Terrens, fuit decretum quod committatur deputatis Generalis Cattalonie, qui locum assignent pro custodiendis dictis scripturis prout iuris et rationis fuerit.

Per magnificus Michaelem de Montagut fuit oblata supplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Montagut de Vallgornera.

Molt il·lustres e il·lustres, excel·lentíssim, molt il·lustres e il·lustres y molt magnífichs senyors.

Considerant Miquel de Montagut y de Vallgornera quant se desitja ara sia lo que té offici al General tant pecuniari com altres y se puga dir per los tals que·y deuen que del lladre de case[s] no·s pot hom guardar; y com no sia manco perjudici al dit General sufrir a las tals personas, que seria a un senyor que acomanàs sos dinés a un majordom e o tresorer seu per a el gasto de sa casa y acudir a sa honrra y lo tal grangeàs ab ells, en detriment de la honrra de dit senyor; per ço, humilment suplica dit Montagut a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits remoure de llurs officis als tals deutors y acomunar-los a personas idòneas y suficients fins a tant que los dits deutors ajen restituït y pagat a son senyor, per a què puga acudir de sos béns a sa honrra y útil de sa família, que són vuy tots los poblats del Principat de Cattalunya; y en assò, ultra del que serà purgar-ne vostres senyories, excel·lència y mercès llurs consi//395v//ènsies, per lo que dit Montagut desitja la bona administració de aquell tribunal, ne rebrà particular gràcia y mercè.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cattalonie scribam, lecta, super contenis in ea nihil fuit decretum.

Venerunt reverendi procurator illustrissimi Tarraconensis et sindicus Capituli Illerdensis; et etiam venit reverendus Ferdinandus Quintana, procurator reverendi domini episcopi Urgellensis.

Promotor militaris retulit: que aquell bras havia determinat, per via de pensament, que, pus que los senyors tractadors no havian fet tornar resposta de la hora per a fer la embaxada a sa magestat per lo negoci de les abadies, que·ls tornassen los promovedors a solicitar. *Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 453

Et paulo post, dicti promotores predicta reportarunt dictis dominis tractatoribus, prout promotor dicti stamenti ecclesiastici reportavit.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real et de Gallicant, reverendi syndici Tarraconensis, Gerundensis, Vicensis et Dertusensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Assignació de la hora per a fer la embaxada a sa magestat.

Quibus convocatis, venit nobilis don Hyeronimus Corella, nomine et pro parte dominorum tractatorum sue regie magestatis, qui verbo explicavit: que //396r// *al punto de las quatro horas sean lo embaxadores d'estos brassos en palacio para hazer la embaxada sobre las abadías y el negocio de Monserrate, que tal es la voluntad de su magestat.*

Venerunt reverendissimi domini Barcinonensis et Gerundensis ac reverendus prior monasterii Scale Dei, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi, reverendus procurator reverendissimi episcopi Urgelensis, reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie et reverendus syndicus Urgellensis.

Venit deinde promotor regalis et retulit: que en aquell bras estaven a punt per a anar les persones eletes per la embaxada fahedora a sa magestat.

Embaxada feta a sa magestat per lo negoci de les abadies vacans y per lo monestir de Montserrat.

Poch aprés, los embaxadors desobre nomenats per fer la embaxada a sa magestat sobre lo negoci de les abadies vacants y també del monestir de Nostra Senyora de Montserrat y per a presentar-li les scriptures dessobre ordenades, ço és, lo reverendíssim senyor bisbe de Elna, lo molt reverent don Miquel Aymerich, alax[450] de Labax, y lo reverent Hyerònim Terça, ardiaca, canonge y síndich de Tortosa, per lo stament eclesiàstich, juntament ab les altres persones per los altres brassos nomenades, anaren a cavall a palàcio, portant devant los porters ab les masses altes, y feren dita embaxada y presentaren la suplicació dessobre scrita ordenada per la vaccació de les abadies; y també li presentaren la suplicació y memorial desobre scrits y continuats sobre lo negoci del monestir de Montserrat y suplicaren a sa real magestat de paraula fos servit proveir en dites coses lo que fos de son real servey. Y feta dita embaxada y presentació de suplicacions y memorials, respongué sa magestat estes o consemblants paraules: *que mandaría proveher en lo de los monasterios y casas* //396v// *de religiones lo que más convenga al servicio de Dios y bien de dichas casas, y mandaría ver aquellos memoriales y proveher lo que fuere justo*, segons que poch aprés, tornats dits embaxadors per lo bras ecclesiàstich nomenats, totes les dites coses referiren.

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Postea, venit nobilis Hyeronymus Corella, ex parte dominorum tractatorum sue regie magestatis, qui in effectu deduxit: que los senyors tractadors preguen a ses senyo-

450 *En lloc de* abat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 454

ries y mercès vullen tractar sobre lo jurament del sereníssim príncep; y que esta nit se demane ora a dits senyors tractadors per a fer embaxada a sa magestat sobre aquest particular.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, hoït lo que lo senyor don Hierònym Corella en aquell bras ha exposat, han delliberat per via de pensament que la hora per a tractar los negocis de la present Cort sie habilitada fins a les nou hores de aquesta tarda. *Et in continenti, brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adesit.*

Vot del síndich de Barcelona sobre los capítols de les insiculacions.

Item, reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et syndicus Capituli Barchinone, postquam fuerunt in dicto stamento lecta quedam capitula super forma servanda in insiculationibus faciendis de locis deputatorum et auditorum compotorum Generalis Cattalonie, contenta in sexto et septimo capitibus ordinatis per regimine[451] *generalis, requisivit me, nottarium et presentis stamenti scribam, quattenus continuarem in presenti processu sequentie:* que no consent a la nova forma ordenada per a la inseculació de diputats y hoydors, sinó que se estiga a la forma antiga; y que aquest és son vot y parer.

Reverendus archidiaconus Terça, syndicus Capituli, dixit: que ipse erat eiusdem voti; requirens etiam in presenti processu continuari.

397r// **Per lo jurament del sereníssim príncep.**

Insuper, admodum reverendus abbas de Gerri, reverendi Onofrius Paulus Cellers, Barcinone, et Onofrius de Pons, Urgellensis syndici, commissarii ad infrascripta electi, retullerunt convocati in dicto stamento sequentia: que ells y les altres persones per los altres brassos anomenades han fet diligència de vèurer exemplars de altres juraments que se són prestats a prínceps de menor hedat y han trobat que lo rey en Joan volgué que lo infant en Martí, son germà, fill del rey en Pere, e los altres magnats y cavallers jurassen en príncep y primogènit al infant don Jaume, primogènit del dit rey en Joan; e axí, dit infant Martí e tots los altres barons, diumenge a 18 de mars 1387, prestaren dit jurament al dit infant Jaume essent menor y estant entre les cames de son pare, lo qual acceptà dit jurament com a pare y legítim administrador de aquell; també, a 4 de maig 1354, en lo palau real de la ciutat de Barcelona fonch jurat lo infant don Joan, primogènit del rey en Pere, essent de quatre anys, lo qual rebé lo jurament com a pare y legítim administrador de aquell; y que havien mirat altres exemplars de jurament prestats als sereníssims prínceps y havien ordenat les scriptures que ells aportaven y, encontinent, per misser Cellers fonch llegida una scriptura contenint en si la protestació que fa la Cort, ans de prestar lo jurament, per ésser lo sereníssim príncep menor y per prestar-se fora de la ciutat de Barcelona, a ont per privilegis a dita ciutat otorgats se deu prestar; y més, altra scriptura que conté lo jurament que la real magestat, com a pare y legítim administrador del dit sereníssim príncep, preste; y la tercera scriptura conté lo jurament que los brassos presten //397v// al dit sereníssim príncep. Les quals scriptures llegides, fonch deliberat en dit stament ecclesiàstich que per lo promovedor se reporten al bras militar, perquè aprovades per los brassos se pugan copiar y amostrar-les als senyors trac-

451 *A continuació, ratllat,* quattenus continuarem in presenti processu sequentie; que no consent a la nova forma.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 455

tadors per a què vegen si·ls staran bé; y fet assò, se podrà demanar hora a dits senyors tractadors per a anar a fer embaxada sobre aquest particular a sa magestat. *Que fuerunt notificata per promotorem dicto stamento militari et ibi dimisse dicte scripture, ut ipsi postea retulit.*

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Cauthela per mossèn Pons.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per mossèn Jaume Hierònym Ponces, nottari públich, habitant en la vila de Tàrrega, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. A la qual suplicació per nós és estada feta provisió que sien donats al dit mossèn Jaume Hierònym Ponces, de pecúnies del General, per les causes y raons en la dita suplicació contengudes, sinquanta ducats, moneda barcelonesa. Per tant, deduhint a nostra[452] notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, de les pecúnies del General, doneu y pagueu realment y de fet al dit mossèn Jaume Hierònym Ponces dits sinquanta ducats per les causes sobre dites, tota dilació y exceptió cessants; dient y intimant als oydors de vostres comptes que, posant vosaltres en compte la dita quantitat y restituhint la present ab àpoca de rebut, aquella vos admeten en compte de legítima data. En testimoni de les quals coses havem //398r// manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstichs y militar a onse y quant al bras real a dotse del mes de novembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Item, etiam vigore deliberationum et decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Cauthela per mossèn Vilaplana.

Los staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per mossèn Andreu Vilaplana, nottari de la ciutat de Gerona, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. A la qual suplicació per nós és estada feta provisió que sien donades al dit mossèn Andreu Vilaplana, de pecúnies del General, per les causes y rahons en dita suplicació contengudes, vint lliures, moneda barcelonesa. Per tant, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, de les pecúnies del General, doneu y pagueu realment y de

452 *En lloc de* vostra.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 456

fet al dit mossèn Andreu Vilaplana dites vint lliures per les causes sobre dites, tota dilació y exceptió cessants; dient y manant als oydors de vostres comptes que, posant vosaltres en compte la dita quantitat y restituint la present ab àpocha de rebut, aquella vos admetan en compte de legítima data, tota dilació cessant. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les //398v// presents, sotascrites de mà dels tres presidents, sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a onse del mes de nohembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Et etiam vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere sequentes:

Cauthela per mossèn Antich Sala.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per mossèn Antich Sala, nottari de la ciutat de Manresa, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inserentur*. A la qual suplicació per nós és estada [feta] provisió que sien donades al dit mossèn Antich Sala, de pecúnies del General, per les causes y rahons en dita suplicació contengudes, sinquanta lliures, moneda barcelonesa. Per tant, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, de les pecúnies del General, doneu y pagueu realment y de fet al dit mossèn Antich Sala dits sinquanta ducats per les causes sobre dites, tota dilació y exceptió cessants; dient y manant als ohidors de vostres comptes que, posant vosaltres en compte la dita quantitat y restituint la present ab àpocha de rebut, aquella vos admeta en compte de legítima data, tota dilació cessant. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a set, quant al bras militar a vuyt y quant al bras real a onse del mes de nohembre, any de la nattivitat //399r// del Senyor MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Die martis, duodecima mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montisoni convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas de Gerri.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 457

Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Per la suplicació del procurador fiscal de la règia cort.

Quibus convocatis, fuit lecta suplicatio per procuratorem fiscalem curie regie, die none presentium mensis et anni oblata, et fuit decretum: que sien donats de assí al devant al procurador fiscal de la règia cort, de pecúnies del General, a raó de cent ducats per cada un any, alsats emperò los dicentiments.

Venerunt admodum reverendi abbas de Populeto et frater Ignasius Gutiérrez, abbas monasterii de les Avellanes, et syndici Capitulorum Tarraconensis //399v// *et Barcinonensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.*

Per los salaris y remuneracions de officials.

Et habito tractatu super infrascriptis, fuit decretum: que·s nomenen dos persones per lo present bras, los quals, ab les persones dels altres brassos elegides, vegen y miren los processos de Corts passades y vegen los salaris y remuneracions que se són acostumades de donar als officials y persones que treballen per la Cort, y de tot fassen relació; nomenant per aquest effecte als reverents prior de Scala Dei y al ardiaca Terça.

En dit negoci.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras los apar que és molt temprà tractar de remuneracions dels officials y persones que han treballat per la Cort, y axí als apar que deuhen continuar los serveys y aprés se'n tindrà consideració.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli Barcinonensis, tradidit mihi, nottario, quandam scripturam, requirens in presenti processu inseri et continuari, que est tenoris huiusmodi:

Discentimentum syndici Barcinone.

Misser Honofre Pau Cellers, canonge y síndich del reverent Capítol de Barcelona, attès que lo Capítol de Cort comensat "Per obviar, etc." novament fet y legit en lo present bras ecclesiàstich sobre lo orde que·s preté se ha de tenir de assí al devant en lo insecular los deputats y oydors de comptes del General de Cattalunya, muda lo modo y forma de la inseculació de dits deputats y oydors, alterant y mudant la forma antiga y fins assí observada, per ço *et àlias*, inseguint les instructions que per dit son Capítol li són sobre de assò donades, dissent al dit y altres qualsevol Capítols ordenats y ordenadors sobre de la matèria de dites insiculacions y extractions de dits deputats y oydors de comptes, en quant //400r// per ells se mude ho age mudar lo orde y forma antiga de les dites inseculacions y extractions de dits deputats y oydors de comptes; requirint a vós, nottari, etc.

Item, fuit facta deliberatio sequens:

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Lo stament ecclesiàstich, considerant la brevedat del temps assignat per sa magestat per los negocis de la present Cort y que lo de més importància és lo iurament del

ecle2 29/3/04 19:21 Página 458

sereníssim príncep, y vent que la nit passada se comensà de tractar de aquest negoci y foren reportades sertes scriptures al bras militar per aquest effecte, per ço deliberen, per via de pensament, se fassa embaxada als altres brassos per recordar-los vullen tractar de aquest negosi que tant importa per a tot lo present Principat; y que, per aquest effecte, se fassa embaxada a sa magestat per a suplicar-lo sia de son real servey senyalar lo dia per al dit jurament, per a donar aquest contento adaquest Principat; y per a fer aquesta embaxada nomenaren al molt reverent abat de Poblet y als reverents ardiaca d'Homs, síndich de Tarragona, y al canonge Rejadell, síndich de Lleyda. *Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post reversi retullerunt*.

Embaxada del bras militar per dit negoci.

Venerunt nobilis Onofrius de Alentorn, dominus de Seró, Michael de Pons, dominus de Monclar, et Hyeronymus Argensola, dominus de Les Pallargues, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que aquell bras està a punt per anomenar personas per a fer embaxada a sa magestat y dir-li lo contento que rebran aquestos braços de què sa magestat se servesca senyalar dia per al jurament del sereníssim príncep.

Per la suplicació del monestir de Benifassà.

Preterea, habito tractatu super suplicatis die duadecima octobris proxime dimissi pro parte monasterii et conventus de Benifassà, Ordinis //400v// Cisterciensis, fuit deliberatum ut sequitur: quant al primer, que sia fet com és suplicat. Quant al segon, que los taulers del General ajen a donar al traginer ordinari de Benifassà, *etiam* de nits y en llurs casas, lo albarà del General. Quant al tercer capítol de dita suplicació, que·s concedesca com és demanat y que sia comesa a les persones eletes per al Redrès del General, per a què se'n fasse Capítol de Cort.

Venit procurator reverendissimi episcopi Urgellensis.

Item, fuit decretum: que vage lo promovedor al bras real a dir-los que manen tornar resposta de la embaxada que de part de aquest bras se'ls és feta aserca del jurament del sereníssim príncep.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis abbati de les Avellanes. Comparuit etiam admodum reverendus abbas de la Real.

Quibus convocatis, discretus Hieronymus Ponces, syndicus Tarrege, obtulit suplicatione tenoris huiusmodi:

Suplicació del syndich de Tàrrega.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, nobles y molt magnífichs senyors.

Com la vila de Tàrrega sie poble principal del present Principat de Cattalunya y en aquesta y ha burgesos, doctors axí en drets com en medicina, mercaders y altres persones de facultat, aptes y suficients per a regir qualsevol càrrechs y officis; e com dita vila pague fogatjes, bolla, entrades y exides de Cattalunya y tots altres càrrechs, com qualsevulle ciutat ni vila de dit Principat, y sia vila real y cap de vegaria, degan[a]t y col·lecta, y admés lo síndich de la universitat de dita vila en Corts; y per culpa de aquell, per no saber-ho demanar //401r// en les Corts passades o altrament,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 459

nunca dita universitat de Tàrrega[453] ha hagut lloch algú, axí de deputat com de oydor de comptes, en la casa de la Deputació, com altres viles semblants de menys calitat y ya és[454] que dita universitat de Tàrrega, com sia de sobre quatre-cents fochs; per ço, mossèn Jaume Hierònym Ponces, síndich de dita vila de Tàrrega, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès los sia servey de concentir-li dos llochs, ço és, hu de deputat y altre de oydor de comptes, en la dita casa de la Deputació y General, com ne tenen les altres consemblants viles; y que dites dos persones hajen de ésser del gremi y consell de dita universitat. Y fent-o axí, ultra que serà fer lo que és de rahó y justícia, dit síndich, tant en nom propri com en nom de dita universitat, lo que ho tindrà en special càrrech y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum. Pro parte Hieronymi Trullols, nottarii Balegarii, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

De mossèn Gerònim Trullols.

Il·lustrísims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Haurà vuyt anys que Gerònym Trullols, nottari y ciutedà de la ciutat de Balaguer, fonch creat en nottari y scrivà del General en la col·lecta de dita ciutat y, en tot aquest tenps, ha estat sens salari algú, a bé que li hagen assignar deu lliures de salari per quiscun any, les quals may ha rebudes; ni tampoch de abans de la assignació de dit salari, que havie més //401v// de catorse anys que servie sens ella, tampoch no ha rebut res. Per ço, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès servesquen de manar-li donar axí les deu lliures per quiscun any li foren assignades de sinch anys a esta part, com també remunerar-lo del temps que ha servit sens salari, en lo qual per dit offici ha patits y sostenguts molts treballs sens paga ninguna; que a més que vostres senyories, excel·lència y mercès faran lo de justícia, encara lo dit suplicant ho rebrà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altsissimus, etc.*

Magnificus Baptista Bordoll, Balagarii, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

De mossèn Bordoll.

Il·lustrísims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y il·lustres senyors.

Per al present vaga en la ciutat de Balaguer lo offici de tauler y receptor del[s] drets del General, per ésser-se absentat del Principat de Cattalunya mossèn Blasi Montserrat, qui obtenia dit offici y fa quatre anys ha mudat son domicili a la vila de Benavarra, Regne de Aragó. Per ço, mossèn Baptista Bordoll suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servit fer-li la mercè en provehir-lo de dit offici, lo que reputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod, si ita est, fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

453 *A continuació, anul·lat,* ha pagat.
454 *En lloc de* pes.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 460

402r// **Resposta ab embaxada del bras real.**

Venerunt magnifici Nicholaus Frexenet, Illerde, Andreas Vilaplana, Gerunde, et Iacobus Hieronimus Ponces, Tarrege, legati brachii regalis, qui in effectu esplicarunt: que aquell bras responen a la embaxada los és estada feta dient lo que està contengut en una scriptura que és del tenor següent:

Resposta ab embaxada del bras real per lo jurament del sereníssim príncep.

Aderex lo bras real en què sie jurat per los tres braços lo sereníssim príncep y que en la forma del jurament, allà a hont sa magestat promet no separar los Regnes de Mallorca y altres de la Corona de Aragó, sien posades les paraules de no alienar ni separar de la Corona de Aragó lo Realme de les Dos Cicílies, ço és, Nàpols y Cicília.

Que·s fassa embaxada a sa magestat.

Et contenti[455] *in dicto stamento deliberarunt:* que sie feta embaxada a sa magestat, conforme a la scriptura que aprés se ordenarà, acerca del jurament del sereníssim príncep; y per a fer dita embaxada nomenaren al reverendíssim bisbe de Barcelona, lo molt reverent abat de Gerri y al reverent ardiaca Oms, síndich de Tarragona. *Fuit reportata aliis brachiis dicte Curie [per] promotorem ecclesiasticum.*

Suspensio dissentimentorum[456].

Reverendus canonicus Rajadell, syndicus Illerdensis, suum discentimentum pro effectu gratiarum factarum Andree Vilaplana et Iacobo Hyeronimo Ponces, diebus prope lapsis, et fisci procuratori regie curie, hodierna die, suspendidit et suspendere se dixit.

402v// *Venit admodum reverendus abbas de les Avellanes.*

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per a fer la embaxada a sa magestat, han nomenat al excel·lentíssim duch de Cardona, don Plegamans de Marimon y mossèn Hierònym Argensola.

Revocatio dissentimenti abbatis de Gerri.

Admodum reverendus Agustinus Gallart, abbas de Gerri, cassavit, amovit et anullavit discentimentum per ipsum positum die decima nona octobris proxime dimissi; requirens, etc.

Discentimentum sindici Illerdensis.

Reverendus canonicus Rajadell, syndicus Illerdensis, dixit: que no concent, ans expressament discent, que sien suprimits y units al Studi de la ciutat de Lleyda beneficis que sien del patronat del Capítol de aquesta iglésia, com està en lo Capítol 205 de les Constitucions; ni tampoch concent que lo obtenint la dignitat de mestre escolia que de nou se ha de eregir en dita Universitat de Lleyda ni sos officials puguen fer escorcoll ni entrar en exercir jurisdictió en casa de canonges de aquella iglésia, si no és ab la forma que pot lo senyor bisbe de dita iglésia, conforme a Constitucions de dita iglésia.

Suspensio dicentimentorum.

Reverendi syndici Tarracone et Barcinone ecclesiarum, pro effectu gratie facte procuratori fiscali regis curie, suspendulerunt (sic) et suspendere se dixerunt eorum dissentimenta.

---

455 *En lloc de* convocati.

456 *Al marge dret.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 461

Habilitatio hore.

Item, convocati in dicto stamento habilitarunt hora ad tractandum et concludendum negocia presentis Curie usque ad nonam presentis noctis.

Brachium regale presentis adesit, prout eius promotor retulit.

Pro parte Gasparis de Petro fuit oblata suplicatione tenoris huiusmodi:

403r// **Suplicació de mossèn Gaspar de Pedró.**

Il·lustrísims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Mossèn Gaspar de Pedró, cavaller natural del Regne de València, ha trenta anys que resideix en lo present Principat de Cattalunya y ha vint anys que resideix y té son propi domicili en la vila de Ulldecona, ab muller y fills. Y perquè desitje poder gosar de las libertats e immunitats que los cavallers cathalans gosen y gosar deuen y poden en lo present Principat, com ho fan los fills que són naturals de aquells, per ço, lo dit mossèn Gaspar de Pedró, fill y procurador de aquell, comparent devant vostres senyories, excel·lència y mercès, humilment suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès los sia servey naturalitzar-lo per cathalà; que en tot lo dit suplicant ne rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès molt particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicant, reverendi syndici Tarraconensis, Barcinonensis, Illerdensis, Vicensis, Elnensis et Dertusensis earum dissentimenta suspenderunt.

Nominació de persones per lo bras real per la embaxada faedora a sa magestat.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras, per via de pensament, havien deliberat anassen los tres promovedors als senyors tractadors per a demanar hora per a fer la embaxada a sa magestat per lo jurament del sereníssim príncep.

Que·s demane hora per fer la embaxada.

Ítem, fonch deliberat que los tres promovedors vagen als senyors tractadors per demanar hora per fer la embaxada a sa magestat sobre la offerta del jurament del sereníssim príncep; y que justament los //403v// donen còpia de les tres scriptures ordenades per a presentar a sa magestat sobre la forma del dit jurament, ço és, la offerta y protestació que la Cort fa, lo jurament que sa magestat, com a pare y legítim administrador del sereníssim príncep, ha de prestar y lo jurament que los tres brassos de la present Cort han de prestar.

Et vigore decretorum per tria brachia presentis Curie factorum fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Cautela per la remuneració dels scrivans.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats del General del dit Principat de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres ajam deliberat que, de pecúnies del dit General, sien donades y pagades als tres scrivents ajudants, als nottaris de quiscun, ço és, a Nicolau Mença, scri-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 462

vent ajudant del bras ecclesiàstich, Jaume Tristany, escrivent ajudant del bras militar, y a mossèn Salvador Mir, nottari ajudant del bras real, y a quiscú dels dits tres scrivents, vint-y-sinch ducats, moneda barcelonesa, conforme a la deliberació per nosaltres feta; per ço, ab la present vos diem y manam que, de les pecúnies del dit General, doneu y pagueu realment y de fet a quiscú dels dits tres ajudants la dita quantitat de vint-y-sinch ducats moneda barcelonesa y cobreu d'ells àpoca de rebuda. E noresmenys, diem y manam als oydors de vostres comptes que, posant vosaltres en compte les dites quantitats ensemps ab àpocas de rebuda, aquelles vos admeten en compte de legítimes dates, tots dubtes y dificultats cessants. En testimoni de les quals coses havem manat per //404r// vostra cauthela ésser feta la present, sotascrita de mà dels tres presidents en dita Cort y sajellades del major sagell de aquella. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a VIIIIº, quant als brassos militar y real a onse de nohembre, any de la nattivitat del Senyor MDLXXV. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Die mercurii, decima tercia mensis novembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendus dominus abbas de Lavax.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de les Avellanes.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator reverendissimi Urgellensis episcopi.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
404v// *Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.*
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, fuit decretum: que lo procurador[457] vage a solicitar la reposta del bras real del que anit tart se'ls reportà.

Que·s demane hora per fer la embaxada a sa magestat.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras se aderex a la deliberació de aquest en què los promovedors vagen als senyors tractadors per a fer la embaxada a sa magestat.

457 *En lloc de* promovedor.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 463

Agravis de mossèn Puig.

Deinde, in dicto brachio ecclesiastico fuit lectum memoriale gravaminum oblatum per talis Puig, civitatis Illerde, et omnibus placuit; et fuit decretum: que lo promovedor lo aportàs al bras militar.

Agravis de mossèn Cassador.

Paulo post, fuit lectum aliud memoriale gravaminum magnifici Petri Cassador, civitatis Barcinone; per promotorem fuit reportatus brachio militare.

Deinde, promotor huius brachii reportavit: que los promovedors dels altres brassos militar y real y ell eren stats als senyors tractadors per a demanar-los hora per a fer la embaxada a sa magestat y que·ls havie respost que ells sabien la voluntat de sa magestat y nos avisarien.

Suspensio dicentimenti.

Reverendus canonicus Cellers, syndicus Barcinone, suum dissentimentum suspendidit ad effectum graie facte Francisco Andreu, syndico ville de Salses, die trigesima octobris proxime dimissi.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Generali in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, //405r// *exceptis admodum reverendis abbatibus de la Real, de Gallicant et de les Avellanes, reverendi procuratore illustrissimi Tarraconensis et reverendo priore monasterii Scala Dei.*

Dissentiments del bras militar.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras y havia un dissentiment a tots actes posat per mossèn Enrrich Serra, y que suplicaven a ses senyories y mercès fossen servits mirar quin remey s'i porie dar perquè se alsassen.

Et convocati in dicto stamento deliberarunt: que los tres promovedors vagen a donar rahó als senyors tractadors del dissentiment ha posat misser Serra en lo bras militar. *Et brachium regale predictis adhesit, prout eius promotor retulit.*

Per la suplicació del ardiacha Terça.

Et audita relatione advocatorum in facto archidiaconi Terça contra canonicum Miró, fuit deliberatum: que sien comunicats los actes a misser Astor, procurador del canonge Miró, en presència del hu dels nottaris de la present Cort, per un dia natural.

Dissentiment del bras militar.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras se havien posats dos disentiments a tots actes, també per lo mateix effecte que lo de misser Serra; y que ses senyories y mercès fossen servits anassen los promovedors als senyors tractadors per fer-los a saber perquè, y donen remey en què·s lleven.

Per los agravis de Vilafranca de Conflent.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras havia feta quexa lo syndich de Vilafranca de Conflent que, havent donat als brassos un memorial de agravis, ne habien borrats alguns noms[458] sens consultar-ho ab los altres brassos; y perquè la cosa no·s pot ben entendre faltant-hi los noms, havie suplicat a ses senyories fossen servits

458 noms, *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 464

manar-los-i tornar a escríurer de nou; y axí en aquell bras ho havien determinat y suplicaven a ses senyories lo mateix que dit syndich.

405v// *Et quia pro parte sacre, catolice et regie magestatis fuerat assignata hora quarta post meridiem brachii presentis Curie pro facienda dicta embaxiata superius provisa et iam hora predicta audita erat, supranominati reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri, reverendus Raphael d'Homs, archidiaconus, canonicus et syndicus Capituli Ta-rraconensis, pro brachio ecclesiastico; reverendissimus dux Cardone, nobilis don Plegamans de Marimon et Hyeronimus Argensola, pro brachio militari; Petrus Ferreres, Barcinone, Rafael Vivet, Gerunde, et Geraldus Mascaró, Villafranche de Panadès, syndici, pro brachio regale, embaxiatores per tria brachia dicte Curie superius electi et nominati, accesserunt equester ad palatium regium, preeuntibus sibi portariis dictorum trium stamentorum cum massis magnis Generalis Cattalonie, et dictam embaxiatam sue regie magestati fecerunt; et reversi superius nominati per brachium ecclesiasticum electi in dicto stamento, retullerunt sequentia in effectu:* que ells, juntament ab los altres embaxadors per los brassos militar y real nomenats, eren stats al palàcio real per fer la embaxada a sa real magestat, la qual li feren per les següents paraules:

Embaxada a sa magestat per lo jurament del sereníssim príncep.

Los tres brassos de Cattalunya, per lo gran amor y innata fidelitat que ells y sos predecessors han tingut sempre als antecessors de vostra magestat, reys de gloriosa memòria, volent complir y posar per obra lo que estos dies proppassats vostra magestat, per fer-los mercè, los féu a saber que sa real voluntat era que jurassen al sereníssim príncep per rey y senyor llur, per aprés dels molts y felicíssims anys de la vida de vostra magestat, nos ha enviats als que assí som presents perquè de llur parer besàssem les mans a vostra magestat y lo suplicàssem fos servit de manar-los senyalar lloch, dia y hora per al dit effecte; y rebran de vostra magestat molt singular gràcia y mercè.

406r// **Resposta de sa magestat.**

Y sa magestat, responent, dix estes o semblants paraules: *Yo doy muchas gracias a los tres stamentos por todo lo que de su parte me haveys referido; y tengo bien entendido el amor y fidelidad con que sus prehecessores y ellos han servido siempre a los reyes passados y a mi en todo lo que se ha offrecido, que es conforme a la voluntad y amor que les tengo. Y en lo demás que me haveys dicho, yo mandaré a los tractadores que les hagan a saber a los stamentos el lugar, día y hora que se habrá de hazer el juramento del príncipe; y de mi parte los referireys recibiré servicio que con diligencia procuren la brevedad de los negocios que allá tractan.*

Lo predit en effecte respongué sa magestat, tornant al fi de les sues paraules a repetir-los les gràcies.

Per lo negosi de fer galeres.

Item, convocati in dicto stamento sequentem fecerunt deliberationem: que per quant s'és llegida en lo present bras una escriptura acerca de fer galeras en esta costa de mar de Cattalunya y fer una sèquia per Urgell y un port a Barcelona, y recordant-se de uns memorials que per part de la ciutat de Barcelona se llegiren en lo present bras; considerant quant important cosa seria per a tot lo present Principat que dit negoci tingués effecte, per ço deliberen, per via de pensament, que de part de cada bras se anomenen dos

ecle2 29/3/04 19:21 Página 465

personas, als quals se'ls done commissió de vèurer tots los memorials que sobre de assò y haurà; y estes persones pensen y vegen quin orde se podria tenir en assò, y tot ho referescan als brassos. *Fuit reportatum per promotorem ecclesiasticum aliis brachiis.*

Suspensio dissentimenti.

Reverendus archidiaconus Coma, syndicus Vicensis, suum dissentimentum suspendidit ad effectum taxationis salarii advocatorum.

406v// **Nottificació de la voluntat de sa magestat.**

Venit deinde illustrissimus comes de Xinxón, comittatibus sibi admodum reverendo cancellario et aliis omnibus de Consilio sue regie magestatis in Principatu Cattalonie, et sedens ante reverendum presidem dixit sequentia in effectu: que sa magestat se servirie que lo jurament se prestàs per estos brassos de Cattalunya demà, al punt de les dos horas passat migdie.

Per la abilitació.

Promotor brachii militaris reportavit: que per haver-hi dissentiments en aquell bras no se ha pugut tornar resposta a la embaxada; y que, pus los dissentiments són per la habilitació, que·s deurie procurar se ajuntassen los abilitadors y que·s ves quins dissentiments obsten lo progrés de la Cort.

Dissentiment del bras real.

Promotor brachii regalis reportavit: que en aquell bras hi ha dissentiments a tots actes posats per los syndichs de Barcelona a què no·s voten les Constitucions fins tingan orde de la vintyquatre[na]; y com lo temps és breu, suplican a ses senyories y mercès vullen vèurer lo orde que·s pot tenir; y perquè sàpien lo dissentiment què conté, han manat venir a mossèn Sallarès, scrivà de aquell bras, lo qual notificà dit dissentiment.

Per los dissentiments del bras militar.

Preterea, fuit deliberatum ut sequitur: lo bras ecclesiàstich, entès lo dissentiment és en lo bras militar de la present Cort, deliberen se fassa embaxada per lo present bras y per lo real al dit bras militar per pregar-los vullen llevar dits dissentiments, antés [y] attès lo punt en què està la Cort y lo gran dany que porie causar al present Principat; y per fer dita embaxada nomenaren al molt reverent senyor abat de la Real y al reverent syndich del Capítol de Elna.

Que deliberatio fuit nottificata brachio regali dicte Curie et dictum brachium regale predictis adesit, nominando pro predictis Ludovicum Terrena, Perpiniani, et Rebollet, Villefranche //407r// *Confluentis, syndicos.*

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt; et paulo post, reversi legati brachii ecclesiastici, retulerunt: que ells han fet dita embaxada y que han entès los dissentiments que són en lo dit bras militar no·y impedexen la prestació del [jurament].

Super precedentia abbatis de les Avellanes et aliorum.

Preterea, sortit dubio super precedentia abbatis de les Avellanes, prioris monasterii Scala Dei et procuratoris illustrissimi Taraconensis archiepiscopi; habito tractatu fuit decretum: que lo abat de les Avellanes precehesca al prior de Scala Dei y dit don prior al procurador del il·lustríssim de Tarragona, sens prejudici de sos drets; y encontinent, lo dit don prior de Scala Dei protestà que per la deliberació sobre dita no sia fet prejudici als drets y preheminènsies de son monestir; requerint al nottari continue la present protesta en lo present procés.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 466

Protestatio procuratoris illustrissimus Tarraconensis.

Y noresmenys, encontinent, mossèn Jaume, procurador del il·lustríssim arquebisbe de Tarragona, dix que no consent, ans expressament dissent, a dita deliberació en quant toca son interès e o de son principal y protestà expressament que per dita deliberació y per lo lloch y assiento que ell del principi de la Cort en lo present bras ha tingut y li és estat ara assignat y per havant tindrà no sie fet perjudici a ell en dit nom ni a son principal ni sie tret en conseqüència si altre més preheminent lloch se li devie, com sien coses voluntàries y no poden prejudicar a sos successors, com ell tampoch puga causar prejudici als drets de son principal; requerint la present protestació sie continuada en lo present procés.

Y encontinent, misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell, féu consemblant protestació.

Sobre lo orde se ha de tenir per los syndichs dels Capítols en anar a prestar lo jurament al sereníssim príncep.

E perquè lo die de demà, per sa magestat real assignat //407v// per al jurament del sereníssim príncep, y hage tot orde axí en lo seure en lo lloch del soli com encara en lo anar a prestar lo dit jurament y per llevar totes dissenssions entre los syndichs dels Capítols sobre la dita precedència, de consentiment de tots fonch delliberat que demà, aprés migjorn, anàs[459] de la hora assignada per a la prestació del dit jurament, se convoquen totes les persones del present stament per lo present lloch, perquè de assí en fora tots junts vagen a la iglésia del lloch assignat a fer dit acte; y que per observar tota igualtat y pau entre los syndichs del Capítol de Tarragona, lo qual de consuetut antiquíssima y altrament acostume y ha acostumat a tots los altres Capítols precehir, sien posats y trets a redolins y, conforme axiran, axí se assenten y vagen a prestar lo dit jurament; ab expressa protestació que tots los dits syndichs feren que aquest acte no sie tret en conseqüència ni per ell se fasse prejudici algú a les pretencions d'ells y de ses iglésies; y que assò sie solament entès en lo dit acte de prestació del jurament y no en lo modo del seure en lo present bras ni en altres convocacions y ajusts que de assí al devant se succehiran, com ells de assò sien estats contents, attenta la importància del acte que se ha de fer del dit jurament y desitjant que·s fasse ab tota quietut y sossiego, com convé[460], y attesa la brevedat del temps per a declarar sobre dites pretencions.

Y encontinent, la dita deliberació fonch executada y, posats los noms dels syndichs devall scrits ab redolins scrits en paper, foren extrets en lo modo que·s segueix:

Lo reverent Baltazar de Rajadell, canonge y syndich del Capítol de Lleyda.

Lo reverent Pere Thomàs, canonge y syndich del Capítol de Gerona.

408r// Lo reverent Onofre Pau Cellers, canonge y syndich del Capítol de Barcelona.

Lo reverent Onofre Masdemunt, canonge y syndich del Capítol de Elna.

Lo reverent Jaume Coma, ardiaca, canonge y syndic del Capítol de Vich.

Lo reverent Rafel de Pons, sacristà y syndic del Capítol de Urgell.

Lo reverent Hierònym Terça, ardiaca, canonge y syndic del Capítol de Tortoza.

459 *En lloc de* abans.

460 *A continuació, ratllat,* a la brevedat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 467

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que de part dels tres brassos se fassa embaxada als senyors tractadors, notificant-los com estos brassos estan a punt y aparellats per a demà, a la hora assignada, prestar lo jurament al sereníssim príncep.

Habilitatio hore.

Item, convocati in dicto stamento habilitarunt horam pro tractandis et concludendis negotiis presentis Curie usque ad horam nonam presentis noctis.

Per los dissentiments del bras real.

Preterea, fuit deliberatum: que·s fassa embaxada al bras real per los brassos eclesiàstich y militar, per pregar-los vullen alsar los dissentiments que en aquell bras estan posats, attesa la importància dels negocis que per al present occorren y lo punt en què està la Cort; y per a fer dita embaxada nomenaren los sobre dits abat de la Real y syndich del Capítol de Elna.

Que deliberatio fuit nottificata dicto brachio militari per promotorem dicti stamenti ecclesiastici et dictum brachium militare predictis adhesit, nominando pro eius parte pro facienda dicta embaxiata nobilem don Plegamans de Marimon et talis Cohors, domicellos; qui quidem legati lectam[461] *embaxiatam fecerunt dicto brachio* //408v// *regali et paulo post, reversi, legati brachii ecclesiastici retullerunt:* que ells havien feta dita embaxada al dit bras real y havie entès allí no impedir los dits dissentiments lo acte del jurament del sereníssim príncep.

Insuper, convocati in dicto stamento fecerunt deliberationem sequentem:

Nominació de persones per a presentar a sa magestat.

Lo stament ecclesiàstich, considerant que lo die de demà, quant sa magestat estiga en lo sòlio, se li ha de presentar de part dels tres brassos de la present Cort la suplicació de la offerta del dit jurament y protestació que la Cort fa en dita suplicació mencionada, per ço delliberen que, per a acompanyar y acistir al reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president, lo qual ab les persones per los altres brassos nomenadores ha de fer dita presentació, que per lo present bras se nomenen dos persones per a assistir al dit acte; y per dit effecte foren nomenats lo molt reverent abat de Gerri y lo reverent syndich del Capítol de Tarragona.

Que quidem deliberatione fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem ipsius stamenti; et brachium militare pro predictis elegit excelentissimum ducem Cardone, nobilem Iacobum a Cardona et Ioannem Michaelem de Pons, dominum de Monclar, domicellos. Brachium vero regale pro predictis nominavit magnificos Petrum Ferreres, Barcinone syndicum, presidentem, Raphaelem Vivet, Gerunde, et Geraldum Mascaró, Villefranche de Panadès, syndicos.

Per lo jurament del sereníssim príncep.

Item, fuit deliberatum: que·s fassa embaxada als senyors tractadors y se'ls digue com estos brassos estan a punt per a prestar lo die de damà, la ora assignada, lo jurament al sereníssim príncep; y també que se'ls digue sien servits, si han vist les scriptures ordenades per al dit jurament, que les donen y restituescan, perquè·s puguen revèurer //409r//

461 *En lloc de* dictam.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 468

y copiar; y per a fer dita embaxada nomenaren al reverent pare don prior d'Escala Dei y a mossèn Onofre Pau Cellers, syndich del reverent Capítol de Barcelona. *Que deliberatio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie et omnes adheserunt.*

Brachium vero militare pro predictis nominavit nobilem don Berengarium a Peguera et Ioannem Altarriba, domicellos. Brachium vero regale nominavit pro predictis Ludovicum Terrena, Perpiniani, et Martinum Pallarès de Talarn, syndicos, prout eorum promotores respective retullerunt.

Et in continenti, dicti legati e[xe]cuti fuerunt, prout paulo post persone ecclesiastice superius nominate, reverse in dicto stamento, retulerunt.

Resposta ab embaxada al bras real.

Deinde, venerunt magnifici Gaspari Montserrat, Balagarii, et Gabriel Arrencada, de Torrella de Mongrí, legati brachii regalis, qui in effectu exposuerunt: que les persones tenien posat dissentiment en aquell bras han declarat ésser llur voluntat dits dissentiments no impedir lo acte de la prestació del jurament que lo die de demà se ha de prestar al sereníssim príncep.

Nota.

Hic debet inseri secunda habilitatio, que est insfrascripta, folio 429.

Die iovis, decima quarta mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, hora et loco solitis, convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinone, presidens.

409v// *Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.*

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

Admodum reverendus abbas de Populeto.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Admodum reverendus abbas de les Avellanes.

Reverendus prior monasterii Scale Dei.

Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus procurator illustrissimi episcopi Urgellensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, Ioannes Vidal obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 469

Suplicació de mestre Vidal.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, nobles y molt magnífichs senyors.

Francesch Vidal, paller ciutedà de Barcelona, ha servit quatre mesos y vuy també serveix a vostres senyories, excel·lència y mercès en tenir custòdia y tancar y obrir y natejar la casa en què se ajunten les persones per fer les Constitucions, memorials y Redrès, anant y venint y sercant //410r// les persones y altres coses que allí eren menester, matinejant molt y vellant fins a mitja nit y, finalment, ha fet tot lo que allí li han manat y ho ha fet ab molta diligència y treballs y legalitat, com de assò són molt bon testimonis y ne poran fer relació les persones que allí se ajustaven y ajunten; y com lo qui bé serveix és molta rahó sia pagat de sos treballs, per ço y altrament, dit Vidal suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits manar-lo pagar dels dits sos treballs per a què puga pagar lo que servint a vostres senyories, excel·lència y mercès ha gastat y després y puga dar sustentació a sa muller y fills y família; la qual cada cosa, ultra del que vostres senyories, excel·lència y mercès faran lo que bé tenen acostumat, dit suplicant ho reputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, loco solito convocato et congregato inter primam et secundam horas in dicte ecclesie beate Marie dicte ville Montissoni, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo Vicensi episcopo, admodum reverendo abbate de Populeto, reverendis syndicis Barcinonensi, Vicensi et Gerundensi et venerabili procurator reverendi abbatis Sanctarum Crucum; et etiam[462] *interfuerunt reverendissimus Elenensis episcopus et reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.*

Quibus convocatis, venit ex parte illustrissimi comitis de Xinxón illustris Petrus Torrella, offitium regium vulgo nuncupatum oxer de armas *regens, et dixit sequentia in effectu: que el señor conde de Xinxón desía que sus señorías fuessen servidos de hir a la iglesia a ponerse* //410v// *en su lugar.*

Y encontinent, totes les sobre dites persones que estaven juntades en dit stament ecclesiàstich se conferiren personalment a la dita iglésia de santa Maria de la present vila de Monçó, a hont estava parat lo soli ab parament de brocat y seda, y se assentaren en los banchs que estaven posats a la mà dreta del soli; y allí foren presents los següents:

Nominació de les persones ecclesiàsticas que entrevingueren en la prestació del jurament.

Lo reverendíssim senyor don Joan Terès, bisbe de Elna.

Lo reverendíssim senyor don Jaume Cassador, bisbe de Gerona.

Lo reverendíssim senyor don Joan Baptista Cardona, bisbe de Vich.

Lo molt reverent don Miquel Aymerich, abat de Vax.

Lo molt reverent Esteve Puig, abat de la Real.

462 *A continuació, repetit,* et etiam.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 470

Lo molt reverent Agustí Gallart, abat de Gerri.

Lo molt reverent don Francesc Oliver y de Botaller, abat de Poblet.

Lo molt reverent Paulo Pla, abat de Sant Pere de Gallicant.

Lo molt reverent fra Ignasi Guttiérres, abat de les Avellanes.

Lo reverent fra don Andrés Capilla, prior del monestir de Scala Dei.

Lo reverent misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim senyor archebisbe de Tarragona.

Lo reverent misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell.

Lo reverent fra Hugo de Copons, procurador del Prior de Cattalunya.

Lo reverent Rafel d'Oms, ardiaca, canonge y syndich del reverent Capítol de Tarragona.

Lo reverent Baltesar de Rajadell, canonge y syndich del reverent Capítol de Lleyda.

Lo reverent Pere Tomàs, canonge y syndich del reverent Capítol de Gerona.

411r// Lo reverent misser Onofre Pau Cellers, canonge y syndich del reverent Capítol de Barcelona.

Lo reverent Onofre Masdemont, canonge y syndich del Capítol de Elna.

Lo reverent Jaume Coma, ardiaca, canonge y syndic del reverent Capítol de Vich.

Lo reverent Rafel de Pons, sacristà y syndic del reverent Capítol de Urgell.

Lo reverent Hierònym Terça, ardiaca, canonge y syndic del reverent Capítol de Tortosa.

Lo reverent fra Blasi Torrents, procurador del molt reverent abat de Santes Creus.

Lo orde se tingué en lo jurament del sereníssim Príncep.

Y assentats que foren dits ecclesiàstichs en son lloch, vingueren lo excel·lentíssim duch de Cardona, president del bras militar, y tots los nobles, braços[463] y cavallers y persones del dit bras militar y se assentaren en los banchs que estaven posats a la mà esquerra del soli; y aprés vingueren los syndichs de les ciutats, viles y llochs reals que fan y representen lo bras real de dita Cort y assentaren-se de cara al soli y de spalles al altar major de dita iglésia; y assentats tots de aquesta manera, vingué la sacra, real magestat del rey y senyor nostre, y portant a sa mà squera lo sereníssim don Phelip, príncep y primogènit seu, acompanyats de molts principals cavallers y officials de sa real casa y pujats en lo real soli, sa magestat se assentà en la cadira real que estave debax del dosser de brocat allí parat y lo dit sereníssim príncep en una altre cadira posada a la part esquerra del dit soli; y estant axí assentats, pujaren dalt en lo soli ab lo orde següent: lo dit reverendíssim senyor bisbe de Barcelona, president del bras ecclesiàstich, lo excel·lentíssim duch de Cardona, president del bras militar, mossèn Pere Ferreres, syndich de Barcelona y president del bras real, lo molt reverent abat de Gerri, lo noble //411v// don Jayme de Cardona y mossèn Rafel Vivet, syndich de Gerona, lo reverent misser Rafel d'Homs, ardiaca, canonge y syndich del reverent Capítol de Tarragona, misser Miquel Joan de Pons, senyor de Monclar, y misser Garau Mascaró, syndich de Vilafranca de Panadès; los quals offeriren y presentaren a sa real magestat la suplicació de la offerta de la prestació del jurament al sereníssim príncep per la present Cort prestador, ab la protestació per la Cort feta y en dita suplicació de offerta insertada; y nores-

463 *En lloc de* barons.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 471

menys, dos altres scriptures, la una contenint en si la forma del jurament prestador per sa real magestat, com a pare y legítim administrador del dit senyor don Phelip, príncep y primogènit seu, y la altra la forma del jurament per los tres brassos de la present Cort prestador; les quals scriptures sa real magestat a ses reals mans prengué y aquelles lliurà a don Miquel Climent, son protonottari. Y baxades dites nou persones del soli y assentades en son lloch, dit prottonotari, ab alta e inteligible veu, llegí la dita suplicació de offerta y protestació, la qual és del tenor següent:

Suplicació de offerta fan los brassos de prestar lo jurament del sereníssim príncep, ab la protestació fa la Cort.

Sacra, catòlica, real magestat.

La Cort General del Principat de Cattalunya que per vostra magestat de present se selebra en la vila de Monçó y los tres brassos de aquella, vista la escriptura a ells presentada per lo compte de Miranda en nom y per part de vostra magestat y llegida per lo prothonotari, contenint entre altres coses que los dits tres brassos responguessen a vostra magestat quant aparexeria ser millor jurar lo sereníssim príncep don Phelip en primogènit y príncep nostre, leshores o en altre temps, haguda plena delliberació //412r// sobre lo predit, considerant la occurrència del temps present y la yndisposició de vostra magestat y per lo molt amor que tenen al dit sereníssim príncep, havent ja respost de paraula a vostra magestat que aparexia als dits tres brassos millor y més convenient al benefici del present Principat jurar-lo ara de present que differir-ho en altre temps; y entesa aprés la voluntat de vostra magestat, ab la qual conforme la dels dits tres brassos, diuhen que, attès que vostra magestat és estat jurat en rey y senyor nostre y que prestar lo jurament al príncep és acte voluntari y mer graciós de dit Principat, lo qual no ha acostumat prestar dit jurament en los casos occorrents ni prestar lo jurament de fidelitat a sos prínceps, reys y senyors sinó dins la ciutat de Barcelona, com axí sia disposat per privilegi del sereníssim rey en Pere, de immortal recort, *dattum* en Barcelona, a catorse de les calendes de nohembre del any mil trescents trenta-nou, al qual per lo present jurament no entenen en manera alguna derogar. Emperò, per aquesta volta tant solament, ab expressa protestació y no sens ella que lo present acte no puga ésser tret en conseqüència en manera alguna en lo sdevinidor, ans per aquest vostra magestat confirme, lloe, approve y de nou atorgue lo dit privilegi, y per les dites rahons y altres, salve en totes coses la fidelitat prestada a vostra magestat, y prestat que sia primer personalment lo jurament prestar acostumat per sa altesa e o per vostra magestat, com a pare y legítim administrador de aquell, per ésser menor de catorse anys, major emperò de set, ço és, la franquesa del bovatge, terratje, herbatje //412v// y les unions dels Regnes de la Corona de Aragó, Usatges de Barcelona, Constitucions, Actes y Capítols de Cort del dit Principat, privilegis, libertats, franqueses, gràcies y mercès fetes y fahedores axí en comú com en particular, pràtigues, usos, costums y totes coses que vostra magestat y los altres predecessors seus en lo jurament prestat en la beneventurada successió llur de dit príncep han jurades, y per lo semblant haje jurar la Constitució feta per lo catòlic rey don Fernando, besavi de vostra magestat, en la tercera Cort de Barcelona, sobre la alienació de les dos-centes vint mília lliures de què fonch fet servey al dit catòlich rey don Ferrando en la segona Cort de Barcelona, oferexen de sa mera liberalitat y graciosament prestar lo jurament de fidelitat dins la present vila de Monçó al dit sereníssim príncep don

ecle2 29/3/04 19:21 Página 472

Phelip per príncep y primogènit en los Comptats de Barcelona, Rosselló y Cerdanya y altres Regnes y senyories de la Corona de Aragó, durant la llarga y beneventurada vida de vostra magestat y aprés dels beneventurats dies de vostra magestat, en compta de Barcelona, Rosselló y Cerdanya, rey y successors de tots los regnes, terres y senyories de vostra magestat; salves emperò a la dita Cort y als brassos de aquella y a tots los syngulars del dit Principat y Comptats y a quiscú de aquells los Usatjes de Barcelona, Constitutions generals, Actes y Capítols de Cort del dit Principat y Comptats, privilegis, libertats, gràcies y mercès fetes y fahedores y franqueses en comú o particulars otorgats, usos, pràtigues y costums de //413r/ qualsevol altres drets, als quals no sia per lo present derogat. E protesta la dita Cort e los tres brassos de aquella expressament que lo dit acte de la prutestatió del jurament prestada per lo dit Principat y poblats en aquell, en comú o en particular, no puga ésser tret en alguna manera o forma a conseqüència en lo sdevinidor, ans lo dit Principat romanga en tot cas ab tot son plen dret y libertat segons era ans del dit acte; y encara protesten e·s salven que faran lo dit jurament ab salvetat espressa que, essent lo dit sereníssim príncep de edat de catorse anys, e ans de usar jurisdictió alguna, sia tingut prestar lo dit jurament personalment dins la ciutat de Barcelona. E per lo semblant, per conservació del dit privilegi y altrament, protesta la dita Cort e tres brassos de aquella que lo dit sereníssim príncep don Phelip, ans ni aprés de ésser previngut a la dita edat de catorse anys, per si ni per interposada persona, no puga exercir jurisdictió alguna en lo dit Principat de Cattalunya e Comptats de Rosselló y Cerdanya fins a tant aja personalment prestat dins la ciutat de Barcelona semblant jurament del qual en la present vila de Monçó vostra magestat, per ell en son nom, com a pare y legítim administrador de aquell, preste; y segons forma, sèrie y tenor qu·és acostumat prestar-se dit jurament per los reys y comptes de Barcelona en lo introït de son regiment y nova successió e promet en fe y paraula real vostra magestat fer anar lo dit sereníssim príncep y primogènit seu, lo més prest y còmmodament //413v// porà, en la dita ciutat de Barcelona per prestar lo predit jurament, per consolació dels poblats en Cattalunya. E recussant lo sereníssim príncep, venint a la dita edat, fer y prestar lo dit jurament, com dit és, lo present jurament y actes de aquell sien aguts per no fets. E supliquen la dita Cort e los tres brassos de aquella a vostra magestat li plàcia, en dit nom y altrament, acceptar y confimar les dites protestacions e admetre y consentir aquelles per observància de les Constitucions de Cattalunya, privilegis y drets de la terra e salvetat de la dita Cort y Principat y poblats en aquell; y que la present offerta sia ynsertada en lo procés comú de la dita Cort. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Y llegida dita scriptura, lo dit protonotari se acostà a sa real magestat i li parlà; y aprés tornà al cap de les grases del soli y ab alta veu dix estes o semblants paraules: *Su magestad lo accepta como está dicho.*

Y encontinent, dit protonotari llegí ab alta e intel·ligible veu altra scriptura, contenint en si lo jurament que sa magestat preste, lo qual és del tenor següent:

Jurament de sa real magestat.

La sacra, catòlica, real magestat de don Felip, rey de Castella, de Aragó, de Leó, de Portugal, compte de Barcelona, de Rosselló y Cerdanya, etc., com a pare y legítim administrador del sereníssim don Felip, príncep y primogènit en los Regnes de Aragó

ecle2 29/3/04 19:21 Página 473

y Principat de Cattalunya y Comptats //414r// de Rosselló y Cerdanya, jura per Nostre Senyor Déu y la + de Jesuchrist y los sants Quatre Avangelis, ab les sues mans corporalment tocats, que darà obra ab acabament que lo dit sereníssim príncep, venint a edat de catorse anys, tindrà y observarà y farà tenir y observar als prelats, religiosos, clergues, magnats, barons, richs hòmens, nobles, cavallers, hòmens de paratge y a les ciutats, viles y llochs del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya e als ciutedans, burgesos y habitadors de les dites ciutats, viles e llochs e a les universitats de aquells e a tot lo dit Principat y Comptats la carta de la venda del bovatge, herbatje, terratje e tots los Usatges de Barcelona, Constitucions, statuts, Capítols, ordinacions e Actes de les Corts Generals de Cattalunya. E més, totes libertats, privilegis, gràcies y mercès fetes y fahedores, usos y costums axí generals com specialment atorgadas y atorgats. E més, la unió dels Regnes de Aragó y València y Comptats de Barcelona, Regnes de Cerdenya, Mallorques y isles de aquella adjacents y dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, de Conflent y Vallespir y vescomptats de Orladezi y Caladesi y la unió dels Regnes de Nàpols y Cicília ab los dits Regnes y Corona de Aragó. E més, la Constitució feta en la Cort celebrada per lo rey don Ferrando segon en lo monestir de frares menors de Barcelona, en lo any mil sinchcents y tres, sobre la lluïció del censal de preu de dos-centes y vint mília lliures y de pensió annual de onse mília lliures, moneda de Barcelona, del qual fonch fet servey al dit senyor rey don Ferrando per la Cort General per ell //414v// celebrada en lo monestir de santa Anna de la dita ciutat, en lo any mil quatre-cents noranta-tres. E més, la confirmació de totes les Constitucions de Cattalunya, axí les del rey don Jayme com dels altres reys. E més, que ans de exercir algun acte de la jurisdictió, per si o per interposada persona, en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, prestarà dins la ciutat de Barcelona consemblant jurament del que en la present vila de Monçó sa magestat en dits noms per sa altesa presta y totes les altres coses que en semblant jurament se deu y és acostumat jurar. E més, darà obra ab acabament que, venint lo sereníssim príncep a edat de catorse anys, farà y prestarà en la dita ciutat lo dit y consemblant jurament; del qual jurament y confirmació mana sa magestat ésser-ne feta carta pública, una y moltes, pus llargament ordenadores, segons és acostumat, y senyaladament en lo jurament y confirmació fets per lo sereníssim rey don Joan, lliuradors a la present Cort y tres brassos de aquella y als diputats del General de Cattalunya y als altres del qual serà interès y les voldran.

La qual scriptura legida per dit prottonotari, encontinent sa magestat, alsant-se de la cadira en què estave assentat y baxant en lo replà del soli a hont estave posada la Vera Creu y un missal sobre uns tapets de or y seda, y ajenollat, prestà lo jurament; prestat, sa real magestat se tornà a sentar a son real soli y dit prottonotari llegí altra scriptura que conté lo jurament prestat per los tres brassos de la present Cort, la qual és del tenor següent:

Jurament prestat per la Cort.

Aguda entre nosaltres deslliberació, per nós e nostres successors juram per Déu sobre la + de Nostre Senyor Gesuchrist y los sants Quatre Evangelis devant nosaltres posats e per nosaltres //415r// e quiscú de nosaltres manual y corporalment tocats, a vós, lo sereníssim senyor don Philip, primogènit de Castella, de Aragó, de Leó, etc.,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 474

e per vostra altesa a la sacra, catòlica, real magestat, pare y legítim administrador vostre, per príncep e primogènit en los Comptats de Barcelona e altres Regnes e senyories de la Corona de Aragó durant la llarga y beneventurada vida de la dita sacra, catòlica, real magestat e en compte de Barcelona, Rosselló y Cerdanya, rey y successor de tots los Regnes, terres y senyories de la cathòlica y real magestat aprés de sos llarchs y beneventurats dies; y que nós haurem y tindrem, havem y tenim en príncep y primogènit en lo Comptat de Barcelona e en altres terres e senyories del realme e Corona de Aragó e en compte de Barcelona, rey y senyor natural nostre, ab tal emperò pactes y condició que lo present acte del jurament no puga ésser tret en alguna forma o manera a conseqüència en lo sdevinidor, ans lo dit Principat romangue en tot cas en lo sdevinidor ab tot son plen poder y libertat, segons ere ans del dit acte de jurament. E que per lo present jurament no sie fet perjudici ni derogació al privilegi del rey en Pere ters, contenint que semblant jurament se aje de prestar dins la ciutat de Barcelona, lo qual privilegi fonch *dattum* en Barcelona, a catorse de les calendes de nohembre del any mil tres-cents trenta-nou. Y encara ab pacte que lo dit senyor príncep, per si ni per interposada persona, no puga exercir jurisdictió alguna en Cattalunya fins aje personalment prestat dins la ciutat de Barcelona semblant jurament del que de present vostra magestat en son nom ha prestat; e recusant-lo prestar, lo present jurament sia agut per no prestat. Encara ab totes les altres salvetats, pactes, protestacions //415v// contengudes en la suplicació de la offerta del dit jurament la predita catòlica y real magestat poch abans presentada e en lo procés de la present Cort incertada, la qual de mot a mot volem sia haguda per repetida e per lo protonottari en lo present acte de jurament de la primera línea fins la darrera insertada.

E aprés que fonch llegida dita scriptura, lo reverendíssim senyor bisbe de Barcelona y tots los altres bisbes, abats, prior, procurador de prelats y síndichs dessobre nomenats anaren, lo hu deprés del altre, per son orde, a prestar lo dit jurament, tocant corporalment la Santa Creu y los sants Quatre Evangelis allí en presència de sa magestat parats; y[464] aprés, ab la deguda y acostumada honor y reverència, besaren la mà al sereníssim príncep y ultimadament a sa real magestat. Y successivament aprés de haver prestat dit jurament tots los sobre dits ecclesiàstichs, lo prestaren lo dit excel·lentíssim duch de Cardona y altres persones del bras militar; y finalment, tots los syndichs de les ciutats y viles reals residints en les presents Corts. Totes les quals coses foren fetes ab gran aplauso y contentament de sa real magestat y de dit sereníssim príncep y de tots los tres brassos de la present Cort, y acistint en dites coses lo dit noble don Miquel Climent, prottonotari de sa real magestat, y yo, Joan Battista Mullola, nottari y scrivà del present stament ecclesiàstich, qui a tot lo sobre dit fuy present de manament dels convocats en dit stament; dites coses continuí·n lo present procés per a tenir-ne memòria en lo sdevinidor de aquelles.

416r// *Die veneris, decima quinta mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali*

464 *A continuació, repetit,* parats; y.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 475

in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, convocato et congregato, interfuerunt: reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Admodum reverendus abbas de les Avellanes.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, dominus Ioannes Paulus Ciurana, regens compota Generalis Cattalonie, obtulit convocatis in dicto stamento duas epistolas clausas et sigillatas dominorum deputatorum, que per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuerunt aperte et lecte; quarum tenor talis est, videlicet ab extra:

416v// Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero est tenoris huiusmodi:

Lletra als diputats.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

Axí com acudiren a suplicar a Nostre Senyor Déu per la salut de sa magestat, axí també per haver-la-y Nostre Senyor tornada li són fetes gràcies en totes les iglésies, com vostres senyories en dos cartes sobre una cosa y altra nos tenen scrit, y esta casa acostuma fer en semblant cas de part de tot lo Principat; a les nou persones del Redrès del General tremeten lo que per lletra de mossèn Joan Pau Ciurana nos han últimament demanat. Emperò, a vostres senyories diem que en janer de 1576, en virtut de provissions de justícia fetes en aquest consistori, foren pagades per lo General setse mil sinch-centes sinquanta-set lliures, dotse sous y sinch a sa magestat, a cumpliment del servey de la última Cort, no obstant que ya fossen estades pagades o recompensades a sa magestat o ab la ciutat de Barcelona, com se diu llargament en la còpia de dites provisions y actes d'ellas resultants, que ab esta tramatem. Y també trematem a vostres senyories llarch memorial de tots los diners y altres coses donades de propi ús a sa magestat del die que trobam en la Deputació memòria d'estos propis usos, que fou en janer de 1559, fins ara; sobre los quals propris usos, havents en molt tractat en la última Cort, no·s feu resolució ni·s posà orde, com vostres senyories veuran en los matexos papers de aquells tractes, que són guardats fins ara per //417r// informació de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 476

vostres senyories, los quals en sa original forma van també ab esta. Nostre Senyor sie servit que en tot se provehesca com convé al seu sant servey y al benefici del General y les reverendíssima, excel·lentíssima y molt il·lustres persones de vostres senyories guarde ab tot augment y prosperitat. De Barcelona, a 9 de novembre, mil sinch-cents vuytanta-sinch. Don Pedro Boteller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors. Besam les mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General del Principat de Cattalunya residints en Barcelona.

In registro comuni II, folio LXXXVI.

Alterius vero epistole tenor ab extra sich se habet:

Als reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors, los tres staments de la Cort General del Principat de Cattalunya convocada en la vila de Monçó.

Ab intra vero tenor talis est:

Lletres als deputats per lo negoci d'en Antich.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

En ésser-nos presentades les lletres del guiatge que vostres senyories són estats servits fer a Francesc Antich, lo havem hoyt líberament y, ben sercat lo acte de la apel·lació que en dites lletres demana, no se és trobat per ésser rebut en poder de mossèn Berthomeu Bofill, nottari de Barcelona, y no en la Deputació; y perquè aquest consistori no permet que semblants actes de apel·lació ni requestes sobre coses del General se presenten, sinó suplicacions y aquexes, en poder del scrivà major y no de altris nottaris particulars, se té per cert que los deputats de aquell temps, presa dita apel·lació de poder de dit Bofill, la abolliren, com se acostuma fer en semblants casos per conservar aquesta //417v// prerrogació y auctoritat que sempre se ha entès convenir al benefici del General. Nostre Senyor les reverendíssimes, excel·lentíssima y molt il·lustres persones de vostres senyories guarde ab tot augment y prosperitat. De Barcelona, a 9 de nohembre, mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssims y molt il·lustres senyors. Besen les mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General del Principat de Catalunya residints en Barcelona.

Et etiam dictus Ioannes Paulus Ciurana obtulit scripturas sequens:

Scriptures trameses per los deputats.

Propris usos donats a sa magestat de moneda.

Bastiments.

Monicions y altres coses.

Fusta.

Còpia de provisions, manaments y partides sobre la duplicada paga de tretze mília sinch-centes sinquanta-set lliures, dotse sous y sinch, feta a sa magestat, a cumpliment del servey de les últimes Corts.

Més un quadern d'escriptures que són sis fulles de quart y tres fulles de forma major cosides en dit quadern, la qual scriptura comensa "*Die veneris, decima tertia mensis septembris*, mil sinch-cents vuytanta-y-sinch".

Venit deinde reverendus syndicus Tarraconensis et procurator reverendissimi Urgellensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 477

Per reverendum canonicum Thomàs, syndicum Gerunde, fuit oblata suplicatione super quibusdam offitiis Generalitatis in civitate Gerunde, que est tenoris huiusmodi:

Suplicatió de Miquel Spi.

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de Antich Arquer vagen en la ciutat de Gerona, entre altres, los officis del manifest y albaraner del dret de la bolla //418r// de plom y cera de dita ciutat, los quals no tenen ninguna servitut ni salari algú sinó en temps que no aparegués als staments de les Corts Generals que se aguessen dexar de arrendar les bolles; suplica per ço a vostres senyories, excel·lència y mercès Miquel Despí, de dita ciutat, sien servits manar-lo provehir de dits officis; que lo dit suplicant ho rebrà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis. Fuerunt sublate omnia dissentimenta in continenti.

Manament de pagar a les trompetes de sa magestat certa quantitat.

Ítem, fonch delliberat que a les trompetes o tambors y pífanos que lo dia de ahir, al temps del acte del jurament del sereníssim príncep, sonaren, sien donades entre tots trenta lliures, moneda barcelonesa; manant a mossèn Joan Pau Ciurana, regint los comptes del General, pague dites trenta lliures.

Per algunes suplicacions dels syndichs del bras real.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras habien fet quexes alguns syndichs que assí hi havie algunes suplicacions que ha molts dies que les han donades y encara no són decretades ni·s decreten; y que, per ço, aquell bras suplicave a ses senyories y mercès fossen servits decretar-les en lo que serà de justícia.

Per certa scriptura de mossèn Cerra.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per misser Enrich Serra se ha presentat una scriptura, pregant que aquella fos llegida en los tres brassos y que, llegida que fos en dits tres brassos, se offerie llevar lo dissentiment té posat; y encontinent, per misser Joan Sala, nottari, fonch llegida dita scriptura dessobre mencionada.

Per lo dissentiment de don Jayme de Pinós.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras ha posat don Jayme de Pinós un dissentiment a tots actes sobre la scriptura poc ha llegida en los tres staments; y per [a què] ses senyories y mercès lo entenguessen, enviassen[465] lo nottari per a què lo //418v// llegís; y que apar, per via de pensament, deuhen anar los promovedors a donar-ne rahó als senyors tractadors. Y encontinent, per lo scrivà y nottari de dit stament fonch llegit y publicat en lo present stament.

Per los dissentiments del bras militar.

Promotor brachii regalis reportavit: que havien entès per lo promotor del bras militar los dissentiments hi havia en aquell bras y que lo bras real aderie al parer del militar en què se'n donàs rahó als senyors tractadors. *Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adesit.*

465 *En lloc de* enviaven.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 478

Venit nobilis don Hieronymus Corella ex parte dominorum tractatorum sue regie magestatis et exposuit: que los senyors tractadors suplicaven *a sus señorías y mercedes se sirvan darse prissa en los negocios, porque les certifican que su magestat para el día sanyalado se partirà d'este lugar y no estará un punto más; y que aquellos señores les certifican estarán allí de día y de noche para lo que conviniere.*

Magnificus Hieronymus Astor, procurator reverendi Mathei Miró, obtulit suplicationem cum articulis, tenoris huiusmodi:

Suplicació ab articles del canonge Miró.

Molts il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Encara que mossèn Matheu Miró, canonge de la iglésia de Tortosa y lo trienni corrent oydor de comptes del General del present Principat de Cattalunya, confiat de la clara justícia dels actes fets en lo consistori dels molt il·lustres deputats de dit General acerca de la inseculació feta en lo lloch de deputat ecclesiàstich, vagant per mort del quòndam ardiaca Cerveró, en persona de dit //419r// mossèn Miró, poria escusar la defensa de aquella, endemés estant lo negoci en mans de vostres senyories, tant remirats en cosa de justícia; emperò, per comprimir y satisfer a la opinió del ardiaca Terça, à determinat, deduhint de sa justícia, provar molt clarament les pretencions de dit ardiaca Terça en fet ni en dret no tenir subsistència y axí menys procehir de justícia; per los quals y altres effectes a ell convenients, ab les acostumades protestacions, no obligant-se a supèrflua prova, posa los articles següents:

I. *Primo, ponit* que de X, XX, XXX, XXXX, L y cent anys y de més enllà és estat observat per observansa de diversos Capítols de Cort que, celebrant-se Corts en lo present Principat, lo exercici y jurisdictió del consistori de la Diputació, axí en les coses de justícia com també en les coses de gràsia, no cessa, ans se continua en y per la forma ordinària, sens ser impedits per los brassos de la Cort, pus no·y ha Capítol algú que suspenga en tal cas la jurisdicció de dits diputats, ans tots los Capítols de Cort perpetuan la jurisdictió dels dits deputats; y d'esta manera és estat observat sempre de dit temps ansà, y és ver.

II. *Ponit* que, axí mateix de dit temps de X, XX, XXX, XL, L y cents anys y de més anllà, és estat praticat que, en les coses de gràcia y altres que estan en mà de la Cort provehir-les, los deputats assí[466] concorregut ab la Cort General d'esta manera: que tostemps que ha vagat algun offici o algun lloch de les persones insiculades ha diputats o oydors de comptes y, en un mateix temps e per un mateix offici o enseculació, són estades fetes diverses provisions o enseculacions, la una per la Cort y altra per los diputats, à acostumat de prevaler y ésser preferida aquella que és estada primer feta adaquella que és estada aprés feta; y tal és //419v// estada sempre la pràtica inconcussament observada de dit temps ensà y molt abans, y és ver.

III. *Ponit* que la inseculació feta de la persona del dit mossèn Matheu Miró fou feta concordament per lo consistori dels molt il·lustres deputats a vint-y-nou de setembre passat y la enseculació feta de la persona del dit mossèn Hyerònim Terça

466 *En lloc de* han.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 479

fou feta per la Cort a trenta del mateix mes de setembre y acabada lo primer de octubre passats; y per ço és primera y ha de prevaler la enseculació feta de la persona del dit mossèn Matheu Miró, y és ver.

IIII. *Ponit* que és cert y de dret indubitat que lo jurament y sentència de excomunicació que, per observansa dels Capítols de Cort, han acostumat oyr los deputats y oydors de comptes ans de fer alguna enseculació o provisió de alguns officis són actes de jurisdictió voluntària extrajudicials y no fets en forma de judici, y és ver.

V. *Ponit* que és cert y de dret indubitat que les tals sentències de excomunicació y jurament extrajudicials se poden profferir, prestar y subir en dies feriats qualssevulla que sien, y és ver y de dret notori.

VI. *Ponit* que, conforme a la disposició de dret y altrament per ús, consuetut y pràtica de la Diputació, és acostumat fer-se diverses enseculacions y provisions de officis, precehint lo dit jurament y sentència de excomunicació, en dies de diumenges y de altres dies feriats, essent festes manades per Santa Mare Iglésia, y algunes d'elles se són fetes en festes anyals; y assò inseguint lo ús antich de la dita Deputació y confirmant-se ab la disposició de dret comú, y és ver.

VII. *Ponit* que, per lo semblant, de X, XX, XXX, XL, L y cent anys y de //420r// més anllà és estat praticat que, anant-se'n algun deputat fora la ciutat de Barcelona a altra ciutat, vila o lloch a hont lo consistori de la Deputació residís, lo exercici de la Deputació no cessa ni ell se sobreseu per algun temps ni moment, ans los deputats que romanen ab sos oydors fan consistori y continuen tot lo exercici de la Deputació en totes les coses y actes, axí de justícia com de gràcia, sens sperar tres dies ni algun temps; y axí se és praticat y se pratique en la Diputació de dit temps ensà y de més enllà, fent inseculacions y administrant y provehint, en tot y per tot, axí com si lo dit deputat no fos absent, y és ver, públic y nottori.

VIII. *Ponit* que no sols en la Deputació és estada y és la dita pràtica y consuetut, mes encara axí està disposat per Capítol de Cort y altres disposicions posades en lo llibre vulgarment dit "De quatre senyals", y és ver.

VIIII. *Ponit* que, quan lo deputat no és absent de la ciutat, vila o lloch a hont està lo consistori, ans és present en la ciutat, vila o lloch y sols és absent del consistori y per malaltia o altrament està impedit de no poder venir en lo consistori, leshores y en aquest cas tant solament és acostumat que, durant los tres dies, lo scrivà major acostuma de consultar ab lo tal diputat, absent tan solament del consistori y no de la ciutat, vila o lloch hont resideix lo concistori, los negocis importants del General y consistori; y axí se pratica y és estat praticat en lo concistori de la Diputació de X, XX, XXX, XXXX, L y cent anys y de més enllà, y és ver, públic y nottori.

X. *Ponit* que de dit temps de cent anys y de més enllà és estat praticat en lo consistori de la Deputació que, essent absent algun diputat de la ciutat o lloch a hont se té lo concistori, //420v// en la matexa hora lo concistori ab lo oydor de comptes de aquell bras que lo diputat és absent de la ciutat o lloch a hont se té lo concistori continua y fa tots los actes y negocis y exercicis de la Diputació, sens experar tres dies ni un moment; y assò és perquè lo exercici de la Deputació no pot ni ha acostumat de parar un punt ni un moment per la absència de un diputat, pux reste lo oydor de aquell bras, com altrament també seguiria notable dany y perjudici a la cosa pública y administració del General, y és ver.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 480

XI. *Ponit* que és cert que lo que·s diu de tres dies que ha de faltar lo diputat perquè es succehesca lo oydor del seu bras en son lloch se és observat de dit temps de cent anys y de més enllà en respecte de rebre lo oydor del mateix bras del diputat absent lo demés del salari que tenen los diputats, y és ver.

XII. *Ponit* que, posat y no atorgat, *imo* expressament negat, que fos ver lo que per la part altra se pretén que lo oïdor no succehesca en lo lloch del diputat absent del seu bras sinó passats tres dies, *quod iterum negatur*, emperò, no·s pot negar que dins los tres dies pot procehir y fer qualsevol acte y negoci, y val com si lo diputat fos present, com estiga així per Capítol de Cort disposat; y per lo acte *ex adverso* exhibit ab número 3, fet a 21 de mars 1571, està generalment declarat que los actes fets per los oydors, *etiam* absents tots los diputats, són vàlidos y per dita consuetut dalt al·legada aprovat, així que no és bona conseqüència no succeheix lo oydor fins passats tres dies; *ergo interim* no poden fer ningun negoci és conseqüència contra Capítol de Cort, ús, estil y consuetut de la casa de la Diputació y dita declaració a 21 de mars feta, y és ver.

421r// XIII. *Ponit* que no fa al propòsit lo acte *ex adverso* exhibit ab número 6, fet a 21 de febrer del any 1571 y lo primer de mars del mateix any, perquè ni prova lo perquè lo adlega la part altre, y tracta del negoci de justícia y de jurisdictió contenciosa, y assí tractam de negosi de gràcia y jurisdictió voluntària; y à·y també diversitat de rahó, perquè tracta de nominació de jutge o acessor per a causa de suplicació, la qual nominació toca tant solament als diputats y de aquella ne estan privats los oydors per lo Capítol 4 de les Corts del any 1547; emperò, assí som en cas de enseculació, que los Capítols de Cort volen se fassen per diputats y oydors *imul*[467], y per ço som en diferents y molt diversos tèrmens, y és ver.

XIIII. *Ponit* que no subsisteix en fet lo que ab sa demanda o suplicació pretén la part altra que la voluntat de vostres senyories fos, en virtut de la provisió a sinch de setembre, reservar dit lloch per al dit Terça, ni que fos la voluntat de vostres senyories ensecular al dit Terça en tot cas de vacació; perquè ni tal consta ni pot constar, ans bé, per lo tenor de les primeres lletres e clarament, consta que·l dit Terça sols suplicà y demanà dit lloch vagant per mort[468] del ardiaca Cerveró, y com a vagant per mort y no altrament li fou feta la gràcia; y axí dit Terça, en la segona suplicació, ab les lletres de trenta de setembre diu, confessa y suplica que, pux la primera inseculació y gràcia no havia tingut effecte, com aleshores fos viu dit Cerveró, que de nou se li atorgue; y axí se li consedeix de nou sens confirmació de la primera, ans bé la presuposen y donen per nul·la, com en dits actes exhibits ab número 677 se conté, als quals sens aprobació de aquells se ha relació, y és ver.

421v// XV. *Ponit* que lo die se féu la enseculació del dit Miró en lo consistori dels deputats, quant mossèn Rufet posà dubtes y dix que lo oydor militar no entrava en lloch dels diputats sinó passats tres dies, lo oydor militar respongué y digué y requerí al dit Ruffet que continuàs, que ell no estava com a deputat, sinó com a oydor, y en dit nom de oydor militar representava lo bras militar y com a representant lo bras

467 *En lloc de* simul.
468 *A continuació, ratllat,* y no altrament.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 481

militar votaria en dita enseculació; y així o dix y ho requerí dit oydor devant de tots los nou testimonis, y és ver.

XVI. *Ponit* que totes les dites coses y quiscuna de aquelles són veres, públiques y nottòries.

Los quals articles advera mitjensant jurament de calúmnia, donant y suplicant li sien admesos; e perquè tots o la major part dels testimonis que entren[469] ministrar són en Barcelona y altres parts de Cattalunya, demana e suplica li sia donada competent dilació per a provar per lletres necessàries compulsòries li sien concedides, dirigides *universis et singulis, etc*., cometent adaquelles la receptió dels testimonis y lo jurament, ab clàusula de haver tots y qualsevol actes que per esta part se designarian dels registres de la Deputació; y en tot demana compliment de justícia. *Que licet, etc*. Y que la dilació no córrega sinó del dia que lo nottari haurà expedit la plica y lletres. *Altissimus, etc*. Astor.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

Suplicació del syndich de Balaguer.

Excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustríssims, reverendíssims, molt reverents, molt magnífichs senyors.

La ciutat de Balaguer, sent com és cap de vegaria, //422r// cap de col·lecta y en ella se cullen molts drets, així de bolla com de entrades y exides, y los de dita ciutat y col·lecta participant y pagant los drets del General de Cattalunya; e com de totes les altres consemblants col·lectes tingan diversos llochs de diputats reals y oydors, de Balaguer no·n tingue sinó sols hu de oydor. Per ço y altrament, misser Gaspar Montserrat, Baptista Bordoy, síndichs e procuradors de dita ciutat, demanen y suplican a vostres senyories, excel·lència y mercès los plàcia donar y concedir a dita ciutat dos llochs més de oydors y tres de diputats reals, en los quals sien enseculats ciutedans residents, habitants, naturals de dita ciutat de Balaguer, manant ser fetes lletres o provisions necessàries y oportunes; que ademés que·s farà lo que apar és conforme a justícia y rahó, dita ciutat los ho reputarà a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Qua scedula oblata, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

Dictis die et anno, post meridiem, inter tertiam et quartam horas, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimo Elnensis, admodum reverendis abbatibus de la Real, de Gerri, de les Avellanes, reverendi procuratoribus reverendissimi Urgellensis, procuratori reverendi Prioris Cattalonie, reverendis syndicis Illerdensi et Elnensi.

Quibus convocatis, per syndicum de Sant Pedor fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicatio syndici de Sant Pedor.

422v// Il·lustríssims, reverendíssims, il·lustres, molt reverents, excel·lent, molt il·lustres, il·lustres, molt magnífichs senyors.

469 *En lloc de* entén.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 482

Essent com és la vila de Sant Pedor una vila prou populosa de més de dos-cents fochs, a hont se obre molta llana y se done molt gran profit al General; y en ella residexen persones de cer y merèxer y per governar y entrevenir qualsevol govern; y pus participen en los treballs, és bé participen en entèndrer en la administració del dret que ellas pagan y contribuexen. Per ço y altrament, Jaume Roca, syndich y procurador de dita vila, suplica plàcia a vostres senyories y mercès manar concedir un lloch de oydor a dita vila y que dels de dita vila y habitants en ella sien inseculats a oydor de comptes y córrer en sort com los demés inseculats en la casa de la Deputació del General del present Principat, y ser manat ser continuat en lo llibre de la matrícula de aquells y, per ço, de lletres y provisions oportunes ser provehit y compliment de justícia ser-li ministrat; lo benigne offici de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Item, pro parte illustris Hieronimi Planes fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:
Suplicació de misser Hierònim Planes.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Misser Hierònim Planes, al present doctor de la Règia Audiència Civil, a quatre de agost de mil sinch-cents sexanta-quatre, per lo príncep de Melito, leshores llochtinent general de sa magestat en lo Principat de Cattalunya, fonch provehit regint la acessoria del portantveus de general governador; ab lletra despedida per canciller se li manà acistir a dit governador //423r// en aquell camí se li manava fer, lo qual fonch per a la vila de Berga, a hont arribà dit governador y dit misser Planes, vigília de Nostra Senyora de agost, estant aquella vila ab grans treballs per las bandositats entre Sorribes y Vilaforniu, que tenen les portes tancades y no gosan trastejar sinó dones y minyons; y en ser arribats dits governador y misser Planes se obriren les portes y·s passajà tothom i·s quietà tot aquell poble; aprés, lo any següent anà dit misser Planes, essent ja provehit a vint de octubre de dit any 1564 acessor durant lo beneplàcit de sa magestat, en companya de dit governador, a la ciutat de Vich, per hont trastejavan algunes quadrilles de bandolers y assenyaladament Bernat Forcat, que era antich bandoler y del temps de Antoni Roca y Antich Sglésias, qui portaven grans quadrilles; y preterí dit Bernat Forcat y lo cap de aquell, per orde de dit governador, fonch penjat a un portal de Vich y fonch centenciat un tal Bastart perquè inquietava aquella terra en gran manera; aprés, en lo any 1566, anà dit mossèn Planes ab dit governador en la ciutat de Gerona hi·s feren algunes sentències, assenyaladament de un enorme cas de una traitió que un tal Ferrer ab un altre se acompanyaren ab un pobre home que portave uns pochs de diners per a comprar un burro y per lo camí lo mataren y llansaren en un barranch, que no·s trobà fins fonch menjat per gossos; y lo any següent de 1567 anà dit misser Planes ab dit governador a Tortosa per algunes inquietuts hi havie, y aprés anà a Lleyda y a Monblanch y altres parts; y al temps anaven a Tortosa, passant per lo camí del Coll de Balaguer que volgué passar //423v// dit governador, al mig camí del Coll prop del Torn suarà la cavalcadura de dit misser Planes per aquelles roques y li caygué sobre la cama dreta, que fou gran ventura com no le·y trancà, y molts mesos ne anà coxo i·n portà una nafra; y en sa casa y en son studi perdé enquestes y altres anades que no té axí sa memòria molts advocations y se arruynà. Y com

ecle2 29/3/04 19:21 Página 483

se entengue que estos o semblants treballs foren remunerats per los brassos de les Corts passades de 1564 misser Luís Sorts, quòndam, y ara per vostres senyories molt il·lustres y reverendíssims ecclesiàstichs y excel·lència y molt il·lustres senyories y mercès al magnífich misser Francesch Puig, sent estat dit misser Planes immediat successor en dit offici y a misser Sorts predecessors al dit magnífich misser Puig, com ab dit misser Planes militen les matexes causes y treballs extraordinaris, gastos y desatents de sa persona y de son studi que patí en dit temps per tres anys o més que serví dit càrrech, suplica per ço a vostres senyories molt il·lustres y magnífichs senyors sien servits, en recompensa de dits treballs concernents lo bé y utilitat pública, manar-li fer smena; y ultra que serà fer justícia com tenen acostumat, lo dit suplicant ho rebrà ab singular gràcia y mercè. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Preterea, per Franciscum Antich fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:
Suplicació de misser Antich.

Il·lustríssims, excel·lentíssim, molt il·lustres e il·lustres senyors.

Per vostres senyories, excel·lència y mercès fonch provehit a vint-y-nou de octubre proppassat guiar y assegurar la persona de Francesch Antich per a què dins quinse dies anàs en Barcelona, //424r// a sercar los actes de apel·lació que en lo trienni del ardiacha Cerveró y sos condeputats interposà per rahó de una condempnació feta contra dit Francesch Antich indegudament; y com lo termini que per vostres senyories, excel·lència y mercès és estat donat a dit Antich era tant breu, no és estat possible haver pogut acabar de provar del tot sa intenció; se ha presa en contra una informació devant los senyors diputats fahent per a injustícia, la qual exhibeix, y los testimonis ho han deposat devant los senyors deputats en contra, de manera que l'ànimo de vostres senyories, excel·lència y mercès ne restaran asaneats; suplica per ço lo dit Francesch Antich que la dita informació per dits deputats presa sia vista y li sia feta mercè de què se scriga una carta[470] a dits senyors deputats per a què, vist que dit Francesch Antich, al punt que fonch condempnat, apel·là de dita sentència y ab aquella fonch reservat dret, segons en dita sentència apar llargament, que sempre que provàs al contrari se li fes bo que sia vist de sa justícia; y que li sian donats tres nous assessors, conforme al Capítol quart de las Corts de 1547, y puga anar guiat y assegurar en persona a proceguir sa causa, offerint-se et pagar tot allò que serà vist ésser debitor a Juan Xanxo; y perquè la dilació li és molt danyosa, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès li fassan la mercè. Lo ofici, etc. *Que licet, etc*.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea fuit decretum quod commitatur advocatis, qui videant et referant.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Elenensis et admodum reverendus abbas de Gerri.

Per los agravis.

Promotor militaris reportavit: que los nous memorials dels agravis donats se són traslledats y aportats assí perque //424v// vessen si són llegits tots assí; y que, si·ls apa-

470 *A continuació, ratllat,* al punt que fonch.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 484

rexerie a ses senyories y mercès, anassen a demanar ora als senyors tractadors per a presentar-los a sa magestat.

Et in continenti, fuerunt lecta dicta memorialia gravaminum eaque hucusque in presenti brachio lecta non fuerunt; et omnia hucusque recollecta et presentanda sue regie magestati fuerunt per promotorem ipsius stamenti reportata dicto brachio militari.

Habilitació de hora.

Item, fuit habilitata hora presentis noctis usque ad duodecimam, itaque[471]*, per alia brachia et per presens stamentum possint negocia pertractari; tamen, convocati in dicto stamento, finitis negociis occurrentibus, scilicet, lecture capitulorum regiminis Generalis Cattalonie que de presenti leguntur, intendunt recedere a dicto stamento.*

Promotor militaris reportavit: que si ses senyories y mercès fossen servits se habilitàs la hora de esta nit fins a les nou.

Brachium ecclesiasticum predictis adesit et etiam regali.

Agravi de misser Jaume Ferrer de Besalú.

Lo promovedor del bras militar aportà un agravi de mossèn Jaume Ferrer de Besalú sobre la mort de mossèn March Antoni Ferrer per a què ses senyories y mercès fossen servits manar-lo fer llegir.

Fonch llegit lo memorial de mossèn Jaume Ferrer y fonch reportat al bras militar per lo promovedor del present bras.

2ª habilitatió.

Secunda habilitatio.

Debebat supra continuari hec 2ª habilitatio, folio 414.

Die mercurii, decima tertia mensis novembris millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, admodum illustres, reverendissimus, reverendi et magnifici domini Hieronimus Managat, utriusque iuris doctor, regius conciliarius //425r// et cancellarius; Michael Terça, utriusque iuris doctor, civis honoratus Barchinone; Michael Ioannes Quintana, domicellus, regentes Regiam Cancellariam in Sacro Supremo Regio Concilio Aragonum; Michael Cordelles, civis honoratus Barchinone, utriusque iuris doctor et regens Regiam Cancellariam in presenti Principatu Cattalonie; Hieronymus Gassol, regius conciliarius et secretarius ordinarius, domicellus; Martinus Ioannes Franquesa, etiam domicellus, fisci regii advocatus de Consilio Criminali; Franciscus Puig, domicellus, Patrimonii Regii advocatus, de Consilio Civili; nobilis Ludovicus de Peguera, de Consilio Criminali Cattalonie; et Michael Gort, domicellus, etiam conciliarius et secretarius extraordinarius, habilitatores pro parte regie magestatis. Ioannes Terès, episcopus Elnensis; frater Franciscus de Oliver et de Boteller, abbas monasterii beate Marie de Populeto, Ordinis Cisterciensis; Baltazar de Rajadell, canonicus et syndicus Illerdensis; nobilis don Berengarius de Peguera, surrogatus in locum nobilis don Philipi de Erill, de Orcau et de Angrasola, absentis, habilitatoris una cum infrascriptis; Ioannes Andreas Blan alias Riber; Ioannes Cella de Tafurer, etiam domicellus, noviter surrogatus in locum Francisci Agulló, habilitatoris primo nominati, vita functi; Rafael Vivet, civis et syndicus civitatis Gerunde; Anticus Sala, nottarius et syndicus Minorisse; Iacobus Hieronimus Ponces, nottarius et syndicus ville Tarrege, habilitatores pro parte

471 *En lloc de* ita, quod.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 485

trium stamentorum seu brachiorum dicti Principatus Cattalonie in presenti Curia congregatorum que per dictam sacram, catolicam et regiam magestatem in presenti villa Montissoni de presenti celebratur, electi et nominati, onus habilitandi personas quae in //425v// dictis Curiis interesse debent eis commissum prosequentes, presente magnifico Petro Franquesa, domicello, locumtenenti nobilis prothonotarii regie magestatis, et presente me, Ioanne Baptista Mullola, Illerdensis, apostolica regiaque auctoritatibus nottario publico, provincie generalis Tarraconensis secretario et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cattalonie scriba, processerunt ad habilitandum personas que noviter in presenti stamento ecclesiastico interfuerunt, in et sub forma sequenti:

Et primo, quo ad mandatum firmatum per reverendum fratrem Hieronimum Contijoch, abbatem monasterii Sanctarum Crucum, fratri Blasio Torrents, eiusdem monasterii, quia mandatum venit in forma constitutionis, admitatur.

Quo ad personam reverendi fratris Ignasii Gutiérrez, abbatis monasterii Pulcri Podii Avellanarum, Premostratensis Ordinis, admitatur.

Quo ad mandatum firmatum per reverendum dominum fratrem Ambrosium de Moncada, episcopum Urgellensis, reverendo Ferdinando Quintana, iuris doctori, vicario in spiritualibus et temporalibus generalis, admitatur quia mandatum venit in forma[472] *Constitutionis.*

Quo ad personam reverendi Onofrii de Pons, sacriste, canonici, syndici et procuratoris Capituli Urgellensis, admitatur.

Quo ad personam reverendi Francisci Gamis, procuratoris reverendi fratris Petri de Sant Juan, abbatis Sancti Laurentii de Monte, quia non habet qualitates per Constitutiones requisitas, repellatur.

Que quidem habilitacio fuit dictis die et anno per me Ioannem Baptistam Mullola, nottarium stamenti ecclesiastici scribam, publicata in eodem stamento ecclesiastico.

426r// *Die sabbati, decima sexta mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico presenti Principatus Cattalonie, hora et loco solito convocato et congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Admodum reverendus abbas de les Avellanes.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

472 *Corregit i* orma *interlineat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 486

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per los dissentiments del bras real.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que tenen entès que en lo bras real per lo syndich de Vilafranca de Conflent s'és posat dissentiment a tots actes, sinó a llegir y votar les Constitucions, per ço que de uns agravis que ell donà se'n borrà uns noms propris de cavallers, lo qual fonch axí consertat per estos dos brassos per llevar bandossitats; que per ço apar, per via de pensament, que de aquest //426v// bras y del militar se fassa embaxada al bras real per persuadir-los no vullen insistir en assò, que convé molt para la quietut de tota aquella terra no vagen nomenats dits cavallers.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico predicte deliberationi adheserunt, nominando pro facienda dicta embaxiata reverendum archidiaconum Coma et procuratores admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum. Brachium vero militare predictis adhesit, nominando nobilem Petrum Clariana et Guillermum de Ivorra, carlanum de Corbins.

Per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Joan Baptista Mullola, nottari.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Juan Baptista Mullola, nottari, provehit per vostres senyories, excel·lència y mercès del offici de scrivà del diputat local de Tarragona, reporte les lletres citatòries per los tres brassos de la present Cort emanades contra mossèn Agustí Riber, nottari de dita ciutat, qui se assereix provehit del dit offici per los diputats del General de Cattalunya, fent fe de la executió de aquelles ab acte en lo dors continuat, y acuse la contumàcia del dit Riber, legítimament citat y no comparent; suplicant, en sa contumàcia, ésser passat avant en lo present negoci y, attesa la calitat de la causa y la brevedat del temps per als negocis de les presents Corts assignats, sie procehit en dit negoci sumàriament, reproduhint la suplicació per ell a sinch del //427r// present donada y la sua provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès a ell feta en poder de qualsevol dels altres scrivans dels staments. Y perquè conste la provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès al dit Mullola feta ésser anterior a la pretesa provisió feta per los dits diputats al dit Riber y altrament de sa intenció, per ço humilment suplica dit Mullola sia declarat dita sa provisió ésser justa y jurídicament feta y, per consegüent, la asserta provisió feta per dits diputats al dit Riber ésser nul·la y de ningun effecte y altrament, si e segons en la mensionada suplicació se conté, y se servescan provehir que les intimes que en aquest negoci se hauran de fer les execute qualsevol dels porters dels tres brassos de la present Cort; y en tot ser-li ministrada justícia. Lo noble offici de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione lecta et publicata, in eius calce fuit facta provisio subscripta manu reverendi canonici Thomàs, syndici Gerundensis, sub forma sequenti: oblata 16 novem-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 487

bris 1585 et lecta in stamento ecclesiastico, fuit decretum quod admissa etc., procedatur sumarie, attenta qualitate cause, assignando alteri parti tres dies ad dicendum allegari et probari quicquid, etc. Quibus elapsis, commitatur advocatis, qui videant et referant et intime fiende fiant per quemcumque ex portariis stamentorum in valuis ecclesie beate Marie Montissoni. Di (sic) his fidem facio ego Petrus Thomàs, canonicus et syndicus Capituli Gerundensis.

Per syndicum universitatis de Miravet fuit oblata suplicatione tenoris huiusmodi:

Suplicació de la universitat de Miravet.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Los habitants y poblats en les viles y llochs de la ballia de Miravet y castlania de Amposta patexen molts, grans //427v// y notabilíssims danys en què, de cada agravi y perjuhí que los balles y justícies de dites viles y llochs los fan a ses costums y privilegis y altrament, han de occórrer a la Audiència y portar allí plet, de manera que són forçats portar allí quiscun any infinits plets y ab aquells consumir son patrimoni; lo qual dany cessaria si dits balles y justícies tenien taula, com fan los officials reals en Cattalunya, a hont se poria demanar justícia; suplica, per ço, lo syndich de dita ballia de Miravet y castlania a vostres senyories molt humilment los plàcia, per via de Constitució, ordenar y demanar a sa magestat sia de son real servey provehir que los dits balles y justícies de dita ballia y castlania, a la dita fi de cada trienni y en lo exit de sos officis, ajen y sien obligats de tenir taula; axí que, cada vegada que provehirà de nou balle, sia obligat lo qui·l proveheix de nomenar y fer electió de tres persones qui a ell aparrà hàbils y suficients de aquella vila o lloch a hont lo oficial que haurà de tenir taula haurà exercit perquè aquells, com a jutges de taula, hajen de inquirir y conèxer de les causes y demandes que·y haurà contra los tals officials; del que ne rebran dits suplicants mercè singular y reparo de gran dany y oppressió. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Item, fuit oblata suplicatio pro parte Charoli Perpinyà, tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Carles Perpinyà.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, mol il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

En lo any MDLXXII, per los diputats que leshores eren fou conferit lo ofici de ajudant de scrivà major de la Diputació de Barcelona a misser Carles Perpinyà, leshores clere y vuy canonge de Gerona, que serví aquell per //428r// algun temps; y aprés, los diputats del any MDLXXIII privaren dit Perpinyà de dit offici nul·lament, *saltim* injustament, per les causes y rahons del procés y actes de la causa resultants, *et signanter* per no haver admesos los articles presentà dit Perpinyà per sa defensa y per ser estat dit offici conferit per persones tenien legítim poder de conferir de aquell, de la qual apel·là dit Perpinyà dins lo temps concedit per apel·lar a les pròximes sdevinidores Corts. Per ço, occorrent a vostres senyories, excel·lència y mercès lo procurador de dit Perpinyà, fent fe de son mandato *ut ecce*, exhibint los actes primitius *ut designentur seu consuantur*, introduhint la dita apel·lació del millor modo y manera pot y deu, suplica ésser dit y declarat bé apel·lat y mal sentenciat y com en dita

ecle2 29/3/04 19:21 Página 488

apel·lació és demanat, y la present causa de apel·lació ésser comesa a tres doctors no suspectes *cum decisione et executione*; y bo y breu cumpliment de justícia ésser-li administrat. *Officio, etc. Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Venerunt postea admodum reverendi abbates de Lavaix et de la Real et procurator reverendissimi Urgellensis.

Dissentimentum procuratoris reverendissimi Urgellensis.

Reverendus procurator reverendissimi Urgellensis dissentiit omnibus gratiis quomodocumque et qualitercumque in presenti brachio faciendis; requirens, etc.

Venit admodum reverendus abbas de Gerri ad dictum stamentum.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis admodum reverendo abbate Populeti et procuratori reverendi abbatis Sanctarum Crucum. Venerunt etiam admodum reverendus abbas de la Real et syndicus Urgellensis Capituli.

428v// **Habilitació de dos fills del senyor vicecanceller.**

Quibus convocatis, ad suplicationem admodum reverendi abbatis de Gerri fuit decretum: que sien habilitats dos fills del vicicanceller per catalans, alsats emperò los dissentiments.

Item, pro parte Christophori de Vallderama fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Christòfol Vallderama.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, mol il·lustres y molt magnífichs senyors.

Cristòfol de Vallderama, fill de Joan de Vallderama y de dona Isabel de Polanco, natural de la ciutat de Frías, en los Regnes de Castella y archabisbat de Burgos, hijo dalgo, com consta per provança que de assò té rebuda ab la deguda solempnitat y auctèntica forma, diu que ha trenta-y-quatre anys que resideix en la vila de Perpinyà y que, en consideració de tant contínua y llarga residència, haver comprat, per la affectió y amor que té a aquella vila y terra, algun suficient patrimoni y procurat de casar-se en ella ab la senyora Isabel Gastó y de Serras, filla de Joachim Gastó y de Serras, donsell; y haver-se determinat per esta ocasió de perpetuar-se, viure y morir en dita vila, conforme la affectió y amor que·y ha presa, y conèxer la general voluntat que tots li tenen, desitjant ésser afillat y ésser tingut per natural de aquest Principat; suplica quant humilment pot a vostres il·lustríssimes y reverendíssimes senyories y mercès sian servits de admetre'l en lo número dels afillats y a qui és dada naturalitat; y conexent la vila y concell de Perpinyà quant benemèrit y suficient és se li fassa dita mercè, ab ses instructions an ordenat als syndichs de Perpinyà supplican[t] de llur part als tres staments sien servits fer-li la mercè; y així·u suplican en son nom a vostres senyories il·lustríssimes y reverendíssimes, //429r// excel·lència, senyories y mercès sien servits de fer-li esta mercè, com se sol fer y s'és fet ab altres; la qual reputaran per pròpria y dit Vallderama reputarà a singular gràcia y mercè sie admés en dita afillació y naturalitat. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 489

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Per los salaris dels scrivents.

Item, fuit decretum: que·s comete, segons se comet, a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, que pague y satisfasse als scrivents que han scrit les Constitucions, agravis y Redrès y altres coses en servey de la Cort, segons los nottaris y advocats dels[473] brassos tatxaran.

Per suplicació de Carles Perpinyà.

Deinde, habito tractatu super suplicatis pro parte Caroli Perpinyà, fuit decretum quod comittatur advocatis, qui videant et referant.

Per la suplicació de mossèn Planes.

Habito tractatu super suplicatis pro parte magnifici Hieronimi Planes, fuit decretum quod verificetur pro parte dicti Hieronimi Planes tempus quo inservivit officium acessoris domini gubernatoris Cattalonie et constito providebitur ut iuris fuerit et racionis.

Suplicació de la vila de Cervera.

Pro parte universitatis ville Cervarie fuit oblata supplicatio tenoris huiusmodi:

Del syndich de Cervera.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lent, molt il·lustres, reverent, nobles y molt magnífichs senyors.

Com la vila de Cervera sia poble principal del present Principat de Cattalunya y en aquella y ha burgesos, doctors axí en dret com en medicina, mercaders y altres persones de facultat abtes y sufficients per a regir qualsevol càrrechs y officis, com dita vila paga fogatges, bolla, entrades y exides de Cattaluya y tots altres càrrechs, com qualsevulle //429v// ciutat ni en lo dit Principat, y sia vila real y cap de[474] vegaria, deganat y col·lecta y admés lo syndich de la universitat de dita vila en Corts; y com no tinga sinó dos llochs per hoydors reals y no tinga algun lloch per a diputat real, per ço, com sia vila molt populosa, suplica mossèn Joan Vallbona, syndich de dita vila de Cervera, li sien concedits quatre llochs per a diputats y dos per a oydors de comptes en dita casa de la Diputació General, les quals persones ajen de ser del gremi y consell de dita universitat; que fent-ho axí, ultra que serà fer lo que és de rahó y justícia, dit syndich en nom de tota la universitat y propri los ho tindrà a molta mercè. *Altissimus, etc.*

Item, fuit oblata alia suplicatio pro parte universitatis de Caldes, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació de la universitat de Caldes.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

La vila de Caldes de Monbuy, del present Principat de Cattalunya, és una de les més populoses de Cattalunya, en la qual hi ha passats de tres-cents fochs y persones aptes e idòneas per a regir qualsevol càrrech; y com no tingan lloch ningú de deputat

473 *A continuació, ratllat,* altres.

474 *A continuació, ratllat,* Principat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 490

ni oydor real per los habitants de aquell y a las altres viles y poblats del present Principat de no molt majors parts que dita vila de Caldes se'ls acostuma de dar lloch en la Diputació en las bossas de diputats y oydors reals, per ço y altrament, lo syndich de dita vila suplica humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits manar concedir y dar lloch a dita vila de Caldes e o als habitants de aquella dos de oydor real y un de //430r// diputat real, conforme ne tenen altres viles del present Principat; perquè, ademés faran vostres senyories, excel·lència y mercès lo que tenen acostumat ab altres, dit syndich ho tindrà a particular gràsia y mercè. Lo offici, etc. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Dissentiments del bras militar.

Promotor militaris reportavit: que tractant-se en aquell bras sobre lo capítol cent noranta-sis y següents, que tracten sobre la pena dels que portaran pedrenyals, se han posats dissentiments; y que, així, suplican a ses senyories y mercès vullen vèurer quin remey se tindrà.

Agravi del canonge Garcés.

Fuit lectum quodam gravamen canonici Garcés et fuit reportata brachio militari per promotorem ipsius stamenti.

Per los dissentiments del bras real.

Item, fuit deliberatum: que de part dels brassos ecclesiàstich y real se fasse embaxada al bras militar per pregar-los vullen les persones que allí tenen posats dissentiments alsar-los, perquè de altra manera, attès lo punt que està la Cort, no·s pot dexar de donarne rahó als senyors tractadors.

Embaxada del bras real.

Venerunt postea magnifici Ioannes Ponsich, Vici, et Honofrius Hortodó, de Puigcerdà, syndici legati brachii regalis, que in effectu explicarunt: com aquell bras fa saber a ses senyories y mercès com mossèn Rebollet, syndich de Vilafranca de Conflent, ha alsat los dissentiments per ell posats.

Per los dissentiments del bras militar.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras se aderie en què·s fes embaxada de part de aquest bras y del real al bras militar, pregant-los sien servits alsar los dissentiments que tenen posats sobre la Constitució dels pedrenyals; y que per a fer dita embaxada havien nomenat a mossèn Nicolau Frexenet, syndich de Leyda y a mossèn Invani //430v// Rocha, syndich de Tuhir.

Brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit, nominando pro predictis reverendum Onofrium Paulum Cellers, canonicum et syndicum reverendi Capituli ecclesie Barchinone, et reverendum Petrum Thomàs, canonicum et syndicum Capituli Gerundensis.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras se havien alsats los dissentiments a effecte tant solament per a poder presentar los agravis a sa magestat; y que en aquell bras los aparexie, per via de pensament, se anàs a demanar hora als senyors tractadors per a presentar dits agravis.

Habilitatió de la hora.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per via de pensament, ha delliberat que la hora d'esta nit sie abilitada fins a les nou, perquè allí puguen votar les Constitucions que resten.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 491

Et convocati in dicto stamento dicte deliberationi adheserunt et dicte hore habilitationem fecerunt usque ad horam nonam presentis noctis.

Item, fuit deliberatum: que los tres promovedors vagen a demanar hora als senyors tractadors per anar a presentar a sa magestat los memorials dels agravis novament donats y consertats per los tres brassos.

Per la presentació dels agravis.

Item, convocati in dicto stamento deliberarunt: que les matexes persones que feren la altra presentació dels agravis, que són lo reverendíssim de Vich, lo molt reverent abat de Poblet y lo reverent mossèn Cellers, syndich de Barcelona, fassen també la presentació de aquestos que de nou se han de presentar.

Que deliberatio fuit nottificata aliis brachiis per promotorem.

431r// *Item, convocati in dicto stamento habilitarunt horam presentis noctis ad tractandum usque ad undecimam*.

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Provisió de Francesc Andreu del offici de tauler de la vila de Salses.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monsó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrat Francesc Andreu, de la vila de Salses. Salut y honor. Com a nostra notícia sia previngut que lo offici de cullidor de la taula del General de la dita vila de Salses de present vague per mort de Joan Cabessa, de dita vila, últim pocessor del dit offici, e siam estats suplicats per vós que de dit offici, així com és dit vagant, vos provehíssem, per ço y altrament, admesa dita suplicació e confiant de vostra legalitat, indústria y probitat, lo dit offici de cullidor de la taula del General de dita vila de Salses en lo modo sobre dit vagant a vós, dit Francesc Andreu, conferim, provehim y donam y de aquell ab tots sos drets, pertinències, prerogatives, càrechs, guanys, salaris y altres qualsevols emoluments, així y per la forma que lo quòndam misser Joan Cabessa, predecessor vostre, tenie, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden donar y provehir. Volem emperò y manam que, abans que prengau pocessió del dit ofici y que aquell regiau y administreu, presteu lo jurament sòlit en mans y poder dels reverent, nobles y magnífichs deputats del General de Cattalunya en Barcelona residents, y cautió idònea a llur coneguda; y totes les altres coses que sobre assò sien //431v// necessàries fassau, així y segons que per vostres predecessors en dit offici és acostumat fer y per Capítol de Cort és disposat. E ab la present nostra provissió diem y manam als dits reverents, nobles y magnífichs diputats y encara al diputat local de la vila y col·lecta de Perpinyà y a totes y qualsevol altres persones a qui pertanga y als que lo present negoci toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per vós dit jurament y cautió seran prestats, vos posen y meten y posar y mètrer fassen en real, corporal y actual pocessió del dit offici y de tots los drets, pertinències y prerrogatives de aquell; y del salari y emoluments de dit offici vos paguen y responguen e pagar y respòndrer fassen, així y segons han acostumat fer ab dit vostre predecessor y per Capítols de Cort tenen obligació. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçò, a trenta-hu de octubre, any de la nat-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 492

tivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoza.

Die dominica, XVII novembris, post meridiem, anno predicto a nattivitate Domini millessimo quingentesimo octuagesimo quinto, inter tertiam et quartam horas, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, ad sonum campane, ut moris est, convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
432r// *Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.*
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, pro parte apotecariorum Barchinone fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

A notícia del síndich del Col·legi dels apotecaris de la ciutat de Barcelona és pervingut que se intentarie votar una Constitució la qual en effecte és contengut que los concellers, paers y jurats y procuradors de qualsevol ciutats, viles, llochs del present Principat puguen quant voldran, ensemps ab dos metges y un apotecari si·ls aparrà, pendre, visitar y regonèxer totes les botigues de apotecaris; y com dita Constitució pretesa, a més de ésser en notori perjudici de dit Col·legi y de altres a ell *quesito*, en virtut de privilegis reals a ells concedits per lo sereníssim rey Ferrando, de *felice* memòria, //432v// y confirmat per la sacra, catòlica, cesàrea magestat del Emperador, de *felice* memòria, y ara novament confirmat per la sacra, catòlica, real magestat del rey nostre senyor, en los quals los és concedit que la visita faedora per les botigues dels apotecaris se l'asguardàs als cònsols de aquell, com bé y llealment de temps immemorial en virtut de dits privilegis reals han sempre observat; per hont dita pretesa Constitució, com sia contra de privilegi y en perjudici de tercer, no pot tenir lloch, quant més que millor stà provehit al bé públich de la manera que tants anys se guarde que dits cònsols fossen[475] de dita visita que no en dita pretesa Constitució estava disposat; perquè, com sia cosa molt reixa que la conexensa de les medicines sim-

475 *En lloc de* fessen.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 493

ples los metges hi estigan molt poch usats y, en lo que toca als medicaments compost, no·y tenen ninguna conexensa ni destresa, per ésser cosa que requerex haver-la tractada tota la vida, per a poder fer en aquella censura si ja com a ciego no judicàs de les colors; per hont està ben disposat que los cònsols dels apothecaris, com a perits en la art, ab lo jurament, forma y solempnitat en dit privilegi contenguda, fassen dita visita, particularment en Barcelona, essent dits apotecaris tant experts per ésser tant ben examinats ans que arriben a dit Col·legi, precehint vuyt anys de pràtica en botiga aprobada y rigurós examen aprés de llurs sciència y destresa, linatge, vida, fama y honrra. Per ço y altrament, //433r// estant també disposat com està la regonexensa de dites botigues en la ciutat de Barcelona y observància dit rito també lloablament sens que de ell may se ha sonat cosa, molt en virtud de dits privilegis reals, suplica dit syndich a vostres senyories, excel·lència y mercès ésser manat provehir sobre dit capítol no ésser innovat cosa alguna en perjudici de dit Col·legi y del dret quesit a aquell en virtut de dits privilegis reals, podent-se fer la visita y regonexensa de les botigues sens ésser innovat cosa alguna en dita Constitutió, no sols en Barcelona per la forma per los reys de *felice* memòria prefigida, mes encara les botigues y llochs a hont botigues de apotecari haurà, jatsia los tals, per no ésser passats per lo terme de examen de Barcelona, no ésser tant hàbils e idòneos com los de Barcelona, per tocar al càrrech del protofísich de fer semblants, al qual si li aparaxerà se li podria prefigir lo modo y forma que per la visita en les viles y llochs de Cattalunya se hauria de servar, sens prejudici del privilegi de dit Col·legi; los quals ésser mantinguts observar suplica lo syndich de aquell. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod de contentis in suplicatione suis loco et tempore habebatur ratio qualis de iure habenda fuerat.

Dissentiment del bras real.

Promotor regalis retulit: que mossèn Garau //433v// Mascaró, syndich de Vilafranca de Panadès, ha posat dissentiment fins ha tant li hagen decretada una suplicació que té presentada en aquest bras sobre certs llochs de diputats que demane.

En dit negosi.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras ha referit lo promotor del bras real los dissentiments són en aquell bras; y que, per ço, aparexie per via de pensament se fes embaxada de part dels dos brassos al bras real perquè vullen llevar dits dissentiments, los quals tenen[476] impedit lo progrés de la Cort.

Per les suplicacions que demanen les universitats llochs de diputats.

Et habito tractatu super suplicatis pro parte universitatu[u]m de Camprrodon, de Vilafranca de Panadès, de Cervera, de Tàrrega, de Balaguer, de Caldes, de Sant Pedor, de Puigcerdà, de Vilafranca de Conflent, de Pals, de Figueres, *super locis deputatorum et auditorum compotorum Generalitatis, fuit decretum:* que per quant no convé per ara fer novedats sobre estos negocis de aumentar lo número dels llochs de diputats y oydors reals, per ço deliberen se estigue al orde antich y en fins assí acostumat.

476 *A continuació, ratllat,* posats.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 494

Per la suplicació de Miravet.

Item, habito tractatu super suplicatis herina die pro parte universitatis de Miravet, fuit decretum: que sobre les coses suplicades acudescan los suplicants al castellà de Amposta o al Gran Mestre de la Religió de Sant Juan.

Per les Constitucions.

Item, habito tractatu fuit decretum: que vage lo promovedor als brassos militar y real per a dir-los que enbien les decretacions de les Constitutions que són assí passades, //434r// per a què se puguen conferir les que estan conformes tots los tres brassos hi·s puguen posar en bell.

Sobre la suplicació de Tortosa.

Item, habito tractatu super suplicatis pro parte cindici universitatis Dertuse, fuit decretum: que si los de Tortosa tenen privilegis, com en la suplicació se fa mensió, acuden al Consell Supremo per observatòria o a la Real Audiència per executòria.

Habilitació de cert dia.

Preterea, quia die crastina est fastiva in civitate Barchinone, ad superabundantem cauthelam convocati in dicto stamento habilitarunt dictam diem crastinam pro negotiis presentis Curie pertractandis; et etiam fuit deliberatum per promotores solicitentur domini tractatores ut assignetur hora pro presentandis gravaminibus sue regie magestati. Que fuerunt nottificate aliis brachiis dicte Curie et brachium militare et regale predictis adheserunt, ut promotores retullerunt.

Que·s fasse embaxada al bras real.

Insuper, convocati in dicto stamento deliberarunt: que sie feta embaxada al bras real per persuadir-los vullen donar còpia de les decretations fetes als capítols de les Constitucions llegides y decretades en aquell bras, perquè·s pugue entendre en fer negoci, attesa la bravetat del temps.

Per lo negoci del ardiaca Terça.

Ítem, per quant se té entès que los advocats del bras militar, per certs respectes, no volen enténdrer en la causa en la present Cort se porte entre lo senyor ardiaca Terça y lo canonge Miró sense tenir expressa //434v// commissió de nou del bras, per ço, deliberen se fasse embaxada al dit bras militar per pregar-los sien servits donar orde de què los advocats de aquell bras se junten y entenguen en la expedició de dita causa; y per a fer dita embaxada al molt reverent abat de Gerri y al reverent misser Jaume Roig[477], procurador del il·lustríssim de Tarragona.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt, prout paulo post reversi retullerunt.

Per dit negoci.

Venerunt domini Federicus Pol et Federicus Bosch, legati brachii militaris, qui exposuerunt in effectum: que aquell bras, corresponent a la deliberació de aquest, ha del·liberat que los advocats se junten per lo negoci del senyor ardiaca Terça.

Per dit negoci.

Et fuit decretum: que de part de aquest bras y del militar se fasse embaxada al bras real per pregar-los sien servits donar orde en què los advocats de aquell bras se junten

477 *En lloc de* Reig.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 495

per a entendre en lo negosi del ardiacha Terça, nomenant per embaxadors los matexos desobre nomenats.

Et brachium militare predictis adhesit, nominando pro predictis eosdem embaxiatores superius nominatos.

Et in continenti, dictam embaxiatam fuerunt[478]*, prout paulo post reversi retullerunt.*

Promotor brachii militaris reportavit: que sien servits de habilitar fins a les nou hores de aquesta tarde per a fer negocis.

435r// **Habilitatio hore.**

E[t] brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit et aliis brachiis dicte Curie fecerunt.

Die lune, decima octava mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Admodum reverendus abbas de les Avallanes.

Reverendus procurator reverendissimi Prioris Cathalonie.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Per los Capítols de la Observansa.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que en aquell bras, votan[t] los Capítols de la Observansa, han deliberat conforme està en una scriptura que aporte, la qual fonch llegida per mi, nottari.

Per lo augment dels oficials reals.

Deinde, promotor militari reportavit: que aquell bras, votant la Constitució del augment del salari dels governadors de Cattalunya y de Rosselló, han dubtat si ere cosa de gràcia; hi·ls apar, per via de pensament, que les Constitucions se presenten totes a sa magestat, si no són les dites dels augments dels dits salaris, //435v// per vèurer quin exit farà lo del Consell Criminal.

Venerunt reverendus dominus episcopus Vicensis, admodum reverendi abbates de Gerri, de Populeto, reverendus prior Scala Dei, reverendi procurator reverendissimi episcopi Urgellensis, syndici Barchinone, Illerdensis, Dertusensis, venerabilis procurator reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Sobre los Capítols de la Observansa.

Et habito tractatu super scriptura reportata per promotorem brachii militaris super Capitulis de la Observansa, fuit deliberatum: que, considerant quant importen los

478 *En lloc de* fecerunt.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 496

Capítols de la Observança de les Constitucions, ohits y vists los Capítols sobre assò ordenats per les divuyt persones y vista la scriptura que sobre assò s'és reportada del bras militar, delliberen que dites divuyt persones se junten y vegen lo que està sobre assò ordenat e o trassat per ells y la dita scriptura del bras militar; y de dites coses y altres que·s deduhiran ordenen lo que més convindrà sobre aquest particular.

Agravis de don Francesc Oliver.

Item, fuit lectum quoddam memoriale gravaminum domni Francisci Oliver et de Boteller et fuit decretum quod reportetur brachio militari per promotorem ipsius stamenti.

Diversos caps reportats per lo bras militar.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras estan esperant la resposta de aquest del que havie ell referit en aquest bras, que quant se presentaren les Constitucions a sa magestat no se li presentà la del augment de salaris dels governadors; y que suplicaven a ses senyories manen tornar-la prest. Y també que en aquell bras per ara no tenen res que fer y que, si assí havien ja llegit lo Redrès del General, lo manassen reportar allí. Y també que per part del monestir de Montserrat se havia suplicat en aquest bras que·s //436r// deuria fer embaxada als brassos de Aragó per a què prestassen costat en la separació del dit monestir de la congregació de Valladolit; y que fossen servits manar fer Capítol de Cort perquè aquella casa pugués tràurer de aquell Regne dos mil càrregas de blat y altres tantes de ordi; y també que·s fes Constitució que dita casa se segregàs de la congregació de Valladolid; y que aquell bras suplicava a ses senyories y mercès mirassen y determinassen lo fahedor sobre estos caps.

Per la Observansa.

Y per quant algunes persones han mogut que·s deurie procurar de fer Constitució que sa magestat dels Regnes lo Consell Supremo de Aragó, és a saber, de Aragó o de València, de tres en tres anys enviàs un visitador perquè aquest ves quins officials reals han contrafet a Constitucions, per ço, lo present bras delibere que aquest advertiment, ab los altres si se'n donaran sobre assò, los vejen les divuyt persones y apunten lo que més convindrà.

Dictis die et anno, post meridiem, convocata dicta Curia Generali, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate; et etiam interfuerunt admodum reverendus abbas de Gerri et procurator illustrissimi Tarraconensis et reverendi syndici Tarraconensis, Barcinonensis, Vicensis, Illerdensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Quibus convocatis, pro parte Augustini Riber, nottarii Tarracone, fuit oblata suplicatio, tenoris huiusmodi:

Suplicació de misser Agustí Riber, nottari.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

A instància de misser Juan Baptista Mullola, nottari de la ciutat //436v// de Tarragona, és estat citat Agustí Riber, nottari de la matexa ciutat, perquè comparegués dins sis dies devant vostres senyories, excel·lència y mercès per respondre a una petició per part de dit Mullola presentada; y com sia la veritat que lo offici de nottari del

ecle2 29/3/04 19:21 Página 497

diputat local de Tarragona sia provehit a dit Riber per los senyors diputats de Cattalunya ans que ells per vostres senyories y mercès tinguessen altre orde, y de dit offici li fonch conferida posessió, per rahó de la qual dit Riber té de ésser preferit a dit Mullola, jatsia en la data fos igual, lo que expressament se nega; y com de les coses ne penja ya plet devant dits senyors diputats y hont se esmersa lo judissi allí·s té de acabar, per ço y altrament, suplica dit Riber a vostres senyories, excel·lència y mercès no ésser més molestat, sinó que la present causa sia remesa a dits senyors deputats devant dels quals és intentada, a hont les parts pugan deduhir de son dret; y en tot ésser-los ministrat compliment de justícia. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc*.

Qua suplicatione lecta, in calse eiusdem, manu reverendi Petri Tomàs, canonici et syndici reverendi Capituli ecclesie Gerundensis, de concensu convocatorum in dicto stamento ecclesiastico deliberatio sequens scripta fuit: Oblata 18 novembris MDLXXXV, lecta in stamento ecclesiastico, fuit decretum quod qui comparet faciat fidem tam de suo mandato quam de provisione sui principalis per totam diem crastinam; et interim dicat quicquid allegare voluerit. In locum nottarii, Petrus Tomàs, canonicus et syndicus ecclesie Gerundensis.

Venit Iacobus Hieronimus Ponces, syndicus ville Tarrege, promotor //437r// brachii regalis, et retulit: que en aquell bras, per donar conclusió al Capítol de Observansa, suplican a ses senyories y mercès manen enviar-los còpia o lo mateix original del dit Capítol.

Per lo negoci de les galeres.

Venerunt deinde magnifici Petrus Ferreres et Ioannes Çaragossa, syndici civitatis Barchinone, qui in effectu sequentia retullerunt: que supliquen a ses senyories y mercès sien servits determinar-se en lo negoci de les galeres que per part de aquella ciutat los ere estat suplicat, per a què puguen tornar resposta de la determinatió de aquestos brassos a sos principals.

Dissentiment del procurador del reverendíssim de Urgell.

Reverendus dominus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi Urgellensis, dixit: que se aderex al dissentiment posat per lo molt reverent Esteve Puig, abat de la Real, a trenta-hu de octubre proppassat, al capítol novè de la forma[479] de la exactió, so és, que no concent que·s don temps a algun official pecuniari, encara que done fermanses.

Et de mandato convocatorum in dicto stamento, dominus promotor dicti brachii et ego, nottarius et scriba, notificavimus brachio militaris supradictas duas deliberationes factas super observansiam Constitutionum.

Deinde, per magnificum Tomam Menargues fuit oblata suplicatio thenoris huiusmodi:

Suplicació de misser Tomàs Menargues.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lent, molt il·lustres, molt reverents, nobles, il·lustres y molt magnífichs senyors.

479 *A continuació, repetit,* de la forma.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 498

Fa vint-y-tres anys que lo magnífich misser Tomàs de Menargues, donsell y en los drets doctor, de la vila de Tàrrega, //437v// fou provehit en acessor de la deputació local de dita vila y vegaria ab lo salari acostumat, com en dita provisió se conté, a la qual se fa relació; y com aje servit dita acessoria ab la deguda legalitat y diligènsia sens que may aja hagut queixa alguna, rebent algun salari de sentèntia donada en favor del General, y nunca ha exigit ni li és estat pagat salari de moltes sentències condempnatòries contra dit General, per no aportar bona querela y acusatió les guardes de les Generalitats contra los qui pretenien haver fraudat aquells y als quals també servexen al General, acostumen vostres senyories, excel·lència y mercès conforme a justícia remunerar y galardonar los tals y semblants treballs; per ço, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès se servesquen manar remunerar dits treballs y tant llarga servitut de la manera que més servey y accepte sie y que li sie constituït salari conforme als altres acessors de diputacions locals, representant que no és de menys calitat la deputació local de Tàrrega que les altres; y ab esta confiansa humilment implore lo pocentat de vostres senyories, excel·lència y mercès. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et in continenti, per magnificum Franciscum Gort fuit oblata suplicatio tenori huiusmodi:

Suplicació de misser Gort.

Molt il·lustres y reverendíssims, molt il·lustres, y molt magnífichs senyors.

Micer Francesc Gort ha que serveix lo càrrech y offici de regent //438r// la acessoria del portantveus de general governador sens salari ordinari algú des de vint-y-nou del mes de desembre de mil sinch-cents vuytanta-tres fins al present; en lo qual temps, en totes les ocassions se han offertes, [ha] anat ab dit governador per tot lo Principat, ara en una vegaria, ara en altra, si y segons per diverses Constitucions y Capítols de Cort està disposat y ordenat; y en dit temps ha procurat tant quant li és estat possible de fer y ministrar compliment de justícia a les parts, despedint diverses causes civils y fent castigar gran número de bandolers y lladres de pas y altres delinqüents y facinerosos qui tenen inquietada y infamada tota la terra, com és públic y nottori; y dexat a part que en dites anades ha posat sa persona en molts grans perills, anant com anave perseguint y castigant tants vallacos y mals hòmens, ha de altra part patit molt notables danys en sa casa y studi, en tots los clièntulos o la major part de aquells, *saltim* los més utilosos, se li'n són anats de son studi y han sercat altros advocats, que és de molta consideració; y com acostumen per lloable consuetut vostres senyories, excel·lència y mercès no dexar sens deguda satisfació, com és just, als qui per lo bé públich y per la bona administració de la justícia treballen y empleen sos serveys, com en semblant cas a vostres senyories, excel·lència y mercès en les Corts del any 1564 en la persona del quòndam misser Lluís Sorts y ara en estes en la persona del magnífich misser Puig, qui han //438v// ser[v]it dit offici, ho hagen fet, per ço y altrament, com dites remuneració y satisfació acostumen vostres senyories, excel·lència y mercès de fer per la servitut de dit offici, que és sens salari ordinari algú, y per los danys que han petit y patexen y perill en què han posat ses persones per la bona expeditió de la justícia y directió de aquella, les quals calitats concorren en la persona de aquesta part de dit misser Gort, suplica per ço a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits fer-li deguda satisfació de dits treballs y dany ha patits en sa casa ab los tres anys ha que serveix dit offici, com és nottori; que,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 499

ultra que acudiran vostres senyories, excel·lència y mercès y faran lo que tenen de loable consuetut, lo dit misser Gort ho rebrà en particular gràcia y mercè y li donarà ànimo ab què ab la mateixa solicitut y diligència continua dits serveis y servesca dit offici. *Et licet, etc. Altissimus, etc. Gort, in causa propria.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nihil fuit decretum.

Insuper, dominus Christoforus Gil de Villoro, syndicus Dertuse, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Del syndich de Tortosa.

Molt il·lustres y reverents, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Lo agravi y perjuhí que fan lo primer syndich de la //439r// vila de Perpinyà y lo segon syndich de Barcelona a la ciutat de Tortosa de voler procehir en lo assiento y actes de Cort en lo bras real al primer syndich de dita ciutat de Tortosa és molt gran y notabilíssim; y per ço, Christòfol Gil de Villoro, syndich de dita ciutat de Tortosa, suplica a vostres senyories sien servits manar declarar y provehir sobre dit agravi, donant al primer syndich de Tortosa son degut assiento ans del primer syndich de Perpinyà y del segon syndich de Barcelona, com axí sia de justícia y consta per los processos y actes de Cort; suplicant sien servits de nomenar y alegir persones les quals, ab les persones anomenadores per sa magestat, decedescan y declaren dita qüestió; representant a vostres senyories dit syndich que té orde de dita ciutat de procehir per via de dissentiment a tots actes fins que dita qüestió sie termenada. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que, de part dels tres brassos, los promovedors donen rahó als senyors tractadors del perill en què està lo bras real de dissentiments, per a què sien servits remediar dit negosi de la manera que millor los aparrà. *Fuit nottificata aliis brachiis et brachium militare adhesit.*

Presentació de agravis a sa magestat.

Deinde, quia pro parte regie magestatis fuerat assignata hora pro presentandis residuis memorialibus gravaminum, embaxiatores per brachia electi et nominati more solito fecerunt dictam embaxiatam sacre, catolice et regie magestatis in suo regio //439v// palacio existenti; et facta dicta presentatione dictorum gravaminum, sua regia magestas respondens dixit sequentia in effectu: que los vería y mandaría remediar como merece la grande fidelidad y amor que estos brassos le tienen, prout predicta omnia retullerunt dicti legati brachii ecclesiastici.

Per les galeres.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras, recordant-se que en aquest bras, per lo negoci de les galeres, havien nomenat dos persones tant solament per a què vessen a hont se porien traure los diners y lo orde se haurie de tenir, perquè en aquell bras los aparexie que deurien nomenar-se almenys tres persones per dit negoci.

Et convocati in dicto stamento, addendo nominationi his proxime lapsis diebus facti super negotio tirremium, nominarunt reverendum fratrem Hugonem de Copons, procuratorem reverendi Prioris Cattalonie. Fuit reportata aliis brachiis per promotorem.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 500

Del monestir de Monserrat.

Deinde, habito tractatu super reportata hodierna die per promotorem brachii militaris, deliberarunt: que lo promovedor torne resposta al dit bras militar que apar en aquest bras que sobre lo negoci de segregar lo monestir de Montserrat de la congregació de Valladolid no se'n podie fer Constitució; y que quant al altres dos caps de fer embaxada als brassos de Aragó sobre aquex negoci, se aderexen a la deliberació sua y nomenen per a fer la embaxada lo molt reverent abat de Gerri y lo reverent canonge Thomàs, syndich de Gerona.

440r// **Per les galeres.**

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per lo negoci de les galeres, havien nomenat a don Jaume de Cardona, misser Hierònim de Argensola, senyor de les Pallargues, y misser Hierònim de Vilanova.

Per les decretacions de les Constitucions.

Item, fuit decretum: que lo promovedor reporte al bras militar que apar en aquest bras que per part dels brassos ecclesiàstich y militar se fasse embaxada al bras real per pregar-los vullen comunicar les sues decretacions fetes a les Constitucions; y per a fer dita embaxada nomenaren a misser Cellers, syndich de Barcelona, y al canonge Rajadell, syndich de Lleyda.

Per la embaxada dels brassos de Aragó.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per a fer la embaxada als aragonesos, havien nomenat a don Berenguer de Peguera y a misser Cahors, per lo negoci de Montserrat; y que en aquell bras los aparexie que diguessen també los senyors embaxadors que de part dels brassos de Aragó se suplicàs a sa magestat intercedís ab Sa Santedad manàs segregar lo monestir de Montserrat de la congregació de Valladolid.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per a fer la embaxada al bras real per a què comuniquen les decretacions de aquell bras als capítols de les Constitucions fetes, han nomenat a don Gispert de Guimerà y a misser Vila de Savassona.

Y encontinent fonch feta dita embaxada, segons poch aprés los embaxadors de aquest bras referien.

Per la embaxada de Aragó.

Promotor regalis reportavit: que, per fer la embaxada als brassos de Aragó per lo negoci de Montserrat, à nomenat a misser Ponsich, syndich de Vich, y a misser Robollet, syndich de Vilafranca de Conflent.

440v// **Per la franquesa del catalans que són en la Cort.**

Ítem, fonch delliberat que lo promovedor reporte als altres brassos que apar, per via de pensament, que en la embaxada fahedora als brassos de Aragó se'ls digue que sien servits provehir que a les persones cathalanes, quant se'n vagen de la present Cort, no·ls impedescan lo que aportaran, com no sia cosa per a fer-ne mercaderie, y que assò estigue a llur jurament. *Fuit reportata aliis brachiis per promotorem; brachium militare predictis adesit.*

Per les galeres.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a fer apuntament sobre lo negoci de les galeres, han nomenat a misser Sarrovira de Barcelona, a misser Jolí de Perpinyà y a misser Arrencada de Torroella de Mongrí, syndichs.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 501

Resposta ab embaxada del bras real.

Venerunt domini Franciscus Algueró, Illerde, et Iacobus de Roca, de Sant Pedor, syndici, legati brachii regalis, et in effectu explicarunt: que aquell bras no té encara còpia de les decretacions fetes en aquell bras als capítols de les Constitucions y que, en ser feta, la enviarian al present bras.

Notificació de la voluntat de sa magestat.

Venit deinde illustrissimus dominus comes de Xinxón, alter ex tractatoribus sue regie magestatis, comitantibus sibi aliquibus Sacri Supremi Regii Concilii, et sedens ante reverendissimum presidem in effectu sequentia explicavit: que su magestad ha mandado viniesse a darles gracias por la buena diligencia que tienen estos brassos de passar adelante estos negocios de las Cortes; y que también les certifica que para el segundo del mes de desiembre su magestad piensa partirse d'este lugar; y que para de aquí a entonces se den toda prisa en hazer los negocios que convienen, y que para este effeto los ministros de su magestad ajudarán en lo que conviniere.

441r// **Embaxada per als aragonezos.**

Et paulo pot, quia tria brachia dicte Curie fuerunt eiusdem deliberationis quod fiet embaxiata brachiis Aragonum, legati per dicta brachia electi fecerunt dictam embaxiatam dictis brachiis Aragonum, et reversi retullerunt: que ells havien feta dita embaxada y als han respost *que lo verían y bolverían respuesta.*

Item, fuit decretum ut sequitur:

Per la nominació de provehidors de greuges.

Lo stament ecclesiàstich, desitjant passar havant en lo que toque a la expeditió de les presents Corts, per ço deliberen, per via de pensament, que de part dels brassos se entengue en fer provehidors de greuges; y que·s fasse saber als senyors tractadors que la Cort entén fer dita nominació de provehidors de greuges, per a què per part de sa magestat se fasse lo matex.

Preterea, habito tractatu super suplicatis per Franciscum Vidal die decima quarta novembris, fuit decretum: que sien donats y pagats de pecúnies del General al dit Francesch Vidal, per lo que ha servit de porter a les divuyt persones de les Constitucions y a les persones del Redrès del General y als dels agravis, a raó de sis reals per cadal dia, contador del dia que·s comensaren de juntar les persones eletes per a les Constitucions en la casa devant santa Maria; y per ço sie feta la cauthela necessària.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras havien ya passat tot lo quadern del Redrès del General y que, si n'i havie altro de passat per aquest bras, ses senyories y mercès lo manassen aportar allí per a què tinguen què fer en aquell bras; y també, per via de pensament, los aparexie se habilitàs la hora fins a les nou.

Habilitatio hore.

Fuit habilitata hora presentis noctis ad tractandum usque ad nonam.

441v// *Promotor militaris reportavit:* que aquell bras se aderex a les deliberations de aquest bras que·s nomenen jutges de greuges y que a Francesc Vidal se li donen sis reals cada die de salari, com en lo present bras se li és donat e ho assignat.

Embaxada del bras militar per misser Setantí.

Venerunt nobilis don Plegamans de Marimon et Michael Montagut de Vallgornera, pro brachio militari, et Franciscus Algueró, Illerde, et Iacobus Roca, de Sant Pedor, syndich, *pro brachio regali legati, et in effectu explicarunt:* que aquells brassos supli-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 502

quen a ses senyories y mercès se servesquen aderir-se a la deliberació feta per aquells dos brassos a un memorial de agravis donats per misser Settantí, que és que ho vegen los advocats y que ho referesquen; y que per ço se servesquen fer mercè adaquells dos brassos en aquest particular que·s vullen aderir adaquella deliberació.

Et habito super predictis maturo tractatis (sic), fuit decretum ut sequitur:

En dit negoci.

Lo stament ecclesiàstich, hoïda la embaxada feta per los brassos militar y real sobre lo memorial de agravis donats per misser Joan de Setantí contra alguns diputats del General de Cattalunya dels triennis passats, vistes les delliberacions sobre assò en lo present bras fetes, per quant lo que dit misser Setantí pretén de haver de nou intentar y donar querellas contra diputats que són ja estats syndicats y visitats y morts és cosa contra privilegis, usos y costums de la casa de la Diputació, per ço delliberen star y perseverar, segons que ab la present estan y perseveren, en lo provehit altres vegades per lo present bras; determinant que·s fassa embaxada als dits brassos militar y real per notificar-los lo fonament que mou al present bras a no fer altra delliberació de la que està //442r// feta y los molts danys e inconvenients que se'n podrien seguir si se obrie la porta a semblants negocis. Y per a fer dita embaxada nomenaren a misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al canonge Thomàs, syndich del Capítol de Gerona.

Die martis, decima nona mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinone, presidens.

Reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Reverendus Iacobus Puig[480]*, procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepìscopi Tarraconensis.*

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cattalonie.

Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie[481] *Elenensis.*

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus Baltezar Rajadell, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

480 *En lloc de* Reig.

481 *A continuació, ratllat,* Gerundensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 503

Reverendus Raphael de Pons, sacrista, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

442v// Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus Hyeronimus Terça, archidiaconus, canonicus et syndicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Per combinar les Constitucions.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, considerant lo poch temps que·s té per als negocis de les presents Corts y lo molt qu·està ocupat y va endarrerit lo scrivà de aquell bras, han delliberat, per via de pensament, que una persona de aquell bras entrevingue en combinar y consertar les denotacions fetes per los tres brassos als capítols de les Constitucions, juntament ab los scrivans de aquest bras y del real o ab altres persones si aparegués alegir; y per aquest effecte han nomenat a misser Miquel Amat per part de aquell bras.

Venit deinde admodum reverendus Paulus Pla, abbas de Gallicantu, et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per lo monestir de Montserrat.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras apar, per via de pensament, que les matexes persones que lo die de ahir entrevingueren en fer la embaxada als brassos de Aragó sobre lo negoci del monestir de Montserrat feren[482] també embaxada als brassos de València, a effecte sols de la dismembració de la casa de Montserrat de la congregació de Valladolid.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico dicte deliberationi adeserunt; brachio regale etiam predictis adesit et[483] *eius promotor retulit.*

Per les remuneracions.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras ha feta nominació de don Pedro Clariana y de misser Spuny //443r// sobre lo revèurer a quins officials de la Cort y altres persones que han donat suplications se han de remunerar, conformant-se a la delliberatió de aquest bras.

Venerunt admodum reverendi abbates Populeti, de les Avellanes, reverendus prior Scala Dei, reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis, reverendus syndicus Capituli Barchinone.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a combinar les Constitutions, han feta nominatió de misser Francesc Algueró, syndich de Lleyda; y per a vèurer los salaris y remunerations acostumades de donar als officials de la Cort y també a altres que han donats suplicacions, han nomenat a misser Montserrat de Balaguer y a misser Ponces, syndich de Tàrrega.

Per la combinació de les Constitucions.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, per a fer combinació dels decrets de les Constitucions, han mogut altre pensament y és que cada bras nomenàs una altra persona, sense la ja nomenada, per a què hoge las rahons que hauran mogut a cada

482 *En lloc de* fessen.

483 *En lloc de* ut.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 504

bras per a no aderir-se al parer dels altres, y que aquestos ho referisssen cada hu en son bras, perquè de aquest manera se facilitarie més la dita combinació y se farie ab major diligència.

Promotor regalis retulit: que aquell bras se adherie al parer del militar dessobre referit.

Et convocati in dicto stamento adheserunt dicte deliberationi, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem Pla et reverendum Petrum Thomàs, syndicum Capituli Gerundensis. Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie.

Et brachium militare nominavit pro predictis magnificum Ioannem //443v// *Cella de Tafurer, una cum dicto Michaele Amat iam electo, prout eius promotor reportavit.*

Brachium vero regale elegit magnificum Michaellem Çarrovira, iuris doctor, et Franciscum Algueró, Illerde, syndicos, prout promotor dicti brachii regalis retulit.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt reverendissimus episcopus Barcinone, Elenensis, Gerundensis, Vicensis, admodum reverendi abbates de la Real et de Gerri, reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis, reverendi syndici Dertusensis, Urgellensis, Vicensis, Elenensis, Illerdensis Capitulorum.

Quibus convocatis, pro parte domini Galcerandi de Vallgornera fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de misser Galceran Vallgornera.

Il·lustrísims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

Mossèn Arnau de Vilanova, donsell en la vila de Perpinyà domiciliat, sinquanta anys e més regí y serví lo offici de receptor de les entrades y exides del General del Principat de Cattalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya en la statió de Perpinyà, ab aquella legalitat e indústria que convenie a tot profit e utilitat de dit General; e per ésser persona constituïda en valleza, se li consentí en adjunt misser Galceran de Vallgornera, donsell en dita vila de Perpinyà domiciliat, en les últimes Corts del any MDLXIIII, lo qual, aprés la mort de dit Vilanova, ha regit y vuy regeix dit offici ab la legalitat e indústria convé; e com sia persona molt vella y per rahó de dita vallesa no pot sens dany de sa persona continuar les diligències necessàries per al bon govern de dit offici, per ço lo procurador de dit //444r// Vallgornera suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits concentir en adjunt en dit offici a misser Gaspar de Vilanova, donzell domiciliat en la vila de Perpinyà, fill del sobre dit misser Arnau de Vilanova[484], attesos los serveys dels dits misser Arnau de Vilanova y misser Galceran de Vallgornera y attès axí bé és útil al dit General que los officials y ministres de aquell de llonch temps sien exercitats en llurs officis. *Et licet, etc.* Offici, etc. *Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que sobre lo contengut en dita suplicació y altra donada per

484 *A continuació, ratllat,* y misser Galceran de Vallgornera.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 505

part de misser Pau Vidal, consertats que sien los capítols del Redrès, se delliberarà lo que convindrà.

Item, pro parte Benedicti Clarà de Campredon fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Benet Clarà.

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y magnífichs senyors.

Benet Clarà, de la vila de Camprredon, en lo trienni de 1575 que finí lo any 1578 serví lo offici de diputat local de dita vila y col·lecta de Camprrodon, lo qual té per salari XII lliures, sous, per any, que per los tres anys són XXXVI lliures, sous. E com per causa de certs dubtes que per lo rational de la casa[485] de la Deputatió, en lo marge dels comptes de son trienni posats, may los dits comptes, per moltes voltes se sie instat per part de dit Clarà, li sien stats diffinits, y així tampoch no és pagat de son salari sinó de tres lliures, catorze sous y sis, així que //444v// al die de vuy li són degudes per cumpliment de son salari trenta-dues lliures, sinch sous y sis[486], les quals y més de aquestes se ha menjades en Barcelona per los hostals, tras de solicitar la dita diffinitió de comptes e exactió de son salari. Suplica per ço lo dit Benet Clarà quant humilment pot a vostres senyories, excel·lència y mercès exhibint y produhint los dits comptes que, attès y considerat lo tant temps ha li és degut lo que demane, li manen pagar y satisfer les dites XXXII lliures, V sous, VI, per compliment de son salari; y serà fer lo que de vostres senyories, excel·lència y mercès se espere y lo que és de rahó y justícia y, ultra de assò, dit Benet Clarà y per ell son procurador los ho tindrà a special gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Promotor brachii militaris reportavit: que lo senyor bescompte de Canet, que és una de les persones eletes per aquell bras per al Redrès, ha demanat li comuniquen lo Redrès y lo Balans y altres scriptures; y en aquell bras, per ser la persona qui és, los ha aparegut que se li comuniquen, aparexent així a ses senyories y mercès. *Et brachium ecclesiasticum adhezit predicte deliberationi brachii militaris.*

Dissentiment del bras militar.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras hi ha dissentiment de misser Setantí a tots actes de negocis particulars y un altre que se'n ha posat per lo senyor //445r// de Alcàntara fins a tant sie declarat si los officials del General poden entrevenir en aquell bras quant se vote del Redrès.

Per la habilitatió del senyor vicecansiller.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras han habilitat per cathalà al senyor don Symon Frigola, vicecanseller de sa magestat.

Et fuit decretum: que lo promovedor vage a recordar als altres brassos que sien servits voler enténdrer en la habilitatió de dos fills del senyor vicicanceller.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras se ha tractat de habilitar los fills del senyor vicicanceller, com per part de aquest bras se'ls és reportat, y per haver assí molts dissentiments a coses de gràcies no se ha pogut fer resolució en dit negoci.

485 *A continuació, repetit,* de la casa.

486 *A continuació, repetit,* así que al die de vuy li són degudes per cumpliment de son salari.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 506

Promotor militaris iterum reportavit quod horam habilitarunt in dicti brachio usque ad nonam presentis noctis.

Preterea, per me, nottarium et dicti stamenti scribam, fuit lecta quedam suplicatio pro parte universitatuum Dertuse et aliorum, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació de certes ciutats y viles.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

La ciutat de Barcelona, tant voluntàriament quant contra justícia, de alguns anys a esta part à pretès que sos ciutadans són franchs y no tenen obligació de pagar ningunes imposicions que les ciutats y viles del present Principat per a llur sustentatió se imposen; y axí, quant en Perpinyà, Tarregona, Tortosa y Vich, Manresa, Balaguer, Granollers, //445v// Torroella de Mongriu, Figueres, Puigcerdà y altres ciutats y viles de Cathalunya han fet pagar a dits ciutadans de Barcelona les degudes per ells imposicions en dites ciutats, viles y llochs, han declarat marcar contra los poblats en dites ciutats, viles y llochs, de hont se han seguit molts inconvenients y danys hi poden succehir escàndols y cessar lo comerci; y com per dita causa y haja plets en la Audiència de Barcelona y los doctors de dita Audiència, essent com són ciutedans de Barcelona, tracten en fer y com a pròpria pertractar de exhimir a ells y a sos fills de pagar dites imposítions; y com sie reprovat de dret que algú sia jutje en causa pròpria y, per ço, dits magnífichs doctors y Real Audiència de Barcelona per esta causa sien suspectes y no puguen ni deguen votar ni sententiar en dits plets y causes; per tant, los síndichs de dites ciutats, viles y llochs supliquen a vostres senyories, attesa dita rahó y causa, tinguen per bé que los plàcia statuhir y ordenar e o per via de Constitutió o altrament suplicar a sa magestat sia de son real servey de assumir-se assí dita causa en[487] causes que entre dita ciutat de Barcelona, de una, y les dites ciutats, viles y llochs, de part altra, sobre les imposicions se aporten en dita Audiència de Barcelona, y aquells determine ab lo Sacro, Supremo Concell; o cometre-les adalgun prelat de Cattalunya, com seria lo arcabisbe de Tarragona, attès que dits magnífichs doctors de la Audiència Civil de Barcelona són suspectes en estes coses. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

446r// *Et lecta dicta suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui suplicata recognoscant, videant et referant.*

Promotor militaris retulit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que dels dissentiments són en aquell bras se'n deurie donar rahó als senyors tractadors, perquè en tota aquesta vesprada no se ha fet res en aquell bras; y que per ço hi anassen los promovedors.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit.

Suspensio dissentimentorum.

Reverendi abbas de la Real et syndicus Illerdensis, Barchinonensis, Tarraconensis eorum dissentimenta, pro effectu gratie facte domino Blasio Berga trigessima prima die mensis octobris proxime dimissi, suspenderunt.

487 *En lloc de* e o.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 507

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar havie determinat se donàs una suplicació a sa magestat perquè manàs sobreceure en les luïcions; y que après han pensat que algunes iglésies tenen baronies y vassalls y han delliberat de fer venir al magnífic micer Cornet al present stament perquè legís la dita suplicació, perquè si a ses senyories y mercès los aparria adherir-se, ho pugan fer.

Y encontinent, per lo magnífich misser Federich Cornet fonch llegida dita suplicació, la qual és del tenor següent:

Sacra, catòlica, real magestat.

Considerant los reis de Aragó, predecessor[s] de vostra magestat, de gloriosa memòria, de quanta importància ere per conservació de aquest son Principat y corona real que·y hagués persones riques y poderoses les quals, en occurrència de alguns sinistres successors[488] quals en terres de fronteres //446v// acostume de haver, tinguessen acostumat[489] y forces per a poder resistir y obviar a aquells, procuraren ab molt deliberada voluntat y liberalitat concedir y atorgar als cavallers, nobles, barons, magnats y altres persones generoses del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya no sols particulars gràties y privilegis, ab los quals tinguessen auctoritat y fossen diferentiats y respectats per los altres, sinó també de son propri patrimoni concedir y donar lloch, rendes y altres coses de importància als que las havien gastades[490] en son real servey, perquè aquelles altra volta, quant se offerís ocasió, las hi tornassen. Y havent aprés per los antichs fetes y *felices* successors vist y experimentat lo cathòlich rey don Ferrando, de gloriosa recordatió, besavi de vostra magestat, que, estant part del real patrimoni repartit entre los sobre dits sos vassalls del present Principat y Comptats, en los casos graves y de importància estaven tant promptes a son servey com los que estaven agregats y units a sa real corona, y entretant eren millor governats y administrats los llochs, viles y tèrmens per los pocessors de aquells que per altres officials; aguda també consideració a les inquietuts, desasosiegos y enemistats que los plets, majorment en coses antigues y de importància, acostumen de causar, fonch servit per sa real liberalitat, clemència y benignitat, ab sa real pragmàtica dada en la ciutat de Tortosa, a hont leshores celebrava Corts Generals als cathalans, a denou del mes de mars, any mil quatre-cents noranta-sis, concedir, provehir y manar que les causes de luytions de les rendes y jurisdictions que en qualsevol manera pretenguessen ser de son real patrimoni //447r// estiguessen y fossen sobresegudes per temps y espay de trenta anys, comptadors des del dia de la expeditió de aquella. Lo qual temps y sobrecehiment per dites y altres molt justes rahons y causes fonch prorogat y allargat per lo emperador don Carles, nostre senyor de *felice* memòria, per temps de altres trenta anys, com consta per sa real pragmàtica dada en Molin[s] de Rey, a vint-y-sinch del mes de nohembre mil sinch-cents vint-y-nou. Aprés de la qual, a vint-y-sis de desembre mil sinch-cents sinquanta-tres, havent vist vostra magestat que en lo poch temps havie discorregut aprés del sobrecehiment de dites pragmàtiques se havien moguts molts plets y sucitades moltes causes de lluytions, les quals per al servey de vostra magestat y benefici de aquest Principat

488 *En lloc de* successos.
489 *En lloc de* auctoritat.
490 *A continuació, repetit,* es.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 508

importave se sobreseguessen y aquietassen, fonch servit, ab sa real pragmàtica dada en la present vila de Monçó, concedir, provehir y manar que les dites lluytions y causes patrimonials se sobreseguessen per temps de sis anys; aprés dels quals, per lo ordinari desig que tenen los plebeyos de igualar-se ab los cavallers y persones generoses, fugir de la correctió temporal, impel·lits també per algunes persones que en cas de pretesa luïció los prometien, jatsie contra rahó, tot favor y emperò[491] contra sos verdaders senyors, se han sucitat tants plets y inquietuts en lo present Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya y, sots color de dites preteses luïcions, y han perdut de tal manera lo respecte los vassalls a sos senyors, que attenten cada dia fer contra aquells procehiments de fet, que se han seguit molts grans escàndols y se esperen molt majors si per //447v// vostra magestat no és ab semblant remey provehir. Suplican per ço y altrament lo bras militar del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sia de sa real grandesa y liberalitat concedir y atorgar, per particular gràcia y favor y merced, sobrecehiment en les lluytions y causes que pretenen ser dels béns, rendes y jurisdictions del real patrimoni de vostra magestat, perquè estant fora de semblants inquietuts puguen ab major sociego emplear-se en servey de vostra magestat, com desitjen y an acostumat ell y sos predecessors. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc.*

Et habita deliberatione, fuit decretum: que en aquest bras entenen que no menys importe que als del bras militar lo negosi de les dites lluytions; per ço, se aderexen a llur deliberatió que també se suplica a sa magestat per dit negoci de dites luycions per part de aquest bras, juntament ab lo bras militar.

Et vigore deliberationum factarum per tria brachia dicte Curie, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Lletres per misser Berga, de la naturalitat.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al magnífich misser Blay Berga, donsell, natural de la vila de Morella, Regne de València, y domiciliat en la ciutat de Tortosa. Salut y honor. Attenent y considerant que per part vostra nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. Per ço, inclinats a vostra suplicació per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, dit misser Blay Berga, ab tenor de la present //448r// habilitam per català, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gozar pugau de totes coses que catalans naturals alegren y gosen, com siguésseu natural català; y que en tots officis, honors, prerrogatives y altres coses pugau concórrer com los altres catalans naturals. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a trenta del mes de octubre, quant al bras militar al primer y quant al bras real a denou de nohembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

491 *En lloc de* empenyo*?*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 509

Item, etiam vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite litere tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cattalunya y als oydors de comptes de dit General y a totes altres persones a que·s pertanga y lo present negoci toque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que los dias passats y devall scrits per part de misser Hierònim Joan, donsell, en la vegaria de Gerona domiciliat, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. A la qual suplicació, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com ere[492] //448v// suplicat, y així de fet enseculàrem, segons que ab la present enseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit misser Hierònim Joan en lo dit lloch de deputat militar del predit General vaccant per mort del sobre dit misser Josep Miró, quòndam, donsell, en dita vegaria domiciliat. Per ço, deduhint a vostra notícia les coses predites, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita inseculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentades, sens dilació y exceptió alguna, scrigau y continueu y continuar y escríurer fassau en lo llibre y altres llochs a hont les inseculacions de diputats se scriuen y·s continuen lo dit misser Hierònim Joan, donsell, en la dita vegaria de Gerona domiciliat, així com dit és per nós inseculat per diputat militar en lloch del dit misser Joseph Miró, a fi y effecte que, havent-se de fer extractió de semblants diputats, concorregue de fet en dita estractió així y en la forma que los altres en semblants llochs posats y enseculats concorren, tots dubtes y difficultats cessants. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich als deu, quant al bras militar a onse y quant al bras real a denou del mes de nohembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

449r// *Die mercurii, vigesima mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt:*

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

492 *A continuació, al foli següent, repetit i ratllat,* com ere.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 510

Per los dissentiments del bras militar.

Quibus convocatis, venit promotor militaris et retulit: que en aquell bras lo dissentiment de misser Serra impedia lo progrés de la Cort y que no podien passar havant; y també lo dissentiment de don Jayme de Pinós, tornant lo de mossèn Serra a estar en peu, tornava també, y no se podien fer negosis; y que aquell bras suplicave a ses senyories y mercès mirassen lo remey s'i poria acomodar.

Venerunt admodum reverendi abbates de Lavax, de la Real, reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis, reverendi syndici Tarraconensis et Elenensis et venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Item, fuit decretum: que vagen los promovedors als senyors tractadors per donar-los rahó dels dissentiments són en lo bras militar.

Per la suplicació de misser Gort.

Insuper, lecta suplicatione per magnificum Franciscum Gort oblata, fuit decretum: que, verificat primer lo temps que ha servit dit misser Gort dit offici, que li sien donades a raó de sinquanta lliures //449v// lo any, alsats emperò los dissentiments.

Per la suplicació de misser Menargues.

Ítem, sobre lo suplicat per mossèn Manargues fonch remès per aprés, quant se tractarà de les remunerations.

Postea, per me, Ioannem Baptistam Mullola, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Joan Baptista Mulolla, nottari.

> Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, nobles, molt reverents y molt magnífichs senyors.
>
> Pus l'altra part de misser Agustí Riber dins lo temps a ell prefigit no se à curat de provar cosa alguna sobre la pretesa nul·la provisió a ell per los senyors diputats del General de Cattalunya feta del offici de scrivà del diputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona, y consta plenament la provisió per vostres senyories, excel·lència y mercès a Juan Baptista Mullola, nottari y scrivà del stament ecclesiàstich de la present Cort, ésser-se feta primer, y altrament de son bon dret y justícia, per ço, dit Juan Baptista Mullola, encara que la present causa se tracta sumària, exhibint la provisió a ell feta en poder de qualsevol dels scrivans dels brassos y un acte de requesta ab lo qual stan insertades unes lletres dels senyors diputats, en execució de altres per vostres senyories, excel·lència y mercès a ells trameses sobre aquest negoci, suplique ab major cautela sia assignat a deguda provisió y sia fet y provehit segons en les altres[493] suplicacions per ell donades se conté; y en tot ésser-li ministrat cumpliment de justícia. Lo offici noble de vostres senyories, excel·lència y mercès en quant menester sie humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

450r// *Et lecta supradicta suplicatione, ex omnium concensu et decretum fuit manu reverendi domini Onofrii Masdemont scripta in calce dicte suplicationis decretatio sequens: Oblata 20 novembris 1585 in stamento ecclesiastico et fuit decretum quod assignant ad diem crastinam cum continuatione dierum et interim audiant advocati,*

493 *A continuació, ratllat,* provisions.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 511

videant et referant et consuantur ex habita et interrogata. Honofrius Masdemunt, syndicus Capituli Elenensis.

Per lo negosi del ardiaca Terça y canonge Miró.

Venerunt domini Andreas Vilaplana, Gerunde, et Onofrius Ortodó, ville Podiiceritanii, legati brachii regalis, et exposuerunt: que en aquell bras han ordenat que los advocats se junten sobre lo negosi del senyor ardiaca Terça y lo canonge Miró y resolguen lo que sie de justícia.

Delliberació de pagar als scrivents.

Item, fuit deliberatum: que per quant los scrivents de les Constitucions, Redrès y agravis han parat y no volen passar havant en scríurer, per ço, delliberen que una persona de cada bras de les que han entrevingut en dits negoci[s], que saben los treballs han presos dits scrivents, taxen lo que a dites persones los aparrà, y misser Joan Pau Ciurana pague lo que dites persones tatxaran y ordenaran; y assò sie reportat als altres brassos.

Per la suplicació de misser Gort.

Et habito tractatu super suplicatis per magnificum Franciscum Gort, fuit decretum: que li sie pagat al dit misser Gort conforme al temps ha servit y al respecte se ha donat als magnífichs misser Puig y don Luís de Peguera, alsats emperò los dissentiments.

Dictis die et anno, convocata dicta Curia Generali, post meridiem, //450v// *in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, et Gerundensis, admodum reverendi abbates de Lavax et de Populeto, reverendus prior Scale Dei, reverendi syndici Tarraconensis, Illerdensis, Dertusensis, Elenensis et Urgellensis, et reverendus procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.*

Quibus convocatis, reverendus prior Oluya obtulit suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del prior Oluya.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

En lo Redrès del General de Cattalunya que al present se tracte y se entén fer, està apuntat un Capítol molt perjudicial y ab gran agravi dels religiosos de la Orde de Sant Benet y de altres ordes, ab lo qual disponen que no puguen ésser inseculats en los llochs de diputats ni oydors de comptes sinó tant solament aquells qui tindran lloch en les Corts y en les províncies; y com dit capítol sie en derogació del Capítol de Corts tingudes en Barcelona per la perpètua memòria de la magestat del rey catòlich don Ferrando, segons en aquell està disposat tant santa y consideradament fet, y ab tant gran prejudici dels sobre dits religiosos; lo qual tenint effecte, resten exclosos de poder ésser enseculats en dits llochs dels quals ne estan ab pocessió antiquíssima, per quant en Corts y províncies no·y solen admetre sinó cert número de regulàs, y en los sobre dits llochs de diputats y oydors sien estats //451r// sempre admesos qualsevol regulars que tinguen dignitats o títols, y estos sens tenir lloch en Corts ni províncies. Per tant, se suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits de no admetre ni consentir se passe un Capítol tant perjudicial com aquest, que estant en aquest lloch per a desagraviar als que estan agraviats no han de permetre se fasse agravi a ningú, com se té per molt cert se tindrà compte en lo que serà de justícia.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 512

Promotor militaris reportavit: que per quant vuy, quant són anats los promovedors als senyors tractadors, no·y ere lo senyor compte de Miranda ni lo senyor conde de Xinxón, y que per ventura lo senyor conde de Sástago y aquells altres senyors se serien olvidats de referir-los la embaxada; y que, per via de pensament, los aparie en aquell bras y tornassen los promovedors a recordar-los lo matex y vuy se'ls representà. *Et brachium ecclesiasticum predictis adesit et fuit incontinenti aliis brachiis reportata.*

Agravi de misser Navel.

Item, fuit lectum quoddam gravamen oblatum per Galcerandum de Navel, civem Barchinone, et fuit reportata per promotorem brachyo militari.

Suspensio dissentimentorum.

Reverendi syndici Tarraconensis, Barchinonensis, Dertuzensis, Illerdensis et Elenensis pro effectu gratie facte domino Galcerando Gravalosa die decima presentium mensis et anni tantum suspenderunt et quilibet eorum suspendidit.

Dissentiments en lo bras militar.

Promotor brachii regalis retulit: que en aquell bras aparrie, per via de pensament, que·s deurie fer embaxada de part dels dos brassos ecclesiàstich y real al bras militar per pregar-los vullen donar orde que los dissentiments són //451v// en aquell bras se alsen y, si no, que se'n donarà rahó als senyors tractadors; y per fer esta embaxada han nominat a misser Vilaplana de Gerona y a misser Arrencada de Torroella de Mongrí, syndichs.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Elenensis, admodum reverendus abbas de Gerri, reverendi procuratores illustrissimi Tarraconensis, reverendissimi Urgellensis, syndici Vicensis, Gerundensis et Barchinone.

Per los dissentiments del bras militar.

Et in brachio ecclesiastico, habito tractatu, fuit decretum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, desitjant remediar aquests negocis dels dissentiments són en lo bras militar, deliberen que de cada bras se nomene una persona per a què aquestos tracten ab los qui tenen posats los dissentiments y vegen què·ls estarà bé; y si no, vegen lo medi que·s podrà tenir y procuren tota diligència que aquest negoci se remedie; y si no, leshores se farà lo que convindrà per altres vies. Y per adaquest effecte nomenaren al reverent misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell. *Fuit nottificata huiusmodi deliberatio aliis brachiis dicte Curie; brachium militare predictis adesit, nominando pro predictis magnificum Gispertum de Guimerà, domicellum.*

Venit deinde admodum reverendus abbas de Gallicantu.

Per dit negoci.

Promotor brachii regalis retulit in effectu: que, considerant lo poch effecte que·s pot esperar que faran les tres persones que los brassos nomenaran per los dissentiments, los ha aparegut estar y perseverar en la deliberació per ells sobre assò feta y dessobre reportada, que és que de part dels //452r// dos brassos se fasse embaxada al bras militar.

Per dits dissentiments.

Item, fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, considerant lo punt en què està la Cort y la brevedad del temps y la desconfiansa que mostra tenir lo bras real de què aquest negoci dels dissentiments posats los puguen remediar persones per los brassos nomenadores, per ço delliberen que, puix no·y ha remey de llevar los dissentiments, que se anomenen persones per fer judici *in curia* sobre tots los dissentiments que

ecle2 29/3/04 19:21 Página 513

al present són y per havant se posaran en la Cort, perquè axí se pugue provehir al que tant importe per al bé públich; y que aquesta delliberatió sie notificada als altres brassos. *Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie*.

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras apar bé lo pensament de aquest sobre lo negoci dels dissentiments, però apar se deurie fer una diligència primer, ço és, que·s fes embaxada d'estos dos brassos al real per a què vullen decretar la suplicació de misser Serra, conforme l'an decretada estos dos brassos, perquè axí se llevarà lo dissentiment de misser Serra y la Cort podrà passar havant.

Per dit negoci.

Et brachium ecclesiasticum deliberavit ut sequitur: que·s fasse embaxada al bras real per los dos brassos ecclesiàstich y militar y se'ls digue que aquestos brassos estan posats en què·s nomenen persones per a fer *iuditium curie* sobre tots los dissentiments que són en los brassos; y que si entretant lo bras real decretarà dita suplicació, molt //452v// en bona hora; si no, assò ya serà fet. Y per a fer dita embaxada nomenaren al procurador del reverendíssim de Urgell y al syndich.

Primera nominació feta per part de sa magestat per los dissentiments.

Venerunt admodum illustris dominis Geronimus Manent, canonicus, illustres domini Michael Terça, Michael Ioannes Quintana, regentes Regiam Cancellariam, Supremi Concilii, Michael Cordelles, regens Regiam Cancellariam in Principatu Cattalonie, nobilis Michael Clement, regius prottonotarius, et Martynus Ioannes Franquesa, fisco regii advocatus, et constituti in dicto stamento exposuerunt in effectu: que dins una hora procuren de llevar y alsar tots los dissentiments són en los brassos a coses de justícia, pux està en mans dels brassos; en altra manera, ara per leshores de part de sa magestat los amoneste que nomenen persones per a fer judici *in curia*, per a què[494] la voluntat de sa magestat és que, attento la brevedat del temps per als negocis, la Cort ha signat que esta nit se'n isque; y que·s facilite la hora d'esta tarde fins a les deu hores.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per a fer la embaxada al bras real, han nomenat a don Gispert de Guimerà y a misser Montagut de Vallgornera.

Habilitatio hore.

Promotor militaris reportavit: que se habilite la hora fins a les deu o fins a les onse d'esta tarde, y que los advocats se junten per a vèurer quin stil se ha de tenir en los negocis de fer judici *in curia* y que ho referesquen als brassos, per a què se serve lo stil. *Et brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit*.

453r// *Et habito maturo tractatu, fuit decretum:* que·s fasse embaxada als brassos militar y real, dient-los en effecte que aquest bras, entenent lo que per part de sa magestat los és estat notificat y lo que importa a la bona expeditió de la Cort de prompte donar remey a llevar per via de justícia los dissentiments que impedexen lo progrés d'ella, que per ço ha aparegut que·s nomenen persones per a fer lo *iuditium in curia*, axí per los que vuy són posats com per als altres que·s podrien posar de assí havant; y per aquest effecte se nomenen monsenyor reverendíssim de Barcelona, lo molt reverent abat de Gerri y lo syndich del Capítol de Vich; y per a vèurer lo stil se ha observat en fer semblants

494 *A continuació, ratllat,* provisions.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 514

judicys se aderexen al parer del bras militar en què·s junten los advocats; y que la hora sia abilitada fins a les onse de aquesta tarda.

Per lo negoci del ardiacha Terça y canonge Miró.

Preterea, reverendi Onofrius Paulus Cellers et Ferdinandus Quintana, advocati presenti brachii, retullerunt in effectu: que los advocats dels brassos se són juntats per lo negosi del ardiaca Terça y del canonge Miró y, tots conformes, han delliberat que los articles donats per part del canonge Miró se dehuen admetre; y sobre la dilatió no se són consertats los advocats, ans són estats en paritat, que los tres han dit que se li donàs sinch dies *ad probandum et probationem habendum per homegenus probationis (sic)* y altres tres són estats de parer que se'ls donàs deu dies també precisos per a rèbrer y tràurer actes en Barcelona, y ab esta differència són restats.

En dit negoci.

Et habito tractatu super predictis, fuit decretum: //453v// que cada bras nomene una persona per a què aquestos tres se aderesquen al vot que·ls aparrà dels advocats, y així no faran vot igual; y per aquest effecte nomenaren a monsenyor reverendíssim de Vich per part del dit bras ecclesiàstich.

Embaxada per los dissentiments del bras real.

Venerunt magnifici Franciscus Algueró, Illerde, et Onofrius Hortadó, de Puigcerdà, syndicis, legati brachii regalis, et retullerunt sequentia: que allí han fet lo que han pogut en què·s alsassen los dissentiments posats per misser Mascaró y per misser Navarro, los quals estan fundats perquè no·ls han volgut assí en aquest bras decretar a son gust unes suplications sobre certs llochs que demanaven per a ses universitats, y altre dels syndichs de Torroella de Mongrí, que està posat en què no·s llige la suplicació de misser Serra; y per assò estan en lo bras militar posats los dissentiments y estos més designen[495] judici que alsar-los; y que, per tant, suplica aquell bras a ses senyories y mercès sien servits de ajudar-los, com ja altres voltes se han acostumat.

Segona nominació per part de sa magestat per lo judici *in curia*.

Deinde, reversi dicti domini cancellarii et alii de Regio Concilio sue magestatis, sequentia in effectu exposuerunt omnibus in dicto brachio ecclesiastico existentibus: que·ls amonesten per segona monitió que nomenen //454r// persones per a fer lo judici *in curia* sobre los dissentiments impedexen lo progrés de la Cort.

Per los dits dissentiments.

Et fuit decretum: que·s torne resposta ab embaxada al bras real dient-los que assí no·s troba remey per a poder alsar sos dissentiments si no és fent lo judici *in curia*, y que axí apar se deu fer judici sobre aquells, majorment pus ho desitjen les matexes parts que han posats dits dissentiments; y foren nomenats per a fer dita embaxada al molt reverent abat de Gerri y al reverent mossèn Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona.

Nominació de persones per fer judici *in curia* per part del bras real.

Promotor regalis reportavit: que per a fer lo judici *in curia* an nomenat a mossèn Joan Çaragossa, syndich de Barcelona, y a misser Nicolau Frexenet, syndich de Lleyda, y misser Gaspar Montserrat, syndich de Balaguer.

495 *En lloc de* desitgen.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 515

Promotor militaris reportavit: que allí han de votar la electió de persones per al judici y que apar en aquell bras, per via de pensament, que los tres promotors vagen als senyors tractadors per a dir-los que entretinguen la tercera nominació, perquè com hi ha tanta gent no poden votar tant prest.

Nominació per fer lo judici.

Item, convocati in dicto stamento, in locum reverendissimi episcopi Barchinone, electi ad faciendum iuditium curie, nominarunt reverendissimum dominum episcopum Gerundensis.

Per los dissentiments del bras real.

Venerunt deinde magnifici Franciscus Algueró, Illerde, et Invenius Rocha, de Tuhir, syndici, legati brachii regalis, //454v// *et exposuerunt:* que en aquell bras se són alsats tots los dissentiments que impedexen lo progrés de la Cort.

Et habito tractatu, per convocatos in dicto stamento fuit decretum: que·s fasse embaxada al bras real agraint-los lo cuydado han tingut de llevar los dissentiments.

Etiam fuit decretum: se fes embaxada al bras militar que, pus se són llevats los dissentiments en lo bras real, sien servits vullen procurar se lleven los que tenen en aquell bras; y per a fer dita embaxada nomenen al molt reverent Onofre Masdemont, syndich del Capítol de Elna. *Que deliberatio fuit per promotorem nottificata aliis brachiis.*

Suspensio dissentimentorum.

Paulo post, pro effectu gratie facte domino Hieronymo Joan, domicello, admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicant et reverendi syndici Tarraconensis, Barcinonensis, Illerdensis, Vicensis, Dertuzensis et Elnensis eorum dissentimenta suspenderunt et suspendere se dixerunt.

Venerunt domini Federicis Bosch et Guillermus Ioannes Ivorra, legati brachii militaris, qui in effectu sequentia exposuerunt: que tots los dissentiments de aquell bras que impedien lo progrés de la Cort se eren alsats.

Et fuit decretum: que sie feta embaxada al bras militar, regrasiant lo bon cuydado han tingut en fer alsar los dissentiments.

Et etiam fuit decretum: que sie feta embaxada als senyors tractadors, fent-los saber com tots los dissentiments que impedien lo progrés de les Corts se són alsats; nomenant per aquest effecte los reverents misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al reverent //455r// Hierònim Terça, syndich del reverent Capítol de Tortosa.

Brachium militare elegit nobilem Federicum Bosch et Guillermum Ioannem de Yvorra et[496] *eius promotor retulit.*

Brachium vero regale eligit Franciscum Algueró, Illerdensis, et Invenium Roca, de Tuïr, syndicos.

Die iovis, vigesima prima mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.

496 *En lloc de* ut.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 516

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scala Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

455v// *Quibus convocatis, pro parte Mathei Miró, canonici Dertusensis, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt reverents y molt magnífichs senyors.

Esta part del canonge Miró, desitjant amostrar an vostres senyories quant voluntària sia la pretenció de la part contrària, à instat e insta li sia donada dilació y temps competent per a ministrar testimonis y provar los articles per sa part donats, demanant plica y lletres compulsòries per a rèbrer dits testimonis en Barcelona y fer tràurer dels registres de la Diputatió los actes necessaris, y fins avuy no·y ha pogut arribar; y entén que los magnífichs advocats se escusen de voler fer y entrevenir en esta causa, no havent-i causa legítima; y com veja que lo temps se acursa, no deuhen vostres senyories donar lloch de que en ses diligències reste frustrat. Suplica, per ço, molt humilment a vostres senyories sien servits manar passar havant en est negoci y consedir-li competent dilació en la forma acostumada; y en tot cumpliment de justícia. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Astor.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

456r// **Tres caps se han de reportar als altres brassos.**

Item, fuit decretum: que lo promovedor torne resposta als altres brassos que les persones eletes per a combinar les decretacions de les Constitucions se deurien juntar per a fer posar en bell les Constitucions que estan aprovades per tots los brassos. Y també que se té entès que en los brassos militar hi ha dissentiments de misser Setantí y altres per a coses de justícia; y que com aquells senyors, de part de sa magestat, anit entengueren que tots los dissentiments a coses de justícia se havien de alsar, que per ço donen orde se alsen dits dissentiments; altrament, se auran de demanar lo judici. Y que apar en aquest bras que de cada stament se nomenen tres persones per a què tracten de les Constitucions de la Observança y de les trasses que se són ordenades conserten la que·ls aparega millor y la refferesquen, ab què estes persones no sien de les divuyt que han entrevingut en les Constitucions. *Fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 517

Et paulo post, dictum brachium ecclesiasticum pro predictis elegit et nominavit reverendissimum dominum episcopum Gerundensis, admodum reverendum abbatem de la Real et reverendum syndicum Capituli Elenensis.

Brachium vero militare elegit illustrem vicecomitem de Rocabertí, don Bernardum de Boxadós et dominum Michaelem Ioannem Pons, dominum de Monclar.

Et brachium regale nominavit magnificos Nicholaum Frexenet, Illerde, Andream Vilaplana, Gerunde, et Gabrielem Arencada, de Torroella de Mongrí, syndicos.

Item, pro parte piscatorum civitatis Dertuse fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

456v// **Suplicació dels pescadors de Tortosa.**

Molt il·lustres, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Los pescadors de la ciutat de Tortosa y los demés poblats en lo present Principat de Cattalunya, líberament y sens contradictió alguna, han acostumat y acostumen de vendre lo pex que prenen en la ribera de la mar del present Principat sens ésser obligats de anar a denuntiar dita venda, sinó aquell qui compra dit peix per a traure·l del Regne; lo qual, si no denuntia, encorre en les penes apposades en los Capítols de Cort; lo que de poch temps ensà sens causa alguna an appresos los pescadors de dita ciutat de Tortosa que venen lo peix que prenen en la ribera de la mar, han de anar a la taula més prop a denuntiar la venda han feta; y dita taula, per lo més, que és luny de dites pesqueres dos legües, que entre anar y tornar són quatre, y reben notable dany per haver de deixar les pesqueres. Suplican per ço a vostres senyories, excel·lència y mercès los plàcia manar no sien més molestats. E la dita gràcia reputeran los dits pescadors en molt particular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Et dicta suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que essent axí com se suplica, se fasse lo suplicat.

Per la suplicació del prior Oluja.

Preterea, habito tractatu super suplicatis pro parte prioris Oluja, fuit decretum quod stetur in provisis per Capitulis Curie.

457r// *Promotor militaris reportavit:* que apar en aquell bras, per via de pensament, que los tres promovedors vagen a donar rahó als senyors tractadors de alguns dissentiments ha en aquell bras, y specialment de mossèn Setantí, que impedexen que algunes suplicacions de coses de justícia no·s poden decretar.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit et per promotorem aliis brachiis reportari fecit.

Protestatio facta per promotorem brachii militaris.

Poch aprés, essent tocades les nou hores y mitja aprés migdia, vingué lo senyor promovedor del bras militar al present bras ecclesiàstich y estant jo, nottari y scrivà, constituït dins lo present stament, me requerí llevàs acte com les persones del present bras se'n eren ja anades y com no·y havie ninguna persona del bras devant de qui pogués reportar lo que per part de aquell bras militar li és ordenat, presents per testimonis Lluís Martí, del bras ecclesiàstich, y Pau Bugatell, del bras militar, porters, a estes coses cridats.

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 518

Lletres dels pubills Terrens.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part dels tudors y curadors de don Joan Baptista Terrer y de misser Baltezar Dot nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur*. A la //457v// qual suplicació per nosaltres és estada feta provisió que sie comès a vosaltres que assigneu lloch competent, segons serà de dret y justícia, per a custodir les scriptures en dita suplicació mensionades, y per assò sien fetes lletres oportunes. Per tant, intimant y notificant-vos la dita nostra provisió, ab tenor de les presents vos diem, cometem y manam que assigneu e o assignar fassau lloch competent per a tenir y recondir los processos y scriptures en la suplicació mencionades, segons serà de rahó y justícia; y no fassau lo contrari, tota dilació cessant. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a onze y quant al bras real a vint-y-hu de nohembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-y-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Poder donat per lo senyor compte de Miranda sobre la epactió[497].

Noverint universi quod anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, die vero iovis, vigesima prima mensis novembris computata, in mei, nottarii publici, et testium infrascriptorum presentia personaliter constitutus excellentissimus dominus dompnus Ioannes de Çúñyga, comes de Miranda, marchio de la //458r// Vaneja, vicecomes de la Balduerna, dominus domorum de Avallaneda y Baçán, etc., vigore commissionis et facultatis sibi concesse per brachium seu stamentum militare Principatus Cattalonie convocatum in Curiis Generalibus que in presenti villa Montissoni de presenti per sacram, catolicam, regiam magestatem celebratur, ut constat duabus deliberationibus per dictum brachium militare factis, que sunt tenoris huiusmodi:

In processu familiari actorum Curie Generalis quam sacra, catolica et regia magestas serenissimi domini Philippi, regis et domini nostri, de presenti celebrat in presenti villa Montisoni inter alios incolis et habitatoribus presentis Cattalonie Principatus, actitato in brachio militari dicti Principatus apud me Ioannem Sala, auctoritatibus apostolica atque regia nottarium publicum Barchinone infrascriptum et dicti brachii militaris scribam, assumptum ad calendarium quinte diei mensis septembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, fuit continuata et scripta quedam deliberatio per modum et formam ambaxiate ordinata, cuius tenor talis est: Lo present bras y stament militar és de parer, per via de pensament, que·s fassa a saber per via de embaxada als brassos ecclesiàstich y real com misser Gerònym de Argensola havia alsat lo seu dissentiment, a pregàries de molts

497 *En lloc de* exactió.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 519

cavallers del present bras; y que, lo dissentiment alsat, se havie feta nova determinació per via de pensament, lo que ja vuy los havien fet a saber per don Onofre de Alentorn y misser Miquel Joan de Pons y misser Joan Burguès y de So, ço és, que los qui·s pretenen //458v// ser debitors del General en aquest bras no entenen ni ha entès ni insistit més en donar forma a la exactió, ans són contents se done la forma per los dos brassos ecclesiàstich y real, car totes les lletres y decrets que·ls aparexerà acerca de dita exactió ordenar lo present bras las fermerà sens pretendre tenir vot algú; y per fer dita embaxada anomenaren don Plegamans de Marimon y misser Joan de Resende. *Premissis omnibus et singulis fidem facio ego, dictus Ioannes Sala, nottarius publicus Barchinone et stamenti militaris scriba assumptus, hec et alia propria scribens manu.*

A sis de setembre MDLXXXV fonch reportada la sobrescrita scriptura o delliberació ab embaxada al bras ecclesiàstich de dita Cort, com apar en lo procés familiar del dit stament ecclesiàstich. *Fidem facio ego, Ioannes Baptista Mullola, nottarius et dicti stamenti ecclesiastici scribam, in processu familiari actorum Curie Generalis que de presenti celebratur per sacram, catolicam et regiam magestatem in presenti villa Montissoni inter alios incolis et habitatoribus presentis Cattalonie Principatus, ad chalendarium undecime diei mensis octobris, anni a nattivitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi quinti.*

Actitato in stamento militari Cattalonie, fuit continuata quedam deliberatio sub forma sequentis: Lo present bras lloe, aprove, ratifica y confirma la commissió que per aquest bras és estada donada als brassos ecclesiàstich y real sobre la exactió dels deutes del General; e noresmenys, per quant se poria dubtar si dita comissió serie deffectuosa, per ço lo present //459r// bras, sens perjudici de dita commissió, dóna y consedeix als dits dos brassos ecclesiàstich y real sobre dita exactió y comoditat de dits deutes tant llarch y bastant poder quant llarch y bastant ordenarà lo senyor compte de Miranda, ab scriptura o altrament. Per quant tota aquella facultat que dit senyor compte de Miranda en nom del present bras voldrà donar als dits dos brassos, lo present bras ara per leshores llohe y aprove com si de mot a mot estigués incertada en la present deslliberatió. *Copia huiusmodi, aliena manu scripta, sumpta fuit ab eius originali et cum eodem veraciter et ad verbum auscultata, collasionata et comprobata per me, Ioannem Sala, auctoritate regia nottarium publicum Barchinone et stamenti militaris scribam, et ut eidem copie tanquam eius originali in iuditio et extra fides plenaria ab omnibus impendatur; ego idem Ioannes Sala, nottarius memoratus, hic me subscribo et meum solitum artis nottarie appono sig+num.*

Ad instantiam excellentissimi comitis de Miranda rogatus et requisitus, vigore inquam dicte commissionis et facultatis sibi dicto excellentissimo domino comiti de Miranda attributis, idem excellentissimus dominus comes de Miranda dixit et declaravit suam voluntatem et intentionem circa predicta fore et esse prout in quadam scriptura manu sue excellentie subscriptam continetur, quam quidem scripturam dictus excellentissimus comes de Miranda suis manibus tenebat illamque mihi, Ioanni Baptiste Mullola, Illerdensis, apostolica regiaque ac pro illustrissimo et reverendissimo domino Tarraconensis archiepiscopo auctoritatibus nottario publico //459v// *provincie generalis Tarraconensis et stamenti ecclesiastici dicti Principatus Cattalonie in presentibus*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 520

Curiis scribe assumpto, in infrascriptorum testium presentia tradidit et liberavit, que est tenoris huiusmodi:

Yo, don Juan de Çúñiga, conde de Miranda, marqués de la Vaneja, vizconde de la Balduerna, señor de las Casas de Avallaneda y Baçán, etc., digo por la presente sédula que, en virtud de la comissión y facultad que el brasso militar de Cattaluña, que està congregado en las Cortes que de presente celebra su magestad a los reynos de la Corona de Aragón en la presente villa de Monçón, me ha dado sobre el assiento que se havía de hazer para la exactión y cobransa de las deudas y deudores del General del Principado de Cattaluña, de la qual commissión parece por un aucto de deliberación por el dicho braço hecha a onse del mes de octubre más serca passado, declarando mi paracer y voluntad es que los dichos braços ecclesiástico y real de dicho Principado que al presente están congregados en las dichas Cortes tengan poder bastante y cumplido para dar la forma que a ellos en conformidad les paresciere combeniente para la dicha exactión y cobrança, assí para dar forma para ella como en dar los plassos y lo demàs que a ellos les fuere bien visto, como en la presente les doy el dicho poder en quanto por virtud de dicha deliberación última y commissión a mí dada puedo dar; y es mi voluntad, para major //460r// valididad de todo, que d'esta mi declaración y poder que doy se haga escritura pública en poder del scrivano del dicho braço ecclesiàstico, con inserta de las dichas commissiones y deliberaciones. En Monçón, a diez y nueve de noviembre de mil y quinientos y ochenta y sinco años. El conde [de] Miranda.

De quibus omnibus et singulis, dictus excellentissimus dominus comes de Miranda petiit et requisivit publicum per me, nottarium, confici instrumentum. Que fuerunt acta in villa Montissoni anno, die, mense et loco premissis, presentibus ibidem pro testibus admodum illustri domino Michaele Terça, utriusque iuris doctor regente Regiam Cancellariam Sacri Supremi Regii Concilii Corone Aragonum, et illustrissimo domino Petro Franquesa, domicello, locumtenenti regii protonottarii, pro testibus ad ista vocatis.

Die veneris, vigesima secunda mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentezimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
460v// *Reverendus prior monasterii Scala Dei.*
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 521

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor militaris et retulit: que en aquell bras havien fet relació les persones eletes per a mirar les suplicacions de pobres y officials del rey y altres persones y que no sabien la determinació que per aquest bras se havia feta y quin poder se'ls donava; y que aquell bras suplicava a ses sen[y]ories y mercès los ho manassen reportar en aquell bras.

Per los Capítols de la Observança.

Item, habito tractatu super Capitulis Observantie, fuit decretum: que los Capítols de la Observància se presenten a sa magestat, ab què s'i mude que allà a hont diu que per part de la terra se nomenen nou persones, que digue que sien sis persones.

Brachium militare predictis adesit, prout eius promotor retulit.

Dissentiment del abat de la Real.

Reverendus abbas de la Real dixit: que no consent, ans expressament dissent, que no·s[498] done remuneració a persona alguna ni·s tracte de aquex negoci. *Et in continenti dixit:* que consent que se'n pugue tractar y deliberar.

Nominatio procuratorum gravaminum.

Preterea, fuerunt electi in iudices gravaminum reverendus Ferdinandus //461r// *Quintana, procurator reverendissimi Urgellensis, Rafael d'Oms, archidiaconus, canonicus et syndicus Capituli Tarraconensis, et Honofrius Paulus Cellers, reverendi Capituli ecclesie Barchinone syndicus.*

Comissió per a les remuneracions y almoynes.

Item, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo pare don prior de Cartuixa y lo ardiaca Terça puguen tractar ab les persones per los altres brassos eletes y dir son parer quines remunerations se poden donar y caritats, ab què tot ho referesquen al present bras.

Per los dissentiments del bras militar.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, reverendi syndici Illerdensis, Urgellensis, Gerundensis.

Et venit promotor brachii militaris et retulit: que en aquell bras y ha dissentiment per mossèn Jaume Ferrer, de Torroella de Fluvià, y també de misser Setantí; y que apar per via de pensament anassen los promovedors a donar-ne rahó als superiors[499] tractadors y suplicar-los vullen manar remediar dits dissentiments.

Brachium regale predictis adesit, prout magnificus Gaspar Montserrat, eius promotor, reportavit.

Et convocati in dicto stamento predictis adheserunt[500] *et aliis brachiis per dictum syndicum Dertusensis, vice et loco promotoris, reportari fecerunt.*

498 no·s *interlineat.*

499 *En lloc de* senyors.

500 adhesit, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 522

Venerunt deinde reverendissimi domini episcopi Barcinonensis, Gerundensis, Vicensis, admodum reverendi abbates de Lavax, de Gerri, reverendi prior monasterii Scale Dei, reverendi syndici Barcinonensis et Elenensis.

461v// *Pro parte Ioannis de Mena fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

Suplicació de Joan de Mena.

Il·lustríssims y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Joan de Mena, natural de Borax, del regne de Toledo, vassall de sa magestat, ha vuyt anys que està en lo present Principat de Catalunya y ser[501] que és casat ab una filla de un cavaller de Barcelona que·s nomenava Sant Just y de Quixar, y està vuy en la ciutat de Barcelona y té fills nats en dita ciutat; y pus Nostre Senyor és estat servit de portar-lo en esta terra, que per ell és estada gran mercè, desitja continuar sa habitació en ella. Suplica, per ço, a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits habilitar-lo a effecte que, no obstant que no sia nat en lo present Principat, puga en totes coses ésser tractat com si fóra natural de ell; que en assò rebrà la que confia de mà de vostres senyories, excel·lència y mercès. *Et licet, etc.*

Dissentimentum admodum reverendi abbatis de Gerri.

Admodum reverendus abbas de Gerri dicit: que dicent a qualsevol habilitació que fasse de naturalesa en fins a tant sia legitimat un fill del senyor vicicanceller. Requerint, etc. *Fuit revocatum die prima dezembris anni millesimi quingentesimi oc-tuagesimi quinti.*

Per lo negoci del ardiaca Terça.

Postea, fuit nottificata declaratio facta per tres personas electas per brachia in facto reverendi archidiaconi Terça, prout in quadam scriptura manu dictarum personarum subscripta, que est tenoris huiusmodi:

462r// **Vot dels comissaris elets per los brassos en lo negoci del ardiaca Terça y canonge Miró.**

A vint-y-dos de nohembre de mil sinch-cents vuytanta-y-sinch.

Lo reverent senyor don Joan Baptista Cardona, bisbe de Vich, per lo bras eclesiàstich, don Federich Desbosch y de Sant Vicens, per lo bras militar, y mossèn Rafel Vivet, syndich de Gerona, per lo bras real, elets per a les coses devall scrites, havent hoyt als sis advocats dels brassos en lo vot y parer d'ells sobre la admissió dels artigles donats per part del canonge Miró en la causa del ardiaca Terça, los quals sis advocats són estats en paritat, so és, los tres que se li concedescan deu dies al dit canonge Miró per a provar dits artigles y los altres que se li donen sinch dies; hoydes les rahons per los dits advocats deduhides, resolgueren y foren de parer dites tres persones per los tals brassos nomenades, tots conformes, *et nemine discrepante*, que attès que per part de dit canonge Miró se poden fer sufissientment les proves en la present vila de Monçó y per aquest effecte basten prou sinch dies de temps, per ço se aderexen al vot y parer dels advocats que han

501 *En lloc de* set.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 523

determinat que fossen sols concedits sinch dies al dit canonge Miró per a provar sos articles. *Ioannes, episcopus Vicensis*. Don Federich Desbosch. Rafel Vivet.

Dicta die fuit nottificata brachio ecclesiastico et fuit decretum intimari procuratori reverendi canonici Miró in et sub forma sequenti:

462v// Intima a misser Stor, procurador del canonge Miró, que les tres persones eletes per los tres estaments del Principat de Cattalunya sobre decidir lo ar[t]icle de la admissió dels articles per sa part donats en la causa que·s porta entre lo ardiaca Terça y dit canonge Miró, se són aderits al vot dels advocats que són estats de parer que li sien donats sols sinch dies per a provar dits articles en la present vila.

Dissentiment del abat de la Real.

Paulo post, admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real, dix[i]t: que no consent al capítol de dos-cents y vuyt de les Constitucions que al present se vote, que tracte dels pesos y mesures.

Habilitatio hore.

Item, convocati in dicto stamento habilitarunt horam ad tractandum negocia usque ad decimam presentis noctis.

Insuper, magnificus Michael Çarrovira, alter ex syndicis civitatis Barchinone in presentibus Curiis, obtulit suplicationem tenoris huiusmodi:

Suplicació del syndich de Barcelona.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y magnífichs senyors.

Los mèrits y doctrina e molta experiència y habilitat dels nottaris del Col·legi de la ciutat de Barcelona, y considerant dos contínuos serveys que aquells fan en benefici de la república de dita ciutat, considerant també que per moltes universitat o vegeries del present Principat són estats enseculats y concorren en la administració y lloch de oydós de comptes del General de //463r// Cattalunya molts nottaris, y que fan la dita art no de major habilitat ni mèrits que los dits notaris de Barcelona, à donat lloch y causa que los concellers y Consell de la dita ciutat de Barcelona deslliberassen que fos suplicat a vostres senyories fossen servits en la dita administració del General de Cattalunya, y ab lo número y lloch dels ciutedans honrrats, donassen tres llochs de oydors de comptes; y per las matexas rahons y causes admetessen y dassen en la matexa administració y entre dits ciutedans oydors de comptes altres sinch llochs de artistes, ço és, un lloch de nottari, altre de apotechari, altre de candaler, altre de chirurgià y altre de droguer; y axí mateix y per les matexes rahons y causes donassen lloch y admetan en dita administració y entre dits ciutedans honrrats sinch llochs de oydors de comptes de menestrals de dita ciutat, ab tal emperò que en dits llochs no fossen ensaculats sinó personas sian o fossan ensaculats en las bossas dels consellés de dita ciutat de Barcelona, exceptant en y de aquesta condició la persona de Francesch Gamis, nottari de Barcelona, encara que no sie ensaculat en dita bossa de consellés, attesos molts serveys ha fets y fa quiscun dia en benefici de dita ciutat; y inseguint lo orde o instructió los és estat donat per los dits consellers y Consell dit de Cent o Vintyquatrena, los plàcia consedir y dar los llochs sobre dits y designats als dits artistes y menestrals en dita administació y entre dits ciutedans y oydors de comptes; lo que rebran a molta gran mercè. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 524

463v// *Et lecta dicta suplicatione, nihil fuit decretum.*

Die sabati, vigesima tertia mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Elenensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cathalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Barcinonensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Elenensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Sanctarum Crucum.

Per los dissentiments del bras militar.

Quibus convocatis, venit promotor militaris et reportavit: que com en aquell bras y ha dissentiments a tots actes de mossèn Setantí y ara lo bras està parat, que no volen fer res fins sia remediat, y com ya dos vegades se'n aje donat rahó als senyors tractadors y no se és remediat, aquell bras determine no fer res fins dit dissentiment sie alsat.

464r// *Venerunt reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens, et admodum reveredus abbas de les Avellanes et syndicus Tarraconensis.*

Agravis del compte de Quirra.

Ítem, fonch llegit un llarch memorial de agravis del comte de Quirra y una suplicació per sa magestat y altres de mossèn Hierònim de Castro, de Lleyda; y foren reportats dits memorials de agravis per lo promotor al bras militar.

Item, fuit decretum ut sequitur:

Sobre lo dissentiment del syndich de la ciutat de Gerona.

Lo stament ecclesiàstich, entenent que lo syndich de la ciutat de Gerona ha posat a dissentiment en lo bras real a tots actes, lo qual quant perjudicial sie a tota la terra és prou notori, per ço, desitjant donar de prompte remey en aquest negoci, delliberen que·s fassa embaxada per los brassos ecclesiàstich y militar al bras real per a què procuren ab tota diligènsia de fer alsar lo dissentiment; y si no, que·s fasse *iudicium in curia*, confirmant la nominació de persones per a semblants judicis estos dies passats per lo present bras feta; y nomenaren per a fer dita embaxada lo molt reverent abat de Gerri, lo reverent ardiaca Coma, syndich de Vich. *Fuit reportatum brachio militari.*

Et brachium militare predictis adesit, nominando pro facienda dicta embaxiata nobilem Alfonsum Meca et Guillermum de Ivorra, carlanum de Corbins, prout promotor retulit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 525

Et in continenti, fuit facta dicta embaxiata dicto brachio regali per dictos legatos brachiorum ecclesiastici et militaris, //464v// *prout reversi dicti ecclesiastici retullerunt:* que·ls han respost que ho tractaran y tornaran resposta.

Habilitatio hore.

Promotor brachii regalis retulit: que aquell bras fa ha saber a ses senyories y mercès com allí tenen dissentiment a tots actes posat per lo syndich de Gerona y que, per ço, sien servits habilitar la hora fins a les dotse.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico dicte deliberationi adheserunt.

Resposta ab embaxada al bras real.

Venerunt magnifici Nicolaus Frexanet, Illerde, et Ioannes Hieronimus Ponces, Tarrege, syndici, legati brachii regalis, que in effectu explicarunt: que en aquell bras hi ha dissentiment a tots actes posat per los syndichs de Gerona perquè la concòrdia feta ab los debitors del General no tingue effecte; y així aparie en aquell bras, per via de pensament, que, dexada la dita concòrdia, se envien les primeres lletres que se ordenaran per a què los diputats fessen executió ab los debitors del General, y que d'esta manera se remediarie.

Monicio ex parte regia super dissentimentis.

Venerunt admodum illustris Hieronimus Managat, cancellarius, illustres Michael Cordelles, regens Regiam Cancellariam in Principatu Cattalonie, Michael Terça, Michael Quintana, regens Regiam Cancellariam in Supremo Consilio, una cum aliis doctoribus de Regio Consilio, et dictus dominus cancellarius dixit in effectu: que de part de sa magestat amonestave a ses senyories y mercès que dins una hora procurassen de remediar //465r// tots los dissentiments a actes de justícia posats y specialment lo dissentiment posat per los syndichs de Gerona, perquè passada la hora se entén procehir en aquest negoci segons de justícia y stil de la Cort.

Item, convocati predicti deliberarunt: que·s torne resposta al bras real dient que lo pensament de aquell bras no apar bé, majorment lo punt en què al present està la Cort y essent ja passat per los dos brassos ecclesiàstich y real y votat lo dit concert ab los debitors del General; nomenant per a tornar dita resposta als reverents abat de Gerri y syndich del Capítol de Vich; y encontinent dita resposta tornaren al bras real los dits embaxadors, segons poch aprés referiren.

Per dit negoci.

Preterea, fuit deliberatum: que lo promovedor reporte als brassos militar y real com en lo present bras, entesa la monitió feta per part de sa magestat, delliberen que les persones estos dies passats nomenades per a fer *iuditium curie* sobre los dissentiments que són posats y per havant se posaran en la present Cort, y són dites persones lo reverendíssim senyor bisbe de Gerona, lo molt reverent abat de Gerri y lo reverent ardiaca Coma, syndich de Vich.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendo abbate de les Avellanes et procuratore illustrissimi Tarraconensis et reverendo abbate de Gallicantu.

465v// *Quibus convocatis, per Melchiorem Ferrer, apothecarium Barchinone, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 526

Molt il·lustres, reverents, excel·lents, il·lustres, reverents, nobles y molts magnífichs senyors.

Melchior Ferrer, apothecari, y Gaspar Ferrer, doctor en medicina, germans, ciutedans de Barcelona, naturals de la vila de Valldecona, fa més de trenta anys que estan cassats y tenen mullers catalanes y fills y habiten en la ciutat de Barcelona; y com desitjen gaudir dels privilegis y libertats de Cattalunya y naturalitat de aquella, suppliquen per ço sien vostres senyories y mercès servits fer-los mercè de voler-los donar naturaleza de catalans y admetre'ls com a tals; que ultra del que serà tractar-los ab aquella magnanimitat que vostres senyories, excel·lència y mercès han acostumat tractar als altres que assò han suplicat, dits Ferrers ho reputaran a special gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Segona monitió per part de sa magestat per los dissentiments.

Venerunt deinde admodum illustris cancellarius et alii de Regio Concilio superius nominati, que in effectum explicarunt: que de part de sa magestat fan la segona monitió per al effecte desobre deduhit; y si no pot valer per la segona monitió per ser la hora vuy al temps se féu l'altra monició, segons se pretén, inhàbil, ultra per la primera monició, perquè sa magestat entén que·s fasse judici de tots los dissentiments //466r// són en la Cort a tots actes y als de justícia.

Venit deinde admodum reverendus abbas de Gallicantus et etiam venit pocurator reverendissimi episcopi Urgellensis.

Embaxada del bras real.

Venerunt magnifici Nicholaus Frexenet, Illerde, et Gabriel Arrencada, de Torroella de Mongrí, syndici, legati brachii regalis, et retullerunt: que aquell bras real, hoyt lo que vuy ab embaxada s'és referit per part de aquest, diuen que aquell bras no entén haver ja determinat y delliberat que la concòrdia ab los debitors passats, perquè sols ells delliberaren, en cas que se hagués de fer, convenir se fessen aquells apuntaments, perquè en special y havie en aquell bras dissentiment de alguns syndichs que no volien passàs aquell concert; y axí als apar que les persones y béns dels debitors se deuhen firmar y enviar-se als diputats.

Resposta a dita embaxada.

Et fuit decretum: que·s torne resposta al bras real, dient-los com en aquell bras no apar se fasse lo que ells han reportat; y per a tornar esta resposta nomenaren al senyor abat de Gerri y al syndich del Capítol de Vich. Y noresmenys, ohit lo que per part de sa magestat per lo senyor canseller los és estat dit y amonestat, a major cautela, fan nominació dels dits reverendíssim de Gerona y del molt reverent abbat de Gerri y syndich del Capítol de Vich per fer lo judici *in curia* que per part de sa magestat se inste per los dissentiments són en la Cort, axí per lo posat per los syndichs de Gerona com altres que en aquexa matèria se'n posaran, y també dels altres //466v// dissentiments que són posats en cosa de justícia.

Promotor militaris reportavit: que apar, per via de pensament, se fes embaxada per part dels dos brassos ecclesiàstich y militar al real per a què vullen alsar los dissentiments són en aquell bras, per escusar lo judici.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 527

Per la suplicació de Francesch Antich.

Et habito tractatu super suplicatis pro parte Francisci Antich die decima quinta presentium mensis et anni, fuit decretum: que·s fassen unes lletres, ab inserta de la suplicació, als diputats, manant-los fassen justícia en dit negoci.

Preterea, pro parte reverendi archidiaconi Terça fuit oblata suplicatio cum interrogatoriis, tenoris huiusmodi:

Reinterrogatoria reverendi archidiaconi Terça.

Sien reinterrogats los testimonis que deposaran a instància de misser Matheu Miró, canonge de la iglésia de Tortosa, sobre los articles per ells donats e o per son procurador a 15 de nohembre 1585, antès que no deposen sobre cada hu dels articles per ell donats sobre les coses següents; dels quals reinterrogatoris no sie donada còpia a la part sinó publicats que sien los testimonis.

Primo, sien reinterrogats, ans de deposar sobre lo primer article, si an vist que los diputats del General de Cattalunya, selebrant-se Corts, sien obligats en fer totes aquelles coses que per los tres brassos los és manat; y si en alguna cosa que·ls sie manat tenen alguna difficultat, an acostumat y acostumen de consultar-ho ans de fer cosa alguna que fos contrària al que per los tres staments los fos estat manat; y si diran que recorden de haver vistes Corts, diguen quines; y si·s recorden y tenen memòria que los diputats hagen fetes coses en contrari //467r// del que per dits brassos los és estat manat, y que diguen quines y en quin temps.

II. Ítem, ans de ser interrogats sobre del segon article, sien reinterrogats si saben que los diputats y oydors de comptes, aprés de tenir orde de alguna cosa que per los brassos los fos estada manada y fos dit manament acerca de que fessen alguna enseculació o provisió de offici en favor de alguna persona, si an vist que dits diputats y oydors ajen fet al contrari del que·ls estava manat; y si diran que [sí], sien reinterrogats que diguen en quins casos y en quines Corts ho tenen vist; y si ha tingut effecte la provisió o provisions fetes per dits diputats en contrari del que per los brassos los ere estat manat.

III. Ítem, sien reinterrogats sobre lo tercer article, si saben que a 28 del mes de setembre més proppassat fonch notificada als tres diputats de Cattalunya una provisió e o lletres expedidas de manament y orde de la Cort en favor del ardiaca Terça, en y ab les quals se'ls manave que per mort del ardiaca Serveró y en lloch de aquell enseculassen a diputat ecclesiàstich a dit ardiaca Terça; y si saben que, feta dita presentatió de dites lletres al diputat militar, fonch respost per ell que estave prompte y aparellat de obehir lo contengut ab dites lletres, com altra volta en semblants casos havia fets; y si aprés o antes les matexes lletres foren presentades al diputat ecclesiàstich y diputat real, y si per ells fonch respost que en consistori respondrien al contengut en dites Corts[502]; que si saben que aprés, a vint-y-nou de setembre més proppassat, //467v// dits diputats ecclesiàstich y real, tenint notícia ya del que dit diputat militar havie respost a dites lletres, sens aguardar-lo a dit diputat militar y sens tenir compte del que ab dites lletres en favor del dit ardiaca Terça era estat provehit per los tres brassos, insecularen en dit lloch del ardiaca Cerveró a la persona de misser Matheu Miró, canonge de Tortosa, contravenint al que ab dites lletres los

502 *En lloc de* cartes.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 528

ere estat manat; y si diran que saben dites coses, sien reinterrogats si han vist ni recorden que diputats alguns ajen fet altre semblant cas ni acte conforme aquest, que és estat contra la voluntat dels dits tres brassos; y que diguen quines provisions y inseculacions consemblants han vistes fer y en quin temps; y si han vist que, faltant algun diputat o oydor, no acostumen ni han acostumat may de fer inseculacions algunes sens tenir la voluntat y consentiment del tal diputat o oydor absent; y si diran que si, diguen en quin cas y en quin temps han vist y en personas de qui; y si saben que la inseculació de diputats toque tant solament als tres diputats y no als oydors; y si diran que no toque als diputats, diguen per quins Capítols y en quin cas han vist en contrari; y si ho han vist en contradictori judici o no, y a hont y agués interés de part.

IIII. Ítem, sien reinterrogats, antes que deposen sobre lo quart, quint y sisè article, si saben ni han vist que en contradictori judici les inseculacions o provisions de officis fets per los diputats y hoydors de comptes en dies feriats y que, conforme les Constitucions de Cattalunya y Capítols de Cort, //468r// los ere pohibit de no tenir consistori en dits dies feriats, hajen dites inseculacions y provisions tingut effecte algú; y si diran que sí, diguen quin és y en quin temps y quines provisions o inseculacions de offici eren.

V. Ítem, sien reinterrogats sobre lo setè article si han vist que los dos diputats, absent lo altre y ans de passar los tres dies que·s per Capítol de Cort està disposat que lo oydor no succeheix en lloch del diputat absent, que dits dos diputats y oydors fassen ningun acte ni provisions de officis ni de inseculacions sens que primer no sien passats dits tres dies; y si saben ni han vist que, havent lo diputat que·s vol absentar del lloch a hont se té lo consistori declarada sa voluntat e intenció, com té feta lo diputat militar antes de anar-se'n de la ciutat de Barcelona en lo present cas de la inseculació de dit ardiaca Terça, hajen los altres diputats que restaven, ensemps ab lo oydor que pretén succehir en lo lloch del diputat absent, fent[503] lo contrari que antes de partir lo diputat absent havie dit; y si diran que sí, sien reinterrogats que diguen en quins casos tenen vist y en quin temps.

VI. Ítem, sien reinterrogats sobre lo 8è si saben que, conforme a Capítols de Cort, lo hoydor no succeheix en lloch del diputat absent sinó passats tres dies jurídichs; y si saben que, havent-se fet lo contrari, en contradictori judici, assenyaladament en la qüestió que·s tingué en lo consistori de la Diputació acerca de una declaració ere estada feta en una suplicació donada per misser Balthezar Dot contra tal Malla, nottari de Barcelona, la qual fonch decretada absent lo diputat real que ere misser tal Ciurana, fonch declarat dita decretació ser estada //468v// mal feta per no ésser passats los tres dies que, conforme a Capítol de Cort, havien de guardar; y si saben que lo mateix se sie fet en altres consemblants casos; y si diran que dit Capítol no·s serva, que diguen en quins casos se sie dexat de servar y quins exemples en contrari se són fets y en quin temps.

VII. Ítem, sien reinterrogats sobre lo quinsè article, si se són trobats presents los testimonis que deposàran sobre dit article quant se féu la enseculació de misser

503 *En lloc de* fet*?*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 529

Mateu Miró; y si aquella se féu en die de diumenge y a hora insòlita y no acostumada, y contradint a dita enseculació lo procurador de dit ardiaca Terça; y si per part del scrivà major del General foren advertits com no podien fer dita enseculació per ser contra dispositions de Capítols de Cort, ús y estil de la casa de la Diputació y fer-se en perjuhí de persona tercera; y si veren que, no obstant dits advertiments y contradictió feta per lo procurador de dit ardiaca Terça, feren dita inseculació; y sien reinterrogats si veren los testimonis de dita inseculació y qui eren y com se anomenen y si tenen parentiu algú axí ab dit canonge Miró, com encara ab misser Astor, nabot de dit canonge Miró; y si algú de dits testimonis ere official de la casa de la Diputació; y si veren que lo acte de dita nul·la inseculació prengués lo scrivà major de dita casa; y si diran que no, sien interrogats quin nottari llevà dit acte y si presehí deslliberació alguna de dits diputats per a fer la nominació de dit notari; y si saben ni han vist que, estant sa y no impedit //469r// lo scrivà major de la casa de la Diputació, puguen fer dits diputats y ohidors de comptes semblants actes ni inseculacions altre nottari sinó lo scrivà major del General; y si diuhen que sí que·u han vist, especifiquen en quins casos y enseculacions ni provisions de officis.

Preterea, pro parte reverendi canonici Miró fuit oblata quedam suplicatio, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació del canonge Miró.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt reverents y molt magnífichs senyors.

Esta part del canonge Matheu Miró ha fet citar los testimonis estan escrits ab lo memorial que ab la present se exhibeix; demana y suplica per ço a vostres senyories sien servits cometre lo examen y dilació del jurament de aquells al scrivà o nottari del bras ecclesiàstich, manant-li reba y examine aquells, y protesta de ses diligènsies. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*. Astor.

Et convocati in dicto stamento, de concensu partium, perquè los scrivans dels brassos estan ocupats en los negocis comuns de la Cort, cometen a misser Carmona, nottari real, la receptió dels juraments y examinations de testimonis produhits per part del canonge Miró; los quals sien també interrogats sobre los reinterrogatoris que per part del ardiaca Terça novament se són donats y comunicació e o inspecció denegada.

Per lo dissentiment del bras real.

Promotor militaris retulit: que de aquell bras eren //469v// anats don Joan de Queralt y misser Cella a vèurer si porien acabar que los syndichs de Gerona alsassen lo dissentiment; y que los havien dit que havien tractat que de part del bras real y aquest se nomenassen dos persones per cada bras y que vessen la forma de la exactió si era ja decidida per los brassos o no; y que, si ere passada, que ells alsarien lo dissentiment. Y que en aquell bras los aparexie que qualsevol remey és convenient, sols se alse lo dissentiment y la Cort vage havant y no vingue al judici.

Et habito tractatu, convocati in dicto stamento steterunt et perseverarunt in provisis desuper per huiusmodi brachium. Fuit reportata aliis brachiis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 530

2ª monitio pro parte regia pro dissentimentis.

Pos[t]modum, venerunt admodum illustris dominus canonicus[504] *et alii superius nominati in Regio Concilio et in effectu dictus dominus cancellarius dixit*[505]*:* que amonestave a les persones de aquest bras per segona monitió no manassen[506] persones per a fer judici sobre los dissentiments posats per los syndichs de Gerona y altres que consernesquen justícia.

Item, convocati in dicto stamento deliberarunt: que lo promovedor vage als altres brassos per dir-los y notificar-los la nominació de persones feta per aquest bras per a fer lo judici dels dissentiments, y dir-los fassen ells nominació.

Nominació de persones per lo bras militar per a fer judici *in curia*.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo bras militar, per a fer judici sobre los dissentiments, han nomenat al senyor bescomte de Rocabertí, a don Jayme de Cardona y a misser Andreu Blan.

470r// **Nominació del bras real.**

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a fer judici sobre los dissentiments posats per los syndichs de Gerona y altres que consernesquen justícia, han nomenat y deputat per sa part a misser Francesch Çaragosa, syndich de Barcelona, a misser Nicolau Frexenet, síndich de Lleyda, y a misser Gaspar Montserrat, syndich de Balaguer.

Deinde, magnificus Ioannes Michael de Tamarit, domicellus, nomine ut dixit reverendi viri de Tamarit, presbiteri, eius fratris, rectoris parrochialis ecclesie sancti Iacobi Barchinone, constitutus in dicto stamento ecclesiastico obtulit et presentavit eidem quandam in scriptis papiri suplicationis scedulam, que de mandato ipsorum convocatorum fuit per me, Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta, que est tenoris huiusmodi:

Suplicatio rectoris sancti Iacobi Barchinone.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Los diputats predecessors de aquestos, regonexent a la iglésia parrochial de sant Jaume de la ciutat de Barcelona que en la casa de la Diputació, que és de aquella parròquia y és feta de diverses cases de la mateixa parròchia per lo General comprades y an aquella aplicades, y assenyaladament de les cases que foren de misser Benet Ferran, del canonge Vilar, de la senyora Gerònyma Vilana y de Monrrodon, de pochs anys ansà comprades, y de les tres cases a la fi del trienni proppassat comprades de la senyora //470v// dona Gerònyma de Cabrera; y regonexent també que totes aquexes cases eren de molta calitat y habitades de persones y parrochians que donaven molt útil al rector de dita iglésia, lo qual ha cessat molt anys ha, y que, de justícia, lo General tenie obligació de satisfer a dit rector la falta de dits drets de parrochiatge, delliberaren, a consell de sos acessors, que per aquells y per los de altres cases que resten a comprar a la part de sant Jaume fossen donades quiscun any sinch lliures al dit rector en lo mes de juliol; y fou aquella tatxa molt limitada, segons la calitat y importànsia de dites cases. Y volgueren ab dita delliberació que li fossen assentades ab lo capbreu dels càrrechs del mes

504 *En lloc de* cancellarius.
505 cancelari, *corregit*.
506 *En lloc de* nomenassen.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 531

de juliol, perquè quiscun any se reben del General y no·s pugan pendre[507], ans se conserven millor y sempre se veja la dita regonexensa y satisfactió del General. Y quant dit rector ha volgut fer assentar lo dit càrrech y valer-se de la dita delliberació, alguns officials de la Diputació lo·y han impedit, pretenent que los senyors diputats ne[508] poden carregar censal, prenent en assò gran error y equivocant los tèrmens dels negocis de la Diputació, perquè aquex càrrech no és censal ni té que fer en res en spècie y naturalesa de censal, sinó qu·és un càrrech en la Diputació justament imposat per satisfer la obligació de dits drets de parrochiatge y així com se imposen y se scriuen y continuen en los capbreus de la Diputació los censos que·s carregan de nou //471r// per les mortitzacions de dites cases y altres comprades per lo General en diverses parts de Cattalunya y les pagues dels salaris y altres càrrechs ordinaris del General; y està molt bé al General que aquex càrrech reste en la Diputació, per effecte tant just com és posat. Exhibint lo reverent rector de dita iglésia la dita deliberació *ut ecce*, suplica a vostres senyories y mercès la manen executar y servar y, en executió d'ella, manen acentar lo dit càrrech y pagar les sinch lliures que en dit mes de juliol se li havian de pagar y, aprés, quiscun any en dit terme; y en tot ministrar-li compliment de justícia. Lo offici de vostres senyories y mercès implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione oblata et presentata, illico dictus dominus Michael Ioannes de Tamarit, dicto nomine, exhibuit deliberationem quandam in papiro scriptam factam per admodum illustres dominos deputatos Generalis Cattalonie de solvendis singulis annis in mense iulii dicto reverendi rectori ecclesie parrochialis sancti Iacobi civitatis Barchinone, causis et rationibus in dicta deliberatione contentis, quinque libris, monete Barchinone; de qua quidem deliberatione discretus Ludovicus Rufet, nottarius et scriba maior Generalis Cattalonie, fidem fecit; petens et suplicans dictus Tamarit, dicto nomine, fieri et provideri sicut et prout in preincerta suplicatione continetur.

Et lectis per me, dictum Ioannem Baptistam Mullola, nottarium et stamenti ecclesiastici scribam, dictis suplicatione et deliberatione, super contentis in ea convocati in dicto stamento ecclesiastico nihil deliberarunt, sed maiorem deliberationem reservarunt.

471v// **Per lo judici *in curia*.**

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras los apar, per via de pensament, se iuntassen de prompte los advocats per a vèurer los exemplars del que convindrà fer sobre lo judici *in curia*.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit.

Brachium regale predictis etiam adhezit, ut eius promotor reportavit.

Per la nominació dels jutges de greuges.

Per admodum reverendum abbatem de la Real fuit tradita mihi, nottario, quedam scriptura et requisivit eam in processu inseri et continuari, que est tenoris huiusmodi:

Scriptura del abat de la Real.

Per quant ahir de matí lo senyor president proposà se fes nominació de jutges de greuges y digué que havien de ser un procurador de bisbe y un capitular y un abat, y

507 *En lloc de* perdre.
508 *En lloc de* no.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 532

axí se votà en scrutini; y se trobaren en major número de veus de capitulars lo reverent ardiaca d'Homs y lo procurador del reverendíssim de Urgell, y dels abats lo reverent abat de la Real. Y quant se féu publicació del acte se trobà en major número de veus lo dit reverent abat de la Real. Y en los exemplars de las Corts passades se féu nominació solament del capitular y de dos abats, y en lo procés del any 1552 se trobà lo mateix exemplar. Per tant, suplica lo dit abat de la Real sie declarat si los abats an de ser privats de no ser jutges de greuges, attento que estant en pocessori de ser jutges de greuges y no dos capitulars; y axí, protesta de tot lo que li és lícit protestar. Requerint a vós, nottari, que de la present scriptura ne lleveu acte, attento que ahir, aprés dinar, requerí a monsenyor de //472r// Barcelona, com a president, o proposàs o determinàs lo fahedor sobre de fer la dita elecció.

Per lo judici *in curia*.

Promotor regalis retulit: que com la hora assignada per los senyors tractadors és molt breu, que·ls aparie, per via de pensament, que·s fasse a saber a dits senyors tractadors la nominació de persones eletes per los brassos per fer judici *in curia*; y que també se'ls pregàs allargassen la hora fins a las vuyt.

Brachium militare adhesit en què los promovedors anassen als senyors tractadors a ferlos a saber les persones eletes per al judici, ab tal que no se'ls demane porrogació de judici.

Et convocati in dicto stamento adheserunt deliberationi brachii militaris.

Embaxada del bras real.

Venerunt supradicti domini Nicholaus Frexenet, Illerde, et Gabriel Arrencada, de Mongrí, syndici et legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt sequentia: que aquell bras ha fetes totes les diligènsies possibles en què los syndichs de Gerona alsassen lo dissentiment, attesa la bravedat del temps. Y han pres apuntament que de part dels senyors tractadors y de aquell bras se escrigués a la ciutat de Gerona, escusant los syndichs y fent-los a saber la diligènsia han tinguda y lo gran dany causarie; y que assò aquell bras no·u ha volgut fer sens consentiment del present bras.

Brachium militare predictis adesit, addendo: y que·ls aparie que de part de aquest bras y del militar se fes embaxada //472v// al bras real, agrahint lo bon pensament y lo bon cuydado han tingut, *prout promotor dicti brachii militaris retulit*.

Resposta a dita embaxada.

Et habito tractatu super contentis in embaxiata facta pro parte brachii regalis, fuit decretum: que·s torne resposta al bras real, dient-los que no apar convinga consentir en què se escrigue de part del bras real a la ciutat de Gerona, per ésser cosa nova y nunca feta, ans bé delliberen que·s vingue a fer lo judici *in curia*, com per part de sa magestat se és comminat, per no haver de venir cada die en aquest punt; y per a tornar dita resposta nomenaren a misser Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al ardiaca Terça, syndich del Capítol de Tortosa, los quals encontinent tornaren dita resposta, segons poch aprés referiren.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras suplica a ses sen[y]ories sien servits manar tornar resposta a la embaxada feta per aquell bras, perquè estan parats y los dissentiments estan en peu.

Habilitatio hore.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras suplica a ses senyories y mercès habiliten la hora fins a las deu de esta nit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 533

Brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhezit et fuit reportatum aliis brachiis.

Notificació de la voluntat de sa magestat.

Venit deinde nobilis Hieronimus de Corella, qui ex parte tractatorum sue magestatis retulit sequentia: que sa magestat havie manat als senyors tractadors que de sa part fessen a saber a estos brassos que sa magestat rebia gran contento //473r// en què se donassen tota la pressa possible en presentar-li los memorials de les Constitucions perquè tingués temps de decretar-les, per ésser lo temps tant curt; y que també nomenassen jutges de greuges perquè sa magestat no està en disposició per a venir tantes vegades assí a la iglésia; y que assò se fes ab la diligència possible, perquè sa magestat no aguardarà més del temps prefigit y que la tornada se acosta.

Sobre la electió dels jutges de greuges.

Item, habito tractatu super contentis in scriptura oblata pro parte admodum reverendi abbatis de la Real, fuit decretum electionem factam de persona reverendi Onofrii Pauli Cellers, canonici et syndici Barchinone, die herina, in iudicem gravaminum fuisse et esse iuridice factam illique standum et perseverandum esse, prout steterunt et perseverarunt.

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite litere tenoris huiusmodi:

Lletres de misser Gual de Gerona.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrrat Jaume Gual, mercader de la ciutat de Gerona. Salut y honor. Com a nostra notícia sia previngut que lo offici de credenser del dret de la bolla de plom y cera de dita ciutat de present vaga per mort de Antich Arquer, de la dita ciutat, últim pocessor del dit offici, y siam stats suplicats per misser Joan Cella y Tafurer, en nom y per part vostra, que de dit offici axí com és dit vagant vos provehíssem; per ço y altrament, admesa dita suplicació e confiant de vostra legalitat, //473v// indústria y probitat, lo dit offici de credenser del dret de la bolla de plom y cera de la dita ciutat de Gerona en lo modo sobre dit vagant a vós, dit Jaume Gual, conferim, provehim, donam y de aquell ab tots los drets, pertinènties, prerrogatives, càrrechs, gràcies, salaris y altres qualsevol emoluments, axí y per la forma que lo quòndam Antich Arquer, predecessor vostre, tenia, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden donar y provehir. Volem emperò y manam abans que prengau pocessió del dit offici y aquell regiau y administreu, presteu lo jurament sòlit en mà y poder dels reverent, nobles y magnífics diputats del General de Cattalunya en Barcelona residents y caució idònea a llur coneguda y totes les altres coses que sobre assò sien necessàries fer-se, axí y segons que per vostres predecessors en dit offici és acostumat fer y per Capítol de Cort és disposat. E per la present nostra provisió, diem y manam als dits reverent, nobles y magnífichs diputats y encara al diputat local de la col·lecta y vegaria de la ciutat de Gerona y a totes y qualsevol altres persones a qui·s pertany y lo present negoci toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per vós dit jurament y cautió seran prestats, vos posen y meten y posar y metre fassen en real, corporal y actual pocessió del dit offici y de tots los drets, pertinènties y prerrogatives de aquell; y del salari y emoluments de dit offici vos paguen y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 534

respongan e pagar y respondre fassen, axí y segons han acostumat //474r// fer ab dit vostre predecessor y per Capítols de Cort tenen obligació. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels tres presidents y sagellades ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de octubre MDLXXXV. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreres.

Die dominica, XXIIII mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini MDLXXXV, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni convocata et congregata, interfuerunt:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus syndicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Quibus convocatis, pro parte consulum Logie maris civitatis Barchinone fuit oblata quedam epistola clausa et sigillata, que de mandato ipsorum convocatorum fuit disclausa et est tenoris huiusmodi:

Lletres dels cònsols de la Llotja de mar de Barcelona.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lent, nobles y magnífichs sen[y]ors.

Essent lo principal sustento y augment de tots los //474v// poblats del Principat de Cattalunya, y en special d'esta ciutat de Barcelona, lo negoci ultramarina, tant per la suma de draps que en tot lo Principat se fabriquen hi·s navegan per Cicília y altres regnes ab moltes altres mercaderies, com encara demés de assò los molts vaxells que en esta costa se fabricaven, ab los quals los poblats, navegant per a diverses parts, se entretenien y enrriquien y lo art marítim, tant necessari y antiquíssim, se conservava en dit Principat; que, venint-se lo hu y l'altre a anichilar, com al present ya casi ho està, per les contínues preses de vexells ab les mercaderies que los moros cossaris de anys ansà de cadal dia han fet y fan dels poblats de dit Principat, y en special dels mercaders de dita ciutat de Barcelona, que ya casi se pot dir ser del tot acabats tant principals negocis y comersos com de immemorable temps en dita ciutat y Principat se feyen y comersaven, ab los quals se sustentava y augmentava lo dit Principat y ciutat de Barcelona, ab evident utilitat, prosperitat y reputació per lo nom[509]; y demés de assò, se trobaven

509 *En lloc de* món.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 535

ab molta abundànsia naus y altres vexells catalans en les més parts de les navegacions notòries y estava Cattalunya provehida de gent marítima molt pràtichs y hàbils per a qualsevol navegations y effectes, y en special per a galeras y per tot lo ministeri d'elles, que per al servey y augment de la bona memòria dels reys predecessors de sa magestat y bé comú és estat tot de molta impurtància y grans effectes; y ho[510] seria axí mateix al present si en assò se donàs remey y redundaria en notori augment y prosperitat del dit Principat. Y la causa de haver ya tot aquest bé cessat és la poca defensa y resistència que als moros cosaris se ha pugut fer; y si assò no té remey serà de cada die enpobriment de tots los poblats de dit Principat, //475r// pus cessant lo negoci universal cessaran las fàbricas de la draperia y de fer vexells y navigacions, que és tot assò principal nirvi ab què aquest Principat s'és sustentat y sustenta, pus las pèrduas dels vaxells y mercaderies han fet y fan retirar del tot a tots los tractants y gent marítima; y discorrent sens remey en assò, restarà Cattalunya província pobre y en special los drets de las generalitats se reduhiran a gran menyscap, y molts altres danys que assí no·s posen; dels quals y de les utilitats, si seran vostres reverendíssimas senyorias, excel·lència y mercès servits, informarà lo donador d'esta, que serà misser Joseph Rovirola, cònsol de present d'esta Llotja, al qual seran servits de donar fe y crehentsa. Per tot lo qual, suplican a vostres reverendíssimas senyories, excel·lència, senyories y mercès los cònsols y Consell de dita Llotja, quant a nosaltres és possible, nos fassen mercè suplicar y procurar ab sa magestat del rey de tals danys y perdició de aquest bé universal, per a què entre los demés danys los suplicants tinguen reparo y ab ells passen havant los beneficis, que de assò al servey de Déu y de sa magestat y bé comú de tot aquest Principat y ciutat ne recrexeran, que són molts y de molta consideració y gran importància; lo qual remey y bon aciento Nostre Senyor Déu encamin per a major servey y guarde a vostres reverendíssimas senyories, excel·lència y senyoria y mercès per a son servey. De Barcelona, a quatre de nohembre, mil sinch-cents vuytanta-y-sinch.

De vostres reverendíssimas senyorias, excel·lència, senyoria y mercès afectats servidors, los cònsols y Consell de la Lotja de Barcelona.

Postea, per Franciscum Arcís, mijà*, sindicum ville de*[511] *//475v// Besalú, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:*

Suplicació del syndich de Besalú.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lent, molt il·lustres, molt reverents, nobles, il·lustres y molt magnífics senyors.

Francesch Arcís, mijà, de la vila de Besalú, diu que per mort de Antich Pallarès, vacant un lloch de oydor de comptes en la Diputació per la dita vila y lo offici de entrades y exides. Per tant, dit Francesch Arcís humilment suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès que, attès que és persona hàbil y sufficient y de molta confiansa per a dit lloch y offici, sian servits fer-li mercè de provehir-lo de aquells; que, ultra que poden estar descansats que darà bon compte y rahó de si, ho rebrà per molt senyalada mercè.

510 no, *corregit*.

511 *A continuació, al foli següent, repetit,* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 536

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dissentimentis.

Et reverendi syndici Tarraconensis, Illerdensis et Vicensis suspenderunt sua dissentimenta ad effectum dicte gratie.

Et habito tractatu, per convocatos in dicto stamento fuit[512] *decretum:* que·s fasse embaxada als brassos militar y real dient que, ja que no·s vullen adherir en lo present bras en les Constitucions que tracten dels pedrenyals, que almenys se aderesquen en què se done remey en llevar los lladres y perseguir-los.

Item, fuit lecta suplicatio pro parte Francisci Antich oblata, tenoris huiusmodi:

Suplicació de Francesc Antich.

Il·lustríssims, excel·lentíssimo, molt il·lustre y il·lustres senyors.

Francesch Antich suplica humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès los sie servey manar prefigir temps als diputats de Cattalunya perquè en breu li sie despedida sa causa y li sia ministrat cumpliment de justícia, y assò per temps de dos mesos; y per dit effecte, sien servits manar-lo guiar y assegurar perquè puga proseguir sa justícia per lo temps que durarà la expedició de sa causa //476r// dins Barcelona y per totes aquelles parts del Principat de Cattalunya; que a més de què serà fer-ne servey a Déu y apiadar-se de sos treballs, ne rebrà molt special gràcia y mercè. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Francesc Antich, en causa pròpria.

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, super contentis in ea fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

Item, fuit lecta suplicatio oblata pro parte universitatis de Alcanar, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació de la vila de Alcanar.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim y molt magnífichs senyors.

Com per tot lo Principat de Cattalunya los poblats de aquell, quant volen traure garrofes de dit Regne per altre, no paguen al General sinó quatre dinés per lliura; ni, de gran temps ançà, ni viles ni universitats més particulars de aquell may han pagat major dret. Y als de la vila de Alcanar los diputats locals y sobrecol·lector de Tortosa los fan pagar major dret, del que resten agraviats, perquè és cert que ans havien de ésser afranquits de dret y no pagar-ne tant perquè estan junt a la marina y estan agraviats de moros. Per ço, supliquen a vostres senyories, excel·lència y mercès sien servits de regalar als de la vila de Alcanar en dit dret de les garrofes, conforme paguen tots los altres, a quatre diners per lliura; y que no·ls sie fet agravi, sinó manar als exigidors de dit dret no·ls exhigescan de aquí al devant sinó los dits quatre diners per lliura; que tras serà molta justícia y desagraviar-los, ne rebran particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

476v// *Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod videant et refferant advocati.*

512 *A continuació, ratllat,* decret.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 537

Item, fuit lecta suplicatio oblata pro parte universitatis Vallis de Andorra, tenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres senyors.

Les Valls de Andorra són situades dins los àmbits del comtat de Cerdanya, entre dit comtat de Cerdanya y bescomptat de Castellbò, contígües a sol ixent ab dit comptat de Cerdanya, a ponent ab dit bescomptat de Castellbò, a tramuntana ab lo comptat de Fox y a migjorn ab lo territori de la ciutat de Urgell; e totes les aygües de dites Valls de Andorra vessen en Espanya y entren en lo riu de Segre. Los habitants en dites Valls són tots pagesos que viuen de sos conrreus y bestiars grossos y menuts, que crien per la comoditat de les montanyes y moltes erbes que ha en dites Valls; ivernen los ganados y cabanes de bestiars en los Plans de Urgell y extiuen en dites montanyes de dites Valls de Andorra. Són del bisbat de Urgell y en tot lo spiritual del bisbe de Urgell e del districte de la santa Inquisició de Cattalunya poc temps ha, per auctoritat apostòlica; en la jurisdictió temporal són vassalls de dos consenyors, ço és, de dit bisbe de Urgell e del compte de Foix, los quals per concòrdia entre ells feta de molt temps ha concorden en un jutge e nottari, la electió dels quals se fa *alternis vicibus* per dits senyors. Té quiscú de //477r// dits senyors en dites Valls un balle e un veguer, los quals poden usar de prevenció en captura; emperò, en sententiar y judicar han de seguir *pro indiviso* lo vot y sentència de dit jutge e aportar los presos a la presó e cort comuna e única de dites Valls; de les sentències de dit jutge, en los casos que de dret se pot apel·lar, se recorre al vicari general del bisbe de Urgell, y de aquell al archebisbe de Tarragona. Dels emoluments de la jurisdictió secular se donen tres parts al compte de Foix e una al bisbe de Urgell. Té més havant lo dit bisbe de Urgell quístia en dites Valls, jatsie que la de dit bisbe és tatxada en dos-centes trenta-dos lliures cada any que li toca de exhigir-la; e la de dit compte és de gràcia, per hont algun any exhigeix sinch-centes lliures barceloneses, altres anys sis-centes o més, segons se pot concordar ab dits vassalls y vol usar ab ells de gràcia. Los delmes y primícies són de la iglésia de Urgell, car lo bisbe de Urgell, lo ardiaca de Andorra, dignitat molt principal en dita iglésia de Urgell, la Mensa capitular reben dits delmes e les primícies los cures de ànimes que són vicaries perpètuas, com les parrochials sien annexes y unides a la Mensa episcopal; tots los fruyts axí de bestiars com de altres coses que en dites Valls se crien, se empleen y consumexen en Cattalunya y en benefici dels poblats en aquella. Té lo dit compte de Foix les dites Valls *in feudum* per la iglésia y bisbe de Urgell. Estan los poblats en dites Valls en neutralitat, de tal manera que ni[513] poden pendre les armes en servey del bisbe de Urgell contra lo comte de Foix, ni en servey del compte de Foix contra lo bisbe de Urgell; e per dita rahó sempre vihuen en pau, //477v// encara que entre la magestat del rey d'Espanya y la magestat del rey de França hi hage guerra; ni·s permet en dites Valls castell algú ni fortalesa ni casa de gentil homo, com tots sien pagesos dividits en parròchies situades en dites Valls, la una de les quals serveix a fra Miquel en vista de Pimorent y del Avet Coronat, dins la Vall de Carol y Vall d'Espanya, l'altra al Port de Siguien, per hont també se entra al comtat de Foix. Tenen los habitants en dites Valls tota franquesa, exceptats los

513 no, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 538

càrrechs demunt dits, car no paguen lluïsmes ni foriscapis ni altres drets dominicals ni talles ni imposicions ni bolla ni General; e de les mercaderies e altres coses que trauhen de França e meten en dita Vall són franchs de gabella. Demanen per ço e supliquen a la Cort General de Cattalunya e tres brassos de aquella que, atteses les coses demunt dites e altres que deduhir se porien, los plàcia afranquir los poblats en dites Valls del dret del General e o de entrada y exida de Cattalunya que vuy paguen per les coses tant solament que trauran o metran per llur obs e ús, e no per lo que trauran o metran per mercaderie; volent que tota vegada que algun poblat en dites Valls serà trobat en frau, so és, que en la denunciatió hauran feta als taulers de Cattalunya no haurà denunciada la veritat, caygue en pena de perdre la roba, e les dites Valls se obligaran en pagar dita pena. E la gràcia y afranquiment reputaran los poblats en dita Vall a molt particular //478r// mercè e serà obligar-los a continuar la bona correspondènsia que han tingut sempre ab la ciutat de Urgell y altres poblats de Cattalunya; e la Cort General de Cattalunya farà en assò justícia, conservant o restituhint als poblats en dites Valls en la franquesa e immunitat que tenien en temps del rey en Joan, rey de Aragó, com apar ab una carta pública del any mil tres-cents noranta, la qual se exhibeix perquè de aquella se haje rahó; e dita franquitat han perdut dits andorrans o dexat de guardar per ésser lo poder dels officials del General de Cattalunya molt gran y los poblats en dites Valls de Andorra pobres y de poca resistència y no avesats a plets y qüestions.

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, habito maturo tractatu et colloquio super contentis in ea, fuit decretum: que per los respectes en aquella contenguts sie donat per propri ús als habitants en dita Vall de Andorra lo que hauran menester per a menjar y beure per a ells, trahent-o de Cattalunya y portant-o a la dita Vall, ab què ho hagen de manifestar en la primera taula; y sie assò durador fins a les primeres Corts. Y per so sien fetes les lletres necessàries.

Per la suplicació del senyor Blasi Berga.

Item, pro parte magnifici Blasii Berga fuit oblata suplicatio continens in effectu: que per quant ell té sa casa y domicili en la ciutat de Tortosa y també tingue casa en la vila de Morella, del Regne de València, que se li offereix dels fruyts de ses heretats que cull en Tortosa haver-ne de portar a Morella, per provisió de sa casa, y també se li offerex enviar pex y altres provisions per //478v// al víurer necessàries; que, per tant, suplicave a ses senyories y mercès fossen servits fer-li gràcia y mercè que pugués, líberament y sens pagar dret algú del General, tràurer[514] per a provisió de dita sa casa que té en Morella los fruyts que aje menester dels que cull en Tortosa; y també que, per assò y per les altres provisions que haurà menester per a sa casa, se li fasse la matexa gràcia y mercè que s·és feta al monestir de Benifassà, del Regne de València. Y que per assò li fossen manades despedir les lletres sòlites y acostumades per als taulers y altres officials del General de la ciutat de Tortoza. *Prout hec et alia in dicta suplicatione ad quam habeatur relatio latius sunt contenta.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, super contentis in ea fuit decretum: que li sie feta la matexa gràcia que se és feta al monestir de Benifassà, ço és, que·s pugue

514 *A continuació, repetit,* tràurer.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 539

traure del Principat de Cattalunya, per a provisió de sa casa que té en Morella, líberament y sens pagar drets del General dels fruyts que cull en Tortosa, lo que haurà menester per a provisió de sa casa; y més, que los taulers del General ajen a donar al dit mossèn Berga o als seus criats, *etiam* de nit, en ses cases, lo albarà del General de les provisions que traurà de Cattalunya; y esta gràcia sia duradora de vida del dit misser Blay Berga tant solament. Y per ço sien fetes lletres necessàries, alsats emperò los dissentiments.

Suspensio dissentimentorum.

Et in continenti, admodum reverendus abbas de la Real et //479r// *reverendi syndici Tarraconensis, Vicensis, Elenensis eorum dissentimenta suspenderunt, pro effectu tantum dicte gratie*.

Nominació de jutges de greuges per lo bras militar.

Promotor militaris reportavit: com en aquell bras ha nomenat en jutges e o provehidors de greuges a don Berenguer de Peguera, a misser Jaume Çalbà y a misser Sigismundo Hortiz de Cabrera; y també apar, per via de pensament, que per tot aquest mes se habilitàs la hora per a tractar y conclòurer negocis de la present Cort de les tres fins a les deu hores deprés dinar.

Habilitació de la hora fins a les deu hores aprés dinar.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico adhezerunt dicte habilitatione hore facte per brachium militare et aliis brachiis reportari fecerunt; et brachium regale predictis adhezit et[515] *eius promotor retulit*.

Per la separació de Montserrat.

Promotor brachii regalis reportavit: que se té entès que la Constitució que se ere ordenada per a què sa magestat fos servit intercedir ab Sa Sanctedat per la dismembració del monestir de Montserrat de la congregatió de Valladolit no·s trobe; per ço apar, per via de pensament, que·s deurie de nou cometre a les diuyt persones o al molt reverent abbat de Gerri, qui habans la havie ordenada, per a què la ordene, perquè un negoci com aquest que tant importe tingue lo fi que·s desitje.

Per dit negoci.

Venerunt postea promotores brachiorum militaris et regalis et retullerunt: que aquells brassos suplicaven a ses senyories y mercès donassen nova comissió al senyor abat de Gerri ordenàs la Constitució sobre la separació del monestir de Monserrat de la congregació de Valladolit, com per lo bras real s'és suplicat.

Et convocati in dicto stamento consenserunt[516] *et dederunt facultatem* //479v// *admodum reverendo abbati de Gerri ordinandi dictam Constitutionem in negocio predicto, que in continenti fuit ordinata et reportata aliis brachiis*.

Sobre lo delmar en garba.

Item, convocati in dicto stamento sequentem fecerunt deliberationem: lo stament ecclesiàstich, entenent que los brassos ecclesiàstich y militar estan conformes en lo capítol sobre lo delmar en garba y que lo bras real no·s vol aderir ni passar lo dit capítol, essent com és tant important y convenient per aquest bras y per tots los altres, per ço

515 *En lloc de* ut.

516 ecclesiastico, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 540

delliberen per via de pensament se fasse embaxada per los brassos ecclesiàstich y militar al bras real per pregar y persuadir-los se vullen aderir al dit capítol del delmar en garba. *Que deliberatio fuit nottificata aliis brachiis dicte Curie et brachium militare adesit, ut eius promotor reportavit.*

Et convocati in dicto stamento pro facienda dicta embaxiata elegerunt et nominarunt reverendos priorem Scale Dei et sindicum Capituli Vicensis; brachium vero militare elegit nobilem Berengarium a Peguera et Galcerandum de Oluja.

Embaxada per la expulsió dels bandolers.

Venerunt inde nobilis Berengarius a Peguera et Galcerandus Oluja, domicelli, brachii militaris legati, et in effectu exposuerunt: com en aquell bras s'és tractat lo negoci de la expulsió dels bandolers y tacanys y, com són tants en aquell bras, y ha agut grans differències de vots; y han resolt finalment per, via de pensament, que nomenen dos persones de cada bras perquè aquestos vegen y ordenen quina forma se pot tenir y pendre sobre la expulsió dels dits bandolers.

Et convocato dicto stamento ecclesiastico, dicte deliberationi adheserunt, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Populeto et reverendum syndicum Capituli Illerdensis.

480r// *Venerunt magnifici Ioannis Ponsich, Vici, et talis Rabollet, Villefranche Confluentis, syndici, legati brachii regalis, qui exposuerunt:* que aquell bras se aderex a la deliberació del militar dessobre referida per lo negosi de la expulsió dels bandolers.

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras, per ordenar la forma sobre la expulsió dels bandolers, han nomenat a don Berenguer de Peguera y a misser Galceran de Oluja, senyor de les Olujes.

Et brachium regale pro predictis elegit dictos dominos Ponsich, Vici, et Rabollet, Villefranche Confluentis, prout promotor dicti brachii reportavit.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que lo die de demà, que és la festa de santa Catarina[517], a cautela se deurie habilitar per als negocis de la present Cort.

Habilitació de la festa de santa Caterina.

Et convocati in dicto stamento ad cautelam habilitarunt diem crastinam, in qua festum beate Catherine celebratur, pro omnibus negotiis in presentibus Curiis pertractandis et concludendis; et brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.

Per lo delmar en garba.

Venerunt Gaspar Montserrat, Balagarii, et Iacobus Puig, de Granollés, syndici, legati brachii regalis, que in effectu explicarunt: que aquell bras ha tinguda madura deliberació sobre la embaxada feta per los brassos ecclesiàstich y militar per lo capítol del delmar en garba y han resolt que los delmes y primícies se paguen cumplidament com convé, però en lo modo de pagar se observe lo costum, ço és, que los que tenen costum de pagar en gra que paguen en gra y los que acostumen de pagar en garba que paguen en garba, y no·s fassen novedats.

517 *A continuació, ratllat,* per via de pensament.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 541

Et vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Letres per la Religió de Sant Joan.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts //480v// Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors, los deputats del General del dit Principat de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que per fra Hugo de Copons, comanador de Sant Joan de Hierusalem, en nom y per part del Gran Mestre y convent de la dita Religió de Sant Joan, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Reverendíssims y molt il·lustres senyors. A totes vostres senyories y mercès són notoris, etc. *Inseratur prout superius est designata*. A la qual suplicació y coses en aquella contengudes, com a justes y molt rahonables, per nosaltres és estada feta la provisió següent, ço és, que·s fasse com és suplicat, ab tal emperò condició que quiscuna vegada que portaran diners y plata de Castella per a la Religió de Sant Joan en la ciutat de Barcelona hagen de manifestar a vosaltres dits diputats la moneda y plata que portaran; y al temps que la volrran traure també la ajen de denuntiar a vosaltres; y tant al entrar com al traure dita moneda y plata ajen de jurar y oyr sentènsia de excomunicatió lo recibidor de dita Religió, o altres si haurà que tinguen càrrech per lo dit Gran Mestre y convent, que tota la dita moneda y plata és del comú y tesor de dita Religió, portada de Castella o de altra part fora del dit Principat de Catalunya, y que no·s porten ni·n trauen més de la que hauran denunciada, y que de dita moneda y plata no n'i ha de altra persona sinó tant solament del tesor de dita Religió, tot dol y frau cessants. Y que tot lo predit sia durador fins a les primeres Corts tant solament. Per tant, deduhint-vos a vostra notícia totes les coses predites, ab tenor de la present vos diem, encarregam y manam que fassau y compliau totes les coses sobre dites, axí y per la forma que desús és contengut, fins a les primeres Corts tan solament, tota exceptió cessants y no obstant qualsevol Capítols de Corts lo contrari disposants, als quals per lo effecte predit tant solament derogam y derogat ésser volem y provehim. En testimoni y fe de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascrites de mà dels //481r// tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar als tres de octubre y quant al bras real als set de noembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Die lune, vigesima quinta mensis novembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni convocato et congregato, convenerunt et interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus Ioannes Cassador, episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis.
Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavax.
Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 542

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu prepositus comendatarius Sancti Petri de Gallicantu.

Reverendus Raphael d'Homs, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.

Reverendus Baltazar de Rajadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.

Reverendus Raphael de Pons, sacrista, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que //481v// en aquell bras han trassat altra Constitució sobre la separació del monestir de Montserrat, y axí suppliquen a ses senyories y mercès sian servits hohir-la y vèurer si·ls apparrà bé.

Venerunt reverendus prior Scala Dei, procurator reverendi Prioris Cattalonie et sindicus Vicensis.

Per la història de Cattalunya.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar, per via de pensament, en aquell bras que·s deuria procurar fer fer una història de las cosas de Cattalunya, perquè los que són y que vindran, hoïdes les proeses de sos passats, se aderescan a fer lo matex.

Venerunt admodum reverendi abbates de la Real et de Populeto, reverendus sindicus Capituli Elnensis et venerabilis procurator reverendi abbatis Santarum Crucum.

Per los dissentiments del bras real.

Promotor brachii regalis reportavit: com en aquell bras y ha dos dissentiments, lo hu per lo síndich de Tortosa a tots actes particulars de justícia sobre la differèntia tenen los acientos ell y lo primer síndich de Perpinyà y lo segon síndich de Barcelona, y altra posat per lo síndich de Manresa fins sia ordenat y passat lo Capítol de la Observança.

Per lo Capítol de la Observança.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras havian ja passat lo Capítol de la Observança y que ara solament se estava per lo stament real, y que ses senyorias manassen vèurer si seria decretat y que·l tornassen a trasladar; y també que, en lloch de les personas eletas per a las galeras, que faltava mossèn Joan de Vilanova, havian nomenat al senyor Copons de la Manresana.

Et habito tractatu, per convocatos in dicto stamento fuit decretum: que aparexia se deurian nomenar personas per a tornar en orde la Corònica de Cattalunya; y que en lo de la fàbrica de las galeras, apar s'i deuria ajustar don Juan de Cardona.

Et fuit reportata aliis brachiis per promotorem. Brachium //482r// *regale predictis adhesit, prout eius promotor retulit; brachium militari predictis etiam adhesit.* Y per a fer la història nomenaren al doctor Santa Maria de Barcelona.

Per los dicentiments del bras real.

Promotor militaris reportavit: que apar, per via de pensament, se fasse embaxada al bras real per los dos brassos ecclesiàstich y militar per a què vullan alsar los dissentiments.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit, nominando pro facienda dicta embaxiata admodum reverendum abbatem de la Real et reverendum sindicum Capituli Urgellensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 543

Brachium ecclesiasticum elegit pro predictis nobilem Bernardum de Pinós et Franciscum Augullana et de Caldes.

Dictis die et anno, post meridiem, inter tertiam et quartam horas, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, loco solito convocato et congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendissimi Vicensi et admodum reverendis abbatibus de Populeto et de Gallicantu et sindico Gerundensi.

Quibus convocatis, per magnificum et discretum Anthonium Jolí, nottarium, fuit oblata suplicatio thenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Anthoni Jolí.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de misser Pere Aylla, quòndam doctor en drets, natural de la vila de Perpinyà, vaga un lloch de deputat de la vagueria de Perpinyà; y com segons la determinació feta en conformitat per los tres brassos de Cattalunya dit lloch spectaria als síndichs de Perpinyà, suppliquen per tant a vostres senyories, excel·lència y mercès Luís Terrena, Hieròsnim Baldó y Anthoni Jolí, síndichs de Perpinyà residents en les presents Corts, sian servits de fer-los la mercè y de provehir y manar ensecular, en lloch //482v// de dit misser Pere Aylla, mossèn Joan Coronat; en lo lloch de oydor en lo qual està vuy enseculat lo dit Joan Coronat, ensecular lo dit Anthoni Jolí, en los quals concorren les qualitats requesides; y ultra del que serà fer lo que bé vostres senyories, excel·lència y mercès tenen acostumat, los dits síndichs o reputaran a singular gràtia y mercè, etc. *Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod in locum deputati vaccante inseculetur dictus Anthonius Jolí, sublatis dissentimentis.

Fuerunt sublata omnia dissentimenta, excepto dicentimento abbatis de Gallicantu.

Per la habilitació.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras havian vinguts molts cavallers aprés de la habilitació y que no eran habilitats; y que apparexia en aquell bras anassen los tres promovedors als senyors tractadors per dir-los fossen servits tornar a habilitar.

Promotor brachii secularis reportavit: que aquell bras suplique a ses senyories y mercès sian servits que los promovedors vagen a solicitar als senyors tractadors per a què procuren de manar despedir alguns memorials de privilegis de algunas universitats.

Brachium militare adhesit predictis, ut eius promotor reportavit.

Per la suplicació de Benet Clarà.

Item, habito tractatu super predictis pro parte Benedicti Clarà die decima nona mensis novembris, fuit decretum quod comitatur deputatis Generalis Cattalonie, qui super suplicatis iusticiam faciunt; et fiant littere cum insertione suplicationis.

Deinde, venerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis et reverendus sindicus Vicensis.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, hoyda la letra dels cònsols de mar als brassos de la present Cort tramesa, apar, per via de pensament, se'ls deuria repòndrer //483r// agrahint-los lo bon cuydado y memòria han tingut sobre lo negoci que han scrit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 544

Venit postea reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.

Per la història de Cattalunya.

Item, habito tractatu, fuit decretum: que vaja lo promovedor als altras braços per dirlos que apar que seria bé que de cada bras se fasse nominació de dos personas per a què aquestos prengan nòmina de las personas que podrian ser bonas per a historiadors, y ho reffarescan; y també[518] deliberen que las matexas personas que la nit passada feren embaxada al bras real sobre lo capítol de pagar los delmes en garba tornen a fer consemblant embaxada ara de nou.

Per los dicentiments del bras militar.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras ha posat dicentiment don Bernat de Guimerà a tots actes sots certa forma, com entendran per la lectura de aquell; y encontinent, mossèn Joan Sala, nottari y scrivà de aquell bras, notificà lo dit dicentiment en lo present bras ecclesiàstich.

Per dit negoci.

Et fuit deliberatum: que lo promovedor reporte al bras real que apar se deu fer embaxada al bras militar per los dos brasos per pregar-los vullen procurar que lo dit dicentiment se lleve, altrament se instarà judici *in curia* sobre aquell.

Per dit negoci.

Fuit reportatum brachio regali per promotorem stamenti ecclesiastici.

Promotor brachii militaris reportavit: que don Bernat de Guimerà ha alçat lo dicentiment; y per a fer la embaxada al bras real sobre las garbas en aquell bras han nomenat a don Jayme de Mitjavila y a mossèn Spuny, cavallers.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt.

Per los Capítols de las Constitucions.

Ítem, los convocats en dit stament, per a comprovar los Capítols de les Constitutions que novament se scriuen per a presentar a sa magestat ab los originals concertats per los brassos, nomenaren a micer //483v// Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell.

Per lo delmar en garba.

Venerunt magnifici Nicolaus Frexanet, Illerde, et Ioannes Navarro, de Camprodon, legati brachii regalis, et exposuerunt: que aquell bras té pesar no poder condecendre al que per part de aquest los és estat reportat sobre la nova Constitució de delmar en garba perquè lo temps és breu y no tenen temps de consultar ab sos principals, com tenen obligació; y axí, supliquen a ses senyories los tinguen per escusats.

Per la compilació dels Capítols.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar se deuen nomenar dos personas de cada bras per a què, juntament ab les altres dos que han entès en la combinació, entrevinguen en comprovar les Constitucions que trauen en bell per a presentar a sa magestat.

Et brachium ecclesiasticum adhesit, nominando pro predictis reverendissimum Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi Tarraconensis, et dictum reverendum Ferdinandum Quintana, procuratorem reverendissimi Urgellensis.

518 *A continuació, ratllat,* o.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 545

Brachium regale predictis adhesit, nominando pro predictis Geraldum Mascaró, iuris doctorem, Villefranche de Panadès, et Anthicum Sala, de Manresa, sindicos.

Per lo delmar en garba.

Et habito tractatu, fuit decretum: que de part de aquest bras se fassa embaxada als senyors tractadors per a què intercedescan ab los del bras real que vullan passar la Constitutió del delmar en garba, perquè altrament en aquest bras tenian determinat de no passar-ne ninguna altra; y per a dit effecte nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al reverent ardiacha Terça, síndich del Capítol de Tortosa.

Per cert dicentiment del bras real.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras, mossèn Garau Mascaró havia posat un dicentiment que no·s parle del Redrès del General fins a tant tornassen a provehir las suplications que ell y altras síndichs havian donadas y sobre certs llochs de la Deputació; per ço, havian fet venir al nottari per a què ho legís; //484r// y encontinent, per dit notari del bras real lo dicentiment posat per misser Mascaró fonch legit, y també altre dicentiment de mossèn Rabollet, síndich de Vilafrancha de Conflent, posat per lo matex effecte, ajustant-hi també que no·s passe avant en lo de la executió dels deutors del General.

Per dits negocis.

Et habito tractatu, fuit decretum: que vaja lo promotor als altres braços militar y real per a dir-los són de parer en aquest bras que·s fasse judici *in curia* sobre dits dicentiments y altres si n'i aurà.

Per la comparació de las Constitucions.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras, per a comprovar les Constitutions aprés que sian posadas en net, juntament ab les personas han entès en la combinació, havian fet nominatió de mossèn Francesch Agullana y de Caldes y de mossèn Juan Andreu àlias Blan Ribera.

Per los dicentiments del bras real.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras los apar, per via de pensament, que per lo negoci dels dicentiments són en lo bras real se fes embaxada de part dels dos braços de aquest y del militar al bras real per a vèurer si voldran alçar los dicentiments; y si no, que·s fassa saber als senyors tractadors. *Et convocati in dicto stamento ecclesiastico predicte celebrationi abjecerunt*[519]*; et pro facienda dicta embaxiata nominarunt multum reverendum abbatem de la Real et reverendum procuratorem Prioris Cattalonie*.

Brachium vero militare nominavit nobilem Ioannem Burguès y de So et dominum Phedericum Pol; et in continenti, dicti embaxiatores predicta executi fuerunt, prout paulo post reversi retulerunt.

Per lo delmar en garba.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras, per a fer la embaxada als senyors tractadors per a què intercedesquen ab los del bras real que passen la Constitució de delmar en garba, havian fet nominació de don Bernat de Boxadós y al senyor Joan de Vi y al senyor Luís Claramunt.

Embaxada del bras real.

519 *En lloc de* adheserunt.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 546

Venerunt magnifici Franciscus Algueró, Illerde, et Gabriel Arrencada, de Torroella de Mongrí, sindici et legati brachii regalis, qui in //484v// *effectu retulerunt:* que en aquell bras havian procurat ab totes les vias possibles que·s alçàs lo dissentiment posat per lo síndich de Vilafranca y que may han pogut acabar ab ell que·l alçàs, y que aquell bras suplicave a ses mercès vessen lo remey s'i porie acomodar.

Per los dicentiments del bras real.

Et habito tractatu per convocatos in dicto stamento, decreverunt: que vaje lo promovedor de aquell bras, juntament ab los altres promovedors, als senyors tractadors per a fer-los a saber los dicentiments; y que aquestos brassos demanan que·s fassa judici sobre ells.

Promotor brachii regalis retulit: que los dicentiments de aquell bras són alçats solament per esta nit.

Et fuit decretum: que vaje lo promovedor al bras militar per a fer-los a saber lo que[520] ha refferit lo promotor del bras real.

En dit negoci.

Promotor regalis retulit: que aquell bras suplicave a ses[521] senyories y mercès fossen servits procurar[522] en què almenys no·s fasse judici sobre los dicentiments són en aquell bras esta nit, per a què poguessen passar avant en lo Redrès del General.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras no·ls aparexia se degués fer lo judici, pus que ja los senyors tractadors ho sabien y pus per esta nit no impedia lo progrés de la Cort; y que si de matí obstave lo dicentiment, leshoras en aquell bras determinarian lo fahedor.

Que sa magestat ha de venir a la iglésia.

Deinde, reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens, exposuit sequentia in effectu: que lo senyor don Lluís de Peguera li havia dit que de part de sa magestat li era manat que li digués que avisàs a tots los senyors de aquest bras que demà sa magestat venia assí a la iglésia y que tinguessen aparellats los memorials, que sa magestat ho manave, és a saber, los que eren passats per los brassos per a poder-los-hi presentar; y també que elegissen jutges de greuges.

Per la Corònica de Cattalunya.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras és de parer que·s nomenen personas per los braços per a què se informen y entremeten de //485r// personas que fossen hàbils y sufficients per a tornar en peu la Corònica de Cattalunya.

Et brachium ecclesiasticum pro predictis nominavit reverendum dominum don Ioannem Terès, episcopum Elnenem.

Per dit negoci.

Promotor regalis retulit: que aquell bras se aderia en què se anomenassen tres persones, una per cada bras, per a què sercassen personas sufficients per a fer dita Corònica de Cattalunya.

Brachium militare pro predictis nominavit nobilem don Bernardum de Boxadós, ut eius promotor reportavit.

520 *A continuació, ratllat,* se.
521 *A continuació, ratllat,* mercès.
522 *A continuació, ratllat,* assí.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 547

Nominació de jutges de greuges del bras real.

Promotor brachii regalis retulit: que en aquell bras havian nomenat en jutges de greuges a mossèn Pere Ferreras, síndich de Barcelona, y a mossèn Antoni Jolí, síndich de Perpinyà, y a mossèn Baptista Bordoll, síndich de Balaguer.

Item, fuit decretum: que los promovedors vajan a fer saber la nominació per dits tres braços feta de jutges de greuges.

Et vigore decretationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part de mestre Francesch Antich, calseter ciutadà de Barcelona, nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: *Inseratur.* A la qual suplicatió per nós és estada feta provisió que fossen fetas las presents, cometent-vos que sobre las presents cosas suplicadas fessen[523] a las parts justícia. Per ço, notificant-vos las cosas sobre ditas, ab tenor de les presents vos diem, cometem y manam que, rebudas las presents, sobre les coses per dit Francesch Antich en la //485v// preincerta suplicació supplicades a las parts fassan[524] compliment de justícia, com de vosaltres se espera. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en Monçó, quant al bras ecclesiàstich a vint-y-tres, al bras militar a vint-y-quatre y al bras real a vint-y-sinch de noembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinchcents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreras.

Die martis, vigesima sexta mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

523 *En lloc de* fésseu.
524 *En lloc de* fassau.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 548

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, per dominum Ioanem de Settantí fuit oblata suplicatio, tenoris huiusmodi:

Reverendíssims, molt il·lustres, excel·lentíssim e il·lustres senyors.

486r// Pochs dies ha que Joan de Settantí presentà als tres braços de la present Cort un memorial de diversos agravis, danys e injúrias a ell fets per los ministres y officials de vostres senyories, excel·lència y mercès; al qual memorial, per haver feta different decretació lo bras ecclesiàstich que los altres brassos, ninguna d'ellas ha tingut effecte. Y com entenga dit Settantí que la ocasió de assò sia estada que algunas personas de dits brassos entengan que la pretenció de dits agravis és ja prescrita per no haver-los deduhits en la visita o no haver fetas altras diligències necessàrias per les quals se'n pogués haver rahó en Corts Generals; y així, per justificar dit Setantí sa pretenció y que entengan vostres senyories, excel·lència y mercès que no pretenen sinó lo que és de rahó y justícia y, per consegüent, aquella no li deu ser denegada, per ço, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits manar donar poder als deputats de Cattalunya o a las personas a qui més ben vist los sia per a què dins lo termini que a vostres senyories, excel·lència y mercès apparrà desagravien a dit Settantí tant solament dels agravis dels quals constarà que dit Setantí haurà fetas tals diligències per les quals de dret y justícia dits agravis no seran prescrits, de tal manera que en Corts Generals se'n puga haver rahó; que a més de ser lo suplicat de dret y justícia, lo suplicant ho rebrà en molta mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.* Joan de Settantí, en causa pròpria.

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, convocati in dicto stamento decreverunt stare et perseverare in desuper iuste et iuridice super contentis in suplicatione provisis.

486v// **Per la suplicació de mossèn Menargues.**

Item, super suplicatis pro parte magnifici Thome Menargues, iuris doctoris ville Tarrege, die decima octava novembris, decreverunt: que attès que dit misser Menargues ha rebuts salaris de las sentències donadas per ell en dita deputació local, com ha constat per relació del racional, per ço deliberen no prosehir lo suplicat.

Per lo delmar en garba.

Promotor militaris dixit: que aquell bras aderex a la deliberació de aquest en què vagen los promotors a solicitar als senyors tractadors que sian servits intercedir en què lo bras real se aderesca en la Constitutió del delmar en garba.

Per la suplicació del rector de sant Jaume.

Item, habito tractatu super suplicatis pro predicte rectoris santi Iacobi Barchinone die vigesima tertia mensis novembris, fuit decretum: que attenta la pobresa de la dita rectoria de sant Jaume y per los respectes en la suplicació contenguts, deliberen que per los deputats del General de Cattalunya sian deposadas en la Taula de la ciutat de Barcelona, dites y scritas al dit rector, cent lliuras, moneda barcelonesa, les quals no puguen ésser tretes sinó per smers fahedor a for de censal mort, a obs y utilitat del dit rector y de sos successors en dita rectoria; y aquesta quantitat se li assigne per almoyna y caritat, manant que en los llibres de la Diputació sia cancel·lada la deliberació feta per los diputats a trenta de juliol mil sinch-cents vuytanta-quatre en aquest negoci de donar cada un any sinch lliuras al dit rector; y per ço sian fetas les lletras necessàrias.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 549

Item, per advocatos dicti stamenti fuit facta relatio[525] *in scriptis in facto Ioannis Baptiste Mullola et Augustini Riber; et est tenoris huiusmodi:*

Relació dels advocats en lo negoci de Joan Baptista Mullola y Angustí Riber.

Los advocats de la present Cort, tots conformes, vists los actes y hoïdas las parts en la causa que·s tracta en los bracios *(sic)* de la present Cort entre Joan Baptista Mullola, de una part, contra Angustí Riber, de part altra, sobre lo offici de scrivà del diputat local de la //487r// ciutat y col·lecta de Tarragona, refferexen que, attento a vint-y-tres de octubre proppassat la present Cort, tenint notícia de la malaltia de Damià Gili, últim pocessor de dit offici, se reservà la provisió fahedora de aquell, abdicant-la als diputats del General de Cattalunya en Barcelona residents; y aprés, a vint-y-quatre de dit mes, entenent que era ja mort dit Gili, féu la dita Cort provisió de dit offici a Batista Mullola, ab expressa provisió que la gràcia li corregués del dia de la mort del dit Gili; y attento que la provisió feta per dits deputats a dit Augustí Riber fonch a vint-y-sinch de dit mes de octubre y, axí, un dia aprés de la dita gràcia y provisió feta per la Cort a dit Mullola; y altrament, són de vot y parer que la dita provisió de la Cort feta a dit Mullola és vàlida y ha de tenir effecte y valor y que la dita provisió feta per dits diputats a dit Riber aprés de la provisió de la present Cort és nul·la e invàlida y no té ni ha pogut tenir effecte ni valor; y que, per consegüent, lo dit Riber ha de ser tret y llevat de la pocessió de dit offici si alguna ne tenia o havia presa y lo dit Mullola à de ser posat en real y actual pocessió de dit offici en cas que no la tinga, y tenint-lo ja presa ha de ser conservat y mantingut en aquella, no obstant la *litis pendentia* al·legada per dit Riber devant dels diputats, de la qual no conste, ans del contrari, per la lletra despedida per diputats a vint-y-set de octubre, la qual fonch dirigida y presentada al diputat local de Tarragona; y en cas que de aquella constàs, no se'n aurie ninguna concideració perquè dits diputats, essent inferiors a la dita Cort, no han pogut ni poden conèxer de les gràtias y provisions fetas per la Cort; y que per lo effecte sobre dit sian despedidas lletras y altras provisions necessàrias y oportunes. Cellers. Cornet. Miquel Çarrovira. *Ferdinandus Quintana*. Junyent[526]. Frexenet.

487v// *Et convocati in dicto stamento, audita dicta relatione, sequente[m] fecerunt deliberationem*: A vint-y-sis de noembre mil sis-cents vuytanta-sinch. Lo stament eclesiàstich, hoyda la relació dels advocats, attento que a vint-y-tres de octubre proppassat la present Cort, tenint notícia de la malaltia de Damià Gili, últim pocessor del offici de scrivà del diputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona, se reservà la provisió fahedora de aquell, abdicant-la als diputats del General de Cattalunya en Barcelona residents; y aprés, a vint-y-quatre de dit mes, entenent que era ja mort dit Gili, féu la dita Cort provisió de dit offici a Baptista Mullola, ab expressa provisió que la gràtia li corregués del dia de la mort de dit Gili; y attento que la provisió feta per los dits diputats per lo dit Augustí Riber fonch a vint-y-sinch de dit mes de octubre, y axís un dia aprés de la dita gràtia y provisió feta per la Cort a dit Mullola; per ço y altrament delibere, pronuncie y declare que la dita provisió de Cort feta a dit Mullola és vàlida y à de tenir

525 relationis, *corregit*.
526 *A continuació, ratllat,* Frigu.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 550

effecte y valor y que la dita provisió feta per dits deputats a dit Riber ans de la dita provisió de la present Cort és nul·la e invàli[d]a y no té ni ha pogut tenir effecte ni valor; y que, per consegüent, lo dit Riber à de ser tret y llevat de la pocessió de dit offici, si alguna tenia o havia presa; lo dit Mullola ha de ser posat en real y actual pocessió de dit offici, en cas que no la tinga; y tenint-la ja presa, ha de ser concervat y mantingut en aquella, no obstant la *litis pendentia* al·legada per dit Riber devant dels diputats, de la qual no conste, ans bé al contrari, per la lletra despedida per dits diputats a vint-y-set de octubre, la qual fonch dirigida y presentada al diputat local de Tarragona; y en cars que de aquella constàs, no se'n auria ninguna consideració perquè dits diputats, essent inferiors //488r// a la Cort, no han pogut ni poden conèxer de las gràtias y provisions fetas per la Cort; y que per lo effecte sobre dit sian despedidas lletras y altras provisions necessàrias y oportunes. *Fidem facit de predictis Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus ecclesie Barchinone*.

Per la suplicació dels juges de greuges.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras havian conciderat la forma se havia de tenir en lo presentar la suplicació dels jutges de greuges y que, pux sa magestat ha de venir vuy a la present igléssia, apar que se li deuria presentar dita suplicatió; y també, han [en]tès que las matexas personas eletas per a combinar les Constitutions acostumen de fer dita presentació, per a què tota via estarian al que assí se deliberarà.

Sobre dit negoci.

Et habito tractatu, fuit decretum: que las personas que foran per a apuntar los agravis, que són monsenyor de Vich, lo senyor abat de Poblet y misser Onofre Pau Cellers, síndich del Capítol de Barcelona, presenten la suplicació dels jutges de greuges; y que les matexas personas per a presentar las Constitucions presenten les qu·estan posadas en límpio vuy a sa magestat, quant vindrà a la present iglésia, per a què sia servit decretar-las.

Preterea, fuit lecta suplicatio pro parte Capituli Barchinone oblata, que est tenoris sequentis:

Suplicatio sindici Barchinonensis Capituli.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, reverents, nobles y molt magnífichs senyors.

Los canonges y Capítol de la santa iglésia de Barcelona, com a administradors de la Pia Almoyna de aquella, són senyors de la vila y castell de Sitges y termini de Capdàsens y Garraf, que estan a sinch lleugas de Barcelona, a la costa de la mar; e com les ditas costes de Garraf sian molt fragosas y per ells passe lo camí real de Tarragona, Tortosa, València y altras parts y, per la gran fragositat, acommodades per los lladres a la part de la terra y a la part de la mar per los moros y corsaris, //488v// per les moltes calas y reparos que tenen a hont se amaguen los vexells de aquells, y a son salvo fan grans danys y robos als passatjers y vexells de cristians; desitjant dits canonges remediar aquells, han cercat molts remeys y, a la fi, se entén que lo més segur y acertat serà fer tres torras ben armadas en los llochs de ditas costas designats per un enginyer de sa magestat, que per dit effecte se conferí[s] a ditas costas de Garraf, y tenir en ditas torras las guardas y municions necessàrias. Per tant, lo doctor Onofre Pau Cellers, canonge y altre almoyner de dita iglésia de Barcelona, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits a la dita Pia Almoyna consentir

ecle2 29/3/04 19:21 Página 551

algun dret a vostres senyories, excel·lència y mercès ben vist sobre los passatjers que passaran per ditas costas y vaxells que navegaran devant de aquells, per la fàbrica, fortificatió y conservació de ditas torras; que Nostre Senyor Déu ne serà servit y los passatjers y navegants ne rebran gran benefici y los dits canonges y Capítol mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici Principatus Cattalonie scribam, lecta et publicata, super contentis in dicta suplicatione nichil fuit decretum.

Per la presentació de la suplicació dels jutges de greuges.

Item, fuit decretum ut sequitur: per quant se entén que vuy se aurà de fer tercera presentació de agravis a sa magestat y que seria inconvenient que las matexas personas que han de fer dita presentació de agravis presenten la suplicació dels jutges de greuges, per ço deliberen se fasse la presentació de dita suplicació per altras personas; nomenant per aquest effecte al reverendíssim senyor bisbe de Gerona, al molt reverent abat de la Real y al reverent Onofre Masdemont, síndich del Capítol de Elna. *Fuit reportata aliis brachiis per promotorem dicti stamenti ecclesiastici.*

Item, fuit oblata suplicatio pro parte reverendi Guillermi Genovart, tenoris sequenti:

Suplicació de mossèn Guillem Genovart.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Guillem Genovart, prevere de la iglésia de Mallorca, diu que ha molt temps que està y habita en lo present Principat de Cattalunya y, per la gran affecció //489r// y amor que té al dit Principat y terra, desitja ser affillat y tingut per natural del dit Principat. Suplica quant humilment pot a vostres il·lustres y reverendíssimes senyories, excel·lència y mercès sian servits de admetre'l en lo número dels affillats y a qui és dada naturalitat; la qual, a més que serà usar de la gràcia y mercè que a molts acostumen de fer y tenen de pràtiga, lo dit suplicant ho rebrà a particular mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta per me, nottarium, fuit decretum: que, essent passada per los altres brassos la habilitació dels fills del senyors vicecanceller y no altrament, sie fet lo supplicat per dit Genovart, alsats los dicentiments.

Per la presentació de la suplicació dels jutges de greuges y Capítols.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per a presentar lo memorial de les Constitucions a sa magestat, en lloch del bescompte de Canet, qui està malalt, an nomenat a don Joan de Cardona; y per a presentar la suplicació dels jutges de greuges ha nomenat lo bescompte de Rocabertí, don Joan de Queralt y mossèn Jaume Juan Mahull; y per a combinar los capítols del Redrès ha nomenat a misser Joan Cella y a mossèn Joan Amat.

Habilitatio hore.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico habilitarunt horam ad tractandum et concludendum negocia usque ad duodecimam meridiei presentis.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a presentar la suplicatió dels jutges de greuges a sa magestat, ha nomenat a mossèn Frexenet de Leyda, a mossèn Gill de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 552

Villoro de Tortosa y a mossèn Hortodó de Puigcerdà, síndichs; y per a presentar los Capítols de las Constitucions han nomenat las matexas personas que an entrevingut en ajuntar-las; y per a combinar los Capítols del Redrès han nomenat les personas[527] que an entrevengut en combinar los Capítols de les Constitucions.

Per la expulsió dels bandolers.

Ítem, foren legidas les formas ordenadas per les personas eletas sobra la expulsió dels lladres, delats y bandolers y en lo present stament aparegué bé la segona forma, ab què dure fins a la conclusió de les primeres Corts. *Que deliberatio fuit notificata aliis brachiis dicte Curie per promotorem presentis stamenti ecclesiastici.*

Item, ad instanciam mei, Ioannis Baptiste Mullola, nottarii, fuit decretum quod expedirentur littere tenoris huiusmodi:

Lletras executòrias en lo negoci de Joan Baptista Mullola.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó desà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats de dit General de Cattalunya residents en Barcelona y al deputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona y altres qualsevol officials del //489v// General a qui lo present negoci toque y tocar pugue y a qualsevol de vosaltres. Salut y honor. Sabreu que en la causa y *lite* que devant nós s'és aportada per y entre Joan Baptista Mullola, nottari y scrivà del stament ecclesiàstich en les presents Corts, de part una, y Agostí Riber, nottari de la ciutat de Tarragona, de part altra, de y sobre lo offici de scrivà del deputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona, lo dia present y devall scrit, hoïda la relació dels advocats de dita Cort, havem pronunciat y declarat en la forma següent: Attento que a 23, etc. *Inseratur.* Aprés de la qual suplicació fórem per Joan Batista Mullola suplicats que, en executió de aquella, li manàssem fer y expedir les presents; y perquè aprofitaria poch fer provisions si aquellas no tinguessen deguda executió, per ço, deduhint a vostra notícia las cosas sobre ditas, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, encontinent rebudas las presents y sempre y quant per dit Joan Batista Mullola o per son llegítim procurador sereu requests, li doneu y lliureu e o donar y lliurar fassau real y actual pocessió del dit offici de scrivà del deputat local de Tarragona, del qual com està dit per la present Cort és estat legítimament provehit; y com a tal lo tingau y tracteu y reputeu y tractar y reputar fassau sí e segons a las lletras de la gràcia a ell feta per la present Cort se conté. Y en cas que dita pocessió li sia estada donada o per ell presa, en aquella lo mantingau y conserveu y mantenir y conservar fassau, tota dilació cessant; y noresmenys, de nostra part amonesteu y maneu, segons que ab las presents amonestam y manam[528], al dit Agustí Riber que, sots pena de tres-cents ducats de sos béns exhigidors y als cofres del General aplicadors y de altres penas a vostre arbitre imposadores, del exercici del dit offici dependents y emergents de aquell directa e o indirectament no se entrameta ni al dit Mullola, legítimament provehit de dit offici, impedesca, perturbe ni moleste, ans bé qualsevols libres, proces-

527 *A continuació, ratllat,* eletas sobra la expolsió.

528 *A continuació, repetit,* y manam.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 553

sos y altres scripturas y lo sagell de dita deputació local y altres cosas al dit offici concernents y tocants que en son poder tingue restituesca, done y lliure al dit Mullola, legítimament provehit de aquell; altrament, fent lo contrari, contra ell y sos béns a declaració y executió de ditas penas prosehireu sí y segons serà de justícia, tota dilació, exceptió y consulta cessants. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, als vint-y-sis del mes de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreras.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco //490r// *solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate et hodierna die convocate, exceptis admodum reverendis abbatibus de la Real, de Gerri, de Populeto, reverendis procuratori reverendi Prioris Cattalonie et procuratori abbatis Santarum Crucum.*

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris qui in effectu explicavit: que en aquell bras, per la indisposició del senyor Onofre de Alentorn, han nomenat per a presentar les Constitutions a don Alexandre de Alentorn, son fill.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, en lloch de mossèn Baldó, síndich de Perpinyà, à nomenat a mossèn Terrena, síndich de la matexa vila, per a presentar las Constitutions a sa magestat.

Promotor militaris reportavit: que s'és advertit per los doctors del Consell Supremo que en la suplicació dels jutges de greuges s'i posàs temps de devuyt mesos per a sentenciar, attento que ha molt temps no se ha tingut Corts y a·y moltas personas per a desagraviar.

Venerunt domini abbates de la Real et de Populeto et procurator reverendissimi Urgellensis.

Et quia tria brachia dictis Curiis fuerunt eiusdem voti quod sue regie magestati presenteretur suplicatio in dictum gravaminum concordata per dicta tria brachia, sua regia magestas presens erat in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni.

Ideo, dicti reverendissimus dominus epicopus Gerundensis, admodum reverendus abbas de la Real et reverendus sindicus Capituli Elnensis, una cum aliis personis per alia brachia dicte Curie electis, accesserunt ad dictam regiam magestatem et eidem presentarunt dictam suplicationem; que quidem suplicatio, una cum provisione per suam regiam magestatem facta, prout pe[r] eos fuit relatum, sunt tenoris huiusmodi:

Suplicació dels jutges de greuges.

Sacra, catòlica, real magestat.

Com la provisió dels greuges, provenents axí per deutes deguts[529] per vostra magestat o predecessors de aquella, demandas, revocations de privilegis com *alias*, e o administració de sa justícia de aquellas breument fahedora, torne en gran servey de Déu, mèrit y descàrrech de la ànima y conciència de vostra magestat, consolació, repòs y benefici de sos vassalls y súbdits; per ço, senyor, los tres staments o brassos

529 geguts, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 554

del present Principat de Cattalunya, //490v// per vostra magestat en la Cort General en la present vila de Monçó convocats y congregats, supliquen a vostra magestat que sia mercè sua de present deputar y nomenar per la part de aquella en reparadors, provehidors y determinadors de greuges donats y donadors en la present Cort, axí per deutes com altras demandas per revocations de provisions y privilegis *et alias*, algunas personas; e la dita Cort anomenarà altres per quiscun bras de aquella, de bona fama, sciència y conciència, tements Déu, catalans. Als quals plàcia a vostra magestat donar y atorgar ab concentiment de la dita Cort ple, bastant, absolut y irrevocable poder de conèxer e determinar, diffinir y executar simplement y de pla, la sola veritat del fet attesa, tots y sengles greuges fets per vostra magestat e per sos predecessors, de gloriosa memòria, e per los tinents generals, capitans generals e llochtinents de aquells, governadors generals e portantveus de aquells o per altras oficials de vostra magestat e per llur llochtinents en qualsevol[530] nom fets y creats al dit Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, deutes, demandas per revocations de privilegis o provisions com *alias*, o a qualsevol bras, estament o universitat e singulars de dit Principat en qualsevol manera donats, donades e donadoras en la present Cort o devant los dits provehidors de greuges, deutes, demandas o revocacions de privilegis o provisions e *alias*, dins lo terme o tèrmens qui a dar dits greuge o demanda o demandas seran assignats; e de tots los mèrits y duptes devallants en qualsevol manera dels dits gregues, mèrits y duptes de aquells dependents y emergents e deutes, demandas, revocations de privilegis //491r// o provisions *et alias*. Los quals provehidors fassen y hai[e]n fer e administrar sobre los dits greuges, deutes, demandes e revocations de privilegis e provisions *et alias*, mèrits e duptes de aquells dependents y emergents, insidents, annexos y connexos o departidament als proposants los dits greuges, deutes, demandas, revocations de privilegis o provisions, justícia spatxada, servant los Usatges de Barcelona, Constitutions Generals y Capítols de Cort de Cattalunya y altres lleys dels dits Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya. Prometent vostra magestat per pacte special que la dita comissió y poder no revocarà, empatxarà, impugnarà y contravindrà ni revocar, empatxar, dilatar ni contravenir permetrà per algun official de vostra magestat ni per altra qualsevol persona, directament o indirecta ni per altra qualsevol via o manera, en algun acte o fet tocant lo dit poder, conexensa, decissió, determinació o executió dels dits greuges, deudas, demandas, revocations de privilegis o provisions; ans ha aquells sia tingut donar o fer donar tant endrés y aviament per spatxament e decissió dels dits fets de la dita justícia. E que los provehidors e determinadors predits hajan prestar, ço és, los llaichs sagrament e homenatge, e tots oyr sentència de excomunicatió, de prosehir y declarar en los dits affers ab tota diligència, segons dret, justícia y bona equitat y rahó, Usatges, Constitutions, Actes y Capítols de Cort, usos y costums tinguts y servats, en[531] diffinir y determinar los dits greuges, deutes, demandas, revocations de privilegis o provisions en lo pus breu temps, espay que poran, //491v// sumàriament y de pla, durant la present Cort, ans que aquella sia finida e closa, e dins deu mesos comptadors del

530 *A continuació, ratllat,* lloch fets.
531 *En lloc de* e

ecle2 29/3/04 19:21 Página 555

dia de la conclusió de la present Cort en avant; tot amor, odi y rancor, profit y speransa de aquell o de altra qualsevol desordenada affectió y voluntat a part posats.

Entès, emperò, que dits provehidors de greuges no pugan cometre ni delegar les sobre ditas causas a alguna persona, ans per ells matexos sien tinguts y obligats finir y determinar les dites causes; e los dits reparadors de greuges que se trobaran en Barcelona pugan fornir lo procés fent les provisions necessàrias fins a la sentència diffinitiva *exclusive*; y los qui seran absents sian tinguts y obligats de venir y residir a la dita ciutat de Barcelona o allà a hont lo canceller volrrà, havent pesta en la dita ciutat de Barcelona, lo que Déu no vulla, dins set mesos comptadors del dia de la conclusió de les presents Corts, perquè dins lo temps restant residen y fassen residència en dita ciutat o lloch a hont lo canceller volrrà en lo dit cas de pesta en dita ciutat y entengan en la expedició de la justícia de ditas causas; o si acars serà que dits reparadors de greuges o algú de aquells dins los dits set mesos no venia o venian y no residian en la dita ciutat de Barcelona o los sobre dits, si aquell o aquells seran dels nomenats per vostra magestat, lo canceller, vicecanceller o regent la Cancellaria, sien tinguts de elegir y anomenar altra o altras en lloch de aquell o aquells //492r// absents; e si seran dels nomenats per los dits tres estaments o brassos, los diputats del present Principat fassen y sian tinguts fer electió y nominació en lloch de aquell o aquells qui absents seran. E los dits reparadors de greuges sian tinguts y obligats en sentenciar, finir y determinar les sobra ditas cosas dins los tres últims mesos, sots pena de pèrdrer *ipso iure* lo salari, ultra que sian tinguts y obligats de prestar sagrament y homenatge y oyr sentència de excomunicatió, segons dalts és dit. E lo canceller, vicecanceller o regent la Cancellaria haje assignar lloch a hont los dits provehidors de greuges seran tinguts de ajustar-se cada dia, una vegada de matí y altra després dinar, per oyr les parts, sententiar y diffinir ditas causas; y per ço, los provehidors de greuges ecclesiàstichs prestaran sagrament, los llaichs sagrament y homenatge.

E més, plàcia a vostra magestat ordenar y manar a qualsevol que serà llochtinent general y portantveus de general governador e *alias* canceller, vicicanceller y en son cas regent la Cancellaria, per bon spatxament dels dits greuges, presten sagrament que, de continent que·ls seran trameses provisions, lletres e sentències emanadas, promulgadas per los dits provehidors, aquellas ajan encontinent executar sens dilació y exceptió alguna; e semblant jurament hajen fer y prestar los prothonotaris, llochtinents, regents, secretarias si n'i aurà, scrivans de manament y altras, tant com a quiscú per càrrech de //492v// son offici pertany, lliurar totes y sengles provisions e actes prop mensionats franchs de tot dret de registre de sagell; manant axí matex vostra magestat, ara per llavors, a tots officials ordinaris e altres qualsevols presents y sdevenidors als quals la executió de las sentències de dits greuges y demandas se pertany o serà comesa, que aquelles ajen de fer y fassen promptament, tota exceptió y escusa cessants, segons per los jutges o provehidors de greuges, deudes o demandas serà declarat, servant-ho a la ungla com Acte de Cort y juy en cort donat per jutges elets per la Cort. E per lo semblant, que dits jutges e executors hajan y sien tinguts executar les sentències donadas per los provehidors de greuges ara elegidors, ans ditas sentències ja donadas sian portadas a executió. E los qui an obtingut ditas sentències sian admesos en lo compartiment fahedor de aquella quantitat que als agraviats o donants demandas y altras en la present Cort serà reservada y consignada sian satis-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 556

fets y pagats axí com si ara de nou obtenian sentèntias, sols al jutge executor o als qui faran dit compartiment fasse fe y exhibició de las sentències y del que resten a cobrar. E la dita Cort nomena per sa part los següents, ço és, per lo stament ecclesiàstich los reverents misser Ferrando Quintana, doctor en drets, procurador del bisbe de Urgell, mossèn Rafel Oms, ardiaca major, canonge y síndich del Ca//493r//pítol de Tarragona y misser Onofre Pau Cellers, en drets doctor, canonge y síndich del Capítol de Barcelona.

Per lo bras militar, don Berenguer de Paguera, mossèn Jaume Çalbà y mossèn Gismundo Ortís, donzells. E per lo bras real, mossèn Pera Ferreras, síndich de la ciutat de Barcelona, mossèn Anthoni Jolí, síndich de la vila de Perpinyà, y mossèn Joan Baptista Bordol, síndich de la ciutat de Balaguer. Y per quant la nominació de jutges y provehidors de greuges no és estada feta per part de la present Cort fins a la fi de aquella y està ja per a finir, suplican a vostra magestat los tres brassos de la present Cort sia vostra magestat servit que los qui donaran greuges pugan dar y presentar aquells dins trenta dias no feriats aprés de la conclusió de las presents Corts, donant-se dins dits trenta dias vàlegan tant com si fossen presentats durant la present Cort. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Plau a sa magestat y accepta la nominació feta per la Cort de provehidors de greuges; y per sa part nomene lo canceller misser Hierònim Managat; misser Miquel Terça y misser Miquel Joan Quintana, regents la Cancellaria en lo Concell Supremo; misser Miquel Cordellas, regent la Cancellaria en Cattalunya; don Enrich de Cardona, portantveus de general governador en Cattalunya; misser Martí Joan Franquesa, advocat //493v// fiscal; misser Francesch Puig, advocat fiscal patrimonial; misser don Luís de Paguera, del Consell de sa magestat; Miquel Gort, secretari de sa magestat. Als quals, juntament ab los que la Cort ha donats, don ple, bastant, absolut y irrevocable poder de conèxer, determinar, diffinir y executar simplement e de pla, la sola veritat del fet attesa y conciderada, tots y sengles greuges de revocations de provisions y privilegis e o administració de la justícia e altras qualsevol greuges donats y donadors, y encara de deutes y demandas donadores y tots los mèrits y duptes ab incidents, deppendents y emergents dins lo temps de la present Cort, segons en les proppassadas Corts per sa magestat celebradas en la vila de Monçó y acabadas en Barcelona y altras fonch per sa magestat donat y és costumat donar; los quals greuges, revocations de provisions e privilegis e o administració de justícia e altres deutes y demandas donat y donades, donadors y donadoras, los dits provehidors de greuges ajen y sian tinguts per si matex, sens tenir facultat de cometre ni delegar a ningú, declarar, deduhir y determinar ans que la present Cort sia finida y closa o dins deu mesos aprés immediadament següents comptadors del dia de la conclusió de la present Cort en avant; e que los dits provehidors de greuges agen e sian tinguts jurar e oir sentència de excomunicatió en la forma acostumada; e que lo canceller o vicecanceller o regent la Cancellaria de sa magestat puga subrogar en lloch dels absents, impedits o suspitosos dels nomenats //494r// per part de sa magestat e los diputats del Principat de Cattalunya en lloch del nomenats per part dels staments de dita Cort absents, impedits o suspitosos, com dalt és dit, altras personas hàbils y sufficients tenint les calitats requeridas, axí que tanta veu o potestat tingan los nomenats e nomenadors per part dels dits staments e per lo contrari, encara que

ecle2 29/3/04 19:21 Página 557

no fossen iguals en nombre, per servar igualtat; e los qui seran absents sian tinguts y obligats de venir dins set mesos comptadors de la conclusió de la present Cort a la ciutat de Barcelona y en aquell residir lo restant temps dels dits deu mesos o allà a hont lo canceller, vicecanceller o regent la Cancellaria en son cars voldrà, havent just impediment en dita ciutat de Barcelona; dins los quals set mesos los dits provehidors de greuges qui·s trobaran en Barcelona, o en lo dit lloch elegidor en cars de impediment en Barcelona, puguen introduhir los processos; y encara passats los dits set mesos, si alguns ne restaran per instruhir, si las parts o voldran, pux emperò y reste temps per poder vèurer, regonèxer o sentenciar dits processos; y en los dits tres mesos darrers los provehidors de greuges entenguen en la expedició de las ditas causas. Entès, emperò, que en cars de just impediment, com dit és, en Barcelona, se haja de elegir e nomenar per a la residència, cognició y expedició desús ditas aquella ciutat, vila o lloch a hont serà o se celebrarà la audièntia per lo llochtinent general o, en absèntia de aquell, a hont lo portantveus de general governador serà o tindrà audièntia. E lo que serà declarat per dits provehidors de greuges sia executat ab tot effecte e sens impediment algú; volents que las declarations per ells fetas ajan tanta forsa e valor com las sentències e declarations donadas per los provehidors de greuges en les últimes Corts per Nós celebradas en la vila de Monçó y acabadas en la ciutat de Barcelona y en altras //494v// Corts elegits e assignats han tingut. E plau a sa magestat que totas las sentències, provisions y executorials y qualsevol altres actes se han de expedir per la rahó desús dita se expedescan y sian expedidas francas de sagell. Prometent sa magestat que la dita comissió o poder sa magestat no revocarà, empacharà ne revocar o empatxar, impugnar o contravenir permetrà per algun official ne per altra qualsevol, directament o indirecta; manant ab la present a tots e sengles officials de sa magestat que las declarations, provisions e executions de y per los dits provehidors de greuges donades e fahedores hajen e sian tinguts fer expressament, tota exceptió y escusa cessants, segons que per los dits provehidors de greuges serà declarat. E plau a sa magestat que los greuges se pugan presentar dins quinse dias no feriats aprés de la conclusió de la present Cort, los quals vàlegan tant com si fossen estats presentats durant la present Cort. *Provisa per sacram, catolicam, regiam magestatem, die XXVI novembris MDLXXXV, in Curiis Montissoni*. Franquesa, *per protonotarius (sic)*.

Tercera presentació de agravis.

Insuper, reverendissimus episcopus Vicensis, admodum reverendus abbas Populeti et reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus Barchinone, una cum aliis personis per alia brachia electis, presentarunt sue regie magestati, presenti intus sacristiam ecclesie predicte beate Marie ville Montissoni, quedam gravamina per brachia concordata; et reverse dicte persone ecclesiastice, retulerunt suam regiam magestatem respondidisse sequentia in effectu: Que lo mandaría ver y reparar.

Presentació dels capítols de las Constitucions.

Preterea, quia aliqua capitula Constitutionum fuerant per dita tria brachia concordata et sacra, catolica et regia magestas in dicta ecclesia be//495r//*ate Marie ville Montissoni et intus sacristiam eiusdem ecclesie presens erat, ex decreto dictorum trium brachiorum, reverendissimus dominus episcopus Elnensis, admodum reverendi abbates*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 558

de Gerri et de Gallicantu, reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini Tarraconensis archiepiscopi, reverendi sindici Vicensis et Gerundensis, una cum personis per alia brachia electis et nominatis, accesserunt ad dictam regiam magestatem intus dictam sacristiam dicte ecclesie exhistentem et eidem catholice et regie magestati presentarunt dicta capitula Constitutionum concordata illaque regiis manibus fuerunt per dictum illustrissimum dominum episcopum Elnensem dimissa; et sua regia magestas, predictis respondendo, dixit in effectu: que lo mandaría ver y provehería lo que fuesse de razón y al bien d'este Principado; y que se diessen prissa los brassos en los demás negocios de la Corte. Prout predicta omnia dicte persone ecclesiastice, reverse in dicto stamento ecclesiastico, retulerunt.

Sunt predicta capitula infraincerta.

Embaxada del Regne de València.

Postmodum, venerunt admodum reverendi frater Didacus Hidalgo, prior de Calatrava, don Iosephus Mayques, prior de Valldecrist, et don Federicus de Borja, sindicus cleri, pro brachio ecclesiastico; nobilis don Giner de Perellós, Çerafinus Cifré, pro brachio militari; Andreas Vallderrola et doctor Vilanya, de Alicant, pro brachio regali, legati Regni Valentie; et sedentes post reverendissimum presidem, alternatim cum aliis personis presentis brachii, in effectu sequentia explicarunt: que lo Regne de València, en correspondència de la molta voluntat que ha tengut sempre y té al Principat de Cattalunya, à entès en lo que per part del dit Principat los és estat ab embaxada exposat en lo negoci del monestir de Montserrat; però conciderant que per auy dit monestir està en visita per orde de sa magestat, ha apparegut en aquell Regne no posar la mà en dit negoci fins que dita visita sia conclosa; offerexent-se, emperò, //495v// sempre que al dit Principat aparegués convenir, aprés de dita visita prestar son costat en tot lo que convingue en aquest particular y en qualsevol negoci que se offeresca en aquest Principat de Cattalunya.

Dissentimento sindici Vicensis.

Lo reverent ardiaca Coma, síndich del Capítol de Vich, dix que, seguint ses instruccions de sos principals, dicent a tota concòrdia feta o fahedora ab los debitors de las bollas del General dels passats triennis si en dita concòrdia no·s tracta alguna concòrdia també ab los qui tenen arrendadas les bollas en lo corrent trienni, perquè en aquestos de justícia concorren les matexas causas de pèrdrer en dits arrendaments que concorrian ab los arrendadors de les bolles dels precedents triennis; no entén, emperò, per ço impedir ningun altre acte de les presents Corts; requirint al nottari, etc.

Per la habilitació.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras suplique a ses senyories y mercès sian servits que los promovedors vajan als senyors tractadors per a solicitar altra habilitació, perquè en aquell bras y ha molts cavallers per habilitar.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras los aparexie, per via de pensament, que les matexes personas que foran nomenadas per a las combinacions de les Constitutions y també per a comprovar-las, que se juntassen per a vèurer de quina manera porian concordar divuyt o vint Constitucions que romanen per a consertar entre los brassos.

Brachium ecclesiasticum predictis adhesit.

Suplicació de mossèn Joan Navarro.

Pro parte Ioannis Navarro, sindici de Campredon, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 559

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Joan Navarro, síndich de la vila de Campredon, reporta les lletras //496r// citatòrias per los tres brassos de la present Cort emanadas contra lo discret mossèn Bernat Francolí, nottari de dita vila, regint lo offici de assessor del diputat local del General de dita vila y col·lecta, fent fe del acte de la presentació de aquellas ab acte auctèntich; y accuse la contumàcia al dit mossèn Bernat Francolí legítimament citat y no comparent, suplicant en sa contumàcia ésser passat avant en lo present negoci. Y attesa la qualitat de la causa y brevedat del temps per als negocis de las presents Corts assignat, sia prosehit en dit negoci sumàriament, reproduhint la suplicació per ell a sinch del mes de octubre proppassat donada y la provisió en ella per vostres senyories, excel·lència y mercès feta. Humilment, per ço, dit síndich suplique a vostres senyories, excel·lència y mercès sia declarat, conforme a Constitucions de Cattalunya y altrament, sí y segons en la calendada suplicació se conté y se servesque provehir que les intimes que en aquest negoci se hauran de fer les execute qualsevol dels porters dels tres braços de la present Cort; y en tot ser-li administrada justícia. Lo noble offici de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod comitatur advocatis, qui videant et referant.

Et vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequentis:

Littere inseculationis et provisionis officii Antici Mijà, sindici de Besalú.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit //496v// Principat y als oydors de comptes del dit General y a totas altres personas a qui pertanga y lo present negoci toque y tocar pugue. Salut y honor. Sapiau que lo dia y hora presents y devall scrits, per part de Francesch Arcís, mitjà, de la vila de Besalú, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: *Inseratur.* A la qual suplicatió, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet axí com era suplicat y axí de fet enseculàrem, segons que[532] ab la present enseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit mossèn Arcís, mijà, en lo dit lloch de oydor de comptes del predit General vacant per mort del sobre dit Antich Pallarès. Per ço, deduhint a vostra notícia las cosas preditas, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita insiculació y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentadas, sens dilació y excepció alguna, escrigau y continueu y scríurer fassau en lo llibre y altres llochs a hont les inseculations de oydors se scriuen y se continuen lo dit Francesch Arcís, mitjà, de la vila de Besalú, axí com dit és per nós inseculat per oydor en lloch del dit Antich Pallarès, a fi y effecte que, havent-se de fer

532 *A continuació, ratllat,* de fet.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 560

extractió de semblants oydors, concorregue de fet en dita extractió y axí y en la forma que los altres en semblants llochs posats y inseculats concorren, tots duptes y dificultats cessants; y noresmenys, confiant de la legalitat, indústria y probitat del dit Francesch Arcís, mijà, lo dit offici de receptor de las entradas y exidas del General de dita vila de Besalú, en lo modo sobre dit vagant, al dit Francesch Arcís, mitjà, conferint, provehim y donam ab tots sos drets, pertinències, perrogativas, càrrechs, guanys, salaris y altres qualsevol emoluments, axí y per la forma que lo quòndam Antich Pallarès, predecessor seu, tenia, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden donar y provehir; volem emperò y manam que, abans que prengue pocessió del dit offici y que aquell rija y administre, preste //497r// lo jurament sòlit en mans y poder dels reverent, noble y magnífichs deputats del General de Cattalunya en Barcelona residents y cautió idònea a llur coneguda y totas las altras cosas que sobre assò sian necessàrias fer, axí y segons que per sos predecessors en dit offici és acostumat fer y per Capítol de Cort és disposat. E ab la present nostra provisió diem y manam als dits reverent, nobles y magnífichs deputats y encara al diputat local de dita vila y a totas y qualsevol altres personas a qui·s pertanga y als que lo present negoci toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per dit Arcís dit jurament y caució seran prestats, posen y meten y posar y métrer fassen en real, corporal y actual pocessió del dit offici y de tots los drets y pertinències de aquell, y del salari y emoluments del dit offici li paguen y respongan e pagar y respòndrer fasen, axí y segons an acostumat fer ab dit son predecessor y per Capítol de Cort tenen obligació. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents, sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a vint-y-quatre y quant als brassos militar y real a vint-y-sinch de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Farreres.

Die mercurii, vigesima septima novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni ad sonum campane, ut moris est, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barcinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
497v// *Admodum reverendus abbas de la Real.*
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas Populeti.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendissimi domini Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 561

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Per les Constitutions discordes.

Quibus convocatis, fuit decretum ut sequitur: attento que per los brassos no se han pogut concertar algunas Constitucions, per ço deliberen, per via de pensament, que a les personas eletas per a combinar ditas Constitutions se'ls done poder que tracten y·s concorden sobre dits capítols discordes, ab facultat de decretar lo que a la major part apparrà. *Que deliberatio fuit reportata per promotorem aliis brachiis.*

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras s'és legida la Constitució sobre la expulsió dels lladres y bandolers y són-se aderits a la decretació de aquest bras, ab la addició en dit bras real feta.

Deinceps, pro parte mercatorum lane Regni Aragonum fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació dels mercaders de llana de Aragó.

Muy noble y venerable Corte.

Los mercaderes de lanas del presente Reyno de Aragón dizen que, por quanto de cada anyo se les siguen grandíssimos inconvenientes e pérdidas y danyos en el embarcar las lanas en el Principado de Cattaluña por no ser los drechos iguales, siendo un mesmo Reyno; y por las //498r// *grandes pérdidas de los duenyos de los vaxeles, que de cada anyo los prenden de si de fortuna en la plaja de la Ampolla, como por ser presos de turcos, por lo qual nadie quiere venir a embarcar dichas lanas; y assí, les es forsoso embarcallas por otra parte, adonde les piden tresdoblado el drecho del General. Y si vuestras señorías y mercedes no hazen merced a los suplicantes de hazer el derecho igual como los que se embarcan por el río, como consta por el acto de establimento hecho en el anyo de 1537, capítulo 11, les será fuerça irlos a embarcar por Valencia, aunque les vendrá a remano; y pues en este Reyno son todos los drechos iguales para los mercaderes d'esse Reyno, se suplica humilmente lo sean en esse de la propria manera. Que a más que los suplicantes se les hará mucha merced, es cosa muy justa; y en lo que en estas Cortes y en esse Reyno por parte de los suplicantes se podrá hazer al dicho Principado y a vuestras señorías y mercedes ho hagan como siempre han acostumbrado.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que·s cometa als advocats que, informats de personas pràtigues del General, ho tracten, hogen y referesquen.

Dictis die et anno, post meridiem, inter tertiam et quartam horas, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, loco solito congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis admodum reverendis abbatibus de Populeto et de Gallicantu et procuratorem illustrissimi Tarraconensis, reverendis sindicis Tarraconensi et Gerundensi.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 562

Quibus convocatis, pro parte reverendi Mathei Miró fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del canonge Miró.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Esta part del canonge Matheu Miró renuncia al restant temps de la dilació concedida; demana y suplica sia assignat un breu termini per a publicar los testimonis. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione lecta per me, nottarium, fuit decretum, presentibus //498v// partibus, de eorum concensu, quod, habitis pro publicatis, concedunt inspectionem eorundem parti volenti, assignando ad debitum provisionem ad diem sabbati proxime cum dierum continuatione. Et in continenti audiant advocati, videant et refferant.

Pro parte Mathie Servià fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt reverents y magnífichs senyors.

Macià Servià, passamaner natural de la ciutat de València, ha trenta-y-quatre anys que residex en la ciutat de Barcelona, a hont ha vint-y-sis anys que és casat ab filla natural de dita ciutat, y té en ella casa pròpria y quatre fills; ha desitjat molt ésser habilitat per natural cathalà. Per tant, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits prestar son consentiment que dit Macià Servià sia habilitat, de què rebrà molt singular mercè, puis ab altres se ha fet semblant mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod fiat suplicatio, sublatis tamen dicentimentis.

Insuper, pro parte Anthici Fillol fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Antíogo Fillol.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, reverents y molt magnífichs senyors.

Antíogo Fillol, mercader natural de la ciutat de Càller, Regne de Cerdenya, ha setze anys que, ab ànimo y intenció particular de víurer y habitar y regrasiar-se en la ciutat de Barcelona, dexà sa terra natural; y no sols en ella ha tingut y té lo dit temps casa parada, però encara ha nou anys que és casat ab filla de mossèn Jaume Ferrer de Busquets, de dita ciutat de Barcelona, y està afillat de quatre fills; y sempre ha exercit y exercex son art de mercader, a tot benefici y utilitat comuna de dita ciutat. Y perquè ha desitjat sempre y desitja ésser habilitat per natural cathalà, ajudant-li las rahons sobre ditas y particularment lo ésser, com ha dit, natural també de la dita ciutat de Càller, los poblats de la qual són sanch y natural progènia del present Principat de Cattalunya y la *felice* conquista qu·en dit regne feren y a hont los cathalans, en ser y habitar //499r// en dita ciutat de Càller, són aguts per naturals de aquella y sens habilitació alguna los admeten en tots los officis y beneficis, com és notori, suplica humilment dit Fillol a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits voler-lo habilitar per cathalà ab tot effecte; que demés que ab ell se farà lo que ab altres, ell o rebrà a singular mercè y gràcia, com esta Cort té acostumat. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 563

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod[533] *fiat ut suplicatur, sublatis dicentimentis.*

Item, pro parte officialium collecte civitatis Illerde fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació dels officials de la col·lecta de Lleyda.

Molt il·lustres, reverendíssims, molt reverents, excel·lentíssim, il·lustres y magnífichs senyors.

Los treballs que sustenen lo receptor, taulers, cullidors dels drets del General y guardes ordinaris de la ciutat y col·lecta de Leyda no són menors que los que sostenen los matexos officials de la ciutat de Tortosa, ans bé majors per lo àmbit de dita col·lecta y lo freqüent pas y trànsit de dita ciutat de Lleyda; per tant, Miquel Arnau, receptor, y Pere Sant Andreu y March Pellicer, taulers y cullidors de dits drets en dita ciutat y col·lecta de Lleyda, suplican a vostres senyories, excel·lència y mercès los assignen salari per rahó de dits officis o suplican aquell sí y segons los officials de la col·lecta de Tortosa tenen; y a més que serà en assò fer lo de justícia, dits suplicants o tindran a singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione lecta, fuit decretum: que sia remès a las personas del Redrès del General, qui ojen, vegen y referescan las cosas suplicadas.

Item, fuit lecta suplicatio oblata pro parte magnifici Ioannis Christophori Salmurri, tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres, molt reverents y molt magnífichs senyors.

499v// **Suplicació de misser Salmurri.**

Micer Joan Salmurri, en las Corts de mil sinch-cents sexanta-quatre, fonch provehit de la assessoria del deputat local de Puigcerdà per los tres staments, ab los emolument y profits tocants a dits càrrechs per franquesas dels officials del General, volent-lo y provehint-lo de sa vida que pogués rèbrer de las causas declararia los salaris que las Constitutions de Cattalunya disponen per haver servit al General molts anys; y com vuy aja més de trenta anys dit misser Salmurri de Puigcerdà que servex al General, com ab la provisió li fonch feta en temps del senyor abat Tormo, diputat major, se pot vèurer, y aja tatits[534] treballs per lo General ab los officials de la Capitania en temps de guerra y ne aja estat en la presó de Gerona en temps del diputat Vila de Vich, y anadas y vingudas à fetas en Barcelona per fer relació de alguns processos, y més poc ha tingut càrrech de rèbrer los fruyts de la heretat de mossèn Sespigues, arrendador de les bolles de Cerdanya, y donats comptes és restat deutor en 68 lliures, 4 sous, 3, barcelonesas, y de sos treballs y perills de sa persona que passà·n en dita recepció no és estat satisfet. Per ço, quant humilment [pot] suplica sian servits, per satisfacció de sos treballs y per tants anys ha servit al General, fer-li la mercè de ditas 68 lliures, 4 sous, 3, y de confirmar-li la dita provisió en las

533 que, *corregit*.
534 *En lloc de* patits.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 564

Corts de l'any mil sin-cents sexanta-y-quatre a ell feta, declarant pugue rèbrer dos sous per lliura fins a 10 lliures, sous, com les Constitutions disponen, de las parts de la guara y acusador y arrendador de las bollas y official executant; y de la part y del General, no-res de la part li tocarà en les condempnacions y en las absolucions y així bé no-res de la part del General, lo que redundarà en més bé del General. E tindrà a singular mercè y serà en recompensa dels anys ha servit y sens salari ni remuneració, tenint sguart als treballs grans y són per a ser la [co]l·lecta gran y bona. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Item, etiam pro parte scribarum mandati fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:
500r// **Suplicació dels notaris de manament.**

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Los scrivants de manament de sa magestat que residexen en la Llochtinença General de Cattalunya y també los scrivans de registre han suportat y suportan molt grans y excecius treballs des de les Corts del any 1563 ençà, així per los llibres de conclusions y de *facto verbo* civil y criminal que en ditas Corts per los braços y staments ecclesiàstich, militar y real de Cattalunya fonch deliberat y provehit se fessen, com de fet los han aportats y porten ordinàriament, per lo que han de estar y ocupar tots los dias tant com se celebran los Concells, així civil com criminal, de no poder-se emplear en altras cosas lo qui és semmaner, lo que abans no·s feya sinó al principi del Concell y dits scrivans de manament estaven lliberts tot lo restant del dia; y de tot lo sobre dit no ne han agut salari ni remuneració alguna ni tampoch de tants sometents y altres despaigs y provisions molt conferents y utilosas per la pacificatió y quietut de la terra que dits scrivans de manament y de registre despachen de cadal dia. Per lo qual, suplican a la present Cort sian servits tenir a bé dar-los per lo passat alguna remuneració per tants treballs, com sol exir de tant liberal mà y poderosa, y en lo pervenir manar-los constituhir y assignar algun salari o altra cosa certa per quiscú y quiscun any, per a poder supportar tants treballs y no se hajan a destruhir estant encativat en los Concells, majorment que ara ab aquest Redrès que diuen fan del judiciari y llimitar lo orde del judiciari, per hon dexaran moltíssimes causas en la Real Audiència, del que resultarà gran dany als dits scrivans, y los treballs sòlits y acostumats y encara molts majors, per haver de tenir notari, com diuen les ca[u]sas de cada //500v// doctor del Real Concell resten sobre ses espalles y càrrech; e per tant, aguda concideració al sobre dit, ultra del que serà fer la present Cort lo que bé tenen acostumat per llur benignitat, los dits scrivans ho rebran a singular gràcia y mercè y serà animar-los per a què ab major diligència y calor pugan fer lo que al bé y útil de la terra convindrà. *Et licet, etc*.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea nichil fuit decretum.

Insuper, fuit lecta suplicatio pro parte ville Perpiniani oblata, que est tenoris huiusmodi:

Suplicació de Perpinyà.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 565

Notori és a vostres senyories, excel·lència y mercès que la vila de Perpinyà y tot lo Comptat de Rosselló y Cerdanya té sa governació apartada de la de Cattalunya; y lo portantveus de general governador en aquells Comptats, encara que no tinga sinó un assessor, judica las causas ab vot y parer de molts doctors, que almenys són en número de sis; y com los pren a son pler per a enténdrer en les causas y votar aquellas, se seguexen grans inconvenients. Per ço, los síndichs de la vila de Perpinyà, ab particular instructió que sobre assò tenen de aquella vila, supliquen a vostres senyories, excel·lència y mercès los fassen mercè de contentar-se que en aquella governació se fasse consell format de sis doctors, conforme als capítols de les instructions sobre assò donadas a dits síndichs, dels quals se fa exhibició; y són certs que, concentint-hi los tres brassos de la present Cort, sa magestat los farà mercè de decretar-o y concedir-o y regonexeran haver rebuda la mercè de mà de //501r// vostres senyories, excel·lència y mercès, y Nostre Senyor los retribuhirà la bona obra que aquella obra y lo dits Comptats hauran rebuda.

Thenor vero instrumentorum in preincerta suplicatione mensionatarum talis est:
Instructions dels síndichs de Perpinyà.

Tercera instructió del que per part de la vila de Perpinyà se suplica y s'i demana ésser provehit, statuhit y ordenat per la reformació, redrès y bona administració de justítia de dita vila.

La província dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, abans y aprés del uniment fet de dita província ab lo comptat de Barcelona, és estada governada en la administració de la justícia, és al present governada per un portantveus de general governador presidint en dita província en la administració de dita justícia ab hun concell de doctors juristes intitulat Audiència del Governador de Rosselló y Cerdanya, segons sèrie y tenor de la Constitutió del rey Alfonso quart comensant «Les causas de pubills, etc.» col·locada en lo títol «De la Audiència y Concell del governador», y segons altra Constitutió que comença «Confirmants la Constitució, etc.» de les Corts del any 1510, capítol 11, y segons la Constitutió que comença «Havents a cor, etc.» del any 1512, capítol XIII, y la Constitució comensant «Jatsia que, etc.» de les Corts del any 1528, capítol 10, y de altra Constitutió del any 1547, capítol 36, y segons la sèrie y tenor de altras Constitutions Generals y privilegis particulars de la vila de Perpinyà; y dita Audièntia del dit portantveus de general governador en dits Comptats de Rosselló y Cerdanya, segons lo que fins assí és estat usat, és estada fermada de concellers voluntaris cridats y applicats en los occurrents casos a voluntat y a gust del matex portantveus //501v// de governador, acceptats lo assessor del portantveus, lo qual sí és conceller necessari. Y com per llarga experiència se ha trobat y se sia vist y se veja molt sonmit[535] quant gran absurditat sia y ab quanta parcialitat se administre la justícia quant los concellers són assumps per affectió, a voluntat del official que ha de ésser aconcellat, en dany dels sotsmesos y ab total càrrega de la conciència del senyor rey, per quant aquí té lloch el favor, el amor y se execute lo odi, la passió y la mala voluntat del president, prenent y dexant ab sa voluntat absoluta los doctors qui

535 *En lloc de* sovint*?*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 566

han de ser consultats y formant la Audiència per los casos occurrents de personas reduhidas a sa intenció y voluntat; de què se són seguits e se podrian succehir abusos e irreparablas danys en la administració de la justícia, en favor de les persones potents y en dissimulació dels bandolers y de altres personas facineroses y en oppressió dels impotents y de les persones pacífiques. Y vehem així bé se és fins assí observat en los sindicats e o visitas dels portantsveus de general governador en dits Comptats, que jatsia en las conclusions o deslliberacions de la sua Audiència no sie entrevingut son acessor ordinari, a concell del qual és tingut estar o y hage entrevingut, y per los més vots de dita Audiència se haje conclos contra lo vot, parer y deslliberació de dit assessor, *etiam* que en lo dit major número de vots sia comptat y comprés lo seu vot de dit portantveus de governador; noresmanco, lo que és estat disposat en lo Concell Real y en la Audiència del governador de Cattalunya ab la Constitució vulgarment dita de la Observança, que comença «Poch valria fer lleys, etc.», ab lo Capítol de la Cort del any 1510 comensant «Per donar camí, etc.», en quant disposan que los presidents, per sentències, provisions e executions que fassen //502r// ab conclusió o desliberació de la major part dels doctors de la Real Audiència o de la Audiència del governador de Cattalunya *respective*, no puguen ésser querelats, los és estat observat y se observa en los portantveus de general governador qui per temps són estat y ab qui ho és de present en dits Comptats. Y per lo semblant, lo que és estat disposat en les causas criminals sobre recursos per denegació de justícia, per horrestència y oppressió ab la Constitutió del rey Ferrando segon començant «Clarificant, etc.» col·locada en lo títol «De jurisdicció de tots jutges» en lo governador de Catalunya, prosehint ab deliberació de la sua Audiència o del Concell Real, tot lo matex en dits recursos se attribuex y se applica y és observat en lo dit portantveus de governador a dits Comptats, prosehint ab la sua Audiència de concellers voluntaris a sa posta, segons los occurrents casos per ell de nou fermada, lo que ha causat mala administració de la justícia de dits Comptats. Per tant, se ha de demanar a la dita Cort sia suplicat que, per resecar tants grans abussos y per reformació de dita Audiència del portantveus de general governador en dits Comptats, per la bona administració de la justícia sia statuhit y ordenat que de assí al devant la dita Audiència del dit portantveus de governador sia de concellers necessaris y no de concellers voluntaris, com fins assí o és estada; ço és, que sia de sis doctors juristes cathalans savis en drets, pràtichs y de timorada sciència, de bon nom, vida y fama, entre los quals sian compresos lo acessor del dit governador, lo advocat fiscal de las corts reals, lo jutge del patrimoni real, los dos jutges de primeras y segonas appel·lations y un altre doctor per lo senyor rey elegidor, suprimint los dits dos officis de jutges de primeras y segonas appel·lations. Los quals sis doctors, ensemps ab lo portantveus de general governador si present serà, ajan oyr, examinar y votar totas las //502v// causas civils y criminals de la Governació y de la Audiència en la de Perpinyà; comprenent-hi las causas de las corts ordinàrias reals en les quals, a petició de alguna de les parts litigants o per propri motiu del jutge o per manament del dit portantveus, se'n hauria de fer paraula en dita Audiència; entenent que, en tal cas, lo jutge de tal causa, ara sia civil ara sia criminal, tinga lloch en dita Audiència y sia admès a effecte de fer relació y donar son vot en la causa ab los altres doctors de dita Audiència, als quals farà participants de una terça de son salari. Y en aquex y en tot altre cars que los vots fossen en paritat, se haje de fer la conclusió ab

ecle2 29/3/04 19:21 Página 567

aquells vots als quals se aderirà lo president. Y que lo dimecres o dijous de quiscuna semmana que no sia feriat los doctors de dita Audiència se ajan de ajuntar en lo concistori de la procuratió real per tractar y expedir las causas fiscals patrimonials, presidint emperò en ditas causas lo procurador real de dits Comptats o llochtinent de procurador real y, en llur absència, lo jutge del patrimoni real quant se tractaran las ditas causas patrimonials. Als quals sis doctors sia prohibit advocar o aconcellar a alguna de las parts en qualsevol gènero de causas que en dita Audiència poguessen ser tractadas, exceptat lo advocat fiscal, el qual puga e li sie permès advocar en les causas fiscals patrimonials y no en altras; y dits sis doctors serven y servar sian tinguts tant en lo modo del prosehir y del processar y de oyr les informations de les parts y dels llurs adocats y de acistir en la dita Audiència quiscun dia no feriat y axí bé en los dias de dissapte de quiscuna semmana en la visita dels càrcers y en no rèbrer presents y en las altras cosas prohibidas als doctors del Real Concell. La qual Audiència se haje de tenir y celebrar //503r// en la vila de Perpinyà, en lo tribunal ja per la dita Audiència de immemorial temps ensà constituhit duit *(sic)* comunament apellat la cort del governador y no en altra part. Y en ella presidesca, salvat just impediment de absència o de malaltia, dit portantveus de general governador; y en deffecte de aquell, encara que fos absent de dita vila o de la vagueria de Rosselló, pus sia dins lo àmbit de la sua governació, presidesca son acessor; y en absència o impediment del assessor, presidesca lo més antich doctor, y sie continuada la administració de la justícia de dita Audiència com si lo dit portantveus fos present. Y les causas, emperò, menors de quantitat, valor o estimació de mil lliuras, moneda de Barcelona, que se tractaran en la dita Audiència o seran de la província de dits Comptats no pugan ésser evocadas en la Real Audiència per qualitat de pobretat, miserabilitat, vidualitat, pupil·laritat o per altra qualitat alguna en la primera instància fins a sentència diffinitiva y fins a la real executió de aquella *inclusive*, ans bé en les causas que seran tractadas y declaradas en la dita Audiència del dit portantveus de general governador de dits Comptats y en les altras causas en les quals los jutges ordinaris ne auran feta paraula en dita Real Audiència y hi auran declarat o sentenciat, ab lo vot y desliberació de dita Audiència, les sentències tingan executió y agen de ser executadas, prestada primer idònea caució, no obstant que de fet fossen estadas evocadas en dita Règia Audiència y la part fos citada y fossen provehidas e intimadas inhibicions en nom del llochtinent general de sa magestat y del dit Real Concell, per les quals los dits inferiors no ajen de sobreseure ni parar, ans bé sian tinguts de passar avant fins la dita real executió sia feta. Volent que expressament y ordenant que la conexensa, si la causa és major o menor de ditas mil lliuras, specte *privative* y sia pròpria de la //503v// Audiència del dit portantveus de governador, com a més instruhits y certificats de la veritat y del valor de dita causa; y si en lo progrés de ditas causas, abans de la dita sentència diffinitiva y abans de la real executió de aquella, se sucitaven alguns altercats intermedis en què fossen fetas provisions interlocutòrias, se pretenie greuge y se haurà dema[na]r revocatió o milloració, no sia prosehit en tals casos per appel·lació, attenent que los officis de las appel·lations seran suprimits. Emperò, sia prosehit per via de reclamació, mudant lo relador o jutge de la causa en quant al article de la reclamació y sia procehit axí com se serva en la Audiència del governador del Principat de Cattalunya en tals causas de reclamacions. En les causes, emperò, de officials o jutges ordinaris

ecle2 29/3/04 19:21 Página 568

reals, de barons de dits Comptats qui tenen les jurisdictions infeudadas o ab concessions del senyor rey ab retenció de les appel·lations o de alguna de aquellas, sian las appel·lations introduhidas, proseguides y terminadas en la dita Audiència del dit portantveus de governador recta via, sens que sia necessària evocatió de causa; y sian tractadas ab la matexa prerrogativa de la executió y de la prohibida evocatió en la Real Audiència, com és estat dalt dit en les causas de la primera instància, pus verament seran les ditas causas de la primera instància en quant al dit judici de la Audiència del portantveus de general governador en los Comptats de Rosselló y Cerdanya. En quant, emperò, en les sentències diffinitivas que se donaran o se proferiran en dita Audiència ab desliberació o conclusió de aquella, les appel·lations sien emeses e interposadas directament a la Real Audiència del Principat de Cattalunya y Comptat de Rosselló y Cerdanya y aquellas sian instroduhidas, tractadas y determinadas en dita Real Audiència, en tal manera que en aquellas que //504r// seran de menor summa, estima o valor de mil lliuras, moneda de Barcelona; y que la appel·lació sia remey devolutiu tant solament y no sie en res ni per res remey suspensiu, fins a tant que la sentència de la qual serà estada interposada e introduhida appel·lació en la dita Real Audiència sie íntegrament y realment executada, com dalt és estat dit.

Ítem, com sia justa cosa aumentar los salaris a aquells a qui se'ls augmentan sos treballs y an de incistir en la administració de la justícia, y perquè los dits portantveus de general governador y los dits sis doctors de la sua Audiència sien remunerats de sos treballs y se pugan sustentar condignament en la administració de la justícia, se demana a la present Cort sia statuhit y ordenat que al dit portantveus de general governador, en tot cas que la dita Audiència en lo modo sobre dit sia reformada e funcione y no altrament, li sia assignat salari de mil lliuras, moneda de Barcelona per quiscun any; y als sis doctors de la dita Audiència sia assignat salari de tres-centas per quiscun doctor quiscun any, moneda de Barcelona, pagadoras de pecúnias del General de Cattalunya per los diputats, per terças, dels emoluments y de les entradas que·s reban en les col·lectas del dret del General de dits Comptats de Rosselló y Cerdanya. Los quals salaris haja y sia tingut pagar lo receptor de ditas pecúnias, qui de present és mossèn Galceran de Vallgornera, y lo qui per temps serà receptor; y assò, ultra de salari ordinari, lo dit portantveus de governador y son assessor y advocat fiscal y lo jutge del patrimoni real reben y han acostumat rèbrer sobre los emoluments de la Procuratió Real o de altras corts ordinàrias; y los dits sis doctors de la dita Audiència //504v// pugan exhigir y rèbrer salari de las parts de las sentèntias diffinitivas e interlocutòrias que declararan en les causas civils tant solament, segons que per Constitutions són tatxats als doctors de la Real Audiència. Y que dits salaris se agen de deposar per les parts en la Taula comuna de la vila de Perpinyà, los quals no·s pugan repartir sinó de quatre en quatre mesos, feta la declaració y proferida la sentència y no altrament.

Francesch Masdemont. Honorat Coma. Galderich Ferrer. Anthoni Rius. Francesch Aja.

La present instructió és feta per dits magnífichs cònsols y Concell de Corts y enviada en Monçó, als honorables mossèn Luís Terrena, Hieròmim Boldó y Anthoni Jolí, síndichs de la universitat de Perpinyà, a sinch de agost MDLXXXV.

Cònsols de la vila de Perpinyà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 569

Venerunt deinde reverendi abbas de Gallicant, procurator illustrissimi Tarraconensis et sindicus Gerundensis.

Sobre la obligació personal dels cavallers.

Paulo post et quasi in continenti, venerunt nobilis don Plegamans de Marimon et Sigismundus Hortís, domicelli, legati brachii militaris, et exposuerunt in effectu: que aquell bras suplique a vostres senyories y mercès sian servits aderir-se al parer y voluntat de aquell bras en què·s presente a sa magestat la Constitutió ordenada sobre que no·s pugan obligar ab obligació personal los cavallers y personas que gaudexan del privilegi militar, pus no és inconvenient algú per a las personas de aquest stament, majorment essent cosa que en altras parts se fa, com novament en las presents Corts ho han demanat y obtengut los cavallers valencians.

505r// *Item, fuit deliberatum:* que vajen las personas ja ditas als senyors tractadors per solicitar-los vullan intercedir ab sa magestat que remedie los agravis a sa magestat presentats.

Preterea, habito tractatu super reportatis cum embaxiata pro parte brachii militaris, fuit decretum: que apar bé al present stament que los cavallers no·s puguen obligar en persona en actas voluntaris; emperò, que quant lo capítol parle del jurament en lo present bras, són de parer que no se'n tracte, sinó que lo jurament reste en sa força. Y sobre assò se torne resposta al bras militar ab embaxada, nomenant per aquest effecte al reverent misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al ardiaca Terça, síndich del Capítol de Tortosa.

Per magnificum Franciscum de Agullana, nomine quo in suplicatione, fuit oblata suplicatio tenoris sequentis:

Suplicació del pubill Agullana.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres e molt magnífichs senyors.

Francesch de Agullana y Calders, donzell en Barcelona domiciliat, de dos dias a esta part té entès que mossèn Joan Setantí, donzell en la matexa ciutat domiciliat, ab serta suplicació en aquestos brassos presentada pretendria ser estat agraviat per los diputats que foren lo trienni del ardiaca Cerveró y demanaria fos de dits agravis desagraviat contra los *tunch* deputats y sos béns; e no obstant que és molt cert ser sa pretenció fívola y de ninguna subsistència, axí per lo que és molt averiguat que per dits diputats fonch procehit jurídicament e segons lo stil e ús de la casa de la Deputació e ab ferma y concell de sos acessors, però quant algun agravi li fos estat fet, lo que expressament se nega, per los Capítols de Cort està ordenat lo modo y forma com dits agravis deuen ser reintegrats, que és per los immediadament successors en dit càrrech de diputats; e com, de //505v// aprés que los *tunch* deputats del dit trienni del dit ardiaca Serveró finiren son offici, aja discorregut no sols un trienni però tres y encara lo que ha corregut del present y corrent trienni, e com entre altras diputats que en dit trienni de dit ardiacha Serveró foren fou don Enrich Agullana, leshoras deputat militar, per ço, dit Francesch de Agullana y de Calders, com a tudor y curador de la persona y béns del don Joan de Agullana, pubill, fill y hereu universal del dit quòndam don Enrich de Agullana, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès los sie servey no donar lloch que en dita pretesa suplicació o suplications de dit Joan Setantí sie provehit cosa alguna ni donadas lletras algunas, mes s'i convingue, per a

ecle2 29/3/04 19:21 Página 570

què axí se puga millor provehir lo que sia de justícia sens ser fet agravi algú a les parts; y dit Francesch Agullana, comparent, fa fe del testament del dit don Enrich de Agullana, demanant ésser-li ministrat compliment de justícia. *Que licet, etc*. Francesch de Agullana y de Calders, en dit nom de curador, en causa pròpria.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras ha supplicat mossèn Joan de Setantí li decretassen la última suplicatió de la manera que en aquest bras, y mossèn Francesch de Agullana ha dit que volia li donassen còpia de dita suplicatió, altrament posave dicentiment a tots actes; y estant en assò, don Jaume de Pinós à posat dicentiment fins a tant se sie declarat en dit negoci de mossèn Setantí. Y que ells estan en aquell bras sense fer res, y axí apar se'n deu donar rahó als senyors tractadors.

506r// *Paulo post, reversi admodum reverendus abbas de Gerri et reverendus sindicus Capituli Dertusensis, legati presentis brachii superius electi, retulerunt sequentia:* que ells són estats a solicitar als senyors tractadors que intercedissen ab sa magestat fos de son real servey donar remey als agraviats; y que dits senyors tractadors los han dit dos cosas: la una, que ells no saben com han de respòndrer als memorials dels agravis y que voldrian saber com s'és fet en altras Corts, perquè sa magestat ha manat se observe en tot y per tot lo que s'és acostumat; y que axí de prompte los ho fessen saber, perquè ells poguen respòndrer de la manera que s'és acostumat; y que si acàs no·s podian conclòurer les Corts, seria forçat prorogar per a Tortosa la present Cort per a sis dias, lo que serà gran dany per a tota la Cort; y per ço, que·s donen pressa als negocis.

Item, fuit lectum memoriale quoddam gravaminum Elisabetis Mestra et de Clasquerí et fuit deliberatum quod reportetur brachio militari per promotorem dicti stamenti ecclesiastici.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras, oyda la relació han feta los embaxadors són anats als senyors tractadors, han deliberat de prompte se junten los advocats y vegen exemplars en aquest particular de agravis, perquè se pugue tornar resposta als senyors tractadors.

506v// *Promotor militaris reportavit:* que mossèn Ribot de Palmerola ha posat dicentiment, votant-se lo capítol de donar premis als que pendran y mataran bandolers o delats, perquè no vol se donen premis ni augmenten salaris ni·s donen remuneracions dels béns del General; y aprés, don Joachim de Centellas ha posat dissentiment que a ningun official del General se li pague salari si no és conforme en temps antich se solia pagar.

Promotor militaris retulit: que són de parer en aquell bras, per via de pensament, que·s tornàs resposta als senyors tractadors dient-los que no se ha trobat cosa a propòsit del que ses senyories desitjaven saber dels agravis; y per ço sa magestat principalment té las Corts per a desagraviar als agraviats y lo fer Constitutions és accessori; que apar que si tenen los senyors tractadors la resposta dels agravis le deuen donar o si tenen las decretacions de les Constitutions les donen també.

Promotor militaris retulit: que apar en aquell bras, per via de pensament, se deu[536] habilitar una hora més, que serà fins a las onze d'esta nit.

536 deuen, *«en» final ratllat.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 571

Et brachium ecclesiasticum dictis deliberationibus adesit et aliis brachiis reportare fecerunt, prout promotor retulit.

Promotor regalis reportavit: que apar en aquell bras que les matexes personas que són anadas a solicitar als senyors tractadors y vagen ara, y que sols los digan que, si volan tornar resposta als memorials //507r// dels agravis, van per a cobrar-la. Y que no·ls diguen res de las Constitutions; y si les donen, que les prenguen.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit; et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt et reversi retulerunt persone ecclesiastice: que ha respost lo senyor conde de Xinxón que allí ho tractaran y tornarian resposta.

Promotor militaris reportavit: com aquell bras, a petició de mossèn Montagut de Vallgornera, major, ha fet presentar un memorial de agravis que, per ser cosa del escusado, lo han presentat de part de aquell bras a solas; y així fan a saber a ses senyories y mercès.

Fonch habilitada la hora d'esta tarde mitja hora més.

Venit nobilis Michael Clemens, regius prothonottarius, et exposuit in effectu: que de part de sa magestat portave las decretacions que és estat servit fer als Capítols de les Constitutions li són estats presentats per part de aquestos braços; y també porte letres respostas per sa magestat fetas als memorials de agravis generals y particulars; en los demés, emperò, se podrà acudir als senyors tractadors, que ells tenen orde de sa magestat de respondre.

Reverendus prior Scale Dei et sindicus Dertusensis fecerunt relationem et sibi commissis, ut in papiro tenoris huiusmodi:

A vint-y-set de noembre, mil cinh-cents vuytanta-sinch, les personas eletas per lo bras ecclesiàstich feren relació com està assí y lo bras ho reformà com està en altra paper.

Primo, als promovedors que·ls sia pagat lo salari antich per dos terças complidas, encara que no·u sien; y de remuneració los han donadas a cada hu tres-centas lliuras, y açò repartit entre tots aquells qui //507v// han servit, segons lo temps cada hu ha servit: CCC lliures, sous.

Ítem, als nottaris, ultra del salari assenyalat per los brassos de catorse reals cada dia pagats per dos terças complidas, se'ls done de remuneració a quiscú cent lliuras: C lliures, sous.

Ítem, als ajudants de dits notaris, ultra dels vint-y-sinch ducats que se'ls són donats per los braços, apar que se'ls done de remuneració a quiscú vint-y-sinch liuras: XXV lliures, sous.

Ítem, als advocats com als promovedors, així en lo salari com en la remuneració, ab tal que, si són més de dos, que no·s pague sinó per dos tres-centas lliuras: CCC lliures, sous.

Ítem, als porters, ultra de son salari, per remuneració a quiscú vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Ítem, als abilitadors, ultra de son salari, per remuneració per quiscú d'ells repartit conforme s'és dit en los abilitadors, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als capellans, de caritat per quiscuna missa dos reals; y ultra de dita caritat, per remuneració a quiscú d'ells vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a la present iglésia de santa Maria, per ornaments, ab què sian posadas las armas del General de Catalunya y a solta del bisbe de Lleyda o de son vicari general: CXX lliures, sous.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 572

Ítem, al vicari de dita iglésia: XX lliures, sous.

Ítem, als síndichs del bras real per la incommoditat han tingut de les posades y haver-ne hagut de llogar, a quiscú d'ells trenta lliuras: XXX lliures, sous.

Ítem, als que han ubert lo Balans y als qui han fet //508r// lo Redrès y la exactió, a quiscú de ells, ab tal que no·s puga donar salari duplicat encara que hajan servit dos officis, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Ítem, als qui han fet les Constitutions, a quiscú sexanta lliuras: LX lliures, sous.

Ítem, a les personas que han entrevingut en los agravis, a quiscú: XXV lliures, sous.

Ítem, al síndich de Puigcerdà per lo temps ha servit de habilitador, tota cosa compresa, dotze lliuras: XII lliures, sous.

Ítem, a mestre Vidal, porter de la casa de las Constitutions, ultra de son salari se li done de remuneració quinze lliuras: XV lliures, sous.

Ítem, a Jaques de Tolosa, que encén los brasers, deu lliures: X lliures, sous.

Ítem, al candaler que dóna la cera, quinse lliuras: XV lliures, sous.

Ítem, a la guarda espanyola, tres-centas lliuras: CCC lliures, sous.

Ítem, a Joan Riera, per lo que ha servit a la habilitació, vint lliuras: XX lliures, sous.

Y en lo demés que demane del salari, que·u demane al Concell.

Ítem, al ajudant de la missa del bras militar: XX lliures, sous.

Ítem, als porters de cadena del sereníssim príncep: L lliures, sous.

Ítem, als porters de cadenas del rey, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als oxers del príncep, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als porters del Concell Supremo, cent vint lliures: CXX lliures, sous.

Ítem, als porters de la sala del príncip: L lliures, sous.

Ítem, als quatre reys d'armes: L lliures, sous.

508v// Ítem, als quatre massers de sa magestat, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als taxadors de les casas, cent lliuras: C lliures, sous.

Ítem, a mossèn Montagut de Vallgornera, per lo que ha treballat en taxar ditas casa, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Ítem, a mossèn Miquel Macià, per comptar lo orde judiciari, vint lliures: XX lliures, sous.

Ítem, als trompetas de sa magestat, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als porters de la sala y capella, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als porters de la cambra de sa magestat, cent lliuras: C lliures, sous.

Ítem, als porters de la sala de sa magestat, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als cominadors de las Constitutions, a quiscú d'ells vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Ítem, a sis personas per regonèxer los processos de Cort y mirar exemplars acerca dels salaris y remuneracions, los que vostres senyories, excel·lència y mercès manaran: lliures, sous.

Obres pies.

Primo, a la iglésia de Sant Esteva, per ornaments de aquella, deu lliuras: X lliures, sous.

Ítem, iglésia de Sant Joan de dita vila y per dita causa: XX lliures, sous.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 573

Ítem, a l'hospital general de Barcelona, lo que·ls apparrà als brassos: lliures, sous.

Ítem, a l'hospital de Misericòrdia de dita ciutat: lliures, sous.

Ítem, a la obra de la hospitalitat del Sant Cristo de Balaguer, dos-centas lliuras: CC lliures, sous.

509r// Ítem, a las monjas de Santa Elisabet de Barcelona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Clara de Tortosa, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a la hospitalitat de Nostra Senyora de Montserrat de Roma: L lliures, sous.

Ítem, a las monjas dels Àngels de Barcelona, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de las Madalenas de Barcelona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Clara de Perpinyà, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Clara de Gerona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Caputxins de Gerona, per obras: XX[537] lliures, sous.

Ítem, al mo[ne]stir y hospital de Tàrrega, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, als col·legis de la Companya de Jesús de Barcelona, Tarragona, Girona, a quiscú sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Francesch de Barcelona, per obras, sinquanta lliuras, L lliures, sous.

Ítem, als monestirs que demane lo provincial de sant Francesch, exceptat lo dit Sant Francesch de Barcelona, que adepart se li ha donada caritat, a quiscun d'ells: X lliures, sous.

Ítem, al monestir de Predicadors de Coplliuras: X lliures, sous.

Ítem, al monestir de las monjas de Hierusalem de Barcelona: XX lliures, sous.

Ítem, als hospitals de las ciutats y vilas que los síndichs són presents en Cort, a quiscú d'ells deu lliuras: X lliures, sous.

Ítem, a l'hospital de Tarragona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, a l'hospital del lloch de Tremp, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Miquel de la present vila de Monçó: X lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Catterina de Barcelona: L lliures, sous.

509v// Ítem, al monestir de la Trinitat de Monçó, deu lliuras: X lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Domingo de Perpinyà: X lliures, sous.

Ítem, a la obras del monestir de Santpedor, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Blay de Tortosa, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Clara de Barcelona, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a Joan Riera de Tiana, per lo que los moros lo robaren lo estiu passat: XX lliures, sous.

Ítem, a Antich Umbert, per la matexa rahó, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a l'hospital de la present vila de Monçó, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de Sant Francesch de Lleyda: XX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de las Gerònimas de Barcelona: XX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de Santa Clara de Tarragona: XX lliures, sous.

537 L, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 574

Ítem, a las monjas de Montesion de Barcelona: XX lliures, sous.
Ítem, al monestir de Sant Anthoni de dita ciutat: XX lliures, sous.
Ítem, al monestir de la Trinitat de dita ciutat: XX lliures, sous.
Ítem, al hospital de la Seu de Urgell: XX lliures, sous.
Ítem, al hospital de Vich: XX lliures, sous.
Ítem, als frares de Sant Augustí en Girona: XX lliures, sous.
Ítem, als Caputxins de Manresa: XX lliures, sous,
Ítem, a Sant Augustí de la Seu de Urgell: XX lliures, sous.
Ítem, a Sant Jaume de Pallars: XX lliures, sous.
Ítem, al monestir de sant Augustí de la Vall de Aran: XX lliures, sous.
Al Sant Sepulcre de Hierusalem: L lliures, sous.
A Sant Domingo de Predicadors de Manresa, vint lliuras: XX lliures, sous.

Qua scriptura lecta in dicto stamento ecclesiastico Prin//510r//*cipatus Cattalonie et habito maturo colloquio super contentis in ea, per convocatos in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens:*

Lo bras ecclesiàstic delibere se donen les insfrascritas remuneracions y almoynes: Ítem, als tres promovedors, per remuneració, a quiscú cent sinquanta lliuras: CL lliures, sous.

Notaris, per remuneració, a quiscú cent lliuras: C lliures, sous.

Als joves dels notaris, a quiscú per remuneració vint lliuras: XX lliures, sous.

Als advocats, a quiscú per remuneració a quiscú: CL lliures, sous.

Porters dels brassos, per remuneració, per quiscú vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Habilitadors, per remuneració a quiscú sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Capellans, per caritat, dos reals quiscun dia a cada hu, y per remuneració a quiscú vint lliuras: XX lliures, sous.

A la iglésia de santa Maria, que s'i donaren dels vestiments de la Cort en recompensa de las cent-y-vint lliuras: CXX lliures, sous.

Al vicari de dita iglésia, deu lliuras[538]: X lliures, sous.

A [t]ots los síndichs reals que no han tingut remuneració ni officis, a quiscú per los aposientos vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Al abat Pla, que ha entrevingut en apuntar les Constitutions, cent lliuras, y a cada hu dels altres sinquanta, advertint emperò que ningú puga aver salari ni remuneració per un offici, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als qui han obert lo Balans y fet lo Redrès y exactió, a quiscú trenta lliuras: XXX lliures, sous.

Als qui han entrevingut als agravis ab la matexa retenció, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

510v// A mestre Vidal, porter de la casa de las Constitucions, per remuneració, quinse lliuras: XV lliures, sous.

A Jaques de Tolosa, per encéndrer los brasers, deu lliuras: X lliures, sous.

538 *A continuació, ratllat,* al.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 575

Als criats dels promovedors, que portan las atxas: lliures, sous.

A la guarda espanyola, quatre-centas lliuras: CCCC lliures, sous.

A Riera, porter del canceller, deu lliuras: X lliures, sous.

Als porters de la cadina del príncep, a tots, per remuneració, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als porters de la cadena de sa magestat, a tots, per remuneració, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als oxers del príncep, a tots sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als porters del Concell Supremo, a tots quatre, cent lliuras: C lliures, sous.

Als porters de la sala del príncep, a tots sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als quatre reys de armes, a tots sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als quatre massers de sa magestat, a tots sinquanta lliures: L lliures, sous.

Als retaxadors de las casas, ço és, als officials del regent Marcilla, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

A mossèn Montagut de Vallgornera, per haver entrevingut a la tatxació de las casas, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

A las trompetas de sa magestat, a tots sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als porters de la capella de sa magestat, a tots vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Als porters de la sala de sa magestat, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als porters de la cambra de sa magestat, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Als cominadors de las Constitucions, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

A mossèn Ciurana, per lo offici de cerer: XXV lliures, sous.

Obres pies.

A la iglésia de Sant Esteva, vint lliuras: XX lliures, sous.

511r// A la iglésia de Sant Joan, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al hospital de Barcelona, de present quatre mília lliuras y també quiscun any mil ducats; y se'n fasse Capítol de Cort fins a las primeras Corts: 4.000 lliures, sous.

Al hospital de Misericòrdia, cent sinquanta lliuras: CL lliures, sous.

Al monestir de las monjas de Conques, deu lliuras: X lliures, sous.

Als pobres òrfans y òrfanas de Barcelona: CL lliures, sous.

A las obras de la hospitalitat de Balaguer del Sant Crucifici: L lliures, sous.

A las monjas de Santa Elisabet de Barcelona: L lliures, sous.

Al monestir de Santa Clara de Tortosa, vint lliuras: XX

Al monestir de Nostra Senyora de Montserrat de Roma, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

A les monjes dels Àngels de Barcelona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir de las Madelenas de Barcelona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir de Santa Clara de Perpinyà, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir de Santa Clara de Gerona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir dels Caputxins de Gerona, vint lliures: XX lliures, sous.

Al monestir del pares de Bellem de Barcelona, cent y vint lliuras: CXX lliures, sous.

Al monestir de Sant Francesch de Barcelona, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir de Jesús de Reus, de Sant Francesch de Berga, Sant Francesch de Montblanch, de Jesús de Cervera, Sant Francesch de Vilafranca de Panadès, de Jesús de Balaguer, a cada hu: X lliures, sous.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 576

511v// Al monestir de Predicadors de Coplliura, deu lliuras: X lliures, sous.

Al monestir de Hierusalem de Barcelona, vint[539] lliuras: XX lliures, sous.

Al[s] hospitals de las ciutats a quiscú que los síndichs són en Cort, vint lliuras: XX lliures, sous.

Als hospitals de las vilas a quiscú que los síndichs són en Corts, deu lliuras: X lliures, sous.

Al hospital de Tremp y de la vila de Perpinyà, a quiscú vint lliuras: XX lliures, sous.

Al hospital de la ciutat de Tarragona, attès hi ha molts malalts y estan en obras, coranta lliuras: XXXX lliures, sous.

Al monestir de Sant Miquel de la present vila de Monçó, deu lliuras: X lliures, sous.

Al monestir de la Trinitat de Monçó, deu lliuras: X lliures, sous.

Al monestir de Sant Domingo de Perpinyà, deu lliuras: X lliures, sous.

A la obra del monestir de Sant Pedor, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de Sant Blay de Tortosa, vint lliuras: XX lliures, sous.

A Joan Riera de Tiana, que los moros lo robaren lo estiu passat, vint lliuras: XX lliures, sous.

A Antich Ombert, del matex lloch y per la matexa rahó, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al hospital de la present vila de Monçó, vint lliuras: XX lliures, sous.

A les monjes de les Hieròmimas de Barcelona, vint lliuras: XX lliures, sous.

A les monjas de Montesion de Barcelona, vint lliuras: XX lliures, sous.

A les monjas de Santa Clara de Tarragona, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de la Trinitat de Tarragona, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de Sant Augustí de Gerona, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de Sant Jaume de Pallàs, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de las Caputxinas de Manresa, vint lliuras: XX lliures, sous.

Al monestir de Sant Augustí de la Vall de Aran, vint lliuras: XX lliures, sous.

512r// Al monestir de Sant Sepulcre de Hierusalem, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Al monestir de Sant Domingo de Predicadors de Manresa, vint lliuras: XX lliures, sous.

A fra Miquel Llebrés, de la Orde de la Trinitat, qui és estat catiu, vint lliuras: XX lliures, sous.

Die iovis, vigesima octava mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie dicte ville Montissoni, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens.

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

Admodum reverendus abbas de la Real.

Admodum reverendus abbas de Gerri.

539 deu, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 577

Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinone.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.
Quibus convocatis, habito maturo tractatu, fuit decretum ut sequitur:

512v// **Deliberació de mossèn Ribot de Palmerola, racional.**

Lo stament ecclesiàstich, vent que mossèn Ribot de Palmerola, rational de la casa de la Deputació, és arribat novament a la present Cort y ha posat dicentiment en lo bras militar, per estos y altres molts respectes al present bras ben vists, deliberen que sia manat al dit mossèn Ribot de Palmerola de part dels tres braços que dins tres horas, sots pena de privació del offici *ipso facto in*[540] *casu contrafactionis incurrenda*, isque de la present Cort y se'n vage a exercir son offici de rational; y assò sie reportat ab embaxada als altres brassos. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent síndich del Capítol de Elna. *Et in continenti, legati dictam embaxiatam fecerunt.*

Verenerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis, reverendi sindici Tarraconensis et Dertusensis Capitulorum.

Resposta del bras real.

Venerunt magnifici Franciscus Algueró, Illerde, et Anticus Sala, Minorise sindici, legati brachii regalis, et retulerunt: que aquell bras s'és aderit a la deliberació de aquest allí ab embaxada reportada y los han manat a ells dos acistesquen al bras militar y allí hont sie necessari per est effecte del manament fahedor a mossèn Ribot. *Et in continenti, legati dictorum brachiorum preincertam deliberationem brachio*[541] *militari dicte Curie notificarunt.*

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras estan occupats llegint les decretacions enviadas per sa magestat y així no poden respòndrer de prompta a la embaxada; confien, emperò, que mossèn Ribot de Palmerola, entenent lo pensament que és exit del present bras, alsarà son dicentiment.

Habilitatio hore.

Insuper, convocati in dicto stamento habilitarunt horam usque ad duodecimam huius diei.

513r// **Embaxada del bras real.**

Venerunt prenominati Franciscus Algueró et Anticus Sala, legati brachii regalis, qui in effectu dixerunt: que apar en aquell bras que no abaste haver suspès lo dicentiment mossèn Ribot de Palmerola, pux estarà en sa mà tornar-lo quant vulle; y així, perquè ni ells ni altres officials del General fassen semblant impediment a la Cort, per ço apar se

540 *Al marge esquerre:* non habuit effectum.
541 *Al marge dret:* non habuit effectum.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 578

deu executar lo pensament primer de manar-se-li que dins tres horas buyde la Cort; y per ço se fasse embaxada al bras militar.

Et brachium ecclesiasticum dicte delliberationi adhesit, nominando pro facienda dicta embaxiata dictum dominum abbatem de Gerri et reverendum sindicum Urgellensem.

Magnificus Ioannes Hieronimus Ponses, sindicus Tarrege, promotor regalis retulit: que en lo bras real havian ordenat un Capítol de Cort per a què fos privat del offici de rational de la Diputatió mossèn Ribot de Palmerola o *saltim* li sia donat adjunt per a exercir dit offici.

Y encontinent, fonch legit per dit promovedor real lo Capítol de Cort per aquell bras sobre aquest particular trassat, lo qual aparegué bé al present stament.

Per dit negoci.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras apar que los dos promovedors vajen al bras militar per a solicitar la resposta en lo negoci de mossèn Palmerola.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit. Et in continenti, dictos promotores predicta exequti fuerunt.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis reverendis priore Scale Dei et sindico //513v// *Elnensi. Venit etiam procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi*[542].

Resposta del bras militar ab embaxada.

Quibus convocatis, venerunt nobilis don Plegamans de Marimon et Federicus Pollegati, brachii militaris, et in effectu exposuerunt: que mossèn Ribot de Palmerola ha moderat son dicentiment posat en aquell bras de manera que no impedex lo progrés de la Cort. Per ço, aquell bras suplique a ses senyories y mercès sian servits dexar dit negoci, pus és de mera gràcia dit dicentiment y no impedex sinó a les cosas que són de gràcia, y no vullan axí atropellar semblants dicentiments.

De fra Pera de Mena.

Pro parte reverendis fratris Petri de Mena oblata fuit quedam suplicatio, continens in effectu: que ell avia aportat a la present vila de Monçó per a son servey una mula de cella, la qual li és estat forçat haver-la de vèndrer en la present vila, com de fet la ha venuda; y per no haver-la manifestada al General ans de vèndrer-la, les guardas la·y han presa. Per ço, supplicave a ses senyories y mercès li fessen mercè de intercedir ab los brassos de Aragó li manen restituhir dita mula, pux ell és caygut en assò per no saber les pràtigues de la terra y no per defraudar al General.

Quia supplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que de part dels brassos vajen los promovedors als brassos de Aragó per a suplicar-los vullan remediar lo contengut en la suplicatió.

Que·s torne resposta al bras militar.

Item, fuit deliberatum: que apar se deu tornar resposta per los brassos ecclesiàstich y real al bras militar, dient-los en effecte que aquest bras acostume tenir gran compte en

542 Erchiepiscopi, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 579

no atropellar los negocis, sinó tractar-los ab lo modo y maduresa que convé; y que apar en aquest bras que lo que se ha pretès de fer exir de la present vila a mossèn Ribot de Palmerola apar és cosa se pot y deu //514r// fer, essent official del General y vent lo impediment que posa en la Cort; y per a tornar dita resposta nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al síndich del Capítol de Elna.

Per los agravis.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras apar, per via de pensament, que de part dels brassos se tornàs a solicitar als senyors tractadors per lo dels agravis, y si no tornaven bona resposta demanarian hora per a fer embaxada a sa magestat.

Per lo Redrès[543] del General.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras, per a combinar los Capítols del Redrès, havian nomenat a micer Çaragoça de Barcelona y a micer Montserrat de Balaguer, síndichs.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras desitjen saber lo parer de ses senyories y mercès en les rèpliques se han de fer en les Constitutions decretadas per sa magestat.

Que·s fassa embaxada solempne a sa magestat perquè millore les decretations.

Promotor militaris retulit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que de part dels tres brassos se fes embaxada solempne de sis personas a sa magestat, suplicant-lo sia servit millorar las decretacions de algunas Constitucions que a ses senyories y mercès apparran més convenir.

En dit negoci.

Promotor regalis retulit: que aquell bras se aderex a la deliberació del millorar en què·s fasse embaxada solempne a sa magestat per a què sia servit millorar las decretacions; y també los aparexia, per via de pensament, que los advocats se ajuntassen per a vèurer ditas decretations y lo que convindrie fer; y axí bé, las matexas personas farian dita embaxada solempne supliquen a sa magestat fos de son real servey prorrogar lo termini assignat per a la conclusió de las Corts almenys vuyt dias, pux los brassos fan lo que poden.

En dit negoci.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras li apar //514v// bé lo pensament del real en què·s junten los advocats per a vèurer de quinas Constitutions se podrà particularment demanar millora de decretatió; als *(sic)* emperò, també à paregut que una persona de cada bras se junte ab los advocats per a vèurer ditas decretations y pensar lo que·s podrà demanar; y en aquell bras han nomenat a micer Cella.

En dit negoci.

Et in continenti, in dicto stamento deliberarunt: que apar bé que los advocats, ab una persona de cada bras, se junten per lo effecte desobre contengut; nomenant per aquest effecte a misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona.

Per los agravis.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras apar que las matexas personas que són anadas a solicitar los dits agravis tornassen als senyors tractadors per dir-los que la Cort spere reparo y desagravi de tots los qui han presentats memorials de agravis; y que assò se'ls digue de paraula y no ab scriptura, puix tenen prou memorials.

543 Regrès, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 580

Per dit negoci.

Preterea, fuit deliberatum: que·s torne resposta al bras militar, dient-los que apar en aquell bras que, puix los advocats y les altras personas nomenadas se han de juntar per les decretacions de les Constitucions fetas per sa magestat, que per a fer la embaxada que demana lo bras militar se deu sperar què apuntaran ditas personas y advocats. *Quod fuit reportatum in continenti per promotorem dicti stamenti ecclesiastici.*

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma seqüenti:

Lletra de mossèn Llopis.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de //515r// Aragó deçà la mar. A mossèn Martí Llòpiz, subdiaca habitant en Gerona. Salut. Attenent y conciderant que per part vostra[544] y de Bosch Vilar nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicació per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, mossèn Martí Llòpiz, subdiaca habitant en Gerona, ab tenor de la present habilitam per catthalà per los effectes tant solament en la suplicatió contenguts; en tal manera que pugau obtenir beneficis en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, exceptadas prelaturas y dignitats, de la matexa manera com si fosseu catthalà. En testimoni de las quals cosas havem manat fer y expedir las presents, sotascritas de màs dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a sinch, al bras militar a vint y al bras real a vint-y-vuyt del mes de noembre, any de la nativitat de Nostre Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués.* Francesch Saragoça.

Die veneris, vigesima nona mensis novembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
515v// *Admodum reverendus abbas de la Real.*
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.

544 nostra, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 581

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Per les combinacions.

Quibus convocatis, fuit deliberatum: que lo promovedor reporte als altres braços que, pux las personas per a combinar les Constitutions estan impedidas en altras cosas, los apar se deurian nomenar altras personas per a combinar les Constitutions que resten; y també nomenen personas per a combinar lo Redrès; y que assí se an nomenat lo abat de la Real y lo síndich de Elna.

Per la expulsió dels bandolers.

Item, fuit decretum: que, attès que lo bras militar no ha deliberat sobre lo capítol de la expulsió dels bandolers, ans bé hi ha dicentiment pretenent-se és cosa de gràcia, que sia feta embaxada per los brassos ecclesiàstich y real als senyors tractadors donant-los rahó del dit dicentiment y altre ne té posat en lo present bras lo síndich de Vich perquè no·s fasse concòrdia ab los debitors, y suplicar-los de remey; y que també se digue al bras real que sian servits deliberar sobre la exactió dels deutes del General per a què se pugue enténdrer en lo que convé. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent canonge Rajadell, síndich del Capítol de Lleyda.

Per la Inquisitió.

Magnificus Franciscus Agullana y de Caldes, promotor brachii //516r// *militaris, in effectu reportavit:* que en aquell bras se deurian vèurer los Capítols fets en lo negoci de la Inquisitió lo any 20 y lo any 1568, per a què de aquestos se prengués lo que convé; y per a assò se nomenassen personas per los brassos per a vèurer assò y apuntar lo que convindrie.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit, nominando pro predictis reverendum don priorem Scale Dei et sindicum Illerdensem.

Per combinar les Constitucions.

Promotor regalis retulit: que en aquell bras, per a combinar les Constitutions que resten, han nomenat a mossèn Vilaplana de Gerona y a mossèn Sala de Manresa; y per a combinar lo Redrès han nomenat a misser Çaragoça y a misser Montserrat.

Promotor militaris reportavit: que lo bras militar, per a combinar los Capítols del Redrès, han nomenat a mossèn Jaume Salbà y a mossèn Federich Pol.

Per los dicentiments del bras militar.

Item, fuit decretum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, entenent que en[545] lo bras militar y ha dissentiments posats adalguns Capítols de les Constitutions y és cosa certa en fer leys no poder-s'i posar dicentiments, per ço deliberen se fasse embaxada al bras militar per pregar-los no vullen concentir se pose dicentiment a fer leys, puix no poden subsistir; y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gallicant y al reverent canonge Thomàs, síndich del Capítol de Gerona.

Y encontinent fonch feta dita embaxada per les ditas personas, segons que poch aprés tornats refferiren.

545 en, *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 582

Embaxada del bras real.

Venerunt magnifici Andreas Vilaplana, Gerunde, et Ioannes Hieronimus Ponses, Tarrege, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu exposuerunt: que aquell bras aderex a la deliberació de aquest ab embaxada allí reportada en què·s vage als senyors //516v// tractadors per notificar-los lo dicentiment posat en lo present bras per lo reverent ardiaca Coma, síndich de Vich, y que vullan donar-hi remey; y en lo negoci de mossèn Palmerola, apar en aquell bras que, pux se és deliberat se li fes manament, que·s passe avant en ell. *Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt dictis tractatoribus, prout paulo post reversi retulerunt.*

Per la expulsió dels bandolers.

Promotor brachii militaris reportavit: que lo dicentiment posat en aquell bras sobre lo Capítol de la expulsió dels bandolers s'és alsat, y així tracten de propòsit sobre dit negoci y, resolt, se farà saber en lo present bras.

Venit reverendus sindicus reverendi Capituli Urgellensis.

Habilitatio hore.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per al negoci dels Capítols de la Inquisitió, han nomenat a don Berenguer de Paguera y a mossèn Gaspar de Pons.

Preterea, convocati in dicto stamento habilitarunt horam ad tractandum usque ad duodecimam meridiei presentis

Et brachium militare dicte deliberationi adhesit, ut eius promotor retulit; et etiam reportavit dictum brachium militare in locum domini Iacobi Salbà, electi pro compilatione Capitulorum Generalitatis, nominasse magnificum Federicum Bosch.

Promotor brachii regalis reportavit: com lo bras real, per a tractar sobre los Capítols de la Inquisició, ha·s nomenat a misser Çarrovira de Barcelona y a mossèn Sala de Manresa, síndichs.

Dissentiment del procurador del Prior de Cattalunya.

Reverendus Hugo de Copons, procurator admodum reverendi Prioris Cattalonie dixit: que ell, ajustant al dicentiment per ell posat a //517r// cosas de gràcia a trenta de octubre proppassat, di[ss]ent a qualsevols inseculations que·s faran en qualsevol manera a qualsevol personas; requerint al nottari, etc.

Habilitació de dos dias de festa.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras que demà y depart demà se deuhen habilitar les horas dels matins ordinàrias per a fer negoci, attès la brevedat del temps.

Et in continenti, in dicto stamento dicte deliberationi adheserunt.

Que·s fassa embaxada al bras real per la exactió.

Item, fuit decretum: que sia feta embaxada al bras real per pregar-los sian servits legir y tractar sobre lo negoci de la concòrdia fahedora ab los debitors del General y resòldrer-ho, pux és de las cosas de més importància de la Cort; y per a fer dita embaxada nomenaren al canonge Thomàs de Gerona y al ardiaca Terça, de Tortosa, síndichs.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 583

Per la suplicació dels scrivans de manament.

Quibus convocatis, fuit lecta suplicatio scribanorum mandati et fuit decretum: que quant se tractarà de augmentar los salaris als doctors del Real Concell se tractarà també de ses remuneracions.

Per la suplicació de mossèn Melchior Ferrer.

Item, fuit lecta suplicatione oblata pro parte Melchioris Ferrer et eius fratris, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Per la suplicació del Capítol de Barcelona.

Item, habito tractatu super supradictis pro parte Capituli Barchinone die vigesima sexta novembris proxime dimissi, fuit decretum: que sia donada llicència, segons que ab la present se //517v// dóna, al dit Capítol de Barcelona que pugan imposar dret sobre tot lo vi que·s vendrà en la vila de Sitjes y son terme, ço és, sobre lo vi blanch dos reals per càrrega y sobre lo vi negre y claret un real per càrrega, per las causas en la suplicatió contengudas; y per ço sian expedidas lletras necessàrias.

Per lo delmar en garba.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, vista la concòrdia y ha entre aquest y lo militar sobre lo delmar en garba y vent que lo bras real no s'i vol adherir, aquell bras suplica a ses senyories y mercès sian servits vèurer quina forma s'i podria tenir perquè dit Capítol se concorde com convé.

Per lo Capítol de la expulsió dels bandolers.

Item, habito tractatu super Capitulo expulsionis dels bandolers*, et fuit decretum:* que no apar que la Constitutió apuntada sobre la expulsió dels lladres bandolers estigue de la manera que en lo present bras se és concertada y aprovada; y que no·s parle res del *motu* propri, perquè aprés se podrà suplicar a sa magestat sie servit, perquè no estigan [v]illaqueadas tantas ànimas en excomunications, intersedesque ab Sa Santedat que vulle revocar lo *motu* propri dels bandolers; y assò sia reportat al bras militar per lo promovedor. *Quod fuit nottifficatum aliis brachiis dicte Curie.*

Per la compilatió de les Constitutions.

Item, convocati in dicto stamento nominarunt pro parte presentis Barchinone[546]*, pro facienda compilatione Constitutionum, reverendum Onofrium Paulum Cellarès*[547]*, canonicum et sindicum ecclesie Barchinone.*

Pro parte Anthichi Sala, nottarii et civis Minorise, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Antich Sala.

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres, reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de Bernat Roviralta, de la ciutat de Manresa, //518r// vaga lo lloch de hoydor de dita ciutat; suplica Antich Sala, síndich de dita ciutat residint en las presents Corts, inseguint lo deslliberat per vostres senyories, excel·lència y mercès, sian servits manar-lo insecular en lo dit lloch y de lletras y provisions necessàrias ésser provehit. Lo offici de vostres senyories, excel·lència y mercès humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

546 *En lloc de* brachii.
547 *En lloc de* Cellers.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 584

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Suspensio dicentimenti.

Et in continenti, reverendus sindicus Capituli Dertusensis eius dissentimentum pro effectu tantum dicte gratie suspendidit.

Per la concòrdia ab los debitors.

Preterea, fuit decretum ut sequitur: que per quant se té entès que los del bras real no volen llegir ni votar sobre la concòrdia apuntada ab los debitors de les bolles del General, per ço deliberen que de part del present bras ecclesiàstich se fasse embaxada al bras real per pregar y persuadir-los vullen deliberar sobra la dita forma de la exactió, pus és una de les coses més importants de la present Cort; y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent síndich del Capítol de Tortosa, los quals encontinent feren dita embaxada al dit bras real, segons que poch aprés referiren.

Dicentiment en lo bras militar.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras se era llegit lo memorial de las remuneracions y almoynes y, comensant-se de votar, mossèn Deví de Puigcerdà ha posat dicentiment que no·s llegís ni votàs dit memorial fins que la Cort estigués desembarassada de cosas graves.

Promotor militaris retulit: que feye a saber aquell bras a ses senyories y mercès com en aquell bras havia posat dicentiment //518v// a tots actes mossèn Castelló de las Puelles.

Per los desagravis.

Promotor militaris retulit: que lo dicentiment del senyor Castelló les Puelles era ja llevat; y que també aparexia en aquell bras tornassen les matexas personas a solicitar als senyors tractadors los desagravis; y que si no·u remedian, que demaner *(sic)* hora per a fer embaxada a sa magestat sobre aquest particular.

Brachium regalis predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.

Pro parte Ioannis Oliver et aliorum fuit oblata suplicatio tenoris sequentis:

Suplicació de mossèn Oliver y altras.

Il·lustres, excel·lentíssim, reverendíssims, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

A notícia de mossèn Joan Oliver, calendrux, Miquel Miret, Pau Rafel, llaurador, burgesos de Vilafrancha de Panadès, mossèn Joan Vallès, major de dias, Francesch Pons, Miquel Barthomeu, senyora Argentera, Jaume Mestre y altras fermanças en un acte de obligació fet y fermat per Pau Reus als diputats qui leshoras eran quant li fonch concedit que[548] dits diputats lo offici de receptor de la bolla general de Barcelona, quiscú per sa porció, que per vostres senyories, excel·lència y mercès és estada feta mercè a tots los debitors y acommodar-los en les pagues, conforme a una concòrdia entre los dos brassos ecclesiàstich y real concordada acerca de dits deutes del General; y són ditas fermanças sian axí obligadas com dit és, rebent-ne molt gran mercè, fossen també acabits en dita concòrdia. Per ço, dit Francesch Pons, altre de les

548 *En lloc de* per.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 585

fermanças y procurador de les sobre ditas, y les altres supliquen humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits de admetre'ls en dita concòrdia, donant-los temps còngruo del modo seran servits; no contrestant que si apparrà a vostres senyories, excel·lència y mercès que los béns de dit Riu sian venuts, ab lo que restarà sian ditas fermanças tant solament obligadas. Y fent-ho //519r// axí, ultra del que redundarà en bé y útil del General, serà fer benefici y mercè a ditas fermanças. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum: que sia remès a las personas per a donar forma a la exactió, los quals vejan la suplicació, hoyan a la part y ho referesquen.

Pro parte Francisci Paloma fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Francesch Paloma.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Mestre Francesch Paloma, natural del Regne de Aragó, cirurgià, ciutadà de Barcelona, diu que ha més de trenta anys que té botiga parada en la ciutat predita de Barcelona, casat y ab fills y fillas, sens may haver dexat de continuar dita son art en dita ciutat; y tenint allí son domicili, desitja ésser afillat y del número y cetui dels catalans; suplica[549], per tant, humilment a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits, usant de la sòlita benignitat y clemència de vostres senyories, excel·lència y mercès, tenir per bé de abraçar y affillar-lo per natural cathalà y col·locar-lo en lo número y setui dels cathalans, com ab altres se és acostumat fer; que en açò rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès molt particular gràcia y mercè. De vostres senyories, excel·lència y mercès, humilment implorant. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Per los agravis.

Item, fuit deliberatum: que·s torne resposta al bras militar que apar que·s suplique als senyors tractadors vullen respòndrer als agravis, per ésser lo temps tant breu com té senyalat sa magestat; y quant a ses senyories los aparegués que sia necessari acodir a sa magestat, los fassen mercè de intercedir en haver hora per a fer-li //519v// embaxada per lo sobre dit.

Embaxada al bras militar.

Venerunt nobilis Ioannes de Queralt et Iacobus Ioannes Mahull, domicelli, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que ha aparegut en aquell bras que la embaxada fahedora als senyors tractadors se defferesque fins que las personas que combinen les decretations ajan feta relació, perquè se entén que los senyors tractadors estaran tota la nit en la iglésia sperant las rèpliques y que tornaran també la resposta esta nit; y si no és tal qual se espere en bé del present Principat, se podrà demanar hora per a fer sobra ditas cosas embaxada a sa magestat.

549 *A continuació, repetit,* suplica.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 586

Habilitatio hore.

Item, fuit habilitata hora presentis noctis ad tractandum et concludendum negocia usque ad undecimam horas.

Per los agravis de la Inquisició.

Venerunt nobilis Berengarius a Peguera et dominus Gaspar de Ponz, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que en aquell bras desigen saber lo parer de ses senyories y mercès acerca del que han refferit les personas eletas per lo negoci de la Inquisició y sobre lo que conté la concòrdia del cardenal Spinosa, per ser cosa de tanta importància com és.

Alia habilitatio hore.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras que·s deu habilitar fins a las dotze horas de aquesta tarde.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit.

Embaxada del[550] bras real per los dicentiments.

Venerunt magnifici Nicolaus Frexenet, Illerde, et Anticus Sala, Minorise, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu exposuerunt: que tractants allí[551] del Capítol de delmar en garba, uns síndichs havian posat dicentiment a tots actes; y axí ho feyan a saber a ses senyories.

Et fuit habilitata hora usque ad duodecimam presentis noctis.

Brachium regale predictis adhesit, prout eius promotor retulit.

Habilitatió de la hora.

Et convocati in dicto stamento habilitarunt horam usque ad primam presentis noctis.

520r// *Brachium militare adhesit predicte deliberationi.*

Item, fuit lecta quedam epistola dominorum deputatorum clausa et sigillata, que fuit aperta et in dicto stamento lecta, tenoris huiusmodi:

Letra dels diputats per lo offici dels scrivà de diputat local de Tarragona.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors.

Per la notícia que tenim de la qüestió que·s tracte aquí sobre la provisió del offici de nottari y scrivà del deputat local de Tarragona, que los dias proppassats vagà per mort de Damià Gil, certificam a vostres senyories que, quan rebérem la de vostres senyories sobre la reservació de dit offici, encara que aguéssem provehit mossèn Augustí Riber, nottari, per haver sabut la mort de dit Gili, scriguérem encontinent al diputat local per impedir-li la pocessió, conforme nostra carta de què va còpia introclusa en la present; aprés, nos fou presentada la provisió per vostres senyories del matex offici feta a mossèn Joan Batista Mullola, nottari, al peu de[552] la qual y en la scrivania major d'esta casa és continuada la acceptació, jurament y sagrament y homenatge de son procurador. Per part, emperò, de dit Riber nos fou presentada los dias passats una suplicació y ahir, per ell matex, una altra sobre los agravis pretén ésser-li fets en aquest negoci; y dexant nosaltres de decretar-las y fer-

550 per, *corregit*.
551 assí, *corregit*.
552 la, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 587

i provisió alguna, li havem dit de paraula que acudís aquí, a hont vostres senyories li manarian fer justícia. Y causa alguna no és introduhida ni altra cosa de dit negoci s'i ha fet en aquest concistori. Nostre Senyor los reverents, excel·lentíssim y molt il·lustres personas de vostres senyories guarde ab augment y prosperitat. De Barcelona, a vint-y-tres de noembre milt sinch-cents vuytant-sinch. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Reverendíssims, excel·lentíssim y molt il·lustres senyors. Besan las mans a vostres senyories sos més certs servidors, los deputats del General de Cattalunya residents en Barcelona.

In registro comuni II, folio LXXXXIII.

520v// *Thenor vero littere per dominos deputatos ad magnificum Franciscum de Bas, deputatum localem civitatis et collecte Tarracone, super negocio in superius scripte littere contento misse, est thenoris huiusmodi:*

Per lo offici de scrivà de deputat local de Tarragona.

Al molt magnífich mossèn Francesch de Bas, deputat local de la ciutat y col·lecta de Tarragona.

Molt magnífich senyor. A vint-y-sinch del corrent prohírem a mossèn Augustí Riber, nottari, del offici de scrivà de aquesta deputació local que vagava per mort de mossèn Damià Gili; y aprés de ésser-li expedida la provisió, havem rebut letra dels tres staments de la Cort General convocada en Monçó, ab què·ns manen no provehiam dit offici en cas de vaccatió, perquè la Cort se·l ha reservat y lo vol provehir en dit cas, declarant per nul·le tot lo que per nosaltres en contrari fos fet. Per ço y per la obligació que tenim de hobeir los manaments de la Cort, nostre principal y superior, vos diem y manam que, encontinent, de part nostra prengau al dit Augustí Riber la provisió que té de dit offici y la·ns tremeteu per segur portador, no entenent que sie home propri; y si pocessió no li·n haveu donat o per ell no és presa, ni la·y doneu ni la prenga; si emperò ja la tindrà, no la continue, sinó que pare y cesse lo exercici de dit offici y vós d'ell més no·us serviau, sens altre orde y manament de dits tres staments, als quals dit Riber porà recórrer si de nostre manament se tindrà per agraviat. *Datta* en Barcelona, a vint-y-set de octubre, mil sinch-cents vuytanta-sinch. Don Pedro Botaller y de Oliver.

Los deputats del General de Cattalunya residents en Barcelona.

Domini deputati mandarunt mihi, Ludovico Rufet, scribe maiori Generalis Cathalonie.

Die sabbati, trigesima mensis novembris, anno predicto //521r// *a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, ut moris est, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.

Admodum reverendus abbas de Lavax.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 588

Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que aquell bras suplique a ses senyories y mercès sian servits, en lo negoci dels senyors inquisidors, pendre lo apuntament que millor aparaxerà y refferir-o en aquell bras.

Venit procurator illustrissimi domini Tarraconensis archiepiscopi.

Dicentiments del bras militar.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras dos cavallers havian posat dos dicentiments per lo dicentiment és en lo bras real de delmar en garba, y que apar en aquell bras s'i deuria anar a vèurer si·ls porien fer alsar; y també altras dos cavallers havian posat altres dos dicentiments a tots actes.

Dicentiments dels dos brassos.

Et fuit decretum: que·s fassa embaxada al bras real de part //521v// dels dos brassos ecclesiàstich y militar per dir y pregar-los vullan procurar se alcen los dicentiments tenen posats per lo Capítol del delmar en garba y certificar-los que en fer lleys no s'i pot posar dicentiment; y no obstant aquell, s'i pot deliberar lo que convingue y lo deliberat per la major part à de valer, no obstant lo dicentiment; y per a fer dita embaxada nomenaren los reverents misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al síndich de Gerona.

Habilitació de hora.

Ítem, fonch habilitada la hora per a tractar los negocis de la present Cort aquest matí fins a las dotze de migdia.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate; venerunt etiam reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens, et admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicantu, reverendi procuratores illustrissimi Tarraconensis et Prioris Cattalonie et reverendi sindici Barchinonensis et Dertusensis.

Suplicació del canonge Miró.

Quibus convocatis, pro parte reverendi domini Mathei Miró, canonici, oblata fuit suplicatio in et cum qua in effectu continetur quod producit testes pro sua parte receptos in posse mei, nottarii et scribe, petens publicari; necnon produxit quedam papirea instrumenta simul suta, petens consui et testes sibi comunicari.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod consuantur exhibite et comunicetur testes et instrumenta partibus et intimetur, presente dicto archidiacono Terça.

Item, fuit decretum ut sequitur:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 589

Per los dicentiments dels brassos militar y real.

Lo stament ecclesiàstich, entenent que en lo brassos militar y real y ha dissentiment a tots actes, en gran dany de tota la Cort, per ço deliberen se fassa embaxada als brassos militar y real, pre//522r//gant-los sian servits procurar se lleven los dicentiments, perquè lo temps és breu y reste molt que fer; y del sobre dit se'n don rahó als senyors tractadors. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Poblet, als reverents canonge Rajadell, síndich de Lleyda, y al ardiaca Terça, síndich de Tortosa.

Et in continenti, dicti legati dictam embaxiatam fecerunt dictis brachiis militari et regali, prout paulo post reversi retulerunt.

Resposta ab embaxada del bras militar.

Venerunt nobilis don Onofrius de Alentorn, dominus de Seró, Michael de Pons, dominus de Monclar, et Franciscus Agullana y de Caldes, legati brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que no menys gana té aquell bras de què los negocis de la Cort tinguen deguda expedició de la que té aquest; però com allí són molts, han de menester també més temps per a la deliberació de les cosas; y axí fan saber a ses senyories y mercès com allí voten ara les rè[p]liques sobre los Capítols de la Inquisició y encontinent se entendrà en la combinació del Redrès, anant allí les personas de aquest bras per aquest effecte nomenadas.

Embaxada del bras militar.

Paulo post, venerunt nobilis don Berengarius a Paguera et Franciscus Agullana et de Caldes, legati brachii militaris, et magnificus Federicus Cornet, iuris doctor, advocatus brachii militaris, qui in effectu explicarunt: que allí s'és vista la scriptura ordenada per los advocats per les rè[p]liques de les decretations fetas a sa magestat y han vist que en lo Capítol que tracta de la separació del Civil del Criminal en lo present bras han fet continuar que dita separació és perpètua; y ha aparegut en aquell bras que la matexa Constitució ho parle clar, perquè diu que sie fins a la conclusió de las primeras Corts.

522v// **Deliberació sobre la extinció del Criminal.**

Et habito tractatu, fuit decretum: que no obstant que en lo present bras se entén que la separació del Civil del Criminal feta en les últimas Corts és perpètua, encara que la intervenció dels doctors del Civil en lo Criminal *et econtra* fos duradora fins a las primeras Corts; però perquè lo temps és breu per als negocis de les Corts y posar dificultat en aquest negoci seria impedir lo progrés de dita Cort, en notable dany de aquella, per ço deliberen se torne resposta al dit bras militar dient-los lo sobre dit y com per les respostas dalt ditas aquest bras se aderex, y pregar-los vullan passar avant en los negocis que convenen; y per a tornar dita resposta foren nomenats los reverents ardiaca Coma, síndich de Vich, y misser Onofre Pau Cellers, canonge y síndich del Capítol de Barcelona.

Embaxada del bras militar.

Venerunt nobilis Berengarius a Peguera et Gaspar de Ponz, legati brachii militaris, una cum magnifico Federico Cornet, eius advocato, qui in effectu exposuerunt: que allí han deliberat en les rè[p]liques fahedores a las decretacions sobre lo negoci dels inquisidors, y casi en tot conformen ab aquest bras; y apar que·s dexen nomenar una o dos personas per a què pugan ordenar la Constitució necessària.

Et convocati in dicto stamento nominarunt pro dicto effectu reverendum Onofrium Paulum Cellers, sindicum Barchinone.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 590

Per la porrogació de les luïtions[553].

Magnificus Franciscus de Agullana y de Caldes, promotor militaris, reportavit: que apar en aquell bras se suplicàs a sa magestat per la porrogació de les luïcions de les jurisdictions; y com lo temps és breu, supliquen a ses senyories vullan desliberar sobre aquest particular y vèurer si convindrà donar-ne part al bras real.

523r// **En dit negoci.**

Et habito tractatu, fuit decretum: que attesa la brevedat del temps, apar que aprés que se seran apuntadas les rèpliques de les decretations als senyors tractadors se'ls fasse embaxada per a donar-los la suplicatió e suplicar-los vullan intercedir ab sa magestat per dit negoci; y que axí apar no se'n deu fer embaxada a sa magestat y tampoch no apar que se'n done rahó al bras real. *Quod fuit notificatum dicto brachio militari.*

Dicentiment en lo bras real.

Promotor regalis reportavit: que lo síndich de Vich ha posat dicentiment en aquell bras en lo negoci de la exactió sinó en cars que los arrendadors del corrent trienni sien accomodats.

Item, fuit iterum lata suplicatio pro parte Ioannis de Mena oblata, que est thenoris huiusmodi:

Suplicació de Joan de Mena.

Il·lustríssimos y reverendíssimos, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Joan de Mena, natural del Boroix, del Regne de Toledo, vassall de sa magestat, ha vuyt anys que està en lo present Principat de Cathalunya y ha set que és casat ab una filla de un cavaller de Barcelona que·s nomenave Sanjust y de Guixar, y està vuy en la ciutat de Barcelona y té fills nats en dita ciutat de Barcelona; y pus Nostre Senyor és estat servit de portar-lo en esta terra, que per ell és estada gran mercè, desitja continuar sa habitació en ella; suplica per ço a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits habilitar-lo a effecte que, no obstant que no sie nat en lo present Principat, pugue en totas cosas tractar com si fora natural d'ell; que en assò rebrà lo que confie de mà de vostres senyories y mercès. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici //523v// *scribam, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.*

Insuper, pro parte Iosephi Castro, chirurgui, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Joseph Castro.

Molt il·lustres, reverendíssims, molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Joseph Castro, chirurgià habitant en Barcelona, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès que, haguda concideració de que és natural de la Corona de Aragó y nat en València y sos passats són estats cathalans y ell ha trenta-y-sis anys que residex en Barcelona, a hont arribà minyó de edat de deu anys, y aprengué lo offici de barber, del qual és examinat y té botiga setze anys fa, y és casat ab dona natural y filla de cathalà, tan de pare com de mare, nada en la dita ciutat de Barcelona, de

553 Constitutions, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 591

la qual té dos fills y una filla, y que dit Joseph Castro té ja béns immobles en la dita ciutat de Barcelona, sian servits admétrer lo dit Joseph Castro en natural cathalà y darli naturalitat, de manera que en tot y per tot sia tingut y reputat per cathalà y gose dels privilegis y prerogatives que los demés cathalans nats en Cattalunya tenan y gosan y tenir y gosar an acostumat, tant com si lo dit Joseph Castro fos nat en Cattalunya; que ell los ho tindrà a singular gràcia y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Et lecta per me, nottarium, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Preterea, pro parte Michaelis de Monárriz fuit oblata //524r// *suplicatio tenoris huiusmodi:*

Molt il·lustres, molt reverents, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Miquel de Monárriz, natural de la ciutat de Çaragoça, Regne de Aragó, ha vint anys que està casat y ha fet contínua residència en lo present Principat de Cattalunya, axí en la ciutat de Balaguer, a hont té algunas heretats, com en la ciutat de Barcelona, en la qual té muller y fills y casa; y com Déu sie estat servit de fer-li mercè que se hagués de repatriar en dita ciutat de Barcelona, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits de tenir-lo y abrassar-lo per fill y natural de dit Principat, pus ja en la ciutat de Barcelona lo han admés per tal, y prestar per assò vostres senyories, excel·lència y mercès sos concentiments; que dit suplicant ho rebrà per molt singular gràtia y mercè, etc.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Postmodum, pro parte nobilis don Iosephi de Aragó oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de don Joseph de Aragó.

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Don Joseph de Aragó, natural del Regne de València, ha gran temps està en Cattalunya y residex en la ciutat de Barcelona y desitja ser natural de dit Principat; suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits admetre'l per natural de dit Principat, que·u tindrà a gran mercè. *Et licet, etc. Altisismus, etc.*

524v// *Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis dicentimentis.*

Suplicació de mossèn Anthoni Masros.

Item, pro parte venerabilis Anthonii Masros, presbiteri, oblata fuit suplicatio tenoris sequentis:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs sen[y]ors.

Anthoni Masros, prevere, encara que sie natural del Regne de França, tota via à més de coranta anys està en Cattalunya, a hont se és criat y educat y ha presos los ordes sacres en dit Principat y ha tinguda cura de ànimas molts anys y specialment en lo bisbat de Gerona, en lo qual residex; suplica molt humilment a vostres senyories,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 592

excel·lència, senyories y mercès los sia de mercè manar-lo habilitar per a què puga obtenir en lo bisbat de Gerona, per a què puga obtenir algun benefici, no obstant la Constitutió en contrari disposant; y dit suplicant ho reputarà a singularíssima gràcia y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tament dissentimentis.

Insuper, pro parte discretis Ioannis Hortolà fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de mossèn Pere Joan Hortolà.

Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, reverents y magnífichs senyors.

Pere Joan Hortolà, nottari, natural de la ciutat de Càller, Regne de Cerdenya, nét de Andreu Hortolà, natural de la ciutat de Barcelona, y fill de Beatriu Fogassot, natural de la dita ciutat de Barcelona, muller que fou de Hierònim Hortolà, natu//525r//ral de la dita ciutat de Càller y fill de cathalà, lo qual Pere Joan Hortolà ha molts anys que residex en la dita ciutat de Barcelona y ha casat en aquella ab una filla de mossèn Bernat Pellicer, donzell en Barcelona domiciliat; y desitjant tornar a sa pròpria naturalesa de sos avis y costa sua, per ser vingut en Cattalunya de molt poca edat, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits voler-lo habilitar per cattalà y ab tot effecte; que demés que ab ell se farà lo que s'és fet ab altras, ell ho reputarà a singular mercè y gràcia com esta Cort té acostumat. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tament dicentimentis.

Paulo post, pro parte Ioannis Miquel, civis Dertuse, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Joan Miquel.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt reverents y molt magnífichs sen[y]ors.

Joan Miquel, ciutadà honrat de la ciutat de Tortosa, no obstant sia fill de València y haja alguna opinió de aquell que seria també nat en la vila de sant Matheu, Regne de València, emperò, ab alguns testimonis rebuts *ad futuram rei memoriam* prova ésser ell nat en Tortosa y des de minyó se és criat en Tortosa, a hont vuy viu casat de més de setze anys ab filla natural de dita ciutat, y vuy és clavari de dita ciutat y sa mare també és de Tortosa natural; y pux ab ell y ha actes circunstàncias per llevar tot dupte y scrúpol, suplica a vostres senyories sian servits manar-li concedir naturalitat //525r// que puga gosar de totas las preheminències, honors y perrogativas gosen los demés cathalans. *Que licet, etc. Altisismus, etc.* Astor.

Et fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Per la suplicació de mossèn Genovart.

Item, super supradictis per Franciscum Genovart die vigesima sexta presentium mensis et anni, fuit decretum de novo quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 593

Habilitatió de hora.

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que esta tarde se habilite la hora per tractar fins a las dotze de la nit.

Et convocati in dicto stamento habilitarunt horam usque ad duodecimam noctis presentis.

Suplicació de mossèn Joan Navarro.

Pro parte discreti Ioannis Navarro, nottarii, oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

> Reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> Per relació del senyor don Joan de Queralt, deputat del General de Cattalunya present en Cort, se ha entès que lo discret mossèn Bernat Francolí, nottari de la vila de Campredon, assessor del diputat local de la vila y col·lecta de Campredon, haurà renunciat en poder dels deputats lo dit offici de assessoria, axí que al present vagaria dit offici; suplica per ço Joan Navarro, notari y síndich de dita vila, quant humilment pot a vostres senyories, excel·lència y mercès que, aguda consideració que des del principi de la present Cort ha residit y residex y à ajudat a portar los treballs de aquella, y lo determinat per vostres senyories, excel·lència y mercès que, sempre que vagàs algun offici en alguna universitat, fos provehit en persona del síndich present //526r// en Cort, sian servits fer-li mercè de provehir-lo de dit offici: la qual cosa dit Joan Navarro rebrà special gràcia y mercè de la mà de vostres senyories, excel·lència y mercès. *Que licet, etc. Altissimus, etc*.

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit decretum quod, si ita est, fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Per los Capítols del Redrès.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras han pensat que, pux los Capítols del Redrès del General són passats ja, si seria menester que·ls decretàs sa magestat o si sols seria menester que·ls aprovàs la Cort.

Per dit negoci.

Et habito tractatu, fuit deliberatum: que·s torne resposta al bras militar dient-los que en aquest bras no tenen dupte en lo negoci per sa part reportat, perquè en los Capítols del General passats se veu estar decretats de sa magestat.

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras apar, per via de pensament, que de part dels brassos se nomenen personas perquè vegen y conferescan entre si sobre los Capítols de Cort del General, si se han de decretar per sa magestat o si baste que los brassos assoles ho fassen; y aprés ho refferesquen als brassos.

Per la concòrdia ab los aragonesos.

Promotor militaris reportavit: que puix lo temps és breu, serie bé que·s tractàs de la concòrdia fahedora ab los aragonesos y, per ço, se deurian juntar les personas eletas per a fer dita concòrdia.

Per les rèpliques de las decretations.

Promotor militaris reportavit: com, per via de pensament, aquell bras ha delliberat se nomenen personas per a presentar als senyors tractadors les rèpliques de les decretations de les Constitucions y los Capítols que novament se són ordenats.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 594

Per dit negoci.

Et convocati in dicto stamento dicte deliberationi adhese//526v//*runt, nominando pro predictis reverendissimum dominum episcopum Elnensem, admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum sindicum Capituli Dertusensis.*

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras, per a presentar les rè[p]liques de les decretacions y les Constitucions, han nomenat a don Nofre de Alentorn, senyor de Seró, a mossèn Blan Ribera y a misser Cella Tafurer.

Per dit negoci.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a presentar les rè[p]liques de les decretations als senyors tractadors y també les Constitutions novament ordenadas, han nomenat a misser Çarrovira de Barcelona, a mossèn Algueró de Leyda y a misser Mascaró de Vilafrancha de Panadès, síndich.

Per dit negoci.

Promotor brachii militaris reportavit: que allí han tengut algunas difficultats sobre si la presentació de les rè[p]liques y Constitutions novament ordenadas se ha de fer a sa magestat y en la present iglésia, o si no, que·s fassa alguna protestació a major cautela.

Per les rè[p]liques de les Constitutions.

Et in continenti, in dicto stamento deliberarunt: que·s fasse la presentació de les rè[p]liques y Constitutions als senyors tractadors, ab protestatió fahedora segons ha pensat lo bras militar; y que assò sia reportat al dit bras militar per a lo promovedor.

Habilitatio hore.

Preterea, convocati in dicto stamento habilitarunt horam ad tractandum usque ad primam presentis noctis; et fuit reportata dicta habilitatio hore aliis brachiis dicte Curie.

Per la presentació dels Capítols.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras que esta nit los promovedors presentassen als senyors tractadors sensse fer-ne acte los Capítols novament ordenats y les rèpliques de las decretacions, y que demà se podrà fer embaxada a sa magestat per dita presentació y se li podrà presentar la protesta.

527r// *Et fuit decretum:* que vagen esta tarde los promovedors a presentar dits Capítols y rè[p]liques y que demà se tractarà de fer la embaxada a sa magestat per dita presentació.

Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.

Per dit negoci.

Promotor militaris reportavit: que lo bras real se és adherit a la deliberació del bras militar en què los promotors vagen a presentar las rè[p]liques als senyors tractadors y que se'ls demane hora per a presentar ditas rè[p]liques a sa magestat.

Debebat inceri supplicatio de les rè[p]liques est in processu incerta.

Et convocati in dicto stamento predictis adheserunt et, in continenti, dicti promotores predicta reportarunt, prout postea promotor brachii ecclesiastici retulit: que han presentat dits Capítols y suplicatió de rè[p]liques als senyors tractadors y que hauran hora per a demà ans de missa.

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma seqüenti:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 595

Les lletres de mossèn Spi de Gerona.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrat Miquel Despí de Gerona. Salut y honor. Com a nostra notícia sia pervingut que los officis[554] del manifest y albaraner del dret de la bolla de plom y cera de dita ciutat vag[u]e per mort de Antich Arquer, de dita ciutat, últim pocessor dels dits officis; y siam stats suplicats per vós, dit Miquel Despí, que dits officis axí com dit és vagants vos provehíssem. Per ço y altrament, admesa dita suplicació e confiant de vostra legalitat, indústria y probitat, los dits officis de manifest y albaraner de dits dret de plom y cera de dita ciutat de Gerona en lo modo sobre dit vagants a vós, //527v// dit Miquel Despí, conferim, provehim, donam y adaquell ab tots sos drets, pertinències, perrogativas, càrrechs, guanys, salaris y altras qualsevol emoluments, axí y per la forma que lo quòndam Antich Arquer, predecessor vostre, tenia, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden donar y provehir. Volem, emperò, y manam abans que prengau pocessió de dits officis y aquells regiau y administreu presteu lo jurament sòlit en mà y poder dels reverent, nobles y mangífichs deputats del General de Cattalunya en Barcelona residents y cautió idònea a llur coneguda y totes les altras cosas que sobre assò són necessàrias fer-se, axí y segons que per vostres predecessors en dits officis és acostumat fer y per Capítol de Cort és disposat. E ab la present nostra provisió diem y manam als dits reverent, nobles y magnífichs deputats y encara al deputat local de la col·lecta y vagueria de la ciutat de Gerona y a totas y qualsevol altras personas a qui·s pertany y als qui lo present negoci toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y per vós dit jurament y cautió seran prestats, vos posen y meten y posar y metre fassen en real, actual y corporal pocessió de dits officis, de tots los drets, pertinències y perrogatives de aquells y del salari y emoluments de dits officis vos paguen y responguen e o pagar y respondre fassan, axí y segons han acostumat ab dit vostre predecessor y per Capítols de Cort tenen obligació. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* //528r// en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a quinse, quant al bras militar a vint-y-tres y quant al bras real a trenta de noembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çaragoça.

Item, etiam vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Lletras de la naturaleza de mossèn Ferrer.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als honorables mossèn Melchior Ferrer, apothecari, y mestre Gaspar Ferrer, doctor en medicina, habitants en Barcelona. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presen-

554 officials, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 596

tada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, reverents, nobles y magnífichs senyors. Melchior Ferrer, apothecari, y Gaspar Ferrer, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicació per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vosaltres, dits Melchior Ferrer y Gaspar Ferrer, germans, ab tenor de la present habilitam per cathalans, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosen com si fosseu naturals cathalans y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altres cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la //528v// vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich y bras militar a vint-y-nou, quant al bras real als trenta de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Insuper, vigore decretationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere tenoris sequentis:

Lletras de mossèn Vidal.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al magnífich mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General del Principat de Cattalunya. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que, de pecúnias del dit General, sia donat y pagat a Francesch Vidal, peller de la ciutat de Barcelona, qui ha servit de porter en la casa hont són estadas y estan juntadas las personas per a apuntar les Constitutions y obrir lo Balans y Redrès del General y apuntar los memorials dels agravis y altres commissaris de la Cort, per los molts treballs que en servey de la Cort y de dites personas ha pres, a rahó de sis reals cada dia des del dia que ditas personas se comensaren de juntar, que fonch a setze de satembre proppassat, fins al dia de la conclusió de las presents Corts. Per ço, vos diem y manam que pagueu y satisfassau al dit Francesch Vidal de pecúnias del General dit salari a ell assignat a la dita rahó de sis reals per dia, contador del dit dia de setze de setembre proppassat fins al dia de la conclusió de las presents Corts. Dient y manant als reverent, nobles y magnífichs senyors diputats y hoïdors de comptes del dit //529r// General que, pagant vós la sobre dita quantitat, la·us admeten en compte de legítima data. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de la dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a divuyt, quant al militar a vint-y-dos y quant al real a vint-y-tres de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El [d]uque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Die dominica, prima mensis desembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni ad sonum campane, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, ut moris est, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barchinone, presidens.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 597

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Babtista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus Michael Aymerich, abbas monasterii de Lavax.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus don Franciscus Oliver et de Botaller, abbas monasterii de Populeto.

Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu perpetuus comendatarius Santi Petri de Gallicantu.

Reverendus Iacobus Reig, procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.

Reverendus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi Urgellensis episcopi.

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cattalonie.

529v// *Reverendus Raphael d'Oms, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarracone.*

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.

Reverendus Balthazar de Rajadell, canonicus et sindicus ecclesie Illerdensis.

Reverendus Hieronimus Terça, archidiaconus de Culla, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertuzensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.

Reverendus Raphael de Pons, sacrista, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.

Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, pro parte magnifici Baltazaris Fumas fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

De misser Baltazar Fumaz.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y magnífichs senyors.

Micer Baltazar Fumas, en drets doctor, natural de Benavarri, del Regne de Aragó, ha estat en Lleyda, a hon casà y allí ha servit de advocat molts anys; y aprés transferí sa casa y allí à servit de advocat y domicili ab muller, fills y família llur en la ciutat de Barcelona, y és sa muller natural de Lleyda, de pares molt honrrats; y dit Fumas, home molt vell, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits concedir-li naturalesa en Cattalunya per ell y sos fills, pus en ella ha servit com és dit tants anys; que en tot rebrà molt particular y assenyalada mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

530v// ***Suspensio dissentimentorum.***

Et in continenti, admodum reverendus abbas de Gallicantu, procurator Prioris Cattalonie, sindici Tarraconensis, Barchinonensis et Elnensis eorum dicentimenta pro effectu dicte gratie suspenderunt.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 598

Per los Capítols del Redrès.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras és de parer que los advocats se junten ara matex per a què vegen y resolguen si los Capítols del Redrès del General si los ha de decretar sa magestat.

Brachium ecclesiasticum predictis adhesit, et etiam adhesit brachium regale et[555] *eius promotor reportavit.*

Cassassio dissentimenti.

Admodum reverendus abbas de Gerri suum dicentimentum, die vigesima secunda mensis novembris proxime dimissi positum, cassavit et revocavit.

Pro parte excellentissime domine ducisse de Cardona fuit oblata suplicatio thenoris huiusmodi:

Molt il·lustres y reverendíssims, il·lustres y molt magnífichs senyors.

A notícia de Francesch Castellar, procurador de la excel·lentíssima duquessa de Cardona, és pervingut com per la present Cort, en lo que toque al Redrès del General de Cattalunya, se auria fet cert Capítol contenint en effecte sia unida la bolla de Cardona ab la de Manresa, ab motiu que no se'n ha de dita bolla de Cardona lo just preu per ser en la terra, que és en perjudici y dany de la Generalitat; y com dit Capítol, si bé·s concidera, sia contra rahó y justícia y en notable dany y perjudici de dita excel·lentíssima duquessa, la qual no en ninguna manera desije ni vol lo dany del General sinó la utilitat de aquell, y també perquè dita bolla de Cardona des de la primera creatió de bollas feren en Cattalunya sempre és estada per si y no unida ab altra alguna, lo que fonch justament disposat y ab savi y madur concell y confirmat per molts Capítols de Cort, los quals disponen que·s //530v// compertescan les bollas grans. Per ço, dit Castellar, en dit nom, demana que per la present Cort sia manat als diputats de Cattalunya en alguna manera unescan dita bolla de Cardona ab la de Manresa, com ab dit Capítol del Redrès del General havian ja ordenat, pus en fins assí se és ben vista la utilitat l'à rebuda lo General en ser dita bolla de per si. Lo que no aparexent a vostres senyories y mercès, sien servits almenys manar als dits diputats tingue algú en nom d'ells dita bolla, conforme se fa de la de Barcelona; o almenys cumplen tot lo que en dit Capítol està disposat, ço és, que tototas *(sic)* las bollas que en terra de barons són se traguen de aquellas y se posen en terras reals; y que assò se fasse de present per la Cort y no en ninguna manera remetentho als deputats, axí com han fet de la de Cardona y altres; y axí, la bolla de Tarragona, comptat de Empuras, Ripoll, Aulot, Sant Joan de las Badessas, la Seu de Urgell, Trem y Bagà, com sian en terras de barons, per dita rahó y per servar tota igualtat sian unidas ab terras reals. Lo offici de vostres senyories y mercès, etc. *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiasitici scribam, lecta et publicata, fuit decretum quod comitatur advocatis, que supradicta recognoscant, videant et refferant.

Suspentio dicentimentorum.

Admodum reverendi abbates de la Real, de Gallicantu, reverendi procurator reverendi Prioris Cattalonie, sindici Tarraconensis, Barchinone, Vicensis, Elnensis, Iller-

555 *En lloc de* ut.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 599

densis et Dertusensis eorum dicentimenta, pro effectu gratie facte Anthico Fillol, tantum suspenderunt et suspendere se dixerunt.

Et vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Lletras per lo Capítol de Barcelona.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present cele//531r//bra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per lo reverent micer Onofre Pau Cellers, canonge y síndich del Capítol de Barcelona en les presents Corts, no és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y magnífichs senyors. En lo trienni, etc. *Inceratur.* A la qual suplicació és estada per nós feta provisió que, citant los que se auran de citar, fésseu dins sis mesos a las parts justícia, y per ço sian fetas les lletras necessàrias; per tant, notificant-vos la dita provisió, ab tenor de les presents vos diem, cometem y manam que, dins sis mesos aprés de la presentació de les presents a vosaltres fahedora, sobre las cosas suplicadas, citant los que se auran de citar, cumpliment de justícia fassau, com de vosaltres se confia. Y no fassau lo contrari, tota dilació cessants. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagellagas *(sic)* ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-vuyt de octubre y quant al bras real a dos de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çaragoça.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, in dicto estamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate.

Quibus convocatis, pro parte illustrissimi don Simonis Frigola, vicecancellarii, fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del senyor vicecanceller.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo doctor don Simon Frigola, vicecanceller en lo Supremo Concell //531v// de Aragó, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits habilitar-li per natural del Principat de Cattalunya a la persona de don Christòfol Frigola, fill seu; que en assò rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès molt particular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Suspensio dicentimentorum.

Et in continenti, admodum reverendi abbates de la Real, de Gallicantu, reverendus procurator reverendi Prioris Cattalonie, reverendo sindici Tarracone, Barchinone, Dertusensis, Elnensis, Illerdensis eorum dicentimenta, pro effectu dicte gratie, suspenderunt.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 600

Embaxada al bras real.

Item, fuit decretum: que sia feta embaxada al bras real per los brassos ecclesiàstich y militar per a què vullen aderir-se al parer dels brassos ecclesiàstich y militar en las decretations fetas en alguns Capítols de Cort; y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y síndich del Capítol de Lleyda.

Brachium militare elegit nobilem Alonsum Mecha.

Suspensio dicintimentorum.

Admodum reverendi abbates de la Real, de Gallicant, procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis, procurator reverendi Prioris Cattalonie, sindici Capitulorum Tarraconensis, Vicensis, Elnensis, Dertusensis, Barchinonensis et Illerdensis eorum dicentimenta, pro effectu tantum dicte gratie facte Melchiori Ferrer et eius fratri, suspenderunt.

Per la pretenció del Redrès.

Preterea, habito tractatu, fuit decretum: que los Capítols del Redrès del General se presenten a sa magestat per a què sia de son real servey decretar-los, conforme està en les Corts passadas dels anys de 1533, 37, 42, 47, 53.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, oyda la relació dels advocats, han deliberat que los Capítols del //532r// Redrès del General no·s presenten a sa magestat, que basta que la Cort assoles los fasse.

Deinde, pro parte monasterii beate Marie de Montserrat fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicatio monasterii de Montserrat.

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt reverents senyors.

Per los tres brassos de aquest Principat, ab conformitat, fou determinat que, havent sa magestat decretada la Constitutió que se és feta de la separació se és demanada a sa magestat intercedís ab Sa Santedat fes província separada per sí la casa y monestir de Nostra Senyora de Montserrat, y que per instar aquella se determinàs lo que los diputats de Cattalunya de pecúnias del General despenguessen alguna quantitat certa, la que apparria a vostres senyories, excel·lència y mercès, per a què se solicitàs ab Sa Santedad y sa magestat la confirmació y aprobació que Sa Santedad ha de fer de dita separació; y com sa magestat haje decretada dita Constitutió dient ab ella que incercedirà ab Sa Santedad, se suplique a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits de determinar lo que manaran se gaste y se pugue gastar per procurar ab Sa[556] Santedat dita separació, fent de dit monestir ab los monestirs a ell adjacents província de per sí separada de la congregació de Valladolit; y que·s suplique a sa magestat sia servit de manar fer letras per Sa Santedad per dita intercessió, les quals mane per sa benignitat dar als dits brassos ab còpia d'elles perquè aquelles puguen enviar a Sa Santedad, suplicant-li de part de aquest Principat y Corona de Aragó dita província y separatió; y suplicar a sa magestat sia servit manar respòndrer al que ab embaxada per aquest Principat sobre assò és estat suplicat.

556 *A continuació, ratllat,* magestat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 601

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici //532v// *scribam, lecta, fuit*[557] *responsum ex omnium in dicto brachio ecclesiastico presentium concensu:* que ja està provehit lo que convenie en aquest negoci.

Presentació de les segones decretations.

Deinde, pro parte sue regie magestatis fuerunt asportate in presenti stamento decretationes secundo loco facte Capitulis Constitutionum seu responsiones suplicationi replicationum, que sint inferius invente.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras hi havia sinch dicentiments posats al Capítol de delmar en garba, y que ses senyories vessen lo remey s'i poria dar.

Pro parte honorabilis Francisci Arnau, mercatoris Barchinone, oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació de Francesch Arnau.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Francesch Arnau, mercader ciutadà de Barcelona, natural que fou de la vila de Manorca, aprés de haver estat molts anys repatriat en dita ciutat ab sa casa y família, ço és, del any mil sinch-cents sinquanta-vuyt fins lo dia que morí, dexà al temps de sa mort un fill, ço és, Francesch Arnau, vuy vivent, ciutadà de Barcelona, y estant y habitant en aquella y tenint-hi casa pròpria, lo qual és casat ab una filla de mossèn Francesch de Altarriba, donzell, de la qual té fills; y com dit Francesch Arnau, menor, sia nat en la dita isla de Manorca y de edat de set anys fonch aportat per sos pares en la dita ciutat de Barcelona y sempre ha viscut en ella com és dit, y per las sobre ditas causas sia just y molt conforme a rahó que sia tingut per cathalà, endemés que las islas de Manorca y Mallorca són agudas per part de Cattalunya y tenen los poblats en ellas decedèntia de cathalans, *saltim* són de la Corona de Aragó; y com dit Francesch Arnau, desitjant ésser habilitat per cathalà, aje deduhidas ditas cosas en lo //533r// Concell dels magnífichs concellers y Vintyquatrena de la dita ciutat de Barcelona, de la qual seria tot lo interès y tindria, en cas que s'i hagués de fer contrari, més ocació de contradir, los quals concellers y Vintyquatrena informats de la veritat sobre dita han tingut per bé que dit Francesch Arnau fos habilitat y tigut per cathalà; y axí, han scrit als magnífichs síndichs de dita ciutat residents en la present Cort que, tractant-se en ella de la habilitació de dit Francesch Arnau, hi consentan hi·l tingan per natural de Cattalunya. Per la qual y altrament, suplica dit Francesch Arnau a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits manar habilitar-lo per natural cathalà y admetre'l y tenir-lo per hàbil per a totas las honrras, officis y càrrechs que en Cattalunya los naturals de[558] aquella han de ésser admesos, y per ço manar fer y despedir los actes necessaris y acostumats; que a més que, admetent cosa tant justa, faran lo que han hacostumat, dit Francesch Arnau ho rebrà a singular gràcia y mercè, etc.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

557 *A continuació, ratllat,* decretum.
558 *A continuació, repetit,* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 602

Item, fuit lecta quedam scriptura oblata pro parte administratorum hospitalis Barchinone, que est tenoris huiusmodi:

Del hospital de Barcelona.

Com una de la més insigne obra de caritat que en la cristiana religió se fasse y assenyaladament en lo Principat de Cattalunya sia aquella que·s obra y exercex en lo general hospital de Santa Creu de la ciutat de Barcelona, com en aquell se subvengan *generaliter* totas nacions del món y totas las misèrias humanas; y[559] per esta causa sia rahonable que dels emoluments del General de Cattalunya sia abvengut y de contínuo y quis//533v//cun any occorregan necessitats extremes, tant per la subvenció per socorro dels malalts y altres obres de pietat y caritat com per las obras de la casa, suplican per ço a vostra real magestat los dits tres staments li plàcia statuhir y ordenar que sia subvengut dit hospìtal de tres o quatre mil lliuras dels emoluments de las generalitats de Cattalunya, a coneguda dels diputats del dit General quiscun any, com sia molt cert que de aquesta caritat no·s pugue crèurer ni pensar que los emoluments del dit General[560] ne valgan ni pugan valer manco dispensant ditas pecúnias ab tant santa obra de pietat y caritat com han deslliberat y ab experiència trobat los diputats del General de Aragó y València, los quals tanta o major summa an dispensat y dispensan quiscun any en subvenció dels hospitals de la ciutat de Çaragoça y València.

Qua suplicatione seu scriptura per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit provisum ut sequitur: lo bras eclesiàstich, aderint a la deliberació en lo memorial de les almoynas feta, provehex que sian donadas de present les pecúnias del General per al dit hospital quatre mília lliuras, y aprés quiscun any mil ducats; y que per ço sia fet Capítol de Cort.

Dicentiments del bras militar.

Promotor regalis retulit: que havian entès per lo promotor militar que en aquell bras hi havia sinch dicentiments, y que al bras real aparexia, si ses senyories y mercès fossen servits, anassen los promotors als senyors tractadors a donar-los-ne rahó.

Preterea, fuit decretum: que sia feta embaxada als brassos militar y real pregant-los no vullan incistir a son parer de què los Capítols del Redrès del General no sia menester lo decret //534r// de sa magestat, perquè en aquest bras entenen ésser menester dits decrets, com apar en los Capítols fets en les Corts passadas; majorment, per a major firmesa de dits Capítols convé fer-se axí. Y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Poblet y al reverent síndich del Capítol de Lleyda, los quals encontinent feren dita embaxada als dits brassos militar y real, segons poch aprés refferiren.

Venit nobilis don Hieronimus Corella, pro parte dominorum tractatorum, et retulit: que sa magestat se folgaria molt en què se augmentassen los salaris als doctors del Real Concell, perquè serà evitar molts grans danys.

Promotor militaris retulit: que dels Capítols dels agavelladors que se'n fasse y ordone Constitutió y aprés se porà vèurer en aquell bras y al real.

559 *A continuació, repetit,* y.

560 *A continuació, ratllat,* quiscun any com sia.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 603

Venerunt magnifici Nicolaus Frexenet, Illerde, et Michael Ioannes Ponsich, Vici, sindici et legati brachii regalis, et exposuerunt sequentia in effectu: que aquell bras aderie a la deliberació de aquest en què los Capítols del Redrès se presenten a sa magestat perquè sia servit decretar-los, per llevar tota cavil·lació que se'n porie seguir; però que apar se deuen advertir los senyors tractadors que sian servits procurar que la decretació sie simplement y no ab les condicions que solen decretar-se les Constitucions, perquè seria prejudici de la jurisdictió de la Cort. Y també los apar que·s deu fer assò ab alguna protestació perquè no·s fasse prejudici a la Cort. Tam[b]é los han manat reportar que aquell bras ha deliberat que les bolles de dos anys no se attenden, perquè així entenen en aquell bras convenir al bé del General; per ço supliquen a ses senyories y mercès sian servits aderir-se en aquesta delliberació.

Per la porrogació de les lluïcions.

Promotor militaris retulit: que aparexie en aquell bras que una //534v// persona de cada bras presentassen a sa magestat lo Capítol de les lluïcions, y que en aquell bras havian nomenat don Bernat de Boxadós per dit effecte.

Per los Capítols del Redrès.

Venit promotor regalis et retulit: que aquell bras, conciderant que·y havia alguns Capítols del Redrès que no estavan encara deliberats, que per ço, attès lo punt de la Cort, que·ls aparexia nomenar en aquell bras dos personas ab poder decisiu[561] perquè los vegen; y per assò havian nomenat a misser Montserrat, síndich de Balaguer, y a mossèn Antich Sala, síndich de Manresa.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de la Real et sindicum Illerdensem.

Item, fuit facta deliberatio sequens:

Sobre lo donatiu.

Lo stament ecclesiàstich, conciderant lo punt en què està la Cort y que sa magestat està ja de partida, y és rahó se comense de tractar del servey fahedor a sa magestat, per ço, haguda deliberació, per via de pensament deliberen que se offeresquen a sa real magestat per lo servey sinch-centes mil lliuras, ço és, tres-centas mil en comptants y dos-centes mil lliures en pagues, conforme aprés se determinaran y·s concertaran.

Ítem, per a presentar als senyors tractadors la suplicació de les lluïcions nomenaren al molt reverent abat de Gerri.

Per los Capítols del Redrès.

Més avant, hoyda la relació del abat de la Real y del canonge Rajadell, commissaris per a tractar sobre los caps discordes del Redrès del General, que referexen que los del bras real tenian orde particular de no aderir-se en lo Capítol del arrendar las bollas, conciderant en aquest bras que és molt dany del General no arrendar-se ditas bollas, per ço deliberen que de part dels brassos ecclesiàstich y militar se fasse embaxada als senyors tractadors //535r// donant-los rahó de assò; nomenant per aquest effecte les matexes personas.

Promotor militaris reportavit: que se adherexen al propdit parer de aquest bras; emperò, que primer se fassa embaxada al bras real.

561 *A continuació, espai en blanc.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 604

Dicentimentum sindici Tarracone.

Lo reverent Ardiaca d'Oms dix que dicent que no·s tracte de remuneracions algunas de officials reals fins sia a la conclusió de les Corts; y en cars que se'n tracte, posa dicentiment a tots actes. Requerint al nottari, etc.

Per les rèpliques de les Constitutions.

Ítem, fonch determinat que lo promovedor vage als brassos militar y real per dir-los com apar en aquest bras que los advocats se junten y advertesquen lo que apparrà sobre les[562] decretacions e o respostas fetes a las rè[p]liques de les decretations y tot ho referesquen.

Et brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Dicentimentum sindici Dertusensis.

Lo reverent ardiaca Terça, síndich del Capítol de Tortosa, dix que dicent que no·s augmenten salaris a ninguns officials reals, inseguint ses instructions; y si per cas se feye estant absent, dicent a tots actes. Requerint al nottari, etc.

De March Antoni Forner.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que dos personas y los advocats dels brassos se juntassen per a apuntar en lo del agravi de March Anthoni Forner, perquè restaven encara dos danys per reparar: lo hu per al Principat de Cattalunya y l'atre per sa ànima.

Per la exactió.

Item, habito tractatu super capitulatione firmanda super debitis de les bolles, *fuit decretum:* que lo Capítol novè de la capitulació dita, que tracte de acomodar als dos sobrecollidors de les bolles de Barcelona, se lleve de la trassa y forma de la dita capitulació, de manera que no sian accomodats ni se'ls done temps algú.

535v// *Promotor militaris reportavit:* que aquell bras se aderex al parer de ses senyories y mercès y del bras real en què los Capítols del Redrès se presenten a sa magestat per a què se servesque decretar-los, y per assò se fasse alguna protestació; y que també los apar se ordenàs Constitució sobre lo memorial dels agavelladors, per a què se pugan presentar a sa magestat; y també se habilite la hora fins a las dotze de mitja nit.

Et fuit decretum: que·s torne resposta al bras militar que allí fassen ordenar les Constitutions necessàrias, axí en lo negoci de March Forner com en lo dels agavelladors, y la reporten aprés en aquest bras.

Per reverendum archidiaconum Terça fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

Suplicació del ardiaca Terça.

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Lo ardiaca Terça diu que, vist lo temps que sa magestat ha assenyalat per a apartar-se de la present vila és tant breu, com vostres senyories, excel·lència y mercès veuen, y que la causa que porta devant de vostres senyories, excel·lència y mercès no·s pot acabar en les presents Corts, per ésser los magnífichs advocats occupats en cosas y negocis de les presents Corts; per tant, suplica a vostres senyories, excel·lèn-

562 *A continuació, cancel·lat,* Constitutions.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 605

cia y mercès sian servits que dita causa se cometés a dos doctors de la Real Audièntia, los qui a vostres senyories, excel·lència y mercès seran ben vists, y que se'ls sia assenyalat termini per a què acaben y conclogan dita causa; que en assò rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès molt particular mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc*. Lo ardiaca Terça, *in causa propria*.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod intra unam horam partes nominent suspectos doctores de Regio Concilio Cattalonie si quos habent, quo termino elapso providebitur ut //536r// *iuris fuerit et rationis*.

Habilitatio hore.

Fuit habilitata hora usque ad duodecimam presentis noctis.

Paulo post, habito tractatu per convocatos in dicto stamento, habilitarunt horam ad tractandum et concludendum negocia per totam noctem.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras havian habilitada la hora fins a las tres de la matinada.

Alia habilitatio hore.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit.

Per la porrogació de la Cort.

Insuper, convocati in dicto stamento decreverunt ut sequitur: que per quant se ha entès per lo senyor conde de Miranda, qui és vingut com a particular en lo present bras, y ha dit que sa magestat se'n vol anar de la present vila demà després dinar, per ço apar que de part dels brassos se fasse embaxada als senyors tractadors, suplicant-los sian servits intercedir ab sa magestat sia de son real servey porrogar la Cort almenys fins a dimecres propvinent.

Embaxada del bras real.

Venerunt domini Franciscus Algueró, Illerde, et Onofrius Hortodó de Puigcerdà, sindici, legati brachii regalis, qui in effectu explicarunt: que los síndichs de Vilafrancha de Conflent y altras pretenen certs agravis sobre la contribució de les obres de Perpinyà y també de las decretacions fetas a una Constitució que se era feta sobre aquest particular, y temen que dits síndichs no impedesquen lo progrés de la Cort; per ço, supliquen a ses senyories y mercès sian servits que, de part dels brassos, se fasse saber als senyors tractadors, pregant-los vullan remediar dits negocis.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit; et pro reddenda responsione nominavit admodum reverendum abbatem de la Real et sindicum Dertusensis, qui etiam dictam embaxiatam fecerunt dictis dominis tractatoribus.

536v// **Per la porrogació de la Cort.**

Promotor militaris reportavit in effectu: que no apar en aquell bras demanar temps a sa magestat per la porrogació del temps de la Cort per ço que, després, restarian obligats haver de conclòurer la Cort; per ço apar que, si no·s pot tenir demà, ans de anar-se'n sa magestat, lo soli, que·s vege si serà prejudici tenir-lo en Binèfar, com ha senyalat dit senyor conde de Miranda.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha adherit a la deliberació del bras real ab embaxada en aquell bras reportada; y per dit effecte han nomenat a don Federich Bosch y ha mossèn Argensola de les Pallargues.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 606

Promotor regalis reportavit: que aquell bras, per a fer dita embaxada, an nomenat a mossèn Francesch Algueró y a mossèn Hortodó de Puigcerdà; y també apar se fasse embaxada als senyors tractadors per suplicar-los sian servits intercedir ab sa magestat vulla porrogar la Cort almenys dos dias.

Commissio cause ardiaconi Terça et canonici Miró.

Dicto die, stamentum ecclesiasticum commisit causam et negocium vertentem in presenti Curia inter reverendos archidiaconum Terça et canonicum Miró de et super inseculatione facta in locum deputati ecclesiastici vaccantem obitu reverendi archidiaconi Cerveró, Dertuse, usque ad sententiam diffinitivam et eius executionem inclusive, magnificis Iosepho Mur et Gaspari Rovira, iuris doctoris, qui servatis servandis intra duos menses a die presentationis litterarum iusticiam faciant; et fiant littere oportune et intimetur.

Fuit intimatum per Luduvicum Martí, die secunda mensis dezembris, magnifico Hieronimo Stor, iuris doctori, procuratori dicti Miró, personaliter in dicta villa Montissoni reperto.

Et quia alia brachia presentis Curie predictis adhezerunt, expeditte fuerunt super dicto negocio littere huiusmodi tenoris:

537r// **Lletres de commissió de la causa del ardiaca Terça.**

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part del reverent mossèn Hierònim Terça, ardiaca y canonge de la seu de Tortosa nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Lo ardiacha Terça diu que, etc. *Inceratur.* A la qual suplicació per nosaltres és estada feta provisió que, per les causes en la suplicació contengudas, la dita causa que devant nós se aporte y penje indecissa entre los dits ardiacha Terça y canonge Miró sobre la inseculació entre los dits ardiacha Terça feta per nós del lloch de diputat ecclesiàstich, vagant per mort del ardiacha Serveró, cometem, segons que ab la present cometem, als magnífichs misser Joseph Mur y misser Gaspar Rovira, en drets doctors, ciutadans de Barcelona; donant-los ple poder y facultat en dita causa y tots y sengles actes de aquella, servadas las cosas se han de servar, prosehir fins a sentència diffinitiva y total executió de aquella y aquella finir y terminar dins dos mesos aprés de la presentació de les presents actes fahedora; y per assò sian fetas les lletres necessàrias. Per ço, notificant-vos les coses sobre dites, ab tenor de les presents vos diem, cometem y manam que de nostra part notifiqueu, segons que ab las presents notificam, als dits misser Joseph Mur y misser Gaspar Rovira la dita y per nós a ells feta commissió de dita causa. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, //537v// al primer del mes de dezembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Lletras de naturalesa de don Christòfol Frigola.

Et vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 607

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A don Christòfol Frigola, fill llegítim y natural del molt il·lustre senyor doctor don Simó Frigola, vicecanceller en lo Supremo Concell de Aragó. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Lo doctor don Simon Frigola, vicecanceller. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en dita suplicatió contenguts y altrament, a vós, dit don Christòfol Frigola, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que catalans naturals se alegren y gosan com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors y perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altres cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, al primer de dezembre, any de la nattivitat del senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Letras de naturalesa de Joseff Castro.

Item, etiam vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les //538r// Corts Generals que la sacra, catòlica y real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrrat mossèn Joseph Castro, chirurgià, habitant en Barcelona. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Joseph Castro, chirurgià, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, dit Joseph Castro, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegran y gosan com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altres cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a trenta de noembre, quant al bras real al primer de dezembre, any de la nativitat del senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Insuper, vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Letras de mossèn Jolí, inseculatió.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catthòlica y real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs sen-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 608

yors los deputats del General del dit Principat de Cattalunya y als hoydors de comptes de dit General y a altras personas a qui·s pertanga y lo present negoci toque y tocar pugue. Salut y honor. Sabreu //538v// que lo dia present y avall scrit per mossèn Anthoni Jolí, nottari y síndich de la vila de Perpinyà, nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres y reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, molt reverents, il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort de misser Pere Hilla, etc. *Inceratur.* A la qual suplicatió, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que lo dit mossèn Anthoni Jolí fos inseculat en lo dit lloch de diputat; y axí de fet enseculàrem, segons que ab la present inseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit mossèn Anthoni Jolí en lo dit lloch de deputat real del predit General, vaccant per mort del sobre dit misser Pere Aylla, quòndam doctor en drets de la vila de Perpinyà. Per ço, deduhint a vostra notícia les cosas preditas, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita inseculatió y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentadas, sens dilació y exceptió alguna, scrigau y continueu y continuar y escríurer fassau en lo llibre y altres llochs a hont les inseculations de diputats reals se scriuen y se continuen, lo dit mossèn Anthoni Jolí axí com dit és per nós inseculat per diputat real per dita vila de Perpinyà en lloch de dit misser Pere Aylla, a fi y effecte que, havent-se de fer extractió de semblants diputats reals, concorregue de fet en dita extractió axí y en la forma que los altres en semblants llochs posats y enseculats concorren, tots duptes y difficultats cessants. En testimoni de les quals coses havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monço, a vint-y-sinch del mes de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

539r// *Die lune, secunda mensis dezembris, anno predicto a nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane in dicta ecclesia beate Marie del Romeral dicte ville Montissoni, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, ut moris est, hora et loco solitis convocato et congregato, interfuerunt qui secuntur:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinonensis, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Populeto.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.
Reverendus procurator reverendissimi Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinone.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 609

Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis,
Quibus convocatis, venit nobilis don Hieronimus Corella, pro parte dominorum tractatorum sue regie magestatis, et retulit: que aquellos señores estavan aguardando la respuesta de lo que anoche se consultó.

539v// *Promotor militaris retulit:* que aparexia en aquell bras que·s deurian nomenar dos personas per a què, juntament ab los advocats, consultassen la resposta se ha de tornar als senyors tractadors.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi; fuit reportata aliis brachiis per promotorem.

Per la habilitació del sereníssim príncep.

Deinde, fuit deliberatum: que·s fasse embaxada als altres brassos dient-los com, per via de pensament, havian deliberat en aquest bras que se habilitàs la persona del sereníssim príncep per a selebrar Corts; y per a fer dita embaxada nomenaren als reverents prior de Scala Dei y síndich del Capítol de Urgell.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per apuntar la resposta se auria de tornar als senyors tractadors, han nomenat al noble don Onofre de Alentorn, senyor de Seró, y al senyor de Monclar.

Brachium regale etiam predictis adhesit, nominando pro predictis magnificos Raphaelem Vivet, Gerunde, et Ioannem Montornès, Dertuse, sindicos, et[563] *eius promotor reportavit.*

Dicentiment del bras militar.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras hi havia un dicentiment a tots actes posat per mossèn Castells de Tartareu; y que en aquell bras los aparexia, per via de pensament, se'n donàs rahó als senyors tractadors.

Suspensio dissentimenti.

Deinde, admodum reverendi abbates de la Real, de Gallicantu, reverendi sindici Barchinonensis, Dertusensis, Tarraconensis, Vicensis, Illerdensis, procurator reverendissimi Urgellensis et Prioris Cattalonie sua dicentimenta suspenderunt ad effectum gratie facte Anticho Narcís, mitjà, sindico de Besalú.

540r// *Et habito tractatu, fuit decretum:* que vagen los promovedors als senyors tractadors per a fer-los a saber lo dicentiment del bras militar.

Notificatió de la voluntat de sa magestat.

Venit illustrissimus dominus comes de Xinxón et exposuit convocatis in dicto stamento in effectu sequentia: que sa magestat li havia manat vingués a fer a saber a ses senyorias y mercès com era sa real voluntat habilitar estos dos dias per a què poguessen aquestos brassos acabar los negocis, y que lo sólio se podia tenir en Binèfar; y que si als brassos los aparexia concertassen la resposta, que sa magestat seria assí en la present iglésia a las onze horas y que assí li porian respòndrer lo que als brassos aparaxeria.

563 *En lloc de* ut.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 610

Per la representació de scripturas fahedoras a sa magestat.

Et fuit decretum: que torne resposta als brassos militar y real, dient-los que en aquest bras han hoïda la relació de les personas eletas per a les cosas devall scritas y axí delliberen, per via de pensament, que tots los actes se han de presentar a sa magestat se li presenten vuy a la hora que serà en la present iglésia; y quant se li presentaran las scripturas, se li suplique sia servit tornar assí en Monçó; y quant no, que no és inconvenient se tingue lo soli en Binèfar, attès que és carrer de la present vila y és de la matexa jurisdictió, com tots los actes de Cort se fassen vuy.

Habilitació de horas.

Item, fuerunt habilitate omnes hore presentis diei quousque sua magestas dicesserit a presenti ecclesia.

Promotor regalis retulit: que aderexen en què totas las scripturas se presenten vuy a sa magestat.

Promotor militaris reportavit: que apar que totes les scriptures se han de presentar a sa magestat se li presenten vuy; y que se li suplique sie servit tornar assí per a tenir-nos lo soli.

Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit.

Resposta del conde de Xinxón.

Et habito tractatu, per convocatos in dicto stamento fuit deliberatum: que·s torne resposta al senyor conde de Xinxón que los bras//540v//sos estan determinats que, com se presentaran a sa magestat los Capítols del Redrès y les scripturas, que se li suplique sia servit tornar a tenir lo sólio assí en Monçó y que sa magestat porrogue y continue la Cort, ab consentiment dels tres brassos.

Revocatio dissentimenti.

Reverendus archidiaconus Coma, sindicus Capituli Vicensis, suum dicentimentum positum in materia exactionis die vigesima sexta novembris cassavit et revocavit.

E com los convocats en dit stament tractassen y deliberassen de firmar la capitulació per los debitors de las bollas y altras del General, lo molt reverent abat de la Real diu que, encara que ell tenia posat dicentiment al capítol novè del dit concert a trenta-hu de octubre passat, però que ell lo revocave y cassave; y que son vot y parer era que als officials pecuniaris no se'ls done temps, com sia cosa contra Capítols de Cort; y del matex parer fonch misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell, lo qual, a pregària dels convocats en dit bras, lo seu[564] dicentiment posat a devuyt de noembre passat cassà y anul·là; volgueren, emperò, que los seus vots fossen per mi, nottari, continuats en lo present procés.

Y encontinent, los convocats en lo present stament ecclesiàstich lloaren, aprobaren y firmaren dita capitulació sobre los dits deutes del General del modo y manera que en paper stà scrita, la qual és del tenor següent:

Capítols sobre los deutes del General, de la bolla y altres.

Los dos brassos ecclesiàstich y real del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que de present celebre sa magestat del rey nostre senyor en la present vila de Monçó, tenint plen poder y commissió del bras militar del dit Principat, que axí

564 féu, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 611

matex està congregat en les ditas presents Corts, sobra la exactió dels deutes del General y forma que acerca de aquella se haurà de ordenar, com de dita commissió consta tant per la deliberació feta en dit bras militar a sinch del mes de //541r// setembre proppassat, com per altra delliberació en dit bras feta a tretze del mes de octubre proppassat, ab la qual, confirmant y ratificant la propdita commissió, se diu que, per quant se podria duptar si dita commissió primera seria deffectuosa, que per ço, sens prejudici de dita commissió, donave y concedia dit bras militar als dits dos brassos ecclesiàstich y real sobre dita exactió y commoditat de dits deutes tant llarch y bastant poder quant llarch y bastant ordenaria lo excel·lentíssim senyor comte de Miranda ab scriptura o altrament, lloant y aprobant de aquella hora en avant tota aquella facultat que dit senyor compte de Miranda, en nom del dit bras militar, voldria donar als dits dos brassos com si de mot en mot la dita facultat estiguera incertada en la dita segona commissió y deliberació feta per lo dit bras militar. Vistes les dites commissions y deliberacions y de la declaració de sa voluntat feta per dit senyor comte de Miranda y la facultat que en virtut de dita última deliberació li à donada als dits dos brassos de poder ordenar sobre ditas cosas, les quals dos commissions y poder a dits brassos donat per dit senyor compte de Miranda són de la sèrie y tenor següents:

In processu familiari actorum Curie Generalis quam sacram, catolicam et regiam magestatem serenissimi domini Philippi, regis et domini nostri, de presenti celebrat in presenti villa Montissoni inter alios incolis et habitatoribus presentis Cattalonie Principatus, actitato in brachio militari dicti Principatus apud me, Ioannem Sala, auctoritatibus apostolica atque regia nottarium publicum Barchinone infrascriptum et dicti brachii militaris scribam, assumptum ad chalendarium quinte die mensis septembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, fuit continuata et scripta quedam deliberatio per modum et formam //541v// embaxiate ordinata, cuius tenor talis est:

Lo present bras militar és de parer, per via de pensament, que·s fassa a saber per via de embaxada als brassos ecclesiàstich y real com mossèn Hierònim de Argensola avia alçat lo seu dicentiment, a pregàrias de molts cavallers del present bras; y que, lo dicentiment alçat, se havia feta nova determinació per via de pensament, la que ja vuy los havian fet a saber per don Onofre de Alentorn, mossèn Miquel Joan de Pons y mossèn Joan Burguès y de Sso, ço és, que los qui·s pretenen ser debitors del General en aquest bras no entenen ni han entès ni han incistit més en donar forma a la exactió, ans són contents se done la forma per los dos brassos ecclesiàstich y real, car totes les lletres y decrets que·s aparaxerà acerca de dita exactió ordenar, lo present bras las fermarà sens preténdrer tenir vot algú; y per fer dita embaxada nomenaren a don Plegamans de Marimon y a mossèn Joan de Ressende. *Premissis omnibus et singulis fidem facio ego, dictus Ioannes Sala, nottarius publicus Barchinone et stamenti militaris scriba assumptus, hic et alia propria scribens manu.*

A sis de setembre de mil sinch-cents vuytanta-sinch fonch reportada la sobrescrita scriptura o deliberació ab embaxada al bras ecclesiàstich de dita Cort, com apar en lo procés familiar del dit stament ecclesiàstich. *Fidem facio ego, Ioannes Baptista Mullola, nottarius et dicti stamenti ecclesiastici scriba.*

In processu familari actorum Curie Generali que de presenti celebratur per sacram, catolicam et regiam magestatem in presenti ville Montissoni inter alios inco-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 612

lis et habitatoribus presentis Cattalonie Principatus, ad calendarium undecime diei mensis octobris anni a nattivitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, //542r// actitato in stamento militari Cattalonie, fuit continuata quedam deliberatio sub forma sequenti:

Lo present bras lloe, aprove, ratifique y confirma la commissió que per aquest bras és estada donada als brassos ecclesiàstich y real sobre la exactió dels deutes del General. E noresmenys, per quant se poria duptar si dita commissió seria deffectuosa, per ço lo present bras, sens prejudici de dita commissió, dóna y concedex als dits dos brassos ecclesiàstich y real sobre dita exactió y commoditat de dits deutes tant llarch y bastant poder quant llarch y bastant ordenarà lo senyor compte de Miranda ab scriptura o altrament, per quant tota aquella facultat que dit senyor compte de Miranda, en nom del present bras, voldrà donar als dits dos brassos, lo present bras ara per leshoras o lloe y aprove com si de mot a mot estigués incertada en la present deliberació.

Copia huiusmodi aliena manu scripta sumpta fuit ab eius originali et cum eodem veraciter et ad verbum auscultata, collationata et comprobata per me, Ioannem Sala, auctoritate regia nottarium publicum Barchinone et stamenti militaris scribam, et ut eidem copie tanquam eius originali in iudicio et extra fidei plenaria ab omnibus inpendatur.

Ego, idem Ioannes Sala, nottarius memoratus, hic me subscribo et meum solitum artis notarie appono sig+num, ad instantiam excellentissimi domini comitis de Miranda rogatus et requisitus.

Yo, don Joan de Çúnyga, conde de Miranda, marqués de la Vaneya, visconde la Balduerna, señor de las Casas de Avellaneda y Baçán, etc., digo por la presente sédula que, en virtut de la comisión y facultad que el brasso militar de Cattaluña, que está congregado en las Cortes que de presente celebre su magestad a los reynos de la Corona de Aragón en la presente villa de Monçón, me //542v// *ha dado sobre el aciento que se havía de hazer para la exactión y cobrança de las deudas y deudores del General del Principado de Cattaluña, de la qual comisión parece por un acto de deliberación por el dicho braço hecha a onze de octubre del más cerca passado, declarando mi parecer y voluntad es que los dichos braços ecclesiástico y real del dicho Principado que al presente están congregados en las dichas Cortes tengan poder bastante y complido para dar la forma que a ellos en conformidad les pareciere conbeniente para la dicha exactión y cobrança, assí para dar forma para ella como en dar los plazos y lo demás que a ellos fuere bien visto, como con la presente les doy el dicho poder en quanto, por virtud de dicha deliberación última y comissión a mi dada, puedo dar. Y es mi voluntad, para mayor utilidad de todo, que d'esta mi declaración y poder que doy se haga scritura pública en poder del scrivano del dicho braço ecclesiástico, con incerta de las dichas comissiones y deliberaciones. En Monçón, a diez y nuebe de noviembre de mil y quinientos y ochenta y sinco. El conde de Miranda.*

Han deliberat tots en conformidad se guarde sobre dita exactió lo orde y forma següent:

Lo orde y concert que apar se podria fer ab los arrendadors de las bollas del General de Cattalunya dels tres triennis proppassats que han finit[565] lo any mil sinchcents vuytanta-quatre.

565 finat, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 613

E primerament, per quant los arrendadors de les bolles dels tres triennis proppassats per sos arrendaments resten molt enderrerits en molt grans quantitats degudas al General i·s veu la difficultat gran en poder cobrar de promte ditas quantitats; y és conforme a tota equitat y rahó que sian accomodats en les pagues y no se'ls fasse tant rigurosa executió, com altrament se podrie y deuria fer; y per provehir a la indempnitat del General, //543r// haguda concideració que les quantitats que·s deuen són grans y que los béns de molts dels deutors se creu no bastaran a pagar-las si de present se'ls fa integra executió de tot lo que deuen, y acomodant-los ab temps se confie podran cumplir ab tot lo que són obligats; majorment, que se entén que molts dels dits deutors tenen sos béns vinclats y no lliberts y alguns d'ells obligats a deutes anteriors; per estas y altras rahons par se poran acomodar de la manera següent:

Que per a pagar y satisfer los arrendadors dels sobre y propdits tres triennis les quantitats que per rahó dels dits arrendaments constarà resten a deure, hagudas las concideracions desús ditas, se'ls donàs cert termini dins lo qual dits arrendadors y sos principals y fiançes y partícips pagassen tot lo que deuen. Y perquè no és rahó que a tots los deutes se'ls done igual termini, perquè als més antichs se'n han de donar menys y als més nous més, aparaxeria que fossen acomodats en la forma devall scrita.

E *primo*, que los deutors del primer trienni d'estos tres proppassats triennis, lo qual començà lo primer del mes de juliol mil sinch-cents setant-sinch y finí lo darrer de juny de 1578, pagassen la mitat de tot lo que deuen de present y la altra mitat pagassen dins sinch anys, en tres iguals pagues; y los del segon trienni, que comensà lo primer de juliol de 1578 y finí lo darrer de juny de 1581, pagassen de present un terç de tot lo deute y los altres dos terços dins de set anys, en quatre iguals pagues; y los deutors del últim trienni, que començà lo primer de juliol 1581 y finí lo darrer de juny de 1584, pagassen de present un quart de tot lo deute y los altres tres quarts dins de nou anys, en sinch iguals pagues. Y a las fermanças dels //543v// dits arrendadors se'ls prefigís sis mesos més que als principals per cada termini. Y de aquesta manera, los més antichs deutors pagaran de present més quantitat y per a pagar lo que restassen devent tindrian menys temps que los deutors més nous, lo que és prou conforme a rahó perquè los deutors antichs se han aprofitat més de temps dels diners del General que los deutors nous, y axí no just que los uns sian tant ben accomodats com los altres.

II. Lo qual concert se fassa sens novació de les primeras obligacions, restant aquellas en sa força y valor; y ab condició que, axí principals com fermanças y partícips que voldran gosar dels dits terminis *respective*, hagen de donar primerament, ans de totas cosas, fermanças lleals y abonades, bones y sufficients cada hu d'ells per sí, per las quantitats que deuran, a contento y satisfactió dels tres braços de la Cort y, aquella acabada, a contento dels diputats y hoïdors; y en cars que alguns d'ells no las trobassen, poguessen posar en poder y mans dels diputats y hoydors béns desambarassats y líberos de qualsevol obligations, la proprietat y preu dels quals hajen de valer un ters més que lo que deuran, y aço a contento de la Cort e o dels deputats y hoydors de comptes; y que los diputats y hoydors de comptes hajen de pèndrer pocessió de ells y no·ls puguen arrendar a sos amos y senyors sinó en públich encant al més donant, ab què no sie, com dit és, al amo d'ells ni a tals personas que versemblantment pugués venir la utilitat del arrendament als senyors de ditas proprietats.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 614

Y lo que resultarà dels dits arrendaments s'o retingan //544r// los dits deputats per la paga de son deute; y passats los terminis que los deutors tindran, si no pagaran se venguen encontinent les ditas proprietats o béns que així hauran passat y entregat en poder dels deputats y hoydors, per a fer la íntegra satisfactió de tota la quantitat deguda.

III. Y en cars que los dits deutors no tinguessen béns lliberts, puguen posar en poder dels dits deputats y hoydors rendes de béns encara que sian cauteladas, com sian de valor que dins dels terminis de aquest concert puguen los dits deputats y hoydors ser íntegrament satisfets del que muntaran les ditas rendas, y restant facultat als dits deputats, en cars que morissen los dits deutors y sos béns de les rendes dels quals se haguessen entregat de passar a les personas en què estiguessen vincladas, y fer executió en ells y en altres béns que puguessen trobar de dit[566] deutor[567], avent-se primer obligats aquells a qui ve lo vincle.

IIII. Lo mitg any més de termini que, com dalt se diu, se concedex a les fermanças à de servir per a què durant aquell pugue ésser feta execution contra los principals y partícips; y ditas fermanças tingan facultat de acistir a la dita execution, instant y solisitant-la y encara manifestant si sebran béns liberos y desembarasats en què se pugue fer; y havent passat lo mig any, feta o no feta la dita execution, se puga fer y se fasse en ses personas y béns.

V. Y per quant no és rahó que sots color de aquest concert, que per ventura y haurà alguns que no voldran o no podran venir en ell ni se sab quants seran los que voldran gosar del benefici que se'ls fa, se'n passe entretant lo temps ni pare la exe//544v//cutió per aquesta incertitut, majorment que podrian entretant conclòurerse les Corts y no haver-se donat en açò lo aciento que convé, per a què més prest se vinga a la conclusió y no se allargue per ventura, ab cautela apar que fos prefigit temps de un mes, comptador del dia que per los braços serà firmat lo susdit concert e o publicat per los deputats y hoydors de comptes en la ciutat de Barcelona, dins lo qual puguen entrar los deutors de dits arrendaments que voldran en aquest concert; lo qual termini passat y en lo entretant, si als brassos aparaxerà, se scriga als deputats y hoydors de comptes que ara són que contrauen[568] la execution ab tota rigor, en persona y béns, als dits deutors del General que no hauran entrat en lo concert y també als altres deutors pecuniaris, sens fer differència alguna de personas, ab tal que, venint aprés algun deutor principal, partícip o fermança y digués que voldrie gosar del concert sobre dit, havent effectuat primerament ab tota realitat y veritat lo que desobre està dit així en haver pagat lo que havia de pagar conforme adaquest concert com en aver donat fiançes o posat béns en mans dels diputats y hoydors com està dit, a tota conexensa dels diputats y hoydors, cesse contra el tal la execution y se continue contra los demés.

VI. Y per a què los diputats y hoydors millor fassen son offici sense respectes ni complacència, apar se assignàs als dits deputats y hoydors temps de sis mesos comptadors del dia que per los brassos serà firmat dit concert e o publicat en Barcelona,

566 dit, *interlineat*.
567 *A continuació, cancel·lat,* obligats.
568 *En lloc de* continuen*?*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 615

dins los quals hagen de fer dita executió rigurosa en personas y béns a tots los deutors del General que no hauran entrat en lo dit concert y també a tots los deutors pecuniaris; y dins dels dits sis mesos, declarar les causes de la executió si algunas de aquella ne sucitaran, és a saber, estant los diners de dita executió en la taula //545r// de dita ciutat per compte dels diputats o que ab sentència se haje declarat per los assessors conformes la executió estar legítimament feta o estant los tals debitors encarcerats en los càrcers de la casa de la Deputació; los quals sis mesos passats, no·s pague salari algú de ninguna terça a dits deputats ni hoydors fins a tant que la executió sia feta íntegrament y declaradas les ditas causas, com dalt és dit. Y en cars que en açò seran negligents los diputats y hoydors, a més de pèrdrer sos salaris, resten inhàbils de allí havant per a tenir officis alguns de la Deputació y General de Cattalunya y que no puguen ser habilitats sinó en Corts Generals, de consentiment dels brassos; y que lo procurador fiscal del General, per rahó de son offici y sots pena de privació de aquell, haja de instar devant dels visitadors de deputats, si n'i aurà, y si no devant dels diputats que després succehiran, estas penas y la restitució dels salaris, si aquells hauran rebuts, y la cognició de ditas causas si estaran legítimament fetas. Y lo matex puga fer qualsevol particular de Cattalunya com a actió popular; y al que instarà las penas[569] se li don la quarta part d'ellas.

[VII]. Y més, se ordene que ningun d'estos deutors, en quant no auran pagat íntegrament tot lo que deurà, no pugue concórrer ni ser diputat ni hoydor de comptes, com ja està statuhit y ordenat per Capítols de Cort; ni pugue tampoch ésser habilitat ni tenir altre offici algú en lo General de Cattalunya y casa de la Deputació si aurà faltat en algun dels terminis de aquest concert, fins a tant que hage pagat lo que haurà faltat de pagar al dit termini.

[VIII]. Y perquè se veu per experièntia que per ser les personas las proprietats dels quals se han de vèndrer principals y de respecte no·s trobe, al temps que·s fan las executions, qui les vulla comprar, se done orde que los deputats, per lo procurador fiscal del //545v// General, al temps de encantar-las puga dir en elles y comprar-las en tal cars per lo General.

VIIII. Y per quant se entén que los dos sobrecullidors de la bolla estan al dia present y bons dias ha presos y detinguts en las càrcers de la casa de la Deputació y també mossèn Pau Riu, cullidor de la bolla de Barcelona, estava detingut en las càrcers de la present vila de Monçó, per bonas quantitats que deuen al dit General, y se entén que llur seguretat seria tènua, apparia per ço que los dits sobrecullidors y cullidor pagassen de present la mitat de tot lo que deuen y quiscú d'ells deu al dit General; y per la restant mitat los fos prefigit temps de dos anys del dia de la firma del susdit concert en havant comptadors, ab dos iguals pagues. Ab condició, emperò, que hagen de nou assegurar ab fermanças o de la manera que en lo dit concert se diu, a coneguda de dits deputats y hoydors; y assò fet, haguessen de ésser relaxats y se'ls dóna plena facultat de poder vèndrer llurs officis, pus lo preu entre en descàrrech de llur deute.

X. Ítem, que en aquest concert no sian compresos los altres deutors del General que fossen ans dels tres triennis proppassats ni los altres officials pecuniaris, si ja no

569 poenas, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 616

fossan alguns la seguretat dels quals fos tènua y lo deute de ells perillós de perdre's, a coneguda dels diputats y hoydors y de la major part de ells. En lo qual cars, si per los tals debitors serà donada seguretat com dalt se diu, pugan los deputats y hoydors prefigir los temps de un any o dos anys y no més havant, segons la qualitat del deute.

XI. Ítem, que sempre que alguna de las paga o pagues contengu//546r//das en lo susdit concert seran caygudas, que los deputats y hohidors que leshoras se trobaran no puguen rèbrer lo salari de la primera terça que immediadament los caurà ni de les altras terças que després cauran fins a tant que los dits diputats y hoydors hagen feta la executió rigurosa als tals debitors, com dalt se diu, de les paga o pagues caygudas. Y a més de açò, incorreguen en les altras poenas de ser inhàbils dalt contengudas.

XII. Ítem, que los assessors de la casa de la Deputació que ara són o per temps seran no pugan ni·ls sia lícit interpretar ni corregir en alguna manera los capítols del susdit concert ni algú d'ells, sinó que se hage de estar en tot y per tot a la lletra de aquell. Y si tal faran, los dits acessors sian privats de llur salari *ipso iure* y, a més de açò, sian privats de llurs officis, los quals *ipso facto* vaguen y se hagen de provehir per los deputats y hoydors en persona de altra; y si cars serà que los dits acessors seran negligents en despedir les causes y provisions y tot lo que convindrà a la expedició de la susdita exactió y cosas en aquella contengudas, *ipso facto* incorregan en dita privació de salaris y officis, com dalt és dit; y en la matexa pena de privació de salari y offici incorrega lo regent los comptes de dita casa de la Deputació si pagaran ninguna terça o terças als tals deputats y hoydors de comptes y acessors que primer no li conste per certificatòria del rational, haventse cumplit al peu de la lletra al contengut en aquestos capítols, los dits deputats, ohidors y acessors haver cumplit a tot lo contengut en dit concert. Y en les matexes penes incorregue lo rational si farà la certificatòria no havent-se cumplit lo predit.

XIII. Ítem, que encontinent firmat dit concert per los braços, apar se envie als deputats y ohydors de comptes en Barcelona per a què allí lo pub//546v//liquen ab crida pública, per a què sia a tots notori y puguen los qui voldrian gosar dels terminis sobredits y del[570] benefici se'ls fa; y la matexa crida se'ls fasse per tot lo Principat de Cattalunya, ço és, per lo cap de les vaguerias y col·lectes de dit Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

Die lune, secunda mensis dezembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, fuerunt lecta, facta, concessa, firmata, laudata et aprobata preincerta capitula in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, convocato in Curiis Generalibus que de presenti celebrantur in villa Monstissoni per sacram, catolicam, regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, incolis et habitatoribus dicti Principatus, presente me, Ioanne Baptista Mallola, nottario et stamenti ecclesiastici predicti scriba, et presentibus pro testibus honorabilibus Luduvico Martí, portario stamenti ecclesiastici, et Nicolaho Mensa, scriptore, pro testibus ad premissa vocatis.

In copia auctentica preincertorum capitulorum sive actorum per me, dictum Mullola, et per infrascriptum scribam stamenti regalis primo extracta et tradita, dictus stamenti regalis scriba firmam ipsius stamenti continuavit per hec eadem verba:

570 *A continuació, repetit,* y del.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 617

Dicta die lune, secunda predicti mensis dezembris, anno predicto, fuerunt lecta, facta, concessa, firmata, laudata et approbata preincerta Capitula in stamento regali Principatus Cattalonie convocato in Curiis Generalibus que de presenti celebrantur per sacram, catolicam, regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, incolis et habitatoribus dicti Principatus, presente discreto Michele Ioanne Cellers, auctoritate regia nottario publico Barchinone et honorabili Concilii dicte civitatis ac stamenti regalis predicti scriba, et presentibus pro testibus honorabilibus Iacobo Rondó, fusterio civitatis Barchinone et portario dicti stamenti regalis, et discreto Salvatore Mir, nottario ville Tarrege, ad premissa vocatis et assumptis. De quibus dictus discretus Michael Ioannes Cellers michi, dicto Ioanni Baptiste Mullola, stamenti ecclesiastici //547r// *scribe, fidem fecit.*

Poch aprés, vingué lo senyor compte de Miranda acompanyat del molt reverent canceller de Catalunya, dels regents Terça y Quintana y altras doctors del Concell Supremo y notificaren en dit bras y per lo prothonotari fonch fonch llegida la scriptura de la prorogació de dita Cort; y és del tenor següent:

Prorogació de la Cort.

Sa magestat, per convenir molt a la salut de sa real persona y del sereníssim príncep axir de aquesta vila de Monçó y per altras causas urgents que molt importan al bé públich y que·l obliguen a no poder-se detenir més, y per a què les cosas que se són apuntadas en aquestas Corts Generals per a benefici de aquest Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y dels naturals de aquells, y per a què està ja la Cort per concloure's no resten sens lo assiento que convé, és servit de continuar, prorrogar y mudar la present Cort de Cattalunya de aquesta manera, ço és: que en aquesta vila y en la iglésia de santa Maria, en lo lloch fins assí destinat, se continue lo juntar, tractar y apuntar, demanar y respòndrer totas las cosas que apparrà haver-se de tractar, demanar y respòndrer; e que per a la conclusió y tenir lo sólio de aquestas Corts y licensiar aquelles se porrogue y mude per al lloch de Binèfar, al qual sa magestat vuy determine partir, anar y estar per al dimecres primer vinent, que comptarem quatre del present mes de dezembre del present any de mil sinch-cents vuytanta-sinch, si no serà forçat[571]; y si serà forçat[572], per al dia aprés immediadament següent no feriat. E si convindrà, allí porrogarà[573] y continuarà la present Cort, segons que *nunch pro tunch* la porroga per al matex lloch de Binèfar en la matexa forma o per altra lloch de Cattalunya, ab tal que tinga las qualitats que conforme //547v// a las Constitutions de Cattalunya ha de tenir. Y és servit que tots los actes que·s faran en aquesta vila de Monçó, estant sa magestat en Binèfar, sian tant vàlidos com si sa magestat estiguera en la present vila. E la conclusió, sólio y tots los altres actes que·s faran en Binèfar se intitulen y tingan nom de ésser fets dins en aquesta vila de Monçó, perquè Binèfar és aldea, territori y de la matexa jurisdictió de aquella; y és servit sa magestat que no·s pugue tràurer aquest acte en conseqüèntia per a ninguns altres en lo sdevenidor y no·s fasse perjuy als Usatges de Barcelona, Constitutions de

571 *En lloc de* feriat.
572 *En lloc de* feriat.
573 porrograria, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 618

Cattalunya, Capítols y Actes de Cort, privilegis generals y particulars, usos y costums y altres drets de dit Principat y Comptats, tenint per cert que los tres brassos del Principat de Catalunya ho tindran per bé.

Promotor regalis reportavit: com en aquell bras se és firmada la concòrdia ab los debitors del General; y també, per a presentar las scripturas a sa magestat, han nomenat a mossèn Pere Ferreras, president, a mossèn Rafel Vivet de Gerona y a mossèn Lluís Terrena, síndich de Perpinyà.

Et convocati in dicto stamento ecclesiastico nominarunt reverendissimum dominum episcopum Vicensem, admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum canonicum Masdemont, sindicum Elnensem, ad presentandum scripturas sue regie magestati.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha nomenat, per a presentar a sa magestat les scripturas, a don Jayme de Cardona, a don Bernat de Boxadós y a mossèn Hierònim Sorribes.

Paulo post, omnes qui dicentimentum tenebant in dicto brachio ecclesiastico pro actibus gratie suspenderunt dicta dicentimenta, pro effectu gratiarum factarum diversis officialibus Curie et etiam regis ac aliis personis, in remunerationem laborum et pro elemosinis.

548r// *Venerunt nobilis Onofrius de Alentorn et talis Cahors, legati militaris, qui in effectu exposuerunt:* que en aquell bras se és tractat de habilitar al sereníssim príncep per a tenir Corts y han deliberat que sia habilitada sa altesa ab estas condicions, ço és, aprés que haja jurat en Barcelona, conforme offerí lo dia del jurament del sereníssim príncep, y també aprés que sia de legítima edat de catorse anys; y que ditas Corts se tingan en vida de sa magestat.

Et brachium ecclesiasticum predicte deliberationi adhesit.

Reverendus Ferdinandus Quintana, procurator reverendissimi Urgellensis, dixit: que dissent que no·s augmenten lo salari a doctors del Real Concell, protestant de nul·litat. Requerint, etc.

Et paulo post, dicti reverendissimus Vicensis episcopus, admodum reverendus abbas de Gerri et reverendus sindicus Capituli Elnensis, electi per brachium ecclesiasticum dicte Curie, una cum personis per alia brachia dicte Curie electis accesserunt ad sacram, catolicam et regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, qui presens erat intus sacristiam dicte ecclesie beate Marie ville Montissoni, et sue regie magestati presentarunt quedam Capitula Constitutionum noviter per brachia concordata necnon et Capitula super lo Redrès del General per tria brachia ordinata, supplicantes sacre, catolice, regie magestati quatenus eadem Capitula decretare et auctoritzare dignaretur; et etiam presentarunt sue regie magestati quandam scripturam super porrogatione Curie per suam magestatem hodie facta, que est tenoris huiusmodi:

Sacra, catòlica, real magestat.

Los tres staments de las presents Corts que vostra magestat de present celebra als cathalans en la present vila de Monçó, vista la sèdula per part de vostra magestat lo dia present als dits tres staments legida en la qual vostra magestat, per causas urgents, com en la dita scèdula deduex, prorrogue les ditas Corts per a Binèfar, terme y aldea de Monçó, per a quatre del present mes de dezembre; //548v// y tenint recort que les causes per les quals vostra magestat fa dita porrogació en lo modo y forma en aque-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 619

lla contengut són molt justas, per les quals[574] és justa cosa prestar son concentiment a la dita porrogació, ab lo qual concentiment és servit vostra magestat fer dita porrogació inseguint lo que los sereníssims reys de gloriosa memòria, predecessors de vostra magestat, en semblants actes han acostumat. Per ço, com a fidelíssim[s] vassalls de vostra magestat, concenten en la dita porrogació ab expressa, emperò, protesta que tots los actes que·s faran en aquesta vila de Monçó, estant vostra magestat en Binèfar, sian tant vàlidos com si vostra magestat estiguera dins en la present vila e la conclusió, sólio y tots los altres actes que·s faran en Binèfar se intitulen y tingan nom de ésser fets dins en aquesta vila de Monçó, perquè Binèfar és del territori de la matexa jurisdictió de aquella; y que no·s pugue tràurer aquest acte en conseqüèntia per a ninguns altres en lo sdevenidor y no·s fassa prejuhí als Usatjes de Barcelona, Constitutions de Cattalunya, Capítols y Actes de Cort, privilegis generals y particulars, usos y costums y altres drets de dit Principat y Comptats; suplicant a vostra magestat sia servit manar a son prothonotari que lo present concentiment y salvetats continue en lo procés de ditas Corts.

Qua scriptura presentata, nobilis don Michael Clemens, prothonottarius sue regie magestatis, nomine eiusdem sue regie Magestatis dixit hec vel similia verba in effectu: que sa magestat acceptava dita protestació y manave se incertàs en lo procés, *prout predicta omnia dicti legati brachii ecclesiastici paulo post, reversi in dicto stamento, retulerunt*.

Dictis die et anno, inter tertiam et quartam horas post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate, exceptis admodum reverendo abbate de la Real, reverendis procuratoribus illustrissimi Tarracone et Urgellensem ac Priori Cattalonie.

549r// *Promotor militaris reportavit:* que en aquell bras se ha ordenat certa scriptura sobra la mort de March Anthoni Forner; suppliquen per ço a ses senyories y mercès sian servits hoir-la y dir sobre ella son parer.

Item, fuit lecta suplicatio pro parte Iacobi Roca oblata, que est tenoris huiusmodi:

Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Supplica a vostres senyories, excel·lència y mercès humilment Jaume Roca, síndich de la vila de Sant Pedor resident en Cort, que·ls plàcia a vostres senyories de ferli gràcia y mercè de provehir-lo del offici de la taula de la bolla de plom y sera de la dita vila per lo temps de sa vida, attento que ell y sos predecessors la han servida més de coranta anys, ab lo salari condecent donaran als altras taulers de la col·lecta de Manresa; e lo dit Roca se obligarà en donar bonas e idòneas fermanças als arrendadors ans de exercir son offici, quiscun trienni de nou, als dits arrendadors o als senyors deputats del General de Cattalunya; e lo dit síndich ho tindrà en special gràcia y mercè de la liberal mà de vostres senyories, excel·lència y mercès. *Que licet, etc*. *Altissimus, etc*.

574 Babtista, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 620

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, fuit decretum suplicata non procedere.

Preterea, fuit lecta suplicatio oblata pro parte civitatis Dertuze, que est tenoris huiusmodi:

Il·lustríssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

La ciutat de Tortosa no cull forments sufficients y bastants per a la provisió à de menester per als poblats en dita ciutat y llochs de la contributió de aquella per a més de la tercera part del any, y de necessitat se ha de provehir de forment y ordis *extra regnum*, per mar y per terra, per al restant del any; y com la major part de dita provisió servesca per a gent pobra y mísera, suppliquen per tant los síndichs de dita //549v// ciutat a vostres senyories, excel·lència y mercès se servesquen donar libertat y permís a dita ciutat que, sens pagar dret de General, puga líberament traure les monedas seran menester per a comprar ditas provisions; y noresmenys, si alguns mercaders francessos o de altras nacions que portaran forments y vitualles de *extra regnum* a dita ciutat per a la provisió de aquella, pugan també tràurer los tals los preus de dits forments sens pagar dit dret de General; que ademés que en assò donaran més expedient via per a què vingan mercaders a provehir la dita ciutat, o rebrà de mà de vostra senyoria, excel·lència y mercès a particular gràcia y mercè. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, super contentis in ea nichil fuit decretum.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per via de pensament, havian deliberat anassen los promotors a fer embaxada als brassos de Aragó per la concòrdia sobre los drets del General. *Brachium regale predictis adhesit, ut eius promotor retulit.*

Item, habito tractatu de novo super supradictis pro parte excellentissime ducisse de Cardona, fuit conclusum: que se observe lo Capítol de la manera que està, ab què se observe en totas terras de barons.

Promotor brachii militaris reportavit: que al present no·y ha modo de haver de tractar en aquell bras del servey per a haver-i dos dicentiments espressament; y també los apar que los advocats se deurian juntar perquè vessen què convindria fer sobre lo delmar en garba, per a què se fes almenys una pragmàtica.

Et fuit decretum: que·s junten los advocats per lo dit negoci del delmar en garba y vegan lo que·s deurà fer, conforme lo bras militar ha reportat.

550r// *Promotor militaris reportavit:* que en aquell bras se ha entès que lo senyor compte de Miranda ha dit que pendrie contento que de cada bras anàs una persona y un advocat per enténdrer lo que s'i deurà fer en los agravis generals; y que per ço aparaxia en aquell bras, per via de pensament, se nomenassen dos personas de cada bras per aquest effecte.

Et convocati in dicto stamento predictis adeserunt et aliis brachiis reportari fecerunt, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Gerri et reverendum Iacobum Reig, procuratorem illustrissimi Tarraconensis.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per concordar los agravis, avian nomenat don Berenguer de Paguera y misser Comes.

Brachium vero regale dedit magnificum Nicolaum Frexenet, Illerde, et Ioannem Ponc[i]ch, Vici, sindici.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 621

Et postea, omnes convocati in dicto stamento, confidentes ad plenum de fide, legalitate et probitate honorabilis Luduvici Martí, portarii stamenti ecclesiastici in presentibus Curiis, crearunt eundem Luduvicum Martí in portarium dicti stamenti ecclesiastici de vita sua naturali, in quibuscunque celebrationionibus Curiarum de cetero tam in presenti villa Montissoni quam alibi ubique celebrandarum, prout constat quodam instrumento per ipsos convocatos firmato, cuius tenor talis est:

In Dei nomine. Noverint universi quod anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, die vero lune, quinta mensis dezembris computata, in presentia mei, Ioannis Baptista[575] *Mullola, illerdensis, auctoritatibus apostolica et regia nottarii public, Tarracone habitantis scribeque provincie generalis Tarracone ac stamenti ecclesiastici Principatus Cattalonie, infrascripti, et testium infrascriptorum presentia, congregato stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie Curie Generalis que* //550v// *de presenti per sacram, catolicam, regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, celebratur in ecclesia beate Marie ville Montissoni, in claustris ecclesie predicte, videlicet, in loco seu apartamento ubi solitum est dictum stamentum congregari, in quo presentes erant admodum illustris et reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barchinone, dicti stamenti presidens; admodum illustris et reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis; admodum illustris et reverendissimus dominus Iacobus Cassador, episcopus Gerundensis; admodum illustris et reverendissimus dominus Ioannes Baptista Cardona, episcopus Vicensis; admodum reverendus Michael Aymerich, abbas de Lavax; admodum reverendus Stephanus Puig, decretis doctor, abbas monasterii de la Real, Ordinis Santi Augustini canonicorum regularium; admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas monasterii de Gerri; admodum reverendus don Franciscus Oliver et de Botaller, abbas monasterii Populeti, Ordinis Cisterciensis; admodum reverendus Paulus Pla, iuris doctor, abbas seu perpetuus comendatarius monasterii Santi Petri de Gallicantu; reverendus frater don Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, Ordinis Cartusiensis; reverendus Iacobus Reig, utriusque iuris doctor, canonicus, vicarius generalis et procurator illustrissimi et reverendissimi domini Anthonii Augustini, archiepiscopi Tarraconensis; reverendus Ferdinandus Quintana, iuris doctor, vicarius generalis et procurator reverendissimi fratris Hugonis Ambrosii de Moncada, episcopi Ugellensis; reverendus frater Hugo de Copons, procurator admodum reverendi fratris Augustini de Argensola, Prioris Cattalonie; reverendus Raphael d'Oms, sacre theologie doctor, archidiaconus, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis; reverendus Onofrius Paulus Cellers, iuris doctor, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis; reverendus Hieronimus Terça, iuris doctor, capellanus catolice et regie magestatis, archidiaconus de Culla, canonicus et sindicus reverendi Capituli Dertusensis; reverendus Baltazar de Rajadell, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis; reverendus Iacobus Coma, sacre teologie doctor, archidiaconus maior, canonicus et sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis; reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elnensis; reverendus* //551r// *Raphael de Pons, sacrista,*

575 Babtista, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 622

canonicus et sindicus ecclesie Urgellensis; reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis; venerabilis frater Blasius Torrents, monacus et procurator admodum reverendi fratris Hieronimi Contijoch, abbatis monasterii Santarum Crucum, quia, ut dixerunt, Luduvico Martí, portarius dicti stamenti ecclesiastici, nedum in presentibus Curiis, verum etiam in aliis occurrentibus casibus et precipue in Concilio Provinciali Barchinone, anno millesimo quingentesimo octuagesimo secundo celebrato, multos sustinuit labores et circa exercicium dicti officii solerti cura et diligentia se habuit et de presenti habet; igitur, in eis exhigentibus meritis, motu proprio, deliberate et consulte ac nemine discrepante, eligerunt, nominarunt et deputarunt ac constituerunt eundem Luduvicum Martí, Barchinone civem, de presenti dicti stamenti portarium, quamdiu vixerit in ianitorem seu portarium stamenti seu brachii ecclesiastici dicti Principatus Cattalonie et Comitatuum Rossilionis et Ceritanie convocati et congregati in Curiis Generalibus incolis et habitatoribus dicti Principatus et Comittatuum, tam in dicto oppido Montissoni quam alibi, per sacram, catholicam, regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, seu serenissimum dominum nostrum principem aut aliam quamcunque personam inde potestatem habentem seu habituram celebraturis. Ita quod dictus Luduvicus Martí et non alius sit portarius stamenti seu brachii ecclesiastici supradicti. In quorum fidem et testimonium premissorum presens publicum voluerunt et mandarunt fieri instrumentum per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, presentibus ibidem pro testibus discretis Iacobo Tristany, nottario ville Granullariorum, et Nicolaho Mensa, scriptore Tarracone habitante, demptis firmis dictorum abbatis de la Real, Iacobi Reig, procuratoris illustrissimi Tarraconensis, et Ferdinandi Quintana, procuratoris reverendissimi episcopi //551v// *Urgellensis, ac fratris Hugonis de Copons, procuratoris Prioris Cattalonie; quo vero ad firmam predictorum qui non firmaverunt, qui firmarunt intus dictum stamentum ecclesiasticum loco solito congregatum die tertia predictorum mensis et anni, presentibus pro testibus Gabriele Nogués, familiaris dicti reverendi canonici Thomàs, sindici Gerunde, et dicto Nicolao Mensa, ad premissa vocatis.*

Dictis die et anno, dictum stamentum ecclesiasticum similem creationem fecit de persona mei, Ioannis Baptiste Mullola, nottarii, in scribam dicti stamenti pro futuris celebrationibus Curiarum, ut constat instrumento recepto per discretum Ioannem Sala, nottarium publicum Barchinone, dicto die.

Item, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, done y pague a Lluís Martí, porter del present stament, per los treballs ha presos y sustentats en scombrar lo stament, portar lo bahul dels ornaments de la missa de casa del reverendíssim de Vich al present bras y tenir compte en què·s tractassen bé, vint lliures, moneda barcelonesa; y per ço sia feta la cautela necessària, alsats emperò los dicentiments.

In continenti, reverendi Paulus Pla, abbas de Gallicantu, reverendi sindici Barchinonensis, Vicensis, Dertusensis et Elnensis eorum dicentimenta, pro effectu dicte gratie, suspenderunt; et similem suspentionem fecerunt admodum reverendus abbas de la Real, reverendi procuratores reverendissimi Urgellensis et reverendus procurator Prioris Cattalonie et sindicus Illerdensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 623

Promotor brachii militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, se nomenen sis personas per cada bras per a què, juntament ab los diputats y hoydors del General y ab lo senyor don Joan de Cardona, tracten sobre lo negoci de las galeras que se han de pendre per asiento de sa magestat, los //552r// quals tingan llarch poder, conforme las personas que per a assò eran estadas nomenadas havian apuntat.

Et convocati in dicto stamento predicte deliberationi adheserunt, nominando pro predictis reverendissimum episcopum Barchinone, admodum reverendos abbatem de Lavax, reverendum Ferdinandum Quintana, procuratorem reverendissimi episcopi Urgellensis, reverendum Hugonem de Copons, procuratorem reverendi Prioris Cattalonie, reverendos archidiaconum d'Oms, sindicum Capituli Tarraconensis et Onofrium Paulum Cellers, sindicum Capituli Barchinonensis, committendo eisdem personis una cum aliis per alia brachia nominandis huiusmodi negocium, prout per brachium militare deliberatum fuit.

Et habito tractatu super negocio mortis Marie[576] *Forner reportato per brachium militare, fuit decretum quod remitatur provisoribus gravaminum, qui super predictis debite provideant.*

Et vigore deliberationum per tria brachia factarum fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

> Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A mossèn Joan de Mena, resident en Barcelona. Salut y honor. Attenent y considerant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Il·lustríssimos y reverendíssimos, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Joan de Mena, etc. *Inseratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, dit Joan de Mena, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pogau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosen com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altres cosas pugau concórrer com los altras cathalans naturals. En testimoni de les //552v// quals cosas manam ésser expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de la dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a trenta de noembre y quant al bras real a dos de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çaragoça.

Item, etiam vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

> Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los deputats del General del dit Principat de Cattalunya y als oydors de comptes del dit

576 *En lloc de* Marci.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 624

General y a totas altras personas a qui·s pertanga y lo present negoci toque y tocar pugue. Salut y honor. Sabreu que lo dia present y devall scrit per mossèn Antich Sala, nottari ciutadà de Manresa y síndich de la matexa ciutat en la present Cort, nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molts il·lustres, reverendíssims, il·lustres, reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort de Bernat Roviralta, etc. *Inceratur.* A la qual suplicatió, com a justa y rahonable, per nosaltres és estada feta provisió que fos fet així com era suplicat y així de fet enseculàrem, segons que ab la present enseculam y enseculat ésser volem, provehim y manam, lo dit mossèn Antich Sala en lo dit lloch de oïdor de comptes del predit General vaccant per mort del sobre dit mossèn Joseph Roveralta, quòndam, per la dita ciutat de Manresa. Per ço, deduhint a vostra notícia les coses preditas, ab tenor de les presents vos diem y manam que, observant dita inseculatió y provisió per nós com és dit feta, encontinent aprés que les presents vos seran presentadas, sens dilatió ni exceptió alguna, scrigau y continueu //553r// y continuar y escríurer fassau en lo llibre y altres llochs a hont las inseculations de ohidors se escriuen y se continuen lo dit mossèn Antich Sala, així com dit és per nós insiculat per oydor real per dita ciutat de Manresa en lloch de dit mossèn Bernat Roviralta, a fi y effecte que, havent-se de fer extractió de semblants oydors reals, concorregue de fet en dita extractió així y en la forma que los altres en semblants llochs posats y enseculats concorren, tots duptes y difficultats cessants. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetas y expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a vint-y-nou del mes de noembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çaragoça.

Item, vigore decretationum et deliberationum per tria brachia presentis Curie dicti Principatus Cattalonie factarum, expedite fuerunt littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrat en Francesch Paloma, habitant en Barcelona. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres y molt magnífichs senyors. Mestre Francesch Paloma, natural, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, dit Francesch Paloma, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosen com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, prerogativas y altres cosas pugau concórrer com los altras cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetas las presents y sagellades //553v// ab lo sagell major de la dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-nou, quant al bras real a trenta de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çar[ag]oça.

Deinde, vigore deliberationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

ecle2 29/3/04 19:21 Página 625

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes[577] de la Corona de Aragó deçà la mar. A mossèn Bosch Villar, secretari del reverendíssim bisbe de Elna. Salut. Attenent y conciderant que per part vostra y de mossèn Martí Lopis nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molts il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres[578], il·lustres y molt magnífichs senyors. Roch Villar, criat del molt il·lustre, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, dit mossèn Roch Villar, ab tenor de la present habilitam per cathalà per los effectes tant solament en la suplicatió contenguts, en tal manera que pugau obtenir beneficis en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, exceptades prelatures y dignitats, de la matexa manera com si fosseu natural cathalà. En testimoni de las quals cosas manam ésser fetas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de la dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras eclesiàstich a sinch, al bras militar a vuyt y quant al bras real als vint-y-vuyt de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Die martis, tertia mensis dezembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali in dicta ecclesia beate Marie dicte ville //554r// *Montissoni ad sonum campane, in stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie, ut moris est, hora et loco solitis congregato, interfuerunt sequentes:*

Reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
Admodum reverendus abbas de la Real.
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicantu.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator reverendissimi Urgellensis episcopi.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarraconensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinonensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Ilerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

577 *A continuació, ratllat,* en Cor.
578 *A continuació, ratllat,* rever.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 626

Quibus convocatis, venit promotor militari et reportavit: que los tres promovedors anassen als senyors tractadors per suplicar-los sian servits decretar les decretations com los és estat suplicat, y dir-los lo sentiment que té aquest Principat de no concedir-los la visita de la manera que·s demana, essent-se aconortats de no haver-los atorgat los Capítols de la Observança.

Admodum reverendus abbas de la Real, de Gallicantu, reverendi sindici Tarraconensis, Barchinonensis, Vicensis, Elnensis, Dertusensis, procurator reverendissimi Urgellensis et procurator reverendi Prioris Cattalonie eorum dicentimenta pro effectu gratie facte Francisco Paloma, passamanerio, suspenderunt.

554v// *Item, pro effectu gratiarum factarum Mathie Servià et Iosepho Castro, omnes superius nominati suspenderunt sua dicentimenta et quilibet ipsorum suspendidit. Et similem suspentionem fecerunt pro effectu gratie facte Anthico Fillol, mercatori.*

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras se és aderit al parer del bras militar últimament reportat, sols se fasse ab embaxada, per ser lo temps curt.

Et convocati in dicto stamento adheserunt dicte deliberationi, nominando pro facienda dicta embaxiata admodum reverendum abbatem Populeti et sindicum Illerdensem et Onofrium Paulum Cellers, advocatum dicti stamenti.

Item, convocati in dicto stamento deliberarunt: que a misser Ferrando Quintana y a mossèn Joan Puigvert, advocats, respectivament se'ls pague del salari y remuneració que és estada assignada, *pro rata temporis* del que cada hu d'ells és estat advocat del bras.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha nomenat per a fer la embaxada als senyors tractadors a don Onofre de Alentorn y a mossèn Phederich Pol y per advocat a misser Cornet.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras ha nomenat a mossèn Pere Ferreras de Barcelona y a mossèn Raphel Vivet de Gerona y per advocat a misser Frexenet de Lleyda.

Pro parte Ioannis Clos oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

> Il·lustríssim, reverendíssim, excel·lentíssim, molt il·lustres y magnífich[s] sen[y]ors.
>
> Joan Clos, sastre, habitant en la ciutat de Barcelona, natural de la vila de Benavarre, del Regne de Aragó, à coranta anys o més que habita en la dita ciutat de Barcelona, exercint la dita art de sastre, ab molt bona opinió y fama; y és casat ab dona natural de la dita ciutat, de casa y gent honrrada, y té fills llegítims y casa pròpria en lo carrer dels Cambis de la dita ciutat, y tot lo temps que ha habitat à mantingut y és estat tingut y reputat per home honrrat, per hont és digne de ésser habilitat //555r// y agregat entre lo nombre de cathalà; y axí suplique a vostres senyories y mercès li fassen gràcia de habilitar-lo y admetre com a cathalà, com ell se té y reputa per tal; lo que tindrà a molt singular gràcia y mercè. *Que licet, etc. Altissimus, etc.*

Qua quidem suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Hic debebat inseri 2ª suplicatio* de les rèpliques *est infra incerta.

Et dicti legati brachiorum dictam embaxiatam fecerunt et secundam suplicationem de les rèpliques *dictis dominis tractatoribus presentarunt, prout paulo post dicti legati brachii ecclesiastici reversi retulerunt.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 627

Item, fuit habilitata hora usque ad duodecimam presentis diei. Per sindicum civitatis Vici oblata fuit suplicatio tenoris sequentis:

Molt il·lustres, reverendíssims, il·lustres, molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Essent la ciutat de Vich una de las més populosas del present Principat, en la qual hi ha ciutadans personas de molt bonas parts y de facultats y abtes per a regir qualsevol càrrech, tant quant los ciutadans de altras parts del present Principat pugue ésser; y com dels ciutadans de las ditas ciutats n'i aje molts inseculats per diputats en la Diputació, tenint llochs no sols de hoydors, mes encara de diputats, y com dels ciutadans de Vich no se'ls aje donat lloch en la Diputació de diputats sinó de hoydors tant solament, y de aquexos encara no sinó dos, en gran perjudici de dita ciutat y dels habitants en aquella, per ço y altrament, suplica lo síndich de dita ciutat a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits manar remediar lo agravi que dita ciutat per dita causa y rahó patex per dit effecte, manar provehir que als ciutadans de dita ciutat sian donats quatra llochs de diputats y altras quatre de oydors, los quals se //555v// ajen de incecular en lo modo y forma acostumada. Lo offici, etc. *Que licet, etc. Altissimus, etc*.

Qua suplicatione per me, nottarium, lecta, fuit responsum quod reservent sibi maiorem deliberationem.

Item, in facto Ioannis Navarro, sindici de Campredon, contra Bernardum Francolí, convocati in dicto stamento assignan[t] ad debitam declarationem ad horam tertiam post prandium, cum comtinuatione horarum.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras aderex al parer de aquest en què los tres promovedors reporten als senyors tractadors lo Redrès del General, per a què sa magestat se servesque decretar-lo; y encontinent, dits promovedors reportaren als senyors tractadors lo Redrès del General, segons poch aprés lo promovedor ecclesiàstich referí.

Et vigore decretationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya convocats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del present Principat de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per lo molt magnífich micer don Lluís de Paguera, doctor en drets y de la Real Audiència Criminal del dit Principat, nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molts il·lustres y reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Don Lluís de Paguera, etc. *Inceratur.* A la qual suplicació, com a justa y rahonable, per nós és estada feta provisió que de pecúnias del General sian donats y pagats al dit don Luís de Paguera, per las causas y rahons en dita suplicatió contengudas, dos-cents ducats mo//556r//neda barcelonesa; y per ço sian fetas las lletras acostumadas. Per tant, deduhint a vostra notícia totas las cosas preditas, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que de les pecúnias del General doneu y pagueu realment y de fet al dit don Lluís de Paguera, per las causas preditas, los sobre dits dos-cents ducats, moneda bar-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 628

celonesa, tota dilatió y exceptió cessants. Dient y manant als oydors de vostres comptes que, posant vosaltres en compta la dita quantitat y restituhint la present ab àpocha de rebut, aquella vos admetan en compta de legítima data, tota dilació cessant. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetes y expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als braços ecclesiàstich y militar a trenta de octubre, quant al bras real al primer de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Item, vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. A mossèn Antigo Fillol, mercader, habitant en Barcelona. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, reverents y magnífichs senyors. Antigo Fillol, mercader, natural, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós, mossèn Antigo Fillol, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pu//556v//gau de totas cosas que cathalans naturals se alegran y gosan com si fósseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altres cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas manam ésser feta la present, sotascrita de mà dels tres presidents y sagellada ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a vint-y-set, quant al militar a vint-y-vuyt y quant al bras real als trenta de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Dictis die et anno, post meridiem, inter tertiam et quartam horas, in dicto stamento ecclesiastico Principatus Cattalonie convenerunt omnes persone superius nominate et procurator illustrissimi Tarraconensis archiepiscopi.

Quibus convocatis, venit promotor brachii militaris et reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que dos personas de cada bras, juntament ab un advocat, vajan als senyors tractadors per suplicar-los vullen millorar las decretacions conforme se'ls ha suplicat; y si aparaxerà a ses senyories y mercès, nomenen personas, perquè assí faran lo matex.

Admodum reverendi abbates de la Real et de Gallicantu, reverendi procuratores reverendissimi episcopi Urgellensis et Prioris Cattalonie, sindici Tarraconensis, Barchinonensis, Vicensis, Illerdensis, Dertusensis et Elnensis et eorum dicentimenta, pro effectu tantum gratie facte Christophoro Vallderama, suspenderunt et quilibet ipsorum suspendidit.

Ítem, per anar a presentar als senyors tractadors la scriptura ordenada sobre lo delmar en garba han nomenat a misser Ferrando Quintana, procurador del reverendíssim de Urgell, y al canonge Masdemont, síndich del Capítol de Elna.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 629

Insuper, deliberarunt ut sequitur: que sia feta embaxada al bras militar, persuadint y pregant-los vullan aderir-se en //557r// què se entenga en tractar de las cosas que tocan a la conclusió de las Corts.

Promotor brachii militaris reportavit: que són de parer, per via de pensament, que, juntament ab les personas que han de anar als senyors tractadors, anassen també los advocats.

Brachium ecclesiasticum predictis adhesit, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Gerri et sindicum Illerdensis; et in locum advocati, reverendum Onofrium Paulum Cellers.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras ha nomenat per anar als senyors tractadors, conforme han deliberat los brassos, a mossèn Rafel Vivet de Gerona, a mossèn Antich Sala de Manrresa, síndichs, y per advocat a misser Nicolau Frexenet.

Dits dia, mes y any, mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, fermà àpocha al reverendíssim de Barcelona, president del present stament, de la massa gran de plata de la Deputació, la qual servie y ha servit per a las embaxadas del present bras. *Testes sunt Luduvicus Martí, portarius dicti stamenti, et Nicolaus Mensa, scriptor.*

Ítem, fonch deliberat que sia escrit als deputats que, verificant misser Hierònim Planas haver servit lo offici de assessor de la Governació conforme dispon lo Capítol de Cort, li sia pagat proratha a rahó sinquanta lliuras per any; y per ço sian fetas las lletras oportunas.

Preterea, pro parte Onofrii Ferrer fuit oblata suplicatio tenoris huiusmodi:

> Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.
>
> Serafí Ferrer serví trenta anys lo offici de algutzir extraordinari y, aprés de sa mort, lo matex offici Onofre Ferrer, son fill, quatre anys ha; y en lo temps que dits pare y fill han //557v// servit, se són portats en son offici ab la terra de tal manera que lo dit Serafí Ferrer en lo temps que ha servit en las visitas ni en altra manera may ningú ha donat quexa de ell, ans bé los visitadors llansavan mà d'ell perquè visitàs fora de Barcelona las personas que servian a sa magestat; y no tenint de salari més que tres reals cada dia y les demés vagadas va fora no-res cosa alguna, sinó que ha de anar a costa de son salari, lo qual com dit és tan poch y tènuo que no pot viure fent lo que deu en servey de Déu, de sa magestat y de la terra si no és a costa de sa hizienda, per no haver de fer cosas ab las quals perjudique a sa qualitat y agravie los poblats en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya en exhigir cosas no degudas per a sustentar los treballs y gastos tant exesius que de cadal dia se offerexen. Per tant, suplica quant humilment pot a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits tenir concideració a dits serveys y manar provehir en què li sia crescut lo salari axí com los del Real Concell y los algutzirs ordinaris lo tenen sobre lo General; que, ademés se farà lo que és de justícia, serà donar ànimo al suplicant de esvellar-se en servir dit son offici al servey de Nostro Senyor, del rey y benefici de la terra y ho rebrà a singular gràcia y mercè de mà de vostres senyories, excel·lència y mercès, etc.

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit deliberatum: que sian donadas a mossèn Ferrer,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 630

alguatzir real, per las rahons en la suplicació contengudas, sinquanta lliuras; y per ço sian fetas las lletras oportunas, alsats los dicentiments.

Item, pro parte monasterii et conventus fratrum Ordinis divi Dominici civitatis Balagarii oblata fuit suplicatio //558r// *thenoris huiusmodi:*

Illustrísimos senyores.

El convento de Predicadores de Balaguer suplica a vuestras señorías les hagan alguna merced y limosna como acostumbran para ayhuda a rehedificar los claustros y reparar la iglesia, que tiene extrema necessidad y los religiosos la passión muy grande; por la qual recivirán gran bien y merced de vuestras señorías, etc.

Qua lecta, super contentis in ea fuit deliberatum: los sia donat de pecúnias del General trenta lliuras; y sian fetas les lletres oportunas, alsat emperò los dicentiments.

Item, fuit facta deliberatio sequens: lo stament ecclesiàstich, attès que mossèn Antich Sala, nottari y síndich de Manresa en les presents Corts, per orde del present bras ha presos molts treballs en comprovar scripturas que a sa magestat se són[579] presentadas fahents per als tres brassos de la present Cort, per ço deliberen que sia manat, segons que ab la present se mane, a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General, que de pecúnias de aquell pague al dit mossèn Sala, per les rahons sobre ditas, deu lliuras, dich 10 lliures, sous, y cobre àpocha de rebut, manant que ab la present deliberació y àpocha se li prenguen en compta.

Promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, tractant-se de nomenar personas per lo negoci de las galeras, se ha posat un dicentiment a tots actes fins se'n aja donat rahó als senyors tractadors.

Promotor militaris reportavit: que apar bé en aquell bras lo de la pragmàtica de les obras de Perpinyà y també de la p[r]agmàtica dels cavalls, com han apuntat les personas que es//558v//tan ab los senyors tractadors; y que se'n fasse Constitució.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras apar bé lo fer Constitució de la pragmàtica dels cavalls, però en lo que toca a fer Constitutió de la pragmàtica de les obres de Perpinyà no apar en aquell bras, per haver-i moltas universitats que estan agraviadas y han de cobrar.

Et habito tractatu, fuit decretum: que·s reporte al bras militar que apar bé en aquest bras que·s fasse Constitutió de la pragmàtica dels cavalls, adherint-se al parer dels altres brassos; y perquè lo bras real no està conforme ab lo de la pragmàtica de las obras de Perpinyà, per ço apar se'ls deu fer embaxada per persuadir-los se vullan adherir.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras, per a tractar lo negoci de les remuneracions y almoynas per a concertar los caps discordes, han nomenat a mossèn Luís Terrena, síndich de Perpinyà, donant-li parer de vot decisiu.

Et in continenti, convocati in dicto stamento elegerunt pro predictis reverendum priorem Scale Dei, dando eidem plenam potestatem dictum negociun concludendi et decidendi in capitibus discordantibus.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha adherit al parer de aquest en què·s fasse embaxada al real per persuadir-los sobre la Constitució de les obras de Perpinyà.

579 *A continuació, cancel·lat,* comprovadas.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 631

Promotor regalis retulit: que en aquell bras havian determinat, per via de pensament, que anassen los promovedors als del bras militar per a dir-los que eligissen una persona donant-li poder deciciu, perquè, juntament ab las altras personas nomenadas per los tres brassos, determinen lo de les remuneracions y caritats.

559r// *Nobilis don Michael Clemens, prothonotarius, constitutus in dicto stamento, reportavit:* que sa magestat era estat servit decretar los Capítols del Redrès, com apar en un paper que aportà qu·és del tenor següent:

Decretations al Redrès del General.

A cada hu dels capítols del dit Redrès se ha decretat: plau a sa magestat.

Promotor militaris reportavit: que per aver-i dicentiments en aquell bras a cosas de gràcia, no poden respòndrer al que·ls és estat reportat per lo promovedor de aquest bras y del real sobre les remuneracions y almoynes.

Item, fuit habilitata hora usque ad undecimam presentis noctis.

Et fuit decretum: que los promovedors vagen als senyors tractadors per donar-los rahó dels dicentiments són en lo bras militar per lo negoci de las galeras.

Et brachium militare predictis adhesit, ut eius promotor reportavit.

Deinde, fuit oblata suplicatio pro parte reverendissimi Vicensis super habilitatione Ioannis de Vargues, clerici, eius familiaris, naturalis regni Castelle, ad obtinenda beneficia simplicia; et fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Preterea, fuit habilitata hora usque ad duodecimam presentis noctis.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, que les personas ditas per a la concòrdia dels aragonesos se junten; y si acars ditas personas estaran ocupadas, apar que se deuen nomenar de altras per a què entengan en dit negoci.

Brachium regale predictis adhesit, nominando Franciscum Algueró, Illerde, et Christophorum Gil, Dertuse, sindicos.

Item, fuit decretum: que lo promotor reporte al bras real //559v// que se fasse embaxada al militar per persuadir-los vullan nomenar persona ab vot deciciu per a què entenga en lo negoci de les remuneracions y almoynas; y per a fer dita embaxada nomenaren a misser Reig, procurador del il·lustríssim de Tarragona, y al sacristà Pons, síndich del Capítol de Urgell.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras à nomenat, per a fer dita embaxada al bras militar, a misser Monserrat de Balaguer y a mossèn Hortodó de Puigcerdà, síndichs.

Item, fuit deliberatum ut sequitur.

Sobre les rèpliques fetas a las decretations.

Lo stament ecclesiàstich, oïda la relació han feta las personas eletas per a tractar ab los senyors tractadors sobre les rèpliques de les decretations de les Constitutions y vista la resolució en dit negoci, deliberen que·s accepten les decretations últimament fetas sobre los Capítols de la Observança y Capitania General; y que assò sia reportat als altres brassos ab embaxada y se'n done després rahó als senyors tractadors, perquè apar no·y ha més què replicar, sinó enténdrer en lo que convé per a la conclusió de la Cort.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras se és aderit a la deliberació de aquest y del real sobre la remuneració y almoynes; y axí han comès a mossèn Agulló de Bellvey dit negoci, donant-li poder y vot deciciu, ab què les remuneracions y almoynas no excedescan la tatxa feta per aquell bras.

Item, fuit habilitata hora usque ad octavam horam diei sequentis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 632

Promotor militaris reportavit: que aquell bras ha habilitat la hora fins a las dos horas de matinada.

Deinde, per convocatos in dicto stamento fuit facta deliberatio sequens: lo bras ecclesiàstich, conciderant los grans gastos se han offert //560r// a sa magestat en la vinguda y a estos regnes y altras y lo molt que sian o se són celebradas Corts y lo poder que té lo General de Cattalunya y per altras rahons y causas, deliberen que se offeresquen per servey fahedor a sa magestat vuyt-centes mília lliuras, ço és, tres-centes mil de comptants y les dos-centes mil en pagues y les tres-centas mil restants en obres de torres a la costa de Marina, fortificatió de Perpinyà y Rosas, almendrax y sèquies de Urgell si convindrà y altras obras que apparran necessàrias en lo present Principat y Comptats.

Et in continenti, reverendus frater Hugo de Copons, procurator reverendi Prioris Cattalonie, dixit: que ell no és de parer que·s done a sa magestat per via de servey més de les tres-centas mil lliuras acostumadas y cent mília més al sereníssim príncep o a la infanta, y no tinga nom de servey.

Et convocati in dicto stamento habilitarunt horam usque ad quartam matutine huius diei.

Venerunt domini Ioannes Blan Ribera et Petrus Cassador, legati brachii militaris, qui exposuerunt sequentia in effectu: que en aquell bras se és conciderat molt bé lo memorial de las almoynas que de part de aquest bras y del real se eran apuntadas y, inseguint lo vestigi dels aragonesos y valencians, han assignat al hospital de Barcelona la quantitat que en lo memorial està continuat; y quant a las altras almoynes, los apar que per ara se dexen; y també apar que, pux la Constitució de la Observansa no s'és decretada per sa magestat com convenia, que·s deu dexar y no acceptar la decretació.

Fonch deliberat que·s fasse embaxada al bras militar dient-los que en aquest bras no saben ja més què fer; y que se servescan de voler tractar de lo que convé per a la conclusió de //560v// las Corts, pux lo temps assignat se acabe; y per a fer dita embaxada nomenaren al molt reverent abat de Gerri y al reverent síndich de Lleyda.

Promotor militaris reportavit: que se abilite la hora fins a las sinch horas de la matinada.

Et convocati in dicto stamento habilitarunt horam ad tractandum usque ad quintam aurore.

Paulo post, exhistentibus in dicto stamento reverendissimis Barchinonensi, Elenensi et Gerundensi episcopis ac etiam admodum reverendis abbatibus de Lavax, de Gerri, reverendo priore Scale Dei, reverendo procuratori Prioris Cattalonie, reverendis sindicis Tarraconensi, Illerdensi, Gerundensi, Barchinonensi et Urgellensi, qui per totam noctem in dicto stamento constituti fuerant, habilitarunt horam ad tractandum usque ad septimam horam proxime venientis.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras ha habilitat hora per a tractar fins a las sis horas de aquesta matinada.

Venerunt reverendissimus dominus episcopus Vicensis et admodum reverendus abbas de la Real.

Per los Capítols de la Observança y Capitania General.

Promotor brachii miltiaris reportavit: que en aquell bras, hoïda la relació ha feta lo advocat de aquell bras del qu·ha passat ab los senyors tractadors sobre les decretacions dels Capítols de Observança y Capitania General, ha delliberat aquell bras, per via de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 633

pensament, que·s nomenen personas qui a la posta vajen a fer embaxada a sa magestat per suplicar-lo sia de son real servey voler decretar dits Capítols com se li demane.

Dicto die mercurii, quarta mensis dezembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocato dicto stamento ecclesiastico loco solito, in quo //561r// *fuerunt omnes persone superius nominate. Habito tractatu, fuit decretum:* que torne resposta al bras militar, dient-li que aquest bras és de parer que·s fassa embaxada als senyors tractadors per suplicar-los sian servits consultar ab sa magestat y intercedir que sa magestat vulla decretar los dits Capítols de la manera que se li suplicà; y que·s dexe tot en mans del senyor conde de Aranda y se tracte del servey fahedor a sa magestat, pux que no·y ha més què replicar.

Fuit reportatum brachio militari per promotorem ipsius stamenti ecclesiastici.

Venit deinde reverendus archidiaconus Terça, sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.

Fuit habilitata hora usque ad octavam huius matutine.

Et fuit decretum: que·s fassa embaxada als brassos militar y real, dient-los que seria bé se fes embaxada als senyors tractadors suplicant-los vullan intercedir ab sa magestat se servesca decretar los dits Capítols de la manera que se li suplicà; y que·s dexe tot en mans del senyor conde de Aranda.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras s'és adherit al parer de aquest, però no que·s dexe en mans del senyor compte de Aranda.

Venerunt nobilis don Petrus Clariana et talis Bellafilla, legati brachii militaris, et retulerunt: que aquell bras està y persevere en què se fasse embaxada a sa magestat, pus lo senyor conte de Miranda los havia posats en tant bonas speranças.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras que no·s habilite la hora sinó fins a las set y que fins a las dotze porian anar a descansar y que a las dotze horas porian tornar.

561v// *Venit reverendus sindicus Capituli Elnensis.*

Et habitu tractatu, fuit decretum: que vage lo promovedor al bras militar a dir-los com la Cort està ja habilitada fins a las vuyt y que no era menester habilitar fins a las dotze; y que en aquell bras tenien ja los negocis per acabats y la Cort conclosa, y que no està per ells.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras havian posat dicentiment don Pedro Clariana y tal Bellafilla y a tots actes, fins a tant se fos feta la embaxada a sa magestat; y que en aquell bras los apar se'n done rahó als senyors tractadors.

Et habito tractatu, fuit decretum: que·s fasse embaxada als senyors tractadors, dient-los com en aquest bras tenian ja los negocis per expedits y que no estavan per ells, y que fossen servits de procurar que los cavallers se aderescan; y per a assò nomenaren als reverents síndichs del Capítol de Barcelona y del Capítol de Elna.

Et fuit in continenti reportata dictis dominis tractatoribus.

Promotor militaris reportavit: que aquell bras habilitave la hora axí com ses senyories y mercès deyan, sinó que vuy és dia feriat y que no·s pot tenir lo sólio.

Promotor militaris retulit: que aquell bras se aderian que se habilite la hora fins a les dotze del present dia.

Venerunt admodum reverendus abbas de la Real et reverendus procurator reverendissimi Urgellensis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 634

Paulo post, reverendus procurator reverendissimi Urgellensis suum dissentimentum suspendidit ad effectum gratie facte Ioannis de Mena.

Promotor militaris reportavit: que·ls aparexia, per via de pensament, se fes embaxada als senyors tractadors agrahint-los la mercè han fet en aquestos brassos de //562r// dar-los paraula del bon aciento que diu sa magestat darà al escusado y als agravis; y també, que los embaxadors aniran, que se'n aportassen los caps que restavan indecissos, y que ells mirassen en tractar y concordar-los per a què la Cort se puga conclòurer.

Et fuit decretum: que vage lo promotor al bras militar, dient-los que aquest bras se aderex en què se vage a besar las mans als senyors tractadors per a la offerta han feta de desagraviar als agraviats; y que, del que deyan se'n portassen los caps indecisos, que aquest bras per ara no·n era de parer perquè en aquest bras tenien ja les Corts per acabadas.

Preterea, pro parte Ioannis Agostí oblata fuit suplicatio tenoris huiusmodi:

Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors.

Per mort de Jaume Guàrdia vaga de present lo offici de sobraguarda de la taula del General de la vila de Salsas; y com sia ver que vague lo present offici de sobraguarda, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits de provehir lo dit offici a Anthoni Agostí, pagès de la dita vila de Salses, que en assò la rebrà de vostres senyories, excel·lència y mercès en particular benefici, gràtia y mercè, etc. *Altissimus, etc.*

Qua suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Paulo post, reverendissimus dominus episcopus Vicensis dixit: que dicent a totas cosas de gràcia y també dicent a tota expedició de lletras, encara que sian determinadas y no sian sotascritas y firmadas. *Requirens, etc.* Acceptadas solament les lletras del fill del senyor vicecanceller.

562v// *Fuit decretum:* que vage lo promovedor al bras real per a solicitar la habilitació del prothonotari perquè los actes de la Cort sian vàlidos.

Et paulo post, reversus dictus promotor retulit: que ja és habilitat dit prothonotari.

Admodum reverendi abbates de Lavax et de la Real et de Gallicant unusquisque per se dixerunt: que dicenten en totas cosas de gràcia y a la expedició de les lletras que no són encara firmadas. Requirint, etc.

Venerunt nobiles don Ioannes de Queralt et dompnus Ioannes Blan Ribera, legati brachii militaris, et magnificus Federicus Cornet, advocatus dicti brachii, qui retulerunt sequentia: que ells aportaven la resposta als agravis fets per sa magestat.

Item, pro effectu gratie facte Francisco Paloma, omnia dicentimenta suspensa fuerunt.

Promotor militaris retulit: que aquell bras havia deliberat, alsats los dissentiments, que·s donàs de servey a sa magestat sinch-centas mília lliuras, ço és, tres-centas mília en comptants, les altres dos-centas mília en pagues, ab tal que ajan de servir per a greuges, ço és, per a fortalezes y altras cosas; y si concedex lo Capítol de Observança com li és suplicat, se li donen cent mília més.

Item, fuit habilitata hora usque ad duodecimam presentis diei.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 635

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras, per aderir-se a la deliberació de aquest y del bras real, han deliberat que de les quatre mília lliuras en comptants que se havian assignat al hospital de Barcelona //563r// se'n prengan dos mília lliuras y se repartesquen entre los altres monestirs y hospitals de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

Promotor militaris reportavit: que apar, per via de pensament, en aquell bras que de cada bras se nomenassen dos personas per a què repleguen totes les Constitutions y Capítols del Redrès y altras scripturas y les posen en orde.

Promotor militaris reportavit: que lo General ha de cobrar de sa magestat tretze mil sinch-centas sinquanta-set lliuras, tretze sous y sinch; y per ço, que·s nomenen personas per a què entenguen en aquest negoci.

Et brachium ecclesiasticum nominavit pro predictis Ferdinandum Quintana et archidiaconum d'Oms.

Promotor regalis reportavit: que aquell bras s'és aderit a la deliberació del militar en lo de les assignacions de les almoynes, ço és, que de les quatre mil lliuras se havian assignat al hospital de Barcelona se'n prengan dos mil per a repartir entre altras obras pias, a coneguda de les tres personas eletas per los brassos.

Et brachium ecclesiasticum predictis adhesit.

Promotor brachii regalis reportavit: que aquell bras és de parer se donen a sa magestat per lo servey sinch-centas mil lliuras d'esta manera: dos-centas mil lliuras en contants de present, cent mília lliuras dins sis mesos, cent mil dins un any del dia de la conclusió y dins altre any aprés següent altres cent mil, distribuhidas en la forma següent: tres-centas mil per a sa magestat, cent mil per als agravis y altres cent mil per fortificatió y fàbrica de fortalesas marítimas del Principat de Cattalunya y Comptats, etc. Volent sie comprès lo maridatge de la sereníssima dona Catherina, filla de sa magestat y muller del sereníssim de Saboya, ab las salvetats acostu//563v//mades.

Dictis die et anno, post meridiem, in dicto stamento ecclesiastico, hora et loco solitis congregato, interfuerunt omnes persone superius nominate.

Quibus convocatis, promotor brachii militaris reportavit: que en aquell bras, per a concordar les pagues del servey o donatiu fahedor a sa magestat, han nomenat a don Jayme de Pinós.

Et convocati in dicto stamento nominarunt pro predictis admodum reverendum abbatem de la Real.

Pro parte receptoris et aliorum officialium Generalis Illerde fuit oblata suplicatio continens in effectu: que, attento que estos dias proppassats per part dels taulers y altres officials del General de la col·lecta de Lleyda foran ses senyories y mercès suplicats fossen servits assignar-los lo matex salari que tenen los taulers y altres officials de la col·lecta de Tortosa, y ses senyories y mercès cometeren dit negoci a les personas nomenadas en las presents Corts per a les cosas de Redrès del General; les quals, per lo molt que són estadas ocupadas en los negocis comuns del General, no han pogut enténdrer en dit negoci; que, per ço, fossen servits ses senyories y mercès comètrer aquest negoci als senyors deputats per a què provehesquen sobre les cosas suplicadas lo que·ls aparega de justícia.

Qua quidem suplicatione per me, nottarium et dicti stamenti ecclesiastici scribam, lecta et publicata, super contentis in ea fuit decretum: que sia comès als diputats que,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 636

aparexent-los ésser cosa justa lo que·s suplique, ho fassen com se suplique; y per ço se fassen lletras oportunas.

Fuerunt sublata omnia dicentimenta pro effectu gratie facte tali Vallderama.

Reverendus dominus episcopus Vicensis revocavit suum dicenti//564r//*mentum hodierna die positum.*

Iterum, fuerunt sublata omnia dicentimenta pro effectu gratie facte magnifico Francisco Gort die vigesima mensis novembris proxime dimissi.

Reverendus frater don Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei, retulit: que ell y les altres persones per los altres brassos nomenades han tractat sobre lo que·ls és estat comès de les remuneracions dels officials[580] de la Cort y de altras personas y han concordat en lo que està continuat en un memorial que és del tenor següent:

Memorial de remuneracions, salaris de officis y caritats donadoras a las personas y iglésias devall scritas y següents:

Primo, a quiscú dels promovedors, ultra de son salari antich a ells pagador per dos terças encara que no sian complidas, cent sinquanta lliuras, dich: CL lliures, sous.

Ítem, a quiscú dels notaris, ultra del ja taxat per ses dietas per la present Cort, a rahó catorse reals per quiscun dia, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, als joves y ajudants de dits nottaris, a quiscú vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, als advocats, ultra del salari antich pagat per duas terças per mes a quiscú, se·ls done a quiscú, no havent o no comptats sinó dos per bras, cent sinquanta lliuras, dich: C L lliures, sous.

Ítem, als porters dels braços, a quiscú ultra del salari per la present Cort taxat, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

564v// Ítem, als habilitadors, ultra de son salari antich, a quiscú sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als capellans dels brassos, ultra de la caritat de la missa, a rrahó dos reals per missa, a quiscú vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, a la iglésia de santa Maria de Monçó tot lo ornament de dir missa, vestiments y plata del bras real ab pacte que no·u puguen vèndrer, fondre ni alienar ni aplicar a altres usos.

Ítem, al vicari de la iglésia de santa Maria de Monçó, deu lliuras, dich: X lliures, sous.

Ítem, a quiscú dels síndichs del bras real qui no han tinguts officis que tinguessen salari, per ajuda de costa dels aposientos, excepto los de Barcelona, vint-y-sinch lliuras, dich: XXV lliures, sous.

Ítem, al abat Pla, qui ha entrevingut en apuntar les Constitutions, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, a quiscú dels altres de les Constitutions, pus no hajan tingut altra offici ni rebut altra salari de la present Cort, a quiscú sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als qui han fet lo Redrès y hubert lo Valans del General, no havent tingut altre offici tingués salari, trenta lliuras, dich: XXX lliures, sous.

580 officis, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 637

Ítem, als qui han fet la exactió, no havent tingut altre offici, trenta lliuras, dich: XXX lliures, sous.

Ítem, als qui han entrevingut en los agravis, pus no reban de altra offici salari, vint-y-sinch lliuras, dich: XXV lliures, sous.

565r// Ítem, a mestre Vidal, porter de la casa de les Constitutions, ultra son salari, quinse lliures, dich: XV lliures, sous.

Ítem, a Jaques de Tolosa, per encéndrer los brasers, deu lliuras, dich: X lliures, sous.

Ítem, a quiscú dels que portan las atxas dels promovedors, sinch lliuras, dich: V lliures, sous.

Ítem, als de la guarda espanyola de sa magestat, entre tots quatre-centas lliuras: CCCC lliures, sous.

Ítem, a Joan Riera, porter del senyor canceller, deu lliuras: X lliures, sous.

Ítem, als porters de la cadena del sereníssim príncep, entre tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als porters de la cadena de sa magestat, entre tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als oxers del sereníssim príncep, entre tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als porters del Concell Supremo, a tots quatre cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, als porters de la sala del príncep, entre tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als quatre reys d'armes, entre tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als quatre massers de sa magestat, a tots sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, a mossèn Montagut de Vallgornera, per lo que ha entrevingut en la taxatió de las casas, trenta lliuras, dich: XXX lliures, sous.

565v// Ítem, a tots los trompetas de sa magestat, sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, als porters de la capella, entre tots: XXV lliures, sous.

Ítem, als porters de la cambra de sa magestat, entre tots sexanta lliuras, dich: LX lliures, sous.

Ítem, als porters de la sala de sa magestat, entre tots sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als tatxadors de las casas, ço és, als officials del regent Marcilla, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, als combinadors de las Constitutions, pus no ajan tingut altra salari, a quiscú vint-y-sinch lliuras, dich: XXV lliures, sous.

Ítem, a mossèn Joan Pau Ciurana, per lo offici del cerer, vint-y-sinch lliuras: XXV lliures, sous.

Obras pias.

Primo, a la iglésia de Sant Esteva de Monçó, quinse lliuras, dich: XV lliures, sous.

Ítem, a la iglésia de Sant Joan de la matexa vila, quinse lliuras, dich: XV lliures, sous.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 638

Ítem, al hospital de Santa Creu de Barcelona, dos mília lliuras de present y mil y dos-centas lliuras cada any; y sia durador fins a las primeras Corts: II mília lliures, sous.

Ítem, al hospital de Misericòrdia de Barcelona, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

566r// Ítem, als pobres infants òrfans de Barcelona, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, a la obra y casa del Sant Crucifici de Balaguer, sinquanta lliuras: L lliures, sous.

Ítem, a las monjas de Santa Elisabet de Barcelona, coranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de Santa Clara de Tortosa, hospital y monestirs de dita ciutat, a coneguda dels procuradors de dita ciutat de Tortosa, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, a las monjas dels Àngels de Barcelona, quoranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de las Madalenas de Barcelona, coranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, a les monjas y hospital de Santa Clara y altras monestirs de la vila de Perpinyà, a coneguda dels cònsols de dita vila, dos-centas deu lliuras, dich: CCX lliures, sous.

Ítem, als monestirs y hospitals axí de monjes com altres de la ciutat de Gerona, a coneguda dels jurats, cent noranta lliuras, dich: CLXXXX lliures, sous.

Ítem, al hospital dels òrfans del Sant //566v// Espirit de Lleyda, a coneguda dels payers, cent sexanta lliuras, dich: CLXX lliures, sous.

Ítem, a las monjas de Sant Francesc y Sant Hilari de Lleyda, a quiscun monestir vint lliuras, que abdos són coranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, al hospital de Tarragona, coranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, als pares de Bethlem de Barcelona, sinquanta lliuras, dich: L lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Francesc de Barcelona, cent lliuras, dich: C lliures, sous.

Ítem, al hospital y monestir de Berga, a coneguda dels cònsols, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, al hospital y altres monestirs de la vila de Cervera, a coneguda dels pahers, sexanta lliuras, dich: LX lliures, sous.

Ítem, al hospital y monestir de Sant Francesch de Vilafrancha de Panadès, a coneguda dels jurats, trenta lliuras, dich: XXX lliures, sous.

Ítem, al hospital y monestir de Jesús de Balaguer, a coneguda dels payers, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al hospital y altras iglésias de la vila de Coplliura, a coneguda dels cònsols, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

567r// Ítem. al monestir de Jesús de Lleyda, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al hospital y iglésias de la ciutat de Vich, a coneguda dels concellers, noranta lliuras, dich: LXXXX lliures, sous.

Ítem, al hospital y iglésia de Manresa, a coneguda dels concellers, setanta-sinch lliuras LXXV lliures, sous.

Ítem, al hospital y monestir de Vilafranca de Conflent, a coneguda dels cònsols, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 639

Ítem, al hospital y monestir de Puigcerdà, a coneguda dels cònsols, trenta lliuras: XXX lliures, sous.

Ítem, al hospital y monestir de Granollers, a coneguda dels concellers, vint lliuras: XX lliures, sous.

Ítem, al hospital y altras monestirs de la vila de Tàrrega, a coneguda dels pahers, trenta lliuras: XXX lliures, sous.

Ítem, a tots los hospitals y monestirs, iglésias qui tenen los síndichs en les presents Corts, los qual demunt no són specificats, a coneguda dels concellers, pahers, jurats y regidors de las universitats, a quiscuna de ditas universitats deu lliuras, que ab tot són cent setanta lliuras, dich: CLXX lliures, sous.

Ítem, al hospital de la present vila de Monçó y monestirs, a coneguda dels jurats, trenta lliuras, dich: XXX lliures, sous.

567v// Ítem, a Antich Ambert y Joan Riera de Tiana y fra Miquel Lebrés, qui són estats catius, ab tots vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir de les Hieròmimas de Barcelona, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir de Montesion de Barcelona, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al monestir del Sant Sepulcre de Hierusalem, coranta lliuras, dich: XXXX lliures, sous.

Ítem, al monestir de Santa Madrona de Monjuïch de Barcelona, vint lliuras, dich: XX lliures, sous.

Ítem, al hospital de Tremp, quinse lliuras, dich: XV lliures, sous.

Ítem, a las repenedidas de Barcelona, deu lliuras, dich: X lliures, sous.

Ítem, al monestir de Sant Francisco de Paula de Barcelona, deu lliuras, dich: X lliures, sous.

Ítem, Andreu Capella, prior de Scala Dei, comissari per lo bras ecclesiàstich, Miquel de Agulló, comissari per lo bras militar, Luís Terrena, comissari per lo bras real.

Et convocati in dicto stamento unanimiter deliberarunt quod super predictis expediantur cautele et littere opportune.

Item, fuit decretum ut sequitur:

Per lo negoci del síndich de Camprodon contra mossèn Francolí.

Lo stament ecclesiàstich, hoyda la relació dels advocats en la causa que en la present Cort s'és aportada entre mossèn Joan Navarro, nottari y síndich de Camprodon, en les presents Corts, contra //568r// mossèn Bernat Francolí, nottari de la matexa vila, assessor del diputat local de la col·lecta de dita vila de Camprodon, pretenent dit Navarro que, attès per Constitutió de Cattalunya està disposat que ningun pare pot ésser jutge en causa que lo fill sia nottari y scrivà de aquella, y en tal cars haja de ésser remogut lo hu o l'altre; y conste per la informació rebuda Bernat Francolí ésser assessor del diputat local de dita col·lecta de Camprodon y ésser fill de Bernat Francolí, nottari y scrivà del dit deputat local. Per ço delibere lo dit bras ecclesiàstich que dit Bernat Francolí sia remogut de dit offici de assessor de deputat local de dita col·lecta de Camprodon y en son lloch aver de posar altri; y haguda consideració que lo dit Joan Navarro serveix de síndich en la present Cort per la vila de Camprodon y ha suportat diversos treballs per ella, per ço li fan gràcia y provisió del dit offici al dit Joan Navarro, ab las preheminències y perrogativas acostumadas; y per ço sian fetas las lletras acostumadas y oportunas.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 640

Ítem, fonch deliberat que sie manat, segons que ab la present se mana, a mossèn Joan Pau Ciurana, regent los comptes del General de Cattalunya, que, no obstant la empara li és estada feta en aquelles setze lliuras que ha de pagar a mossèn tal, rector de Premissan, per lo lloguer de la casa a hont se juntan las personas eletas per los brassos, feta per part del regent de Aragó, sian pagadas ditas setze lliuras al dit rector.

Item, habito tractatu super suplicatis pro parte sindici civitatis Dertuse, fuit decretum suplicata non procedere.

Ítem, fonch deliberat que los vestiments y hornaments //568v// que han servit en lo present stament per a la celebració de les missas, que és de damasquillo vert ab los frisos de brocadillo, ço és, casulla, camís i amit, sinells, missal, coxinets, devant altar y altras ornaments, exceptadas les cosas de plata, sian donats, segons que ab la present se donen, a la iglésia de sant Joan de la present vila de Monçó.

Ítem, per a presentar la offerta a sa magestat en lo sólio nomenaren a monsenyor de Barcelona, president, a monsenyor de Elna y als molt reverents abat de Lavaix y de Gerri, als reverents ardiacha Thomàs y Terça.

Ítem, fonch deliberat que de part dels brassos se vage a demanar hora als senyors tractadors per a celebrar-se lo sólio, nomenant per aquest effecte als reverents ardiaca Coma y al canonge Masdemont.

Promotor militaris reportavit: que apar en aquell bras, per via de pensament, se fassa embaxada als senyors tractadors, dient-los que no se'ls torne resposta per lo demanar la hora per a celebrar lo sólio per ço que estan suspesos, aguardant la resposta per las pragmàticas que són estadas presentadas, com se'ls era estat offert per los senyors tractadors.

Et convocati in dicto stamento predictis adheserunt, nominando pro predictis admodum reverendum abbatem de Lavax.

Item, fuit deliberatum ut sequitur: lo stament ecclesiàstich, conciderant los molts y grans treballs que han suportat y suportan per bé y utilitat de tot lo present Principat de Cattalunya les persones devall scritas, per ço deliberan que sian donadas y pagadas, ço és, al il·lustríssim compta de Miranda tres mil lliuras, dich 3.000 lliures, sous. Al il·lustríssim senyor compte de Xinxón tres mil lliuras, dich 3.000 lliures, sous. Al il·lustríssim senyor vicecanceller, dos mil lliuras. //569r// Al senyor regent Terça mil lliuras, dich 1.000 lliures, sous. Al senyor regent Quintana mil lliuras, dich 1.000 lliures, sous. A don Miquel Climent, prothonotari, mil lliuras, dich 1.000 lliures, sous. Al sacratari Gassol mil lliuras, dich 1.000 lliures, sous. Al canceller de Cattalunya sinch-centas lliuras, dich 500 lliures, sous. Y al reverent Cordellas altras sinch-centas lliuras, dich 500 lliures, sous. Y més, se repartescan entre los doctors del Real Concell de Cattalunya que han residit en esta Cort, ço és, misser Franquesa, misser Puig, misser don Luís de Paguera, misser Sabater y misser Oliba, entre tots mil lliuras, dich 1.000 lliures, sous. Y per ço se fassen les lletras acostumadas, alçats los dicentiments.

Promotor militaris reportavit: que en aquell bras, per a fer la embaxada als senyors tractadors de sa magestat a las pragmàticas, havian nomenat don Plegamans de Marimon y a don Gispert de Guimerà.

Promotor regalis reportavit: que en aquell bras se era firmada la concòrdia entre aquest Principat y los aragonesos, y que sia duradora fins a las primeras Corts.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 641

Promotor regalis reportavit: que aquell bras à adherit ab la deliberació del militar fa[581] fer embaxada sobre las pragmàticas; y ha nomenat per a fer dita embaxada a mossèn Rafel Vivet y a mossèn Anthoni Jolí.

Y també, per a presentar a sa magestat la suplicació de la offerta, han nomenat misser Çaragoça, president, mossèn Pere Ferreras de Barcelona, misser Frexanet de Lleyda, mossèn Vivet de Gerona, mossèn Terrena de Perpinyà y a mossèn Ponçes de Tàrrega.

Dicta die, fuit firmata et aprobata concordia inter quatuor brachia Aragonum et brachia Cattalonie, prout in anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto fuit firmata, et est tenoris sequentis:

569v// **Concòrdia entre los tres brassos de la present Cort y los quatre brassos de Aragó sobre lo propri ús.**

Concòrdia feta entre los quatre brassos de Aragó, de una part, y los tres staments del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, del altra, sobre les cosas del propri ús y del orde y forma que se ha de tenir y guardar per los ministres del General, y axí de Aragó com de dit Principat y Comptats, per a despachar los caminants y tractants, sobre lo qual són estats tractats y concordats los capítols infrascrits y següents:

I. Primerament, és condició que los vehins y habitadors del Regne de Aragó de qualsevol estat y condició que sian pugan entrar y tràurer en y del dit Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya qualsevols cavalls, rossins, matxos, mulas y altras qualsevol cavalcaduras, jurant que sian suas y que se han servit d'ellas y que las entren o trauen per a son propri ús y servey, sens pagar dret algú al General.

II. Ítem, axí matex és condició que los dits vehins y habitadors del dit Regne de Aragó pugan entrar y tràurer en y del dit Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya qualsevol gossos, axí de mostra com de cassa, y qualsevol falcons y altres ocells de cassa, pus juren són propris seus y que se ajan servits d'ells y que·ls entren o trauen per son propri ús y servey, sens que ajen de pagar ni paguen dret algú del General.

III. Més, és condició que los dits vehins y habitadors del dit Regne de Aragó pugan entrar y tràurer en y del dit Principat y Comptats, sens pagar dret algú del General, qualsevol vasos de or y de plata, joyes, llibres y vestits, tapiceria, godamacils, armas y altras qualsevol cosas de ús y servey de casa, sens pagar dret algú de General, pus juren són seus propris y que se han servit d'elles y que las entren o //570r// trauen per a son propri ús y servey y no per a vèndrer ni donar.

IIII. Ítem, és condició que los dits vehins y habitadors del dit Regne de Aragó pugan entrar y tràurer en y del dit Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya per a son propri ús y provisió, sens pagar dret algú de General, qualsevol cosas de manteniment que en breus dias se pugan menjar y bèurer.

V. Ítem, és condició que los dits vehins y habitadors del dit Regne de Aragó pugan entrar y tràurer en y del dit Principat y Comptats, sens pagar dret algú del General, la moneda de or que voldran, hauran menester fins al lloch a hont van, haguda conside-

581 *En lloc de* per a.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 642

ració a la qualitat de la persona que traurà la dita moneda y la gent que aporta a sa despesa y del temps que haurà menester fins al lloch a hont va, a conexensa dels ministres del General de la ciutat, vila o lloch a hont manifestaran la dita moneda; y si del que se'ls donarà pretendrà agravi, que pugan tenir recors, si serà en Barcelona als diputats y si fora d'ella al jutge local de la vila o lloch a hont tal moneda se manifestarà; y que de tota la altra moneda de or que trauran ajan de pagar y paguen a sis diners per lliura; y que de la moneda de plata que trauran de Cathalunya a Aragó no se'n pague dret algú de General, ans sian libres de aquell, no obstant que altras nacions la paguen.

VI. Ítem, que lo jurament demunt disposat acerca las personas que entran o trauhen en y del dit Principat y Comptats les sobre ditas cosas de propri ús se serve y guarde en sos criats, factors o traginers portant poder special dels senyors de las ditas cosas, per a què pugan jurar que lo que entren o trauhen és propri y per a propri ús de les tal persona de qui portarà special poder.

570v// VII. Ítem, que si algú o alguns dels vehins y habitadors del dit Regne pretendrà que se li fasse agravi per los ministres del General, axí en la taxa com en lo que·s pretendrà ser frau, té recors si serà en la ciutat de Barcelona als diputats y si serà fora en qualsevol altra ciutat, vila o lloch del dit Principat al jutge ordinari de la ciutat, vila o lloch[582] a hont lo tal agravi se li fa pretendrà, lo qual[583] per lley del Principat és jutge local; y del que lo tal jutge local determinarà no·s puga tenir recors algú, sinó que lo valor de la mercaderia que se estime y tatxe ho que aurà caygut en frau excedesca a valor de mil sous, en lo qual cas té recors als diputats del Principat tant solament; y del que los dits deputats pronunciaran y declararan, axí en la primera instància com en grau de apel·lació, no·s puga tenir recors algú a ningun jutge ni official, axí ecclesiàstich com secular.

Ítem, que la present concòrdia dure fins a la conclusió de las primeras Corts.

Que quidem capitula fuerunt acta, facta, concessa et firmata per stamentum ecclesiasticum Principatus Cattalonie congregatum in supradictis Curiis Generalibus que per sacram, catolicam et regiam magestatem Philippi, domini nostri regis, celebrantur in oppido Montissoni, die quarta mensis dezembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, presente me, Ioanne Baptista Mullola, nottario et dicti stamenti ecclesiastici scriba, et presentibus etiam Luduvico Martí, portario dicti stamenti ecclesiastici, et Nicolao Mensa, scriptore Tarracone, ac Monserrato Mata, familiare illustris et reverendi domini don Michaelis Aymerich, abbatis monasterii de Lavax, pro testibus ad ista vocatis specialiter et asumptis.

571r// *Venit promotor militaris et retulit:* que en aquell bras los aparex, per via de pensament, que·s deurian nomenar personas per a fer embaxada als senyors tractadors per a demanar-los hora per a la celebració del sólio.

Promotor militaris retulit: que en aquell bras, per a presentar la scriptura del donatiu a sa magestat estant en lo sólio, havian feta nominació del senyor duch de Cardona,

582 *A continuació, ratllat,* del dit.
583 *A continuació, repetit,* lo qual.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 643

del biscompte de Canet, de don Jayme de Cardona, don Bernat Boxadós, del senyor de Monclar y de mossèn Joan Burguès y de So.

Venit nobilis don Michael Climens, prothonottarius, et tradidit convocatis in dicto stamento quandam scripturam tenoris huiusmodi:

Sa magestat, encara que no ha acostumat de respòndrer als agravis per scrits, per fer mercè als brassos respon als agravis per ells pretesos lo següent:

En lo de la Inquisitió, ja està provehit ab las respostas als Capítols de la Inquisitió.

En lo de la Capitania General, està provehit en lo universal ab una Constitutió que està decretada y ab lo particular prosehir ab los jutges de greuges.

En lo de March Ferrer, lo interès de la part està concordat; lo universal, puix no paregue de la Constitutió que se era ordenada, se remediarà per los jutges de greuges, reservant dret al síndich del General de la ciutat de Barcelona y vila de Perpinyà.

En lo dels agravis del General y presa dels diputats, se diu que sa magestat manarà revèurer lo procés en Barcelona, dins tres mesos aprés que estiga assentada la Audiència, y trobant que se ha fet algun agravi contra drets, auctoritat y jurisdictió dels deputats, ho manarà provehir y reme//571v//diar com convingue per concervació y augment del General, lo qual sa magestat molt desitge; y en lo dels propris usos, vista la obligació complirà ab ella.

Quant a la infàmia que·s pretén per la ciutat de Barcelona li resulta de la presa de Pere Cassador, ab la executió que·s féu en la persona de Miquel Utrolis resta purgada la infàmia, perquè se entengué que dit Cassador no tenia culpa alguna; y en lo que se pretén contra altres, sa magestat manarà provehir segons contra ells se deu de justícia.

Quant a la pragmàtica dels cavalls, pux està ja feta Constitució que provehex contra als qui·ls passan en França, sa magestat mane que no·s guarde ni execute y sie aguda per no feta.

Quant al escusado, ja se'ls ha dit als promovedors que se'ls darà tal satisfactió de part de sa magestat que de aquella restaran satisfets en lo universal; y quant als particulars, ja·s procure donar contento a molts de ells y lo matex se farà ab los demés.

Quant als greuges de les ciutats, vilas y llochs y altras particulars, perquè los negocis tenen necessitat de provas y exhibitions de actes y processos, sa magestat mane que·s decidesquen per los jutges de greuges, als quals encarregue que fassen justícia y miren per lo descàrrech de la conciència de sa magestat. Y advertex sa magestat que si alguns excessos constarà haver comesos los officials, manarà provehir adaquells conforme a justícia, procurant donar tota satisfacció y contento en aquest Principat y Comptats, per quietut y sosiego dels poblats en aquells.

Quant a las pragmàticas de la contribució de obras de Perpinyà y Rosas, sa magestat, tenint concideració a la fide//572r//litat dels poblats en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y per lo servey que ab tant prompta voluntat li tenen determinat de fer, sa magestat és content de revocar y revoque las ditas pragmàticas.

Promotor brachii militaris reportavit: que aquell bras és de parer que totas las personas dels brassos se tròpian demà matí en Binèfar al punt de las dotze per a la celebració del soli; y que són de parer que cada bras se junte en Binèfar y que ab las massas vagen a la iglésia.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 644

Et vigore decretationum per tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrrat Joan Clos, sastre, habitant en Barcelona, natural de la vila de Benavarri. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, nobles, molt reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y magnífichs senyors. Joan Clos, sastre, etc. *Inseratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en[584] aquella contenguts y altrament, a vós dit Joan Clos, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosan com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altras cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetas y expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* a en la vila de Monçó, quant //572v// al bras ecclesiàstich y militar a tres, quant al bras real a quatre de dezembre de mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Item, vigore deliberationum per tria brachia factarum fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Catalunya congregats en las Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncolas de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors deputats del General de Cattalunya residents en Barcelona y qualsevol altres officials del General en lo present Principat de Cattalunya y qualsevol de vosaltres. Salut y honor. Sabreu que per part dels habitants en la Vall de Andorra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres senyors. Les Valls de Andorra, etc. *Inceratur, etc*. A la qual suplicació per nós fonch feta provisió que sia donat als dits habitants en dita Vall de Andorra per propri ús lo que hauran de menester per a manjar y bèurer per a ells, trahent-ho de Cattalunya y portant-ho a la dita Vall, ab què ho ajan de manifestar en la primera vila; y sia assò durador fins a las primeras Corts. Per ço, intimant, insinuant y notificant-vos la sobre dita provisió y deliberació, ab tenor de les presents vos diem, encarregam y manam que, sempre y quant los dits habitants en ditas Valls de Andorra voldran tràurer de aquest Principat alguns cosa per a son manteniment de cosas de menjar y bèurer per a aportar en ditas Valls, los dexeu passar sens pagar dret algú, donant-los albarà de guia perquè per lo camí no fossen impedits ni empatxats y vagen ab la matexa seguretat com si pagassen lo dit dret, totas dilacions, exceptions y consultas cessants. En testimo//573r//ni de les quals cosas manam ésser fetas y expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes dezembre, any de la nativitat del

584 *A continuació, repetit,* en.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 645

Senyor de mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Insuper, vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie factarum fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, cathòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part de misser Francesch Gort nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres y reverents, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Misser Francesch Gort ha que, etc. *Inceratur.* A la qual suplicatió per nosaltres és estada feta provisió que fos pagat al dit misser Gort conforme al temps ha servit y al respecte se ha donat als magnífichs misser Puig y a don Luís de Peguera, y per ço fessan[585] fetas les lletras oportunas. Per tant, inseguint la dita provisió, ab tenor de les presents vos diem y manam que, rebudas las presents, doneu y pagueu al dit misser Francesch Gort per lo temps que ha servit del offici de assessor del governador, conforme al temps que ha servit y al respecte se ha donat als dits magnífichs misser Puig y a don Luís de Paguera, com en altras lletras y cautelas a vós remesas y als dits misser Puig y a don Lluís de Paguera lliuradas se conté, y cobrau àpocha de rebut; dient y manant las hoydors de vostres comptes que ab las presents y ab //573v// àpocha de rebut del dit misser Gort vos prenguen en compta de legítima data lo que pagareu. En testimoni de las quals cosas manam ésser fetas y expedidas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a vint y quant al bras militar a vint-y-tres de noembre y quant al bras real a tres del mes de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Item, etiam vigore deliberationum per tria brachia factarum expedite fuerunt littere tenoris sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrat mossèn Christòfol Vallderama, habitant en Perpinyà. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres, reverents, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Christòfol de Vallderama, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós dit Christòfol Vallderama, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosen com si fosseu natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altras cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetas y expedidas las

585 *En lloc de* fossen.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 646

presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a setze, quant al bras militar a vint-y-tres de noembre y quant al bras real a //574r// tres de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Item, vigore deliberationum et decretationum per tria brachia factarum fuerunt expedite littere tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al honrrat en Macià Cervià, passamaner habitant en Barcelona. Salut y honor. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Il·lustríssims, reverendíssims, excel·lentíssim, il·lustres, molt reverents y magnífichs sen[y]ors. Macià Servià, passamaner, natural de la ciutat, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, a vós dit Macià Servià, ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegreu y alegrar y gosar pugau de totas cosas que cathalans naturals se alegren y gosen com si fósseu natural cattalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas pugau concórrer com los altras cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas manam ésser fetas las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant al bras ecclesiàstich a vint-y-set, quant al bras militar a vint-y-nou y quant al bras real a trenta de noembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Et nichilominus, vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie dicti Principatus Cattalonie fuerunt expedite littere thenoris huiusmodi:

574v// Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monsó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó. Al honrat en Anthoni Agostí, pagès de la vila de Salces. Attenent y conciderant que per part vostra nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres, reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres, il·lustres y molt magnífichs senyors. Per mort de Jaume Guàrdia, etc. *Inseratur.* Per ço, inclinats a vostra suplicació per los respectes en aquella contenguts, confiant de la legalitat, indústria y probitat de vós, dit Anthoni Agostí, pagès de dita vila de Salses, lo dit offici de sobraguarda de la taula del General de dita vila de Salsas, en lo modo sobre dit vagant, a vós dit Anthoni Agostí conferim, provehim y donam ab tots los drets, pertinències, perrogatives, càrrechs, guanys, salaris y altres qualsevol emoluments, axí y per la forma que lo quòndam en Jaume Guàrdia, predecessor vostre, tenia, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden dar y provehir. Volem, emperò, y manam que, abans que prengau pocessió del dit offici y aquell regiau y administreu, presteu lo jurament sòlit en mans y poder dels reverent, nobles y magnífichs deputats del General de Cattalunya en Barcelona residints y cautió idònea a llur coneguda y totas las altras cosas que sobre assò sian necessàrias fer,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 647

axí y segons que per vostres predecessors en dit offici és acostumat fer y per Capítols de Cort és disposat; e ab la present nostra provisió diem y manam als dits reverent, nobles y magnífichs deputats y encara al deputat local de la vila de Perpinyà y a totas y qualsevol altras personas a qui·s pertanga y lo present negoci toque y tocar pugue que, encontinent la present nostra provisió los serà presentada y vós, dit Anthoni Agostí, dit jurament y cautió haureu prestats, vos posen y meten y posar y mètrer fassen en real, corporal y actual pocessió de dit offici y de tots los drets, pertinèntias y perrogativas de aquell y del salari y emoluments de dit offici vos paguen y respon//575r//guen e pagar y respòndrer fassen, axí y segons han acostumat fer ab dit vostre predecessor y per Capítols de Cort tenen obligació. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Item, vigore deliberationum per tria brachia factarum expedite fuerunt littere tenoris sequentis:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona y a tots y qualsevol officials del General[586] a qui·s pertanga. Salut y honor. Sabreu que en la *lite* y causa que devant nós s'és portada entre mosèn Joan Navarro, síndich de la vila de Campredon en les presents Corts, de una, y mossèn Bernat Francolí, nottari de la dita vila, de part altra, hoïda la relació dels advocats, havem deliberat en la forma següent: Hoïda la relació dels advocats en la causa que en la present Cort s'és portada entre mossèn Joan Navarro, notari y síndich de Campredon en les presents Corts, contra mossèn Bernat Francolí, nottari de la matexa vila, assessor del diputat local de la col·lecta de dita vila de Camprodon, pretenen dit Navarro que, attès per Constitutió de Catalunya està disposat que ningun pare pot ésser jutge en la causa que lo fill sia nottari y scrivà de aquella, y en tal cas aje de ésser remogut lo un o l'altre; y conste per la informació rebuda Bernat Francolí ésser assessor del deputat local de dita col·lecta de Camprodon y ésser fill de Joan Francolí, nottari del dit deputat //575v// local; per ço, delibere la dita Cort que dit Bernat Francolí sia remogut de dit offici de assessor de diputat local de dita col·lecta de Campredon y en son lloch aver de ésser posat altri; y aguda consideració que lo dit Joan Navarro servex de síndich en la present Cort per la vila de Campredon y ha suportat diversos treballs per ella, per ço li fan gràtia y provisió del dit offici al dit Joan Navarro, ab las preheminèntias y perrogativas acostumadas, y per ço sian fetas las lletras acostumadas y oportunas. La qual provisió per nós feta, som estats de paraula requests per lo dit mossèn Joan Navarro que dita provisió la manàssem executar y, attento que ell ha residit y residex en les presents Corts des del principi d'ellas, li volguessen fer gràcia y mercè del dit offici de assessor del diputat local de la col·lecta de Camprodon en lo modo predit, per la

586 *A continuació, cancel·lat,* de Catalunya residents en Barcelona y a tot.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 648

privació per nós com és dit feta, vacant. Y nós, attenent las cosas suplicadas ésser justas y conforme a rahó, intimant y notificant-vos las ditas cosas, ab tenor de les presents vos diem y manam que la dita nostra declaració executeu y executar fassau, en tant quant a vosaltres toca y se esguarde; y axí bé, confiant de la legalitat del dit mossèn Joan Navarro, lo dit offici de assessor del diputat local de la vila y col·lecta de Campredon, ab lo modo predit vacant, conferim, provehim y donam ab tots sos drets, pertinències, perrogativas, càrrechs, guanys, ganàncias, salaris y altres qualsevols emoluments, axí y per la forma que lo dit Bernat Francolí ans de la dita y per nós feta privació tenia, rebia y possehia y semblants officis se acostumen y poden donar y provehir. Volem, emperò, y manam que, abans que lo dit Joan Navarro prengue pocessió del dit offici y que aquell rije y administre, preste lo jurament sòlit en mans y poder vostre de bé y lealment haver-se en dit offici y qualsevol altres coses fasse que sobre assò sian necessàrias fer y per Capítols de Cort és disposat; dient y manant a vosaltres, dits diputats y hoïdors y al//576r//tres personas a qui se esguarde y als diputat local de la vila y col·lecta de Campredon, que encontinent la present nostra provisió vos serà presentada y per dit Navarro dit jurament serà prestat, lo poseu y metau y posar y mètrer fassau en corporal pocessió del dit offici y de tots los drets, pertinències y perrogatives de aquell y del salari y emoluments del dit offici li pagueu y respongau e pagar y respòndrer fassau axí y segons han acostumat fer ab dit son predecessor y per Capítols de Cort teniu obligació. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a quatre y quant al bras real a sinch del mes de dezembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Item, vigore decretationum per tria brachia factarum fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebre en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los deputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part del reverent rector de la iglésia parrochial de sant Jaume de la ciutat de Barcelona nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres y reverents, molt il·lustres, excel·lentíssims, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Los deputats predecessors de, etc. *Inseratur, etc*. A la qual suplicació per nós fonch feta provisió que, attesa la pobresa de dita rectoria de sant Jaume, per los respectes en la suplicació contengudas, per vosaltres dits deputats sian deposadas en la Taula de la ciutat de Barcelona cent lliuras, moneda barcelonesa, ditas y escritas al dit rector, les quals no puguen ésser tretas sinó //576v// per smers fahedor a for de censal mort, a obs y utilitat del dit rector y de sos successors en dita rectoria, y aquesta cantitat se li assigne per almoyna y caritat; manant que en los llibres de la Diputació sia cancel·lada la deliberació feta per los deputats a trenta de juliol de mil sinc-cents vuytanta-quatre en aquest negoci, de donar sinch lliuras cada un any al dit rector, y per ço fossen fetas les lletras necessàrias. Per ço, intimant y notificant-vos la dita y per nós feta provisió, vos diem y manam que totas las cosas sobre ditas, rebu-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 649

das las presents, cumpliau y executeu y cumplir y executar fassau, tota dilació, exceptió y escusa cessants. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-sis de noembre y quant al bras real a quatre de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch.

Item, vigore deliberationum per tria brachia presentis Curie dicti Principatus Cattalonie factarum, expedite fuerunt littere seu cautele pro salariis officialium presentis Curie ac etiam remunerationum per dicta tria brachia seu stamenta dicti Principatus officialibus dicte Curie ac etiam officialibus sive ministris sue regie magestatis factarum, que sunt tenoris sequentis:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats del General del dit Principat residints en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que de les pecúnias del General sian donadas y pagadas al reverent Miquel Aymerich, abat de Lavax, del stament ecclesiàstich, a mossèn Gerònim Olivó, donzell de la vila de Tàrrega, del bras militar, a mossèn Miquel Bas//577r//tida, ciutadà de Barcelona, y a mossèn Joan Montornès, ciutadà de Tortosa, y a mossèn Anthoni Jolí, nottari de la vila de Perpinyà, del bras real, de la dita Cort promovedors, tres-cents florins, de or, a rahó de setze sous y sis diners per quiscun florí, és a saber, a quiscú dels dits don Miquel Aymerich y mossèn Hierònim Olivó cent florins de or de la dita valor valens quiscun centenar vuytanta-duas lliuras, deu sous; y als dits misser Miquel Bastida, per trenta-sinch dias, divuyt lliuras, dos sous; a mossèn Joan Montornès per sexanta-dos dias, trenta-quatre lliuras y dos sous; y a mossèn Anthoni Jolí, per sinquanta-tres dias, trenta lliuras, sis sous, per lo temps que cada hu d'ells ha servit per salari de duas terças de llur offici de promovedor, la una de las quals ha començat córrer a vint-y-vuyt del mes de juny proppassat y ha finit a vint-y-set de setembre; y l'a[l]tra ha comensat a vint-y-vuyt del dit mes de setembre y finirà a vint-y-set del present mes de dezembre. Per ço, ab la present vos diem y manam que de les ditas pecúnias del dit General doneu y pagueu realment y de fet als dits promovedors les quantitats sobre ditas y en lo modo predit y cobrau d'ells àpocha de rebut. Noresmenys, diem y manam als hoydors de vostres comptes que, posant vosaltres en compte les ditas quantitats ensemps ab àpoques de rebut, aquellas vos admetan en compte de legítima data, tots duptes y difficultats cessants. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Littere expedite per tria brachia presentis Curie pro salariis advocatorum sunt tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la //577v// vila de Monçó

ecle2 29/3/04 19:21 Página 650

als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífich senyors los diputats del General del dit Principat. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que de les pecúnias del dit General sien donadas y pagadas als reverents misser Onofre Pau Cellers, misser Joan Puigvert y misser Ferrando Quintana, del bras ecclesiàstich; misser Federich Cornet y misser Llorens Junyent, del bras militar, misser Miquel Sarrovira de Barcelona, misser Hierònim Jorba de Cervera y misser Nicolau Frexanet de Lleyda, del bras real, de la dita Cort advocats[587], sis-cents florins de or a rahó de tretze sous y sis diners per quiscun florí, és a saber, al dit misser Onofre Pau Cellers cent florins de or valents vuytanta-duas lliuras, deu sous de salari de dos terças; y al dit misser Joan Puigvert y misser Ferrando Quintana entre los dos semblants vuytant-duas lliuras, deu sous divididoras entre ells d'esta manera, ço és, al dit misser Puigvert per la mitat de una terça ha servit dit offici de advocat vint-y-una lliura, sinch sous, y les restants sexanta-una lliura, sinch sous al dit misser Quintana, a compliment de les ditas vuytanta-duas lliuras, deu sous, per lo restant temps de les dues terças que ha servit dit offici de advocat del dit bras ecclesiàstich; y als dits misser Federich Cornet, misser Llorens Junyent, a cada hu d'ells cent florins de or a la dita valor valents o per la valor de aquells vuytanta-duas lliuras, deu sous, per lo matex salari de dos terças; y als dits misser Miquel Çarrovira, misser Hierònim Jorba y misser Nicolau Frexenet, entre tots tres dos-cents florins de or o per lo valor de aquells cent sexanta-sinch lliuras, entre ells divididoras d'esta manera, ço és, al dit misser Jorba vint-y-set lliuras, deu sous per lo que li toque per lo que ha servit dit offici en la primera terça, y als dits misser Çarrovira y misser Frexenet les restants cent trenta-set lliuras, nou sous, per lo que·ls toque de les dos terças que han servit dit offici, la una de les quals comensà de córrer a vint-y-vuyt de juny y finí a vint-y-set de setembre proppassat, //578r// la segona terça començà a vint-y-vuyt del dit mes de setembre y finia a[588] vint-y-vuyt del present mes de dezembre. Per ço, ab la present vos diem y manam que de les pecúnias del General, etc. *Fiat ut in superiori proxime scripta*. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Los tres staments, etc. *Fiat ut supra*. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres ajam deliberat que de les pecúnias del General sian donadas y pagadas a las personas devall scritas, per remuneració y satisfació de molts treballs en la habilitació de les personas que en la present Cort han entrevingut, ço és, al molt reverent misser Hierònim Manegat, canceller; a misser Miquel Terça, a misser Miquel Quintana, regents la Cancellaria del Concell Supremo de la Corona de Aragó; misser Miquel Cordelles, regent la Cancellaria del present Principat de Cattalunya, a mossèn Hierònim Gassol, secretari ordinari; a misser Martí Joan Franquesa, advocat[589] fiscal del Concell Criminal; a misser Francesch Puig, advocat patrimonial del Concell Civil; al noble misser don Lluís de Paguera, del Concell Criminal; mossèn Miquel Gort,

587 *A continuació, repetit,* advocats.
588 *A continuació, repetit,* a a.
589 *A continuació, cancel·lat,* patrimonial.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 651

donzell, secretari extraordinari, habilitadors per part de sa magestat nomenats, a més del salari ordinari, a cada hu d'ells sinquanta lliuras, moneda barcelonesa. Al reverendíssim don Joan Terès, bisbe de Elna, sinquanta lliuras; a fra don Francesch Oliver y de Botaller, abat de Poblet, sinquanta lliuras; y a mossèn Baltazar de Rajadell, canonge y síndich de la seu de Lleyda, per lo bras ecclesiàstich, sinquanta lliuras. Al noble don Berenguer de Paguera, sinquanta lliuras; a mossèn Joan Blan Ribera, sinquanta lliuras; a misser Joan Cella Tafurer y a mossèn Francesch Agulló, senyor de Bellvehí, o a sos hereus, a tots junts sinquanta lliuras, per lo bras militar. A mossèn Rafel Vivet, ciu//578v//tadà de Gerona, sinquanta lliuras; a mossèn Anthoni Sala, ciutadà de Manresa, sinquanta lliuras; a mossèn Jaume Hierònim Ponçes, nottari de la vila de Tàrrega, sinquanta lliuras, habilitadors per part dels tres staments nomenats; y també hajam deliberat donar a las personas devall scritas, en remuneració y satisfactió de molts y diversos treballs han presos y sostenguts en apuntar y ordenar los Capítols de las Constitutions fetas per la bona administració de la justícia, ço és, al reverent Augustí Gallart, abat de Gerri, sinquanta lliuras; a misser Paulo Pla, abat de Gallicant, cent lliuras; a misser Jaume Reig, procurador del il·lustríssim y reverendíssim senyor arquebisbe de Tarragona, sinquanta lliuras; a mossèn Jaume Coma, ardiacha y canonge de Vich, sinquanta lliuras; a mossèn Pere Thomàs, canonge de Gerona, sinquanta lliuras; al bescompte de Canet, a don Onofre de Alentorn, a don Plegamans de Marimon, a mossèn Jaume Çalbà, a misser Jaume Cella Tafurer, donzells, a cada hu d'ells sinquanta lliuras; a misser Miquel Çarrovira de Barcelona, a misser Francesch Algueró de Lleyda, a mossèn Hierònim Boldó de Perpinyà, a misser Guerau Mascaró de Vilafrancha de Panadès, per lo bras real, a cada hu d'ells sinquanta lliuras, moneda barcelonesa; y axí bé ajam delliberat donar a les personas devall scritas qui han entrevingut en obrar[590] lo Balans, donar forma a la exactió y en lo ordenar y apuntar los Capítols del Redrès del General, per remuneració y satisfactió dels molts treballs que han suportat en dita sa comissió, ço és, al reverendíssim don Joan Batista Cardona, bisbe de Vich, al reverent misser Esteva Puig, abat de la Real, mossèn Onofre Masdemont, canonge de Elna, per lo bras ecclesiàstich; a mossèn Pera Cassador, per lo bras militar; a misser Francesch Çaragoça de Barcelona, a mossèn Lluís Terrena de Perpinyà, a[591] mossèn Joan Navarro de Campredon, per lo bras real, a cada hu d'ells trenta lliuras, moneda barcelonesa; y axí bé ha//579r//vem deliberat que de pecúnias del dit General sian donadas y pagadas a las personas que han treballat en ordenar y apuntar los memorials dels agravis, axí generals com particulars, per remuneració y satisfactió de sos treballs, ço és, a don Jayme de Cardona per lo bras militar, a mossèn Andreu Vilaplana de Gerona y a mossèn Joan Poncich de Vich y a mossèn Galderich Rabollet, sindich de Vilafrancha de Conflent, a cada hu d'ells vint-y-sinch lliuras, moneda barcelonesa; a mossèn Miquel Amat, per entrevenir en la combinació y concordància del Capítols de les Constitutions, vint-y-sinch lliuras; al vicari de la iglésia de santa Maria de Monçó, deu lliuras; a mossèn Montagut de Vallgornera, per los treballs ha presos en fer retatxar les casas, trenta

590 *En lloc de* obrir.
591 *A continuació, repetit,* a.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 652

lliuras; a mossèn Joan Pau Ciurana, per lo offici de repartidor de la cera, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Francesch Vidal, porter de la casa a hont se juntaven les personas eletas per a les Constitutions, agravis y Redrès, quinze lliuras; a Jaques de Tolosa, per los treballs ha presos en entréndrer los brassos, deu lliuras; a Joan Riera, porter del senyor canceller, deu lliuras; a Pera Cartes Çamarra, criat del promovedor ecclesiàstich, a Montserrat Riu, criat del promovedor militar, a Joan Anthoni Blanquer, criat del promovedor real, per los treballs han presos en portar las atxes als dits promovedors y embaxadors, a cada hu d'ells sinch lliuras. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que, de pecúnias del dit General, doneu y pagueu a las sobre ditas personas las quantitats sobrescritas respectivament en lo modo predit; y cobrau àpocha de rebuda. Noresmenys, diem, etc. *Fiat ut in proxime usque ad finem*. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Ara//579v//gó deçà la mar. Als reverent, nobles y magnífichs senyors los diputats de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres ajam deliberat que de les pecúnias del General sian donadas y pagadas als síndichs de las universitats devall scritas, per ajuda de costa y remuneració del que han gastat per les posadas que se han agut de llogar en la present vila de Monçó, acistint en les ditas Corts que de present se celebran, y no han tingut officis per rahó dels quals ajan rebut salari o remuneració, ço és, a mossèn Christòfol Gil de Villaró[592], síndich de Tortosa, vint-y-sinch lliuras, dich XXV lliures, sous; a mossèn Gabriel Arrencada Caver[593], síndich de Torroella de Mongrí, vint-y-sinch lliuras; a Francesch Olives, síndich de Figueras, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Pere Inveni Roca, síndich de Tuhir, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Jaume Rocha, síndich de Sant Pedor, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Batista Bordoll, síndich de Balaguer, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Jaume Roffí, síndich de Pals, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Hierònim Serra Arnau, síndich de Mataró, vint-y-sinch lliuras; a mossèn Anthoni Molinés, sindich de Cruïlles, vint-y-sinch lliuras; a Francesch Arcís, síndich de Besalú, vint-y-sinch lliuras; a Jaume Pi, síndich de Coplliura, vint-y-sinch lliuras; a Joan Cucurell, sindich del Voló, vint-y-sinch lliuras; a Joan Pefferrer, síndich de Argilers, vint-y-sinch lliuras; a Jaume Puig, síndich de Granollers, vint-y-sinch lliuras; a Francesch Andreu, síndich de Salses, vint-y-sinch lliuras; a Martí Pallarès, síndich de Talarn, vint-y-sinch lliuras; a Joan Ballester, síndich de Vilanova de Cubelles, vint-y-sinch lliuras; a Joan Amiguet, síndich del Arbós, vint-y-sinch lliuras; a Antich Sabater Cassanyes, síndich de Caldes de Monbuy, vint-y-sinch lliuras; a Pere Mas, síndich de Berga, vint-y-sinch lliuras; a Joan Vallbona, síndich de Cervera, vint-y-sinch lliuras; a Miquel Argullol, síndich de Prats del Rey, vint-y-sinch lliuras; a Onofre Hortodó, síndich de Puigcerdà, vint-//580r//y-sinch lliuras. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que de pecúnias del dit General doneu y pagueu a las ditas personas respectivament a cada

592 *En lloc de* Villoro.
593 *En lloc de* Canet.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 653

hu d'ells, per las rahons sobre ditas, la quantitat dita de vint-y-sinch lliuras, y cobrau àpocha de rebut; dient y manant als oïdors de vostres comptes que, pagant vosaltres las ditas quantitats, aquellas vos prengan en compte de legítima data, cobrant les presents y àpocha de rebuda. En testimoni, etc. *Ut in aliis*. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytantasinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesch Çaragoça.

Cauthela expedita vigore deliberationum per tria brachia factarum pro remuneratione laborum per la guarda spanyola de sa magestat *passorum et sustentorum est tenoris sequentis:*

Los tres staments, etc. *Fiat ut in proxime*. Als reverents, nobles y magnífich senyors, los deputats del General residents en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que nosaltres, conciderant los treballs que la guarda espanyola de sa magestat ha sostenguts ab molta voluntat y diligència en custòdia dels dits staments y preservació de molts escàndols y danys que en aquells o las personas que en dits staments y a llurs familiars entrevenian en la present vila de Monçó, havem deliberat que per satisfactió de les coses preditas, de pecúnias del dit General, sian donadas y pagadas a la dita guarda spanyola o per ella a Francisco Cortés de Velasco, sargento de la dita guarda espanyola, quatre-centas lliuras, moneda barcelonesa, per ells y per dita guarda espanyola. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que de les pecúnias del dit General doneu y pagueu realment y de fet a la dita guarda espanyola o per ella al dit Francisco Cortés de Velasco, sargento, les ditas //580v// quatre-centas lliuras, tots duptes y difficultats cessants; dient y manant als oydors de vostres comptes, que posant vosaltres en compta dita quantitat, aquella vos admeten en compte de llegítima data, mostrant o exhibint vosaltres àpocha de rebut; volem, emperò, que la present paga y cauthela en algun temps no se puga tràurer en conseqüèntia de semblant paga. En testimoni, etc. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de dezembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytantasinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Cauthela expedita pro remmunerationibus officialium sue magestatis sunt tenoris sequentis:

Los tres staments, etc. *Fiat ut in aliis*. Als reverents, nobles y magnífichs senyors los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sapiau que nosaltres, conciderant los treballs que los porters del Concell Supremo de sa magestat han sostenguts y ab molta voluntat y diligència en servey de la Cort en la present vila de Monçó, havem deliberat que, per satisfacció de les coses preditas, de pecúnias del dit General sian donadas y pagadas a Francisco Manuel, Damián de Bolea, Joan de Espinosa y Miquel López, porters del dit Concell Supremo, cent lliuras, moneda barcelonesa, ço és, a quiscú de ells vint-y-sinch lliuras; y als porters de la cadena del sereníssim príncep, entre tots, per remuneració, sinquanta lliuras; als porters de la cadena de sa magestat, a tots, per remuneració, consemblants sinquanta lliuras: als axers del príncep, a tots sinquanta lliuras; als porters de la sala del príncep, a tots sinquanta lliuras; als quatre reys de armas de sa magestat, a tots sinquanta lliuras; als quatre macers de sa magestat, a tots sinquanta lliuras; als //581r// officials del regent Marcilla, retatxadors de las casas, sinquanta lliuras; a las trompetas de sa

ecle2 29/3/04 19:21 Página 654

magestat, a tots sinquanta lliuras; als porters de la capella de sa magestat, a tots vint-y-sinch lliuras; als porters de la cambra de sa magestat, a tots sexanta lliuras; als porters de la sala de sa magestat, a tots sinquanta lliuras. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que, de pecúnias del General, donau y pagueu realment y de fet als sobre dits, en la forma y manera demunt dita, las sobre ditas quantitats *respective*, tots duptes y difficultats cessants, Dient y manant, etc. *Fiat ut supra*. *Datta* en la vila de Monçó, als quatre del mes de dezembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytant-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Capitula expedita pro caritate et remuneratione clericorum missas celebrantium pro optimo et felice progressu presentis Curie est thenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals, etc. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los deputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres ajam deliberat que, de pecúnias del General, sian donadas y pagadas a fra Sebastià Ardillas de Santas Creus, per la caritat de vint-y-duas missas que celebrà per lo stament ecclesiàstich, quatre lliuras y vuyt sous; y a mossèn Rafel Mosset, per cent trenta-y-vuyt missas que axí bé à celebrat per dit stament ecclesiàstich, vint-y-cet lliuras y dotze sous; y a mossèn Pera Berga, per la caritat de cent cexanta misses que ha celebrat per lo bras militar, trenta-dos lliures de la matexa moneda; y a mossèn Joan Bellver, per la caritat de cent sexanta missas que ha celebrat per lo bras real, //581v// trenta-dos lliuras de la matexa moneda. Y noresmenys, los ajam manat donar per remuneració, ço és, al dit fra Ardillas, per lo temps que ha celebrat ditas missas, tres lliuras; y al dit mossèn Mosset lo restant fins en compliment de vint lliuras; y als dits mossèn Pera Berga y mossèn Joan Bellver, a cada hu d'ells, consemblants vint lliuras. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que, de les pecúnias del General, doneu y pagueu realment y de fet les sobre ditas cantitats a cada hu d'ells per las rahons sobre ditas respectivament manadas donar; y cobrareu àpocha de rebudas. Dient y manant, etc. *Ut in proxime*. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francisco Çaragoça.

Et vigore deliberationum ex tria brachia factarum, fuerunt expedite littere in et sub forma sequenti:

Los tres staments, etc. *Fiat ut in aliis*. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que, de pecúnias del General, sian donadas a las personas y llochs pios devall scrits les quantitats insfrascritas, ço és: *primo*, a la iglésia de Sant Esteva de Monçó, quatre lliuras. Ítem, a la iglésia de Sant Joan de la mateixa vila, quinse lliuras. Ítem, al Hospital General de Santa Creu de Barcelona, dos mil lliuras de present y mil y dos-centas lliuras cada any, y sia duradora fins a las primeras Corts Generals. Ítem, al Hospital de Misericòrdia de Barcelona, cent lliuras. Ítem, als pobres infants òrfans de Barcelona, cent lliuras. Ítem, a la obra y casa del Sant Crusifici de Balaguer, sinquanta lliuras. Ítem, a las monjas de Santa Elisabet de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 655

Barcelona, coranta lliuras. Ítem, a las //582r// monjas de Santa Clara de Tortosa, hospital y monestir de dita ciutat, a coneguda dels procuradors de dita ciutat de Tortosa, cent lliuras. Ítem, a las monjas dels Àngels de Barcelona, coranta lliuras. Ítem, a las monjas de las Madalenas de Barcelona, coranta lliuras. Ítem, al hospital, monjas de Santa Clara y altres monestirs de la vila de Perpinyà, a coneguda dels cònsols de dita vila, dos-centas y deu lliuras. Ítem, als monestirs y hospitals axí de monjas com altres de la ciutat de Gerona, a coneguda dels jurats, cent noranta lliuras. Ítem, al hospital dels òrfans del Sant Espirit de Lleyda, a coneguda dels pahers, cent setanta lliuras. Ítem, a las monjas de Sant Francesch y Sant Hilari de Lleyda, a quiscun monestir vint lliuras, que abdós són coranta lliuras. Ítem, al hospital de Tarragona, coranta lliuras. Ítem, als pares de Betlem de Barcelona, sinquanta lliuras. Ítem, al monestir de Sant Francesch de Barcelona, cent lliuras. Ítem, al hospital y monestir de Berga, a coneguda dels cònsols, vint lliuras. Ítem, al hospital y altres monestirs de la vila de Cervera, a coneguda dels pahers, sexanta lliuras. Ítem, al hospital y monestir de Sant Francesch de Vilafrancha de Panadès, a coneguda dels jurats, trenta lliuras. Ítem, al hospital y monestir de Jesús de Balaguer, a coneguda dels payers, vint lliuras. Ítem, al monestir de Jesús de Lleyda, vint lliuras. Ítem, al hospital y altres iglésias de la vila de Coplliura, a coneguda dels cònsols, vint lliuras. Ítem, al hospital y iglésias de la ciutat de Vich, a coneguda dels concellers, noranta lliuras. Ítem, al hospital y iglésias de Manresa, a coneguda dels concellers, setanta-sinch lliuras. Ítem, al hospital y monestir de Vilafrancha de Conflent, //582v// a coneguda dels cònsols, vint lliuras. Ítem, al hospital y monestirs de Puigcerdà, a coneguda dels cònsols, trenta lliuras. Ítem, al hospital y monestir de Granollers, a coneguda dels concellers, vint lliuras. Ítem, al hospital y altres monestirs de la vila de Tàrrega, a coneguda dels pahers, trenta lliuras. Ítem, a tots los hospitals y monestirs y iglésias que tenen los síndichs en les presents Corts, los quals demunt no són specificats, a coneguda dels concellers, pahers, jurats y regidors de las universitats, a quiscuna de ditas universitats deu lliuras, que ab totas són deset, que són cent setanta lliuras. Ítem, al hospital de la present vila de Monçó y monestir, a coneguda dels jurats, trenta lliuras. Ítem, a Antich Ambert y Joan Riera de Tiana y fra Miquel Llebrés, que són estats catius, a tots vint lliuras. Ítem, al monestir de les Hierònimes de Barcelona, vint lliures. Ítem, al monestir de Montesion de Barcelona, vint lliuras. Ítem, al monestir del Sant Sepulcre de Hierusalem, coranta lliuras. Ítem, al monestir de Santa Madrona de Monjuïch de Barcelona, vint lliuras. Ítem, al hospital de Trem[p], quinse lliuras. Ítem, a las repenedidas de Barcelona, deu lliuras. Ítem, al monestir de Sant Francisco de Paula de Barcelona, deu lliuras. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que, de pecúnias del General, doneu y pagueu a las ditas personas y llochs pios predits les sobre ditas quantitats respectivament y cobrau àpocha de rebut; dient y manant als hoïdors de vostres comptes que, pagant vosaltres dita quantitats respectivament y cobrau àpocha, aquellas vos admeten en compte de legítima data, cobrant les presents. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir les presents, sotascritas de mà dels tres presidents y //583r// sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a quatre del mes de dezembre, any de la nattivitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 656

Los tres staments del Principat, etc. Als reverents y magnífichs deputats del General del dit Principat de Cattalunya residints en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres ajam deliberat que a las personas devall scritas, que són estadas elegidas en habilitadors dels dits staments y han treballat y encara al present treballen en habilitar aquells, sian donadas y pagadas de pecúnias del dit General, ço és, a quiscú d'ells trenta florins corrents valents setze lliuras, deu sous barcelonesas. *Primo*, al reverent misser Hieròmim Managat, canceller; a misser Miquel Terça, a misser Miquel Joan Quintana, regents la Cancellaria del Concell Supremo de sa magestat; a misser Miquel Cordelles, regent la Real Cancellaria en lo dit Principat de Cattalunya; a mossèn Hieròmim Gassol, conceller y secretari ordinari de sa magestat; a misser Martí Joan Franquesa, misser Francesch Puig y misser don Luís de Paguera, doctors en quiscun dret; a mossèn Miquel Gort, secretari extraordinari de sa magestat, per part de aquella habilitadors de dits staments elegits y nomenats. Ítem, al reverendíssim don Joan Terès, bisbe de Elna; al molt reverent don Francesch Oliver y de Boteller, abat de Poblet; al reverent mossèn Baltazar Rajadell, canonge de Lleyda; habilitadors elets y nomenats per part del stament ecclesiàstich; don Berenguer de Pueguera, mossèn Joan Andreu Blan àlies Ribera y mossèn Pau Cella y de Tafurer, habilitadors elets y anomenats per lo bras militar; a mossèn Rafel Vivet, síndich de Gerona, //583v// a mosèn Antich Sala, síndich de la ciutat de Manresa, a mossèn Jaume Hieròmim Ponces, notari y síndich de Tàrrega, elets y anomenats habilitadors de obras[594] real de la dita Cort o dels dits tres staments de aquella, ço és, a quiscú d'ells les ditas setze lliuras, deu sous. Per ço, diem y manam-vos que, de les pecúnias del dit General, doneu y pagueu a quiscú dels dits habilitadors la dita quantitat de setze lliuras, deu sous; y noresmenys diem y manam als oïdors, etc. *Fiat ut in proxime, mutatis mutandis, usque ad finem*. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Los tres staments, etc. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Com nosaltres hajam deliberat que de las pecúnias del dit General sian donadas y pagadas a las personas devall scritas, ço és: al reverent don Miquel Aymerich, abat de Lavax, del stament ecclesiàstich; a mossèn Hieròmim Olivó, donzell, de dita vila de Tàrrega, del stament militar; a mossèn Miquel Bastida, ciutadà de Barcelona, a mossèn Joan Montornès, ciutadà de Tortosa, a mossèn Anthoni Jolí, nottari de la vila de Perpinyà, del bras real de la dita Cort promovedors, quatre-centas sinquanta lliuras, moneda barcelonesa, ço és, als dits don Miquel Aymerich y mossèn Hieròmim Olivó, a cada hu d'ells cent sinquanta lliuras; y als dits mossèn Bastida, Montornès y Jolí, entre tots tres, semblants cent sinquanta lliuras de la matexa moneda. Y també ajam manat donar a mossèn Onofre Pau Cellers, advocat del stament ecclesiàstich, cent sinquanta lliuras; a misser Joan Puigvert, qui ha servit un mes y mitg de advocat al dit stament ecclesiàstich, coranta-sinch lliuras; a misser Ferrando Quintana, del matex stament ecclesiàstich, advocat qui ha servit lo restant temps, cent y sinch lliuras //584r// de la matexa moneda; a misser Federich Cornet y a misser Lorens Junyent, del stament militar; a misser

594 *En lloc de* del bras.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 657

Miquel Çarrovira y a misser Nicolau Frexanet, del stament real, a cada hu d'ells, cent sinquanta lliuras, moneda barcelonesa. Y per lo semblant, hajam manat donar a Joan Batista Mullola, nottari habitant en Tarragona, scrivà del stament ecclesiàstich, a Joan Sala, del stament militar, y a Miquel Cellers, del stament real, notaris públichs de Barcelona, a cada hu dels dits tres nottaris y scrivans, cent lliuras de la matexa moneda. Y axí bé, ajam manat donar y pagar a Nicolau Mensa, del stament ecclesiàstich, y Jaume Tristany, del bras militar, y a Salvador Mir, del stament real, scrivents y ajudants dels nottaris, a cada hu d'ells vint lliuras de la dita moneda. Y noresmenys, ajam manat donar y pagar a Lluís Martí, del stament ecclesiàstich, a Pau Bugatell, del stament militar, y a Jaume Rondó y a Joan Senjenís, del stament real de dita Cort porters, ço és, a cada hu dels dits Luís Martí y Pau Bugatell vint lliuras y als dits Jaume Rondó y Joan Senjenís entre los dos conseblants vint lliuras de la matexa moneda, per remuneració y satisfactió de molts y diversos treballs que cada hu respectivament en son offici ha presos, patits y suportats y pren, patex y suporte en servey de la present Cort, a més de los salaris. Per ço, ab tenor de les presents vos diem y manam que de les ditas pecúnias del dit General doneu y pagueu realment y de fet als sobre dits les quantitats sobre ditas en lo modo predit respectivament y cobreu d'ell àpocha de rebut; noresmenys, diem y manam als ohidors, etc. *Fiat ut pre*//584v//*cedenti, muta[ti]s mutandis, etc., usque ad finem*. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Francesc Çaragoça.

Item, etiam vigore decretationum per tria brachia dicte Curie in originali suplicatione oblata pro parte domini Baltazaris Dot factarum, fuerunt expedite littere tenoris sequentis:

Los tres staments del Principat de Cattalunya convocats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Als reverents, nobles y magnífichs senyors, los diputats del General de Cattalunya residents en Barcelona. Salut y honor. Sabreu que per part de mossèn Miquel Baltazar Dot nos és estada presentada una suplicatió del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors. Miquel Balthezar Dot, cavaller y scrivà del General de Cattalunya en lo trienni del any mil sinch-cents setanta-dos, *coram auctenticis personis*, per moltas y molt justas rahons y causas, digué de nul·litat y se apel·là de una injusta sentència contra ell proferida als diputats novament sdevenidors y a las primeras Corts Generals celebradoras en lo present Principat e o en aquell o aquells al qual o als quals fos lícit y permès. Y com per alguns respectes particulars, jatsia que dit Dot ha contínuament instat la prosecutió de ditas causas, no aja pogut obtenir ab effecte que aquellas fossan comesas a jutges competents, fins a tant que per vostres senyories, excel·lència y mercès és estat manat als diputats de Cattalunya que en ditas causas administrassen justícia, del que restà ab molt gran obligació y agrahiment. Per ço y altrament, desitjant vèurer lo fi y èxhit de aquellas, representant, deduhint y produhint tots los actes y prosehiments fins ara fets y, en quant menester sia, comparexent devant vostres senyories, //585r// excel·lència y mercès sens prejudici ni derogació de les ditas causas ja comesas, per major y més prest expedició de aquellas suplica sian servits provehir manar als dits deputats que las ditas causas manen determinar y despedir dins algun breu y competent termini, conforme a justícia, fins a

ecle2 29/3/04 19:21 Página 658

sentència deffinitiva y executió de aquella, resecats qualsevols impediments ab compliment de justícia; que dit Dot ho tindrà a particular benefici y mercè. *Et licet, etc. Altissimus, etc*. A la qual suplicació per nosaltres és estada feta provisió que se·us escrigués que fésseu y ministràsseu a las parts justícia lo més prest que pugau, servadas las Constitutions. Per ço, ab tenor de les presents vos diem, cometem y manam que lo més prest que pugau, servadas las Constitutions, a las parts compliment de justícia fassau en la premencionada causa, com de vosaltras se confia. En testimoni, etc. *Datta* en la vila de Monçó, quant als brassos ecclesiàstich y militar a vint-y-nou de noembre y quant al bras real a dos de dezembre, any de la nattivitat del Senyor de mil sinch-cents vuytantasinch. El bisbe de Barcelona. *El duque y marqués*. Pere Ferreras.

Die iovis, quinta mensis dezembris, anno predicto a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, convocata dicta Curia Generali ad sonum campane, ut moris est, in dicta ecclesia beate Marie ville Montissoni, in stamento ecclesiastico hora et loco solitis congregato interfuerunt sequentes:

Reverendissimus dominus episcopus Barchinone, presidens.
Reverendissimus dominus episcopus Elnensis.
Reverendissimus dominus episcopus Gerundensis.
Reverendissimus dominus episcopus Vicensis.
Admodum reverendus abbas de Lavax.
585v// *Admodum reverendus abbas de la Real.*
Admodum reverendus abbas de Gerri.
Admodum reverendus abbas de Gallicant.
Reverendus prior monasterii Scale Dei.
Reverendus procurator illustrissimi et reverendissimi domini archiepiscopi Tarracone.
Reverendus procurator reverendissimi domini episcopi Urgellensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Vicensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Tarracone.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Illerdensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Gerundensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Barchinone.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Elnensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Dertusensis.
Reverendus sindicus reverendi Capituli ecclesie Urgellensis.
Venerabilis procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Quibus convocatis, reverendus sindicus Capituli Gerundensis dixit: que se haderex al dicentiment posat estos dias passats per lo ardiacha d'Oms a la remuneració fahedora a las personas del Concell Supremo, perquè des de hara dicent a ditas remuneracions fahedoras y a la expedició de las cautelas.

Item, fuit decretum: que de les Constitutions de Cattalunya que se han de imprimir per orde de la present Cort, axí vellas com novas, quant sian impresas se'n done un volum a cada huna de les personas del present bras y als officials de aquell.

Preterea, convocati in dicto stamento ecclesiastico deliberarunt: que als senyors canceller y regent la Cancellaria de Cattalunya los sian donadas a cada hu d'ells mil lliuras, conforme als del Concell Supremo, alsats los dicentiments.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 659

Insuper, pro parte domini Mathei Vásquez del Eva, sacre, catolice et regie magestatis secretarii, fuit oblata contentis[595] *in dicto stamento suplicatio sequens:*

Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt il·lustres y molt magnífichs senyors.

Matheo Vásquez del Eva, natural de la isla de Còrsega, de la Corona //586r// de Aragó, per la affectió gran que té a la nació cathelana, suplica a vostres senyories, excel·lència y mercès sian servits fer-lo natural cathalà perquè sia admès y tingut en totas las cosas com ho són los del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya; que·u tindrà en molt particular mercè, etc. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Qua suplicatione lecta, fuit decretum quod fiat ut suplicatur, sublatis tamen dicentimentis.

Deinde, fuit decretum: que sian donadas al senyor Pedro Franquesa, lloctinent de protthonottari, mil lliuras y al senyor Lluís Baraona, s[e]cretari del senyor conde de Xinxón, tres-centas lliuras, per diversos treballs que han sostengut en servey de la present Cort, alsats emperò los dicentiments.

Ítem, los convocats en dit stament ecclesiàstich, a major cautela, habilitaren al reverendíssim senyor bisbe de Barcelona per a què, no obstant que la Cort se conclogue y·s licentie, pugue firmar las lletras que en virtut de provisions y deliberacions del present bras se expediran.

Item, fuit decretum: que los advocats dels brassos se ajunten de prompte per a ordenar la suplicatió de la offerta del donatiu a sa magestat fahedor.

Et vigore deliberationum per tria brachia dicte Curie factarum, fuerunt expedite littere in favorem domini Mathei Vásquez, tenoris huiusmodi:

Los tres staments del Principat de Cattalunya congregats en les Corts Generals que la sacra, catòlica, real magestat de present celebra en la vila de Monçó als íncoles de sos regnes de la Corona de Aragó deçà la mar. Al molt reverent Matheo Vásquez del Eva, secretari de la catòlica y real magestat del rey nostre senyor. Salut y honor. Attenent y conciderant que per sa part nos és estada presentada una suplicació del tenor següent: Molt il·lustres y reverendíssims, excel·lentíssim, molt //586v// il·lustres y molt magnífichs senyors. Matheo Vásquez, etc. *Inceratur.* Per ço, inclinats a la sua suplicatió per los respectes en aquella contenguts y altrament, al dit Matheu Vásques ab tenor de la present habilitam per cathalà, en tal manera que·us alegre y alegrar y gosar puga de totas cosas que cathalans naturals se alegran y gosan com si fos natural cathalà, y que en tots officis, honors, perrogativas y altras cosas puga concórrer com los altres cathalans naturals. En testimoni de les quals cosas havem manat fer y expedir las presents, sotascritas de mà dels tres presidents y sagelladas ab lo sagell major de dita Cort. *Datta* en la vila de Monçó, a sinch del mes de dezembre, any de la nativitat del Senyor mil sinch-cents vuytanta-sinch. El bisbe de Barcelona. El vescompta de Rochabertí. Francesch Çaragoça.

Dicta die iovis, quinta mensis desembris, anno a nattivitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, inter primam et secundam horas post meridiem, convo-

595 *En lloc de* convocatis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 660

cata seu prorrogata dicta Curia Generali in ecclesia beati Petri, oppidi de Binèffar, diocesis Illerdensis, ad quam diem et horam dicts Curia Generalis in dicto loco fuerat prorogata, convocatoque dicto stamento seu brachio ecclesiastico Principatus Cattalonie, convenerunt in eodem:

Reverendissimus dominus Ioannes Dimas Loris, episcopus Barchinone, presidens.

Reverendissimus dominus Ioannes Terès, episcopus Elnensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Casador, episcopus Gerundensis.

Reverendissimus dominus Ioannes Babtista Cardona, episcopus Vicensis.

Admodum reverendus frater don Michael Aymerich, abbas de Lavax.

Admodum reverendus Stephanus Puig, abbas de la Real.

Admodum reverendus Augustinus Gallart, abbas de Gerri.

Admodum reverendus frater don Franciscus Oliver et de Botaller, abbas Populeti.

587r// *Admodum reverendus Paulus Pla, abbas seu commendatarius Santi Petri de Gallicantu.*

Reverendus frater don Andreas Capilla, prior monasterii Scale Dei.

Reverendus Iacobus Reig, procurator illustrissimi et reverendissimi in Christo patris et domini domini Anthonii Augustini, archiepiscopi Tarracone.

Reverendus frater Hugo de Copons, procurator admodum reverendi Prioris Cattalonie, Ordinis et Militie Santi Ioannis Hierosolomitanensis.

Reverendus Raphael Thomàs, archidiaconus maior, canonicus et sindicus ecclesie Tarracone.

Reverendus Hieronimus Terça, archidiaconus de Culla, canonicus et sindicus ecclesie Dertusensis.

Reverendus Raphael de Pons, sacrista et canonicus ecclesie Urgellensis.

Reverendus Balthazar de Rajadell, canonicus et sindicus ecclesie Illerdensis.

Reverendus Onofrius Paulus Cellers, canonicus et sindicus ecclesie Barchinone.

Reverendus Onofrius Masdemont, canonicus et sindicus ecclesie Elnensis.

Reverendus Iacobus Coma, archidiaconus, canonicus et sindicus ecclesie Vicensis.

Reverendus Petrus Thomàs, canonicus et sindicus ecclesie Gerundensis.

Venerabilis frater Blasius Torrents, monacus et procurator admodum reverendi abbatis Santarum Crucum.

Et ipsi convocati deliberarunt ut sequitur: que, attès que lo bras real de la present Cort no ha volgut concentir en la remuneració dels officials reals en aquell bras reportada, sinó deliberant que se'ls done vuyt mília lliuras, divididoras entre las personas en la deliberació de aquest bras lo dia de haïr feta nomenadas, a voluntat de sa magestat; per ço, lo present bras se aderex a la deliberació de dit bras real sobre assò feta, ajustant al dit memorial les personas dels molt il·lustres don Hierònim Corella y don Diego de Mendoça, solicitadors en las presents Corts.

587v// Y encontinent, totas las personas que tenen posats dicentiments a cosas de gràcia en lo present bras fetas las cassaren y anul·laren; requerint a mi, nottari, les continuàs en lo present procés. Y per quant los tres brassos de la present Corts estavan en conformetat que a sa real magestat se li done de servey sinch-centes mil lliuras d'esta manera, ço és, dos-centas mil lliuras en contants de present y cent mília lliuras dins sis mesos, comptadors del dia de la conclusió de las presents Corts, en la Taula de la ciutat de Barcelona, en las quals tres-centas mília lliuras sia comprès lo maridatge de la sere-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 661

níssima infanta dona Catherina, filla de sa magestat, muller del sereníssim duch de Saboya, y les cent mília lliures per les greuges, pagadoras dins un any; y les restants cent mília lliuras per la fortificatió y fàbrica de les fortalesas de les costas marítimas y altras del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, dins dos anys comptadors del dia de la conclusió de les presents Corts. Y per aquest effecte se era ordenada per los advocats dels brassos la suplicatió de la offerta del dit servey o donatiu del tenor següent:

Sacra, catòlica, real magestat.

La Cort General del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, la qual vostra magestat de present celebra y continue en la present vila de Monçó als poblats en dit Principat y Comptats, hoyda y entesa la provisió per vostra magestat feta y conciderada la molta amor y voluntat mostra tenir als dits Principat y Comptats e poblats en aquells, provehint a la justícia en tal modo //588r// que los dits poblats puguen estar y víurer en pau, repòs y tranquilitat, y més avant, entenent ab molta affectió en totas les altras cosas que a la utilitat, bé y augment de la república dels dits Principat y Comptats tenen respecte, per el qual effecte per vostra magestat en aquestas Corts són estadas fetas, ordenadas y provehidas moltas cosas axí per provisions, Constitutions com per Capítols y Actes de Cort y altrament, per les quals mitjensant lo auxili divinal se espere que los dits Principat y Comptats no solament se conservaran, mes encara augmentaran en població y tot altre bé de aquells; conciderant axí matex la dita Cort los grans intollerables gastos y despesas que vostra magestat ha sostenguts per los actes mencionats en la dita propositió per vostra magestat feta, los quals actes han redundat y esperen redundar en augment y gran concervació y universal bé de tota la christiandad y per ço dignes de immortal memòria; per totas aquestas y moltas altras justas causas y concideracions, la dita Cort o los tres brassos de aquella, seguint la pròpria naturaleza e innata fidelitat dels cathalans, imitant llurs predecessors, qui may han faltat als serveys de llurs prínceps y senyors pred[e]cessors de vostra magestat de immortal memòria, no perquè en assò sien o pugan ser obligats o strets en alguna manera ni per sguart o respecte que altres regnes a vostra magestat sotmesos hi hajan fetas offertas, serveys o donatius, com los habitants en dits Principat y Comptats sien poble franch y llibert de tota exactió y impositió forsosa, ab expressa protestació que per lo present acte y cosas en aquell contengudas en sdevenidor no pugan ésser tretas en conseqüèntia ni pugan ésser obligats en general ni en particular més del que voluntàriament se obliguen, la dita present Cort o los //588v// dits tres brassos de aquella, de llur pròpria y mera voluntat, per les causas demunt ditas, ab las reservacions y salvetats en semblants actes acostumadas, las quals volem haver assí per repetidas y incertas, e ab les condicions, modifications devall contengudas y no sens ellas, per aquesta vegada tant solament, de llur mera liberalitat y spontànea voluntat, offerexen y fan donatiu graciós a vostra sacra, catòlica, real magestat de sinch-centas mília lliuras, moneda corrent en la sua ciutat de Barcelona, de les pecúnias del General pagadoras per los deputats del General del dit Principat a vostra magestat o per ell a don Diego Ferrando de Bovadilla, compte de Xinxón, tresorer general de vostra magestat en la Corona de Aragó, lo qual, de beneplàcit y concentiment de vostra magestat y dels dits tres brassos, és fet y statuhit receptor del dit servey, y en la forma següent, ço és: les dos-centas mil lliuras en

ecle2 29/3/04 19:21 Página 662

comptants de present y cent mília lliuras dins sis mesos, comptadors del dia de la conclusió de les presents Corts, en la Taula de la dita ciutat de Barcelona, en les quals tres-centas mil lliuras sia comprès lo maridatge de la sereníssima infanta dona Catherina, filla de vostra magestat, muller del sereníssim duch de Saboya, si algú se'n deurà; y les cent mília lliuras per los greuges, pagadoras dins un any; y les restants cent mília lliuras per la fortificatió y fàbrica de les fortalezes de les costas marítimas y altras del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, dins dos anys, comptadors del dia de la conclusió de las presents Corts. E per quant a vostra magestat ha plagut que del sobre dit donatiu de sinch-centas mília lliuras que los dits tres brassos fan a vostra magestat resten cent mília lliuras per satisfer als agraviats o creadors axí líquits com liquidadors, axí de justícia e revocations de privilegis, deutes y demandes contra vostra magestat, volem //589r// y ordenam que per effectuar dita promesa los sobre dits deputats se retinguen vers si del dit donatiu fet a vostra magestat, és a saber, de la tarcera paga del dit donatiu, cent mília lliures per pagament, com dit és, dels dits agraviats y creadors axí líquits com liquidadors, axí de justícia o revocations de privilegis, deutes y demandas, declaradoras per los provehidors y comissaris de greuges; la qual quantitat de ditas cent mília lliuras, si no bastava a satisfactió dels dits agraviats y creadors que auran obtenguda sentèntia o sentèntias donadoras en llur favor per dits provehidors de greuges y demandes, no perden per ço llur dret y actió, ans vostra magestat promet en sa bona fe real que pagarà y satisfarà a aquells lo restant, sots obligació dels béns de vostra magestat. E noresmenys, los dits deputats ajan y sian tinguts pagar als agraviats, ço és, a quiscú de aquells lo que per dits provehidors de greuges serà sententiat y declarat vostra magestat ésser-los debitor y deure'ls pagar, compartint entre ells les ditas cent mília lliuras a sou y a lliura, segons a quiscú vindrà per dit compartiment fahedor per dits deputats o oydors de comptes del dit General, axí que sens altra intervenció de vostra magestat o manament seu los dits deputats y hoydors de comptas paguen als dits agraviats o demanants les ditas pagues, cobrant solament la sentèntia que obtenguda auran si de major quantitat serà, feta deductió en aquella y no més avant; y que en ditas cent mília lliuras no sian compreses ni s'i encloguen deutes de castells ni fortalezas ni soldats de aquells. E plàcia a vostra magestat concentir, atorgar y provehir que los provehidors o jutges de greuges o aquelles personas a qui tocarà sian tingudas //589v// y obligadas executar les sentències donadas per los provehidors de greuges de las Corts passadas en tot lo que no seran executadas o pagades les quantitats en ditas sentències contengudas; y los qui han obtingut ditas sentències y no seran íntegrament estats satisfets e no auran rebut les quantitats en aquella contengudas no sian tenguts donar demandes devant los provehidors de greuges de les presents Corts o almenys no sien obligats a fer procés, ans ditas sentències ja donadas sian portadas a executió a sola exhibitió y hostenció de aquellas, a fi que los qui auran obtingudas ditas sentències sian admesos en los compartiments fahedors de les ditas cent mília lliuras que vostra magestat consigne y reserve per los dits agraviats, y sian pagats y satisfets axí com si ara de nou obtinguessen sentèntia. Y en cars que los provehidors de greuges sobre dits sentenciassen o declarassen en causas ja sentenciadas o declaradas per altras provehidors de greuges, que les ditas sentèntias donadoras sian donadas a les parts per lo prothonotari o son llochtinent o regent franques de salaris y de tots altres qualsevols

ecle2 29/3/04 19:21 Página 663

drets; y que per rahó de aquellas no se haja de pagar sinó tant solament lo procés que per causa de las sentències ja donadas se haurà fet.

Per ço, estant los dits tres staments del dit Principat de Cattalunya per la celebració del soli convocats en la dita iglésia de sant Pere del lloch de Binèfar y en son degut orde assentats, ço és, las ditas personas ecclesiàstiques a la mà dreta del soli real, lo qual estava parat de draps ab brocat y seda al entrant de la iglésia de cara al altar major de la dita iglésia, y los nobles, barons y altres personas del bras militar a la mà esquerra y los del bras real de cara al soli //590r// a la part del altar major y de espalles al dit altar, la sacra, catòlica, real magestat del nostre senyor vingué acompanyat de moltas personas de títol y officials de sa casa y cort, y portant a la esquerra al sereníssim príncep don Phelip, fill y primogènit seu[596], se'n pujà en lo real soli; y feta oració al altar major, se assentà en sa real cadira y a son costat, a la mà esquerra, també se assentà dit sereníssim príncep y primogènit seu. Y estant així assentats, pujaren dalt en lo lloch del soli los reverents bisbe de Barcelona y Elnna, los molt reverents abat de Lavax y de la Real y los reverents síndichs dels Capítols de Tarragona y de Tortosa, juntament ab les altras personas per los altres brassos nomenadas; los quals, ab la deguda reverència y acato, presentaren a sa real magestat la dita suplicatió de la offerta del dit donatiu. Y baxats del lloch del soli y tornats en sos acientos, per lo noble don Miquel Climent, prothonotari, fonch ab alta e intel·ligible veu llegida dita suplicatió de offerta a sa magestat real presentada; y aquella llegida, sa magestat acceptà, lloà y aprovà aquella, com consta ab altra scriptura que per lo dit noble prothonotari encontinent llegida, a la qual se hau relació. Y fet assò, sa real magestat, ab consentiment, lloació y aprobació y a suplicatió de la dita Cort, concedí, féu, firmà y jurà sobre los quatre Sants Evangelis devant sa magestat real posats y per sa magestat corporalment tocats les Constitutions y Capítols de Cort que eran estadas concertadas; y noresmenys, donà y concedí llicència a totas las personas presents e interessents en ditas Corts de anar-se'n sempre que ben vist los fos y·ls aparegués, segons que de totas estas cosas plenament consta ab altra scriptura que per dit noble don Miquel Climent, prothonontari, fonch allí públicament llegida, a la qual axí matex se au relació, de la publicatió de la qual y de tot lo demés devant sa magestat real, com de sobre és //590v// dit, fet y passat, lo dit noble prothonotari ne llevà y continuà acte y en lo present procés se pose la present relació per tenir-ne memòria en lo sdevenidor.

Thenor vero Capitulorum sue regie magestati, die vigesima sexta mensis novembris, anni millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, pro parte dictorum trium brachiorum presentatorum, prout in presenti stamento ecclesiastico, ut supra in presenti processu constat, relatum fuit, talis est:

Los capítols de les Constitutions que foren presentadas a sa magestat per los tres brassos de la Cort són les següents:

[1]. Primerament, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuir y ordenar que la Constitutió feta per vostra magestat en les Corts del any 1553, capítol 29, comensant «Com lo ordinari col·lador» la qual fonch fins a la conclusió de

596 *A continuació, repetit,* seu.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 664

las presents Corts porrogada en les proppassadas del any 1564, sia porrogada y confirmada fins a la constitutió de les primeres Corts; y lo Capítol de Cort 3 de les últimes Corts que comence «Ítem, per quant molts lladres» sia porrogat fins a la conclusió de las primeras Corts; y la Constitució del any 1547, capítol 58, comensant «Ítem, com per la negligència», la qual, havent espirat, fonch innovada y porrogada fins a la conclusió de les presents Corts, sia perpetuada y se haja de guardar per a to[t] temps; y que lo Capítol de Cort segon del any 1547 que comense «Ítem, confirmant» sia innovat y perpetuat; y lo Capítol de Cort 10 de les Corts proppassadas que comence «Ítem, com alguns», lo qual fonch concedit per sis anys tant solament, sia innovat y perpetuat per lo molt bé que del contengut en lo dit Capítol se especte tant en servey de vostra magestat com en utilitat y deffensa de aquest Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

[2]. Declarant la Constitutió feta per vostra magestat en les Corts celebradas en lo any 1553, Capítol 31, que comense «Com sia orde//591r// nat», supliquen los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, statuhir y ordenar que, tantost que sia demanada per lo fisch de la Cort ecclesiàstica la inspectió del clergue conjugat pres, ja leshoras se entenga comensar lo procés de la repetició del tal clergue conjugat, de manera que de allí avant no·s puga intentar ni innovar cosa alguna per lo jutge secular; ans, si prosehirà, tot lo procés sia nul·lo y, prosehint a algun acte prejudicial contra dit pres, sia lo dit jutge secular punit y castigat com a contrafahent a Constitució y, ultra de això, sia tingut als danys de la part. Y lo matex se entenga en cars que lo encarserat al·legue lo privilegi clerical y immunitat de la Iglésia, com en tal cas se haje primer de conèxer si la excepció per lo encarserat al·legada és verdadera o no.

[3]. Per quant la Constitutió de la reyna dona Maria en la Cort de Barcelona, Capítol 19, comensant «Molt inexperts», encara que molt justa, per abús no·s serva; y molts, sens saber ne enténdrer cosa de monederia o secca, se fan officials de la secca o de la cort dels alcaldes sols per exhimir-se de la jurisdictió ordinària o de barons y que de ells no·s puga haver justícia, suplica la present Cort a vostra magestat, ab aprobació y consentiment de aquella, statuhir y ordenar que los dits officials de la secha o dels alcaldes axí en lo Principat de Cattalunya com en los Comptats de Rosselló y Cerdanya no se al·legren de llurs privilegis sinó en quant faran lo exercici de son offici y en lo que a dit offici toca y no altrament, ans en tot lo restant sian de for y jurisdictió dels ordinaris y barons, com si no fossen dels alcaldes y officials de la seca.

[4]. E perquè los qui exercexen officis reals o de les ciutats y[597] //591v// altras universitats reals en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya deuen ésser apartats de tota suspita y mà[c]ula de llinyatge, suplican los tres brassos humilment a vostra magestat li plàcia, ab concentiment y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que ningú que devalle de llinyatge de jueus de part de pare o de mare puga tenir offici real algú.

[5]. Ítem, per quant és necessari per la salut corporal provehir a les bonas medicinas, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia concedir a tots los concellers, payers, jurats, cònsols, procuradors y altres administradors de les ciutats, vilas y altras universitats, axí del Principat de Cattalunya com dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, que tin-

597 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* y.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 665

guen elegir una vegada l'any dos metjes experts y un apothecari que a ells aparrà que regonegan, juntament ab dits administradors de les ciutats, vilas y altras universitats si·ls apparrà acistir, per las botigas de tots los apothecaris y miren les drogues, ayguas y altras cosas de medicinas y tingan facultat de llensar las que·ls apparrà ésser dolentes, no obstant qualsevols privilegis a dits apothecaris y a llur Col·legi concedits.

[6]. Ítem, suplica la dita Cort a vostra magestat li plàcia confirmar lo Capítol de Cort comensant «Ítem, excel·lentíssim senyor, com la Religió», concedit als tres staments del present Principat per lo invictíssim emparador y rey nostre senyor, de immortal memòria, pare de vostra magestat, en les primeras Corts de Barcelona celebradas en lo any 1520, y lo altre Capítol de Cort comensant «Si les lleys ab tot effecte» de les Corts per lo matex emparador en lo any 1542 en la present vila celebradas, sobre les comandas de Sant Joan que estan scituadas dins lo Principat de Cattalunya; y manar que dits Capítols de Cort sian guardats a la lletra com en aquells se conté, sots la pena imposada contra aquells qui contrafaran a Cons//592r//titució, Capítol o Acte de Cort; y qualsevol persona particular, encara que no sia comanador, puga instar lo contengut en aquest Capítol, axí en los diputats com en qualsevol altra part que convinga.

7. Declarant més los Usatges de Barcelona y Constitutions de Cattalunya, specialment la Constitució del rey en Pere 3 en la Cort de Cervera, capítol 3, comensant «Ítem, per ço que", sobre lo lluïsme y altras lleys de la terra sobre assò disposants, se suplica a vostra magestat per los tres brassos de la present Cort li plàcia provehir y manar que emparas reals no sian posadas en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya per lo senyor directa del feu per ocasió de alguns foriscapis o altras drets deguts que primer no presehesca requesta als vassalls demanant-los lo que per lo senyor del feu és pretès ésser-li degut, a effecte que complint ab lo deute lo vassall, no se li puga donar més molèstia.

[8]. Ítem, per llevar los danys que·s seguexen a las universitats de evocar a la Règia Audiència les[598] causas, la compersa y administració de las quals toquen als concellers, pahers, jurats, cònsols, procuradors y altres administradors de les ciutats, viles y altres universitats reals, y com per Constitució feta per vostra magestat en les Corts celebradas en la present vila de Monçó en l'any 1542, capítol 2, sie donat arbitre al llochtinent general y Real Concell de evocar les ditas causas a la Règia Audiència, y del dit arbitre resulta que totas las causas sobre ditas se evoquen, y les universitats, vilas y ciutats resten molt dampnificadas y agravadas en des//592v//pesas, per hont moltas voltas dexan de enténdrer en ditas causas y no curen de las administracions com deurian fer segons llur offici, per ço supliquen los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab concentiment y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que les causas sobre administrations de officis de les ciutats, vilas o llochs reals, com són de botigues de forments y obres o causes de obrerias, vehedors, sobreposats, clavaris, mostasaffs, cònsols de mar y administrador de las plaças y de extrations y eleccions de altras officis per ditas universitats reals comanats y de confrarias y bans, axí dins les ciutats y vilas com de sèquies, brassals y horts, en ninguna manera pugan ésser evocadas a la Real Audièntia ni a la Cort dels portansveus de governador en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y

598 *A continuació, ratllat,* qua.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 666

Cerdanya ni deputats locals, inquisidors o altra qualsevol per qualsevol privilegi o altre exemptió se'n pugan entremètrer en qualsevol instància; y si seran evocadas per qualsevol calitat, no obstant qualsevols inhibicions, pugan passar avant aquellas a qui toca la conexensa de tals causas, revocant lo dit capítol 2 del any 1547 en quant[599] sobre la evocatió de ditas causas ho dexava a arbitre del llochtinent general.

[9]. Perquè del arbitre reservat al llochtinent general en concedir que·s fassen llistes se ha seguit molt gran abús y molt gran dany dels poblats en la ciutat de Barcelona, majorment de menestrals y gent pobre que·s destruex, per ço suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia totalment llevar ditas llistes, de manera que en ningun modo de assí avant no sian concedidas ni permesas en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y //593r// Cerdanya ni lo llochtinent general de vostra magestat puga concedir aquellas, sinó les que·s fan per la extractió dels deputats.

10. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que si en causas que·s portaran devant jutges ordinaris del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya se sdevindrà appel·lar de algun intermedi o interlocutòria abans de la sentència diffinitiva, se ajen les tals appel·lations interposar al matex jutge ordinari mudant lo assessor, lo qual en tal cars se aja de assignar no suspecte a las parts, y aquell desidesca lo article de dit intermedi. Y si és confirmada la interlocutòria, no se'n puga més apel·lar; y si se revocarà, en tal cas lo matex ordinari nomene altre assessor qui conforme la una y altra centèntia ab los matexos actes dins vint dias, y del que declararà no·s puga més per ninguna de les parts apel·lar, ans lo jutge primitiu aja a passar avant en la expedició del negoci principal.

11. Com sia molt gran inconvenient que los llochtinents generals de vostra magestat pugan votar en causas civils ni criminals no havent paritat de vots entre los doctors del Real Concell, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que dits lloctinents generals no pugan votar en causa alguna civil ni criminal sinó en cas que·y hagués paritats de vots entre los doctors de dit Real Concell, de tal manera que ab son vot no puga fer paritat, ans se hage de fer la conclusió segons lo vot de la major part dels doctors del dit Real Concell; revocant quant en assò qualsevol Constitució que lo contrari disposàs.

593v// 12. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab consentiment y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar y manar que, havent algun encarcerat al·legat exceptió de mala captura o de guiatge en lo procés, tal exceptió se haje de declarar per los doctors del Real Concell dins quinse dias comptadors del dia que la exceptió serà opposada; passat lo qual termini, lo qual sia precís y peremptori, si no serà declarat sobre dita excepció, se entengue la declaració ésser feta en favor del reo; y que assò aja també lloch en los officials ordinaris.

13. Ítem, com no obstant los Capítols concedits al stament ecclesiàstich per lo cathòlich rey don Ferrando 2, en les Corts de Monçó, en lo any 1510, confirmats per Constitutió feta per la sesàrea magestat del emparador de immortal memòria en les Corts del any 1534, capítol primer, y per lo Capítol de Cort 11 del any 1542, los ecclesiàstichs constituhits en sacres ordes o beneficiats o religiosos són encarcerats per procés de rega-

599 *A continuació, ratllat,* a la.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 667

lia per los jutges reals sens precehir acistència o requesta del jutge ecclesiàstich, y encara a las ditas ecclesiàstiques personas porten a las presons comunas y no en alguna casa honesta, com en dits Capítols y Constitució manen, y a les voltes los detenen més de las 24 horas posadas en dits Capítols. Per ço, suplican a vostra magestat los dits tres brassos li plàcia, ab concentiment y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que de ací avant se lleven dits abusos y los dits ecclesiàstichs sian portats ab tota decència, com se convé a las sacres ordes y stament ecclesiàstich; y que no puguen ésser aportats a las presons comunas, sinó en alguna casa particular honesta, com en dits Capítols //594r// y Constitució és contengut. Y per quant una de las excepcions posades en dits Capítols del any 1510, en la qual no és necessari que lo jutge real demane acistència al jutge ecclesiàstich essent fugitiu lo processat, y la cort real fa fonament que tantost que és impetit de delicte y regaliat és suspitós de fuga, plàcia a vostra magestat, ab dit concentiment y aprobació, statuhir que tantost que un ecclesiàstich se posarà en mà y poder del jutge ecclesiàstich, offerint-se a totes les cosas contengudas en dit Capítol, aquell tal no puga ésser capturat per lo jutge real, ans lo hage de pèndrer de poder del jutge ecclesiàstich per exhigir-li la depositió en alguna casa honesta y no en presons comunas, y aprés lo aje de tornar a son jutge ecclesiàstich per què·l tinga en la forma que fins assí és acostumat.

14. Ítem, declarant lo Capítol de Cort 18 que comensa «Es perquè moltas voltas», de les Corts celebradas en lo any 1534, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, sia servit statuhir y ordenar que tostemps que per lo Real Concell e en la visita de la presó serà provehit que sia tret algú de la presó, fos simplement o ab manlleuta o ab qualsevol altra manera de obligació, o sia ja llegit lo procés o no y en qualsevol punt estigue la causa, la tal provisió immediadament se aja allí matex de posar en scrits per lo scrivà de manament que serà semmaner, encara que no sia allí present lo llochtinent general; y en la hora matexa lo dit scrivà de manament haja de fer lo albarà y[600] //594v// aquell haje de ésser expedit per lo dit llochtinent general tantost que li sia aportat, y en son cas lo portantveus de governador[; y si lo dit lloctinent general o en son cas lo portantveus de governador] differie la expedició de dit albarà, passat tres dias los dits doctors del Real Concell no pugan enténdrer en ningun acte, ans tots plegats agen de parar en llur exercici fins a tant que lo pres sia lliurat de dita presó y la provisió sia passada a degut effecte, sots pena de pèrdrer lo salari de un any quiscú de dits doctors qui lo contrari farà, y en tal cas los deputats se hajen de detenir dit salari sots pena de pèrdrer tots una tersa del seu propri salari.

15. Ítem, per declaració de la Constitució de sereníssim y cathòlich rey don Ferrando 2 en les Corts del any 1503, capítol 11, comensant «Com instigant», la qual per altras Constitucions és modificada y senyaladament per la Constitució de la reyna dona Germana en les Corts del any 1512, capítol 16, que comense «Com experiència aja mostrat», plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que si algú aurà comès algun delicte per lo qual agués lloch la dispositió de dita Constitució, si aquell tal serà pres ans que fos publicat, en virtut de dita Constitució puga al·legar qualsevol exceptió de mala captura o altre; la qual altrament no se li admetrà.

16. Perquè los qui cometen delictes atroces y perturben la república sian punits com és rahó y no tingan esperança de facilitat de vènia ab confiança de composar-se, y com

600 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* y.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 668

al dia de vuy sie molt gran necessitat extirpar totalment los malfactors de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, suplican a vostra magestat los dits tres brassos que, ab llur aprobació y concentiment, se fasse //595r// Constitutió que lladres, trancadors de camins, incendiaris axí de casas com de pallers y altras proprietats, matadors de bestiar axí gros com menut, assassins y los que tallan y destruexen maliciosament vinyes y arbres en ninguna manera pugan ésser composats, ans agen de ésser castigats conforme a lleys de la terra y, en deffecte de aquells, del dret comú; y que la present Constitució sia duradora fins a las primeras Corts.

17. Ítem, com per Constitutions de Cattalunya sien prohibits edictes y cridas generals, e també sie cert que los barons, axí ecclesiàstichs com seculars, tenint jurisdictió, poden en son districte fer cridas i prohibicions ab penas tant corporals com pecuniàrias, segons la qualitat dels delictes, per los excessos que·s cometen en llurs baronias; y de poch ensà, per los llochtinents generals de vostra magestat e son Real Concell sian manadas fer algunas cridas generals ab las quals són estadas imposadas penes als poblats en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, axí prohibint armas com posant preus en vituallas en los hostals y altrament, y en cas de contrafactió formant regalias, evocant les causas al Real Concell y aplicant les penas als cofres reals, lo que és en gran perjudici de les jurisdictions axí dels ordinaris com dels barons y en perjudici de les Constitutions disposant que les causes de las veguerias sian tractadas dins las veguerias y de les ballias dins las ballias. Per ço, suplican a vostra magestat los tres brassos de la present Cort li plàcia statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que dits edictes y cridas gene//595v//rals y penals ab los quals se faran semblants regalias y se abdique la jurisdictió a dits barons y officials ordinaris no sian fets; y en cars que aparagués a vostra magestat o a son llochtinent general y a son Real Concell fossen necessàrias algunas prohibitions y cridas en los casos per Constitutions y altres lleys de Cattalunya permesos, hage de fer publicar aquellas en lo cap de les veguerias per los veguers, no essent allí present lo llochtinent general, y se hajan de requirir los barons en ses baronias que fassen semblants prohibicions y cridas, y que les penes dins cada vegueria ajan de ésser aplicadas als dits veguers y de les baronias als barons; y per respecte de ditas prohibitions y cridas no sian evocadas las causas a la Real Audiència sinó en renitència o fadiga de justícia de dits ordinaris e barons y en veguerias e baronias dels renitents tant solament, revocades totas cridas e prohibicions fetas en contrari e salvats los privilegis sobre assò a les ciutats, vilas e altres universitats atorgats.

18. Ítem, encara que lo Usatge «*Auctoritate et rogatu*» lo segon sia per los doctors, pràtichs y per lo stil comú declarat, attenta la mente y intenció del dit Usatge, que a persona que és en poder de la Cort no·s puga fer *laudamentum curie*, però, per a llevar tota matèria de difficultat y disputa, suppliquen a vostra magestat los tres brassos de la present Cort li plàcia declarar y posar per Constitució o Capítol de Cort que a persona presa no·s puga fer *laudamentum curie*; y si contra algú que no serà encarcerat serà fet, comparent aquell tal devant lo llochtinent general o devant lo //596r// jutge perquè puga posar-lo en presó, no haja lloch lo *laudamentum curie* ni puga ésser en res executat, tota altra interpretació llevada.

19. Per obviar als abusos que·s fan de quiscun dia per lo capità general de vostra magestat o sos llochtinents qui prenent alguns, encara que no per cosas tocants a juris-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 669

dictió de capità general, axí per ésser provincials com per ésser clergues, quant se fa repetició de les personas de aquells per la cort ecclesiàstica o se ha fermat de dret en lo Real Concell no pot haver-se exhibició dels presos, ans estant ab aquestes contentions los fan portar ara per mar ara per terra en fortalezas y allà a hont los parex, de manera que no·s pot saber-se d'ells y passan avant contra dits presos, *etiam* a prosehiments causants irreparable dany com és a torturar-los y mort, com se és vist ab altres. Per ço, se suplica a vostra magestat per los tres brassos de la present Cort que, ab lloació y aprobació de aquells, sia servit statuhir y ordenar que tota hora que per dit capità general o llochtinent seu serà pres algú qui per alguna de las ditas causas pretendrà no ésser de jurisdicció sua, repetint-se per la cort ecclesiàstica perquè aquell tal pres fos clergue simple tonsurat o clergue conjugat que pretengue gaudir de privilegi clerical, dins vint-y-quatre horas haja de posar aquell en lo càrcer comú de aquella ciutat o vila en la qual se dirà lo té pres, de manera que de aquell se puga fer inspectió y se puga ab ell tenir comunicació; y si serà constituhit en sacres orders o beneficiat, encontinent lo haja de posar en mà //596v// y poder del jutge ecclesiàstich de la ciutat, vila o lloch a hont lo tindrà pres; y si, essent llech, se pretendrà que aquell és provincial o per altra causa no súbdit a dit capità general, fermant de dret al llochtinent general y Real Concell y al portantveus de general governador de Cattalunya e dels Comptats de Rosselló y Cerdanya o altre jutge ordinari, se li hage de admetre la ferma de dret y no puga ésser impedida per lo llochtinent de vostra magestat, y dins tres dias aprés que serà intimat al dit capità general o a son llochtinent aja de posar aquell en càrcer comú de la manera demunt dita y en dit càrcer estiga fins a tant que lo official ecclesiàstich sie en son cars haje declarat si aquell tal pres ha de gaudir de privilegi clerical o no o fins a tant lo Real Concell o d'aquell en poder del qual serà fermat dit dret haja declarat si lo cas és tocant a la Capitania General o no; y en lo entretant, en lo un cas ni en lo altre no puga dit capità general o son llochtinent attentar ni innovar cosa alguna ni prosehir a acte algú contra lo pres. Y si dins ditas vint-y-quatre horas dit capità general no fa exhibitió del dit pres com demunt és dit, que en tal cars haja de cessar-se en lo exercici del Concell Real fins a tant lo pres sia posat en ditas presons comunas; y que dita declaració se haja de fer dins quinse dias precissos y peremptoris per los dits doctors del Real Concell o portantsveus de general governador o jutges ordinaris respectivament, sots pena als doctors de aquell qui contraffessen de privació de sos salaris per temps de un any per cada hu que contrafarà. Y en declarant-se en favor de dit official ecclesiàstich lo tal pres gaudir de privilegi clerical, aja de ésser lliurat a la cort ecclesiàstica; y declarant-se que no és cas de capità //597r// general aquell llech lo qual serà pres, reste en conexensa del llochtinent general y Real Concell o altre jutge ordinari com és demunt dit.

20. Ítem, per quant vostra magestat, ab lloació y aprobació dels tres brassos, en les Corts propassades del any 1564, en lo Capítol de Cort 2 que comense «E per quant és més justa rahó" statuhir y ordenar[601] que si algú serà tret dels càrcers o de qualsevol altra detenció a manlleuta, ara sia a requesta de dias ara sia ab reincidència o de qualsevol altra manera, encara que en la provisió y sia la clàusula *donech aliter sit provissum* o qualsevol altra, la dita manlleuta y obligació tant del principal com de les fermanças no

601 *En lloc de* statuhí y ordenà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 670

dure ni se entenga durar sinó per dos anys tant solament, y que aquell Capítol fos durador fins a la conclusió de las primeras Corts; per ço, suplique la present Cort a vostra magestat li plàcia perpetuar-lo perquè per tostemps sia la dispositió de dit Capítol de Cort duradora, y axí emperò que las ditas manlleutas no duren sinó per un any y un dia y passat lo un any y dia sian extinctas y anul·ladas; y per quant, conforme a dret y a justícia, si algú serà lliurat a manlleuta y donadas fermanças per algun cas, si aprés de nou comet algun altre delicte, la obligació y manlleuta per ell y les fermanças feta no·s deu exténdrer al cas y delicte aprés de la tal manlleuta comès, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que en tal cas, si lo qui aurà prestat la manlleuta o ses fermansas seran requerits que lo delinqüent se represente o sia representat *iuxta forma* de la obligació per ell y ses fermanças feta, no pugan càurer en la pena en la qual se són obligats sens que primer sia guiat per lo nou cas per ell comès, a ffi y effecte que la representació se aja de enténdrer ésser feta tant solament per lo cas per //597v// lo qual fonch la manlleuta prestada, la qual no puga ésser renovada; y representat-se, no se puga conèxer del nou delicte, no obstant qualsevol ús o verdaderament abús sobre assò fins al present fet. Y que los manlleutats no pugan en lo acte de la manlleuta renunciar al benefici de la present Constitutió; y en cas que renunciassen, la tal renunciació no vàlega y sie nul·la.

21. Més, supliquen los tres brassos a vostra magestat que, attès los grans abusos que los qui tenen hostals fan en lo present Principat y Comptats, li plàcia, ab llur lloació y aprobació, statuhir y manar que tots los officials ordinaris, axí de les terres reals com de barons e aquells a qui per privilegi o altrament toca, hajan de taxar y taxen la palla, civada y vituallas de qualsevol calitat que sian, llits y servey dels hostals; y sia specialment prohibit que en los dits hostals no·s puga vèndrer carn, pex ni altras cosas per a menjar sens que sia com dit és tot taxat; y la taxa que faran se pose en scrits ab una taula que estiga en la entrada de qualsevol hostal o lloch públich, de manera que qualsevol que vinga a posar en ell puga llegir les ditas tatxas. Y qualsevol hostaler que a ella contrafarà exhigint més del que en la taula serà contengut, cayga cada volta en pena de deu lliuras aplicadoras al ordinari que farà la exactió, sens poder dispensar en dita pena en tot ni en part; y la dita taula de las taxas se haja de renovar y fer de tres en tres mesos, segons la occurrèntia del temps, salvats los privilegis de las universitats, usos y costums de aquells.

22. Conciderant lo grandíssim y irreparable dany que ha vingut en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya per causa del joch, y de alguns an[y]s a esta part //598r// ab molt gran disolució, no sens gran culpa y ab mal exemple de alguns a qui tocave prohibir semblants exessos, se és usat y sia notori que moltas casas axí de cavallers com de altres ne resten destruhidas y arrohinadas; y encara que ja per lo rey don Ferrando primer en la Cort de Barcelona, capítol 3, que començe «Per tal que mal y occasió de mal» sia prohibit generalment lo joch de daus de qualsevol manera, sots pena que qui a dit joch de daus jugarà incórrega en pena de sinch-cents sous per quiscuna vegada, de la qual la terça part sia aplicada al senyor de la ciutat, vila, castell o lloch en què se jugarà y la altra part a l'acusador y la altra tercera part a la obra dels murs e valls de la dita ciutat, vila, castell o lloch a hont se jugarà; y en cas que lo qui aurà jugat no puga pagar los sinch-cents sous estiga pres per trenta dias contínuos en les càrcers comunes, en les quals per algú no puga ésser dispensat; però per la dita

ecle2 29/3/04 19:21 Página 671

Constitució no és plenament provehit[602] a tant mals com al present y de alguns anys a esta part lo joch, com dit és, ha causat en los dits Principat y Comptats, y de la permissió de joch de daus y de cartas se seguexen blasfèmias, perjurs, bregues, qüestions y molts altres intol·lerables danys. Per ço, suplican humilment los tres brassos de la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, innovant la dita Constitució y confirmant y també ajustant a ella, de nou statuhir y ordenar que en tot temps del any, encara que sia de la vigília de Nadal fins a la Epifania, no sia lícit a persona alguna de qualsevol grau, estament o condició que sie jugar en alguna manera ni en qualsevol joch que sia de daus, ans sia totalment lo dit //598v// joch de daus perpètuament prohibit y reprobat en los dits Principat y Comptats; y qualsevol que se trobe jugant o se sàpia que aja jugat a daus públicament o secreta en qualsevol lloch, ultra las penas posadas en la dita Constitució, les quals y les següents *ipso facto* incorregan tots los que a dit joch jugaran, lo qui aurà guanyat perde tots los diners que jugat aja y lo qui aurà perdut pague altras tants diners com perdut aurà, aplicadors la tercera part al acusador y la altra tercera part a l'official ordinari de la ciutat, vila o lloch a hont serà comès lo delicte y la altra tercera part al hospital, si en aquell lloch n'i aurà, y si no·y haurà hospital comú, als cònsols, payers, jurats e procuradors de la tal ciutat, vila o lloch; y que la tercera part dels sinch-cents sous que *iuxta forma* de la dita Constitutió era aplicada per les obras dels murs y valls se entenga també de ací al devant haver-se de aplicar als dits hospitals y pobres, les quals penas sian totalment irremissibles. Y també suplican los dits tres staments a vostra magestat que entre lo joch de cartas o nayps sia perpètuament prohibit lo joch de la cartilla o carta girada y lo de la gresca y de la dobladilla o quarantí sots las matexes penes axí irremissiblement exhigidoras; y que a ningun joch encara que no sia prohibit puga persona alguna de qualsevol estament, grau o conditió que sia jugar sinó ab diners comptants y no a fiar; y sia perpètuament prohibit tenir llibre de qualsevol joch, encara que no sia dels prohibits, ni jugar ab senyal de paper o tantos y altras de qualsevol manera. Y si algú jugarà a fiar, tot lo que se aurà perdut en lo joch sia aplicat com damunt és dit en lo joch de daus y per lo qui aurà guanyat no puga ésser en //599r// manera alguna exhigit, encara que per lo qui aurà perdut se aja fet obligació de pagar ab scriptura de terç y ab jurament y qualsevol altra spècia de obligació, ans sia statuhit y ordenat que lo acte de debitori fet per qualsevol notari sobre assò o albarà privat no fassa fe en judici ni fora de judici. Y en cas que lo qui aurà perdut de fet pague voluntàriament la tal cantitat, sia obligat a pagar-ne altra tanta aplicadora com demunt és dit, y lo qui contra ell aurà guanyat se haje de fer per lo jutge ordinari prompta y rígida execució per la quantitat que guanyat aurà. Y per quant, encara que per altra Constitució del matex rey don Ferrando primer en la matexa Cort de Barcelona, capítol 14, que comence «Per obviar a tota manera» sia statuhit que si algun official real o de primogènit, governador general o portantveus de aquell en Cattalunya o Comptats de Rosselló y Cerdanya sostindrà o permetrà tafu[r]erias en la ciutat, vila, castell o lloch a hont tindrà regiment de son offici o exercirà qualsevol offici real, sia privat del offici y noresmenys sia desterrat per tres anys de la tal ciutat, vila o lloch y pague per pena als cofres reals aplicadora sinquanta lliuras barcelonesas; però per quant s'és vist per expe-

602 prohibit, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 672

riència que per alguns officials preheminents de vostra magestat en los dits Principat y Comptats és estat mantengut lo joch, en grandíssim dany y perdició de moltas personas, y molts dels officials ordinaris no sols donan llicència de jugar y tenir tafureria, de tal manera que sostenen moltas casas que ja comunament se diuen de vici, en gran deservey y offensa de Déu omnipotent y scàndol, dany, ruïna y perdició dels poblats, axí de personas casadas com solteras, y alguns dels dits officials ordinaris arrendan lo joch y prenen diners no sols dels //599v// que jugan, però moltas voltas de aquells que en ses casas tenen lo joch y prenen diners no sols dels que jugan; suplican a vostra magestat los dits tres brassos sia servit statuhir y ordenar que lo official que farà algunas cosas de les sobra ditas cayga en les penas de la dita Constitutió y contra ell no puga ésser en manera alguna per lo llochtinent general de vostra magestat dispensat ni remesa la pena, ans sian rigurosament y sens alguna remissió les ditas penas contra d'ell executadas, restant en sa forsa y valor totas las altras penas axí per Constitutions com per ordinacions de les ciutats, vilas y llochs contra los jutges y tafurers statuhidas, ultra de las penas en lo present Capítol contengudas. Y feta la present Constitució, dins un mes aprés de finidas las presents Corts sia publicada en tots los caps de les veguerias del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya perquè ningú del contegut en ella puga ignorància al·legar.

23. Ítem, com los hostals en Cattalunya sian sols per a hospedar y acullir los pasatgers y caminants y la experiència haja mostrat que alguns hostalers, abusant del fi per a què són instituhits y deputats, fan aquells casas de vicis que recullen personas visiosas y golosas dadas a tota glotoneria y vici que, dexadas sas mullers, fills y família, estan en dits hostals dos y tres dias sens tornar en ses casas, menjant y bevent y gastant-se allí lo que tenen y no tenen, sens curar-se de dits sos fills y família, y allí se exercitan en ditas glotonerias jugant, fent y concertant altras delictes y, lo que pijor és, allí espian y tenen compta ab lo pasatjer y caminant per poder-lo robar y destroçar axí dins dit hostal com encara en camins reals, y finalment són caus de lladres, vallacos y viciosos y receptors de furts y altres //600r// maleficis. Per ço, suplique la present Cort a vostra magestat, per evitar semblants maleficis, li plàcia provehir y ordenar que dits hostalers no pugan acullir semblants personas visiosas ni dar-los a menjar ni bèurer per via directa o indirecta ni a ninguna altra persona que habite ni estigue en la ciutat, vila o lloch a hont seran dits hostals ni a mitja lleuga al entorn de dit hostal, sots pena de vint-y-sinch lliuras per quiscuna vegada al dit hostaler y al tal viciós de estar a la presó per trenta dias, la qual pena sia irremisiblement executada per lo ordinari jutge de aquell lloch y aplicada al dit ordinari o a qui per privilegis o altrament en les ciutats, vilas y llochs a hont se cometen semblants escessos se acostumen de aplicar.

24. Ítem, com sia cosa molt justa que per la bona administració de la justícia expedient que los officials ordinaris tingan en la ciutat o vila a hont residiran lloch dedicat y còmodo a hont les penyoras que dit official pendrà o executarà per rahó de son offici puguen estar segures y que aquelles se troben sempre que la executió o venda d'ellas se haurà de fer, com per experiència sia vist que per falta de ditas personas y lloch moltas de ditas penyoras se perden y encara que sian acomanadas a algú que lo official dedique o a les voltas romanen en poder del misatgé per no haver-ne de donar compte, o si lo han de dar no han donat seguretat per a restituhir ditas penyoras, y axís se venen a pèrdrer, en gran dany del pobre executat y menyspreu de dit official. Per

ecle2 29/3/04 19:21 Página 673

ço, suplique la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que en tots los caps de veguerias, ciutats y vilas reals y altras parts a hont convinga y no hage persona ja deputada per assò y aja una persona que tinga semblant càrrech de guardar las penyoras, y sia obligat a te//600v//nir un llibre a hont continue ditas penyoras, nomenant de qui seran y a instància de qui y també qui serà lo official que·l execute, ab bona seguretat, nomenadora per los pahers, cònsols o jurats de les ciutats, vilas o llochs; y se li done lo salari acostumat de rebre la guarda de les penyoras de la ciutat de Barcelona; y que en assò sian compresos los verguers de la Real Audiència y porters de altras tribunals. Y en lo vèndrer de ditas penyoras haja de entrevenir lo notari de la Cort que farà la executió.

25. Considerant que per impedir tant solament y allargar les executions de les sentències dels juges ordinaris, la part condempnada procura de introduhir en la Real Audiència la causa de apel·lació per ell interposada, encara que sia de poca valor lo interès y entenga que no té justícia alguna, confiats que ab la multitut dels negocis de què estan carregats los doctors de dita Real Audiència farà sa causa immortal; y ab tot que, per obviar dita cavil·lació, en los Capítols de Cort 17 y 18 de les Corts per vostra magestat últimament celebrades sia statuhit y estat ordenat que les sentències dels ordinaris en causas menors de deu lliuras de capital en primera instància y de vint lliuras en la segona pugan per dits ordinaris ésser executadas, no obstant qualsevol appel·lació de ditas sentències interposada y en dita Real Audiència introduhida; emperò, com se sia vist per experiència y així lo appel·lant com lo appel·lat en causas menors de cent lliuras que per appel·lació són introduhidas en la Real Audiència sostenen majors despesas que no val lo interès de què·s litiga, les quals evitarian si per los ordinaris fossen executadas llurs sentències fins en dita summa de cent lliuras; supplica per ço la present Cort a vostra magestat li plàcia, //601r// ab lloació y aprobació sua, statuhir y ordenar que les sentències dels jutges ordinaris que seran estadas donadas per algun doctor graduat en drets civil o canònich o ab vot y parer en scrits de aquell sian executadas, no obstant qualsevol appel·lació en dita Real Audièntia introduhida, prestada emperò primer cautió per lo appel·lat ab la matexa forma y manera que se acostuma de prestar per obtenir les executions de les sentències que·s donan en la Real Audièntia.

26. Com en les causas menors de deu lliuras se offerescan majors despesas a las parts que no val lo interès principal que·s litiga si aquellas en grau de apel·lació eran en la Real Audièntia introduhidas, encara que no·s fes més de tràurer les lletres citatòrias e inhibitòrias y reportar los actes primitius, suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab lloació y aprobació sua, li plàcia statuhir y ordenar que les causas de appel·lació interposadas de las sentèntias dels ordinaris de manor valor de deu llliuras no pugan en la Real Audièntia ni de governació alguna ésser evocadas, ans ajan aquellas y pugan tant solament ésser introduhidas devant lo jutge de appells si n'i aurà; e si no n'i aurà, devant lo matex ordinari, mudant de acessor. Y essent la sentència de jutge de apells confirmatòria de la primera, no se'n puga més appel·lar; y si serà revocatòria en tot o en part de la primera, lo matex ordinari puga nomenar un juge qui·s conforme ab la una o ab l'altra; manant al canceller, vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria que de ací avant no admeten evocations de causas de appel·lació que no'ls sia primer feta fe ab instrument públich de la interposició de la appel·lació y que la sentència de la qual s'és interposada és sobre interès major de ditas deu lliuras.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 674

601v// 27. Ajustant al Capítol de Cort 19 comensant «Com en lo exercici» de les presents Corts per vostra magestat celebradas en la present vila de Monçó, parlant del grau que han de tenir los jutges y advocats de les corts dels ordinaris, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y consentiment, li plàcia statuhir y ordenar que lo grau de batchiller en dit Capítol mensionat haja de ésser de universitat aprovada en la qual se llige de ordinari lo dret civil y canònich y sens dispensatió alguna, y que lo jutge que serà tant solament batchiller no puga fer declaració ni sentència alguna ni causas criminals en les quals se puga prosehir a tortura o altra pena corporal que no sia ab vot y parer de dos doctors en drets o de un doctor y un bachiller aprovat que aja praticat almenys quatre anys complits.

[28]. Per refrenar la desordenada copdícia dels scrivans, los quals no han duptat ni dupten de exhigir de las parts ignorants més salaris de llurs scripturas judicials del que estan taxadas per Constitutions de Cattalunya, contra la expressa dispositió de la Constitutió feta per lo sereníssim rey don Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 40, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que en quiscuna scrivania de las corts ordinàrias del present Principat y Comptats y en la casa de la ciutat o vila, en lloch que públicament se puga vèurer y llegir, sia posada a despesas del senyor de la scrivania una taula de tots los salaris, axí de lletras requisitòrias vulgarment ditas de fadigas com de altras scripturas judicials de causas majors y menors, que conforme a Constitutions de Cattalunya tenen obligació de pagar les parts litigants, com ja per vostra magestat fonch provehit en les Corts del any 1553, Capítol de Cort 17; y que los consellers, cònsols, pahers o procuradors de qualsevol ciutat, vila o lloch sian obligats, //602r// dins un mes aprés de la conclusió de les presents Corts, fer instància que les cosas contengudas en lo present capítol se cumplen. Y que lo scrivà qui rebrà de las parts més salari del que en ditas taulas estarà continuat cayga en pena de vint-y-sinch lliuras per quiscuna vegada, aplicadora la mitat al acusador y la altra mitat al veguer o balle a qui se aurà recors. Y lo senyor de la scrivania qui, instat per dits concellers, jurats, payers y cònsols, recusarà de fer ditas taulas caya en pena de cent lliuras, aplicadoras la mitat al official executant y la altra mitat al hospital de aquella ciutat o vila.

29. Per rellevar los poblats del present Principat de moltas despesas que·s fan per haver-se de continuar les obligacions de scriptura de terç a la cort del veguer de Barcelona, a la qual està concedit lo privilegi de dita scriptura de ters, suplica la present Cort a vostra magestat que li plàcia, ab llur consentiment y aprobació, statuhir y ordenar que, axí com per vostra magestat fonch concedit lo dit privilegi de scriptura de terç a la cort de Rosselló y Vallspir ab lo capítol 25 de les Corts per vostra magestat celebradas últimament en la present vila de Monçó, tinga també lloch aquell Capítol de Cort y se extenga en totas las vaguerias del present Principat y Comptats que la scriptura de terç que serà registrada en quiscuna de les vaguerias del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya tinga la matexa força y valor, y per virtut de aquella se puga fer per tots los vaguers tant rigurosa y prompta executió com se poria fer per lo veguer de Barcelona si estave continuada en dita cort de Barcelona; entès, emperò, que en les vaguerias o altras corts dels ordinaris hont se acostuma de executar la pena de terç no·s puga executar de aquí avant més de un real per lliura, y a hont no se acostuma de exe//602v//cutar o se executa manco sia servada la consuetut; y que de la pena de terç la part no·n puga haver res.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 675

30. Declarant lo capítol 28 de las Corts per vostra magestat últimament celebradas en la present vila de Monçó comensant «Per quant en lo present Principat de Cattalunya», ab lo qual se prohibex la pesca de las truytas en lo temps de la fresa, y en aquell ajustant, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que lo dit temps dels fresos en dit Capítol mensionat se entenga des del primer dia de desembre fins lo dia de Carnestoltas; y que en ningun temps no·s puga pescar ab tremall o filat cosser; y que, pescant-se ab filat, sia tal que no puga detenir truyta de menor pes de tres onsas; y que la pena arbitrària en dit Capítol posada, llevat dit arbitre, sie de deu lliuras per quiscuna vegada que serà contrafet al dit present capítol y los arreus perduts, aplicadora la meytat al official executant y la altra mitat al acusador; y si lo official prosehirà de son mer offici, sia tota a ell aplicada.

31. Com, per no ésser-se deduhidas en execució las dispositions de la Constitució del any 1542, capítol 3, y del Capítol de Cort 3 de las Corts per vostra magestat celebradas en la present vila de Monçó l'any 1547, disposants que de les conclusions fetas en la Real Audiència fossen fetas decicions y aquellas quiscun trienni stampadas a despesas del General, se ha donat occasió de cavil·lació als advocats, innovant per ço la dita Constitució y Capítol; suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que per execució de les cosas en dita Constitució y Capítol contengudas dins un mes aprés de la conclusió de las presents Corts sia per vostra magestat nomenat un doctor de la Real Audiència, de la experiència y perícia que convé, per recopilar les conclusions dels negocis y duptes més disputats en dret en dita Real Audiència que fins //603r// ací se són fetas, fent de aquellas decicions comprovadas ab drets y doctrinas, las quals dins tres anys aja de lliurar als deputats per a què puguen ésser imprimidas, com en dita Constitució y Capítol *respective* està disposat, ab satisfactió condecent segons seran sos treballs.

[32]. Com les comissions fetas en lo capítol de la vagueria per a exeminar los qui volen ésser notaris sian estadas de molt gran dany al present Principat y infàmia als notaris y art de notaria, per ésser fetas ditas comissions a personas eletas per la part y algunas vegadas affectadas, per ço se suplica a vostra magestat sia de son real servey, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que los notaris que de ací avant se crearan ajan de ser examinats per lo Col·legi dels nottaris de la ciutat o vila a hont Col·legi hi aurà hont lo qui voldrà ésser notari serà domiciliat; lo qual Col·legi, fet lo dit examen, aja de fer-ne fe a la Real Cancellaria per a què li puga ésser expedit lo privilegi. E si no y haurà Col·legi, haja de ser examinat per lo canceller o regent la Cancellaria, ab intervenció de dos scrivans de manament y dos nottaris de Barcelona si la Règia Audiència serà en Barcelona; si no, de aquella ciutat o vila de hont la Real Audiència se trobarà. Y que lo tal examinat aja de mostrar que haja praticat en casa de nottari públich almenys per temps de quatre anys, salvats los privilegis concedits a les ciutats, vilas y universitats que requerexen major temps; y los notaris que·s crearan de altra manera no tingan auctoritat de vostra magestat ni als actes de aquells se done fe alguna. Y que ab la present no s'i comprenga los nottaris ja creats de deu anys atràs, los quals sian tinguts per examinats; e que los qui se voldran examinar sian obligats los Col·legis de admetre'ls al examen y examinar-los dins quatre mesos aprés de haver demanat lo //603v// examen y fer la relació de aquell.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 676

33. Ítem, com los territoris a hont se fan los arrossos sian per ordinari malsans per rahó de las ayguas represes y infectes ab las quals se crian y fan, causant grans y diverses malaltias als circumvehins y moltas vegadas la mort si de aquella aygua per desgràcia se beu, per lo qual en moltas parts del present Principat està prohibit; y com en lo rech y discurs de las dos sèquies de la ciutat de Lleyda, de poch temps ensà, en los tèrmens precedents en los quals l'aygua hi discorra y ve a dita ciutat se hajan fets molts arrossos, tornant l'aygua en algunas parts en dita sèquia y brassals y en altras parts en lo riu de Segre, de hont beuen los poblats de dita ciutat, per lo qual se ha causat diverses malaltias axí en la dita ciutat com en tots lo llochs circumvehints. Per ço, se suplica a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, sia servit manar y prohibir lo fer dits arrossos en lo irrígua de ditas sèquias, a pena de ésser perduts dits arrossos y de sinquanta lliuras aplicadoras per lo un ters al veguer e altres officials axí reals com de barons qui farà la executió, per lo altre al acusador y la altra a la concervació de dites sèquias.

34. Ajustant a la Constitució del rey don Ferrando que comença «Per provehir», capítol 57 de las Corts de Monçó del any 1510, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que dita Constitució de ací avant haja també lloch en fills qui tenen pare y estan sota potestat de aquell, encara que sian majors de vint-y-sinch anys; y que ningunas [scripturas] públicas ni privadas que·s fermassen per aquells tingan valor ni effecte ni fassen fe en juy ni fora juy, suspenent en açò la auctoritat dels notaris, com en dita Constitució està provehit, no obstant que lo contracte sia firmat fora Cattalunya, com la executió se fasse en Cattalunya.

604r// 35. Ítem, se suplica a vostra magestat que, attès per Constitució, capítol 24 de les Corts de l'any 1553, està disposat que ningun balle o llochtinent de aquell, jutges, scrivans de alguna cort pugan ésser familiars del Sant Offici ni officials de aquell y altras officials que tenen obligació de purgar taula; ajustant en aquell, li plàcia statuhir y ordenar que los veguers, concellers, pahers, jurats, cònsols de la llotja, jutges de apells, administradors de las plassas, mostasaffs, credencers y receptors de pecúnias, procuradors y hòmens del concell y finalment aquells a qui tocarà la admissió del tal balle o official real ni tampoch algun officio de administració de ciutats, vilas y llochs no·s pugan admètrer essent familiar o official y ministre del Sant Offici, sots pena de dos-cents ducats aplicadors als cofres reals de vostra magestat; y que los tals officials no pugan admètrer en assessor o jutge y scrivà semblant familiar o official del Sant Offici, sots pena de la Constitució de Observança, restant lo predit y mencionat capítol en tot en sa forsa y valor.

36. Per quant se podan fer molts abusos y comètrer falcedats en la recepció dels actes que·s prenen per substituts de algun notari, abonant dits notaris ab la bona fe que tenen de son substitut tots los actes que dit substitut aurà pres en nom seu, encara que del negoci que s'és contractat no·n agen tinguda notícia alguna fins a tant aporta o envia lo substitut la còpia del acte que en nom seu asserex aver rebut, suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que ningú com a substituhit de notari puga pèndrer en nom de aquell algun acte si ja no estarà en la matexa casa del notari y tindrà tal sufficièntia y experiència que son amo li puga comètrer los negocis de sa notaria o no tindrà expressa o particular comissió del nottari per qui pendrà lo acte, de manera que lo poder sia sols per a //604v// rèbrer las

ecle2 29/3/04 19:21 Página 677

fermas dels absents y no per altra respecte, sots pena de nul·litat de tals actes, dels quals no se'n puga haver rahó en judici ni fora de aquell.

[37]. Per llevar lo abús gran que·s fa de convenir un laich a altre laich per deutes profans devant lo jutge y official ecclesiàstich per exhigir son pretès deute sens calitat alguna que puga tribuhir jurisdicció a dit official ecclesiàstich, confiant que per cosas e interessos majorment de poca importància estimarà més lo reo convingut voluntàriament porrogar la dita jurisdicció ecclesiàstica y no fermar de dret devant son ordinari, per la qual agués de fer expedir lletras y fermar contenció ab electió de àrbitres y proseguir aquella devant lo canceller y, per dit effecte, sostenir més despesas del que munta moltas voltas lo interès principal de què se li ha feta demanda, supplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que si ningun laich citarà altra laich devant lo jutge e official ecclesiàstich o altrament traurà monitoris *de solvendo* de dita cort ecclesiàstica per deute mer civil y profà, sens clàusula de renunciació de propri for y submissió de qualsevol altra, encara que sia ecclesiàstich, o per observança de jurament en algun contracte posat o altra calitat que li puga tribuhir jurisdictió, subcumbint aprés en la causa de contenció en cars lo reo haja fermat de dret devant son ordinari o que agués opposada declinatòria de for devant lo matex official o jutge ecclesiàstich, perde lo dit actor laich lo deute o altre interès y dret que pretendrà y sia condempnat en totes les despeses que lo reo aurà sostingudas, per ésser estat nul·lament convingut.

[38]. Com sovint se esdevé que, aprés de ésser feta extractió de alguna persona en algun offici públich de alguna ciutat, //605r// vila o lloch del present Principat de Cattalunya e Comptats de Rosselló y Cerdanya, per ésser deutor de aquella universitat li fan punt y ne trauen un altre, de hont se seguex entre los vehins y poblats en aquella universitat grans pacions y rancors de ànimo per pretèndrer lo extret que li han fet agravi en traure'n altre, desitjant per ço conservar entre les repúbliques de dits Principat y Comptats tota unió, pau, concòrdia y obviar a dites rancors y passions de ànimos que de ditas segonas extractions resultan, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que ningun deutor de alguna universitat, de qualsevol summa o quantitat que sia, o del clavari en nom de dita universitat, puga concórrer en los officis de aquella que vuyt dias abans de la extractió no aja pagat íntegrament lo deute realment y de fet. E si dins dit termini no aurà feta fe ab partida de taula, àpocha o albarà del clavari o altra receptor de dita universitat com à complidament pagat son deute, aja de ser extret de la bossa per a què no puga concórrer aquella vegada, salvats los privilegis de las ciutats, vilas y llochs sobre assò disposants.

39. Com per Constitutió feta en la present vila en lo any 1553, capítol 26, que comença «Per llevar lo abús» fos prohibit ab molt justa causa lo matar y tallar anyells en carnicerias públiques que no tinguessen un any; y encara que aquella Constitució fos temporal, fonch porrogada en les últimas Corts per vostra magestat celebradas fins estes, vist y considerant quant utilosa és als poblats de aquest Principat, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia perpetuar la dita Constitució y ajustar a ella que qualsevol qui farà lo contrari //605v// cayga *ipso facto* en pena de tres lliures per cada vegada, la qual sia irremissible y executada per lo ordinari de la ciutat, vila o lloch. Y que los concellers, pahers, cònsols, jurats o procuradors de la tal ciutat, vila o lloch ajan a instar al dit ordinari que la execute; y lo matex puga instar qualsevol particular persona, y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 678

en tal cas haja lo acusador lo ters de la pena y las altras dos parts sian aplicadas al ordinari; y en cas que de son offici la execute, sia tota aplicada a ell.

40. Ajustant a la Constitutió feta per vostra magestat en les últimes Corts del any 1564 en la ciutat de Barcelona celebradas, que comença «E com per Constitució», capítol 37, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que quant lo relador de una causa farà paraula en la Real Audièntia, lo scrivà de manament lo haja de continuar dins la Real Audièntia encontinent que lo relador ne hage feta la paraula y posar en lo llibre que per la dita Constitutió és obligat continuar-les; y que la sobre dita Constitutió ab aquest additament sia perpetuada.

41. Per quant, tenint algú de qualsevol grau, estat o condició que sia detingut en las presons comunas o sia de la ciutat de Barcelona o altra ciutat, vila o lloch del Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya, ha de ser custodit y guardat per lo carceller o per altras que serà ben vist al llochtinent general de vostra magestat o altres jutges debax de la jurisdictió del qual lo tal pres està y a son càrrech; y quant paregue que se li hajan de posar guardas, és contra tota rahó y justícia que se li posen al encarserat a despesas suas, com de algun temps a esta part és estat abusat, ab molt gran agravi dels tals encarcerats. Per so, humilment suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, statuhir y ordenar que de assí avant, si apparrà al dit llochtinent //606r// general y son Real Concell o al portantveus de governador o a qualsevol jutge ordinari o baró, ademés del carceller o altres guardas ordinàrias posar altras guardas al pres y detingut en los càrcers comuns de alguna ciutat, vila o lloch del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya o en altra lloch al tal jutge ben vist, no puga ésser forsat lo tal pres a pagar cosa alguna a las ditas guardas ni sobre la guarda de sa persona haja de pagar sinó lo que al carceller per son dret li toque, revocant en assò tots abusos fins assí fets.

42. Com per Constitutió del any 1537, capítol 12, que comence «Per llevar los grans abusos» sia statuhit y ordenat que si los officials ordinaris, sian barons o altras, ans de éser formada regalia hauran feta fer pau o treva de la qual conste per acte auctèntich als que auran reny[i]t o feta entre ells qüestió, ningun aguazil o comissari de la regalia no se entrameta de la dita pau o treva, puix per la que los officials hauran posada estigan les parts en seguretat. Y no obstant la dita Constitució, se són vists molts majors abusos en lo present Principat y Comptats y, lo que pijor és, que quant per lo llochtinent general o Real Concell o regent la thesoreria és enviat algun alguazil o comissari real ab poder de pèndrer algunas trevas o pau, per extorquir més diners per la ferma de las tals trevas y paus les fan fermar a tots los de un linatge per molts que sian y a les voltes a altras personas encara que ninguns de aquells hajan entrevingut en la rixa o qüestió y per molt lluny que en grau de parentela o affinitat sian. Supliquen a vostra magestat los tres brassos que, ab llur aprobatió y lloació, sia statuhit y ordenat que no·s pugan compel·lir a fermar trevas o pau los parents de aquells que //606v// han fet rixa o qüestió sinó los que son fins en lo segon grau de consanguinitat, comptant lo dit grau segons disposició del dret canònich; y que las despesas que se hauran fet per lo fermar ditas trevas les hajan de pagar los principals que auran feta la brega o seran causa que se hajan de fermar. Y que la dita Constitució del any 1537 a major cautela sia confirmada y haja son degut effecte, revocant los abusos sobre assò fets en lo Concell Criminal ab pretenció *quod ordinarii non sunt potentes*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 679

43. E més, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, statuhir y ordenar que, havent algun ordinari, o sia real o de baró, preses algunas trevas, si algú dels qui auran firmat aquellas les aurà trencadas, la pena en ditas trevas posada y stipulada aja de ser executada per lo ordinari en poder del qual seran stadas firmadas y no sia enviat alguazil o comissari per lo llochtinent general o Real Concell o regent la thezoreria per executar ditas penas.

44. Com la Constitució feta per vostra magestat en les últimes Corts en Barcelona celebradas, capítol 11, comensant «Encara que per Constitució", confirmatòria de altra feta per vostra magestat en les Corts celebradas en la present vila de Monçó en lo any 1547, capítol 10, no sia estada guardada per los doctors del Concell Criminal, ans han molt abusat en lo statuhit en ella, dexant examinar los testimonis en les causas criminals axí en la offensa com en la deffensa per sols los notaris y no interrogant-los lo matex relador, com per ditas Constitucions està disposat, menyspreant les penes en la dita Constitutió contengudas; per ço suplican los tres brassos a vostra magestat, ajustant a las penas en dita Constitució posadas, en las quals *ipso facto* y sens altra declaració tant lo jutge o relador com lo notari qui se en//607r//trevindrà en pèndrer semblant depositions als testimonis encorreguen, [statuir y ordenar que així lo jutge o relador com lo notari y] cada hu d'ells contrafahent a ditas Constitutions encorrega en pena de sinquanta lliuras barcelonesas pagadoras al Hospital General de Santa Creu de la ciutat de Barcelona; y que la executió de dita pena pugue ésser feta per qualsevol dels jutges ordinaris de la dita ciutat, a instància y requesta dels síndichs de la matexa ciutat.

45. E per quant se és fet en fins avuy un grandíssim abús y gran agravi dels presos inculpats de algun delicte que, quant se porte algun testimoni per testificar en offensa del tal pretès delinqüent, així en lo tracte com en lo modo del deposar se li mostran moltas carícias y se li fan molts bons tractes, y als que lo reo porta en testimonis per sa deffensa los atemoritzan y moltas voltas als dits testimonis de deffensa los fan deposar en la presó y altres vegadas los detenen en la presó matexa per temoritzar-los, de hon clarament se lleve la deffensa al reo, contra tot dret divinal y natural y positiu, per ço supliquen los tres brassos a vostra magestat que, ab lloació y aprobació de la present Cort, li plàcia statuhir y ordenar que semblants abusions y extorsions no·s facen als testimonis de deffensa, ans sian en tot y per tot tractats com los de offensa, llevada tota occasió de temoritzar-los y maltractar-los. E que ministrant-se algun testimoni en offensa, no puga ésser interrogat per lo jutge que no haja primer prestat lo jurament; e lo que aprés de prestat lo jurament deposarà se haja de continuar tot lo que lo testimoni dirà tant en deffensa com en offensa. E lo jutge que contrafarà sia sospès de son offici per un any e si és de Real Concell los diputats no li pugan pagar lo salari.

607v// 46. Com per Constitutió feta en lo any 1520, capítol 9, començant «Més avant, statuhim y ordenam» sia disposat que si algú serà pres per deute civil y serà pobre, lo creedor o crehedors a instància del qual o dels quals serà en les presons detengut sien tinguts y obligats pagar-li los aliments, ço és, a gentil home o militar per quiscun dia dotze diners y als altras vuyt diners; y se veja per experiència lo que de leshores ensà lo preu de les vituallas ha augmentat, de manera que allò no baste ni pot bastar per als aliments del pres. Per ço, supliquen los tres brassos a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que en los casos contenguts en la dita Constitució lo creedor haje de donar per aliments al pobre pres per cada dia, si serà

ecle2 29/3/04 19:21 Página 680

militar un real y si no serà militar ni se pot alegrar de privilegi militar li haja de donar per son aliment quiscun dia divuyt diners. Y si cessarà de donar-los-hi per dos dias, lo tal pres sia relaxat de la presó y posat en la llibertatt per lo jutge de manament del qual estarà pres o, per absèntia de aquell, per lo ordinari de la ciutat, vila o lloch a hont estarà lo pres recomanat, sens ésser admàs lo creedor a purgació de mora y sens altra dilatió alguna, a sola relació del carceller mitjensant jurament per lo jutge rebuda, per mans del qual se hajan de donar los diners al tal pres per los aliments. Y que lo escarseller no puga pretèndrer haver ni retenir-se res del que donat li serà per la despesa en nom de escarsellatge ni altrament, com lo scarcellatge no sia degut fins que lo pres ix de la presó.

[47]. Encara que, per dispositió del dret divinal, sia permés als pobres que pugan entrar als camps y proprietats agenas per a aprofitar-se de les spigas dels splets que són caygudas en terra, però ha vinguda a crèxer en tanta manera la copdícia d'ells //608r// que, ab appellido de espigolar, roban lo ageno, prenent no sols las spigas caygudas en terra, mes encara de les garbas y modolons o garberas, en molt gran dany dels poblats en lo present Principat y Comptats y perdició de llurs ànimes. Desitjant, per ço, a tant gran abús que sobre lo dit espigolar se fa, majorment en los Comptats de Rosselló y Cerdanya, provehir y a las altras parts del present Principat que són prop de algunas poblations populosas, supplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que ningú puga spigolar ni posar bestiar de ninguna espècia en proprietat de altri fins que las garbas sian fora del camp, encara que tinga llicència del senyor, sots pena de tres lliuras barcelonesas per quiscuna vegada que serà contrafet; y si no tindrà de què pagar, haja de estar deu dias en la presó. Y en la matexa pena incorregan los qui posaran bestiar de qualsevol spècie que no sian passats tres dias comptadors del dia que hauran tret les garbes en olivars, vinyes y sembrats que los fruyts no sian fora, per seguretat de la qual pena puga lo senyor del camp de sa pròpria autoritat pèndrer sis caps de bestiar menut y dos del gros y aquells aquí matex aja de posar en poder del ordinari fins li sia pagada dita pena, ultra de la qual haja també de pagar lo senyor del bestiar lo dany que aurà donat, segons per los pròmens serà stat stimat, salvats los privilegis a las ciutats, viles y llochs concedits.

48. Per quant per la Constitució feta en lo any 1542, capítol 13, comensant «Per ésser lo crim de fals molt detestable» és imposada pena contra los testimonis falsos que testificaran axí en causas civils com criminals y axí també en offensa com deffensa y contra //608v// los qui tals testimonis falsos scientment daran, suplica a vostra magestat la present Cort que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que les penas posadas en dita Constitució se extengan també als sobornadors y mediadors dels tals testimonis falsos, encara que no sian alguna de les parts litigants ni produhits los dits falsos testimonis.

49. Per quant per la Constitució del cathòlich rey don Ferrando segon, de immortal memòria, feta en la primera Cort de Barcelona per ell celebrada, capítol XL, comensant «Revocant» posada en lo títol «Dels drets del fisch y de les sues regalies», fonch statuhit y ordenat que, aguts per revocats qualsevol edictes reals generals per ell y lo sereníssim rey don Joan, pare seu, fets, per al devant los tals edictes generals no fossen posats en Cattalunya sinó avent-hi guerra que sia tal que aja lloch lo Usatge «*Princeps namque*»; y que no puga durar lo edicte sobre dit sinó tant quant durarà dita guerra en dit Principat o en convocació de Corts o durant les ditas Corts; e si aquellas seran porrogadas per més

ecle2 29/3/04 19:21 Página 681

de dos mesos, passats aquells cesse lo dit edicte. Y en violació de la sobre dita Constitució y de les altras per les quals és dada forma com se han de fer lleys generals per la administració de la justícia de dits Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya y per lo bon govern de aquells, los llochtinents generals qui són stats de vostra magestat, fora dels casos exceptats en la dita Constitució, han fets y manats publicar diversos edictes generals per tot lo dit Principat y vaguerias de aquell, ab adjectió de penes corporals y pecuniàrias per la observança de dits edictes generals y han fets diversos processos y exhigidas grans compositions y fetes altras condempnations y llevadas las causas als ordinaris, axí reals com de barons, en gran dany y ruïna dels //609r// vassalls de vostra magestat. Suplica per ço la Cort General a vostra magestat que, confirmant en quant sia necessari la dita Constitució del cathòlich rey don Ferrando segon, mane cassar, revocar y anul·lar los dits edictes generals fins assí publicats en lo dit Principat per orde del Concell Real en violació y derogació de la dita Constitució; y que de ací al devant, per a què sian sublevats los vassalls de vostra magestat de inquietuts y molèstias, semblants edictes generals no·s fassen.

Exauchs.

[50]. Com la experiència aja mostrat que per no tenir les rieras, rechs, agullas, madrals, clamors y altras trahent los axauchs y motas que convé se han causat grandíssims danys en a[l]guns poblats del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, axí en la salut corporal per estar ditas ayguas represas, mortas e infectas com encara per dexar-se de conrrear moltas terras y, de las que se conrreen, negar-se les més anyadas los fruyts de aquellas, de manera que axí ab[603] unas com altras se dexan cullir los fruyts que·s culliran si las ditas rieras o rechs trahents estaven condrets y escurats com se pertany, no estarien les ayguas infectas com estan, y si allà a hont per ventura no·y són fets se fassen los necessaris; lo qual dany no sols és prejudicial als terratinents, mes encara als senyors dels delmes y altras agressos, als curats y altras ecclesiàstichs qui reben les primícias, mes encara a tots los poblats en dit Principat y Comptats, los quals ab molta commoditat se porian provehir dels manteniments de llurs casas si los dits inconvenients no obstaran. Per ço, desitjant provehir a tants notables danys que de ditas negligències y altrament resultan, suplica //609v// la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar los següents capítols:

51. Primerament, que dins un any immediadament comptador aprés de la conclusió de les presents Corts, los cònsols, jurats, procuradors, pahers o pròmens de quiscuna ciutat, vila o parròchia del dit Principat y Comptats que tinga necessitat de semblants exauchs, instats per qualsevol particular tenint interès en la parròchia a hont seran instats, hajan y sian tinguts y obligats convocar llur Concell y en aquell fer electió de sinch personas hàbils y expertas en cosas de exauchs, concorrent en dita elecció la major part de dit Concell, per a què los dits elegits regonegan y miren en llur parròchia totas las rieras, rechs madrals y altras trahents y camins públichs, com y de quina manera estan y los deffectes que tenen y en quina part és més convenient que se'n fassen de nous de manera que las ayguas pugan millor córrer perquè les terras resten exaguades y lo con-

603 *A continuació, ratllat,* més.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 682

mersi ab los bons camins més facilitat; les quals sinch personas per dits effectes eligidas dins un mes aprés que seran elegidas, com dit és, sian obligadas de acabar ab tot effecte llur visura y refferir en scrits, en poder del nottari per los cònsols de dita ciutat, vila o parròchia elegidor, lo que entre ells concordament s'era estat determinat acerca los sobre dits exauchs y reparo de camins, presehint primerament[604] per ells prestador en mà y poder del ordinari o a qui se espectarà que allò que han refferit és lo que millor y més convenient los ha paregut, en descàrrech de llurs conciències, servey de Nostre Senyor Déu y benefici públich dels poblats y tenint interès en las terras de dita parròchia; y que en les baronias se fasse ab orde dels barons.

610r// 52. Ítem, que feta dita relació y continuada en scrits, per lo nottari per dit effecte elegit, sian obligats los jurats y pròmens de aquella parròchia, ensemps ab los experts y ab intervenció de dit nottari, posar en una taba o albarà o en moltas tot lo contengut en dita relació y encantar públicament per tres diumenges o dias de festa contínuos en la matexa vila y en la més vehina y propínqua de aquella parròchia qui per manco voldrà empèndrer de fer fer la fahena que serà necessària per fer dits exauchs y reparos de camins, conforme estarà declarat ab la tabba o albarà devallant de la dita relació per dits experts feta, dexant a la discretió y voluntat de dits pròmens si·n voldran fer un preu fet a ssolas, una taba o albarà o moltas; y lliurar aquellas en aquell o aquells que·s trobaran que per manco voldran empèndrer, tenint ull y concideració en què primerament se fasse lo més necessari quant no·s puga fer tot junt de una volta en aquell any, a coneguda de dits experts, y aprés, lo any vinent, lo que restarà que no serà fet. Y que las pagues sian acomodadas de manera que sempre vàlega més la fahena que serà estada feta que no les pagues que auran rebudas, fins sia acabada de tot, conforme la tabba o albarà.

53. E per quant per fer dits exauchs y reparos de camins seran menester molts diners, los quals no·s poran aver al principi ab major comoditat que a for de censal mort a rrahó de vint mília per mil, per ço suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que, feta en quiscuna parròchia la tabba o albarà y donats a preu fet los dits exauchs y reparos de camins públichs a qui per manco o voldrà //610v// fer e o fer fer, pugan los pròmens, jurats o cònsols de quiscuna parròchia manllevar a censal mort o en censals un e molts, com millor los apparrà, sobre llur universitat y singulars de aquella, la quantitat que auran promès a pagar per lo dit preu fet o preus fets. Volent expressament que en la venda de dits censal o censals sian obligats tots los poblats y terratinents en dita parròchia *in solidum* encara que sols ho ajan firmat la major part dels habitants del Concell de aquella parròchia, los cònsols, jurats o pròmens de la qual per dit effecte farà la venda sobra dita de censal o censals, com si expressament ne haguessen tots fermat sindicat. Lo qual preu del qual censal o censals aja de ser deposat en la taula de la ciutat més propinca y en deffecte de aquella en poder dels cònsols, jurats; y de allí no sian extrets sinó per la paga de dits preu[s] fets y no altrament. Los sindicats emperò se hajan de fer ab decret del official ordinari, axí real com de baró.

54. E com no sia rahó que les ditas universitats les quals per fer dits axauchs y motes de rieras y reparos de camins se auran encarregats hu o molts censals e estigan perpè-

604 *En lloc de* jurament.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 683

tuament obligats en la proprietat y pencions de aquells, per ço suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que los cònsols, jurats o pròmens de quiscuna parròchia, ab la major part del Concell, per lluïció o lluïcions dels censal o censals que per dit effecte se auran encarregats y per la paga de llurs pencions, salaris de actes y altras despesas de dietas pagadors, pugan imposar sobre los fruyts de dita parròchia que·s culliran en totas las terras scituadas //611r// dins aquella parròquia, encara que sian de ecclesiàstichs, religiosos, militars y altra qualsevol gènero de personas, tants vintens o corantens com aparrà als dits cònsols, jurats, pròmens ab la major part de llur Concell ser necessaris per la lluïció del preu y pencions dels censals aurà manllevats y pagadas altras despesas que per dit effecte auran sostengudas, en descàrrech dels quals vintens o corantens quiscú dels dits terratinents se puga retenir en son poder la vintena part o corantena *respective* ab voluntat de son senyor y jutge ordinari de la dècima, primícia, tascha o altres agressos que tindrà obligació de pagar a qualsevol gènero de personas ecclesiàsticas o seculars, militars o plebeos, com sia major lo benefici e utilitat rebran en llurs rendes per causa dels dits exauchs que no lo vintè o corantè que se'ls retindrà respectivament de llurs rendes; y que contra los militars se fassa la executió per sos ordinaris.

55. Ítem, per quant hi aurà en quiscuna parròchia algunas terras que per ventura lo senyor dexarà de conrear aprés de ésser fets dits exauchs, axí per no contribuir en los vintens o corantens que per la fàbrica dels exauchs o reparos de camins seran estats imposats com altrament, y no és rahó que rebent-ne lo matex benefici dexen de contribuir en les despesas que per dit effecte seran fetas, per ço suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que los jurats, cònsols y pròmens de quiscuna parròchia a hont seran fets dits exauchs y reparos de camins pugan e los sia lícit y permés taxar per vassana o jornal de terra lo que muntarà per jornal o vessana de les terras que durant los vintens o corantens no·s conrearan y estaran ermes en la dita parròchia, ço és, de les //611v// terras que pendran exauch de aquellas rieras o rechs o trahents, a coneguda dels pròmens y experts, los quals pugan taxar axí las terras dels ecclesiàstichs, militars com la dels plebeos, y que·ls pugan executar per llur jutge ordinari.

56. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab la matexa aprobació, statuhir y ordenar per major tuïció y indempnitat dels obligats en los censals que·s manllevaran per fer los dits exauchs y reparos de camins, que los vintens o quarantens que·s imposaran sobre los fruyts de les terres que·s conrearan dins la parròchia a hont seran fets dits exauchs y també la talla que farà a certa cantitat per jornal de les terras que no·s conrrearan sian arrendats quiscun any en públich encant al més donant lo segon diumenge aprés de Pàsqua de Resurrecció; y que los preus de dits arrendaments ajen de ésser deposats en la taula de la més propinca ciutat o vila, dits y scrits al síndich o clavari per la tal parròchia elegidor, a solta del nottari qui aurà rebut lo acte del censal; la qual solta aja y puga fer tant solament lo dit nottari per pagar les pencions dels dits censals que per rahó de dits exauchs y reparos de camins seran manllevats y lluïció de aquells, y per satisfactió y esmena de les dietes y altres gastos seran estats fets per dit effecte, a coneguda de dit nottari, síndich o clavari.

57. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab la matexa aprobatió, statuhir y ordenar que, sempre y quant per les personas expertas per dit effecte elegidas serà feta relació en la

ecle2 29/3/04 19:21 Página 684

forma damunt dita que qualsevol rech madral o trahent tindrà millor exauch per altra part del que té per allí a hont acostuma de anar, sia lícit y permès, sens contradictió alguna, fer de nou aquell per altra part y passar per qualsevol terras axí de ecclesiàstichs com militars o plebeos, satisfets primer los danys que·n //612r// patiran a coneguda de dos personas elegidoras una per los jurats o pròmens de la parròchia a hont se farà dit rech y la altra per lo pocessor de dita terra; y en cars de discòrdia sia tercer entre ells lo jutge ordinari de la vila o parròchia de hont serà la tal persona en la pocessió del qual se voldrà fer de nou dit rech medral o altre trahent.

58. Ítem, com poch aprofitaria haver fets una volta los dits exauchs, motas de rieras y reparos de camins si aprés no havian de ésser perpètuament conservats y mantinguts, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y consentiment, li plàcia statuhir y ordenar que, immediadament aprés que seran estats acabats de fer y rebuts per los cònsols e o pròmens los dits exauchs, motas de rieras y reparos de camins, se done la conservació de aquells a qui per manco o voldrà empendre de mantenir del modo estaran en aquellas horas, encantant per tres diumenges o festas colents immediadament següents lo dit preu fet quiscun any; y lo preu que·s prometrà haja de pagar a sou y a lliura del que vindrà per jornal de totas las terras de dita parròchia, y aquelles tallar, axí las conreadas con las hermas; y lo dit tall hajan de fer los cònsols y experts per aquestos elegits y ajan de pagar tots los qui tindran terras en la dita parròchia, com està dit specificadament en altras capítols.

59. Ítem, seguint-se debat y qüestió en la visura o visuras que los dits experts faran en las rieras o rechs en los tèrmens comencen o acaban les ditas rieras o rechs medrals, per no haver senyal de terme en aquellas parts a hont se faran ditas visuras, en tal cas los dits experts sian tinguts en fer intimar als cònsols de aquella parròchia se hajan de trobar en lo lloch a hont voldran fer dita visura; y en cars no·s pugan avenir, los cònsols de quiscuna parròchia //612v// de les quals serà lo interès hajan de elegir tres hòmens del Concell de quiscuna parròchia, los quals pugan decidir lo terme fins a hont acaba o comença; y en cas que no·s pugan concordar los dits sis hòmens, lo jutge de quiscuna parròchia hajan de ser jutges de llurs pretencions, e que las parts sian obligadas en lloar lo que per aquell serà estat declarat; y si serà jutge de les dos parròchias hu sol, aquell tal ho puga decidir.

60. Ítem, los cònsols quiscun any sian obligats en fer visurar per los experts de totas las rieras y camins hauran donats a conservar y fer relació si deffecte algú y trobaran, e fer conservar aquelles axí com estan obligats, conforme ab lo capítol de la conservació; y assò sots pena de privació de llurs officis.

61. Ítem, que per mort y impediment de algú o alguns dels dits experts los matexos cònsols, ab la matexa forma foren elegits, ne pugan elegir altres en lloch dels qui faltaran.

62. Com sian notoris los danys reben los poblats en lo present Principat per recusar los officials ordinaris, axí reals com de barons, de exequir las lletras subsidiàrias emanadas de altras corts y dels jutges emphiteoticaris, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que qualsevol ordinari, axí de les corts reals com de barons, sian obligats a deduhir en execució les provisions executivas emanadas y fetas per los dits jutges emphiteoticaris o de qualsevol altres ordinaris, axí reals com de barons.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 685

63. Ajustant y declarant lo Capítol de Cort 21 de les Corts per vostra magestat celebradas en la ciutat de Barcelona l'any 1564 sobre les lletras de fadigas dirigidas de unas corts a altras, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que ditas lletras de fadiga //613r// de una cort a altra no·s pugan fer que no sia per deute devallant de algun contracte en lo qual hi aje renu[n]ciatió de propri for y submissió de qualsevol altre; e si contra dit Capítol seran fetas, no sian admesas.

64. Com sia fora de tota rahó y justícia que per ser los jutges ignorants les parts sien vexadas en més despesas y salaris del que per Constitutions està disposat, y se sia vist per experiència que moltas voltas alguns jutges, axí de corts reals com de barons, sens ésser-ne requerits per alguna de las parts, per descàrrechs de llur concièntias y per suplir a llur ignoràntia, no volan suplir y sententiar de algunas causas sens vot y parer de algun jutge, y fan pagar lo salari dels votants ultra del que a ell li competex; desitjant provehir a semblants abusos, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que los jutges qui voldran fer votar los procesos de les causas que devant ells se aportan, si del tal vot no seran requests per alguna de les parts, hajan de pagar los dits vots del salari que·ls pertany per la decisió de aquella causa, sens poder-ne rèbrer ninguna cosa de las parts.

65. Ajustant a la Constitutó del sereníssim rey en Jaume segon, de gloriosa memòria, en la 3 Cort de Barcelona, capítol 4, començant «Ítem, ordenam de concell», parlant de la subrrogació de algun jutge de taula, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que si algun serà subrrogat en lloch de un dels jutges de taula haja de servir lo offici ab lo mateix salari del jutge de taula en lloch del qual serà surrogat, sens poder ésser exhigit nou salari ni altra qualsevol cosa se puga //613v// rèbrer per la tal surrogació de alguna de les parts, encara que se diga que voluntàriament lo·y vulla donar.

66. Ajustant a la Contitució de sereníssim rey Alfonso 3 en la Cort de Montblanch, capítol 11, comensant «Ítem, per tal», lo qual dispon que tots aquells que en algun lloch de offici de assessoria han usat dels dits officis sots nom de conceller o en altra manera no sian rebuts entre que hajan tinguda taula, y aquella ampliant y declarant, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que en lo dit capítol sian compresos los jutges ordinaris y que en les judicaturas ordinàrias ni assessorias, encara que sia de la governació, no pugan ésser surrogats fins que hajan purgada taula y per sentència sian absolts, sots las penas en dita Constitució contengudas.

67. Ajustant al Capítol de Cort 16 de les Corts per vostra magestat celebradas en la present vila de Monçó l'any 1542, comensant «Ítem, per quant», que parla del examen dels procuradors, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que lo dit Capítol sia extès en los procuradors qui voldran procurar en les corts dels ordinaris; y que llur examen se haja de fer per lo jutge ordinari de aquella cort.

68. Jatsia que per la Constitució del sereníssim rey don Ferrando segon, de gloriosa memòria, en la 3 Cort de Barcelona celebrada l'any 1503, capítol 33, estiga disposat que ningú puga ésser mès en presó sinó crim fragant o ab provisió de jutge, emperò, com per alguns officials se sia la dita Constitució abusada, suplica la present Cort a vostra mages-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 686

tat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que lo official que //614r// posarà algú en presons que no·s hage pres crim fragant o ab provisió de jutge en scrits, com en dita Constitució està disposat, caygue en pena de privació de son offici.

69. Com en les botigues dels apotecharis y revenedors y altras arriben moltas voltas scripturas y processos en pública forma redigits y no tingan compta en la falta que poden fer als qui tenen interès en aquells, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que ninguna persona de qualsevol gènero de art mecànica que sia gose ni puga ròmprer alguns processos ni scripturas en pública forma redigits sens llicència dels officials ordinaris de la ciutat, vila o lloch a hont habitaran, sots pena de deu lliuras per quiscuna vegada que contrafaran.

70. Y perquè sovint se sdevé que las parts litigants, per impedir a algú dels doctors de la Real Audiència que no pugue votar en ses causes, procuren que son fill, gendre o nebot farà alguna *ordinata* en lo procés, suplica per ço la present Cort a vostra magestat per obviar a semblants cautelas que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que si algun fill, gendre o nebot o cunyat y altras que abans per Constitució impedian de algun doctor de la Real Audièntia serà pres per advocat de ninguna causa ja introduhida en dita Real Audièntia, no puga la part qui·l aurà pres per advocat recusar lo pare, sogre y oncle ni donar aquell per suspecte si la part contra qui aurà ordenat lo advocat no·y farà contrari.

71. Desitjant provehir a la commoditat dels litigants, los quals per fer soltar alguns diners los són estats deposats en la Taula de Barcelona o en alguna altra a solta del jutge o relador de alguna causa, mort lo dit jutge o relador //614v// han de saber y provar qui són llurs hereus y citar y fer condempnar aquells perquè fassan ditas soltas, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que si alguns diners seran estat deposats en la dita Taula de Barcelona o alguna altra taula o banch de qualsevol ciutat, vila o lloch del present Principat y Comptats a solta de algun jutge o relador de alguna causa o per lo jutge de reclams, no se entenga ésser comesa dita solta al dit relador o jutge per sa pròpria persona sinó per lo offici que exercex, de manera que lo poder de fer dita solta reste aprés mort sua en lo jutge o relador a qui serà estada comesa la causa en lloch de aquell qui havia de fer la solta.

72. Encara que per diverses Constitutions, assenyaladament per lo Capítol 24 de les Corts per vostra magestat celebradas en la present vila de Monçó l'any 1553, se haja bastantment provehit sobre la expulsió dels bomians, abdicant també als officials la facultat de poder guiar aquells ni de poder-los donar llicència de anar per lo present Principat y Comptats, noresmenys se ha vist per experiència que los dits bomians, ab motiu de què ja ten[en] casa parada en alguna ciutat, vila o lloch del present Principat, obtenen llicències dels officials reals per anar negociant per lo present Principat y Comptats y vèndrer y baratar llurs berstiars; y ab ditas llicències van divagant com de abans ab llurs mullers, fills y família per tot lo dit Principat y Comptats, cometent molts robos y altres vicis y enormes delictes que ni se pot saber si serven los preceptes de Santa Mare Iglésia axí en hoir missa los diumenges y festas ni si confessan en la Pàsqua. Per tant, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur consentiment y aprobació, li plàcia statuhir y //615r//ordenar que ningun de dits bomians o altras que tenen nom de bomians, encara que tingan son aciento en alguna ciutat, vila o lloch del present

ecle2 29/3/04 19:21 Página 687

Principat, no pugan anar per ell y los Comptats ab companya de llurs mullers, germanes, fills y família; y si per llurs negocis voldran anar per algunas firas y aplechs, vagen tots los hòmens y hajan de dexar llur família y mullers en la ciutat, vila o lloch a hont estaran repatriats; altrament, sian incidits en les penes en dit Capítol contengudas. Y que lo llochtinent general de vostra magestat y portantveus de governador ni altres officials axí reals com de barons no pugan guiar ni dissimular aquells, sots las penas contra los violadors de les Constitutions y altras lleys de la pàtria statuhidas y ordenadas.

73. Com per los molts laudaments de cort que de alguns anys ensà se són fets sian destruhidas moltas universitats del present Principat y Comptats y particulars de aquellas per ésser reinterpretats los Usatges de Barcelona, en virtut dels quals se pot prosehir a tant rigurosa executió més rigurosament del que abans se eran praticats y entesos, per a què de aquí avant no puga ésser duptat en quins casos té lloch lo dit llohament de cort y per quinas resistències, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que no·s puga fer lloament de cort sinó per resistències fetas contra algun official real preheminent, ço és, portantveus de general governador, veguers, balles, sotsveguers, algutzirs ordinaris y no altras de menor calitat, y en cas que fos la resistència tant vàlida que agués impedida la executió que algú de dits officials entenia fer; y offerint-se algú de dits casos, se hage de fer, //615v// feta primerament relació del delicte y conclusió en lo Real Concell.

74. Com sempre sia estada odiosa y perniciosa a la república tota manera de agabellament no sols dels manteniments corporals sinó també de tot gènero de mercaderias; y se sia vist per experiència que, venint alguna mercaderia forastera en lo present Principat, no falta qui encontinent la compra tota per poder-la tornar a vendre per més preu, de manera que si algú ne vol comprar per a provisió de sa casa no·u pot fer; suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que si algú comprarà alguna sort de mercaderia forastera dins lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya que no fos ja venguda per son compte, sia tingut y obligat per tres dias naturals del dia y hora que la aurà comprada vendre'n per lo matex preu a qui·n voldrà comprar, per provisió de sa casa tant solament.

75. Ítem, per quant se veu que quant vostra magestat fa merçè al Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya de tenir las Corts Generals en la present vila de Monçó, per dexar de fer lo offici de aposentadors los de la Corona de Aragó y aposentant lo aposentador major de Castella y los altras aposentadors de aquella Corona, qui no tenen notícia de la calitat de les personas d'estos regnes, los aposentan mal, y sobre assò té vostra magestat contínua inportunació y són causa de molts dicentiments en los brassos y altres inconvenients, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, sia servit statuhir y ordenar que en totas convocations de Corts que per als aragonesos, cathalans y valencians vostra magestat y sos successors aprés dels llarchs y felices de vostra magestat //616r// se convocaran en la present vila o altras parts, los qui aposentaran y tindran càrrechs de aposentar sian tres, és a saber, un cathalà y altra aragonès y altra valencià, residints en la dita Corona de Aragó; y aquestos tres o la major part d'ells haja de fer y donar los aposientos a las personas cridadas y convocadas per a entrevenir en les tals Corts y no fallen ni·s donen los aposientos per altras personas estrangeras dels dits regnes; y assò aje lloch tant en la present vila de Monçó com en altres parts.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 688

76. Ítem, per quant per lo turmentar aprés que lo criminós és condempnat a mort, per descubrir culpes de altras, apar que sia posar en grandíssim perill la ànima del tal condempnat, per ço supliquen los tres brassos a vostra magestat que sols pugan ésser turmentats aprés de ésser condempnats a mort los saltejadors de camins y altres lladres, incendiaris, falsificadors de moneda y assessinos; y si alguns delinqüents aprés de ésser condempnats a mort seran turmentats, no pugan ésser interrogats *in capite sociorum* sinó per aquells delictes per los quals seran condempnats, ni a llur depositió no·s puga donar fe alguna en juy ni fora juy; y lo jutge que·l farà turmentar cayga *ipso facto* en la pena imposada contra los qui contrafan a Constitutions y altras lleys de la terra.

77. Per quant en lo present Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya hi ha moltas casas solitàrias y altras llochs de molt pochs vehins, que los habitants allí estan subjectes a molts mals tractes dels lladras de pas y altras delats vulgarment nomenats bandolers, que si no fan lo que los dits facinerosos hòmens volen no sols a les voltes los maltractan, però los //616v// matan y roban quant tenen, com de molts se és vist; y no conciderant lo perill en què estan y que no podan resistir als dits malfactors, ans són forsats sofrir que mengen ço del seu, de algun temps en esta part se és inventat que contra estos qui tenen llurs casas solas o habitan en llochs petits y de poca població se prosehex com a fautors de criminosos, regaliats, publicats, de foragitats de pau y de treva y de altra manera criminalment a instància del procurador fiscal, y·ls portan presos a les presons comunes de la ciutat de Barcelona y·ls composan ab diversas cantitats, de manera que ab aquestos prosehiments se han tret molts diners per a la tezoreria general, lo que és cert és contra la santa intenció de vostra magestat y en gran dany de molta pobre gent. Per ço, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, statuhir y ordenar que no·s puga provehir contra alguna persona per procés de fautoria o altrament per haver acullits en sa casa o donat a menjar a bandolers o saltejadors de camins y altras facinerosos, essent la tal casa sola y apartada de altras o en lloch de manco de vint casas, si ja no constàs plenament que en altras casas fossan estats fautors dels dits criminosos; revocant tots abusos per los officials de vostra magestat acerca de assò fets. Y si lo contrari se farà, no sols lo jutge cayga en las penas imposadas contra los contrafahents a Constitutions de Catalunya, però sia obligat a refer tots los danys y despesas que patirà aquell contra qui serà prosehit.

78. Ítem, per quant se veuen los abusos grans se fan en formar regalias, y specialment essent alguns presos per los ordinaris o barons, procurant-ho a las voltas lo matex encarcerat o parents de aquells se'ls forme regalia aprés de ésser ja presos //617r// per lo ordinari o baró a effecte que lo dit ordinari o baró no·l pugue castigar, ans portant-lo a la Règia Cort se li allargue la expedició de son procés, lo que no sols és en prejudici dels ordinaris y barons, però encara ne ve grandíssim dany a tota la terra, perquè de aquí resulta que los ordinaris o barons, vist los lleven los presos per la regalia, no fan les diligències farian en pèndrer y punir als delinqüents; suplican los tres staments a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, statuhir y ordenar que no·s puga fer regalia contra algú que primerament no conste del cas y cos del delicte per lo qual se ha de formar la regalia y, constant, no se puga provehir sinó ab vot y parer del vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria; y que a persona presa per lo ordinari no se li puga fer regalia ni tampoch pugan ésser fetas evocations de causas criminals en general; y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 689

d'esta manera seran llevats los molts abusos fins avuy fets sols per extorquir diners, ni tampoch se puga fer regalia contra persona presa per lo ordinari.

79. Jatsia per la Constitució del rey don Jaume segon, de gloriosa memòria, en la 3ª Cort de Barcelona, capítol 4, estiga disposat que per quiscun trienni en la festa de Carnestoltas fossen elegits per jutges de taula un militar, un ciutadà o burgès y un savi en dret, emperò, com de molts anys ensà, per les moltas ocupacions de vostra magestat, sian differidas les nominacions de dits jutges de taula per molts mesos y algunas voltas per alguns anys, en gran dany y perjudici dels agraviats per los officials ordinaris qui són obligats a tenir taula; suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que los jurats y Concell de quiscun cap de vegueria a hont són acostumats //617v// de nomenar jutges de taula pugan quiscun trienni, un mes abans de Carnestoltas, fer nominació de nou personas, ço és, de tres militars, tres ciutadans o burgesos y tres savis en drets; y fetes ditas tres ternas, ajan de presentar aquellas dins vuyt dias a vostra magestat y sos successors, essent presents en lo present Principat y Comptats, y en absència llur al llochtinent general o portantveus de general governador en dits Principats y Comptats; los quals, dins altres vuyt dias aprés que·ls seran estadas presentadas ditas tres ternas, hajan de fer nominació de una persona de quiscuna d'ellas per jutges de taula dels officials que auran regit lo trienni passat, per a què los dits jutges de taula pugan comensar de exercir llurs officis y fer les cridas acostumadas lo matex dia de Carnestoltas; les quals cridas no sols sian obligats de fer-les en lo cap de veguerias sinó que també les hajan de fer en lo cap de les sots-vaguerias, salvats los privilegis a les ciutats, vilas y llochs atorgats.

80. Com per lo Sacro y General Concili de Trento sia statuhit y manat a tots los jutges ecclesiàstichs de qualsevol dignitat que se abstingan de posar censuras ecclesiàstiques en les causas civils pertanyents a son for, donant orde que en ditas causas quant los serà vist ésser convenient procehescan contra qualsevols personas encara que sian llaicas per via de mulltas pecuniàrias aplicadoras a llochs pios o per capció de penyoras o per compulsió personal fahedora per llurs ministres o de altra jurisdicció o per altras remeys de dret; si, emperò, la tal executió real o personal no·s podia fer contra los reos convenguts o contumaces o lo jutge llaich competent també seria contumàs, leshoras y no abans pugan prosehir per censuras. E com per lo dit dret se sia reformat lo stil de la cúria romana, de la qual tots los jutges ordinaris //628r// ecclesiàstichs, com inferiors a ella, deuen pèndrer exemplar prosehint contra los contumaces o inobedients als manaments y provisions judicials, primer per executió de béns o de persona y en subsidi *tantum*, és a saber, quant no·s pot fer la executió de la pecuniària o de persona, a pena de excomunicació; de manera que no·s permet que algú sia excomunicat, que és pena gravíssima, fins que conste que per execució real o personal no·s pot complir ab la obediència del superior ecclesiàstich; y de altra part, lo Concili Provincial de Tarragona, celebrat immediatament aprés del de Trento, aja acceptat lo dit decret y limitadas las excomunicacions en molts casos posadas per constitutions provincials antigues. Per tant, supliquen los tres brassos a vostra magestat que, provehint a la necessària observança del dit decret y perquè de aquella los prelats no·s poguessen excusar per deffecte o renitència dels officials temporals, y ab llur aprobació y concentiment, sia statuhit y ordenat que tots los officials seculars reals y de barons hagen, com són obligats, essent requests, de fer executió de les sentències en causas pecuniàrias y altras civils que per

ecle2 29/3/04 19:21 Página 690

los dits jutges ecclesiàstichs en causa de son for se dicernirà contra qualsevol seglar persona y de las provisions executivas contra los béns y personas dels tals condempnats súbdits y districtuals del jutge secular request, servant lo orde de dret fins a tant que los manaments, provisions y sentències del dit jutge ecclesiàstich requerint sian obeydes y les parts satisfetas, pus que quant se instarà la execució de la sentèntia sia la part instant present per si o per son procurador y que pague las despesas; //628v// y si la execució sobre dita no se porà fer, lo dit jutge seglar haja de fer al ecclesiàstich relació del impediment perquè no s'és poguda fer, y los dits jutges ecclesiàstichs resten en sa llibertat de prosehir per censuras o altrament contra las parts contumaces o condempnadas fins a invocar lo auxili del bras secular, lo qual bras secular dits officials temporals hajen de executar com és de justícia.

81. Com sia prohibit per Constitutions que no·s puga llevar lo commers en Cattalunya y també se hajan vist los danys que en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya se han seguit per aforar lo llochtinent general y Real Concell los forments, olis y altras provisions, y se són fets molts agravis als poblats en lo dit Principat y Comptats per moltas prohibicions fetas per lo llochtinent general y Concell Criminal, prohibint ab llurs edictes y crides lo commersi en Cattalunya, en tant que si algun particular per a provisió de sa casa volia comprar forment era obligat pendre albarà o bolletí, havent-se de pagar certa cosa al nottari que·l despachave, introduhint en assò nou vectigal, lo que per moltas Constitutions és en lo dit Principat y Comptats prohibit. Per ço, per llevar dits abusos, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, statuhir y ordenar que lo comerci de comprar y vèndrer forments, vins, olis y altras vitualles en los dits Principat y Comptats no puga ésser llevat, ans axí dels dits Comptats de Rosselló y Cerdanya a totes les parts de Cattalunya y per la matexa rahó del dit Principat a tots los Comptats sobre dits sia lícit lo tràurer forments, vins, olis y altras vitualles, y lo dit comerci no puga ésser llevat sinó en temps de charestia, ni per lo llochtinent general ni Real Concell ni per lo portantveus de general //619r// governador o altra official no puga ésser donada llicència de tràurer ditas vitualles del dit Principat y Comptats ab qualsevol causa ni color. Y per llevar tot dupte, se declare que carestia se entenga quant lo forment va a la plaça de Barcelona comunment a coranta sous la cortera y lo oli a tres sous lo cortà y lo vi vermell a sinquanta sous la càrrega. Y ningú per comprar ditas vituallas sia obligat a pendre bolletí o albarà ni haver llicència alguna; y no·s puga procehir a captura contra lo que·s provehex de les ditas vitualles per a sa casa ni en res puga ésser molestat. Però per lo contengut en lo present capítol no se entenga ésser donada llicència de poder agabellar los forments o altra qualsevol gènero de vitualles, ans contra los tals agabelladors se puga prosehir conforme a las Constitutions, Capítols y Actes de Cort y per totas las penas contra ell statuhidas, les quals en tot y per tot restan en sa força y valor.

82. Per provehir als inconvenients y danys que han resultat y se són vistos per rahó dels depòsits se són fets en poder dels notaris o cort de la Ballia General, dels alcaldes de la cort del veguer y balle, jutge dels reclams de la ciutat de Barcelona, perquè se'ls dilatan las causas als qui entenen cobrar dits depòsits y, per offuscar aquells, se procuren y admeten moltas cavil·lacions, essent causes sumàrias, per poder retenir ditas pecúnias deposadas axí abans de fer les provisions com aprés de ésser fetas, y per mudar-se los notaris, jutges y altras personas dels qui han pres dits dipòsits y altrament succehe-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 691

xen nous plets, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, statuhir y ordenar que de assí avant los dits depòsits de qualsevol calitat de causas //619v// sian de coranta sous en avant se hagen a fer en la Taula de dita ciutat de Barcelona, dita Taula de depòsits; y que los que fins assí són altrament fets, dins tres mesos primers vinents se hajan de deposar per las personas susditas o corts en poder de les quals estan en dita Taula, sots pena de ésser executats per les cantitats deposades y altra tant, aplicadors la mitat al Hospital General de Barcelona y la altra mitat al official qui farà la execució; y fora la ciutat de Barcelona, en los llochs que·y haurà taula o lloch cert de servar depòsits sian allí fets dits depòsits; y si no hy haurà taula o lloch de depòsits, sia nomenat per los jurats persona qui tinga dit càrrech, prestant idònea caució a coneguda de dits jurats.

83. Per reprimir lo abús gran que·s fa per lo balle general de Cattalunya y procurador real dels Comptats de Rosselló y Cerdanya y llurs llochtinents en dits officis en crear més guardes de ports y lleudas y altras ministres dels que són menester per la bona administració de dits officis, entenent que los més se procuran semblants càrrechs sols per exhimir-se de les jurisdictions dels ordinaris, confiats que per aquexa via ab més facilitat restaran llurs delictes impunits y la exactió de llurs deutes civils més difícil, suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que tots los officials y altras ministres de dita Ballia General de Cattalunya y Procuració Real de Rosselló y Cerdanya y de llurs llochtinent, així en civil com criminal, sien de for y jurisdictió dels ordinaris, exceptats dels delictes comesos en llurs officis, no obstant qualsevol ús y costum fins ací observat per privilegis en contrari disposants.

84. Com los tèrmens fatals de les causas de appel·lació sian //620r// statuhits en favor del appel·lant per a què dins aquells puga deduhir de sa justícia y provar lo que en la primera instància no haurà pogut, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que lo dit terme fatal no puga ésser limitat ni restret ni se puga sentenciar en la causa sinó ab voluntat de la part appel·lant, encara que fos instat per la part appel·lada que no sian posadas de tres parts los dos del dit terme fatal.

85. Com per comoditat dels litigants hi aja en la vila de Perpinyà lloch destinat per a tenir lo Concell de la Governació dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, lo qual se diu la Audiència del general governador, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que lo portantveus de general governador en dits Comptats no puga tenir lo concell de les causas y negocis que·s tractan en dita governació, així civils com criminals, sinó en dit lloch nomenat Audièntia ja per dit effecte destinat, ni los altres ordinaris sinó en llurs corts, salvat en cas de malaltia y no altrament, sots las penas contra los violadors de les Constitucions statuhidas y ordenadas.

Commissaris.

86. Per quant se veu notòriament los grandíssims abusos y excessos que cometan los comissaris que lo llochtinent general de vostra magestat cree per anar per lo present Principat y Comptats a inquirir y capturar y fer altres actes contra alguns pretesos delinqüents, y que moltas voltas los matexos comissaris, per ésser //620v// inquiets, pobres y de baxa condició, són causa de molts mals y fan sobrades extorcions, com és cosa notòria que en ninguna manera se pot dissimular; y tots los vassalls de vostra magestat entengan la cristianíssima intenció de vostra magestat ésser que sian regits, tractats y gover-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 692

nats ab tota justícia sens que se'ls fassen sobres ni extorcions algunas, suplican quant humilment poden los tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que los dits comissaris hajan de ésser militars o de linage militar verament y no per ficció, és a saber, que pugan entrar en lo bras militar en les Corts Generals que per vostra magestat se celebran y se solan celebrar, y no·s pugue ésser creat cavaller per lo llochtinent general de vostra magestat o altra tenint per assò potestat sols per aquest effecte de poder-lo fer comissari, com assò sia en frau de les Constitutions sobre açò disposants y en vilipendi del offici que exercitan; y que sia duradora fins a la conclusió de les primeras Corts.

87. Ítem, que en tot lo Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya no pugan ésser creats o fets més de dotze comissaris ultra dels dos alguzils ordinaris y altres dos extraordinaris, com lo excessiu número de ells sia causa de moltas extorsions y grandíssims abusos; y que als dits dotze comissaris no·s pugue donar comissió general per a pendre qualsevols que trobaran culpables, sinó que aja de ésser particular nomenant les persones contra les quals se dóna comissió al dit comissari pot prosehir y capturar; y si lo contrari ere fet, la enquesta que pendrà y la captura sia nul·la y de ningun effecte. Y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de les primeras Corts.

88. Ítem, per quant se és vist que, essent alguns dels dits comissaris ignorants y altras mal inclinats, se cometen per ells y los notaris //621r// que van en llur companya alguns excessos molt grans y extorcions y falcedat en lo rèbrer dels testimonis contra los qui inquirexan y los reban, suplican los tres brassos a vostra magestat sia de son real servey, ab llur lloació y aprobació, statuhir y ordenar que los tals testimonis o enquesta no·s pugan rèbrer en alguna ciutat o vila a hont hi aja assessor o jutge ordinari sinó en presència del dit assessor o jutge ordinari; y que sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

89. Y per quant de poch temps a esta part se és inventat que los dits comissaris van per tota Cattalunya ab bastó llarch, com acostuman portar los veguers y altres officials ordinaris y los algutzirs ordinaris y extraordinaris, suplican a vostra magestat los dits tres brassos li plàcia, ab llur concentiment y aprobatió, statuhir y ordenar que los dits comissaris no pugan portar semblant bastó llarch, com la mulltiplicació de officials bastoners sie notòriament per Constitucions prohibida en Cathalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya; y que sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

90. Y també, perquè se fa altra abús que los dits algutzirs ordinaris y extraordinaris servexen son offici per substitut, suplican los tres brassos a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que de ací al devant, llevats dits abusos, ells matexos ajan de exercir son offici personalment y no per substitut; e que sia la present Constitució duradora fins a la conclusió de les primeras Corts.

Erectió de tres salas y jutges de cort.

[91]. Conciderant que en la Audièntia Real de Cattalunya y havia moltas causas civils y que per excusar-se los doctors d'ella que estavan impedits en les causas criminals y per ço //621v// no podian expedir tant prest com convenia las ditas causas y per altras respectas leshoras ben vists, ab aprobació y concentiment dels tres brassos, per vostra magestat en les Corts proppassadas en lo any 1564, en Barcelona celebradas, fonch creat y erigit novament un Concell Real Criminal en la forma y manera contengudas en les Constitutions tercera y altras següents de les ditas Corts; y per quant la

ecle2 29/3/04 19:21 Página 693

experiència ha mostrat que la dita creació y erecció de Concell Real Criminal no sols no ha fet fruyt algú per a la expedició de les causas civils, mes encara és estada causa de molts inconvenients en los dits Principat y Comptats seguits, com per molts agravis ab memorial a vostra magestat presentats se és vist. Per ço suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, llevar y extinguir del tot lo dit Real Concell Criminal y provehir axí a la expedició de les causas civils y a la infàmia que Cattalunya patex de dir-se que en la Real Audièntia són immortals, com també al bon orde y progrés de les causas criminals, statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que se cree y erigesca, ultra de las dos salas que per avuy són instituhidas per a la expedició de les causas civils que se tractan en la Real Audièntia, una altra y tercera sala en la qual y sian per vostra magestat posats sis dels vuyt doctors qui vuy són del Concell Criminal, y en ella aja de presidir lo més antich; y los dos que restaran ab altra que vostra magestat nomenarà y deputarà, de manera que sien tres, resten per jutges de cort, com abans de la erectió del Concell Criminal eran dos jutges de cort, y ab la matexa jurisdicció y exercici que per les Constitucions, Capítols y Actes de Cort y altrament los era concedida y exercitavan; los quals tres jutges de cort entengan en fer los processos criminals com segons és ja dit abans acostumaven; y que la present Constitució sia duradora //622r// fins a la conclusió de les primeras Corts.

92. Ítem, per quant és justa cosa que a tots los sobre dits doctors los sia assignat salari competent, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que a cada hu dels sis doctors que vostra magestat serà servit nomenar y posar en la dita tercera sala que de nou se erigirà, sian donats y pagats per ses terças acostumadas per los deputats de les pecúnias de les generalitats tres-centas lliuras per any, com solen rèbrer cada hu dels doctors de les dos salas ja erigidas, y també reben de les parts litigants los salaris per Constitucions ja tatxats, com acostumen de rèbrer los dotze doctors de les dos salas ja erigidas; los quals salaris, juntament ab les dos altras salas, se hajan de dividir per tersas entre tots los devuyt doctors de les tres salas. Y a cada hu dels tres jutges de cort sian assignadas sinch-centas lliuras de salari per any, com al present acostuman de rèbrer cada hu dels doctors del Concell Criminal, també rebedoras per ses terças com és acostumat; y que sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

93. Per quant per Constitutions de Cattalunya y Capítols de Cort està ordenat que tots los officials, axí ab jurisdictió com sens ella y axí de la cort de vostra magestat com de la Província y los de las islas de Mallorca, Manorca y Iviça, hagen de ésser naturals de Cattalunya o Comptats de Rosselló y Cerdanya y prohibesca particularment que lo prothonotari de Aragó y son llochtinent, secretaris y scrivans de manament que no seran naturals no pugan fer ninguns despaigs tocants a dits Principat y Comptats y isles sobre ditas; i·s veja a la experiència que molts officials, no essent naturals, en violació de ditas Constitutions y Capítols de Cort, despachen diversos negocis que, per consegüent, venen a ésser nul·los y de ninguna valor. Per ço, suplica a vostra //622v// magestat la present Cort que, ab llur lloació y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que, per llevar dits inconvenients que per rahó de dita nul·litat se podrian seguir y per la observança d'ellas, sia servit manar que ditas Constitutions y Capítols de Cort se guarden inviolablement, no obstant qualsevol abús; y que los officials reals que vuy són y per temps seran sian obligats a prestar jurament de què no contravindran a dites Constitutions y Capítols de Cort ni concentiran que sia contravengut a elles.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 694

94. Com en les provisions dels officis de canceller, vicicanceller, regent la Cancellaria y altras doctors de la Real Audiència se haja per vostra magestat de alguns anys a esta part mudada la forma des de llur principi y erectió de officis servar acostumada, en molt notable dany dels poblats en lo present Principat y Comptats per haver-los volgut atamoritzar alguns llochtinents de vostra magestat amenassant aquells de privar-los de llurs officis si no votaven les causas així civils com criminals y altrament no l'aconsellavan a son gust, suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que dits officials hagen de ser provehits de aquí avant per vostra magestat y de sos successors, durant lo beneplàcit de vostra magestat y de sos successors, com de primer se provehian y no ab la clàusula *durante mera et libera voluntate*, com al present són provehits; y que ab la present Constitutió sien compresos los doctors del Real Concell qui vuy són y los acessors dels governadors.

Orde judiciari per la breu expidició de les causas.

95. Encara que per les Constitutions fetas per lo chathòlich rey don Ferrando segon en lo any 1493 en les Corts del monestir de Santa Anna de la ciutat de Barcelona y per moltes altras fetas, sia donada forma per la evocació y expedició de les causas que se portaven en la Real Audiència, y últimament per vostra magestat //623r// en les Corts del any 1564, en lo Capítol de Cort 14, que comense «Com encara per moltes Constitutions», sie donat cer[t] orde en lo evocar de ditas causas, però per lo que la diversitat del temps ha mostrat ésser necessària major y més clara provisió, per ço, ajustant al dit Capítol de Cort y a totas altras Constitutions fins assí fetas, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que la suplicació que la part que instarà evocació de causa a la Real Audiència aurà de presentar sia en scrits y tant clara y specificada que ab ella se narre lo fet y pretenció de dita part, per manera que lo canceller, vicecanceller y en son cas lo regent la Cancellaria qui aurà de decretar la dita suplicació y la part contra qui se donarà pugan entèndrer clarament què és lo que se demana y per quina causa y rahó, y de la matexa suplicació se pugue entèndrer de hont se pretén lo dret del evocant, a fi y effecte que lo dit canceller, vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria puga millor delliberar què decretació aurà de fer a la tal suplicatió; y que lo scrivà qui expedirà las lletras citatòrias aja de incertar paraula per paraula la dita suplicació, a fi y effecte que la part citada pugue delliberar si li cumple més pledejar o cedir.

96. Y conciderat lo gran número de causas que vuy estan pendents en la Real Audiència, perquè millor y més fàcilment se pugan com és rahó expedir, supliquen humilment los dits tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobatió y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que causas menors de sinch-centas lliuras no puguen en la primera instància, ab qualsevol calitat de pobresa, religió o viduïtat o altra qualsevol que consideràs se pugue, ésser evocadas a la Real Audiència; y que esta Constitutió sia du//623v//radora fins a la conclusió de las primeras Corts sdevenidoras.

97. Y per facilitar la intel·ligència dels negocis civils que·s tracten en la Real Audiència y per a què la una part y altra més puntualment puga saber las pretencions de son adversari y deduhir lo que convindrà a llur justícia y los jutges, no sols ab la inspectió dels processos mes encara ab la concòrdia del fet que moltas voltas resultarà de llurs memorials, puguen ab més certitut y puresa declarar lo que serà de justícia, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que així lo actor com lo reo, en totas las ditas causas civils, hagen de fer

ecle2 29/3/04 19:21 Página 695

llurs memorials en fet del contengut y provat en lo procés y lliurar aquell al relador de la causa dins quinse dias aprés que per dit relador *etiam* per son mer offici ne seran requests; y aprés, lo dia y hora que per dit relador los serà assignat, hajen les dites parts acudir en casa de dit relador ab llurs advocats per fer combinació de un memorial y altre, per provar si ab la interveniència del relador poran en tot o en part concordar; y del que ja dels dits memorials en fet y aprés ab interveniència del relador restarà entre les parts concordat sobre lo fet y provat en procés, sia per lo notari de la causa fet un memorial a part encontinent en presència del relador y de les parts y llurs advocats y fermat de mà de dits advocats, lo qual memorial axí originalment fermat per dits advocats sia cosit en lo original procés; y dels articles que no·s seran poguts concordar se'n fasse un altre memorial per a què de aquells capítols en què seran tant solament discordis se puga proposar lo dupte en la Audiència y en ella legir y apuntar las provas que seran en lo procés sobre aquell article de què se haurà fet dupte y discordat entre //624r// les parts; y feta en la Real Audiència la resolució de dits duptes en fet, hagen de notificar aquella a les parts per a què, certificats de la veritat de tot lo fet resultant del procés, pugan los advocats de les parts fer los memorials en dret sobre los duptas que resultaran de dit fet, per los quals sia donat a quiscuna de las parts vint dias precissos y peremptoris, passats los quals haja lo relador fer la decició de aquella causa a ssoles en sa casa, si li serà comesa *ad decidendum*, o ab conclusió en la Real Audiència si serà de las majors, dins trenta dias aprés immediatament següents, sens poder porrogar dit termini sinó en cas de absència o malaltia, sots las penas en lo Capítol de la Observança contengudas.

98. Ítem, suplican a vostra magestat los dits tres brassos que, ab lloació y aprobació sua, sia statuhit y ordenat que les sentències dels jutges ordinaris en la primera instància tingan execució fins a la suma de cent lliuras, prestada emperò per lo qui en favor seu les aurà obtingudas primer idònea caució; en les causas, emperò, majors de cent lliuras no tingan execució fins a tant seran pasades en cosa judicada.

99. Com sia prohibit que causas de capbrevació o altres emphiteoticàries no puguen ésser evocades a la Real Audiència y encara que quant són evocadas les tornen al jutge de la capbrevació, emperò tarden en la Real Audiència remetre-les per llarch temps, suplique la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que ditas causas no pugan ésser evocadas ab qualsevol calitat a la Real Audiència; y essent, per inadvertència o altrament, evocada alguna causa a la Real Audiència y essent-se opposat aprés per exceptió impedint *litis ingressum*, que és causa de capbrevació o altra emphiteoticària, //624v// hage lo relador dins quinse dias a declarar y provehir sobre dita exceptió ab condempnació de despesas contra la par[t] que decaurà y, si de la dita provisió se suplicarà, la part suplicant tingue altras quinze dias dins los quals lo jutge de la causa de suplicació aje aquella de expedir; y si dins dit termini prefigit axí al primer relador com al de la causa de suplicació algú d'ells dexarà de declarar, se entenga ésser llevada la inhibició y la causa ésser remesa al jutge de la capbrevació, y lo notari de la causa sie obligat de donar una certificatòria a la part com dins dit termini no se ha fet provisió en la tal causa, sots pena de privació de son offici per temps de un any.

100. Més havant, los dits tres staments supliquen a vostra magestat que en lo modo de prosehir en lo progrés y expedició de les causas des del principi d'ellas y lletras citatòrias y inhibitòrias fins a la sentència diffinitiva y execució d'ella *inclusive*, tots los jutges ordi-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 696

naris de totes les corts reals del present Principat y Comptats hajen de guardar lo ritu y orde judiciari y stil de la Règia Audiència; y com per consegüent ajan, aprés de passats tots los tèrmens probatoris y instructoris del procés, fer provisió que sia tingut per denunciat lo que importe ésser declarat que és conclòs en la causa y està en punt de poder-se en ella donar sentència diffinitiva y no sia just que, estant la causa en tal punt, solleve la diffinició al jutge ordinari qui és instruhit dels mèrits d'ella, per ço, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, statuir y ordenar que, aprés de la provisió feta per lo tal jutge ordinari que lo procés sia tingut per denunciat, no pugue aquella causa ésser evocada a la Real Audiència; y si de fet se avocàs y les lletras citatòrias y inhibitòrias se presentassen a la part y al jutge ordinari, en tal cas puga lo dit ordinari prosehir a donar y publicar //625r// la sentència diffinitiva, no obstant la dita citació e inhibitió y sens incórrer ell ni la part citada en vici algú de attemptats o altras nul·litats.

101. Més havant, suplican a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y aprobació, statuhir y ordenar que en les causas de quatre-centas lliuras o majors que·s tractaran en la Ballia General de Catalunya o Procuratió Real dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, quant se haurà donat en aquells sentència diffinitiva tant solament, pugan ésser compel·lits dits balle general, procurador real y sos acessors a fer-ne paraula en la Real Audiència de Cattalunya; y que, seguint la determinació de aquella y no altrament, pugan donar ditas sentències diffinitivas; declarant que en les causas semblants que·s tractaran en la Procuració Real de Rosselló y Cerdanya puga dita paraula fer-se enviant còpia auctèntica del procés al[605] canceller o regent la Real Cancellaria de Catalunya, a despesas de totas las dos parts, per a què la entreguen al doctor de la Real Audiència que'ls aparrà, sens que haja de venir persona de dits Comptats de Rosselló y Cerdanya per a fer dita paraula, perquè no és just que les parts sian vexadas ab tantas despesas com són estadas fins assí; confirmant y en quant menester sia declarant del modo sobre dit la Constitutió feta en lo any 1547, capítol 51.

102. Ítem, suplican los dits tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobatió y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que quant a instància de algun tercer, opposant-se en causa que·s porta devant qualsevol jutge ordinari, si·s vol lo tercer se oppose demanant o assistent o excloent algú dels litigants, no·s puga aquella causa, per calitat alguna que concorregués //625v// en la persona del tal oposant, evocar a la Real Audiència; revocant quant en dita evocació lo Capítol 24 del any 1547.

103. Més havant, suplican los tres staments de la present Cort a vostra magestat que, ab llur lloació y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que la demanda en les causas que·s portaran en la Real Audiència se haja de donar en scrits, és a saber, ab suplicació o ab scèdula, sens emperò derogació del que està disposat en lo Capítol 3 de les Corts del any 1547.

104. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que la reconvenció se dega fer en scrits ab sèdula e suplicació; la resposta, emperò, a dita reconvenció no·s puga fer ab suplicació ni ab sèdula, sinó que lo actor ab los articles que donarà puga respondre a dita reconventió; y que tots estos actes ajan de star en lo matex procés de la causa principal.

605 *A continuació, anul·lat,* regent.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 697

105. Més avant, los dits tres staments supliquen a vostra magestat que, ab llur approbació y concentiment, li plàcia manar statuhir y ordenar que sian servadas les sobre ditas Constitutions de Santa Anna, specialment lo capítol [1]7, disposant que passats los terminis probatoris sian aguts los testimonis per publicats *ipso facto* sens demanar-o la part ni provehir-o lo jutge.

106. Ítem, supliquen a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, statuhir y ordenar que si durant lo plet moriran alguns dels litigants o procuradors de aquells, haje ab suplicatió en scrits demanar-se que sia citat la persona que serà legítima per a continuar la causa, e lo jutge aja de provehir-o en scrits; e axí la suplicació e provisió, lletres citatòrias //626r// y executió d'elles se incerten en lo procés principal com a part substancial de aquell.

[107]. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que ninguna producta general de a[c]tes e instruments o processos sia admesa, ans aja de ser special e indivídua, molt clara y certa; y si serà produhit algun procés, lo qui·l produhirà sia obligat a designar la part del procés que voldrà produhir y lo effecte per lo qual lo exhibex, perquè la part contra qui serà feta dita producta dels actes o part de procés y lo jutge que ha de mirar aquell sia cert de la intenció o causa y per quin effecte aquells ha produït; y no sia obligat lo jutge a mirar sinó allò sols que de dit procés serà designat. E si per ventura serà trobat que hajen designat alguna part de procés ab impertinència, lo advocat que dita producta y designació en tot o en part impertinentment aurà aconcellada y feta sia punit en pena de deu ducats aplicadors a la part contra qui serà feta la tal punició; e si no·s farà dita special designació no sia admesa la producta.

108. Més havant, los tres staments de la present Cort suplican a vostra magestat li plàcia, ab llur lloació y aprobació, statuhir y ordenar que los processos originals axí de causa civil com criminal de assí avant sian fetas en forma de full complit y no en quart de full, y en quiscuna pàgina haja de haver y sian scritas trenta líneas y en quiscuna línea vuyt dictions o paraulas; y per quiscuna fulla contenint duas pàginas axí cumplidament scritas y tenint las líneas y dictions sobre ditas sia donat al nottari y scrivà per son salari un real y de la còpia devuyt diners per fulla, tenint també //626v// les matexas líneas y diccions; y si no·y era lo compliment, perda lo notari lo salari de aquella fulla; y assò hage lloch en los notaris del Real Concell com de les corts reals ordinàrias.

109. Ítem, supliquen a vostra magestat los dits tres brassos que, ab lloació y aprobació sua, sie statuht y ordenat que la denunciació del procés se fassa ab provisió y de la manera que fins assí se és acostumat de fer, sens emperò concessió de algun temps, és a saber, de les causes fins en quatra-centas lliuras com a menors y de les altras com a majors.

110. Com per la poca observança del que acerca del orde com se han de despedir y declarar les causas de la Real Audiència està disposat per les Constitucions del rey don Ferrando segon en la segona Cort de Barcelona, capítol 19, y de vostra magestat en las Corts en la present vila de Monçó celebradas l'any 1547, capítol 6, se hajan causats molt[s] danys e dispendis a les parts litigants, majorment a les que són pobres y destituhidas de tota favor humana, per ser ja vinguts a tèrmens que sens ella no·s pot alcançar la expedició de les causas per antigas que sien, suplica per ço la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que si per les

ecle2 29/3/04 19:21 Página 698

parts serà deposat lo salari, lo relador en la expedició de les causas li seran comesas hage de seguir lo orde que ab ditas Constitucions està disposat sens altra instància y diligència, y que aquell no pugue dit relador interrompre per ninguna causa o rahó, sots las penas contengudas en la Constitutió vulgarment dita de la Observança y altres contra los violadors de les Constitucions statuhidas y ordenadas. Entès, emperò, que si per falta de instància de alguna de les parts la sentència se dexarà de publicar, se //627r// puga dividir lo salari de aquella causa com si la sentència fos publicada, pus emperò sia scrita en lo procés y lliurada al canceller, vicecanceller o en son cas al regent la Cancellaria, feta fe per algun dels dits presidents en lo matex albarà del salari que no està per lo relador de ser publicada, per a què ab dita certificatòria del president los deputats puguen saber que lo salari de dita causa entra en divisió y compartiment; y feta dita certificació al peu de la pòlice del salari per algú dels presidents, sia tornat lo procés al relador per a què tingue custòdia de la sentència fins que a instància de alguna de les parts sia publicada.

111. E jatsia per la Constitució del sereníssim rey y emparador don Carlos, de gloriosa memòria, pare de vostra magestat, en las Corts celebradas en la present vila de Monçó l'any 1542, capítol 18, comensant «Perquè los litigants», estiga disposat que totas las causas denunciadas ab lo orde y forma en dita Constitució exprimits fossen continuades en un llibre, lo qual estiga en casa del prothonotari o son llochtinent, y aquell sens salari algú fos comunicat a tots los qui·l voldrian vèurer perquè los litigants poguessen saber en quin orde y quant se han de fer llurs causas; emperò, com amb la dita forma de llibre tant solament no restan las parts ab suficient notícia en quin lloch estan llurs causas y si encara tenen necessitat de informar de llur justícia y donar los memorials de llurs pretencions, y per causa de dita ignorància solicitan la expedició de llurs causas abans de hora, consumint llur temps y patrimonis per hostals y altrament fora llurs casas, anant molts anys darrera los jutges; per obviar a tants notables danys y dispen//627v//dis de les parts, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur consentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que, encontinent aprés de la celebració de les presents Corts, totes les causas denunciadas y que·s denunciaran per los doctors de la sala del canceller se hajan per lo orde de llur antiquitat de continuar en un llibre, y les de la sala del vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria se hajan per lo matex orde de llur antiquitat de continuar en altre llibre; y aquells hajan de ésser posats en las matexas instàncias a hont los dits presidents tindran llurs audiències per a què sian manifestas a tots los litigants; y en dits llibres, de mà pròpria de dits presidents o en presència sua, de llur manament, se haje encontinent de borrar lo nom de la causa qui per son torn serà per sentència diffinitiva declarada o ab concòrdia de les parts y altrament per renunciació de alguna d'ellas renunciada; y en la tercera sala que vostra magestat a suplicació de la Cort serà servit elegir també semblant llibre estiga en poder del doctor més antich de dita sala

112. Més avant, suplican los tres taments de la present Cort a vostra magestat que, ab llur concentiment, sia statuhit y ordenat que la assignació de sentència se demane en scrits una volta tant solament y aquella sie continuada en lo procés y se provehesca ab continuació de dias, perquè no se hajan de demanar ni provehir altras assignacions.

113. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que en las causas de //628r// appel·lacions que se interposaran de sentències diffinitivas, lo apel·lant en la causa de primera appel·lació justifique aquella, axí per testimonis com per instruments y actes y tot altre gènero de provas repor-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 699

te lo procés y actes primitius, ço és, en les causas que seran fins en tres-centas lliuras dins sis mesos comptadors del dia que serà estada interposada la dita suplicació; los quals terminis passats no puga lo appel·lant produhir ni provar alguna cosa, e sian dits terminis de tres y sis mesos respectivament comuns a totas parts. E si aprés la part appel·lada voldrà deduhir o provar alguna cosa contra lo que serà estat deduhit y provat per lo appel·lant en les causas fins a tres-centas lliuras, tinga dos mesos y en les causas majors de tres-centas lliuras tinga quatre mesos. E si part appel·lada hauria deduhit o provat alguna cosa dins dits dos y quatre mesos respectivament, sian també comuns y precissos al appel·lant; los quals terminis respectivament passats en les causas fins a tres-centas lliuras dins de un mes y en les causas majors de tres-centas lliuras dins dos mesos immediadament següents, lo appel·lant sia obligat fer les degudas diligències perquè lo procés sia denunciat y la causa comesa, si de sa calitat serà tal que se aja de cometre y per a què la sentència se puga donar; altrament, la appel·lació sia deserta. E los dits temps sian contínuos, precissos y peremptoris, remoguts y revocats los fatals y altras terminis per altres Constitutions //628v// de Cattalunya fins ací disposats en ditas causas.

114. E més, suplica la dita Cort a vostra magestat que, ab llur aprobatió y concentiment, sia statuhit y ordenat que los altercats que occorreran en les causas de appel·lacions sian decidits en lo modo y forma exprimits en los altercats de la primera instància; e semblantment, no sian admesas suplicacions ni sèdulas sinó de la matexa manera que en las causas de primera instància.

115. Ítem, se suplica a vostra magestat que, ab lloació y aprobatió de dits tres brassos, sia statuhit y ordenat que en la prosecució y decissió de las causas de suplicació interposadoras de sentències diffinitivas sian servats los terminis prefigits en les causas de appel·lations de sentències diffinitivas.

116. Y per quant ab las Constitutions de les Corts del any 1534, capítol 8, y ab altra del any 1549, capítol 46, stà statuhit que lo orde vulgarment nomenat *de litibus abreviandis* fet en les Corts de Santa Anna sia observat no sols en la Real Audiència Civil y en les corts dels portantveus de general governador en lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, mes encara en les corts dels altres ordinaris reals que tingan jutges ordinaris, assessors o asidents presents en les ciutats y llochs reals, per ço suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que sia ordenat ara lo matex ab lo orde judiciari que per Constitucions serà en les presents Corts ordenat, revocant qualsevol Constitutions en quant contrariassen //629// ni alguna cosa differissen al que lo present orde judiciari serà statuhit.

117. Y per evitar a les parts de despesas y que los doctors de la Real Audiència de vostra magestat no se ocupen en casos de poca importància, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que les causas menors de sinquanta lliuras no puguen ésser evocadas a la Real Audiència en virtut de la clàusula de renuntiatió de propri for y submissió a qualsevol altra, y lo privilegi de scriptura de ters concedit a la ciutat y cort del veguer de Barcelona sia extès a totas las altras Corts de veguers del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, axí com si specialment fos concedit a quiscuna de les ditas veguerias.

118. Més havant, suplican los tres brassos a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobatió, sia statuhit y ordenat que en les lletras citatòrias que emanaran de la

ecle2 29/3/04 19:21 Página 700

Real Audiència y dels jutges ordinaris del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sian posats los terminis y clàusulas que per Constitutions de Cattalunya fins ací fets està disposat se posen; y que aproporcionadament, segons se disposarà en estas Corts, se hajan de posar en les ditas lletras citatòrias clàusules sobre las causas majors de sinch-centas lliuras, com que no sian de administrations de ciutats y vilas e de censals o de violaris.

119. E per quant la experiència del passat ha mostrat que la multiplicació de suplications y sèdulas que los advocats fan en scrits en casos no necessaris y los altercats volun//629v//taris fins assí són estats molt gran part de fer grans processos y axí differir la declaratió de las causas, per ço, per abreviar los plets y facilitar la expedició de les causas y també per rellevar a las parts de les despesas voluntàrias que·s fan vuy ab los nottaris, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur lloació y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que les suplicacions y sèdulas en scrits, sinó en los casos exceptats que aprés se diran, no se admeten de ací havant en les causas civils que se aportaran en la Real Audiència, ans tot lo que se offerirà en aquell judici, ara sian altercats o altra qualsevol incident o emergent per les parts, se haja de deduhir de paraula y no en scrits, y també per lo jutge sian decidits verbalment; e si, per error o altrament, suplicacions o sèdulas o altras deductions de les parts seran rebudas en scrits aprovehidas, no·s puga haver rahó de aquellas ni se pugan comptar entre les fullas del procés ni per aquellas pagar alguna cosa al nottari; y aço procehesca y se haja de servar també en los processos y causas de segonas y terceras instàncias.

120. E per quant la dita Cort confie que vostra magestat resecarà lo excessiu número dels notaris que escriuen en la sala, assignant a cada hu dels doctors de la dita Real Audiència tres o quatres nottaris que escriguen los processos que respectivament devant cada hu de ells se ventillaran, y que los dits notaris, les hores que los dits doctors de la Real Audiència tindran ubert son studi y daran a la part audiència en ses casas, acistiran tots los dits notaris y cada hu d'ells ab lo doctor a qui serà assignat per notari, lo que se entén serà de grandíssima utilitat per a //630r// la breu expedició de les causas, suplican los tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que los dits notaris, a les horas sobre ditas, hajan de acistir personalment en les casas dels dits doctors, y cada hu de dits notaris aja de tenir y aportar un llibre e o registre o dietari en lo qual se hajan de continuar tots los incidents y provisions verbals que en ditas causas se faran; y la part que voldrà deduhir alguns cosa de paraula, fassa citar primer a la part altra o a son procurador en scrits ab prefictió de dia y hora, la qual citació aja de expedir lo nottari sens sperar de tenir special comissió ni manament del jutge o relador de la causa. E citada dita part contrària lo dia y hora assignat, essent aquella present o ab contumàcia absent, la part que aurà obtinguda dita citatió deduesca de paraula tot lo que voldrà; e lo jutge o relador, hoïdas las parts e o sos advocats verbalment, provehesca lo que serà just. E si hi tindrà dupte, feta paraula a la Real Audiència o sens ella, aprés farà dita provisió verbalment, y dita provisió per lo notari de la causa se haja de continuar en lo dit llibre o registre, y dita provisió tant solament aprés haja de continuar en lo procés si alguna de les parts ho demanarà; revocant la Constitució del any 1547, capítol 4, en quant a la prosecució y dicissió dels altercats dóna altra forma de la contenguda en lo present capítol, entenent que en dit verbal no·s puga tractar en aquest cas sinó del altercat o

ecle2 29/3/04 19:21 Página 701

incident o emergent de aquell; y que //630v// sia la present Constitutió duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

121. Ítem, supliquen los tres staments de la present Cort a vostra magestat que, ab approbatió y concentiment llur, li plàcia statuhir y ordenar que las exequtions declinatòrias per impedir lo ingrés o progrés de la causa se hajan a deduhir y apposar ab suplicació articulada si menester serà. E si lo fet no requerirà articles, deduescan-se y apposen-se dictas exceptions ab suplicació o sèdula sola; y per provar córregan trenta dias precissos y peremptoris sens altra provisió, los quals sian comuns a la una part y a l'altra; dins dels quals trenta dias puga lo reo respòndrer ab una sola suplicació o sèdula y si menester serà articulada; y lo nottari, sens altra comissió, puga rèbrer los testimonis y done lletras compulsòrias si menester seran; e sobra ditas exceptions no se admetan altras suplicacions ni sèdulas; e de la provisió que·s farà sobre ditas excepcions no·s puga suplicar sinó a la matexa sala, encara que dita provisió fos estada feta ab paraula en aquella matexa sala; e de la declaratió que·s farà en dita causa de suplicació, o sia confirmatòria o revocatòria de la primera provisió, no se'n puga altra volta suplicar ni en virtut de *restitutio in integrum*; y la part que aurà posadas ditas exceptions aja també de deposar lo salari dins los dits trenta dias, altrament sian agudas per no opposadas; declarant y limitant en tot lo sobre dit lo Capítol 2 de les Corts del any 1547 y totas las altras fins assí fetas, disposant-ho sobre lo orde de disposar, proseguir y decidir ditas exceptions[606] dilatòrias; y a la part evocada y citada appo//631r//sant ditas excepcions, si subcumbirà en ellas, hajan incorregut tots los temps donats per Constitutions; revocant quant en açò lo Capítol 13 del any 1493.

122. Y per quant los sobre dits y altras altercats que les parts, per impedir lo progrés de la causa principal, mouen són lo major impediment que se offerex per a què las causas en la Real Audiència duran per tant llarch temps, perquè en fins assí se és guardat que durant los dits altercarts y fins que aquells sian expedits no corren los temps prefigits per a la expedició de la causa principal, supliquen los tres brassos a vostra magestat que per llevar tant grans abusos li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, statuir y ordenar que, conforme a dret y justícia, los temps prefigits per les Constitucions, Capítols y Actes de Cort per lo progrés de les causes principals, axí probatoris com instructoris y qualsevol altras sian, fins a la sentència diffinitiva y executió de aquella *inclussive* córregan contra la part que subcumbirà; y contra ella sobre los dits altercats serà provehit y declarat axí en la primera provisió com en la causa de suplicatió si de aquella aurà suplicat; revocant en assò qualsevol Constitució o altra lley de la terra lo contrari disposant. Y que, sobre les exceptions posadas en lo propprecedent article y altras qualsevol altercats, lo relator aja de declarar dins lo temps a ell prefigit per la Constitució per vostra magestat feta en lo any 1547, capítol 4, que comence «Ítem, statuhim y ordenam, ab lloació y approbació de la present Cort, que si causas algunas»; y que la present //631v// Constitució sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

123. Més havant, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels tres brassos, statuhir y ordenar que los terminis certs, precissos y peremptoris, conforme a las Constitutions fetas en les Corts de Santa Anna y altres Constitutions de Cattalunya disposants sobre lo

606 *A continuació, retallat,* si subcumbirà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 702

orde judiciari, donats axí al actor com al reo, axí per donar la demanda y per la recovenció articulat y provat sobre los mèrits de la causa principal com per objectar y corroborar los dits y personas dels testimonis y produhir actes y scripturas axí públicas com privadas y per qualsevol altra gènero de provas e instruhir lo procés, córregan y resten en sa forsa les ditas Constitutions, de tal manera que en res aquellas no sian derogadas; e que los dits terminis per ditas Constitutions prefigits en les causas plenàrias córregan *ipso iure et facto*, sens provisió ni ministeri de jutge. Y que lo nottari de la causa sia obligat a pendre qualsevol interrogatoris que per la part contra qui seran donats los articles li seran dotats, los quals se hajan de donar en scrits dins lo temps que per Constitutions està disposat. Y que, passat lo termini per a dar los interrogatoris, sia obligat en expedir y donar a les parts lletras compulsòrias y plicas en la forma ordinària, ab inclusió dels articles e interrogatoris sobre los quals han de ésser examinats los testimonis, seguint la forma que la part que à donat los interrogatoris ha demanat en ells sobre lo //632r// interrogar los testimonis abans o aprés de ésser interrogats sobre los articles y, si request serà, ab clàusula de rèbrer respostas personals y per a poder tràurer actes sens ministeri ni provisió de jutge, com dalt és dit.

124. E per major declaració del pròxim precedent capítol, li plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir que la provisió que lo relador de la causa o jutge farà als articles per cada una de les parts se donaran per llevar la impertinència de ells o de ésser infamatoris o injuriosos o altrament no deure-se admetre, lo dit jutge o relador hage de fer provisió com vuy se fa *ad respondendum ad tertiam*, a fi que la part contrària de paraula y no en scrits lo pugue advertir si·s deuen admètrer o no, y lo relador o jutge haver-ne la concideració que li aparexerà; y admetent-los, fasse solament també de paraula provisió *currant tempora Constitutionum*, sens donar una ni moltas dilacions; y donant la part contrària interrogatoris, sian posats en la plica per lo nottari, sens poder-se comunicar a la part contra qui se donaran fins que sian haguts per publicats los testimonis.

125. En les causas, emperò, sumàrias com són de aliments, pocessoris e comandes e de forasters e altras que de sa naturalesa requirexen summària cognició e per prompta probació són líquides, e les causas executivas en les quals per les ditas Constitutions de Santa Anna, capítol 24, y altras és estat ordenat que se hajan breument expedir, no observadas les dilations de les causas plenàrias, dexant açò a arbitre del Concell o de aquell //632v// qui serà jutge de la causa, per ço suplica la present Cort a vostra magestat que, ab lloació y aprobació llur, sia statuhit y ordenat que, llevat dit arbitre, sian prefigits a las parts dos mesos per als temps probatoris ab testimonis e altras dos per justificar ab actes y altre qualsevol gènero de provas; y que sia llevat tot arbitre al relador, tant en lo abreviar com en allargar los terminis. E sian los dits terminis axí precissos o peremptoris e córregan sens ministeri ni provisió de juge, si e segons està statuhit y disposat en les causas plenàrias, havent per corregida dita Constitutió y altras qualsevols Constitutions fins assí fetes quant a dit arbitre; y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de les primeres Corts.

126. E per quant poch valdria prefigir los terminis a las parts si passats aquells no·s prefigís al juge o relador dins lo qual haja de sentenciar en les ditas causas sumàrias, per ço y altrament, suplican dits tres brassos a vostra magestat que, ab llur concentiment y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que, passats los dits terminis a les parts prefigits, hage dins quinse dias precissos y peremptoris a declarar y sentenciar en les ditas causas, sots pena de perdre una terça de son salari ordinari; la qual sie duradora y applicada al matex general qui la aurà de pagar.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 703

127. Ítem, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar, ab la dita lloació y aprobatió, que los articles tant del actor com del reo se hajan a donar en scrits; lo nottari, emperò, de la causa no puga rebre dits articles, sinó que juntament se li donen tots los actes e instruments dels quals se farà menció en dits //633r// articles; ni se admeten articles en los quals se fes producta de actes en general, ans solament se admeten les productas de actes en què se specificaran clara, certa y specialment los actes e instruments que·s produexen y lo effecte per lo qual se produhirà cada acta e instrument; ni tampoch se admeten articles ab los quals en general se diga que la cosa de què se tracta competex al articulant o altri per sos justs y legítims títols, ans *in specie* e indivíduo clarament haja de exprimir lo títol, causa y rahó particular y per quins actes, contractes e o successió pretén competir-li dita cosa. Però per lo sobre dit en lo present capítol no se entenga que en lo discurs de la causa no·s pugan produhir més actes, contractes, successions y altres qualsevol scripturas que les parts voldran produhir, ans los sia lícit fins a la denunciació del procés produhir los actes que voldran y hajan de ésser admesos per observansa de les Constitutions y stil de la Règia Audiència, que tot lo procés és hagut per demanda; y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de les primeres Corts.

128. E més avant, sia statuhit y ordenat que los articles per objectar o corroborar les persones o deposicions de testimonis respectivament se hajan de donar en scrits y hajan de ésser admesos per provisió del jutge també en scrits, com damunt és dit en los articles de la causa principal; y per a provar aquells córregan *ipso facto et iure* y sens provisió de jutge lo temps disposat per les Constitutions, llevat lo arbitre donat al jutge per la Constitutió feta en Santa Anna, capítol 17, per a donar major termini, salvo en les causas en les quals apa//633v//regués que ab la solempnitat de la Constitutió alguna part tingués necessitat de dilació ultramarina, lo qual se entene així quant al temps probatori dels articles de la causa principal com sobre objectes y abonos y per instruhir lo procés; y que la present Constitutió sie duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

129. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, statuhir y ordenar que los altercats y articles incidents que·s mouran sobre pretencions de spolis, aliments, attentats e ho falcedat se pugan proposar ab suplicació o sèdula en scrits y de aquells se fassa procés separat del principal; en lo qual, acerca de admetre suplications o sèdulas, se observe lo que dal és dit en lo procés de la causa principal; y durant los altercats sobre los aliments, attentat e o falcedat no retarde ni impedesca lo procés de la causa principal, los temps de la qual córregan y se passe avant en cada procés, exceptat si lo altercat se mourà sobre spoli comès moguda ja la *lite*; y que leshoras, durant lo altercat sobre dit spoli, no córregan los temps ni la part sia oïda que aurà spoliat sinó que primer se provehesca sobre dit spoli; y en los predits quatre altercats lo procés se haja de instruhir per tot gènero de provas dins dos mesos precissos y peremptoris. En los altres emperò qualsevol altercats córregan los temps probatoris e instructoris de la causa principal, en prejuhí de aquella part que subcumbirà en dits altercats, no obstant altres qualsevol Constitucions[607] //634r// en contrari quant en açò disposants; y que la present Constitució sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

607 *A continuació, ratllat,* sia dura.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 704

130. Més havant, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels tres brassos, statuhir que la restitució *in integrum* que per les personas a qui competex de dret incidintment en lo progrés de alguna causa se deduhirà, se hage de demanar ab suplicació en scrits; y per justificació de aquella se pugan fer y donar articles també en scrits, ab què correguen les dilacions en aquest cas com en los altres incidents sobre dits; y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de les primeras Corts.

131. Ítem, ab lloació y aprobació dels tres brassos, se suplica a vostra magestat que se statuesque y ordene que quant en cas lícit se suplicarà de declaració feta sobre altercats verbalment deduhits e la provisió serà feta, no feta paraula en la Audiència, dita suplicació se haje de interposar per a la matexa sala. E si la provisió sobre dits altercats serà feta ab paraula en la Real Audiència, de aquella se pugue suplicar *in forma* a la tercera sala; y de la declaració que·s farà en qualsevol de les causes de ditas duas suplications, ara sia revocatòria o confirmatòria de la primera provisió, en ninguna manera se'n puga suplicar ni demanar restitució *in integrum*; y la causa de suplicatió axí interposada se tracte també verbalment; y que sia duradora la present Constitutió fins a la conclusió de les primeras Corts.

132. E més, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar que los //634v// actes e instruments e altres scripturas privadas que per les parts se exhibiran en la forma dita en lo precedent capítol y no altrament, sian incertadas o cosidas en lo procés d'esta manera: que per major facilitat del jutge y també de les parts, tots los actes produhits per lo actor, encara que sian per diversos temps, se posan consecutivament a part y no estigan mixturats en lo procés judiciari, y lo matex se fasse dels del reo, perquè axí se entendran millor los drets de les parts; sols los poders dels procuradors se hajan de incertar en lo procés per substanciar aquell; y que sia duradora la present Constitutió fins a la conclusió de les primeras Corts.

133. Ítem, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que, aprés del temps per les Constitutions fetas en las Corts de Santa Anna y altras Constitutions de Cattalunya donat y prefigit per instruhir lo procés, córregan a las parts dos mesos per a provar y haver per provat contra los actes e instruments produhits y corroborar respectivament dins lo temps per instruhir; los quals dos mesos passats, los testimonis, si alguns ne hauran donats, tinga la part altra un mes per a objectar y provar lo que li convé contra lo acte o actes novament produhits; y passat aquest temps, *ipso iure et Constitutione* y sens provisió de jutge, sian aguts per publicats y lo procés, conforme les Constitutions de Cattalunya, sia hagut per denunciat, de tal manera que, feta y scrita de mà pròpria //635r// del relador la denunciació del procés, no sian admeses ningunas suplications, sèdulas ni altres novas productas ni encara que·s demanés *restitutio in integrum*. E si acars serà que per inadvertència semblants suplications, sèdulas o productas se admetessen, no sien comptadas entre les fulles del procés ni pagadas al nottari ni de aquellas se puga haver rahó alguna, com lo dit temps de dos mesos se done ultra del que stava ordenat per Constitutions de Cattalunya. Entès, emperò, que als qui de dret competex y per part sua se pot demanar la restitució *in integrum* se'ls haja de concedir y per a provar llur intent se'ls puga donar dilatió de altres dos mesos y no més havant, restringint en açò lo temps de un any donat a arbitre del jutge per la Constitució del any 1493, capítol 18, que comence «Ítem, que publicats los testimonis als dits mesos precissos», com ja lo dit arbitre del jutge fonch restret per vos-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 705

tra magestat en les Corts en la present vila celebrades en lo any 1547, capítol 5; y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de les primeras Corts.

134. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que lo tercer opposant a la *lite* en qualsevol part del procés y en qualsevol stat y punt en què està la causa, se entengue venir a ella en lo stat y tèrmens en què la causa està, de manera que si en aquell en què ell ve a la causa les parts que entre si principalment litigan podan fer //635v// provas algunas conforme a las presents Constitutions, també la tercera opposant les puga fer per part sua; altrament, ell tampoch no les puga fer y se li haja de imputar a llur tardança, no llevant-li, emperò, que no pugue provehir a sa justícia en altra juy, com de dret li és permés.

135. Més avant, suplican los tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que la comunicatió del procés, aprés de ésser denunciat y no abans, se pugue demanar una volta per les parts y per llurs advocats verbalment, y lo jutge o relador la haja de donar segons és en lo procés y conforme al temps de la Constitució, lo qual no·s pugue allargar per llarch que sia lo procés de un mes, encara que los advocats de la part a qui serà concedida dita comunicatió sian molts; y en cas que lo advocat, essent sol, morís o se'n anàs per llarch temps de la ciutat, vila o lloch ahont se trobarà la causa y la part agués de pèndrer nou advocat, pus en altra manera se haja de donar altra comunicatió conforme a la primera; y que sia duradora la present Constitutió fins a la conclusió de les primeras Corts.

136. Ítem, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment, statuhir y ordenar que, feta la provisió de la denunciatió del procés, no sian admeses[608] suplications, sèdulas ni productas de actes y instruments sinó la sola sèdula en scrits ab la qual se demana ésser assignat a sentència, sinó en cas que per ésser vingut de nou a notícia de alguna de les parts, ab lo jurament //636r// acostumat del qual vol produhir, en lo qual cas no pugue ésser admesa la tal producta, encara que la part jure que novament han vingut a sa notícia lo acte o actes y altras scripturas que voldrà produhir, sinó una volta sola y no més, encara que·s demane per via de restitució *in integrum*; y esta vegada que ab lo dit jurament li porà ésser concedida, quant ho demanarà, sia ab scriptura en la qual clarament aja de individuar y narrar lo que lo acte o actes que entén produhir contenen, a fi y effecte que lo jutge pugue entèndrer si fan a la decissió de la causa; y si se narrarà que los tals acte o actes estan en poder de altri y se demane temps per a traure'ls y produhir-los, no se li pugue donar en manera alguna dilació de més de dos mesos precissos y peremptoris; y si aprés se veurà que los acte o actes que·s produhiran no són conformes al que és dit que contenian, caygue la part produhint en pena de vint-y-sinch ducats aplicadors als pobres del hospital; y que sia duradora la present Constitutió fins a la conclusió de les primeres Corts.

137. En los casos en los quals per Constitutions de Cattalunya està disposat que les parts puguen demanar los duptes resultants del procés y audició de advocats en la Real Audiència o fora d'ella, supliquen los tres brassos a vostra magestat sia statuhit y ordenat que sia demanat ab suplicatió o sèdula y lo relador sia obligat a donar-los y assignar dia per a hoir los advocats en presència de les parts; y los dup//636v//tes sien posats en

608 admesos, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 706

lo procés, ajustant en açò a les Constitutions la una del any 1542, capítol 2, y l'altra de las[609] Corts del any 1547, capítol 10.

138. Ítem, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, ab llur concentiment, que cada hu dels doctors de la Real Audièntia, en les causes de appel·lacions dels ordinaris, puga a solas y sens conclusió feta en dita Real Audiència conèxer, diffinir y sentenciar, no excedint les ditas causas summa o valor de quatre-centas lliuras; y que en les decretacions y commissions que faran en la suplicació de la introducció de la causa per lo canciller, vicecanciller y en son cas lo regent la Cancellaria haja de decratar en la següent forma: «*Audiat, colligat et super intermediis debite provideat et, si non est maior quadringentarum librarum, decidat*», perquè ab aquexa decretació se entenga que no·y ha necessitat de fer-se'n altra per a dicidir, sinó que lo relador tot sol, sens fer conclució en la Real Audiència, po[t] decidir tal causa. Emperò, totas las altras causas que seran majors de quatre-centas lliuras sian decididas ab conclusió feta en la Real Audiència a sola relació del relador, sens aver de assignar conrelador, revocadas en açò les Constitutions fins assí fetas que disposaven que en les causas de sinch-centas lliuras o majors se hagués de assignar conrelador; y que la present Constitució sia duradora fins a la conclusió de les primeres Corts.

139. E més, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació, statuhir y ordenar que en los casos en los quals //137r// és lícit a las parts suplicar contrari imperi o en forma a la altra sala, si lo hu dels litigants suplicarà contrari imperi y lo altra *in forma*, encara que de diversos caps o capítols sia obligada la part altra que haurà suplicat contrari imperi aderir a la suplicació *in forma* per la altra part interposada, dexant la suplicació contrari imperi, y se puga en la causa de suplicació *in forma* fer-se novas provas y productas, ab tal emperò que·s fassan dintre deu dias y de la matexa manera que poguera en la causa de contrari imperi; y açò matex sia observat en dos o molts *litis* consortes, alguns dels quals volguessen los uns suplicar contrari imperi y los altres *in forma*; y lo matex sia observat quant se suplicarà de provisions interlocutòrias les quals se faran aprés de la sentèntia.

140. Ítem, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur approbatió, sie statuhit y ordenat que no sian admesas appel·lations sinó de sentències diffinitivas o de provisió que tinga forsa de diffinitiva y lo gravamen de la qual provisió no·s puga reparar per la appel·lació *forsan* interposadora de la sentència diffinitiva proferidora en dita causa; y perquè·s puga conèxer de quina calitat és la provisió interlocutòria de la qual se aurà appel·lat, lo tenor de aquella sia incertat en lo instrument de apel·lació o que la part que haurà apel·lat per instrument públich haja de fer-se de la dita provisió interlocutòria; y que sia duradora la present Constitució fins a la conclusió de las primeras Corts.

637v// 141. Y si·s suplicarà de alguna provisió y sobre aquella al canceller, vicecanciller y en son cas regent la Cancellaria apparrà decretar *providenda in Regia Audientia*, sia obligada la part que suplicarà instar dins tres dias útils, comptadors del dia de la dita decretatió, la comissió o repulsió de dita causa; altrament, sia haguda la dita suplicatió per no interposada y la provisió sia passada en cosa judicada. Si, emperò, se suplicarà de la sentència diffinitiva y en la decretació per los demunt dits serà decretat *providen-*

609 *A continuació, ratllat,* Cots.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 707

da in Regia Audientia, sia obligat lo suplicant dins deu dias fer diligència, entenent que sien tengudas per fetas diligències si en la suplicació serà continuada la *oblata* per scrivà de manament, y lo president haja de fer la decretació dins tres dias aprés que serà presentada en la Real Audiència y, en tot cas, devant lo hu dels presidents; y que la present Constitució sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

142. Ítem, per rellevar a las parts condempnadas de excessivas despesas en las executions que contra ells se faran, suplica la dita Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y concentiment, statuhir y ordenar que per ningunas executions de sentències diffinitivas o interlocutòrias de la Real Audiència no·s pugan trametre alguazils, notaris, porters o altres officials de Barcelona enfora per a fer les tals executions, si no fos per quantitat o valor que passàs de mil lliuras; ans totas las lletras executorials en causas menors de mil lliuras se hajan a derigir als ordinaris reals o de barons, qui hajan de fer la executió conforme al tenor de ells; y si los dits ordinaris eran negligents en fer-les, puguen //638r// ésser punits a arbitre del llochtinent general o, en son cars, del portantveus de governador.

143. E per quant per la Constitució del cathòlich rey don Ferrando segon, feta en la segona Cort de Barcelona en lo any 1503, capítol 10, y per altra Constitutió del any 1542, capítol 27, que comença «Per major solempnització», los dias feriats per les festas de la nativitat de Nostre Senyor Jesuchrist no comensen fins al dia matex de Nadal, de manera que los qui són de un cap o altra del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya que·s troban en Barcelona per proseguir los plets que tenen en la Real Audiència, si esperan tots los dias jurídichs, són forsats passar las festas fora sa casa, suplican los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment y approbatió, statuhir y ordenar que lo darrer dia jurídich de la Audiència Real y altres tribunals ans de les festas de Nadal sia la vigília de Sant Thomàs Apòstol, y des de aquell dia *exclusive* comensen los dias feriats fins a la festa de la Epifania *inclusive*.

Observança.

144. La causa major y més principal per la qual diverses molèstias se són donadas a vostra real magestat ab embaxadas y altrament, y se són fets y causats grans gastos y despesas al General del present Principat, és haver vist en lo present Principat ésser-se moltas voltes contrafet als Usatges de Barcelona, Constitucions y Capítols de Cort del present Principat; y axí matex, per excusar ditas contrafaccions [se ès vist moltes voltes fer sinistres e unjustes interpretacions de dites Constitucions,] privilegis y altras drets de Cattalunya, contra la mente, sèrie y tenor de las matexas lleys de la terra, per los //638v// doctors de la Real Audiència. Y assò se és vist axí moltas voltas perquè los matexos qui consellaven lo que·s feya contra ditas Constitutions declaravan aprés si era estat contrafet o no, y per dit effecte interpretaven y hajan interpretat las ditas Constitutions y altras lleys de la terra en y per la forma a ells ben vista, ab gran dany del present Principat, pretenent que la interpretació en lo cas occorrent tocave a ells; y assò contra dispositió dels Capítols vulgarment dits de la Observança dels sereníssim[s] reys don Joan y do Ferrando, de immortal memòria, en lo títol «De observar Constitutions», y apartar-se de les dispositió y forma donada per les Constitutions del rey don Jaume 2 en la segona Cort de Barcelona, capítol 31, y en la Cort de Gerona, capítol 50, en lo títol «De interpretatió de Constitucions». Y és cert que, reparadas y attentadas estas dos cosas ab lo attento que convé a la bona administració de la justícia y al repòs y tranquilitat de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 708

Cattalunya, cessaran ditas embaxadas y altras diligències y inquietuts causadas y fins ací donadas a vostra magestat, ab despesas y dany del General. Per ço y altrament per observansa y executió de les ditas Constitutions y per declaració y interpretació de aquellas, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que, sempre y quant en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya per algú o algunas personas se pretendrà que algun official real no subjecte a taula o doctor del Real Concell de vostra magestat aurà dexat de fer y en son cas fet y provehit o attentat alguna cosa o cosas contra los Usatges de Barcelona, Constitutions Generals de Cattalunya, Capítols o Actes de Cort, usos y costums, privilegis y altres immunitats del present Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló //639r// y Cerdanya, en tal cas o casos si lo tal official o officials reals o doctor o doctors del Real Concell, requests en scrits per dos voltas, ab injúria e o notificatió particular del Usatge, Constitutió, Capítol, Acte de Cort o altra lley de la terra a què se pretendrà ab lo tal acte o provisió o omissió ser contrafet per la part que pretendrà interès e o per lo síndich del General de Cattalunya, lo qual tinga obligació de fer tal requesta sempre que la part en scrits o de paraula serà request, sots las penas de sinquanta ducats, los quals se li executen en son salari, no revocaran e o haurà revocat, cumpliran ho auran complit los tals prosehiments, actes, provisions e o comissions axí fets y fetas en violació de les tals Constitutions e altras lleys de la terra dins tres dias precissos y peremptoris comptadors del dia de la segona requesta, en tal cas, a petició, suplicació o requisició a la part que pretendrà la tal contrafactió de Constitució y altra lley y lleys de la terra e o del dit síndich del General, sia del real servey de vostra magestat essent en lo present Principat de Cattalunya, Comptats de Roselló y Cerdanya o en absència sua sia obligat lo llochtinent general de vostra magestat, fer nominació de tres personas les quals no pugan ser dels qui han fet ni aconcellat la tal contrafacció e o omissió de Constitutió y lley o lleys de la terra ni suspectes, ni per semblant los deputats del General de Cattalunya tingan obligació de ajuntar les personas dels tres staments, ecclesiàstich, militar y real, en la casa de la Deputació, en lo lloch y forma acostumats, y per aquelles a més vots se haja de fer nominació y elecció de dos personas de cada stament, ço és, //639v// dos ecclesiàstichs, dos militars y dos reals, als quals, en cas de recusatió de acceptar tal càrrech, se'ls puga fer força ab penas de privació de officis en la casa y General de la Deputació de Cattalunya, si ja acàs no fos tant justa la recusació que paragués als dits tres brassos tenir lloch; los quals, juntament ab los nomenats per part de vostra magestat e o son llochtinent general, jurant y hoïnt primer sentència de excomunicació de bé y degudament postposat tot odi, amor y rancor, declarar per via de scrutini, votant y favejant de manera que no se puga entendre lo vot particular de algú de aquells, si lo tal acte, provisió e o omissió del qual o de la qual se haurà fet quexa sia contra alguna de las Constitutions de Cattalunya o altra lley de la terra designada o designadas en dit protest o requesta als tals officials o official real e o jutge o jutges, conceller o concellers de vostra magestat presentada, dins termini de vint dias precissos y peremptoris comptadors del dia de la tal nominatió feta per los dits tres brassos. Y si a cars dins dit termini de vint dias precissos y peremptoris no serà declarada per ditas nou personas la tal Constitutió o lley de la terra, se entenga passats aquells ser declarada en favor de la part instant *ipso iure*; y si per les sobre ditas personas elegidas o la major part de aquellas serà declarat lo tal acte, provisió o omissió ésser fet o feta contra alguna o algunas de les ditas lleys de la terra, al tal jutge, official real, conceller de vostra magestat notifica-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 709

da o notificadas, en tal cas o casos les personas que aprés de ser-los notificada la tal Constitutió o Constitutions o altres lleys o lley de la terra no //640r// haurà volgut revocar ni haurà revocat e o complit semblants prosehiments e o comissions fets y fetas en violació de la tal Constitutió o Constitutions, lley o lleys de la terra, ans haurà volgut persistir en aquell, en tal cas o casos sian [incidits] *ipso iure et Constitutione* los tals official o officials reals, jutge o jutges, conceller o concellers de vostra magestat ab les penes contengudes en lo Capítol vulgarment dit de la Observança, ajustant en aquell que lo qui serà inhabilitat per haver contrafet a dita Constitutió o Constitutions, lley o lleys de la terra no puga ésser tornat a habilitar per vostra magestat sinó en Corts Generals y ab concentiment y aprobació de la Cort General.

Offici de la Santa Inquisició.

145. Encara que ab santíssim y christianíssim zel lo chathòlich rey don Ferrando segon, besavi de vostra magestat, ab indults y privilegis apostòlichs haja posat la Santa Inquisició en los reynes de Espanya contra la herètica y apostàtica pravitat, de la qual com a tots és notori an exit grandíssims effectes per lo augment de la santa fe chathòlica; y al principi, axí lo inquisidor general com los altras inquisidors posats en districtes separats, tinguessen sa jurisdictió limitada en les cosas tant solament de la fe y conforme està disposat per lo dret canònich; y és cert que en estos reynes de Aragó y specialment en lo Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya no se'ls pogués donar alguna jurisdicció temporal, majorment en prejudici de les Constitutions de Cattalunya, Capítols y Actes de Cort, privilegis, usos, costums y altras lleys de la terra, y per consegüent no se puguessen entrametre *active* ni *passive* de causas civil ni criminals sinó solament com //640v// dit és de les cosas tocants a la fe y a lo propri llur offici. Noresmenys, entenent en los dits Principat y Comptats lo que inportave al servey de Déu, conservació y aument de la religió cathòlica christiana, que lo dit offici de la Santa Inquisició fos auctoritzat y respectat per tots, en les Corts celebradas per la reyna dona Germana en esta vila de Monçó en lo any 1512, se contentaren de fer ab lo inquisidor general qui leshoras era certa concòrdia per la qual fonch en certs casos augmentada la jurisdicció als inquisidors que per temps serian en los dits Principat y Comptats. La qual concòrdia, per capítols separats fonch decretada aprés en les Corts que lo emparador don Carlos, pare de vostra magestat, de immortal memòria, celebrà en la ciutat de Barcelona en lo any 1520 y confirmada per lo inquisidor general qui leshores era, y entrevenent en tot la auctoritat y concentiment del dit emparador y rey don Carlos, de gloriosa memòria; y tota aquella concòrdia y capítols de ella foren confirmats per lo Papa Leó 10, de felice recordació. Y la dita concòrdia és molt cert y de dret indubitat que tingué y se forsà de contracte, y tots los inquisidors qui són estats aprés de aquella eran obligats a guardar-la, perquè per lo effecte d'ella fonch assignat per los tres brassos al dit Sant Offici de la Inquisició de la ciutat de Barcelona y son districte un censal sobre les pecúnias y drets de las generalitats de sis-centas lliuras de renda per quiscun any, les quals sempre ha rebut y de present reb lo receptor del dit Sant Offici; y don Ferrando de Loazes, que morí archebisbe de València, al temps que entrà en //641r// lo exercici de son offici de inquisidor jurà de observar tots los dits capítols, com conforme al Capítol de dita Cort 37 y següents fins al Capítol 40 *inclusive* són tots los inquisidors obligats jurar. Y com, en grandíssim prejudici dels poblats en los dits Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, ajan dexat los inquisidors que aprés són estats de jurar la obser-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 710

vansa de dita Constitutió y, lo que pijor és, se hajan occupat molta major jurisdicció de la que en manera alguna poden tenir en los dits Principat y Comptats, y los poblats en ells resten en grandíssima manera agraviats dels prosehiments fets per los dits inquisidors, com ab lo memorial de dits agravis se és a vostra magestat notificat; y encara que los dits inquisidors sian jutges ecclesiàstichs, occupant-se com dit és la jurisdicció real de vostra magestat y dels barons, y per antiquíssima regalia des del temps que los dits Principat y Comptats foran trets de poder de moros toque a vostra magestat y a son real offici conèxer dels agravis y excessos de jurisdictió que los jutges ecclesiàstichs delegats, encara que sian per universitat de causes, fan, y així són sitats *in banco regio* per a dit effecte; per ço, humilment suplican a vostra magestat los tres brassos que, provehint als abusos y agravis que los dits inquisidors fan, primerament, ab llur aprobatió y consentiment, li plàcia statuhir y ordenar que los dits capítols de la concòrdia fets y jurats en lo any 1520 y per Papa Leó 10 sobre dit confirmats sian guardats per los dits inquisidors a la lletra, com en quiscun dels dits capítols està disposat.

641v// 146. Ítem, plàsia a vostra magestat, ab la matexa lloació y aprobatió, statuhir y ordenar que, venint algun inquisidor nou en la ciutat de Barcelona y també los que vuy són, hagen de jurar la observança dels dits capítols de la concòrdia, com *iuxta forma* de ells són obligats; y que lo receptor del Sant Offici o qualsevol altra official d'ell a qui toque rebre lo dit censal de sis-centas lliuras a ell assignat sobre les pecúnias y dret del General haja de portar als deputats lo acte del jurament sobre dit prestador per los dits inquisidors; y fins que conste als deputats del jurament per instrument auctèntich, lo qual aja de dexar lo receptor o altre official sobre dit en poder dels deputats, no se li pugan [pagar] les pencions del sobre dit censal.

147. Ítem, que lo llochtinent general de vostra magestat o lo canceller, vicecanceller y en son cas lo regent la Cancelleria, en cas que los dits inquisidors excedescan la jurisdictió que tenen y se occupan la de vostra magestat o de algun baró, fermant de dret lo que pretendrà ésser agraviat en poder del dit llochtinent general o de portantveus de general governador, sian obligats de admetre la tal ferma de dret y manar citar als dits inquisidors que comparegan *in banco regio*; y si serà vist que excedexen la jurisdicció y agravien los vassalls de vostra magestat o del tal baró, ajan de manar revocar llurs prosehiments sots las penas, forma y manera que per suprema regalia de vostra magestat y deffenció de sa real jurisdicció se acostume de fer ab los altres delegats apostàtichs, encara que sian concervadors o jutges *ad universitatem causarum*.

148. Ítem, que los dits inquisidors no puguen en tot lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya concedir familiaritat ni pendre per familiars sinó sin//642r//quanta en número, dividits entre les ciutats, vilas y llochs del dit Principat y Comptats, com ja per los dits tres brassos fonch suplicat a vostra magestat en les Corts de[610].

149. Ítem, que ningun dels dits familiars pugan ésser capellans ni de stament ecclesiàstich, encara que los reben en nom de comissari del Sant Offici, com sia així que los qui procuran estos càrrechs y nom de comissaris o familiars del offici de la Santa Inquisició se vege per experiència que són tots o la major part d'ells inquiets y de mala

610 *A continuació, espai en blanc*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 711

vida y forma; y sols per exhimir-se de la jurisdictió de son prelat ordinari y perquè no sian per ells castigats de sos delictes y culpas, ab favors y moltas voltas ab presents, los inquisidors los fan familiars o comissaris; y en cas que per algun negoci urgent cumple al Sant Offici donar comissió a algun ecclesiàstich o pendre'l per familiar, hajan de pendre informació del bisbe o altra prelat son ordinari y de son concentiment acceptar-lo, y no altrament.

150. Ítem, que los familiars que seran officials de art mecànica o mercantívol, si delinquiran en cosas de fraus comeses en sos officis y obres o en pesos, mesuras o altras cosas fora de les concernents a la santa fe cathòlica, aja de sortir y sortesquen lo for y jurisdictió de son jutge ordinari seglar y no pugue ésser inhibit ni per censuras o altrament impedit lo tal jutge ordinari per los inquisidors de exercir líberament sa jurisdictió y fer justícia contra lo tal familiar, com en estos casos no·ls competesque als inquisidors jurisdictió sinó per dissimulació y permissió de vostra magestat y sos reals ministres, la qual //642v// en Cathalunya, en prejudici de les Constitutions y altras lleys de la terra per vostra magestat juradas, no·ls pot en manera alguna ésser permesa.

151. Ítem, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar que los familiars del Sant Offici sian obligats de anar a sometents y per son torn[611] y orde a las guardas de la marina y altres parts de les ciutats, vilas y llochs a hont serà ordenat que·s fassa guarda, axí com los altres poblats solen anar a fer dita guarda per ses tandas, y no·s pugue exhimir de la dita guarda per ésser familiars del Sant Offici; y que no puguen portar armas algunas prohibidas als altres poblats en Cattalunya, ans hagen en les ditas armas seguir lo orde posat per vostra magestat o sos llochtinents generals y altras officials reals a qui toque.

152. Ítem, que los inquisidors, fora dels casos del crim de heretgia o dependents de aquell, no pugan impedir als jutges reals o altres ordinaris, seglars o ecclesiàstichs, la prosecutió y executió de la justícia per dir que los tals delinqüents han comès delictes o han fet cosa que la conexensa pertany a ells, ans en tal cas, havent previngut la justícia secular o ecclesiàstich en la conexensa de la causa, dexen al tal jutge fer justícia, reservat als dits inquisidors lo dret de poder aprés procehir a punir los tals delinqüents per los crims y delictes la conexensa dels quals pertany a ells; y en cas que los inquisidors hajan previngut en pendre al delinqüent, havent conegut del delicte y no essent cas de haverlo de relaxar al bras secular, hajan de lliurar lo tal pres al jutge secular o ecclesiàstich, son ordinari, si seran requests per ell que·l lliuren, per poder-lo castigar dels altres delictes que aurà comès.

643r// 153. Ítem, que los dits inquisidors no·s puguen entremetre en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya de algun familiar del Sant Offici que serà inculpat de agavellador de forment, civada y altras vituallas; ni tampoch en temps de peste en la entrada de la ciutat, vila o lloch a hont se guardaran puguen donar llicència als tals familiars que entren o passen roba en la tal ciutat, vila o lloch, ni menys en la paga de les imposicions y altres dret ni en los bans o penes imposadas per los concellers, pahers, cònsols, jurats, procuradors o altres administradors de les ditas ciutats, vilas o llochs o altres ordinaris, ans en tot y per tot sian los dits familiars subjectes als jutges ordinaris y administradors de les tals ciutats, vilas o llochs y hagen de guardar les ordi-

611 *A continuació, repetit,* y per son torn.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 712

nacions sobre açò fetas com los altres poblats allí són obligats guardar; y contra los dits familiars se pugue per los jutges ordinaris o altres a qui toque prosehir y puguen ésser executats sens intervenció ni llicència dels dits inquisidors, als quals tota jurisdicció en estos casos los sia llevada. Y lo matex se entengue en lo repartiment de ayguas, guardas del terme, tales de heretats o devesas, vinyas y en totas cosas que toquen al offici de mostasaf y política de las ciutats, vilas y llochs, manaments de fer netes cèquies, camins, cosas de carnicerias y pescaterias y altras semblants, ans de la conexensa y executió d'estos y altres casos pertangue en tot y per tot als officials de les ditas ciutat, vilas y llochs a hont los tals familiars ha//643v//bitaran. Y també, si algun mercader se abatrà, encara que alguns familiars del Sant Offici resten crehedors no pugan los dits inquisidors pendre los béns del tal abatut o fallit a ses mans ni entendre en las causa de graduació dels crehedors, ans agen de dexar y dexen la líbera conexensa al jutge seglar ordinari o en son cas a la Real Audiència y allí se haje de conèxer del pretès crèdit dels familiars del Sant Offici com dels altres creedors. Y que en açò y en tot lo més avant que és necessari per a provehir als abusos fets per los dits inquisidors, pux de dret y justícia se pot per vostra magestat provehir, plàcia a vostra magestat manar que se observe lo suplicat per los tres brassos a vostra magestat y los dits inquisidors se hajan de contentar de la jurisdictió que verdaderament los competex, sens excedir en ella.

154. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que per los presents capítols no sia feta derogació alguna dels dits capítols y concòrdia en lo any 1512 y 1520, ab auctoritat y concentiment del emparador don Carlos, rey y nostre senyor, de immortal memòria, pare de vostra magestat, entre los tres brassos y lo inquisidor general que leshores era feta y per auctoritat apostòlica confirmada, ans en tot y per tot aja de restar y reste en sa forsa y valor, llevats tots abusos contra ella fets per los dits inquisidors, com sian estats fets no de dret ni de justícia, sinó de fet.

Jutge del Breu.

[155]. Encara que molt justas y legítimes causas pias y santas concideracions mogueren al emperador don Carlos, rey y nostre senyor, de immortal memòria, per obtenir //644r// de diversos sumos pontífices de felice recordatió diversos breus e commissions apostòliques al bisbe de Gerona que per temps fossen dirigidas, per a fi y effecte de fer castigar los delictes y crims atroces e enormes que algunes personas ecclesiàsticas, poch tement a Déu y a sos superiors, cometian en lo present Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya; però perquè conste clarament que, per la misericòrdia de Nostre Senyor, ja des de la publicatió dels decrets y cànons del Sant Concili de Trento ençà, tant p[er] residir tots los prelats de ordinari en ses iglésies y vellar ab la deguda solicitut sobre lo bé y salut de sos súbdits, com també per ésser revocades totas las excepcions que de la jurisdictió de sos prelats a molts particulars de clergues seculars eran concedidas, no sols han cessat y cessen les causas per las quals foran concedidas comissions apostòlicas, mes encara aquellas han redundat y cada dia redundan en manifests prejudicis, agravis y danys no sols de les jurisdictions dels prelats de dit Principat y Comptats, tant seculars com regulars, mes encara de totas las personas ecclesiàstiques de aquells. Per ço, supliquen a vostra magestat los tres brassos de les presents Corts que, ab llur aprobatió y concentiment, sia de son real servey provehir y manar que, perquè de vuy havant lo dit bisbe de Gerona, jutge delegat apostòlich dels dits breus o sos subdelegats no excedescan los

ecle2 29/3/04 19:21 Página 713

llímits de sa pròpria jurisdictió, prejudicant y danyant a la dels prelats de dita província, ni fassen los agravis, sobras e mal tractes intollerables que ells y los ministres e officials han a diverses personas de dita província fets, lo poder e modo de prosehir de aquells sian remediats, restrets y limitats en la forma y manera següent:

644v// 156. *Primo*, que attès que lo dit bisbe de Gerona qui vuy és y per temps serà comissari és estat per Sa Santedat nomenat y creat per a punir y castigar tant solament los dits crims y delictes enormes y atroces, en falta e negligència dels jutges e prelats ordinaris de les persones ecclesiàstiques que los tals delictes hauran comès, com del tenor y sèrie dels dits breus apar, que per ço dit comissari apostòlich o sos subdelegats, inseguint la voluntat de Sa Santedat y la força y límits de son poder, no atravesca ni presume fer prosehiments contra alguna persona ecclesiàstica que primer no presehescan y concorregan dos cosas juntas: la primera és que requeresca per scrits al superior del tal delinqüent que dins trenta dias castigue aquell, certificant-lo que si dit superior e ordinari serà en açò negligent e descuydat, ell, passat dit termini, en virtut de sa comissió apostòlica procehirà a castigar-lo.

157. Ítem, que declare primer ab sa sentència interlocutòria y ab la maduresa y mirament que la qualitat del negoci requirex que aquells delictes e crims dels quals se té informació contra la tal persona ecclesiàstica són enormes e atroces, com sia clar y cert que, en via de dret y justícia, los procehiments altrament per dit jutge apostòlich fets sien per falta de poder y jurisdictió nul·les o agravatoris, o que per aquells reste dit jutge y comissari en conciència obligat a refer y esmenar a la part contra la qual ha prosehit tots los danys y gastos que li ha voluntàriament donats y la injúria que li ha feta; a més de què com a persona privada y que prosehex de fet y no de dret se li poria, sens encórrer pena alguna, resistir tant per los ordinaris (la jurisdictió dels quals occupa) com també per los particulars //645r// contra los quals prosehex.

158. Més havant, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, statuhir y ordenar que, per lo acato y reverència als sagrats ordes deguts, lo dit jutge apostòlich, reformant y remediant los abusos que fins avuy se són fets y conciderant que la presó se dóna en custòdia dels presos y no en pena, sia provehit y manat que les tals personas ecclesiàsticas capturadas sian posadas e guardadas en les presons dels prelats ordinaris y no gens en presons de officials seculars, les quals les demés vegadas són humidas, fosques, pudents y malsanas y en los quals se acostuman posar los lladres, homicides y altres delinqüents facinerosos y de semblant qualitat; y que en aquelles no se'ls posan cadenas ni se'ls fassan altras maltractes que en molts se són acostumats fer; y que, per lo semblant, la guarda e custòdia de aquells se comet e dexe a les personas deputadas per los ordinaris ecclesiàstichs y no personas seculars.

159. E noresmenys, que per quant al dit jutge apostòlich és donat lo poder sols en negligència dels jutges ordinaris y no altrament, com dalt és dit, que per ço, sempre y quant algun prelat haurà prevengut la captura de algun delinqüent súbdit seu, que en tal cas lo dit jutge apostòlich no puga fer prosehiments ni vexacions al tal prelat ordinari del dit delinqüent a fi y effecte de extràurer aquell del poder y càrcer del dit ordinari y portar-lo a ses presons, ans lo dit jutge ordinari puga procehir líberament y castigar-lo e albsoldre'l com li apparrà ésser de justícia.

160. E més, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, statuhir y manar que, perquè és desconcert //645v// molt gran y contra tots tèrmens de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 714

dret que, podent una persona conèxer de una causa en virtut de sa pròpria y peculiar jurisdictió, vulla conèxer de aquella en virtut de la jurisdictió que li ha comesa altri y emprestada; e com sia estat de mente dels dits sumo pontífices donar jurisdictió a qui no la tenia y no al que ja la tenia ordinària y, per consegüent, no tenia necessitat de la delegada, que per ço sia provehit que lo dit jutge apostòlich, havent de conèxer de crim o delicte de algun súbdit seu, conega de aquell com a ordinari propri del dit delinqüent y no com a jutge delegat.

161. Ítem, que sempre y quant lo dit comissari apostòlich voldrà subdelegar ses *vices* a altri, que per no fer nul·litats les subdelegue a persona que tinga las calitats que en los dits subdelegats són de dret requirida; y que dit jutge apostòlich no puga subdelegar sinó un jutge en la ciutat de Barcelona ni fer los excessos y sobres que fins avuy se són fetas en fer compositions pecuniàrias no sols de delictes graves y enormes, mes encara de delictes de poca importància, leves y no tocants a sa comissió y jurisdictió.

162. Més havant, per quant per lo Sacre Concili de Trento, en la 14 cessió, en lo decret de reformació, capítol 8, que comence «*Preterea, quia nonnulli*» és statuhit y ordenat que los qui tenen semblants breus a ells comesos hajan de prosehir contra los ecclesiàstichs delinqüents ab intervenció del bisbe del qual és súbdit lo tal delinqüent, si residirà en la sua iglésia, o de la persona per dit bisbe deputadora, altrament lo procés y tot lo que se seguirà sia de tot nul·le, plàcia a vostra magestat, ab concentiment y aprobació dels dits tres brassos, statuhir y ordenar que lo dit decret del Sant Concili sia a la lletra observat.

Monedas.

163. Attenent als grans abusos que de alguns anys a esta //646r// part en lo present Principat de Cattalunya y Comtats de Rosselló y Cerdanya se ha prosehit acerca del tràurer moneda blanca de aquell, tant per terra com per la mar, tant ab llicència com sens ella, del que ha resultat y resulta haver restat y de contínuo restar dit Principat y Comptats ab gran penúria y falta de aquelles, y per avant poria restar y venir en gran dany de tots los poblats en aquells, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, ab llur aprobació y concentiment, que pugan y hajan los deputats de Cattalunya batre en la secha de Barcelona vint mília lliuras de les pecúnias del General cada any en reals, mitg reals o festons; y que aquellas pugan traure dits deputats de la taula de Barcelona per a dit effecte, no obstant altre ordinació o ús en contrari, attento que de dita moneda cathalana no se'n té la copdícia que de la demés; les quals vint mília lliuras tinguen obligatió de tornar en la taula a compte del que abans estavan.

164. Attès y conciderat lo gran dany que causa als poblats del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya lo dret dit de les marques y que per esta y altras causas fonch ja provehit y ordenat per Constitució en lo any 1547, capítol 71, que la causa que vuy se aporta en la Real Audiència entre los pretesos creedors del dret dit de les marques, de una part, y los cònsols y síndich de la Llotja de la mar de la ciutat de Barcelona y altras interessats, de part altra, fos acabada dins lo termini en dita Constitutió prefigit; y en lo capítol 9 de les Constitutions últimament celebradas en la present vila de Monçó, en lo any 1564, fos statuhit que la causa de suplicatió y totas les altras causas annexas a dita causa de les marques, axí per la una part com per l'altra mogudas, fossen expedidas dins tres anys. Y com aprés de la provisió e sen//646v//tència en dita causa feta se sia de nou introduhida altra causa de liquidació y executió de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 715

dita sentència, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que la dita causa de liquidació y executió y totas las causas de aquella dependents hajan del tot ésser expedidas sots las penas als contrafahents a Constitutions imposadas dins dos anys, comptadors del dia que·s prosehirà en les causas de la Real Audiència.

Studi de Lleyda.

165. Notòria cosa és a vostra magestat y no sols a tots los tres regnes de la Corona de Aragó y altras subjectas a vostra magestat, però per tota la christiandat, lo gran fruyt que ha fet per lo passat la Universitat General del Studi de la ciutat de Lleyda, instituhida ab molts privilegis y perrogativas per lo invictíssim rey don Jaume primer, dit lo Conquistador, de immortal memòria; y que de aquella Universitat són exits molts principals doctors, dels quals vostra magestat y tots los predecessors de gloriosa memòria se són servits per al regiment y administració de justícia de sos regnes y stats. Y com, conforme a la varietat del temps, és molt clar que la dita Universitat al dia de vuy té molt poca renda per als salaris condecents dels cathedràtichs y altres ministres d'ella, lo que també és causa que en los studiants falta lo bon regiment que seria menester; per ço, los tres brassos humilment suplican a vostra magestat sie servit que en les provisions que se faran quant vaguen los archibisbats de Tarragona, Çaragoça y València se impose sobre los fruyts de aquells, per la Sede Apostòlica y ab auctoritat de aquella, y també sobre los altras bisbats de la matexa Corona que paraxerà poder-ho //647r// suportar quant vagaran, y al present sobre lo de Tortosa, que vague, y també per unió de beneficis ecclesiàstichs, fins a la suma y quantitat de sis mília lliuras barcelonesas per cada any, ultra de la poca renda que vuy té que no arribe a mil y quatre-centas lliuras; y en la dita Universitat General y Studi se pugan assignar los salaris que convé per a què personas cèlebres allí lligen en totes facultats y sciències y estiga ordenada ab virtuosa política y deguda quietut de totes les personas que llegiran, studiaran y residiran en dit Studi, attès majorment que per vostra magestat està prohibit que no's vage a studiar a las universitats de França y altras fora de Espanya, de les quals en estos temps no·s pot tenir la confiança que en altras passats se tenia. Y axís és molt cert que en dit Studi de Lleyda concorren y acuden a studiar de tots los regnes de [dita Corona de] Aragó y isles adjacents y al servey de Déu y de vostra magestat convé que la dita Universitat sia augmentada en lletras y bons costums.

166. E per quant la experiència ha mostrat que, per no haver hagut fins ací persona ab bastant poder y plena autoritat per a corregir y castigar y tenir ab la deguda disciplina scolàstica als studiants y altras personas del dit General Studi de Lleyda, ha hagut en aquell desordes de armas y altras inconvenients, y és en gran manera necessari que per verdader remey de açò en lo sdevenidor se nomene y constituesque jutge competent, ab tota jurisdicció civil y criminal ecclesiàstica y real sobre la Universitat de dit General Studi y singulars personas de aquella; per ço, supliquen los tres brassos a vostra magestat que, ab llur lloació y aprobació, li plàcia, revocant totes y qualsevol cosas y orde fins ací differents o en contrari observats, de assí havant se herigesca un //647v// offici y dignitat que se anomene Maestre Escuelas, lo qual sia de nació cathalà y haja de residir personalment en la ciutat de Lleyda y perpètuament *privative* a tots altres jutges, axí ecclesiàstichs com seculars, sia superior y jutge competent y tinga tota jurisdicció civil y criminal, mer y mixt imperi, sobre tots los catedràtichs, studiants y ministres del dit Studi y famílias de aquells; y que vostra magestat, ab la sobre dita lloació y aprobació de la

ecle2 29/3/04 19:21 Página 716

present Cort, li done tota la jurisdictió real ordinària y plenísima sobre ditas personas en lo que a sa real jurisdicció toca y pertany, e intercedesca ab Sa Santedat per a què en nom de la dignitat ab delegació apostòlica *ad universitatem causarum* y també plenísima, a suplicatió de vostra magestat impetradora, concedesca tota jurisdictió ecclesiàstica a dit Maestre Escuela per a dit effecte, axí que en la persona de aquell concorregan les jurisdiccions y auctoritats apostòlica y real convenients; ab facultat de què dit Maestre Escuela, per exercici de la jurisdictió, puga tenir algutzir portant insígnia per a capturar o arrestar y fer en los doctors y studiants y llur família tots los actes que algutzirs reals ordinaris solen exercir, y presons, notaris, nuncis y altra família *etiam* armada necessària, sens haver menester concessió de territori ni assistència de ningun altre official ecclesiàstich ni secular, sinó quant ell la demanarà; y en tal cars que la demane, sian obligats de donar-la-y per execució del que per ell serà provehit.

167. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que lo dit algutzir, no obstant la Constitució de la reyna dona Maria y altras Constitutions sobre la multitut dels officials y insígnies de aquells dis//648r//posants, puga portar bastó llarch del modo y manera y com lo porten los veguers y sotsveguers y altras officials reals ordinaris del present Principat y Comptats; y haje de ésser home de honor y tenir les qualitat que conforme a la Constitutió del cathòlic rey don Ferrando segon en la segona Cort de Barcelona, capítol 61, que comence «Statuhim y ordenam» los sotsveguers han de tenir; y que lo dit offici de algutzir sia a beneplàcit del dit Mestre Escuela y lo dit algutzir puga capturar no sols en crim fragant però en tot altre cas, com qualsevol jutge ordinari, als dits studiants y als qui se alegren de privilegis d'estudiants tant solament, ab què lo dit algutzir ni Mestre Escuela no pugue entrar en casa de algun dels poblats de la dita ciutat de Lleyda per perseguir y pendre algun studiant sinó ab acistència del veguer o sotsveguer de la matexa ciutat y no de altra manera; e si serà casa de canonge o de alguna dignitat de la iglésia cathedral o altres ecclesiàstichs, hage de ésser ab la acistència del ordinari ecclesiàstich, com és acostumat. Dexant totas las altras cosas que tocan al bon govern de la dita Universitat y als col·legis dels doctors d'ella a conexença de vostra magestat, que són certs los tres brassos manarà vostra magestat advertir y ordenar-ho tot com convé al bon govern y augment de aquell Studi.

Pes, mesura y mida.

168. Per a llevar los molts y notables inconvenients que resultan de haver-i diversitat de pesos, midas y mesuras en les ciutats, vilas y llochs dels Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, per ço y altrament, pux és tota una matexa província y se governa per un matex llochtinent general de vostra magestat y ab las matexas lleys, suplica //648v// humilment la present Cort a vostra magestat que, ab llur lloació y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar ab Constitutió perpètua que en part alguna de dits Principat y Comptats no·s pugue tenir, rebre ni usar altra pes, mida ni mesura sinó la que se usa y és aprobada en la ciutat de Barcelona; ans bé, haguts per revocats tots y qualsevol privilegis, usos y costums en contrari fins ací observats en tots los dits Principat y Comptats, en lo sdevenidor totes les ciutats, vilas y llochs, castells y tèrmens hagen de tenir, usar y praticar en tot y per tot los matexos pes, mida y mesura que té, use y pratique la ciutat de Barcelona y no altre. E que per a fer la reducció del pes, mida y mesura de totas las altras parts de dit Principat y Comptats al pes, mida y mesura de Barcelona, axí en reduhir los censos de forment, ordi y altras grans y també en lo vi, oli

ecle2 29/3/04 19:21 Página 717

y altras qualsevol cosas concernents a pes, mida y mesura a la mesura, pes y mida de Barcelona, sian nomenadas en cada cap de vegueria tres personas hàbils y sufficients, ço és, una de cada bras, per vostra magestat y per la Cort o en son cas, aprés de la conclusió de les presents Corts, dins dos mesos, per lo llochtinent general y deputats de Cattalunya; y que la observança de la present Constitutió, axí en terras reals com de barons, comence dos mesos aprés que serà feta y publicada dita reductió y no abans. No entenent per ço prejudicar a concellers, cònsols, pahers, jurats, mostasaffs o altras officials, axí reals com de barons, als quals toca affinar los pesos y mesuras y castigar los fraus dels falsos pesos, midas y mesuras, ans reste llur jurisdictió en sa forsa y valor com la tenian abans de la present Constitució.

649r// Sentències arbitrals.

169. Per quant és inconvenient que las sentències arbitrals emologadas per les parts o passadas en cosa judicada no tingan tant prompta executió com les altres de las quals se ha appel·lat o recorregut, les quals per observança de la Constitutió del rey don Ferrando segon en la primera Cort de Barcelona, capítol primer, se han de posar en dèbita executió com en la dita Constitució és disposat; per tant, ajustant a la dita Constitutió del rey cathòlich y postposada tota tela judiciària y declaració en forma de diffinitiva y tots los altras tèrmens donats a las causas sumàrias y denunciació de procés y tot altre stil fins ací observat en la Real Audièntia, supliquen los tres brassos a vostra magestat que, ab llur llohació y aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que, demanant-se en la Real Audièntia o devant qualsevol jutge ordinari dels present Principat y Comptats executió de la sentència arbitral per àrbitres o arbitradors o amigables componedors donada y passada en cosa judicada o per les parts emologada, la dita executió se haje de provehir per lo jutge citada la part condempnada en scrits, ab prefixió de terme de trenta dias per a opposar y provar solament aquellas exceptions que per la dita Constitutió del rey cathòlich y altras Constitutions se poden opposar contra las centències judicials passadas en cosa judicada; y dins los dits trenta dias, los quals sian comuns a les parts, puguen dir, provar y al·legar tot lo que vullen; y passat aquell termini, sens altra solempnitat, lo dit jutge dins altres trenta dias precissos y peremptoris haje de provehir sobre dita executió també en escrits lo que sia de justícia.

Testimonis sobre articlas.

170. Com per Constitució y de dret comú lo jutge sia obligat //649v// a rececar y llevar lo abús que·s fa en lo desordenat número dels testimonis que sobre los articles en les causas civils donats les parts produexen, lo qual axí per les calúmpnias de les parts com també per los interessos y affeccions dels notaris moltes voltas en excessiu número se produexen, de manera que són majors les pliques de testimonis supèrflues que tot lo procés, de hont no sols ve molt dany a les parts però gran destorb per als jutges y és causa de differir la expedició de les causas. Per tant, ab lloació y aprobació dels tres brassos, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar que ninguna de les parts, tant del actor com del reo y altras litigants en dita causa, pugue produhir sobre cada article més de sis testimonis; y que açò se entengue tant en los articles concernents a la causa principal y los mèrits de aquella com també en los articles objectatoris y altres qualsevol que·s donen en lo progrés de qualsevol causa.

Archiu de Processos.

171. Per conservació dels processos civils y criminals y benefici públich, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprovació y concentiment, li plàcia statuhir

ecle2 29/3/04 19:21 Página 718

y manar que·s fasse un Archiu Real sobre les salas de la Audiència que per los deputats de Catalunya en la casa real són obrades; y que vostra magestat sia servit nomenar un scrivà de manament en archiver, qui no tinga salari ordinari y sols rebe lo salari que taxarà lo canceller o regent la Cancellaria per lo treball de les cerques per cada procés que serà instat per alguna persona que hage de cercar; y aquell aja de jurar en poder del dit canceller o vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria //650r// de bé y lealment fer, sens excepció de persona alguna, son offici; y que en una part del dit archiu pose lo dit archiver tots los processos civils de causas finidas y que per havant se finiran, y en altra los processos de les causas criminals, col·legint y replegant tots los que estan en la sala gran dels scrivans y en casas particulars y en altras qualsevols parts o llochs y redigint aquells en inventari, ab designació dels noms y cognoms de les parts y jutges; y que així los scrivans de manament com los altras substituts tingan obligació de donar y lliurar los processos que en poder de quiscú de ells seran finits al dit archiver, sots pena de deu lliuras per cada vegada, dins un mes aprés que serà finida la causa. Y per lo que en archivar, cercar y ordenar y fer inventari y índex de dits processos ab los cognoms y noms de causa per les parts per orde de alfabet ara en lo principi y haurà molt treball, sia servit vostra magestat, ab la sobre dita lloació y aprobació, statuhir y ordenar que se done, tant solament per esta volta, al dit archiver cent lliuras y a un altre que li ajude sinquanta lliuras. Y que los processos originals que seran trobats del concistori de la Ballia General sian restituhits a dit concistori, com per aquells hi haja ja archiu a part; y que de ací al devant, evocant-se causas principals y de appel·lació del dit concistori de la Ballia General a la Audièntia Real, no pugan ésser constrets los notaris en donar los originals sinó còpias auctènticas, com sia ja ordenat així per Constitutions ab los ordinaris fora de Barcelona.

Governació.

172. Per quant los matexos doctors de la Real Audièntia y ab la matexa solempnitat determinen, ordenen //650v// y fan les sentències en la Governació de Cattalunya quant aquella va *vice regia*, per no ser vostra magestat ni son llochtinent general en Catalunya, per ço supliquen a vostra magestat los tres braços de la present Cort li plàcia, ab llur concentiment, ordenar y disposar que en los matexos casos y del matex modo y forma que les provisions y sentències que·s fan, publiquen y donen en la Real Audièntia Civil de Catalunya y per los doctors de aquella tenen execució quant en est Principat és present vostra magestat o son llochtinent general, tinguen també execució ditas sentències quant dita Real Audièntia seguirà al governador o portantveus de general governador de Cattalunya *vice regia*, per absència de vostra magestat o de son llochtinent general.

Abatuts y fallits.

173. Per quant la experiència à mostrat que los mercaders y botiguers que se abatan, per enyadir[612] les penas de la Constitució del rey don Ferrando 2 en la segona Cort de Barcelona, capítol 53, y altras Constitutions, quant determinen dexar de pagar sos creedors y abatre's y no latiten ni se amaguen, ans estan públichs y, ab mostrar sos llibres y béns y ab altras contemplacions, dexen de pagar a dits sos creedors, per ço, per llevar semblants cautelas y malícias de dits mercaders y botiguers, suplica la present Cort a

612 *En lloc de* evadir.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 719

vostra magestat li plàcia, ab llur lloació y aprobació, statuhir y disposar que dits mercaders y botiguers, encara que no latiten, tota hora y quant per espay de dos mesos auran dexat de pagar a sos crehedors, sian haguts per ja fallits y abatuts y com a infames, y que en ninguna manera pugan ésser habilitats ni dispensats per a concórrer a officis de la Deputació, Casa de la Ciutat y Llotja de la ciutat de Barcelona y altres officis de les altres ciutat, vilas y llochs de tot lo present Principat y Comptats, y sian haguts per //651r// privats de la matrícula dels mercaders y de totas las bossas y llochs a hont sian enseculats; y la dita pena sia irremisible, exceptat cas fortuhit o altre just impediment aprovat per lo Real Concell, en lo qual cas pugue ésser declarat no ésser incidit en les penes del present capítol; e que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

Legítimes.

174. Ítem, los tres brassos de la present Cort, zelant la concervació de les casas principals, supliquen a vostra magestat que, ab llur lloació y aprobatió, li plàcia statuhir y ordenar que la llegítima per a tots los fills y fillas, encara que sian en major número de quatre, no sia sinó la quarta part dels béns del deffunct de la successió del qual se tractarà en respecte de les legítimes; y que açò sia servat en tot lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, encara que fins ací sols per privilegi y lley local se servàs solament en Barcelona. Y que açò hage lloch tant en la llegítima dels decendents com dels acendents, revocant qualsevol lley o consuetut y observansa en contrari fins ací en qualsevol part de dits Principat y Comptats haje aguda y observada; declarant que aquesta disposició fora de Barcelona sols comprenga los casos esdevenidors y que estiga en obtió del hereu pagar-la ab diners, estimada la valor dels béns del deffunct, o ab proprietat immoble; y quant sobre la proprietat que·s consignarà hi hagués discòrdia, que sia a arbitre del jutge.

Dels qui succehexen en los béns de la mare.

175. Per quant apar gran iniquitat que, tenint una persona //651v// germans o germanas o altres parents de part de mare fins en quart grau, segons orde de dret romà, y aprés, havent acquirits qualsevol béns per successió de mare, que aprés, morint la tal persona ans de venir a pubertat, ab substitució pupil·lar feta per lo pare, los béns y heretat de la mare per virtut de substitució pupil·lar aguessen de anar a altres fills o parents del matex pare y no de la mare o altras parents de part de la dita mare; per ço, suplica la present Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació, li plàcia statuhir y ordenar que en dit cas los béns de la mare hajan de tornar als germans o germanas o altras parents fins al quart grau, com està dit, de part de mare si·n tindria; y que entre ells lo pare puga disposar per dita substitutió pupil·lar y no en altras personas; declarant y ampliant la Constitutió feta per lo rey en Pere 3 en les Corts de Monçó, capítol primer, comensant «Los impúbers».

Del canceller y regent.

176. Per quant anant la Governació de Cattalunya *vice regia*, lo canceller y regent la Real Cancellaria de Catalunya tenen les matexas obligacions de gastos y estan promptes en servir, com verament servexen, en tot lo que se offerex consultar-los per lo benefici públich, y dit canceller en la declaració de les contentions de jurisdictió entre les corts ecclesiàstica y secular, plàsia a vostra magestat, ab lloació y aprobatió sobre dita, statuhir y ordenar que als dits canceller y regent la Cancellaria que vuy són los córreguen y se'ls paguen los salaris tot lo temps que dita Governació prosehirà *vice regia*,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 720

com se'ls paga quant vostra magestat o son llochtinent general és en Cattalunya y en nom seu prosehex la Real Audiència.

652r// 177. Perquè lo regent la thezoreria és negligent moltas voltas en enviar per los que són condempnats a galera en las ciutats, vilas y llochs del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y patexan de moltas maneras en les presons, supliquen los tres brassos a vostra magestat li plàcia, ab llur concentiment, statuhir y manar que los ordinaris de las sobre ditas ciutats, vilas y llochs a hont y haurà presos que sian ja condempnats a galera a servir al rem a vostra magestat per algun temps, que tantost que seran estats condempnats hajan de portar als tal pres o presos a la ciutat de Barcelona y posar allí en mà y poder del regent la thezoreria, y lo que despendran se'ls haja de pèndrer en compta per lo Mestre Racional o son llochtinent; y si los dits ordinaris seran en assò negligents, passats tres dias, requerits que sian per los cònsols, concellers, pahers, jurats o procuradors, puguen ésser convenguts devant los jutges de taula y hagen de pagar de sos propris béns les despesas doblas que los dits cònsols, consellers, pahers, jurats o procuradors hauran sostenguts en alimentar als tals condempnats, y ferlos aportar a llurs costes a la ciutat de Barcelona.

178. Per quant no és rahó que los qui han pagada la pena de llurs delictes conforme a las sentències contra ells promulgadas sian agraviats en majors y altras contra d'ells no proferidas; y se veja de cada dia que, quant algú per sos demèrits és condempnat a servir de remer per cert temps en les galeras de vostra magestat o altres, és detengut en aquellas per molt temps aprés de ésser passat lo contengut en la sentència contra ell promulgada, lo que és molt gran dany del dit condempnat, contra tota justícia. Per ço, suplica la dita Cort a vostra //652v// magestat sia servit statuhir y ordenar, ab son concentiment y aprobació, que qualsevol que sia estat condempnat en los presents Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya per qualsevol jutges e o officials tant ecclesiàstichs com seculars y tant reals com de barons, a servir en ditas galeras per remer o altrament, per alguns anys y no per tota sa vida, y haurà complit lo temps de la condempnació contenguda en la sentència contra ell promulgada, encontinent que dit temps serà passat sia tret de ditas galeras y no sia més detingut en aquellas. Y si lo contrari serà fet, degan qualsevols veguers, balles, algutzirs y altres qualsevol officials de vostra magestat axí majors com menors, instats per part de dit condempnat o de algun parent o amich de aquell, requerir al capità de la galera en la qual serà detengut o al general o als ministre o ministres o officials de ditas galeras que dins dotze horas traguen y posen en terra líbero y segur al tal condempnat qui aurà complit son temps; y si dins dotze horas no ho auran fet, degan dits veguers, balles y altres officials per represàlia pendre dos o quants moros forsats de totas galeras porà, y si assò no aprofitave prenguen dels del official o ministres de ditas galeras y aquells retingan presos y costodits fins a tant que lo dit condempnat que haurà complit son temps sia tret en terra y restituhit a sa prístina llibertat; y que los deputats del General de Cattalunya, instats o requests per qualsevol persona, ajan de requerir se cumpla lo contengut en la present Constitutió cada volta que se occorrerà cas, a despesas emperò de la part instant. Y que tots los officials de vostra magestat y de //653r// barons sian obligats a obeir a ditas requestes, ordinacions y manaments de dits deputats del matex modo y manera y sots les obligacions y penas que són obligats en fer y executar los manaments y ordinations y requestes de dits deputats en les cosas tocants a la exactió dels drets del General.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 721

179. Ítem, perquè no és rahó que los dits condempnats a galera temporalment sian més agraviats y se sàpia quant comense a córrer lo temps de la sua condempnació, suplica la dita Cort li plàcia, de son concentiment y lloació, statuhir y ordenar que lo temps al dit condempnat a galera temporalment comens a córrer aprés de quinse dias que contra d'ell serà proferida la dita sentència, attès que, estant ja condempnat y detengut per aquest effecte y no està per ell de servir, és just lo dit temps li córrega.

180. Y perquè entre los altres agravis dels quals los dits tres brassos tenen notícia comesos per los officials reals de vostra magestat, specialment per lo Concell Criminal, és un molt gran y contra tota dispositió de dret axí divinal que prohibex que lo pare no sia castigat del delicte del fill, com també per lo dret positiu, ço és, que avent comès algú crim per lo qual se provehex contra ell *laudamentum curie* o se pretén haver lo tal fill incidit en alguna pena pecuniària, se és feta contra llur pare executió de les tals penes per lo dret de legítima que lo fill delinqüent y poria tenir, com sia axí que lo fill, vivint lo pare, no tingue llegítima en sos béns ni pugue demanar aquella y, per consegüent, lo fisch no·s pot dir que per lo delicte del fill pugue instar en los tals béns executió. Per ço, supliquen a vostra magestat los tres brassos //653v// sia servit statuhir y ordenar, ab llur aprobació y consentiment, que, llevats tots los dits abusos, no·s pugue vivint lo pare o sa mare fer executió per delicte algú del fill ni per altra qualsevol occasió o causa civil ni criminal en los béns del pare o de la mare ab títol ni occasió de la llegítima del fill; y si algun jutge provehirà la tal executió, insidesca en les penas posadas per als qui contrafan a Constitutions o altres lleys de la terra.

181. Y per quant, encara que per dispositió de dret sia prohibit a les personas privadas fer congregacions ni actes en nom comú de tals congregacions sens llicència y autoritat del superior que la pot donar, y les congregacions altrament fetes sian conventícolas y col·legis il·lícits; y encara que algunes congregacions o confrarias per sos privilegis sian tingudas per col·legis aprovats y se pugan ensemps juntar y fer los actes tocants a son col·legi y congregació, però per la matexa rahó per lo dret considerada los sie prohibit juntar-se moltas congregations o confrarias juntas o personas per ellas o en nom de ellas destinades sens llicèntia y auctoritat de son superior. Per ço, supliquen a vostra magestat los tres brassos que, ab llur concentiment y aprobatió, li plàcia statuhir y ordenar que los dits col·legis approbats o confrarias, directament ni indirecta, conjuntament ni divisa ni per interposades particulars personas o nunsis no pugan entre si tractar, conferir ni determinar cosa alguna de qualsevol espècia de negocis que sian, ni notaris alguns puguen rèbrer ni fer actes de cosas resultants de las tals congregations y determinacions per molts col·legis o confrarias juntament o separada sobre //654r// los matexos negocis fetas, sots pena de privació de sos officis, la qual *ipso facto* incórregan irremissiblement y també exili perpètuo dels presents Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya; en la qual pena de desterro, o major o menor, segons la calitat del excès a arbitre del judicant, encórreguen los majorals o aquells qui auran juntat los dits col·legis o confrarias juntas o personas particulars de ellas que seran deputats a tractar entre si y convenir dels negocis que se hauran tractat per les ditas congregacions o confrarias, encara que separadament; no entenent per ço llevar la facultat a cada col·legi o confraria dada per vostra magestat o per altres superiors dels dits col·legis o confrarias de tractar y determinar les cosas respectivament pertanyents a llurs particulars col·legis, officis o altras, segons per sos privilegis o llicènties los és o serà permés y no més avant.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 722

182. E més, suplica la present Cort a vostra magestat li plàcia, ab llur aprobació y consentiment, statuhir y ordenar que lo prior que diuen del veguer en la ciutat de Barcelona, lo qual és acessor del veguer y jutge ordinari en la cort del dit veguer y també assessor del balle de la dita ciutat, los quals solen ésser elegits y nomenats per al exercici de dits officis respectivament per lo veguer y balle y per los consellers de la dita ciutat, hajan de ésser doctors de universitat aprovada y tenir per lo menys quatre ans de pràtica, havent advocat quatre anys complits en la matexa ciutat de Barcelona; y lo hu dels dos concellers de prior que se solen elegir per les matexes personas hajan també de haver pratigat quatre anys y lo altre pugue ésser més nou en la pràtica, a voluntat dels dits veguer y concellers; y los quatre concellers //654v// del matex prior que·s diuen semmaners hajan de ésser nomenats de la matexa manera, ço és, dos dels antichs que hajan praticat quatre anys y altras dos dels nous; y d'esta manera per son torn ne hajan de passar tots los advocats que residexen en la dita ciutat de Barcelona.

183. Y per quant, encara que per los Capítols vulgarment dits del rey en Martí y altras Constitutions y lleys de la terra sia statuhit y ordenat que les provisions reals en lo que concernexen justícia no hajan de ésser signades de mà de vostra magestat, sinó que hajan de ésser passadas y expedidas per Cancellaria, ab ferma del canceller, vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria, però a les voltas los llochtinents de vostra magestat, ab simple lletra sua vulgarment dita lletra de cambra, fermada de sa mà, han enviat algun doctor del Real Concell o altres officials sens altres lletras o provisions reals per Cancellaria, com dit és, expedidas; y ab aquellas simples lletras se són fets molts agravis als poblats en lo present Principat y Comptats, no obstant que los actes en virtut de semblants lletras de cambra fets fossen nul·los e invàlides; suplican los dits tres brassos a vostra magestat que, tenint semblants actes per nul·les y fets contra Constitutions y per abús molt gran, li plàcia statuhir y ordenar que de ací avant semblants lletras de cambra y totas altras lletras y provisions no sian en cosas concernents a justícia y negocis tant criminals com civils expedides; y quant algun llochtinent general de vostra magestat o portantveus de general governador les fes, no sian hobeïdes per algun official o baró o altres qualsevol jutges ni persona privada; y lo doctor del Real Concell o qualsevol altre official real que usarà de ditas lletras camerals concernents a justícia caygue en las penas posadas als que contrafan a Constitutions y altres lleys del present Principat y Comptats.

655r// 184. Ítem, com los cridats per vostra magestat o per son llochtinent general o altres officials reals, encara que ab simples lletras missivas, sian tinguts per guiats, venint com los és manat en semblants lletras y presentant-se devant vostra magestat o son llochtinent general, de qui han enviat les tals lletras, no han de ser molestats per qualsevol pretès crim o crims que lo dit cridat se pretenga haver comès. Y se sia vist per lo passat que algun llochtinent general de vostra magestat, havent citat a alguns cavallers que vinguesen devant ell per cosas que cumplien al servey de vostra magestat, obehint com li era scrit y comparent ab bona fe com a vassall obedient de vostra magestat, lo féu pendre y posar en presó; y encara que al·legàs guiatge a ell concedit per la dita lletra, essent majorment també fermada per lo regent la Cancellaria, may pogué obtenir del Real Concell Criminal que·s declaràs sobre lo tal guiatge, de hont se són seguits grandíssims inconvenients y danys. Per ço, suplican los tres brassos a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que, succehint sem-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 723

blant cas, sia tingut per guiat de qualsevol crim o excès que se pretenga haver comès aquell a qui scriurà semblant lletra, encara que no sia expedida per Catalunya sinó ab sola firma de vostra magestat o de son llochtinent general. Y si, havent comparegut, serà posat en presó o altrament detingut, al·legant lo dit guiatge, dins tres dias, havent feta fe de la lletra, haje de ser per lo Real Concell relaxat y posat en sa llibertat complida; y si lo contrari era fet, cayga en les penes posadas contra aquells qui contrafan a Constitutions y altres lleys //655v// de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

185. Ítem, suplica la dita Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar, attesa la gran utilitat donan y ne resulta al present Principat de les sèquies de Lleyda, Puigcerdà y Tuhir, que los qui tenen ús de regar de ditas sèquias y quiscuna d'elles, aprés de haver regat ses posessions hajen de tornar l'aygua a ditas síquias, tancant lo ull, portell o albelló per hont l'aygua discorra per al ús de ses pocessions sens frau algú; lo que si no faran, incórreguen los contrafahents per la primera vegada en pena de trenta sous y per la segona en pena de tres lliuras y per la tercera de sinch lliuras, aplicadoras per lo un terç al official executa[n]t, per lo altra al acusador y per lo altra a la administratió de ditas síquias; prohibint no·s pugan fer més ulls ni portells per ditas síquias més dels que antigament eran y vuy són; e los qui tenen obligació de escombrar aquelles a son temps les escombren y netejen fins a son degut livell; lo que si no faran, los administradors o governadors y senyors de ditas síquies, a despesas dels qui tenen de obligació, les pugan fer escombrar.

186. Ítem, per quant lo offici de cònsol de mar de la ciutat de Gerona és de tal condició que los qui han tingut aquell no poden obtenir altre offici en dita ciutat fins a tant hagen purgat taula, y perquè no·s troba qui vulla acceptar dit offici de cònsol de mar, lo que és en gran dany de dita ciutat y detriment dels comersants y altras habitadors y poblats en dita ciutat; per tant, suplica la dita Cort a vostra magestat que, ab llur aprobació y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que los qui fins avuy són estats y per avant seran extrets en cònsol de mar de la //656r// dita ciutat de Gerona pugan obtenir qualsevol altre offici de jurisdictió y altres de dita ciutat encara que no hajen purgada taula, pux lo qui serà estat cònsol y voldrà concórrer en algun de dits officis no serà impedit ni contra ell sia donada demanda alguna; revocant en assò en quant sia necessari qualsevol Constitució lo contrari disposant.

187. Per lo que ab la experiència se és vist los danys que han resultat a la santa casa de Nostra Senyora de Montsserrat de Aragó, axí en la administració spiritual com temporal, rendas, almoynas y diners de aquella, y la poca igualtat han usada ab los naturals de aquesta Corona, de hont se són seguits molts inconvenients e inquietuts, desitjant provehir a un tant gran dany y posar en aquella santa casa un remey segur y durable y que los religiosos de aquella casa visquen en pau y quietut de llurs conciències servint a Déu, com tenen obligació; y perquè la devoció y veneració de aquella santa casa no·s perda, ans vaja en augment en lo sdevenidor, suplica la present Cort a vostra magestat sia de son real servey intercedir ab Sa Sanctedad sia servit desunir y separar dita casa y santuari de Nostra Senyora de Montserrat de la província o congregació de Valladolit y fer-la província de per si separada de qualsevol altra província de Sant Benet en aquesta Corona de Aragó, pus y ha casas annexas a la dita casa de Nostra Senyora de Montserrat ab número sufficient, dexant lo govern y administració de dita casa als religiosos de aquesta Corona, pux no faltaran religiosos de aquesta Corona benamèrits y ab las parts que convé per a governar-la al servey de Nostra Senyora y en concervació y augment de aquella santa casa. Y perquè

ecle2 29/3/04 19:21 Página 724

//656v// los religiosos, per rahó de capítols ni altrament, no ajan de anar tant llarchs camins per hostals fora les casas de llur orde, y serà en general y en comú molt gran contento de aquest Principat y regne y en quietut y repòs dels religiosos de dita casa y santuari y de tots los devots d'esta Corona, de les almoynes y caritats de les quals se sustentan; y serà cosa digna de la christiandat y benignitat de vostra magestat.

188. Més havant, plàcia a vostra magestat, ab la sobre dita lloació y aprobatió de la present Cort, statuhir y ordenar y manar, pux los Usatges de Barcelona, Constitutions de Cattalunya, Actes y Capítols de Cort, privilegis de las iglésias y de les ecclesiàstiques personas e barons militars y de ciutats, vilas y llochs del Principat de Cattalunya, usos, pràtiques y costums sian inviolablement observats y que per qualsevol ús o verdaderament abús per vostra magestat o per son llochtinent general o portantveus de general governador y altres qualsevol officials reals que sian fets, praticats o en lo temps sdevenidor se faran o praticaran contra dits Usatges, Constitutions de Cattalunya, Capítols y Actes de Cort, privilegis predits, pràtiques, usos e costums no sia prejudicat o derogat als dits Usatges, Constitutions, Capítols e Actas de Cort, privilegis, usos, pràtiques e costums, encara que tals usos o verdaderament abusos fossen de tant tamps observats que no fos memòria de hòmens en contrari; mes, resecant tals usos o verdaderament abusos e havent aquells per nul·los e invàlits, axí com en la present Constitutió, la present Cort suplica a vostra magestat sia de son real servey haver, voler, ordenar y manar que //657r// dits Usatges, Constitutions, Capítols e Actas de Cort, privilegis, usos e costums sian perpètuament observats.

Thenor decretationum dictis et preincertis Capitulis, prout in eodem brachio fuit relatum, per sacram catolicam, regiam magestatem primo loco factarum et a dictum brachium delatarum die vigesima septima mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, talis est:

Primeras decretacion de sa magestat.

Constitutions de Cattalunya.

1. Plau a sa magestat que lo Capítol 29 del 53 sia porrogat com se suplica; y lo Capítol de Cort 3 de les últimas Corts sia porrogat com se suplica; y la Constitució del any 47, capítol 58, sia porrogat fins a la conclusió de las primeras Corts; lo Capítol 10 de les Corts de 64 sia porrogat fins a la conclusió de les primeras Corts.

2. Plau a sa magestat que assò se observe en la contenció de jurisdictió y no en la contenció de immunitat, estant emperò lo pres repetidor detengut en los càrcers reals y no altrament; y que aprés de dita inspectió, dins un dia natural hagen de ésser presentadas les lletras de repetició de la cort ecclesiàstica, altrament la cort secular, passat dit dia, puga passar avant sos procehiments.

3. Plau a sa magestat.

4. Sa magestat ha tingut molt compta i·l tindrà en posar en los officis personas de sanch límpia; y per llevar escàndols, no apar fer-ne Constitució.

5. Plau a sa magestat que cada any se hajan de visitar totas las botigas de especiers per los concellers, cònsols, pahers, procuradors y jurats de les ciutats, vilas y llochs del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cer//657v//danya y a despesas de las universitats, ab intervenció del protofísich de sa magestat y per sa absèntia ab intervenció de un metge y apothecari anomenador per dit prothomèdic; y si, request dit prothomèdich per una vegada per qualsevol universitat, dins un dia natural differirà partir per a fer dita visita o nomenar metge o apothecari que·y asistesque per ell, puguen ditas

ecle2 29/3/04 19:21 Página 725

universitats e o los concellers o jurats d'elles nomenar-los, pux no·ls nomenen de la matexa universitat; e que en la ciutat o vila en la qual se trobarà dit prothomèdich, tenint salut, haja de fer dita visita personalment.

6. Plau a sa magestat en quant li toca.

7. No apar.

8.

9. Plau a sa magestat.

10. Plau a sa magestat.

11. Sa magestat és servit no·s fassa novedat en açò.

12. Plau a sa magestat que lo relador aja de declarar dins 40 dias lo que serà de justícia sobre la exceptió de guiatge e mala captura opposada; y que si passats los 40 dias no haurà declarat, perda lo salari del offici de tots los dias que tardarà més a declarar; y se entenga en les causes criminals y no civils.

13. Plau a sa magestat.

14. Plau a sa magestat que·s guarde lo Capítol 18 de les Corts 1534 que començe «E que moltas voltas».

15. Plau a sa magestat, exceptat los lladres, bandolers, assassinos, incendiaris, sacrílegos y homicides voluntaris.

16. Plau a sa magestat.

17. Sa magestat és servit que, quant se faran edictes y cridas generals segons és acostumat, en tal cas la evocatió //658r// de les causas de executió de ditas cridas y edictes generals al Real Concell sols se fassa contra los ordinaris reals y barons que provarà ésser negligents o renitents en la executió de dits edictes e o cridas y no contra los altres, exceptadas les causas de vitualles e altres que de sa naturalesa són concistorials.

18. Plau a sa magestat que tota hora que alguna persona serà en la presó no·s puga fer *laudamentum curie* en sos béns; y que si essent fet dit *laudamentum curie* contra alguna persona aquella se presentarà dins la presó y serà scrita en lo llibre dels presos, essent[613] en tot la executió de dit *laudamentum curie* contra los béns del qui·s serà posat en les càrcers reals de sa magestat y de son llochtinent general.

19. Sa magestat és servit que·s serve lo Capítol de Cort segon de les Corts del any 1547 fins a la conclusió de las primeras Corts; y si lo pres serà ecclesiàstich se serve lo acostumat.

20. Sa magestat és servit que·s guarde lo acostumat y que lo Capítol segon del any 64 sia porrogat fins a la conclusió de las primeras Corts.

21. Plau a sa magestat, ab què en la tatxa entrevinguen ab lo ordinari los concellers, cònsols, pahers, procuradors o jurats de les universitats respectivament.

22. Plau a sa magestat; advertex-se que·s lleven les paraulas «preheminents».

23. Plau a sa magestat.

24. Plau a sa magestat; y que lo depositari sia de vida y nomenador per sa magestat[614].

658v// 25. Plau a sa magestat en les causas que seran fins a sinquanta lliures tant solament y no en les majors.

613 *En lloc de* cessen.

614 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* menador per sa magestat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 726

26. Plau a sa magestat, ab què en la decretació se diga «per lo conceller o regent la Cancelleria, *constito de appellatione et sententia lata in causa maiori decem librarum*».

27. Plau a sa magestat.

28. Plau a sa magestat.

29. Plau a sa magestat.

30. Plau a sa magestat.

31. Plau a sa magestat que·s serve lo que fins assí se és acostumat.

32. Plau a sa magestat per al sdevenidor.

33. Plau a sa magestat que a una llegua més amunt de Lleyda, a la part de Alguayre, no·s pugan fer arrossos.

34. Plau a sa magestat.

35. Plau a sa magestat.

36. Plau a sa magestat.

37. Plau a sa magestat, moderant la pena que no sia de tot lo deute sinó en cas que lo deute no excedís deu lliuras; y en cars que excedís, sia la pena sols deu lliuras.

38. Plau a sa magestat.

39. Plau a sa magestat.

40. Plau a sa magestat que·s continue la paraula abans que·s publique la provisió.

41. Sa magestat manarà tenir lo compte que·s deu a la calitat dels presos y delictes, encarregant als llochtinent general y altres officials reals que escusen acerca de assò tots abusos o agravis.

659r// 42. Plau a sa magestat, si ja lo official real no tenia altra orde en scrits del relador o jutge en la causa.

43. Plau a sa magestat, no essent la causa evocada al Real Concell o feta regalia ans del rompiment de les treves.

44. Plau a sa magestat que·s serven dits Capítols com en ells està contengut *iuxta* sèrie y tenor de aquells, llevats tots abusos.

45. Sa magestat és servit que lo Real Concell y doctors de aquell y altres jutges se hajan en lo examen dels testimonis ab lo mirament que convé a fer-se justícia, sens agravi de les parts y revocats tots abusos.

46. Plau a sa magestat.

47. Plau a sa magestat.

48. Plau a sa magestat.

49. No apar se admete, per lo que convé a la bona administració de la justícia.

50. Plau a sa magestat.

51. Plau a sa magestat, ab què·y intervingue lo balle general o lo llochtinent en aquella stació.

52. *Idem quod in precedenti*.

53. Plau a sa magestat.

54. Plau a sa magestat.

55. Plau a sa magestat.

56. Plau a sa magestat.

57. Plau a sa magestat.

58. Plau a sa magestat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 727

59. Plau a sa magestat, ab què en lo que toca a las ayguas //659v// hi entrevinga lo balle general o llochtinent general en aquella stació.

60. *Idem quod in precedenti*.

61. Plau a sa magestat.

62. Plau a sa magestat.

63. Plau a sa magestat.

64. Plau a sa magestat.

65. Plau a sa magestat.

66. Plau a sa magestat ab los subjectes a purgar taula, ab tal que·y hage jutges de taula y hajan publicada aquella.

67. Plau a sa magestat.

68. Que·s guarde la Constitució, llevats tots abusos.

69. Plau a sa magestat.

70. Plau a sa magestat.

71. Plau a sa magestat.

72. Plau a sa magestat.

73. Plau a sa magestat que no·s fasse *laudamentum curie* sinó en los casos per Usatges de Barcelona permesos.

74. Plau a sa magestat que dure fins a la conclusió de las primeras Corts.

75. Sa magestat ho manarà provehir com més convinga al bon aposento dels convocats a Corts.

76. Plau a sa magestat que las torturas *post latam sententiam* no·s fassan sinó en los casos y delictes exceptats de dret.

77. Plau a sa magestat que per haver donat menjar a bandolers ningú sia pres sens provisió de jutge feta en scrits; //660r// y que essent en la presó se'ls publique la enquesta dins lo matex temps que se haje de publicar en les enquestas ordinàries.

78. Sa magestat manarà advertir a son llochtinent general que en lo fer de las regalias tinga molt mirament, llevats tots abusos.

79. Plau a sa magestat, ab què la terna la presente al llochtinent general que en lo fer de las regalias tinga molt mirament, llevats tots abusos.

79 *(sic)*. Plau a sa magestat, ab què la terna la presente al llochtinent general per a què lo llochtinent general de aquellas o de altras prenga los que li parexerà per a enviar la terna a sa magestat.

80. Plau a sa magestat.

81. Plau a sa magestat que cada hu per a provisió de sa casa y família puga comprar les vitualles que aurà menester sens altra llicència ni albarà; y que contra los agabelladors se prosehesque ab lo rigor que de justícia haja lloch.

82. Plau a sa magestat.

83. Sa magestat manarà que no·s fassan abusos.

84. Plau a sa magestat.

85. Plau a sa magestat que·s tinga en dita casa[615] la Audiència quant estarà obrada decentment, a conexensa de sa magestat o de son llochtinent general.

615 causa, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 728

86. Sa magestat hi manarà provehir com més convenga a la bona administratió de la justícia.

87. *Ut in precedenti*.

660v// 88. Sa magestat manarà que las informacions se reban per personas idòneas y sufficients.

89. Plau a sa magestat.

90. Plau a sa magestat que los algutzirs no pugan substituhir, sinó que en absència o impediment de aquell son llochtinent general pugue nomenar altres, com ho ha acostumat.

91. Sa magestat, attès que en las Corts de 64, per les rahons contengudas en los Capítols de les ditas Corts, aparegue convenir la erecció del Concell Criminal y aquell perpètuament separar del Civil; y per la experiència s'és vist que per dita separació en la Audièntia Civil se han despedidas moltas més causas que ans se despedian, com s'és vist per lo balans de deu o vint anys abans ab los de aprés de aquella, no obstant que·s diga lo contrari; y en lo Concell Criminal per lo semblant se han despedidas moltas més causas que·s despedian abans, y aquellas ab més discució y examen que abans se podia fer, no és de parer ni apar convenient a la bona administratió de la justícia revocar la dita Constitutió de erectió y separatió perpètua dels dits Concells. Emperò, per lo inconvenient que·s representa per voler los del Criminal passar al Civil per alguna major ganància y per lo que molts d'ells, aprés que són pràtichs, són provehits per al Concell Civil, seria més convenient que allí se envallissen y no·s mudassen quant són més necessaris en los officis; sa magestat, per a obviar a dit inconvenient que·s podria seguir, serà servit de atorgar y concentir que de ací avant no·s fassa promoció dels doctors del Concell Criminal dels qui en sdevenidor seran promoguts al dit Concell Criminal per al Concell Civil, si no fos per a offici de //661r// regent o altre major; pugue emperò e li sia lícit dels del Civil passar al Criminal, ab tal emperò que lo salari del Concell Criminal sia igual o major del salari y guanyables ordinaris del Concell Civil, per ser just que los que auran servit en cosas de tanta importància com se tractan en la Audiència Criminal [no] sian agraviats ab menor salari, y advocats que molt aprés entran en lo Concell los sian preferits.

92. Plau a sa magestat que·s fassan tres salas del Civil y que sian de sinch doctors en cada sala; y per a dit effecte de nou se crehe un lloch de doctor per al Civil, de modo que sian tretze doctors y ab lo canceller y regent la Cancellaria sian quinse, los quals se partesquen en ditas tres salas, en la una de las quals presidesca lo canceller, en la altra lo regent la Cancellaria y en la tercera lo més antich doctor de aquella; y al doctor que de nou se ajustarà al Civil se done lo matex salari que als altres doctors; y no·s fasse novedad en lo Concell Criminal, com està dit.

93. Plau a sa magestat que·s guarden las Constitutions.

94. Sa magestat és servit que·s guarde en assò lo stil y costum que en fins ara y ha hagut.

95. Plau a sa magestat.

96. Plau a sa magestat que las causas menors de tres-centas lliuras per calitat de pobresa, pupil·laritat, viduïtat y religió no puguen ésser evocadas a la Real Audièntia.

97. Plau a sa magestat en les causas y al temps que apparrà al relador de la causa o a la Audièntia Real.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 729

98. Plau a sa magestat fins a quantitat de sinquanta lliuras y no més.

99. Plau a sa magestat que ninguna causa feudal ni emphiteoti//661v//cària de capbrevatió en la primera instància se pugue evocar a la Real Audièntia per calitat de pobresa, viduïtat o pupil·lar edat de qualsevol quantitat que sia, ab tal que si dins tres lleguas del lloch a hont serà la causa que se tracta y haurà doctor graduat en cànons o en lleys que puga ésser assessor o jutge se haja de cometre la causa a ell y no a persona que no sia graduada.

100. Plau a sa magestat que los ordinaris denuncien los processos per mostrar que se ha conclòs en aquells en les causas de primera instància, y que feta dita denunciació no·s pugue evocar a la Real Audièntia ab calitats de pupil·laritat, viduïtat o pobresa.

101. Plau a sa magestat.

102. Plau a sa magestat.

103. Plau a sa magestat.

104. Plau a sa magestat.

105. Plau a sa magestat.

106. Plau a sa magestat.

107. Plau a sa magestat.

108. Plau a sa magestat.

109. Plau a sa magestat.

110. Plau a sa magestat que·s guarden les Constitutions sobre assò disposants, reservat arbitre al llochtinent general y als presidents presehint alguna justa causa; ha·s de advertir que·s lleven de la Constitutió de la paraula «y destituhidas» en fins «supliquen per ço» *exclusive*.

111. Plau a sa magestat, sarvat lo que és dit en lo capítol precedent.

112. Plau a sa magestat.

113. Plau a sa magestat.

114. Plau a sa magestat.

115. Plau a sa magestat.

662r// 116. Plau a sa magestat.

117. Plau a sa magestat.

118. Plau a sa magestat, ab què sia sols fins a tres-centas lliuras.

119. Plau a sa magestat; y que lo matex se serve en los processos de liquidacions majors, deliberacions y executions.

120. Plau a sa magestat; y que la reservació y compartiment dels notaris se fassa segons serà ordenat per los presidents.

121. Plau a sa magestat.

122. Plau a sa magestat.

123. Plau a sa magestat.

124. Plau a sa magestat.

125. Plau a sa magestat.

126. Sa magestat mane que·s despedesquen ditas causas ab la major brevedat que·s puga, de manera que·s veja en la expedició la differència de causas sumàrias a plenàrias.

127. Plau a sa magestat.

128. Plau a sa magestat.

129. Plau a sa magestat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 730

130. Plau a sa magestat.

131. Plau a sa magestat.

132. Plau a sa magestat.

133. Plau a sa magestat.

134. Plau a sa magestat.

135. Plau a sa magestat.

136. Plau a sa magestat, entenent tot lo sobre dit en les parts solament en les quals és lícit suplicar de la sentència diffinitiva profferidora.

137. Plau a sa magestat.

662v// 138. Plau a sa magestat; y que lo matex sia en les causas de primera instància.

139. Plau a sa magestat.

140. Plau a sa magestat.

141. Plau a sa magestat.

142. Plau a sa magestat que·s serve la Constitutió dels any 1503, capítol 21, y que la dispositió de aquella se estenga fins en dos-centas lliuras tant solament.

143. Plau a sa magestat.

144. Plau a sa magestat que·s guarde lo Capítol 22 del rey don Ferrando lo segon en la primera Cort de Barcelona, comensant «Poch valdria» col·locat en lo títol "De observar Constitutions".

145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154. Quant als excessos personals que·s pretén haver fet los inquisidors, sa magestat pren a son càrrech de acabar ab lo inquisidor general que envie persona convenient per a verificar-los y, constant de aquells, se fassa compliment de justícia; també sa magestat[616] offerex que procurarà[617] ab lo inquisidor general que la concòrdia del any 1568 se guarde per part dels inquisidors, fent-se lo matex per la dels naturals de Cattalunya; y que sobre la differència y difficultat que·y ha agut y ha en tràurer de Cattalunya la declaratió de a qui toca lo conexement de la causa o causes en què no·s conformen lo regent y inquisidor més antich, se remediarà donant-se orde com les Constitutions se guarden y les dos jurisdictions conserven lo que·ls toca, fent-se dins Cattalunya la declaratió de a qui toca la causa; y si, per a què ab major brevedat se execute lo que està dit y encara se remedien altras cosas que parexerà advertir, voldrà la present Cort senyalar personas que vagen a Madrit a tractar ab lo inquisidor general del //663r// que en açò toca, sa magestat serà servit que les nomenen y ajudarà ab molt bona voluntat a què·s prenga lo aciento que serà més convenient al servey de Nostre Senyor, conservació de la jurisdictió real y bé universal de Cattalunya y dels naturals d'ella, com ho merexen tant bons y lleals vassalls, de la prudència y bon enteniment dels quals confia sa magestat que entendran se'ls concedex en açò lo que conforme a la brevedat de la partida se pot fer; y perquè, per a més assegurar la observança de la dita concòrdia y del demés que·s concertarà, serà per ventura necessari que se'n fasse Constitutió, lo qual no·s pot fer ara de present per haver-se de tractar y comunicar tot ab lo inquisidor general, sa magestat és content que si a la Cort apar bé aquest

616 *Al marge esquerre,* 147.

617 parlarà, *corregit.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 731

apuntament nomenen y deputen personas que representen la dita Cort; y que per a en aquest fet; y no altra ningú, tinguen la matexa facultat que vuy té la present Cort, y en tal cas sa magestat, senyalant persona que representant la sua real [persona] juntament ab la dita Cort, puga approvar y passar per Constitutió la dita concòrdia y lo demés que com està dit se assentarà y concertarà en respecte del que toca a la Inquisitió, per quant per a ninguna altra cosa han de tenir poder ni facultat; y aquest exemplar no·l pugan tràurer ni al·legar en conseqüència en ningun temps per a tractar de cosas semblants.

155. No ha menester decretatió perquè és prohemi.

156. Plau a sa magestat en quant li toca y que sian servats los breus apostòlichs.

157. Plau a sa magestat en quant li toca y és disposat per los breus apostòlichs.

663v// 158. Plau a sa magestat en quant li toca; y que, per llevar tots inconvenients, que los presos per dit breu estiguen en una instància que a despesas del General de Catalunya se fassa en lo càrcers[618] comuns de Barcelona.

159. Plau a sa magestat en quant li toca que·s guarden les disposicions[619] dels breus apostòlichs.

160. Sa magestat ho encarregarà al bisbe de Gerona.

161. Sa magestat en quant li toca és servit que lo commissari del breu fassa lo que per tenor dels breus y dret li serà permès y no més.

162. Plau a sa magestat en quant li toca que·s guarden los breus apostòlichs y la observança que de ells se ha tinguda.

163. Plau a sa magestat que lo guany que·n resultarà se partesca en tres parts, les dos per al Hospital General de Barcelona y la altra tercera part per a monestirs de monjes de la matexa ciutat.

164. Plau a sa magestat.

165. Sa magestat, offerint-se les vaccations de les iglésies y beneficis, tindrà molt particular memòria del que se li suplica.

166. Plau a sa magestat, reservant-se la nominació fahedora per a dit offici per a si.

167. Plau a sa magestat, exceptat en crim fragant, que en tal cas sens acistència puga entrar en qualsevol casa.

168. Plau a sa magestat.

169. Plau a sa magestat.

170. Plau a sa magestat fins a deu testimonis.

171. Plau a sa magestat; y que la nominació del dit archiver la fassa sa magestat.

664r// 172. Plau a sa magestat, exceptat que durant la vida de don Pedro y don Henrich de Cardona en dita governació no pugan tractar ni decidir-se les causas del duch ni de la duquessa de Cardona.

173. Plau a sa magestat.

174. Plau a sa magestat.

175. Plau a sa magestat.

176. Plau a sa magestat.

177. Plau a sa magestat.

618 càrrechs, *corregit*.

619 Constitucions, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 732

178. Plau a sa magestat que en los casos contenguts en lo dit Capítol acuden al llochtinent general, lo qual aja de fer executar lo dit Capítol.

179. Plau a sa magestat.

180. Plau a sa magestat; y que·s lleve lo prohemi de la Constitutió, perquè apposada la exceptió per lo pare no s'és declarat tal.

181. Plau a sa magestat.

182. Plau a sa magestat.

183. Plau a sa magestat que las Constitutions de Cattalunya y los dits Capítols del rey don Martín sian guardats, llevats tots abusos.

184. Plau a sa magestat que si algú ab carta del llochtinent general vindrà a hont serà lo dit llochtinent general, sia guiat fins a tant que ell aja demanada llicència e lo llochtinent general li aurà donada, ab cóngruo temps per a anar-se'n a sa casa.

185. Plau a sa magestat.

186. Plau a sa magestat.

187. Sa magestat intercedirà ab Sa Santedat per a què sobre assò provehesca lo que més convinga al bé de aquesta //664v// santa casa.

188. Plau a sa magestat, revocats tots abusos.

Thenor autem <p>replicationum et acceptationum preincertis decretationibus per tria brachia per modum supplicationis factarum ad chalendarium trigesima diei mensis novembris, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, talis est:

***Prima suplicatio* de rè[p]liques.**

Sacra, catòlica, real magestat.

Los tres brassos de la present Cort General del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, havent vist les decretations per vostra magestat fetas als capítols per ells a vostra magestat presentats, besan las reals mans de vostra magestat per la mercè los ha fet en ellas, y particularment acceptan las decretations per vostra magestat fetas als capítols 1, 3, 6, 9, 10, 13, 16, 18, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 36, 38 ,39, 44, 46, 47, 48, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 69, 70,, 71, 72, 74, 80, 82, 84, 85, 89, 93, 95, 96, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 188; y perquè ab la brevedat del temps y moltas occupations de vostra magestat se ha entès que alguns dels capítols més //665r// importants per la bona administratió de la justícia, bé y tranquilitat dels dits Principat y Comptats no han pogut ser advertits per vostra magestat com convenia a son real servey y benefici dels poblats en aquells, ans per haver vostra magestat comès les decretacions de dits capítols no són estades fetas com de la real clemència y benignitat de vostra magestat se spera; per ço y altrament, quant humilment y encaridament poden suplican a vostra magestat sien de son real servey manar que sian habilitadas, reformadas y milloradas las decretacions fetas en los capítols infrascrits ja presentats, ço és, en la del capítol 2, perquè altrament ab la destructió de la decretatió y prefixó de temps de un dia natural se restreny y molt la llibertat ecclesiàstica y no és provehit als inconvenients y prejudicis que se han seguit.

5. E la del quint, perquè ab tants requisits se augmentarian los gastos a les universitas que són pobras y axí cessaria lo effecte del suplicant.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 733

8. Y en lo capítol 8, que no és estat decretat, per lo benefici de les universitats se suplique sia vostra magestat servit manar-lo decretar com se suplica.

11. E la del 11, perquè en cosas de justícia no apar just que los que no són doctors tingan vot ni fassan número no havent-hi paritat.

12. E la del 12, perquè lo termini donat al jutge és molt llarch y en gran detriment del pres y la pena del jutge és molt poca.

665v// 14. E la del 14, pux lo que·s demane és en executió del capítol 18 del any 1534.

15. Y en la del 15, sia vostra magestat servit manar llevar aquelles paraulas «bandolers» y «homicides voluntaris».

19. Y la del 19, perquè és just y ab ell se provehirà molts agravis y abusos que són estats fets en la Capitania General.

20. Y la del 20, perquè és conforme equitat y justícia.

24. Y en la del 24, sia vostra magestat servit ajustar que los tals depositaris hajen de donar idòneas fermanças ab obligació de persona y béns; y que la Constitutió se entenga tant solament en les ciutats, vilas y llochs reals.

25. E la del 25, per quant és obviar a las apel·lations cavil·losas.

31[620]. E la del 31, perquè és en executió de les Constitutions en aquell mensionadas y convé a la decissió de las causas dels ordinaris.

33. E la del 33, plàcia a vostra magestat millorar que almenys tres llegües més amunt de Lleyda a la part de Alguayre y una llegüa a la altra part de Segre no·s pugan fer arrossos.

40. E la del 40, per llevar molts inconvenients.

41. E la del 41, per ser així com se demana de justícia.

42. E la del 42, per llevar abusos, los quals no·s llevarian ab la decretatió.

43. E la del 43, per ser cosa justa.

45. E la del 45, per los abusos que fan tant ab los testimonis de offensa com los de deffensa.

51. E la de 51, sia vostra magestat servit ajustar que la in//666r//tervenció del balle general o son llochtinent sia tant solament en llochs reals y que en aquell no puga pèndrer dieta.

52, 59, 60. En la de 52, 59, 60 se suplica lo matex que en la precedent.

66. En la de 66, supliquen a vostra magestat sia servit manar llevar aquellas paraulas "ab tal que·y haja jutges de taula y hajen publicada aquella", per lo que la tardança de provehir los jutges de taula podria causar dany.

68. En la de 68, sia vostra magestat servit concedir la pena, pux apar justa la Constitució.

73. E la del 73, perquè és declaració dels Usatges y molt convenient que·y haja lley certa en semblants lloaments de Cort.

76. E la del 76, per llevar extorcions y per la salut de les ànimes així dels reos com dels jutges.

77. E la del 77, per la difficultat que tenian ditas casas de resistir.

620 26, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 734

78. E la de 78, perquè és cosa injusta fer prosehiments contra algú sinó constant dels delictes de aquell.

79. E la de 79, supliquen a vostra magestat sie servit manar llevar aquellas paraulas «o de altras», per quant altrament seria cosa inútil fer terna.

83. E la de 83, per llevar contencions.

86. E la de 86, perquè serà millor administrada la justícia quant millor seran los officials.

87. E la de 87, perquè apar sufficient número.

88. E la del 88, per lo molt que convé sien personas aprovadas las que han de rèbrer la tal informació

90. E la del 90, perquè ja restarà sufficient número.

91. E la del 91, perquè de la nova criació y separació que·s féu //666v// del Concell Criminal han redundat molts danys en lo present Principat, dels quals en part vostra magestat és estat informat ab los memorials dels a[g]ravis presentats; y també perquè, essent com és la separatió del Consell Criminal temporal y duradora tant solament fins a la conclusió de les presents Corts, no concedint-se per vostra magestat la forma de la expedició y comissions de les causas civils y criminals, com està suplicat, restaria gran confusió en los negocis y administració de la justícia, majorment que ab altra Constitutió qui ara de nou se presenta a vostra magestat se suplique per a la forma que se ha de tenir en la decissió de les causas criminals.

92. E en la 92, per las rahons en los sobre dits refferits capítols.

94. En la de 94, perquè lo vot del jutge sia líbero.

97. En la del 97, perquè convé molt per la breu expedició de les causes.

110. E la del 110, perquè importa per la expedició de las causas de pobres y perquè la present Constitutió és executió de las altras en les quals faltava la pena.

111. E la del 111, per las mateixas rahons que són ditas en lo precedent.

126. E la del 126, perquè tingan breu y cert termini en lo de les causas.

142. E la del 142, per llevar-se gastos als poblats en lo present Principat, majorment que lo suplicat en la present Constitució ha obtengut la vila de Perpinyà per las matexas rahons y majors, apar se ha de concedir a tot lo present Principat.

144. E la del 144, perquè de esta redunda la observansa de //667r// las Constitutions, las quals si no són servadas no pot ser ben governat lo present Principat ni los poblats en aquell poden víurer ab pau y quietut.

145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154. Inquisició.

E quant als capítols 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, pux a vostra magestat li han paregut ésser justs los dits capítols, supliquen sie servit intercedir ab Sa Santedat perquè vulla concedir y aprovar aquells.

158. E la del 158, sia vostra magestat servit concedir com està suplicat e intercedir ab Sa Santedad perquè vulla aprovar y confirmar-lo.

Inquisitió. Rèplica de la Cort.

145 fins 154 *inclusive*.

Quant a la decretatió dels capítols 145 fins a la del capítol 155 *exclussive*, en lo que vostra magestat nos fa mercè pèndrer a son càrrech de acabar ab lo inquisidor general que envie persona convenient per a fer justícia sobre los agravis personals, supliquen a vostra magestat sie servit acabar que almenys dins quatre mesos aprés de la conclusió de les pre-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 735

sents Corts se fassa nominació de la dita persona y aquell comense dins dels matexos la dita visita //667v// contra los inquisidors y sos ministres, y aprés publicatió y executió de aquella dins vuyt mesos immediadament següents en la ciutat de Barcelona. Y en quant vostra magestat nos fa mercè de offerir que procurarà ab lo inquisidor general que la mensionada concòrdia e o provisió del any 1568 se guarde per part dels inquisidors fent-se la matexa per los naturals de Catalunya, offerexen los tres brassos de dita Cort acceptar, com de present acceptan dita provisió; ab tal, emperò, que en lo capítol primer que parle del número dels familiars se digue que en los llochs de 400 fochs pugan los inquisidors crear a fins a quatre familiars tant solament y en los que seran de menys de 400 fins en 200 dos tant solament y en los altres que són de menys de 200 entre tots no puguen crear més de 40 en tot lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, repartidors entre tots los llochs que seran menors de 200 fochs com aparrà als dits inquisidors; y que no puguen ésser familiars ni comissaris del Sant Offici rectors ni altras tenints cura de ànimas ni religiosos súbdits, exceptats més avant lo capítol 46 que començe «Ítem, per excusar de dita provisió», lo qual tracta de la manera y forma que ha de tenir la declaració de contenció de jurisdictió, en lloch del qual supliquen a vostra magestat sia servit nomenar de present persona en lo present Principat per declarar les causas de contentió en cas de discòrdia entre lo inquisidor més antich, de una, y lo regent la Cancellaria o altres officials, de part altra; lo qual tercer, en la declaratió y prosehiments de les causas de contentió haja de procehir en la manera, //668r// forma y termini que prosehex lo canceller en les causas de contensió de jurisdicció, de tal manera que passat lo termini de 30 dias, si no serà feta declaratió, sie vist ésser declarat en favor del jutge secular o ordinari ecclesiàstich; y feta la dita nominatió, donant vostra magestat obra ab effecte que lo dit inquisidor general accepte y fasse guardar los presents capítols que ara se supliquen, se excusarà la nominació de personas pus restarà Constitutió y concòrdia feta, la qual sia traduhida en nostra llengua vulgar y en forma de Constitutió.

167. E la del 167, perquè no·s fassa prejudici als poblats en la ciutat de Lleyda.

178. E la del 178, per quant lo llochtinent general no·s trobarà present en totes les parts a hont convindrà.

183. E la del 183, per ser cosa molt justa y de què se han seguit grans agravis per no estar axí tant clarament ordenat.

184. E la del 184, sia vostra magestat servit manar llevar de las paraulas que comensan «fins a tant» fins a la fi.

E més, suplican los dits tres brassos sia vostra magestat servit manar borrar del qüern de las Constitucions a vostra magestat presentadas lo capítol 4 comensant «E perquè» y lo capítol 17 «Ítem, com per Constitucions» y lo capítol 21 «Més supliquen» y lo capítol 37 «Per llevar lo abús» y lo capítol 49 «Per quant» y lo capítol 81 «Com sia prohibit» y lo capítol 163 «Attenent». *Et licet, etc. Altissimus, etc.*

Thenor aliquorum Capitulorum secundo loco sue regie magestati aut dominis tractatoribus die trigesima novembris eiusdem anni MDLXXX quinti pro parte dictorum //668v// *trium brachiorum presentatorum, ut in dicto stamento ecclesiastico fuit relatum, prout superius in presenti processu apparet, est seriei huiusmodi:*

Capítols segonament presentats.

189. Ítem, plàcia a vostra magestat que dels doctors de las tres salas, en la expedició y en votar les causas criminals, se guarde aquest orde: que de dos en dos mesos dos de

ecle2 29/3/04 19:21 Página 736

cada sala, comensant del més antich, per son torn, cada dia jurídich, de les dos hores fins a les sinch passat mig jorn, de sant Miquel de setembre fins al primer dia de maig, y de las tres horas fins a las sis, del primer de maig fins al dit dia de sant Miquel, se hajan de juntar en lo lloch que per lo llochtinent general de vostra magestat los serà deputat ab los dits tres jutges de Cort y hoir de ells la relació dels processos y altres cosas concernents a las causas criminals; y sols nou, ab lo regent la Cancellaria, donen son vot y parer com los aparrà ésser de justícia, a fi y effecte que las ditas causas criminals ab madur concell y breu expedició, com convé al servey de Déu y bona administratió de la justícia, sian despachadas; observant en tot y per tot lo disposat per Usatges de Barcelona, Constitutions de Cattalunya, Capítols y Actes de Cort y altras lleys de la terra; e si algun doctor de aquells a qui tocarà lo torn serà suspecte a la part y altrament impedit, sia en lloch de aquell aplicat un altre de la matexa sala, so és, aquell a qui tocarà lo torn següent, de manera que sempre lo dit número dels votants sia complit; y que sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

669r// 190. Per quant experiència evidentment hage mostrat que per descuyt o negligència dels scrivans de manament, és a saber, per no acistir ells y tenir les mans com són obligats en los negocis judiciaris los notaris reals, sos substituts donan moltas voltas mala expedició y fan mals tractas a les parts y[621] negocians que tenen negocis en llur poder, extorquint de aquells salaris immoderats; e de la matexa manera és molt cert y notori que los notaris que com a substituts de dits scrivans de manament van, fora per execucions de sentències reals, lletras, reclams y altres provisions reals fan també moltas extorsions y vexacions a las pobres parts executadas, anant moltas vegadas dits notaris y altres ministres que van per effecte de ditas execucions sens llicència com tenen obligació, aportant-se'n dos y tres y més negocis sens rellevar dietas ni gastos a las parts executadas, ans bé exhigint ordinàriament de cada una d'ellas íntegrament totas las dietas com si anaven per un sol negoci; y volent les parts donar quexa dels excessos y extorcions los són estadas fetas per anar dits notaris latitant, no poden haver justícia ni rahó de ells ni dels scrivans de manament devant del canceller ni regent la Cancellaria y de cansadas las parts han de dexar de proseguir sa justícia. Per tant, per obviar a tant grans danys, fraus y excessos, suplica la present Cort a vostra magestat sia de son real servey, ab lloació y aprobatió de la present Cort, que regoneguts dits abusos, de assí al devant los[622] //669v// scrivans de manament hajen a portar ditas causas en nom seu propri y ells fer lo exercisi personalment, axí en les causas civils com criminals y en totas las instàncias y exposicions de reclam y altres negocis se enviaran a la Real Audiència, sens comanar ditas causas a dits notaris sos substituts. E en cas que les anomenen, dits scrivans de manament sian tinguts y obligats de tots los danys, extorcions y altres interessos pecuniaris que dits substituts auran causat o donat a les parts y pagar-o promptament ab declaratió, la qual aja de fer lo canceller e o regent la Cancellaria; e la matexa forma se tinga ab los notaris scriuen les causes criminals en los salaris demasiadament o indeguda exhigits.

191. Ítem, per obviar als abusos que fins assí se són fets y's fan per los llochtinents y capitans generals contra lo líbero commerci en concedir certas llicències per poder

621 *A continuació, repetit,* y.

622 *A continuació, a la pàgina següent, repetit,* los.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 737

navegar ferro de les costes de Cattalunya y en altras regnes de vostra magestat; y per rahó de ditas llicèntias, lo qui té los sagells de vostra magestat en Cattalunya à innovat de fer pagar un nou vectigal de quatre diners per lliura, conforme al valor de las marcaderias, o prestar cautió, contravenint directament a les Constitutions de Cattalunya, en molt gran dany dels poblats en dit Principat y Comptats. Supliquen per ço los tres brasos de la present Cort a vostra magestat li plàcia statuhir y ordenar que puguen navegar y extràurer aquell per als regnes de Nàpols, Cicília y altres de la Corona de Aragó sens impediment dels llochtinents y capitans generals o de altre qualsevol jutge, cort o persona, salvo que aja de demanar licèn//670r//cia al balle general de Cattalunya e procurador real dels Comptats de Rosselló y Cerdanya; y en dita Ballia y Procuració Real respectivament presten cautió com han acostumat.

192. Com per no ésser-se obtingut lo beneplàcit de vostra magestat no·s sia imprimida la recopilació de las Constitutions de Cattalunya, la qual fonch ab tot effecte acabada per les personas elegidas per vostra magestat y per los tres staments del present Principat, inseguint la dispositió del Capítol de Cort 24 de les Corts per vostra magestat celebrades en la ciutat de Barcelona l'any 1564, ans per ésser-se perduda, segons se entén, la còpia que per los deputats del present Principat fonch tramesa a vostra magestat de totas las sis personas eletas, y també perquè ab la nova impressió se pugan insertar les Constitucions y Capítols de Cort que en la present Cort serà vostra magestat servit, ab lloació y aprobatió de aquella, statuhir y ordenar que·s reveja y en quant menester sia de nou se fasse la dita recopilació de Constitutions sí y segons ab dit Capítol de Cort y ab Constitució feta per vostra magestat l'any 1553, capítol 2, està disposat, suplica la present Cort a vostra magestat que, per executió de dita Constitutió y Capítol de Cort, sia de son real servey ab la decretació de la present Constitutió fer nominatió de tres personas, les quals juntament ab les personas de micer Onofre Pau Cellers, en drets doctor, canonge y síndich de la Seu de Barcelona per lo bras ecclesiàstich, micer Joan Celer, per lo bras militar, y micer Nicolau Frexenet, per lo bras real nomenadas, fassan la dita recopilació col·locant aquellas sots còngruos títols y ressecant las supèrfluas y corregidas, segons que ab dita Constitució y Capítol de Cort està disposat. E noresmenys, //670v// li plàcia, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que, feta dita recopilatió y lliurada de aquella una còpia al llochtinent general de vostra magestat y altra als diputats de Cattalunya, fermadas de mà pròpria de les personas eletas, per a què resten perpètuament recondidas en los Archius Real y de la Deputació, pugan los diputats del present Principat fer imprimir dita nova recopilatió sens altra consulta de vostra magestat.

Prohibitió de pedranyals.

193. Conciderant los grandíssims danys que en lo Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya han causat los arcabussos pedrenyals y specialment los petits vulgarment nomenats pistolas, y que ja per vostra magestat són estats no sols prohibits però encara reprovats y en altres regnes com a arma proditòria, falsa y no utilosa per a la guerra, maligna e indigna de nom de arma, foragitats y ab gravíssimes penes prohibits, com la qualitat de arma tant proditòria merex; volent los tres staments de les presents Corts provehir a tots homicidis proditoris y altres grandíssims desastres que per lo ús dels pedrenyals se són seguits y porien majors seguir-se, suplican a vostra magestat humilment que, ab llur aprobatió y concentiment, sia servit declarar lo ús de tots los

ecle2 29/3/04 19:21 Página 738

arcabussos pedrenyals ésser a tota persona de qualsevol grau, stament o condició que sie prohibit com a arma reprovada, proditòria, inútil per a la guerra y falsa, de tal manera que ningú en lo present Principat de qualsevol stament, grau o condició que sia y qualsevol exempció o privilegi, prengue ni prendre pugue, encara que sia commissari o altre official real que de la Santa Inquisició o familiar de aquell Sant Offici o de la Capitania Gene//671r//ral o del General y deputats de Cattalunya o dels alcaldes y seca o de la Santa Crusada o qualsevol altre que pretengue per privilegis o altre dret qualsevol poder portar armas prohibidas y reprovadas, puga portar-lo ni tenir en sa casa ab sciència y paciència sua ni en altre lloch algú públich o secret, sots las penas següents, ço és, a les personas militars o que gosen de privilegi militar, sots pena de deu anys de desterro en Itàlia o en alguna isla nomenadora per vostra magestat; y si acàs rompia lo tal militar o qui gosarà de privilegi militar lo dit desterro, li sia augmentada y doblada la pena de dit desterro altras deu anys; y si serà plebeya natural dels regnes de vostra magestat, a pena de deu anys de galera; y si serà stranger, ço és, francès o gascó, a pena de mort natural; les quals penas en ninguna de ditas personas se pugan commutar, composar ni remetre per llochtinent general de vostra magestat o per lo portantveus de general governador ni per altres officials reals ni de barons per al que·l portarà o tindrà en sa casa, ab la modificació en lo següent capítol contenguda; la qual Constitutió sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

194. E per quant los pedrenyals curts y que lo canó d'ells no té tres palms, per la deffensió de la terra són del tot inútils y, com dit és, és arma tan proditòria y mala que en ninguna manera se deu lo ús dels dits pedrenyals curts sufrir ni allargar, supliquen los tres brassos a vostra magestat que, ab llur lloatió y aprobatió, li plàcia statuhir y ordenar que dins un mes aprés de la conclusió de las presents Corts se haje la prohibició y reprobació dels dits arcabussos pedrenyals curts ab veu de pública crida en totas las ciutats y vilas que //671v// són caps de veguerias publicar y significar ab to[t] lo contengut en lo pròxim precedent capítol y en aquest y los altres que·s seguexen y parlan dels dits pedrenyals, donant sols temps de dos mesos a tots los qui tenen arcabús pedrenyal curt y manco de llargària de canó de ell de tres palms que, com dit és, passats los dits dos mesos, sots las matexas penas en lo precedent capítol contengudas, no·l pugan portar ni tenir, com en lo capítol precedent és dit, de tal manera que, passat lo dit temps, *ipso facto* encorregan en ditas penas los qui·l portaran o tindran, encara que lo agen desfet y tret de la caxa, com la intenció de la present Cort sia que ningun vestigi dels dits pedrenyals curts pugue restar en los dits Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

[195]. Y perquè lo gran número dels pedrenyals que al present hi ha en Cattalunya y són de tres palms o més de llargària fins que los poblats en los dits Principat y Comptats se puguen provehir de arcabussos de metge llarchs de quatre palms y mitg, com convé a la deffenció dels dits Principat y Comptats del incurs dels enemichs, supliquen los dits tres brassos a vostra magestat sia statuhit y ordenat, ab llur concentiment y aprobació, que los qui tenen los dits pedrenyals que lo canó d'ells és llarch de tres palms o més los pugan retenir sens incórrer en pena alguna per temps de dos anys, comptadors del dia de la conclusió de las presents Corts; y durant los dits dos anys se pugan provehir, com dalt és dit, de arcabussos de metxa; y passats los dits dos anys, portant-los o tenint-los en sa casa en la forma que dalt en los altres capítols està dit o altre lloch públich o secret, encorregan en les ditas penas com en lo precedent capítol és ja dit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 739

672r// 196. Ítem, perquè ninguna escusa de ignorància pugue aver en los qui tindran los dits arcabussos pedrenyals de tres palms o més llarchs y per més reduhir-los a la memòria que en tota manera los han de dexar, y que sian dins los dits dos anys tots abolits, plàcia a vostra magestat statuhir y ordinar que, un mes abans que los dits dos anys se acaben, lo llochtinent general de vostra magestat en la ciutat de Barcelona y en son cas lo portantveus de general governador, y en tots los altras caps de vaguerias los vaguers, hajan de fer publicar una crida notificant a tothom generalment de qualsevol grau, stament o condició que sie que dins un mes se cumplen los dos anys de poder retenir los dits arcabussos pedrenyals llarchs, passat lo qual mes serà prossehit contra los qui·ls tindran y contra los mestres qui·ls adobaran, conforme al statuhit y ordenat per los precedents y següents capítols.

197. Ítem, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar, ab lloació y aprobació dels dits tres brassos, que qualsevol mestre que aprés de la publicatió de les ditas cridas farà pedrenyals curts o llarchs de nou o canó, caxa e pany y clau per algun arcabús pedrenyal curt, encarregan[623] en la sobra dita pena de deu anys de galera, com dalt és dit, per als naturals dels regnes de sa magestat, y si seran strangers e o francesos o gascons de mort natural; y lo qui adobarà dits canons, caxa o panys per a dits arcabussos pedrenyals curts encarrega[624] en pena de ésser posats en galera y servir al rem a vostra magestat per temps de sis anys; y la matexa pena de deu anys de galera y de mort natural *respective*, com dalt està dit, encarregan[625] los mestras qui passats los dits dos anys fabricaran de nou panys, canó, caxas o clau per a qualsevol arcabús pedrenyal de qualsevol llargària; y res//672v//pectivament també los qui adobaran canó, caxa o pany per als dits arcabusos pedrenyals llarchs passats los dits dos anys encórregan en pena de sis anys de galera.

198. Y més, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que si algun mestre veurà o sabrà que li aportan a adobar arcabús pedrenyal reprobat, caxa, pany o canó, tantost que la reprobatió puga tenir executió, és a saber, que sia passat lo temps de dos mesos per als curts y de dos anys per als de tres palms o més, haja de deternir-se enver[s] si lo tal arcabús pedrenyal reprovat o lo canó, caxa o pany y portar y manifestar-lo en la ciutat de Barcelona al advocat fiscal de vostra magestat, y en altra ciutat, vila y lloch dels dits Principat y Comptats al official ordinari o de baró, sots pena de galera per a sinch anys.

199. Y per quant aprofitarie poch que vostra magestat, ab lloació y aprobatió dels dits tres brassos, fessen estas santas y justas ordinacions y prohibitions, fetas per al bé y quietut de aquest Principat y Comptats, si los jutges y officials ordinaris fossen negligents en la executió de ellas, plàcia a vostra magestat statuhir y ordenar que si los officials, axí reals com de barons, seran negligents en executar la reprovació dels dits arcabussos pedrenyals y las penas sobre ditas, incidesquen en pena de desterro del present Principat y Comptats per a tres anys y de ésser privats de tots officis, axí reals com del General y de ciutats y vilas del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, en la qual incorregan *ipso facto* y no·ls pugue ésser en manera alguna remesa.

623 *En lloc de* encórregan.
624 *En lloc de* encórrega.
625 *En lloc de* encórregan.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 740

200. Són estats tants los excessos de mals, robos, associaments y altres enormes casos se són fets y perpetrats per los lladres //673r// aquadrillats y no aquadrillats en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, sens may haver-se pogut donar orde sufficient a la total expulsió de aquells, per molt que sia procurat ab censuras ecclesiàstiques per virtut del motu propri dit dels bandolers, presumint-se per virtut de aquell moltes personas porian ser caygudas en moltas censuras, en perill de ses conciències, cosa tant convenient y necessària al servey de Déu y de vostra magestat, al bé y utilitat públich del dit Principat y Comptats que, moguts de dits excessos y laquiació de ànimes y del molt dany que los dits lladres causan al dret de la Generalitat de Cattalunya, supliquen los tres brassos de la present Cort a vostra magestat sia de son real servey intercedir ab Sa Santedad perquè ab effecte sia revocat dit motu propri y donada absolució a les personas que podian ésser caygudas en ditas censuras en virtut de dit motu propri; y que ab llur concentiment y aprobatió li plàcia statuhir y ordenar que lo advocat fiscal y procuradors fiscals de vostra magestat en lo presen[t] Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sian obligats, al manco de quatre en quatre mesos, fer relació per ells o per tercera[626] y autèntica persona en lo concistori dels deputats de Cattalunya ab un memorial auctèntich, y que per ell conste dels lladres que en Cattalunya se trobaran en aquella hora y plenària informació dels lladronissis per ells comesos y juntament del nom y cognom de cada hu de aquells, per a què constant de cada hu de aquells delictes, nom y cognom, hajan segons la calitat de aquells manar fer cridas públicas ab les quals se fassa talla de les personas dels tals lladres, donant per cada hu de aquells que no seran cap de quadrilla presos y vius aportats en les càrcers //673v// reals de la ciutat de Barcelona lo que aparaxerà als deputats fins en cent lliures; y si cars lo dit lladre o lladres en la forma demuntdit pres o presos y viu o vius aportats en los càrcers de Barcelona fos o fossan cap de quadrilla, que per aquells se donen de les pecúnias del General fins en dos-centas lliuras; y si cas serà que los dits lladres seran morts y no portats en Barcelona vius, sinó lo cap de aquells, si aquell tal cap vindrà ab les proves necessàrias del jutge ordinari en lo territori del qual lo tal serà mort o altra bastant y real prova, essent en cas lo tal mort fora del dit Principat y Comptats, se done per lo tal cap de pecúnias del General, si serà de lladre cap de quadrilla, fins en cent lliuras, y si acars no·u serà, se donen fins en sinquanta lliuras. Y per a més corroborar la dita determinació de Corts y perquè ab més prestesa sortesca la fi y effecte desitjat, suplica la present Cort a vostra magestat sia de son real servey statuhir y ordenar que si cas serà que algun lladre matave o prengués altra lladra, constant ab plena prova la tal captura o mort, que lo tal lladre que lo altre lladre aurà pres o mort, a més del premi dalt destinat, sia perdonat de tots los delictes que lo tal haurà comès des del dia serà estat cridat per enemich de vostra magestat y processat de regalia per lladronici algú o de nou feta anant aquadrillat juntament ab altres lladres. Dels altres, emperò, casos o delatures que abans de dits delictes haurà comesos, no se entenga perdonat ni remés si de aquells y haurà instància y part formada de tercera persona, per llevar totas danyosas cautelas, ab tal que lo lladre homicida del altre lladre no fos cap de quadrilla, com en tal cas la voluntat de vostra magestat no sia perdonar-li ningun delicte; y que la present Constitució sia duradora fins a las primeras Corts.

626 *A continuació, dampnat per punts,* a instància.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 741

674r// 201. Ítem, plàcia a vostra magestat que las pragmàticas per la contribució de la fortificació de les obras de Perpinyà y de Rosas per vostra magestat despedidas, les quals són en notable dany y prejudici dels present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, sian revocadas.

202. Per quant lo crim nefando de sodomia és enormíssim devant Déu y tots los fels cristians y per breu particular impetrat per lo emperador don Carlos, de immortal memòria, pare de vostra magestat, està comesa la conexensa y càstich d'ell en los regnes de la Corona de Aragó als inquisidors de la herètica y apostacia[627] pravitat, *accumulative*, emperò, ab sos jutges ordinaris o als qui de ells en la causa prenen, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobatió dels tres brassos, statuhir y ordenar que, prevenint en la conexensa los dits inquisidors y fent-se lo procés per los dits inquisidors, contra algun pres per ells per lo dit crim, axí en la deffensa com en la offensa, ab intervenció de un doctor del Real Concell y prosehint en dit cas com se proseheix en altros casos ordinaris fora del crim de heretgia, ab publicatió del nom y cognom dels testimonis y donantse sentència contra del tal criminós, ab vot y parer deciciu de aquell doctor y tres altras del dit Real Concell que vostra magestat nomenarà en consultors del dit Sant Offici, per la qual se hage de fer relaxació al bras secular, sia la tal sentència executada sens haverse de fer nou procés ni recentir los testimonis, perquè lo tal criminós sia punit y castigat segons los mèrits y no se fasse lo que vuy los inquisidors fan, que los reos de tant enorme crim condempnen a galera tant solament per no haver de fer la relaxació al bras secular, de hont se seguexen molts inconvenients que per la vilesa y enormitat del crim no·s poden explicar.

Thenor vero decretationum per suam regiam magestatem, prout in dicto brachio seu stamento fuit relatum, secundo loco factarum et in dicto brachio delatarum ad chalendarium prime diei mensis dezembris eiusdem anni a nativitate Domini millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, sich se habet:

Segonas decretacions.

Decretations fetas a la rèplica dels tres brassos.

2. Que lo temps senyalat de un dia sian tres dias.

5. Que los concellers, pahers y jurats pugan nomenar un metge y un potechari, los quals ab lo prothomèdich o son substitut puguen fer lo contengut en lo capítol y en la decretatió.

8. No·y ha què mudar.

11. No·y ha què mudar.

12. No·y ha què mudar, sinó que com en la primera decretatió deya coranta dias, en aquesta diga trenta dias.

14. No·y ha què mudar.

15. Lleve's la paraula "bandolers" y en lloch de "homicidis voluntaris" diga "omicidis acordats y apensats".

19. Que·s cerve lo que és de dret quant a las personas ecclesiàstiques; y no·y ha què mudar en lo demés.

627 *En lloc de* apostàtica.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 742

20. Plau a sa magestat que si per nou delicte se executarà manlleuta, primer se fasse la executió en los béns del principal si·n tindrà y, faltants aquells, en los béns de les fermansas, si ja que en lo acte les fermansas no fossen obligats de representar-lo per delictes passats y esdevenidors.

24. Ajuste-s'i que los tals depositaris hagen de donar idòneas fer//675r//manças, ab obligació de persona y béns; y que esta Constitutió se entenga tant solament de les ciutats y vilas reals.

25. Allargue's enfins a cent lliuras y que sia durador fins a las primeras Corts.

31. No·y ha què mudar.

33. Digue's llegua y mitja.

40. No·y ha què mudar.

43. No·y ha què mudar.

45. No·y ha què mudar.

51. Ajuste-s'i que sia tant solament en los llochs reals y que no puga guanyar sinó una dieta de estada.

52. Ja està provehit en lo precedent.

66. No·y ha què mudar.

68. Ajuste-c'i ab tal que se entenga havent passat sis mesos sens tenir jutges de taula.

69. No·y ha què mudar.

73. No·y ha què mudar.

76. No·y ha què mudar.

78. No·y ha què mudar.

79. No·y ha què mudar.

83. No·y ha què mudar.

86. No·y ha què mudar.

87. No·y ha què mudar.

88. No·y ha què mudar.

90. No·y ha què mudar.

91. Ja està decretat.

92. Ja està.

94. No·y ha què mudar.

675v// 97. No·y ha què mudar.

110. Plau a sa magestat, revocats tots abusos, reservant arbitre a la real persona sola y no de son llochtinent general, de manar expedir les causas que li parrà més convenir.

111. Plau a sa magestat, revocant tots abusos, reservant arbitre a la real persona sola y no de son llochtinent general, de manar expedir les causas que li parran més convenir.

126. No·y ha què mudar.

142. No·y ha què mudar.

144. No·y ha què mudar, però sa magestat serà servit que·s prorrogue <que> lo capítol de la visita fet en lo any 47 fins a la conclusió de las primeras Corts.

145 fins a 155 *exclusive*. Sa magestat procurarà ab tota instància ab lo inquisidor general tingue complit effecte lo que·s suplica tocant a la visita; y que cerca de las limitacions e declarations que·s demanan fora de la provisió del any 68 y també en lo que toca a nominatió de tercer, haguera folgat sa magestat de poder pendre resolució assí per parèxer-li bé lo que sobra açò se li adverteix y suplica, y axí offerex de tractar-o ab lo

ecle2 29/3/04 19:21 Página 743

inquisidor general tant prest com sa real persona arribarà a Madrit; y que farà que en lo sobre dit se done als naturals de aquest Principat y Comptats la satisfactió que merexen tant bons y fels vassalls; y torna sa magestat a dir que si per a solicitar, advertir y informar de tot lo sobre dit, y que en la executió de assò no·y haja dilació, voldrà lo Principat enviar una o dos personas a despesa del General, ne rebrà sa magestat servey, perquè no·s differesca de posar //676r// en executió lo que ha offert a sos súbdits y vassalls ni se'ls dexe de guardar la justícia per falta de personas que no la donen a entèndrer; y tot assò se diu ajustant y no llevant a la primera decretatió.

155 fins a 167 *exclusive*. És del breu apostòlich; no·y ha què mudar.

167. No·y ha què mudar.

178. No·y ha què mudar.

183. No·y ha què mudar.

184. A's de ajustar aprés de la paraula "donada" "o que·l tal cridat ab lletra del llochtinent general, de son propri motu, sens haver demanada llicència ni haver-la donada lo llochtinent general, se'n anàs del lloch a hont residirà lo virrey, perquè en tal cas no li dure lo guiatge sinó lo temps que cómmodament haurà menester per a tornar-se'n a casa".

4. Que·s borre.

17. Que·s borre.

21. Que·s borre.

37. Que·s borre.

49. Que·s borre.

81. Que·s borre.

163. Que·s borre.

Constitutió criminal.

91. Sa magestat, encara que era sa voluntat que per la bona administratió de la justícia convenia que restàs lo Consell Criminal ab la forma que fins assí de les Corts del any 64 ensà se havia servat, ab la addició que en la decretació feta en lo present //676v// Capítol se havia ordenat, però que lo molt que se li ha suplicat per los tres brassos de què se lleve lo Concell Criminal, desitjant sa magestat dar-los contento, serà servit que sia llevat dit Concell Criminal y que, per major despedició de les causes axí civils com criminals, se eriguesca una tercera sala en la qual sian posats sis doctors, y que en dita tercera sala se tracten tant solament les causes civils de la tercera instància; y que per les causas criminals se crehen y nomenen tres jutges de cort, los quals fassan tots los processos y instituhescan aquell; y per a votar-los y decidir-los, dits tres jutges de cort se junten ab los doctors de la tercera sala y ab aquells refassan y despedescan totas las causas criminals; y que en dita tercera sala presidesca lo regent quant se tractaran les causas criminals, juntament ab lo advocat fiscal, lo qual puga ésser hu dels sis y en sa absència o impediment lo més antich; y quant se tractaran las causas de la tercera instància haje de presidir lo més antich; y que los dits tres jutges de cort hajen de anar tots los després dinar, en los dias jurídichs, a la presó y allí estar tres hores, és a saber, del primer de maig fins al derrer de setembre de les tres fins a les sis y del primer de octubre fins al derrer de abril de les dos fins a las sinch, a effecte de exhigir las depositions y instruhir processos y lo demés que convindrà; y que lo Concell se haje de tenir per las causas criminals al dematí e a les horas que·s té lo Concell //677r// Civil; y que un dia part

ecle2 29/3/04 19:21 Página 744

altra, los doctors de dita tercera sala los després dinars [hagen d'anar] en casa del llochtinent general tres horas, ço és, les matexas que se ha dit dels tres jutges de cort que han de estar en la presó; y ultra de assò, ajan de tenir uberts los studis les hores que los altres doctors del Concell són obligats, exceptats los dias que tindran Concell los després dinars, que no hagen de obrir sinó de la una a les dos y los dematí com los demés doctors de les altras salas; y sa magestat nomenarà per a dita tercera sala los que li aparaxerà més convenir, prenent o del Criminal que vuy són o del Civil; y que los del Criminal que seran assumpts per a la dita tercera sala o per les altras retinguen la ancianitat y les perrogativas que vuy tenen, y la matexa ancianitat y perrogativas retingan los del Criminal que vuy són si restaran per jutges de cort. Vol, emperò, sa magestat que en cas que algú o alguns de dits tres jutges de cort fossen impedits o absents del lloch hont se celebrarà la Real Audièntia, en lloch de aquell o aquells hajan de fer son exercici lo més nou o més nous de la tercera sala, los quals noresmenys continuen entretant les causas civils de dita tercera sala. E més, vol sa magestat que quant se seguirà dupte si alguna causa serà civil o criminal, se guarde lo Capítol de les Corts del any 64. E més, vol sa magestat que los doctors de dita tercera sala sien iguals ab lo salari ab los doctors de les altras dos salas, donant-se'ls per lo General de Cattalunya tot lo que muntaran les terces dels salaris ordinaris y guanyables dels //677v// doctors de les duas altras salas del Civil, fent-los-ne en cada terça particular compte; y més, que tot lo statuhit per diverses Constitutions, axí en lo poder y autoritat, cas que de absèntia y de impediment per lo qual se'ls age [hage de dar] adjunt, se serve y se entengue ser statuhit ab estos doctors de la tercera sala, e que sia constituhit per als tres jutges de cort un competent salari pagador per lo General de Cattalunya. E més, sarà servit sa magestat sia augmentat lo salari al canceller regent la Cancellaria y doctors de la Real Audiència; y que la present Constitutió, quant a la erecció nova de dita tercera sala y forma de dividir les causes criminals y civils de tercera instància, sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts.

Decretatió de les Constitucions últimes.

190. Que quant als salaris, se guarden les Constitutions, llevats tots abusos, y los contrafahents sian castigats.

191. Que·s guarden les Constitutions sobre assò disposants.

192. Plau a sa magestat; dins de un mes sa magestat nomenarà les tres personas per sa part; y en falta de alguns dels nomenats per la Cort, los deputats de Cattalunya pugan nomenar-ne de altras; y lo matex sa magestat en respecte dels nomenats per sa part.

193. Plau a sa magestat.

194. Plau a sa magestat.

195. Plau a sa magestat, reservant-se que passats dits dos anys puga provehir lo que convindrà al bé de la terra.

678r// 196. Plau a sa magestat.

197. Plau a sa magestat.

198. Plau a sa magestat.

199. Plau a sa magestat.

200. Plau a sa magestat.

201. Sa magestat manarà que se'ls guarde sa justícia.

202. Sobre lo pecat nefando, plau a sa magestat.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 745

Thenor replicationum et acceptationum preincertis decretationibus secundo loco factis per tria brachia Cattalonie per modum supplicationis factarum ad chalendarium tertie diei mensis dezembris eiusdem anni millesimi quingentesimi octuagesimi quinti, est huiusmodi:

Segona suplicació de les rèpliques.

Sacra, catòlica, real magestat.

Los tres brassos de la Cort General del Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya besan a vostra magestat ses reals mans per la mercè los ha fet en provehir y decretar les Constitutions per dits tres brassos a sa magestat presentadas, y particularment accepten les decretations fetas sobre les rèpliques dels capítols 5, 12, 15, 24, 25, 43, 51, 52, 68, y la del 69, que era ja estada acceptada, 77, 91, 92, ab la extinctió del Consell Criminal y erectió de la tercera sala, ab igual salari dels doctors de aquella ab les altras dos salas, y als jutges de cort que·ls sia //678v// donat lo salari de sinch-centas lliuras a cada hu, com fins vuy han tingut los doctors del Real Concell Criminal tant solament, y no sia crescut als altres en dita decretatió mencionats; y les del capítol 97, 110, 111, 126, 142 y les del 145 fins 154 *inclusive*, y nomenar-se han personas per a solicitar tant solament lo que vostra magestat los ha fet mercè de offerir que acabaria ab lo inquisidor general, y 190, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201; y perquè som certs vostra magestat los ha de fer mercè com té acostumat, humilment supliquen a vostra magestat sia de son real servey manar revèurer, millorar y habilitar les decretations dels capítols 19, 20, 73, 76, 78, 86, 87, 94 y també manar sian borrats los capítols 2, 8, 11, 14, 31, 33, 40, 45, 66, 79, 83, 88, 90, 183, 191; lo que tindran a particular mercè de vostra magestat. *Que licet, etc*.

Decretationes insuper tertio loco per dictam sacram, catolicam, regiam magestatem, prout in dicto stamento fuit relatum, facte et in dicto brachio asportate, sunt que secuntur:

Decretatió a dos capítols últimament presentats a sa magestat.

1. Que lo capítol de la visita del any 47 sia innovat y durador fins a la conclusió de les primeres Corts, y que lo temps sia sis mesos per a la offensa y sis per a la deffensa; y en lo que toca a la nominació de //679r// dit visitador, la farà sa magestat dins dos mesos, com se li suplica.

2. Plau a sa magestat per obligacions y deutes sdevenidors, y que·n sian exceptats deutes reals y fiscals, deutes del General de Cattalunya y de administratió de qualsevol universitats.

Decretations a la rèplica.

Terceras decretacions.

19. No·y ha què mudar.

20. No·y ha què mudar.

73. Plau a sa magestat que contra persona presa en las càrcers reals no·s puga fer *laudamentum curie*; e si aprés de ser fet *laudamentum curie* contra persona no presa aquella se posarà e farà scriurer en los càrcers reals del lloch a hont residirà lo Real Concell, cesse en tot la execució de dit *laudamentum curie* contra los béns de aquell que serà posat en la presó; e que ningun *laudamentum curie* se puga fer sinó llegit lo procés en Concell e feta conclusió en aquell.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 746

76. No·y ha què mudar.
78. No·y ha què mudar.
86. No·y ha què mudar.
87. No·y ha què mudar.
91, 92. Plau a sa magestat concedir la extinctió del Concell Criminal y erectió de la tercera sala y nominatió dels tres jutges de cort, ab què lo salari de cada hu dels doctors de la tercera sala nova sia tant quant muntarà lo salari y guanyables de cada hu dels doctors de las duas salas antigas cada any; y que de açò se'ls //679v// fassa compta y pagament de diners del General de Cattalunya cada terça, sens que los doctors de les dos salas antigas tingan que fer part de sos guanyables als de la tercera sala nova.
94. No·y ha què mudar.

Thenor vero aliquorum Capitulorum sue magestati seu dominis tractatoribus in papiro volanti in diversis vicibus presentatorum et per suam magestatem decretatorum, ut in dicto stamento ecclesiastico relatum fuit, una cum dictis decretationibus in fine cuiuslibet Capituli scriptis, talis est:

203. Ítem. Plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobació de la present Cort, statuhir y ordenar que las causas de extractions de officis y de administrations de aquells de les ciutat, viles o llochs reals, com són de botigues de forment y obres, vehedors, mostasaffs, clavaris y altres officis [per] ditas universitats comanats y de confrarias y altres qualsevol tocants a la conexensa y administratió dels concellers, pahers, procuradors, cònsols, jurats de ditas ciutats, vilas o llochs y també de impositions, no puguen per qualitat de pobresa, viduïtat o miserabilitat, de qualsevol quantitat o summa que sian, evocar en la primera instància a la Real Audiència; revocat lo Capítol 2 de les Corts del any 1547 en quant sobre la evocatió de les ditas causas dexava àrbitre al llochtinent general y Real Concell. Plau a sa magestat.

204. Per llevar contentions, suplica a vostra magestat la present Cort //680r// que, ab llur aprobatió y concentiment, li plàcia statuhir y ordenar que las formas de dret o recorsos que·s interposaran per los provincials dels prosehiments fets per capitans generals o sos ministres y officials al llochtinent general y Real Audiència sian admeses o admesos quant al article de la jurisdictió, lo qual se haje de declarar haver lloch o no dita ferma de dret o recors per tres doctors, un de cada sala, lo més antic, y ab lo canceller si serà causa civil y ab son vicecanceller y en son cas regent la Cancellaria si serà causa criminal; lo qual article de jurisdictió hagen de declarar los sobre dits dins deu dias aprés de instruhit lo procés, lo qual se haje de instruhir si serà dins la vagueria ha ont serà la Audiència Real dins sis dias y si serà fora la vagueria dins vint dias precissos y peremptoris; y que lo capità general y sos ministres y officials, presentadas les lletras o cartells citatoris e inhibitoris, hajen de parar encontinent la executió de sos prosehiments, si ja la tardansa de la executió de aquells en les causas civils no havia de causar algun dany molt notable; y que la present Constitutió sia duradora fins a la conclusió de las primeras Corts. Plau a sa magestat.

205. Per obviar als abusos y danys que de tràurer cavalls dels presents Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya han redundat, suplica a vostra magestat la present Cort que, ab llur aprobatió y consentiment, limitant la Constitutió del rey Jaume segon en la segona Cort de Barcelona, capítol 10, li plàcia statuhir y ordenar que

ecle2 29/3/04 19:21 Página 747

ninguna persona de qualsevol grau o condició que sia no puga tràurer de dits Principat //680v// y Comptats per a passar en lo Regne de França ningun cavall de mida de set palms o més, ans si algú o alguns seran trobats passar cavalls de tal mida en França dins de spay de una llegua de la ralla, perdan lo tal o tals cavalls, los quals sian del qu[e]·l aurà pres dins dita llegua; y per tal delicte sian perpètuament deportats en una isla nomenadora per vostra magestat o son llochtinent general, sens sperança de ser composats; y en la matexa pena incórregan aquells contra los quals serà plenament provat que aurà tret y passat en dit Regne algun cavall de la dita mida; y que la present Constitutió sia duradora també solament fins a la conclusió de las primeras Corts. Plau a sa magestat.

206. Ítem, plàcia a vostra magestat, ab lloació y aprobatió de la present Cort, innovar los Capítols de Cort primer del any 1547 que comense «Per la justícia regnen los reys» e·s conforme també lo que al dit Capítol de Cort fonch ajustat per la Constitutió feta per vostra magestat en les últimes Corts en la ciutat de Barcelona 1564 celebradas, capítol 2, que comence «Ítem, com en la Cort General»; y que lo temps de quatre mesos prefigits en lo dit capítol per a rèbrer testimonis y altres proves y informations sobre las accusations si donadas seran o denuntiations sia allargat a temps de sis mesos; y que lo visitador per vostra magestat nomenador aja de proseguir en la visita fins a sentència diffinitiva *inclusive*, dins lo present Principat o en lloch a hont lo llochtinent general de vostra magestat, o en absèntia sua lo portantveus de general governador, se trobarà, ab vot y parer deciciu de quatre doctors per lo dit visitador alegidors, los quals sian dels tres Regnes de Aragó; y lo dit llochtinent de vostra magestat haje en //681r// son nom proferir las sentències, ab vot dels dits visitadors y quatre doctors; en tot lo demés sia guardada la forma en dit Capítol de Cort contenguda. Y que vostra magestat nomene lo dit visitador dins dos mesos aprés de la conclusió de les presents Corts; y que assò sia durador fins a la conclusió de les primeres Corts. Plau a sa magestat que lo Capítol de la visita del any 47 sia innovat y durador fins a la conclusió de las primeras Corts y que lo temps sia sis mesos per la offensa y sis per la defensa; y en lo que toca a la nominatió de dit visitador, la farà sa magestat dins dos mesos, com se suplica.

Delmar en garba.

Passado por el brasso ecclesiástico y militar.

202. Com per la experièntia se vejan los fraus que·s fan de cada dia en lo pagar de las dècimas y primícias dels fruyts que Nostra Senyor dóna en les terras e per obviar a la perdició de les ànimes dels qui, oblidats de llur salut, cometen dit frau e greu pecat, com sia de dret statuït dècimas y primícias deure essent degudament e sens frau dades e pagades, tota dilació o frau cessant, suplican per ço los brassos ecclesiàstich y militar en la present Cort congregats plàsia a vostra magestat statuhir y ordenar y de ací al devant en los presents Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya les dècimes y primícias de forment, ordi, civada, faves y altres grans puguen los senyors las quals ditas dècimas e primícias pertanyen, així ecclesiàstichs com seculars, rèbrer e o delmar e exhigir en garba, salvada la consuetut en la cosa de pagar aquellas. E que las ditas garbas no puguen ésser tretas del camp sens que no sian comptadas devant lo senyor o col·lector de ditas dècimas e primícias; e si molts seran, devant la major part de aquells, e si iguals seran devant la hu d'ells o altre per ells; e si per tot lo dia assignat //681v// lo senyor [de] ditas dècimas o primícias o altri per ell no anirà a vèurer, comptar y assenyalar las ditas garbas en lo camp posadas, sia lícit y permès al senyor de aquellas comptar y assenya-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 748

lar les ditas garbas devant dos hòmens caps de família de la parròquia e o terme, los quals sens frau testifiquen al senyor de la dècima o primícia la veritat; e si per alguns serà contrafet al present capítol, sian tinguts y reputats *ipso facto* per fraudadors de ditas dècimas y primícias e incórreguen *ipso facto* en les penes que de dret estan imposadas als fraudedors de aquellas; rellevant per ço, en cars permès de dret, la executió de bisbes e o llurs officials y vicaris generals prosehir així per censuras contra los contrafahents com altrament, y que los jutges y barons e qualsevol officials hajen a prosehir contra los delinqüents conforme a dret y justícia. Plau a sa magestat.

Gravamina vero pro parte dictorum trium stamentorum dicte regie magestatis presentata, de quibus supra in presenti processu fit mentio, venebant hic inserenda. Attamen, non inseruntur nisi gravamina generalia ad brachium ecclesiasticum spectantia et alique alia totu Principatu concernentia, et particularia quedam inter generalia per mixtum incerta que, prout in presenti stamento ecclesiastico fuit relatum, sue regie magestati in diversis vicibus presentata fuerunt, ut superius in presenti processu apparet. Reliqua vero possunt videri in processu familiaris brachii militaris presentis Principatus; huiusmodi vero gravaminum generalium tenor sich se habet:

Sacra, catòlica, real magestat.

Conciderant los poblats en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, com a obedientíssims y fidelíssims vassalls de vostra magestat, los grans beneficis y mercès que han rebut de la presèntia de vostra magestat en aquests seus Principat y //682r// Comptats y, per contrari, los molts agravis, danys y prejudicis que en absència de vostra magestat, majorment essent estada tant llarga, han rebut y rebian cada dia per alguns dels llochtinents generals de vostra magestat, doctors de son Real Concell y Audiència y altres officials y ministres, de violació dels Usatges de Barcelona, Constitutions de Cattalunya, Capítols y Actes de Cort, privilegis, usos y costums dels dits Principat y Comptats, ab justes rahons y causas, per lo gran amor que tenen a vostra magestat, han desitjat la real presència y suplicat ab diverses cartas y embaxadas fos vostra magestat servit fer-nos mercè de visitar aquests seus Principat y Comptats, no sols per fer-nos mercè, las quals speram molt certas com de tant potentíssim, cathòlich, benigne y clementíssim príncep, rey y senyor nostre tenim experimentat, mes encara per posar orde en la administratió de la justícia y reduhir los abusos y excessos fets a son degut stat y orde, perquè de assí al devant no·s fassen semblants agravis y prejudicis, los quals són tants y de tant pes y concideració que quant fossen fets a personas stranyas agueran confiadament recorregut a vostra magestat, prometent-se tot amparo y deffensa com de príncep tant christià y tant zelós de la justícia y rectitut; y encara que la presentació dels presents y altres memorials de agravis se haja de fer a vostra magestat dins de la iglésia de santa Maria de la vila de Monsó, a hont és lo lloch per vostra magestat assignat per celebrar las Corts les quals vostra magestat nos fa mercè de tenir y celebrar a estos sos Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y no en altra part fora de aquella, emperò per la malaltia de vostra magestat e indisposició de terçanas per les quals és estat necessari aver de sagnar a vostra magestat tres vegadas y donar-li purga y fer-se altras remeys y moltas pregàrias y oracions públiques a Nostre Senyor Déu, així en la present vila de Monsó com en tot lo present Principat y //682v// Comptats, perquè fos servit per sa misericòrdia restituhir a vostra magestat la perfeta salut, y així, per ésser

ecle2 29/3/04 19:21 Página 749

molt manifest y notori lo impediment de malaltia que de present [té] vostra magestat, per la qual és impedit poder-se trobar en dita iglésia perquè en ella se pogués fer a vostra magestat dita presentatió, per quant si ab aquest fret anave vostra magestat personalment en ella seria posar en perill la salut y vida de vostra magestat, qui tant importa per al servey de Déu, bé, repòs y quietut de la christiandat y de sos regnes y stats y specialment de aquests sos Principat y Comptats; per ço, los tres brassos de les ditas Corts, perquè·s puga passar avant a la expedició y conclusió de aquelles, ab expressa emperò protestatió que lo present acte y coses en aquell contengudas no pugan en esdevenidor ésser trets en conseqüèntia y exemplar, ni per aquell los sia fet ni engendrat prejudici algú ni pugan ésser obligats, constrets ni forsats fer semblants presentacions de memorials a vostra magestat ni a sos successors en estes o altres Corts sinó stant personalment en lo lloch assignat per a tenir y celebrar aquellas, y ab altras salvetats y protestacions necessàrias y oportunas, de llur pròpria y mera voluntat y per les causas demunt ditas y no altrament, perquè en lo sobre dit puga vostra magestat més complidament provehir y manar reparar, resacar y restituhir los danys y agravis fets a tot lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya y als particulars poblats en aquells, presenten a vostra magestat per ara aquest memorial de alguns de dits agravis, en la conexensa, examinació y declaració dels quals, quant humilment poden, suplican a vostra magestat los tres brassos del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sia de son real //683r// servey prosehir, sens acistència ni intervenció de les personas per qui ab concell dels quals són estats fets, y en tot y per tot administrar-los compliment de justícia per observansa de les Generals Constitutions y lleys del dit Principat y Comptats, los quals és estat vostra magestat servit per sa benignitat y clemència jurar y manar que per tots sian inviolablament observadas. *Et licet, etc*. *Altissimus, etc*.

Agravis de officials de la Inquisitió.

Agravis fets per inquisidors y officials de la Santa Inquisició.

Encara que los inquisidors apostòlichs contra la herètica y apostacia[628] pravitat des de son principi tinguessen la jurisdicció llimitada en las cosas tant solament de la fe y no pogessen entremetre·s *active* ni *passive* de altras causas ni negossis, noresmenys, entenent lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya quant importava al servey de Déu y benefici de la terra que lo dit Offici de la Santa Inquisitió fos auctoritzat y respectat per tots, en les Corts celebradas en la present vila de Monsó en lo any 1512 y 1520, se acontentaren los dits Principat y Comptats de concentir que als dits inquisidors los fos concedida la major jurisdicció, ab certa concòrdia feta ab auctoritat del inquisidor general <en> que leshoras era, la qual fonch aprés ab auctoritat apostòlica per Sa Santedad del Papa Leó X confirmada; aprés, per los inquisidors del present Principat, assenyaladament per Loasses, promesa y jurada servar. E no obstant que la dita concòrdia és molt rahonable y feta ab molt gran acort y conciderati6, los inquisi//683v//dors que després són estats, per adquirir-se major jurisdictió y usurpar a vostra magestat y altres officials ecclesiàstichs y de barons la sua, han recusat de prestar lo dit jurament que en lo intròhit de son offici, conforme a dita concòrdia, tenian obligació prestar y han fet molts y diversos actes gravatoris no sols a la dita concòrdia sinó

628 *En lloc de* apostàtica.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 750

també a moltas Constitutions, Capítols y Actes de Cort y altras privilegis del present Principat en cosas que ni directa ni indirectament toquen a la fe, assenyaladament essent com són tant importants al servey de vostra magestat, benefici y concervació de tot aquest Principat, los drets y exactió del General, per la qual són estats servits los predecessors de vostra magestat concedir tota la[629] jurisdicció per ditas cosas y dependents y emergents de aquellas *privative*, abdicant de si y de sos officials tot son poder, com se veu per diversos privilegis, Constitucions, Capítols y Actes de Cort refferits y confirmats per lo chatòlich rey don Ferrando 2 en les Corts de Barcelona, any 1510, capítol 6, comensant «Los tres staments o braços» y per altras també per vostra magestat confirmats en les Corts de Monsó del any 1547, capítol 7, comensant «Per los Capítols e Actes de Cort»; y essent estats los predecessors de vostra magestat, de gloriosa memòria, per sa benignitat y clemència servits de contribuhir en dit dret, com està disposat per lo rey Ferrando 1 en la Cort de Barcelona, capítol 4, comensant «Ítem, senyor» sots títol «De vectigals», confirmada per lo rey Joan 2 en la Cort de Monçó, capítol 15, comensant «Ítem, senyor molt excelent», sots títol «De revocació del destrenyament de Tortosa», y per altres molts privilegis y Capítols, lo que és estat també ab auctoritat apostòlica concedit y confirmat per Papa //684r// Climent setè, comprenent en aquell totas las personas ecclesiàstiques, exceptada tant solament la persona de Sa Santedad, com també per moltas Constitutions Generals confirmadas per lo rey Ferrando 2 en la Cort de Barcelona any 1481, capítol 44, comensant «Declarat noresmenys» està expressament disposat, no han duptat dits inquisidors pretendre que ells y sos officials y familiars estavan exempts de la solució y prestació de dits drets.

Y volent posar en execució sa pretenció, Guillem Terrena, nunci del Sant Offici en la vila de Perpinyà, recusà pagar lo dret del General de certa cantitat de estany y altras cosas havia aportadas de França; lo que sabent dits diputats, volent ab los remeys de justícia que acostumen compel·lir aquell a la prestació y solució de dits drets, per los inquisidors que leshoras eran y sos officials los foren fets tals y tants destorps quals y quants vostra magestat diverses voltes és estat informat, impedint que no·s exhigissen sos drets y capturant als officials del General y als officials reals qui donaven acistència, concell y ajuda als diputats, estant per dit effecte exercint son offici y voler attèndrer de arrestar aquells, y fent altras agravis y perjudicis dels quals se han causat grans danys, despesas y gastos a la Generalitat y a tot lo present Principat.

Continuant ditas pretencions, portant un algutzil de dit Sant offici uns presoners per mar, entrant per lo portal de Barcelona no volgueren manifestar ni pagar lo dret al General de las cosas que aportaven per rahó de las quals se devia, ans tirant de les spasas //684v// feren vàlida resistència als officials qui per la exactió del General estaven en dit portal y, lo que pijor és, mesclant-se ab dit alguasil Francesch Saró, qui no era familiar y aportave certas cosas que devian dret al General, los dits officials de la Inquisitió destorbaren que los de la Diputatió no exhigissen dit dret.

Passant certa roba del bisbe de Cartagena per lo present Principat, la qual devia dret al General, per exemir-se de pagar aquell feren dits inquisidors que mossèn Anthoni Joan Argemir, prevere, familiar del Sant Offici, ab vara alta acompanyàs la dita roba; y

629 *A continuació, cancel·lat,* di.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 751

enviant los diputats sos officials per a cobrar los drets que eran deguts al General, volent en la vila de Martorell executar la comissió dels diputats, los fonch feta per dit Argemir molt gran resistència, del que seguí notable scàndol y desllustre a dits tribunals.

Prosehint lo diputat local de Perpinyà a executió contra un tauler del General, dits inquidisors, ab occasió de què una pessa de terra dels dits[630] tauler estava obligada ab un familiar del Sant Offici, impediren ab execucions y altres prosehiments la dita executió, en notable torb dels deutes del General.

Fent los diputats de Catalunya [contra] sos officials visita, la qual conforme al Capítol 15 comensant «Perquè los Capítols» de les Corts de 1542 tenen obligació de fer descàrrech de son offici en lo principi del trienni, foren impedits per los inquisidors de proseguir aquella contra alguns officials de la Diputació, los quals eran familiars del Sant Offici, pretenent que dits deputats no podian prosehir contra familiars encara que aguessen delinquit en son offici, en molt gran dany dels drets y jurisdictió del General.

685r// Més avant, feren y publicaren certas cridas dits inquisidors de les quals se seguiren molts grans danys y torps als drets del General y molts altres inconvenients en dany y prejudici de aquell, assenyaladamanet perquè fou causa dita crida que los diputats no poguesen exegir los deutes dels collidors, estant en perill de perdre's y per ço de fet perderen moltas cantitats.

Ítem, los inquisidors no sols se han usurpat la jurisdictió dels diputats sinó també la de vostra magestat y dels officials ecclesiàstichs y de barons, evocant totas las causas *active et passive*, axí en civil com en criminal, a son concistori, del que ha redundat molt gran agravi y prejudici als poblats en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya; lo que no sols és contra dispositió del dret comú per lo qual està disposat que lo actor ha de seguir lo for del reo y contra la Constitutió del rey Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 15, comensant «Ítem, que ninguns hòmens», sots títol «De jurisdictió de tots jutges», y contra usos, pràtiques y stils del present Principat, mes també contra diverses Constitutions, assenyaladament del rey Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 12 y de la reyna Maria, capítol primer, comensant «Volents» y del rey en Jaume 2 en la tercera Cort de Barcelona, capítol 8, comensant «Ítem, ordenam», sots títol «De jurisdictió de tots jutges», y contra altras Capítols y Actes de Cort per los quals està disposat que los officials reals, veguers, balles o altres ordinaris an de conèxer de les causas civils y criminals de sa ballia o vegaria y los ecclesiàstichs de las de sos súbdits y inferiors y los barons de les de sa baronia, conforme a la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 3, comensant «Statuhim enaxí», sots títol «Que officials no entren en //685v// jurisdictió de altri", y contra altres Constitutions; y per llevar los inquisidors la conexensa en cosas que no tocan a la fe, no sols són estats vostra magestat y dits ecclesiàstichs y barons privats dels emoluments de dita jurisdictió resultants, mas an se seguit també molts grans inconvenients en lo present Principat y notable dany a la auctoritat y jurisdictió de vostra magestat y dels dits ecclesiàstichs y barons, assenyaladament perquè los dits inquisidors per dit respecte han fet un gran y excessiu número de comissaris ecclesiàstichs y familiars seculars del Sant Offici, molta part dels quals són personas molt riboltosas, inquietas y desonestas, del que se han seguit

630 *En lloc de* del dit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 752

molts grans escàndols, divisions y avalots per no poder los ordinaris axí eclesiàstichs com seculars castigar, refrenar ni oprimir llurs desordes, ans bé volent conèxer dits ordinaris de les causas civils o criminals de aquells són estats impedits per dits inquisidors y evocades les causes a son concistori.

En confirmació de tot lo sobre dit se ha seguit en lo Capítol de la Seu de Urgell que, essent comissari del Sant Offici micer Berthomeu Moles y notari mossèn Pere Casas y receptor micer Sebastià Molas, canonge de dita iglésia, quant per lo cabíscol o altre president del cor se'ls mana alguna cosa, ço és, que en los officis dobles tinguen capes en lo cor, canten antíphonas, versos, llissons o altres cosas concernents a la celebratió dels officis divinals, dits canonges per ser de la Inquisitió recusan de fer-o, al·legant que són exemps, y en cas de punitió an recorregut als inquisidors de Barcelona, dels quals no se ha pogut aver la rahó; y lo mal fan quant per los negocis particulars concernents a la auctoritat del Capítol y mensa capitular se'ls fan algunas comissions, del que se seguex que per lo poch número de canonges //686r// y ha en dita iglésia no·s poden fer los officis per los canonges conforme a la costum antiga, ni pot ser guardat lo bon orde y costum antich ni les Constitucions de dita iglésia, ab gran dany de aquella y notable scàndor de tot lo poble.

E més avant, se és seguit que, havent de pagar Joan de Ronis y Segura, mercader de la ciutat de Barcelona, a cert familiar un cambi y no essent encara vingut y caygut lo temps de la paga, manaren los inquisidors al dit Rones que pagàs dit cambi encontinent al familiar ans de exir del palàtio; y per temor no·l encarcerassen, agué de complir dit manament, ab molt gran dany y prejudici seu y de la jurisdictió de vostra magestat y violació no sols de les ditas Constitutions mes encara contra dret comú y equitat natural, per les quals les conventions an de ésser servadas y ans de temps ningú pot ésser compel·lit pagar son deute. Y no sols dits inquisidors conexen los negocis de sos familiars, però encara essent morts los familiars y per ço essent extincta llur pretesa jurisdictió evoquen les causas que tenen agent o deffendent les viudas de aquells en la Real Audiència o altres tribunals, com se féu en la causa de la viuda Canyellas, agent de una part, contra Hieròsnim Canyellas de Barcelona, deffenent de part altra, lo qual aprés de introduhida en la cort del veguer per dita viuda y per ella evocada a la Real Audiència y comesa al magnífich micer Riusech, aprés dita viuda per fugir a la justícia fermà de dret devant dits inquisidors y evocada dita causa en son concistori; y lo matex feren en la causa de la viuda donya Catherina Comallonga contra son fill, la qual sent estada introduhida en la Real Audiència fonch evocada a la Inquisitió.

També dits inquisidors evocan les causas per ferma de terceras personas no familiars, los quals pretenen[t] algun interès en la causa ferman de dret en la Inquisició y aportan //686v// tota la causa dels no familiars devant ells, contra les ditas Constitutions, y assenyaladament contra la Constitutió 34 comensant «Ítem, com moltas vegadas» de las Corts del any 1547, com se seguí en la matexa viuda Canyellas, la qual firmant de dret devant los inquisidors evocà certa causa que·s portave en la Real Audiència entre Francesch Cavaller, no familiar, de una part, contra altras qui tampoch no eran familiars.

Y axí matex, instant y fent executió en la Real Audiència diversos acrehedors no familiars contra la persona y béns de Anthoni Font, botiguer de telas, lo qual havia romput ferma de dret, Gaspar Càrcer, familiar del Sant Offici, per cert pretès crèdit donant los inquisidors, los quals pretengueren impedir las ditas executions, y encara que reco-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 753

rrent per part dels altres crehedors al Concell Supremo de la Inquisitió en Castella, entengueren que no foran impedidas ditas executions, sustingueren emperò molts grans despesas y gastos, los quals no·ls són estats may esmenats, y agueran de exir fora del present Principat a demanar justícia, lo que és contra la Constitutió del rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 3, comensant «Clarificant», sots títol «De jurisdictió de tots jutges», per lo qual y altres és disposat que los poblats en lo present Principat no han de ésser exits per cosas de justícia del present Principat, sinó que·ls ha de ésser administrada justícia dins aquell, tant en les causes de primera instància com en les de appel·lació, conforme a la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 11, comensant «Ítem, que totas les causas que sien» y en lo capítol 12, comensant «Ítem, que les causes», sots títol «De jurisdictió de tots jutges».

Ítem, portant-se una causa en la Real Audièntia contra lo ardiaca major de Gerona, en nom de dita dignitat, per rahó de una manutenèntia real que tenia en dit ardiaconat y fent //687r// Carles Çagarriga, ardiacha de Benasch com a delegat apostòlich, certs prosehiments contra aquell, usant lo llochtinent general de vostra magestat de una de les més principals regalias que vostra magestat té en aquest son Principat, que és manar requerir als dits delegats revoquen lo que·s creu fan contra la jurisdictió y preheminèntia real o comparegan en la Règia Audièntia per informar aquella, conforme a la pragmàtica del rey en Martí, dada en Barcelona a 19 de maig 1409, dit Çagarriga, per fugir lo judici de la Real Audièntia, com a familiar del Sant Offici fermà de dret devant los inquisidors, los quals assumiren aquella, inhibint al dit llochtinent general y Real Audièntia, no tenint compte que la monitió li era estada feta com a delegat apostòlich y no com a familiar.

Y lo que pijor és, que volent los officials de vostra magestat castigar alguns notaris y altras officials reals que an delinquit en son offici, recorrent aquells als inquisidors, són exhimits y rellevats de la tal pena y càstich y vostra magestat privat de la conexensa de tal delicte, per rahó de la qual toca a vostra magestat y no a altre official, conforme a la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 19, comensant «Ítem, atorgam», sots títol «De officis de inquisidors de taula», y del rey Jaume 2 en la segona Cort de Barcelona, capítol 14, comensant «Ítem, que ningú», sots títol «De les cosas prohibidas als clergues», com se seguí assenyaladament ab tal Colomer, notari familiar del Sant Offici, lo qual per certs delictes que havia comesos en son offici fonch condempnat en certes penas per micer Hierònim Sunyer, doctor leshores de la Real Audièntia, y per ser familiar del Sant Offici dit Colomer fermà de dret devant los inquisidors, los quals li admeteren aquella y axí evadí la dita pena, de manera que la part instant no pogué may conseguir justícia y, lo que pijor és, que no podent ésser familiar dit Colomer per ser scrivà, conforme a la Constitutió 25 co//687v//mensant «Més encara» de las Corts del any 1553, fonch admès per dits inquisidors.

Y per contrari, dits inquisidors conexen, condampnen y castigan los officials de vostra magestat sots color que aquells han fet algun acte de son offici contra familiar del Sant Offici, essent en los casos que no·ls tocaria.

Assenyaladament, alguns anys fa condempnaren a Pere Texidor, sotsveguer de la ciutat de Gerona, en certa cantitat de diners, detingueren aquell arrestat molt temps en la ciutat de Barcelona per haver llevat lo pedrenyal a tal, pretès familiar del Sant Offici, lo qual aportava públicament en la plassa de tal lloch, contra las cridas reals per les quals estava prohibit que en semblants llochs ningú gosàs portar pedrenyals.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 754

Y axí matex, en lo any 1582, tenint avís Perot Còdol, llochtinent de veguer de Puigcerdà, de alguns lladres que robaven al Coll de Fou y se'n aportaven en França les personas per a composar-los, hisqué ab tretze o catorse soldats dels qui vostra magestat paga en la terra de Cerdanya y anant en dita persecutió hisqueren del lloch de Bellvea[631] trenta o corenta lladres de pas, entre los quals era Martí Bosch de la vila de Puigcerdà, los quals ab gran crit de «a mort, a mort, muyra lo veguer» acometeren al dit llochtinent y li nafraren molt mal un soldat, per lo que fonch forçat retirar-se dit llochtinent de veguer a la vila de Puigcerdà, ahont féu procés a tots los sobre dits bandolers y al dit Martí Bosch, lo qual tres dias aprés, passejant-se per dita vila de Puigcerdà ab un pedrenyal curt a la cinta, fonch pres y capturat per dit llochtinent de veguer; y aportantlo a la presó, al·legà que era familiar del Sant Offici y li féu hostenció de un paper que deya ésser lo títol de sa familiatura; y perquè la gent se revoltavan y dit sotsveguer desitjava procehir conforme era de justícia, remeté aquell a son assessor per a què //688r// la ves y aconsellàs lo que se havia de fer de justícia; y encontinent que lo dit assessor digué que era familiar, tragué aquell de la presó a hont lo havia tingut cerca dos horas y no més y lliurà aquell en mà del comissari del Sant Offici de Puigcerdà, lo qual lo aportà a Barcelona, a hont fonch condempnat dit Bosch en tres-centas lliuras y un any de desterro de dita vila de Puigcerdà; y no obstant que constàs de dit delicte y excès, manaren dits inquisidors capturar al dit Pedro Còdol, lo qual tingueren pres dotze dias y aprés tragueren arrestat per Barcelona, a pena de sinch-cents ducats, y axí lo han tingut més de dos anys; y al cap de aquells lo han pres de sagrament y homenatge, ab lo qual encara vuy està detingut, per lo que en sa absència és restada destruhida sa casa y se li ha causat dany de més de dos mília y sinch-cents sous.

Ítem, en lo any proppassat, los inquisidors, vehent que Joan Andreu, porter real, portava la bara llarga, que és insígnia ordinària dels porters reals en Cattalunya, enviaren a cercar aquell y li llevaren la dita insígnia, en molt gran vilipendi y emulatió de vostra magestat y sa real jurisdictió y de sos vassalls.

Y per lo semblant, havent fermadas trevas en poder de la règia cort Jaume Robí Vinyolas y altras, de una part, y Sans Managat y Pasqual y altras de la vila de Puigcerdà, de part altra, a pena de mil ducats aplicadors als còfrens reals de sa magestat, conforme al estil de la règia cort, y seguint-se aprés que las ditas trevas foren rompudas per una de les ditas parts que no era familiar, executant lo governador de Rosselló les ditas trevas[632], los inquisidors pretengueren que la executió y conexensa de aquellas sols tocave a ells per ésser mesclat en les treves tal Managat, que //688v// era familiar; y axí executaren sinch mil ducats, ço és[633], mil per quiscuna de les parts contrafahents, entenent que si eran deu de una part podian executar deu mil ducats y que cada hu de aquells estava obligat per si y per los altras, contra notòrias dispositions de dret; de que ultra lo sobre dit agravi se ha seguit per la règia cort no puga executar las penas a ella stipuladas y lo General és estat privat de les avarias de dita cantitat, les quals conforme a la Constitutió

631 *En lloc de* Bellver.

632 *A continuació, repetit,* foren rompudas per una de les ditas parts que no era familiar, executant lo governador de Rosselló les ditas trevas.

633 *A continuació, ratllat,* cinch.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 755

6, comensant «Ítem statuhim», feta en les últimes Corts per vostra magestat celebradas en l'any 1564, toquen al General; y los inquisidors han prosehit contra les personas y béns de dits Robins y altres no familiars, los quals tant solament són de for y jurisdictió de vostra magestat, ab molt gran dany de aquells y de son patrimoni y escàndol de la terra. Ítem, pretenent dits inquisidors posar-se en las administracions de les ciutats, vilas y llochs e impedir que sos familiars no paguen impositions y altres càrrechs de aquelles, tocant la conexensa y administratió de ditas causas tant solament als consellers, pahers, jurats y altres administradors de les ciutats, vilas o llochs, conforme a diversos privilegis reals en aquellas consedits y per diverses Constitutions està disposat, assenyaladament per la del rey Joan 2 en la Cort de Monsó, capítol 29, comensant «Ítem, senyor», sots títol «De revocatió del destrenyament de Tortosa», y del rey Ferrando, any 1510, capítol comensant «Com los reys de Aragó», y per lo emperador don Carlos, de gloriosa memòria, en les Corts del any 1534, capítol 22, comensant «Per Constitucions», y del any 1537, capítol 23, comensant «Ítem, per quant», les quals foren per vostra magestat confirmades en les Corts del any 1547, capítol 62, comensant «Com la experièntia».

Particularment, essent extret en la vila de Perpinyà per cònsol hu que era debitor a la casa de la vila y familiar del Sant Offici, //689r// lo qual conforme a las ordinations y reals privilegis de dita vila per ser debitor no podia concórrer, no obstant aquelles, manaren los inquisidors ab censuras admetre aquell a cònsol de dita vila sens pagar lo que devia ni haver oït a dita vila. Y per lo semblant, administrant mal son offici, alguns cònsols e clavaris, mostasafs, jurats y altras que entren en la administratió de les ciutats, vilas o llochs reals y de barons no poden ésser punits ni castigats, conforme a las ordinations de tals ciutats, vilas o llochs, ni per los jutges ordinaris, conforme a Constitucions, ans bé són impedits per dits inquisidors, los quals de aquesta manera conexen en conseqüència de ditas administrations.

E noresmenys, en violatió dels reals privilegis per lo bé públich concedits als sobreposats de la orta de la vila de Perpinyà, portant-se una causa en lo concistori dels dits sobreposats per algunas qüestions de termes entre Francesch Guitart y micer Rafel Alzina, a instància de dit Guitart, familiar del Sant Offici, fonch manat per lo concistori de la Inquisitió de dita vila a pena de excomunicatió dits sobreposats no·s entremetessen de aquella.

Y lo matex féu en una causa entre Anthoni Riu, familiar, y tal Marc de Vilallonga, manant als sobreposats restituhissen les penyores que havian presas al dit Riu.

Y lo matex manament feren a dits sobreposats en altra causa que entre dit Francesch Guitart, familiar, se aportave contra Jaume Marrufet, pagès de Vilallonga.

Y lo que pijor és, que dits inquisidors no sols conexen de ditas causas, no tocant a ells la conexensa, mes encara en lo prossehir de aquellas no han servat ni serven les Constitutions Generals, Capítols y Actes de Cort, privilegis, usos y costums del present Principat, tant en lo ritus y terminis de les causas //689v// quant en lo resto y decisió de aquellas, en lo que són molt agraviats los poblats del present Principat.

Assenyaladament són molt agraviat los senyors de algunas casas quant en aquellas, per lloguer y relloguer, entre algun familiar del Sant Offici, perquè volent aprés de acabat lo lloguer expel·lir aquell dins lo terme de la pragmàtica del rey Joan 1 dada el Barcelona a 15 de octubre 1387, la qual està aprovada y confirmada en lo Capítol 29,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 756

comensant «Com per pragmàtica real» de las Corts proppassadas del any 1564, no serven aquelles ans prosehexen a son gust, en notable dany dels senyors de ditas casas.

E les causas feudals en les quals, conforme a la Constitució del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 57, comensant «Ítem, que en totas causas», y del rey en Jaume 2 en la Cort 2 de Barcelona, capítol 16, comensant «Ítem, ordenam», sots títol «De feus y apostats", y en les emphiteoticals, conforme a la Constitució del rey Jaume en la primera Cort de Barcelona, capítol 30, comensant «Ítem, que ningun home», sots títol «De jurisdictió de tots jutges», y al privilegi de la ciutat de Barcelona vulgarment dit «*Recognoverunt proceres*» y altras Constitutions, los senyors directas poden conèxer, donar jutges y fer capbrevar a sos feudataris y emphiteotes per rahó dels censos y altres drets dominicals, també dits inquisidors impedexen la dita conexensa si los feudataris o emphiteotas són familiars del Sant Offici, en molt gran prejudici de aquells y violatió de ditas Constitutions.

Y entre altras cosas, tenint privilegi la ciutat de Barcelona, lo qual està continuat en dit privilegi vulgarment dit de //690r// «*Recognoverunt proceres*», que no pagant los emphiteotas íntegrament los censos poden llurs senyors directas de sa pròpria auctoritat llevar les portas de les casas emphiteoticals fins sian íntegrament pagats de aquells, dits inquisidors, no obstant aquell, impedexen la executió de dit privilegi quant lo senyor útil de la tal casa és familiar.

E més avant, essent conforme al dit privilegi e per claras dispositions de dret concedit que lo senyor de alguna casa pot de sa pròpria auctoritat per lo lloguer de son conductor executar los béns aportats per aquell en sa casa, noresmenys, quant los llogaters són familiars, dits inquisidors empedexen los tals senyors que no pugan usar de dit privilegi.

Y axí matex, essent las causas de les iglésias y primitials *mere* ecclesiàstiques, havent-se de tractar devant dels bisbes o sos officials, conforme a dispositions de dret, impedexen dits inquisidors quant són contra alguns familiars que no coneguen de ditas causas.

Ítem, encara que la execució de la scriptura de ters continuada en la vegueria de Barcelona sia tant privilegiada y no admeta sinó sola exceptió de paga, del qual ha de constar per carta pública, conforme al privilegi del infant don Alonso, *dattum* en Barcelona a 4 de las chalendas de maig any 1320, declarat per la reyna Maria en la Cort de Barcelona, capítol 16, comensant «A la condició feminil», sots títol "De actions y obligations", y ampliat per vostra magestat en les últimas Corts, Capítol de Cort 25, co//690v//mensant «Ítem, per quant és vist», noresmenys dits inquisidors, en violatió de dit privilegi y gran dany dels acreadors, admeten moltas exceptions frívoles, impedint y retardant la executió de aquellas.

Ítem, impedexen dits inquisidors que los officials ordinaris senyors dels tèrmens y castells no poden executar los bans, penes, talles e impositions que tenen imposats contra familiars del Sant Offici, encara que sian sos vassalls, contra la dispositió de la Constitutió del rey Alfonso 2 en la Cort de Monsó, capítol 26, comensant «Ítem, ordenam» y del rey Jaume segon en la primera Cort de Barcelona, capítol 35, comensant «Ítem, que si hòmens», sots títol «En quin lloch deu ésser convengut», y de la Constitutió 33 de les Corts del any 1542 perpetuada per vostra magestat en lo Capítol 1 de les Corts del any 1553, segons que se ha seguit en la vila de Alcarràs, que essent-se imposat un dret de quint per los jurats, concell y universitat de dita vila per a pagar y

ecle2 29/3/04 19:21 Página 757

descarregar los mals de aquella, Francisco Llobera, natural de la vila de la Almúnia, regne de Aragó, terratinent en la vila de Alcarràs, familiar del Sant Offici, nunca ha volgut pagar dita impositió y, lo que és pijor, que havent fet manament lo senyor de dit lloch de Alcarràs a tots los habitants y terratinents del dit terme y specialment al dit Francisco Llobera y havent posat lo aplegador de dit quint senyal en los fruyts del dit Llobera, com se acostuma en senyalar de empara perquè no sian trets sens pagar los quints y altres drets, noresmenys dit Llobera, ab pretexta que era fa//691r//familiar *(sic)* del Sant Offici, llevà temeràriament de sa pròpria auctoritat dits senyals y se'n aportà dits fruyts sens pagar lo dit quint, lo que causà molt gran escàndol en dit terme y fou molt gran atreviment y dany de la dita universitat de Alcarràs y vilipendi dels manaments fets per dit senyor de Alcarràs, lo que és contra la Constitutió del rey Alfonso 2 en la Cort de Monsó, capítol 12, comensant «Ítem, ordenam» y del Capítol 46 del rey en Pere 2 en la Cort de Barcelona, comensant «Ítem, que los terratinents», posades sots lo títol "De obres públiques, los drets de castells", per les quals està disposat que los terratinents són obligats de contribuhir en quísties e altres exactions imposades per lo senyor y poble de hont tenen ses terras.

Ítem, essent com són las causas mercantívols tant privilegiadas y afavoridas per diverses Constitutions y la conexensa de aquellas per diversos privilegis per vostra magestat y sos predecessors atorgats de la Llotja de mar de la ciutat de Barcelona y altras parts, en cas que per alguna qualitat se evoque en la Audiència o altre qualsevol tribunal se han de tractar sumàriament y de pla y conforme a las Constitutions del Consolat de la Llotja y el ús y estil de aquella, conforme les Constitutions del rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol co//691v//mensant «Ítem, com per tràurer», sots títol «Quant lo príncep entre pubills e viudas» y en les Corts del any 1510, Capítol 17, comensant «Ítem, statuhim y ordenam que com causas algunas» y en les Cort del any 1512, Capítol 13, comensant «Avent a cor».

Noresmenys, los dits inquisidors, ultra que evoquen las causas mercantívols de dit Consolat, tracten aprés aquellas ab tant different stil y ab terminis tant llarchs que los acreadors per la major part venen a pèrdrer sos deutes o la cobrança de aquells se differeix tant que patexen molts interessos.

De què assenyaladament se és seguit que, demanant Pau Puiggener a Hieròmim Lucià y Joan Fontanillas, familiars, devant los inquisidors certa quantitat la qual los havia donada a cambi per a Castella y eran tornadas las lletras protestadas, dits inquisidors ni feren verificar les lletras ni discerniren la executió prompta com se acostuma, sinó que la han tractada ab tanta dilatió que entretant se és ausentat dit Hieròmim Llucià y està vuy dit Puiggener en notable perill de pèrdrer lo deute. Y lo matex se és seguit en altra cambi que Damià Puiggener havia de cobrar de dits Llucià y Fontanillas. Y també se seguí que, al temps dit Lucià anave latitant molts acreadors, y entre altres mestre Ros Sabater, suplicaren als inquisidors que dit Llucià //692// fos pres y capturat, attento que essent passats los tèrmens de las solutions no pagava a ningú, los quals no·u volgueran provehir ans respongueren que cada hu demanàs lo que pretenia, que encara que dit Llucià fos vist en algunas parts de Barcelona, noresmenys estava pres per los inquisidors; de què per dexar de fer justícia dits inquisidors se seguí que dit mossèn Ros morí de enuig y molts dels acreadors, ab gran dany, han agut de consertar los deutes, lo que no aurian fet si se agués administrat justícia. Y per lo semblant, havent Martín Pérez,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 758

pretès familiar del Sant Offici, comensada certa causa en lo Consolat de la Llotja de Barcelona contra Nicolau Grosset, vent que en dit tribunal havian de fer justícia perquè ell, examinat los comptes, restava debitor, evocà la causa en la Inquisitió y per los inquisidors fou admesa, no obstant que lo dit Grosset al·legà la *litte pendentia* del Consolat.

E també aurà quatre o sinch anys que lo procurador del pabordre de Manresa, senyor del terme de Aguilar, trobà que Montserrat Selva, del dit terme de Aguilar, familiar del Sant Offici, tenia unas mesuras falsas per les quals dit pabordre e o son germà, Jaume Casanova, procurador de aquell, li feren enques//692v//ta en poder de Antich Sala, notari de la dita ciutat de Manresa; y com lo rector de dit lloch, comissari del Sant Offici, amicíssim del dit Selva, entengués que no se podia dexar de castigar aquell per rahó de les ditas mesuras falsas, manà en nom del Sant Offici a dits pabordre y a son procurador dexassen al dit Selva y no se entremetessen de aquell; y perquè dit delicte era y és de la jurisdicció del pabordre, prengué dit Selva y·l se'n aportà a Manresa, a hont és territori de vostra magestat, per conèxer de semblants causas, y aquell tingué allí en una cambra; per a conèxer de aquell digué que ell entenia que los senyors inquisidors no tindrian pesar que ell conegués de dit delicte y que ell ne daria rahó als senyors inquisidors; y així, anant dit pabordre a Barcelona per a dar rahó del predit als dits inquisidors, trobà ja que per part del dit familiar se havia dat avís als dits inquisidors, los quals encontinent feren pendre al dit pabordre y posar en presó y enviaren a Manresa a pendre al dit Jaume Casanova y Antich //693r// Sala, notari, pretenent que dit Sala havia dat lo consell per a què dit pabordre o son procurador prenguessin al dit Selva, als quals Jaume Casanovas y Antich Sala, segons que de fet los prengueren y ab molt gran ingomínia y ab manillas los posà a las mans devant tot lo poble, los tragueren en mig del dia de Manresa com si fossen los majors heretges del món, no obstant se offerian en donar fermansas per tantas cantitats com voldrian; y aquells presos aportaren per mig de las poblations que trobaren per lo camí y finalment los posaren en les càrcers del Sant Offici y los tragueren aprés arrestats per Barcelona *respective* per tretze o catorse mesos y a la fi los condempnaren en pagar cent ducats per cada hu y les despesas personals y processals; de la qual captura ha redundat grandíssima infàmia als dits pabordre y son germà y al dit Antich Sala y molt major al dit Sala, qui tenint fills y fillas per a casar y entenent la gent que ab tanta ignomínia lo portaren pres ab manillas, se han donat entenent que serà pres per cosas de fe, com per cosa de tant poca importància com la per que·l prengueren se podian assegurar de ell ab fermansas o altrament y així pot ésser molt gran destorp de poder col·locar a sos fills, ultra de haver-li //693v// donat gasto de més de sinch-cent ducats.

Ítem, impedexen que los officials reals y de barons no puguen conèxer de delictes ni dèbits fets ans de la familiatura, contra dispositions claras de dret y del Capítol de Cort 20, comensant «Ítem, suplica» de les Corts del any mil sinch-cents sinquanta-tres; de què se ha seguit que, havent capturat lo procurador del Capítol de Urgell a tal Ribó, del lloch de Bassella, perquè mesurava ab certas mesuras falsas y essent[634] stat composat ab consell de assessor de dit procurador, aprés de dita compositió dit Ribó procurà y en effecte obtingué fer-se familiar del Sant Offici y per ço és estat impedit lo dit Capítol de cobrar la dita compositió.

634 estat, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 759

Y no sols conexen de les causas de sos familiars civils y criminals, sinó també ab color y pretenció que los qui no són familiars an delinquit contra algun familiar o contra alguna persona, béns, família o parents de aquell, encara que sian personas molt lleugeras y de poca importància, procehexen, capturan y conexen de llurs causas, ab molt gran infàmia de les personas que no són familiars y molt gran desauctoritat de son offici, lo qual si Nostre Senyor per sa benignitat y vostra magestat no remedia semblants desordes vindrà a ésser tingut en //694r// manco y no ésser tant respectat com vuy és per los poblats, assenyaladament per les grans condempnacions personals y pecuniàries que fan en ditas causas als poblats del present Principat, de què se seguex que, restant los presos destruhits en effecte per ditas condempnacions en causas poques y que no són de fe, se'ls fa casi confiscatió de sos béns, la qual és prohibida per la Constitutió del rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 40, comensant «Statuhim y ordenam», sots títol «Dels béns dels condempnats», lo que se és seguit ab moltíssims que seria cosa prolixa de refferir.

Y assenyaladament estos dias proppassats, per haver tingut rixa Rafel Oliver ab un familiar del Sant Offici, lo detingueren molts dias en la presó y aprés lo han condempnat en desterro per un any y en vint-y-sinch ducats, en gran escàndol dels poblats.

E pochs dias fa que en emulatió de la jurisdictió de vostra magestat se seguí que, anant lo superbo Carolà, home molt facinerós y enemich de vostra magestat, ab dos altres consemblants des de la plana de Carol a la plana de Urgell, estant recullit dit Carolà en lo bescomptat de Castellbò, en una casa que·s diu les Planas, foren presos per<e> Alamany Tragó, governa//694v//dor del bescomptat de Castellbò; y tenint aquells presos en lo castell de la vila de Ciutat, a hont són les presons de dit bescomptat, micer Barthomeu Molas, comissari del Sant offici en la Seu de Urgell, que és amich y de parsialitat de dit Carolà, per affavorir aquell y exhemir-lo de la justícia, envià encontinent a Joseph Boquet, pretès comissari del Sant Offici, lo qual manà a dit governador a pena de excomunicatió major y mil escuts que soltàs dits presos, asserint que·ls tenia guidats per cosas del Sant Offici; y responent dit governador a concell de micer Canyellas, son assessor, que donàs en scrits dit manament y recusant aquell de donar-lo, appel·là de dit manament als inquisidors de Barcelona o en aquells que de dret li fos lícit y permès; y per a proseguir dita appel·lació anà a Barcelona[635] y, donant rahó al compta de Miranda de la dita captura y del que se hauria fet, li manà que encontinent fes soltar los presos y se'n tornàs, per què tenia avís que en la frontera de França havia gent, que ell daria rahó als inquisidors, lo que dit Tragó posà en executió com li era estat ordenat. //695r// De la qual appel·lació irritat dit micer Molas perquè no podia soltar y lliberar los presos, féu fer una crida encontinent en la ciutat de Urgell que, a pena de la vida, totas las personas de catorse anys en amunt ab ses armes y los mestres de casas ab sos pichs y martells anassen ab ell per a derrocar lo castell y fortalesa de vostra magestat de la vila de Ciutat, lo que conté molts grans agravis y exorbitàncias contra lleys no sols humanas, per les quals tant de dret canònich quant per Constitutions de Cathalunya està permesa la appel·lació y disposat que, penjant aquella, no·s puga innovar ni attentar cosa alguna, sinó també contra lleys divinas y canòniques per les quals està prohibit a las personas

635 *A continuació, cancel·lat,* o en aquells.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 760

ecclesiàstiques imposar ni executar penes de la vida ni de effussió de sanch; y encara que per ser lo dit castell y fortalesa molt fort no pogué tenir effecte son mal intent, noresmenys, per executar aquell se emprà y volgué y acompanyà de molts lladres públichs, bandolers, exco[mu]nicats y enemichs de vostra //695v// magestat, cosa molt indecent y escandalosa al offici de la Santa Inquisició.

De què se seguí també altra agravi, que per haver dit micer Canyelles aconcellat y ordenat al dit governador de dits bescomptats la dita appel·lació, fonch citat personalment per los inquisidors de Barcelona, a hont estigué arrestat un any y mitg, y aprés fonch condempnat en cent ducats per als càrrechs estraordinaris del Sant Offici y en trenta per los gastos del procés, y que de certs anys no·s puga atensar a la Seu de Urgell, contra la Constitutió de Jaume segon en la Cort de Barcelona, capítol 2, comensant «Ítem, que tot veguer», confirmada per lo matex en la tercera Cort de Barcelona, Capítol 4, «Ítem, ordenam de concell», sots títol «De offici de inquisidors de taula», per les quals està disposat que los assessors han de ésser punits y castigats dels delictes comesos en son offici per los inquisidors de taula, en cas que agen delinquit en son offici, per los inquisidors de taula.

Y perquè, essent citat dit micer Canyelles[636] per los dits inquisidors, micer Pasqual de la Seu de Urgell digué en alguna part que //696r// si fos de micer Canyelles fermaria de dret devant son ordinari, sols per açò fonch citat per los inquisidors en Barcelona personalment, a hont aprés de ésser detingut molts mesos per aquells fonch condempnat en pagar cent ducats per als gastos extraordinaris del Sant Offici y trenta per als gastos del procés, contra moltas Constitutions de Cattalunya, per les quals està disposat que la ferma de dret se pot y deu fer devant lo ordinari, sens incórrer en algunas penas, assenyaladament per la Constitutió del rey Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 41, «Ítem, que si ningú», sots títol «De jurisdicció de tots jutges» y per lo Usatge «*Si quis dixerit*», sots títol «De orde que deu ser observat en juy».

Y penjant la appel·lació per dit governador interposada, los inquisidors de Barcelona, per no haver volgut dit governador soltar los dits presos quant dit Boquet ho manà, enviaren a inventariar y vèndrer y executar los béns de aquells per los mil ducats de penes qui dit comissari Boquet li havia posadas, y públicament per les trones lo publicaren excomunicat.

Y aprés citaren personalment dits inquisidors ab edictes públichs al dit governador, lo qual encontinent //696v// que tingué notícia de la dita citació comparegué y se representà devant dits inquisidors, per los quals fonch pres y capturat y vuy està detingut en les presons secretas del Sant Offici, tractant sa causa com si fos de fe, ab molt gran detriment de sa honrra y estimació y escàndol de tot lo poble, per lo que en Cattalunya més que en altres parts se té per tant gran nota ser estat pres per la Inquisitió, encara que no sia per cosas de la fe, que impedex matrimoni e irrogue perpètua infàmia a tot lo llinyatge; y per a més agraviar aquell, dits inquisidors, tenint ja pres a dit governador en los càrcers, no sols passaren avant la execució contra sos béns, però encara feren molts mesos publicar-lo per les iglésias, fins que·l agueren agravat com si fos contumàs, contra notòrias dispositions de dret canònich y en gran escàndol del poble.

636 *A continuació, cancel·lat,* fermansa de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 761

Y de aquí resultà altre agravi no menor, que essent pres per lo Sant Offici en la vila de Talarn Ferrando Bardaxí, lo qual era estat llochtinent de dit governador en lo dit castell de Ciutat, y tenint avís de dita presa dit micer Barthomeu Molas, comissari del Sant Offici, abaxà de la Seu de Urgell en dita vila per a pèndrer aquell a sa mà; y portava en sa compa//697r///nya Barbafina, lo gascó de Archs, Çaragüello y molts altras de sa quadrilla, que eran més de trenta lladres públichs, matadors, saltejadors de camins, enemichs de vostra magestat, los quals, anant un tros avant de dit comissari, robaren per lo camí real qui va de Talarn a Sant Romà a uns hòmens que passavan per lo camí; y quexant-se encontinent aquells al dit micer Barthomeu Moles, comissari del Sant Offici, del robo que·ls era estat fet per los de sa companya, scrigué de aquells dient que prenguessen paciència y no·ls féu tornar lo robo.

Y arribant en lo lloch de Sant Romà, que és de poques casas, del qual se diu senyor don Bernat de Guimerà, situat casi al peu del Bosch de Comiols, en lo qual bosch contínuament acostumen de trestajar molts lladres, bandolers y mals hòmens y fer molts robos, homicidis y dilictes, vehent los de dit lloch de Sant Romà la dita gent armada y virolada, pensant que venian a robar com acostumen, per deffensar-se de aquells tancaren los portals del lloch; y arribant en aquell los lladres, digueren que obrissen al Sant Offici, y conexent los del lloch que eran lladres y enemichs de alguns del lloch, tement que ab aquex apellido no volguessen fer algun malefici com acostumen, no volgueren obrir als dits lladres fins a tant que arribant dit micer Moles ab la bara alta, cone//697v//xent que era familiar del Sant Offici, encontinent obriren les portes; y essent entrats los dits lladres, feren molt grans vexacions y agravis als poblats en dit lloch de Sant Romà, maltractant-los de paraulas y de obras, fent-se donar a menjar y bèurer sens voler pagar ninguna cosa, ab sciència y paciència de dit comissari micer Moles, contra diversas Constitutions, assenyaladament de la reyna Maria en la Cort de Barcelona, capítol 15, comensant «A les posades" y altras situadas sots títol «De posades», y per la Constitutió 15 comensant «Ítem, per obviar» de les Corts per vostra magestat celebradas any 1553 en la present vila, per les quals està disposat que los qui per alguns officials seran aposentats en algun lloch ajan de pagar la posada y vituallas; y lo que pijor és, que per no obrir als lladres com dit és encontinent quant nomenaren lo Sant Offici, citaren los inquisidors de Barcelona personalment a sis o set persones del dit lloch, y aprés de haver-los detingut presos en dita ciutat molts dies foren condempnats en pagar certa cantitat de diners per als gastos extraordinaris, de què restaren casi destruhits y arruhinats sens tenir culpa alguna ni haver delinquit contra lo Sant Offici.

Y és també de notar que no sols los inquisidors excedexen en fer gran número de comissaris y familiars, sinó també que los matexos comissaris eran[637] altras comissaris, contra dispositions clares de dret per les quals està prohibit que lo de//698r//legat del delegat no pot subdelegar, del que també se seguex que los tals subdelegats, com no són fets ab la solempnitat deguda y acostumada sinó de fet y per particulars respectes, són hòmens mals y scandalosos y ab nom del Sant Offici cometen molts y diversos maleficis, com se feren en aquest any passat, que hanant lo dit micer Moles, comissari del Sant Offici, subdelegat comissari de dit Sant Offici, tal Planissoles, rector de Malmercat, lo qual com a

637 *En lloc de* creen.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 762

home de bàndol y apasionat per sos particulars interessos, vent-se comissari del Sant Offici, ab appellido de aquell volgué matar a la persona del sastre de Castellbò, lo qual estava en casa de mossèn Castells de Tartareu, y per dit effecte féu gran empra de molts lladres y bandolers; y passant per un lloch que·s diu Santa Linya, abadiat de Las Avellanas, portant la bara de la Inquisitió, robaren algunas cosas y en la nit se partiren per anar a la casa de dit mossèn Castells, y essent cerca de aquella, restant dit Planissolas atràs, féu pèndrer la vara a Joan Det, lladre públich, lo qual ab altres en nom del Sant Offici féu obrir la casa del dit Castells y dins de aquella mataren y robaren lo dit sastre de Castellbò y feren altres excessos y maltractes contra dit mossèn Castells y los de sa casa.

Aprés del qual delicte, havent donat avís lo balle de Santa Linya al balle general del dit abadiat de Las Avellanas dels lladres que ab dit official del Sant Offici eran passats per allí y sabent la dita mort que havian feta en casa de dit Castells, anaren tras dits bandolers y prengueren aquells, //698v// als quals féu dit balle general son procés y per tèrmens de justícia condempnà a mort; y estant axí condempnats, lo comissari del Sant Offici de la ciutat de Balaguer, per poder deslliurar dits lladres de poder de justícia, ab censuras y penas impedí que no se executàs dita sentència.

Y estant informat del sobre dit, lo comte de Miranda, llochtinent de vostra magestat, provehí encontinent que anàs, com de fet anà, un official real per asistir a dit balle general que pogués fer instància dels dits presos y en la Inquisitió se provehí que anàs un comissari per a pèndrer les depositions que eran necessàrias, lo qual essent allí se'n aportà dits presos en la presó dels inquisidors de Barcelona, a hont an estat alguns mesos, y aprés foren llibertats per dits inquisidors, salvo que retingueren al dit Joan Det qui aportava la bara del Sant Offici y qui matà al dit sastre de Castellbò, lo que causà y ha causat gran admiratió y escàndol que hòmens tant facinerosos y ja condempnats a mort sian estats llibertats per dits inquisidors, los quals si no trobaven culpa contra de aquells per lo Sant Offici tenien obligació de restituir-los en mans dels officials de qui·ls havian tret perquè fossen per los altres delictes castigats y no devien usurpar-se la jurisdictió de aquells, en tant gran escàndol de tot lo present Principat.

Estant un pagès treballant en lo terme de Gerp, li pagà de coltellades un altra de dit lloch y lo germà del delinqüent, que era familiar del Sant Offici, per evitar que son germà no fos punit y castigat, anà a Barcelona y fermà de dret en poder dels inquisidors, en virtut de la qual ferma fonch citat perso//699r//nalment dit nafrat y ab las nafras no curadas agué de anar a Barcelona, a hont per ser pobre se entretingué de almoynes; y prefigint-li los inquisidors cert temps perquè provàs lo que pretenia, no pugué per sa pobresa proseguir la causa y per so, pus lo ordinari de Gerp estava inhibit, lo delicte restà impunit y la terra escandelizada.

Ítem, los inquisidors, en molt gran prejudici de la jurisdictió de vostra magestat y notable prejudici del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, envien comissaris per la terra y fan posar en manifest los blats y altres vitualles, com se féu en la baronia del bescompte de Canet y altras parts de Cattalunya, contra moltas Constitutions del present Principat, assenyaladament[638] del rey en Jaume segon en la segona Cort de Barcelona, capítol 10, comensant «Ítem, que·l Capítol» y altres sots títol

638 *A continuació, repetit,* assenyaladament.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 763

«De vectigals», y del rey en Pere 3 y de la reyna Maria sots títol «De la revocatió del destrenyament de Tortosa» y altres per les quals stà prohibit semblants manifestacions e impediments del líbero comersi.

Quant algun bandoler, lladre o altra persona fa dany a algun familiar, castigan en persona y béns a las personas en casa dels quals lo tal delinqüent ha menjat y s'és recollit, encara que sia estat per forsa; y assenyaladament se és vist ab Martinot, àlies lo Mal Frare, que havent mort segons deyan a un famliar y essent lladre tant poderós que entrava en les casas que li aparexia sens poder-se-li fer resistència, noresmenys los inquisidors condempnaren ab grans cantitats y altras penas una gran par de Cattalunya, de què molts restaren destruhits sens tenir culpa.

Ítem, los inquisidors se entremeten, prenen, executen y castigan los que aportan cavalls, pólvora, archabussos y altras armas //699v// en França, en molt gran agravi de la jurisdictió de vostra magestat y prejudici de la terra per quant, no essent declarada França per scismàtica ni venent-se los dits cavalls a heretges o enemichs de la santa fe cathòlica, no toca la punició ne conexensa de dits delictes a dits inquisidors sinó a vostra magestat, lo que és en notable prejudici del present Principat.

Ítem, quant dits inquisidors van fent la visita, acostumen en algunas ciutats, vilas o llochs fer molt grans agravis, novedats y prejudicis en cosas no tocants a la fe. Assenyaladament, en la vila de Montblanch feren crida general prohibint ab certas penas que ningú no pogués portar armas, lo que és contra diverses Constitutions prohibint que no's pugen fer edictes generals sinó per lo rey y la Cort, assenyaladament per lo Capítol 14, comensant «Ítem, volem» del rey Pere segon, sots títol «De lleys y Constitutions», y per lo rey don Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, Capítol 11, «Revocant y havent per revocats», sots títol «De dret de fisch»; y també perquè los inquisidors no poden fer cridas ab què se prohibesca generalment als poblats de Cattalunya lo portar armas.

Y en dita vila feren altra crida ab la qual manaven que per rahó de certas differèntias havia entre Simon Mediana y altres, de una part, y en tal Serraller y altras, de part altra, aguessen tots de firmar compromís en poder del inquisidor sots pena de excomunicatió y altres, lo que essent prejudici de la llibertat que cada qual té en Cattalunya sobre lo contractar líberament *iuxta* la disposició de diverses Constitutions del present Principat de Cattalunya; y havent-se seguit que, anant la gent sens armas per la dita vila de Montblanch, Francesch Puig, enemich de Pere Ferrer, li matà un fill y, tocant la conexensa a vostra magestat y a sos officials, ma//700r//jorment no essent algú de aquells familiar, conforme al Usatge «*Ex magnatibus*», posat sots títol «De dret del fisch» y a la Constitutió «*Cum indigent*» del rey Ferrando 2 en la Cort de Barcelona, capítol 11, y altres Constitutions declaradas de aquella, se usurparen aquella dits inquisidors, volent conèxer de dit cas; y per rahó de dita mort, tenint sospita dits inquisidors que dit Francesch Puig lo havia fet matar, feren inventariar y pèndrer tots los béns de aquell y posaren a la presó Vidal Andreu, tal Roca, Gebeltila, muller de Joanot Puig, y molts altres, los quals a la major part han executats y venuts sos béns, cosa molt rigurosa y de dolent exemple y contra diverses Constitutions de Cattalunya, specialment contra lo Capítol 10, comensant «Statuhim y ordenam», del rey Ferrando segon en la primera Cort de Barcelona, sots títol «Dels béns dels condempnats», ab les quals és prohibit poder inventariar o fer apprehensió de béns per qualsevol delicte essent pres lo delinqüent.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 764

Ítem, se ha seguit últimament que lo quòndam inquisidor don Anthonio de Toledo, anant per Cattalunya per a fer la visita, manava als jurats, pahers y altras administradors de les ciutats, vilas y llochs a hont passave que·l acompanyassen ab les insígnies y auctoritat que acostumen de rèbrer a vostra magestat, cosa molt insòlita y no acostumada, y axí matex que li donassen posada, llits, llenyes y altras manteniments per ell y tota sa família y cavalcaduras sens pagar ninguna cosa, assenyaladament en la vila de Cervera, Tàrrega, Vilafranca de Panadès y altres parts, cosa molt gravatòria y contra diverses Constitutions feta, com dalt està deduhit. Y perquè, havent manat dit inquisidor don Anthonio lo sobre dit //700v// en la ciutat de Tarragona y ser cosa nova, digueren lo cònsols que ells ho tractarian en son Consell, los digué molt malas paraulas tractant-los de mals christians y manà tinguessen Concell y que rediguessen en scrits y specificassen los vots de cada hu de Concell perquè ell volia vèurer y enténdrer quins eran los qui havian votat li fossen donadas ditas provisions y vitualles y quins no. Lo que és contra diversos privilegis atorgats a ditas universitats y contra moltas Constitutions ab les quals stà disposat que les universitats, en lo aplegar-se y tenir Concell, serven la forma acostumada, y assenyaladament per lo Capítol 12, comensant «Com sia affermat», del rey Alfonso quart en la Cort de Barcelona, sots títol «De cònsols»; y voler saber y entendre en particular lo vot de cada hu és llevar la llibertat del Concell y opprimir aquell, contra la Constitutió del rey en Martí en la Cort de Barcelona, capítol 2, comensant «Ítem, senyors, que·l conceller», sots títol «De concellers y altres».

Y en dita vila de Vilafranca de Panadès, perquè en lo Concell particular digué micer Mascaró que era rahó juntar més persones per a determinar de dar a dit inquisidor les dites vitualles y demanave, per ser nou impòsit, dit inquisidor don Antonio lo tractà de malas paraulas a dit micer Mascaró y féu posar aquell en la presó, a hont estigué un dia.

E més avant, en lo any 1573, dits inquisidors, per una pretesa mort de tal Duc de Montblanch, familiar del Sant Offici, prengueren mestre Hieròsnim Picayre, doctor en medicina de la vila de Montblanch, lo qual, aprés de ésser estat en la presó del Sant Offici ab cadena al coll //701r// y esposes en les mans per temps de més de dos anys, havent-lo dexat per la presó dits inquisidors ab fermanses de mil lliures, dit Picayre, trobant la porta de la presó uberta, se'n anà y retirà en la iglésia de sant Augustí de Barcelona, de la qual fou tret per los ministres de dits inquisidors dins vint-y-quatre hores, y molt manco aprés que se'n anà y tornà en la presó, ha ont aprés és estat detingut set anys; y no obstant que estigués pres y per dits inquisidors fos estat recuperat, executaren contra d'ell y ses fermançes les dites penes de mil lliures en les quals era estat manlleutat, lo que fou fet en notori agravi y prejudici de dit Picayre y contra lo ús y stil de la Real Audiència y altres tribunals del present Pincipat inconcussament observat, en los quals may se és vist que aprés de haver recuperada y presa la persona que era fugida dels càrcers o arrest se fes y continuàs executió alguna en los béns de aquell, ans bé, tenint la persona, sobreseuent la tal executió de estil antiquíssim, lo qual és agut per lley en Cattalunya, contra lo qual y altres usos y costums antichs, privilegis, Constitutions, Capítols y Actes de Cort del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya han attentat y attenten dits inquisidors ultra les sobre dites coses, en dany y prejudici dels particulars y de sa [autoritat] de son ofici y de la jurisdictió de vostra magestat, que per escusar prolixitat y cansatió a sa real magestat se dexen de referir ab la present. Supliquen per ço los tres braços de la present Cort a vostra magestat que, responent a sa

ecle2 29/3/04 19:21 Página 765

real clemèntia y christiandat, sie servit manar restaurar y reparar los sobre dits danys y agravis, tant grans com molts, sens culpa han patit y per lo avenir manar confimar y servar los Capítols y Constitutions ja bé y santament ordenades y statuïdes en altres Corts Generals de Cattalunya y aprés confirmades per la Santa Sede Apostòlica, a petitió y ab favor dels predecessors de vostra magestat, y dar forma en què ab tot effecte sien observades.

702r// **Dels eclesiàstichs.**

Sacra, catòlica, real magestat.

Tant com les coses espirituals y dedicades al servey de Déus són més avantatjades a les profanes y temporals, tanta major és la obligatió de defensar aquelles y procurar sien tractades ab[639] desèntia y no·ls sien fets agravis alguns ni sobergaries, lo que vostra magestat com a tant cathòlic y christianíssim rey y sos predecessors de inmortal memòria han sempre procurat observar, no sols ajudant en augmentar la religió christiana subjugant molts pobles a la obedièntia de Santa Mare Iglésia y monestirs, sinó també consedint mes encara edificant moltes iglésies, y a elles y a les ja edificades y a les persones ecclesiàstiques y ministres de aquelles molts diversos privilegis, llibertats y exemptions per a què no sols no foren molestades, opprimides ni agraviades, mes encara fossen affavorides y defensades per los oficials de vostra magestat y altres de qualsevol oppresions y agravis los volguessen fer, posant aquelles sots la protectió y amparo de vostra magestat.

És-se seguit per les calamitats dels temps que dels ministres de vostra magestat y altres persones de les quals tenia de exir la protectió y defensió de dites persones ecclesiàstiques, són eixides y·ls són fet molts y diversos agravis y oppresions, per quant alguns dels dits officials y ministres de vostra magestat no han duptat ni dupten de cada dia, ab molt poca ocasió y sens tenir respecte al orde sacerdotal, sercant diversas y exquisidas manyes y indeir-les, de enclòurer y fer recullir per forsa alguns ecclesiàstichs en algunes cases y altres llochs y detenir aquell presos fins a tant se són composats en algunes sumes y quantitats de diners, menasant-los que si no·s composen ab ells los portaran presos en las càrcers seculars, y ha ont per no ser-se composats ne han aportats molts per cosas de molt poca importàntia, ab molt gran ignomínia y desonrra del stament ecclesiàstich, //702v// essent com és molt espedida en dret que los officials seculars no tenen jurisdictió alguna en los ecclesiàstichs encara que sien malfactors, *etiam* en cars de sometent, ans bé en tal cars que trobassen algun delicte o en algun lloch profà y desonest a alguna persona ecclesiàstica tenen obligatió de remetre aquell ab molta desèntia de son jutges ecclesiàstich, conforme està disposat en los sagrats cànons y està també molt llarga y clarament contengut en lo capítol primer de la vulgada concòrdia feta y firmada per la sereníssima reyna dona Eleonor ab lo cardenal de Comenge, llegat de la Santa Sede Apostòlica, y en los Capítols de Cort atorgats per privilegi al estament ecclesiàstich per lo rey don Fernando, besavi de vostra magestat, en la present vila de Monsó, a dos de desembre 1510.

E semblantment, alguns dels dits officials de vostra magestat no sols han fets dits excessos contra les persones ecclesiàstiques y sens llicèntia de llurs jutges, mes també

639 *A continuació, repetit,* ab.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 766

han fets molts agravis als matexos officials y ministres de les corts ecclesiàstiques, als quals an moltes vegades maltractat de paraules y de obres, mans violentes sobre de aquells posant; assenyaladament lo quòndam Lluís Vals, veguer de la ciutat de Vich, lo qual, com mossèn Ramon Vitor, prevere, procurador fiscal de la cort ecclesiàstica del bisbe de Vich, li presentàs unes lletres emanades de la dita cort ecclesiàstica, no sols maltractà de paraules al dit procurador fiscal, mes encara ab lo bastó li insígnia lo vaguer que portava li pegà de bastonades y lo·y trencà desobre lo cap en mitg del dia, devant de molta gent.

Axí mateix, estant mossèn Jaume Rodó, prevere, procurador fiscal de la cort ecclesiàstica de Panadès, bisbat de Barcelona, parlant ab Pau Rafel, llaurador, batlle de dita vila, no sols lo dit batlle maltratà y enjurià ab paraules desonestes al dit procurador fiscal, mes encara, en presèntia de tot lo poble y molt gran escàndol, lo prengué y ab ajuda dels altres ministres seus rossegant y per forsa lo //703r// posà dins de un sep de fusta a haont lo tingué pres per molt temps, ab molta infàmia y desonra de aquell y de tot l'orde clerical. Molts altres agravis semblants y oppressions fetes per los officials de vostra magestat se callen; sols per resolutió de aquest capítol se adverteix a vostra magestat que com dits officials de vostra magestat, per haver fetes dites oppretions a la jurisdictió y persones ecclesiàstiques, sien insidits sens altra declaratió ni provisió en diverses sensures y penes contra los tals y semblants oppretions de les iglésies y persones ecclesiàstiques imposades y promulgades, axí per la Butlla vulgarment dita «*In cena Domini*", canon "*Si quis suadente d[i]abalo*» com encara per les constitutions dels sagrats Concilis de Tarragona «*De invasoribus*» y altres canòniques constitutions, y specialment hajan incorregut en la excomunicatió que se'ls publica y ells ouen y accepten en lo ingrés de sos officis de observar y guardar les llibertats y inmunitats, privilegis de les iglésies y persones ecclesiàstiques, conforme al Capítol 22 del rey Ferrando en la primera Cort de Barcelona comensant «Poch valdria», sots títol "De observansa Constitu-tions". Y per la observansa y publicatió de dites penes y censures se sien fets los deguts y jurídichs y sòl[i]ts procehiments contra dels dits officials de vostra magestat, són estats los bisbes y llurs officials y ministres impedits per lo Real Consell de Cattalunya de vostra magestat ab diversas pretesas fermes de dret per dits officials de vostra magestat fetes en dit Real Concell, pretenent que dits officials, officiant y executant son offici, encara que hajan fets los dits y altres semblants agravis a les persones ecclesiàstiques, no són excomunicats ni pot ésser contra ells procehit en la cort ecclesiàstica a la publicatió y executió de dites excomunicacions y censures; ab aquexa pretensió se van gloriant del mal que contra la Iglésia y persones ecclesiàstiques, llibertats y inmunitats de aquelles han fet, en gran dany y prejudici de les Constitutions, y no·s curen de obtenir absolutió de dites excomunications y censures ni fer //703v// condigna penitèntia ni satisfacció de llurs delictes, prenent per cuberta de sos desórdens y interpretant en sentiment no verdader la dita concòrdia de la sereníssima reyna dona Eleonor ab lo cardenal de Comenge, interpretant aquelles paraules "car lo senyor rey punirà los contrafahents" *privative* a la Iglésia y no comulativament, en tant que han pretès que en cars que algun official de vostra magestat fes algun agravi ab alguna iglésia o persona ecclesiàstica no encorreria en censures algunes y que la punició del tal official de vostra magestat tocaria sols a vostra magestat y a sos ministres, *privative* als bisbes de la cort ecclesiàstica, no advertint que dita concòrdia, en lo lloch a hont són dites paraules, parla en cars divers y different del predit.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 767

Quant més, que per molt que dits officials seculars, delinquint contra los ecclesiàstichs com dit és, fermen de dret devant del Real Consell de vostra magestat y de qualsevol altre jutge secular y per molt que los ministres de vostra magestat punissen ni castigasen aquells corporal o pecuniàriament per rahó de dits agravis fets a les persones ecclesiàstiques, lo que fins assí encara may se és fet ni tals càstichs ni cort alguna se trobaran, no per ço dexarien de ésser excomunicats [y llurs ànimes ésser lligades de les dites excomunications] y altres censures dels quals ningun jutge secular de qualsevol qualitat que sie se pot entremetre, sinó que dits excomunicats també obtenir del jutge ecclesiàstich; y per a merèxer aquella tenen de fer submissió y obedièntia degudas a Santa Mare Iglésia y per ellas als jutges ecclesiàstichs, y en manera alguna per dita ferma de dret ni altrament pot ésser impedit lo procés y procehiments que contra de ells se fan, com se són fets en virtut de dites constitutions de Tarragona y altres canòniques dispositions, ni los officials de vostra magestat se poden ni deuen entremètrer de la justítia o injustítia de dits processos e prosehiments, ni *forsan* a compel·lir en ninguna manera al jutge //704r// ecclesiàstich revoque dits prosehiments y processos, ni per dita ocasió se pot precehir per los officials de vostra magestat a ocupatió de temporalitats de dits jutges ecclesiàstichs, segons que per la dita concòrdia y dits Capítols de Cort per privilegi atorgats al stament ecclesiàstich per lo dit rey Fernando 2 y ab sa sentència sobre assò donada per lo rey don Joan segon està més llargament contengut, en los quals se declara que la conexensa y revocatió de dits processos fets en virtut de dites sagrades constitutions de Tarragona contra los invassors, dampnificadors e injuriadors e oppressors de les iglésies y personas ecclesiàsticas no pertany a vostra magestat ni a sos officials,

Jutge del Breu.

No són de menor concideratió los agravis que los doctors del Real Consell de vostra magestat y altres officials y ministres fan a les dites persones ecclesiàstiques sots color del breu apostòlich, a petitió de vostra magestat y de sos predecessors, de gloriosa memòria, impetrats contra las personas ecclesiàstiques cometent delictes atroces; y per quant, essent com és lo dit Breu y jutge ecclesiàstich y essent tribunal ecclesiàstich, lo mancho que en la executió de dit Breu Apostòlich se fa és escriurer-se[640] de persones ecclesiàstiques, que lo assessor, advocat fiscal, consultors, notaris, procuradors fiscals, commissaris, núntios y finalment tots los ministres de dit Breu Apostòlich són personas llaiques y seculars; y també les persones[641] ha ont són posats dits ecclesiàstichs són persones[642] de seculars y tenen presos aquells entre los lladres y facinerosos llaychs, ab gran desonrra e improperi del estat ecclesiàstich, majorment que en la ciutat de Barcelona, ha ont dit jutge del breu y son delegat resideixen, y a presons ecclesiàstiques convenients e desents ha ont poden dits ecclesiàstichs ésser detinguts y guardats sens la dita infàmia [y] mixtorra[643] de persones seculars.

Semblantment, és de molta concideratió lo agravi que per dits ministres del Breu Apostòlich se fa a la jurisdictió ordinària dels bisbes, que havent Sa Santedat concedit

640 *En lloc de* servir-se.
641 *En lloc de* presons.
642 *En lloc de* presons.
643 *En lloc de* mixtura.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 768

dit Breu Apostòlich ab pretextu de pretesa negligèntia dels ordinaris ecclesiàstichs, //704v// noresmenys, dit jutge del dit Breu Apostòlich, sens requirir al ordinari fassa justítia dels delinqüents com té obligatió, conforme al thenor y dispositió del dit Breu y del dret comú, ans bé no essent lo jutge ordinari negligent, ans bé havent previnguda la jurisdictió, fent enquesta contra los delinqüents y prenent y capturant aquells, han pretès dit jutge de Breu y sos ministres pèndrer y llevar de les mans y càrcers dels ordinaris ecclesiàstichs als qui dits ordinaris per alguns delictes havien enquestats y fets pendre y encarcerar.

E lo que pejor és, que essent-se concedit lo dit Breu, ab ocasió que los ordinaris no tenen condigna pena per a castigar los ecclesiàstichs cometents delictes atroces, se és vist y se veu cada dia que lo dit jutge de dit Breu, per qualsevol delictes mínims y sens precehir declaratió *formiter* feta si los dits delictes dels quals les persones ecclesiàstiques són impedides[644] són atroces o no, prenen o capturen aquells y los tenen presos y arrestats per molts temps y aprés los composen ab diverses sumes y quantitats de diners, y als que no composen tenen perpètuament affermansats, donant a aquells a requestes de dies; y en assò són de pijor conditió los ecclesiàstichs que los seculars, perquè les manlleutes dels seculars són duradores sols per dos anys y les donades al dit jutge del Breu són perpètues, en lo que és fet molt gran agravi axí als dits ecclesiàstichs com també a llurs bisbes y altres jutges ordinaris ecclesiàstichs, perquè essent lo pretès delicte composible ab diners no·s pot dir ésser lo cas atròs, per punició ni càstich del qual no tingue lo ordinari ecclesiàstich pena condigna per a castigar-los.

Per lo semblant, se fa altre agravi a dits ecclesiàstichs per lo dit jutge del Breu Apostòlich que, com se esdevingue moltes //705r// voltes que alguns maliciosos antenguen en enquietar als ecclesiàstichs, procuren per totes vies y maneres dit jutge del Breu los pose la mà demunt; y no havent-hi demèrits, culpes, qualitat per la qual dit jutge puga provehir captura o altrament conèxer de aquells, procuran se fassen, segons que·s fan, denunciations calumpnioses de pretesos delictes atroços que los tals ecclesiàstichs no sols no han comesos, mes encara ni pensats, rebent informatió de alguns testimonis qui deposen haver hoït y no de certa sciència, sens altra discusió de la veritat y declaratió si lo dit delicte és atròs o no, fan pèndrer als dits ecclesiàstichs y·ls fan patir molts temps en presons y arrests sens culpa alguna, y aprés los han de aviar per no trobar demèrits pena[645] castigar-los.

Y axí mateix se fa altre abús per dit jutge del Breu y sos ministres que, fent-se denunciatió y enquesta contra de algun ecclesiàstich, acomulen contra de aquells moltes diverses dilatures axí de crim atroços com de altres que no són, com se ve al tractar del procés se trobe moltes vegades lo tal ecclesiàstich ésser inmune dels crims atroços, emperò carregat y culpable dels altres delictes no atroços contra de ell denunciats, y per rahó de aquells deté lo dit procés y composa e o dóna manlleuta com li apar, la qual cosa en manera alguna se pot fer, com en tal cars de delictes no atroços no tingués dit jutge jurisdictió alguna ab los ecclesiàstichs y per consegüent no pugue per rahó y ocasió de aquells en manera alguna incurrir, pèndrer, detenir y castigar al dit ecclesiàstich.

644 Impedides, *subratllat i al marge esquerre repetit*.
645 *En lloc de* per a.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 769

E per més agraviar a les persones ecclesiàstiques, moltes vegades lo dit jutge del Breu, a contemplatió de la part instant, subdelega persones apassionades y maliciosas y desenamigas dels ecclesiàstichs contra de qui·s fa lo procés, de tal manera que lo dit //705v// Breu Apostòlich serveix més per a venjar les passions, rahons y malas voluntats de alguns particulars contra dits ecclesiàstichs que no per a fer justítia y castigar los delinqüents.

Altre molt gran agravi fan los doctors del Real Consell Criminal de vostra magestat als dits ecclesiàstichs que, prenent y posant aquells los officials reals com dalt és dit en las càrcers reals de vostra magestat y anant lo procurador fiscal de la cort ecclesiàstica per a repetir aquells, conforme és de dret y stil de la cort ecclesiàstica, detenen de noves ab dit procurador fiscal y estant ajustat dit Real Consell Criminal de vostra magestat sense ésser entre ells lo dit jutge del Breu Apostòlich y sens fer aquell provisió alguna per a retenir dit pres en los dits càrcers de vostra magestat, envien un porter o un altre llur ministre o nunci al scarseller de dites càrçers dient y manant-li que al dit ecclesiàstich lo retingués per lo jutge del dit Breu y aprés, per burlar y fer escarn de la jurisdictió ecclesiàstica o altrament, fa dit Real Consell provisió que dit ecclesiàstich sia lliurat a son ordinari; y anant lo dit procurador fiscal als dits càrçers per a repetir al dit ecclesiàstich ab dita provisió del Real Consell, troba ja lo dit empaig que los matexos doctors del Real Consell en nom del dit jutge del Breu Apostòlich han posat per a què dit ecclesiàstich no sie lliurat e restituhit a son ordinari ecclesiàstich, lo que redunda en gran dany y menyspreu de tots de la jurisdictió dels ordinaris ecclesiàstichs.

Ítem, com en lo Sagrat Concili de Trento, sessió 14 «*De reformatione*», capítol 7, comensant «*Pretenia*[646]*, quia nonnullus*» sie statuït y ordenat que lo dit jutge del Breu haja de procehir en dites causes dels ecclesiàstichs juntament ab lo ordinari ecclesiàstich, y fins assí no sie observat y assò sie estat molt gran part que los predits y altres semblants agravis se sien fets contra los ecclesiàstichs, los quals se foren obviats si lo dit ordinari agués //706r// asistit en dites causes, segons que en lo dit Sagrat Concili de Trento està disposat; y com de tots los quedits[647] agravis a les persones ecclesiàstiques fets se senten molt agraviats no solament lo dit stament ecclesiàstich mes encara los estaments militar y real, no sols per ésser aquells fills y germans, oncles y nebots y altres persones llurs sinó més principalment per ser fets a les iglésies y persones ecclesiàstiques, per sa honrra y llibertat dels quals sempre són estats interesats.

Per ço, suplican los dits tres staments de la present Cort sie vostra magestat servit manar reparar dits agravis, danys y perjudicis que lo dit jutge del Breu Apostòlich perehesca sens interventió de dit ordinari ecclesiàstich e altrament provehir y manar que de sí[648] al devant dits y semblants agravis no sien fets als ecclesiàstichs e jurisditció ecclesiàstica ordinària per officials de vostra magestat.

Per los veguers, balles y altres jutges ordinaris de vostra magestat se fa de cada dia altre notable agravi a las personas ecclesiàstiques que, sots color de rèbrer testimonis *ad futuram rei memoriam,* donen lloch a què alguns maliciosos articulen y donen interro-

646 *En lloc de* Preterea.
647 *En lloc de* predits.
648 *En lloc de* d'ací.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 770

gatoris sobre coses que *directe* toquen a la honrra, vida y fama y auctoritat de dites persones ecclesiàstiques, y proveheixen se ministren testimonis sobre de aquells, observant la fama, honrra y reputatió de dits ecclesiàstichs, permetent se traga còpia autèntica de les depositions de dits testimonis; de las quals cosas se segueixen infàmies per als ecclesiàstichs y a altres molts inconvenients, menyspresant en dit cas les censures y excomunications contra de ells y la Bulla vulgarment dita «*In cena Domini*» en tal cars promulgades y posades.

Dels beneficis ecclesiàstichs que·s proveheixen en persones que no són catalans.

Molt grans són los danys e inconvenients que reb aquest Principat de Cattalunya, Comdats de Rosselló y Cerdanya de la nominatió y provisió de les dignitats y altres beneficis ecclesiàstichs y les inquietuts que donen als monestirs, ara //706v// sien de prelatures, administrations temporals o perpètues o sien de abats, priors, guardians, ministres, presidents, provincials, rectors, prelats y altres qualsevols manera de presidents de qualsevol monestirs que sien, en persones estrangeres y sota del present Principat y Comptats, contra lo ús que se observe en totes les altres nations, ha ont [no] volen admètrer en semblants càrrechs e dignitats ningun català, per lo qual en moltes Corts, assenyaladament en les selebrades per lo rey Alfonso 4 en lo monestir de Sant Colgat, comensant «Com per los nostres predecessors», sots títol "De bisbes, prelats, clergues", y per sa magestat del emperador Carlos quint, nostre senyor de gloriosa memòria, en les Corts del any 1534, Capítol 16, comensant «Com sie cosa desigual», y en les del any 1537, Capítol 17, comensant «Primerament, com per experièntia», y en les del any 1542, Capítol de Cort 8, comensant «Per observansa del Capítol de Cort», y en les per vostra magestat celebrades en lo any 1547, Capítol de Cort 24, comensant «Ítem, per quant, etc.», en lo any 1553, Capítol 28, és estat suplicat y provehit *respective* que dites dignitats, prelatures, officis, administrations, pentions ecclesiàsticas y altres beneficis y officis ecclesiàstichs del present Principat y Comptats fossen donats y conferits a catalans verdaderament y sens fictió, naturals del present Principat de Cattalunya, sie per vostra magestat e sos predecessors promès ab tot effecte procurarien ab Sa Sanctedat dites prelatures, dignitats, officis, beneficis y pentions fossen donats y conferits a catalans y no a persones estranyes, y en tant quant a vostra magestat serie possible no permetria se fes lo contrari. Noresmenys, se veu que lo predit no s'és posat en effecte com se esperave y en dites Constitutions y Capítols de Cort està per vostra magestat provehit, ans bé se veu que en Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdan[y]a moltes persones estranyes obtenen algunes dignitats, officis, beneficis y administrations ecclesiàstiques y per rahó de aquelles són tants donats executorials y manutenències *respective* per los concellers y regent la Cancelleria de //707r// vostra magestat en lo present Principat, per lo qual se són seguits molts escàndols y inconvenients molts notoris y molt gran dany a les iglésies y monestirs del present Principat y Comptats y enquietuts dels ecclesiàstichs y religiosos habitants en aquell.

Y com sia cosa pública y notòria que los catalans en ninguna part de Castella y altres regnes y senyories de vostra magestat no són admesos en tenir semblants ni altres dignitats, officis, beneficis, pentions ni rendes ecclesiàstiques, ans bé del tot ne són exclosos.

Suplican per ço los tres brassos de les presents Corts sie vostra magestat servit manar revocar dites manutenènties y executorials y procurar ab Sa Santedat, y altrament com més convingue, provehir que en Cattalunya ningun estranger puga tenir ditas dignitats,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 771

officis, beneficis, administrations e pentions ecclesiàstiques, segons que en lo Regne de Castella està provehit y concedit y se observa molt estretament; y d'esta manera los catalans, qui en fidelitat y servici de vostra magestat no deuen res a qualsevol natió del món, serem mantenguts ab les rendes y beneficis que los predessessors de vostra magestat y altres catòlichs christians han fundat per sostentatió de aquells.

Per les causes de contentió de jurisdictió.

Com estigue disposat per lo Capítol final de les Corts del any 1553 que, penjant la contentió de jurisdictió entre les corts ecclesiàstiques y seculars y aprés de ésser expedida la primera lletra de contentió, no pugue innovar ni passar avant alguna de les dites corts fins a tant la causa de dita contentió sie decidida y declarada, noresmenys, per agraviar lo Real Consell de vostra magestat a la cort ecclesiàstica y als del for y jurisdictió de aquella, no dexe ni ha dexat de fortificar ni inquerir contra dels presos que han pogut recórrer y se són posats sots protectió de la cort ecclesiàstica, en gran violatió de dita y altres Constitutions sobre assò disposats, segons que se és seguit poch fa, que havent lo canonge del Pas de Elna fermat de dret en la cort ecclesiàstica del bisbe de Elna per rahó de alguns procehiments que micer Martí Joan Franquesa, advocat fiscal de vostra magestat, instave contra de aquell y aprés de ésser despedides lletres de contentió de dita cort ecclesiàstica y presentades //707v// al Real Consell, instà dir micer Franquesa y de fet envià a Perpinyà y altres parts a pèndrer informatió contra de ell, lo que fou en manifesta violatió de la dita Constitutió, del qual fet ne restà dita cort ecclesiàstica molt agraviada.

E semblant agravi fonch fet a la cort ecclesiàstica de Urgell, que havent en ella fermat de dret don Pedro de Lluna y Miquel Rocabruna y altres per los procehiments que contra de ells se fejen en lo Real Consell Criminal de vostra magestat per la mort de Jaume Maureig, del lloc d'Espot, y aprés de ésser espedida de la dita cort ecclesiàstica de Urgell les lletres de ferma de dret y contentió y presentades aquelles a dit Real Consell, noresmenys, micer Monserrat Guardiola, jutge relator de la dita causa, penjant dita contentió, manà y se provehí se anàs a fer visura, segons que de fet se féu, en lo lloch ha ont fou feta dita mort y aquella fonch produhida en lo procés de la dita contentió, de la qual se agué rahó com si fos feta ab provisió del conseller de vostra magestat, lo que fonch en violatió de la dita contentió y prejudici molt gran de la cort ecclesiàstica.

Altre y molt gran prejudici se fa a la cort ecclesiàstica per la dita Audiència Real que, havent-se despedides dites lletres de ferma de dret y contenció de jurisdictió e o al·legatió de immunitat ecclesiàstica en favor de algun pres e o capturat, nunca o molt tart y a forsa de requestes e altres procehiments, la cort secular de la Règia Audiència y altres officials de vostra magestat, obligats del que tenen obligatió, no volen respòndrer ab lletres e com se acostuma a la dita cort ecclesiàstica, ans bé differeixen la dita resposta, oprimint y fent patir en lo entretant los dits presos molt temps en las càrcers; y per aquell respecte y per no haver de patir tant de temps ab tant dany de sa persona, casa, família y béns, se composen ab la règia cort de vostra magestat, segons que se és seguit en lo any 1552 ab Anthoni Vila y de Savassona, donsell de la ciutat de Vich, gaudint de privilegi clerical, lo qual essent estat impedit de un pretès aviament o scapament de un pres de mans de un pretès official secular y aprés de haver-se despedides primeres y segones //708r// lletres de contentió y presentades aquelles a dit Real Consell, estant pres dit Vila en dits temps en las càrcers episcopals de Vich per ocasió de dit pretès delicte, nunca jamés pogué ni ha

ecle2 29/3/04 19:21 Página 772

pogut obtenir respongués la dita cort secular del Real Consell a les ditres lletres de contentió y se fermàs aquella, ans bé en violatió de la dita contentió provehí dita cort secular a fer *laudamentum curie* contra dit Vila per quantitat de dos o tres mil ducats, per la qual cosa, vehent dit Vila que no·y havia remeys de obtenir justícia y de fermar-se dita contentió y que ell y sa casa, béns y família anava a total royna, fonch forsat composar-se a la cort de vostra magestat, per la qual compositió pagà a micer Martí Joan Franquesa, leshores regent la tesoraria de vostra magestat, quatre-centes vuytanta lliures, lo que redundà en violatió de dita y altres Constitutions y a gran oppressió de la llibertat ecclesiàstica.

Supplican los dits tres braços sie vostra magestat servit manar revocar dits prosehiments contra la cort y llibertat ecclesiàstica fets y manar pagar y satisfer als dits agravis los danys y dampnatges que per la ocasió de les coses dites han petit y suportat.

De la Cruzada.

Los comissaris de la butlla de la Santa Crusada, per no tenir lo compte y mirament degut en enviar a la predicatió de la dita santa bulla persones de bona vida y fama, reputatió y doctrina y aprovades per lo ordinari, són causa se fassen molts agravis en nom de la Santa Crusada als poblats del present Principat de Cattalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya, per quant, amostrant més cubdítia que zel de la salvatió de les ànimes, quant pobliquen la dita bulla en alguna part manen a totom sots pena de excomunicatió major que assistescan al sermó; y per quant en moltes parròquies de Cathalunya són les cases lluny de la iglésia y moltes persones com són pastors, vaqués, traginers, treballadors y altres semblants persones no poden acudir a dit sermó, publiquen dits predicadors de bulles e fan observar les dites excomunications y censures contra de aquells; y per concedir-los la absolutió, aprés de molts prestis[649], condampnen als dits llochs y parròchias los paguen los gastos que han fets; //708v// y ab estes y altres semblants indirectes se fan pagar les despeses y gastos fan y han fets, causant en assò y procurant molts escàndols, segons se ha succehit en la Pobla de Bellvey, abadiat de Gerri y sotvectoria de Toralla, que un predicador de bulles dexà excomunicats tots los del poble e per molt que lo balle de dit lloch e altres lo pregàs y procuràs los absolgués, nunca ho volgué fer, de hont se segueixen molts inconvenients y escàndols, los quals escàndols y molts altres que seria llarch de comptar-se causant per la ignorància y mal exemple profanitats dels dits predicadors y altres que van ab sa companya, los quals en lloc de induhir a la gent simple e altres a la devoció de dites bulles e indulgènties en elles contengudes són causa los perden la devotió; los quals abusos cessarien si dits comissaris tindrian millor compte en enviar persones quals se deu a la dita predicatió, la qual cosa està en mans de vostra magestat remediar o fer-o remediar ab molta facilitat.

Supplican per so y altrament los tres brasos de la present Cort sie vostra magestat servit manar en los sobre dits excessos provehir de remey oportú ab satisfactió dels danys donats per officials de vostra magestat, revocant y cassant los procehiments fets contra la llibertat ecclesiàstica, conforme és de justítia.

De la Cort, perquè proveheix en officis en persones que no són naturals.

Ítem, se quexen los dits Principat y Comptats que, essent disposat per Constitutions de Cattalunya, assenyaladament per la del rey en Joan 2 en la Cort de Monsó, capítol 52, y

649 *En lloc de* prechs.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 773

del rey Fernando 2 en la primera Cort de Cattalunya, capítol 12, titulada sots lo títol «Que tots los officials en Cattalunya y en Mallorca sien catalans», y per la Constitutió del emperador don Carlos, nostre senyor de felise recordatió, en la primera Cort de Monsó, capítol 13, y per lo mateix en les Corts celebrades en la vila de Monsó en lo any 1534, capítol 17, que protonotari y lloctinent de protonotari, secretaris, scrivans de //709r// manament e qualsevol altres officials, tant de jurisdictió com sens ella tenir-ne, pugue merèxer algú de dits officis tant en lo dit Principat y Comptats com també en les isles de Mallorca, Menorca y Ivissa si no eren naturals en lo dit Principat y Comptats, darrerament sens ficció, ab expresa prohibitió que altres sinó los dits naturals tant en la Cort de vostra magestat com també fora de ella; e que los actes fets per dits protonotari, lloctinent de protonotari, secretaris, scrivans de manament e altres officials sien tinguts y aguts per nul·les y de ninguna forsa y valor y com en temps passat, y[650] de present en violatió de les dites Constitutions se haja fet provisió de molts dels dits y altres officis a personas estrangeras y naturals del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, molts dels quals encara vuy observen y exerceixen los dits officis, ab gran dany y agravi y prejudici de tot lo present Principat y dels poblats en aquell, perquè apar cosa molt gravatòria havent-hi persones en lo present Principat benemèrites per a semblants càrrechs que hajen de venir a regir dits officis y governar-nos los estranys, y és cosa molt desigual que no tenint los castellans semblants o altres officis en altres regnes, los de aquells ne tingan y regescan en aquestos.

Suplican per ço a vostra magestat los tres brasos de la present Cort sie de son real servey manar provehir que los officis que vuy tenen los estrangers los sien llevats y aquells conferits a persones naturals del present Principat y Comptats, y manar provehir y ordenar, per observansa de les dites Constitutions, que de assí al devant los dits semblants officis, tots fraus cessants, sien regits y proferits per naturals del dit Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

Ítem, se quexe lo present Principat per ço que essent lo prior Hernando, lloctinent general de vostra magestat, manà expedir lletras de convocatió de persones ab armas y cavalls y altres aparells de guerres en virtut del Usatge que comensa //709v// «*Princeps namque*», les quals lletres se donaren a molts cavallers y altres del present Principat, lo que no podia fer dit lloctinent així per no offerir-se cas algú en dit temps dels compresos en dit Usatge com encara per no tocar a dit lloctinent general convocatió, lo qual tant solament és regalia de vostra magestat no comunicable a ningun lloctinent; y com del sobre dit agravi se haja donat queixa a vostra magestat per part dels diputats de Catalunya y no sie estat fins ara degudament provehit, supplican per ço los tres braços de la present Cort del Principat de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya a vostra magestat sie de son real servey manar que dits prosehiments, com a nul·les y en cars no llísit ni permès fets, sien revocats y dites lletres de convocatió llevades y borrades dels registres per a què en ningun temps aparega ésser feta tal novedat en derogatió de la jurisdictió de vostra magestat y prejudici de aquest seu Principat y de les Generals Contitutions de aquell.

Per la presa de Jaume del Pas.

Ítem, se queixe lo present Principat que, essent cosa antiga y molt usada en ell que, havent quexes en lo present Principat de alguns lloctinents o officials de vostra mages-

650 *A continuació, repetit,* y.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 774

tat, per reparo de aquells se acostume de recórrer ab enbayxades y altrament a vostra magestat, la qual llibertat, ús y costum tots los altres del Principat, conforme a la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 2, comensant «Com a la real excel·lència se pertanya» sots títol "De privilegis e inmunitats" han de ser guardats y custodits; y estant més particularment ordenat per lo Usatge vulgarment dit «*Auctoritate et rogatu*» que tots los havitants en lo present Principat són guiats y //710r// assegurats tant quant estan en anar, negociar y tractar ab vostra magestat fins que són tornats en ses cases, y particularment concedit per moltes Constitutions titulada sots títol "De vectigals" que qualsevol home pugue franca y lliberalment anar per lo present Principat sens empatg ni contradictió de vostra magestat o de sos officials; noresmenys, en violatió de aquelles y notable prejudici del present Principat y en particular de la vila de Perpinyà [y] de la ciutat de Barcelona, anant Jaume del Pas, burgès de la vila de Perpinyà, tramès per dita vila a vostra magestat per a representar-li alguns agravis y danys que los lloctinents de capità general feien a dita vila, essent en lo camí cerca de la vila de Igualada, fonch pres per Joan Mas, algusil real extraordinari, per ordre del prior don Ferrando, leshores lloctinent general per vostra magestat en lo present Principat, y aportat en las càrsers reals de la ciutat de Barcelona; y no obstant que per dit Jaume del Pas fonch notificat ab actes la causa de son viatge, lo detingueren alguns dies pres en las ditas càrcers fins a tant que a dit prior don Ferrando li aparegué, de que resultà altre no menor agravi que, volent lo síndich de Perpinyà que residie en Barcelona presentar una suplicatió al dit lloctinent general deduhint les causes per les quals no·s podie fer dita captura y los danys y prejudicis que de aquella resultaven, no volgué dit lloctinent donar lloch se li fes la dita presentatió, lo qual fou fet contra la Constitutió del any 1542, capítol 14, per la qual està disposat que no puguen ser impedits los habitants en lo present Principat de presentar suplications y altres escriptures al lloctinent general, canceller, vicecanseller, regent la Cancellaria y altres doctors del Real Consell, ans qualsevol escri[và] de manament requests per la part tenen obligació de fer dita presentatió.

710v// Suplican per ço y altrament les dites ciutat de Barcelona, vila de Perpinyà y los tres braços de la present Cort del Principat de Cattalunya sie vostra magestat servit manar revocar com a nul·les los dits prosehiments ab reintegratió de danys donats per observansa de les Generals Constitutions.

711r// Agravis fets per officials reals de vostra magestat als drets y officials del General.

Entenent los sereníssims reys de Aragó, de immortal memòria, predecessors de vostra magestat, que lo poble del Principat de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya, no obstant que fos líbero y franch com a tots és molt notori, sens tenir obligatió de pagar ninguns drets, exactions ne impositions, foren contents de llur spontànea y mera voluntat imposar sobre si y les coses necessàries per conservatió de la vila certs drets pagadors de llurs béns, los quals són los del General; y que aquells en son temps, essent exhigits ab treball y e indústria dels matexos poblats, servexen per la conservatió y beneffici del present Principat, y encara en son temps y quant ben vist los és ne fa servey a vostra magestat, los aparegué convenir a son servey de dits sereníssims reys donar molts y molt grans privilegis, exempcions y jurisdictió llarga als deputats per la exactió de dits drets, de manera que ab major facilitat, sens perturbatió, temor ni inquietut

ecle2 29/3/04 19:21 Página 775

puguessen exersir son offici, ordenant expressament y manant que tots los fets y negocis de la Generalitat o de aquella de qualsevol manera devallants ab tots sos insidents, dependents y emergents ne hagen de conèxer, inquirir y judicar los diputats de Cattalunya, als quals tant solamnt com a procuradors de la Cort General és concedida líbera y absoluta potestat declarar tots y qualsevols duptes, qüestions y contractes qui·s fassen o·s puguen fer en la conexensa y jurisdictió de dits fets a ells comesa *privative*, com està disposat y concedit per diverses Constitutions, privilegis y Capítols y Actes de Cort, assenyaladament per lo Capítol de Cort del rey Pere 3 en la Cort de Monsó del any 1376, comensant «E per cessar fraus», y per provisió del mateix, lo qual fou donada en Tortosa, a 25 de janer del any 1371, comensant //711v// «En Pere, per la gràcia de Déu», dirigida al governador de Rosselló y a altres officials, y ab altre provisió del mateix rey dada en Barcelona, a 12 de setembre, any 1370, comensant «*Petrus, Dei gratia*», dirigida a Dalmau de Mur, cavaller, conseller real, y ab lo Capítol de Cort del mateix rey Pere ters en la Cort de Monsó, any 1376, comensant «Ítem, que vós, senyor, o lo senyor duch»; y ab altra provisió del mateix dada en Barcelona, a 22 de noembre, any 1376, comensant «En Pere, per la gràcia de Déu», dirigida a la cort y veguer de Lleyda, y ab provisió del rey en Joan dada en Monsó, a 29 de maig, any 1389, comensant «*Ioannes, Dei gratia*»; y ab declaratió del infant en Martí dada en Barcelona, a 20 de juny, any 1391, comensant «*Nos, infans Martinus*», y ab altra provisió del mateix dada en casa del Bellsguart, territori de Barcelona, a 3 de maig 1410, a[b]dicant de si y de sos successors entre altres coses per sa benignitat y clemència tota potestat y jurisdictió que a ells y a sos officials pugués tocar, de tal manera que de la conexensa, judici o declaratió no·s puga recórrer a dits senyors reys o sos officials ni aquells puguessen entremetre's de dits fets y negocis, ni puguen en alguna manera o causa, per mero offici o instàntia ni petitió de part, fer enquesta ni procés de coses algunes fetes o ministrades per dits diputats ni de delictes perpetrats per ocasió de dita Generalitat, com està disposat en lo Capítol de Cort del rey Pere 3 en la Cort de Barcelona, any 1365, comensant «Ítem, que lo senyor rey e la dita senyora reyna juren», en la provissió del mateix dada en Cervera, a 18 de desembre 1359, comensant «*Nos, Petrus, Dei gratia*» y en lo Capítol de Cort del mateix en la Cort de Monçó, any 1376, comensant «Ítem, que vós, senyor, en lo senyor duch», y ab altre Capítol del mateix rey en la matexa Cort, comensant «Ítem, que vós e lo senyor duch o algun official o comissari vostre», y ab la provisió del rey en Joan dada en Monsó, a 22 de juny, any 1389, comensant «*Ioannes, Dei gratia*», y ab altra provisió del mateix dada en Monçó, a 17 de setem//712r//bre 1389, comensant «*Ioannes, Dei gratia*», dirigida al governador de Catalunya y altres officials; ans bé dits reys de immortal memòria per sa benignitat foren servits constituir-se mers executors de les requestes dels diputats del dit General de Cattalunya, com apar ab provisió del rey en Pere 3 dada en Perpinyà, a 27 de juny 1362, comensant «*Petrus, Dei gratia*», dirigida al veguer de Barcelona, de tal manera que tots los officials reals, a sola requisitió e instàntia de dits diputats, sens esperar altre manament de sa magestat ni consell de algun jutge o assessor, tenen de executar y compel·lir lo que per dits diputats seran requests; y de assò presten y prestar deuen sagrament y homenatge, com està disposat per lo Capítol de Cort del mateix rey Pere 3 en la Cort de Tortosa, any 1365, comensant «Ítem, que tots officials», y ab altra provisió del mateix dada en Cervera, a 18 de setembre, any 1359, comensant «En Pere, per la gràcia de Déu», dirigida a Berenguer de Apília, portantveus de gover-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 776

nador en Cattalunya, y ab provisió del mateix dada en Barcelona, a 15 de febrer 1369, comensant «En Pere, per la gràcia de Déu», dirigida a tots y sengles officials, y ab altra provisió del mateix rey dada en Barcelona, a 8 de febrer 1369, comensant «En Pere, per la gràcia de Déu», dirigida als veguers, batlles y altres officials del present Principat de Cattalunya, y ab lo Capítol de Cort de dit rey Pere 3, any 1369, comensant «Ítem, que tots y sengles officials», y ab provisió del rey Pere 3 dada en lo monestir de Poblet, a 12 de desembre, any 1370, comensant «En Pere, per la gràtia de Déu», dirigida als prelats y richs hòmens de Cattalunya, lo que vostra magestat per sa benignitat y clemènsia benignament, com a cosa convenient, justa y necessària a la conservatió del present Principat y servey de vostra magestat considerant, fonch servit confirmar, approbar y jurar en lo intròhit del felise regiment de vostra magestat en lo present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

712v// Totes les quals coses no obstant, no duptaren lo lloctinent general de vostra magestat en lo present Principat, que leshores ere lo duch de Francavila, y los doctors del Real Consell Criminal fer prosés contra los diputats y hoïdors del General de Cattalunya, en virtut del qual prosehiren a capturar y de fet capturaren a 19 de juliol any 1569 los diputats y hoïdors axí ecclesiàstichs com seculars, cosa may vista ni hoyda attentar; y per més agraviar aquells e injuriar y dampnificar tot lo present Principat, per orde de dit lloctinent general y Real Consell anaren a la casa de la Deputatió Onofre de Farreras y Perot Salaverdenya, algusirs reals ordinaris, y estant los diputats y oïdors en son concistori, tractant cosas de la Generalitat, entraren en dit concistori y manaren que dits deputats y oydors seculars seguissen al dit Perot Salaverdenya y los diputats y oydors ecclesiàstichs al dit Onofre de Ferreres; demanant dits diputats que fessen fe de la pretesa comissió per execució de la qual feyen dit manament, mostraren una provisió feta per micer Miquel Quintana, doctor del Real Consell Criminal, ab la qual inseguint la conclusió feta en dit Consell havia provehit *capiatur* contra aquells.

Y vista dita provisió, encara que conforme als dits y altres Capítols y reals provisions y privilegis haguessen pogut prossehir a captura y altras penas contra dits aguasils com a perturbants y impedints lo líbero exercisi de la exactió dels drets del General y de llur jurisdictió, tota via, per llevar ocasió d'escàndol, la qual dits aguasils aparexia que procuraven, dits diputats com a fidelíssims vassalls de vostra magestat o dexaren de fer, notificant los dits Capítols y privilegis y les bulles apostòliques per confirmatió de aquells consedides, requirint no attentassen cosa alguna en prejudici de aquelles; a les quals coses no sols no vulgueren obtemperar, però offerint dits diputats y oydors de anar promptament al dit lloctinent general per a donar-li rahó qual convenia en descàrrech de son offici, no donaren lloch se pogués fer.

713r// Y vehent los diputats y oydors la obstinació de dits aguasils, se alsaren de les cadires volent seguir aquells; y anant devant de ells los porters ab masses altes com acostumen per no poder anar los diputats junts sens ellas, conforme a la provisió del serenís-sim rey Alfonso 4 dada en Càpua, a 6 de juny 1436, dits alguasils ab gran violència llevaren les masses als dits porters; y axí dits diputats, fets molts actes y protestations, seguiren dits alguasils y foren aportats los llaichs en las càrcers de dita ciutat de Barcelona y los ecclesiàstichs en casa del lloctinent general, ha ont foren preinterrogats per los doctors del Consell Criminal y compel·lits en prestar sagrament y homenatge, a pena del qual y de mil lliures detinguts y encarcerats per spay de dos dies, en molt gran dany y prejudici del

ecle2 29/3/04 19:21 Página 777

General y ha notable escàndol de tot lo present Principat. Y aprés de ésser estats trets dits[651] diputats y oydors dels dits càrrechs[652] y ésser extinct lo offici de aquells, sens altra nova rahó ni causa sinó sols a effecte de continuar los primers agravis y a captura, a dos de agost de dit any dit lloctinent general y Real Consell Criminal feren captura y encarceraren les persones de Francesch de Caldes, Miquel Oms, Gerònim Cortit y Miquel Ferrer, los quals abans com a diputats y oydors *respective* eren estats encarcerats, y a micer Francesch Sans, assessor qui <per> ara estat també del General, ha ont estigueren presos molts mesos, ab gran gasto y dany del General y admiratió del present Principat.

Ítem, havent trobat y pres en frau en la vila de Móra una guarda del General certas càrregas de oli, lo qual exint de la col·lecta de Tortosa pasava al Regne de Aragó sens pagar los drets al General, estant dit oli y lo traginer y adsemblas encomanat per dita guarda del General al batlle de dita vila de Móra, no duptà un official real tràurer lo dit oli [y] traginer de mà y poder del dit balle y portar aquells en la ciutat de Barcelona, ha ont fou venut dit oli y lo General privat per lo impediment de dit official, Real Consell //713v// Criminal de rèbrer sos drets.

Y havent per so los dits diputats manat citar lo balle de Móra personalment, no compareguè allí sinó devant lo Real Consell, ab molt gran vilipendi de la jurisdictió dels diputats, los quals contra los sobre dits privilegis foren per dit Real Consell torbats y impedits de exercir son offici y exhigir son dret, en notable dany del General.

Ítem, en lo any 1574, havent pres los dits diputats a Joan y Federich de Setantí, germans, persones graves tocants als drets y autoritat del General, so és, perquè estant executant los dits diputats serts béns de Francesch de Setantí, son pare, per rahó del que devia al General, foren posats per los cantons públich de Barcelona uns cartells en nom de Carlos Setantí desafiant los qui comparaxien[653] dits béns, per impedir segons se entenia la dita executió; y sabent dita captura lo lloctinent general de vostra magestat, que leshores era lo prior don Hernando de [T]oledo, los envià a dir a dits diputats que ell havia entès dita captura y que si tenian aquells per castigarlos fessen lo que tocave a son offici, però si era per relaxar-los feya a saber que·ls tenia regaliats en la règia cort y que no·ls relaxassen sens donar-los-ne avís, al que respongueren dits diputats que ells prosehirian contra dits Setantís conforme a Capítols de Cort y justítia y que, reintegrat lo General, lliuraria al dit lloctinent y Real Consell dits Setantís per a què pugessen prosehir contra de ells conforme a justítia; y estant en lo dit tracte, lo dia següent entraren en la casa de la Deputatió Onofre de Ferreres y Pere Salaverdenya, alguasils ordinaris de vostra magestat, y digueren en lo consistori als diputats de part de dit lloctinent general que·ls donasen y lliurassen encontinent les persones dels dits Setantís per quant estaven processats de regalia; y no obstant que dits diputats respongueren y digueren que encontinent ells aguessen fet lo que tocave a son càrrrech y jurisdictió y lo General fos reintegrat se offeriren lliurar y donar aquells als dits lloctinent general y Real Consell, conforme havian offert, los dits alguasirs, ab ànimo //714r// de dampnificar e injuriar al

651 tres dies, *corregit*.
652 *En lloc de* càrcers.
653 *En lloc de* comprarien.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 778

General, stament[654] dits Setantís deposant en la casa de la Diputatió, de fet y [en] contradictió dels dits diputats prengueren dits Setantís y·ls se'n aportaren fora de la Diputatió, contra privilegis reals, Constitucions Generals, Capítols y Actes de Cort desobre mensionats, en evident torp e impediment de la jurisdictió dels deputats y de la líbera exactió dels drets del dit General.

Ítem, en lo any 1576, per micer Miquel Quintana, doctor del Real Consell Criminal, fonch manat a Lluys Rufet, scrivà major del General, donar al procurador fiscal de la règia cort algunes deliberations fetes per los diputats en lo concistori de la Diputatió; y responent dit Rufet no les podia donar sens llisènsia de dits diputats, dit micer Quintana exegí jurament del dit Rufet en forma de reo y féu contra de aquell manaments penals en nom del dit prior don Hernando, lloctinent general de vostra magestat, que lliuràs dites deliberations; y responent al sobre dit manament dit scrivà major que no podia donar aquells per ço que no estava en poder seu sinó dels diputats, lo dit lloctinent general per Onofre de Ferreres, alguasir real, en companyia de Sabestià Costa y Miquel Amat, scrivans de manament, envià a manar a dits diputats que les dites desliberations que Lluís Rufet deya eran en son poder les restituïssen a dit Rufet, perquè ne pugués donar còpia al dit procurador fiscal de la règia cort, ab comminatió que altrament procehiria contra d'ells; y perquè ultra dels sobre dits agravis tant gravatoris al General y contraris a la jurisdictió y líbero exercisi del diputats, dit prior don Hernando, lloctinent de vostra magestat, en presèntia de molts cavallers y persones principals havie dites moltes paraules escusades y ab dolent terme y fetes moltes amanases contra los dits diputats, de què tot lo poble estave escandelisat, los dits diputats tenien ull a la quietut de //714v// aquest Principat y llevar escàndols y avalots, los quals ab los prosehiments de dit lloctinent general se podia recelar haver de succehir, procuraren desviar aquells donant los diputats les desliberations, confiant que en aquest lloch vostra magestat per la benignitat y clemèntia manaria revocar dits prosehiments y reintegrar en sa autoritat y jurisdictió al General.

Ítem, essent en tant necessari per executió dels drets del General tenir los diputats, ministres y officials de aquells auctoritat y forçes per exactió y altres actes tocant al exercici dels dits drets del General, en particular per obviar a molts y diversos fraus que cada hora se cometen, foren servits en diverses provisions reals y Capítols de Cort los sereníssims reys de inmortal memòria, predecessors de vostra magestat, provehir, statuir, ordenar y concedir que los ministres y oficials de dit General puguen aportar de dies y de nits qualsevol manera de armes, volent expressament que aquells no sien compresos en ningunes prohibitions ni en ningunas revocations de llisèntias de aportar armes, segons està declarat per los reys don Joan en sa provisió dada en Perpinyà, a 12 de mars 1396, y en lo privilegi y confirmatió del catòlich rey don Fernando segon dat en la vila de Madrid, a 26 de febrer, any 1495; no obstant les quals, don Geroni Mestra, essent veguer de Barcelona, prengué un pedrenyal a Anthoni Fradera, guarda del General, anant aquell exersint son offici, lo qual veguer encara que fos requerit no·l volgué tornar; y lo mateix han attentat fer altres officials reals desarmar a guardas y officials del General, en gran impediment y torp de la dita exactió y evident vio-

654 *En lloc de* stant.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 779

latió dels dits privilegis reals, Capítols de Cort y Constitutions Generals, per les quals són estats confirmats.

Ítem, en noembre del any 1577, havent inquirit los diputats de un frau de mil quatrecentas lliures que eren estades tretes y enbarcades en la vila de Palamós sens pagar lo dret del General ni fer-ne denunciatió ni pendre albarà de guia, se entengué que García de Belasco, que havia comès dit frau, per //715r// evadir de la pena encomanà la dita quantitat al prior don Hernando, lloctinent general de vostra magestat, lo qual encara que moltes voltes fou pregat y request per dits diputats que deposàs y restituís dita quantitat per què·s fes de aquella deguda conexensa, conforme per dits y altres Capítols de Cort tenien obligatió, no·u volgué fer ans respongué que primer volia vèurer si ere frau; y replicant los dits diputats que conforme a Capítols de Cort no podien conèxer de frau que no fos deposada la quantitat en la Taula de la ciutat, dita y scrita als receptors dels fraus del General, y que pus que la conexensa de dites coses tant solament tocave als dits diputats, conforme a dits privilegis segons los quals, com dit és, com a mero executor tenia obligatió lo dit lloctinent de assistir a les provisions dels diputats y executar aquelles, que per ço, per observansa de son jurament, lo requerien fes assistèntia a la execusió de una provisió per dits diputats feta, lo que dit lloctinent recusà fer, remetent la resposta al regent la Cancelleria; la qual dilatió y consulta conforme a dits privilegis no devia aguardar. Y encara que dits diputats, en execució de sa jurisdictió y per cobransa de dit dret, podien prosehir contra dit lloctinent general y per escusar contiendas, a consell de les persones dels tres estaments enviaren una embaixada solempne al dit lloctinent general representant-li los dits privilegis y Capítols de Cort y recordant-li la obligatió que conforme aquells tenia, suplicant fos servit per observansa de aquells y del jurament que ell havia prestat de deposar en dita taula de la ciutat la dita quantitat; al que respongué dit lloctinent que estava y perseverava en sa primera resposta que no era frau y que en tot cars per haver-i posat ell primer les mans com a capità general podia conèxer de aquells, de la qual resposta redundà altra major[655] agravi al General per quant ni capità general ni altre official per[656] impedir, perturbar ni minuir la dita jurisdictió, ans igualment tots tenen la matexa obligatió que vostra magestat y sos predessessors, com dit és, per sa benignitat y clemèntia són estats servits //715v// deposar-se. Dels quals agravis y procehiments, havent dat quexa a vostra magestat los deputats de Catalunya, los fonch respost ab carta escrita en Sant Llorens del Real, la dada de la qual és a 13 de juny, any 1577, que no tenia lloch la dita quexa perquè era notori que en dit cars no·y havia frau ni lo·y pugue haver ni se devien drets, y que la provisió feta per dit lloctinent rem[et]ent lo negoci al regent per a què administràs justítia fou feta com convenia; per la qual carta, parlant ab lo acato y reverènsia que a vostra magestat és degut, és estat causat molt gran agravi y prejudici a la jurisdictió y drets del General, per ço que, com desobre està llargament referit, vostra magestat y sos predessessors reys de Aragó, de immortal memòria, per sa benignitat y clemènsia són estats servits de abdicar-se tota la conexensa y declaratió de semblants negocis y dependents y emergents de aquells y concedida als dits diputats, fent-se en dites coses de la Generalitat sens rèpli-

655 *A continuació, repetit,* major.
656 *En lloc de* pot.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 780

ca ni consulta *mere* executor de les provisions de aquells; y per ço, de les dites coses ha redundat no sols agravi a la dita jurisdictió dels diputats, mes encara molt gran dany <y> per no haver pogut cobrar lo dit frau.

Ítem, havent entès los diputats de Catalunya que tal Arruffat, del lloc de Cistella, col·lector dels drets de les entrades y exides del General de la vila de Figueres, tenia encunys falsos de altres taules y plomava ab ploms falsos, pretenent y robant los drets del General, y volent presehir contra aquell conforme és dit que poden y han acostumat, foren impedits per Joan de Biurer, lloctinent de capità general del [castell] de Roses, lo qual ab apellido que dit Arruffat ere soldat prengué aquell a sa mà y recusà lliurar-lo a dits diputats, pretenent que encara que dit Arrufat agués comesos dits fraus y delictes contra los drets del General, <o> essent soldat stipendiari no tocaria la conexensa ni punició de aquell als dits diputats; lo que no sols és contra jurisdictió dels diputats com dit és y contra la observansa antiga, mes és també contra moltes altres Constitutions en los agravis de la Capitania General al·legades, per les quals no li és llícit al capità conèxer dels delictes comuns de sos stipendiaris.

Y no obstant que per lo ús y costum antiquíssim y immortal tenint //716r// forsa de lley y privilegi, los officials y ministres del General són estats sempre immunes y exempts de no tenir soldats aposentats en ses cases, per lo torp e impediment notable que·n podia resultar a la líbera exactió dels dits drets; noresmenys, dit Joan Biurer innovà de voler posar soldats en casa de Bernat Borrel, cullidor dels drets del General de la dita vila de Roses, de la qual novedat, havent-ne donat quexa al lloctinent general de vostra magestat, qui leshores era lo duch de Francavila, y a vostra magestat, no han pogut obtenir remey a la sobre dita novedat y perjudici.

En lo any 1576, Pedro Rodrígues de les Vadilles, lloctinent de capità general en la vila de Perpinyà, féu pasar alguns soldats en la frontera de Fransa, los quals reconexien les persones que pasaven de Cattalunya en França; y trobant algunes quantitats de monedes, prengueren y retingueren aquells vers si com si fossen guardes del General. Lo que entenent lo diputat local del General de dita vila, demanà y requerí al dit Pedro Rodrígues fes posar en son poder dits diners perquè entenia y volia procehir en son ofici contra aquells qui·ls portaven en Fransa com a fraudants los drets del General; lo que no volgué fer lo dit Pedro Rodrígues, ans féu tornar dits diners a dits pasatgers, cometent per dits actes evident torp a la exactió dels drets del General y perjudici a la jurisdictió del diputats.

És també gravatòria y perjudicial als drets y jurisdictió del General la carta que vostra magestat manà despedir en la present vila de Monsó, a 3 de janer 1564, ab la qual en effecte, a pena de dos mil florins y altres, <a> vostra magestat, manave als diputats y altres officials del General dexassen passar sens exhigir dret algú les joyes y altres coses que vostra magestat, segons deya, enviava ab Gregorio de Guineya, son cavallarís, al emperador y rey don Fernando, per ço que vostra magestat, com dit és, per sa benignitat se és servit de obligar-se a pagar dit dret y llevar-se la llibertat de entrametre's de les coses del dit General.

Ítem, havent lo diputat local de Lleyda fets alguns prosehiments contra un correu de peu que havia feta resistèntia ab unes guardes del General per ço que, exint dit correu del regne y portant algunes coses a Castella del prior don Fernando, les quals devien dret al General y per no haver-lo pagat eren caygudes en frau, lo volgueren dites //716v//

ecle2 29/3/04 19:21 Página 781

guardes regonèxer, y volent ab alguns prossehiments de fet lo veguer de dita ciutat de Lleyda destorbar lo exercici y prossehiments de dit diputat local y escusar y defensar de dit frau en què era incorregut dit correu, fou forsat dit diputat local, per conservatió dels drets y jurisdictió del General, fer alguns prosehiments de justítia contra lo dit veguer y son assessor y dos notaris, com de tot se donà llarga rahó a vostra magestat per los diputats de Catalunya, per los quals dit lloctinent féu molts prossehiments gravatoris contra los dits diputats, cominant pendre y capturar aquells, ab molt gran dany, perjudici y desautoritat de la jurisdictió y decret del General.

Ítem, com per Capítol 26 de les Corts 1481 sia imposat dret per lo General de un sou de exida de la moneda de belló que exirà de Cattalunya, [y] per los reys predecessors de vostra magestat, de inmortal memòria, per sa benignitat y major servey de sa real corona sien estats servits imposar-se lley, ab la qual està disposat que la magestat del rey y sos fills pagan los drets del General de les monedes que trauen y de totes altres coses que entren y ixen de Catalunya, com està disposat en la Constitutió del rey don Fernando primer en la Cort de Barcelona, capítol 4, sots títol "De vectigals", comensant «Ítem, senyor, supplica», confirmada per Constitutió del rey don Joan 2 en la Cort de Monsó, capítol 11, comensant «Ítem, senyor molt excel·lent», y per diversos Capítols y Actes de Cort; y que axí vostra magestat y sos predecessors de gloriosa memòria ha pagat sempre dits drets, exceptat la moneda qu·és eixida de pròpria provisió de vostra magestat, perquè aquella han sempre donada de propri ús ab tanta llarguesa com vostra magestat és estat servit manar-los escriure ab ses reals lletras; y també des del any 1555 se ha donat a vostra magestat y a la bona memòria del emperador son pare les coses necessàries per a guerra y galeres que són estades demanades, ab llimitatió y justificatió de donar compta a la Cort General y de satisfer y pagar lo que haprés ab la exida de dites coses se vendria o donaria en paga de diners, segons més llargament se diu en lo memorial que per part de vostra magestat s'és donat als diputats qui llavors eren; y per ço, los diputats qui aprés són estats han continuat de donar de propri ús a vostra magestat les dites coses ab la forma de dit memorial; y perquè en les Corts del any 1564 no·s clogué cosa alguna //717r// de les que tractaven per redrès y benefici del General, no se hagué rahó dels propris usos de dites coses de guerra y galeres y de examinar lo que era estat venut y donat en part de diners y lo que era gastat y consumit en servey de vostra magestat; però com aprés de dites Corts haja molt augmentat lo número de la moneda que ix de aquesta terra per propri ús de vostra magestat y se haja diverses vegades antès que molts mercaders y altres estrangers, naturals de aquestos regnes, han fet y fan de assò arbitre y mercaderia per sa utilitat pròpria sots noms de ús propri de vostra magestat y per aquest effecte, ab sinistres informations, an obtengut y obtenen lletres de vostra magestat dirigides als diputats per a què líberament y sens pagar algun dret dexen passar moneda y altres coses, de hont ha resultat y resulta dany notable als drets del General, com se haja vist y trobat per experièntia que de alguns anys ensà no ha valgut alguna cosa lo dret de exida de les monedes; supplican per ço a vostra magestat quant humilment poden los tres brasos del Principat de Cattalunya en la present Cort congregats, sia de son real servey provehir de manera que los prosehiments y actes o provisions per vostra magestat y sos officials fets y attentats, en prejudici dels drets y jurisdictció per vostra magestat y sos predecessors donada als diputats del General del present Principat de Cattalunya, sien cassats, revocats y annul·lats, de manera que lo General sia

ecle2 29/3/04 19:21 Página 782

reintegrat y que la moneda y coses de guerra o galeres se donaran de propri ús a vostra magestat sien verament de vostra magestat, y sien llevats los abusos y fraus que en son nom de vostra magestat són estats fets.

Agravis fets per officials de la Capitania General.

Per diversas Constitutions de Cathalunya titulades sots títol "Que los officials en Cattalunya sien catalans", y assenyaladament per la Constitutió de la reyna Maria en la Cort de Barcelona, capítol 30, comensant «Per provehir a la indempnitat», y del rey Ferrando 2 en la 1 Cort de Barcelona, capítol 19, comensant «Ítem, statuïm y ordenam», de les Corts del any 1570, y per lo Capítol de Cort 17, comensant «Que com per la Constitutió de les Corts» del any 1534, està disposat que tots lo officials indistinctament y així també los de la //717v// Capitania General hajen de ésser naturals del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya; totes les quals y altres no obstant, de alguns anys a esta part són estats molt prejudicats los poblats del present Principat per haver-se fet nominació y electió per vostra magestat en lo càrrech y officis de capità general en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya y lloctinent de capità general en la vila de Perpinyà y altres officials y ministres seus en las aderesanes de Barcelona y altres parts del present Principat de persones estrangeres.

Y lo que més és de advertir, que havent acostumat per llarch temps lo dit offici de capità general de provehir-se per si y no donar-se al mateix lloctinent de vostra magestat en lo present Principat, conforme tampoch per observansa de les Constitutions Generals de Cattalunya y particularment del Capítol 13, comensant «Ítem, que algun home», sots títol "Que los officis no sien continuats y que un home no tinga sinó un offici en quiscun lloch" y per altres Constitutions y molt justes rahons y causes no li pot ésser provehit, noresmenys, de per temps ensà per vostra magestat són estats provehits los dits dos officis de lloctinent general y de capità general a una matexa persona.

De què, ultra los predits, se han seguit molt grans agravis, notables prejudicis a tot lo Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, dels quals no poden dexar, sens molt gran sentiment y llàstima, queixar-nos a vostra magestat.

Per quant alguns dels dits estrangers, no tenint lo degut compte en observar los Usatges de Barcelona y Constitutions de Cattalunya y altres lleys de la terra, ab les quals se manté y conserve lo present Principat, essent capitans generals y officials de dita Capitania, per a fer més a son plaer no han servat com tenien ells obligatió, així com los demés officials reals, de observar y guardar les dites Constitutions, com està disposat per la Constitutió del rey en Jaume segon en la 2 Cort de Barcelona, capítol 38, comensant «En tots los capitans», y en lo capítol 29, comensant «Encara statuhim y volem», y per lo rey Ferrando 1 en la Cort //718r// de Barcelona, capítol 11, comensant «Ítem, que vós, senyor», y del rey Joan 2 en la Cort de Monsó, capítol 53, «Ítem, senyor, com la potíssima», titulades sots títol "De observansa Constitutions", lo que particularment està comprobat en les Constitutions de les Corts dels anys 1542, 1547, 1553, 1564 y en[657] altres moltes Constitucions, Capítols y Actes de Cort, les quals no sols dits capitans no les han guardades, ans a boca plena se són presiats de dir que no volien seguir ni guardar ninguna Constitutió, privilegi ni lley de la terra; y posant ab effecte lo que deyen de

657 *A continuació, repetit,* en.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 783

paraula, han prosehit contra moltes persones no sols de les stipendiades per la Capitania General, en les quals en certs casos llegitimats, conforme a Constitutions de Cattalunya, assenyaladament en la del any 1534, capítol 2, comensant «Ítem, statuhim y ordenam ab lloatió y aprovatió", y per lo Capítol de Cort 2 comensant «Ítem, confirmant y declarant» de les Corts del any 1547, poden exercir son offici, sinó també contra los provincials tant ecclesiàstichs com seculars, dels quals en ninguna manera pot ni deu dit capità conèixer.

Y principalment en lo mes de agost 1573 se seguí en la vila de Perpinyà un cas may hoït, molt exhorbitant y orrendo a tot lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, ço és, que estant March Forner, donsell domiciliat en los Comptats de Rosselló, provincial y no soldat ni estipendiat y per consegüent no subjecte a la jurisdictió del capità general, ans com a tal y en quant llaych, de for y jurisdictió dels officials ordinaris de dit Comptat, en sa casa, la qual tenia en son lloch de Òpol, del dit Comptat, arribà allí a hora captada de la nit Pedro Rodrígues de les Varilles ab dos-cents soldats y assetiaren al dit March Forner en la dita casa; y estant axí assetiat, dit Pedro Rodrígues ab tota sa gent, no obstant que dit Forner los digués y deduhís era beneficiat y com a tal lo trobassen ab tonsura y àbit clerical, dit Pedro Rodrígues lo féu pendre y aportar pres y lligat en lo castell de Salses y acomanà aquell a Carles de Llupià, que era lloctinent de castellà //718v// de dit castell; y essent arribat en dit castell lo nunci y fiscal del bisbe de Elna per a demanar y repetir lo dit Forner com a persona ecclesiàstica, fent fe de la tonsura y col·latió del beneffici de aquell, no sols no lo·y donaren, ans bé detingueren e impediren al nunci y fiscal que no puguessen prosseguir son offici, posant-li un soldat de guarda, del que redundà molt gran violatió de la llibertat y jurisdictió ecclesiàstica; y per més insestir en sa intentió, encontinent féu que Joan Ortiz, sargento mayor del dit castell, de nació castellana[658], com a pretès commissari del Breu Apostòlich, digué al dit Forner que·s tingués per pres per lo Breu Apostòlich; y poch aprés, entrant dit Pedro Rodrígues en la cambra ha ont estava pres dit Forner, li digué que havia de morir, que no·s podia fer altra cosa; y replicant dit Forner que li diguessen la causa, no sols no la·y volgueren dir sinó que encontinent, sens fer-li procés ni donar ni aguardar defenses y per més aumentar-lo de dolor a dit Forner y per més agraviar aquell y tot lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, no trobant-se allí botxí, manaren, a pena de la vida, a un criat del mateix Forner qui allí era, que donàs un garrot al dit son amo; lo qual criat, ab molt gran llàstima y llàgrimas, per temor de pèrdrer la vida, segons les amenases que li feyen, en aquell mateix dia donà lo dit garrot al dit March Forner, son amo, de manera que restà aquell mort, ab molt gran escàndol, admiratió y sentiment no sols de la dita vila de Perpinyà, sinó també de tot lo present Principat. Per ço que en lo sobre dit cas se transgrediren y violaren moltes Constitutions, spesialment lo Usatge comensant «*Alium namque*» y la Constitutió del rey en Pere 3 en la Cort de Perpinyà, capítol 14, comensant «Confirmats», y la Constitutió del rey en Pere en la Cort de Cervera, capítol 1, comensant «Primerament», y altres sots títol "De penes corporals y pecuniàries", per los quals //719r// és estat disposat que ningú pot ser judicat sinó *per directum*, ab llegítima cognició de causa y donades defenses. Y se con-

658 *A continuació, ratllat,* que·s tingués per pres.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 784

traféu també al privilegi del dit rey en Pere 3 concedit al stament militar, dat en Barcelona, a 9 de maig 1380, ab què està provehit que ningun baró, cavaller ni home de paratge en alguns temps pot ésser per consciència condempnat sinó ab conexensa de jutge competent y donades defenses per dret atorgades, encara que agués mort son senyor o lo primogènit de aquell y li fos traydor, ço és, que ab sos enemichs li ocupassen de fet sos regnes o algun lloch de aquells, majorment que per ésser cavaller com era lo dit March Forner no·s podia contra ell prosehir sens instància de part, com està disposat per lo privilegi del rey en Pere 3 atorgat en Corts Generals al stament militar, *datum* en Barcelona, a 19 de maig 1380, confirmat per lo rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, a 8 de octubre 1481 y per lo mateix rey Ferrando en les Corts de Monsó en lo any 1510 e comensant «Lo stament militar». Endemés, tenint notícia dit don Ferrando de Toledo y lo dit Pedro Rodrígues que dit March Forner era clergue beneficiat y per ço ab lo tracte de sa persona se havia de guardar la dispositió dels privilegis concedits al estament ecclesiàstich, assenyaladament lo privilegi del rey Ferrando 2 dat en Barcelona, a 8 de octubre 1481, comensant «*Insuper, cum aliquando*» y lo privilegi concedit al estament ecclesiàstich dat en Monsó a 2 de setembre 1510, comensant «Encara supplica a vostra excel·lència» y moltes altres canòniques dispositions per les quals està disposat y prohibit sot[s] molt graves penes als llaychs que no·s puguen entremetre de les persones ecclesiàstiques, majorment que en tot cas està sempre premesa[659] als reos e inculpats la defensa, la qual en ninguna manera se'ls pot ni deu ésser denegada.

Del qual excés, per ésser tant grave y de tanta importància, ab lo qual restaven violades no sols les Contitutions del present Principat, sinó també les lleys divines y humanes, no tenint //719v// reparo, se veja com a cosa clara que ningun ecclesiàstich ni secular tenia segura la hazienda ni vida. Tenint avís los diputats de Cattalunya, determinaren ab consell de les persones dels tres estaments enviar solempne enbaxada al dit prior don Ferrando, lloctinent que leshores era de vostra magestat, suplicant-lo fos servit de remediar del exés y desorde y no donar lloch que officials seus ni per son orde fessen tant grans agravis; a la qual embaxada respongué dit lloctinent que ell havia manat executar la dita mort de la manera sobre dita, perquè lo dit Forner havia fets molts delictes y particularment era estat traïdor a sa magestat; del que, sentint-se novament ab més justa rahó y causa agraviats, replicaren que essent traydor, llaich[660] havia en la terra conforme les quals se havia de prossehir ab major rigor y exemplar, sens violatió de Constitucions, Usatges y privilegis; y que sense ésser provat dit cas ni dit Forner defensat era fet molt gran agravi a tot lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya imposar traitió a ningú dels poblats en aquells, com està disposat per lo Usatge «Si algú en Cort» y per altres Constitutions sots títol "De reptats de bausia y de trahitió" com se deuen executar, quant més a un cavaller, tenint tots tan provada sa intentió davant vostra magestat y sos predecessors de inmortal memòria, que en lo que respecte a la fidelitat són estats sempre molt constants, posant en totes ocasions sa vida y asienda en defentió de aquella. A la qual rèplica, per monstrar dit lloctinent general lo ànimo que tenia de dampnificar y injuriar tot lo present Principat, tornà a dir que lo mateix faria en semblant cosa

659 *En lloc de* permesa.
660 *En lloc de* lleis.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 785

y en totes les de guerra tant quant estaria en lo present Principat, encara que fos cavaller, burgès o ciutadà y encara que no fos stipendiat.

Per lo qual no sols se han fet agravis a tot lo present Principat y a la ciutat de Barcelona en les coses sobre dites y altres moltes, per les quals ha sostengut molt, gran y exessius gastos ab //720r// diverses embaxades a vostra magestat fetes y altres prosehiments, sinó que també se han fets y causats molts altres particulars a la vila de Perpinyà y molt gran injúria y danys, més en particular a Margarida, Àngela, Gerònima, germanes de dit mort Forner, les quals y la dita vila de Perpinyà, ciutat de Barcelona y tot lo present Principat, quant humilment poden supliquen a vostra magestat sia servit manar restituhir los dits danys y reparar los dits agravis, reintegrant tot lo present Principat y dita vila de Perpinyà que contra dits prior don Ferrando y Pedro Rodrígues, o per mort del dit Rodrígues contra los qui tenen dret o causa de ell, y contra los altres culpables, com a officials qui[661] de fet y sens conexensa de causa indegudament han presehit sots color de son offici en fer morir y matar al dit Forner se presehesca ab les penes que en semblant cas de justítia se deu prosehir.

Segueixen-se molts grans absurdos també y notables inconvenients y prejudicis als poblats en lo Principat y violatió, com dit és, a les Constitutions de Cattalunya desobre al·legades en tenir juntament una matexa persona los dits dos officis de capità general y lloctinent general de vostra magestat.

Y noresmenys, se segueix que no poden exercir jurisdictió alguna lo capità general sinó tant solament en les persones de casos a ells permesos de dret comú, segons que està disposat per les Constitutions de Cattalunya desobre al·legades, essent de dret cosa averiguada y certa en temps de pau, com ara de llarch temps ensà és y no havent y com no·y ha exèrcit format en lo present Principat, lo capità general no pot exercir ninguna jurisdicció en los provinsials ni tampoch en los stipendiaris y soldats per delictes comuns, sinó tant solament en los stipendiats per los dilictes militars, com està disposat per dret comú y confirmat per Constitutions de Catalunya.

720v// Y si dit capità general volia prosehir, judicar o havent ja prosehit o judicat contra persones y en casos a ell no llícits ni permesos, se acostumave, segons se pot de dret y Constitutions del present Principat, firmar de dret de tals procehiments o appel·lar *respective* al lloctinent general, segons és estat moltes voltes declarat ab madur consell y deslliberació de la Règia Audièntia, y axí obtenien reparo dels tals procehiments y agravis, inhibint lo lloctinent general al dit capità general en los casos no li eren de dret permesos judicar o revocant per apel·latió les sentènties o declarations injustes per aquell proferides, los quals remeys per estar vuy dits dos officis junts en una persona matexa, no consentint dit lloctinent general se provehesquen, se han seguit grans e irreparables danys y agravis en lo present Principat.

La ciutat de Barcelona contra lo prior don Hernando de Toledo, perquè féu penjar un home en les ateressanes.

Assenyaladament se quexe tot lo present Principat y en particular la ciutat de Barcelona per quant, de poch temps ensà, los capitans generals han atentat y pretès que

661 *A continuació, ratllat,* de.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 786

en lo lloch de les ateressanes de Barcelona poden exequir qualsevol sentència, com si aquell fos més territori de la Capitania General que les altres parts; o ab aquest error, essent tan apartats, remot lloch y terme, las portes tancades perquè no se'n hagués sentiment ni se'ls fes contradictió, se han seguit tres casos de molt gran admiratió. Lo hu dels quals és que, tenint lo prior don Fernando de Toledo los officis de lloctinent y capità general juntament de vostra magestat, manà penjar un home en les teressanes, lo qual encara que era soldat stipendiat no havia comès delictes militars sinó comuns, y per so, conforme a dites Constitutions, no podie ésser judicat ni castigat per lo capità general ni sos ministres sinó per los officials ordinaris de dita ciutat.

Lo segon fonch consemblant al predit y cometé lo duch de Terranova, tenint així mateix los dos dits officis de lloctinent y capità general de vostra magestat, fent penjar en dites ateressanes a un soldat, lo que fonch notori agravi no sols per les rahons sobre dites //721r// sinó també perquè los pretesos delictes que havia comès eren estats ans de ésser soldat, en lo qual cas és cosa de dret molt despedida que la conexensa toque al jutge la jurisdictió del qual restà offesa en lo temps del delicte, y no al capità general ni a sos officials.

Y lo tercer fou que, pretenent lo dit prior don Ferrando que Maria Garcia, habitant en dita ciutat de Barcelona, dona casada[662], provincial y en ninguna manera subjecta a la jurisdictió del capità general, havia robat algun cànem de la dita[663] ateresana, com a capità general li féu fer enquesta per los officials de dita Capitania y féu condempnar y sententiar aquella a ser assotada per la dita ateresana y de fet executà aquella, en molt gran injúria y danys no sols de la dita rea y de la dita ciutat de Barcelona, sinó encara de tot lo present Principat.

Ítem, se quexa la dita ciutat de Barcelona que, no obstant sie disposat de dret comú y aprobat per Constitutions de Catalunya que los officials reals ordinaris han de conèxer dels delictes comuns comesos per los stipendiaris y de les causes y negocis civils de aquells, noresmenys, los capitans generals y officials de la dita Capitania no concenten que quant algun soldat stipendiat delinqueix contra algun provincial o tenen alguna causa civil deffenent, los officials reals ordinaris conegan de llurs delictes y causas, en molt gran dany y prejudici de la part instant y offesa o demanant, que no pot ser smenada ni reintegrada o satisfeta *respective* dels danys que ha rebut o del que pretenen ésser-li degut.

Ítem, essent lloctinent y capità general en lo present Principat, lo prior don Ferrando Toledo manà com a capità general anar alguns comissaris a la vila de Sant Boy y al Espitalet y altres parts manant als pagesos que a <s>ses costes y despeses //721v// aportassen la fusta de vostra magestat per a les galeres en les ateressanes de Barcelona; y als qui no tenien bèsties per a traginar dita fusta los manaven que comprassen o ajudassen y contribuïssen en lo cost de aquelles, cosa molt gravatòria als poblats en lo present Principat, als quals conforme a les Constitutions de Catalunya no se'ls pot carregar nous impòsits, contributions ni victigals, com està disposat en lo títol "De vectigals" y en lo capítol 24, comensant «Ítem, senyor molt alt» del rey Joan 2 en la Cort de Monsó, sots

662 *A continuació, repetit,* casada.
663 *A continuació, ratllat,* A.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 787

títol "De capitans y alcayts", y al Capítol de Cort del any 1520, comensant «Ítem, a vostra cathòlica magestat», y al capítol 2 dels Capítols del General del any 1547, comensant «Ítem, com per Constitutions de Catalunya», y per lo Capítol 15, comensant «Ítem, per obviar» de les Corts del any 1553, y lo Capítol 28 comensant «Per quant nous vectigals» de les matexes Corts del any 1553.

Y perquè los pagesos de la dita vila de Sant Boy, vehent una cosa tant nova e insòlita y que dit comissari provehia ab manaments penals volent executar aquells, li demanaren la comissió, y amostrant-los aquell una sèdula breu despedida per lo secretari Martín Gonsáles Gante y no ab firma de canceller y regent la Cancellaria ni ab la firma deguda conforme a Constitutions, se retiraren dits pagesos de obeir-lo, segons que tampoch no tenen obligatió de obeir, com està disposat per lo rey Martí en la Cort de Barcelona, Capítol 1, comensant «Primerament, senyor», sots títol "De conseller", y per lo rey Ferrando 2 en la segona Cort de Barcelona, Capítol 4, comensant «Ítem, senyor», y Capítol 43, comensant «Més, statuhim y ordenam», sots títol "De offici de camarlench"; y lo dit comissari per ço los manà a Barcelona presos.

Y essent aquells en dita ciutat juntament ab los procuradors //722r// de la jurisdictió de dita vila de San Boy, firmaren de dret en la forma acostumada en la Real Audièntia, [davant] dits prior don Ferrando de Toledo com a lloctinent general de vostra magestat; sobre la qual ferma de dret, per més que fos solicitada la declaratió de la admitió o repulsió de aquell, no·y pogueren obtenir declaratió dels doctors de la Real Audièntia, per ço que encara que fos de justítia se entengué no sols que dit prior don Ferrando ho impedia sinó també que, informant de dites coses injustament a vostra magestat, obtingué dit prior don Ferrando una carta per als doctors de la Real Audiència, despedida per la Cansella-ria en lo Supremo Consell de Aragó, la qual és del thenor següent:

El Rey.

Magníficos y amados consejeros nuestros. Por carta de nuestro lugarteniente general havemos entendido el empedimiento que se ha puesto oy, pretendiendo que como a capitán general no le toca mandar se le den carros para la fábrica de las galeras, sinó a nuestro lugarteniente, y que ha querido executar sobre ello a los desobedientes, han corrido los interesados juntamente con los deputados a essa nuestra Audientia Real y fermando en ella de drecho, por la qual y no havellos vosotros repellido luego la dicha firma, como devíades de hazer en cosa tan clara y de tanta importantia, se ha differido y diffiere la obra de dichas galeras y dado ánimo a que otros intenten lo mesmo, de lo qual havemos tenido el sentimiento que es de razón, porque estando en pocesión nuestra Capitanía General en semejantes cosas de tomar los carros que han sido menester para conducir la madera necessaria a la dicha fábrica y compellir a los dueños d'ellas que los den al pretio acostumbrado, como también //722v// puede hazer y està en pocessión de todo lo demàs dependente de la[664] *guerra, con castigo de los desobedientes; y no devíades dudar ni dar lugar a que esta nuestra antigua possessión se impidiesse ni perturbasse en ninguna ocasión y principalmente en la que agora ocorre, donde por la prestesa de estar essas galeras en la mar, por lo que el enemigo da en hazer lo mesmo, se atreviessa en gran deservicio de Dios y beneficio de nuestra religión christiana, que*

664 *A continuació, repetit,* de la.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 788

esto sólo havía de bastar para que ninguna cosa fuesse parte de poderlo estorvar o diffirir; y assí os dessimos y mandamos que recibiendo éstas, sin otra réplica ni consulta, quiteis qualquier impedimiento que estuviere puesto en la dicha execución està[665] *por mandado de nuestro capitán general, viendo*[666] *mucha quenta en esto y en lo demàs con las cosas de aquel tribunal para ajudarllos y favoresellos con todo lo que se offereciere, pues veys qué nos importa y mayormente en essos tiempos; advertiéndohos que haziendo lo contrario, alende que lo que sucediere será a vuestro cargo, en ninguna manera havemos de dar lugar a esto; y de lo que habreys cumplido en esta parte nos lo avisareis. Dada en el Pardo, a 3 de março 1573. Yo el rey.*

(Primera columna): *Vidit don Bernardus, vicecancellarius. Vidit Sapena, regens. Vidit Loris, regens.*

(Segona columna): *Vidit Comes, generalis thesaurarius. Vidit Sentís, regens. Vidit Campí, regens.*

La qual carta no sols és contra les Constitutions sobre dites en quant perhibeix[667] la admitió de la dita firma de dret, sinó que és també contra equitat y lley natural y altres Constitutions de Catalunya, per les que·ls és concedit als jutges molt llarga //723r// y líbera facultat de declarar y judicar lo que entenen ésser de justítia, y prohibit que per vostra magestat no sien fets semblants lletres en retardatió de la justítia ni contra les Generals Constitutions, com està disposat per la Constitutió del rey en Martí en la Cort de Barcelona, capítol 2, comensant «Ítem, senyor, que·l conseller», sots títol "De offici de conseller", y per la Constitutió del any 20, capítol 15, comensant «Ítem, per quant» y en títol "Si contra dret o utilitat pública"; majorment que penjant la conexensa de dit article de admissió de firma de dret dit capità general, per a més agraviar los dits poblats de Sant Boy y de altres parts, envià enventariar y executar los béns de aquells y de fet capturà los jurats de la dita vila de San Boy y aportar presos en las càrcers de la ciutat de Barcelona, ha ont estigueren molts dies y, finalment, lo hu d'ells, enficionat dels mals que havia en dites càrcers, isqué malalt y en prests dies morí.

Ítem, fa queixa la dita ciutat de Barcelona per ço que, essent estat inculpat Gabriel Bellvehy, mercader de dita ciutat, en lo any 1558, que havia tingut en temps de guerra algun comersi en lo Regne de Fransa y essent-ne estat remès per la cort real y per la general remisió per vostra magestat feta de bans y penas en les Corts proppassades, noresmenys certs officials de la Capitania General executaren a Rafel[668] Coll de Puigcerdà y altres fermanses de dit Bellvehí, contrafent no sols al Capítol de Cort de remissió de bans y penes de les dites Corts proposades[669], sinó també a moltes altres per les quals està ordenat que de cosa judicada y una volta absolta no·s pot fer execució, majorment sens nova conexensa.

Ítem, se queixa la ciutat de Barcelona per ço que, tenint Pau Campana, Joan Privat, Gabriel Ferrer y Joan Pere Coromines, mercaders de la ciutat de Barcelona, una nau de la qual era //723v// capità Miquel Oliver, fonch enbargada per lo duch de Terranova com a

665 *En lloc de* hecha.
666 *En lloc de* teniendo.
667 *En lloc de* prohibeix.
668 *A continuació, repetit,* a Rafel.
669 *En lloc de* proppassades.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 789

capità general de Catalunya per anar a portar provissions a la isla Tersera, y per dit duch de Terranova foren donades sinch-cents lliures al capità de la dita nau per ajuda de les provisions en part dels nòlits de dit viatge; y estant en la plasa de Barcelona, se mogué tal borrasca que fonch forsat córrer a moralla la dita nau, y en lo viatge perdé la barca y tingué molts altres danys notables. E noresmenys, essent estada embargada de onse de novembre fins en lo mes de mars leshores propvinent, aprés que hagueren llevades la empara a la dita nau, no sols no li pagaren los danys y despeses que havia fet en lo temps que havia estat emparada, mes encara, per més agraviar-lo, per manament de dit capità general fonch posat a la presó lo dit capità de la nau, de la qual no·l volgueren tràurer fins a tant que agués restituhides les dites sinch-centes lliures, les quals, com dit és, en parts de nòlits y provisions li eren estades donades, en molt gran prejudici no sols de les sobre dites Constitutions sinó també de la Constitutió feta en les Corts per vostra magestat celebrades en la present vila de Monsó en lo any 1553, capítol quinse, comensant «Ítem, per obviar» y moltes altres per les quals està disposat que los capitans de guerra han de pagar y satisfer condignament les provisions que prenen y altres danys que donen als provincials, y del Capítol 23, comensant «Ítem, ordenam» del rey Alfonso 2 en la Cort de Monsó, y del Capítol 24, comensant «Ítem, que algun home» del rey Jaume 2 //724r// en la primera Cort de Barcelona, y del mateix en la Cort 2, Capítol 5, comensant «Ítem, statuïm que lo Capítol» titulades sots títol "De actions y obligations", per les quals està desposat que ningú per deute civil pot ésser capturat ni vostra magestat, pretenent alguna cosa de algun particular poblat o en lo present Principat, pot (parlant ab lo degut acato) de fet pendre's lo que pretén, si no és prosehint demanda y llegítima citatió y conexensa de tal causa, com està desobre referit, y pagat primer lo preu de aquelles, com està disposat per la Constitutió del rey Alfonso 2 en la Cort de Barcelona, capítol 34, comensant «Ítem, com nós, etc. nós emperò pagats y retents lo preu", sots títol "De donations".

Ítem, fa queixa la dita ciutat per ço que, estant aquestos anys la dita nau carregada de llanes per a Gènova en l'Ampolla y essent embargada per orde y manament de vostra magestat, aprés de haver guardat molt temps lo càrrech que li havien de donar en Tarragona, lo capità de la dita nau, desesperat de la gran tardansa, pèrdua y gastos, determinà de anar-se'n a fer lo sobre dit viatge a Gènova; per lo qual fet del capità de la nau lo dit compte de Miranda encontinent, com a capità general y per provisió de sos pretesos assessors de la dita Capitania, manà que dits Pau Campana, Joan Privat, Gabriel Ferrer y Joan Pere Coromines fossen pressos y capturats y sos béns inventariats, lo que fonch posat en execució; y per los grans danys y perills que patian en la presó los fonch forsat composar-se, en molt gran violació de les sobre dites Constitutions y altres lleys, per les quals està disposat que per lo delicte de una persona no déu ésser punit //724v// ni castigat altre ninguna.

Ítem, se queixa dita ciutat perquè, havent Francesch Palau, mercader de aquella, comprat en los anys passats certes ànchores y entenes del majordom de la dresana, les quals ànchores tornà y les antenes pagà al dit majordom alguns anys aprés, se li a fet demanda de dites coses per lo fisch de la Capitania General devant de certs pretesos assessors de la dita Capitania, dels quals prosehiments per ser ell provincial firmà de dret devant lo lloctinent general y Real Audiència, y may pogué obtenir que la dita ferma de dret se admetès, ans bé, no obstant aquella, pasaren avant la dita causa en la Capitania General fins a la condempnatió de dit Palau.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 790

Y lo que pijor és, que la dita sentència se és proferida pochs dies ha per lo portantveus del general governador de Catalunya com a lloctinent de capità general, lo qual en dit nom proceheix en altres coses, lo que la dita ciutat té a molt gran agravi.

Ítem, la vila de Perpinyà se quexa per ço que, volent conèxer Antoni Coptà, cònsol de mar, de la causa de un artiller qui se ere obligat per cosas mercantívols en forma de mercader y per ço, conforme als reals privilegis y Constitutions de Catalunya, tocava la conexensa al dit cònsol, lo qual, tenint per seguretat de juy pres al dit artiller, Pedro Rodrígues de les Varilles, lloctinent de capità general, en violatió de dites Constitutions y en molt gran escàndol y avalot de dita vila y de tots los circunvehins, envià quoranta o sinquanta soldats a la //725r// torre de dit Capità[670], en la qual estave un arrendador que·s deya Joan Auter, al qual ab violèntia li feren obrir las portes de dita torre y, essent dins, se apoderaren de aquella y li feren inventari de tots sos béns y li gastaren, prengueren y menjaren totes les provisions que tenie, donant-li molt gran y notable dany; y sabent que les dites provisions no eren de dit Capità, digueren públicament dits soldats y amenassaren que si fossen estades sues ho agueren tot acabat de gastar; y no obstant que per part dels diputats de Catalunya, havent-se donada quexa a vostra magestat, haja respost que acudissen al prior don Ferrando que ell ho faria remediar, essent estat moltes voltes solisitat no ha volgut may desagraviar a la dita vila y particulars, los quals per ço supliquen a vostra magestat mane provehir sobre dites coses de remey aportú perquè lo dit dany sie refet y los culpables castigats.

Ítem, se quexe la dita vila de dit Pedro Rodrígues, lo qual com a cacapità *(sic)* general no duptave fer pèndrer de sa pròpria autoritat en dita vila la persona de Bernat Horman, causídich de aquella, y fer-lo aportar en lo castell major, hont lo tingué pres alguns dies, fent-li tenir lo coll dins de un sep, cosa may vista ni hoïda en lo present Principat y Comptats.

És estat també molt agraviat lo present Principat per unes crides que dit Pedro Rodrígues de les Varilles féu publicar en la vila de Perpinyà, manant generalment axí als provincials com a altres, ab impositió de penes, que ninguna persona de qualsevol grau o conditió gosàs entrar en dita vila de Perpinyà ab pedrenyal carregat armat de roda o ab arquebús de metga; y per executió de aquella féu alguns actes gravatoris y prejuditials als provincials. Y encara que donant quexa los diputats de les dites coses a vostra magestat les fonch respost que no ere agravi, noresmenys, parlant ab lo degut respecte, és molt gran per les rahons sobre dites y perqu·és ver y cert que semblant //725v// potestat de fer crides y executar penes en los provincials ni de dret comú ni per Constitutions de Catalunya se trobe ésser concedida.

Essent lo duch de Alcalà capità general y lloctinent de vostra magestat en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya, cometé a Pere Casador, cavaller en Barcelona domiciliat, que rebés los dinés se li lliurarien y pagàs de aquells lo que li manaria per fàbriques de galeres; y aprés, don García de Toledo, successor en lo dit càrrech de llochtinent y capità general, li cometé també pagar en Perpinyà y obrés, sens emperò ésser-li espedida provisió ni privilegi algú per vostra magestat ni per los dits lloctinents generals de títol de pagadors. Y havent donat dit Cassador bo y lleal compte

670 *En lloc de* Coptà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 791

de tot lo rebut y pagat a les persones per vostra magestat per aquest effecte deputades, dels quals té bastant diffinitió y deliberatió, molts anys aprés, ço és, en lo de 1574, per lo Consell de Guerra de Castella [fonch enviat en lo present Principat Francisco de Salablanca], de nasió castellana, per visita dels officials de la Capitania General, y entre altres féu enquesta al dit Cassador, no per fets ni delictes que contra sa persona pretengués, sinó ab apellido que dos criats seus los havien comesos, havent aquells fet molt bé son offici segons plenament constarà quan sie menester; y ab molt gran rigor dit visitador, mogut per los enemichs de dit Cassador, per via secreta, com si fos cars de inquisitió, sens publicar la enquesta ni dar còpia de ella ni de les depositions y noms dels testimonis qui en offensa havien testificat, sens admetre a dit Pere Cassador a defensa alguna, no sols contra les dispositions de les Constitutions de Cattalunya y altres dalt al·legades sinó també contra dret divinal y positiu, prosehí en dita visita, lo procés de la qual s'enportà en Castella; ni després han intimat ni notificat ninguna cosa al dit Pere Cassador fins que per lletra simple de vostra magestat, de dinou de desembre 1579, refferendada per Joan Dalgado, secretari del Consell de Guerra per lo governa//726r//dor don Pedro de Cardona com a pretès lloctinent de capità general, a 4 de gener 1580, a petitió de don Lluís de Paguera com a pretès advocat fiscal de la dita Capitania General, fonch decernit secrest en los béns del dit Cassador per quinse mília ducats; lo que, segons se entén, fonch fet a instàntia y per orde del prior don Ferrando de Toledo, pensant ab això acabar de distruhir y anistilar *(sic)* a dit Pere Cassador, lo qual en dit temps estave en las càrcers reals de Barcelona tancat en una torre y privat de poder parlar ni vèurer a ningú per orde del mateix don Ferrando; y diu la dita lletra de vostra magestat que se posàs dit seqüestre per lo que serie sentenciat en dita visita, la qual se estava vehent; y per executció de dita provisió li foren inventariats béns mobles y immobles que valen més de vint-y-sinch mília ducats, no sens gran dany y detriment de sa hazienda, reputació y honrra. Y encara que dit Cassador hajàs solicitat molt se llevàs lo dit secrest, no·u ha pogut may obtenir, de les quals cosas no sols a ell li'n ha redundat grans danys y prejudicis sinó també a tot aquest Principat, per les notòries injustícies y violations de Constitutions que de aquelles han resultat, assenyaladament per haver fet dit visitador castellà, havent de ésser, com desobre està dit, los officials de la Capitania naturals del present Principat; y per haver posat en lo present Principat aqueix nou official, ço és, de visitador de dita Capitania General, contra la prohibitió dels officials nous en lo present Principat, lo qual essent tant universal comprenen spesialment lo tribunal de dita Capitania General, com se col·legeix per totes les Constitutions y sots títol "De observansa Constitutions", y per les Constitutions de les Corts del any 1542, 1547, 1553 y 1564 y assenyaladament en les de 1542, en les quals estan //726v// prohibits los dits dos officis de lloctinent general y capità general no en una matexa persona sinó en dos diffarents y separades, expressament lo capità y Capitania General està comprès en la observansa de dites Constitutions. Y és també altre agravi perquè la dita causa fonch treta del present Principat y judicada en lo Regne de Castella, contra la Constitutió comensant «Clarificant» y moltes altres notòries y ja al·legades; quant més que, essent persona provincial dit Cassador y no havent tingut may títol de pagador de dita Capitania, no podia conèxer de aquell, com dit és, lo lloctinent de capità general ni sos officials, ans bé, pretenent lo fisch alguna cosa contra ell, lo havie de convenir devant lo veguer de Barcelona, que és son jutge ordinari, y comensar-se querella conforme al privilegi vulgarment [dit] "*Recognoverunt proceres*» y procehir civil-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 792

ment y no criminal, pus que per pretès delicte de institor[671] no podia ésser dit Cassador punit ni podia ésser posat secreste que primer no fos feta declaratió conforme és de justítia y segons està disposat per la Constitutió 50, comensant «Més, statuhim» de les Corts del any 1542 y de les Constitu-tions 52 y 53, que comensan «Ítem, estatuhim» de les Corts del any 1547; majorment essent prohibit en Catalunya comensar les causes per la executió ni despullar ningú sens llegítima conexensa de causa, com stà disposat per la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 24, comensant «Ítem, que nós», sots títol "De violèntia y restitutió de despullar"; y és tant major agravi lo sobre dit quant se veu clarament que fonch fet ab orde pervertit contra lley natural y positiva, ço és, denegades defenses y sens ésser hoïda ni citada la part. Per observansa de les quals Constitutions dit Pere Cassador y los tres brasos de la //727r// present Cort suppliquen a vostra magestat sien cassats, revocats y anul·lats los dits prosehiments y reintegrat dit Cassador dels danys y perjudicis que són estats fets.

Tots los quals prosehiments no sols se justifiquen ésser gravatoris y prejudicials al present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya per ser contrari a les Constitutions desobre al·legades, sinó també per a què són contraris a les declarations y sentènties proferides per los jutges de greuges de les Corts del any 1553, per los quals fou declarat procehir lo greuge donat per lo síndich de la ciutat de Barcelona y procurador del General de Catalunya contra la Capitania General.

E jatsie que havent instada dit síndich y procurador la executió de aquella en la Real Audiència a effecte que per executió de dita sentència fos llevat lo tribunal de la dita Capitania en temps de pau y no havent-hi exèrcit en lo present Principat, y sie estat així provehit, a relatió de micer Miralles, quòndam doctor de la dita Real Audiència; aprés emperò de aquella, aparegué al procurador fiscal intentar judici de nul·litat contra la dita provisió, per ço que en lo proçés de la execució de dita sentència no fonch ell citat, tenint dit procurador fiscal obligatió de aderir-se a la demanda feta per dits síndichs y procurador, per observansa de Constitutions y altres lleys de la terra, pus bastava haver intimat lo judici de dita executió al procurador general contra lo qual principalment era estada proferida; y no obstant que la dita pretesa nul·litat de justítia no subcistís, fonch declarada per dita Real Audiència, a relatió de miser Montaner, dita provisió del dit micer Miralles nul·la per defecte de citatió de dit procurador fiscal //727v// patrimonial, restant dita sentència per dits jutges de greuges proferida en sa forsa y valor; y havent presentada dits síndichs y procurador en les Corts proppasades la executió de dita sentència, fonch remès als jutges de greuges en dita Cort nomenats y, no havent dits síndichs y procurador advertit que conforme a Constitutions los jutges de greuges no tenen ni poden tenir executió, ans bé les sentènties per aquells profferides se han de executar per orde y decret de dita[672] Real Audiència o del portantveus de general governador, anant *vice regia*, comparegué devant dits jutges de greuges instant la dita executió, per los quals fonch advertit ab la declaratió per ells feta que no eran jutges de la dita executió ni sobre aquella podien provehir cosa alguna, ans fou remesa la dita executió a la dita Real Audiència. E instant devant aquella los dits síndichs y procurador la executió

671 *En lloc de* justícia.
672 *A continuació, repetit,* de dita.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 793

de dita sentèntia conforme era estat declarat y provehit per dit micer Miralles, fonch feta provisió últimament, a relatió de micer Antoni Negrell, doctor de la Real Audièntia, que dita sentèntia de jutges de greuges no·s podie executar sinó en los casos ab aquella compresos y que fos executada *iuxta* sèrie y thenor de aquella.

Y encara que la sèrie y thenor de dita sentèntia realment comprèn que dit tribunal de la Capitania General en lo temps de pau y que no·y ha exèrcit de vostra magestat en lo present Principat de Catalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya és del tot extinch y abolit, com està ja provehit per dita Real Audièntia a relatió del dit micer Mirales, tota via perquè la executió de dita sentèntia no sia més differida com ho és estat fins assí, en molt gran dany y perjudici de tots los provincials, perquè no han cessat ni cessan //728r// los ministres de dita Capitania General fer sempre agravis y prejudicis als provincials y exercir jurisdictió y tenir format tribunal, en notable derogatió y prejudici de dita sentència.

Supliquen per ço y altrament los tres brasos y los dits síndichs de la ciutat de Barcelona y vila de Perpinyà sie vostra magestat servit, per observansa dels Usatges y Constitutions de Cathalunya y Capítols de Cort, manar cessar, revocar, anul·lar y abolir tots los sobre dits y altres prosehiments en prejudici de les dites Constitutions y privilegis del present Principat fets; y que los officials de dita Capitania que de fet y sens conexensa de causa en los casos a ells de dret prohibit han atentat per alguns delictes y excessos, sien com a persones privades condignament punits y castigats y los particulars y tot lo present Princiapt reintegrat dels danys que per dits prosehiments los són estats donats; y per total reparo dels dits agravis y executió de dita sentèntia provehir y manar que ab effecte dit tribunal sie llevat, confirmant la dita provisió feta per dit micer Miralles en la dita Real Audièntia, conforme la sèrie y thenor de aquella, de manera que los agravis de dita Capitania no sien més continuats y en lo modo de procehir en aquella reste algun bon asiento

728v// Agravis resultats de les declarations fetes en les últimes Corts del any 1564.

En les últimes Corts que vostra magestat celebrà en la present vila, havent diceptatió y contienda en lo bras real del present Principat de Cathalunya entre los síndichs de la ciutat de Barcelona, de una part, contra los síndichs de la ciutat de Tortosa, de part altre, sobre los assientos y llochs que a ells y a cada hu de ells *respective* se'ls esguardava, per vostra magestat, sens interventió de Cort ni de algú dels brasos, e*x deliberatione Sacri Supremi Regii Consilii*, a 17 del mes de setembre any 1565 fonch feta certa provissió sobre lo orde de dits assientos; la qual dit die fonch intimada al dit bras real.

Ítem, en les mateixes Corts, estant en paritat de vots los habitants[673] per vostra magestat nomenats, per una part, y altra los nomenats per los tres brasos sobre admetre o repel·lir dels tractes y actes de dita Cort als officials reals, a 9 de octubre de dit any fou per vostra magestat feta altra provisió[674] o declaratió sens interventió de la Cort ni de alguna persona de dits brasos, ab la qual, aderint als vots dels habitadors[675] per vostra magestat nomenats, declarave los dits officials reals haver de ser admesos; la qual

673 *En lloc de* habilitadors.
674 *A continuació, ratllat,* de dits brassos.
675 *En lloc de* habilitadors.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 794

declaratió dit die fonch per lo protonotari de vostra magestat intimada als tres brassos de dita Cort.

Ítem, per ocasió de certs dissentiments posats als actes de dita Cort per los síndichs de Perpinyà y Puigcerdà *respective*, fonch feta per vostra magestat, sens interventió de la Cort ni de alguna persona dels brassos de aquella, çerta declaratió en la ciutat de Barcelona, ha ont eren estades prorrogades dites Corts, //729r// a 22 de febrer, any 1564, declarant sobre dits discentiments; la qual fonch dit die intimada y notificada als brassos.

De las quals declarations resultaren molts notoris agravis y prejudicis al present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya y violatió de les Constitutions Generals de aquell, y al stil, ús y costum antich en les Corts Generals inconcusament observat.

Conforme a les quals, assenyaladament per la Constitutió del rey Pere 2 en la Cort de Barcelona, capítol 23, «Ítem, que una vegada l'any», y del rey Jaume 2 en la 2 Cort de Barcelona, capítol 34[676], «Ítem, com nós hajam manada», y en la Cort de Lleyda, capítol 2, «Statuhim encara», sots títol "De celebrar Corts", les coses que en la Cort tenen necessitat de declaratió se han de descidir y declarar per vostra magestat y la Cort juntament; y axí se és sempre usat y praticat per vostra magestat y sos predecessors de immortal memòria, los qual[s] tenen considerati6 a les sobre dites coses ya que la General Cort legítimament convocada representa un cos místich del qual vostra magestat és lo cap y los tres brassos són los membres, foren servits sempre semblants y altres declarations de la Cort fer-les no assoles ni ab altre Consell o interventió, sinó juntament ab la Cort, y consta per molts y diversos exemplars antichs y moderns.

Y estant per vostra magestat destinat y dedicat lo lloch de les Corts en la iglésia de Nostra Senyora de Monsó, en lo mateix lloch ha ont ara se celebren, se havien de fer dites declarations de aquelles resultants, conforme a dites Constitutions, ús y stil antich en les Corts passades y per vostra magestat en altres provisions de manco considerati6 observant, lo qual conforme a la Constitutió del rey Jaume 2 en la 2 Cort de Barcelona, capítol 34, y altres sots títol "De celebrar Corts" ha de ésser guardat y té forsa de lley.

729v// Quant més que la dita celebratió per vostra magestat a nou de octubre feta fonch sense citar ni hoir les parts, ans volent lo almirant de Nàpols, leshores president del bras militar, fer certa protestatió a effecte que ans de la publicatió de dita declaratió fos dit bras hoit y per vostra magestat informat, foren ell y los habilitadors de dit bras presos y arrestats per orde de vostra magestat sens altra conexensa de causa, lo que conforme a moltes y diverses Constitutions desobre al·legades havia de presehir, y sens instàntia de part, la qual ere necessària contra semblants persones militars, conforme al privilegi per lo rey Pere 3 concedit a 19 de maig 1380, lo qual és estat confirmat per lo rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona y per vostra magestat entre los altres privilegis generals y particulars promès és y jurat servar.

Y ultra los sobre dits, de la última declaració resultaren altres agravis, los quals foren a vostra magestat en les dites útimes Corts deduhits, y per so fonch lo effecte de dita provisió sens prejudici dels parts suspès.

676 *En lloc de* 33.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 795

Tots los quals suppliquen a vostra magestat los tres brassos de la present Cort quant humilment poden sie de son real servey manar reparar [y] reduhir al sobre dit orde y costum antich conforme al qual, segons les dites Constitutions y per observansa de aquelles, deuen ésser restituhits y tornats.

730r// Agravis resultants de les reals pacgmàtiques.

Encara que segons per Generals Constitutions y altres lleys del present Principat de Cathalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya tots los poblats en dits Principat y Comptats sien franchs y lliberts de qualsevol exactió, impositió o contributió y estiga particularment disposat que nous vectigals no poden ésser imposats, com conste clarament per les Constitutions del rey Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 7, comensant[677], per lo rey Jaume segon en la segona Cort de Barcelona, Capítol 10, comensant «Ítem, que·l capítol» y per altres titulades en lo títol "De vectigals", confirmats per vostra magestat en los Capítols 13 y 28 de les Corts del any 1553. E axí mateix sia per dites Generals Constitutions [disposat] que qualsevol provisió feta contra Usatges de Barcelona, Constitutions[678] o altres lleys de Cathalunya és de ninguna forsa y valor, conforme a la Constitutió de la reyna Maria en la Cort de Barcelona, capítol 18, comensant «Jatsia», sots títol "De la revocatió dels destrenyaments de Tortosa", e del rey Jaume 2 en la segona Cort de Barcelona, capítol 16, comensant «Ítem, que nós», y en la 3ª Cort de Barcelona, Capítol 14, comensant «Ítem, ordenam y permetem», e del rey Alfonso 2 en la Cort de Monsó, Capítol 7, comensant «Ítem, ordenam y statuhim», sots títol "Si contra dret e utilitat pública". E semblantment sia disposat que ningunes lleys, statuts, crides, edictes o pragmàtiques generals no poden ésser fetes ni ordenades per vostra magestat ni per sos lloctinents generals, com tant solament vostra magestat y sos predecessors de immortal memòria fossen y hagen de fer semblants coses de ordinatió y consentiment de la Cort General o de la major part de aquella, com està expresament //730v// disposat per la Constitutió del rey Pere segon en la Cort de Barcelona, capítol 14, sots títol "De lleys, Usatges y Constitutions", del rey Jaume 2 en la Cort de Barcelona, Capítol 31, «En la fi», y en les Corts de Gerona, Capítol 10, sots títol "De interpretatió de Constitutions", y en la primera Cort de Barcelona, Capítol 14, comensant «Ítem, que nós», y en la Cort de Lleyda, Capítol 20, comensant «Statuhim encara y ordenam», per lo rey Pere 3 en la Cort de Perpinyà, Capítol 30, «Part assò», sots títol "De celebrar Corts", lo que specialment se comprova per la Constitutió del rey Ferrando 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 11, comensant «Revocant», en la qual specialment foren revocats qualsevols edictes per ell o per lo rey don Joan, son predecessor, fets sens aprobatió de la Cort y statuhit y ordenat que en dos casos tant solament, ço és, en cars de convocatió de gent de guerra conforme al Usatge «*Princeps namque*» o en cars de convocatió de Cors, durador per temps de dos mesos; y ultra los dits dos casos, ningun statut, edicte o general ordinatió ni pragmàtica pot tenir en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya forsa ni valor; lo que fàcilment se veu ab moltes Constitutions, assenyaladament del rey Pere 3 en la Cort de Perpinyà, capítol 37, sots títol "De fe e auctoritat de Corts", y en la Constitutió 54 de les Corts del any 1543

677 *A continuació, manca la referència del Capítol.*

678 que qualsevol provisió feta contra Usatges de Barcelona, Constitucions, *al marge dret.*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 796

y en les últimes Corts per vostra magestat celebrades, Capítol 29, en les quals y moltes altres, entenent y considerant de quant poca forsa y valor eren en lo present Principat les pregmàtiques fetes per los reys predecessors de vostra magestat sens aprobatió y consentiment de la Cort, aparagué per a què fossen observades y guardades y tinguessen effecte y valor se aprobassen semblants pragmàtiques per la Cort General y·s fessen Constitutions de aquelles.

Totes les quals coses no obstant, en molt gran dany y prejudici de tot lo present Principat y notòria violatió de les dites //731r// y altres Constitutions, fonch feta y publicada una pragmàtica per vostra magestat, la data de la qual és en la vila de Madrid, a 18 de octubre 1573, ab la qual vostra magestat manave que les ciutats, viles y llochs del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya per temps de tres anys contribuïssen y pagassen certes quantitats per a reparatió muralles y fortalesa de la vila de[680], en virtut de la qual y per executió de aquella foren expedides lletres y officials de la Real Audiència, los quals anassen executa[n]t les ciutats y viles y llochs del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya; y no obstant que per les dites ciutats, viles y llochs, arribant allí los dits officials per fer dita executió, se'ls notificava los defectes de dita pragmàtica y les causes per les quals conforme a Constitutions no podien ésser executades, noresmenys passaven havant la dita executió.

Y per ço se quexa la ciutat de Lleyda que per dita rahó los dits officials en diverses voltes li executaren mil sis-centes sexanta-y-sis lliures, salvo dret de compte, lo que és contra les sobre dites y altres Constitutions, privilegis y exemptions, de què per dita rahó l'an executada en vuyt-centes lliures, salvo dret de compte; y la matexa quexa fan les ciutats de Balaguer, Manrresa, la vila de Cervera, la vila de Tàrrega, la vila de Vilafranca de Panadès, la de Besalú, la vila de Figueres, la vila de Coplliure, la vila de Torroella de Montgrí, la vila del Voló, la vila del Arbós, la vila de Cruylles, la vila de Salses, la vila de Argilés, la vila de Camprodon, la vila de Vilafranca de Conflent, la vila de Berga, les quals y cada una d'elles és estada executada en moltes quantitats y ha sostengut grans danys per la contributió de dita obra y exercicis en virtut de dita pragmàtica a ells y cada hu de ells *respective* feta, de les quals a part se //731v// donarà memorial a vostra magestat. Y noresmenys, se quexen los poblats en les vegueries de Rosselló y Cerdanya y sotsvegueria de Vallespir y en especial la vila de Vilafranca de Conflent de un·altra pragmàtica per vostra magestat feta y publicada en la ciutat de Toledo, a onse dies del mes de setembre, any 1560, ab la qual se manava pagar als dits poblats certa quantitat per cada casa a effecte de la edificatió y preparatió de les moralles y fortalesa de la vila de Perpinyà.

Y lo que augmenta molt més lo agravi, que per executió de dita pragmàtica per orde del lloctinent de capità general de dita vila de Perpinyà són anats y van diversos officials de dita Capìtania, los quals comunament se diuen comissaris de les obres, guanyant exessives dietes y fent molt grans despeses y opresions, posant-se en los camins reals y prenent les bèsties de la pobre gent de alguns llochs de dites vegueries que porten provisions, ab molt gran dany y escàndol de tots los dits Comptats de Rosselló y Cerdanya y de tot lo present Principat; y ab aquesta manera y forma insòlita han exhegit des de dit any 1560 y molts següents a rahó de dos sous per casa y vuy a rahó un sou, executant

679 *A continuació, espai en blanc on manca* Perpinyà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 797

de les viles y llochs de dites vegueries y sotsvegueries molts grans summes y quantitats, les quals se donaran a vostra magestat a part, de manera que per dita immoderada exactió resta destruïda tota aquella terra.

Y no sols se ha contrafet a les dites Constitutions, sinó també a moltes altres ja al·legades per les quals resta prohibit que ninguns officials de la Capitania General no poden conèxer ni entremètrer de coses y de fets de provincials, ans bé totes les coses de justítia, com dit és, se han de despedir per la Real Cancellaria e per los jutges ordinaris de les ciutats, viles y llochs.

732r// Ítem, se quexa tot lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya y en particular la ciutat de Barcelona per certa crida y edicte general lo qual lo prior don Hernando, lloctinent general de vostra magestat, manà publicar; y ab ella en effecte se manava a tots los qui tindrien cavalls o rossins fossen obligats a manifestar y registrar aquells, sots pena de perdre'ls y sots altres penes en la dita crida y edictes contengudes.

De la qual, aprés de algun temps, casi al mateix thenor fonch feta pracmàtica per vostra magestat; la qual y la dita crida general, no sols per les rahons sobre dites, són invàlides, sinó que també perquè per diverses dispositions, assenyaladament per lo Usatge «Los cristians», sots títol «Quines coses se poden vèndrer», y per la Constitutió del rey Jaume 2 en la Cort de Barcelona, capítol 10, comensant «Ítem, que·l capítol», sots títol "De vectigals", és concedit al poblats en lo present Principat que cada hu puga comprar y vèndrer y tràurer del present Principat qualsevol cosa, exceptat que ningú traga cavalls de aquesta terra per mercaderia; la qual esceptió specialment confirma que per altres effectes exceptat de mercaderia puguen líberament portar y vèndrer cavalls en lo present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya. Y és també contra la Constitutió del rey Pere 3 en la Cort de Perpinyà, capítol 31, comensant «Com segons les Constitutions», y en la segona Cort de Barcelona, Capítol 28, comensant «Statuhim encara», y del rey en Jaume 2 comensant «Ordenam que quiscun[680] chich hom[681]», sots títol "De vestigals", confirmades, y la Constitutió de la reyna Maria, capítol 18, comensant «Jatsia per Constitutions», títol "De revocatió del destremiment[682] de Tortosa", y contra moltes altres Constitutions prohibints sots destremiments; y en quant ab dites crides //732v// y pragmàtica se imposa obligatió de portar albarà de guies, contra la llibertat de Cathalunya haguda per la Constitutió del any 1543, capítol 15, en aquelles paraules líberament, y és també contra los privilegis militars per los quals està disposat que ninguna pena los pot ésser posada sinó en los casos de Constitutió de Pau y Treva, conforme a la Constitutió del rey Alfonso 2 en la Cort de Monsó, capítol 28, comensant «Ítem, ordenam», sots títol "De penes".

De les quals coses resulta també altre no menor agravi fet a la ciutat de Gerona, la qual per executió[683] de una pragmàtica per los obrers de Roses molts anys ha concedida, no volent la dita ciutat contribuir en dites obres per les sobre dites rahons y pregue[684] conforme a molts y diversos privilegis a dita ciutat per los reys de Aragó, de gloriosa memòria, concedits y per vostra magestat de nou concedits y confirmats, és franca y

680 y del rey en Jaume 2 comensant «Ordenam que quiscun», *al marge dret*.
681 *En lloc de* rich hom.
682 *En lloc de* destrenyament.
683 exercisi, *corregit*.
684 *En lloc de* perquè.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 798

líbera de tota contributió y exactió; noresmenys, foren los jurats de la dita ciutat presos y capturats per Bernardí Vilar y altres officials de la Capitania General y portats en les presons dels castell de Roses, ha ont estigueren presos molt temps, ab gran dany y gastos de dita ciutat; y noresmanco, proseguiren dits officials en executar per dita contributió a molts habitants en dita ciutat, en notable violatió no sols de les dites Constitutions sinó també dels privilegis de dita ciutat.

Per les quals coses suppliquen los tres brassos de la present Cort a vostra magestat sie servit per sa benignitat manar [revocar] y abolir les dites pragmàtiques, crides y edictes sens aprobatió y consentiment de la present Cort; y noresmenys restituhir a les dites ciutats, viles y llochs y als particulars de aquells lo que en virtut de dites pragmàtiques indèbitament los és estat exhigit, per observansa de les Generals Constitutions del present Principat y Comptats de Rosselló y Cerdanya.

733r// **Agravis de la ciutat de Barcelona.**

Agravis fets per los lloctinents generals y altres officials de vostra magestat.

La ciutat de Barcelona fa particular quexa a vostra magestat per ço que lo prior don Ferrando de Toledo, essent lloctinent de vostra magestat en lo present Principat de Cathalunya, residint en la ciutat de Barcelona en los anys 1573 y 1574, en lo següent féu y fermà assientos y contractes ab Francesch Cassador, cavaller, y Damià Puigjaner, mercader, ciutedans de Barcelona, de quantitat entre tots de noranta-y-set mil vuyt-cents sexanta-y-set lliures sis sous, dich noranta-y-set mil vuit-sents sexanta-y-set lliures sis sous, moneda de Barcelona, ab çerts pactes y obligations ab les quals dit prior promet pagar dins çerts terminis dites quantitats de diners y los interessos a dits Cassador y Puigjaner, obligats en espesial sa persona y béns ab scriptura de ters per dit prior firmada en la cort del regent la vegaria de dita ciutat. Y encara que, vingut lo temps de la paga, de diverses vegades fou interpel·lat dit prior per dits Cassador y Puigjaner y en scrits y de paraula que·ls pagàs la resta dels assientos y los interessos, que a la fi del mes de abril de l'any 1576 prenia tot suma 103 mil 856 lliures, 18 sous 5, diem cent y tres mil vuyt-centes sinquanta-y-tres lliures, divuyt sous y sinch, no tant solament recusà pagar lo que devia, però encara, retenint envers si molta part del dit deute, ab manifestes extorsions compel·lí a dit Puigjaner que fes y fermàs certa concòrdia de la manera que volgué y li estigué bé a dit prior, ab gran dany de dit Puigganer, lo qual forsat de dites extorsions, per no morir en la presó, volgué més dexar-se perdre molta part del que li tocave de la resta de dits assientos. Y perquè Pere Cassador fonch tramés per embaxador de dita ciutat a vostra magestat per //733v// agravis fets per dit prior de dita ciutat y entre ells fou aquest[685] de no pagar a dit Cassador y Puigganer, no volgué consertar-se ab dit Cassador per atemorisar que ningú gosàs acceptar tal càrrech, en gran perjudici de dita ciutat; y per esta sola rahó, quant altra no·y agués, se hauria fet gran agravi a dita ciutat, sinó que continuàs les aprencions y mals tractes que abans tenia comensat, tenint-lo en estreta presó y prosehint contra ell criminalment, fins a condempnar-lo ab sentèntia donada per lo mateix prior en sa favor y en sa causa pròpria, sens dexar-li parlar a procurador y advocat, contra tot dret devi[686] y humà; de hont ha resultat agravi manifest y molt gran, no sols particular a dit Cassador mes enca-

685 *A continuació, repetit* aquest

686 devy, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 799

ra públich y comú a la ciutat de Barcelona y a tots los poblats en ella y violatió dels Usatges de Barcelona, Constitutions Generals de Cathalunya y altres lleys y privilegis de dita ciutat, y senyaladament dels privilegis de la obligatió de scriptura de ters concedits particularment y confirmats ab auctoritat apostòlica, segons los quals tots los obligats ab scriptura de ters fermada en la dita cort del regent la vegueria de Barcelona han de pagar promptament lo pactat y convingut en los contra[c]tes, y ninguna exceptió pot ser admesa si no és de real paga, de la qual ha de constar ab acte; y si[687] axí no pagan, se ha de fer contra de ses persones y béns rigurosa y prompta executió, capturant y posant en presó les persones y executant los béns fins a la íntegra y real paga de tot lo deute; y axí se devia y podia procehir contra dit prior don Ferrando, no obstant fos virey y religiós del orde de Sant Joan, per observansa de dits privilegis de la ciutat de Barcelona confirmats, com dit és, ab auctoritat apostòlica. Los quals //734r// privilegis foren per dit prior girats al revés per a què, essent ell lo deutor y obligat, féu capturar y posar en presó a dit Cassador, que era lo acreador, fins a fer-lo morir en las càrcers y causant-li intolerables danys, ab gran roïna de sa casa y fills. Y ab tot que de aquest agravi entre altres la dita ciutat de Barcelona tenint-lo[688] y reputant per públich de tota la ciutat, donà quexa particular a vostra magestat ab la embaxada feta en octubre del any 1576, com dit és, però no és ni fonch estat fins ara remediat, ans reste un exemplar molt perniciós a la bona administratió de la justítia y molt danyós y contrari al bé públich de la ciutat y de tot lo Principat, ço és, que los vireys y lloctinents generals no tant solament pretengan no pagar lo que deuen y ser obligats a la fe y jurament del que contracten en los ciutadans de Barcelona y altres poblats de Cathalunya y ser obligats a la observansa dels privilegis de la escriptura de ters, però que ultra de tot assò pretenguen que aprés de haver-se sustentat y acomodat ab los diners y asienda dels sotsmesos a sa jurisdictió y aprés de haver ab ells contractat, jurat y fermat dites obligacions, ha de estar en la llibertat desfer-les y hacmistilar-les y fer-se jutge de sa causa y interès propri, y fer patir als creadors ab qui han contractat en béns y en persona. Los agravis y oppretions que per dita ocasió dit Francesch Cassador ha patit són tants y tant grans qu·és orror dir-los. Les quals coses, perquè no·s pugan per havant traure en conseqüèntia, convé al benefici públich de la ciutat que s'i done orde al qual convé per a l'esdevenidor, de manera que no puga per havant succehir altre cas semblant; y que al hereu de dit Francesch Cassador sien també satisfets y esmenats tots los danys ab íntegra y complida satisfac[c]ió, reduhint lo fet //734v// a sa deguda forma, segons la sèrie y thenor de dits contractes y la virtut y forsa de la obligatió de escriptura de ters y altres en ells posades y acostumades.

Ítem, del sobre dit agravi vingué a resultar altre major, inventant per sos designes que Pere Cassador y dit Francesch Cassador, germans, havien tractat y machinat de voler matar o fer matar a dit prior don Ferrando y a micer Martí Joan Franquesa, doctor del[689] Real[690] Consell Criminal y advocat fiscal, per la qual ocasió se féu procés contra dits Cassador y foren posats en presons molt estretes y ab guardes de officials reals y ala-

687 sinó *ratllat,* si *interlineat*.
688 tenint-les, *corregit*.
689 de la, *corregit*.
690 *A continuació, ratllat,* Audiència.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 800

barders. Lo que havent vist y entès los consellers de Barcelona, convocaren Consell de Cent a 15 de maig 1579, que fonch dos dies aprés de la captura de dits Cassadors, y ab deliberatió de dit Consell, estant aquell convocat, tenint y reputant aquest negoci per públich, anaren los sinch consellers ab pròmens ab embaxada a dit prior don Ferrando y li referiren de part de la ciutat lo sentiment que tenien del que havien entès y se ere publicat de dit cas, sobre lo qual suplicaren manàs fer totes les deligènties possibles per a què·s sabés la veritat y perquè los culpables fossen punits y castigats, y que per aquest effecte fossen detinguts y posats en segur los qui havien testificat en la informatió o enquesta, offerint-li fer instàntia per part de la ciutat per tot lo que més convingués. Y feta dita embaxada, per deliberatió del mateix Consell de Cent, tenint prepuntat per negoci de molt gran importància aquest, se trameté un embaxador a vostra magestat per la matexa rahó y effecte, no obstant que per altres negocis tinguessen ja embaxador en Cort; y fonch feta crida pública per la ciutat //735r// de Barcelona prometent dita ciutat dos mília lliures a qui descubrís la veritat y daria prova concluent de dit cas, axí en offensa com en defensa. Y encara que ja en lo principi del procés y en lo discurs d'ell se entengué notòriament que tot era gran falsedat y maldat y que Utrolis, Pertusa y tots los altres eren testimonis falsos, no per ço se dexà de prossehir per passar havant contra dits Cassadors, dexant en llibertat de dit Utrolis, Rius y altres testimonis falsos, no obstant que sempre la ciutat continuà de publicar y fer instàntia de paraula y en scrits que los predits fossen detinguts perquè la veritat millor se pogués descubrir y entèndrer; però no·s feu res, sinó que dit Francesch Cassador al cap de un any morí en la presó no havent may pogut obtenir que li fos publicada la enquesta, havent-ho moltes vegades instat y demanat no sols ell, mes encara dita ciutat; y dit Pere Cassador, al cap de trenta mesos que estigué pres, hagué de obligar la immunitat de la iglésia de hont lo havien tret y de aquesta manera hagué de exir de la presó, no havent pogut may obtenir abans ni aprés de la mort de son germà li fos publicada la enquesta, o instat y demanat moltes vegades no sols ell, mes encara dita ciutat; y passaren més de vint-y-sis mesos aprés de la captura abans que se li publicàs, que fonch contra justítia y contra les Constitutions; y instà dita ciutat que fossen guiades algunes persones per a testificar en dita causa y se fóra sabuda la veritat, no solament ho volgueren provehir, mes encara, instant Pere Cassador que li fos publicada sa enquesta, se féu provisió ab conclusió del Real Consell que fos tret de presó y arrestat en una casa ab fermansa de dos mília lliures, que volia //735v// dir que no se'n parlàs més, la qual provisió no volgué acceptar dit Cassador; y estigueren aprés tretse mesos a publicar dita enquesta y no fou part dita ciutat ni perquè·s publicàs ni perquè guiassen set testimonis tenia dita ciutat en Çaragosa y altres parts, ab los quals se fóra sabuda la veritat plenament. Y lo que pejor és, que féu dos conclusions lo Real Consell que en defensa de dit Pere Cassador no·s prenguessen testimonis que depossassen res del prior don Ferrando de Toledo y de micer Puig y de micer Osset, doctors del Real Consell, y de Sebastià Costa, secretari del dit prior, que no fou manco de llevar la defensa a dit Cassador y privar a dita ciutat de sa pretentió, la [qual] és estada que·s descubrís la veritat; y també en la contenció de immunitat de la iglésia devant lo canseller no li foren admesos los artigles sobre los mèrits de la causa, ab los quals se fóra també descuberta la falsedat y inventors de ella. Lo que ha desitjat molt dita ciutat de Barcelona y ha despès molts ducats y ha tingut moltes intel·ligències per dit effecte, y trametre embaxador al compte de Aytona,

ecle2 29/3/04 19:21 Página 801

virey de Cattalunya, que llavors ere en Puigcerdà, per mostrar-li los descàrrechs havien fet Miquel Utrolis, Miquel Pertusa, Pere Aymar, Hierònim Ferrer, Pere Vilardaga y fray Solas y les originals lletres que lo prior y son secretari havien donat al dit Utrolis per a Milà, ha ont lo enviava per a traure'l de llengua, y la original remissió que lo prior havia feta a dit Utrolis y la lletra original que lo prior havia feta en recomendatió del comissari Berthomeu Mas y memorial del que lo comendador don Diego de Anaya sabia en esta maldat, y per suplicar se donàs guiatge als dits Utrolis y Pertusa, que eren testimonis falsos y havien testificat en la dita enquesta, y a don Diego de Anaya, Berthomeu Mas, Gerònim //736r// Salas, Joan Rovira, Pere Mullet, Pere Aymar; los quals no havien may testificat y sabien tota esta maldat y falsedat de justícia no·s podia negar, atès majorment la qualitat de la causa. Y may fonch part dita ciutat per acabar res y se'n dexà de cansada; y com la ciutat de Barcelona haja molt sentit y vuy senta y tinga per molt gran agravi públich y de tota la ciutat que aquest negoci sia axí restat per la pública infàmia y que ciutadans de Barcelona y dins la matexa ciutat haguessen de intentar tractar ni pensar de matar lo lloctinent general de son rey y senyor, y és molta rahó y justícia que axí com aquesta infàmia se és publicada per lo món, axí també los autors y altres que han cabut y consentit en la inventatió y trasa d'esta falsedat y malvestat tant prejuditial a la auctoritat de vostra magestat y a la honrra y fidelitat innata de dita ciutat de Barcelona y de tot lo Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sien punits y castigats, de manera que ab la pena de aquells se acabe de borrar dita infàmia y sia exemplar en lo esdevenidor que ningú se atrevesca a inventar semblants maldats.

Suplica per ço a vostra magestat la dita ciutat de Barcelona y los tres brasos de la present Cort sia de son real servei, per remei y reparo de aquest bé públic agravi, manar entendre particularment qui són estats los culpables y que sien aquells ab gran rigor punits y castigats, perquè de aquesta manera la prèstina estimatió y bon nom de la dita ciutat y de tot lo present Principat y Comptats sia conservat y dit Cassador reintegrat dels danys e injúria que li són estats fets, y sia exemplar en lo sdevenidor que ningú se atrevesca a inventar semblant maldats, trahitions y falsedats.

737r// Agravis de la ciutat de Lleyda.

Ítem, se quexa la ciutat de Lleyda per ço que, essent disposat per Constitutions de Cattalunya y altres lleys del dit Principat que algutzirs reals, porters y altres qualsevol no pugan pendre, demanar ni haver adzembles de algú per forsa per qualsevol affers, com és disposat per Constitutió del rey Joan 2 en la Cort de Monsó, capítol 31, "Ítem, senyor", [no]resmenys, Monserrat Moretó y Pau Puiggener, en nom y per part del lloctinent general don Carlos de Aragó, duch de Terranova, en lo any 1581 compel·liren als habitadors y poblats en la ciutat de Lleyda ab carros a portar los forments per ells comptats de un lloch en altre; y [lo] que pejor fonch, en lo temps del sementer, quant los pagesos, que són la sustentatió del Principat, se ocupaven, en gran danyatge de aquells y de la cosa pública eren destrets y forsats a portar dits forments, tatxan[t] lo preu assoles molt menos del que era degut; lo que és no sols dany y agravi de dits habitadors y poblats de Lleyda, mes encara del dit Principat y Comptats.

Ítem, encara que per Constitutions y altres lleys del present Principat sia statuhit y ordenat que alguna lletra, carta, rescrit no sie despedida si no és signada de mà del vicecanceller, canceller o regent la Cansellaria, com ho disposa la Constitutió del rey Martí

ecle2 29/3/04 19:21 Página 802

en la Cort de Barcelona, capítol 4 «Ítem, senyor, que vós», rey Ferrando 2 en la 2 Cort de Barcelona, Capítol 43[691], «Més, statuhint y ordenant». E axí mateix sia statuhit y ordenat que inquisitions generals no puguen ésser fetes en Cattalunya, com ho disposa la Constitutió del rey en Pere 3, en la 4 Cort de Barcelona, començant «Ítem, com en molts e diversos llochs».

Noresmenys, lo lloctinent general don Carlos de Aragó, duch de Terranova, en lo mes de febrer 1582 manà a micer Damià Osset, leshores doctor del Real Consell Criminal, inquiri[r] generalment contra molts poblats de Lleyda, escorcollant-los llurs viures de la primera edat fins llavors, en virtut de una pretesa comissió per dit lloctinent a dit micer //737v// Osset tramesa de la vila de Bellpuig, signada tant solament de mà de dit lloctinent general y no de mà del canseller, vicecanseller o del regent la Cansellaria.

Les qual enquestes obraren que foren capturats molts e diversos ciutedans de Lleyda, consellers de dita ciutat, sens culpa alguna, per so que aconsellaren a dita ciutat no·s devia firmar la Unió, lo que demanaven instantíssimament dit lloctinent y micer Osset.

Dels quals prosehiments nul·lament fets són estats seguits molts agravis a dita ciutat de Lleyda y violatió de les Constitutions; y perquè pus clarament consta de dits prossehiments indegudament fets, se adverteix que capturats dits ciutedans en virtut de dita comissió nul·la y obligats sots graves penas de representar-se en les presons de Barcelona, arribats en dita ciutat en breu termini foren llisentiats en lo mes de febrer per a tornar-se'n en llurs cases, ab reincidèntia per tot lo mes de agost, ab confidèntia que puix dits capturats eren consellers effectuarien la firma y consentiment de la Unió, segons lo que de dits lloctinent general y micer Osset; y com entreta[n]t se offerís fer extractió de paers, concellers o altres officials de dita ciutat de Lleyda, se duptàs los manlleutats si serien àbils encara que capturats tant injustament, escrigué una carta lo dit duch de Terranova dien que, si firmaven la Unió que y pretenia y desitjava, los dits manlleutats fossen hàbils per a dits officis, com apar ab carta pròpria de dit duch y lloctinent general.

Considerant dits ciutedans la llibertat y franquesa del Principat de Cattalunya y que firmar dita Unió és acte voluntari y que firmar aquella per indirectes y violentment no és servey de vostra magestat ni beneffici de sos vassalls ni de la cosa pública, insistiren en aconsellar lo que abans de dita captura ab madur consell e //738r// íntegrat havien aconsellat.

Venint lo termini de dita manlleuta, so és, en lo mes de agost, encontinent se representaren en Barcelona les persones manlleutades, ço és, Gerònim de Castro, donsell, Gaspar Gomar, ciutedà, Francesch Beffart, micer Francesch Pastor, en drets doctor, Francesch Algueró, Jaume Alòs, Joseph Ortiga, Francesch Pi, Philip Saura.

Als quals, després de llarga detentió, fins en desembre no·ls relaxaren ab provisió que fossen donats a manlleuta ab reincidèntia; y poch aprés, vehent quant inconcussament foren presos los sobre dits, fonch provehit fossen donats a manlleuta a requesta de dies a pena de 25 lliures, lo que argüeix la manifesta innocèntia dels sobre dits.

Per assò los agravis manifests dits ciutedans de Lleyda tenen també violació de altres Constitucions, car quant culpa alguna haguessen tingut (lo que no·s creu) devian ésser

691 «Ítem, senyor, que vós», rey Ferrando 2 en la 2 Cort de Barcelona, Capítol 43, a*l marge dret,*

ecle2 29/3/04 19:21 Página 803

castigats devant y per llur ordinari, com les causes axí també criminals no deguen ésser tretes de la vegueria, com és disposat per Constitucions de la reyna Maria, capítol 2, comensant "Volent les Constitucions", y del rey Pere 2, capítol 12; y perquè los militars com són Gerònim de Castro y Miquel Pelegrí no pogueren ésser capturats sens instància de part, per via de privilegi espesial atorgat al stament militar de Cattalunya, no·s devia axí procehir contra d'ells.

De hont se segueix que de la nul·litat de dita captura se segueix nul·litat dels prosehiments fets contra dit Miquel Pelegrí, donsell de dita ciutat, contra·l qual també en virtut de dita manifesta nul·la commissió de dit micer Osset fou feta provisió y execució de //738v// captura en dit mes de febrer 1582; y arribat dit Pelegrí en Barcelona y havent-se representat devant lo lloctinent general, lo duch de Terranova, y donada ampla facultat a dit Pelegrí per dit lloctinent de paraula perquè líberament se'n tornàs a sa casa, per lo que fou cancel·lada la manlleuta.

Aprés, en lo mes de setembre fou executat dit Pelegrí en sis-centes lliures y pagà moltes despeses, per lo que ha patit molts danys.

Per ço y altrament, supplique a vostra magestat mane punir als contrafahents a dites Constitutions y que tals tants agravis han causat y manar desagraviar als agraviats. Axí bé, foren notablament agraviats molts cavallers de dita ciutat de Lleyda en dits temps per micer Osset y lloctinent general, que lletres del lloctinent firmades en blanch trameses a dit micer Osset cumplí los blanchs de aquelles y, dirigint-les a qui bé li paregué, ab elles notificava a qui féu[692] de elles a qui eren dirigides dites lletres se conferissen en la ciutat de Barcelona per coses convenient lo servey de vostra magestat, que a boca se'ls dirie lo que ere; y d'esta manera féu anar als nobles don Honofre Despés, Joan Batista Moliner, Gerònim Desvalls, Gerònim Ayam, Phelip Riquer, Joseph Castro, Lluís Desvalls, Jaume Mahull, home de més de vuytanta anys, Honofre Cerveró de més de setanta; los quals, essent arribats en Barcelona, manà lo dit lloctinent se'n tornassen en ses cases, restant acorregut que ab tant poca conciderati6 haja donat tant de desatent y gastos a tantes persones honrrades, lo que repute a particular agravi a la dita ciutat de Lleyda, tot lo present Principat.

Y com per les Generals Constitutions del present Principat, //739r// assenyaladament per la Constitutió del rey Jaume 2 en la primera Cort de Barcelona, capítol 32, comensant «Ítem, que tota mala feta», y per la Constitutió del rey Ferrando primer en la Cort de Barcelona, capítol 14, comensant «Confirmats», sots títol "De dany donat e que sie esmenat", y per altres Constitutions titulades sots títol «De reparatió de greuges», sie statuit y ordenat que los danys y agravis donats y causats per officials reals y altres deuen ésser esmenats y satisfets. Per ço y altrament, quant humilment poden supliquen a vostra magestat los tres brasos de les presents Corts del present Principat de Cattalunya y Comptats de Rosselló y Cerdanya sie de son real servey provehir y manar que los dits danys y agravis sien esmenats y satisfets y reintegrat tot lo present Principat y Comptats y poblats en aquells, ab cumpliment de justícia. *Et licet. Altissimus*

Sequitur exemplum sive thenor Capitulorum super reformatione Generalis Cattalonie, extractum a quaternis papireis eorundem Capitulorum ordinationis mihi, Iohan-

692 *En lloc de* quiscú.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 804

nis Baptiste Mullola, nottario et stamenti ecclesiastici Curie Generalis Cattalonie scribe, Montissoni intus stationem dicti stamenti ecclesiastici, die quarta mensis desembris currentis anni MDLXXXV, tradita per admodum reverendum abbatem de la Real, unum in negotio dicte reformationis ex commissariis dicti brassii ecclesiastici, referente tunch mihi exemplum seu copiam dictorum Capitulorum Cancellarie magnifici regentis et domini nostri Philipi pro parte trium stamentorum dicte Curie presentatam et traditam extractam fuisse a dictis quaternis et originali scriptura illorum.

739v// Redrès del General fet en les Corts del any MDLXXXV en la vila de Monçó.

Com la experiència mostra haver y deure's governar una administratió ab diverses maneres, conforme a la concurrèntia del temps, de manera que jatsia que la administratió del General de Cathalunya se sia governada y servada fins vuy ab lo modo y forma y segons que ab los Capítols y Actes de Cort y diverses ordinations se conté, per ço com crexent la malítia dels hòmens té de crèxer la solicitut en evitar escàndols y subvenir al que per la malítia dels hòmens se ha obviat y a les observanses; y axí se ha acordat per los tres braços de Cathalunya convocats en las Corts que la sacra, catòlica magestat celebre en la present vila de Monçó fer lo Redrès del General y redreçar lo que convé y assentar lo que se era prevertit y del que se havia abusat per diversos Capítols y ordinations, en y ab la forma següent:

Forma de arrendar les bolles.

Primerament, per donar forma convenient als arrendaments fahedors de les bolles y altres drets del General, statueix y ordena la present Cort que los diputats qui ara són y per temps seran hajan y sian tinguts lo primer dia jurídich del mes de janer del últim any de son trienni y consecutivament aprés cada dia no feriat fins al primer dia del mes de mars, anar al lonja de la ciutat de Barcelona per a fer encantar y lliurar //740r// al més donant los arrendaments de dites bolles y altres emoluments del General, servada la forma acostumada per Capítols de Cort prefigida, dins del qual temps dalt mensionat los arrendaments de dites bolles y rendes degan ésser effectuats; volent que lo escrivà major del General y casa de la Diputatió, per si o interposada persona, no pugue lliurar a algú dels arrendadors la possessoria de ninguna bolla ni de altres drets del General [al] arrendator que primer lo memorial de les fermanses del tal arrendament no sia vist, aprovat y firmat en consistori per tots los tres diputats y, en absèntia del concistori de algú de aquells, [de mà] del oïdor de son bras y fins a tant que totes les fermanses donades en memorial y aprovades hajen firmat; y que per dit effecte sia fet un llibre guardat y recondit en la Deputatió, en lo qual lo scrivà major dega continuar los noms, agnoms y cognoms de dites fermanses, la aprovatió y ferma de dits deputats; y si contra lo thenor del present capítol s'era fet per dit scrivà o altri per ell, insidesca lo tal en pena de privatió de son offici y de pagar tot lo dany que per falta de alguna ferma o no ésser aprovada alguna fermansa ne podria redundar al General, si ja no apparrà a les divuyt persones, nomenadores com baix se declararà, y als deputats ésser convenient no arrendar-se, per si lo número dels deutors no cresca y altrament, car se dexa a llur arbitre conforme a la concurrèntia del temps.

Salaris dels diputats y oydors.

Ítem, com los deputats y oydors de comptes sens provisió de la Cort de algun temps ensà hajen augmentat llurs salaris provehint ésser donades tres lliures cada dia a quiscun diputat y //740v// dos lliures y vuyt sous a cascun oydor, per remoure tot dubte que·s

ecle2 29/3/04 19:21 Página 805

porie tenir si dits salaris podian així per dits deputats e oydors ésser augmentats o no, estatuhí y ordenà la dita Cort, attesa la [qualitat] de dits càrrechs y la concorrèntia del temps, que a cascun deputat sien assignats per son salari tres ducats per cascun dia y a cascun dels oydors tres lliures, abdicada tota facultat a dits deputats y oydors que vuy són y per temps seran de augmentar los sobre dits o altres salaris sinó així com per la Cort serà ordenat; y en cas que contra la forma del present capítol y ordinatió de la present Cort los dits deputats y oydors augmentaran salaris alguns, los tals així contrafahents sien tinguts y obligats en pagar y restituhir-o de sos béns propris. E que scrivà algú no pugue rebre ni testificar semblant acte.

Strenes y averies llevades.

Ítem, per obviar als grans abusos y remediar los excessos que fins assí són estats fets en la casa de la Deputació en donar y augmentar les estrenes, atxes, col·lations y altres averies se són donades així a deputats y oydors y officials de la Deputatió com a altres que en dita casa no tenen offici algú, statueix y ordena la dita Cort que del dia de la conclusió de la present Cort en havant no sien donades strenes algunes ningun dia del any, candeles, atxes, cera, gramalles, col·lations, archimeses, paper, fil, plomes, guants, tisores, tinters, ganivets ni en la manera sobre dita ni ab diners, així a dits deputats y oydors com altre qualsevol official de la casa de la Deputació com fora de aquella, ara sien dins Barcelona com fora de aquella, ara tinguen officis assalariats ara no. Ans bé, //741r// de tot en tot, totes les predites y altres qualsevol averies sien llevades, abdicant qualsevol potestat als deputats y oydors qui ara són y per temps seran de poder donar aquelles ni sobre elles poder ordenar, sots pena de privatió de sos officis y amissió de llurs salaris y altres penes ab altres capítols apposades. E entès, emperò, que romangue facultat als dits deputats y oydors que quiscun any puguen repartir sis-centes lliures així entre dits deputats y oydors com entre tots los officials de la casa de la Deputació y fora de aquella a sou y a lliura, ab la forma y proportió que·s distribuhia en lo any 1542.

Lluycions de censals.

Ajustant al Capítol 28 de la Cort delebrada en lo any 1520 sobre la forma del lluyr los censals del General, la present Cort statueix y ordena que en cas de lluytió fahedora dels censals del General, *iuxta* la forma de altres Capítols sobre assò dispossats, se fasse lluytió dels censals més antichs sens exceptió alguna de persones; entenent emperò que los censals de manco[693] for sien primerament lluyts y entre ells los més antichs y aprés los de major for, encara sien més antichs; y si[694] a la present ordinatió serà contrafet, los tals así contrafaents sian punits ab la pena imposada als contrafahents a les ordinations del present y altres Corts, ab què emperò los del hospital de Santa Creu de Barcelona sian los darrers que·s lluescan.

Enseculations de diputats y oydors, com y en què temps se han de fer.

Per obviar als grans abusos que fins assí són estats seguits en les enseculations dels llochs de diputats y oydors y en sdevenidor se fassen les enseculacions quals convenen de persones benemèrites y dignes de tals càrrechs, statueix y ordena la present Cort que los //741v// deputats y oydors per a les enseculations en sdevenidor fahedores sian tin-

693 Monçó, *corregit*.
694 y si *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 806

guts y obligats cada any de son trienni una vegada, ço és, a quinse del mes de maig de aquell any y lo últim any de son trienni a quinse del mes de juliol, convocar y congregar en la casa de la Deputatió totes les persones que po<sa>ran dels tres staments que per an aquella hora se trobaran dins la ciutat de Barcelona, manifestant-los ab veu de pública crida publicadora per los llochs acostumats de la dita ciutat un dia abans de dita convocatió que, per al dia següent, a les set hores de matí, vullen dexar-se trobar en la casa de la Deputatió les persones dels dits tres staments que en semblants congregations han acostumat assistir; a les quals persones axí congregades los sia llegit [lo] present capítol y encontinent degan prossehir a fer nominatió de nou persones de les que allí se trobaran presents, ço és, tres de cascun estament; les quals, prestat primer per ells sagrament y homenatge y hoïda la sentèntia de excomunicatió que bé y llealment se hauran en llur exercissi, se retraguen dins una instàntia de la casa de la Deputació çeparada del concistori y lloch en lo qual se ajuntaran los deputats y oydors, sens poder en res ni per res tractar ni conferir ab ells; tots los quals axí juntats com està dit, volent procehir los deputats y hoydors a insiculatió y feta entre ells nominatió de persona que volen sia inseculada, notifiquen los dits diputats y oydors a les dites nou persones per un promevedor lo nom de la tal persona que per a dita enseculatió hauran nomenat, a ffi y effecte que les dites nou persones determinen y voten ab scrutini, present lo scrivà major de dita casa, si en la tal persona per dits deputats y oydors nomenada concorren les qualitats y conditions que per a tal càrrech se requerexen; y apparexent axí a dites nou persones que la tal persona per a dita enseculatió //742r// nomenada és hàbil, sie enseculada; y aparexent lo contrari, sie repel·lida y los dits deputats y oydors degan fer nominatió de altre. Y si per cas los deputats y oydors no concordassen en la nominatió de persona per a dita enseculatió, de tal manera que cascú dels deputats y oydors nomenàs different persona, llavors les dites nou persones, ab la forma sobre dita y scrutini, degan nomenar una persona de aquellas tres que los deputats hauran nomenat; la qual forma vol y ordena la dita Cort sia seculada[695] en la enseculatió de tots los llochs se trobaran bagants en la hora que dits deputats y oydors y persones elets se hauran congregat per a fer dita enseculatió, y ans de haver acabat aquella no sia lícit ni permès a dits deputats ni oydors ni dites nou persones elets segregar-se de dits llochs per a dites congregations com dalt és dit destinats. Y per major seguretat de tot lo sobre dit, vol y ordena la dita Cort que, aprovades en la manera sobre dita les persones per a dita enseculatió nomenades, [se fasse la enseculatió en presència de les dites nou persones, les quals, axí bé, puguen servir de testimonis de l'acte de dita enseculació,] declarant per irrites y nul·les totes e qualsevol enseculations contra la forma sobre dita fetes; axí bé statueix y ordena la dita Cort que, havent-se de fer extractió de deputat y oydor o de altre de ells per mort de deputat y oydor, ans de fer dita extractió se ensaculen los llochs vagants tant solament en la bosa de la qual se haurà de fer dita extractió y no de llochs vagants en altres boses, a ffí y effecte que los tals enseculats, cessant tot impediment per Capítols declarat ordena[n]t, puguen concórrer en dita extractió fahedora.

742v// Deligènties fahedores per los diputats ab les universitats reals per a insecular.

Ítem, per a què millor pugan ésser sabudas les constitutions de les persones que deuen ésser inseculades de les vegueries y col·lectes del Principat de Cattalunya y

695 *En lloc de* seguida.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 807

Comptats de Rosselló y Cerdanya que són fora de la ciutat de Barcelona y axí les enseculations se fassen dels ciutedans, burgesos, matriculats y altres que a la auctoritat y utilitat de dits càrrechs convinguen, statueix y [ordena] la present Cort que los deputats, un mes abans de les enseculations fahedores, conforme en lo presedent capítol està disposat, degan y sian tinguts escríurer concistorialment als pahers, jurats y consellers y procuradors de les ciutats, viles y llochs en los quals vagaran llochs de deputats y oydors a fi que dits pahers, jurats y altres puguen fer memorial dels ciutedans y burgesos honrats, notaris y altres persones qui acostument de ser inseculats a la Deputatió qui en dites ciutats, viles o llochs havitaren, los quals concorren les qualitats y conditions per dits officis necessaris. Los quals memorials per dites ciutats, viles o llochs tramesos sien tinguts los deputats lliurar a les nou persones que per a les enseculations fahedores seran nomenades, *iuxta* sèrie y thenor del precedent capítol, a ffí y effecte sie fet examen si dites persones en los dits memorials contengudes poden ésser nomenades per a dita enseculatió fahedora o no. Y sie servat lo mateix en les enseculations fahedores dels llochs de les iglésies cathedrals, encara que dels Capítols de aquelles y haje llochs vagants; y vagant llochs de religiosos sien enseculats abats y priors, camarers y altres que acostumen tenir títol en la Deputatió y tingan acostumat de ser inseculats. E que los deputats sien obligats en la nominació de dits abats y priors fer fe y ocular inspectió //743r// de les bulles de aquell qui serà nomenat per a dita enseculatió; y si lo nomenat serà comanador de Sant Joan, sie feta fee de la preseptoria o comanda de aquell. Quant, emperò, en lo que toque a la enseculatió dels canonges, tenint los diputats y oïdors nòmina de tots los canonges que seran en lo Capítol al temps que se haurà de fer la enseculatió, anomenen per lo lloch vagant o llochs vagants, *iuxta* Déu e ses bones conciènties, lo canonge o canonges que·ls aparrà. E feta dita nominatió, reportada a les nou persones, dites nou persones conforme diu lo dit Capítol y en scrutini lloen o reprovin la dita nominatió; en cas que la reproven puguen dits deputats y oydors fer altra o altres nominations fins a tant dites nou persones hagen aprovat alguna o algunes de dites persones; y que lo lloch o llochs que se hauran de ensecular y en la enseculació de algun dels llochs volants de deputats se hage fer nominatió per los deputats y oydors de canonge o canonges de quiscuna iglésia cathedral o Capítol, acceptat de aquella iglésia ha ont y haurà ja canonge enseculat per lloch volant, de la qual no se haja de fer en tal cas nominatió. Y feta dita nominatió, aquells sian portats a les nou persones per a què vegen en la forma predita si los tal o tals anomenats seran hàbils o no per ser enseculats en lo dit lloch volant, com dalt està dit. Y feta dita habilitatió per les dites nou persones dels qui per tal enseculatió seran aprovats y trobats hàbils, aquells se hagen de posar en albarans o rodolins y lo qui serà extret en lo modo predit sie inseculat en lo tal lloch volant, com dalt està dit; y si lo primer o primers anomenats per dits deputats no seran trobats hàbils per les dites nou persones, puguen dits deputats procehir y fer altra nominatió o nominations fins a tant per les dites nou persones sien trobades persona o persones hàbils //743v// de dits Capítols per fer dita inseculatió. Altrament, si contra la forma del present capítol algú serà inseculat, declara la present Cort dita inseculació per irrita y lo tal inseculat sia privat y son lloch provehit a altri. Declara també la dita Cort per inhàbils y que en temps algú no puguen ésser inseculats los qui per ésser inseculats per si o per interposada persona hauran donat, offert o promès cosa alguna a diputats, oydors, mullers, fills o altre qualsevol persona per ells.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 808

Forma com se han de fer gastos extraordinaris importants.

Per executar molts gastos que en coses de importàntia se poran offerir al General y aquells no sian fets desordenadament, vol y ordena la present Cort que, offerint-se cas de fer embaxades a sa magestat per part dels deputats per coses concernents lo bé y utilitat del present Principat y Comptats y axí haver-se gastat de les provínsies[696] del General per deffenció de la Generalitat, dret y llibertat de la terra, per casos de alegria de vinguda de príncep, per coronatió o noces, demonstrations de dol, compres y obres voluntàries o en altres coses graves y de importàntia, los deputats que leshores seran sian tinguts y obligats, offerint-se algú dels sobre dits casos o altre de importàntia concernent lo bé y utilitat, conservatió dels drets y auctoritat del General o altres drets y llibertats de la terra per lo qual se offerescan gastar de les pecúnies del General, juntar en la casa de la Deputatió totes les persones que dels tres estaments se trobaran en Barcelona, de les quals sien eletes[697] divuyt, sis de cada stament, per a què entès lo cas se serà offert, los diputats y oydors ab les dites divuyt persones determinen lo fahedor axí en lo que tocarà a la nominatió dels embaxadors com encara a gastar de les pecúnies del //744r// General, ab què las ditas divuyt personas electas per lo effecte en dit Capítol contengut hajan sentèntia de excomunicatió de bé y llealment se haver y aconsellar en aquell negoci y cars acconent[698], tot amor, temor y altre respecte posposats; y lo que per dits diputats y oydors y dites divuyt persones o la major part de tots los sobre dits serà provehit y ordenat, sia deduhit a effecte, atorgant-los en lo sobre dit tota facultat qual convé. Vol també y ordena la dita Cort que quant serà offerit lo cas per lo qual dites divuyt persones sien nomenades, com dalt és dit, aquelles assistesquen y aconsellen als diputats y oydors ab tot[699] decisiu fins a tant dit cas per lo qual serà feta dita nominació y deliberació de gastar sia conclòs y determinat. Entenent emperò que la facultat als deputats y oydors y a les dites divuyt persones per lo cas occorrent atorgada sia finida encontinent dit negoci sia finit, de tal manera que offerint-se semblant cas per lo qual aparega haver de ésser feta nominació de dites divuyt persones, los deputats y oydors degan convocar novament les persones de dits tres staments y de aquelles fer nominatió de divuyt, com dalt està dit. No entén, emperò, la dita Cort sia prohibit que en la nominatió de dites divuyt persones per lo següent cas no puguen ésser nomenades las matexas o algunes de les divuyt que per altre consemblant cas eren estades ja nomenades; y a dites divuyt persones per sos treballs [no] puga donar salari ni remuneració alguna.

Que en los llochs dels eclesiàstichs no sien ensaculats sinó los qui verament són tals.

Per lo que és rahó que los qui no són verdaderament ecclesiàstichs o religiosos no ocupen los llochs dels que verdaderament ho són; y se sia vist per la experièntia que alguns estan enseculats com a ecclesiàstichs y com a tals concorren en las extractions de diputats y oydors de comptes, y aprés, alguns de ells, dexant los benefficis //744v// per los quals són enseculats, se casen y són y viuen com a llaychs; y també alguns són estats ensaculats en dits officis sots pretexta de algunes dignitats o benefficis, los quals no

696 *En lloc de* pecúnies.
697 stretes, *corregit*.
698 *En lloc de* occorrent
699 *En lloc de* vot.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 809

obtenen o aprés de obtenguts renuncien aquells, y resten ensaculats o són tals les predites preteses dignitats y beneficis que no tenen lloch o no acostumen ni deuen ser enseculats, de les quals coses se seguexen grans inconvenients. Per ço, statueix y ordena la dita Cort que ninguns ecclesiàstichs, ço és, los seculars comendataris, puguen ésser ensaculats a diputats o oydors de comptes que no sien constituhits al manco en orde de subdiaconat y los religiosos que no sien al manco proffessos de sa religió; y que axí los uns y los altres haja a ésser cathalans sens dispensatió, nats en Cathalunya o de pare o avi cathalans y hayen abans de ésser enseculats fer fee y ostentió de son títol, és a saber, de les bulles o col·latió y pocessió y com posseheix la dignitat o beneffici per los quals tenen ser ensaculats. E més, que proven ab auctèntiques y jurídiques proves com los abadiats, priorat o altres benefficis predits són *re vera* tals que per ells hajen y degan ésser ensaculats, *iuxta* la forma y qualitat de la primera enseculatió feta en la casa de la Deputatió; y si cars serà que algú dels ensaculats dexarà de possehir la dignitat, títol o beneffici per lo qual és estat ensaculat, sia aquell tal e o *ipso* sens altra declaratió agut per desanseculat y en son lloch hajen los deputats y oydors de comptes ensacular altri hàbil, idòneo y suficient de la matex[a] calitat.

Forma de donar remunerations.

No obstant lo Capítol 20 de les Corts 1553, en lo qual se dispon de les remunerations, per haver-se seguit grans abusos, en notable dispendi de la Generalitat, en cas se trobàs camins per fer-se //745r// moltes més vegades que no·s deurien, inventant nous vocables y nous motius per remunerations y satisfacsions de treballs; per tant, dita Cort ordena y statueix que de assí al devant no·s puga donar ninguna renunciatió[700] ni satisfactió de treballs ni cosa ninguna ademés dels salaris ordinaris bax ningun pretexta ni spècie de treballs, sos pena de suspentió de officis *ipso facto*, y baix la matexa pena lo scrivà major no puga escriure ni rebre acte; y si acàs succehís alguna obra tant àrdua y de tanta utilitat y profit al General que meresqués algun premi y regonexensa de gratificatió, que puguen donar remuneratió per a qualsevol servey que hajen fet sent de importàntia, ab què se haje de fer ajuntant primer los staments, los quals ellegescan divuyt persones, los quals encontinent en la matexa hora y juntats ab los deputats y oydors judiquen si dita obra mereix gratificatió y la quantitat d'ella; y prestant primer jurament y homenatge, si era tal que meresca premi se done dels diners que·s assenyalaran dels gastos extraordinaris.

Lluytió de censals.

Ítem, per evitar un gran inconvenient que·s segueix al temps lo General llueix censals, que per poder cobrar los preus de dits censals los quals han de rebre, los són demanats tots los títols estan continuats en los Capítols del General; y se esdevé de cadal dia que quant los censals són antichs, per haver-hi molts títols y no tenir-los lo qui ha de rebre dit censal per haver-los perduts, quant per no trobar los notaris y escripturas de aquells y altrament pasa molts mesos y anys, no pot recuperar lo preu de dit censal; per ço, per obviar dits danys en lo pervenir, statueix y ordena la present Cort que tots temps y quant lo General manllevarà censals o bé los que vuy són manllevats //745v// se alienaran o mudaran de mà, ara sia per títol lucratiu o onerós, lo qui té càrrech del capbreu

700 *En lloc de* remuneració.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 810

y per havant tindrà se'n haja de aturar còpia auctèntica en juy feefahent del tal títol; y axí, en cars de lluytió de dits censals se'n haja de acontentar lo General del continuat en lo dit capbreu y dels actes que donats li hauran de assí al devant dels fins assí, pus per ventura lo que té lo dit càrrech dels dits capbreus, pus no tenia obligatió, no·y mira tant quant fos menester; y axí lo acreador no sia obligat sinó fermar diffinitió y, aquella firmada, rebre la quantitat que serà lluyda.

Forma com se han de posar los surrogats dels officis y en quin temps.

Ítem, per provehir als abusos que·s són fets y se fan en posar surrogats als officis per ocasió de malalties com per absènsies, fent pagar dos salaris al General, que *a cetero* sia provehit y ordenat que, havent-hi algun official malalt, aquell haja de posar un sorrogat de la matexa conditió y qualitat requirirà lo dit offici, a coneguda dels deputats y oydors; y al dit surro[ga]t lo dit General sia obligat a donar-li lo salari qual lo dóna al dit mala[l]t durant la malaltia de dit official. Y si dit official dexave de anomenar official en cas de malaltia, que en tal cas los deputats y oydors y puguen posar altra persona de la matexa conditió; entenent assò no haja lloch ab aquells que per sos negocis se abstindran de regir los dits officis, car aquells no puguen rebre sinó un sol salari, lo qual sempre que no done persona conforme, los dit deputats n'i puguen posar y surrogar durant la absèntia del tal official absent y consignant-li o tot o part del salari, segons trobaran la comoditat del qui tal offici servirà. Y si se seguirà que per affers de la Generalitat los deputats haguessen de enviar algun official //746r// fora de la ciutat, que lo tal official haja de dexar en dit offici una persona idònea y sufficient, com està dit en lo present capítol, a costes y despeses sues, pus ja lo General li haja de pagar lo que gastarà y lo que haurà de haver per ses dietes y salaris condecent; y que enaprés no li sia lícit ni permès demanar remuneratió alguna ni satisfactió de treballs per rahó de dita anada.

De les misses se celebren en la Deputatió.

Ítem, com sia consuetut antiquíssima y molt lloable en la casa de la Deputatió que quiscun dia no feriat, per los religiosos de certs monestirs de la ciutat de Barcelona són celebrades dues misses en la capella de la Deputatció, que dites misses sien destribuhides y dividides per totes les religions y més necessitades per mesades o altrament, a coneguda dels deputats; y que per quiscuna missa sia donat per caritat dos reals, y se hagen de pagar tant solament les misses que realment diran en dita casa y no altres que·s diran fora, y assò en dies no feriats; los dias, emperò, feriats se hagen també de dir y celebrar ha ont ordenaran los dits senyors deputats, pus en los dits dies feriats no poden anar en dita casa de la Deputació; y que dites misses se paguen per mesades o per terçes, com a dits deputats aparexerà que·s celebraran.

Capítol de la visita.

E per donar forma a que la visita dels diputats y oydors y assessors y officials del General sien visitats com convé, de consentiment de la present Cort que lo dia primer jurídich aprés del jurament dels nous deputats hagen de juntar les persones dels tres staments que·s trobaran en la ciutat de Barcelona ab pública crida y, allí congregats, hagen fer nominatió de divuyt persones, sis de cada stament; y elegides dites divuyt persones, posades en redolí //746v// y per los diputats sien tretes tres persones, una de cada stament, al càrrech dels quals vingue y tinguen a fer lo procés de la visita; y dos nous assessors, un notari per aquell y aquells elegidors instruescan y decidescan los processos, lo hu dels quals assessors haje de servir per advocat fiscal y hajen de fer sentència con-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 811

dempnatòria o absolutòria. Entès, emperò, y declarat que lo present capítol no comprenga la visita corrent les quals tres persones dins spay de sis mesos hajen de fer los dits processos de la visita tant contra los diputats y oydors com contra tots los officials del General, axí dels de Barcelona com contra los qui seran fora de Barcelona, y dins tres mesos aprés hagen de declarar y sententiar en tots los dits processos les divuyts persones per scrutini, juntament ab lo assessor per dit effecte assumit; lo qual assessor, feta relatió dels processos, no tinga vot decesiu sinó consultiu; y finita dita visita sien donades per estrenes, ço és, a quiscuna de les persones que faran lo proçés sinquanta lliures y al assessor y notari cent ducats a cada hu y a les restants quinse persones de les divuyt sien donats per aguants cent reals, ço és, deu lliures.

Salaris de doctors que seran cridats a la Deputatió per los deputats.

E més, statuhim y ordenam que per quan se offereix demanar en la casa de la Deputatió doctors de la Real Audièntia e o Consell Criminal y altres voltes altres doctors advocats per affers y negocis del General, que per llurs drets los sia pagat a rahó de vint sous. E si seran cridats per negocis de part los sia pagat lo mateix per les parts. E que per via de renunciatió ni satisfactió ni altrament per qualsevol causa o rahó no puguen los diputats donar-los ninguna cosa més.

747r// E més, per posar en degut orde la scriptura del rational y del regent los comptes, statuhim y ordenam y abolim y llevam de tot lo llibre aporte lo ajudant de rational y la còpia del llibre de vàlues y de fogatges y del servey de las Corts aporte lo regent los comptes, presentats en concistori y passats aprés per los oydors de comptes y rational, la qual còpia fa lo advocat de rational, car tots los dits llibres, comptes y àpoques volen y ordenan no se aporten ni·s fassen de la fí de aquest any havant.

E provehim y ordenam que cada principi de mes que lo regent los comptes haurà tirat de acordi la resta de la taula de la ciutat del mes precedent, hajen de comprovar lo rational, regent los comptes y ajudant de rational d'esta manera: que lo rational tenga lo llibre comú y lo regent los comptes lo llibre de vàlues y lo ajudant de rational lo llibre de dites, vulgarment dit de la Creu, lo qual estiga refferit ab los llibres de vàlues y comú posant les cartes en lo dits dos llibres de vàlues y comú, axí que stigan refferits lo hu ab l'altre.

E que lo ajudant del regent los comptes qui té los capbreus, axí com feja *vera* en les àpoques tretes en pregamí, ho fosse[701] en lo llibre de notes.

E que al passar los comptes del trienni precedent tingue lo rational lo llibre comú, en lo qual estan continuades les rebudes y dates de dit trienni, y lo oydor de comptes lo llibre de les àpoques y los llibres dels originals comptes se presenten en concistori y lo ajudant comú los capbreus.

E que lo rational comunique al regent los comptes sempre que voldrà lo llibre de vàlues y qualsevol altres llibres y escriptu//747v//res tinga en son offici; *et viceversa*, lo regent los comptes comunique al rational lo llibre comú y altres qualsevol llibres y escriptures tinga en son offici.

E que al principi del trienni que·s fa llibre de vàlues nou per lo racional, aprés que sia fet, comproven lo rational y regent los comptes lo dit llibre d'esta manera: que lo rational prenga lo llibre vell del trienni precedent y comprove totes les restes del dit lli-

701 *En lloc de* fasse.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 812

bre y fasse *vera* a cada compte; y aprés prengue lo llibre de vàlues nou y lo rational vell del trienni presedent y comproven dites restes del un llibre al altre. Y aquest orde se haje de guardar y servar perpètuament.

Capítol que ningun estranger puga ser guarda del General ni mosqueta.

Són tantes les maldats que les guardes extraordinàries dites mosquetes fan en los fraus que troben que no·s pot encarir; endemés, sent[702] [gent] perduda y de mal cap la major part d'ells y no prenen moltes voltes la comissió sinó per poder portar pedrenyals y poder-se exhimir de alguns càrrechs y servituts personals, de hont se'n segueixen cadal dia molts grans scàndols. Per ço, ordena la dita Cort que d'esta hora en havant totes les guardes extraordinàries del General que són estades provehides per deputats, que totes elles sien d'esta hora en havant per extinctes y revocades de sos officis y que tampoch los deputats no puguen provehir ni confirmar ninguna de dites guardes que aquell tal sie estranger, encara que sie casat en Cattalunya; y cars serà que per ningun d'ells se haurà procurat ninguna provisió de guarda, que aquell tal //748r// per descuyt los deputats la haguessen provehida o la dita guarda la hagués procurada dient que no és estranger y fos provat al contrari, vol y ordena la dita Cort que aquella tal provisió sie de ninguna forsa y valor tant com si no fos estat provehit y que aquell tal no·s puga en res valer ni gaudir de dita commissió, ans bé los deputats sien obligats de inquirir contra de aquell tal y castigar-lo a arbitre llur y que no se'n puguen provehir sinó fins en cert número de per cada vegueria o col·lecta, com en altre capítol de la present Cort està ordenat.

De les guardes del General de terres de barons.

També ordena la dita Cort y los tres brasos que d'esta hora en avant ningun vassall de ningun baró pugue ésser guarda ordinària del General ni mosqueta sens primer tenir llicència en scrits del senyor; y si tal provisió de guarda li serà estada concedida per deputats sens portar llicència del senyor, que aquella sia de ninguna forsa y valor y de dita provisió en res no·s puga valer per ninguna cosa ni per ningun exemple.

Forma com se han de donar a fer les obres del General y Deputatió y en quina manera.

Per lo que se ha vist que ha gastat la Generalitat diners ab[703] obres y voluntàriament se pagaren moltes dietes a sobrestants y les copdíties dels mestres, per poder guanyar molts jornals de jòvens, prenian aprenents y mosos a mesades que no eren de la art y allargaven les obres tant quant volien per a poder pasturar de diners del General, per ço, statueix y ordena la dita Cort que d'esta hora en havant, si obres ningunes se haurian de fer //748v// al General, se hajen de donar a preu fet si seran de importàntia al qui per manco y millor la farà y al encant públich y no altrament; y si de altra manera las fejan fer los deputats, ho hajen de restituir al General de béns propris, si ja no eran de poca importàntia, com són les obres que no accedexen en la summa de cent lliures, car aquelles se puguen fer ab la sola solempnitat que fins vuy se és servada; y per lo semblant sent feyna de fuster ni manyà o altres offi[ci]s mecànichs.

Forma com se han de continuar les deliberations fetes per lo scrivà major.

Per lo que moltes voltes malissiosos han volgut increpar los scrivans majors del General que ab les deliberations que·s delliberen en concistori alguna volta se havia vist

702 *A continuació, ratllat,* gent que no·s pot encarir.
703 *A continuació, ratllat,* y.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 813

estar continuades de diffarent manera que la intentió dels diputats, y per llevar tota suspita y perquè les coses de les deliberacions dels diputats estiguen més clarificades, vol y mana la dita Cort al scrivà major del General, a pena de privatió de son offici, que lo llibre de les delliberations estiga sempre dins lo concistori dels deputats tancat ab un armari; y que quant los deputats hauran delliberada alguna cosa y ell la haurà presa ab un paper per allargar-la, que estiga a la voluntat dels deputats y que públicament devant de tots los torne a llegir ans de continuar-la en lo llibre y la tindrà ja ordenada, que aleshores los deputats li traguen lo dit llibre de delliberations per continuar aquellas allí en concistori en llur presèntia; la qual delliberatió haja de ser firmada de mà de les persones que tal han delliberat perquè en lo llibre se puga veure sempre la veritat y no puguen ser admeses escuses ni donada culpa al notari; y que aprés sia tornat a tancar lo dit llibre y, finit que serà lo //749r// dit llibre de deliberacions, sia recondit en un lloch designat per archiu de la Deputatió, ha ont ordinàriament estaven, en lo rational de la casa de la Deputatió; y allí hajen de estar recondits tots los llibres de les deliberations y los deputats los hajen de tenir debaix de clau y no altrament se puguen continuar les deliberations dels concistori.

Forma com se han de vesitar les botigues de draps y altres per lo frau se poria fer al General.

Per lo que convé a la bona administratió del General y per evitar que los botiguers de draps y de sedes y de teles y calsaters no fassen fraus ni en res se puguen fraudar los drets del General, statueix y ordena la dita Cort que los deputats, de aquesta hora en avant, de temps en temps quant millor aparrà de poder-los pèndrer a hores descuydades, fassen fer una visita general o moltes cada any y tantes quantes als deputats apparrà convenir; y de fora Barcelona se fassen y hagen de fer, ab assistèntia del deputat local, a tots los botiguers de draps y sedes y botiguers de teles y calseters y velluters y per tots aquells que porien suspitar que en llurs cases porien tenir coses caygudes en frau, y assò per sos ministres y officials; y si apparrà als deputats que aquells, per ser moltes les botigues y ab un instant no s'i podia donar remey, que·s fes particularment a una o moltes botigues se dexa a bona llur determinatió, sols se fassa sens scàndol y a hores descuydades; y tot allò que·s trobarà ésser caygut en frau ho fassen exequtar conforme per Capítols de Cort. Volent la dita Cort que aquesta tal visita sien obligats los deputats a fer-ne forsadament dues cada any y diversos temps.

749v// Forma quin orde se ha de tenir al portal de mar perquè los pasatgers sian despatxats en dias de festa quant y ha galeres.

Perquè moltes voltes, quant y ha galeras y los pasatgers aportaran coses de poca importàntia y per no anar a despatxar al General pagan lo dret a la guarda del portal, y encara que aquell ho escriu ab un memorial en cas que·y haja algun temps tinguda caxeta al portal y alguna volta se poria descuydar de assentar-ho, és molt més convenient que tots acudan al General per a despatxar si res tindran que dega dret; per ço, mana la dita Cort al dit portaler o guarda del dit portal de mar que de aquesta hora en avant, a pena de privatió de son offici, no prenga ningun diner de cosa ninguna que dega dret al General, sinó que allí se haja de anar a despatxar; y que no puga tenir caxeta tampoch per posar dits diners, sinó que cobre penyora fins a tant li hajen aportat albarà del General, y aquells haja de guardar enfilats; y en cars que·y haurà embarcatió de galeres dia de festa, se tinga en tal dia hubert lo General per a major comoditat dels pasatgers.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 814

Forma dels assessors de la Deputatió què han de fer y de què se han de entrametre.

Com ja per Capítols de Cort està disposat que los assessors del General no poden entrevenir en coses ningunes del General, sinó tant solament ab aquellas que se'ls serà estat comès per justítia o per aconsellar-los, attenent que sien en bé //750r// y útil del General; y com se veu per experièntia que·s han volgut usurpar més de allò que lo ànimo de la Cort en haver-los concedit y lo haver ells de entrevenir a tots los negocis del General, y entre altres en lo haver de gastar; y s'és vist ab moltes coses que deputats han agut a concentir a moltes coses per causa llur y de sos interessos molt de mala manera, y també que moltes maneres se procuraven algunes satisfacions de treballs y lo hu dels dits assessors firmava la deliberatió ab intentió que per a ell y hauria altra cosa equivalent, de manera que tot era interessos propris y lo General de moltes maneres ne ha patit; per llevar inconvenients y a que ningú gose per ninguna via presumir que en res se torsa la administratió de la justítia, entenent la Cort que d'esta hora en avant, axí en lo que toca a la administratió de la justítia com en lo que al General concidera gastar y lo que diputats poden gastar, és lo llur ànimo y intent que sia de la manera que per Capítols de la present Cort està disposat y no altrament; determina y mana la dita Cort que, d'esta hora en avant, los assessors del General sian tinguts y obligats de residir en concistori de la Deputatió dos dies de la semmana, conforme ja està disposat per Capítols de Cort, lo dimars y lo divendres y altres dies sempre que los deputats los enviaran a cridar, per a fer causes y dar relatió de aquelles als deputats y per a les que de nou los cometran, que no puguen entremetre's sinó en coses que·ls seran comeses de mera justítia y també aconsellar en sols matèria de justítia; y que en lo que tocarà a la exactió dels deutes del General en res no se'n entrametran, ni en lo que los deputats hauran de gastar, perquè, com ja està dit, la intentió de la Cort és que diputats no puguen //750v// gastar d'esta hora en avant en res, sinó tant solament ab allò que conforme a Capítols de la present Cort los serà concedit y no altrament, com més llargament està disposat ab lo Capítol quinse de les presents Corts; y si lo en contrari serà fet, sian cayguts en les penes per dit Capítol a ell imposades.

De les guardes del General.

Ítem, per quant fins assí se ha fet un gran abús en lo número de les guardes, com se veja de cadal dia que moltes persones per eximir-se de la jurisdictió de sos ordinaris se fan guardes del General y sots dita color se fan mil insolènties, y per obviar als dits inconvenients, se statueix y ordena que lo número de dites guardes per los deputats y oydors sis mesos aprés de la conclusió de les presents Corts sia reduhit a cert número; y que dites guardes no puguen fer ningun escorcoll sens assistèntia del batlle o official ordinari y que aquells, en les coses que no tocaran a les generalitats, sien obligats subir juy devant sos ordinaris y seguir aquells y tenir altres officis sempre serà manat.

Officis de diputats locals no·ls puguen tenir ecclesiàstichs.

Ítem, per llevar abusos que de alguns anys a esta part[704] se són fets per alguns ecclesiàstichs de voler obtenir diputations locals y altres officis, que de aquí al devant ningun ecclesiàstich puga ésser provehit en offici de diputat local ni en altres officis del General

704 *A continuació, ratllat,* serà.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 815

fora de diputat y oydor, com *re vera* dits officis sian officis los degan obtenir seculars y no ecclesiàstichs.

751r// Acerca de officis reals y officials del Sant Offici.

Ítem, que ningun official real del Sant Offici no pugue ésser deputat ni oydor ni obtenir offici en lo General y Diputació.

Mitges llanes no paguen bolla.

Ítem, com se veja a la experiència que les mitjes llanes sia vistit de pobre gent, que sia provehit y ordenat que del dia de la conclusió de les presents Corts en havant per les mitjes llanes que·s faran per propri ús no sia exhigit dret de bolla; si, emperò, se'n farà mercaderia, paguen semblant dret qual se paga y acostuma de pagar de semblant dret y hagen de ésser remirades per lo official del General, per los fraus s'i porien fer si y fejen mixtures algunes en frau del General, y que·y sia posat lo plom; y assò comense a córrer finit lo present trienni.

Acerca de notaris y porters.

Ítem, per llevar los abusos se són fets fins assí per los notaris de la Deputatió en fer pagar als pledejants excessius salaris molt majors dels que·s paguen als notaris de la Règia Audiència, per ço sia statuhit y ordenat que los notaris de la Deputatió y porters per fer les intimes y altres exercicis no puguen exhegir més salaris que se exhigiran per los notaris y porters de la Règia Audiència, sots pena de privatió de sos officis y salaris sempre que lo contrari serà fet.

Que sien llevats los surrogats dels officis.

E per llevar los abusos se són fets axí en la casa de la Deputatió com fora de la casa, que molts officis són servits per surrogats, lo que se és prevengut entre altres respectes per ésser provehits los dits officis en persones que no són aptes ni sufficients y no //751v// condecents per dit offici, y per ço sia provehit y ordenat que tots y qualsevol officials de la Deputació o del General, axí dins Barcelona com fora, hagen de servir personalment sos officis, salvat en temps de malaltia o justa absència, obtinguda llicència per los diputats; y sempre que·s trobarà que no faran residèntia personal los dits officials, que lo dit offici sia provehit ab lo modo y forma que ab los capítols de la present Cort està disposat; y dexant-ho de fer los diputats, incórreguen en privatió de sos officis y de sos salaris y se'ls puga demanar en la visita.

Que diputats no pugan interpretar ningun Capítol de Cort; y si y haurà algun dupte, qui ho haurà de fer.

Més havant, volent la dita Cort que totes les coses que per la bona administratió de la justítia y bé y utilitat del General se conserven y sien conservades y servades conforme la intentió de la Cort, vol y statueix y ordena que deputats per via directa ni indirecta, per ninguna causa ni rahó, no puguen interpretar ni interpreten ningun Capítol de Cort, per si ni per assessors ordinaris, ni fora de la casa, *etiam* ni per doctors del Real Consell Civil ni Criminal, axí en los capítols que toquen a la exactió dels drets del General com en tots los demés capítols tocants al despendre diners del General y en los que toquen a justítia y altrament, entenent y volent la Cort que tots se hajen de servar de la manera que jau y a la lletra y no altrament; y assò a pena que los tals deputats sian aguts per inhàbils y desanseculats y de haver de pagar de béns propris; y per tant, tostemps y quant y haurà algun debat o accorerà algun debat o duptes sobre la interpretatió de algun //752r// capítol, que en tal cas per los deputats y oydors sian ajustats y con-

ecle2 29/3/04 19:21 Página 816

vocats tots los brasos ab crida general; y ajustats y convocats dits brasos, a més veus, per quiscun stament hagen de ésser elegides sis persones per scrutini, que sien divuyt persones; les quals divuyt persones per dits braços elegides, sens cridar-i ninguna altra persona ni pendre altre parer, se hajen de ajustar encontinent en una instàntia de dita Deputatió y, donant la interpretatió, o la major part dels divuyt, al capítol sobre lo qual se tindrà dupte, a la declaratió de les quals divuyt persones se haja de estar, tota exceptió remoguda.

Enseculations en la Deputatió de fills y néts de la vila de Perpinyà.

Ítem, statueix y ordena la present Cort en favor dels fills y néts dels burgesos naturals de la vila de Perpinyà que tostemps y quant vagaran per mort de sos pares y avis alguns llochs de deputats y oydors de dita vila de Perpinyà y que, en lloch y per mort de aquells, puguen ser inseculats los dits fills y néts de aquells per línea masculina hàbils y suficients, axí com està concedit als ciutedans de Gerona ab lo Capítol 18 de les Corts del any 1542.

Enseculatió de sinch mercaders a oydors de consell de la vila de Perpinyà.

Ítem, supliquen los matexos síndichs de la vila de Perpinyà que en los llochs de oydors tenen los burgesos de Perpinyà, ço és, en los sinch primers llochs que vagaran en la Deputatió, sian acullits per havant sinch mercaders de la matexa vila, los quals sien estats cònsols terços o quarts o que de present o sien en dita vila de Perpinyà, segons està disposat en lo Capítol 19 //752v// de les Corts de l'any 1542, conforme està concedit a la ciutat de Gerona.

Que les bolles de terres de barons sien aplicades a les ciutats y viles reals.

Ítem, per quant lo dit General reb molt gran detriment en lo arrendar les bolles que tenen lo cap de la col·lecta y officials y ministres de aquelles en algunes viles y llochs de barons, com se veja la experièntia que los dits barons y senyors les tenen arrendades a manco de llur ver valor, perquè ningú al temps que·s arrenden no·y vol dir lo que·y dirien per no tenir competènties ab lo dits barons y senyors; y per dit effecte, com està dit, tenen aquelles arrendades a molt baix preu, en molt evident dany y pèrdua del dit General y drets de aquell. Per ço, se statueix y ordena que, finit lo present trienni, que totes les dites bolles que estan en dites viles y llochs de barons sien aplicades y unides a les taules de dit General de les ciutats y viles reals, ço és, de la vila de Arbeca a la bolla de la ciutat de Lleyda y la de Cardona a la ciutat de Manrresa y la de Santa Coloma de Queralt a la vila de Cervera y la de Torradenbarra a la ciutat de Tarragona y les demés del present Principat segons als deputats y oydors de comptes del General aparexerà, segons la distàntia dels llochs; ab tal, emperò, que los arrendadors de dites bolles hajen y sien tinguts y obligats en tenir una taula en les predites viles y llochs de barons ha ont era lo cap de ditas bollas, per haver-las llevadas de allí, y tinguen comoditat de bollar com se fa en altres parts.

Que diputats no puguen pagar cosa ninguna sinó per dita de taula de la ciutat.

Per les moltes confusions que lo compte de correu y de menut causa en la Deputatió, moltes voltes s'és vist que, no volent //753r// lo racional pasar un compte per haver-i coses en ell contra Capítols de Cort y altrament, y deputats fer deliberatió que aquell tal compte fos pagat sens ser passat per lo rational y pagar-se de dit compte de correu y de menut, tot contra Capítol de Cort, y per molts altres respectes que·s porien deduhir, per lo que convé al bé y útil del General y que no·s puga rèbrer bescompte ningú, statueix

ecle2 29/3/04 19:21 Página 817

y ordena la dita Cort que d'esta hora en avant los deputats no puguen despendre dinés ninguns del General ni sia pagat cosa ninguna a ninguna persona que per ninguna via de cobrar res del General que no sia per dita de taula de la ciutat, si no serà alguna partida fins en vint lliures; y que d'esta hora en avant no se haja de portar en la Deputatió altre sort de comptes sinó tant solament lo de la taula de la ciutat, y que tots los comptes que·s pagaran o se hauran de pagar a persona ninguna o haja de ser primer examinat per los tres hoydors y per lo rational de la casa de la Deputació y no altrament; y si comptes ninguns se hauran de pagar a mestres de cases o menobres o fusters que fos cosa que·s agués de tenir compte ab los jornals de aquells tals, que lo regent los comptes haja de continuar ab un llibret si obres ningunes se faran en la Deputatió de les persones que treballaran a les dites obres, y quant se haurà de pagar ningun compte a ninguns mestres de casa o fusters haja de estar firmat y aprovat per lo dit regent los comptes que haurà portat lo compte dels jornals, y aprés sia vist y examinat per los tres oydors de comptes y rational; y de aquexa manera sien passats y pagats los comptes y no altrament. Y si cars serà que ab deligèntia se haurà de despedir promptament algun correu //753v// o los deputats voldran trametre promptament alguna persona que serà menester de prompte diners de comtants per haver de dar a les dites persones, que per anassò tant solament haja de tenir lo regent los comptes en son poder cent lliures per a quant se offerirà una cosa de aquexes dos coses, y no altrament, per poder-ho pagar; y que lo regent los comptes sia obligat en la rahó matexa de donar lo compte en concistori de allò que hauria pagat y que aquell tal compte sia remès als oydors y rational que passen dit compte, y axí sia passat; y que en lo rational sia fet debitor lo regent los comptes de aquellas cent lliures que per los deputats se seran estades girades y aprés, quant donarà lo compte del que haurà pagat y lo dit compte serà pasat, li sia fet bo al encontra de son compte, y no altrament.

Dels qui trauen monedes del regne sens pagar lo dret del General.

Per lo que·s veu clarament lo gran excès que los mercaders fan en treure monedes del Regne de Catalunya per a portar aquellas en Fransa o en Itàlia y aquelles trauen per mercaderia sens pagar lo dret del General, valent-se y ajudant-se de propri ús donat a persones no conegudes, procurant de haver aquelles de deputats ab motius falsos. Per ço ordena la dita Cort que de aquesta hora en avant los deputats ni oydors de comptes no puguen donar ningun propri ús de més de quantitat cent ducats que lo dit propri ús estiga firmat tant solament de mà de un deputat o oydor, y que sia molt certificat que aquell tal no·l demana per mercaderia; y si lo tal propri ús serà donat per ningun françès o mariners y hòmens //754r// de barcas, que aquell tal propri ús sia de ninguna forsa ni valor y aquella moneda sia cayguda en frau; y si ningun altre propri ús se haurà de donar a ninguna persona principal o cavaller de major quantitat, que aquell tal propri ús haja de estar firmat de mà de un diputat o oydor y no altrament; y que sia manat, com de present li mana la dita Cort, al albaraner del General, a pena de privatió de son offici, que no done lo colp ni scriga ningun propri ús que no estiga firmat de dits deputats que sia de major quantitat de cent ducats.

Ítem, los dits tres brasos statueixen y ordenen que de aquesta hora en avant ninguna persona de qualsevol grau o condició gose ni presumesca de tràurer ninguna de monedes de or ni plata del Regne de Catalunya, axí per mar com per terra, sens aquelles haver-les manifestades y pagat lo dret al General, sots pena de pèrdrer aquellas com a

ecle2 29/3/04 19:21 Página 818

cosa cayguda en frau, com ja està disposat per Capítols de Cort. E si cars serà que d'esta hora en avant ninguna de les dites persones, per si o per terseres persones, traurà o farà tràurer ninguna de les dites quantitats de monedes per a ninguna de les dites parts sens haver manifestades aquelles ni haver pagat lo dret al General [y si, dins sis mesos tant solament y no més avant, seran acusades al General] per acusador y per aquell tal seran donades bastants proves als deputats de manera que la veritat se sàpia o la quantitat o part de la moneda que serà estada treta del Regne, de manera que lo ànimo dels judicants reste saneat, axí que la tal acusatió passats dits sis mesos cesse y passats aquells no se'n puga haver rahó alguna, vol y ordena la dita Cort que aquell tal qui haurà treta la dita cantitat de moneda sia condempnat en tanta quantitat com li serà estat provat //754v// com a cosa cayguda en frau y com si se fos trobada *crimine fragante*; y que a l'acusador sia donada la quarta part conforme als altres fraus condempnats per los deputats; y que si se sdevindrà tràurer la dita moneda ab barca o altre vexell y lo barquer scientment y consentirà en lo frau, embarcant las ditas monedes clandestinament sens haver pagat lo dret de dos y mitg per cent, sia desembarcada y cayguda en pena de deu lliures, ultra la pèrdua de la moneda; y mana la dita Cort que de aquella tal moneda los deputats no·n puguen fer gràtia alguna de la part que tocarà al General, reduhint lo dret del General que vuy se acostuma de pagar per tretas de monedas, sia reduhit com se redueix a rahó dos sous y mitg per cent.

Capítols com se ha de cobrar les terçes dels arrendaments de les bolles del trienni corrent y de les bolles que per havant se arrendaran.

Més havant, ordena y mana la dita Cort al exactor del General, a pena de suspentió de son offici y de perdre la terça de son salari, que si los arrendadors de les bolles del trienni corrent y dels que per havant se arrendaran, dins vint dies aprés que la terça de dits arrendaments serà finida y no hauran girat a la taula de la ciutat tot allò que per rahó de ditas terças seran obligats, sens restar-i ròssech ningú, que encontinent passats dits vint dies pose en exequtió tots aquells que hauran dexat de pagar y assò ab tot effecte y forsa, com convé per dites exequtions, sens posar-i en res exceptió ni dilatió ninguna fins a tant que lo General sia íntegrament pagat. Y si per cas li fos manat per diputats paràs dites exequtions, que aquelles no les pugue parar //755r// sens exprès manament en scrits y no altrament. Manant y ordenant la dita Cort als dits deputats que en res no consentan ni manen parar dites exequtions, sots pena de pèrdrer la tersa de llur salary de deputat que immediadament los serà a paga, y per ningun temps la puguen rebre, y de pagar de béns propris al General to[t] lo dany que lo General ne rebés per dita rahó.

Capítol dels sobrecollidors de les entrades del General.

E perquè los sobrecullidors de les entrades y exides del General no puguen d'esta hora en avant poder-se retenir envers si ningunes de les pecúnies de llur receptió, ans aquelles per aquelles hagen de posar a la taula de la ciutat, conforme són obligats, vol y ordena la dita Cort que los dits sobrecullidors hagen de anar a la llur sobrecol·lecta quatre vegades lo any y que no·y puguen anar sens portar-se'n lo llibret de la Creueta firmat de mà dels tres deputats o del oydor que·s trobarà del bras de aquell deputat que serà absent de aquell concistori; y dos dies aprés que serà tornat se hage de presentar en concistori y fer ostentió als deputats de tots los llibres y demés que haurà aportats; y que dexant de aportar ningun llibre ni dinés de ninguna taula, ha de notificar-ho encontinent per a què los deputats en la hora matexa hagen de trametre, a cost y despeses de dit

ecle2 29/3/04 19:21 Página 819

sobrecullidor; y que lo dit sobrecullidor sia tingut y obligat, encontinent passats vuyt dies, ans de posar-se a comptar, de haver girat en la taula de la ciutat tots los dinés que haurà portats y aprés comptar; y assò a pena de suspentió de son offici y de perdre lo salari de aquella anyada y que per ningun temps la puguen rebre; y dins los dos mesos hagen de haver comptat ans de tornar a la sobrecol·lecta, y no havent pagat hajen a provehir altri per ell, y lo exactor del General encontinent lo hagen de executar los deputats y oydors a ell y a ses fermanses, sens poder en res parar dita exequtió.

755v// Capítol del receptor de les taules de la col·lecta de la bolla de Barcelona y dels fraus.

Y pus lo offici del receptor de les taules de la col·lecta de la bolla de Barcelona té la ciutat consemblant a la servitut dels sobrecullidors, ordena la dita Cort que lo dit receptor haja de servar tot allò que ab lo precedent capítol està disposat als sobrecullidors de les entrades y exides, sots les matexes penes en dit capítol contengudes; si no haurà comptats los fraus dels sis mesos immediadament passats, no pugue rebre la terça de son salari ni deputats la·y puguen dexar rebre per ningun temps.

Capítol del receptor de la taula de la bolla de Barcelona de las entradas y exidas del General.

Axí com fins assí los dos receptors de la bolla de la taula de Barcelona y lo receptor de les entrades y exides de la taula de Barcelona no pagaven les vàlues de llurs quinsenades fins a tant que aquelles fossen comprovades y carregats al General, vol y ordena la dita Cort, perquè no puguen los dits servir-se de ninguns diners dels drap y sedes de la bolla de Barcelona y axí mateix lo de les entrades y exides del General, a pena de suspentió de sos officis y de pèrdrer la terça de llur salari, que cada dia ans de tancar la bolla y lo General hagen de comprovar ab los receptors les quantitats tant solament dels dinés que en aquella jornada hauran despatxat y bollat y aquelles assenten ab un[705] qüern, a ffí que, finida que sia la quinsenada, se sàpia la vàlua de aquelles; y per anassò mana la dita Cort als dits receptors, a pena de suspentió de sos officis, que dos dies aprés que la quinsenada serà finida hagen de haver girat a la taula de la ciutat tot allò que hauran valgut; y si passats los dos dies no hauran pagat, hagen los deputats de posar altri per ells en sos llochs fins a tant hajen pagat, a cost y despeses llurs, y perdan la terça de llur salari irremissible.

756r// Capítol del receptor de les avaries de les compositions que fa la règia cort y del receptor dels salaris dels doctors del Consell.

Lo receptor de les avarias de les compositions que fa la règia cort y lo receptor dels salaris dels doctors de la Real Audièntia de quoranta sous en avall sien tinguts y obligats, quinse dies aprés que la terça serà finida, de girar a la taula de la ciutat tot allò que valia la dita tersa a bon compte, ans que[706] aquelles sien comprobades, volent la dita Cort que per res no puguen detenir los dinés del General; y axí mateix se mana al exactor del General que, encontinent que la terça serà finida, lo receptor dels salaris haja de saber lo que dita tersa haurà valgut y, comprobada que la haja[707], lo'n fassa debitor en

705 *A continuació, repetit,* ab un.
706 *continuació, ratllat,* no p.
707 *A continuació, repetit,* de saber lo que dita terça haurà valgut y comprobada que la haja.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 820

lo «Ferrando paga», axí com li és estat ordenat per diputats, pus lo dit compte no pot estar en llibre de vàlues per causa que aquelles partides en la taula de la ciutat se giren a compte de salaris, y assò perquè puguen veure los deputats lo que dit receptor deurà; y si dins los dits quinse dies no hauran girada la vàlua de dita terça, hajan de provehir los deputats o altre per ells y perdan la tersa de llurs salaris irremisible.

Capítol de la exactió que han de fer los deputats.

Avent posada forma la dita Cort ab la cobransa de les terçes dels arrendaments de les bolles del trienni corrent y les que per havant se arrendaran y per lo semblant a tots los officials qui reben pecúnies del General, declarant més havant ab lo present capítol la dita Cort com d'esta hora en avant que ningú puga endarrerir-se y venir a deure al General molt, volent que tot allò que en los precedents capítols està disposat del segon fins al present sens en aquells los deputats en res las puguen derogar, ans bé se hagen de servar a la lletra y que aquells //756v// fassen servar sens exceptió ni interpretatió ninguna, vol y mana la dita Cort al rational de la casa de la Deputatió qui aporte lo llibre de vàlues ha ont estan assentats tots los comptes, a pena de privatió de son offici, que si los deputats no hauran servat y fer servar tot lo contengut en dits capítols que al rebre de la terça los deputats de son salari del primer dia de juny no despedesca la certificatòria de dita terça, sots la dita pena y de pagar-ho de béns propris al General. Axí mateix se mana ab les matexes penes al scrivà major y regent los comptes y al ascrivà de les àpoques que no posen les àpoches en forma dels deputats ni aquelles despedescan ni fassan, ni fasan deliberatió ni aquellas posan en albarà, ni los assessors del General puguen fer-hi provisió, ans bé vol la dita Cort que si al contrari serà fet, que los deputats perdan lo llur salari de un any y sian fets inhàbils de sos officis y desanseculats.

Capítol sobre les executions que·s hauran de fer fora Barcelona.

Per lo que moltes voltes no està en mà dels deputats fer lo que són obligats en la cobransa de les pecúnies del General per los molts abusos que·y ha que los porters fan fora de Barcelona, volent posar remey a què dites exeqütions se fassen promptament y no·y puga ningú posar dilatió ninguna, vol y ordena la dita Cort que sempre que los deputats hauran determinat y manat al escrivà major del General que despedesca ninguna commissió a ningun porter per fer ninguna exeqütió fora de Barcelona, que lo scrivà major del General, a pena de pèrdrer la terça de llur salari, encontinent lo dia mateix que li serà estat manat haja de haver donada dita commissió; y axí mateix se mana al qui té càrrech de registrar aquellas que encontinent aquella despedesca sots les matexes penes y als porters a qui les tals commissions seran estades fetes, a pena de perdre y restituhir tot //757r// allò que hauran rebut en aquella anyada y de estar trenta dies a la presó, que en dita exeqütió no·s detinguen un dia més del que ab dites commissions los està ordenat, y que hajen de fer les exeqütions ab la forma que convé y no com han fins assí, que no fejen sinó presentar-se y no passaven avant dites exeqütions; y que no puguen exegir sinó una dieta cadal dia y aquella la hajan de prestar aquells tals que ells hauran posats en exeqütió, y no fassen pagar més de allò que a ells los pertany; y que lo exactor del General haja de tenir compte ab un qüern dels porters que seran anats fora; y si faran lo contrari dels quals[708] està ordenat, quant sian tornats los fassa castigar als diputats.

708 *En lloc de* del que·ls.

ecle2 29/3/04 19:21 Página 821

Que lo dret de mig de més tint sia estinct.

Ítem, que quant lo dret de plom de més tint de sí és poca cosa y de poca importàntia, lo qual dret no·l paga sinó pobre gent, per ço, que sia statuhit y ordenat que de aquí al devant que predit dret sia llevat per lo venir del dia de la conclusió de les presents Corts en avant, per la matexa rahó que ninguna roba feta mudant de tint no haja de pagar cosa alguna, si bé se haja entès que fraudulosament alguns arrendadors ne hajen exhigit dret.

Deutors del General y fermanses quant poden concórrer.

Ítem, que qualsevol deutor del General, axí principal com partícip, no pugue concórrer a diputat o oydor que no haja pagat vuyt dies abans de la extractió lo que deurà al General, ço és, dels deutes y pagues seran caygudes fins dita jornada; entès emperò que si aprés que serà deputat o oydor caurà lo predit deute o paga alguna, que en tal cas lo salari o terçes que li cauran per rahó de son offici lo haja de detenir lo General en descàrrech de son deute.

757v// Dins quan temps han de ésser despedits los qui donen comptes.

E per quant per lo rational de la Deputatió y oydors de comptes, per no voler despedir les persones qui aporten dits comptes, són detenguts per molts dies, ab gran dany y detriment de aquells, que per tant sia provehit y ordenat que, presentat qualsevol compte per qualsevol persona, haja de ésser despedit dins tres dias aprés de la presentatió de aquell si ja no·y havia algun dupte; y si als duptes del predit compte s'i havia satisfet per lo qui lo haurà donat, que dintre tres dies hage de ésser la tal persona despedida per los deputats o oydors; altrament, passats los dits tres dies, tot lo temps que estaria sia a compte del rational y oydors y li sian donats setse sous per quiscun dia dels salaris dels rationals y oydors.

Los deputats no puguen empachar les terces dels officials ordinaris.

E per quant se és vist moltes voltes que, no podent rebre los deputats y oydors de comptes llurs terçes de sos salaris per no haver fetes les deligènties degudes, conforme a Capítols de Cort, prohibexen y no donen lloch a què los officials reban llurs terças, los quals en res no són culpables; per ço, ordena la dita Cort que de assí enllà los deputats y oydors no puguen empatxar ni fer detenir les dites terces de llurs salaris als dits officials, ans bé aquelles reban sens empatg ni contradictió alguna.

Qui deu al General no puga ésser fermansa ni puga tenir arrendaments.

Ítem, per provehir a la indempnitat del General, ordena la dita Cort que los deputats y oydors de comptes no puguen lliurar arrendaments ni pendre per fermançes a alguns que deuen al General y que la paga sia ja cayguda o sien fermançes //758r// per altres coses, fins a tant que llurs deutes y obligations sien extinctes.

Que los deputats no pugan dexar la tapiceria, plata ni altres coses.

Ítem, per provehir als danys que per havant se porien seguir en lo prestar y dexar los deputats y oydors la tapiceria y plata y altres qualsevol coses de la casa de la Deputatió, ordena la dita Cort que, d'esta hora en avant, los deputats y oydors no puguen ni·ls sia lícit ni permès de prestar ni traure de la casa de la Deputatió ningunes de dites coses;, y que lo regent los comptes qui té càrrech y comanda aquelles no puga en ninguna manera dexar als dits deputats ni oydors ni altres qualsevol persones, ni li puga ésser manat per dits deputats ni oydors, si no serà a la seu de Barcelona, so pena de perdre una tersa de son salari qui tal farà.

Que lo número de les guardes del General sia reduhit a cert número.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 822

Ítem, per los grans abusos que fins assí se són fets en fer excessiu número de les guardes del General, lo que <és> sots dita color fan moltes insolènties, y per ço statueixen y ordenan los tres brasos que lo número de les dites guardes sia a cert número; y perquè madurament sobre lo número de les guardes sia provehit lo que més convindrà, que les divuyt persones que per los tres staments seran elegides quiscun trienni per visitar los deputats y oydors y altres officials del General, que sia per aquelles divuyt persones feta la nominatió del número de les guardes del General de Catalunya y que més de aquell número no puga haver provehit; que per mort del número y del lloch de les guardes seran anomenades y sien posades y anomenades altres persones, sols no pas dit número, y que sian cathalans y no sian estrangers.

758v// Salari de assessor quant anirà fora ciutat.

Ítem, per quant se ha vist a la experiència que no havent-hi taxats salaris per als assessors quant ixen de Barcelona per affers del General, que sia statuït y ordenat que totstemps y quant convindrà al General haver de enviar algun assessor per coses que convinga al General, los sia taxat per salari quiscun dia tres ducats per salari y per la despesa tant solament, ab què haja de dexar un doctor condecent per servir son offici, com està disposat ab los altres officials.

Com se han de cometre les causes de suplicatió.

Ítem, com se vejen a la experiència que les causes de supplicatió qui·s cometen per los deputats quant se supplica de alguna provisió o sentència se cometen moltes vegades a doctors los quals a les parts los estan bé, que per ço sie statuït y ordenat que sempre y quant se supplicarà per alguna part de alguna provisió o sentència y la predita causa de supplicatió se haurà de cometre a tres doctors, que sien anomenats sis per los deputats, los quals se han de cometre ab albarans en concistori, presents per les parts, en un barret y se'n hayen de tràurer tres per fer la dita causa de supplicació, ab què de dits doctors no puguen ésser officials reals, Capitania General ni de altres tribunals reals ni del Sant Offici.

En quina manera se han de pagar los drets del General en Perpinyà y Conflent.

Ítem, per la quietut y repòs dels poblats dels Comptats de Rosselló y Cerdanya, que sia statuït y ordenat per la present Cort, a supplicatió dels síndichs de la vila de Perpinyà, que lo Capítol 10 de les Corts del any 1547, lo qual dóna forma en quina manera //759r// se han de pagar los drets del General, que lo predit Capítol sia'n de nou ab la present Cort instituït y observat a la lletra com en aquell està contengut, y que sia durador fins a les primeres Corts.

Ha ont ha de posar lo col·lector o receptor de la vila de Perpinyà les monedes de la Generalitat.

Ítem, la dita Cort statueix y ordena que los col·lectors o receptors dels drets del General dels Comptats de Rosselló y Conflent *(sic)* sia compel·lit de aquí al devant que haja de diposar a la taula comuna y assegurada totes les pecúnies que prosehiran de la dita col·lecta de dit Comptat de Rosselló y Cerdanya y no en altra part, a compte de deputats o receptor; y que quan demanen los dinés sia en plata, a pena de privatió de son salari per temps de un any.

Sobre lo rescatar alguns emoluments exessius se fa pagar lo scrivà major de la Deputatió y altres officials de dita casa.

Ítem, per quant se ha donada quexa a la present Cort que lo notari major de la casa de la Deputatió reb alguns emoluments de les despeditions dels privilegis y offi[cis] y

ecle2 29/3/04 19:22 Página 823

altres actes, los quals emoluments no li serien deguts per Capítols de Cort sinó per haver-o introduhit los matexos notaris, e per donar forma que dits emoluments no sian indebitament exhigits, que sia statuït y ordenat que un mes aprés de la conclusió de les presents Corts los deputats que vuy són hajen de juntar los braços dels tres staments, com ab altres capítols en la present Cort està disposat, y dits tres brasos junts hagen de elegir divuyt persones, sis de cada estament, les quals divuyt persones hajen de remirar tots los emoluments que lo dit notari major reb y se fa pagar de tots los actes y privilegis y lletres, //759v// exequtions y altres qualsevols actes, los quals puguen llevar absolutament y resecar lo que·ls paregue ésser excés; y lo que·s diu del notari major sia entès de tots los altres officials del General, així dins Barcelona com fora de Barcelona, los quals per rahó de son offici reben emoluments; a la declaratió y determinatió del que les predites divuyt persones ne faran se hage de estar, tota exceptió remoguda acerca de la exactió de dits emoluments, encarregant-ho a llurs concièn ties, com si fora fet en la present Cort, per la potestat que ab lo present capítol se'ls dóna; la qual deliberatió hage de ésser continuada y escrita en son lloch condesent y aprés ab una taula en lloch públich de la Deputatió, per a què tots la puguen vèurer y llegir y los visitadors tingan particular cuydado de visitar-los.

Capítol sobre les exequtions fora Barcelona.

Ítem, que les exequtions que se offeriran haver-se de fer contra los debitors del General fora la ciutat de Barcelona sia feta a un porter y aquella vaja dirigida al diputat local de aquella col·lecta ha ont la dita exequtió se haurà de fer; y que hage de pèndrer lo notari y ministres de aquella Diputació local los que haurà menester per dites exequtions y los fassa pagar sinó una dieta tant solament, y aquella la haja de compartir entre tots aquells que haurà mesos en exequtió y no altrament, a pena de restituhir-o doblat al General y estar trenta dies a la presó; y per lo semblant, si gens se detindrà més dels deu dies per los mobles y trenta per los inmobles; y ser revocat de guarda si·u serà y per ningun temps no puga tornar ésser ni anar a ninguna altra exequtió.

Que officis de diputats locals se hajen de provehir en persones aprovades y hàvils.

760r// Ítem, que les provisions dels officials de diputats locals se hajen de provehir ab los dits officis persones honrrades y de qualitat y que sàpian llegir y escriurer; y que en els ciutats o viles que s'i trobaran inseculats al punt que se hauran de provehir los tals officis que n'i haja inseculats de deu en amunt, hajen a trèurer a ssort hu de aquells que aleshores se trobaran inseculats per a diputat local; y en les parts que no s'i trobaran inseculats fins a dit nombre, se hajen de provehir com està dit, y hajen de provehir hòmens honrrats de aquella vila de bon nom y de bona fama.

Forma com han de venir los comptes de les deputations locals foranes.

Ítem, per quant se és vist per experièntia que molts co[mp]tes de diputations locals no venen ab la forma deguda conforme a Capítols de Cort, uns per no venir dins lo temps y altres per los deputats locals o llurs assessors hauran feta gran[709] de la pena del frau o per altres coses, y los dits comptes se dexen de posar al rational de la Deputació; y aprés, los diputats fan deliberació que lo salari del deputat local sia pagat, dient que és estada culpa del assessor; per ço, ordena la dita Cort que si d'esta hora en avant en los dits comptes y

709 *En lloc de* gràcia.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 824

haurà tals dificultats que lo racional no·ls pugués pasar, que deputats no pugen fer deliberations de aquells tals comptes, ans bé perdrà lo deputat local allò que ell haurà concentit fer que fos contra Capítol de Cort y no altrament si no serà firmat per assessor; y si serà firmat per dit assessor y així per culpa del assessor, que·u haje de pagar lo assessor y que aquell compte sia passat y rematat encontinent, fent de debitor aquell tal que tindrà de restituhir allò al General, que encontinent s'i haje de tremetre un porter per fer la exequtió y lo assessor sia privat de //760v// son offici y provehit altri per ell.

Que les calses de estam y gorres no paguen de entrada més de quatre dinés per lliura.

Ítem, per lo que·s veu que les calses de estam y gorres y tota roba feta paga de entrada en Cathalunya deu sous per lliura de dret y los qui ne aporten procuren defraudar lo dret y haver aquelles de propri ús y lo General ne reb molt poca utilitat, y los poblats haurian ab molta comoditat moltes de dites coses si lo dret no fos tant gran y per mercaderia ne portarien moltes en Cathalunya, de manera que lo General ne hauria més útil y los pobres també; per ço, mana la dita Cort que tot allò que serà necessari per habillaments de homes y de dones que fins assí ha pagat deu sous per lliura de entrada en Cathalunya, pague tant solament a rahó de quatre dinés per lliura, com les altres mercaderies.

Que diputats no puguen crear officis, augmentar salaris y fer creximonis axí a ells com encara a official ningú, se especta a la Cort General.

Ítem, per quant notòriament se és vist y se veu lo gran y notable dany que lo General ha rebut de alguns anys a esta part per haver fet los deputats y oydors, ab consell de sos assessors, lo que no·ls estave expressament permès per Capítols de Corts, en crear officis nous, augmentant salaris, fer creximonis axí a llurs officis quant als officials que a ells toca, aparegué e per ressacar tant notable danys ordenen y declaren los tres braços de la present Cort, ab voluntat de vostra magestat, los deputats de Catalunya no tenir ni haver tingut poder algú de crear officis, fer salaris, augmentar-los, fer creximonis a ssí matexos ni a officials alguns en qualsevol manera alguna, com *re vera* se entenga spectar dit negoci a la Cort General; //761r// y si lo contrari temeràriament serà atemptat de assí havant, a més que sia tingut per ninguna efficàsia y valor, los diputats, assessors, notari y tots los officials que en tal hauran cabut encontinent sian tinguts per inhàbils de sos officis perpètuament y a restitutió dels salaris hauran rebuts, y que ab la primera visita per la present Cort ordenada sian los qui contrafaran al present capítol per los visitadors condempnats en les penes en lo present capítol contengudes.

Ítem, declara y ordena la present Cort que, per més clarificatió del deduhit ab lo precedent capítol, que no sien tinguts per officials del General axí dintre Barcelona com fora Barcelona y per tota Cathalunya, Comptats de Rosselló y Cerdanya sinó tant solament los que devall lo present capítol seran anomenats y designats; y més, que no puguen rebre altre salari de què a quiscú, tant a diputats com a hoydors y altres officials, los serà tachat; y si lo contrari serà presumit fer, incórregan los deputats y altres officials en les penes en los precedents capítols contengudes.

Ítem, per quant està disposat per Capítol de Cort que en les deliberations que los deputats fan en concistori de la Deputatió y hajen de entrevenir la major part, en què n'i ha de haver hu de cada bras, y com sempre sinó de poch ensà s'és praticat que aquella major part se entenia que havian de ésser quatre; per ço, per a què no·s puga posar dificultat en la declaratió de dit Capítol, vol la dita Cort que d'esta hora en avant aquella

ecle2 29/3/04 19:22 Página 825

major part se entenga que han de ésser quatre y ab què de aquell n'i hage hu de cada bras, sens poder-hi posar interpretatió ninguna.

761v// Quantes han de ésser les guardes del General dites mosquetes.

Ítem, per los molts abusos que se han seguits de les guardes extraordinàries dites mosquetes del General, perquè no se'n puguen provehir més de aquelles que la present Cort troba ésser convenient al General, ordena la present Cort que los deputats no·n puguen provehir en cada col·lecta més havant de sis ultra los ordinaris, salvo que la bolla y col·lecta de Gerona és gran y la de Perpinyà, Vilafranca de Conflent, Puigcerdà, Tremp y Pallàs y la Seu de Urgell, Lleyda y Tortosa, que són col·lectas fronteres de Fransa, que en cada huna de aquestes col·lectes n'i puguen provehir en nombre de vuyt[710] guardes y no més, y axí mateix ab la de Barcelona; y per a què se haja de servar, se mana al scrivà major del General que no puga despedir ninguna commissió a ninguna d'estas guardes sinó fins a dit nombre y que porte compte ab un qüern; y assò a pena sempre que se li provarà en contrari de perdre una terça de son salari irremisible y que ne hajen de acusar en visita.

Ítem, que al passar dels comptes que donarà lo qui fa los ploms del General, que lo racional, a pena de restituir-o doblat al General de béns propris, no·ls puga passar sinó tant solament a la valor per quintar de allò que trobarà que en aquell temps se serà venut lo plom en Barcelona y serà estat despachat al pes del rey y no altrament, en què per la fàbrica de dits ploms li haja de ser pagat per les guardes a rahó quatre lliures per quintar, ço és, per diminutió del plom y per tots gastos y despeses per la fàbrica de dits ploms y per los camacurts, a rahó tres lliures per quintar per la dita rahó y no altrament; y sempre //762r// se haja de servar la susdita forma y los diputats no li·n pugan pagar més per deliberació.

Ítem, que sempre que als diputats seran presentades ningunes suplications y en aquelles apparrà no haver-les de decretar per justítia ni provehir-les, que sien tinguts los deputats de donar satisfació a la part ab la matexa supplicatió las causas per què se dexa de decretar ni provehir, y assò per obviar a que la part no puga quexar de denegatió de justítia; altrament, se concent a la part que de allò ne puga llevar acte y que·l notari y scrivà de la Deputatió sia obligat a pendre'n acte y donar-ne còpia a la part dins dos dias, so pena de la privatió de son offici; y en cas de recuperatió de dit scrivà, puga dita part fer-ne llevar acte de dita recusatió a qualsevol notari fora de la causa perquè conste y fasa fee per a la privatió del offici del scrivà, y per agravi y, llevat dit acte, puga recórrer en visita contra de aquells tals diputats o oydors o assessors; y axí mateix, si causes de appel·lations seran que per lo Capítol 4 de les Corts de 1547 se deguen cometre altres nous assessors y anaquellas y serà posat algun dubte, que en tal cas los deputats dins deu dias aprés que la part haurà supplicat hajen de anomenar tres nous assessors per a què vejen y declaren dins deu dies si aquell tal pot suplicar o no; y podent supplicar, que los deputats dins tres dias aprés hajen de haver comesa aquella causa a tres nous assessors, conforme en dit Capítol de las presents Corts està disposat, y no als matexos assessors de la casa de la Deputatió.

Ítem, per lo que se és vist que en los Capítols de Cort, de poch ensà, en los marges de aquells sien trobades algunes postil·les contant moltes deliberations y declarations

710 divuyt, «di» *ratllat*.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 826

fetes per diputats y doctors del Real //762v// Consell y aquelles no són estades rebudes ni aprovades per ningú, per tant la dita Cort de nou proveheix y ordena que totes aquelles deliberations y declarations que·s trobaran ésser fetes contra forma de Capítols de Cort que sian agudes per revocades y de aquelles no se'n puga haver rahó ninguna ni·s pugan tràurer en conseqüèntia d'esta hora en avant.

Que lo dret del çaffrans sia arrendat.

Com fins assí han sempre acostumat los diputats y oydors de trametre cada any dues guardes del General a cullir lo dret dels çaffrans que·s cullen en les parts de Urgell, y de primer y acostumaven de anar dels matexos officials del General; y lo dit dret se veu per experièntia que, ans de anar en augment, va en disminutió y los gastos són més grans al present que may són estats y les dietes se han de pagar grans als qui van a cullir dit dret; y veu-se que moltes voltes per les provisions dels tals officis, axí los deputats com les persones que se procuraven dits officis, moltes voltes se'ls han procurat ab interventió de dinés que pagaven a diputats o a terceres persones, de manera que se'n han seguits molts grans inconvenients y moltes voltes se han suspitat que no·s fraudàs molta part del dret; per llevar tota manera de suspita per lo que·s veu ser molt convenient al General, <o> ordena la dita Cort que cada any los deputats hagen de fer encantar en la llotja de Barcelona, en lo temps que encantaran los arrendaments de les bolles, ço és, de tres en tres anys, los dits drets dels çaffrans que·s cullen en les dites parts de Urgell y que aquell lliuren al més donant de la mateixa manera que lliuraran les bolles, y que aquell tal arrendador haja de ben assegurar lo dit dret per lo dit preu que·l haurà llevat al encant ab moltes bones //763r// fermanses, y que sien obligats en pagar al General de tres en tres mesos, conforma les bolles del General; y que, encontinent finit que serà lo primer any de dit arrendament, haja de haver pagada la una terça vint dias aprés que serà finit lo dit primer any, y aprés de tres en tres mesos la vàlua de cada terça vint dies aprés que serà finida, sots les mateixes penes que en lo Capítol segon de les presents Corts està disposat als arrendadors de les bolles y les matexes penes als deputats y axí mateix al scrivà major, regent los comptes y rational.

Forma de enseculations.

Ítem, per obviar als fraus se fan en les enseculations quant se enseculen a deputats y oydors, per ésser aquells enseculats a tenir domicili en alguna ciutat, vila o lloch de alguna vegaria, que los tals qui volguessen ésser enseculats que no puguen ésser admesos que no hajen legítimament provat tenir propri domicili en la vila o lloch o en la vegaria per ha ont seran inseculats; altrament, dita inseculatió sia de ninguna efficàsia y valor y lo tal lloch pugue ser donat a altre persona que tindrà les qualitats requisides.

Que los officials del General puguen concórrer en la Deputació.

Ítem, per quant està estatuhit y provehit que los officials de la Deputatió que són insaculats a diputats o oydors no pugessen concórrer sinó tant solament los que tenen los officis baix en la Deputació y no los qui són dalt, que de aquí al devant, com no·y haya causa ni rahó de diversitat, per a què //763v// no hajen de concórrer los uns y dexar de concórrer los altres, que tots puguen concórrer los que seran enseculats a deputats y oydors sens exceptió alguna; entès emperò que lo official del General que serà exit a diputat y oydor, en lo seu offici haya de ser provehida una persona idònea y sufficient segons la qualitat del offici, a coneguda dels deputats y de les divuyt persones, ab lo mateix salari durant lo dit trienni y que en ninguna manera se hagen de pagar dos salaris,

ecle2 29/3/04 19:22 Página 827

Quin dret han de pagar les sedes sense obrar.

E perquè se veu a la experiència que vuy en[711] lo Principat de Cathalunya se obren velluts, setins, domasos y altres sedes tant ben obrades com en València y en altres parts, y se veu que reb un notable dany per tràurer les sedes de Cathalunya sense obrar per altres regnes; que sia provehit y ordenat que de la conclusió de les presents Corts en havant no·s puguen tràurer sedes de Catalunya sense obrar que no sia pagat per dret de General deu sous per lliura del cost de dita seda.

Que renunciations en los officis del General no sien admeses.

Ítem, per a què en lo pervenir no·s fassa lo abús tant gran com fins assí se és fet en fer patrimoni dels officis del General, ordena la present Cort que los officials de la casa de la Deputació, General y bolla y altres dins la ciutat de Barcelona que vuy obtenen los officis antichs, puguen renuntiar dits llurs officis y deseixir-se, així per via de alienations com altrament, de dits llurs officis en persones hàbils y suficients, ab consentiment y voluntat dels deputats y oydors; y los successors en dits officis antichs ho puguen fer semblantment //764r// y de la matexa manera que los que vuy los tenen, y assò fins a tant que calga o alguns de dits officis antichs vagaran per mort dels sobre dits officials que dits officis antichs per avant obtindran, los quals officis que així per mort dels dits officials seran dits officis provehits per deputats, los dits tals officials provehits no puguen en ningun temps desexir-se ni fer partit de dits officis que seran estats provehits, sinó que hagen de acabar y consumir sa vida ab dit offici que obtindrà; ni als deputats ni oydors no·ls sia lícit ni permès de admetre'ls renunciatió de dits officis en favor de altre persona particular, ans renuntiant aquell puguen los deputats provehir lo dit offici com si vagàs per mort, de manera que en ninguna forma se entengue haver concert entre los deputats y oydors y lo qui tal renunciatió farà, sots pena de privatió de son offici y de haver de restituhir tot lo salari que rebut hauran fins anaquella hora, sinó que·s entenga dits officis en lo dit cars de vacatió per mort ser de la matexa manera com los officis que·s extreuen per enseculacions.

Ítem més, ordena la present Cort que los valluters sian tinguts y obligats en posar en manifest tots los velluts y taffetans y altra sort de robes que posaran en taler y lo tir de dites pesses y de qui són, y que una guarda haja de anar ordinàriament per tots los telers regonexent aquells; y si ningú se'n haurà dexat de posar en manifest, aquella sia caygu-da en frau.

Ítem més, ordena la Cort que lo estimador del General no puga estimar ningunes robes ni sedes que no sia en presèntia del credencer y de dues guardes de la bolla.

764v// Ítem més, ordena la present Cort que sempre que vagaran per mort de dues guardes del General y de la bolla, aquelles se hajen de extinguir y restar tant solament de[u] guardes de dotse que vuy n'i ha.

Ítem més, ordena la dita Cort que d'esta hora en avant les guardes del General de la bolla no pugan anar a cauquillar en ninguna casa per ningun pasatger, si no fos alguna persona principal y que per diputats los sia manat y no altrament.

Ítem més, ordena la Cort que tots los fraus que seran presos dins la ciutat de Barcelona o en sa col·lecta sian posats en mà del receptor de dits fraus; y per anasò sie

711 en, *interlineat*.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 828

feta una caxeta en la casa de la bolla per recondir aquelles en lo lloch designat per dit effecte, si ja aquelles no fossen de molta summa, y que aquells fossen depossats per lo dit receptor a la taula de la ciutat en compte seu en compte de fraus.

Ítem, per lo que se és vist que cada any los estrangers, en les octaves de Nostra Senyora de agost y de setembre, passen molts d'ells en França y se ajunten a Nostra Senyora de Monserrat y dexen de manifestar al General los dinés que aporten per no arribar en Barcelona y no poder pasar tots junts en altres taules a deposar; per ço ordena la present Cort que los deputats sien obligats en trametre cada any un official de la casa de la Deputatió per a la festa de Nostra Senyora de agost fins a Nostra Senyora de setembre per a tenir allí taula de despachaments per a què los dits strangers puguen allí manifestar y despachar los diners que voldran passar en França, //765r// ab salari de[712] lliures[713], sous, cotidià.

Ítem més, ordena la dita Cort que d'esta hora en avant los deputats locals no puguen donar ni fer gràcia ninguna dels fraus que seran condempnats ni puguen fer gràcia de ninguna de la pena de dits fraus, y les robes o mercaderies que seran per ells venudes de dits fraus no les puguen lliurar manco preu de la valor de aquellas, conforme en aquella part que seran venudes se valrran; y que per lo notari de dita deputatió local en los comptes ne sia feta expressa mentió, y assò a pena de pagar-o de béns propris que sia retingut de llurs salaris.

Ítem, per quant en la casa del General de la taula de Barcelona en temps passat solien pesar les mercaderies de pes y en la dita casa y havia per dit effecte un canastró, y de poch ensà no·s fa per descuyt dels officials, per ço mana la present Cort que d'esta hora en avant sia tornat en ús lo dit canastró ab la matexa forma del temps passat y les tals mercaderies, ans de ésser despathades[714], sien pesades com de abans.

Ítem, per los molts inconvenients que de poch ensà se són seguits en la dita casa del General en lo modo del despathar[715] les robes y mercaderies, ordena y mana la present Cort que, d'esta hora en avant, les guardes del General no puguen fer ningun desempatg de ningunes robes ni mercaderies sens que sien presents los receptors y credencer de dit General, y axí com les dites guardes o posaven en un qüern, ho haja de escriurer lo credençer en lo llibre y ells no·u puguen //765v// assentar en ningun llibre altre sinó ab lo que se escriuen tots los desempaigs[716] se fan al General.

Ítem, statueix y ordena la present Cort, per lo que convé a la bona administratió de les coses de la bolla y del General, que les sis guardes de la bolla y les sis del General sien tinguts y obligats d'esta hora en avant de fer la servitut igualment, ço és, los de la bolla hajen de servir axí a la bolla com al General y los del General axí al General com a la bolla, y assò per semmanes se hajen de mudar de la una part al altre y tots fassen una matexa servitut igualment sens posar-hi exceptió alguna.

Ítem, per què estes coses se serven ab la deguda forma, ordena la dita Cort que lo defenedor del General haja de assistir ordinàriament en les dites cases de la bolla y del

712 *A continuació espai en blanc*.
713 *A continuació espai en blanc*.
714 *En lloc de* despatxades.
715 *En lloc de* despatxar.
716 desempatgs, *corregit*.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 829

General totes les hores que los deputats residexen en concistori, a effecte que puga manar a les dites guardes fassen dita servitut y ell los compartesca la servitut igualment y tinga compte que los officials fassen assistèntia en dites cases les hores ordinàries; y si ningú faltarà, per ell sia apuntat y perda lo salari doblat de aquell dia que serà estat absent.

Per lo monastir de Benifaçà del Regne de Valèncía.

Ítem, com lo monestir de Nostra Senyora de Benifaçà, Orde de Cistells, del Regne de Valèncía, tingue moltes terres del dit monestir dins lo Principat de Catalunya, per sustentatió dels religiosos de dit monestir és forsat aportar-se'n y traure los fruyts de dites ses terres del Principat de Cathalunya per al dit //766r// monestir, de consentiment dels tres brasos los plau statuhir y ordenar que de la conclusió de les presents Corts en avant puguen los religiosos del dit monestir traure los fruyts se culliran de les terres de dit monestir en lo Principar de Cattalunya líberament, sens pagar dret de General; y que la fusta que·s tallarà axí mateix en les terres de dit monestir en lo Regne de Valèncía y per portar-la a la mar per enbarcar-la pugue líberament dit monestir poder-la passar per dit Principat de Cattalunya, per poder-la embarcar en lo dit Regne de Valèncía, sens pagar dret de General. E per quant la provisió del peix se aporte al dit monestir de Benifaçà de la ciutat de Tortosa reb gran dany dit monestir en detenir-se lo traginer de dit monestir fins que la taula del General és uberta, que los taulers del General, *etiam* en llurs cases, a qualsevol hora hajen a donar lo desempaig y albarà, pagant lo dret com és acostumat.

Dels salaris se han de pagar als notaris y scrivans dels brasos per los processos originals y còpies.

Com per la Constitutió feta en lo any 1510, capítol 15, y per Capítol de Cort 37 de les Corts 1520 y per Capítol de Cort 13 de les Corts de 1553 sie disposat sobre los processos originals de les Corts y còpia de aquells, sia provehit que a cada escrivà de cada bras per la còpia del dit procés los sia donat vint lliures; y se sia vist per experièntia que per tenir lo salari cert poria ser que alguns dels scrivans passats són estats negligents en continuar extensament les coses y actes dels brassos, del que no poch dany ha redundat y redunde a tota la Cort; y se veja los processos de dites Corts los uns ésser grans y altres de poca scriptura, y no és rahó que també sia satisfet lo qui poch treballe com lo qui és estat deligent o curiós en dita scriptura; per ço, la present Cort statueix y ordena que los dits //746v// originals processos y còpies de aquells sien pagats als notaris de dita Cort conforme està, per Constitutió ab la present Cort, statuhit y ordenat sobre los salaris dels processos originals de les causes que fan los notaris reals y en lo modo de escriurer aquells, agut respecte y considerató a las líneas y dictions que cada pàgina ha de tenir per dita Constitutió, y·ls ne sia pagat a més y a meny[s][717], conforme serà la scriptura per dits scrivans dels tres braços de la present Cort; passada la qual, per los deputats de Cattalunya se'ls hage de pagar en la forma sobre dita dins vint dies aprés que se'ls seran lliurades per dits scrivans respectivament les dites còpies, conforme als dits Capítols de Cort.

Ítem, ordena la dita Cort que d'esta hora en avant tots los taulers de les entrades y exides del General de Cattalunya de llevant y de ponent hajen de rèbrer tots a rrahó de dos sous per lliura per llurs salaris de tot allò que exhigiran de dits drets, entenent que

717 *A continuació, repetit,* a menys.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 830

los sobrecullidors no·s puguen comptar los dits dos sous per lliura de allò que los altres taulers de llurs col·lectas hauran cobrat, com han fins assí en algunas taulas, sinó tant solament de allò que ells hauran fet de llurs receptions; y no puguen rèbrer altra cosa per salaris y missions sinó los dits dos sous per lliura, no obstant de que abans en algunes taules rebian salari cert; acceptades emperò la de Perpinyà, Gerona y Mataró, Tarragona, Tortosa, Lleyda, Tremp y Pallàs, Seu de Urgell, Puigcerdà, ço és, que totes estas taulas resten los receptors y credencers ab salaris certs de la manera que per lo capítol fet en las presents Corts de las reductions dels salaris los serà taxat.

Ítem, per quant en la taula de Mataró de poch ensà los //767r// francesos fan gran comers en la plaça de dita vila y s'i trafegan moltes sorts de mercaderias y s'i fan moltíssims fraus, de ha ont se han seguits molts inconvenients al General y en special lo notable dany que la taula de Barcelona ne reb per estar tant cerca de la ciutat; per ço mana la dita Cort que lo receptor y credencer de las entradas y exidas de dita taula sian obligats d'esta hora en avant de aportar un llibre manifest hont sian obligats de continuar en dit llibre totes les robes y mercaderies que en dita plasa se descarregaran, y que los patrons o capitans de ningun vexell que donarà fondo en dita plassa, a pena de que sian caygudas en frau totes les robes que aportaran, que ans de descarregar en terra cosa ninguna hajen de manifestar als dits taulers totes les robes y mercaderies que volran descarregar y firmar-se en lo dit llibre del manifest de llur mà al peu del que los dits taulers hauran continuat; y si al contrari serà fet per los dits taulers, sian cayguts en pena de sinquanta lliures, donant-se la mitat al acusador, y de ser privats *ipso facto* de sos officis.

Ítem, que los dits receptor y credencer de las entrades y exides de dita vila de Mataró d'esta hora en avant no hajan de rèbrer lo salari a rahó tres sous y a dos sous per lliura com de abans, sinó que cada hu d'ells reba de salari cada any sinquanta lliures pagades per terços y no més.

Ítem més, ordena la dita Cort que d'esta hora en avant los receptors y credencers de les entrades y exides de totes les taules foranes de Cathalunya, a pena de sinquanta lliures y que sian donades la mitat al acusador y de privació de sos officis, que continuats que //767v// hauran en sos llibres ningun desempaig de robes o mercaderies, al peu de dits desempaig en son llibre hagen de fer y firmar aquell tal que haurà despachat de sa mà, dient «jo, tal, he pagat de dret de totes les susdites coses tanta cantitat», dient lo que haurà pagat; y axí sia fet ab tots los qui despacharan; y si no sabrà de escriurer o haja de escriurer altri de voluntat sua.

Ítem més, ordena la dita Cort a tots los sobre dits taulers, sots pena de sinquanta lliures y que·n sien donades la mitat al acusador y a pena de privatió de sos officis, que d'esta hora en avant no gosen ni presumesquen pendre dinés ninguns de ningun partit [de] desempaig que primer no estiga continuat en son llibre ab la atràs dita forma; y aquells no escriguen ab altre llibre a part ni ab borrador ni ab paper, sinó ab son llibre; y provant-se per ningun temps que hajan fet al contrari, sian castigats ab les matexas penas; y lo mateix hajen de servar los receptors y credencers del dret de la bolla de las taules foranes de la col·lecta de la taula de Barcelona, sots les matexes penas.

Ítem més, ordena la dita Cort que d'esta hora en avant als receptors y credencers de las taulas de Mataró y Granollers y de Sant Celoni que reben lo dret de la bolla per la col·lecta de la taula de Barcelona no puguen rebre lo salari a rahó de dos sous per lliura

ecle2 29/3/04 19:22 Página 831

com de abans, sinó que cascú d'ells hajen de salari cada any vint-y-sinch lliures per dita receptió, ultra de las que reben de las entradas y exidas del General.

Ítem, per obviar als abusos que fins avuy se són fets en lo General y per los diputats y oydors de aquell, fent molts officis, assignations de salaris y altres coses que de si porten inconvenients, per quant //768r// poria venir a tal excès si se continuava que la mitat de la Generalitat se convertiria en salaris, lo que serà bé y cosa convenient obviar y subvenir; per ço y altrament, statuhim y ordenam los tres brassos de la present Cort que los officis mecànichs y tots los officis nous creats fora de Corts, axí los dits mecànichs com altres, sien tant solament duradors y duren tant quant los que·ls tenen de present viuran, ab lo mateix salari, modo y forma que vuy stan. Morint, emperò, aquells qui vuy tenen, sian los dits officis suprimits y extinchs.

Ultra quod siquidem exemplum sive copiam dictorum Capitulorum dicti quaterni sunt per me, eundem nottarium et scribam, in hoc eodem originali processu originaliter consuti ut hic videre est.

Sunt dicti quaterni consisti in forma sub hoc signo +.

Explicit presens familiaris stamenti ecclesiastici Principatus Cathalonie ad laudem et gloriam omnipotentis Dei et beate semper Virginis Marie hac omnium sanctorum.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 832

ecle2 29/3/04 19:22 Página 833

III. ÍNDEX DE DOCUMENTACIÓ INSERIDA
Documentació inserida:

a) Documentació rebuda.

Cartes dels diputats:

8 juliol	Sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	31
27 juliol	Sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	82
27 juliol	Sobre llibres i documents que els van demanar	84
11 juliol	Sobre llibres i documents que els van demanar	116
17 agost	Sobre els deutes de Pau Riu, cullidor de la Bolla de Barcelona, i sobre diferents documents que els van demanar	130
26 agost	Sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	163
10 setembre	Sobre l'exacció dels deutors del General sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	235
24 setembre	Sobre Francesc Ubac	250
24 setembre	Sobre el monestir de Montserrat	251
10 octubre	Sobre diverses escriptures que els van demanar	292
25 octubre	Sobre la insaculació de l'ardiaca Jeroni Terça	343
28 octubre	Sobre la insaculació de l'ardiaca Jeroni Terça	357
15 novembre	Sobre assumptes diversos	475
15 novembre	Sobre Francesc Antic	476
29 novembre	Sobre Joan Baptista Mullola i Agustí Riber	586

Cartes dels concellers de Barcelona:

19 agost	Sobre la causa entre Miquel Bastida i Joan de Setantí	134

Documentació diversa:

28 juny	*Acusatio contumatie et prorrogatio*	17
4 juliol	Inventari dels processos de Corts lliurats al president del braç eclesiàstic	25
12 juliol	Escriptura de la relació dels advocats del braç militar sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	44
15 juliol	Certificació dels diputats del General de Catalunya acreditant que don Joan Burguès i de So no té prestada cap caució al General	48
15 juliol	Escriptura de les suplicacions al rei per a la habilitació	54
20 juliol	Revocació dels homenatges i provisió que siguin rebuts pel regent la Cancelleria	70
22 juliol	Escriptura de protesta amb motiu de la revocació dels homenatges	77
27 juliol	Escriptura del manament fet a l'ardiaca d'Oms de no absentar-se	

ecle2 29/3/04 19:22 Página 834

	de Barcelona	83
8 agost	Llistat de les persones elegides pels braços del Regne d'Aragó per tractar amb els catalans sobre el greuges i altres afer	113
11 agost	Escriptura del dissentiment de Baltasar Rajadell, síndic del capítol de Lleida	118
27 agost	Habilitació primera	154
27 agost	Memorial de l'abat de Gerri	157
4 setembre	Escriptura d'una deliberació del braç militar	181
6 setembre	Escriptura d'una deliberació del braç militar	190
6 setembre	Escriptura de la suspensió del dissentiment de Baltasar Rajadell	191
9 setembre	Escriptura de les persones encarregades d'obrir el Balans	198
9 setembre	Greuges de la Seu de Tarragona	200
12 setembre	Escriptura de suspensió de dissentiment	215
13 setembre	Escriptura de deliberació del braç reial	228
13 setembre	Escriptura de resposta a la notificació reial sobre el jurament al Príncep	229
14 setembre	Escriptura d'una deliberació del braç militar	231
18 setembre	Escriptura de la deliberació de les persones encarregades d'ordenar les Constitucions	242
20 setembre	Escriptura del dissentiment del procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	246
20 setembre	Escriptura del dissentiment de l'abat de Poblet	248
26 setembre	Escriptura per a l'ambaixada als tractadors sobre els disssentiments	260
10 octubre	Escriptura sobre els deutes de Francesc Joan de Tamarit	296
12 octubre	Escriptura carta de l'ardiaca Jeroni Terça als diputats	301
14 octubre	Escriptura de les persones elegides per als memorials sobre la prohibició dels pedrenyals	308
17 octubre	Decretació a una suplicació de Joan Pons Sescases presentada a la Cort de l'any 1563	320
24 octubre	Escriptura del dissentiment del canonge Onofre Pau Cellers	341
26 octubre	Comptes del mestre Jaume Rondó, fuster	349
31 octubre	Escriptura per la rebocació dels arcabussos	378
31 octubre	Escriptura del concert amb els deutors de la Generalitat	381
31 octubre	Decretació a l'escriptura del concert amb els deutors de la Generalitat	385
4 novembre	Escriptura per a l'ambaixada al rei per a la provisió de les abadies	404
4 novembre	Decretació del braç real als capítols de l'exacció del General	406
6 novembre	Greuges del monestir de Montserrat	419
10 novembre	Greuges dels inquisidors	447
12 novembre	Resposta del braç reial sobre el jurament del príncep	460
14 novembre	Suplicació i protestació dels braços pel jurament del príncep	471
21 novembre	Deliberacions del braç militar	518
21 novembre	Escriptura de Juan de Zúñiga, comte de Miranda, sobre l'exacció dels deutes del General, concedint poder als braços eclesiàstic	

ecle2 29/3/04 19:22 Página 835

	i reial per a donar forma a l'exacció	520
22 novembre	Escriptura del vot de les persones elegides per al negoci de l'ardiaca Terça i el canonge Miró	522
22 novembre	Intima al procurador del canonge Miró notificant la decisió de concedir-li un termini de 5 dies	523
23 novembre	Protesta d'Esteve Puig, abat de la Reial	531
26 novembre	Escriptura del vot dels advocats sobre el negoci de Joan Baptista Mullola i Agustí Riber	549
27 novembre	Escriptura de les instruccions dels síndics de Perpinyà	565
27 novembre	Relació sobre els salaris i remuneracions	571
29 novembre	Carta dels diputats a Francesc de Bas, diputat local de Tarragona	587
2 desembre	Capítols sobre l'exacció dels deutes del General	610
2 desembre	Escriptura de pròrroga de la Cort a Binèfar	617
2 desembre	Escriptura de consentiment i protestació per a la pròrroga de la Cort a Binèfar	618
2 desembre	Escriptura del nomenament de Lluís Martí, ciutadà de Barcelona, com a porter vitalici del braç eclesiàstic	622
3 desembre	Nota amb la decretació genèrica als Capítols del Redrès	631
4 desembre	Memorial dels salaris, remuneracions i caritats	636
4 desembre	Concòrdia entre els braços de Catalunya i els d'Aragó sobre el propi ús	641
4 desembre	Escriptura de la resposta reial als greuges	643
5 desembre	Escriptura de la suplicació per a l'oferta de 500.000 lliures al rei	661

b) Documentació enviada:

a sa magestat:

	pel monestir de Montserrat	419
	per tal que mani sobreseure les lluïcions	507

a particulars:

8 setembre	a Joan Abencomeix, d'Ascó	207
7 octubre	a Joan Pau Ciurana, donzell, regent los comptes del General	284
8 octubre	a Bernat Francolí, notari de Camprodon	289
17 octubre	a Joan Pau Ciurana, donzell, regent dels comptes del General	321
24 octubre	a Joan Batista Mullola, notari de Tarragona i escrivà de l'estament eclesiàstic	341
28 octubre	a Mateu Miró, canonge de Tortosa i oïdor eclesiàstic	360
5 novembre	a Agustí Riber, notari de Tarragona	415
7 novembre	a Vicenç Castelló, doctor en medicina de Barcelona	433
16 novembre	a Francesc Andreu, de la vila de Salses	491
19 novembre	a Blai Berga, donzell de Morella, habitant de Tortosa	508
23 novembre	a Jaume Gual, mercader de Girona	533

ecle2 29/3/04 19:22 Página 836

28 novembre	a Martí Llopis, sotsdiaca de Girona	580
30 novembre	a Miquel Despí, de Girona	595
30 novembre	a Melcior Ferrer, apotecari, i Gaspar Ferrer, doctor en medicina, habitants de Barcelona	595
30 novembre	a Joan Pau Ciurana, donzell, regent los comptes del General	596
1 desembre	a Cristòfor Frigola, fill del vicecanceller Simon Frigola	607
1 desembre	a Josep Castro, cirurgià, habitant de Barcelona	607
2 desembre	a Joan de Mena, habitant de Barcelona	623
2 desembre	a Francesc Paloma, cirurgià, habitant de Barcelona	624
2 desembre	a Bosc Vilar, secretari del bisbe d'Elna	625
3 desembre	a Antic Fillol, mercader, habitant de Barcelona	628
4 desembre	a Joan Clos, sastre, habitant de Barcelona	644
4 desembre	a Cristòfor Vallderrama, habitant de Perpinyà	645
4 desembre	a Macià Cervià, passamaner, habitant de Barcelona	646
4 desembre	a Antoni Agustí, pagès de Salses	646
5 desembre	a Mateu Vázquez del Eva, secretari reial, natural de Còrsega	659

a diputats:

19 juliol	Sol·licitant diverses escriptures i llibres	66
19 juliol	Sobre l'ardiaca Rafael d'Oms	67
5 agost	Sobre dictar sentència en la causa de Joan de Setantí, donzell de Barcelona	103
6 agost	Sobre la insaculació de Nicolau Freixenet	108
13 agost	Sobre la suplicació de Miquel Baltasar Dot	126
23 agost	Sobre la insaculació de Macià Sabata, doctor en medicina de Lleida	148
5 setembre	Sobre Jeroni Terça, ardiaca i canonge de Tortosa	188
6 setembre	Sobre les escriptures i llibres que els han fet arribar i sol·licitant més coses	190
13 setembre	Sol·licitant diversos memorials i llibres	230
1 octubre	Sobre els salaris d'escrivans i notaris de la Cort	271
1 octubre	Sobre els salaris dels porters dels estaments	272
1 octubre	Sobre la insaculació de Jeroni Terça, ardiaca i canonge de Tortosa	273
2 octubre	Sobre la insaculació de Jeroni d'Argensola i Francesc Joan de Tamarit	275
2 octubre	Sobre la insaculació de Guillem d'Ivorra i Francesc Gilabert i Pou	276
4 octubre	Sobre la insaculació de don Plegamans de Marimon	280
8 octubre	Sobre la insaculació de Guillem d'Ivorra i Francesc Gilabert i Pou	288
10 octubre	Sobre la salut del rei, per fer pregàries i oracions	298
12 octubre	Sobre Jeroni Terça, ardiaca i canonge de Tortosa	306
14 octubre	Sobre les insaculacions de Nicolau Freixenet i de Miquel Oliver	310
15 octubre	Sobre la salut del rei, per fer pregàries i oracions	313

ecle2 29/3/04 19:22 Página 837

16 octubre	Agraint la diligència en trametre diverses escriptures i cartes	317
23 octubre	Sobre la provisió de l'ofici de notari i escrivà del diputat local de Tarragona	337
23 octubre	Sobre la provisió dels oficis de diputat militar de les vegueries de Tortosa i Lleida	337
23 octubre	Sobre la provisió dels oficis de la casa de la Diputació	338
23 octubre	Sobre continuar la causa de Joan de Setantí	338
25 octubre	Sobre la remuneració de Francesc Puig, doctor en drets de la Reial Audiència	347
28 octubre	Sobre proveir llocs vacants a favor dels assistents a la Cort	360
30 octubre	Sobre donar gràcies a Déu per la millora de salut del rei	369
30 octubre	Sobre la causa de Francesc Antic	371
30 octubre	Sobre el pagament de 30 lliures a Gaspar Montserrat	372
11 novembre	Sobre el pagament de 50 ducats a Jaume Jeroni Ponces, notari de Tàrrega	455
11 novembre	Sobre el pagament de 20 lliures a mossèn Andreu Vilaplana notari de Girona	455
11 novembre	Sobre el pagament de 50 lliures a Antic Sala, notari de Manresa	456
12 novembre	Sobre la remuneració dels escrivans	461
19 novembre	Sobre la insaculació de Jeroni Joan, donzell de la vegueria de Girona	509
21 novembre	Sobre la petició dels tutors i curadors dels pubills Terré	518
24 novembre	Sobre la petició d'Hug de Copons, comanador de Sant Joan de Jerusalem	541
25 novembre	Sobre la petició de mestre Francesc Antic, calceter de Barcelona	547
26 novembre	Sobre la causa entre Joan Baptista Mullola i Agustí Riber	552
26 novembre	Sobre la suplicació de Francesc Arcís, síndic de Besalú	559
1 desembre	Sobre la suplicació de misser Onofre Pau Cellers, canonge de Barcelona	599
1 desembre	Sobre la suplicació de Jeroni Terça, ardiaca i canonge de Tortosa	606
1 desembre	Sobre la insaculació d'Antoni Jolí, síndic de Perpinyà	608
2 desembre	Sobre la suplicació d'Antic Sala, notari, ciutadà de Manresa	623
3 desembre	Sobre la suplicació de Lluís de Peguera, doctor en drets de la Reial Audiència	627
4 desembre	Sobre la suplicació de les Valls d'Andorra	644
4 desembre	Sobre la suplicació de Francesc Gort	645
4 desembre	Sobre la causa entre Joan Navarro, síndic de Camprodon, i Bernat Francolí, notari de Camprodon	647
4 desembre	Sobre la suplicació del rector de Sant Jaume de Barcelona	648
4 desembre	Sobre els salaris i remuneracions dels oficials de la Cort	649
4 desembre	Sobre els salaris dels advocats de la Cort	649
4 desembre	Sobre les remuneracions dels habilitadors i altres oficials de la Cort	650
4 desembre	Sobre les remuneracions als síndics de les ciutats	652
4 desembre	Sobre les remuneracions de la guàrdia espanyola	653

ecle2 29/3/04 19:22 Página 838

4 desembre	Sobre les remuneracions als oficials reials	653
4 desembre	Sobre les remuneracions i caritats dels eclesiàstics que han dit misses	654
4 desembre	Sobre caritats a institucions eclesiàstiques	654
4 desembre	Sobre les remuneracions als habilitadors	656
4 desembre	Sobre les remuneracions als promovedors, advocats, notaris, escrivans i porters	656
4 desembre	Sobre la suplicació de Miquel Baltasar Dot, cavaller i escrivà del General	657

a oficials del General:

7 agost	al diputat local de Balaguer, sobre Macià Pijoan	110
3 octubre	a oficials del General, sobre el comte de Buendia	279

Suplicacions.

4 juliol	Rafael d'Oms, ardiaca major i canonge de Tarragona	24
4 juliol	Miquel Bastida, ciutadà de Barcelona (procurador: Joan Bellver)	27
9 juliol	Miquel Bastida, ciutadà de Barcelona	36
11 juliol	Vicens Serra, corredor de coll de Barcelona	40
12 juliol	Onofre Pau Cellers, canonge i síndic de la Seu de Barcelona	48
15 juliol	Joan Cella, donzell de Girona	49
15 juliol	Miquel Bastida, ciutadà de Barcelona	52
22 juliol	Joan Gual, mercader de Girona	75
27 juliol	Joan Regués, escudeller de Barcelona	87
29 juliol	Rafael d'Oms, ardiaca major i canonge de Tarragona (procurador: Joan Bellver)	89
5 agost	Joan de Setantí	98
5 agost	Macià Pijoan, de la vila d'Alòs	100
6 agost	Nicolau Freixenet, doctor en drets de Lleida	105
6 agost	Miquel Bastida, ciutadà de Barcelona	105
11 agost	Miquel Baltasar Dot, notari de Barcelona i escrivà major del General	121
13 agost	Joan de Setantí	123
17 agost	fra Mateu de Salerno, procurador dels Sants Llocs de Terra Santa, de l'Orde de Sant Francesc	133
22 agost	Francesc Algueró, notari de Lleida	144
22 agost	Macià Sabata, doctor en medicina (procurador: Puig)	144
4 setembre	Gaspar Montserrat, doctor en drets, de Balaguer	177
5 setembre	Pere Amic, canonge de Tortosa	184
5 setembre	Jeroni Terça, ardiaca i canonge de Tortosa	185
7 setembre	Joan Abencomeix, de Flix	195
10 setembre	Notaris i porters dels estaments	208

ecle2 29/3/04 19:22 Página 839

13 setembre	Francesc Serra (procurador: Pere Cassador)	220
13 setembre	Plegamans de Marimon	228
14 setembre	Joan Navarro, notari de Camprodon	234
16 setembre	Advocats dels estaments	237
17 setembre	Joan Pau Ciurana	240
19 setembre	Prior de Sant Joan de Jerusalem (procurador: fra Hug de Copons)	244
25 setembre	Jeroni d'Argensola i Francesc Joan de Tamarit, donzells	252
25 setembre	Francesc Joan de Tamarit, donzell	254
25 setembre	Jerònima Junyent i Erill, vídua de Miquel Joan de Junyent	255
28 setembre	Jeroni Olivó, donzell	266
30 setembre	Jeroni Terça, ardiaca de Tortosa	268
30 setembre	Joan Navarro, síndic de Camprodon	270
3 octubre	Jerònima Junyent i Erill, vídua de Miquel Joan de Junyent	277
3 octubre	Galderic Rebollet	278
4 octubre	Jaume Gual, mercader de Girona	280
7 octubre	Jerònima Junyent i Francesc Joan de Tamarit	285
8 octubre	Jeroni Olivó, donzell	286
11 octubre	Onofre Oluja, prior de Gualter	299
12 octubre	Jeroni Terça, ardiaca de Tortosa	300
12 octubre	Abat de Benifassà (procurador: fra Pere Barberà)	303
12 octubre	Francesc Oliveres, síndic de Figueres	304
14 octubre	Miquel Oliver, ciutadà de Lleida	307
14 octubre	Nicolau Freixenet, doctor en drets	307
15 octubre	Francesc Antic	311
17 octubre	Joan Ponç Sescases, doctor en drets del Consell Civil (procuradors: Joan Burguès i de So i Jeroni Sorribes)	318
17 octubre	Gaspar de Perves, òlim de Vilanova	321
19 octubre	Joan de Setantí	322
19 octubre	Guerau Mascaró, doctor en drets, síndic de Vilafranca del Penedès	323
21 octubre	Francesc Puig, doctor en drets, del Consell Civil	325
21 octubre	Joan Montornès	326
21 octubre	Jaume Tristany, escrivà de Granollers	326
21 octubre	Cristòfor Vallderrama, natural de Frías, habitant de Perpinyà	327
21 octubre	Gaspar de Perves, òlim de Vilanova	327
21 octubre	Joan de Gualbes, sobrecol·lector del General	328
22 octubre	Miquel Pelegrí, donzell de Lleida	330
22 octubre	Gaspar de Perves, òlim de Vilanova	331
22 octubre	Gaspar Montserrat, doctor en drets de Balaguer	331
23 octubre	Joan Baptista Mullola, notari de Tarragona, escrivà de l'estament eclesiàstic	333
23 octubre	Jaume Puig, síndic de Granollers	333
23 octubre	Vicenç Castelló, doctor en medicina, habitant de Barcelona	334
24 octubre	Joan Baptista Mullola, notari de Tarragona, escrivà de l'estament eclesiàstic	339

ecle2 29/3/04 19:22 Página 840

24 octubre	Porters dels estaments	340
25 octubre	Jeroni Terça, ardiaca de Tortosa	345
27 octubre	Lluís de Peguera, doctor del Consell Criminal	352
28 octubre	Jaume Roffí, síndic de la universitat de Pals	354
28 octubre	Capítol de Barcelona	354
28 octubre	Capítol de Barcelona	355
29 octubre	Francesc Antic	361
29 octubre	Antic Sala, síndic de Manresa	363
29 ostubre	Persones elegides per obrir els llibres enviats pels diputats	365
30 octubre	Promovedors	367
30 octubre	Habilitadors	367
30 octubre	Blai Berga, donzell natural de Morella	369
31 octubre	Francesc Andreu, síndic de la universitat de Salses	375
3 novembre	Monestir de Montserrat (procurador: Galceran Cahors)	392
3 novembre	Andreu Botella i Jeroni Vilanova (procurador: Guillem d'Ivorra)	396
3 novembre	Miquel Giginta, pels hospitals de la Santa Creu i de la Misericòrdia (procurador: Onofre Masdemont)	397
4 novembre	Porters reials	400
4 novembre	Miquel Ferrer, doctor en drets	401
4 novembre	Onofre Ortodó, síndic de Puigcerdà	403
5 novembre	Roc Vilar i Martí Lópiz	407
5 novembre	Joan Baptista Mullola, notari de Tarragona, escrivà de l'estament eclesiàstic	407
5 novembre	Joan de Setantí	409
6 novembre	Confraria dels velluters de Barcelona (procurador: Tomàs Rossat)	416
6 novembre	Fra Mateu de Salerno, de l'Orde de St. Francesc	417
6 novembre	Pau Vidal, notari de Barcelona (procurador: Manuel Montgai)	418
6 novembre	Prior de Sant Joan de Jerusalem (procurador: fra Hug de Copons)	429
7 novembre	Perot Cabasés, de Flix (presentada per l'abat de Poblet)	430
7 novembre	Antic Sala, notari de Manresa	430
7 novembre	Cristòfor Gil de Villoro, síndic de Tortosa	432
7 novembre	Jeroni Ponces, síndic de Tàrrega	436
9 novembre	Inveni Roca, notari i síndic de Tuïr	438
9 novembre	Escrivans	438
9 novembre	Comunitat de preveres de Santa Maria de Montsó	439
9 novembre	Pere Roura, procurador fiscal de la règia cort	439
9 novembre	Jeroni Terça, ardiaca de Tortosa	441
10 novembre	Baltasar Dot i els pubills Terré	442
10 novembre	Mateu Miró, canonge de Tortosa (procurador: Jeroni Astor)	444
10 novembre	Gaspar de Pons de Montclar, donzell	446
10 novembre	Jeroni Joan, donzell	446
10 novembre	Puigverd de Gravalosa	446
10 novembre	Miquel de Guillamota, donzell	446
11 novembre	Lluís de Peguera, doctor del Consel Criminal	450
11 novembre	Andreu Vilaplana, notari de Girona	451

ecle2 29/3/04 19:22 Página 841

11 novembre	Miquel de Montagut i de Vallgornera	452
12 novembre	Jaume Jeroni Ponces, síndic de Tàrrega	458
12 novembre	Jeroni Trullols, notari de Balaguer	459
12 novembre	Baptista Bordoll, síndic de Balaguer	459
12 novembre	Gaspar de Pedró, cavaller del regne de València	461
14 novembre	Francesc Vidal, paller de Barcelona	469
15 novembre	Miquel Despí, de Girona	477
15 novembre	Mateu Miró, canonge de Tortosa (procurador: Jeroni Astor)	478
15 novembre	Gaspar Montserrat i Baptista Bordoll, síndics de Balaguer	481
15 novembre	Jaume Roca, síndic de Santpedor	481
15 novembre	Jeroni Planes, doctor de l'Audiència Civil	482
15 novembre	Francesc Antic	483
16 novembre	Joan Baptista Mullola, notari de Tarragona, escrivà de l'estament eclesiàstic	486
16 novembre	Síndic de Miravet	487
16 novembre	Carles Perpinyà, canonge de Girona	487
16 novembre	Cristòfor de Vallderama, natural de Frías (regne de Castella)	488
16 novembre	Joan Vallbona, síndic de Cervera	489
16 novembre	Antic Sabater, síndic de Caldes	489
17 novembre	Apotecaris de Barcelona	492
18 novembre	Agustí Riber, notari de Tarragona	496
18 novembre	Tomàs Menargues, donzell de Tàrrega, doctor en drets	497
18 novembre	Francesc Gort	498
18 novembre	Cristòfor Gil de Villoro, síndic de la ciutat de Tortosa	499
19 novembre	Galceran de Vallgornera, donzell de Perpinyà	504
19 novembre	Benet Clarà de Campredon	505
19 novembre	Ciutats i viles de Perpinyà, Tarragona, Tortosa, Vic, Manresa, Balaguer, Granollers, Torroella de Montgrí, Figueres i Puigcerdà	506
20 novembre	Joan Baptista Mullola, notari de Tarragona, escrivà de l'estament eclesiàstic	510
20 novembre	Prior Oluja, de l'Orde de Sant Benet	511
21 novembre	Mateu Miró, canonge de Tortosa	516
21 novembre	Pescador de la ciutat de Tortosa	517
22 novembre	Joan de Mena, natural de Borox (Toledo), habitant de Barcelona	522
22 novembre	Miquel Sarrovira, síndic de Barcelona	523
23 novembre	Melcior Ferrer, apotecari, i Gaspar Ferrer, doctor en medicina, habitants de Barcelona	525
23 novembre	Jeroni Terça, ardiaca de Tortosa	527
23 novembre	Mateu Miró, canonge de Tortosa	529
23 novembre	Tamarit, rector de sant Jaume de Barcelona (procurador: Joan Miquel de Tamarit)	530
24 novembre	Cònsols de la Llotja de Mar de Barcelona	534
24 novembre	Francesc Arcís, síndic de Besalú	535
24 novembre	Francesc Antic	536

ecle2 29/3/04 19:22 Página 842

24 novembre	Vila d'Alcanar	536
24 novembre	Valls d'Andorra	537
25 novembre	Antoni Jolí, síndic de Perpinyà	543
26 novembre	Joan de Setantí	548
26 novembre	Capítol de la Seu de Barcelona	550
26 novembre	Guillem Guenovart, prevere de Mallorca	551
26 novembre	Joan Navarro, notari, síndic de Camprodon	559
27 novembre	Mercaders de llana del regne d'Aragó	561
27 novembre	Mateu Miró, canonge de Tortosa	562
27 novembre	Macià Cervià, passamaner, natural de València, habitant de Barcelona	562
27 novembre	Antic Fillol, mercader, natural de Càller (Sardenya), habitant de Barcelona	562
27 novembre	Oficials de la col·lecta de Lleida	563
27 novembre	Joan Cristòfor Salmurri, assessor del diputat local de Puigcerdà	563
27 novembre	Escrivans de manament i de registre	564
27 novembre	Síndics de la vila de Perpinyà	565
27 novembre	Francesc d'Agullana i Calders, donzell de Barcelona	569
29 novembre	Antic Sala, síndic de Manresa	583
29 novembre	Joan Oliver i altres fermances d'un acte d'obligació fet als diputats per Pau Riu, receptor de la Bolla de Barcelona	584
29 novembre	Francesc Paloma, cirurgià, natural d'Aragó, habitant de Barcelona	585
30 novembre	Joan de Mena, natural de Borox (Toledo), habitant de Barcelona	590
30 novembre	Josep de Castro, cirurgià, natural del regne de València, habitant de Barcelona	590
30 novembre	Miquel de Monárriz, natural de Saragossa, habitant de Barcelona	591
30 novembre	Don Josep d'Aragó, natural del regne de València, habitant de Barcelona	591
30 novembre	Antoni Masrós, prevere, natural de França, habitant del bisbat de Girona	591
30 novembre	Pere Joan Hortolà, notari, natural de Càller (Sardenya), habitant de Barcelona	592
30 novembre	Joan Miquel, ciutadà honrat, habitant de Tortosa	592
30 novembre	Joan Navarro, notari, síndic de Camprodon	593
1 desembre	Baltasar Fumas, doctor en drets, natural de Benavarri (Aragó), habitant de Barcelona	597
1 desembre	Duquessa de Cardona	598
1 desembre	Simon Frigola, vicecanceller	599
1 desembre	Monestir de Montserrat	600
1 desembre	Francesc Arnau, natural de Menorca, habitant de Barcelona	601
1 desembre	Hospital de la Santa Creu de Barcelona	602
1 desembre	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	604
2 desembre	Jaume Roca, síndic de Santpedor	619
2 desembre	Ciutat de Tortosa	620
3 desembre	Joan Clos, sastre, natural de Benavarri (Aragó), habitant de	

ecle2 29/3/04 19:22 Página 843

	Barcelona	626
3 desembre	Ciutat de Vic	627
3 desembre	Onofre Ferrer, agutzil	629
3 desembre	Convent de Predicadors de Balaguer	630
4 desembre	Joan Agustí, pagès de Salses	634
5 desembre	Mateu Vázquez del Eva, secretari reial, natural de Còrsega	659

Dissentiments posats:

16 juliol	Ferran Quintana, procurador del bisbe de Tortosa	59
5 agost	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	103
13 agost	Esteve Puig, abat de la Reial	124
13 agost	Esteve Puig, abat de la Reial	125
17 agost	Jaume Coma, ardiaca i síndic del Capítol de Vic	132
24 agost	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	149
5 setembre	Baltasar de Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	185
7 setembre	Baltasar de Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	194
9 setembre	Esteve Puig, abat de la Reial	205
16 setembre	Pere Tomàs, canonge i síndic del Capítol de Girona	238
20 setembre	Hug de Copons, procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	246
20 setembre	Francesc Oliver i de Boteller abat de Poblet	247
20 setembre	Hug de Copons, procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	247
20 setembre	Esteve Puig, abat de la Reial	247
20 setembre	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	247
20 setembre	Baltasar de Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	247
26 setembre	Baltasar de Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	261
30 setembre	Rafael Gomis, canonge i síndic del Capítol d'Urgell	269
12 octubre	Esteve Puig, abat de la Reial	306
22 octubre	Pau Pla, abat de Sant Pere de Galligants	330
24 octubre	Onofre Pau Cellers, canonge i síndic del Capítol de Barcelona	341
27 octubre	Esteve Puig, abat de la Reial	353
29 octubre	Onofre Masdemont, canonge i síndic del Capítol d'Elna	362
30 octubre	Joan Terès, Bisbe d'Elna	366
30 octubre	Onofre Pau Cellers, canonge i síndic del Capítol de Barcelona	367
30 octubre	Hug de Copons, procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	370
30 octubre	Rafael d'Oms, ardiaca i síndic del Capítol de Tarragona	371
5 novembre	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	409
5 novembre	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	414
9 novembre	Pau Pla, abat de Sant Pere de Galligants	440
11 novembre	Baltasar Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	450
12 novembre	Onofre Pau Cellers, canonge i síndic del Capítol de Barcelona	457
12 novembre	Baltasar de Rajadell, canonge i síndic del Capítol de Lleida	460
29 novembre	Hug de Copons, procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	582
1 desembre	Rafael d'Oms, ardiaca i síndic del Capítol de Tarragona	604
1 desembre	Jeroni Terça, ardiaca i síndic del Capítol de Tortosa	604

ecle2 29/3/04 19:22 Página 844

2 desembre	Ferran Quintana, procurador del bisbe d'Urgell	618
4 desembre	Joan Babtista Cardona, bisbe de Vic	634
4 desembre	Miquel Aymeric, abat de Labaix	634
4 desembre	Esteve Puig, abat de la Reial	634
4 desembre	Pau Pla, abat de Sant Pere de Galligants	634

Llicències:

29 juliol	Andreu Capilla, prior d'Escala Dei	90
29 juliol	Hug de Copons, procurador del Prior de Sant Joan de Jerusalem	90
8 agost	Lluís d'Esquerrer, procurador del bisbe d'Urgell	111
9 agost	Francesc Oliver i de Boteller, abat de Poblet	115
11 agost	Joan Puigverd, doctor en drets, advocat de l'estament	118
11 agost	Jaume Caçador, bisbe de Girona	120
13 agost	Sebastià Moles, síndic del Capítol d'Urgell	123
16 setembre	Ferran Quintana, procurador del bisbe de Tortosa	237
10 octubre	Pere Tomàs, síndic del Capítol de Girona	291
10 octubre	Rafael Gomis, síndic del Capítol d'Urgell	292
29 octubre	Baltasar Rajadell, canonge de Lleida	365
16 novembre	Ferran Quintana, procurador del bisbe d'Urgell[1]	488
18 novembre	Ferran Quintana, procurador del bisbe d'Urgell	497
22 novembre	Esteve Puig, abat de la Reial	521
22 novembre	Agustí Gallart, abat de Gerri	522
22 novembre	Esteve Puig, abat de la Reial	523
26 novembre	Jaume Coma, ardiaca i síndic del Capítol de Vic	558

1. Lluís d'Esquerrer és el procurador del bisbe d'Urgell i Ferran Quintana el del bisbe de Tortosa. Lluís d'Esquerrer fa jurament el 12 de juliol, se'l dóna com a absent en la Primera Habilitació (27 d'agost) i el 16 de setembre sol·licita llicència de la Cort. En la segona Habilitació (15 novembre) és habilitat Ferran Quintana com a procurador del bisbe d'Urgell.

ecle2 29/3/04 19:22 Página 845

JORNADES

Sessions: Montsó.

dim	3 juliol	19
dij	4 juliol	23
div	5 juliol	28
diss	**6 juliol**	
dium	**7 juliol**	
dill	8 juliol	30
dim	9 juliol	35
dij	11 juliol	39
div	12 juliol	42
diss	**13 juliol**	
dium	**14 juliol**	
dill	15 julio	47
dim	16 juliol	56
dim	17 juliol	59
dij	18 juliol	62
div	19 juliol	64
diss	20 juliol	68
dium	**21 julio**l	
dill	22 juliol	72
dim	23 juliol	77
dim	24 juliol	80
dij	**25 juliol**	
div	**26 juliol**	
diss	27 juliol	82
dium	**28 juliol**	
dill	29 juliol	87
dim	30 juliol	90
dim	31 juliol	91
dij	1 agost	92
div	2 agost	93
diss	3 agost	96
dium	**4 agost**	
dill	5 agost	97
dim	6 agost	104
dim	7 agost	108
dij	8 agost	111
div	9 agost	113
diss	**10 agost**	
dium	**11 agost**	
dill	12* agost	115
dim	13 agost	122
dim	14 agost	126
dij	**15 agost**	
div	**16 agost**	
diss	17 agost	128
diu	**18 agost**	
dill	19 agost	134
dim	20 agost	138
dim	21 agost	140
dij	22 agost	143
div	23 agost	145
diss	24 agost	148
dium	**25 agost**	**150**
dill	26 agost	150
dim	27 agost	151
dim	28 agost	158
dij	29 agost	160
div	30 agost	162
diss	31 agost	167
dium	**1 setembre**	
dill	2 setembre	170
dim	3 setembre	172
dim	4 setembre	176
dij	5 setembre	183
div	6 setembre	188
diss	7 setembre	193
dium	**8 setembre**	
dill	9 setembre	196
dim	10 setembre	207
dim	11 setembre	211
dij	12 setembre	215
div	13 setembre	219
diss	14 setembre	231
dium	**15 setembre**	
dill	16 setembre	234
dim	17 setembre	238
dim	18 setembre	241
dij	19 setembre	243
div	20 setembre	245
diss	**21 setembre**	
dium	**22 setembre**	
dill	**23 setembre**	
dim	24 setembre	249
dim	25 setembre	252
dij	26 setembre	258

ecle2 29/3/04 19:22 Página 846

div	27 setembre	262
diss	28 setembre	265
dium	**29 setembre**	
dill	30 setembre	268
dim	1 octubre	270
dim	2 octubre	274
dij	3 octubre	276
div	4 octubre	279
diss	5 octubre	281
dium	**6 octubre**	
dill	7 octubre	283
dim	8 octubre	286
dim	9 octubre	290
dij	10 octubre	291
div	11 octubre	298
diss	12 octubre	300
dium	**13 octubre**	
dill	14 octubre	307
dim	15 octubre	310
dim	16 octubre	315
dij	17 octubre	317
div	**18 octubre**	
diss	19 octubre	321
dium	**20 octubre**	
dill	21 octubre	324
dim	22 octubre	330
dim	23 octubre	332
dij	24 octubre	338
div	25 octubre	343
diss	26 octubre	348
dium	**27 octubre**	**352**
dill	28 octubre	353
dim	29 octubre	361
dim	30 octubre	366
dij	31 octubre	372
div	1 novembre	385
diss	2 novembre	388
dium	**3 novembre**	**390**
dill	4 novembre	399
dim	5 novembre	406
dim	6 novembre	415
dij	7 novembre	429
div	8 novembre	433
diss	9 novembre	437
dium	10 novembre	442
dill	11 novembre	450
dim	12 novembre	456
dim	13 novembre	462
dij	14 novembre	468
div	15 novembre	474
diss	16 novembre	485
dium	**17 novembre**	**492**
dill	18 novembre	495
dim	19 novembre	502
dim	20 novembre	509
dij	21 novembre	515
div	22 novembre	520
diss	23 novembre	524
dium	**24 novembre**	**534**
dill	25 novembre	541
dim	26 novembre	547
dim	27 novembre	560
dij	28 novembre	576
div	29 novembre	580
diss	30 novembre	587
dium	**1 desembre**	**596**
dill	2 desembre	608
dim	3 desembre	625
dim	4 desembre	633
dij	5 desembre	658
Binèfar:		
dij-tarda	5 desembre	659

* diu 11 en el manuscrit.